This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

B 830,659

EDWARD LORRAINE WALGER
ΠΑΝΤΑ ΡΕΙ

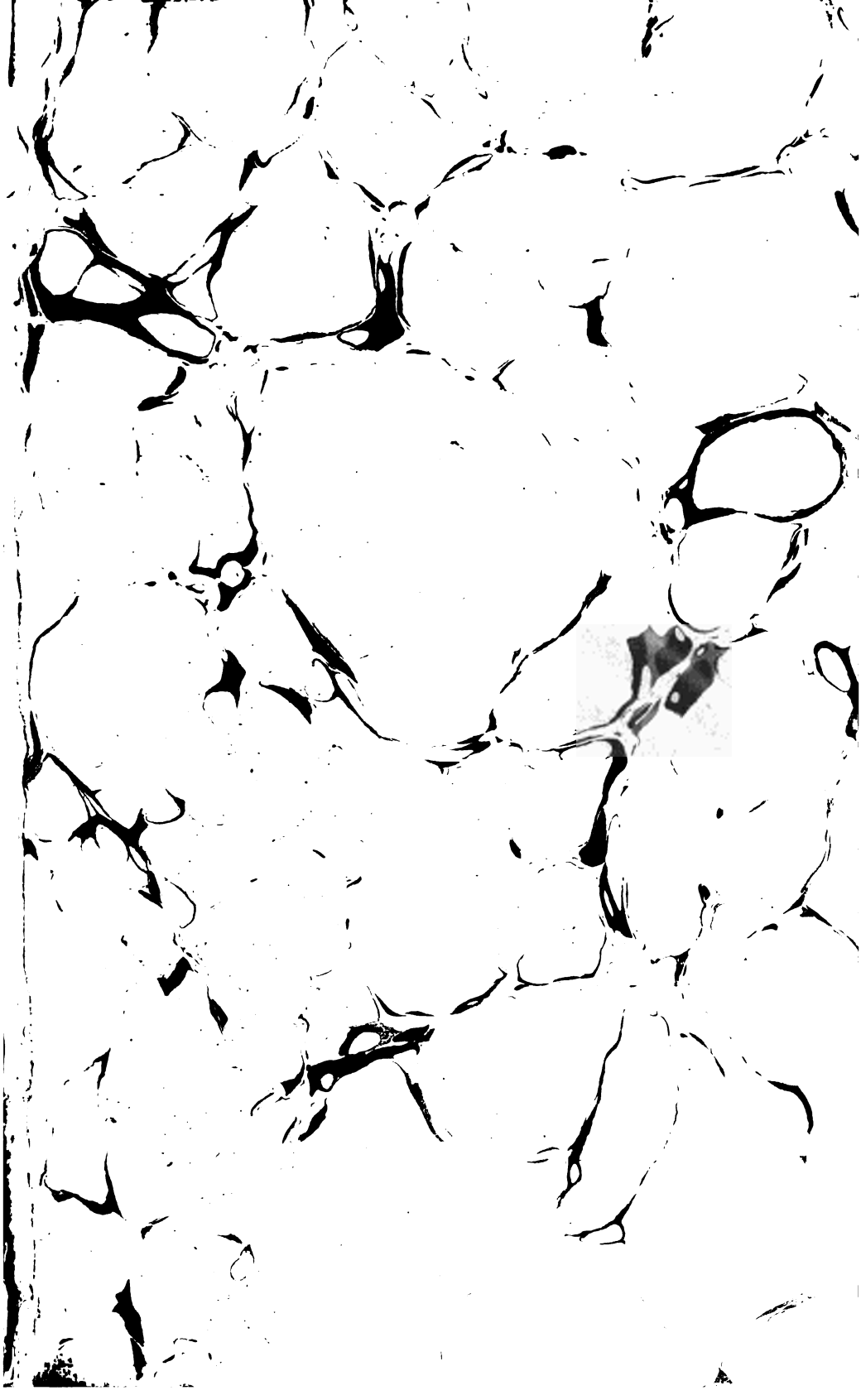

CHRESTOMATHIE ROUMAINE.

TEXTES IMPRIMÉS ET MANUSCRITS DU XVIme AU XIXme SIÈCLE;
SPÉCIMENS DIALECTALES ET DE LITTÉRATURE POPULAIRE

ACCOMPAGNÉS

D'UNE INTRODUCTION, D'UNE GRAMMAIRE

ET

D'UN GLOSSAIRE ROUMAIN-FRANÇAIS

DE

M. GASTER.

TOME SECOND.

TEXTES (1710—1830), DIALECTOLOGIE, LITTÉRATURE POPULAIRE, GLOSSAIRE.

LEIPZIG: F. A. BROCKHAUS.

BUCAREST: SOCECŬ & Co.

1891.

CHRESTOMATIE ROMÂNĂ.

88910

TEXTE TIPĂRITE ŞI MANUSCRISE [SEC. XVI—XIX],
DIALECTALE ŞI POPULARE

CU O

INTRODUCERE, GRAMATICĂ

ŞI UN

GLOSAR ROMÂNO-FRANCEZ

DE

M. GASTER.

Τόρνα, τόρνα φράτρε.
Theophanes.

VOL. II.

TEXTE [1710—1830], DIALECTOLOGIE, LITERATURĂ
POPULARĂ, GLOSAR.

LEIPZIG:
F. A. BROCKHAUS.

BUCUREŞCI:
SOCECŬ & Co.

1891.

PC
830
.G26
v.2

Toate drepturile rezervate.

Tous droits réservés.

Imprimerie de F. A. Brockhaus à Leipzig.

SCARA.

			pag.
113.	1713.	N. Costin, Letopiseț	1
114.	1713.	Anthim, Pilde filosofești	4
115.	1714.	N. Costin, Ceasornicul domnilor	8
116.	1715.	Anthim, Ceasoslov	15
117.	1716.	Acsinti, Letopiseț	18
118.	c. 1700—1725.	Theofilact, Tâlcul Evangheliei	20
119.	1729.	Muste, Letopiseț	24
120.	1733.	Calendar	26
121.	1741.	Anthim, Învățătură bisericească	27
122.	1742.	Ilie Miniat Cazanit	30
123.	1742—1743.	Neculce, Letopiseț	32
124.	1746.	Evanghelia de Râmnic	35
125.	1747.	Mihalcea, Comoara lui Damaschin	38
126.	1749.	Mihaiu, Carte de bucate	42
127.	1750.	Oxisteri	46
128.	c. 1750.	(Costin) Istoria Rușilor	49
129.	1757.	Moartea lui Petru cel mate	53
130.	c. 1750—1775.	Descoperirea liturghiei	55
131.	1750—1775.	Tâlcul buchilor	57
132.	c. 1750.	Zilele rele	58
133.	c. 1750.	Colîadnic	58
134.	c. 1750.	Întrebări și răspunsuri	60
135.	c. 1750.	Zodiar	66
136.	c. 1760.	Viața sf-lui Alexie	67
137.	1760.	(Danovicîu) Hronograf	70
138.	1762.	Gheorgache, Condică de obiceiuri	75
139.	1764.	Boțulescu, Varlaam și Josafat	76
140.	1765.	Simeon Thesalonicul	78
141.	1769.	Canta, Letopiseț	81
142.	c. 1750—1780.	Omir, Odisiea	82
143.	1773.	Thoma, Învățături de condică	86
144.	1773.	Iliodor	88
145.	1773.	Întrebarea înțeleptului cu lumea	93
146.	1773.	Istorie poamelor	97
147.	1774.	Catehismul mic	99
148.	1774.	Cogălniceanu, Letopiseț	102
149.	1775.	(Macarie) Omilie	106
150.	1777.	Physiologus	109
151.	1777.	Cogălniceanu, Stihuri pentru Ghica Vodă	111
152.	1779.	Bertoldo	118

pag.
153. 1779. Trepetnic 122
154. 1780. Ipsilanti, Pravila 124
155. 1782. Dumitrache, Cronica 126
156. 1783. Aravicon Mythologicon 128
157. 1784. Alicsăndrie 132
158. 1784. Archir, istoria luĭ Sanagrid 134
159. 1784. Descântece 137
160. 1784. Cântările steliĭ 139
161. 1785. Strilbeţchi, Fiziognomie 144
162. 1785. Alfavita sufletească 146
163. 1794. Critil şi Andronius 150
164. 1794. Fălcoianu, Pravoslavnica învăţătură 153
165. 1795. Clain, Biblia de Blaj 155
166. 1796. A. Văcărescu, Poeziĭ 160
167. 1798. (Molnar) Retorica 162
168. 1799. Gromovnic 164
169. 1799. Alexandrie 166
170. 1799. Bertoldo 168
171. 1799. Avestiţa aripa Sataneĭ 171
172. 1800. Barac, Arghir şi Elena 172
173. c. 1800. Erotocrit şi Aretusa 178
174. 1801. Clain, Acathist 183
175. 1802. Syndipa 188
176. 1802. V. Aaron, Patima 190
177. 1802. Zăbava fandasieĭ 195
178. 1808. Pateric 198
179. 1809. Maior, Didahiĭ 201
180. 1809. Vieţile Sfinţilor 203
181. 1810. Şincaĭ, Hronica 205
182. 1812. Esop 207
183. 1814. Ţichindeal, fabule 212
184. 1815. Judecata cea de apoĭ 216
185. 1818. Aşezământul Basarabieĭ 219
186. 1818. Furduĭ, Verşul Cotroanţeĭ 222
187. c. 1820. Colinde 228
188. 1821. Loga, Chiemare la tipărire 234
189. 1821. Barac, Risipirea Jerusalimuluĭ 235
190. 1821. Beldiman, Eteria 242
191. 1825. Mumuleanu, Caractere 246
192. 1826. Grigorie, Loghica 250
193. c. 1830. Golescu, Pilde 255
Dialectică . . . . . 258—287
1. Muntenia 258
2. Haţegul 262
3. Macedonia 263
4. Istria 282
Literatura populară . . . . . 287—376
Cântec de leagân 287
Balade 287

pag.
Doine 304
Hore 308
Oraţii la nuntele ţărăneşti 310
Cântic de nuntă 320
Cântecul Paparudelor 320
Cântecul cununei la secerat 320
Cântece de stea 321
Colinde 324
Irozi 332
Plugul 333
Descântece 338
Bocete 344
A norocului Oglindă 346
Basme 348
Snoave şi poveşti 357
Ghicitori 368
Proverbe şi zicători 373
Glosar . . . . . 377—562

CXIII.

1713.

(Ms. bibl. centr. No. 11 din 1723 v. 1675.)

Лѣтопи́сец ал цѣ́рый Мѡлдо́вей ..... ѧ ан8л дела зидѝрѣ л8мїй ѯска. гр дела на́церѣ л8й хрстос. ѯгї. wкт. к. де Ми́рон' (! l. Некѡлае) Костин, кѧ́реле а8 фост лѡгф. ма́ре ѧ Молдо́ва.

Predoslovie. (Fol. 24b — 25b.)

Предосло́вїе.

..... Де вр҃ме да́рѣ че ам арѣтат ла8да ши ро́д8л исторїей, сокоти́т-ам, пр҃ѣ л8мина́те доа́мне, къ ши́ а́йч҃ѣ ѧ ца́ра ноа́стрѣ ман м8лт фоло́с ва фа́че скрисоа́р҃ѣ де л8кр8рите цѣ́рый ноа́стре, арѣтѣнд дескѣлекѣтоа́р҃ѣ цѣ́рѣи ноа́стре дин чи́не с'а8 фѣкѡт шн пе че вр҃ме а8 немери́т' Траїѧи ѧпъра́тѡл Ро́мей ѧтр'ачѣсте пърци де лок, ши́ дин че́ причи́нъ ши к8м с'а8 ашъза́т. ашиждер҃ѣ ман наинте де ачѣ́м вом арѣта́ дескѣлека́р҃ѣ цѣ́рый де Траїѧи ѧпъра́тѡл, чи́не ши че́ н҃ѣм лѣк8и́сѣ пе ачѣ́сте ло́к8ри, ши к8м съ кіема́, ши де 8нде а8 немери́т' пре ачѣ́сте ло́к8ри, к8 ка́ре вом арѣта́ семинциле ши алтор нороа́де че сѧнт де д8пъ пото́п'; ши вом спу́не ши че́ сте́мъ а8 ав8т' ман наинте де дескѣлека́р҃ѣ ей де Траїѧи, к8 м8лтъ шстенѣ́лъ афла́тъ. къ н8 пѡци́н л8к8 шсте а л8а шстенѣ́лъ де кѣте-ва сѡте де ани трек8ц' пе́сте міе, ѧ ка́рїи ни́мини н'а8 амелнца́т' к8 скрисоа́р҃ѣ; фъръ ѡ са́мъ де ба́сне а 8н8и Мисаил кълу́гъръ, ши а оун8й Симеѡн, д8пре ка́рій с'а8 фо́ст' л8нека́т ши съра́к8л Оур҃ѣкіе ворник8л; ѡръ ман пре оурмъ Ми́рон Костин че а8 фост логоф҃ѣт' ма́ре а́йч҃ѣ ѧ ца́ръ, к8 м8лтъ шстенѣ́лъ, ши къц-ва ани ѧчепу́се а скрїе дескѣлека́р҃ѣ цѣ́рый де Траїѧи ѧпъра́тѡл Рѣм8л8й, пре ск8рт, де к8м вей

афлъ ачест лѣтопи́сец ал но́стрꙋ; къч вр҃кма нꙋ л'ав лъса́т' май пе ларг' а скріе . дъ де ла дънсꙋл авем дчепътꙋ́ръ ши лꙋ́й ав фо́ст' ми́лъ а арътъ шкъ́ръле, ка пре ни́це ба́сне, але лꙋ́й Мисанл ши а лꙋ́й Симеѡн . шин дꙋпъ че вом арътъ дескълека́р҃ цъ́рый ноа́стре де Траіан дпъра́тꙋл Ромей, вом арътъ, кѣтъ вр҃кме ав тръи́т' ца́ра дескълека́тъ де Траіан; шꙋ́ пе оурмъ чи́не ѡ ав пꙋстии́т', шин пе че вр҃кме; ши де ав ман тръит пре ачѣ́сте ло́кꙋри вре ꙋн н҃м', дꙋпъ рѕи́па дескълекѣ́рій лꙋ́й Траіан . шин аша́ арътънд ла че вр҃кме с'ав тъмплат, вом пꙋрчѣ́де а арътъ дескълека́р҃ а до́аѡ, дѐ Дра́гош' вод, скрнс де Оурѣ́кіе ворннкꙋл, пънъ ла домніа лꙋ́й Прѡн вод; дсъ май пе ларг' вом скріе, поменинд шꙋ́ алте стъпънній меџіаш', шин че с'ав лꙋкрат ла пърциле меџіашнлор но́џри. шꙋ́ дела Прон вод де оунде ав дчепꙋт а скріе Мирон логофѣ́тꙋл : [аша́ де не ва лꙋнџій дмнзеꙋ вр҃кма ши віа́ца]; ѿр ам поменѝт' де ни́це лѣтописе́цѣ́ле пре оурмъ скоа́съ а ѡ са́мъ де боѣ́ри де ца́ръ . нꙋ сокоте́ск' алта, фър де кът ѡка́ръ ли с'ар фа́че де ѿр поменѝ; къ ши ла исторіи а л(є) скріе деплин, шꙋ́ пре ла́рг', трѣ́бꙋе шꙋ́ двъцътꙋ́ра шин цинца алтор цъ́рн, карій шꙋ́ ачѣ́а нꙋ ѡ ав авѣ́т'. аша́ да́р че ам пꙋтꙋт, нꙋ кꙋ пꙋцѝнъ шстенѣ́клъ, чи къц-ва ани, ам дпреꙋна́т' тоа́те, ши дин тоа́те ꙋнꙋл ачѣ́ста лѣтопи́сец'. нич съ сокотѣ́скъ чинева́, къ шсте пꙋцин лꙋ́крꙋ а скріе, шин а лъса́ ва́кꙋрилор скрисоа́ре кꙋ фа́птеле а стъпънній лю́р'. шꙋ́ де вей читꙋ́ мъріа тъ́, лѣтописѣ́целе алтора, ши оуйтънда́-те шин ла ачеста ꙋнꙋл, ши дтрꙋ ꙋнꙋл тоа́те, вей кꙋноа́це мъріа тъ́ пре ларг' шстенѣ́кла ноа́стръ, шин ка пентр'ѡ шглиндъ вен прнвꙋ́, ши а меџіашилор лꙋ́крꙋри . прінмѣ́це да́р, прѣ лꙋмнна́те доа́мне, ача́стъ шстенѣ́клъ а ноа́стръ кꙋ вѣ́сел ши домнѣ́ск фрꙋнте, адꙋкындꙋ-ц аминте мъріа тъ́, де Ѿрта҃ерѯ҃ дпъратꙋл Персꙋлій, кѣ́рꙋа апъ л пꙋмни ва́ре ка́ре лъкꙋнто́рю дни прінца нни-мій са́ле кътръ домнꙋл съꙋ, шꙋ́ ал до́йлѣ ꙋн мъ́р' ав дꙋс лꙋ́й, кꙋноскꙋ́ръ амындои кꙋвїѡасе хъръзирі́ле де ла дпъра́ц; нꙋ пентрꙋ къ ар фи фост вр҃кдниче дарꙋрнле ачѣ́лор ва́мени про́ци адꙋс, чи пентрꙋ бꙋ́на прінніцъ, ши плека́тъ во́е ачѣ́лора кътръ стъпѣ́нн, ав фо́ст' прінми́т . прінмѣ́це дар шн мъріа тъ́ ка ачѣ́й вести́ц' шн прѣ пꙋтѣ́рнич дпъра́ци, ка́рѣ ѡ дкин мъріей та́ле кꙋ бꙋ́нъ прінніцъ, шн во́е плека́тъ, ача́стъ шстенѣ́клъ а ноа́стръ дѧ норочи́т' нꙋмеле мъріей та́ле арътта́т; пре лънгъ ка́ре ка́ дмнзеꙋ хъръзинто́рюл де ми́леле са́ле, съ те хъръза́скъ пре мъріа тъ́ кꙋ віа́цъ дделꙋнга́тъ ши прѣ фери-

чи́тъ, лтрѫ прѣ ферични́та ши лѫминоа́са стъпъни́рѣ мъріей тале, адѫнат кѫ мѫлтъ бѣкѫріе поштеск' ши пріеск'.

Pentru portul popoarelor acestor ţări. (Fol. 54b—55a.)

Пентрѫ нѣмѫриле нѫмелѫй ачестор цъ̀ри, шин пентрѫ портѫл лор.

Зач. г̃. Шй̀ аша̀ доведи́нд нѫ́меле нѣмѫлѫй ачестор цъ̀рй кѫм ве́зи, дин исто́рнч ма́ри ши мартори цъ̀рьлор лпреюр, не тра́це рьндѫл а поменѝ де порт'; ка́ре акѫм портѫл стътъто́рю ка̀ нѫ́меле ши ка ли́мба нѫ̀ сте, чи нѫ̀ нѣм' дела нѣм по́ртѫриле кѫ вре́ми; ла ка́ре скимба́ре а хаинелор адѫ́че ши ло́кѫл де ле каштъ а фа́че лбръкъминте трѫ́пѫлѫн прекѫм сте ши фи́рѣ че́рюлѫи шй̀ пе соа́ре а вре ѫнин пъріц де лук. къ лтъй ачѣ́сте пъріци де лѫ́ме, оунде тръе́ск' Моска́лій, Ръ́сіи, Тътарьи, съ фіе шмѫл лбръкат л хаи́не франзе́ци, ар перй̀ де фри́г; шй̀ мъка́рь ши пре ли́чѣ пре ла но́й че ерни сънт, цара Іта́лией ерни ка ачѣ́ста нѫ̀ аре нич' ѡ да́тъ, чй̀ фоарте блънде ерни; нич вара нъдѫша́ле аша̀ ма́ри, чн кѫвіша́се къладѫ́ри. лѣ̀ къштя́т да́рь ачѐстора ша́мен' мѫта́ци пре ачѣ́сте ло́кѫри, а-ш мѫта̀ шн портѫл хаи́нелор дѫпъ врѣ́ма ачѐстор ло́кѫри. къторь ачѣ́ста тоа́те, каштъ че скріе де портѫл Ромьнилор искѫсит историк Лаврентіе Топелтин дни Медіаш'. кѫвинтеле ци ле изводеск': Ръмьній де лрдѣ́л, ан но́цри, поартъ хаи́не дела ѫмере пънъ песте тот тръ́пѫл лбръка́ц; не фа́к ма́ре лвъцътѫ́рь портѫлѫн, дни вакѫриле чѣ́ле ве́кн, ка́ре ав цинѫт пъриле ачѣ́ста, дела Септемтріѡн [адекъ пъриле че сънт апроапе де міа́зъ ноа́п'те] тот тръ́пѫл акоперит; ка́ре фѣ́лю де хаи́не поменѣ́це оун да́скал анѫ́ме Марціалис, ши съ кіема̀ ендроми́да ве́кю порт, немьндрѫ, цар бѫн де лѫ́на лѫй̀ декемврие; шли́че ав де пѣ́слъ, пе лимба ноастръ дъца́скъ: кѫ́глъ, поа́те фй̀ ки́вере, каре нѫ̀ де мѫлт ера̀ ачест фѣ́лю де ки́вере ла боа́ри ли́чѣ л ца́рь. царь пентрѫ шпинч' каштъ че зи́че то́т' ачѐл' историк Топелтин, ши нѫ̀ дела си́не, чй̀ пѫ́не кѫвинтеле ман ве́ки де сине истори́ч', анѫ́ме Алфонсѫ, шй̀ Плавт' шй̀ Агел, ка́рій ав скрис къци де портѫл чел векю (ал) ли́мбилор. фѣ́люл лкъліцъминтелор Ръмьнилор сте кѫ пша́ле крѫ́дъ фіеце де чѐ добито́к, песте пичор лвъльѫит бине л шбша́ле де льнъ лкъліці́ци, ши апон пша́лѣ ачѣ́ла ѡ лѣ́гъ кѫ кѫрѣ́ песте пичор, де лфъшѫрь пичо́рѫл

тот, дела дѣцете пънъ сѫс тоатъ глезна. шй ачеста исте портѫл а Рѣмлѣнилор челор вѣки стрѣмошилор лор, карии пѫртà ѧ щцн ачест фѣлю де ѧкълцъминте, а слѫжиторилор щцѣни ерà ла Рѣмлѣни; нѫмаи атѣта щсебире ведем прекѫм читим ѧ историле чѣле вѣки, къ щцѣний Рѣмлѧй нѫ ѧвъліà ѧ шбшале, чи гол пичорѫл ѧкълцà кѫ пшале ши кѫ легътѫрн ѧ кроучиш', къ ачéа ѧ шпннчи нѫмай кѣт' цнн пичорѫл ѧ къликю легà. ачѣстѫ сънт кѫвинтеле ачѣлѧи историк деи кѫвѣн'т ѧ кѫвѣнт'. ла нóй де чинсте исте ачéст' фел де ѧкълцъмните акѫм ла ачест вакѫ, каре ерà де чинсте ла Рѣмлѣни, шй де витежіе порт; ведем акѫм ла черкéжи, къ ачест пóрт' де ѧкълцъминте пентрѫ спринтеніа цин.

CXIV.

1713.

(8⁰, mic. defect, 135 fol paginate.)

Пйлде Философéцій.

Д ѧнъ лúмба чѣ прóастъ гречáскъ тѫлмъцúте рѫмѫнѣще (..... ѧ Тѫрговище).

(Fol. 1a—6a.) 1. Фрúка лѫй д͡мнезéѫ исте ла шмь съвѫршúрѣ чѣ май мáре, шй нетѣмерѣ, чѣ май мáре грешала.

2. Фрúка лѫй д͡мнезéѫ кѫръцѣще ннима.

3. Ѳѫ мъ тéмь де д͡мнезéѫ, ши дѫпъ д͡мнезéѫ нѫ мъ тéм' де алтѫль, фъръ нѫмай де чéла че нѫ съ тѣме де д͡мнезéѫ.

4. Ѧлтъ скъпáре фъръ де сминтѣлъ нѫ исте, де кѫтъ фрúка лѫй д͡мнезéѫ.

5. Крецинътáтѣ исте ѧцелепчúонѣ чѣ май мáре, ши пъгѫнътáтѣ исте небѫнíа чѣ май мáре.

6. Ѧкинъчúонѣ че съ фáче кътръ д͡мнезéѫ, шмóаръ пóфтеле чѣле рѣле.

7. Ѧкинъчúонѣ че съ дѣ дракѫлѧй, адѫче пїерзáре; шръ ѧкинъчúонѣ че съ дѣ лѫй д͡мнезéѫ, исте máре добѫндъ.

8. Нѫмай шдáтъ съ пъкътѫскъ шмѫль, ѧкъ исте мѫлть. шръ пентрѫ ка съ-шй ѧ д͡мнезéѫ къзѫта чинсте шй мѫлцъмúтъ, нѫ сѫнть динь дестѫль ѧмїйте бѫнътѣцй.

9. Nѫ нечинстѝ пре дм҃незе́ѫ, жѫрѫндь пре нѫ́меле лѫй чел сф҃нть, пентрѫ ка съ нѫ рѫмѫ́й шѝ тѫ де ель нечинсти́ть.

10. Чи́не дш лу́сь крецинъта́тѣ сă, пентрѫ дешъртъчю́ниле лѫ́мїй, небѫнѣ́це съ дшу́лъ.

11. Nѫ по́ате съ кѫноаскъ чинева́ пре си́не-шй би́не, де нѫ́ ва кѫно́аце дтѫ́ѫ пре зиднто́рюль сѣ́ѫ.

12. Чи́не сѫпѫ́не ми́нтѣ сă по́фтелшь че́лшь рѣ́ле, пїа́ре.

13. Де аль сокоти́ шмѫ́ль сфѫршѝтѫ́ль лѫ́й, шѝ трѣчерѣ́ ачѣцїй вїе́цй, кѫ адевъра́ть аль ведѣ́ кѫм дль кѫтре́мѫрь фа́птеле лѫ́й, шѝ мѫ́лта лѝль дшъльчю́не.

14. Вїа́ца шсте оунь со́мнь, диптрѫ ка́реле нѫ́ не пѫте́мь децептă, фъръ нѫ́май ла ча́сѫль мо́рцїй.

15. Вїа́ца шмѫлѫ́й шсте оунь дрѫ́мь, ка́реле дль дѫ́че спре мо́арте.

16. Май би́не оурмѣ́мь шбичѣ́елшь че́лшь дестръма́те але ачѣ́стѫй вѣ́кь, декѫ́ть фа́птелшь че́лшь бѫ́не, ши пи́лделшь стръмо́шилшь но́цри.

17. Бѫнъта́тѣ, мецешѫ́гѫль, ши бѫ́на двъцътѫ́рь, ачѣ́стѣ сѫнть нѫ́май лѫ́крѫй, че не фа́кь врѣдинчй чинстїй.

18. Nѫ шсте съра́кь чела че н'а́ре та́тъ, чѝ че́ла че н'аре двъцътѫ́рь, ши бѫ́нъ педѣ́псь.

19. Липси́рѣ ми́нцїй че́їй бѫ́не, шсте май рѣ́ декѫ́ть то́ате съръчі́нле.

20. Ни́чй оуи' лѫ́крѫ нѫ́ аскѫ́нде май бине ачѣ́а че еци', декѫт тъчѣ́рѣ.

21. Истечю́нѣ шсте май бога́тъ, декѫт то́атъ къцига́рѣ.

22. Кѫ во́рбеле чѣ́ле дѫ́лчй, съ къци́гъ мѫ́лцй прїа́тинй.

23. Омѫль кѫ кѫ́т' аре ми́нте май пѫцинти́кь, кѫ атѫ́та аре май мѫ́лтъ трѫфі́е.

24. Ръсплътѝрѣ нѫ́ шсте ма́ре дсѫфлеци́ре.

25. Двъцътѫ́ра ла оунь тѫ́нъръ шсте кѫнѫ́нъ, шѝ дцелепчю́нѣ оунь енго́лпїѫ де лѫ́рь.

26. Чи́не ласъ ненорочи́риле съ-л сѫпѫ́е, рѫмѫ́не десъвѫршѝ́ть ненорочи́ть.

27. Че́й че юбе́скь бѫнъта́тѣ, нѫ́ ѡ лѫкрѣ́зъ пѫ́рѫрѣ, шѝ чей че ѡ лѫкрѣ́зъ, нѫ ѡ фа́кь кѫ къзѫ́та съвѫршѝ́ре.

28. Непричѣ́перѣ, ши нетребничі́а на́скь дпърекїе́рй шѝ дтре рѫдѐнїй.

29. Небѫнѫль аре и́нима лѫ́й л гѫ́ръ, ши дцеле́птѫль аре лі́мба лѫ́й л и́нимъ.

30. Чи́не алѣ́ргъ нелфржна́ть, шѝ аре повъцѹнторю́ нъдѣ́ждѣ, лтѝмпинъ ча́сѹль че́ль дѹпъ оурмъ але вїе́цїй са́ле, шѝ ка́де.

31. Завѝстїѧ нѹ аре wдѝхнъ.

32. Кѫ́ндь вей лѹ́ вре w фа́чере де бѝне дела чинева, нѹ те арътъ невръ́дникь кѹ немѹлцъмѝта.

33. Пофта ръсплътѝрїй шасте w лпїедека́ре ма́ре, ка́рѣ нѹ́ ла́съ съ тръ́мскъ чинева норочѝть, шн кѹ ли́нище.

34. Кѫ́ндь те ве́зѝ май ма́ре декѫ́т врѣжма́шѹль тѣ́ѹ, шртъ-ѝ грешала, шѝ мѹлцъмѣ́це лѹ́ѝ дмнезе́ѹ пентрѹ ача́стъ добѫ́ндъ че ай къцнга́ть.

35. Прътѫ́ндь фа́ца тѣ́ посоморѫ́тъ кѣ́трь прїа́тенѹль тѣ́ѹ че бѝне съ те ва́зъ, те липсе́цѝй де чи́нстѣ че шѝ дела ель.

36. Нѹ съ ка́де съ пѹ́ѝ ла сокотѣ́лъ кѹвѝнтеле оунѹ́ѝ шмь сѹпъра́лникь шѝ дръштъцѝть.

37. Кѫ́ндь ецѝ вѣ́сель, нѹ съ кѹвѝне съ че́рчѝ алть ръсплътѝре л протѝва че́лѹа че те завистѹ́це, къ-ѝ ажѹ́нце лтристъчю́нѣ че аре пентрѹ бѹкѹрїа тѣ.

38. Ѡ кѫ́ть шасте лвъцътѹ́ра де фолосито́аре ла че́ла че w аре, де врѣ́ме че шасте фъръ де пре́ць, къ ни́менѣ нѹ w по́ате винде пре ба́ни.

39. Трей лѹ́крѹрѝ, ав кѹрѫ́ндь, ав кѹ зъба́въ, мижлоче́ска стрнкъчю́нѣ шмѹлѹ́ѝ: мѹ́рѣ лѹ́ѝ, кѫ́ндь лшѝ ва дѣ иннима ей ла алтѹ́ль; ша́рпеле, че лъкѹ́це л каса лѹ́ѝ; шн прїа́тенѹль, че н'аре сокотѣ́лъ.

40. Нѹ шасте алт' лѹ́крѹ ка съ по́атъ лѹ́а май л прѝпъ ертъчю́не, декѫ́ть покъѝнца.

41. Ма́ре небѹні́е шасте а алерга́ лнаѝнтѣ оунѹ́а, че нѹ́ те кїа́мъ; шѝ май ма́ре небѹні́е шасте а ръспѹ́нде, фъръ де а те лтреба чнева; шѝ лдоѝть май ма́ре шасте, кѫ́ндь те ла́ѹзѝ къ ецѝ лвъца́ть, фъръ де а авѣ лвъцътѹ́ръ.

42. Нѹ шасте бо́алъ май примеждша́съ, де кѫ́ть ли́ѱа мѝнцїй.

43. Лтре чѣ́ле-л'а́лте грешѣ́лѝ, трѹфѝа шѝ юбѝрѣ де лпърекїе́рѝ, сѫ́нть ѣ ръштѣ́цѝ, ка́реле, кѹ невое съ по́тъ л-дрептѧ.

44. Днъ во́рбе съ тра́це шѝ бѝнеле, шѝ рѣ́ѹль, че не бѝне.

45. Я те лпреѹна кѹ чинева, нѹ шасте лѹ́крѹ рѣ́ѹ, шрь нѹ́ съ ка́де съ w фа́чѝ аша адѣ́се, пентрѹ ка съ нѹ́ съ лдѣ́мне че́ль лпреѹна́тъ съ-цѝ зѝ́къ, ажѹнце.

46. Чи́не дожънѣ́ще пре чинева́ де фа́цъ, ѧ́ль нечинстѣ́ще.

47. Чине ворѣ́ще пъщи́нь, ара́тъ се́мнь къ шсте ѧцелѣ́пть.

48. Смере́нїѧ шсте ѡ мижлочи́ре пътинчо́асъ, пентръ ка съ шй ачѣ́ѧ че пофте́цй.

49. Ѧдевъра́та крецинътата́те къ́тръ а҃мнезе́ѹ ла оунь до́мнь, съ ѧкїѧ́е ѧтръ ачѣ́стѣ, адекъ, съ стѣ ѧ хота́рълe са́ле : съ пъзѣ́скъ легътъ́риле, съ фіе мълцъми́тъ ѧтръ чѣ́ле че аре, шн съ сѫфере кѫ ръ҃бда́ре ли́ѱа ачелъ́й лъ́кръ че н'а́ре.

50. Ѧдемнѫ́нда пре чинева́ съ-цй ча́ръ шй адо́аѡ ѡаре ертъчю́не грешалей лъ́й, ѧноецй адъ́чере ами́нте а сѫдѣ́лмїй че ай лъ́ать.

(Fol. 65a—67a.) 550. Мълци́мѣ стреи́нилѡрь ла ма́са та, шсте благослове́нїа ка́сїй та́ле.

551. Чи́нчй лъ́кръ́рй сѫ́нть нефолосито́аре, кѫ́нда нѫ́ сѫ́нть ѧсоци́те кѫ алте чи́нчй : кѫвѫ́нтъль, фъръ де испра́вѣ; богъци́ле, фъръ киверниѕѣ́лъ; цїи́нца, фъръ нъра́въ́рй бѫ́не; милостѐнїѧ, фъръ гѫ́нда бѫ́нь; шй вїа́ца, фъръ сънъта́те.

552. Де вей врѣ́ съ нѫ́-цй афле връжма́шъль тѣ́ѫ та́йна, нѫ́ ѡ арътѫ́ ла прїа́тенъль тѣ́ѫ.

553. Скѫмпѣ́тѣ, шй по́фта, шй юби́рѣ де си́не, сѫ́нть трей лъ́кръ́рй каре́ле скъртѣ́зъ вїа́ца.

554. Чель де бѫ́нь нѣ́мь де ва трѣй фъръ вре ѡ дрегъторіе, нѫ́ съ ка́де съ се пѫ́е ѧ нѫ́мъръль че́лшр вій.

555. Де вей съ трѣ́ецн фъръ де търъ́ра́ре ѧ дрегъторіа тѫ, фъ лъ́кръ́рй врѣ́дниче де шбра́зъль тѣ́ѫ.

556. Кѫ́нда чей сѫпѫ́шй пътиме́скь стрѫ́мбъта́те де слъцнле домне́ц', шй нѫ́ по́тъ съ дѣ́ цй́ре до́мнълъй лй́рь, ѧпїедекѫ́нда-й пъткрѣ чѣ́ ма́ре а боѫ́рилшрь, норо́къль ачѣ́лшра шсте аскѣ́менѣ оунъй шм' че-и съ сѫ́пъръ де сѣ́те, шн апропїи́нда-се де рѫ́ль Ни́лъй съ бѣ́, афлъ аколи оунь корководе́ль, шн ведѣ́рѣ ачѣ́лѧ ай ѧ по́фта ка́рѣ авѣ́ ка съ ѧ апъ.

557. Нѫ́май мормѫ́нтъль по́ате съ бирѫ́ѧскъ пе по́фтъ.

558. Шсте май би́не съ мо́рй де фо́аме, декѫ́т съ ай пита съра́чнлшрь.

559. Бъка́теле сѫ́нть хра́на трѫ́пъ́лъй, шрь во́рбеле чѣ́ле бѫ́не сѫ́нт' хра́на сѫ́флетъ́лъй.

560. Чѣ́м че фа́кѣ лѫ́кръриле чѣ́ле май некѫвїа́се, сѫ́нть л шаре ка́ре кипь май сѫферѝцй, декѫ́ть кѫнд' арь фи оу́нь съра́кь тръ́фашь.

561. Миничю́на цинє нѫ́май лтр'ѡ чи́ртъ, шарь адевѣ́рѫль ръмѫ́не пѫ́нъ ла зі́ша жѫдекѣ́цїй.

562. До́мнїй сѫ́нть ка фрѫмсе́циле; дечй прекѫ́мь ѡ фрѫмсѣ́це кѫ кѫ́т' аре май мѫ́лцй нбо́внич', кѫ атѫ́та аре май ма́ре сла́въ, лтр'ачѐсташй ки́пь шй до́мнѫль, декѫ́т ѣсте кѫ май мѫ́лцй шамен кѫ́ртѣ лѫ́й, шй май плнн де бога́рй, де атѫ́та ѣсте май чинсти́ть шй май слъвѝт' до́мнѫль.

563. Рѫши́нѣ чѣ май ма́ре че петрѣ́че шмѫль ѣсте, кѫ́нда чѣ́а че лѫ́ гръи́ть, съ кѫно́аце ла́вѣ къ ѣсте мнчѫ́нъ.

564. Ръштѣ́тѣ чѣ май маре ѣсте, а пѫтѣ съ фа́чй би́не шмѫлѫ́й лнѱи́ть, шй а нѫ́ врѣ.

CXV.

1714.

(Ms. bibl. centr. Jaşi, No. 6, folio, V foĭ nepaginate + 278 paginate.)

Ка́ртѣ че сѣ кїа́мѫ часо́рникѫл' до́мнилѡ́рь. де рѫпѫшса́тѫл Некѫла́й Костин ч'лѫ фо́ст вел. лог. с'лѫ скри́сь л шра́шь л Ишь. л анѫл дела зидѝра лѫ́мїей ⁓зскѫ. шарѫ дела на҃цѣ́ра лѫи ⁓хс. ⁓ѱ (!l. ⁓ѱдї) лн ал тре́иле ань, де ада́ домнїѫ а мѫрїй са́ле. л лѫ́на лѫи. шкт. sѝ. ⁓а.

Predoslovie. (Fol. 2a—5a.)

Пр҃дослове́ѥ кътрѫ мърїѫ са во́дѫ.

. . . . . Динтрѫ акъро́ра рѝд шй ача́ста ка́ртѣ, ка́ре с'ла́ скѡ́с лтрѫ пре лѫмна́т нѫ́мѣле ши норшчѝра мърій та́ле, ѡ арѫтѫ́м л лѫ́ме а съ ведѫ поа́тѫ (? l. тоа́тѫ!) невоѝнца, шѝ гри́же шн wсѣ́рдїе лтрѫ афла́ра шн адѫ́чѣра мѫртѫрїилшр ши лвѣцътѫ́рилшр а мѫ́лцн да́скалн, шй истори́чи але́ши. а къ҃рїѫ къръци нѫ́меле с'лѫ да́т: часо́рникѫл до́мнилшр. къчи адевъра́тѣ ка пе ѫ́н чесорнк ча́сѫриле, съ ара́тѫ вїа́ца чѣ ѡкърмѫнтоа́ра лтрѫ але стъпѫнїей ши ачелшр пъзито́ри де

дрептáтѣ . къ де врѣме чѣ чал майнтѣ де вачи монархаχ дмнзъ, кáрѣ есте шглúнда ши пúлда тътъшр стъпжнúйлор вáкълъи ачестъ́а, ал алéс шй ал ашезáт стъпжнúйле ачестъ́й вáкь, кът а бесáричúй, ашà а политúен лъмéци, фжрж кáре че алта немúкж, фърж ръсúпи, нетокмѣле, трáюрн добнточéци ѧтрѣ оáмени ар фй, прѣкъм съ вѣде ла вékиле нсторúй, пънж а нъ съ съппънѣ лъма цъдáцелор, ши стъпжнúйлор сáле; къ кáлѣ ал фóст а сж шстеий пре лжнгъ ачѣле че с'ári къвеий стъпжнúрúй политúй лъмéци, лъсжнд а бесáричúй ла álци скрúйтшрн бесарѣчéци . ачáста дáрж кáрта ш лкúн мърúй тáле, кáрѣ есте нъмúтж : чесóрникъл, кáрѣ чесшрник есте а домнилшр, мáй алéс декжт алтшр чáсври чесóрничиле . къчи чесóрникъл де чáсври арáтж кърсъл соáрелъи ѧ сй, ши а лънúй де ноáптѣ; шръ ачѣста арáтж лъкрърриле, вúáца, шкжрмънрм ши адѣтюрриле, ши къторж дѣншúй ши алтóрь испрáвнничи ши дирегътшрн асъпра дрептжцúй . ашúждере прекъм чáсъл есте адънáт дни пáтръ чфéртърн, ши фíаце кáрѣ чфéрт къ клнпáлил(е) сáле, ашѣ ачéст чесóрник ал нóстрь дни пáтрь пѣрци есте адънáт къ кáпетал(е) сáле; фíаце кáрѣ пáрта ва аржтà лъцътъ́ра ѧтрь шкърмънрѣ . ѧ пáртѣ днитжй вà аржтà вїáца ѧпърáтъ́лъи Роáмен а лъй Мáрко Авреліе, ши лъцътъ́риле лъй кáрѣ съ къвúи домнилшр ла кжрма обцúй; аржтжнд де-атóкма дирептáта ши мúжлочиле къ кáрѣ ва фй домнъл ѧтрь алáцерѣ цюдекътóрилор ши испрáвничилор пре ла шлáтърриле сáле, пре кáрíй синт датóрн къ мáре сжргънáлж а-й алéце ла фáчарѣ дирептжцúй, де кáре спжнържж тóт бúнеле стъпжнúйлшр, аржтжнд кѣтж де мáре скъдѣра есте лъкомíа, кáрѣ ши лъй дмнзъ есте ържтж, ашà лъкомíа, към ши лákомъл . . . . . ѧ пáрта а дóа, ѧтжй де оунъл дмнзъ чел адевжрáт ѧпотрúва пъгжнилор, де ачепътърa тнрáнилор, пе чѣ врѣме с'ав ацицáт, ши де стъпжнíа че рáзжмж де дмнзъ шн де порънка лъй; ашúждѣра де вákъл чел ферничúт, ши де лúца шáменилор къ кáре не лъпжтъчúм ѧ лъмѣ ачáста . зúче-съ-вà ши де фрънсáце трънълън, къ кáре нъ есте датшрíа дúмнилор, шн ачелшр мáре, а съ лжвдà, ш а съ трънфй, арътжнд мълтѣ кúпърн мáри, към нъ дни фрънмъсѣцеле трънълъи, чѣ дни фáптале сáле испржвúте къ сж лáвдж . . . . . зúче-съ-вà шй де адѣтюл домнилор, към лй съ кáдѣ а фй ла скрнсúрн лáрци ши ла апъкáт скънрцн, оундѣ съ ва аржтà ш вїáца ши моártѣ а лъй Периандрь, ш че фал де прáвиле ав дат, оундѣ ши ферничíа вákъ-

лꙋи ачастꙋ́м че ар фи́й, арáтѫ . пꙋне-съ-вà хотáрꙋл ши фърши́тꙋл слꙋ́жбей дóмнилор, съ сѫ́ кꙋноáскѫ ..... л пáртѣ а трї́а, де късътꙋ́рї́м кꙋм кꙋ́ кѫ́т есте лꙋ́крꙋ чи́нстеш, ши де шеще, кꙋ атѫ́та мáй де фолю́с дóмнилор, ши чéлор мáри . ашиждéрѫ легътꙋ́ра прїателешꙋ́гꙋлꙋи лтрꙋ непрїáтини кꙋ кꙋскрїйле ман де мꙋ́лтѣ шри къ с'аꙋ испрăвúт . ши даторї́м фъмѣ́йлор мáрй ши де чи́нстѣ арáтѫ, ши алéс доáмнелор кътрѫ̆ бърбáцїй сѣ́й; ши де пáза доáмнелор, ши алтор фѫмѣ́й алѣ́кѫ, ка съ нꙋ́ кáзѫ̆ л хꙋ́лѫ̆ . зи́че-съ-вà де рꙋгъми́нтѣ Фавстúнїй лпърътѣ́сей лꙋ́й Мáркѡ Врéлїе пецꙋ́р словозéнїе фáтїй сáле Лꙋкнллии, ши де бъиáтꙋл а лпърáтꙋлꙋи пре Фавстúна ..... л пáртѣ а пáтра съ вà арътà вороáва а прѫ̆ лцелéптꙋлꙋи Гарамáнтилор кътрѫ̆ мáриле Алеѯáндрꙋ, аржтѫ̆ндꙋ скимбъ́риле норóкꙋлꙋи; ши арáтѫ̆ прекꙋм кꙋ авꙋцїйле ши кꙋ мꙋлцúма бáнилор, нꙋ́ съ поáтѣ фáче вїáца лделꙋгáтѫ̆ . ашúждерѫ де Вїас филосóфꙋл чúне аꙋ фост, ши де стѫторí́а лꙋ́й, ла скимбъ́риле врѣ́миле(!); ши де сѣ́чѣ прáвиле ч'аꙋ да́т; ши де вїáца лꙋи Брꙋѯúл, ши де сокотúла лꙋ́й пентрꙋ дмнсѣи пъгжнéци . кáртѣ Пеинéйлор кътрѫ̆ сфáтꙋл Лакедемóнилор . ашúждерѫ прѣкꙋм дóмнилор нꙋ́ съ кáдѣ а авѣ дрáгостѣ спре цимбѫшúй ши пехливънúй . ши кáртѣ лꙋи Мáрко Врéлїе кътрѫ̆ Пнрамúн прїáтнꙋл сѣꙋ . ши прекꙋм дóмнилор трéбꙋ а лꙋà амúнтѣ фúрѣ чà мишáлѫ̆ шаменѣ́скѫ . ши де примéждї́а неноречúтѫ̆ а петрекътóрилор л лꙋ́мѣ ачáста . арáтѫ̆ ши ферични́йле лꙋ́мїй ачáцї́а л че ари стà . ашúждерѫ де моáртѣ чѣ́ бꙋнѫ̆, кꙋ́мь ар фи́ мáй де фолю́с декѫ́т вїáца . пе ꙋ́рмѫ̆ съ вà зúче де моáртѣ лꙋи Мáрко Врéлїе лпърáтꙋл Ржмлꙋй; шй апроáпе де моáрте че вороáвѫ̆ аꙋ авꙋт кътрѣ сфетникꙋл сѣꙋ Панѣ́кїе; ши пе ꙋ́рмѫ̆ кътрѫ̆ фечóрꙋл сѣꙋ Коммшд, ши че тестамент шꙋ лъсáт ла моáрте сà . ачѣстѣ дáрѫ̆ тоáте лкизѫ́ндꙋ-съ лтр'ачест чесóриик л лкинѫ́м мърїй тáле . прѣ кáрѣ съ-л прїймéци кꙋ шки милостúви, кꙋ плекъчꙋ́нѣ мъ рю́г.

Cap. VI: Despre lacomul. (Fol. 52a—53b.)

Кáпь ал шѣсмле . съ арáтѫ сúче, кѣте де мѹлте фáче лáкомѹл фъръ кáле.

*) Кѹ чѣ лѹкрѹ съ арáтѫ дмнзъúска прнвѣдáре мúжлокѹл шткърмѹйрей сáле, ноáѫ некѹноскѹт аете; шú ачáста аете, че ведáм де съ дъ де ачѣ дмнзъúскѫ приведáре, мúнте шмѹлѹи а кѹноáцѫ авérиле, дѫ пѹтáре а черкà, кѹцет а невой, лцелепчюнá а стрѫнцѫ, інімá а апърà, трáіѹ вїéцїй а мощенй, де ш дáтѫ ши пѹтѣре а лѣ стъпѫний, пре дѫнсъле а нѹ лъсà; къ дин слобозéнїе лѹй дмнзѣѹ, ачѣла че ав стътѹт фър дерептáте стъпѫи челúр стрейне, пе дерептáте аете, съ с(ъ) фáкѫ рúвь алúр сáле . дин чà съ лцелѣце, кѹ кѫт мáн бѹнѫ аете, чà кѹ чúисте съръчíе, декѣт рѫпúта лъкомíа; къ челѹи сърáк, дмнзъѹ иним лдестѹлáтѫ кѹ пѹцúне дърѹáце; шръ челѹи богáт ннема шн лтрѹ мáре лдестѹлáре, ли а . ашà кѣт челѹй лáком л тоáте чáсѹриле, сѹпърѣри, шръ добѫнзн, нѹмай л тоáте шрмароáчѣле кресѫ.

Кѹ мáре грúжѣ ши кѹ невоúнцѫ а фй, сокотѫскѹ чéй лáкоми, съ нѹ ли съ лнѣче мóриле де апѫ невáрникѫ, съ нѹ пáскѫ тѹрмѣле, ши хергелїйле шрба, ши съ нѹ лмбле ла вѫнáт вѫнъторій; съ нѹ съ шцетѣскъ вúнѹл шезѫнд мѹлтѹ, сав съ нѹ съ ръсѹфле; съ нѹ фѹгѫ датóрничїй кѹ агшннсúта; съ нѹ роáзѫ шоáричїй пѫúннле; съ нѹ фѹре немúкѫ фѹрїй дин къмѣри; че немърѹа ман кѹ лдерептничїа декѫт лóр сúнгѹрн, лѹкришоáрнле сáле нѹ лкúд . къ алтóра сáв май кѹрѹнд, сáв мáй де сúргѹ ли съ дъ врѣма пѹрѹра а аскѹнде кѣтѣ шáре чà; шръ лакомѹлѹи нничѣ дънѫшáрѫ нѹ-й липсѣце кѹцѣтѹл, а нѹ гъндй ла бани.

**) Врѣдникь аете декѫт лáкомѹл, кáреле дин врѣра, нѹ дин невое, чáркъ пáюл скѹтѹрáт, чúзмеле фъръ поткоáве, кѹрѣлиле нерáсъ, брѫѹл фъръ фрѫнги, хáйна рѹптѫ, ковóр' вéкю, чинтїéне дескосѹтѣ, шлúкѹл гróс, ши къмѣшà фъръ мѫничи . ашúждѣре мѹлци дин чáці ненорокóш, съ арáтѫ мѫчúнцн пентрѹ жѣлà, кáрїй нѹ пентрѹ жѣле лблѫ прóст, чѣ пентрѹ съ нѹ кѹмпѣре мáй скѹмпѹ постáв ман бѹн, лблѫ. че нѹ май фáче лáкомѹл? къ пентрѹ съ нѹ келтѹúскъ нúче атѫта, лш ласѫ бáр'ба нерáсъ кѫте . в . лѹни . шръ макар къ

*) Note marginale: Лáкшмѹл ман лтѫю де че агонісѣце, съ пїердѫ пре сінà, зиче Евгѹстин. **) штръвит лѹкрѹ аете съ с(ъ) стръжѹúскъ пе сине, зиче Фавіѹс.

лáкомїй рѣ̀ сѣ чинстескѫ пре сúне; шарѣ кáселе лѐ цúи грижúте бúне . кѣ ѧ кѫрциле лор вéй вѣ̀дѫ̀ кѣмѣрциле плине де пáин'жинѣ, ѫшиле ешúте дин цúцін, фересúтриле спáрте, шгрѣ̀ѕиле стрикáте, питѣрїйле микшѫрáте, рогожúиниле чѣ̀ле ацернѫ̀те рѣстѫрнáте, акоперемѫ̀нтѫ̀риле де плóй пѫ̀треде, лáвицеле скоáсе, тúнѕиле скѣ̀рнаве, сóбеле кѣѕѫ̀те пентрѫ̀ сѣ нѫ̀ прїймáскѣ ѧ гáздѫ̀ пре вечúнѫл саѫ прїáтенѫл сѣ̀ѫ, саѫ сѣ чéрча пре апроáпеле сѣ̀ѫ, ка сѣ-л прїимáскѫ̀, саѫ че ар фи де трѣ̀бѫ̀ сѣ чáрѫ̀, дин снлѫ̀ сѣ фáкѣ, нѫ̀ дин вóе.

*) Чѐ лѣсѫ̀нд либерѣкѣмúнта кáре поáртѫ̀, ши кáса ѧ кáре трѣмѫ̀це, сѣ ведѫ̀м мáса кѣтѫ̀-й де фрѫ̀моáсѫ̀, аѫ чѐ ѧсте адевърáт . кѣ дин помéцін сéй мънѫ̀нкѣ поáме пѫ̀трѣ̀де, стрѫ̀гѫ̀ри де вúе, пѫ̀трези, дин тѫ̀рмѫ̀ мънѫ̀нкѣ кáрне мортѣчѫ̀нѫ̀, грѫ̀ѫ кáре пѫ̀тѫ саѫ мѫ̀чид, вúн кáре-н стрикáт саѫ щцъцѫ̀т, брѫ̀нѕѫ̀ каре ѡ аѫ рѡс шоáречїй, кашкавали кáре сúнт рѫ̀нчеѕы, лапте сáрѣ̀ѣд . мани пе оурмѫ̀, че пѫ̀н ла мѫ̀нкáре, ачѣ̀ѫ, норочúре кѣ ари стрѫ̀нце, чей лáкоми сшкотѣ̀скѫ . ѡ ненорокóшїи маргїѝли! ѡ ненорокóшїн лáкомїи! кѣ дѫ̀лчáца ачéлѡр беціви, ѧтрѫ̀ ачѣ̀ѫ че сѣ словоáде пе грѫ̀маѕи, шарѣ ачéстора, норочúре че сѣ ѧкúде ѧ сѣкрїю, ѧсте . ашúждѣ̀ре, макáр кѣ чéи лáкѡми сѣ ѧбрáкѫ̀, стрѫ̀нгѫ, вїецѫ̀éскѫ, петрек прост; шарѫ̀ чѐ сокотѣ̀лѫ̀ аѫ алцій де дѫ̀ншїи? де ари авѫ̀ сърáчїй оурáки дешкúсѫ, сѣ аскѫ̀лте, кѫ̀т сúнт де кѫ̀ инíма снргѫ̀нтóаре спрѫ̀ а стрѫ̀нца ши аскѫ̀нде, ѧтр'о клипáлѫ̀ ари аѫѕѝ, кѣ-й нѫ̀мѣ̀скѫ : мишéй, кѣмътáри, лáкоми, липсúци, слѫ̀ци, доѫ̀ндитѫ̀ри, кѫмплúци, ѫитѫ̀тѫ̀ри, немѫлцемітѫ̀ри, цѫрътѫ̀ри пе стрѫ̀мбѫ̀л ши непрїйтóрі . чѐ требѫ̀це мани мѫ̀лт? ашѫ̀ сúнт де оурѫ̀ци ѡръшѣ̀нілѡр, кѫ̀т мани бúне ей, трѫ̀пѫ̀риле лѫ̀р кѫ̀ мѫ̀на съ лѐ бáтѫ̀, декѫ̀т съ-й чнистúаскѫ̀ ашѫ̀ кѫ̀ лúмба, ари пофтѝ.

Cap. XX: De 12 întrebărĭ ce s'au pus luĭ Thales, şi răspunsurile ce a dat. (Fol. 123a—124a.)

Кáпѣ . к̃ . де вї̃ . ѧтребѫ̀ри, че с'аѫ ѕнс де дѫ̀нсѫ̀л, ши че аѫ ръспѫ̀нсѫ̀ ла тоáте.

Фóст'аѫ ачéст филóсоф, ка ѡ оглúндѫ̀ ѧтре тóцін а цѣрѫ̀ени гречéци, чей прѫ̀ ацелéпци, шн де тóци крáни Ѣсїей чин-

*) Notă marginală: Лáкѡмін моцинескѫ пентрѫ̀ ачѣ̀ѫ, ка съ нѫ̀ мѡцинескѣ алцін, ѕнчи Кипрнан.

стѝт шн кѹноскѹ́т; ашѝждарѧ нѹмале лѹн шн ѧ Рѫ́м ерѣ правестѝт, къ ѧтрѹ́ лѣцъто́ри ашѣ ерѣ десъвръшѝт, къ ла тоа́те ѧтребъриле незътикинѝндѹ-съ немѝкѫ, ръспѹндѣ. къ ерѣ фоа́рте аскѹцит ла мѝнте, шн врѣ́дник де мира́ре, къ ман мѹ́лцѝ дин оа́менѝй мѹрнто́ри, нѝче а лѣцѣ во́р, нѝче а ѧтребѣ сѹ́ а ръспѹ́нде н'а́ лѣцат.

Фѝѝнд да́рѫ мѹ́ате шн фа́люри де ѧтребъри де Ѳа́лес, прекѹм спѹ́не Дїогі́нес Лаѐртїе, ѧтреба́те кѹ ръспѹ́нсѹрнле лѹ́й, шѝ пре бога́та прѣ ѧцелепчѹ́нѣ, шн цинѣ́рѫ ми́нте, шн прѣ аскѹцитѫ́, ѕ́ а ръ́тат . — ѧтѫ́й фѣ ѧтреба́т : чѐ ар фѝ дѫ́мнъ́ѕ? дѫ́мнъ́ѕ, ѕи́че, асте чел ман прѣ ве́кю . ачѐлора ка́ре сѫ́нт а лѹ́й дѫ́мнъ́ѕ, нич чѐ́а ч'а́ѕ фост, ѧчепѹ́тѹл н'а́ѕ въѕѹ́т, нѝче ка́рін вор фѝ, фѫ́ршѝтѹл нѹ вор ведѣ*) . — ашиждарѐ фѣ ѧтреба́т : чѐ а́р фѝ ман фрѹмѝс? лѹ́ма, ѕи́че; къ тоа́тѫ, шри кът де мецершѹгѹ́тѫ́ зѹгръвитѹ́рѫ́, нѝче ѡ па́рте кът де ми́кѫ де а ен, прекѹм а́ѕ фъкѹ́т'о фи́рѧ, а ѡ ацѹ́ице нѹ поа́те**) . — шаръш фѣ ѧтреба́т : чѐ ар фѝ ман ма́ре? лѹ́кѹл, ѕи́че; къ лѹ́кѹл ка́ре тоа́те ле кѹпри́нде, асте ман ма́ре декът тоа́те . — ашѝждѣ́рѧ ѧтребѫ́ндѹ-л, че ар фѝ ма́й прѣ ѧцеле́пт? немикѫ, ѕиче, ма́и ѧцеле́пт декѣ́т врѣ́ма нѹ-й, къ нѹ́ман врѣ́ма, шн чѣ́ла ноа́ѫ лѐ афлѫ́, шѝ чѣ́ла трекѹ́те ле лноа́ице . — ашѝждѣ́рѧ ѧтребѫ́ндѹ-л : че ар фѝ ман ѹте? ми́нтѧ, ѕи́че, къ мнн'т'ѣ нѝче ѡстенѧ́ице алергѫ́нд пе пъмѫ́нт, сѹ́ аквнцѹрѫ́ндѹ, нич грѝжа аре, трекъ́нд ма́рѣ . — шаръш фѝѝнд ѧтреба́т : чѐ ар фѝ ма́й та́ре? шмѹ́л, ѕи́че, кѣ́ндѹ аре апѫ́с де невѹ́е, асте прѣ та́ре; къ невѹ́а аскѹ́те ѧцеле́сѹл челѹ́й нелъѣцѧ́тъ [шн про́сте], шн пре ча́л небѹ́нь ѧтъра́ице ла грѝжѣ***) . — ашиждѣ́рѧ ѧтребѫ́ндѹ-л : че ар фѝ ман кѹ греѕ? ѧ ръспѹ́нсѹ : а съ кѹноа́ца пе сѝне сѝнгѹр; къ нич ѡ прѝче ѧ лѹ́ма н'ар фѝ, де с'а́р кѹноа́ца омѹ́л пе сѝне сѫ́нгѹр† . — ашиждѣ́рѧ ѧтребѫ́ндѹ-л : чѐ ар фѝ ман дѹ́лча? ачела, ѕи́че, лѹкрѹ́ каре ръхнѧ́ци съ-л агонесѣ́ци, къ ма́ре десфътаре аре адѹ́чарѧ ами́нтѧ де дѹрѣ́рѧ трекѹ́тѫ . — ман ѧтребѫ́ндѹ-л ашѝждерѧ : кѹ чѧ токма́лѫ фїа́ице ка́ре ари пѹ́тѧ пре ла́сне сѹфери́ нъѣ́злиле норо́кѹлѹн челѹ́й ѧпотрі́вник? де вѧ вѣ́дѫ, ѕи́че, пре непрїа́тенїи, сѹ́ стѫ́ншн, сѹ́ рѣ́ѹ ацѹ́ншн; къ ѧде-

*) Note marginale: Ѩ ѧичепѹтѹлѹн къртѫ́ж а съ причепе, нѹ съ поате; ден афар(ъ) де ѧичепѹт немикъ нѹ съ афлъ, ѕиче Назіанзѹ́. **) Тот лѹкрѹ́л асте ман цос де мецерѹ́л съѹ́, ѕиче Тертѹлліан. ***) Де чѐ нѹ по́чю кѹ трѹ́пѹл, кѹ мѝнтѣ сфѣ́рѧ, зич(е) Окидѐс. †) Фоарте лѹ́крѹ́ грѐ́ѕ асте, а не кѹноацие пре нѡи синґѹ́рн, зиче Цицеро́.

вѣрат, фрнчи́ре непрїа́тенѹлѹи, аскѹци́тѫ са́бїе аете инїмїй чен мѣхни́те*) . — аши́ждаре ѧтребѫ́ндѹ-л : кѹм аре вїецѹй ѡа́менїй ман би́не, ши ма́и кѹ дрептáтѧ? че вор ведѣ, зи́че, де хѹ́лѫ ѧтрѣ алцій, ей съ нѹ фа́кѫ, къ ѧтрѣ ачáста то́цї мѹрито́рїи грешéскѹ; къ ѧдестѹлѫ́ндѹ-съ ѧтрѹ сфáтѹри, ка́ре поáте алтора, ши ей оуи лѹ́крѹ бѹ́ни, ѧ ка́ре арн петрѧче, н'áѹ . — ма́й ѧтребѫ́ндѹ-сѫ : че лѹ́крѹ бѹ́н аре авѣ ачéла, ка́рѧ нѹ-и лáкѡм? ачéст фáл де би́не, зи́че, къ есте слóбод ши де мѹ́нчиле лъкомїей, ши прїа́тен шїе ѧш фáче; къ пре чéл ла́ком ши гѫ́ндѹриле ѧл мѹнческѹ, къч нѹ не(?) стрѫ́нџї; ши оа́менїй ѧл сѹ́пърѫ, къчи нѹ келтѹ́џие . — аши́ждѣ́рѧ ѧтребѫ́ндѹ-сѫ : кѹм с'áрі къдѧ съ фїе домнѹлѹй ѡткѫрмѹнто́рю чéлора-л'áлцї? ѧтѫи зи́че, пре си́нѣ сѫ́нгѹр, апóй пре áлцїй съ ѡткѫрмѹи́скѫ; къ нѹ поáтѧ фи, съ фїе оумбра дирѣ́птѫ, де ва фѣ́ стрѫ́мбѹ лéмнѹл, че арѹ́нкѫ ѹмбра**) . пентрѹ ръспѹ́нсѹл ачест де пе ѹрмѫ, ми с'áѹ пърѹ́т а скрїе тоáте ѧтребѣ́риле, пентрѹ съ вáсѫ дѡ́мнїй, ши чéй мáрі, къ фїеце ка́ре динтр'ѫ́нсăле сѫ́нт ка ѹ́н арътътóрю де дирептáтѧ; ши неми́кѫ нѹ-и алта репѹ́блика, фърѫ оумбра ачѧ арѹнкáтѫ де ачéл лéмнѹ арътѫтóрю де оумбрѫ, ка́рѧ трéбѹе съ фїе пре дире́пт; къ ѧдáтѫ дѝнтрѹ оумбра репѹ́бликъй, съ вѣ́дѣ де аете дерептáтѧ, ши вїаца дирегътоpюлѹи де есте ѧтоáрсѫ.***)

Ѩшѧ дáрѫ пентрѹ съ ѧкѝдем тоáте кѣте с'áѹ зи́с пън акмѹ, де мѣ вѧ ѧтребà пре ми́не вр'ѹн дóмнѹ : къч(е) ар фѣ́ домнь? кѹ оун кѹвѣ́нт ан ръспѹ́нѕѹ : ачéла ка́ре аете адевърáт домнь, тѣ́ѹ пѹс пе ти́не дóмн' ачéцій лѹ́мі ка съ фїй : ръсипитóрю еретѝчілор, чертáре тиранілор, плътнтóрю чéлор бѹ́ни, бичю чéлор рѣ́й, пітроп шѝ акоперемѫ́нт ши апърѫтóрю бесѣ́рнчїй, шѝ пре юбитóрю де цáрѫ, шн декът тоáте съ фїй десъвръшѝт ѧтрѹ фáчаре дерептѫ́цїй, ѧчѧ́нд ѧтѫи дни кáса шн кѝпѹл тѣ́ѹ . нѹ ѧ тоáте лѹ́крѹриле съ поáтѧ сѹферѝ съ фїе ман де вїцѫ дóмнїй, фърѫ кѣт ѧтрѹ сѫ́нгѹра дерептáтѧ, ка́рѧ де тóт съ ка́де шн трéбѹе съ фїе ѧтрѣ дѡ́мнѹ, шѝ ѧтрѣ репѹ́блика.

---

*) Note marginale: Ферничит wдихмцин, wри чи́не пре чен че-н ѹрмце ѧн сѹппѹне . зиче Сенека. **) Домнѹ съ фїе wглинда тѣтѹрю́р. ***) Ѩшà тоáте ле ка кивернисѝ домнѹл дирепт, де съ ка ѧдерептà ѧнтъи пре сине сѫ́нгѹр, зиче Плѹ́тархѹ.

CXVI.

1715.

(4⁰, III foĭ nepaginate + 532 paginĭ paginate.)

Часосло́въ лкѹ́мь лтѫ́й тълмачи́ть л лимба рѹмънѣскъ ..... де ..... Кѹ́рь Їноїмь Івирѣнѹ́ль ..... с'лѹ тѵпъри́ть л сф̃нта митрополіе дінь скѹ́нѹль Тѫргѡ́вицией . лѣ лнѹ́ль ,зскг.

Rugăcĭune când se scoală omul din somn. (pag. 3.)

Рѹгъчѹ́не (кънд се скоалъ дин сомнь).

**Мъри́ре ціе лпъра́те, дм̃нзе́ѹле л то́т' пѵтѣр'ничє; ка́реле кѹ пѵрта́рѣ тѣ де гри́жъ чѣ дм̃незе́аскъ ши де шамеин юбито́аре, м'ай лвредничи́ть пре ми́не, пъкъто́сѹль шй невр̃дникѹл', дінь со́мнь л мъ скѹла́, шй л довѫндй лтра́ре л сф̃нтъ каса тѣ . прїймѣціе дм̃не шй гласѹль рѹгъчѹ́нїй мѣ́ле, ка шй алъ сф̃нтелшрь ши лцелегъто́арелшр' та́ле пѵте́ри . шй би́не вощще ка кѹ и́нимъ кѹра́тъ, шй кѹ дх̃ь де смере́нїе съ ци́-съ адѹ́къ ціе ла́ѹдъ дінь спѹрка́те бѹзеле мѣле; ка шй ѹѹ съ мъ фак пърта́шь фѣтелшрь (! l. чѣтелшрь) че́лшрь лцелѣпте кѹ лѹмниа́тъ фъклі́а сѹ́флетѹлѹй мїе́ѹ, шй съ те мъре́ск' пре ти́не дм̃незе́ѹ, кѹ кѫнтѹл' че́ль слъви́ть л та́тъль шй л дх̃ѹль. ами́нь.

Tropare din tretiĭ ceas. (pag. 106—107.)

Третїи часъ.

Гра́бннкъ шй та́ре мѫнгѫ́ре дъ дѣ ро́билшль (! l. ро́билшрь) тѣй Їс̃е, кѫ́нда съ мѫхне́скь дх̃ѹриле но́астре; нѹ́ те оусибй де сѹ́флетиле но́астре лтрѹ некаѕѹри; нѹ́ те дъпъртъ де гѫ́ндѹриле но́астре лтрѹ лкѹнцѹрѣрй; чй пѹрѹрѣ не лтймпинъ пре но́й . апро́пїе-те де но́й, апро́пїе-те че́ла че ещй претѵтйнденѣ . прекѹ́мь шй кѹ апстолїй тѣй ай фо́сть пѹрѹрѣ, ашл шй кѹ чей че доре́скь де ти́не те оунѣціе пре ти́не, шй съ слъви́мь пре дх̃ѹль тѣѹ чел лтрѹ то́т' сф̃нт'.

Нъдѣждѣ шй фолоси́рѣ шй скъпа́рѣ крещи́нилшр', зи́дь небирѹ́ить, че́лшрь сла́би лима́нь невифора́т', тѹ ещи нъскъ-

тоáре де дм҃незéѹ прѣ кѹрáтъ . чи прекѹмь лѹмѧ ѡ мѧнтѹéцй кѹ нелчетáтъ рѹгъчѹнѣ тà, поменѣцне-не шй пре ной, фечóаръ, лтрѹ тот лъѹдáтъ.

Rugăciunea a mareluĭ Vasilie. (pag. 140—141.)

Деветїй часъ.

Рѹгъчѹнѣ а мáрелѹй Васúлїе.

Стъпѧне дм҃не і҃се х҃се дм҃незéѹль нóстрѹ, чела че лделѹнгь ай ръбдáть пентрѹ грешáлеле нóастре, шй пѧнъ ла ачéсть часъ де акѹмь нѣй адѹсь пре нóй; лтрѹ кáреле пре лéмиѹль чéль де вїáцъ-фъкътóрю фїúнд' ръстигнúт', тѫлхáрюлѹй чéлѹй бúне кѹноскътóрю лтрáре л рáю шй фъкѹть, шй кѹ мóарте пре мóарте ай сфъръмáть; кѹръцѣцне-не пре ной пъкътóшїй шй невръдничїй ровїй тъй . къ амь грешúть шй фър де лѣцне амь фъкѹть, шй нѹ сѫнтемь врѣдничи съ рѫдикъм' ѹкїй ноцри, ши съ привúмь ла лнълцúмѧ черюлѹй; пентрѹ къ амь лъсáть кáлѣ дрептъцїй тáле, шй амь оумблáть л вóиле инимилшрь ноáстре . чи не рѹгъмь нелсемънáтїй бѹнътъцїй тáле, шртъ-не пре ной дм҃не дѹпъ мѹлцúмѧ мúлїй тáле, ши не мѧнтѹѧцне пре нóй пентрѹ нѹмеле тъѹ чéль сфнть; къ с'ѹ стинсь лтрѹ дъшъртъчѹнне зúлеле ноáстре . скоате-не пре нóй динь мѫна противникѹлѹй, шй не шртъ ноáш пъкáтеле, шй шмóаръ гѫндѹль нóстрѹ чéль трѹпéскь . ка лепъдѫндь пре шмѹль чéль вéкю, лтрѹ чель нóѹ съ не лбръкъмь, ши цíе съ вїецѹúмь, стъпѧнѹлѹй нóстрѹ шй фъкътóрюлѹй де бúне . шй ашà оурмѫндь порѹнчилшрь тáле, ла wдúхна чѣ кѣчникъ съ ажѹнцемь, оунде шсте лъкáшѹль тѣтѹршрь чéлшр' че съ веселéскь . къ тѹ ецй дѹпъ адевѣрь веселíа чѣ адевърáтъ, ши бѹкѹрíа чéлшрь че те юбéск', х҃се дм҃незеѹль нóстрѹ . шй цíе мърúре лнълцъмь лпреѹнъ кѹ пърúнтеле тъѹ чéль фъръ лчепѹть, шй кѹ прѣ сфнтѹль ши бѹнѹль, шй де вїáцъ-фъкътóрюль дѹхѹль тъѹ, акѹмь шй пѹрѹрѣ, шй л вѣчїй кѣчилшрь . амин.

Psalm 69. (pag. 194—195.)

Ѱа́лмь ѯ̃.

2. Дмнезе́ѹле спре ажѹто́рюль мїе́ѹ ꙗ амѝнте; дмне ка сѣ-мь ажѹ́ций мїе гръбѣще. 3. съ се рѹшинѣзе, шй съ се ꙗфрѹнтѣзе чей че каѹтъ сѹфлетѹль мїе́ѹ; съ се ѧто́аркъ ѧнапо́й, шй съ се рѹшинѣзе че́й че́-мь воіескь мїе рѣле. 4. ѧто́аркъ-се ѧда́тъ шн рѹшинжндѹ-се, чей че-мь гръескь мїе : би́не е, би́не е. 5. съ се бѹкѹре шй съ се веселѣскъ де ти́не, то́ци чей че те ка́ѹтъ пре ти́не дмнезе́ѹле; шй съ зи́къ пѹрѹрѣ : мъръ́скъ-се дмнѹль, чей че юбе́скь мжнтѹи́рѣ тл. 6. ѕръ ѥѹ съракь сжнть шй мишл́, дмнезе́ѹле ажѹтъ-мь . ажѹто́рюль мїе́ѹ шй избъвито́рюл мїе́ѹ ецй тѹ, дмне, нѹ зъбовй.

Irmos. (pag. 462—463.)

Ірмо́съ.

Ѧтѹнѣречиле тжлха́рилоръ че́лоръ невъзѹцн, че ка́дь ѧпрежѹрь асѹпра мѣ, ка́рїй ка́ѹтъ съ тра́гъ шй съ ржпѣскъ сѹфлетѹль мїе́ѹ; нѹ липси гонйндѹ-ле кѹ савїа тл́ чѣ де фи́кь, ка оунь пѹтѣрникь, ажѹтъто́рюль мїе́ѹ.

Кжндь ва врѣ съ мъ жѹдече жѹдекъто́рюль, шй дмнезе́ѹль мїе́ѹ, ши съ мъ всжндѣскъ пре ми́не че́л всжнди́ть динь кѹноцй́нцъ, май найнте де жѹдека́та ачѣа, нѹ мъ оуйтл́ пре ми́не ро́бѹль тѣѹ, повъцѹито́рюль мїе́ѹ.

Пвжндѹ-мн ѥѹ трѹпѹль мѹ́мъ, шй ти́на та́тъ, шй църѫ́на стръмо́шь, пентрѹ ѧпрїйтенйрѣ ачѐстора ѧ пъмжнть кѹ то́тѹль ка́ѹтъ; чй дѣ-мн, ажѹтъто́рюль мїе́ѹ, фъръ фрйкъ съ мъ оуйть вре-ѡ-да́тъ шй ѧ сѣсь ла фрѹмсецѣ чѐрюлѹй.

Ка че́ла че ецй фрѹмо́сь кѹ подо́аба, шй дѹ́лче, шй ми́нте вѣселъ ѧ кѝпѹль соа́релѹй, лѹмина́ть съ-мй стай ѧнайнте, кѹ вѣселъ фа́цъ, шй кѹ ведѣре де бѹкѹрїе, кжндь мъ вой лѹа́ де пре пъмжнть, ѧдрептъторюль мїе́ѹ.

CXVII.

1716.

(M. Когълничеанѹ: Летописиле църи Молдовеи II, Ѩши 1845, pag. 133—192.)

Ѧ дѡа домніе а лѹі Некѹлаі Ѧлександрѹ Мавро-кордат ѧн Молдова де Ѧксінті Ѵрікарѹл.

Prinderea luĭ Carol XII. (pag. 164—165.)

Ѧтѹнчеа аѹ порончіт паша де с'аѹ стрінс тоці Чіорбаџіі ші Інічерії ші тоатъ оастеа, ші аѹ пѹс де аѹ погорît дін четате а веке тѹнѹрі де ле-аѹ токміт съ батъ асѹпра касіі краіѹлѹі (швезеск); ші а доа зі съмбътъ аѹ ешіт Ханѹл Девлет Герей кѹ Тътарі ші ѧнчîнс кѹ съхаідачеле, ші паша кѹ пістоале ла кал, ші кѹ тоатъ оастеа кълъріме че ера ла Тігінеа, ші аѹ ѧнчепѹт а да дін тѹнѹрі асѹпра касіі, ѹнде ера ка ла 700 де оамені кѹ краіѹл; дар нѹ кредеа нічі ѧнтр'ѹн кіп краіѹл къ'і вор фаче пъмъ ѧнтр'аттъта . ші аѹ порончіт паша Інічерілор съ деа нъвалъ асѹпра Швезілор ші съ ле деа ръзбоіѹ кѹ фок; еі аѹ ръспѹнс, къ ла оамені че нѹ ръдік арме асѹпра лор, нічі еі н'ор ръдіка арме; ші аѹ ѧнчепѹт а зîче: алаҳ, алаҳ, ші с'аѹ ѧнторс Інічерії спре четате, ші с'аѹ дѹс пе ла газделе лор . Ръмас-аѹ Ханѹл кѹ Тътарії, ші паша нѹмаі кѹ Чіоходарії, ші кѹ пѹцінъ кълъріме, пліні де мъніе амъиндоі; апоі с'аѹ ѧнторс ші еі ѧн четате . ачеаста че аѹ фъкѹт Інічерії ші н'аѹ врѹт съ деа ръзбоіѹ Швезілор, аѹ фъкѹт'о орі къ нѹ (!) се ѧндѹра де краіѹл, къчі ле да мѹлт бакшіш, орі къ аџѹнсъсе краіѹл кѹ дарѹрі ла капетеле Інічерілор, ші пентрѹ ачеea н'аѹ врѹт ѧнтр'ачеа зі съ'і деа ръзбоіѹ.

Ѧ доа зі дѹмінікъ Февръріе ѧнтъі десдемінеаџъ кіемат-аѹ паша еаръ пе Чіорбаџіі, ші пе Інічері, ші пе тоці бътрънії Інічерілор, ші пе Інічері-Ягасі, ші аѹ скос хатішеріфѹл де н'аѹ (! l. л'аѹ) четіт, ші л'аѹ аѹзіт тоці; ръспѹнс-аѹ ші еі къ ачеea че аѹ фъкѹт-о съмбътъ де н'аѹ врѹт съ деа ръзбоіѹ краіѹлѹі, нѹ с'аѹ погорît де ла дъншіі, ші нѹ есте віна лор, че есте а Ємачілор, къ н'аѹ врѹт съ се батъ, ші аѹ зіс съ меаргъ ші еі ла краіѹл съ'і гръеаскъ, доаръ ѧі ва креде пе дъншіі, съ еасъ, ші-л вор лѹа еі асѹпра лор, ші-і вор фаче запіс, кѹм къ нѹ ва

авеа нічі о невое, ші съ-л дъкъ пънъ ънде есте поронка ампъратълъі. ші і-аў позволіт паша, ші аў мерс тоці Чіорбаџіі ші Одобашіі ші аў гръіт краіълъі, кум къ-л іаў аєпра лор, прекум с'аў зіс маі єє; еаръ краіъл ле-аў ръспънс, къ нъ-і креде нічі пе дъншіі, факъ че ор вреа, къ н'а еші. аъзінд ші ей ачест ръспънс с'аў мъніат, ші аў ешіт диапоі тоці Інічерії ші аў лъсат тънъріле каре адъсъсе дитъіъ, ші аў адъс ші маі марі баліемезърі ші кумбарале, ші аў мерс аєпра краіълъі. краіъл дикъ токмісе Швезіі ші ста єпъші ла локъріле че токмісе, мъкар къ краіъл авеа маре недежде ла Інічері, къ нъ-і вор да ръзбоіў, къ-і дмплъсе пе тоці кў дарърілe, дар тот ді токмісе пе ді съі, съ се апере.

Даръ Інічерії кум с'аў стрінс ла ън лок, дидатъ аў слобозіт къте-ва тънърі ші аў арънкат ші кумбарале; дар ніче ъна н'аў немеріт каса краіълъі, че о ковършіа пе де аєпра, орі къ нъ вреа съ-і омоаре, орі къ нъ ера мецері бъні ла ачеле требі. дъпъ ачеа дидатъ аў дат іъръш, ші аў дитрат пе о фереастръ дн касъ ші аў дичепът а жъкъі ші а скоате пре Швезі афаръ, къте доі ші къте треі. краіъл шедеа дитр'о касъ маі дн лъънтръ, кў чеі маі алеші, ші се бътеа ші се апъра де аколо, ші нъ авеа пътере съ-і факъ німікъ. възънд Търкіі къ н'аў пътере съ-і стріче ші се апъръ дін касъ, аў порончіт съ дea фок касеі; еар Швезіі че ера дн лъънтръ пъзіа де стінџеа; ші ачеаста с'аў фъкът къте-ва чеасърі, пънъ аў лъат самъ Інічерії пе ънде есъ Швезіі пеете акоперемънт де стінг фокъл, ші пъзіа ачел лок аколо, ші кът се іві вре ън Швед съ стінгъ фокъл, да дитр'ънсъл кў съџецеле; ші аша с'аў пъръсіт Швезіі де а ешіре съ стінгъ фокъл, ші с'аў апрінс акоперемънтъл ші аў дичепът а арде каса, ші краіъл тот шедеа ші нъ вреа съ еасъ, пънъ аў мерс ніџе генералі де ді лъі, ші л'аў дмпінс афаръ, зікъндъ-і: че шеде, съ ардъ дн касъ? ші аў ешіт афаръ кў арме, ші аў дичепът а се бате кў Търкіі, ші л'аў ръніт ън Търк ла о мънъ пъцінтел. възънд Търкіі къ се апъръ с'аў стрінс мълці, ші аколо л'ор фі істовіт, де н'ар фі стрігат ън генерал, къ есте краіъл; ші атънчеа аў дат нъвалъ Інічерії ші л'аў прінсъл (!) ші л'аў дъат; нъмаі хаініле ді ера крънте, ші л'аў маі сгъріат ън Търк лънгъ нас кў о съліцъ. ші дитр'ачел чеас с'аў стрігат ла мечетъріе езанъл, че се кіамъ ъцъ, ла доъ чеасърі де ноапте. дечі аша кум аў фост л'аў дъс ачеі Інічері ла паша, карелe кум аў възът пре паша, різънд аў дичепът а-і зіче: аферім, аферім, адекъ біне

м'аці ківерніcіт . ші аша л'аѕ тріміс лнтр'о одае лн сараіѕл паші, дънд бакшіш кътє зече галбіні ші кътє доъзечі ачелор Інічері че л'аѕ адѕс.

CXVIII.

ca. 1700—1725.

(Ms. Seminar. centr. Bucureşti, No. 18/91. Folio, IV nepag. + 492 foi paginate.)

Я лѕ́й Θєѡфилáкт' архїєпскóпѕл Вѕл'гарїей тѫл'кѕ́йре єѵ̃тлїєи.

Mateiu cap. I, v. 1. (Fol. 1a.)

Кáпь а̃ . кѕвьнт де нѣмѕль лѕ́й хс.

Єѵ̃тлїа . сх̃ . а̃. (К)áртѣ нѣмѕлѕ́й . тѫлкь : пентрѕ чѣ н'аѕ зúс' : видéнїа, саѕ кѕвьнтѕл прекѕм пророчúй? къ ачéа ашà скрїà лтѣю : видéнїа кáрѣ ѡ аѕ възѕ́т' Ісаїа, ши кѕвьнтѕл' че с'аѕ фъкѕ́т къторъ Ісаїа . пентрѕ чѣ, лтребѣ, съ те лвéц'; пентрѕ къ пророчúй къторъ чéй лпїетрúц' ла инимъ, ші нѣаскѕлтътóр'*) аѕ гръúт' . ши пентрѕ ачѣа аѕ зис, къ видéнїа ѣсте дмнезеѣскъ, ші кѕвѫнтѕл ѣсте дела дмнезéѕ, ка съ се тѣмъ норóдѕл' ші съ нѕ́ дефъимѣзе чѣле зúсе . ѿр Матеéй аѕ гръúт' къторъ ѡáменїй чей крединчóш' ши прїимитóр' ши аскѕлтътóри, ши пентрѕ ачáста нимúка де ачест фéл' н'аѕ зис лтѣю, прекѕм пророчúй . ѿръ пóци зúче ши алт' чевà : къ пророчúй кѕ минтѣ ведѣ чѣле че ведѣ, арътѫндѕ-ли-съ лор ачѣла прин дхѕл' сфънт', пентрѕ ачѣа ши веденїй, ачѣла ле кїемà . ѿръ Матеéй, нѕ́ кѕ мúнтѣ аѕ възѕ́т' пре хс̃, ши л'аѕ нълѕчúт' пре ел, чи трѕпѣціе кѕ дънсѕл аѕ фóст', ши прин симіцúре л'аѕ лѕзúт', възѫндѕ-л пре ел л трѕп . деч пентрѕ ачáста н'аѕ зúс : видéнїа, кáрѣ ѡ аѕ възѕ́т, адекъ арътáрѣ, чи кáрѣ нѣмѕлѕи. Єѵ̃тлїа : лѕ́й Іс̃ . тѫлкь : Іс̃ . нѕ́меле, нѕ́ ѣсте елліней́ск', чи жидовéск', ши съ тълкѕúціе мънтѕнтóрю; къ Іаѡ, мѫнтѕúре ла жúдови съ зúче. Єѵ̃тлїа : Хр̃стѡс' . тѫл'кь : Хр̃стош' съ зичѣ лпъраціúй, ши прéщій, пентрѕ къ съ оунцѣ кѕ сфънтъ оунт де лемнъ, тѕрнáт' фїинд ден кóрн' че съ пѕнѣ де сѕпра пре кап; зúче-съ дрепт ачѣа дмнѕл' : Хс, ши ка оун лпъráт', пентрѕ къ аѕ лпъръціт' прєстє пъкáт', ши ка оун

*) Glosă marginală: саѕ : ннлекаціѝ.

прѣ́шт', пентрѫ къ с'аѫ адѫс прѣ сине лсѫш' жъртвъ пентрѫ ной, ши с'аѫ оунс' ши ел дѫ́пъ адевъ́р' кѫ оунтѫл де лемн' чел адевъра́т, адекъ кѫ дх҃ѫл сф҃нт'. къ чи́не алтѫл аѫ авѣ́т дх҃ѫ́л, прекѫм дм҃нѫл'; къ лтрѫ сф҃нци дарѫл дх҃ѫлѫй сф҃нт' аѫ лѫкра́т', шр' л х҃с н'аѫ лѫкра́т' да́рѫл дх҃ѫлѫй, чи х҃с, кѫ дх҃ѫл де ѡ̀ фїинцъ фїинд, аѫ лѫкра́т' мнѫ́ннле.

Mateiu cap. XXII, v. 34—40. (Fol. 73a.)

Дин Матеи кап'. кѳ. зача́ло чѳ.

Єѵг҃лїѧ. 34. Ѩръ фарисе́їи, аѫзинд', къ аѫ астѫпа́т' гѫ́риле садѫке́илор с'аѫ адѫна́т' лпре́ѫнъ. 35. ши л'аѫ лтреба́т оунѫл динтр'ъншїй, цїѫто́рюле(!) де лѣ́це, испитиндѫ-л пре ел, ши зикънд: 36. лвъцъто́рюле! ка́ре порѫнкъ ѣсте маи ма́ре л лѣ́це? 37. шръ і҃с. аѫ зис лѫ́й: съ юбе́ць' пре дм҃нѫл дм҃незе́ѫл' тѣ́ѫ кѫ тоа́тъ инима та, ши кѫ то́т' сѫ́флетѫл тѣ́ѫ, ши кѫ то́т' кѫ́цетѫл тъѫ. 38. ача́стъ е лтъю ши маи ма́ре порѫнкъ. 39. ши адо́ѡа асѣ́менѣ аче́цїѧ: съ юбе́ць' пре вечи́нѫл тѣ́ѫ ка пре ти́не лсѫц'. 40. лтрѫ ачѣ́стѣ доа́ѡ порѫнчи, тоа́тъ лѣ́цѣ ши проро́чїй съ цини.

Тж҃л'къ: дин немъсѫра́та пизмъ аѫ венит испитиндѫ-л. къ де врѣ́ме че възѫ́се пре сад'дѫкей рѫшина́ц', ши пре дм҃нѫл лъѫда́т' пе́н'трѫ лцелепчюнѣ́, аѫ вени́т' ей испитиндѫ-л, ка де ва ада́ѡце чева ла порѫнка чѣ́ динтъю, ка кѫм ар лдрептѫ лѣ́цѣ́, съ афле причи́нъ лпотри́ва лѫ́й. шр' дм҃нѫл въдинд ръѫта́тѫ лор, кѫм къ нѫ́, ка съ се лвѣ́це вени́се, чи кѫ́м' къ нѫ́ авѣ́ дра́госте, ши пизмѫ́ ман въртшс, ши завѝстнич' ерѫ, аѫ арътта́т, къ юби́рѣ ѣсте маи пресѫс декът порѫнчиле; ши аѫ лвъца́т', къ нѫ́ съ ка́де дин парте л юбѝ пре дм҃незе́ѫ, чи пре но́й де то́т' съ не дѣ́м' лѫ́й дм҃незе́ѫ. къ ачѣ́сте тре́й оусебѝр' л сѫ́флетѫл шмѫлѫй кѫнолцем: чѣ́ вїйто́аре, чѣ́ лсѫфлецито́аре [саѫ добиточа́ск'], чѣ́ кѫвънтъто́аре. къ лтрѫ кът' крѣ́це, ши съ хрънѣ́це, ши асѣ́мене родѣ́це, копа́чилор' съ асамънѣ; шр' лтрѫ кът' съ мънї́е ши похтѣ́це, добито́челор'; шр' лтрѫ кът причѣ́пе, кѫвънтъто́р и съ зи́че. вез' да́рѣ ли́чи ачѣ́сте тре́й лсемна́те: съ юбе́ци пре дм҃незе́ѫл тѣ́ѫ кѫ тоа́тъ инима та, ача́стъ е па́ртѣ шмѫлѫи чѣ́ лсѫфлецито́аре [саѫ добиточа́ск'], ши кѫ тот сѫ́флетѫл тъѫ, ача́ста е чѣ́ вїецѫито́аре, къ вїй [саѫ лсѫфлецищ'] сънт' копа́чїй; ши кѫ тот кѫцетѫл тъѫ, ача́ста е чѣ́ кѫвънтъто́аре. ши ашѫ съ ка́де

а юбй пре дмнезе́ѳ кѳ то́т' сѳ́флетѳл, адекъ прин тоа́те пъ̀рциле сѳ́флетѳлѳй, шй пѳте́риле, а съ липй де джиесѳл; ачаста́ е лтъю ши ман ма́ре порѳнкъ, ка́рѣ не лва́цъ пре но́й спре тѣмерѣ де дмнезе́ѳ, ши адоу́а аскменѣ ачѣцїа, карѣ не лдѣмнъ съ фа́чем шаменнлор чѣле дрѣп'те. къ доаш сънт', ка́ре не дѳ́к' пре но́й л пейре: лвъцътѳ́ра чѣ рѣ, ши вїа́ца чѣ стрика́тъ. де́ч' ка съ нѳ̀ къдем' лтрѳ̀ до́гмъ некрецинтѣскъ, требѳа́це съ юбим' пре дмнезе́ѳ; шй ка съ нѳ̀ авем' вїа́цъ стрика́тъ, съ ка́де, съ юбим' пре вечи́нѳл. къ чел че юбѣцше пре вечи́нѳл, тоа́те порѳнчиле плинѣцше, шй чел че плинѣцше порѳнчиле, юбѣцше пре дмнезе́ѳ. шй ашà ачѣсте до́аш порѳнчи, оуна кѳ алта съ лбинѣзъ ши лпревнъ ста, ши копринд л сйне пре тоа́те чѣле-л'а́лте порѳнчи. къ чи́не, ка́реле юбѣцше пре дмнезе́ѳ шн пре вечи́нѳл съѳ, ва фѳрà? саѳ ва цинѣ минте ръѳл? саѳ ва прѣкѳрвй? саѳ ва оучи́де? саѳ ва кѳрвй? шй ачест цїѳто́рю де лѣцше, динтѣю вени́се испити́нд', апо́й дин ръспѳнсѳл лѳй Хс. май вѳн фъкъндѳ-се, ав фо́ст' лъдà́т', прекѳ́м' шй Ма́рко зи́че къ: къѳтънд спре дънсѳл Іс. л'ав юби́т' пре ел, ши ав зис лѳй: нѳ̀ ецй депа́рте де лпъръцїа лѳй дмнезе́ѳ.

Luca cap. XXI, v. 20—27. (Fol. 269b—270a.)

Дин Лѳка. кап. ка. к.

Свтлїа: 20. Ѩръ кѳнд' вѣц' ведѣ Іерслѝмѳл лкѳнжѳрат' де wсташ', атѳнче съ цийц' къ с'ав апропїат' пѳстїирѣ. 21. атѳнче чѣй дин Іѳдѣа съ фѳ́гъ ла мѳнц', шй чѣй дин мижлокѳл лѳй съ се дѣ л ла́тѳри, шй чѣй дин цинѳ́тѳри съ нѳ̀ лтре лтр'ънсѳл. 22. къ зиле́ле избъндирїи сънт ачѣста, ка съ се плинѣскъ то́ате чѣле скри́се. 23. ѩръ вай де чѣле, че вор авѣ л пънтече, шй де чѣле че вор аплекà л зиле́ле ачѣла; къ ва фй невое марѐ пре пъмънт', шй мънїе́ лтрѳ̀ норо́дѳл ачѣста. 24. ши вор къдѣ л гѳ́рà са́вїей*); ши съ вор лѳwà ро́би л то́ате нѣмѳриле; ши Іерслѝмѳл ва фй кълка́т' де пъгъни, пънѣ че съ вор плини вре́мнле пъгънлор. 25. шн вор фй сѣмне л соа́ре, шн л лѳ́нъ, ши л стѣле, ши пре пъмѣнт лѳвлзѣлъ**) пъгънлор лтрѳ̀ недомири́ре, сѳнънд ма́рѣ ши вà́лѳл. 26. ма́й мѳринд wа́менїй де фри́къ шй де ацепта́рѣ че́лор че вор съ вїе́ л лѳ́ме. къ пѳте́риле че́рюрнлор съ вор' клъти́. 27. шй атѳнче вор

*) Glose marginale: саѳ: л аскѳцитѳл са́вїей. **) саѳ: неказ.

ведѣ пре фїюл шменѣск' вїинд ѧ но́р' къ пътѣре ши къ слáвъ мълтъ.

Тжл'къ : мáй лъминат акъм де робїа Іерс̃лимълъй копринде, де оунде сокотѣскъ, къ аша съ къвине а съ ѧцелѣце . къ ман наинте де ачѣстa тóате, адекъ ман наинте де фоáмец', ши де чю́ме, ши декът алте невóй, карѣ вор съ се ѧтъмплѣзе ѧ врѣмѣ сфършитълъй, гониц' вѣц' съ фиц' вóй апостолй, ши алтеле, апóй ши Іерс̃лимълъи рѣлеле вор съ-и сосѣскъ асъпръ *) . къ де врѣме че ачѣа сокотїѧ, къ ѧ врѣмѣ сфършитълъй съ вор сърпа зидитъриле бесѣричїн, къ(м) ав зис ел: къ ѧ врѣмѣ сфършитълъй пророчи минчинóшн вор авѣ, ши фоáмец' ши чю́ме дин нѣчетáтеле щиири, каре пентрв ръчáла драгостїй вор съ вїе асъпръ; шар вóй ман наинте де врѣмѣ сфършитълъй, гониц' вец' съ фици, ши Іерс̃лимъл съ ва робй; ши пїетриле ачѣстa съ вор сърпа . кѣч' кънд' вец' ведѣ четáтa де щиле рѣмленѣци ѧкънжрáтъ, атънчѣ пъстїйрѣ ей съ ѡ циници . ѧсъ къ жáле ав спъс чѣле рѣле, кáре атънче ерa съ ѧкънжре четáтa; къ чéй днн Іздéа съ фъгъ ла мънц' [зи́че], ши чеи дин цинътъри съ нъ сокотѣскъ, къ четáтa ѧтъри́тъ фїинд, ѧй ва пъзй пре ей, чи съ се дѣ ѧ лáтър', шй чéй днн мнжлокъл четъцїй; къ зилéле избъндиріїи сънт', ка съ се плинѣскъ чѣле че-с скрúсе ла Даніил . ман въртwс ван де чѣле че вор авѣ ѧ пънтече, къ нъ вор пътѣ съ фъгъ пентрв сарчнна пънтечелъй; шй де чѣла че вор аплекá, пентрв драгостѣ чѣ спре копїй, ничи пътънд съ-и лáсе фъръ грúжъ, ничи къ сúне съ-и поáрте . шар оунїй ѧтрв ачѣстa зúк', съ фїе ѧсемнáт' дм̃нъл', мънкáрѣ ачѣа де копил, де кáреле Іwсиф' повестѣцце; шй Іеремїа ман наинте ав спъс . ши Іерс̃лимъл' [зи́че] ва фи кълкáт' де пъгънн, пънъ аи́чѣ де робїе . апой шръши чѣле де сфърши́т', къ вор фй [зи́че] сѣмне ѧ со́аре, ши ѧ лъ́нъ ши ѧ стѣле . пентрв къ фъптъра скимбънд-се, къ адевърат стúхиле съ вор ѧной . шин ѧбъзѣлъ пъгънилор, адекъ неказ тътърор недомирúрѣ аместекънд-се, шй мáрѣ къ сънете гроазнче ва вжжй, ши вал ва фй, ши тър-върáре, атѣта кът wáменій ман мърнд де сингъръ фрúка, шй де ацептáрѣ челор че вор съ вїе ѧ лъ́ме . вѣзи къ лъминáт аи́чѣ де сфършит' грѣ́ацце; къ ман със ав зис, къ Іерс̃лимъл ва фй ѧкънжрат шй къlкáт' де wстáшїи пъгънилор; шар аи́чѣ, към къ асъпра лъ́мии ръзтѣц' вор съ вїе . дéчн де

*) Glosă marginală: вор съ-и стѣ асъпра.

сфършитъл лумій исте кънтъл' лій аічѣ. къ пътърнле чѣрюрилор съ вор клъти, ши че грѣеск, зиче, къ шаменій съ вор търебъ, фъптъра тоатъ скимбънд-се; къ ши синъгър' луерій, ши пътъриле чѣле маи дентѣю съ вор търебъ, ши съ вор спъимънта де аша де африкошате скимбър' а тот'. ши атънче вор ведѣ пре фіюл шменеск'. чине? тоц' чей че кред ши чей че нъ кред; ши вінид л нори ка ун дмнезеу, адекъ къ пътере ши къ славъ мълтъ, пентру къ маи пре сус де кът соареле ка стрълучій, ши ел, ши кръчѣ лій, ши де тоц' съ ва къноаще.

CXIX.

1729.

(M. Когълничеанъ: Летописиле църи Молдови III, Яши 1846, pag. 7—82.)

Летописіцъл църіі Молдовеі .... атрібат лъі Некулаі Мъсте діеак стари де діван.

(1662—1729.)

Secetă; Desetină îndoită a stupilor; Apă mare. (pag. 77—78.)

Єаръ ла анул дупъ че с'ау гътит кърціле деспре доамна, с'ау апъкат Міхаі Водъ кум с'ау лъат омътъл де кърціле челе-л'алте, че сънт деспре апъс, ши ау стрікат лнтъі тоате челе векі: діванъріле, спътъріа пънъ ан пъмънт; нъмаі доъ касе че сънт де Василіе Водъ фъкъте ле-ау лъсат ши ле-ау токміт лнтъі ачеле, єаръ алтеле ле-ау фъкът дін темеліе къ фрумосъ оръндуеалъ прекум се въдѣ. мъкар къ ачеі домні че ау фъкът кърціле ачесте маі ан трекъте зіле ау фост, ши маі пътінчіоші дін авуціе, ши време ау авът маі пе воіе, нъ къ атъте супърърі деспре Търчі; дар ори къ ле-ау фост ъріт а келтъі, ори къ нъ ле-ау дат къноцінца, пред ъріт ши чіудат ера фъкъте каселе ачесте домнещі. даръ Міхаі Водъ ле-ау фъкът фоарте фрумосе ши дескісе прекум се въдѣ. лтр'ачест ан 7232 фост'ау съчетъ маре, пънеле проасте, моарте ан добітоаче, ступіі ан скъдере; ши песте тоате ачесте скос-ау десятіна де ступі лндоітъ, де ау дат къ тоцій ши боіері ши мънъстірі къте 48 де бані пе ступі. къ маре супър ера боіерілор ши църій; ши с'ау лмпуцінат ступіі де пе ла тоці; къ

аттата негоусторіе авеа ши пъмънтении, алес партеа боіерімеі; пънъ а нѹ да десятінъ, кѹ стѹпи лши ківерніса каселе лор, ши лши плътіа бірѹл. пентрѹ ачеаста маре жале ши сѹпъраре аѹ къзѹт преste тоці, фъкъндѹ-лі-се сѹпър де аѹ плътіт стѹпи лндоіці; мъкар къ нѹ дін лъкоміе с'аѹ фъкѹт ачеаста, ка съ стрінгъ лн каса лѹі ачесте сѹспіне а тѹтѹрор, че де маре невоіе ши асѹпреле че-і веніа де ла Тѹрчі, къ нѹ маі авеа кѹ че пліні порончіле лмпъръцеці, ши кѹ че ъмпле пе Гречи, че ера пе лънгъ дънсѹл. даръ тот ера маі кѹ кале а скоате де челе обічінѹіте пе царъ съ фі лѹат, де кът а се фаче обічеіѹ. домнії кът ар пѹте съ се фереаскъ съ нѹ скоацъ обічеіѹрі че н'аѹ маі фост; де време къ сънт оамені марі требѹіе ши лѹкрѹріле лор съ ѹрмезе дѹпъ чінстеа лор, ши пентрѹ ка съ нѹ ръмъіе лн блъстъмѹл нородѹлѹі; къ сѹспиѹл сърачілор нѹ ръмъне лндешърт, мъкар кът де тързіѹ. ши дакъ фаче ѹн домн обічеіѹ мъкар кът де рѣѹ, алції пре ѹрма лѹі пред лесне факѹ пе обічеіѹл ачела, фъръ де нічі о лндоеалъ, арѹнкънд гріжа саѹ пъкатѹл асѹпра ачелѹіа че л'аѹ скорніт. ши еатъ къ рѣдъчіна ши лнчепътѹра пъкатѹлѹі че л'аѹ скорніт, де аѹ дат пілдъ ши алтора а-л фаче; къ стінцереа ши съръчіеа тѹтѹрор боіерілор ши мънъстірілор ле-аѹ фост десятіна ачеастъ лндоітъ, де аѹ дат доѹъ десятіні одатъ, каре нѹ се ва ѹіта лесне де ла пъмънтении Молдовеі. тот лнтр'ачелаш ан лн лѹна лѹі Септемвріе, с'аѹ порніт плоі греле, кът аѹ вениt апеле марі афаръ дін мъсѹра лор пе кѹм веніа де алтъ датъ, ши аѹ лнекат мѹлте добітоаче ши оамені, алес ла цінѹтѹл Текѹчіѹлѹі, ши прісъчі де стѹпі, фъніце, оамені, копіі мѹлці; къ аша аѹ вениt де одатъ Сіретѹл фъръ де весте ши і-аѹ апѹкат пе оамені пін касе; кърі аѹ скъпат, пін копачі аѹ скъпат. хергелі де епе аѹ апѹкат апа ши пѹцінтеле аѹ скъпат; тѹрме де оі, ши каселе кѹ тотѹл а біецілор оамені ле-аѹ лннекат кѹ тот че аѹ авѹт; къте сате аѹ фост пе Сірет, пот зіче къ і-аѹ пръдат Тътарії, къ нѹ пѹцінъ пагѹбъ аѹ авѹт; каре нѹ се ва ѹіта кѹрънд де ачеі че лъскѹеск пе ачеле локѹрі.

CXX.

1733.

Календари . акъмь дтъй рѫмънѣскь . . . . д Брашовъ

,аѱлг . фев . к.

(8°, mic. 75 pagini nepaginate.)

Planeta Saturnus. (pag. 5—7.)

Дтъя планѣта исте сатърнъс . шй ачастъ планѣтъ е фъръ норокь [сѣкти жидовѣскъ] . оаменїн каріи съ наскь дтр'ачастъ планитъ, сѫнтъ мънчитори, лакоми, завистнич, виклѣнн ла ворѣ, гѫндитори, плини ла трупь, мълкомиш', недирепци, юбитори де аѣцїе, дпончишац', мѫнимиш, адъкътори амінте де рѣѕ, неюбитори де мъѣри, съръкъчос, скъмпъ, пъзитори де тайнъ, юбитори де арцінть . тот' ачастъ планѣтъ фаче рѫндъмлъ ла оурѣкя дирѣптъ шй шаселе мари, ла сплинъ мелахонїе, де ла каре съ скорнѣцие боалъ, оурднняре ла стомах', подагрие, тъсе, оумфлътъръ; стрикъ аерѕ, фрингъри де а д зй, шолднн . анъл д каре исте ачѣ планѣтъ, фригърос, плоїѽс, неродитори . примъвара фрингъроасъ, дфлоритъра ши арба тѫрзѣе, грнндине . вара фрингъроасъ, тиноасъ, неродитоаре, вѫнтъроасъ, плоае рѣ . ла юлїе кълд шй фрѣмос . тоамна фрингъроасъ, тиноасъ . ноем . май кълд' . арна лъ дчепѣт плоае, ла мнжлок де мъсъръ, фъръ нъдѣжде зъпадъ мълтъ, ши ла апр(и)л . примъвара нѫ требе съмънат кърѫнд' ла лок грас шрз мълт . ла напн, ла ин', ла кѫнепъ бине . вин' пъцин . кълесъ тнмпъріъ . тънет, фълцере . пѣцие примъвара ефтин, вара скъмпь . копїн примъвара, въръсат, тъсе, фригъри, ловитъри, оурдинаре.

Arătare pentru semințe și casnice. (pag. 52—54.)

Пентръ семинце арътаре.

Кѫндь исте крѣцерѣ лъней, съмѫнца вѫртоасъ съ семине ла пъмѫнть оускат'; шръ кѫндь скаде лъна, съмѫ(н)ца чѣ моале кѣм исте инъл', кѫнепа нпроч . съ ѽ самине д пъмѫнть моале . инъл, кѫнепа дѣ съ въ съмѫнъ кѫндь крѣцие

лѹ́на, съ вл фа́че прѣ́ лна́лтъ, шаръ де съ вл съмжнл кжндѣ ска́де лѹ́на, съ вл фа́че ман скѹ́ртъ шй де́сѧ. съмжца ка́ре съ са́мжнъ де то́амна, сжнтѣ ачѣ́сте зи́ле ма́и бѹне: лл септе́мврїе де лл ѕ҃. з҃. и. ві. ді. к. кв. ко шй лл wктомврїе г҃. д. ві. кв. кѕ. кз҃.

Семи́нцеле ка́ре фа́кѣ ро́дѣ л пъмжнтъ: ча́пл, риди́кѣ, ипроч. съ съ са́мине л сфжршѝтѹ лѹ́нїи. шаръ кжндѣ сте лѹ́нъ но́аш съ съ са́мине, ка́ре фа́кѣ ро́дѣ де сѹ́пра пъмжнтѹлѹи, кѹ́м сте, грѣ́ѕ, швѣ́съ, бо́бѹ, ма́зъре, ипроч. пентрѹ лѣ́мне де ка́съ сте би́не съ тл́е лл авгѹ́стъ, лл септемврїе, ноемврїе, декемврїе л сфжршѝтѹ ачѣ́стор лѹни. пентрѹ тѣ́лтѹ пѣрѹлѹи ка съ крѣ́скъ, сте би́не съ съ тл́е лл лѹ́нъ но́аш. пентрѹ лцъркл́тѹл копїнлорь, лл ма́и, авгѹ́стъ, ноемврїе, генаріе са́ѹ лнаи́нтѣ плини́тѹлѹй лѹ́неи кѹ ѡ зй са́ѹ дѹ́пъ плни́тѣ кѹ ѡ зй. пентрѹ лжса́тѹл сжнцелѹи, лл шфе́ртѹль лѹнилор чел дньтжи; лл ша́мени ти́нери сжнцеро́ши лл ачѣ́сте лѹни: април, авгѹ́стъ, декемврїе; шаръ лл ша́мени юцн, мжни́шн, съ съ ла́се сжнце адо́аш па́рте л лѹ́неи ма́и, септе́мврїе, генаріе; шаръ лл ша́мени мѹ́лтъ гжндто́ри, шй пли́ни де ани, съ ла́се де лл плни́тѹл лѹ́неи пънъ лл л г҃ шфе́ртъ дни лѹ́на юніе, wктом, февро́аріе; шаръ лл шмѹл кѹ флегьмъ мѹ́лтъ шй бътръни, съ ла́се сжнце лл сфжршѝтѹ лѹ́неи. лдирептáре де wбще: шмѹль тжнърь, съ нѹ-ш ла́се сжнце фъ́ръ де невѹ́е.

CXXI.

1741.

Лѣцѣтѹ́рѣ бесеричѧ́скѣ л влѣдѝкѣй Ѧнеѝмь. адо́а шаръ тѵпъри́тъ л wра́шѹль Бѹкѹре́цилшрь. л тѵпографі́м шкоалѝеи Бъкърецилшрь. лл анѹл дела хс. ѧѱма.

(4⁰, VI + 34 foi nepaginate.)

Carte pastorală. (Fol. IIa—IVb.)

Картѣ пъсторюлѹй кътръ прешци.

Лл ачѧ́стъ степе́нъ лналтъ л арх҃ї҃ерїей, лтрѹ ка́ре лѹ врѹ́тъ дмнезеескѹл да́р съ не сѹ́е, гри́жа чѣ ма́и ма́ре, шй

мáй алѣ́съ че авéмь нѫ́ исте алта, фъръ нѫмай киверниси́рѣ бесѣ́ричїй, шй спъсенїа сѫ́флетелшрь шйлшрь иоáстре чéлшр кѫвжнтътоáре . пентрѫ́ кáреле авéм даторіе съ привигéмь зїша шй ноáптѣ, къ авéмь съ дѣ́мь сѣ́ма дѫпъ кѫ́мь зи́че Пáвель апостолѫ́ль . шй дѫпъ асъмънáрѣ лчепътóрюлѫй пъстóрилшрь Іс . Хс . кареле ш-аѫ пѫ́сь сѫ́флетѫ́ль пентрѫ́ шй, съ не дѣ́м шй ной вїáца пентрѫ́ пáза тѫ́рмей ноастре . . . . . ши пентрѫ́ ачѣ́ мѫ́лтъ простíе а воáстръ (sc. а пресвцилор) шй нецїи́нцъ ла сфнта кáрте, м'áм лдемнáтѣ, фїи́нд кѫпринс де фри́ка дмнезеáскъ, а къ лцїинцà кѫ́ ачáстъ ми́къ къртичѣ́, кáрѣ ш ам лпърци́т л трéй пѣрци.

Л пáртѣ чѣ дин'тжй с'аѫ пѫ́с фóарте пе скѫ́рт шáре кáреле дин чѣ́ле мáй требѫи́нчоáсе ши мáй де фолос але сфнтей бесѣ́рич ши але сфнтелшрь тайни, кáреле сжнтеци датори съ ле цинц ши съ ле пъзи́ци нѫ́ нѫмай вóй, чѣ шй бїéцїй крецинн прин мижлокѫ́л вóстрѫ . л пáртѣ адóаш с'аѫ пѫ́с лвъцътѫ́ръ асѫпра исповедáнїей, ка съ цíе фíеце кáре дхóвник кѫ́м съ кáде съ лдрептѣзе, шй кѫ чѣ ми́жлокь трéбѫе съ исповедѫ́скъ пре чéй че вóрь вени ла джисѫ́ль.

Л пáртѣ а трéм, с'аѫ пѫ́с лвъцътѫ́р пентрѫ кжте лѫ́крѫри с'аѫ пѫтѫ́тъ афлà пжнь лтрѫ ачéсть чáсь, кáреле съ фáкь кѫ некѫвии́нцъ шй фъръ де кáле, шй трéбѫе ка де акѫ́мь лнаинтѣ съ нѫ́ съ ман фáкъ . каре ш пѫ́ю лнаи́нтѣ кѫчерничíей вóастре ка ш мáсь дхов'ничáскъ фъръ дè плáтъ, л лѫ́к де блгословéнїе, сокоти́ндь кѫ́мь къ кѫ ачѣ́сте пѫци́не лвъцътѫ́р вéц пѫтѣ́ съ въ сътѫрáц де лѫми́на кѫноцийнцей, ши съ ажторáци шй пре креци́нїй чéй липси́ци . . . . .

Cele noao porunci marĭ ale bisericeĭ. (Fol. 14a—15b.)

Нóаш порѫ́нчи мáрй але бесѣ́ричїй.

а. Къ съ кѫвíне а не рѫгà лѫи дмнзéѫ, кѫ лфржнцере де инимъ, шй кѫ оумили́нцъ.

в. Съ пъзи́м чѣ́ле д . пóстѫри че сжнтъ порѫнчи́те шй легáте : аль нáцерїй лѫ́й Хс, ал пáцилшрь, ал сфнцилшр апостоли, ши ал майкъй прѣ́чистїй.

г. Я чинстѝ пре пърíнцїй чей дховничéци, кáрїи съ рóаг пентрѫ нóй ла дмнезéѫ, ка ни́ще слѫ́ѫй ай лѫ́й дмнезéѫ, шй трéбѫе съ не сфътѫи́мь кѫ́ джншїн пентрѫ чѣ́ле сѫ́флетéци.

҃д. Я не исповѣдѹй пъкáтеле нóастре де ҃д. wрй ѧтр'ѹнѧ ѧ вр҃кме де пóсть, ѧиаѝнт҃к пърѝнтелѹй чéлѹй дѹховничéск', кáреле ва фѝ хнротонѝть пре л҃кце крецинт҃кце; шаръ чéй мáй кѹ евлавїе де вї wри; шаръ чéй мáй прóци мъкáрь w дáтъ ѧтр'ѹнь аньѧ. шѝ кáрїи вѝрь фѝ болнáви съ съ исповедѹйскъ май ад҃ксе, фъкѫндѹ-шн шѝ мáслѹ шѝ съ съ кѹмѝнече ад҃ксе, шѝ ашѧ съ вѝрь фáче пъртáши вї҃цїй чéй де в҃кчи.

҃е. Съ нѹ́ съ чнт҃кскъ к҃рцнле еретѝчнлшрь, нѝч' дъскълѝйле шѝ ѧвъцътѹ́ра лѝрь чѣ хѹлнтóаре съ нѹ́ се аскѹ́лте де чéй че нѹ́-с' ѧвъцáци, нѝчи цíѹ́ сф҃нта скрипт҃ръ, нѝч' съ се амѣстече кѹ́ ей, нич съ се ѧтр҃кбе кѹ́ ей.

҃s. Съ се фáкъ рѹгъчѝонн пентрѹ́ ѧтемеáр҃к тѹтѹрѝр' wáменилшрь, ѧтжѝй пентрѹ́ чéй че сѫнть ѧтрѹ́ стéпена пръщíей шѝ а клѝросѹлѹн, адóаш пентрѹ́ чéй че съ афлъ ѧ вреднинчíйле чѣле лѹмéци, шѝ але полѝтїей, шѝ шстáшилшр'; апой пентрѹ́ чéй че фáк бѝне ла бесѣкричи а спорѝ шѝ а кр҃кце съборничáска ши др҃кпта кредѝнцъ.

҃з. Съ се пъзѣскъ пóстѹриле шѝ рѹгъчѝонile кáреле съ вѝр порѹнчѝ де архїерéѹль лóкѹлѹй, съ се фáкъ ѧ епáрхїѧ лѹ́й, кжндь с'áръ ѧтжмпла вр҃кме де невóе, ка съ ѧтóаркъ мжнíѧ лѹ́й дмнезéѹ дѹпъ норóдь, шн съ съ мжнтѹáскъ вéри де чѣ невóе шѝ скѫрѣъ с'áръ ѧтжмпла.

҃и. Нѹ́ шсте ертáть мир҃книлшрь съ ѧ нимѝкь де але бесѣкричїй ѧ сúлъ, шѝ съ се лѹкр҃кзе кѹ́ шале дѹпъ кѹ́мь вѝрь връ, че нѹ́май съ фíе де тр҃кба прéщилшрь, шѝ ачéлора че слѹжéскь ла бесѣкрикъ а съ хрънѝ, шѝ а дà ла сърáчи шѝ ла стрейни.

҃ѳ. Съ нѹ́ съ фáкъ нѹ́нте ѧ зѝлеле чѣле че сѫнть шпрѝте де бесѣкрикъ. нѝч' съ кáде крецѝнїй съ фáкъ жóкѹри ѧтр'ачѣле зѝле дѹпъ кѹ́м' фáкь пъгжнїй; че дѹпъ кжть ва фѝ пѹтѝнцъ, съ се фер҃кскъ де ачѣст҃к.

CXXII.

1742.

Казáнїй де прѣзнóйре .... але лóй Илїе Минїáть .... Л тип . чѣ нóлш л сфнтéй митроп(о)лїй . Ла анóль дела зид . лóм . ,зсн.

(Folio, IV foi nepaginate + 267 paginate.)

Precuvântare. (Fol. IIa—IIb.)

Неώфнть, кѫ мúла лóй дмнезéѫ архїеп(и)скώпь, шй митрополúть л тóатъ оуггровлáхїм . прѣ чинстúть шй е҃архь плáюрилюрь.

Православникѫлюй шй юбитóрюлюй де дмнезéѫ чититώрю мúлъ, пáче, спъсéнїе дела дмнезéѫ чéле кѫ тóтѫль бѫнь, похтúмь.

.... Шй прекѫмь тóатъ флώарѣ, че ръсáре днь рѣдъчúна ей, крѣцце кѫ тѫлпúна, шй съ лналцъ дела пъмжнть л сѫсь, ашà шй ачáстъ мнинáтъ шй дмнезеáскъ флώаре фóарте аре крѣцерѣ ей кѫ лнълцúме, пре кáрѣ миросúндь, адекъ читúндѫ-ш кѫ лцелѣцере, ие оумплéмь де прѣ скѫмпѫль еи мирώсь, ка де ш дмнезеáскъ мирѣзмъ, шй лналцъ сѫфлетеле нóастре . кѣчи рѣдикжндь шкїй нóцри днь рѣвнъ дмнезеáскъ, ши привúндь ла флώриле грѣдúнїй ачéцїм ка съ ведемь, шаре сжнть крескѫте лтр'жнса чѣле че цúмь къ сжнть де требѫúнца дофторíеи сѫфлетéцин, ши възжндь кѫмь къ лтре алтеле липсѣцце шй ачáстъ минѫнáтъ флóаре, че ште де сѫфлете фолоснтóаре : адекъ казáнїнле сáѫ дндáхїйле лóй Илїе Минúть че с'áѫ фъкѫть акѫмь л зúлеле нóастре л сфнта бисѣрика лóй хс . чѣ маре а цргрáдѫлюй, кáре сжнть лподобúте кѫ кѫвúнте дмнезéецни, ши кѫ мецешѫгь риторичéскь, шй кѫ пúлде философéцни, шй кѫ бгослóвїе адъпáте, шй кѫ мъртѫрíй днь сфнта скриптѫръ, кáре вúнь ла адевѣрь . кѫ мѫлтъ дшрúре днн къладѫрώсь сѫфлеть амь пѫсь де с'áѫ тжлмъчúть дѫпре лúмба гречáскъ пре лúмба рѫмжнѣскъ . шй кѫ келтѫжла нóастръ с'áѫ дáть л тупáрю, л тупографїм чѣ нóлш а сфнтей митрополíй, пентрѫ фолώсѫль тѫтѫрор де wбще, спрè адъпáрѣ щй лекѫúрѣ сѫфлетелюрь ачéлюрь че ш вώрь читй кѫ бѫнъ лцелѣцере, шй але челюрь че крéскь лтрѫ бѫна кредúнцъ

а православіей патріей ачеціа шй алціи двпре апреждрь православничи, карїи грѣескь тотъ кв ачастъ лимбъ рвмжнескъ.

Duminica I a postuluĭ. (Fol. 79a—79b.)

Казанїа дінь двминека атжю а сфнтвлвй пость.

Партѣ а двав.

Кредінца исте адрептарѣ вїецїй. ной врекѣмь крѣдемь, аша съ кадѣ съ шй вїецвймь; кѣчи атр'алть кінь де нѣ съ потривѣціе вїаца кв кредінца, ш кредінцъ ка ачаста исте моартъ, шй нимика нѣ фолосѣціе. че фолось е фраційй мїей, [зїче дмнезеескъль Іаковь], съборничаскъ кап. в: де ва зїче чине-ва кѣмь аре кредінцъ, шй фапте бѣне съ нѣ айбъ; ав доарь поате кредінца съ мжнтвіаскъ пре ель? кѣчи прекѣмь трѣпъль фър де сѣфлеть морть исте, аші ждерѣ шй кредінца фър де фапте моартъ исте. шй Златостъ тълквїндь чѣа че ав грѣіть Хс: [нѣ тотъ чѣла чѣ-мь зїче міе дмне, дмне, ва атра атрь апъроъціа лвй дмнезѣв, чй чѣла (че) фаче воа пърінтелвй мїѣв] зїче: ва айче дмнезѣв съ арате кѣмь къ кредінца нѣ поате нимика фър де фапте. каре ва съ зїкъ аша, кредінца фър де фапте исте ка оунь трѣпь морть алъ кредінцей, нѣ-й лвкрѣзъ нимика, шй шмвль ачѣла че крѣде ка оунь креціньі, шрь нѣ вїецвяціе ка оунь креціньі, съ н'айбъ нъдѣжде де мжнтвїре. айчи требвяціе шй кредінцъ адевъратъ шй вїацъ вѣнъ, кв ачѣсте двав поате шмвль съ съ мжнтвяскъ, кв ачѣсте двав арипи поате съ збоаре ла рай. ной амь възвтъ чѣ фѣлю исте кредінца креціннілшрь, съ ведемь дарь акѣма че фѣлю исте вїаца креціннілшрь. кредінца креціннілшрь ла ачепвтъ, ла адашціре, ла атърире, исте тоатъ дмнезеяскъ, ла дъскълїе исте тоатъ адевъратъ, ла лѣціе исте тоатъ кв сфнценїе. шре шаре чѣ фѣлю исте вїаца креціннілшрь, а креціннілшрь а врѣмїи ачѣціа, шаре чѣ фѣлю исте? айчѣ нѣ сжнть кввінте день дъстъль пентрв ка съ ш скріемь апреждрь, айчѣ требвѣска лакръми ка съ ш плжнцемь. кіпвль ачѣль че ав възвтъ а виденїа лвй, апъратвль Навохдоносорь (Данїіль. кап'. в.) цімь чѣ асемна. авѣмь сокотѣла шй тжлквїрѣ лвй ла ачастъ сфнтъ скриптврь, ас съ потривѣціе шй ла причина ноастръ. кіпвл' ачѣла ав кѣпвль де авр кврать, ав мжйниле шй пїептвль де арцінть, пжнтѣчиле ши кѣапселе де арамъ, пичѣареле ш пѣрте де хіерь,

ѡ пáртѣ де лѹ́тѣ . ай вѣзѹ́тѣ ѧпъра́тѣ шй цатѣ кúпѣ, алѣ кѣрѹ́м кáпѹлѣ ерà де а҃ѹрѣ, мѫ́йниле шй пїéптѹлѣ де арцúнтѣ, пѫ́нтечиле шй кóапселе де арáмѣ, пичóареле ѡ пáртѣ де хїéр' шй ѡ пáртѣ де лѹ́тѣ . ачáстѣ съ мѣ крѣ́децн кѣ цисте кúпѹлѣ чéлѣ адевъра́тѣ алѣ вїéцїй крецúнилшрѣ . кúпѹлѣ ачéла авѣ́ кáпѹлѣ де а҃ѹрѣ кѹра́тѣ, шй вїáца крецúнилшр' ѧ врѣ́мѣ чѣ́ диньтѫ́й а крецинътѣцїй авѣ́ ѧчепѹ́тѹлѣ ей де а҃ѹрѣ кѹраѣ лá фáптѣ бѹ́не шй лá сфнцéнїе . архїерéїй, шй прéщїй, дїáконїй, шй ѵподїáконїй, шй моиáшїй, тóци прéщїй де шѣце ерà а҃ѹрѣ кѹраѣ лá петрѣ́черѣ́ чѣ́ бѹ́нъ шй лá ѕр'мáре, а҃ѹрѣ кѹраѣ лá дъскълíе шй лá фúре, а҃ѹрѣ кѹраѣ лá трѹ́пѣ шй лá сѹ́флетѣ.

CXXIII.

ca. 1743.

(M. Когълничеанѹ: Летописиле II, pag. 195—464.)

Леатопісіцѹл цѣрій Молдовій де Іоан Некѹлче.

Legende. (pag. 197.)

О самъ де кѹвінте че сънт а҃ѹзіте дін ом ѧн ом, де омені векі ші бътръні ші ѧн летописеце нѹ сънт скрісе; че с'а҃ѹ скріс аіче дѹпъ домніе а лѹі Стефъницъ Водъ ѧнаінте а домніеі Дабіжеі Водъ.

(No. 3.) Стефан Водъ чел бѹн кънд с'а҃ѹ апѹкат съ факъ мънъстірea Пѹтна, а҃ѹ трас кѹ аркѹл Стефан Водъ дінтр'ѹн въреѹ де мѹнте, че есте лънгъ мънъстіре, ші ѹнде а҃ѹ аціѹнс съцеата, аколо а҃ѹ фъкѹт прістолѹл ѧн олтар, ші есте мѹлт лок де ѹнде а҃ѹ трас пънъ ѧн мънъстіре . пѹс-а҃ѹ ші пре трій боіерінаші де а҃ѹ трас, пре вътавѹл де копіі ші пре доі копіі дін касъ; дечі ѹнде а҃ѹ къзѹт съцеата вътавѹлѹі де копіі а҃ѹ фъкѹт поарта; еаръ ѹнде а҃ѹ къзѹт съцеата ѹнѹі копіл дін касъ а҃ѹ фъкѹт клопотніца; еар ѹн копіл дін касъ зікѹ съ фі ѧнтрекѹт пе Стефан Водъ ші съ-і фі къзѹт съцеата ѧнтр'ѹн делѹшел че се кіамъ Сіон, че есте лънгъ мънъстіре . ші есте съмн ѹн стълп де пеатръ, ші зікѹ съ-і фіе тъіат капѹл аколо, дар ѧнтрѹ адевър нѹ се цніе; нѹмаі омені аша повестескѹ. фост-а҃ѹ ші бісерікѹцъ де лемн ѧнтрѹ ачел делѹшел, ші с'а҃ѹ ръсіпіт фіінд де лемн . ші аша а҃ѹ фост фъкѹт мънъстірea де фрѹмоасъ тот кѹ а҃ѹр політъ зѹгръвалъ, маі мѹлт а҃ѹр

де кът зъгръвалъ, ши пре дін лъунтръ ши пре дін афаръ, ши акоперітъ кў плъмб. зікў кълъгъри съ фі фост ши сфешнічеле чеље мари ши чеље мічі ши полікандрў ши хора тот прісне де арџінт, ши пе ормъ съ ље фі лъат ун домн ши съ фі фъкът алтеле де спіжъ, кареле ам апукат ши ноі. еар стрікъндъ-се ун клопот маре аа мънъстіре, ши фъкънд кълъгъри клопотъл а доа оаръ, аў пъс ачесте тоате че скріў маі сус ун клопот ка съ фіе маі маре.

(No. 5, pag. 199.) Стефан Водъ чел бун кънд с'аў бътът кў Хроіт Унгурул прекум зік унії ла Кашін, еар летопісецъл скріе къ с'аў бътът ла Шкее пе Сірет, аў фост къзът калъл кў Стефан Водъ ун ръсбоіў; еаръ ун Пъріче апродъл і-аў дат калъл лъі, ши нў пътеа ун грабъ ункълека Стефан Водъ фіінд ом мік. ши аў зіс Пъріче апродъл: доамне ей мъ воіў фаче о мовіліцъ ши він-о де те сўе пе міне ши ункалекъ! ши с'аў сўіт пре дънсъл Стефан Водъ ши аў ункълекат пре кал; ши аў зіс атунчеа Стефан Водъ: съраче Пъріче! де оіў скъпа ей ши тў, атунчеа ці-ей скімба нумеле дін Пъріче, Мовілъ. ши аў дат думнезеў ши аў скъпат амъндоі, ши л'аў ши фъкът боіер армаш маре пре Пъріче, ши дінтръ ачел Пъріче апродъл с'аў трас неамъл Мовілецілор де аў ацунс де аў фост ши домні дінтръ ачел неам. дар ши апрозіі атунче нў ера дін оамені проці кум сънт акум, че ера тот фечіорі де боіері, ши портъл лор ера умбръкаці кў шарванале кў кабаніце. аша требуе ши акум съ се афле слуџі съ служеаскъ стъпънуліі, ши стъпънъл съ мілуеаскъ пре слугъ аша.

(No. 7.) Стефан Водъ чел бун врънд съ меарџъ ла бесерікъ унтр'о думіникъ дімінеацъ ла літургіе, ун търгў ун Каслуіў, ши ешінд ун полімарі ла кърціле домнещі че ера фъкўте де дънсъл, аў аузіт ун глас маре де ом стрігънд съ адукъ боіі ла плуг. ши міръндъ-се че ом есте ачела че аръ думіника, ундатъ аў трімес ун тоате пърціле ка съ-л гъсеаскъ пре ачел ом съ-л адукъ ла дънсъл; ши л'аў афлат пре ом ун сус пре апа Каслуіуліі, кале де патрў чесурі арънд ла о мовілъ че се кіамъ акум мовіла луі Пърчел; къ пе ачел ом ункъ ул кіема Пърчел. ши дукъндъ-л пре ачел ом ла Стефан Водъ л'аў унтребат Стефан Водъ, ел аў стрігат аша таре, ши пентрў че аръ думіника? ел аў зіс: къ аў стрігат ел съ адукъ боіі ла плуг, ши аръ думіника, къ есте ом сърак, ши унтр'алте зіле н'аў врът фрате-съў съ-і деіе плугул, ши акум думіника і-аў дат. дечі Стефан Водъ аў луат плугул фрателуі челуі богат, ши л'аў дат фрателуі челуі сърак съ фіе а луі.

(No. 10, pag. 200.) Дѫпъ че аѫ лѫат Богдан Водъ домніа аѫ ші тріміс пре Тъѫтѫл логофътѫл сол ла Тѫрчі, кънд аѫ дикінат цара ла Тѫрчі. аша ворбескѫ оамені, къ л'аѫ пѫс везірѫл де аѫ шезѫт дніінтеа везірѫлуі пре мъкат, ші н'аѫ фост авънд местіі ла нъдрапі, къ тръгъндѫ-і чіботеле, нѫмаі кѫ колцѫні аѫ фост дикълцат; ші дъндѫ-і кафе нѫ ціеа кѫм о ва беа, ші аѫ дичепѫт а дикінаре: съ тръеаскъ дмпъратѫл ші везірѫл, ші дикінънд аѫ сорбіт фелцеанѫл ка алтъ бъѫтѫръ.

Tractatul între Cantemir şi Petru cel mare. (pag. 337.)

Кап. XIX.

Дімітрашко Водъ аѫ трімес сол пре Лѫка вістернікѫл ла Москалі, зікънд къ-л тріметє іскоадъ, ші аѫ скріс ші ла Тѫрчі фъкъндѫ-ле цірє; дечі Лѫка вістернікѫл аѫ гъсіт пре дмпъратѫл Москѫлуі апроапе дн цара леашаскъ, ла Іарослав ла о нѫнтъ леашаскъ а ѫнѫі домі маре, ші аша аѫ ашезат кѫ дмпъратѫл де аѫ фъкѫт легътѫръ:

Цара Молдовіі кѫ Ністрѫл съ-і фіе хотарѫл, ши Бѫцеагѫл ши кѫ тоате четъціле тот а Молдовіі съ фіе; нѫмаі де о датъ прін четъці съ ашъзе Москалі оцені, пънъ с'а дитемеіа цара; еар апоі съ ліпсеаскъ оастеа москічеаскъ. — Бір съ нѫ деє цара нічі ѫн бан. — Пре домі съ нѫ-л мазілеаскъ дмпъратѫл пънъ ла моарте; ші пре ѫрмъ дін фііі лѫі съ фіе пре карєле ші-ар алеце цара. — Неамѫл лѫі съ нѫ еасъ дін домніе; нѫмаі кънд с'ар хаіні, саѫ кънд ші-ар лепъда леџеа, атѫнче ачела съ ліпсеаскъ ші съ пѫіе дін фрації лѫі. — Пре боієрі съ нѫ-і мазілеаскъ домнѫл дін боієріе пънъ ла моарте, саѫ кѫ маре вінъ съ-і скоатъ. — Кама Окнеі ші алтор търгѫрі съ фіе венітѫл домнілор; еаръ алтъ дарє съ нѫ фіе. — Мазілії ші мънъстіріле съ-ші стъпънеаскъ очініле, мошіле ші вечініі съі; ші съ-ші ее ші десетінъ де стѫпі ші де маскѫрі, ші гоцінъ де оі де пре мошіле сале. — Зече міі де оаште съ фіе тот гата дн царъ, ші дмпъръціеа съ ле деє лефе дін вістеріеа дмпърътеаскъ дін Століцъ. — Дін Москалі съ нѫ се аместіче ла боерііле Молдовіі, нічі съ се дисоаре дн царъ, нічі мошіі съ нѫ кѫмпере. — Домнѫл пре боієрі съ нѫ фіе волнік а-і перде орі че грешалъ ар фаче, фърѣ сфатѫл тѫтѫрор, ші фърѣ де іскълітѫра мітрополітѫлуі. — Кътръ ачесте і-аѫ дат ші тітъ де домніе съ се скріе маі

де чінсте ші маі сѫс дѫпъ кѫм се скріѫ домнії акѫм; еаръ аша ера: Сенінатѫл домн ал църеі Молдовіі, Самодержец [адекъ, сінгѫр стъпънітор] ші Колегатор [адекъ, пріетін] църеі Москічещі; еар нѫ роб сѫпѫс, каре ачест нѫме есте пѫціи оаре-че маі де ціос декът а ѫнѫі краіѫ, каре се кіамъ лътінеще Serenissimus, еар словенеще Предсфѣлнише, еар лешеще Єшніосфінцѫнії; аша і-аѫ дат тітѫ ѧмпъратѫл, ѧнтр'ачест кіп, ка съ се скріе домнії Молдовіі. — Ѩшіждере нічі декѫм паче Москѫл кѫ Тѫркѫл съ нѫ факъ; еар де с'ар тъмпла съ факъ паче, съ ръмъіе Молдова еар сѫпт стъпъніреа тѫрчеаскъ, атѫнче съ аібъ ѧмпъратѫл Москіческ а да лѫі Дімітрашко Ходъ, доъ пърекі де кѫрці ѧн Століцъ, ші моші пентрѫ мошіле дін Молдова, ші келтѫеалъ пре зі ѧн тоатъ віеацъ лѫі, ші оаменіі лѫі съ нѫ-і ліпсеаскъ; ші де нѫ і-ар плъче аколо, ші с'ар траце ѧнтр'алтъ царъ креціпеаскъ, волнік съ фіе а мерце; ші алтеле мѫлте ка ачесте. ші пре ачесте пункторі аѫ ціѫрат таре ѧмпъръцієа Москѫлуі ші аѫ ші іскъліт маі ціос, ші і ле-аѫ трімес пре Лѫка вістернікѫл, ші аѫ скріс лѫі Дімітрашко Ходъ съ се гътезе, ші съ еасъ ѧнтрѫ ѧнтімпінареа оцій Москічещі ла Ністрѫ; еаръ де н'а еші ла Ністрѫ ѧнаінтеа оцій, ші ва ацепта пънъ с'а бате кѫ Тѫрчіі ші і-а бірѫі, атѫнче орі съ се ѧнкіне орі съ нѫ се маі ѧнкіне, къ атѫнче мѫлці домні се вор афла.

CXXIV.

1746.

(Folio, IV nepaginate + 164 foi paginate.)

Сфънтá ши дмнезеѫска евангелїе .... л сфънта епископіе а Рѣмникѫлуй . ла анїй дела фáчерѣ лѫмїй: ,зснд . гарѣ дела хс . ,аѱмѕ.

Joan cap. I, v. 1—17. (Fol. 1a—1b.*)

Л сфънта шй мáрѣ дѫмúнекъ а пацилор . ла литѫргїе . сфънта евглїе дела Іоáнъ кáпъ а . зач . а.

1. Ла ѧчепѫтъ ера кѫвѫжнтѫл, шй кѫвѫжнтѫл ера ла дмнезéѫ, шй дмнезéѫ ера кѫвѫжнтѫл. 2. ачеста ера ла ѧчепѫтъ ла

*) cf. vol. I, pag. 20 şi pag. 308.

маи алѣкъ че авемь нѫ шасте алта, фъръ нѫмай кивернисирѣ бесѣричїй, шй спъсенїм сѫфлетелшрь шйлшрь ноастре челшр кѫвжитътоаре. пентрѫ кареле авем даторіе съ привигемь зїша шй ноаптѣ, къ авемь съ дѣмь сѣма дѫпъ кѫмь зиче Павель апостолѫль. шй дѫпъ асъмънарѣ лчепъторіюлй пъсторишрь Іс. Хс. кареле ш-аѫ пѫсь сѫфлетѫль пентрѫ шй, съ не дѣм шй ной вїяца пентрѫ паза тѫрмей ноастре . . . . . ши пентрѫ ачѣ мѫлтъ простіе а воастръ (sc. а пръщилор) шй нецїйницъ ла сфнта карте, м'ам лдемнать, фїйнд кѫпринс де фрика амнезеѣскъ, а къ лцїинцл кѫ ачастъ микъ къртичѣ, карѣ ш ам лпърцит л трей пѣрци.

Л партѣ чѣ дин'тжй с'аѫ пѫс фоарте пе скѫрт шаре кареле дин чѣле май требѫйнчоасе ши май де фолос але сфнтей бесѣрич ши але сфнтелшрь тайни, кареле сжитеци даторн съ ле цинц ши съ ле пъзйци нѫ нѫмай вой, чѣ шй вїѣцїй крецини прин мижлокѫл вострѫ. л партѣ адоаш с'аѫ пѫс лвъцътѫръ асѫпра исповедаиней, ка съ цие фіеце каре дховник кѫм съ каде съ лдрептѣзе, шй кѫ чѣ мижлокь требѫе съ исповедѫяскъ пре чей че вор вени ла джнсѫль.

Л партѣ а трем, с'аѫ пѫс лвъцътѫр пентрѫ кжте лѫкрѫри с'аѫ пътѫть афла пжнь лтрѫ ачесть час, кареле съ факу кѫ некѫвиницъ шй фъръ де кале, шй требѫе ка де акѫмь лнаинте съ нѫ съ ман факъ. каре ш пѫю лнаинтѣ кѫчерничіей воастре ка ш мась дховничаскъ фъръ дѣ платъ, л лйк де блгословенїе, сокотиндь кѫмь къ кѫ ачѣсте пѫциле лвъцътѫр вец пътѣ съ въ сътѫрац де лѫмина кѫноцинцей, ши съ ажѫторяци шй пре крецинїй чей липсици . . . . .

Cele noao poruncĭ marĭ ale bisericeĭ. (Fol. 14a—15b.)

Ноаш порѫнчи марй але бесѣричїй.

а. Къ съ кѫвине а не рѫга лѫи дмнзѣ, кѫ лфржнцере де иним, шй кѫ оумилйнцъ.

в. Съ пъзйм чѣле д. пострѫри че сжнть порѫничїте шй легате: але нацерїй лѫй Хс, ал пацилшрь, ал сфнцилшр апостоли, ши ал майкъй прѣчистїй.

г. Я чинстй пре пърйнцїй чей дховничёци, карїи съ роагъ пентрѫ нѫй ла дмнзѣ, ка ниче слѫй ай лѫй дмнзѣ, шй требѫе съ не сфътѫймь кѫ джншїи пентрѫ чѣле сѫфлетёци.

д. Я не исповедꙋй пъкáтеле нóастре де д wрй ѧтр'ꙋнѧ ѧ врѣме де пóсть, ѧнаинтѣ пърúнтелꙋй чéлꙋй дꙋховничéск', кáреле ва фй хиротонúть пре лѣце крецинѣце; шъ чéй мáй кꙋ евлавїе де вї wри; шъ чéй мáй прóци мъкáрь w дáть ѧтр'ꙋнь анѣ. шй кáрїи вúрь фй болнáви съ съ исповедꙋáскъ май адѣсе, фъкжндꙋ-ши шй мáслꙋ шй съ съ кꙋмúнече адѣсе, шй ашà съ вúрь фáче пъртáши вїéцїй чéй де вѣчи.

е. Съ нꙋ съ читѣскъ кѣрцнле еретúчилшрь, нúч' дъскълúйле шй ѧвъцътóра лúрь чѣ хꙋлитóаре съ нꙋ се аскꙋлте де чéй че нꙋ-с' ѧвъцáци, нúчи цíꙋ сфúта скриптꙋръ, нúч' съ се амѣстече кꙋ ей, нич съ се ѧтрѣбе кꙋ ей.

s. Съ се фáкъ рꙋгъчıóни пентрꙋ ѧтемéрѣ тꙋтꙋрúр' wáменилшрь, ѧтжй пентрꙋ чéй че сжнть ѧтрꙋ стéпена прешцíей шй а клúросꙋлꙋи, адóаш пентрꙋ чéй че съ афлъ ѧ вреднічúйле чѣле лꙋмéци, шй але полúтїей, шй wстáшилшр'; апой пентрꙋ чéй че фáк бúне ла бесѣрічи а спорй шй а крѣце съборничáска ши дрѣпта кредúнць.

з. Съ се пъзѣскъ пóстꙋриле шй рꙋгъчıóниле кáреле съ вúр порꙋнчй де архїерéꙋль лóкꙋлꙋй, съ се фáкъ ѧ епáрхїа лꙋй, кжндь с'áрь ѧтжмплá врѣме де невóе, ка съ ѧтóаркъ мжнíа лꙋй дмнезéꙋ дꙋпъ норóдь, ши съ съ мжнтꙋáскъ вéри де чѣ невóе шй скжрбъ с'áрь ѧтжмплá.

и. Нꙋ исте ертáть мирѣнилшрь съ а нимúкь де але бесѣричїй ѧ сúлъ, шй съ се лꙋкрѣзе кꙋ але дꙋпъ кꙋмь вúрь врѣ, че нꙋмай съ фíе де трѣба прéшцилшрь, шй ачéлора че слꙋжéскь ла бесѣрикъ а съ хрънй, шй а дá ла съráчи шй ла стрейни.

ѳ. Съ нꙋ съ фáкъ нꙋнте ѧ зúлеле чѣле че сжнть wприте де бесѣрикъ. нúч' съ кáде крецúнїй съ фáкъ жóкꙋри ѧтр'ачѣле зúле дꙋпъ кꙋм' фáкь пъгжнїй; че дꙋпъ кжть ва фй пътúницъ, съ се ферѣск де ачѣстѣ.

CXXII.

1742.

Казáнїй де прѣзнꙋйре .... але лꙋй Илїе Минїáть .... Л тип . чѣ нóлш л сфнтéй митроп(о)лїй . Ла анꙋль дела зид . лꙋм . ,зсн.

(Folio, IV foi nepaginate + 267 paginate.)

Precuvântare. (Fol. IIa—IIb.)

Неѡфить, кꙋ мúла лꙋй дмнезéꙋ архїеп(и)скѡпь, шй митрополúть л тóатъ оуггровлáхїм . прѣ чинстúть шй е҃архь плáюрилшрь.

Православникꙋлюбивый шй юбитóрюлюбивый де дмнезéꙋ чититѡрю мúлъ, пáче, спъсéнїе дела дмнезéꙋ чéль кꙋ тóтꙋль бꙋнь, похтúмь.

.... Шй прекꙋмь тóатъ флѡарѣ, че ръсáре дúнь ръдъчúна ей, крѣцше кꙋ тꙋлпúна, шй съ лнáлцъ дела пъмѫнть л сꙋсь, ашà шй ачáстъ минꙋнáтъ шй дмнезеúскъ флѡаре фóарте аре крѣцмерѣ ей кꙋ лнълцúме, пре кáрѣ миросúндь, адекъ читúндꙋ-ш кꙋ лцелѣцере, не оумплéмь де прѣ скꙋмпꙋль ей мирѡсь, ка де ѡ дмнезеúскъ мирѣзмъ, шй лнáлцъ сꙋфлетеле нóастре . кѣчи ръдикѫндь шкїй нóцири динь ръвнъ дмнезеúскъ, ши привúндь ла флѡриле грꙋдúнїй ачéцїм ка съ ведемь, шаре сфнть крескꙋте лтр'ѫнса чѣле че цúмь къ сфнть де требꙋúнца дофторїеи сꙋфлетéци, ши възѫндь кꙋмь къ лтре алтеле лнпсѣце шй ачáстъ минꙋнáтъ флóаре, че исте де сꙋфлете фолоситóаре : адекъ казáнїиле сáꙋ дидáхїйле лꙋй Илїе Минúть че с'áꙋ фъкꙋть акꙋмь л зúлеле нóастре л сфнта бисѣрика лꙋй хс . чѣ маре а цргрáдꙋлꙋй, кáре сфнть лподобúте кꙋ кꙋвúнте дмнезéеци, ши кꙋ мецешꙋгь риторичéскь, шй кꙋ пúлде философéци, шй кꙋ бгословїе адъпáте, шй кꙋ мъртꙋрíй дúнь сфнта скриптꙋръ, кáре вúнь ла адевѣрь . кꙋ мꙋлтъ дшрúре дин къладшрúсь сꙋфлеть амь пꙋсь де с'áꙋ тѫлмъчúть дꙋпре лúмба гречáскъ пре лúмба рꙋмѫнѣскъ . шй кꙋ келтꙋмáла нóастръ с'áꙋ дáть л тупáрю, л типографíм чѣ нóлш л сфнтей митрополíй, пентрꙋ фолúсꙋль тꙋтꙋрор де wбще, спрè адъпáрѣ шй лекꙋúрѣ сꙋфлетелшрь ачéлшрь че ѡ вꙋрь читú кꙋ бꙋнъ лцелѣцере, шй але челшрь че крéскь лтрꙋ бꙋна крединцъ

а православ҃їей па́трїей ачѣцїѧ шꙗ алцїи дв҃пре ѧпрежд҃рь православ҃ничи, ка́рїи грѣ́ескь то́ть кѫ ачѧ́стъ ли́мбъ рѫмꙗнѣ́скъ.

Duminica I a postuluĭ. (Fol. 79a—79b.)

Каза́нїѧ днь дѫми́нека ѧтжю а сѫ́нтѫлѫй по́сть.

Па́ртѣ а дшаѡ.

Кредѝница шсте ѧдрепта́рѣ вїѣцїй . ной прекѫ́мь крѣ́демь, ашà съ ка́де съ шꙗ вїѣцѫ́имь; кѣчи ѧтр'а́лть ки́пь де нѫ́ съ потривѣ́цце вїа́ца кѫ кредѝница, ѡ кредѝнцъ ка ачѧ́ста шсте мо́артъ, шꙗ нимѝка нѫ́ фолосе́цце . че фоло́сь е фра́цїй мїе́й, [зи́че дмнезе́ескѫль Іа́ковь] съборничѧ́скъ кап . в : де ва зи́че чине-ва кѫ́мь аре кредѝнцъ, шꙗ фа́пте вѫ́не съ нѫ́ айѣ́ъ; ѧ́ дѡ́аръ по́ате кредѝнца съ мѫнтѫ́ѧскъ пре ель? кѣчи прекѫ́мь тр҃пѫль фъръ де сѫ́флеть мо́рть шсте, ашиждерѣ шꙗ кредѝнца фъръ де фа́пте мо́артъ шсте . шꙗ Ꙁлатоу́сть тълкѫ́индь чѣ́ че ѧ́ грѣ́ить Хс : [нѫ́ то́ть че́ла че́-мь зи́че мїе дмне, дмне, ва ѧтрà ѧтрѫ ѧпъръцїѧ лѫ́й дмнезе́ѫ, чꙗ че́ла (че) фа́че вѡ́м пърѝнтелѫй мїе́ѫ] зи́че : ва а́йче дмнезе́ѫ съ ара́те кѫ́мь кѫ кредѝнца нѫ́ по́ате нимѝка фъръ де фа́пте . ка́ре ва съ зи́кѫ ашà, кредѝнца фъръ де фа́пте шсте ка оунь тр҃пь мо́рть алѣ кредѝнцей, нѫ́-й лѫкрѣ́зъ нимѝка, шꙗ шмѫль ачѣ́ла че крѣ́де ка оунь крецѝнь, шрь нѫ́ вїѣцѫ́ице ка оунь крецѝнь, съ н'айѣ́ъ нѣдѣ́ждде де мѫнтѫ́йре . а́йчи требѫ́ице шꙗ кредѝнцъ ѧдевъра́тъ шꙗ вїацъ вѫ́нъ, кѫ ачѣ́сте дшаѡ по́ате шмѫль съ съ мѫнтѫ́ѧскъ, кѫ ачѣ́сте дшаѡ арипи по́ате съ зво́аре ла ра́ю . но́й амь въ́зѫть чѣ фѣ́лю шсте кредѝнца крецѝнилшрь, съ ведѣ́мь да́ръ акѫ́ма че фѣ́лю шсте вїаца крецѝнилшрь . кредѝнца крецѝнилшрь ла ѧчепѫ́ть, ла ѧдашцѝйре, ла ѧтърѝйре, шсте то́атъ дмнезе́ѧскъ, ла дъскѣлі́е шсте тоатъ ѧдевъра́тъ, ла лѣ́це шсте то́атъ кѫ сѫнцѐнїе . шре шаре чѣ фѣ́лю шсте вїа́ца крецѝнилшрь, а крецѝнилшрь а врѐмїи ачѣ́цїѧ, шаре чѣ фѣ́лю шсте? а́йчѣ нѫ́ сѫнть кѫвѝинте день дъстѫ́ль пентрѫ ка съ ѡ скрі́емь ѧпрежд҃рь, а́йчѣ требѫ́ѣскь ла́кръми ка съ ѡ плѫ́ицемь . ки́пѫль ачѣ́ла че ѧ́ въ́зѫть ѧ виденїа лѫ́й, ѧпъра́тѫль Навохѡдоносо́рь (Данїи́ль . кап' . в.) цѝмь чѣ ѧсемнà . ве́мь сокотѣ́ла шꙗ тѫлкѫ́йрѣ лѫ́й ла ачѧ́стъ сѫ́нтъ скрипто́ръ, ѧ съ съ потривѣ́цце шꙗ ла причи́на но́астръ . ки́пѫл' ачѣ́ла авѣ́ ка́пѫль де а́дрь кѫра́ть, авѣ́ мѫ́йниле шꙗ пїѣ́пѫль де арцѝнть, пѫнтѐчиле ши ко́апселе де ара́мъ, пичо́ареле ѡ па́рте де хі́ерь,

ѡ пáрте де лѹ́тъ . ай вѣзѹ́тъ ѧпъра́те шй цатъ кúпь, але кѣрѹ́а ка́пѹлъ ерà де а҃ѹрь, мѫ́йниле шй пїе́птѹлъ де арцúнтъ, пѫ́нтечиле шй ко́апселе де ара́мъ, пичо́арele ѡ пáрте де хїе́р шй ѡ пáрте де лѹ́тъ . ача́стъ съ мъ кр҃ѣдеци къ цасте кúпѹлъ че́ле адевъра́тъ але вїе́цїй крецúнилwрь . кúпѹлъ ачéла авѣ́ ка́пѹлъ де а҃ѹрь кѹра́тъ, шй вїа́ца крецúнилwр ѧ вр҃кмѣ чѣ диньтѫ́й а крецинътѣцїй авѣ́ ѧчепѹ́тѹлъ ей де а҃ѹрь кѹра́тъ ла фа́пте бѹ́не шй ла сф҃нцéнїе . арχїерéїй, шй прéѡцїй, дїа́конїй, шй ѵподїа́конїй, шй мона́шїй, то́ци прéѡцїй де ѡбице ерà а҃ѹрь кѹра́тъ ла петр҃черѣ чѣ бѹ́нъ шй ла ѕр҃ма́ре, а҃ѹрь кѹра́тъ ла дъскъліе шй ла фúре, а҃ѹрь кѹра́тъ ла трѹ́пь шй ла сѹ́флетъ.

CXXIII.

ca. 1743.

(M. Когълничеанѹ: Летописиця II, pag. 195—464.)

Леатопісцѹл църіі Молдовіі де Іоан Некѹлче.

Legende. (pag. 197.)

О самъ де кѹвінте че сънт а҃ѹзите дін ом ѧн ом, де о҃амені векі ші бътръні ші ѧи летописеце нѹ сънт скрісе; че с'а҃ѹ скріс аіче дѹпъ домніе а лѹі Стефъніцъ Водъ ѧнаінте а домніеі Дабіжеі Водъ.

(No. 3.) Стефан Водъ чел бѹн кънд с'а҃ѹ апѹкат съ факъ мънъстірea Пѹтна, а҃ѹ трас кѹ аркѹл Стефан Водъ дінтр'ѹн вървѹ де мѹнте, че есте лънгъ мънъстіре, ші ѹнде а҃ѹ аціѹнс съцеата, аколо а҃ѹ фъкѹт прістолѹл ѧн олтар, ші есте мѹлт лок де ѹнде а҃ѹ трас пънъ ѧн мънъстіре . пѹс-а҃ѹ ші пре трії боіерінаші де а҃ѹ трас, пре вътавѹл де копіі ші пре доі копіі дін касъ; дечі ѹнде а҃ѹ къзѹт съцеата вътавѹлѹі де копіі а҃ѹ фъкѹт поарта; еаръ ѹнде а҃ѹ къзѹт съцеата ѹнѹі копіл дін касъ а҃ѹ фъкѹт клопотніца; еар ѹн копіл дін касъ зікѹ съ фі ѧнтрекѹт пе Стефан Водъ ші съ-і фі къзѹт съцеата ѧнтр'ѹн делѹшел че се кіамъ Сіон, че есте лънгъ мънъстіре . ші есте съмн ѹн стълп де пеатръ, ші зікѹ съ-і фіе тъіат капѹл аколо, дар ѧнтрѹ адевър нѹ се ціе; нѹмаі о҃аменіі аша повестескѹ. фост-а҃ѹ ші бісерікѹцъ де лемн ѧнтрѹ ачел делѹшел, ші с'а҃ѹ ръсіпіт фіінд де лемн . ші аша а҃ѹ фост фъкѹт мънъстірea де фрѹмоасъ тот кѹ а҃ѹр політъ зѹгръвалъ, маі мѹлт а҃ѹр

лнаинтѣ лъи ка ницие вълтъри къ арипи де аър, ши л'ас ръпит дентръ адънкъл мъріи, ши лнтр'о микъ де час л'ас дъс токма лн мижлокъл бисѣричіи лъи Дохіаріе. шр къльгъріи ачѣа ас лмпърцит авъціа литре дъншіи, апои с'ас дъс де ш ас аскънс афар де мънъстире, ши ей ас мас ла арсанъ жос, адекъ ла пристание зиде ста коръбіиле. шр фечъл де тремър ши де фрикъ ас адормит лн бисѣрикъ.

Ши диминѣца с'ас скълат кандилярюл, съ апринзъ кандилеле бисѣричіи съ фак слъжба диминеціи, ши ас възът зи воиник лн лънтръ дорминд; ши кум л'ас възът, ас гындит къ ысте нълькъ, ши с'ас лнторс лн напои, ши шр ас възът пе воиникъл ачѣла дорминд. атънчѣ с'ас дъс ла игъменъл де ыс зис: пъринте сфинте, нълькъ ысте лн бисѣрикъ ши мъ тем съ лнтръ. зисе лъи игъменъл: чѣ те тѣми, фъ-ц крече, ши те дъ къ лндръзнѣлъ. ши шр с'ас дъс, ши шр ас възът пе фечор дорминд ши с'ас лнторс шръш ла игъменъл де ыс спъс. ши кум ас азит игъменъл, с'ас скълат де с'ас дъс къ еклисіархъл ла бисѣрикъ, ши ас възът крат, къ ера фечъл ачѣла къ адевърат каре дормїа пе лѣспези, ши и ера ши пїатра легатъ де гът. атънчѣ л'ас лнбълдит къ тоагъл де л'ас деціптат, ши ыс зис: войниче! ел ас зис: спънеци-м, фрацилор, зиде сънт? пăре-ми-съ къ сънт лн фъндъл мъріи, декънд м'ас арънкат къльгъріи. зисе лъи игъменъл: дар нъ кънъци зиде еши? ытъ мънъстирѣ, ытъ бисѣрика а лъи Дохіаріе, ытъ-мъ ши къ игъменъл Неофит, чи спъне-не дар кум тѣи афлат аич? атънчѣ зисе фечъл: лъсаци-мъ пъцинтел час, съ-м вїе минтѣ ла лок. ши дъп(ъ) кът-ва час ас повестит тоате кътe ас пъцит дела къльгъріи ачеа. атънчѣ зисе игъменъл: тъ шез аколѣ пънъ съ ва фаче зїу, ши нои вом четi слъжба афар, пънъ кънд вор вени ей дела арсанъ лн мънъстире, кътe трei къльгъріи съ ваз минънѣ. ши диминѣца дака с'ас фъкът зїу, ас порънчит игъменъл ла къльгъріи ачеа де ас венит ла мънъстире. дѣчіи лѣ зис: лн че фелю ац фъкът пъринци пентръ комоара ачѣа? зисеръ кътръ егъмен къльгъріи: минчънъ ас фост, пъринте, ворба лъи; чи нъмаи кът нѣ пъс ла шстенѣлъ фечъл, ши лнфрикошиндъ-л нои къ-л вем бате, ас фъцит. зисе кътръ дъншіи игъменъл: славъ цїе дъмнезеъл нострь; вениц дар лн бисѣрикъ съ дъм мълцъмитъ лъи дъмнезеъ. ши кум ас лнтрат лн бисѣрикъ, възърь пе воиникъл ачела къ пїатра де гът спънзъратъ. ши кум ас възът кътe трei къльгъріи, де маре минъне ас ръмас фърь де глас.

атъ́нчѣ шѫ ѧнфрикошат пе кълъгъріи нгъ́менъл, шй ѫ фъкъ́т де ѫ адъ́с тоа́тъ авъцїа ла мънъстѝре, шн нъ́ман декът шѫ гонит дєн мънъстѝре. шй нгъ́менъл Неофит ѫ фъкъ́т кълъгър пе воинйкъл ачѐла, ши ѫ зъгрѣвит ши мънъстѝрѣ, шй ѡ ѫ нъ́мит пе нъ́мєла архистратизнлѡр Мнханл ши Гаврїил.

CXXVI.

1749.

(Ms. Gaster, 4⁰, 124 paginĭ paginate.)

Ка́рте де бъка́те.

Карте ѧнтръ́ ка́ре съ скрнѫ́ мънкѣриле де пѣ́цие и ра́чи, стрѝдїи, мелчи, легъ́ми, ербъ́рн, ши алте мънкъри де сек ши де дълче дъ́пре wръндъ́ала лwр.

Mâncărĭ de peşte. (pag. 1.)

Мънкѣри де пѣ́цие, крап.

Дъ́пре чѐ вѐн грнжѝ пѣ́цииле, съ-л фа́чи ѧн па́трѫ́ пърци ѫ ѧн ма́н мъ́лте кѫ́м ѧц ва плъчѣ́. ши-л пъ́не ѧн тинцѝре, пъ́ндъ-н ънтъ́ де лемнѫ́, са́ре, пипер, пъцинтѣ́ле нъкшѫ́ре, ербъ́ри мирwситѫ́ре тwка́те, шй ѡ ча́пъ тwка́тъ мърънцє́л, шй апwи ѧл фїёрбе; дє́чи кънд ва фѝ апро́апе де фїёртѫ́ съ́-н пъ́и пъцинтє́л мїезѫ́ де пѣ́ине фрекат, шй ка́пере, шй къндѫ́ ѧл вє́и тъ́рнà съ́-и пъ́и пе дѣсъ́пра пъцинтѝкъ нъкшѫ́ръ, шръ де вєи ведѣ́ къ ѥсте мънка́ре земѫ́асъ, съ́-и пъ́и пе де десъптѫ́ фъли де пѣине пръжѣ́тъ.

(pag. 5.) Съ ѧи пѣ́цииле грижнт ши тъ́ат, съ-л пъ́и ѧн тинцири, дєч съ́-и пъ́и прънє ъска́те де-ц ewр плъчѣ́ ѫ кѫкъна́ри, ши вѝшине ъска́те, ча́пъ тwка́тъ мърънцє́л ши пръжѣ́тъ, вин албѫ́, ши агъ́ридъ ѫ wцет, пипер, скwрцишwа́ръ, кънишwа́ре, са́ре де ажънсѫ́, ши пъцинтѝкъ апъ къпситъ кѫ́ шwфран; ши-л фїёрбе.

де чинсте ши маі сѫс дѫпъ кѫм се скрїѫ домнїі акѫм; еаръ аша ера : Генінатѫл домни ал църей Молдовїі, Самодержец [адекъ, сінгѫр стъпънітор] ши Колегатор [адекъ, прієтін] църей Москічещі; еар нѫ рок сѫпѫс, каре ачест нѫме есте пѫцін одаре-ч маі де ціос декът а ѫнѫі краіѫ, каре се кіамъ лътінеще Serenissimus, еар словенеще Предсфѣлнише, еар лешеще Єшніосфінцѫнїі; аша і-аѫ дат тітѫ ампъратѫл, антр'ачест кіп, ка съ се скріе домнїі Молдовїі. — Ашіждере нічі декѫм пачє Москѫл кѫ Тѫркѫл съ нѫ факъ; еар де с'ар тъмпла съ факъ пачє, съ ръмъіе Молдова еар сѫпт стъпънірея тѫрчеаскъ, атѫнче съ аібъ ампъратѫл Москіческ а да лѫі Дімітрашко Ходъ, доъ пъреькі де кѫрці ан Століцъ, ші моші пентрѫ мошіле дін Молдова, ші келтѫеалъ пре зі ан тоатъ віеацъ лѫі, ші оаменіі лѫі съ нѫ-і ліпсеаскъ; ші де нѫ і-ар плъчє аколо, ші с'ар траце антр'алтъ царъ крецінеаскъ, волнік съ фіе а мерце; ші алтеле мѫлте ка ачесте. ші пре ачесте понктѫрі аѫ ціврат таре ампъръціеа Москѫлѫі ші аѫ ші іскълїт маі ціос, ші і ле-аѫ трімес пре Лѫка вістернікѫл, ші аѫ скріс лѫі Дімітрашко Ходъ съ се гътезе, ші съ еасъ антрѫ антімпінареа оцій Москічещі ла Ністрѫ; еаръ де н'а еші ла Ністрѫ анаінтеа оцій, ші ва ацепта пънъ с'а бате кѫ Тѫрчіі ші і-а бірѫі, атѫнче орі съ се аникіне орі съ нѫ се маі аникіне, къ атѫнче мѫлцї домні се вор афла.

CXXIV.

1746.

(Folio, IV nepaginate + 164 foi paginate.)

Сфънтă ши дмнезеѣска евангелїе .... л сфънта епископіе а Рѣ́мникѫлѫй . ла днїй дела фăчерѣ лѫмїй : ,зкд . гарѫ дела хс . ,аѱмѕ.

Joan cap. I, v. 1—17. (Fol. 1a—1b.*)

Л сфънта шй мăрк дѫмінекъ а пацилор . ла лътѫргїе . сфънта евгліе дела Іѡаннъ кап а . зач . а.

1. Ла ачепѫтъ ерă кѫвжнтѫл, шй кѫвжнтѫл ерă ла дмнезе́ѫ, шй дмнезе́ѫ ерă кѫвжнтѫл. 2. ачеста ерă ла ачепѫтъ ла

*) cf. vol. I, pag. 20 şi pag. 308.

дмнезе́ѕ. 3. тоа́тє приньтр'жнсѣлъ с'а́ѕ фъкѹ́тъ, шй фъръ де дж́нсѣлъ нимі́ка нѣ́ с'а́ѕ фъкѹ́тъ, че с'а́ѕ фъкѹ́тъ. 4. ѧтрѕ джнсѣлъ вїа́ца ерѣ, шй вїа́ца ерѣ лѧмі́на шаменилшр. 5. шй лѧмі́на ѧтрѕ ѧтѹнкрекъ лѧминкзъ, шй ѧтѹнкрекѣлъ нѣ́ ш ѧѕ кѹпринсь. 6. фо́ст-ѧѕ шмъ тримі́сь дела дмнезе́ѕ, нѣ́мєле лѧй Іша́ннъ. 7. ача́ста ѧѕ венит' ѧтрѕ мъртѹрїе, кѣ съ мъртѹристскъ де лѧмі́нъ, ка то́ци съ крѣзъ принь ель. 8. нѣ ерѣ ель лѧмі́на, чй ка́ съ мъртѹристскъ де лѧмі́нъ. 9. ерѣ лѧмі́на чѣ адевъра́тъ ка́рѣ лѧминкзъ пре то́ть шмѣль че ві́не ѧ лѣ́ме. 10. ѧ лѣ́ме ерѣ (шй лѧмѣ приньтр'ж)нсѣлъ с'а́ѕ фъкѹ́тъ, шй лѣ́мѣ пре ель нѣ́ л'а́ѕ кѹноскѹ́тъ. 11. ѧтрѕ але са́ле ѧѕ вени́ть, шй ай сѣ́й пре джнсѣлъ нѣ л'а́ѕ прїими́ть. 12. шръ кжцй л'а́ѕ прїймі́ть пре джнсѣлъ, лѣ́ѕ да́ть лю́рь пѹтѣ́ре ка съ фїе фій лѧй дмнезе́ѕ, че́лшрь че кре́дь ѧтрѕ нѣ́мєле лѧй. 13. ка́рїй нѣ динь сжнце, ничй дин по́фтъ трѕпскъ, ничй ди́нь по́фтъ бърбътскъ, чй де ла дмнезе́ѕ с'а́ѕ иъскѹ́тъ. 14. шй кѹвжнтѣль трѹ́пь с'а́ѕ фъкѹ́тъ, шй с'а́ѕ съ-лъшлѧй́тъ ѧтрѕ но́й [шй амь възѹ́тъ сла́ва лѧй, сла́ва кѣ а ѹнѣм иъскѹ́тъ дела та́тъль] плй́нь де да́рь шй де адевъ́рь. 15. Іша́нь мъртѹрисїа́ де джнсѣл' шй стригѣ грѣ́индь : ача́ста ерѣ де ка́рєле амь зи́сь : ка́рєле дѧпъ ми́не ви́не, май наи́нте де ми́не ѧѕ фо́сть, кѣ май ѧтжю́ де ми́не ерѣ. 16. шй ди́ньтрѕ плини́рѣ лѧй но́й то́цй амь лѧ́тъ, шй да́рь пентрѕ да́рь. 17. кѣ лѣ́цѣ принь Мшѵсй ѧѕ фо́ст' да́тъ, шръ да́рѣль шй адевъ́рѣль прй́нь Іс . Хс . ѧѕ фй́сть.

Luca cap. XI, v. 1—10. (Fol. 59b—60a.)

Дела Лѧка ка́пь лї . зач . нє.

1. Ѧ врѣмѣ ачѣ́ѣ, фо́ст-ѧѕ кжндь ерѣ Іс . ла оуѹ́ лок' рѕгжндѕ-съ, шй дѣ́ка ѧѕ ѧчета́ть, зи́с-ѧѕ оуѹѕль динтрѕ оучени́чїй лѧй кѣтръ джнсѣль : дмне, лва́цъ-не съ не рѕгѣ́мь, кѣ́мь ѧѕ лъцат шй Ішанн пре оучени́чїй сѣ́й. 2. шй лѣ́ѕ зи́сь лю́рь : кжндь въ рѕга́цй съ зи́чецй : та́тъль но́стрѕ, ка́рєле ецй ѧ че́рюрй, сфнцѣ́скъ нѣ́мєле тѣ́ѕ, вїе ѧпъръцїа́ та, фїе во́а та, прекѹм ѧ че́рѣ шй пре пъмжнть. 3. пжйнѣ но́астръ чѣ де пѹ́рѕрѣ дѣ-не но́аш ѧ то́ате зи́ле; 4. шй не шртъ но́аш пъка́тєле ноастре; кѣ шй но́й ертѣ́мь тѣтѕрю́рь дато́рничилшрь но́црй; шй нѣ́ не дѹ́че пре но́й ѧтрѕ испи́тъ, чи не избъвѣ́цє пре но́й де че́ль рѣ́ѕ. 5. шй ѧѕ зи́сь кѣтръ ей : чи́не динтрѕ во́й аре прїа́тень, шй ва мѣ́рце кѣтръ дж́нсѣль ла мїе́зь де

ноапте, шй вà зи́че лв́й : прїа́тене, дѣ-ми апрѣмѣ́тѣ трéй пъйний. 6. пентрѣ кѣчй аѣ венúт' динѣ ка́ле оунѣ прїа́тен' ла мúне, шй нѣ́ амѣ чѣ пѣ́не анаúнтѣ лв́й. 7. шй ачéла динѣ лѣ́нтрѣ ръспѣнзя́ндѣ, ва зи́че : нѣ́-м фа́че щстенѣ́лъ, къ цатъ оушиле сжнть акѣа́те, шй копи́йй мїей сжнть атр'ацернѣ́т' кѣ мúне, нѣ́ по́чй съ мъ ско́л' съ-цй да́ѣ цїе. 8. шръ грѣ́ескь во́аш : мъка́рь де нѣ́ шр да́ лв́й скѣлжндѣ-съ, пентрѣ кѣчй цасте лв́й прїа́тень, да́рь пентрѣ аколисúрѣ лв́й скѣлжндѣ-съ ва да́ лв́й кжте ай во́рь требѣй. 9. шй ѣ́ зи́кь воаш, чѣ́рецй шй съ ва да́ во́аш, къста́цй шй ве́цй афла́, ба́тецй шй съ ва дешкúде во́аш. 10. кѣ то́тъ чéла че чѣ́ре ва лв́а, шй чéла че ка́ѣтъ вà афла́, шй чéлѣа че ба́те и съ ва дешкúде.

Marcu cap. II, v. 1—12. (Fol. 91a.)

Дела Ма́рко ка́п' ѿ . зача́ль . ѯ.

1. А врѣмѣ ачѣ́а, атра́т-ѧ Іс . а Капернаѣ́мь, шй с'а́ ѧ зи́тъ, къ цасте а ка́съ. 2. шй ачíмшь с'а́ ада́на́тъ мѣ́лцй, кжтъ нѣ́ май пѣтѣ́ акъпѣ́ нúчй пре лжнгъ оушъ . шй ле грѣ́а́ лорь кѣвжнт'. 3. шй ѧ́ вени́тъ ла ель, ада́кжндь оунь слъбънóгь, че съ пѣрта́ де па́трѣ. 4. шй непѣтжндѣ-се апропїа́ де ель пéнтрѣ норо́дь, ѧ́ дескопери́тъ ка́са оунде ера́, шй спъргжндь, ѧ́ слобози́тъ па́тѣл', а каре зъчѣ́ слъбънóгѣл'. 5. шръ Іс . въжндь кредúнца лшрь, зúс-ѧ́ слъбънóгѣлѣй : фíюле, цртъ-съ цíе пъка́теле та́ле. 6. шй ера́ аколѡ оунíй динь къртѣра́рй шъжндь, шй кѣцетжндь атрѣ инимиле са́ле : 7. чѣ́ грѣ́щце ачéста ашà хѣ́ле? чúне по́ате ертà пъка́теле. фъръ нѣ́май оунѣль дмнезе́ѣ? 8. шй адатъш кѣноскжндь Іс . кѣ дх̃ѣл' сѣ́ѣ, къ ашà кѣцетà ачѣ́а атрѣ сúне, лѣ́ѣ зúсь лшрь : чѣ кѣцета́цй ачѣ́стѣ атрѣ инимиле во́алстре? 9. че цасте май ле́сне, а зи́че слъбънóгѣлѣй : цртъ-съ цíе пъка́теле ; ѧ́ а зи́че : ско́алъ ши-ц' ржди́къ па́тѣль тѣ́ѣ, шй оумблъ? 10. чй ка съ цúцй, къ аре фíюль шменéскь пѣтѣ́ре а ертà пъка́теле пре пъмжнть! шй ѧ́ зúсь слъбънóгѣлѣй: 11. цíе грѣ́ескь : ско́алъ ши-ци ржди́къ па́тѣл' тѣ́ѣ, шй па́съ а ка́са тà. 12. шй с'а́ скѣла́тъ адáтъ, шй рждикжндѣ-шй па́тѣль, ѧ́ ешúтъ анаúнтѣ тѣтѣрю́рь, кжтъ с'ѧ́ мира́тъ то́цй шн лъѣдà пре дмнезе́ѣ, зикжнд' : къ нúчи ѡ дáтъ ашà н'а́м' къзѣ́т'.

Mateiu cap. X, v. 16—22. (Fol. 124 a.)

Дела Матеи капъ . і . зачалъ ѯs.

16. Зйс-аѕ дмнѕлъ оученичилшрь сѣй : штъ ев въ тримéць пре вóй, ка пре нúце шй л мижлóкѕль лѕпилшрь; дéчй фúцй лцелепцй ка шърпїй, шй невиклѣнии ка порóмбїй. 17. шй въ пъзúцй де шамений, къ въ вор' да пре вóй ла събоáръ, шй л сунагшгѕриле лшрь ворь бáте пре вóй. 18. шй ла лпъráцй вецй фй дѕши, пентрѕ мúне, лтрѕ мъртѕрíе лшрь шй лúмбилшрь; 19. шръ кжндь въ вор' дà пре вóй, съ нѕ въ грижúцй, кѕм' сáѕ че вéцй гръй; къ съ ва дà вóаш лтрѕ ачéл' чáсь че вéцй гръй. 20. къ нѕ вéци фй вóй чéй че вецй гръй, чй дхѕль пърúнтелѕй вóстрѕ, кáреле грѣжúце лтрѕ вóй 21. шй ва дà фráте пре фráте спре мóарте, шй тáтъл' пре фій; шй съ ворь скѕлà фечóрїй асѕпра пърúнцилшр, шї-й вор' шморж пре джншїй. 22. шй вецй фй оуржцй де тóцй, пентрѕ нѕмеле мїёѕ; шръ чéла че ва рѣбдà пѣнъ л сфршúть, ачéла съ ва мжнтѕй.

CXXV.

1747.

(Ms. bibl. centr. folio, 847 paginï paginate.)

Комоáра лѕи Дамаскин тълмъчит де пе лимба грéчéскъ пе лимба рѕмънéскъ ..... де Михáлчѣ Логофѣтѕл . Л анѕл дела фáчерѣ лѕмїи : ,ѕсне . шр' дела мжнтѕирѣ лѕмїи . ,аѱмз.

Cuvânt la buna-vestire. (pag. 7—8.)

Лѕна лѕи Мартїе . ли ке де зиле.

Кѕвънть историчéскѕ, лнпрéднъ шй повеститóрю ла дѕмнезеáска бѕна вестúре а прѣблгословúтеи стъпънеи ноастре де дѕмнезеѕ нъскъторен, шй пѕрѕрѣ фечоáрен Марїеи . [адѕнат дела мѕлци карїи аѕ скрис] шй с'аѕ тълмъчит пе лимбъ проáстъ, де маи микѕл лнтрѕ Іеромонаши, Дамаскин уподїаконѕл, ши Стѕдúтѕл.

Квѣнтъ: а.

Лнаннте квѣнтáре тълкѣнтоáре.

Обичѣю аѣ лпъраціи кънд вóр съ мѣргъ лà ѣн лок ѣиде вшр врѣ, лнтъи съ тримúцъ слѣ́ужле сáле съ гътѣ́скъ, ши съ лподобѣ́скъ локѣл ачéла, аѣ лà палат де вор мѣ́рце, аѣ ла грѣдинъ асѣ́мене фак; пентрѣ къ де врѣ́ме че сънт лмпъраці, нич ла фїеще чѣ́ лок нѣ съ шдихнéскѣ, ка фїеще кáреле ден чéла-л'алци шáмени. мъкарѣ лн ръзбóю де ва врѣ́ съ мѣ́ргъ лмпъратѣл, тримúте лнаинтѣ́ сà шáстѣ́ тоáтъ, апоп дѣпъ дънса съ дѣ́че ши лмпъратѣл съ фїе лнпрѣѣнъ. лнтр'ачéсташ кнп дар аѣ фъкѣт шѝ мáреле лмпърат ал тѣ́тѣрор лмпърацілор, де врѣ́ме че ерà съ вїе лà ръзбóю кѣ ѣчигáшѣл де шáмени, дяволѣл, аѣ тримис лнтъи пре дѣмнезéщіи шин сѫ́нціи пророчи, кáріи аѣ проповедѣнт ман нанте, аѣ лнсемнат, аѣ вестѣнт (!) де венúрѣ́ лѣи Хс. аѣ пророчит къ вà съ вїе лмпъратѣл чел мáре ши тáре, дар н'аѣ аскѣ́лтат прилъстиціи, шѝ амъцúціи шáмени, нич аѣ крезѣт кѣвúнтелор лор, нич ден пъкáтеле лор чѣ́ле мѣ́лте нѣ́ с'аѣ лторсѣ съ съ покъи́скъ, чѝ пѣ́рѣрѣ́ шѝ тот дѣ́ѣна, спре ман ръѣ мерцѣ́ шáменіи. сѣ́мне мѣ́лте съ фъчѣ́ лн врѣ́мѣ́ ачѣ́а, четъц ардѣ́ дéй прѣѣнъ кѣ шáменіи, зúдѣриле четъцилор съ сѣ́рпà, потоп с'аѣ фъкѣт де аѣ лннекат тоáтъ лѣ́мѣ́. Сѡ́дѡма ши Гѡ́мора с'аѣ кѣфѣндат, ши с'аѣ арсѣ, шѝ алте лнфрнкошéри съ фъчѣ́ дела дѣмнезéѣ, дар нич ашà нѣ́ с'аѣ лнторсъ ден пъкáтеле сале шáменіи. лѣ́це ѣаръш аѣ дат, пророчи аѣ тримис, дирéпци аѣ арътат, сѫ́нци аѣ лѣминат, ши нич ла кѣвúнтеле лор нѣ с'аѣ лнторсъ. кѣрвіи ши прѣ́кѣрвіи шѝ ѣчúдери шѝ адѣ́чери амúнте де ръѣтъц, шѝ тоате ръѣтѣ́циле къте сънт лн лѣ́ме, ле фъчѣ́, шѝ чѣ́ ман рѣ́ де кът тоате ерà лнкинáрѣ́ ла идоли; къ лъса де а съ лнкинà лѣи дѣмнезéѣ, чи фїеще кáре шм дѣпъ фáптеле сале съ нѣмѣ́скъ ѣн дѣмнезéѣ. плѣгариіи (!), пъмънтѣл, адекъ пе дѣмнезеúаа Дúмитра. пъскáріи ши коръбїáріи, пре дѣмнезеѣл Посидѡн, адекъ пе мáре. кѣрвáріи шѝ прѣ́кѣрвáріи пре дѣмнезеúаа Афродúта. лнцелéпціи, пре Лоúна. хóціи, шѝ ѣчигáшіи пре Арин. витѣ́жіи пре Ира. бецúвіи пре Дїѡ́нис. минчинóшіи пре Ермú. клеветитóріи пре Ирин. чеи къльдѣроши ши лѣминац шѝ лмпъráціи пре Апóлѡн. вънътóріи прѣ Артемин. ши ман пе скѣртъ [ворбъ] фїеще кáре шм авѣ́ ши къте ѣн дѣмнезéѣ. шѝ нѣ́ ден фъп-

тѫрнле чѣле мáри алe лѫи дѫмнезеѫ, чи ден чѣле прѣ нечúнстите авѣ ѧн лок де дѫмнезеѫ.

Cuvânt XVIII:
Minunea sf-ţilor Arhangheli Mihail şi Gavriil. (pag. 410—412.)

Квънт иї.

Ѧнпотрива Сф҃нтáгорен де чѣѫ парте ка ла шáсезеч де мúлѫри, ѥсте ѫн ѫстров че съ кїáмъ Логгос. деч ѧнтр'ачел ѫстров авѣ мънъстúрѣ метох, шй лънгъ метох ста́ ѫн стълпѫ дирепт ден врéмнле чѣле де демѫлт, ши скрїа десѫпра лѫи ашà: чúне мъ ва ловй ѧн кап, ва афлà мѫлцúме де галбени де аѫр. деч мѫлци шáмені арѫнкà пїétри ѧн върфѫл стълпѫлѫи, ши нимик нѫ афлà; шй ачѣѫ ерà сокотѣлъ, къ ла ѫмбра върфѫлѫи стълпѫлѫи, ера аскѫнсъ ѫ комоáръ ѧн пъмънт. ѥр кънд аѫ врѫт дѫмнезеѫ съ съ арáте комоáра ачѣѫ, аѫ фъкѫт пѫртáре де грúжъ шй де ѫн лѫкрѫ ка-ачеста. къ ла метохѫл мънъстúрїи ерà ѫн воиник кà де долѫзеч де ани, аргат кѫ снмбрїе, шй дѐ мѫлте ѫри мерцѣ шй ел ла стълпѫл ачéла, ши съ мирà де лѫкрѫл ачéла. ѥр ѧнтр'ѫна де зúле ръсъринд соáреле, с'аѫ дѫс войникѫл лà стѣлпѫл ачéла, шй аѫ кѣѫтат ѫнде ловѣцше ѫмбра стѣлпѫлѫи, шй лѫѣнд сѣкма аѫ съпат пѫцинтел ѧн пъмѣнт, шй аѫ дат де ѫ пїáтръ мáрмѫръ, шй сѫпт пїатръ ѫ кълдáре мáре де арáмъ плúнъ дѐ гáлбени де аѫр. шй кѫм аѫ възѫт с'аѫ кѫтремѫрат, шй нѫман де кът аѫ астѫпат локѫл ѫнде съпáсе, ши аѫ алергат ла мънъстúре де аѫ спѫс игѫменѫлѫи Неóфит зикънд: пъринте сф҃нте! авѫцїе мѫлтъ ам афлáт ла метохѫл нострѫ, чи съ-м даи кълѫгъри съ мѣргъ кѫ мúне, съ ѫ адѫчем ѧн мънъстúре. атѫнче аѫ алес игѫменѫл треи кълѫгъри, карей и съ пърѣ а фй ман де трѣбъ шй ман крединчóши, шн ѥр тримис кѫ корáбїа мънъстúрїи съ адѫкъ комоáра ачѣѫ. деч мергънд ѫ аѫ афлат шй ѫ аѫ лѫат кѫ кълдáрѣ кѫм ерà, шй кѫ мáрмѫра кáре ерà акоперúтъ; шй вїинд пе мáре с'аѫ амъцит дѐ авѫцїе тикълóшїи кълѫгър, шй аѫ пѫс сфат съ ѩ ен авѫцїа, шй съ апѫкáръ де легáръ пїáтра де гътѫл фечóрѫлѫи, шй л'аѫ арѫнкат ѧн мáре; шй ерà тързїѫ ла чáсѫл кънд ешїà кълѫгърїи делл вечерúе. шй воиникѫл къзънд ѧн мáре, аѫ кемат ѧнтр'ажѫтóрю пре сф҃нцїи воивóзи, ши нѫман декът сф҃нцїи ѧнцерн амъндои Михаил шй Гаврїил, с'аѫ арътат

дианинтѣ лъи ка ницие вълтъри къ арипи де аър, ши л'ав ръпит дентръ адѣнкъл мѣрїи, ши днтр'о мйкъ де час л'ав дъс токма дн мижлокъл бисѣричїи лъи Дохїаріе. шр къльгърїи ачѣа ав дмпърцит авъцїа днтре дъншїи, апои с'ав дъс де ш ав аскйсъ афа́ръ де мънъстйре, ши ен ав мас ла арсана́ жос, адѣкъ ла приста́нице ънде ста коръбїиле. шр фечо́рял де тремър ши де фри́къ ав адормйт дн бисѣрикъ.

Ши диминѣца с'ав скълат кандила́рюл, съ апринзъ кандилеле бисѣричїи съ фа́къ слъжба диминецїи, ши ав възът ън воиник дн лъънтръ дормынд; ши към л'ав възът, ав гъндит къ ысте нълькъ, ши с'ав днторсъ дн напои, ши шр ав възът пе воинйкъл ачела дормынд. атънчѣ с'ав дъс ла игйменъл де ав зис: пъринте сфинте, нълькъ ысте дн бисѣрикъ ши мъ тем съ днтрв. зйсе лъи игйменъл: чѣ те тѣми, фъ-ц кроѣче, ши те дй къ андръзнѣлъ. ши шр с'ав дъс, ши шр ав възът пе фечор дормынд ши с'ав днторсъ шръш ла игйменъл де ав спъс. ши към ав авзит игйменъл, с'ав скълат де с'ав дъс къ еклисїархъл ла бисѣрикъ, шн ав възът кърат, къ ера́ фечо́рял ачѣла къ адевърат каре дормїа пе лѣспези, ши и ера́ ши пїа́тра лега́тъ де гът. атънчѣ л'ав днбо́лдит къ тоа́гъл де л'ав дещептат, ши ав зис: войнниче! ел ав зис: спънеци-м, фрацилшр, ънде сънт? па́ре-ми-съ къ сънт дн фъндъл мѣрїи, декънд м'ав арънкат къльгърїи. зйсе лъи игйменъл: дар нй кънощи ънде ещи? шть мънъстйрѣ, шть бисѣрика а лъи Дохїаріе, шть-мъ ши ев игйменъл Неофит, чй спънe-не дар към тѣи афлат анч? атънчѣ зисе фечо́рял: лъса́ци-мъ пъцинтел час, съ-м вїе минтѣ ла лок. ши дъп(ъ) кът-ва час ав повестит тоате къте ав пъцит дела къльгърїи ачѣа. атънчѣ зйсе игйменъл: тй шез акол ѣ пънъ съ ва фа́че зїїш, ши нои вом чети слъжба афа́ръ, пънъ кънд вор вени ен дела арсана́ дн мънъстйре, къте трей къльгърїи съ ва́зъ минънѣ. ши диминѣца дака с'ав фъкът зїїш, ав порънчит игйменъл ла къльгърїи ачѣа де ав вени́т ла мънъстйре. дѣчїи лѣ зйс: дн че фелю ац фъкът пъринци пентрв комода́ра ачѣа? зйсерѣ кътръ егймен къльгърїи: минчйнъ ав фост, пъринте, ворба лъи; чи нъман кът нѣ ыс ла ыстенѣлъ фечо́рял, ши днфрикошйндъ-л нои къ-л веи ба́те, ав фъцит. зйсе кътръ дъншїи игйменъл: славъ цїе дъмнезеъл нострв; вениц дар дн бисѣрикъ съ дъм мълцъмитъ лъи дъмнезеъ. ши към ав днтрат дн бисѣрикъ, възърѣ пе войнйкъл ачела къ пїа́тра де гът спънзъратъ. ши към ав възът къте трей къльгърїи, де ма́ре минъне ав ръмас фъръ де глас.

атъ́нчѣ шѫ ѧнфрикошат пе кълъ́гъріи игу́менъл, шй ѧ ф҃ъкъ́т де ѧ ѧдъ́с тоа́тъ ѧвъцїа ла мънъстйре, ши нъ́ман декът шѫ гонит ден мънъстйре. шй игу́менъл Неофит ѧ ф҃ъкъ́т кълъ́гър пе воннйкъл ачѐла, ши ѧ зъ́гръвит ши мънъстйрѣ́, шй ѡ ѧ нъ́мит пе нъ́мела архистратизилѡр Михаил ши Гаврїил.

CXXVI.

1749.

(Ms. Gaster, 4⁰, 124 paginĭ paginate.)

Ка́рте де бъ́ка́те.

Карте ѧнтрѫ ка́ре съ скринъ мънкѣ́риле де пѣ́ще и ра́чи, стрйдїи, мелчи, легу́ми, ербъ́ри, ши алте мънкъри де сек ши де дъ́лче дъпре ѡрънду́ала лѡр.

Mâncărĭ de peşte. (pag. 1.)

Мънкѣ́ри де пѣ́ще, крап.

Дъпре чѐ ве́и гржжй пѣ́щиле, съ-л фа́чи ѧн па́трѫ пърци ѧ ѧн ма́н мълте към ѧц ва плъчѣ́. ши-л пъ́не ѧн тинцйре, пъ́ндъ-и ънтъ́ де лемнъ, са́ре, пипер, пъцинтѣ́ле нъкшу́аре, ербъ́ри мирѡсинту́аре тшка́те, шй ѡ ча́пъ тшка́тъ мърънцѐл, шй апши ѧл фїёрбе; дѐчи кънд ва фй апро́апе де фїёртъ съ́-и пъ́и пъцинтѐл мїезъ́ де пѣ́ине фрекат, шй ка́пере, шй къндъ ѧл ве́и тъ́рна съ́-и пъ́и пе дѣсъ́пра пъцинти́къ нъкшу́аръ, ѿръ́ де вей ведѣ́ къ ѿсте мънка́ре зему́аскъ, съ́-и пъ́и пе де десъ́птъ фъліи де пѣине пръжѣ́тъ.

(pag. 5.) Съ ѧи пѣ́щиле гржжит ши тъ́ят, съ́-л пъи ѧн тинцири, дѐч съ́-и пъи прънe ъска́те де-ц ѡвр плъчѣ́ ѧ къкъна́ри, ши вйшине ъска́те, ча́пъ тшка́тъ мърънцѐл ши пръжѣ́тъ, вин алъ́, ши агъ́ридъ ѧ ѡцет, пипер, скѡрцишша́ръ, кънишша́ре, са́ре де ажънсъ, ши пъцинти́къ апъ въпситъ къ шшфран; ши-л фїёрбе.

Plăcintă de icre. (pag. 26.)

Пентрŭ ка съ фачи плъчинтъ де икре де инсе́трŭ ши де пострŭгъ и де мворŭи.

Ѭ ѡ литръ дъ икре прѡаспете, мїезŭ де пъине, ербŭри тѫка́те, пŭцинти́къ чѣпъ мърŭинт тѫка́тъ, са́ре, пипе́р, скѡрцишѡа́ръ ши пŭцинти́къ а́пъ, ши ле амѣстекъ би́не тѫате дин преŭнъ, ши ле фъ плъчинтъ, шн ле пръжаце пŭиндŭ-ле пе дѣсŭ́пра, дŭпре че ле вени ашъза́ ын тнпсїе, заха́р шй ско́рцишѡа́ръ.

Piftie. (pag. 30.)

Пи ф тїе.

Ѭ ра́чїи, пŭне-и а мѡю ын ѡцет съ стѣ к҃г ча́сŭри, апѡи скѡа́те-и де-и пŭне ынтр'ѡ тинци́ре, пŭи́ндŭ-ле ѡцет ѡ парте ши ѯ пърцн де а́пъ ши ѡ чапъ маре ынтрѣгъ ши и фїарбе. Дечин пŭне-ле шн чимбир кŭрат шн тъят мърŭинт, саре ши пипер. Дичи дŭпре че вор фїарбе би́не, скѡа́те-н де-н аша́зъ ын тнпсїе, ши де нзнѡа́въ ын фїарбе зѣма, апѡи скѡате ча́па шї-и стрикѡа́ръ зѣма пентр'ѡ си́тъ аŭ пен аба, ши ѡ пŭне ла ръчѣалъ ка съ съ принзъ пифтїе.

Stridiĭ. (pag. 30.)

Стридїи.

Съ ен стри́дїиле дŭпре че́ ле вен спъла́ би́не, съ ле пŭн пе грътаре съ ле фри́ци, дечїн скѡате-ле кѡажа чѣ де асŭ́пра, ши ѡ дъзлŭпѣцце дŭпрѣ дн де сŭптŭ, дечїи пŭне-и пипер, зѣма де нърамзъ акръ, ши кŭ а́па лѡр че-ш ла́съ, калде ле дŭ ла ма́съ.

Pătlăgele. (pag. 38.)

Патлацѣне.

Съ ен патлацѣнеле съ ле кŭрн де кѡажа лѡр чѣ мѡхворѣтъ сŭпцирел, апѡи съ ле дан ŭндъ, шй дŭпре че ле вен да ŭндъ съ ле скŭри де а́пъ би́не, ши съ ле та́и мърŭинтŭ; апѡи ле пръжа́це кŭ ŭнтŭ де лемнŭ шй кŭ ча́пъ тѫка́тъ мърŭинтŭ

лнтр'ѡ тнцийре, дечїи пѹне-ле апъ, саре, пипер, скѡрцишѡаръ, ѡ мънъ де ербѹри тѡкате, пѹцинтел лапте де нѹчи ши агѹрйдъ де-и ва фи врѣмѣ, шаръ де нѹ зѣмъ де лъмѣе тѡт лн тинцийрѣ лн каре лѣи пръжът. ши апѡи ле фїшарбе, шн кънднѹ ле вен тѹрнà, съ пресѣри пе дѣсѹпра скѡрцишѡаръ.

Tigve. (pag. 43.)

Тигве.

Тънинд тигва фъли ѡ пресаръ кѹ саре шй ѡ лась съ стѣ пъ ѡ скѣндѹръ съ-ш ласе бине апа, апои ле скѹръ апъ бине ши дѹпре чé ле вен лнфъйнà ле пръжаце. дечии ле пѹне лн типсїе шй ле пѹне пе дѣсѹпра ѹн шстрѡпїел фъкѹт де върфѹри де бѹсїнюк, кѹ мюлѡтрѹ ши кѹ алѹне писате шй аместекате тѡате бине кѹ агѹрйдъ, аѹ зѣмъ де лъмѣе ши дате пеи сйтъ.

Mâncare de oae. (pag. 67.)

Мънкаре де ѡле, къпъцѣна.

Дѹпре чѣ ѡ вен гринжъ бине кѹ апъ лндезатъ, съ-и скѡци креїїи бинишѡр ши съ-и фїерби кѹ апъ ши кѹ саре; дечїи съ-и лаши съ съ ръчѣскъ ши дѹпре чѣ съ вѡр ръчи, съ-и тѡчи мърѹнтѹ, аместекѣндѹ-и кѹ фѡи де пътрънжъл тѡкате, чимбрѹ, измъ; ши кѹ тѡате дин преѹнъ аместекѣндѹ-и бине съ ѹмпли шар къпъцѣна, ши съ-и пѹи ѡаселе ла лѡк легънд-ѡ кѹ ѡ сфѡаръ съ нѹ съ дезлѣце. апои съ ѡ пѹи лн тинцийре дин прéѹнъ кѹ пичѡареле, пѹиндѹ-и зѣамъ де карне съ ѡ акѡпере де д̃. є̃. дѣцете, ши сѣ-и пѹи ши дресѹри, ши саре, грѹѹнце де агреш аѹ агѹрйдъ дѹпе врéми, шаръ шрна вйшине ѹскате, чапъ пръжѣтъ кѹ ѹнтѹ, ербѹри тѡкате, ши ѡ фїшарбе.

Ostropiel de inuperĭ. (pag. 94.)

Ѡстрѡпїелѹл де грѹѹнце де генѹпери, каре съ мънънкъ кѹ гъинѹши де пъдѹре, кѹ стѹрзи, мїерле ши алте пъсърѹничи.

Съ ши грѹѹнце де генѹпери драм и̃, съ ле спéли бине кѹ вин алвѹ, шй ле пѹне апѡи съ стѣ лн вин в̃ зиле, мѹтънд

вінѹл де дѡаш шри зїшѧ. дечїи фїиарбе-л лнтр'ѡ ѹлчѣ змъницѹйтъ кѹ н де драм шцет бѹн, кѹ ки де драм заχар, кѹ ѹн тѣкию де кѹнишѹаре лнтрецни, ши кѹ в драм де скѡрцишѹаръ лнтрѣкагъ; акоперйтъ ѹлчѣша бйне съ нѹ ръсѹфле пънъ че ва скъдѣ а трѣя парте.

Ostropiel de erburi. (pag. 94.)

Ѳстрѡпїел де ербѹри мирѡситваре.

Съ ıан кѹсїнйк, пътръньжѣи ана драм(ѹ)ри д, кѹкѹнарн кѹраци ши писаци драм н, в фъліи де пъние пръжъте ши мѹйте лн шцет де трандафир ши стйарсе де шцетѹл ачела. писказъ-ле тйате лн пивлйце пѹинд заχар алкѹ драм н, тѡпит кѹ пѹцинтел шцет шн кѹ мѹстѹ де лъмъе.

Vin doftoresc. (pag. 104.)

Вин дѡфтѡрескѹ ши кръескѹ.

Ѝ ръдъчйнъ де ангелйнъ драм зї, галанга, кардамѡмѡ (какѹлѣ) амйѡмѡ, ѹдагач, ана драм г, кйжи де лъмъе, кѡжи де нарамзъ, съмънцъ де кѡлиандрѹ ана драм д, грѣѹнце де ценепрѡ драм н, скѡрцишоаръ драм вї, кѹнишѹаре драм в, тѡйте ачѣстѣ ле писказъ грѡс ши ле пѹне лнтр'ѹн съкѹлец де пънзъ сѹпцйре расъ, ши-л лѣагъ слаб ла гѹръ. дечїи лл спѣнзѹръ лнтр'ѹн бѹриѹ кѹ мѹстѹ де вѣд. ї. ши-л ласъ съ стѣ пѣнъ лн примъваръ, кънд съ приточескѹ вінѹриле, шн атѹнчѣ съ скоци съкѹлецѹл. ѡаръ де беѹт съ съ бѣ ка шйн алте вінѹри нйаш.

Алтѹ фел.

Съ ıан стрѹгѹри шї-и пѹне съ съ звинтѣкзе ла сйаре д, е, зиле, кѹръцинд брошйанеле чѣле пѹтреде. дечїи мѹстѣцїи-и де-и фъ мѹстѹ, шйн ıа де ачестѹ мѹстѹ вѣд ї вин де-л баг лнтр'ѹн бѹриѹ шйн пѹне лн лъѹнтрѹ лн бѹриѹл кѹ мѹстѹл ачѣстѣ ангелйкъ тъйатъ бѹкъци драм п, кѡлиандрѹ лнтрег драм м, кѹнишѹаре драм г, ши ласъ-ле лн лъѹнтрѹ съ фїиарбъ мѹстѹл кѹ дънселе.

A face cerneală de scris. (pag. 119.)

Лнвъцътӧръ де а фáче чернѣлъ де скрис бӧнъ . лнвъцътӧра лӧи Фїѡр Йванти.

Съ ши гӧгѡши де чернѣлъ, съ ле писе́зи грѡс, ши съ ле пӧи а мѡю лн áпъ съ стѣ часӧри к҃д . дечїн съ ле фїерби пънъ че вѡр скъдѐ а трѣи парте; ши дӧпре ачѣа ла фїеш че́ литръ де áпъ съ пӧи пїатра канлѡр драм з҃ї, кѡмид драм д҃, ши фїарбе пънъ че съ ва тѡпи́ ши пїатра ши кѡми́дӧл; апои стрекѡри къ ѣасте фъкӧтъ . ѣр фїинд грѡда́съ пӧне́ апъ де трандафир.

A spăla arginturĭ. (pag. 121.)

Лнвъцътӧръ де а спъла́ арцинтӧрнле и васе де кѡситѡр и де алам̆ъ и ди чнѡле.

Ярцинтӧри.

Йй са́ре сӧпци́ре писа́тъ ши кӧ дрѡждїи ѳска́те дӧпре бӧте, ши ѡ амѣстекъ би́не, фъ праф сӧпци́ре, ши кӧ ачестӧ праф фрѣкъ би́не арцинтӧрнле, апои ле цѣрце би́не кӧ ѡ кѣрпъ ѳска́тъ аӧ аба ман би́не.

CXXVII.

1750.

(*a*. Ms. Eminescu, copie din 1779, defect, foaia întaia cu titlu lipseşte, V nepaginate + 228 paginĭ paginate — *b*. Ms. Gaster, folio, sec. XVIII defect, 274 paginĭ paginate.)

Ѳксистери.

Vorba trupuluĭ cu sufletul. (*a*. pag. 94—97; *b*. pag. 106—110.)

Ѣворба трӧпӧлуи кӧ сӧфлетӧл.

Трӧпӧл:

Ба́, ба̀, ев нӧ мъ вóю сӧпӧне ни́чи ѡ да́тъ ла́ невоӥнїле сӧфлетӧлуи . кум лм вóю да̀ стъпънѝрѣ, ка́ре ам пӧтӧт съ ѡ пъзѣскӧ лтр'атѣцѣ ани? пе́нтрӧ че́, дӧпе чѣ с'аӧ сӧпӧсӧ ѡрвéце ле́цилѡр мѣле, съ вошскъ акӧм съ мъ сӧпӧе ла але са́ле, ѡпри́ндӧ-мъ де то́ате ачѣлѣ че-м плáк, ши́ сили́ндӧ-мъ ка с(ъ) либеръцнишъз то́ате ачѣлѣ, пентрӧ ка́ре мъ съмтӧ а авѣ ѡ

връчѹ́не дѐ мо́арте? ба̀, ба̀, ѥ́ нѹ́ вро́ю съ ѳак нимѝкъ. ел нѫ съ ва̀ ѧвредничѝ де кътръ ми́не ни́чи ѡ да́тъ а мъ вндѣ̀ ла сфършѝтѫл кълъторій, съ ѫ гри́жиле ми́нцїи ѧн лѫк де ѧдрептѝрѣ шкърмѹ́рій. кѫм аши авѣ̀ атѣ́та слъбъчѹ́не съ ѳак стъпѣ́н мїе пре слѹ́гъ, шѝ съ прїимéскѫ ле́циле ачéлѫ, чѐ дин пѫнчїе с'ѧ̀ абътѹ́т ла дрѹ́мѹриле са́ле? немѫлцъмито́рюле! дѫпе ч (b. те-й) ѧнпъртъшѝт кѫ ми́не ѧн дезмїердѣ́риле чѣ́ле ман дѫлчи тѫ̀ ѥ́и акѹ́м съ мъ ѳа́чи лиѱи́т де десфътѣ́риле вїецій, ка с(ъ) скап де шбра́зе (b. гроа́зе) нелѹчито́аре; ача́ста шсте мѫлцъми́та кѫ ка́ре ем ещи дато́рю, сѣ́ те апѹ́чи съ стри́чи ка́сл ѹнде тѫм цинѹ́т атъцѣ̀ ани? шѝ съ воéщи а-м плъти́ кнрїѫ кѫ ла́кръми, кѫ сѹ́спинѣ́рн, кѫ пшстѹ́ри, кѫ сънгърътáте, кѫ невойницъ, кѫ дефънимáре, шѝ ла̀ чѣ́ дѫп(ъ) ѹрмъ съ мъ порци пе то́атс локѹриле чѣ́ле ман съмцнто́аре? ба̀, ба̀, ѥ́ лц во́и стѣ̀ ѧнпотри́въ кѫ то́алте пѫтéриле мѣ́ле, ла то́атъ мнсанѳрѡпіа тѣ̀. че ѫтъ-л къ съ апро́пїе, съ аскѹлтъм шѝ ачѣ́м че ва̀ авѣ̀ съ зи́къ.

Сѹ́флетѫл'.

Кѹ́м, ѡ тикъло́асе трѹ́пѫле, са́кѫ де лѹ́т, мънка́рѣ̀ вїермилѡр, стървѫ́ грозáвѫ, ѧдръзнéщи а къртѝ ѧпотри́ва ле́цилѡр ка́ре цям пѹ́сѫ, ѧ пѫци́нъ вре́ме (b. каре) не ръмѣ́не а ман лъкѹ́й ѧнпреѹ́нъ? дѫпѐ чѐ шѝ ѥ́ ѧнтр'ѧтѣ́та ѧнделѹнгѧ́тъ вре́ме, ненѹмъра́те дезмїердѣ́ри динтро — ѡ тикъло́асъ — сѹпѹ́нере ам прінми́т. пентрѫ́ че, ѡ немѫцъмито́рюле, шѝ пънгъри́тѫле, нѫ̀ прїимéщи шѝ тѫ̀ акѹ́м къте-ва̀ ла́кръми, дѫпе чѐ ѥ́ ам прїими́т ѧнтр'ѧтѣ́та мѹ́лте вре́ме шкърътиле десфътѣ́ри? къте-ва̀ сѹспинѫ́ри, дѫ́пе атѣ́тѣ кѫкѫрін; пѫци́нъ постѝрѣ̀, дѫ́пе атѣ́та десфрънѣ́ри; ѡ сънгърътóаре фолшсито́аре, дѫ́пѐ ѡ атѣ́та де лѹ́нгъ шѝ ашà де кѫ смнитѫл(ъ) товъръшїе кѫ лѹ́мѣ̀; къте-ва̀ невойнце, дѫ́пе мїи де дезмїердѣ́ри дешáрте; шаре ка́ре пѫци́нъ дефънима́ре, дѫ́пе атъта мѧндрїе; ѧ скѹ́ртѫ, ѡ вре́ме де покъйницъ атѣ́та де скѹ́ртъ кѣ́тъ ва фѝ, пентрѫ́ атѣцѣ̀ ани метахрисѝци спре́ а те мѫлцъмѝ, де ка́ре ам даторїе шдиннша́ръ съ даѫ са́мъ ла̀ прѣ̀ ѧнълца́тѫл жѫдекътѹ́рю. лѫптъторюле! тѫ̀ те ѳа́чи кѫ ачáстъ неаскѫлта́ре атѣ́та де невре́дникѫ пѫртѣ́рилѡр мѣ́ле де гриж(ъ), кѣ́ршра ѥ́ ам хотѣ́рът съ ле ѹрмéз, ка съ чéр де́ла милѡстивѝрѣ̀ дмнезъѣ́скъ ертáре де чѣ́ле трекѹ́те. шѝ дѝн да́рѫл шѝ ми́ла лѹи Іисѹс Христѡс шкін міен акѹ́м дешкѝзъндѫ-с(ъ) ка съ кѫнѡскѫ стъпънирѣ̀ чѣ̀ ма́ре шѝ сло́бодъ, ка́ре зидито́рюл мї-а да́т асѹ́пра тѣ̀, вóю

шй фър вом тѫ ка съ те плекѫ, съ фа́чи вре́ ѫн би́не, шй съ пъръсе́ци але та́ле рр҃ле(!) пѫ́фте, пентрѫ ка́ре пѫ́ю гѣ́ндѫ съ фа́к ѡ жъртви́ре ка съ добъндéскѫ бѫнътѣ́цнле вїе́цїи че́й винто́аре. дрептѫ ачѣ́м нѫ́ те май пѫ́не ⁘потри́ва поршичнлшр мѣ́ле, шй нѫ́ ащептѫ де ла ми́не де акѫ́м ⁘ннаи́нте фъръ нѫман то́ате ачѣ́лѣ, ка́ре-ц по́тѫ фа́че стенахорie шй трѫ́дъ ⁘ вїа́ца ача́ста, ши ка́ре по́тѫ съ не фа́къ пре амъндши ферични́ци ⁘ че́м-л'а́нтъ. пе́нтрѫ ачѣ́м ⁘ци поршиче́скѫ ка съ апѫ́чи кѫ ръбда́ре [де врѣ́ме къ дела ти́не ⁘сѫци нѫ пи́ци съ ле фа́чи кѫ дра́густе] то́ате ачѣ́ле пре ка́ре лѫ́мѣ ле аре амара́ръ, адикъ кѫ але та́ле ла́кръми дѐ акѫ́м вои́ съ съ спе́ле шка́ра дезмiердѣ́рилшр та́ле челшр трекѫ́те; кѫ пшстѫ́риле та́ле, съ педепсе́це по́фта та; кѫ смере́нiа тѫ, съ стъпци поменѝрѣ мъндрiи та́ле; кѫ сѫспи́нѫриле та́ле, съ ако́пери ачѣ́ле некѫне́ци весе́лiй ⁘ тинере́цилшр, ши кѫ невои́нцеле та́ле чѣ́ле дѐ ⁘ пѫрѫрѣ нѣдъждѫ́ескѫ съ редобъндѝм ертарѣ дезмїердѣ́рилшр че́лшр кѫ пъка́те. ⁘ скѫртѫ, кѫ покъинцъ вою́ съ мъртѫрисе́скѫ ѫръчѫ́нѣ че ам пентрѫ тнкълшаса алианцiа че ам авѫ́т ⁘нпреѫ́н(ъ) де ам мъниа́т пре дѫмнезѣ́ѫ. нѫ́ май стѫ май мѫлт ⁘нпотри́ва ѫнѫи сфа́т ашѫ де бѫ́н, че ман въртшс алшргъ ⁘преѫ́н(ъ) кѫ ми́не ка съ добъндѝм ми́лъ, фър де ка́ре ѣ́ѫ те во́и пъръсѝ шй де сѣ́лъ, непѫтъндѫ съ ман лъкѫ́ескѫ ⁘нтр'ѫн лъка́ш, ѫнде дїаколѫл ѥсте стѣ́пън, шй акърѫ́м чѣ́ле шапте пъка́те де мо́арте сѣ́нтѫ шрга́ниле.

Трѫ́пѫл.

Че́ ⁘нсемназ(ъ) ача́стъ? дѫпъ сокотѫл(ъ) че сѫ́флетѫл ⁘м грѫе́це, ми съ па́ре къ то́ате пѫте́риле мѣ́ле мъ пъръсѣ́скѫ, симцириле слъбъскѫ, шй нѫ́ ѣшр сѣ́ мъ ман слѫжа́скъ кѫ ачѣ́еш порни́ре дѫп(ъ) кѫм ⁘нтр'алтъ да́тъ; ѣѫ съмтѫ ѡ слъбъчѫ́не шй то́атъ пѫтѣ́рѣ мѣ́ ⁘м липсе́це. че́ с'ав фъкѫ́т депри́ндирѣ? ачел юби́т това́ръш, ка́ре ⁘м стъпъниа пофтиле мѣ́ле, ши ѫнде ав ѫѫни́т прилежѫриле чѣ́ле кѫ прии́нцъ пентрѫ дъзмiердѣ́риле вiе́цiй? че ѥсте, ка́рнѣ мѣ́? тѫ́ те фа́чи несимцитоаре ла мъдѫлѣ́риле фандасiй, ши съмтѫ ѡ ѫръчѫ́не пентрѫ то́ате къте алтъ да́тъ ⁘ми ера́ ки́пѫл че́лшр ман дѫлчи дезмiердѣ́ри; шкiй мiей съ ѫмплѫ де ла́кръми, шй гѫ́ра мѣ́ съ мѫлцъме́це кѫ пѣ́не нѫмай ши кѫ апъ. шкiи мiеи нѫ́ съ рѣди́къ кѣ́трѫ че́р, фѣ́рѫ нѫман кѫ спа́имъ, шй пентрѫ ка с(ъ) ⁘нтовърѫшѣ́скѫ сѫспи́нѫриле мѣ́ле пѣ́н ла нѫ́ори, ши

ѫръши де ѡ да́тъ съ плѫкъ кѣтръ пъмѣнтѹ, пътрѹ́нши де рѹши́не, пе́нтрѹ къ де ать҃т҃ѣ ѡри м'а́ѹ ѧишълá́т ши́ м'а́ѹ пѹрта́тъ лà ѳаптиле чѣ́ле де рѹши́не . пичо́ариле мѣ́ле нѹ́ вѡр съ маи маргъ, ѳър нѹ́ман лà бисе́рикъ, ши мѣниле мѣ́ле нѹ вѡр съ съ рѫди́че, ѳър нѹ́ман кътръ че́рю, пентрѹ ка съ чѣ́е ми́лъ . ев м'ам ѳъкѹ́т сѹ́рдѹ ла мъгѹлúрѣ чѣ́ ѧишълътоáре а лѹ́мiи, ши нѹ́ сънтѹ, ѳър нѹман сѹпъръриле ка́ре мъ дециплтъ дúи сомиѹл пъка́телѡр мѣ́ле . а ѳи́ кѹлка́т пе ченѹ́шъ ѧми па́ре десѳътáре, ши ра́са ѧми па́ре ѡ подо́абъ . ѡ сѹ́ѳлете ал мieѹ! акѹм кѹноскѹ стѫпъни́рѣ тà, ши вúю съ мъ сѹпѹ́ю аа́ ле́циле чéле мънтѹитоáре каре тѹ ѧм спѹи; ши мъ ргг съ нѹ́ контене́ци . то́т ачáстъ пѹртáре де грúж(ъ) съ аиби пентрѹ ми́не пън лà чáсѹл деспърцúрин но́астре, ка съ съ ѳак(ъ) кѹ ли́нице, шѝ съ по́атъ ѳи́ слъвúтъ а но́астръ адо́аш ѧнпреѹна́ре ѧн чеи-л'алтъ вiáцъ.

Сѹ́ѳлетѹл.

Ѳ съра́че пѹ́м (*b.* пѹмн) де пъмѣнтѹ! тѹ кѹно́ци дар лà сѳършúт, къ ѳър де ми́не нѹ́ еци ѳър нѹман пра́ѳ, ши кѹм къ ал тъѹ ѵаинлѣ́к де маи ѧнайнте, нѹ́ по́ате ѳър нѹ́ман съ не дѹ́къ лà мѹ́нка де ве́чи . ши-н (l. ми-н) ми́лъ де а та тикълоáс(ъ) ста́ре, ши дѹп(ъ) кѹ́м драгѡсте чѣ́ дин лъѹнтрѹ мъ ѧдаторе́це ка с(ъ) грѫжъскѹ де то́ате ачѣ́ле кѣте нѹ́ (! l. не) сънтѹ де фолѡс, вою ка съ-ц скриѹ ѹн фел де вiцъ, ка́ре съ не по́атъ ѧнкрединца́ къ не ѡѡм бѹкѹра́ ѧнтр'о зъ ѧнпреѹи́ъ, дѹп(ъ) че мо́артѣ не ва́ деспърцú . трéбѹе да́р ка съ те гътéци а те видѣ́ адѹ́сѹ жъртвъ дрептъцiи лѹи́ дѹмнезѣѹ, шѝ съ те ѳа́чи пъкътóшилѡр пи́лдъ, нѹ́ман пентрѹ ка съ-и адѹ́чи ла покъиницъ . нѹ́ мъ дъзнъдъждѹескѹ дар, пентрѹ къ ачѣ́ѫ че ѹн час мѹнчéце, ѧн вечи десѳътáре гътéце.

CXXVIII.

ca.' 1750.

(Ms. Gaster, 4⁰, 60 foi paginate.)

Історiа Росилор.

Inceputul neamuluĭ slovenesc. (Fol. 1a—1b.)

Де ачѣперѣ вékюлѹй нѣм словенескь, ши́ де нѹмирѣ лѹ́й.

Ма́реле ѧтрѹ патрiарши Но́е, плъкѹ́тѹл ал та́тълѹи челѹи ѳъръ ѧчепѹт ши ѳъкътóрюлѹи а тоатъ ѳъпътра, рълъ-

чина дѫпъ трѫп, ши стръмошѫл нѣмѫлѫи шменеск', дѫпъ потоп спре трей ста́тѫри ѧпърцинд фечорилор съи вецѫирѣ ѧ лѫмѣ ачаста, деосе́бй фіеце кърѫа ав ѧсемнат, ши ав хотърът лѫи Сим', дерегъторїа пръщіен, лѫи Хам, жѫгѫл робіен, лѫи Іафет вредничіа ѧпъръте́ск, витежіа ѧ шасте, ши лъцимѣ нѣмѫлѫи дѫпъ нѫмеле лѫй . къ Іафет съ тълкѫмце : лъци́ме . ашиждерѣ ши пъмънтѫл' л'ав ѧпърцит лор ѧ трей пърци, дин ка́ре чѣ динтъи съ кіамъ Ѩсіа, адоаш Ѩфрика, атре́а Ѥвро́па . лѫй Сим и с'ав венит пърциле че каѫтъ спре ръсърит ѧ Ѩсіа чѣ ма́ре, ѫнде сънт акѫм Персій ши Ѩленрїанїй (!) . лѫй Хам и с'ав къзѫт содрта спре аміазъ-зи́, оу́нде шасте акѫм Егу́петѫл ѧ ца́ра аръпе́ск . шаръ лѫй Іафет ав ръмас пѣрциле чѣле деспре апѫс, ши деспре амїазъ-ноапте, ѧ Ѥвро́па . дсъ Іафет шасте стръмош, ши та́тъ тѫтѫрор крещи́нилор, маи вѣртос че́лора че лъкѫеск ѧ Ѥвро́па, дѫпъ бл҃гословѐніа тътѝнн-съѫ лѫи Но́е . аша дин нѣмѫл съѫ чел норочит, спре мѫлтъ ѧмѫлци́рѣ нѣмѫлѫи съѫ ав крескѫт, кът нѫ нѫ́ман прин пърциле чѣле деспре аміазъ-ноаг'те, ши деспре апѫс с'ав лъцит, чи ши прин чѣле деспре ръсърит . ши нѣмѫл лѫй Іафет пре тоате пре чѣла-л'алте, кѫ пътѣрѣ, кѫ бърбъціа, кѫ витежіа ав ѧтрекѫт; ѧфрикошат ши слъви́тъ ла тоатъ лѫмѣ фъкѫндѫ-съ : [прекѫм тоц чей веки ши врѣднич де крединцъ исто́ричѣ мъртѫрисе́скъ :] къ кѫ нимик алтѫ, фъръ нѫман кѫ лѫкрѫ де шасте съ цинѣ, ши де аколо хра́на, ши тоате требѫинцеле са́ле ши ле плиніа . ши дин лѫкрѫри́ле са́ле чѣле слъви́те, маи вѣртос дин чѣле витеже́ци, Слованій адекъ Слъвиции ав ѧчепѫт а съ кіемà . ашиждерѣ лимба сло́вен҃ескъ оу́на дин чѣле о҃в дела фа́черѣ тѫрнѫлѫи, дѫпъ аместека́рѣ лимбилор, ав ешит лѫи Іафет, ши дин слава́ нѫ́мелѫи, словеneск' с'ав нѫмит . пентрѫ ача́ста спре помени́рѣ нѣмѫлѫи сло́веneск' ши чеи де демѫлт кнеѕій рѫсе́щій пѫнѣ нѫ́меле фiнилор съи, липиндѫ-и лѫнгъ сла́въ, адекъ : Сватослав, Ѩрослав, Метислав адекъ избѣндитор' пентрѫ славъ, Мечислав, къ слъвит ера́ прин са́біе . ши алте асе́минѣ ачѐстора.

Despre idolii slovenești. (Fol. 20b—23a.)

Де идолй.

Ѧтѫй ав ри́дикат ѕи́ идол' май ма́ре анѫ́ме Первѫн, дѫмнезъѫл' тѫнѐтѫлѫй, ал' фѫл'цервлѫй, шй ал' норилор челор де плоа́е;

лтр'ѵн дѣль лиалть лън'гъ рѫвл' Бѹрюл, дѵпъ асъмѫнарѣ шмѵлвй . трѹпвл' лвй ерл върсáть де арцинть, ѵрекилѣ де лѵр, пичоáреле де фїер, шй л мѫйнй цйнѣ ш патръ асѣмéне кѫ пїáтра трѣснетѵлвй, кѫ робинѹри шй кѫ анфраѯ [чѣ шсте пїáтръ л кипѵл фóкѵлвй] лподобить . шн лианитѣ лвй пр҃вѣ ардѣ фóкь . шаръ де съ лтѫмпла пентрѫ непѵртáрѣ де грйже а жртвитюрюлвй съ съ стингъ фóкѵл, атѵнча пентрѫ ачѣм пре жртвитюрюл ачéла, ка пре ѵн връжмáш ал ѻмнезъѵлвй сѣѵ кѫ моарте лл пéдеψїѫ.

Ял дойлѣ идол лѵ фост Волос, дѵмнезъѵл добйтоáчелор.

Ял трвйлѣ : Позвиздь, пре кареле ѵиїй лл кїема Похвинть, алцїй Бихор, мъртѵрисиндѵ-л пре джисѵл а фй дѵмнезъѵл' въздѫхѵлвй, ал времїй бѵне шй ал врéмїи рѣле.

Ял пáтрѵлѣ идол, Лáдо, шй пре ачéла лл авѣ дѵмнезъѵл' нѵнцилор, шй а тоáтъ норóчнрѣ, шї-и адѫчѣ лѵн жртве чéа че сѣ гътїм съ съ лисоáре, сокотинд кѣ кѫ ажѵторюл лвй Лáдо, нѵнтъ бѵнъ шй кїщъ дръгѣстоáсь вор добѫндй. шй ачáста мѣскъричюне делл слѹжиторіи идолилор челор дидемѵлт с'ав трас, кáрїи пре ѵнии дин идолй, Лелл ши Полéлл лй кїема, а кърора ѵрътѵл де дѵмнезеѵ нѹме, шн пънъ астъзи прин олре-кáре лáтѵрй, прин адѵнѣри, шн прин жóкѵрй кѫнтѫнд : Лелїо, Лелїо, Полелїо, прекѵм шн ла нои зик : Лелїо Лелїо, лл кіамъ . ашиждерѣ шй пре мѵмл лѵн Лелѣ, шн алвй Полелл : Лáдл о кѫнтъ анѵме : Лáдо, Лáдо . шй ачáстъ лшелъчюне вѣкїе дїеволѣскъ л ачестѵй идол тръгѫндѵ-съ, ла веселїиле чѣле де нѵнтъ, л мѫини плéснинд ши л мáсъ бътѫнд, кѫнтъ . де кáре прáвославннкѵлвй крéцин л тотъ кйпѵл н съ кáде съ съ пъзѣскъ, ка съ нѵ фáкъ лтърѫтарѣ педѣψїн лвй ѻмнезеѵ пре джисѵл.

Л чинчилѣ идол, Кѵпáло, пре кáреле сокотїл а фй дѵмнезъѵл роáделор пъмѫнтѵлвй, шй лвй, челвй лтѵнекат, кѫ лшелъчюнѣ дръчáскъ адѵчѣ мѵлцъмúте ши жртве, лл лчепѵтѵл счерйшѵлви . а ачелѵмш дѵмнезъѵ Кѵпало, сáѵ ман адевърат дрлк нѵмнидѵ-л, помéннрѣ лвй пънъ акѵм прин шаре-каре пърци рѵсещй лкъ съ цйне, мáй алес л сарл нáщерїи сѫнтѵлвй Іоан Ботезътюрюлви, адѵнѫндѵ-съ сарл тйнери пáрте бърбътѣскъ шн мѵéрѣскъ, ш лпретескь кѵнѵнй лор, днитр'оаре кáре кѵрѵмънъ, шй ле пѵн пре капѵ-ш, ши съ шй лчигь кѫ джнселе; шй лкъ ла ачел жок дръческь фак ши фок, шй лпрежѵрл лвй лѫндѵ-съ де мѫнъ, ѵмблъ ка нйще некѵрац шн жолкъ, шй кѫнтѣри кѫнтъ але спѵркатѵлвй Кѵпáло . адѣсе

похторинд8-ле ши съринд прсте жок (l. фок), пре сине сингърй ачел8ш драк К8пало жъртвъ съ ад8к, ши алте л8кърй дїеволецїи м8лте л адъ8нъриле чѣле спъркате фак, каре а ле скрїе н8 ште къ пътинцъ. дъпъ празник8л ачеста ал сфънт8л8й Іоан Ботезъторюл, лкъ ши ла празник8л сфънцилор апостолй, ал л8й Петр8 ши Павел, къреа са дїаволъл о тинде прин лѣцене; пентр8 къ челора че съ лѣгънъ де м8лте wрй, съ лтъмплъ де кад фърѣ де вѣсте л пъмънть, ши мор, ши рѣ8 фъръ де покъинцъ сѣфлет8л ши-л дав. пентр8 ачѣа ши де лѣценеле ачѣлѣ ка де нїще кърсе дїеволецй, а съ фери фїеще къръ wм крединчос и съ каде, ка съ н8 казъ ши съ съ лкърче лтр'жнселе.

Де 8дарѣ къ апъ ла паций.

Оаре карїй дни фъръ де лѣциле чѣле де дем8лт, пен'тр8 лм8лцирѣ роаделор пъмънт8л8й, ад8чѣ жиртве изворелор ши изерилор, ларъ 8не-орѣ ши пре оамени афънда л апъ. прин оаре-каре пърцй рѣсецй, лкъ ши пънъ ак8м а ачел8й л8кр8 нетрѣбник де дем8лт, и съ лноаще помениръ. къ пе врѣмѣ зилїи чеи л8минате а лвїерїи л8и Хс, ад8нжнд8-съ тинерй ши бътрѣнй, парте бърбътѣскъ ши фъмеаскъ, 8н8л пре алт8л д8пъ асемънаръ 8нїи мънгъерй оаре-къръ съ ар8нкъ л апъ; ши съ лтъмплъз челй ар8нкат л апъ, д8пъ л8краръ дїеволѣскъ, де съ ловѣцие ав де піатръ, ав де лемне, ши р8в лш дъ сѣфлет8л сав. ларъ алцїй мъкар къ н8-и ар8нкъ л апъ, даръ ад8к апъ, лноинд жиртва ачел8ш драк д8пъ обичѣ8ницеле сале чѣле де дем8лт. мъкар къ фак спре обичаю де мънгъаре, ларъ н8 жъртве идолилор; лсъ май бине ар фй, ши ачаста де н8 ар фй.

Ал шаселѣ идол, Колѣда, д8мнезъ8л празничелор, къре празник маре л л8на л8й декемврїе л 24 де зиле фъчѣ. лсъ мъкар къ нородъл рѣсеск с'ав ши л8минать къ сфънт8л ботез, ши идолїи ав сърпат; даръ 8нїи поменирѣ ачел8и драк Колада, ши пънъ ак8м н8 лчетѣз а о лнои. лчепънд дела нацерѣ дмн8л8й нострѣ Іс. Хс. пентр8 тоате зилеле чѣле сфънте, ад8нжнд8-съ ла жокърй 8ржте л8й дмнезъ8, кънтъ кънтърй, ши лтр'жнселе, мъкар къ ши де нацерѣ л8й Хс. фак помѣнире, даръ ши пре Колѣда, лшелъчю8нѣ чѣ вѣкїе дїеволѣскъ, де м8лте ори фъръ де лѣцѣ похторинд, ла лнпрев8нъ. лкъ-ш ла ачѣле ад8нърй але сале кълкътоаре де лѣце, ши пре 8н сатана: Тра оаре карале, ши алте мъскърич8нй 8ржте л8и дмие-

зъѫ изводинд поменескь . алцїи фѣцеле сале ши тоатъ подоа-
ба оменѣскъ, чѣ фъкѫтъ дѫпъ кипѫл шй дѫпъ асемънаръ
лѫи дмнезъѫ, кѫ ниче кипѫрй оаре карале гроазниче, токми́те
спре лкипѫнръ дїаволѫлѫи, лш акоа́пере фѣцеле, лгрозинд саѫ
ши веселинд пре оамени; ѫръ пре фъкъторюл ши зидиторюл
съѫ окържнд, ка кѫм ар ѫръ ши с'ар скжрбй де фа́чръ мжи-
нилор лѫи . каре даторй сте тотъ кре́цинѫл а о лъса, ши
дѫпъ кипѫл каре нѣѫ фъкѫт пре ной дмнезъѫ а ѫмбла, къ нѫ
ни сѣ ка́де алте ѫржчѭони прѫтивниче лѫи дмнезъѫ а изводи́.
афа́ръ де ачей идолй, кипѫрй дръчѣцни, лкъ ши алци идолй
мѫлц ера, анѫме: Ѫслѧд, Кѫрша саѫ Хорсь ипроч.

CXXIX.

1757.

(Ms. Gaster, 4⁰, 12 foĭ paginate.)

Лцїенца́ре пе́нтрѫ моа́ртѣ ма́релѫй Петрѫ Імпера́-
торѫлѫй а тоа́тъ Рѫсїѧ.

Ка кѫ си́нгѫръ адеверйица, шй кѫ тот дин ади́нсѫл,
съ ара́тѣм моа́ртѣ ма́релѫй монархѫлѫй нострѫ не похтѣще
лѫкрѫл ачѣста . пентрѫ къ де ла лимбиле чѣле стрейне, мѫлте
исторїи типъри́те аѫ ешит пентрѫ ачѣсташ лѫкрѫ, чѣле че сънт
фоарте депърта́те де адевър . Пентрѫ ача́ста тоа́те прекѫм
с'аѫ лтъмпла́т' съ вор ара́тѧ.

Moartea luĭ Petru cel mare. (Fol. 4a—5b.)

Йръ кънд с'аѫ кѫноскѫт, къ съ съвършаще монархѫл, шй
азйнд сена́торїи, гинъралите́тѫл ши нородѫл де тоа́тъ орънд-
дѫ́ла, аѫ лчепѫт а лтра л пола́тъ шй а съръта мѣна монар-
хѫлѫй кѫ плѣнцере шй кѫ свспина́ре . Йръ монархѫл ера лтрѫ
тъчѣре, шй спре то́ци чѣи че венїѧ кѣтржа ел привїѧ, ка кънд
ли привистѫлѫа . дѫпъ ача́ста, кѫ ма́ре трѫдъ аѫ зис пре ѫрмъ:
избъвисъ-ва де скѣрба? пентрѫ къ пола́та ера плйнъ де мѫл-
цймѣ норо́дѫлѫй . кѫ кѫвънтѫл ачѣла аѫ пофтйт' пентрѫ врѣмѣ
чѣ ѫрмъто́аре, чѣ вїнто́аре а морцїи . съ фїе гръйт' пентрѫ
ача́ста са́ѫ пентрѫ алт че-ва нѫ съ цїе, шй аша то́ци дин по-
ла́тъ аѫ ецйит'. Да́ръ шй ато́нчи ат'ѣта пѫтѣре аѫ авѫт мо-

нáрхѹл, кът мъкар .л тоáтъ клипѣла, съ пърїѧ къ съ съвършáце, дар тот с'ав лѹптат пънъ ла трéи чáсѹри дѹп(ъ) прънз . шѝ мъкар къ нимик нѹ грънд, даръ сѹспинд, шѝ мѣна чѣ дирѧптъ спре ѡ пáрте ѡ арѹнкà, пентрѹ къ мѣна чѣ стънгъ, ерà дин паралиш лѹшáтъ . шръ кънд .ли адѹчѣ аминте архїерѣл пентрѹ феричúрѣ чѣ вїитоáре вѧчникъ, шѝ пентрѹ прецѣ кѹ кáре ачѣѧ съ кѹмпъръ, шѝ пентрѹ сѣнцеле фїюлѹй дзеѣск', съ силїѧ монáрхѹл ка съ съ .лпреѹне кѹ пѹтѣрѣ, съ съ скоáле шѝ съ съ .лкúне, шѝ спре чéрю съ кáѹте; ридикѣнд шкїи съй спре ачáста, .лпреѹнъ съ невоѧ, ка съ .лтоáркъ сѹспинѹриле сале .л глас де бѹкѹрїе, шѝ арътънднѹ-съ кѹ фáцъ вѧселъ ка съ .лбръцишѣзе пре архїерѣл . .лтрѹ ачѣстѣ ав венúт' архимандрúтѹл дéла мънъстúрѣ сфúнтеи Трроúце, шѝ ав .лтребат пе монáрхѹл, ка съ порѹнчáскъ де адоара (l. адоа оара) съ-л' причестѹѧскъ кѹ сфинтеле тáини, шѝ де ва фи порѹнка, съ фáкъ монáрхѹл сéмн' кѹ ридикáрѣ мѣни; шѝ ашà ридикънд мѣна нѹмай декът монáрхѹл, с'ав .лвредничúт' де дзеѣска евхаристїе . дѹпъ ачáста ав .лчепѹт' архїерей пе рънд шѝ маи тáре а-л мънгъѧ шѝ а-л .лтърй . ашнждерѣ шѝ монáрхѹл н'ав .лчетáт а арътà воúнца сà пѣнъ ла ал патрѹлѣ час дѹпъ мїезѹл нопцїи, атѹнчи ав .лчепѹт а ръчй.

Шръ архїерéѹл' дела Твéрска ав читúт рѹгъчѹниле, шѝ молúтвеле чѣле дéла ешúрѣ сѹфлетѹлѹй, .л врѣмѣ апропїерей монáрхѹлѹй спре моарте . шръ дѣка ав .лчетáт' монáрхѹл де а сѹспинà шѝ а сѹфлà, тóци ав .лчепѹт а съ .лдой, мóрт' сáв вїѹ шасте монáрхѹл, шѝ н'ав пѹтѹт нѹман де кът а съ .лцїенцà де сфърширѣ монáрхѹлѹй кънд с'ав сфършит . шѝ .л часѹл ачела тóци кѣци с'ав афлáт ав ридикáт' тънгѹйре . шръ монархúна кѹ адѣнкѹл инимїн атѣта с'ав фръмат, кът ерà .лдоáлъ де вїáца ей, ши де нѹ (ѡ) ар фи цинѹт' ар фи къзѹт'. атѹнчѣ тоáте полъцисле кѹ глас де тънгѹйре ав ръсѹнат, кът нич ѹнѹл нѹ с'ав афлат .л полáтъ, ка съ съ поáтъ шпрй де плѣнцере.

CXXX.

ca. 1750.

(*a.* Ms. Gaster, Codex miscell. defect, fol. 5 b — 19 a. — *b.* Ms. Gr. G. Tocileccu, ca. 1760, Codex miscell., fol. 94 a — 103 b. — *c.* Ms. Gaster, Codex miscell., 1777, fol. XVIIb — XXVIIb.)

Дископерире сфинтеи ши дѫмнезъещиĭ летѫргиĭ чи с'ѫ дископеритѫ лимбилор дин дѫмнезъаска стрълѫчире пре кѫм скриĭе Бароний.

Venirea luĭ Amfilog cu oaste la Jerusalim. (*a.* Fol. 5 b — 8 a, *b.* 94 a — 96 a, *c.* XVIIb — XIXb.)

Кънд ѧнпъръцїе Ѧмѫрат ѧнпърат ла Вавилон, шъ Ѧмфилог ѧнпърат ѧнпъръцїе ла Ерусалим. деч жїдовїи чеи фъръ де леџи ши спѫркаџи авънд пѫрире пнзмъ пентрѫ леџе асупра крецинилор, съ прїчїе кѫ дъништи ѧн Иерусалим пентрѫ ѧнвїере домнѫлѫи нострѫ Исус Христос, ши пентрѫ ѧнълцаре ла черюри. апои лѫ.ѧндѫ мѫлте дарѫри жїдовїи ѫ мерсѫ ди лаѫ дѫс лѫи Ѧмѫрат ѧнпърат ѧн Вавилон, ши ѫ пърът пре крецинии зъкънд: ѧнпърате! ѧн веч съ тръецї ѧнпъръцїе та! алта веи ци, къ с'ѫ сфътѫинтѫ крецинїи ши вор ка съ еи ен ѧнпъръцїе ѧн Иерусалим. дечи ѧнпъратѫл възъндѫ ачесте де ла жидшви, с'ѫ ѫмплѫт де мънїе ка ѫн леѫ сълбатек, ши ѫ порончит де ѫ гътит мѫлте шџи, ши ѫ тримес ла Ѧмфилог ѧнпърат ди ла Ерусаим, скринд ѧнтрѫ ачесташ кип:

Єѫ Ѧмѫрат, ѧнпърат Вавилонѫлѫи ши а тоатъ лѫме, ам ѫзътѫ, къ с'ѫ сфътѫинт крецинїи съ съ скоале асупра ностръ ши вор съ ръдич(е) ѧнпърат ла Ierусалим! скриѫ цїе Ѧмфилоџи, ѧнпърат ал Ерусаеи, съ те ръдичи кѫ шџиле, съ мерџи ла Иерусалим; ши ц'ам тримесѫ ши шџи ѧнтрѫ аџюторю. че съ арзи ши съ сфърми четате Иерусалимѫлѫи, ши съ сфърми бисърика крецинилор, каре есте дасупра гропїи лѫи Хс, ка съ нѫ маи поменяскъ нѫмиле ачелѫи ѧншълътоpю ѧн лѫме. шъ де нѫ веи фаче поронка мѣ, съ цїн, къ кѫ моартѣ амъръ веи мѫри. дечи Ѧмфилог ѧнпърат читѝ карте, ши ѫ гътит шџиле ши ѫ плекат ла Иерусалим кѫ атъте мїи де шџи пъгъне. шъ дѫмнезъѫ, ка ачала че есте кѫноскътоpю тѫтѫрор инимилор шминеџи, н'ѫ лъсат локѫл чел сфънтѫ ал съѫ, ка съ фїе пре вше дїяволѫлѫи шн пре вше дїяволилор жи-

Л. чине аѵ фостѵ сол мѵт, шн адѵсъ карте нескрисъ ла четате не.лнтїмнатъ?

Р. сшлѵл аѵ фостѵ порѡмвѵл, карнле л'аѵ тримес Ноѵе пророкѵл дин кѡрабїе; карте : стълпаре маслинѵлѵи; четате не.лнтимнетъ : корабїе лѵи Ноѵе.

Л. чине аѵ мѵрит шн нѵ с'аѵ лнгропат?

Р. мѵере лѵи Лотѵ.

Л. чине де вїѵ с'аѵ лнгропат шн мормънтѵл ѵмба (! l. ѵмбла) шн лн мормънтѵ кънта?

Р. Іѡна пѡрѡкѵл лн пънтечиле кйтѵлѵи. шн ачел Іѡна аѵ пророчитѵ шн аѵ дат съмнѵ лн Иерѵсалим шн лн тот пъмънтѵл : кънд ва аѵзи лѵпи ѵрлънд кѵ глас сѵпцире шн гъндак дин лемнѵ грънинд лѵи дѵмнезъѵ, атѵнче съ с(ъ) цїе, къ с'аѵ апропїетѵ мънтѵире шн сфърмаре де тот а Иерѵсалимѵлѵи.

Л. чине аѵ фъкѵт дш.л съмне лн черю?

Р. Ісѵс Нави кънд аѵ зъс : съ сте содриле кътръ Гавѡн шн лѵна пре шъсѵри, пънъ ва бирѵи пре Ямалик.

Л. чине моарте нѵ ваде (с. виде) шн де дънса фѵцне?

Р. Ілїе пѡрѡкѵл кънд фѵцне де лнпъръташа Иезавела.

Л. чине фѵ ѵчигаш шн слѵгъ драгъ лѵи дѵмнезъѵ?

Р. Моиси пророкѵл, кънд ѵчисъ пре египтени шн-и лигропъ лн нъсїпѵ.

Л. чйне аѵ цинѵт цюръмънтѵл шн аѵ перит?

Р. Ірѡд лнпърат, кънд аѵ дат Ирѡдїадни капѵл лѵи Ішан бѡтезътѡрюл.

Л. чине фѵра шн съ лндрепта?

Р. Тѡвит, кънд фѵра трѵпѵриле сфинцилор ди ле лнгропа.

Л. чи карте фѵ скрисъ лнтъи пре пъмънт?

Р. блибїе.

Л. ѵн ѡмѵ аве трии плѵгѵри де бои, шн съмънъ трїи ѡбороач(е) де гръѵ, шн пѵсъ дѡи-спрезъчи съчерътѡри, шн патрѵ трїерътори, шн трїерáръ шн фъкѵръ трїи ѡбороач(е) де гръѵ?

Р. ѡмѵл есте дѵмнезъѵ; чели трїи плѵгѵри, сънт сфънта троицъ; съмънца : кѵвинтеле лѵи дѵмнезъѵ; съчерътѡрїи: дѡи-спрезъче апостоли; трїеръторіи : патрѵ евангилецши.

Л. чине ш-аѵ зъдит лѵиш касъ пре нъсъп, шн чине пре пїатръ?

Р. Ісѵда вънзъторюл де дѵмнезъѵ пре нъсип, шн Петре апостолѵл пре пїатръ.

мáре мъ҃ние . ыръ дѹмнезъѹ, чела че съ поχтецн съ с(ъ) спъ-
саскъ тотѹ, тинзъндѹ-ш мъ҃иниле, ѧндатъш ѧй (*b.* ѧн) цъпъ-
ниръ мъ҃ниле ка ди χер, ши нѹ пѹте съ ле ѧнтоаркъ къторъ
дънсѹл дѹпъ фире лор; атѹнче ел нѹман декът съ причепѹ, ши
кѹноскънд крединца че дрептъ ши адивъратъ, нѹман декът
къзѹ ла пичоарие прештѹлѹи чершинд ертъчюне . ши зъсъ
прештѹл къторъ дънсѹл : χс съ те ерте, фїюле! ши те дѹ, де
спѹни стъпънѹлѹи тъѹ, съ вїе анче, ши ман минѹнате лѹкрѹри
вси вид(е) . ши благословиндѹ-л прештѹл, ѧн вениръ мъ҃ниле
ла лок.

CXXXI.

ca. 1750.

(Ms. Gaster, Codex miscellaneus.)

Tâlcul buchilor.

Тълкѹл бѹкилwрь . кѹм:

(Fol. 38b — 39a.)

а. ев сънтѹ лѹмина а тоатъ лѹмѣ.
б. дѹмнезъѹ сънтѹ ман ѧнаинте де тоц вéчїи.
в. въз тоатъ тодна wменискъ.
г. грълескѹ вw.ѧ фїилор wменещи.
д. бине есте а креди ѧнтрѹ нѹмиле мїеѹ.
е. есте мънїе мѣ спре пъкътóши.
ж. вїыцъ сънт а тоатъ лѹмѣ.
ѕ. фоарте кълкъторилор.
з. пъмънтѹл ацернѹт пичоарелор мели.
і. ши нѹ есте алтѹ дѹмнезъѹ фъръ де мине.
н. чи есте скалнѹл мїеѹ ѧн черю.
к. кѹм сфътѹнръ асѹпра ме сфат ръѹ.
л. wаменїи мїеи, кълкъторїи де леце.
м. гъндиръ спре мине ръѹ пентрѹ бине.
н. пре кръче мъ ръстигниръ.
о. кѹ wцът ши кѹ χїере мъ адъпаръ.
п. дрептѹ-и фїюл лѹи дѹмнезъѹ.
р. ѧнпърцирь вешминтеле меле лорѹши.
с. чїи че фак пъкате ръле.
т. кѹнѹнъ де спини ѧн кап ѧм пѹсъ

ѕ. спалъ-ш Пилат мънините ши зъче : кърат сънтъ де съницие ачестъи дрепт.
ф. фарисъни стръга : ш-л, ш-л, ръстигнещи-л
х. врът-ам ши ам ръбдат тоатъ мънтъире воастръ.
ѡ. де ла чей недрепци ши фъръ де леце.
ц. шаръ липъръцїе в'аѕ скрис вол словозъніе.
ч. къраци в'аѕ адъс пре вои пърнителе.
ш. шаръ шоптирие чеде дръчещи в'аѕ слобозът.
щ. кръцїрїи тале доамне, чела че ещи юбиторю де шамени.

Конец азбукилор.

CXXXII.

ca. 1750.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., fol. 39b. — *b*. Ms. Acad. Rom., Codex miscell., 1799, pag. 19—20.)

Zilele rele de peste an.

Съ съ цїе ши ачаста : лн тоате лъниле сънт къте . в . зъле рале, ши чине нащи лнтр'ънсъле нъ тръещи, ши чине съ болнъве(щи) нъ тръещи, ши чине пърчеде лн кале нъ-и мерци бине . ши сънт ачесте зъле рале:

Март : д . к . априле : г . к . маю : ѕ . к . юніе : г . вї . юлее : ѕ . к . августъ : д . ї . съпте : г . кд . шктоврїе : г . ка . ноемврїе : є . аї . декврїе : ѕ . дї . генар : в . дї . февръріе : а . кг . фїници карие съ ле пъзаскъ ачесте зъле; лн кале съ нъ пърчадъ.

CXXXIII.

ca. 1750.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., fol. 39b—41a. — *b*. Ms. Acad. Rom., Codex miscell., 1799, pag. 124—127.)

Colĭadnic.

Лнсъмнаре трипелникълъи (!) съ съ цїе.

Дъмнекъ де ва фи нащерѣ лъи хс : шрна ва фи лндонтъ ши поаси (l. плоаси) . тоамна, вънтъроасъ, пре времѣ

Р. дтъю, юбйре де стрении . а дшашш (!), търїе . а трїе, ръбдаре дн скърбе . а патра, блъндецъле . а чинче, фрѫмсъцеле . а шъсъле, дницълепцїе . а шъпте, фрѫмсъца трѫпѫлуи.

Л. дар ман пре ѫрмъ кѫи лаѫ дърѫйт дѫмнезъѫ?

Р. юбире де стрении, лѫи Йврадм . фрѫмсъца, лѫи Ішсъф . търїе, лѫи Самсон . блъндецъле лѫи, Давид . дницълепцїе, лѫи Соломон . пърѫл, лѫи Йвисалон . ръбдаре дн скърбе, лѫи Ішв.

Л. чи есте : в̃ . стаѫ, в̃ . алеаргъ, в̃ . съ скимбъ, в̃ . съ сфъдескѫ?

Р. чели . в̃ . че алеаргъ, есте содриле шн лѫна; шар чели . в̃ . че стаѫ, есте черюл кѫ пъмънтѫл; шаръ чеде . в̃ . че съ скимбъ, есте зъша кѫ ноапте; шаръ чели . в̃ . че съ сфъдескѫ, есте моарте кѫ вїаца шмѫлуи.

Л. чине аѫ фостѫ дптъю юдекъторю?

Р. дрептѫл ши мнлостйвѫл дѫмнезъѫ ши Єнох, ши пентрѫ дчеа ши пънъ акѫм тръеци.

Л. чине аѫ фостѫ възътóрю (l. вънъ–) тѫтѫрор хшарълор?

Р. Каин фичорѫл лѫи Ядам.

Л. дн че фелю де лимбъ аѫ пророчит пророчїи?

Р. швреци.

Л. че ва съ зъкъ амин?

Р. съ зъче дѫпъ лимба шврешскъ : адивър.

Л. чи съ зъче аллилѫиа?

Р. лъѫдац пре дѫмнезъѫ чел адивърат.

Л. дн че лимбъ гръе Ядам ши Єва?

Р. д лимба съренескъ, ши кѫ дче лимбъ ши дфрикошата жѫдекатъ ва фи.

Л. ѫнде съ ва фаче днфрикошáтъ д домнѫлуи (жѫдекатъ)?

Р. дн вале лѫи Ишсаф апрошапе де Іерѫсалим.

Л. чине аѫ възѫт дптъи пре х̃с . кънд с'аѫ нъскѫт?

Р. пъзъторюл шилор.

Л. каре прошок аѫ постит . м̃ . де зъле неконтенитѫ?

Р. Мшисъ ши Илїе ши Хс . ши Петрѫ аѫ постит ши аѫ възѫт фаца лѫи х̃с . кънд с'аѫ скимбатѫ дн мѫнте.

Л. мѫлци дпъраци ши пророчи шн мѫлци фїлософи ши шамени дпвъцаци аѫ врѫт ка съ цїе, ѫнде есте раюл ши н'аѫ фостѫ лорѫ кѫ пѫтинцъ . че съ фїе дн цире, къ ѫнде ва фи юдеката, акóлш ва фи ши раюл апрошапе, каре съ ва нѫми : пъмънтѫл лѫи Єдем . шаръш дптребаре : къци ани аѫ петрекѫт х̃с . пре пъмънт?

CXXXIV.

ca. 1750.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., fol. 43b—54a. — *b*. Ms. Gaster, Codex miscell., 1777, fol. 174a—193b. — *c*. Ms. Gaster, Codex miscell., 1802, pag. 69—74. — *d*. Ms. bibl. centr., 4⁰, 1809, 21 paginï.)

Лтребъри ши ръспунсури але благочстивълор лнпъратъ Киръ Леунъ, къ даскалъл съу дин теологїе сфинцилор благучистиви.

Лнтребаре : де унде фъ лъат лътъл ачéла дин каре зъдй дъмнезъу пре Ядам?

Ръспунсъ : дин пъмънтъл Мадїам.

Л. лн че време фъ зъдит Ядам?

Р. лн лъна лъи Мартїе лн дѡлзъч ши чинчи де зъле.

Л. къть време аъ трънит Ядам лн раю?

Р. мълци лн мълте книври зъкъ :ънїи . л̃ . де ани, алцїи, трей ани . шаръ еъ зъкъ аша : кът аъ фостъ домнъл Христос пре кръче, атъта аъ фостъ ши Ядам лн раю, адúкъ, де ла ал трїиле час дин зї пънъ ла ал но.лле час, кариле факъ, часъри шъсъ.

Л. къци ани аъ трънит Ядам пре пъмънт?

Р. р̃ча де ани.

Л. чине аъ дешкис раюл?

Р. тълхарюл къ съмнъл крúчїи.

Л. чине аъ лъат пре фїикъ-са мъери?

Р. Ядам пре Ева.

Л. чи фатъ нъскъ, ши кресъ лнтр'ѡ зъ ши пънъ лн саръ съ мъритъ?

Р. Ева.

Л. кънд аъ перит а патра парте дин лъме?

Р. кънд аъ ънчис Каин пре фратиле съу Явел.

Л. лн къци ани аъ фъкът Ноѥ корáбїе?

Р. лн . н̃ . де ани.

Л. къть време аъ цинът потопъл?

Р. ди ла Марти пънъ ла анъл шаръ ла Мартїе.

Л. къть аъ кувършит апа дасупра мънцїлор?

Р. де . єи̃ . кци с'аъ лннълцат апа дасупра мънцїлор.

Л. пре чи мънци аъ шъзът корабїе лъи Ноѥ?

Р. пре мѫнцїи лѫи Ѩрарат.

Л. чи кѫкѫш аѫ кънтат, ши л'аѫ аѫзът тоатъ лѫме?

Р. кѫкошѫл дин корабїе лѫи Нwе.

Л. чи фелю де хїаръ н'аѫ лѫат Нwе ѧн корабїе?

Р. брwаска шин пеципле ши алтиле ка ачесте, кърора ли есте вїаца ѧи апъ.

Л. чине аѫ нъскѫт ши моарте н'аѫ гѫстат?

Р. Єноχ ши Илїе ши Iwанѫ евагїлестѫл ши пре сѫ͡нта нъскътоаре де дѫмнезъѫ фїчоаръ Марїе.

Л. ѧи къци ани аѫ фостѫ аскѫнсъ кръче домнѫлѫи нострѫ Исѫс Христос?

Р. тѭ͡ї ани.

Л. чи́не черюл н'аѫ възѫт, ши пъмънтѫл н'аѫ кълкат, ши лѫи дѫмнезъѫ аѫ кънтат?

Р. Iwан прwрwкѫл дин пънтичиле маикъ-са Єлисафтїи.

Л. къци ани аѫ фостѫ де ла Ѩдам пънъ ла потоп?

Р. ѧ͡всле де ани.

Л. кътѫ аѫ фостѫ корабїе лѫи Ное де латъ, де лѫнгъ, де ѧиналтъ?

Р. де . н͡ . де коци деналтъ, де . т͡ . де коци де лѫнгъ ши де . л͡ . де коци де латъ.

Л. чине аѫ грънтѫ адневърѫл ши аѫ перит, ши чине н'аѫ грънит адивърѫл ши н'аѫ перит?

Р. Iѫда вънзътóрюл де дѫмнезъѫ, ши Петре апостолѫл.

Л. къте апе кѫрце дин раю?

Р. патрѫ: Фисон, Геwн, Тигрѫ ши Єфратѫл.

Л. пе ѫнде кѫрце ачеле апе?

Р. Фисон ѧнкѫнцюръ тот пъмънтѫл Филатѫлѫи, ши пре ачастъ апъ съ афлъ арцинт ман кѫрат декът аѫрѫл, ши w пїатръ (*b.* че съ кѣмъ адраскѫ) адикъ кърбѫне, шн алте пїетрн верзи скѫмпе. Геwн, ачаста ѧнкѫнцюръ тоатъ Єѳиопїе, адикъ цара аръпаскъ, шн ѧн лѫна лѫи Ѩвгѫст съ ѫмфлъ ши ѫдъ тот пъмънтѫл Мисїрюлѫи, къ плоае нѫ плоаѧ ѧнтр'ачастъ парте де лwк, ши де ѫмезала лѫи съ фак съмънътѫриле. Тигрѫ, ачаста кѫрце асѫпра Ѩсърїие, кариле w нѫмъскѫ ѫнеи Дѫнъре. Єфраѳѫ, ачаста кѫрце асѫпра Индїен ши а Персъдеи.

Л. чине аѫ фостѫ преотѫл нехеротонит, дїакwи лепъдатѫ де дѫмнезъѫ, кънтърецѫ прекѫрварю?

Р. прwтѫл: Iwн ботезъторюл, дїакон: Петре апостолѫл, кънтърецѫ прекѫрварю: пророкѫл Давид.

Л. чине аѫ фостѫ сол мѫт, ши адѫсъ карте нескрисъ ла четате не.лнтїмнатъ?

Р. сълѫл аѫ фостѫ порѫмбѫл, кариле л'аѫ тримес Нѫе пророкѫл дин кѫрабїе; карте : стълпаре маслинѫлѫи; четате не-лнтимнетъ : корабїе лѫи Нѫе.

Л. чине аѫ мѫрит ши нѫ с'аѫ .лнгропат?

Р. мѫере лѫи Лотѫ.

Л. чине де вїѫ с'аѫ .лнгропат ши мормънтѫл ѫмба (! l. ѫмбла) ши .лн мормънтѫ къната?

Р. Іѫна пръръкѫл .лн пънтечиле кйтѫлѫи. ши ачел Іѫна аѫ пророчитѫ ши аѫ дат съмнѫ .лн Иерѫсалим ши .лн тот пъмънтѫл : къна ва аѫзи лѫпи ѫрлънд кѫ глас сѫпцире ши гъндак дин лемнѫ грънинд лѫи дѫмнезъѫ, атѫнче съ с(ъ) цїе, къ с'аѫ апропїетѫ мънтѫире ши сфърмаре де тот а Иерѫсалимѫлѫи.

Л. чине аѫ фъкѫт дш.л съмне .лн черю?

Р. Ісѫс Навн къна аѫ зъс : съ сте соарите къторъ Гавѫѫн ши лѫна пре шъсѫри, пънъ ва бирѫи пре Ямалик.

Л. чине моарте нѫ ваде (с. виде) ши де дънса фѫине?

Р. Ілїе пръръкѫл къна фѫине де .лнпъръташа Иезавела.

Л. чине фѫ ѫчигаш ши слѫгъ драгъ лѫи дѫмнезъѫ?

Р. Моиси пророкѫл, къна ѫчисъ пре египтени ши-н .лнгропъ .лн нъсїпѫ.

Л. чйне аѫ цинѫт цюръмънтѫл ши аѫ перит?

Р. Ірѫд .лнпърат, къна аѫ дат Ирѫдїадин капѫл лѫи Ішан бѫтезъторюл.

Л. чине фѫра ши съ .лндрепта?

Р. Тѫвит, къна фѫра трѫпѫриле сфинцилор ди ле .лнгропа.

Л. чи карте фѫ скрисъ .лнтъи пре пъмънт?

Р. блибїе.

Л. ѫн ѫмѫ аве трии плѫгѫри де бои, ши съмънъ трїи ѫбороач(е) де гръѫ, ши пѫсъ дѫи-спрезъчи съчерътѫри, ши патрѫ трїерътори, ши трїерáръ ши фъкѫръ трїи ѫбороач(е) де гръѫ?

Р. ѫмѫл есте дѫмнезъѫ; чели трїи плѫгѫри, сънт сфънта троицъ; съмънца : кѫвинтеле лѫи дѫмнезъѫ; съчерътѫрїи: дѫи-спрезъче апостоли; трїерътарїи : патрѫ евангилецїи.

Л. чине ш-аѫ зъдит лѫиш касъ пре нъсъп, ши чине пре пїатръ?

Р. Ісда вънзътарюл де дѫмнезъѫ пре нъсип, ши Петре апостолѫл пре пїатръ.

Л. чине аѵ дат палмъ лѵи Христос ѧн време патимилор лѵи?

Р. слъбоногѵл чел де трїизъчи де ани, пре карiле ѧл тъмъдѵи Хс. ла Виѳезда.

Л. ѵнде с'аѵ скрис ачели патрѵ евангелїи?

Р. Маѳею ла ръсърит. Марку ла Рѡма. Лѵка ла Іерѵсалим. Іѡан ѧн ѡстрѡвѵл Пасмос.

Л. чи пом фѵ ѡприт лѵи Ѧдам, съ нѵ мънъиче динтр'ънсѵл?

Р. змокинѵл.

Л. чине аѵ нѵмнт пре дѵмнезъѵ ѧнтъи?

Р. диаволѵл, кънд аѵ зъс лѵи Ѧдам: чи в'аѵ порончит ѡѡ дѵмнезъѵ, ка съ нѵ мънкаци дин помѵл раюлѵи.

Л. чине н'аѵ нъскѵт ши аѵ мѵрнт?

Р. Ѧдам.

Л. чине дѵпъ бътрънецъле лѵи ѳръш аѵ ѧнтрат ѧн пънтечиле манкъ-са?

Р. Ѧдам.

Л. кари сънтѵ чели шапте избъндери, карiле аѵ зъс дѵмнезъѵ къторъ Каин, къ де шапте ѳри съ ва избънди пентрѵ пъкатиле лѵи?

Р. ѧнтъи, кѵ моарте лѵи Авел пре дѵмнезъѵ мънїе, а дѡа пре мѵмъ-са ѧнтристъ, а трїе пре мѵмъ-са спърїе кѵ стърпїе, а патра пре фрати-съѵ ѡморъ, а чинче сънце дрепт върсъ, а шъса пъмънтѵл спѵркъ, а шапте ѵдѵлѵи фъкѵ парте де ѡамени. ачестора пъкате де моарте ли есте ръдъчина пизма.

Пилдили евангелїеи:

Пентрѵ ѡмѵлѵ че аѵ къзѵтѵ ѧн тълхари.

Ѧнтребаре. ѵн ѡм ѳаре карiле, погоръндѵ-съ дин Ierѵсалим ѧн Иерихѡн къзѵт-аѵ ѧн тълхари, де-л жъфѵире ши-л ръниръ, шъ-л лъсаръ абїе вїѵ ѧн кали. ши трекѵ ѵн преѵтѵ, ши дѵпъ дънсѵл ѵн дїакон, ши-л лъсáръ. дѵпъ ачеа трекѵ ѵн Самарнинан, шї-и съ фъкѵ милъ, ши меарсъръ шї-и спълъ пїчоариле шин рaниле кѵ винѵ, шн ле ѵнсъ кѵ ѵнт де лемнѵ, ши-л легъ кѵ пънзътѵри, ши-л пѵсъ пре асън, ши-л дѵсъ ла болницъ ши деде ѡѡлничерюлѵи дѡ.л талери, ши-и зъсъ, съ-л тъмъдѵиаскъ; ѳаръ кънд съ ва ѧнтоарче, съ-и плътиаскъ кѵ асѵпра де мъсѵръ. Тълкѵл.

Л. чине аѵ фостѵ сол мѵт, ши адѵсъ карте нескрисъ ла четате не.лнтїмнатъ?

Р. сѡлѵл аѵ фостѵ поршмбѵл, кариле л'аѵ тримес Нѡе пророкѵл дин кѡрабїе; карте : стълпаре маслинѵлѵи; четате нелнтимнетъ : корабїе лѵи Нѡе.

Л. чине аѵ мѵрит ши нѵ с'аѵ лнгропат?

Р. мѵере лѵи Лотѵ.

Л. чине де вїѵ с'аѵ лнгропат ши мормънтѵл ѵмба (! l. ѵмбла) ши лн мормънтѵ кънта?

Р. Іѡна прѡрокѵл лн пънтечиле китѵлѵи. ши ачел Іѡна аѵ пророчитѵ ши аѵ дат съмнѵ лн Иерѵсалим ши лн тот пъмънтѵл : кънд ва авзи лѵпи ѵрлънд кѵ глас сѵпцире ши гъндак дин лемнѵ грънинд лѵи дѵмнезъѵ, атѵнче съ с(ъ) цїе, къ с'аѵ апропїетѵ мънтѵире ши сфърмаре де тот а Иерѵсалимѵлѵи.

Л. чине аѵ фъкѵт дѡл съмне лн черю?

Р. Ісѵс Навн кънд аѵ зъс : съ сте соариле кътръ Гававн ши лѵна пре шъсѵри, пънъ ва бирѵи пре Ямалик.

Л. чине моарте нѵ ваде (с. виде) ши де дънса фѵцине?

Р. Ілїе прѡрокѵл кънд фѵцине де лнпърътиса Иезавела.

Л. чине фѵ ѵчигаш ши слѵгъ драгъ лѵи дѵмнезъѵ?

Р. Моисі пророкѵл, кънд ѵчисъ пре египтени ши-и лнгропъ лн нъсїпѵ.

Л. чи́не аѵ цинѵт ціюръмънтѵл ши аѵ перит?

Р. Ірѡд лнпърат, кънд аѵ дат Ирѡдїадни капѵл лѵи Ішан бѡтезъторюл.

Л. чине фѵра ши съ лндрепта?

Р. Тѡвит, кънд фѵра трѵпѵриле сфинцилор ди ле лнгропа.

Л. чи карте фѵ скрисъ лнтъи пре пъмънт?

Р. блибїе.

Л. ѵн ѡмѵ аве трии плѵгѵри де бои, ши съмънъ трїи ѡбороач(е) де грѵ, ши пѵсъ дѡи-спрезъчи съчерътѡри, ши патрѵ трїерътори, ши трїерáръ ши фъкѵръ трїи ѡбороач(е) де грѵ?

Р. ѡмѵл есте дѵмнезъѵ; чели трїи плѵгѵри, сънт сфънта троицъ; съмънца : кѵвинтеле лѵи дѵмнезъѵ; съчерътѡрїи: дѡи-спрезъче апостоли; трїеръторіи : патрѵ евангилеци.

Л. чине ш-аѵ зъдит лѵиш касъ пре нъсъп, ши чине пре пїатръ?

Р. Ісда кънзъторюл де дѵмнезъѵ пре нъсип, ши Петре апостолѵл пре пїатръ.

Л. чине аў дат палмъ лўи Христос ѧн време патимилор лўи?

Р. слъбоногўл чел де трїнзъчи де ани, пре кариле ѧл тъмъдўи Хс. ла Виѳезда.

Л. ўнде с'аў скрис ачели патрў евангелїи?

Р. Маѳею ла ръсърит. Марку ла Рума. Лўка ла Ієрўсалим. Іоан ѧн вструвўл Павмос.

Л. чи пом фў вприт лўи Ѧдам, съ нў мънънче дин тр'ънсўл?

Р. змокинўл.

Л. чине аў нўмит пре дўмнезъў ѧнтъи?

Р. дишволўл, кънд аў зъс лўи Ѧдам: чи в'аў порончит вшл дўмнезъў, ка съ нў мънкаци дин помўл раюлўи.

Л. чине н'аў нъскўт шн аў мўрт?

Р. Ѧдам.

Л. чине дўпъ бътрънецъле лўи шръш аў ѧнтрат ѧн пънтечиле маикъ-са?

Р. Ѧдам.

Л. кари сънтў чели шапте избъндери, кариле аў зъс дўмнезъў къторъ Каин, къ де шапте ори съ ва избънди пентрў пъкатиле лўи?

Р. ѧнтъи, кў моарте лўи Ѧвел пре дўмнезъў мънїе, а дўа пре мўмъ-са ѧнтрнстъ, а трїе пре мўмъ-са спърїе кў стърпїе, а патра пре фрати-съў шморъ, а чинче сънце дрепт въресъ, а шъса пъмънтўл спўркъ, а шапте шдўлўи фъкў парте де шамени. ачестора пъкате де моарте ли есте ръдъчина пизма.

Пилдили евангелїеи:

Пентрў шмўлў че аў къзўтў ѧн тълхари.

Ѧнтребаре. ўи шм шаре кариле, погоръндў-съ дин Ієрўсалим ѧн Ієрихшн къзўт-аў ѧи тълхари, де-л жъфўире ши-л ръниръ, шъ-л лъсаръ абїе вїў ѧн кале. ши трекў ўн превтў, ши дўпъ дънсўл ўн дїякон, ши-л лъсаръ. дўпъ ачеа трекў ўн Самарінян, шї-н съ фъкў милъ, ши медсъръ шї-и спълъ пїчоарile ши рaниле кў винў, ши ле ўнсъ кў ўнт де лемнў, ши-л легъ кў пънзътўри, ши-л пўсъ пре асън, ши-л дўсъ ла болниць ши деде бшлничерюлўи дш.л талери, ши-и зъсъ, съ-л тъмъдўаскъ; шръ кънд съ ва ѧнтоарче, съ-и плътаскъ кў асўпра де мъсўръ. Тълкўл.

ле адꙋкъ а́пъ съ съ спѣле ѧнаинтѣ ѧпъра́тꙋлꙋи . ши адꙋ́серъ де съ спъла́ръ ачеи кокони тоц ѧнаинтѣ ѧпъра́тꙋлꙋи, ши причепꙋ́ ѧ лок Соломон ка́рїи ера̀ воинич, къ съ спъла̀ пре wбраз' ши пре мъинн та́ре ши апъсат; ѡр ка́реле ера̀ фѣ́те съ спъла линишор ши смерен . ши зи́съ Соломон, де-и алесеръ де wсеби, ши тримисъ де-н черка́ръ, ши фꙋ̀ адевърат кꙋвънтꙋл лꙋи Соломон ѧпърат . шн пентр'ачѣ́ста лꙋ́крꙋ мꙋлт с'ав минꙋнат ѧпърътѣ́са Савии́ла, ши зи́съ ѧтр'авзи́рѣ тꙋтꙋрор : маи мꙋлт възꙋю кꙋ wкїи мїеи, декът ам авзит кꙋ ꙋрѣ́киле пентрꙋ ѧпъратꙋл Соломон . ши ѡръш зи́се : w пре ферични́те Соломо́не! прѣ мъндре ши ѧцелепте, къ есте ферични́т ши ло́кꙋл ꙋнде калкъ талпеле та́ле, ѧтрекꙋш пре тоц ѧцелепцни . де'нчепꙋ́тꙋл лꙋмии ши пѣнъ ѧ вечи нꙋ ва маи на́ше ниме динтрꙋ wамени потривник цїе . w ферии́че де шърбїй ши де шарбеле тале, ка́рїи став ѧнаинтѣ та̀ де слꙋжеск, ши авд кꙋвинтеле ростꙋлꙋи тъꙋ чѣле ѧцелепте, ши маи дꙋлчи декът тоа́те дꙋлче́циле; къ кꙋвинтеле ро́стꙋлꙋи тъꙋ сънт избъви́ре сꙋфлетꙋлꙋи, ши виндека́ре трꙋпꙋлꙋи . ши скоас(е) де-л дърꙋи кꙋ . ,аѫ . де талянцн де авр сафир, де чел алес скꙋмпь, ши пїетри скꙋмпе чопли́те де мꙋлт прец, ши дꙋлчец скꙋмпе ѧ тот фелюл; ши ѡꙋ маи дърꙋит трꙋпи́на валсамꙋлꙋй, ка́ре ав фост лекꙋитоа́ре де тоа́те боа́леле кѣте сънт . ши ш'ав лꙋат зїwа бꙋнъ де ла ѧпъра́тꙋл Соломон, ши мꙋлте лаꙋде ши похфа́ле фъчѣ ѧпъра́тꙋлꙋи . ши дърꙋй бисернчїй Снwнꙋлꙋи мꙋлте wдоаръ скꙋмпе, ши вешминте ши авр ши пїетри скꙋмпе, ши съ дꙋсъ ѧ цара ей ѡръш кꙋ чинсте ма́ре.

Cyru şi regele rob. (Fol. 101b — 102a.)

Ши атѣта ѧи дедѣсъ дꙋмнезеꙋ пꙋтѣре ма́ре Ки́реи ѧпърат, кът ав бѣтꙋт маи мꙋлт де . ѧ̃ . ѧпърац; ши лѣꙋ лꙋат цѣриле ши авꙋцїиле тоа́те . ши пре дъншїй тот вїй ѡꙋ принсь ла мѣна лꙋи, ши нич пре ꙋнꙋл н'ав wморът; че пре тоц ѡꙋ ѧкис, ши ле фъкꙋ́се сокотинцъ де тоа́те, шї-и цннѣ ѧ кисоаре (!) нꙋман пентрꙋ съ-и мꙋ́стре ши съ-й досъдѣскъ . ши фъкꙋ́се ачест ѧпърат w карътъ скꙋмпъ, тот кꙋ авр, ши шъдѣ ѧтр'ънса ел ши кꙋ боѭрии лꙋи; ѡр кънд врѣ съ ма́съ афа́ръ ла принбла́ре, съ съ десфътѣ́зе, ел шъдѣ ѧтр'ачѣ карѣ́тъ скꙋмпъ ши кꙋ боѭрии лꙋи, ши ѧхъмл пре ачеи ѧпърац пре тоц, ши тръцѣ карѣ́та Ки́реи ѧпърат ѧ лок де кан . атъта-и досъдѣ ѧ тоа́те зилеле . ѡр w да́тъ, тръгънд ачеи ѧпъ-

Р. ѧтъю, юбире де стрении . а дwaшw (!), търіе . а трїе, ръбдаре ѧн скърбе . а патра, блъндецъле . а чинче, фрѫмсъцеле . а шъсъле, ѧнцълепціе . а шъпте, фрѫмсъца трѫбѫви.

Л. дар ман пре ѫрмъ кѫи лаѫ дърѫйт дѫмнезъѫ?

Р. юбире де стрении, лѫи Ѩвраам . фрѫмсъца, лѫи Іwсъф . търіе, лѫи Самсон . блъндецъле лѫи, Давид . ѧнцълепціе, лѫи Соломон . пърѫл, лѫи Ѩвисалон . ръбдаре ѧн скърбе, лѫи Іwв.

Л. чи есте : ѿ . стаѫ, ѿ . алеаргъ, ѿ . съ скимбъ, ѿ . съ сфъдескѫ?

Р. чели . ѿ . че алеаргъ, есте содириле ши лѫна; шар чели . ѿ . че стаѫ, есте черюл кѫ пъмънтѫл; шаръ чеде . ѿ . че съ скимбъ, есте зъwа кѫ ноапте; шаръ чели . ѿ . че съ сфъдескѫ, есте модарте кѫ віаца wмѫлѫи.

Л. чине аѫ фостѫ ѧнтъю цюдекъторю?

Р. дрептѫл ши милости́ѫл дѫмнезъѫ ши Ѥноχ, ши пентрѫ лчеа ши пънъ акѫм тръеци.

Л. чине аѫ фостѫ възъто́рю (l. вънъ–) тѫтѫрор хіарълор?

Р. Каин фнчорѫл лѫи Ѧдам.

Л. ѧн че фелю де лимбъ аѫ пророчит пророчіи?

Р. шврнеци.

Л. че ва съ зъкъ амин?

Р. съ зъче дѫпъ лимба шврнаскъ : адивър.

Л. чи съ зъче аллилѫиа?

Р. лъѫдац пре дѫмнезъѫ чел адивърат.

Л. ѧн че лимбъ гръе Ѧдам ши Ѥва?

Р. ѧ лимба съренаскъ, ши кѫ аче лимбъ ши ѧфрикошата жѫдекатъ ва фи.

Л. ѫнде съ ва фаче ѧнфрикоша́тъ а домнѫлѫи (жѫдекатъ)?

Р. ѧн вале лѫи Ишаф апрwапе де Ієрѫсалим.

Л. чине аѫ възѫт ѧнтъи пре ѿс . кънд с'аѫ нъскѫт?

Р. пъзъторюл wилор.

Л. каре прwрwк аѫ постит . ѿ . де зъле неконтенитѫ?

Р. Мwисъ ши Илїе ши ѿс . ши Петрѫ аѫ постит ши аѫ възѫт фаца лѫи ѿс . кънд с'аѫ скимбатѫ ѧн мѫнте.

Л. мѫлци ѧнпъраци ши прwрочи ши мѫлци фїлософи ши wамени ѧнвъцаци аѫ врѫт ка съ цїе, ѫнде есте раюл ши н'аѫ фостѫ лорѫ кѫ пѫтинцъ . че съ фїе ѧн цире, къ ѫнде ва фи цюдеката, акóлw ва фи ши раюл апрwапе, каре съ ва нѫми : пъмънтѫл лѫи Ѥдем . шаръш ѧнтребаре : къци лни аѫ петрекѫт ѿс . пре пъмънт?

Р. ѡ҃г . дє ани ши цръ с'аѵ линълицат ла чєрю, ѵнде лнтъи аѵ фостѵ.

Л. чине аѵ мѵрит дє трїи wри?

Р. проковл Иwна . лнтъи аѵ мѵрит, кънд ера пршнкѵ, ши аѵ лнвїєтѵ пре ел Илїє прошрwкѵл, а дwа, кънд л'аѵ лнгицит китѵл, а трїє, кънд аѵ мѵрит.

Л. карн пророк аѵ фостѵ ман пре ѵрмъ дє тоци?

Р. Iwан ѣwтєзъторюл.

Л. каре пророкѵ аѵ лнчепѵт лнтъи л фачи постѵл?

Р. Мwисъ пршwроковл.

Л. чине аѵ лнчепѵт лнтъи л фачи корабїє?

Р. Нwє пршwроковл.

CXXXV.

ca. 1750.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., fol. 114a—127b. — *b*. Ms. Acad. Rom., Codex miscell. 1799, pag. 34—51.)

Zodiar.

Картѣ Ѯодїи лѵи Ѳракліє лнпърат, сколсъ пє лѵни дє доиспрезъчи фїлософи.

Luna luĭ Septemvrie. (Fol. 114a—115b.)

Лѵна лѵи съптєврїє . л капрїи ѯwдїє.

Дє ва нации фїчор ва фи чинстит . ши кънд ва фи дє ѵн анѵ ши дє дwи ши дє дw.лзъчи ва боли ръѵ, ши дє иѵ ва мѵри, норок ва авѣ ла wи ши ла тот дѵбитокѵл . ши w витъ лн ва шкиwпл . шн ва фи ѵмблътторю лн кале, воровиторю кѵ wаменїи, ши ва фи грижиторю . ши лн лѵна чє с'аѵ нъскѵт, съ нѵ мънънче карне дє капръ . ши кънд ва тѵнѧ съ нѵ маргъ сѵпт копачи, къ ва перѝ дє нѵ съ ва ферѝ . ши ва фї юбитóрю ла мѵери ши ла тоци wаменїи . ши ва фи къртѵрарю . ши ва фи лнцълепт . ши съ слѵжаскъ параклесѵл маичии пречистїи тот дѵна . ши ва фи бърбат ръѵниторю. ши нѵман дє дѵмнезъѵ съ ва темі . ши къторъ бътрънецъ вйне лн ва фи . ши цр кънд ва фи дє чинчи-спрезъчи ани ва авє примеждїє дє моартє, ши дє ва тръи w сѵтъ дє ани . ши лшкѵл ла боалъ лн естє : трїи грѣѵнцъ дє дафїнѵ ши ѵнт дє

лемнѫ, ши тъмъе албъ, съ ле аместиче ла ѫн лок ши съ с(ъ) ѫнгъ пе тот трѫпѫл, къ съ ва виндека . ши съ пръзнѫ-ѥскъ нацїре пречистеи къ-и ва фи ѧнтр'аюторю.

Де ва нащи фатъ ва фи лѫнгъреацъ ѧн wбраз . ши кънд ва фї де трїи ани ва вѫли ръѫ, ши де нѫ ва мѫри, ва фї темъторю де дѫмнезъѫ фоарте таре . ши ва фї ворwкитоаре ши прїимитоаре де wаспец . ши ва фи мънеwасъ . ши нѫ ва цинн мѫлт мънїе . ши w вор черї-w мѫлци бърбаци, ши w ва юби ѫн воиник, ши нѫ w ва лѫа; че w ва лѫа алтѫл, ди ва цине каси кѫ ел, ши вор аве фичори мѫлци, местекац кѫ фети . ши де тънъръ съ ва спъре, къ нѫ ва фаче фичори; шр апои съ ва бѫкѫра; ши-и ва мѫри ѫн фичорѫ де върсат . ши ноапте съ нѫ ѫмбле пе лѫминъ де лѫнъ, къ съ ва спъре . ши де ла дwинспрезъче ани ѧнаинте, съ нѫ мънънче пеци виинре, нич съ лѫкрезъ немнкъ, нич съ мънънче де доѧ wри; къ де а мънка, w вор дѫре-w виннле, ши wкни ши капѫл . ши ва аве норок ла стѫпи ши ла вин негри . ши ва боли де върсат . ши ва аве съмнѫ ѧн кап, ши ѧнтр'о мънъ ши ѧнтр'ѫн пїчорѫ . ши кънд ва фи де шъпте ани ши де ноѧ ани, ва авѐ примеждїе, ши де нѫ ва мѫри ѧнтр'ачели примеждїн, атѫнче ел(?) ва тръи ачеѫ фїмеи : ꙁ : де ани . ши лѫкѫл ла боалъ ѧи есте : флоаре де трандафир, ши ръдъчинъ де бѫжорѫ, ши тъмъе албъ, съ ле местече ла ѫн лок, ши съ ле писъзъ ши съ с(ъ) ѫнгъ пре трѫп, къ съ ва виндека . ши съ пръзнѫѥскъ нацїре пречистїи, къ-и ва ста ѧнтр'аюторн.

CXXXVI.

ca. 1760.

(Ms. Gr. G. Tocilescu, Codex miscellaneus, 4⁰, defect, fol. 2a—9b.)

Повéсте де фолос а лѫй Ѧлеꙁіе wмѫл лѫи дѫмнезѫ.

Naşterea luĭ Alexie, şi fuga din Roma. (Fol. 2a — 3a.)

. . . . . темътоáре де дмнезѫ . . . . Ѧглáсїѧ, ши ѧ тоáте зѝлеле ши ѧ тоате нопциле фъчѣ порѫнчиле лѫи дмнезѫ, ши съ рѫгъ лѫи дмнезѫ, ши зичѣ : поменѣциѐ дмне, пре неврѣдника роáба тà, ши мъ дърѫмáциѐ кѫ фѣт, мъкар съ фїе пѫркáр, съ-м фїе мънгжéре сѫфлетѫлѫи мїеѫ . ши де мѫлте рѫгъчю́нй, дмнезѫ w áѫ поменѝт, ши шѫ лѫзит рѫгъчю́нѣ; ши

дѫпъ рѫгъчю́нѣ їей, ѡ дѫ дърѫ́ит дм҃незе́ѫ, ши дѫ прїими́т' фѣ́т' ⸗ пжнтечиле ей; ши дѫ нъскѫт кѫкѫн. ши с'дѫ веселит Евонмїа́н ши фъмѣ́ лѫи фоарте; ши мѫлцѫмїа, джнд ла́ѫдъ ши сла́въ лѫи дм҃незе́ѫ, пентрѫ да́рѫл че лѣ́ѫ дат дм҃незе́ѫ. ши л'дѫ ботезат ши ѫ́ѫ пѫс нѫ́меле Їлеѯ҃їе. ши кресѫ кѫконѫл пжнъ ера де вжрстъ; ши ⸗ л дѣ́деръ пъринцн де ⸗ вѣцъ ка́рте, ши ⸗ вѣцъ тоатъ рѫндѫ́ала бесѣ́рнчїй, ши тоа́те ⸗ целе́сѫриле, ши тоа́тъ скриптѫ́ра. ши прѣ́ ⸗ целепт' ера ши тѫкмит ла тоате лѫкрѫриле ши ла фаптеле лѫи.

Ши дѣ́ка ажѫ́нсе ⸗ вжрста лѫй де ⸗ сѫра́т', дѫ зис' татъ-съѫ къ́търъ фъмѣ́ лѫй: сѫцѫл мїе́ѫ, жѫпънѣ́съ, ѫни съ (фачем нѫнтъ) ши веселїе фїюлѫй нострѫ, ка съ не бѫкѫрѣм (ши съ) не веселим ши нѫи. ѫр' жѫпънѣ́са лѫи, дѣ́ка лѫзѣ́ аша́, фша́рте съ бѫкѫрѣ́ де кѫвжнтѫл сѫ́цѫлѫй ей, ши съ весели жѫпжнѣ́са лѫи фоарте, ши зи́се къ́търъ ел': дм҃незе́ѫ съ-ц ⸗ търъ́ѣ́скъ кѫвжнтѫл, ка́ре л'ай гръ́ит', дм҃нѫл мїе́ѫ; ши алергжнд ⸗, ши къзжнд ла пичо́ареле дм҃нѫлѫй съѫ ле сърѫта́, ши зичѣ́: ѫни съ фа́чем нѫнта фїюлѫй нострѫ, ка съ ведѣ́м' ши съ не веселим', ши съ ни́ съ весели́ѣска (!) иними ноастрѣ, ши съ се бѫ́кѫре сѫ́флетеле ноа́стре, ши апой май мѫлт съ се сокотѣ́скъ съра́чїй ши мишѣ́й дин порѫнка лѫй дѫмнезе́ѫ. ши къѫта́ръ фа́тъ де рѫд де ⸗ пъра́т', ши фъкѫрѣ нѫнта, ши съ кѫнѫна́рѣ ⸗ мжнъстирѣ сф҃нтѫлѫй Конифа́тїе, мѫчени́кѫл', дни чинсте пре́ѫт' фїинд'. ши ѫ́ѫ дѫ́с' ака́съ, ши ѫ́ѫ бъга́т' ⸗ къма́рѣ; ши ⸗ зїѫа ачѣ́ѫ тѫ́т' съ весели́рѣ, пънъ че дѫ ⸗ сера́т'. ши зи́се татъ-съѫ Евонмїа́н' фїюлѫй съѫ, лѫй Їлеѯ҃їе: пасъ фѣ́тѫл' мїе́ѫ, ши ⸗ ц' каѫтъ невааста ⸗ къма́рѣ, ши цї-ѡ кѫноа́це. ѫр їел, ка съ нѫ рѫмжѣ кѫвжнтѫл пърѝнтелѫй съѫ, мѣ́рсе ⸗ къма́рѣ, шн-шй а́флѣ невааста шезѣ́нд, ши ш'дѫ скѫс инелѫл' де дѫр' дин дѣ́цетѫл' лѫй, ши мъхрама чѣ́ ⸗ пѫдоби́тъ кѫ сжрмъ, ши-и ле дѣ́де доамнїй лѫй, шї-й [зи́се]: прїимѣ́це ачѣ́стѣ ши ле пъзѣ́це, ши ка фѝ дм҃незе́ѫ ⸗ трѫ ми́не ши ⸗ трѫ ти́не, пжнъ не ка ⸗ дѫлчѝ дм҃нѫл дм҃незе́ѫ; ши ни́це тайне мѫлте ѫ́ѫ зи́с', ши дѫ ишѝт дин къма́рѣ а́фа́рѣ; ши дѫ мерс' ла къма́ра лѫй, ши дѫ лѫа́т' дѫѫцїе мѫлтъ, кът' ѫ́ѫ треѫ́ѫит', ши дѫ ешѝт' дин четѫ́те дин Рѫ́ма, ши дѫ афла́т' ѫн' ва́с', ши с'дѫ дѫ́с' ла четѫ́тѣ Лежди́кїа, ла Сирїа па́рте.

Intoarcerea Sf-luĭ Alexie în casa părinteasc̆a. (Fol. 5a—6a.)

Ши пърчéсе а мерце ла кѫрциле пъринцилор . ши мергѫнд, аѫ ѧтнмпинат пе татъ-съѫ вїинд' де ла кѫртѣ ѧпъратѫлѫй кѫ слѫциле лѫй, ши ерà тѫц жалнич' . ши-и съ ѧкинъ лѫи ши зисе : жѫпъне, факъ-ци-съ милъ де ѫн сърак' ши мишъл ка мине, де мъ пріимѣце ла каса та, ши дин фъръмитѫриле че вор кѫдѣ дин маса та, съ мъ хрънец' ши пе мине, ши де вей авѣ вре-ѫн стрїинат', ѫмнезеѫ съ ци-л дѣ, ши съ-ц ѫмпле воѫ та . ар татъ-съѫ некѫноскѫндѫ-л къ исте фїю-съѫ, ши помениндѫ-и де джнсѫл, ел ш'аѫ кїемат' пре тѫц рѫбїй лѫй, ши лѣѫ зис лор аша : каре дин вои, съ ва афла а пѫтѣ слѫжй ачестѫй сърак', ши съ-л каѫте пре джнсѫл' пънъ кѫнд ва мѫрй; ар еѫ, вїѫ е дмнѫл ѫмнезеѫ, съ фїе ертат ѧ тоатъ вїѫца мѣ, ши дѫпъ моартѣ мѣ, съ айбъ пàрте де тоáте мошїиле мѣле . ши съ-и фачеци ѡ колúбъ ѧ кѫртѣ мѣ, съ-л въз ѧ тоáтъ врѣмѣ, ши кънд вои еши ши кънд вой ѧтрà; ши ѧтрѫ авѣрѣ мѣ съ нѫ съ желѣскъ . ши фѫ аша ѧ тоáтъ врѣмѣ . ар' мѫмъ-са съ тот желїѫ ши съ ѡбидїѫ ѧ тайнъ; ар неваста лѫи чѣ ѧ кнпѫл тѫртѫрѣлїй, знчѣ кътръ соáкръ-са : нѫ мъ вои ман дѫче де айчй ѧ вїѫца мѣ, чи мъ вою ѧкипѫй тѫртѫлѣлїй (! l. —тѫрѣ—) къ нѫ-ш май ѫитъ сщцїѫ їей, ничй кѫ алтѫл нѫ съ ман ѧпреѫнъ, ши жáлникъ исте де съ пѫне тот пъ рамѫръ ѫскáтъ; аша ши еѫ вою шедѣ тристъ ши мъхнитъ пѣнъ кѫнд вою авзй де соцѫл мїеѫ, че с'аѫ фъкѫт . ар' сúцѫл éй ши фїюл пъриницилор' шедѣ ѧ кѫртѣ лор некѫноскѫт, кѫ мѫлтъ досáдъ ши батжокоръ . къ дѣка ѧсерà, ѧш бътѣ жúк' де джнсѫл; ѫнїй ѧл лѫвїѫ кѫ пáлмъ песте ѫбраз, алцїй ѧл ѧпинцѣ ѧкоачй ши ѧколѣ, ар áлцїй, спълътѫриле блúделор и ле арѫнкà ѧ кáп . ар' ел фїинд' úмѫл лѫи дѫмнезеѫ, ведѣ къ исте лѫкрѫл ши ѧдемнáрѣ дїаволѫлѫй, каре нѫ юбѣце бúнеле шаменилор' . ши шезѫ ѧ кáса пъринцилор' лѫй : зї : анй, ши нѫ-л кѫноскѫ нименѣ чнне исте.

CXXXVII.

1760.

(Ms. Eminescu, folio, defect, 505 foĭ nepaginate.)

Hronograf.

Jacov blagosloveşte pe fiĭ săĭ. (Fol. 21a—22a.)

Кѹм ш'ад благословит Іакѡв фичо́рїи, ла да̀тѹл сѹ́флетѹлѹи. глав. а҃ї.

Ши атѹнчѣ л҃чепѹ̀ а кїемà пре тоц фечо́рїи съи пре рънд, ден чел динтъи пѣ́нъ ла чел маи де апон, ши ле зи́се, аръ-тѣ́ндѹ-ле лѹ́крѹриле, карele менїѧ ка съ съ факъ. ши зи́се л-тъи лѹи Рѹвим: кѹм тѹ ѣци търи́рѧ ши ши (!) л҃чепъто́ра а тѹтѹ́рор фрацилор тъи, ѩр тѣ́ки пѹртат ръ̀ѹ ши фъръ ничи ѡ сїѧлъ; къч къ тѣ́(и) сѹит л пато́л тътѣне-тъѹ де л'аи спѹркат кѹ цїитоаре тътѣне-тъѹ, кѹ Ба́ла. шї-н зи́се: де акѹм съ нѹ́ маи фїй л҃хїербънтат спре парте похтен трѹпе́ци, ши съ-ц мѹл-цъци цїе грешáлъ преcте грешáлъ. ал доилѣ аѹ блъстъмат пре Симеѡн ши пре Ле́ви, ши ле зи́се: де пре вои мънїѧ ши скърба съ нѹ́ маи ѩсъ, де врѣме че ѡморъц атѣца Сикими-тѣни кѹ инемъ тѹрбѹра́тъ, ши кѹ мънїе ю́тe, ка пентрѹ съ ръскѹмпърац стръмбътатѣ сѹро́рїи воастре Ди́нен; пентрѹ къчи ѡ аѹ ръпит Сихем, ши вои ац ѡморът атъта нърод де ѡамени дрепци ши фъръ нич ѡ ви́нъ. дѹпъ ачаста вени ши ла ал па́тръле фечор ал съѹ, ла Иѹ́да; ши л҃чепѹ̀ а-и благовецѝ лаѹде ши л҃кинъчѹни, ши бирѹинцъ спре връжмáшїи съи; пентрѹ къ динтрѹ ачест фечор ал съѹ, Иѹ́да, съ менисъ ка съ ръсáръ влъстáрюл дрептѣцїи, ѯс: адекъ дин семинцїа Иѹ́дїи. ши-л асемънъ ка пѹ́юл лѹ́лѹи, зикъндѹ-и: къ съ ва кѹлкà ши ва адормѝ ка левл, ши ка пѹ́юл лѹ́лѹи, ши чи́не ва кѹтезà съ-л дѣцепте пре дънсѹл? л҃кипѹинд кѹм нъскънд л҃пърац динтрѹ Иѹ́да, на́це-ва ши прекѹра́та Пречистъ дел семинцїе л҃пъръто́скъ, динтрѹ ка́ре съ ва л҃трѹпà домнѹл но́стрѹ ис. ѯс. дечи левл съ л҃кипѹаце л҃пърат, кѹм ши домнѹл ѯс, фї-инд л҃пърат че́рюлѹи ши пъмънтѹлѹи, маи наинте де на́церѣ сà. ѩръш л҃трѹ съминцїе л҃пъръто́скъ, адекъ дин прекѹ-ра́та, аѹ лѹат трѹп ши фѹ ши ѡм ши дѹмнезеѹ деплин. деч фъръ атѣта л҃къ маи проречѝ Израил, адекъ Ѩков ши зи́се: нѹ вор липсѝ домни ши л҃пъра́цїи дин семинцїа Иѹ́дей; пѣ́нъ ва вени ши чел прїймит ши нѹмит, адик(ъ) ѯс, ка́ре

есте нъдежде ши адънáре тътърор лимбилор, ка съ ле дтоаркъ спре дъмнезейре, шин ка съ къноаскъ нацерѣ ши моартѣ ши двïерѣ сфинцïн сáле . ши ш'алтеле мълте пророчи Йков, пентрь фïю-съь, Йздá, ши-л благослови прекъм съ афлъ мai делънгат скрис д библïе . шин мai вени шин ал чинчѣлѣ фечор ал съь, анъме Завълон, шï-и зíсе : де врѣме че похтéцин съ-ц фïе лъкáшъл лънгъ мáре, съ фïе дделънгáтъ лъкънница ши съла́шъл тъь, ши пънъ ла четате Съндонъл . iар фечорълъи ал а (!) шасале, лъи Исахар, зíсе-и : Исахар възънд пъмънтъл къ бънъ роадъ, съ-и фïе дат съ-л лъкрѣзе, шин съ ва кïемá плъгар . iар фечорълъи ал шаптѣ, анъме Дан, зíсе-и : ачеста ва жъдекá нородолъ съь, ка ши семинцïм чѣ дпърътѣскъ, шй iръш ка ши Самшон . iар фечóрълъи ал шптъле, анъме Гад, зíсе-и : семинцïм та тълхъинд ва тълхъи . iар челъи ал нодшле фечор анъме, анъм (!) Йсър, зисе-и : съ фïе богат де пънне, кът ши ла домни ши ла бонари съ дѣ хранъ, ши съмницïм лъи съ фïе дсърчинац де гръь . iар фечорълъи ал зѣчеле, анъме Нефоалим, зисъ-и, къ съ ва асемънá ка ън стълпар ръсъднт дтр'о търïе ши дтр'о фрумсéце . iар фечóрълъи ал ънспръзѣче, анъме Вениамин, зисе-и : съ фïе ка ън лъп апъкътор, де димин'цъ де вá мънка ел; iар де къторъ сѣръ ва дá алтора хранъ.

Intrebările Savelieĭ cu Solomon. (Fol. 60b—61a.)

Ши съ штеши инема Савелïй деспре тоáте лъкръриле къте ль дтребат пре Соломон . къч къ ши Савила ера дцелѣптъ, атъта кът ши алци дпърац де пре марценѣ пъмънтълъи тремитѣ де ль сфат ши двъцътóрь де ла дънса, атъта ера къ дцелепчъне мáре . iар Савúла дека ль възът аша, към дтрь нимик нь пътѣ принде къ (!) Соломон, дкъ врь съ-л мai испитѣскъ ш дáтъ съ ши мai вазъ . ши адъсесе Савúла къ сúне фѣте кърáте фоарте тúнере, ши адъсесе ши кокони iар тинери де ш потривъ къ фѣтеле . ши двъцъ дпърътѣса Савúла съ ле рътѣзе пъръл капълъи тътърор дтр'ън кип, ши фѣтелор ши кокоиилор, ши съ-и дбраче пре тоц дтр'ън порть . ши фъкъ iръ шаменïи Савилии аша към ль двъцат, ши-и адъсерь днаинтѣ дпърáтълъи Соломон ши а тот сфатъл . ши зíсе Савúла къторъ Соломон : дпърáте! вою съ-м спъи, динтр'ачéци кокони, кáрïи сънт бърбаци, ши кáрïи сънт фѣте? iар Соломон мълт с'ль чъдит де ачáста, ши зи(се) съ

ле адѫкъ а́пъ съ съ спѣле .лнаинтѣ .лпъра́тѫлѧи. ши адѫ́серъ де съ спъла́ръ ачеи кокони тоц .лнаинтѣ .лпъра́тѫлѧи, ши причепѫ̀ .л лок Соломон ка́рїи ера̀ воинич, къ съ спъла̀ пре wбраз' ши пре мъини та́ре ши апъсат; ш҃р ка́реле ера̀ фѣте съ спъла линншор ши смерен. ши зи́съ Соломон, де-и алесеръ де wсебн, ши тримисъ де-и черка́ръ, ши фѫ̀ адевърат кѫвънтѫл лѧи Соломон .лпърат. ши пентр'ач҃ста лѫ́кр҃ мѫлт с'ав минѫнат .лпъръттса Савѝла, ши зи́съ .лтр'авзи́рѣ тѫтѫрор: ман мѫлт възѫю кѫ wкїи мїен, декът ам авзит кѫ ѫрѣкиле пентрѫ̀ .лпъратѫл Соломон. ши ѩръш зи́се: w пре ферични́те Соломо́не! прѣ мъндре ши .лцелепте, къ есте ферични́т ши ло́кѫл ѫнде калкъ талпеле та́ле, .лтрекѫш пре тоц .лцелепцни. де'ичепѫ́тѫл лѫмни ши пѣнъ .л вечи нѫ̀ ва ман на́ціе ниме динтрѫ̀ wамени потривник ц҃ѣ. w ферѝче де шървїй ши де шарбеле тале, ка́рїи став .лнаинтѣ та̀ де слѫжеск, ши авд кѫвинтеле ростѫлѧи тъѫ̀ чѣле .лцелепте, ши ман дѫлчи декът тоа́те дѫлче́ціле; къ кѫвинтеле ро́стѫлѧи тъѫ̀ сънт избъвѝре сѫфлетѫлѧи, ши виндека́ре тр҃пѫлѧи. ши скоас(ѣ) де-л дърѫи кѫ̀. ,аф҃. де талянци де авр сафир, де чел алес скѫмпь, ши пїетри скѫмпе чоплѝте де мѫлт прец, ши дѫлчец скѫмпе .л тот фелюл; ши ш҃ ман дърѫит тр҃пи́на валсамѫлѧй, ка́ре ав фост лекѫитоа́ре де тоа́те боа́леле кѣте сънт. ши ш'ав лѫат зїwа бѫнъ де ла .лпъра́тѫл Соломон, ши мѫлте лаѫде ши похфа́ле фъчѣ .лпъра́тѫлѧи. ши дърѫй бисерничїй Сиwнѫлѧи мѫлте wдоаръ скѫмпе, ши вешминте ши авр ши пїетрц скѫмпе, ши съ дѫсъ .л цара ей ѩръш кѫ чинсте ма́ре.

Cyru şi regele rob. (Fol. 101b — 102a.)

Ши атѣта .лн дедѣсъ дѫмнезеѫ пѫтѣре ма́ре Ки́рен .лпърат, къ ав бѣтѫт ман мѫлт де .л҃. .лпърац; ши лѣѫ лѫат ц҃ѣриле ши авѫц҃їиле тоа́те. ши пре дъншїй тот ѣїй ш҃ принсь ла мѣна лѫи, ши нич пре ѫнѫл н'ав wморът; чѳ пре тоц ш҃ .лкнс, ши ле фъкѫ́се сокотинцъ де тоате, шї-и цинѣ .л кисоаре (!) нѫман пентрѫ съ-и мѫ́стре ши съ-й досъдѣскъ. ши фъкѫ́се ачест .лпърат w карътъ скѫмпъ, тот кѫ̀ авр, ши шъдѣ̀ .лтр'ънса ел ши кѫ̀ боіарии лѫи; ѩр кънд врѣ̀ съ ѩ́съ афа́ръ ла принбла́ре, съ съ десфътѣкзе, ел шъдѣ̀ .лтр'ачѣ̀ карѣ́тъ скѫмпъ ши кѫ̀ боіарии лѫи, ши .лхъма пре ачеи .лпърац пре тоц, ши тръцѣ̀ карѣ́та Ки́рен .лпърат .л лок де кан. атъта-и досъдѣ̀ .л тоате зилеле. ѩр w да́тъ, тръгънд ачеи .лпъ-

рац тоц карѣта ѧпъра́тъѧи Ки́рен, ѩр ънъл динтр'ачен ѧпъ-рац, ел с'ав тот фост ѧторкънд дес, ши ав фост къът'ънд ѧнапои. ѩр Ки́ра ѧпърат л'ав фост тот сокотинд към с'ав фост ѧторкънд де дес ш'ав фост къът'ънд ѧнапои. ши съ скърбѝ Ки́ра пре дънсъл ши зи́съ: ѩ ѧтреба́ци-л, че нъ ла́съ карѣта съ м'ергъ та́ре, че тот каът'ъ ѧнапои аша́ дес, ши нъ тра́це ши ел ка чеѩ-л'алци? ѩр ачел ѧпърат зисъ кан къ фри́къ: каът ла чѣле роате а карътии ѧпъра́тъѧи, към съ ѧторкь ѧ-прежър, ши сокотеск, към есте ши ачастъ лу́ме мнчиноасъ шн фъцарникъ, къ чѣле де със съ погоаръ ѧ жос, ши чѣле де жос елѣ мергъ ѧ със, към съ ѧтоарче ши роата. ѩр ѧпъра́тъл Ки́ра къноскъ тълкъл къвънтъѧи, къ адевърат есте аша́, ши ав ши сърит дни карѣтъ, ши ав мерс лъѡш къ си́не, ши ѩв дезлегат дни легътъ́ръ, ши ѩв дезхъмат; шн ав ши тримис де ав адъс кай, шн ав пъс ѧ карѣтъ пре ачен ѧпърац къ си́не алѣтърѣ, де ав шъзът ши лѣ фъкът чи́нсте ма́ре, ши ѩв ѧбр'ъкат ши ѩв слобозит, съ съ дъ́къ ка́реле ънде-и ва фи воѩ.

Istoria Evdochieĭ cu mărul. (Fol. 214a—215a.)

Ѩр къид с'ав ъмплът. з҃. де ѧпъръцїѩ лъи, ѧ зїѡа де б(о)гоевле́нїе, фїинд ѧпъра́тъл ла бисе́рика чѣ ма́ре, ла патрїархїе, ѩр ън мишел де ѡм де ла ръсърит ав адъс ън мър ѧ бисе́рикъ, шї-и л'ав дат. ши ат'ѣта ерà ма́ре ачел мър ши фаеш кът с'ав мират ши ѧпъра́тъл, шї ав скос ѧпъра́тъл де ѩв дат. и҃. де галбени де авр, ши л'ав тримис пре ън крединчос ал съв, съ-л дъ́къ ѧпърътесни. ѩр ѧпърът'ѣса л'ав тримис ънън столник ма́ре а ѧпъра́тъѧи, анъ́ме Павлин, карele фоарте ѧл пофтїѩ ѧпърът'ѣса пъ́рърѣ, ши аве воровае къ дънсъл, къч къ ерà фоарте ерà(!) ън ѡм бън; ѩр ат'ънч'ѣ ав фост болнъвит, пентръ ачеѩ и л'ав тримис ѧпърът'ѣса ачел мър. ѩр Павлин ав цинът ачел мър. к҃. зиле, ши н'ав цїът; че л'ав тримис ѧпъра́тъѧи. ѩр ѧпъра́тъл дек'ав възът м'ъръл, нъ-ман че с'ав мират, ши л'ав ши съцетат ла инемъ къцет ръ, къ поате фи къ ъмблъ ѧпърът'ѣса къ Павлин, ши съ ъмплъ де мънїе ка ън лев, ши с'ав ши дъс ла ѧпърът'ѣса, шї ѡ ѧ-требъ: ънде цї-и м'ъръл, ка́ре ци л'ам тримис? ѩр ѧпърът'ѣса зис(ъ): къ л'ам мънкат. ѧпъра́тъл ѩръш ѡ ав маи ѧтребат, ши-и зи́се: спъне-м къ дрептъл, пентръ съната́т'ѣ вїецин м'ѣле. ѩр ѧпърът'ѣса с'ав жърат пре вїѩца ѧпъра́тъѧи, къ л'ав мън-

кат . шр лпъра́тѫл, дек'аѫ аѫзит, къ съ жѫръ ши пре вїѣца лѫи пре стръмбѫл, скодсе мърѫл, шї-и-л арътъ де фа́цъ . шр лпърътѣ́са ѫнде възѫ мърѫл, нѫ́ман че лгълбенѝ ши лчепѫ а тремѫра́ . ши нѫ-и зисе лпъратѫл алт нимик, къ ѡ възѫ къ съ спе́рїе, че аѫ ешит де аколо́, ши съ дѫсе шї аѫ ши тримис ман кѫрънд де а тъит ка́пѫл лѫи Павлин, ши л'аѫ дѫс ла лпъра́тѫл де л'аѫ възѫт . шї аѫ кїемат апон пре лпърътѣ́са, ши ѡ аѫ хоропснт мѫлт, шї ѡ аѫ фъкѫт нехарникъ де лпърѣцїе, ши динтр'ачѣ́ла час ѡ аѫ ѫрцисит, съ нѫ́ ман фїе волникъ а съ ман пѫртà л по́ртѫл лпърътеск . шр лпърътѣ́са с'аѫ рѫшинат де кътръ тоц шаменнии лпъра́тѫлѫи, ши нѫ аве шбраз съ шасъ нич лтр'о па́рте, че тот плънцѣ́ ши зїѫа ши ноапть́ . ши фа́ца лпъра́тѫлѫи нѫ́ ман пѫть́ видѣ́; че аѫ скрис ѡ скрисоаре ши с'аѫ рѫгат лпъра́тѫлѫи съ-и дѣ́ вое, съ с(ъ) дѫкъ ла Иерѫсалим . шї шѫ дат лпъра́тѫл вое, ши с'аѫ гътнт лпърътѣ́са, ши ш'аѫ лѫат кѫ сине авѫцїе фоарте мѫлтъ, ши с'аѫ дѫс ла Иерѫсалим . ши кѫм аѫ сосит, кѫм (?) с'аѫ дѫс де аѫ възѫт тоате локѫриле чѣ́ле сфинте, ши с'аѫ лкинат ла тоате . ши къте лѫ́крурй аѫ фост стрика́те де пре ла лпърътѣ́са Єле́на мѫма лѫи Костантин лпърат, тоате лѣ́ѫ лноит лпърътѣ́са Євдокїа . зидѫриле лѣ́ѫ лноит де изноавъ ши трѫле де пре ла бисе́ричи че аѫ фост къзѫте, ши въшмънте мѫлте аѫ фъкѫт, ши еванге́лїи скѫмпе тот кѫ аѫр полените, ши кѝвоте, шн къделиницъ ши сфешниче, ши тот алтѫ че аѫ фост, тот аѫ лноит . ши съ ѫмплѫ кѫвънтѫл лѫи Давид кѫм зиче л ѱалти́рїе : „ѫблажи гдѣ бл(а)говоле́нїем твоим Сїѡана, и да съзиждѫ́тсѧ сты́ни Иерѫсалимскїа“ : ѝ . ѱалмй (ѱ. 51, v. 20) . ши с'аѫ съвършит лпърътѣ́са Євдокїа аколо́ ла Иерѫсалим . шї ѡ аѫ лгропат л бисе́рика лѫи сты Сте́фан . ши кънд аѫ фост ла да́тѫл сѫ́флетѫлѫи съ́ аѫ спѫс ши аѫ мъртѫрнсит лтр'аѫзѫл тѫтѫрор кѫ жѫръмънтѫ ма́ре, кѫм нѫ цїе нимик де нъпа́стѣ ка́ре ѡ аѫ нъпъстѫит лпъра́тѫл кѫ Павлин столникѫл . шр къте воровѣ кѫ тлинъ ам авѫт ла тоате пре дънсѫл л'аѫ кїемат ка пре ѫн фра́те; къч кънд м'аѫ лѫат лпъра́тѫл съ-и фїѫ лпърътѣ́сѫ, нѫ́ман че аѫ цїѫт со́ра лпъра́тѫлѫи Пѫлхе́рїа ши кѫ Павлин . деч фїинд еѫ ѡ мѫ́ре стрейнъ, ам цїѫт нѫ́ман пре со́ра лпъра́тѫлѫи ши пре Па́влин, пентрѫ ачаста л'ам цинѫт ка пре ѫн фра́те ла тоа́те таннле мѣ́ле; ача́ста цїѫ ши ача́ста спѫю лнаи(н)тѣ́ лѫи дѫмнезѫ ши шаменилор . ши дек'аѫ спѫс ачесте кѫвинте, ш'аѫ дат сѫ́флетѫл л мѣ́на лцерѫлѫи ши с'аѫ съвършит.

CXXXVIII.

1762.

(M. Kogălniceanŭ: Letopiseţile vol. III, Iaşi 1846, pag. 287—328.)

Кондікъ че аре лнтрŭ сіне обічеіŭрі векі ші ноŭе а пред лнълцацілор домні ... де ... Георгакі ал доіле логофът, аічі лн орашŭл Іашŭлŭі ла анії 1762 ноемврие 5.

Obiceiul şi orănduiala Divanului. (pag. 321).

Обічеіŭл ші оръндŭеала Діванŭлŭі лн че кіп се ŭрмеазъ.

Кŭ о зі маі наінтеа Діванŭлŭі порончеще Домнŭл вътавŭлŭі де Ипрозі, съ факъ цінре Корнічілор де подртъ, ка съ лнцінцезе пе жълŭіторі, къ есте съ се факъ Діван; ші орі чіне дін лъкŭіторі се ва траце ла Діван, съ ле фіе ŭша дескісъ. ear ŭніі дін Домні, ера обічінŭіцї пънъ кŭ ера амъндоъ пърціле довадіі, че съ пърâа, фацъ, се да поронкъ пе ŭнŭл сінгŭр ла Діван съ нŭ-л скоатъ [каре ачеастъ поронкъ ші хотърîре ші лн времіле де акмŭ ші маі таре се пъзеще, атът де къторъ Домні кът ші де къторъ Беліцїі боіері, карі сънт ціŭдекъторі.] Дечі вътавŭл де Ипрозі гътеще Діванŭл. ла Діванŭл чел маре есте обічеіŭ съ се афле ші Мітрополітŭл церії, ші боіерії тоцї пе ръндŭеалъ, вел Агъ, вел Ермаш, вътавŭл де Ипрозі. ~в. Ермаш. ~г. Ермаш, корнічіі де подртъ, Ізбашъ де Діван; тоцї ачестії стаŭ ла ръндŭеала лор, ші кŭ семніле боіерієі лор пе амънъ; асемене ші Паічіі ші Чіоходарії се афлъ зворіторі ла Дїван лнаінтеа Домнŭлŭі, стънд ші еі лн рънд, ші ла локŭл лор. дін Беліцїі боіері мазълі пе карі ва Домнŭл, ле порончеще съ шазъ ла Діван лмпреунъ кŭ чеі-л'алцї боіері кŭ боіерії, ла ръндŭеала лор. ші пънъ ла домніа а доŭа а лŭі Міхаі Водъ, аŭ фост векіŭ обічеіŭ де шъдеа ші. ~в. Логофът ла Діван пе ŭрма алтор боіері; ear атунчеа нŭ с'аŭ маі обічінŭіт а шъдеа, дар ла Діван лнаінтеа Домнŭлŭй зворітор се афлъ. ŭніі дін Домнії чеі векі че аŭ фост молдовені ера обічінŭіцї а ціŭдека нородŭл маі мŭлт лн спътъріе, акънд ŭшіле лор дескісе; ші фъчеа Діван ші ла време де кіндіе, четінд ~г. Логофът жалбіле оаменілор ші алте скрісорі, че сънт съ ле аскŭлте, ші съ ле аŭзъ Діванŭл. ера обічеіŭ векіŭ каре с'аŭ ші ŭрмат ла Домнії чеі трекŭцї ші пънъ ла Кантемір Водъ: Логофът ал треілеа се фъчеа кŭ ачеастъ алецере: съ фіе ом лнвъцат ла

фwарте прwасте. Гречни с'ав ръдикат кв твцни, кв маре тълбвраре ши стръгъри лиспъимънтоаре, финнд деспърцици лнтре ен. тватъ нwапте ачеа ам петрекът-w лнтрв w старе а вени лн че ман маре връжмъшие, внни лнпрwтива алтора; къч Zефси диндесъ съмнвл пиердерии нwастре. двпъ че зиwа ав лвминат, пе цюмътате де Гречн слобwзинд кwръбиile лор лн маре, ав лнчепът а лнкърка пръзиле лор, пвинд лн лъwнтрв ши родбеле лор чели фрвмос(е); чеа-л'алтъ цюмътате ав ръмас лнпреънъ кв Ягамемнwн. нwи каре апвкасъм а лнтра лн корабии, врмам кълъторин нwастре; ши коръбиile кв маре ръпецюме съре валвриле, пе кари Пwсидwн ле тъпе (?) лнаинте коръбии нwастре. двпъ че ам ацвнсв ла Тенедwс ни-ам пwгорът аколо, врънд а фаче жъртвеле ноастре кътръ дмнезъи, пентрв ка съ фак лнтоарчере нwстръ феричитъ; дар Zефс нв хwтъръсе а ни-w да аше де-лн граб. ачест дмнезъв мъниос фiинд, ав пвс w вражбъ де изнwавъ лнтре нwи, ши аше гаръш нам деспърцинт, внни апвкънд дрвмвл спре Трwада, с'ав лнторсв лнпреънъ кв лнцълептвл Wдисеф, ка съ афле пре Ягамемнwн; нв дwаръ к'аре съ с(ъ) арътe маи плъквц пренципвлви ачества, че пентрв ка съ съ деспърцаскъ де товъръшие челора-л'алци. дар ев ам врмат кълъторие ме лнпреънъ кв корабиile меле; къч ам квноскът ман лнаинте неншрwчире че дмнезъи не гътисъ.

Carteа a Xa, v. 210—250. (*a.* pag. 227—229.)

Карте а. ї.

Лнтр'w вале ав афлат палатвл Сирсии, кари ера зидит кв пиетри фwарте фрвмос(и), лнпрецврат кв пъдври. ла поарта съ виде лвпи ши леи лнблънзиц прин връжиле ан, нич внвл нв с'ав арвнкат асвпра товаръшилор мей, че лнпрwтивъ, ав лнчепът а съ къчвра, ши а бате кв козиле лор, ка ницн къини де касъ, кари съ лингвшъск пре лънгъ стъпънвл лор, кънд съ ръдикъ де ла мас(ъ), арвнкъндв-ле де апврвре кътe чева; асъмине леи ши лвпкии (!) съ къчвра пе лънгъ товаръшии мей, ши мъриме трвпвлви лор нв ле да причинъ де а съ теме. с'ав wприт ла вша двмнъзъwаи ши ав авзит-о кънтънд кв вн глас минвнат, лвкрънд w тафтъ фwарте свпцере, лвкрв минвнат ши немвриторю, де w фрвмсъцъ алъсъ, кари нв поате алтвл а w съвършн, декът w двмнъ-

Съ зи́че, къ мѫ́рѣ ачéстѫи крáю, нѫ пѫтѣ съ лúбъ фiи, ѫнде крáюл авѣ мáре дѫрѣ́ре. шiи де мѫлте ори порѫни́чисе а съ адѫнá прéщцин iдолилор лшр шiи кáпници, фъкъндѫ-ле лор мáрн фъгъдѫéли шiи дáрѫрн, пентрѫ ка еи съ съ роаце дѫмнезéилор лор шiи iдоли, ка съ-и дѣ мiлъ, пентрѫ ка съ поáтъ авѣ фiи. дар нич кѫ мижлокѫл де атѣтѣ рѫгъчюни нѫ пѫтѣ ел авѣ фiи. дар апóи фiинд вóа, ши плъчѣрѣ домнѫлѫи нострѫ Іс Хс, дѫпъ ш пѫцинъ врѣме мѫ́рѣ крáюлѫи аѫ фост лгрекáтъ; ѫнде крáюл аѫ фъкѫт мáре веселiе, ши сърбътоаре тѫтѫрóра iдолiлор сѣи, шiи дѫмнезéилор лшр шiи аѫ дат прéщцлор ачéлор iдоли доашъ сѫте де тáѫри, шiи доашъ сѫте де бербéчи, шiи мѫлтъ пъiне, шiи вин, ши мáре веселiе, шiи сърбътоаре фъчѣ тот норóдѫл, пентрѫ лгрекáрѣ кръiсеи.

Pilda cu privighetoarea. (pag. 52—54.)

Дрепт ачѣа Варлаам аѫ зис лѫ Iшсафат: Юбѣцце пе сърáчи, ши фiи мiлостив кътръ прiáтенiи лѫ дѫмнезéѫ. шiи ачаста че акѫм еѫ лц зúк, пъзѣцце съ нѫ ѫнцн, шiи вéзи съ нѫ фáчи кѫм аѫ фъкѫт ѫн сътѣн, кáреле аѫ принсѫ ш привегитóаре. кáрѣ привигитóаре възъндѫсе принсъ, аѫ зис можiкѫлѫи че ш принсéсе: ш прiáтенѫл мiеѫ! де вен тѫ съ мъ лáши слóбодъ, съ мъ дѫк, еѫ лц фъгъдѫескѫ съ-ц дáѫ трéн лнвъцътѫ́ри, къ вен фiи феричит тѫ, де ле вен цiи л ле цiнѣ, шiи де мáре фолосинцъ лц вшр фiи. Iтѫнчи сътѣнѫл аѫ зис: де тѫ мн ле вéн спѫ́не, лц фъгъдѫескѫ, къ те вою слобозú съ те дѫ́чи. Iша привигетóарѣ аѫ зúс: лнвъцътѫ́ра чѣ дентѣю ѫсте ачаста: ѫн лѫ́крѫ че тѫ нѫ пóцн съ-л анби, нѫ-л черкà. Iл дóнлѣ ѫсте ачаста: ѫн лѫ́крѫ че тѫ лл ан, де-ц ѫсте де требѫницъ, цiне-л шн-л пъзѣцце бúне. Iтрѣ́ ѫсте ачаста: ѫн лѫкрѫ че нѫ пóате фiи съ фiе, нѫ трéбѫе съ-л крéзи. Сътѣнѫл лнцелегънд зúселе лнвъцътѫ́ри, фóарте ѫѫ плъкѫт, шiи ш аѫ слобозúт съ съ дѫкъ. Привигетóарѣ аѫ зебрат дѣсѫ́пра ѫнѫи копач фóарте лнналт, шiи аѫ кемат пе можик, шiи ѫѫ зис: ш прiáтене! лн пáгѫба тà м'ан лъсат съ мъ дѫк, къч еѫ ам лн гѫша ш пiáтръ скѫмпъ, кáрѣ ѫсте ман мáре декът ѫн wѫ де гъскъ, шн плътѣцце ш мáре комóаръ. Сътѣнѫл лнцелегънд зúселе прнвïгетóрен, нѫ́ман кът аѫ личепѫт à ѫмблà пе ѫрма ен пен тоате крънгѫрнле ка съ ш принзъ. Iтѫнчѣ привигетóарѣ ѫѫ зис: ш можнк небѫн! ашà де бiне ан цiнѫт тѫ

ѧн минте ѧнвъцътѹриле че ѥ҃ цѣм дат? Ѳ҃ цѣм зис: ѹн лѹкрѹ че тѣ ѧл ан, де-ц шсте де требѹинцъ пъзѣще-л шн-л ціне; алта ѧнвъцътѹръ ав фост, ѹн (лѹкрѹ) че нѹ пощ съ-л анби, нѹ ѹмбла а-л черкà; тѣ м'ан авѹт, дар н'ан цівт съ мъ ціи, шй акѹм тѣ кавци, шй ѹмбли ка съ мъ принзи, дар тѣ нѹ пощи съ мъ анби. Й трѣ ѧнвъцътѹръ ав фост: ѹн лѹкрѹ че нѹ пóате съ фіе, нѹ трéбѹе съ-л крézи; шр тѣ крézи, къ ѥ҃ ам ѧн гѹшъ ѡ піáтръ скѹмпъ, ман гроáсъ декът ѹн оѹ де гъскъ; ѹнде сокотѣще акѹм, кѹм поч ѥ҃ съ анбѹ ѧн гѹшъ, фінд оѹл гъцїи шсте ман мáре декът мїне. Ши ав зис можїкѹлѹи: дѹ-те дар ла невóа, шй ръмъи кѹ рѣша ѧнтъмпларе, къ ѥ҃ нѹ вóю съ-ц ман дав нич ѡ ѧнвъцътѹръ, къч нѹ ціи съ ѡ ціїн ѧн минте.

CXL.

1765.

(Folio, III foĭ nepaginate + 564 paginĭ paginate.)

Сѵмеонь архїепископѹль Ѳесалоникѹлѹй ..... Бѹкѹрéцій. Ла анѹл' дела зидирѣ лѹмїй лѣт' ,зсзг.

Predoslovie. (Fol. II b — III a.)

Предословїе кътре православничій четитóри.

..... Шй аша ерà ка ѡ гръдúнъ ѧкѹáтъ, шй ка оун' извóр' печетлѹúт' ла чéй че нѹ пѹтѣ съ ѡ причáпъ, адекъ ла чéй че ціà нѹмай лúмба рѹмжнѣскъ. дéч' акѹм тжлмъчúндѹ-съ пре лúмба рѹмжнѣскъ, с'ав дáт' ѧ стáмбъ, кѹ бѹна сокотúнцъ шй кїелтѹáлъ а прѣ сфнцій сáле, пърúнтелѹй Митрополúт' а тóатъ Оуггровлáхїа, Кѵрíѹ Кѵр Григорїе, карele фáче тóатъ wсжрдїа пентрѹ бúнеле шй фолóсѹл' чéл' де wбще. дéчй сфнціа сà тупърúндѹ-ѡ, ав афїеросúт-ѡ шй ав дърѹúт-ѡ, ка оун' дáр' máре шй фóарте кѹвїинчóс' ла máйка чѣ де wбще а тѹтѹрѡр, сфнта бесѣрекъ а лѹй дмнезѣ. чи дáр' тжлмъчúндѹ-съ кáртѣ ачáста, де акѹм' ва фй де wбще ла тóци, прекѹм' шй лѹмúна, ѧкжт' ѡ ва причѣпе нѹ нѹмай чей че ціѹ лúмба еллинѣскъ, чи шй чéй че нѹ ѡ ціѹ, шй май вжртóс' нѣмѹл' рѹмжнéск', фїінд' пре лúмба лѡр' тжлмъчúтъ ....

Шй де с'ав фъкѹт' вре ѡ грешáлъ оунде-ваш' де мúне, с'ав вж съ ва пърѣ, кѹм' къ нѹ с'ав тжлмъчúт' бúне, мъ рѡг'

съ мъ ѧвредничи́ци ертъчю́нїй. [кѣчи нѹмай оунѹл' дмнезе́ѹ по́ате а́ фа́че то́ате фъръ грешалъ, шр' шмѹл' фїи́нд' сѹпѹ́с' на́церїй ши́ стрикъчю́нїй, ши́ сѹпѹ́с' фїи́нд' ла атѫ́тѣ па́тими, ши́ по́ате фи́ недъфъи́ма́т' ни́чй ѡ да́тъ, дѣ́кка съ ва ръдика́ ача́стъ ертъчю́не дела фи́рѣ шмеи́ѣскъ]. фи́ци съня́то́ши ѧ дмнѹл, чей че вещи четѝ, ши́ въ адѹ́чещй ами́нте ла рѹгъчю́ниле чѣ́ле че фа́чещи къ́тръ дмнезе́ѹ, ши́ де ми́не че́л' че ам' тѫлмъчи́т' ача́стъ ка́рте кѹ мѹ́лтъ шстенѣ́лъ ши́ фъръ де прѣ́цет' сѫргѹ́лъ, ди́н ли́мба еллинѣ́скъ пре ли́мба рѹмѫнѣ́скъ, дѹ́пъ дмнезе́ѹ фъкѫ́нд' мѹлцъми́ре ши́ че́лѹѫ че м'ав ѧдемна́т ши мї-ав порѹничи́т' мїе а съвѫ́рши ача́стъ тѫлмъчи́ре, ка́реле ав ши́ да́т' ача́стъ ка́рте ѧ типа́рю кѹ а са́ келтѹ́лъ.

Я прѣ чинсти́тїй правосла́вїей дѹмнѣвоастръ смери́т'

Кесарїѧ.

Cap. XI: Eresurile luĭ Manend Bogomil etc. (pag. 21—23.)

Капъ аї.

Ясѹпра лѹ́й Си́мон' връжито́рюл' ши́ а лѹ́й Мане́нд', ши́ ачелор' асе́менѣ лѡ́р', ши́ асѹпра пъгѫнилор' Богоми́д' (!l. —мил) адекъ Кѹдѹге́р'.

Ярхїере́ѹль.

Дѹпъ ачещѣ чѣ́ле де ла ѧчепѹт ере́сѹр', ка́реле пре хс. адекъ л'ав прїими́т' шр' нѹ дре́пт', ни́чи прекѹ́м' ав да́т' проповедѹи́рѣ апстолилѡ́р', чи ши́ пе́нтрѹ арътарѣ́ ши́ ѧтрѹпа́рѣ лѹ́й мѹ́лте фѣ́люр' де кредѝнце ав прїими́т; шр ѧкъ ши́ кѹвѫ́нтѹл' че́л' дре́пт' ка́реле шсте пентрѹ сфѝнта трѡцъ л'ав лепъда́т'. шр оунїй ши́ мѫнгѫнто́ри ав нѹми́т' пре ей-ш' пъгѫнѣ́цие, ши́ пѹтѣ́ре а лѹ́й дмнезе́ѹ, ка Симон връжито́рюл', гони́нд' пре ма́реле Си́мон' Пе́тръ, ши́ Мане́нд' шаре-ка́реле спѹркат', ка́ре ши́ ма́й рѣ́й сѫнт' декѫ́т' чей фъръ дмнезе́ѹ. ѧкъ ши́ Кири́но ша́ре кареле, ши́ Карпокра́тис' спѹркаці́й, ѧпроти́вничїй апстолилор лѹ́й хс. ши́ алц' мѹ́лц' връжма́ш' ай адевърлѹ́й, ка́рїй ши́ недѹмнезеѫ́це ав ѧкъцат' до́ав стъпѫни́р', динтрѹ ка́рїй ши́ акѹ́м' сѫнт' Богомилїй, шмшо́р' фъръ де лѣ́це, ка́рїй ши́ Кѹдѹге́р' съ кїѫ́мъ. дре́пт' ачеѫ дар' требѹѫ́це во́ав а цй пентрѹ дѫншїй, ка де оунїй чѣ сѫнт' апро́апе кѹ ръзтѹ́тѣ де вой. къч' кѹ мѹ́лтъ фъцърїе а съ рѹгѧ съ фа́к', ши́ ѥ҃глїѫ ѧдекъ фъцърничѣ́це а ѡ прїими́, ши́ къръцинле ши́ фа́птеле апстолилор'. ѧсъ ши́ пре ачѣ́стѫ, ши́ пре

ачелѣ-л'алте скрипт҃р' де ѡ дат҃ъ ле лѣпъдъ, ши нимик' чей ф҃ър де дмнезе҃ѵ ни҃ лѫкрѣзъ де чѣле ѥѵглеѡ҃ши апстолеѡ҃ши, чи май вжртос' чѣле дин' противъ, кѫ мѫлт҃ъ ⁂ противѫре стжнд, ⁂ противѫ а тоате кѫвинтеле ши лѫкрѫриле ши леџюѫриле дмнезе҃ѵй. шр май бине съ зик', къ сжнт' десъвжршит' кѫ гжндѫрнле ши кѫ лѫкрѫриле пърџїй лѫй антихрист', шарекареле ешире дин фире, ши рѫгъчю҃н' ⁂ тр'аскѫнс', ши кжнтѣр' спѫркате, ши алтеле ф҃ѣрѣ дмнезе҃ѵ, лѫкржнд' некѫрате ши прѣ спѫркате, кареле ничи҃й съ кѫвине а ле да ⁂ скрисоаре. ши лѣпъдъ ⁂ преѫнъ кѫ крединца, тоате тайниле лѫй ѯс. ши спре ачѣстѫ хѫлеск', адекъ асѫпра сф҃нтѫлѫй ботез҃, ши асѫпра сф҃нтей кѫменекътѫр', ши асѫпра кипѫлѫй чинстите҃й крѫч', асѫпра сф҃нтелшр' нкоане, асѫпра чинстите҃лшр' бесѣричи, асѫпра дмнезе҃ецилшр' скрипт҃ѫри але лѣџїй, ши але пророчилшр', асѫпра дрепџилшр' ши мчени҃чилшр, асѫпра архїерей҃лшр' ши преподобничилшр'; ши май пре скѫрт': асѫпра тѫтѫрѡр' лѫкрѫрилшр' чѣлшр' сф҃нте; дѫпъ лепъдатѫл сатана, ши драчїй лѫй кѫ ⁂ демнарѣ ачестѫ спре оунѫл' ⁂ троцъ дмнезе҃ѵ, ши спре ⁂ трѫпарѣ кѫвжнтѫлѫй, ши спре тоате чѣле дмнезе҃ецї, сжнт хѫлинд спѫркаџїй. мъкар' къ мжнтѫнторюл' нострѫ, ши сф҃нцїй апстол' нѣѫ лѫъцат' пре ной кѫ лѫкрѫри, ши кѫ кѫвинте дмнезе҃ескѫл' ботез҃, ши ⁂ фрикошата причаще҃нїе а трѫпѫлѫй ши сжнцелѫй сѣѫ, ши лутѫргїа, ши чѣле-л'алте дмнезе҃ецй таин' але лѫй. ши ⁂ къ нѫ нѫмай татъл' нострѫ, чи ши алте рѫгъчю҃н', прин кареле ши ел' кѣтре пърин҃теле съ рѫгà. ши а прїймирѣ але лѣџїй ши але пророчилшр' челшр' че сжит' проповедѫите пентрѫ джнсѫл', ши а чинстѝ ѡръш' сф҃нтеле бисѣречй нѣѫ арътат' ачаста, дела ачѣ бесѣрикѣ кѣке, оунде аѫ гонит' кѫ бичюл' пре ачей прекѫпитор' де чѣле дмнезе҃ецї, ши кас ъ де рѫгъчю҃не, ши кас ъ а пърин҃телѫй съѫ ѡ аѫ нѫмит' пре джнса. ши нѫ лъсà [зиче] ка съ адѫкъ чине-ваш' вре ѫн' вас' прин бисѣрич'. ши ѡръш' кипѫл' крѫчїй, семнѫл' сѣѫ, л'аѫ нѫмит' мжнтѫнторюл', ши ⁂ найнтѣ а доаш венире а лѫй ѡ аѫ вестит' май найнте, зикжнд': атѫнчѣ съ вà арътà семнѫл' фіюлѫй ѡменеск' ⁂ чѣрю адекъ крѫчѣ, карѣ ши ⁂ пърат҃лѫй Кѡнстантин' ѡ аѫ арътат' де сѫс', ши кѣтре а сà крединцъ л'аѫ повъцѫит', ши ⁂ зилеле лѫй Кѡнстантин' ла чѣрю ѡ аѫ арътат' ла амїаз҃ъ зи. ѡр ши Павел' тр'ачаст҃ъ крѫче съ лаѫдъ ши тоц' сф҃нцїй нѫ нѫмай кѫ минтѣ, чи ши кѫ трѫпѫл' ѡ чинстеск ши ѡ сърѫтъ пре джнса. ши ⁂ сѫш' Петръ ачаста аѫ къѫтат', а пътими адекъ а съ ръстигни, карѣ ши дела мжнтѫнторюл'

вестѝре ѧнаѝнте а8 л8а́т', шѝ Ѝндре́ѝ фра́теле ачéст8а, шѝ алцїѝ м8́лц' дѝн' а͡постоли шѝ дин' м͡чни́ч'. шѝ печѣ́те шѝ се́ми' ал' л8́ѝ х͡с. ѡ а8 н8ми́т' пре ѧ. ѿр ѧфрикоша́теле шѝ мѫнтѫнто́арете шѝ де д͡мнезе́8 да́теле та́ине, шѝ дсѳш' Па́вел' лѣ8 да́т', л8ѫ́нд' дела д͡мн8л'; ѿр д͡мн8л' нѫ́ н8́май р8гъчю́нѣ, та́тъл' но́стр8 ка́реле ецѝй ѧ че́рюрй, нѣ8 да́т', чи шѝ алтеле пре ка́реле ей лѣ8 шкъръ́т'.

CXLI.

1769.

(M. Kogălniceanŭ: Letopisițile vol. III, Ișii 1846, pag. 175—188.)

Летопісц8л цѫрїї Молдовїї де спатар8л Іоан Канта.

(1741—1769.)

Intăia domnie a luĭ Racoviță. (pag. 181.)

Ѧнтъїа домніе а л8ї Константін Чеҳан Раковіцъ Воевод.

Ѝчест домн л8ънд ѧнтъї домніеа прін міжлочіреа Гречілор, а л8ї Іордакі Ставаракі Спатар, каре ера к8 тот8л де поарта ѧмпъра́ціеї Тѫрчещі, шї къте вра ел к8 Манолакі Спатар сокр8л л8ї, ачеле фъчеа. де маре сѫпъраре че авеа домнїї шї боіерїї църеї, а8 пребеџіт тоцї боіерїї дін царъ, 8нїї ла Бѫџеаг ла Сѫлта́н8л тътъреск, алцїї ѧн цара Лешеаскъ, алцїї ѧн цара Ѫнгѫреаскъ, шї ѧнцінцъндѫ-се ѧмпъръціеа Тѫрчеаскъ шї пашїї де пре ла четъціле Молдовеї, шї де пре ла алте сарҳатѫрї де прін преџіѫр, а8 трімес бѫмбашїрі ка съ прінзъ пре Ставаракі, съ-і таіе капѫл, съ-л дѫкъ ла Поартъ; шї прін міжлочіреа Хатман8л8ї Костакі Раз8л а8 скъпат шї а8 фѫџіт. шї мергънд ла Царіград, к8 алтъ нѫ с'а8 пѫтѫт містѫ, че с'а8 ѧнкінат ла ортаоа Ѐнічерілор, шї аша ші-а8 скъпат віеаца. Ставаракі маі пъціс8 8на ка ачеаста шї ѧн цара Мѫнтенеаскъ, кънд а8 мерс Міха́ї Раковіцъ Воевод. Константін Водъ к8 м8́лтъ келтѫеалъ, шї к8 міжлочіреа пашілор а8 ѧнторс пе тоцї боіерїї ла локѫ́ріле лор. а8 домніт к8 пачє 3 ані к8 тоцї боіерїї біне. де ат'ъта ера страшінік, къ мънка афіон дімінеаца, шї ла време де кінді беа пелін к8 8лчіор8л, шї преста тоатъ зі8а се афла тот весел; дар требіле шї ле къ8та к8 тоатъ рънд8еала; шї а8 плътіт даторіле домніеї ла Царі-

град, ши ав кѣцигат кѣтѣ-ва сомѣ пѹнци де бани. доамна-і ав мѹрит аіче ши копіі нѹ-і ав ръмас; ав ангропат-о ан мънъстіреа Голіа. ера о бісерікѣ де пеатрѣ ан Пъпъѹци ла Ботошені, фъкѹтѣ де Стефан Воевод чел бътрън, і ав дат тоате мошіле тътъні-съѹ, лѹі Міхаі Водѣ ши ав фъкѹт-о мънъстіре кѹ егѹмен ши кѹ собор, анкінъндѹ-о ла Патріархіа Антіохіеі, ѹнде есте храмѹл сфънтѹлѹі Ніколаі. ав дат аџіѹтор ши ла мънъстіреа Пречіста ан Роман. фъкѹт-ав ши о бісерікѣ де лемн ан Фокшені; ши скімбъндѹ-се кѹ домніеа де аіче, ав мерс ан цара Мѹнтенеаскѣ домн; ѣарѣ аіче ав веніт домн Матеі Гіка Воевод.

CXLII.

ca. 1750—1780.

(*a*. Ms. bibl. centr. No. 334, folio I, 543 paginī paginate. — *b*. Ms. bibl. centr. No. 334b, 4⁰, 3 vol. nepaginate.)

Одисѣа лѹі Омир, антрѹ кари съ кѹпрінде тѹате рътъчіриле лѹі Одисеѳ де пе маре, тѹатѣ петрéчере сă дăпъ антоарчерѣ днн ръзбóюл Трѹадíн, пъръ кънд ав сосит ла чѣ де пре ѹрмъ ан патрíе са, ши ав фъкѹт ръсплътíре пригѹнніторилор Пінелѹпіи фімеі сале.

Cartea III, v. 102—166. (*a*. pag. 52—55. *b*. I, fol. 44a—45b.)

Карте г̃.

Нистор ѣав ръспѹнс: стреине! тѹ мъ силеџи а-мі адѹче амíнте де неѹмърателе нъказѹрíй че ам сѹферит аколо, кѹ атъте статорничіі; атът петрекънд атъте мърі сѹпт повъцѹире лѹі Ахілеѹ, пентрѹ ка съ дезръдъчінъм четáте Трѹадéй, кът ші а бате ръзбѹю нерчетат ан дрептѹл зидюрилор ачещтíй вестите четъцí. акóлѹ сінт мормънтѹриле а челор май вестíцй ветéжи ан нѹџрн. аколо зače Єаксн ветѣзѹл чел вéстит, кари съ асъмъна кѹ дѹмнезъѹл Меркѹрíй. аколо зače Ахілеѹ. аколѹ зače Патрѹкл, каре съ асъмънă дм̃незънлор антрѹ анцелепчюне сфатѹрилор сали. аколо зače юбітѹл мїеѹ фíю, анцълептѹл Антілѹхіи, каре кѹ кът ера ѹшор антрѹ алергáре са, кѹ атъта ера ветѣз ши статорник антрѹ ръзбѹюл чел де а мънъ. тоате сѹпърърíле кътѣ ам сѹферит нѹй аколò, сънт антрѹ ѹн нѹмър аше де мари, кът нѹ крез къ ва фі ѹм, каре съ ле поатъ пѹвести; къц-ва анн ар тре-

мънтъ пре тоцй чѣле че съ ведѣ, ши хотърѣре чѣ бирвнтóаре пентрв витежíе ши фрвмвсѣца тънървлвй, тóци w дпьртъшь двпъ даторíе. атвнчѣ кътє фимей ерь проасте ши непвтинчóасъ, асквндѣ пáтема трвпвлвй кв дфрънáре, дл ловїм кв флóри ши кв мѣре, тръгжнд де кътрь дънсвл, преквм ли съ пърѣ, шаре-каре либшв; пентрв къ нв ивмай ачáстъ хотърърє съ дтърѣ де кътрь тóци, квм къ ничи вн лвкрв нв с'ав ивмай възвт де кътрь шаменй, каре съ ковършáскъ фрвмвсѣца лвй Θеаген. „Йтвнчѣ шн чѣ дин зóри нъсквтъ с'ав арътат прѣ стрълвчйтъ зíш“ [врѣ зйче Омирвл] двпь че ав ешит дин кáпецѣ Йртемїн, чѣ фрвмóасъ ши дцелѣптъ Харнклеа; кжнд ам квноскът квм кь ав фшст кв пвтинцъ а съ бирвй ши Θеаген; лсъ кв атѣта, кв кът квратa фрвмвсѣце чѣ фечорáскъ шсте май кв либшв ши май порнитóаре спре драгосте де кът чѣ днитъю фрвмвсѣце бърбътáскъ. ерь дтр'о каретъ, че w трьцѣ w пърéки де кай албі, *) дбръкáтъ кв вн вешмънт вишиниў прѣ лвнг, ши кв тóтвл дпистрит де рáзъ лаврйте, дчинцѣ преспе пїепци ницье пафтале; пре кáре, чел че лѣв лвкрат, ав дкис дтр'ѣнсиле тот мецешвгвл лвй, нефъкънд алтеле ка ачѣсте май днайнтѣ, ши не май пвтънд фáче ничи двпъ ачѣле шрьши; пентрв къ кóаделе а дой бълаври ерь легáте преспе пърциле чѣле дин напом кáпвлвй, шр грвмáзїи свпт цйцъ петрекѣци, ши ка вн стръмбв аркв дплетичйци; кáпетеле слóбоде лвнекь дин арк, шн ка w присосйнцъ а легътóрїй, спьнзврь дтр'о партѣ ши дтр'алта. врѣки зйче квм къ шерпїи нв сь търа кв пърéре чи амвѣ, нв свпт кьвтътóрь посоморжтъ ши квмплйтъ фїинд грозничи, че шаре-квм дблънзйци прин двлче адормйре, ка кънд с'ар дблънзи де кътрь лйбоввл чел дин пїепцїй фечóарей. шерпїй ерь двпь матерїе лаврйци, шр двпь кип нѣгри; пентрв кь ав рвл съ днегрѣ де кътрь мецешвг, ка прин негрѣца чѣ аместекатъ кв галбéн съ арѣте двртошáрѣ ши скимбаре солзилор; дтр'ачест кйп ерь брждвл фечóарей; шр косицилє нич кв тóтвл дплетйте, нйчи десплетйте, че чѣле май мвлте фїинд двпь кап двълвра преспе вмър ши преспе спáте, дар чѣле днн крѣцет ши дин фрвнтѣ ле дквнвнь тйнере стълпѣри де дáфни, ши ка квм ле дплетѣ, фїинд стрълвчйте ши лвминóасъ, ши нв ле лъса а збврли преспе кввїинцъ дйн вжнтвриле чѣле

*) Glosă: ла чѣ влинаск(ъ) зйче: къ ерь дтр'о кървцъ, че w трьцѣ w пърéки де бон албй.

фwарте прwасте. Гречни с'ăѕ ръдникат кѫ тwцин, кѫ маре тѫлкѫра́ре ши стръгъри ънспъимънто́аре, фнинд деспърцици ънтре ей. тwатъ нwапте ачеа ам петрекѫт-w ънтрѫ w старе а вени ăн че маи маре връжмъшие, ѫнии ънпрwтива алтора; къч Ζефси диндесъ съмнѫл пиердерии нwастре. дѫпъ че зиwа ăѕ лѫмнат, пе цюмътате де Гречи слобwзинд кwръбинле лор ăн маре, ăѕ ънчепѫт а ънкърка пръзиле лор, пѫинд ăн лъwнтрѫ шн роабеле лор чели фрѫмоас(е); чеа-л'алтъ цюмътате ăѕ ръмас ънпреѫнъ кѫ Ἀгамемнwн. нwи каре апѫкасъм а ънтра ăн корѣбни, ѫрмам кълъторни нwастре; ши корѣбиле кѫ маре ръпецюме сърѐ валѫриле, пе ка́ри Пwсидwн ле тѫпе (?) ънндинте корѣбни нwастре. дѫпъ че ам ацѫнсѫ ла Тенедwс ни-ам пwгорът аколо, врънд а фаче жъртвеле ноастре къторъ дмнезъи, пентрѫ ка съ факъ ънтоарчере нwстръ феричи́тъ; дар Ζефс нѫ хwтъръсе а ни-w да аше деăн грабъ. ачест дмнезъѫ мъниос фїннд, ăѕ пѫс w вражбъ де изнwавъ ънтре нwи, ши аше царъш нам деспърцинт, ѫнии апѫкънд дрѫмѫл спре Трwада, с'ăѕ ънторсѫ ънпреѫнъ кѫ ънцълептѫл Ѡдисеф, ка съ афле пре Ἀгамемнwн; нѫ дwаръ к'аре съ с(ъ) арътe мари плъкѫц пренципѫлѫи ачестѫа, че пентрѫ ка съ съ деспърцаскъ де товъръшие челора-л'алци. дар еѫ ам ѫрмат кълъторие ме ънпреѫнъ кѫ корѣбиле меле; къч ам кѫноскѫт мари линдинте ненwрwчи́ре че дмнезъи не гътйсъ.

Cartea a Xa, v. 210—250. (*a.* pag. 227—229.)

Карте а . ї.

Ънтр'w вале ăѕ афлат палатѫл Сирсин, карн ера зидит кѫ пиетри фwарте фрѫмоас(и), ънпрецѫрат кѫ пъдѫри. ла поарть съ виде лѫпи ши леи ънблънзиц прин връжиле ăи, нич ѫнѫл нѫ с'ăѕ арѫнкат асѫпра товаръшилор меи, че ънпрwтивъ, ăѕ ънчепѫт а съ кѫчѫра, ши а бате кѫ козиле лор, ка ницши къини де касъ, карн съ лингѫшъск пре лънгъ стъпънѫл лор, кънд съ ръдикъ де ла мас(ъ), арѫнкънд-ле де апѫрѫре къте чева; асъмине леи ши лѫпкни (!) съ кѫчѫра пе лънгъ товаръшии меи, ши мъриме трѫпѫлѫи лор нѫ ле да причинъ де а съ теме. с'ăѕ wприт ла ѫша дѫмнъзъwан ши ăѕ ăзит-о кънтънд кѫ ѫн глас минунат, лѫкрънд w та́фтъ фwарте сѫпцъре, лѫкрѫ минунат ши немѫрито́рю, де w фрѫмсъцъ алысъ, карн нѫ поате алтѫл а w съвършн, декът w дѫмнъ-

дéспре амжндоуаъ кáпетелѣ вни́нд пичоаре де лвт, ле двчѣ спре лвци́ме кътръ Ни́л, ден чéле май де жос пъ́рвртѣ спре чѣле мáи де сэс шѝ маи лнайнте, адъогжнд пичоаре деспре амжндоуаъ пъръциле. врѣ асъмънá чинева кв зи́дври лвнци чѣм съ (!) фъчѣ жвмътатѣ чѣ де шдго́н, пъзи́нд преете тѿт лто́кма лъци́мѣ шѝ прїнминд лвнци́мѣ чѣ лтре Ни́л шѝ лтре Сїи́нй. ıар дэ́пъ чѣ с'áв вни́т лвчвл кв църмвриле, аи́чѣ тъи́нд апей w гэ́ръ, ав мвтáт кэ́рцерѣ ей, ка при́нтрв жгѣб лълэ́нтрв ла къра́рѣ чѣ фъкэ́тъ де пичоаре. шѝ фїи́нд къ ден чѣле лнна́лте ла чѣле мáй де жос, шѝ ден лъци́мѣ чѣ немърцинни́тъ а Ни́лвлвй ла стръмтоаре де гэ́ръ къдѣ апа, ши съ стръмторѣ кв църмвриле чѣле фъкэ́те де мжнъ, съвжршїѧ шаре каре влизвв *) ла гэ́ръ. ıар ла къра́рѣ прин ка́ре съ двчѣ хэ́твл, че съ авзїѧ шѝ ла чéй че ерà прѣ депáрте. ка́ре авзи́ндв-ле шѝ възи́ндв-ле акэ́м шѝ чéй делà Сїи́нй, ши квноскжнд ла чѣ примеждїе ерà, шѝ кэм къ потóп ıасте ско́посвл лкънцврѣрїй зидврнилор (!); ни́чи а фвци пвтжнд ден четáте, фїи́нд къ ле лкиндѣ еширѣ, лвтвл шѝ апа чѣ акэ́м съ апропїѧ, ни́чи а ръмънѣ л четáте сокоти́нд фър де примеждїе, ден чѣле че пвтѣ, съ гътїѧ спре ацвтóрюл лор. шѝ лтѣю скжндврile чѣле де ла пэ́рцй, авжнд крепътэ́рй, ле аствпà кв фецилъ шѝ кв смоалъ, дэпъ ачéѧ лтъръ зи́двл спре стáре май темéйнекъ, алтвл лэ́т, алтвл пїéтрй, алтвл лéмне шѝ фїеце-ка́ре чѣ гъсѣ адвчѣ, шѝ нв ерà ни́чи внвл стъмпъра́т, чѝ асéменѣ мвéрѣ, копи́лвл, шѝ бътрѣнвл, съ апвкà де лэ́крв; пéнтрв къ ни́чи пре вн ни́м, ни́чи пре w вжрстъ нв фáче съ сѣ сфїáскъ, сав съ съ рвшинéзъ примéждїѧ чѣ пéнтрв сэ́флет.

CXLV.

1773.

(Ms. bibl. centr. mixt, nepaginat, copie din 1810. 8⁰, fol. 1a—7b.)

Intrebarea înțeleptului cu lumea.

Лтребарѣ лцълептвлви кв лвме.

Лнцълептвл зисъ: чине еци дмта, ди еци аша фрвмwасъ ши лподобитъ?

*) Glosă: сэ́нетвл áпей асéменѣ дэ́пъ нэмире, кжнд фълфъ́це.

CXLIII.

1773.

(4⁰, IV foĭ nepaginate + pag. 239 paginate, 655 §§.)

Лѣѣцѫтѹ́рѫ а лсѹши стѫпѫнитоареи мѫрири Екатерини . к̃ . кѫтрѫ wржндѹи́та епитропі́е преете алкѫтѹи́рѣ арѫтѣ́рїй а оуніи но́аw леѹѹитоаре Кондикѫ . Тѫлмѫчи́тѫ пре лимба Молдовенѣ́скѫ ..... Карѣ с'ал тѫлмѫчи́ть де Ѳомѫ̀ к̃ . логофеть . Ла анїй дела Хрїсто́сь ,а҃ѱог авгѹсть s̃ї.

Predoslovie. (Fol. III a — IV a.)

Слъвѝтѹлѹй Генера́ль Фелдма́ршалъ ..... Графъ Петръ Алексáндровичъ Рѹмянцовъ.

..... **Лдрѫзнéскѫ нѹ́май а арѫтà лплини́рѣ даторíей мѣле чéй неапѫра́те, шй а лдемнѣрїй чей кѹ мѹ́лтѫ рѣвнѫ а слъвѝрїй та́ле пентрѹ типърѝтѹль кѣрцїй л лимба молдовенѣ́скѫ, ка́ре прінь мѹ́лта силѝнцѫ де изно́авѫ тѫлмѫчѝндѹ-сѫ де пре лимба грека́скѫ пре кѫть ал фо́сть кѹ пѹтѝнцѫ май кѹ кѹра́тѫ лцълѣцере, ѫатѫ кѫ с'ал съвѫршѝт' . па́трїѡцїи мїéй вырь нѹмѫрà ача́ста лтре алте бѹ́не лѹкрѣри а слъвѝрїи та́ле чѣ ма́й лтѫ́й, ши ма́й ковѫршито́аре . фїйндь би́не лкрединца́ци, кѫ де вырь вїецѹ́й сѹ́пть ачѣ́сте фолосито́аре пра́виле, лтрѹ ста́рѣ чѣ неклътѝтѫ а прономїилwрь ве́ки, съ вырь фа́че фо́арте норочѝци ла политичаска лпъртъшѝре, ка wаменїи ва́кѹлѹй че́лѹй лаврѝть ..... ѹ кѫ кѹ смере́ніе амь съвѫршѝть лѹкрѹль че ми с'ал лкрединца́ть де кътрѫ слъвѝрѣ тà, кѹ тълмъчѝтѹль ши типърѝтѹль кѣрцїй . дѹпъ ка́ре лдрѫзнéскѫ а зѝче : ферічѝте норо́аделе ачѣ́лѣ, преете ка́ре вырь съ лпърѫцѣ́скь ачѣ́сте пра́виле, че сѹ́флъ кѹ тотѹль дрептà́тѣ политичéцїй лпъртъшѝрй, бѹ́на кѹвїѝнцѫ, чѝнстѣ кътрѫ д̃мнезѐ́, ши дра́гостѣ кътрѫ чель де апроапе . аль слъвѝрїй та́ле, кътрѫ д̃мнезѐ́ фїербинте рѹгъто́рь, Гаврїиль Митрополитъ Молда́вїен.

Pentru pedepse. (pag. 26 — 27, §. 80 — 84.)

(п̃) **Пентрѹ педѣ́ѱе.** (па̃) **Дра́гостѣ патрїен, рѹшѝнѣ шй фрѝка нечинстїй, шй попрескь шй ал пѹтѣ́ре а попрй мѹлте гре-**

шáле. (пв) Ла ѡ кърмѹйре блѧндъ ши кѹ мъсѹръ, чѣ май грѣ педѣψъ а оунїй фáпте шасте, а съ въдѝ кѹ тóтѹль, фъръ кѹвѧнть де ръспѹнсь; прáвилиле чѣле политичéци вшрь адѹче дрéптъ ачѣа май кѹ лесний̀ре ѧдрептáре, нѝчи ле ва требѹй атѧта кѹмплйре. (пг) Ла нѝце стъпънѝри ка ачѣстѣ, мáй пѹцинь вшрь лѹà сáма спре а педеψй грешáлиле, де кѧть спре а апѹкà мáй ѧнаинте ка съ ле попрѣскъ . съ вшрь зъбовѝ май мѹлть спре а ѧдрепта петрѣчериле, де кѧть спре а фáче нетрѣбниче дѹхѹриле, пѹйндь прсте дѧнселе мѹнчи ши кáзне. (пд) Ѧтр'ѹнь кѹвѧнть, ачѣа шри че съ ва ѧтѧмплà, кáрѣ прáвила ѡ нѹмѣцце педѣψъ, шасте кѹ лѹкрѹль ѡ педѣψъ.

Pentru pedeapsa de moarte. (pag. 85—86, §. 209—211.)

(сѳ) Педѣψа чѣ де мóартє, шасте шаре фолоситóаре, шй неапърáтъ требѹинчóасъ, спре нетѣмерѣ шй бѹна рѧндѹйала а лъкѹнтóрилшрь чéлшрь де шбще? (сї) Испйта лвáцъ, кѹмь къ ѧмѹлцйрѣ ши ковѧршйрѣ педѣψелорь, нѝчи шдънишаръ н'ав фъкѹть пре шамени май бѹни . дéчи ев де вою доведй кѹмь къ : ла стáрѣ чѣ рѧндѹйтъ шй шбичнѹйтъ а лъкѹнтóрилшрь челшрь де шбще, мóартѣ оунѹй четъцѣнь нѹ шасте нѝчи фолоситóаре, нѝчи неапърáтъ требѹинчóасъ . ев вою бирѹй ажѹтѧндь жѹдекáта шменѝрїй, зѝкь : ла стáрѣ чѣ шбичнѹйтъ шй рѧндѹйтъ . де врѣме че мóартѣ оунѹй четъцѣнь пóате съ фіе неапърать требѹинчóасъ ла шаре кáрѣ стáре ѧпрежѹрь, атѹнчѣ адекъ, кѧндь линψйндѹ-съ ель де слобозéніе, аре ѧкъ шаре кáре плекъри, ши пѹтѣре, че пóть съ тѹрбѹре лѝницѣ нѣмѹлѹй . шрь ачáстъ стáре ѧпрежѹрь нѹ пóате съ айбъ лѝкь, фъръ нѹмай кѧндь оунь нѣмь пїáрде, сав кѧщйгъ шръши слобозéнїа, сав ѧ времиле нестъпѧнйрїй, кѧндь ѧсъши нешрѧндѹйлеле сѧнть ѧ лшкь де прáвиле . шрь ѧ кѧть врѣме ѧпъръцéскь фъръ де тѹрбѹрáре прáвилиле, шй ла оун кѝпь де шблъдѹйре пре кáрѣ ав черчетáт-о ши ав адеверйт-о оунѝте ла ачѣа ши инемиле а тоть нѣмѹль, ла ѡ ѧпъръцїе, карѣ съ апъръ ѧпротѝва връжмáшилшрь чéлшрь дин афáръ шй съ ѧтъръцце ѧ лъѹнтрѹ динь пѹтѣрѣ ши динь унóлиψись чѣ бѹнъ, оунде стъпѧнйрѣ съ афлъ ѧ мѧйниле монáрхѹлѹй; нѹ пóате съ фіе нѝчи ѡ невóе, ка съ невоіáскъ стрикáрѣ вїёцїи а оунѹй четъцѣнь. (саї) Нѝчи търíм чѣ ковѧршитóаре а педѣψїй, нѝчи пїерзáрѣ зидйрїй, нѹ причинѹéскь чѣ май мáре съвѧршйре ѧ сѹфлетѹль четъцѣнѹлѹй, че прелѹцйрѣ педѣψїй.

CXLIII.

1773.

(4°, IV foĭ nepaginate + pag. 239 paginate, 655 §§.)

Лѣѣцѣтѹ́рѣ а лсѹши стѣпѫнитоареи мѫрири Екатерини . к . кѫтрѣ wрѫндѹи́та епитропі́е преете алкѣтѹи́рѣ арѣтѣ́рїй а оунїи но́аw лецѹитоаре Кондикѣ . Тѣлмѣчи́тѣ пре лимба Молдовенѣ́скѣ ..... Карѣ с'лѹ тѣлмѣчи́ть де Θома к . логофеть . Ла анїй дела Хрїсто́сь ,аѱог авгѹсть sї.

Predoslovie. (Fol. IIIa—IVa.)

Слъвѝтѹлѹй Генера́ль Фелдма́ршаль ..... Графь Петрѹ Алеѯандровичь Рѹмънцовь.

..... **Лдръзне́скь нѹ́май а арѣтѣ́ лплини́рѣ даторіе́й мѣ́ле че́й неапъра́те, ши а лдемнѣрїй чей кѹ мѹ́лтъ рѣ́внъ а слъви́рїй та́ле пентрѹ типърѝтѹль кѣрцїй л ли́мба молдовенѣ́скѣ, ка́ре принь мѹ́лта сили́нцъ де изно́авъ тѫлмѣчи́ндѹ-съ де пре лимба грека́скѣ пре кѫть лѹ фо́сть кѹ пѹти́нцъ май кѹ кѹра́тъ лцълѣ́цере, шѣ къ с'лѹ съвѫршѝт'. па́трїѡцїи мїе́й вwрь нѹмъра́ ача́ста лтре алте бѹ́не лѹкрѣ́ри а слъви́рїи та́ле чѣ́ май лтѫ́й, ши май ковѫршито́аре . фїи́ндь би́не лкрединца́ци, къ де вwрь вїецѹ́й сѹ́пть ачѣ́сте фолосито́аре пра́виле, лтрѹ ста́рѣ чѣ́ неклѣти́тъ а прономїилwрь вѣ́ки, съ вwрь фа́че фо́арте норочи́ци ла политическа лпъртъши́ре, ка wаменїи вакѹлѹй че́лѹй лаври́ть ..... ѹ лкъ кѹ смере́ніе амь съвѫршѝть лѹкрѹль че ми с'лѹ лкрединца́ть де къторъ слъви́рѣ тѣ, кѹ тѣлмъчи́тѹль ши тнпърѝтѹль кѣрцїй . дѹпъ ка́ре лдръзне́скь а зи́че : феричи́те норо́аделе ачѣ́лѣ, преете ка́ре вwрь съ лпъръцѣ́скь ачѣ́сте пра́виле, че сѹ́флъ кѹ тотѹль дрепта́тѣ политичѣ́цїй лпъртъши́рй, бѹ́на кѹвїи́нцъ, чи́нстѣ къторъ дмнезе́ѹ, ши дра́гостѣ къторъ чель де апроапе . аль слъви́рїй та́ле, къторъ дмнезе́ѹ фїербинте рѹгъто́рь, Гаврїиль Митрополитъ Молда́вїен.**

Pentru pedepse. (pag. 26—27, §. 80—84.)

(п) **Пентрѹ педѣ́ѱе.** (па) **Дра́гостѣ патрїен, рѹши́нѣ шй фрѝка нечинстїй, шй попрескь шй лѹ пѹтѣ́ре а попрй мѹ́лте гре-**

шáле. (пк) Ла ѡ кърмѹйре блѫндъ шн кѹ мъсѹръ, чѣ май грѣ педѣ҂ъ а оунїй фáпте шасте, а съ въдй кѹ тóтѹль, фъръ кѹвѫнить де ръспѹнсь; прáвилиле чѣле политичéци ѡвръ адѹче дрéптъ ачѣа май кѹ лесний дрептáре, нйчи ле ва требѹй атѫта кѹмплйре. (пг) Ла нйце стъпънйри ка ачѣстѣ, май пѹцинь ѡвръ лѹй сáма спре а педеѱй грешáлиле, де кѫть спре а апѹкá май днайнте ка съ ле попрѣскъ . съ ѡвръ зъбовй май мѹлть спре а дрепта петрѣчериле, де кѫть спре а фáче нетрѣбниче дѹхѹриле, пѹйндь прсте дѫнселе мѹнчи ши кáзне. (пд) Ътр'ѹнь кѹвѫнть, ачѣа шри че съ ва дтѫмплá, кáрѣ прáвила ѡ нѹмѣце педѣ҂ъ, шасте кѹ лѹкрѹль ѡ педѣ҂ъ.

Pentru pedeapsa de moarte. (pag. 85—86, §. 209—211.)

(сѳ) Педѣ҂а чѣ де мóарте, шасте шаре фолосстóаре, шй неапърáть требѹинчóасъ, спре нетѣмерѣ шй бѹна рѫндѹиала а лъкѹнтóрилшрь чéлшрь де ѡбце? (сї) Испйта лвáцъ, кѹмь къ дмѹлцйрѣ ши ковѫршйрѣ педѣ҂елорь, ничи ѡдънишаръ н'ай фъкѹть пре шамени май бѹни . дéчи ей де вою доведй кѹмь къ : ла стáрѣ чѣ рѫндѹйтъ шй ѡбичнѹйтъ а лъкѹнтóрилшрь челшрь де ѡбце, мóартѣ оунѹй четъцѣнь нѹ шасте нйчи фолосстóаре, нйчи неапърáть требѹинчóасъ . ей вою бирѹй ажѹтѫндь жѹдекáта шменирїй, зйкь : ла стáрѣ чѣ ѡбичнѹйтъ шй рѫндѹйтъ . де врѣме че мóартѣ оунѹй четъцѣнь пóате съ фіе неапърать требѹинчóасъ ла шаре кáрѣ стáре дпрежѹрь, атѹнчѣ адекъ, кѫндь линѱйндѹ-съ ель де слобозéніе, аре дкъ шаре кáре плекъри, ши пѹтѣре, че пóть съ тѹрбѹре лйницѣ нѣмѹлѹй . шръ ачáстъ стáре дпрежѹрь нѹ пóате съ айбъ лйкь, фъръ нѹмай кѫндь оунь нѣмь пїáрде, сай кѫцйгъ шръши слобозéнїа, сай дѣ времиле нестъпѫнирїй, кѫндь дсъши нешрѫндѹáлеле сѫнть дѣ лшкь де прáвиле . шрь дѣ кѫтъ врѣме дпъръцéскь фѣръ де тѹрбѹráре прáвилиле, шй ла оун кйпь де ѡблъдѹйре пре кáрѣ ай черчетáт-о ши ай адеверйт-о оунйте ла ачѣа ши инемиле а тотъ нѣмѹль, ла ѡ дпъръцíе, карѣ съ апъръ дпротйва връжмáшилшрь чéлшрь дин афáръ шй съ дтъръцце дѣ лъѹнтрѹ динь пѹтѣрѣ ши динь унóлиѱись чѣ бѹнъ, оунде стъпѫнйрѣ съ афлъ дѣ мѫйниле монáрхѹлѹй ; нѹ пóате съ фіе нйчи ѡ невóе, ка съ невоіáскъ стрикáрѣ вїéцїи а оунѹй четъцѣнь. (саї) Нйчи търíм чѣ ковѫршитóаре а педѣ҂їй, нйчи пїерзáрѣ зидирїй, нѹ причинѹéскь чѣ май мáре съвѫршйре дѣ сѹфлетѹль четъцѣнѹлѹй, че прелѹцйрѣ педѣ҂їй.

Pentru meşterşug. (pag. 122—123, §. 311—312.)

(т҃аї) Ѡмѫлъ нѫ шсте съра́кь неавжндь нимі́ка, че нелѫкржндь . че́ль че нимі́ка нѫ аре шй лѫкрѣ́зъ, трѣ́ще кѫ ачѣ́шь wдйхнъ, ка шй че́ль че аре вени́ть де w сѫ́тъ де рѫбле фѣръ а нѫ лѫкра́. (т҃вї) Ме́церѫль че аѫ лъса́ть ла фіїй сѣй мецершѫ́гѫль лѫ́й спре моцени́ре, аѫ лъса́ть ла джншїй w авѣ́ре, ка́рѣ с'аѫ ѧмѫлци́ть дѫ́пъ аналогі́а нѫмърѫлѫ́й лшрь.

CXLIV.

1773.

(*a*. Ms. Bibl. centr. No. 375, copie de pe la sfârşitul sec. XVIII, folio, 94 foĭ paginate = cap. I—V. — *b*. Ms. Eminescu, Codex miscell., copie din ca. 1813, folio, fol. 1—73 = cap. VI—X.)

Iliodor.

Я лѫ́й Ілиѽдшр історіе евїопичаскъ.

Cuvânt III: Descrierea jertfeĭ. (*a*. Fol. 44a—46a.)

Ілїодшр . кѫвжнт' . г҃.

Ѭр кѫ вою пѫ́не пе скѫрт ѧнаи́нтѣ тѣ пшмба че с'аѫ фъкѫт нѫми́ть ѧтрѫ пѫци́не ши пентрѫ мъри́мѣ ей, ши пентрѫ чѣ́ле че де ла дънса с'аѫ ѧтѫмплат' маи пре ѫрмѣ. — Мерцѣ ѧнаи́нте екатомва а бърба́цилор челор жертвѫитѽ́рй, маи кѫ простіе тръгьнд вїаца ши ѧбрькьминтѣ, брѣзл фі́нце-кърѫ ѧнотѣ (! l. ѧнода) вешмьнтѫл чел албѫ преете мижлок; ѭр мжна чѣ драптъ ѧпрѣзнъ кѫ ѫмърѫл ши кѫ цѣца фїинд фърде акоперемжнт цинѣ кльтинд ѫн топшр кѫ дба́ аскѫцинтѫри . боїй то́ци нѣгри, гро́ши ла гръма́зй ши кѫ плека́ре де мъсѫ́ръ ръдикьндѫ-й, аскѫцинд корнѫл чел дрепт ши фър де стримба́ре; w па́ртѣ фїинд полент, ши w па́ртѣ ѧплетит кѫ кѫнѫни де флори, плека́ци ла пѫ́лпь, ши бърбі́а спънзърьнд преете ценѫнкю . ѭр нѫмърѫл кѫ тотѫл : екатшмва*) ши ѧтрѫ адевър плинид нѫми́ре . ѫрмѣ дѫпь ачѣ́це ши алть мѫлци́мѣ де алте жѫ́нгери, фїинд адѫ́с' шсъби ши кѫ рьндѫялъ, фїинце-ка́ре нѣм де добито́к . ѧчепьнд маи ѧнаи́нтѣ флѫ́ерѫл ши тримбица w кьнта́ре де празнек ши вестито́арей жертвїй . дѫпь ачѣ́сте чирезй, ши дѫпъ бърба́ци че мьнѣ бо́їи, венїѣ фечо́аре ѳетали-

*) Glosă: w сѫ́тъ.

чѣцій, кѫ брѫже прѣ стрълѫчиїте ши де мѫлт прѣцѫ, ши фоартѣ ѧподобите кѫ косиците десплетиїте, съ деспъръцѣ ѧ дóа чѣте, ши ѫните пѫртà пинéрѫл [чáта чѣ дынтыю] плúне де флорй ши де пóамѣ; шар алтеле тиѱїй кѫ кондите, шн кѫ мироденїй че ѫмплѐ локѫл де бѫн мирѫс. ѧсъ нычи кѫм нѫ-ш зъбовїà мынните ѧтрѫ ачѣсте, че преете кап пѫртынд грeѫтáте, съ цинѣ ѫна де алта ѧтрѫ хóръ кѫ бѫнь ръндѫялъ ши пїезѣкш' *), ка съ пóатъ съ ши ѫмбле ши съ ши жоачѣ; шар ѧчепътóра жóкѫлѫи прин кынтáрѣ ле арътà чéм-л'антъ, пентрѫ къ ачем с'ѫ волничúт' съ кынте тóатъ кынтáре. кынтáрѣ ерà ачáста: съ лъѫдà Θéти ши Пилеѫ, ши дѫпъ дъншїй фїни лѫр, ши шаръ-ши фїюл лѫй..... ѧтр'ачест кип ерà кынтарѣ:

„Пре Θéти кѫ кынтѣри ѡ лаѫд, ѡ Θéтн! кѫ прѣ стрълѫчúте ши лѫминоас(е) косицъ!

Пре чем че с'ѫ мъритат дѫпъ Пилеѫ, прин порѫнка Дiей.

Подоаба мърїй, ши Ѧфродúта ноастръ.

Каре пре чел че поартъ кѫ въртѫте сѫлица, ши пре Ѧрис а ръзбоaéлѫр.

Фѫлцерѫл Єладїи л'ѫ нъскѫт дин пынтече;

Прѣ дѫмнезъескѫл Ѧхилеѫ, чел кѫ слáвъ черúскъ.

Кърѫм ла Пúра и с'ѫ нъскѫт фíю Неоптолúм.

Прѣ ръсипиторюл четъцїй Троадетенилѫр, избъвиторюл четъцний Данáилѫр.

Милостив фíи нóаш, ѡ іроѫле Неоптолиме!

Ферничúтѫле, чел че ан адормит ынчѣ ѧ пъмынтѫл лѫй Ѧполѫн.

Прїимѣце ачáстъ дѫмнезъяскъ кынтáрѣ,

Ши ръсипѣце тóатъ фрúка де ла четáтѣ нóастръ.

Пре Θети кѫ кынтѣри ѡ лаѫд, пре Θéти, кѫ прѣ стрълѫчите ши лѫминоасе косúце!“

Ѧтр'ачест кнп, ѡ Книмѫн, ерà алкътѫйтъ кынтáрѣ пе кът ѧм адѫк амúнте. ѧсъ атъта дѫлчáцъ авѣ жóкѫриле, ши атѫта мерцѣ кѫ ръндѫялъ, ѫрмынд дѫпѣ кынтарѣ сѫнетѫл пашилѫр, кът съ бирѫ ѡкюл де кътръ аскѫлтáре, а нѫ бъга ѧ сáмъ чѣле възѫте, ши ѧдемна пре чей де фáцъ а ѫрма пѫрѫрѣ ѧпреѫнъ дѫпъ фечóареле че пъшїѐ дин лѫк ѧ лѫк кѫ жóкѫл, ка кѫм ар траце глáсѫл кынтърїй. пънъ кынд ѧ ѫрма лор стрълѫчинд ѡ кълърúме де тúнери ши май мáреле лор ѫ арътáт привúрѣ челор фрѫмóши, май ѧналтъ де кът

*) Glosă: ѧдикъ спате ла спáте.

тшт аѫзѧл . нѫмъръл алкътѫѫ лтръ чинчизъчй пре чей тѝнерй, ши шсьеїѫ чинчн шн доазъчи деспре ш партѣ ши деспре алта; кáреи лкѫнжѫрà ла мижлок, ка нѝцие пьзитóри а трѫпѫлѫй пре май мáреле привитóрилшр . лкълцьмѝнтеле лшр фїинд лплетѝте кѫ кѫрѣле рошїй, ерà стрънс легáте преете пичѝор, ши хламида чѣ албъ ерà лкїéтъ ла пїепци кѫ настѫри де аѫр, шр ла пóале ерà лкѫнжѫрáтъ кѫ ширетѫри вишинїй . кáи ерà тоци ѳеталичéци кѫ вѣсьлъ къѫтътѫръ, фїинд крескѫци л къмпїй чей вéсълитóри а Ѳетáлїей . пентрѫ къ фрѫѫл, ка пре ѫн стъпън авъндѫ-л, лл лепъда цѫпíндѫ-л ши адѣсъ спѫмегънд, дар повецѫíндѫ-съ де кътръ шкърмѫйрѣ кълърѣцѫлѫй, съ попрїѫ . ерà лподобйци кѫ хашеле ши кѫ рахтѫри де арцинт ши полéйте; фъкьнд ачáста тѝнерїи, ка кѫм с'ар лтрече ѫнѫл кѫ алтѫл ла подóабиле кáилор . лсь пре ачѣцие, ш Книмшн, фїинд лтр'ачеста кип, атъта шѫ трекѫт кѫ ведѣре привúрѣ челор де фáцъ, ши кътръ Іппархѫл*) ш'ѫ лтшрс тóци шкїи, кът с'ѫ пърѫт кѫм къ каде кътръ ѫн фѫлцер, с'ѫ лтѫнекат тóатѣ чѣле че съ ведѣ май лнаíнтѣ; атѫта нѣѫ лѫминат кѫ тóтѫл дѫпъ че л'ам възѫт; фїинд ши ел кълърец ши лтр'армат, ши клътинд ш сѫлицъ де лемнѫ, кѫ върфѫл де арамъ;**) павъза нѫ ш метахерисѣ, че кѫ капѫл гол съ афлà ла пшмбъ, фїинд лбръкат кѫ хламúдъ вишинїе, а кърїѫ пърциле чѣле-л'анѣ ерà лпистрúте кѫ фнр, лтр'армьнд прѣ Лапиѳéни асѫпра Кентаврилшр; шр настѫрѫл лкѫнѫнà прѣ Ѳеина чѣ де кихрибáрю, кáре, л фаца зéлїи че пѫртà ла пїепт', авѣ ка ш пáвьзь, капѫл Горгóнїей . аѫ адашс ши шаре кáре дар, преете чѣле че съ фъчѣ, ши ш лннъ сѫфлáрѣ де вжнт; пентрѫ къ дѫлчѣ сѫфлà, шаре кѫм кѫ лúницѣ, дескѫркжнд пжрѫл***) преете грѫмазй, ши шсъбинд кѫ сѫфлáрѣ пéрїи чей де льнгъ фрѫнтѣ, шр мáрценеле хламиндей арѫнкъндѫ-ле преете пърциле чѣле дин напшн, ши преете пѫлпеле пичóарелшр калѫлѫй . врѣй зúче кѫм къ лсѫши кáлѫл конóаце фрѫмѫсѣца стъпънѫлѫи, ши кѫм къ сжмте, къ пóартъ ка пре ѫн фрѫмос пре чел прѣ фрѫмос кълърéц, лтр'ачеста кип клътинд грѫмáзїй ши ръднкънд л сѫс кáпѫл ши ѫрéкиле, ши цѣнеле кѫ посоморъре адѣсъ лторкънд преете шки, пѫртà ши съ пѫртà кѫ мáре кѫвїйнцъ, пъшинд лнаíнтѣ лúн' ши кѫ бѫнъ шкърмѫйре, ши кѫмпьнúнд пре сúне, кжнд ла ѫн нѫм'ър, кжнд ла алтѫл'; ши кѫ марцене копúтїй ѫшшр' избúнд л пъмънт, спре лúнъ мишкáре лдрептà пáсѫл . лспьй-

*) Glose: ман мареле кълърецилшр. **) саѫ де фїер. ***) плéтеле.

мънтѧ пре тоцѝй чѣле че съ ведѣ, шин хотърѣре чѣ бирѵнтóаре пентрѵ витежíе ши фрѵмѵсѣца тънърѵлѵй, тóци ѡ лпьртъшѧ дѵпъ даторíе. атѵ́нчѣ къте фимей ерѧ проасте ши непѵтинчóасъ, аскѵндѣ пáтема трѵпѵлѵй кѵ лфрънáре, лл локíѧ кѵ флóрн ши кѵ мѣре, тръгѫнд де къторъ дънсѵл', прекѵм ли съ пърѣ, ѡаре-каре лнеѡѣ; пентрѵ къ нѵ нѵмай ачáстъ хотърърре съ лтърѣ де къторъ тóци, кѵм къ инчи ѵн лѵкрѵ нѵ с'ѧ ſмай възѵт де къторъ ѡамений, каре съ ковършáскъ фрѵмѵсѣца лѵй Θеаген. „Ятѵнчѣ ши чѣ дин зóри нъскѵ́ть с'ѧ арътат прѣ стрълѵчíть зíѡ“ [врѣ зíче Омирѵл] дѵпъ че ѧ ешнт дин кáпецѣ Артемíи, чѣ фрѵмóасъ ши лцелѣпть Харнклеѧ; кѫнд ам кѵноскѵт кѵм кь ѧ фѡст кѵ пѵтинцъ а съ бирѵй ши Θеаген'; лсъ кѵ атѣта, кѵ кът кѵрáта фрѵмѵсѣце чѣ фечорáскъ ѥсте май кѵ либѡ ши май порнитóаре спре дрáгосте де кът чѣ динтъю фрѵмѵсѣце бърбътáскъ. ерѧ лтр'о каретъ, че ѡ трѣцѣ ѡ пъреки де кай алби,*) лбрѣкáтъ кѵ ѵн вешмънт вишиниѵ прѣ лѵнг, ши кѵ тóтѵл лпистрит де рáзъ лаврíте, лчинцѣ преете пїепци нице пафтале; пре кáре, чел че лѣкѵ лѵкрат, ѧ лкис лтр'ѣнсиле тот мецешѵ́гѵл лѵй, нефъкънд алтеле кл ачѣсте май лнайнтѣ, ши не май пѵтѣнд фáче ничи дѵпъ ачѣле ѥрьши; пентрѵ къ кóаделе ѧ дой бълаврн ерѧ легáте преете пърциле чѣле дин напом кáпѵлѵй, ѥр грѵмáзíи сѵпт цúцъ петрекѵ́ци, ши кл ѵн стръмбѵ аркѵ лплетичúци; кáпетеле слóбоде лѵнекѧ дин арк, шн кл ѡ присосúнцъ а легътѵ́рíй, спѣнзѵрѧ лтр'о партѣ ши лтр'алта. врѣки зíче кѵм къ шерпїи нѵ сѣ търѧ кѵ пърéре чи ѧмѣ́ѣ, нѵ сѵпт кьѵтътѵ́рь посоморѫтъ ши кѵмплíть фїинд грозничн, че ѡаре-кѵм лблънзúци прин дѵлче адормúре, кл кънд с'ар лблънзй де кътръ лúбовѵл чел дни пїепцїй фечóарей. шерпїй ерѧ дѵпъ матерíе лаврúци, ѥр дѵпъ кип нѣгри; пентрѵ кь ѧвѵл съ лнегрѣ де къторъ мецешѵг, кл прин негрѣца чѣ аместекатъ кѵ галбéн съ арѣте лвъртошáрѣ ши скимбаре солзилор; лтр'ачест кúп' ерѧ брѫѵл фечóарей; ѥр косициле нич кѵ тóтѵл лплетúте, нúчи десплетúте, че чѣле май мѵлте фїинд дѵпъ кап лвълѵрѧ преете ѵмър ши преете спáте, дар чѣле дин крѣцет ши дин фрѵнтѣ ле лкѵѵнѧ тúнере стълпъри де дáфин, ши кл кѵм ле лплетѣ, фїинд стрълѵчúте ши лѵминóасъ, ши нѵ ле лъсѧ а збѵрлй преете кѵвїинцъ дúн вѫнтѵриле чѣле

*) Glosă: лл чѣ елинѣск(ъ) зíче: къ ерѧ лтр'о кърѵцъ, че ѡ трѣцѣ ѡ пъреки де бон алвй.

сѫпцйри . пѫртѧ кѫ мѫ́на чѣ стѣ́нгъ ѫн арк полент [преете ѫмъ-рѫл чел дре́пт' авѣ́нд спѣнзра́тъ тѫлба] шр кѫ чем-л'анть ѡ фѣ-клїе апринсе . ши аша фїинд', маи мѫлть лѫми́нъ стрѣлѫчѣ́ дин ѡкии, де кът дин фъкла́ї.

Cartea IX: Impresurarea oraşului Siinîĭ. (*b*. Fol. 41a—42a.)

Ка́ртѣ ѳ.

Ѥ́ръ Vда́сп, дѫ́пъ че ав нъвъли́т асѫ́пра Сїи́нїй, нъдеж-дѫи́нд, кѫм къ нѫмай кѫ стригарѣ ръзбоюлѫй, ва ръпи́ де ѡ да́тъ четате кѫ лсѫш зи́дѫрнле, пѫци́н' с'ав лфрѣ́нт де кѣ́тръ чей че съ лѫптѧ пе́нтрѫ джнса, ши прин фапта фѡарте ли ръсплътїѫ лн проти́въ; шѝ кѫ кѫвинте дефънмътѡа́ре, шѝ спре лтъртаре стригѧ ден четате, бътжндѫ-шй жо́к де джнсѫл'. къчи гѫндїѫ къ нѫмай ла лчепѫ́т ва да́ Идасп' нъвъли́ре, шр дѫпъ ачѣ́ѫ възжнд къ нѫ пѡате испръвй нимй́к, че лкъ съ шѝ дефа́имъ де кѣтръ четъцѣ́ни, съ ва дѫ́че кѫ рѫши́не . лсъ ел' ав хотържт съ нѫ зъбовѣ́скъ кѫ ѡаст'ѣ шезжнд лънгъ четате, ни́чи съ испитѣ́скъ кѫ маи мѫлте мецешѫцнри прин ка́ре съ ав четъциле, ден каре ѫнїй пѫтѣ́ съ съ принзъ, шр алцїи пѫтѣ́ съ шѝ фѫ́гъ; чи кѫ полїѡркїй ма́ре ла лѫкра́ре, шѝ фѣ́ръ де скъпа́ре ав сокоти́т съ пїа́рзъ кѫ то́тѫл четате шѝ л грабъ . дѣ́чи аша фъчѣ́ : лпърци́рѣ л пѣрцн рътѫнза́ла зи-дѫлѫи, ши зъче стжнжиний ла зъ́че бърба́цй рѫндѫи́нд, шѝ хотържнд лърци́мѣ шѝ аджнчи́мѣ прѣ мѫ́лть, ав порѫни́т ка съ са́пе ша́нцѫ; шѝ ачеиа съпа́, алцїй скотѣ́ афа́рѣ лѫ́тѫл, алцїй ла грѣмъдїѫ лтрѫ спрънчанъ*) спрѣ лнълци́ме; рѫ-дикжнд а́лт зи́д л проти́ва че́лѫи лпрецѫра́т . ши ни́менѣ нѫ-и попрѣ ни́чи съ лпротивѣ́; пе́нтрѫ кѣ-и лкидѣ́ кѫ зи́дѫл шѝ фъчѣ́ нетре́бинче зи́дѫриле лшр, не.лдръзни́нд а алерга афа́рѣ ден четате, кѣ́тръ ѡ ѡасте кѫ мїй де мїй ла мѫлци́ме . шѝ въжжнд фѣ́рѣ испра́вѣ съцетътѫриле че́ле де пре́сте та́бїй [фїи́нд къ Идасп ав сокоти́т ма́й лнайнте шѝ ача́ста, мъсѫ-рѣнд ло́кѫл че́л че ера лтре чѣ́ле дѡа́ъ зи́дѫри, кѣ́т съ нѫ ацѫ́нгъ съцѣ́та пре чей че ѫшр лѫкра] . дѫпъ че шѝ ача́ста с'ав съвършѝ́т ма́й де гра́бъ декът повести́рѣ, фїи́нд къ авѣ́ мѫ́лте мъйнй де гръбѣ́ спре съвършѝ́рѣ лѫкрѫлѫй, лчепѣ́ алтъ мецешѫци́ре ка ача́ста : ѡ па́рте а кѫ́клѫлѫи ка цѫмъта́те де ѡдго́н**) лъсжнд нѣ́тедъ шѝ фѣ́р де лѫ́т, ла ма́рцинѣ чѣ

*) Glose: адикъ, мокйлъ. **) ѡ сѫ́тъ де пйшй, 68 де ко́ци, че съ нѫмѣ́ре плѣѳрѡи.

дéспре амжндшаѣ кáпетелѣ вни́нд пичшаре де лвт, ле двчѣ спре лвциймеѣ кѣтрѣ Ни́л, ден чéле май де жос пвръѣ спре чéле мáи де свс шй маи лнаи́нте, адъшгжнд пичшаре деспре амжндшаѣ пѣрцнле . врѣ асъмънá чинева кв зи́дври лвнци чéа съ (!) фъчѣ жвмътатѣ чѣ де шдго́н, пъзи́нд преете тю́т лто́кма лъци́мѣ шй пріимиинд лвнци́мѣ чѣ лтре Ни́л шй лтре Сїи́ний . шаръ дъпъ чѣ с'дв вни́т лвчвл кв цѣрмврнле, ай чѣ тъи́нд апей w гъ́ръ, дв мвтáт кърцерѣ ей, ка прй́нтрв жгѣб длъвнтрв ла кърáрѣ чѣ фъквтъ де пичшаре . шй фїи́нд къ ден чéле лнналте ла чéле мáй де жос, шй ден лъци́мѣ чѣ немърцнни́тъ а Ни́лвлвй ла стръмтшаре де гъ́ръ къдѣ апа, шй съ стръмторѣ кв цѣрмврнле чéле фъкъ́те де мжнъ, съвжршїѣ шаре каре влнзвв *) ла гъ́ръ . шар ла кърáрѣ прин кáре съ двчѣ хъ́етвл, че съ авзїѣ шй ла чéй че ерà прѣ депáрте . кáре авзи́ндв-ле шй възи́ндв-ле акъ́м шй чéй делà Сїи́ний, ши квноскжнд ла чѣ примеждїе ерà, шй към къ потóп ысте ско́посвл лкъцвръ́рїй зидврилшр (!); ни́чи а фвцй пвтжнд ден четáте, фїи́нд къ ле лкидѣ еширѣ, лъ́твл шй апа чѣ акъ́м съ апропїѣ, ни́чи а ръмънѣ л четáте сокоти́нд фър де примеждїе, ден чéле че пвтѣ, съ гътїѣ спре ацвтóрюл лшр . шй лтѣю скжндврите чéле де ла пшрцй, авжид крепътъ́рй, ле аствпà кв фцилъ шй кв смшалъ, дъпъ ачéа лтъръѣ зи́двл спре стáре мáй темéйнекъ, алтвл лъ́т, алтвл пїе́трй, алтвл лéмне шй фїеце-кáре чѣ гъсѣ адвчѣ, шй нв ерà ни́чи вивл стъмпърáт, чй асéменѣ мвéрѣ, копи́лвл, шй бътрѣнвл, съ апвкà де лъ́крв; пéнтрв къ ни́чи пре вн ни́м, ни́чн пре w вжрстъ нв фáче съ сѣ сфїи́скъ, сав съ съ рвшине́зъ примѣждїѣ чѣ пéнтрв сѣфлет.

CXLV.

1773.

(Ms. bibl. centr. mixt, nepaginat, copie din 1810. 8⁰, fol. 1a—7b.)

Intrebarea înțeleptului cu lumea.

Лтребарѣ лцълептвлви кв лвме.

Лнцълептвл зисъ: чине еци дм̃та, ди еци аша фрвмшасъ ши лподобитъ?

*) Glosă: сѣнетвл апей асéменѣ дъпъ нѣмире, кжнд фълфъéце.

Лѫме зи́съ: ѥ́ сѫнт лѫме, фапта ши плъзмѫйре, ши грѫдинъ де поми родиторь, ши вестерїи плинъ де тѫатъ бѫнътате.

Лнцълептѫл зи́съ: дар де чи́не ещи фъкѫ́тъ?

Лѫме зи́съ: де вечникѫл лнпърат.

Лнцълептѫл зисъ: дар де мѫлт ещи фъкѫтъ, ши те порци лнтр'ачест фели?

Лѫме зисъ: сѫнт 7281 де кънд мъ порт лнтр'ачеста кип.

Лнцълептѫл зи́съ: де фрѫмо́асъ кре́з ши ѥ́ къ ещи плъзмѫйре лѫи дмнзе́ѫ, ши грѫдинъ пли́нъ де по́аме рѫдито́аре; дар мъ тем, съ нѫ фїе помїи тъи, ка ши помѫл чел че аѫ порѫнчит дмнезе́ѫ лѫи Лдам: съ нѫ мѫнънчи, ши неаскѫлтънд порѫнка аѫ мѫнка́т, ши кѫ моарте аѫ мѫрит.

Лѫ́ме зи́съ: адивърат лѫи Лдам аѫ порѫнчит дмнезе́ѫ аша, дар пентрѫ ми́нъ (!) н'аѫ порѫнчит дмнезе́ѫ аша, чи аѫ зис: крецинци ши въ лнмѫлцици, ши ѫмплецi пъмънтѫл, ши-л стъпъни́ци пре дънсѫл. пентрѫ ачѣ́м сънт аша фрѫмо́асъ ши лнподоби́тъ, прекѫм мъ везi.

Лнцилептѫл зисъ: възѫ-ци фрѫмсе́ца та ши подоаба та, дар ѥ́ ѡ сѫкѫтеск ка ѣрба.

Лѫме знсъ: ѡ непричепѫтѫле! дар н'аѫ ешитѫ прин мижлѫкѫл меѫ лнпърацїи, патриершїи ши влъди́чїи, ши ле дмнезе́и [лѫр] атѣ́та пѫте́ри, кът фак ши дисфак маи ка ни́ще дмнезе́и.

Лнцълептѫл зи́съ: дар пън кънд стъпънѣ́ци ачастъ пѫтери ши въльфъ а та?

Лѫме зи́съ: н'аре сфършит ни́чи хѫтъръре.

Лнцълептѫл зи́съ: дар ничи кѫ гъндѫл нѫ гъдеск (l. гънд-), къ сънт анче де ти́не милѫйци (шн) тоатѣ ле липсеск.

Лѫме зи́съ: ѣа цїе лци липсеци минте дин кап. аѫ н'ан четнт ла Плеѯандрѫ лнпърат, къ аѫ сѫпѫс лѫме тоатъ шн лтрѫ а са лнпърацїи кѫ чинсти с'аѫ съвършит?

Лнцълептѫл зи́съ: ѣа ѥ́, лѫме, ам четит ла исторїе пентрѫ Плеѯандрѫ лнпърат, къ дин тоа́тъ мила та ши пѫтере лѫи, де ѡ слѫгъ а лѫи ман ми́къ фѫ адъпат лнтрѫ пѫци́нъ бъѫтѫ́ръ ши маи цѡс декът с'аѫ съвършит, аднкъ дин вїѧцъ лн мѡарте. дар аша ѣсте въльфа та!

Лѫ́ме зи́съ: пи семни ѡмѫле, тѫ ещи тѫрѫетик; дар ѥ́ нѫ зик, къ н'ѡр мѫри чеи че стъпънѣ́ск бѫнѫриле мѣ́ле, чи де ѡр шн мѫри, ѣр нѫмеле лор нѫ́ моаре чи ръмѫне.

Лнцълѣ́птѫл зи́съ: ѡ лѫме! кѫ дѫлчаци де мїере аместека́тъ ещи (?) кѫ ѡтра́въ сълеци съ мъ лдѫлчеци, аднк(ъ)

кѫ слава богъцїи тале сълецни съ мъ ѫмфле ка ши Алеѯандрѫ ѧнпърат . дар Алеѯандрѫ ѧнпърат, къчи с'аѫ алат (!l. афлат) ѧнтрѫ ачастъ лѫме, адик(ъ) ѧн тине, аѫ нѫ ша стътѫт църна пре пїепт, шкїи ша астѫпат, фаца ша понегрит, граюл ша амѫрцит? ѧншълътоари лѫме! дар аша шсте слава та!

Лѫме зисъ: ѧсъ че-и де тине шмѫле! къ ничи мъ баци сам ѧнтрѫ инмикъ, дар нѫ-с фрѫмшасъ?

Ѧнцълептѫл зисъ: ба фрѫмосъ, дар мъ рог лѫи дмнезѫ, съ нѫ аибъ парте де фрѫмсеца та.

Лѫме зисъ: аѫ доаръ нѫ сънт бѫнъ?

Ѧнцълептѫл зисъ: ба бѫнъ, ди н'ар адѫче бѫнътатѣ пре ниими ла ръѫтате.

Лѫме зисъ: дар нѫ сънт ѧнцълѣптъ?

Ѧнцълептѫл зъсъ: ба ѧнцълѣптъ, дн н'ар небѫнѝ пре ниминѣ ѧнцълепцѫне та.

Лѫме зисъ: ѧнсъ че-и де тине шмѫле! чи фели де сшкштѣлъ ли тѫ де зичи, къ нѫ сънт фрѫмосъ, ничи бѫнъ, ничи ѧнцълѣптъ, ши апои сжнгѫр дмнезѫ дѫпъ чи м'аѫ фъкѫт, ѧндат(ъ) ми-аѫ зис, къ сжнт бѫнъ?

Ѧнцълептѫл зисъ: адивърат! къ дмнезѫ нимик ръѫ н'аѫ фъкѫт, пентрѫ ачем ц'аѫ зис къ ещи бѫнъ. шаръ тѫ лѫме ѧншълътоаре! кѫ дѫлчѣца помилор тъи ли амъцинт пре чел ѧнтѣю зидит, адикъ пре стръмошѫл нострѫ Ѧдам, ши дѫлчаца та ша къзѫт фоарте амаръ. пентрѫ ачем те ѫръск ши те шкъръск.

Лѫме зисъ: ѡ шм де нимик! чн ещи тѫ? пшати фн н'ан читит ла сфънта скрипторъ, кѫ(м) зиче ла сфънта евангелїи, къ атъта аѫ юбит лѫме, кът пре фиюл съѫ ѫнѫл нъскѫт л'аѫ дат пентрѫ лѫме, адик(ъ) пентрѫ мине.

Ѧнцълептѫл зисъ: ба еѫ, лѫми, ам четит ла сфънта скриптѫръ; шаръ ди с'аѫ дат пре сине пентрѫ тине, нѫ ка доар съ с(ъ) шеще́скъ кѫ тинн, чи ка съ алѣгъ пре ли съи дин тине: [ка нѫ кѫм-ва] де чеи че ѫмблъ преи тине, потривиндѫ-съ цїе, съ моцинѣскъ ѧнтѫнерикѫл.

Лѫме зисъ: ѡ шм некѫноскъторю! ли (!) вние съ те шкъръск, къ ши тѫ ѧн мине петрѣчи ши прин лѫмина ме ѫмбле.

Ѧнцълептѫл зисъ: ѡ лѫме! мъкар де ар фи кѫм зичи тѫ, ка съ фїѫ еѫ шм некѫноскъторю, ка ѫмблънд прин лѫмина та съ нѫ те кѫноск, ничи съ фак кѫ тине прнетешѫг.

Лѹме зи́съ: ев акѹ те въз къ ецци ѹн некѹн дин чен мари. пентрѹ ачеа нѹ-ми маи требѹи съ стаѹ ла ворбъ кѹ ти́не.

Анцълептѹл зи́съ: хаи лѹми, сшколанъ! нѹ те фаче а те мжнїа пре мине, чи маи стъ ла ворбъ кѹ ми́не, ши-м спѹни пентрѹ чен чи-цци слѹжъск кѹм анци плаче цїе, кѹ чи дар ан дърѹецци?

Лѹме зисъ: ев ан дърѹеск (!) кѹ чи пофтеск ен дела мине.

Анцълептѹл зи́съ: дар ев алт н'аш пофти, фър кът авере фъръ шстенѣлъ къцигатъ.

Лѹме зи́съ: ацѣптъ пѹцинтел пън ан саръ, къ сикрїѹл тътъни-тъѹ шсте а колцѹ зидѹлѹи кѹ мѹлци бани мнстѹит, шї-и вен лѹа шн те(-и) анбогъци.

Анцълептѹл зи́съ: ен бини лѹме! къ ев дар пофтеск шн весте де шм бшгат.

Лѹме зи́съ: фратиле тъѹ шсте бшгат фшарте, шн акѹм с'аѹ кам болнит, ацѹнци-те кѹ Тома спици́рюл съ-л штръвѣскъ, шн вен ръмжнѣ мшценитори авѹцїи лѹи, шн вен ан фолрте бшгат.

Анцълептѹл зи́съ: лѹми! дар къ пофтеск съ ам шн мошїи шн шдшаръ скѹмпе, кът съ нѹ фїе ла алтѹл.

Лѹме зи́съ: шатъ къ ц'ам дат бани мѹлци; чѣркъ времн пън кънд ва вени чине-ва ла вре ш невши, шн атѹнчи пе ѹшор вен кѹмпъра де чеа чи пофте́ци.

Анцълептѹл зи́съ: лѹми! дар ев пофтеск швнвшзїи, кръїи, ка съ стъпъneск лѹме мѹлтъ.

Лѹме зи́съ: шмѹле! тѹ фїинд вестит де богат, пас де те липе́ци де ѹшиле анпъръцци, пън те вор афла къ ецци богат шн те вор пѹне швнвшд.

Анцълептѹл зисъ: мѹлцемъскѹ-ци лѹми, къ де къте ам пшфтит, де тоате мї-аи дърѹит. дар те пофтеск съ-м даи шн анпъръцїе черюлѹи съ моцинеск.

Лѹме зи́съ: ш дѹлчиле мїеѹ прїетин! дар нѹ-ци ажѹнци, къ де къте аи пофтит кѹ тоате тѣм дърѹит, шн фїинд анtрѹ атъта бїелшѹг, аѹ гъндеци къ-и мѹри?

Анцълептѹл зи́съ: дар ев цїѹ мѹлци пѹтерничи, дар нѹ цїѹ чи с'аѹ фъкѹт. ѹнде сънт анпъраций Пїерсилор? ѹнде шсте Алиѯандрѹ анпърат? чи маи пе скѹрт: ѹнде сънт мошїи, стръмошїи ноцрїи?

Лѹме зи́съ: ш прїетинн! чи-цци лѹкрѣзи минте де мъ атребаш пън ла атъта? дар ачецїа фїинд нн(це) шамени слаби де фи́ре, де м'аѹ пъръсит пре мине шн ш'аѹ скимбат вїаца

зикънд, къ вор съ мѣргъ ла алтъ лъме; чи ши ѣ ънкъ нѣ (им) м'ан поприт.

Ънцълептъл зисъ: кънд с'аѣ днспърцит де тине, кѣ че ын ънзъстрат?

Лъме зисъ: кѣ мълте ыш фи ънзъстрат, дар ей алт н'аѣ пофтит дела мине нимик, нѣман. 3. коци де пънзи, кѣ карнле ънвълиндѣ-съ ка ънтр'ѣн сарай, съ се десфътези ънтрѣ мика гропилнци.

Ънцълептъл зисъ: ѡ лъме! аѣ акѣ те афлѣ, къ ецни дишъртътоаре диш(ър)тътѣрилор, ши чине съ потривецни цїе съ асамъ(нъ) кѣ чела, чн гонецни вънтъл, шн съ разимъ де ѣмбръ; пентрѣ ачем нѣ те вын.

Лъме зись: дакъ нѣ мъ вей, пас сънътос, къ алцїи мъ рвагъ.

CXLVI.

1773.

(Ms. bibl. centr., mixt nepaginat copie din 1810, 8⁰, fol. 8a—11b.)

Istoria poamelor.

Истрнє пѫамелор.

Кжнд ѧпъръцїе преслъвита гътъи, ши шелъдѣе чинститъл кїедрѣ; шръ съборна родїи ера пъхарнык маре, мърѣл ера лшгшфѣт маре, кшарна ера хатман маре, вишина ера къмъраш маре, чнрѣша ера комис маре, къпѣшѣна ера клѣчерю маре, скорѣша ера пшстелник маре, зарзара ера столник маре. ши мѣрснръ стрѣгѣриле съ пърлскъ пре боерїи диванълѣи днайнте ѧпъратълѣи, гътъи зикжнд: чинститѣ ѧпъратє! фак цнри ѧпъръцїи тале, къ ѧтъю крединчосъл кипере, ши кимнѣл чел маре, ши кѣ чнмбрѣ спътарюл чел маре, ши кѣ цирѣл армашѣл чел маре, ѧкъ ши нѣкѣшоара мироситоаре ши гъбиннчосъл (! l. гъле—) шофран, ши алте мълте фивал (?) ѧпъратє, ши кшминдрѣл, ши дендрѣл, ши ливанѣл, ши тархшнѣл, шн дин чие-л'анци нничи ѣнѣл нѣ аскѣлтъ де порѣнка ѧпъръцїи тале, чи кѣ виклешѣг ши кѣ скърбъ съ сфътѣеск асѣпра ѧпъръцїи тале. атѣнче ѧпъратѣл зисъ: стрѣгѣри! аи тѣ мъртѣрїи съ пѣи де фаци, пентрѣ ачесте кѣвинте чи-м спѣсъш тѣ мїе? шръ стрѣгѣриле зисъ: ам, чинститѣ ѧпъратє! мъртѣрїи фшартє крединчосъ: ѧтъю пе маслина дмна, ши прѣ старица линтє,

ши манка страфидѧ кълъгъри́ца, ноухтъл, бвевл, гїшно́ае, ши ма́зире кап фъръ де трѫп, ши бо́евл ѧнекъто́рюл, ши пе ѧгимпосъл агриш, ши пе фрати́-мев щцът, ши пре непо́тъл мев ракїѫ, ши пре сърѫ-ме алъмжи; ѧкъ ши пе игъменъл фасе́ле ши ѧфлъто́рюл де пънтече. пре ачеле ам мъртъріи фоарте крединчо́асъ, чинстите ѧпъратe! атѫнче пѫрѫнчи ѧпъра́тъл и(с)правничилор лѫи, челор чи шидѣ пре лънгъ дънсъл: нѫчиле, алѫниле, каста́лиле, ро́шковиле, мигда́лиле, бѫреції, мънътѫрчиле ши прецълептъл ликѫраце. атѫнче аѫзинд ши бѫнъл ча́па, прекѫм къ аѫ пърът стрѫгѫриле пре боерїи дива́нѫлѫи, ѧдатъ съ ѧбръ(къ) ѧ дшаш-спрезъчи хаине моховъте, ши кѫ фїери ѧвенинатъ ши кѫ барба търъндѫ-съ пе пъмжнт, ши вени ѧнаинте ѧпъра́тѫлѫи, ши ценѫнки цшс шн зи́съ: ѧпъра́те! съ н'аиб па́рте де фра́ти-мев де ѫстѫрши, ши де сшкрѫ-мев де хрѣн, де кѫскръ-мев де праж, ши (де) сърѫ-ме де ръдике, ши де непо́цїи меи де моркови, ши питринжъл, ши постърнак, ши де неподтиле ме́ле ка́пери, ши де кардама́, къ минчѫни аѫ грънт стрѫгѫриле ѧнаинте ѧпъръцїи та́ле. атѫнче порѫнчи ши чапа исправничилор ей, челор чи шидѣ пре лънгъ дънса, пре прѣслъвита лѫмбиница, ши кастравѣтилѫи, ши дендрѫлѫи, ши ангена́рюлѫи, ши чѫлини, ши моло́трѫлѫи, ши тѫ шъзътоаре ла ма́си чинститъ ляптѫгъ, ши тѫ ѧдестълатъ варзи, ши тѫ бшга́тъ сфеклъ, дшриції меи спаранги, ши ацимацкїи, дешкидици-въ къръциле ши грънци кѫ дрепта́те. атѫнче ши дмнезъескъл зъмос вїинд ши ел ман пе ѫрмъ, ши де скърбъ ма́реаѫ слъбънщцит ши аѫ кръпат. атѫнче аѫзинд ши пїерсика дела Персида, прекѫм къ аѫ пърът пре бшерїи дивандѫлѫи, вени ши е ѧнаинте ѧпъратѫлѫи зикжнд: чинстите ѧпъра́те! фак цийри ѧпъръцїи та́ле, къ вине зарзара дела Индїа кѫ акъл аскѫцит, съ-л ѧфимгъ (!) ѧ грѫма́зїи тъи. атѫнче съ ѫмплѫ ѧпъратъл де мжнїи, ши съ скълъ ѧ пичоа́ре ши ѧчепѫ а блъстъмъ пре стрѫгѫри зикънд: съ фїи, стрѫгѫри блестемат, де лемн стръмб спънзѫрат, де кѫцит кърн (!) тъа́т, де вшиничи тинери кълкат. сънциле тъѫ съ-л бѣ бърба́цїи, минте съ ли́ съ ѧвълѫмскъ, фецile съ ли съ рѫминѣскъ, шкїи съ ли съ паинжънѣскъ, дин пичоа́ре съ шѫвъмскъ; пърéцїи съ ба́тъ ши ѧтр'ш па́рте ши ѧтр'алта, ши ѧ тинъ съ с(ъ) тъвълѣскъ. барбиле съ-ш мѫрѫмскъ, кънїи съ ле лингъ. шръ фименле съ-ш киши поа́лиле вине(ри)ле (?) прекѫм ли есте шбичеюл чел ръѫ ши скърнав. атѫнче съ скълъ тоци бшерїи чеи маре ѧ пичша́ре, ши зисър(ъ): амин, съ фїе кѫвънтъл деплин.

CXLVII.

1774.

(8⁰, 331 paginĭ, în 3 limbĭ: sărbeşte, rumâneşte şi nemţeşte.)

Катихи́сїсъ ми́кь .... пентрѫ трѣ́бa прѫ́нчилwрь челѡ́рь неѵ-ни́ци рѫмънеці́й .... тѵпъ́рить .... л Бе́чь.

Introducere. (pag. 4—10.)

Лтра́ре : вени́ці́й фїйлорь, аскѫлта́ци-мъ пре ми́не, фри́ка дмнѫ-лѫ́й вою́ лвъцà пре вой̀ . ѱал . лг . сх . вї.

1. Л. че́ вое́ці́й съ не лвéці́й пре но́й, кънд не кїемй̀ аша̀?

Р. ѣ́ѫ сокоте́скь л въ лвъцà пре вой̀, ка съ фи́ці́й крещи́нй бѫ́нй, шй̀ wа́менй де омені́е.

2. Л. ача́ста но́й дори́мь, шй̀ вои́мь а аскѫлтà.

Р. дѣ́къ дори́ці́й, шй̀ въ ве́ці́й лвъцà, ши ве́ці́й фа́че аша̀, вецй̀ фй̀ пе ача́стъ лѣ́ме бѫ́нй-норокѡ́шй, шаръ пе чѣл'а́лтъ лѣ́ме ферначи́ці́й.

3. Л. л че́ съ кѫпри́нде ачѣ́ а но́астръ бѫ́нъ-норочи́ре, шй̀ ферични́ре?

Р. лтрѫ дрѣ́пта кредѝнцъ, шй̀ адевъра́та дра́госте, шн лтрѫ бѫ́на нъдѣ́жде.

4. Л. аша́ да́ръ ачéсте трéй бѫнътѣ́ці́й сънть но́аw де требѫ́инцъ а ле ці̀й шн а ѵрма дѫ́пъ дѣнселе?

Р. аша шасте; кѣ́чй̀ фъръ кредѝнцъ нѫ е кѫ пѫти́нцъ а пла́чѣ лѫ́й дмнезеѫ, шн шаръш кредѝнца фъръ де фа́птеле дра́гостей шасте мо́артъ, шаръ ди́нь кредѝнцъ шн дра́госте съ на́це нъдéждѣ, шаръ дин' тѫ́стреле : бѫна-норочи́ре шн ферични́ре.

5. Л. кѫ́мь съ кїа́мъ ачѣ́ лвъцътѫ́ръ, лтрѫ ка́ре съ кѫпри́ндѣ бѫна-норочи́ре, шй̀ ферични́ре ноастръ?

Р. съ кїа́мъ ачѣ́м, лаптеле крещинътѣ́ці́й, шаръ дѫпъ вѡ́рба де шбще, катихі́смь.

6. Л. че́ шасте ача́ста, катихі́смь?

Р. шасте лвъцътѫ́ръ скѫрта́тъ пе́нтрѫ лтрѣ́къ крещинъта́тѣ, шн че́ трéбѫе а крѣ́де, шй̀ че́ а фа́че, шй̀ ди́н' че́ л нъдъждѫ́й мънтѫ́ире фїéце-къро́м крещи́нь.

7. Л. че́ пѫ́й л ло́кь де темéю лà ачéсть катихі́смь?

Р. ачéле трéй ма́й сѫсь зи́се бѫнътѣ́ці́й . май лтѣ́й кредѝнца, шаръ дѫпъ дѣ́нса дра́гостѣ, шн пе ѵрма ачéм нъдѣ́ждѣ.

8. Л. л че съ лкїе кредѝнца?

Р. ѧ сфнтꙋлꙗ сѵмволꙋ а соборꙋлꙋй дѷнтѣю а тоатъ лꙋмѣ де ла Ничѣа.

Pentru dragostea cătră Dumnezeu. (pag. 174—178.)

Пентрꙋ драгоста кѣтрꙗ дмнезѣꙋ.

Ѧтѣꙗ порꙋнкъ.

1. Ѧ. карѣ ѥсте порꙋнка дѷнѣтѣю?

Р. ев сѣнтъ дмнꙋлꙗ дмнезѣꙋлꙗ тѣꙋ, съ нꙋ фіѣ ціѣ алци дмнезѣй афаръ де мѷне. (Єшѷр. 20, 2.)

2. Ѧ. чѣ порꙋнчѣціе дмнезѣꙋ ѧ ачастъ порꙋнкъ?

Р. порꙋнчѣціе ачаста, ка адевъратѣ съ кꙋноаскъ прѣ ель ши ѧтр'ѣнсꙋлꙗ сѣ крѣдъ, ши афаръ дѣ тоате сѣ-ль юбѣскъ, сѣ-ль чинстѣскъ, шѷ съ и се ѧкѷне, шѷ съ-й слꙋжаскъ, ши съ съ тѣмъ кꙋ адевъратъ кꙋчѣринчїе.

3. Ѧ. дѣкъ порꙋнчѣціе ачаста, даръ чѣ опрѣціе?

Р. опрѣціе ель чѣ гроасъ недмнезѣйре, шѷ а лѷмбилорꙗ мꙋлтъ дмнезѣйре, шѷ ѧкинаръ дѣ идолѷ, дешартꙗ крединцъ, адекъ, недрептꙗ чинстѷрꙗ дѣ дмнезѣꙋ; ѧкъ май опрѣціе врѣжъторіа, шѷ тотъ фѣлюлꙗ дѣ фермекъторіе.

Ѯ доаѡ порꙋнкъ.

4. Ѧ. карѣ ѥсте а доаѡ порꙋнкъ?

Р. съ нꙋ фачи ціе кѷпъ чоплѷтъ, нічѣ тоатъ асемънаръ, съ нꙋ те ѧкинъ лорꙗ, шѷ съ нꙋ слꙋжѣцѷй лорꙗ. (Єшѷр. 20, 4. 5.)

5. Ѧ. че опрѣціе дмнезѣꙋ лѷчъ?

Р. опрѣціе ачаста, ка крецѷни, чѷнстꙗ ши ѧкинъчѷнꙗ карѣ съ каде ѵнꙋꙗ дмнезѣꙋ, нѷче ѵнїꙗ фъптѷрѷй нѷчъ ѧтр'ѷнѷ кѷпъ съ нꙋ ѡ дѣе, чѷ лꙋй ѵнꙋꙗ съ слꙋжаскъ. ѧ скꙋрть; опрѣціе съ нꙋ фачемъ кѷпѷрѷй ідолѣцѷй, шѷ съ нꙋ нѣ ѧкинѣмъ лорꙗ, ка лꙗ дмнезѣꙋ.

Pentru rugăcĭune de obște. (pag. 252—260.)

Пѣнтрꙋ рꙋгъчѷне дѣ обіце.

1. Ѧ. чѣ ѥсте даръ рꙋгъчѷнꙗ?

Р. ѥсте ачѣꙗ ворбѷре динъ лъꙋнтрꙋ кꙋ дмнезѣꙋ а сꙋфлетꙋлꙋй ши а мѷнцїй.

2. Ѧ. чѷне ѥсте датѷрю а съ рꙋгà?

Р. тóтъ крещи́нꙋль, ка́ре аре ѧ хр̃стосъ ѧдръзни́ре а съ апропїѧ кѣ́тръ та́тъль.

З. Л. пе́нтрꙋ чѣ̀ ѐ ель датóрю а съ рꙋга̀?

Р. пе́нтрꙋ къ 1) ашà порꙋнчѣ́ціе мънтꙋнтóрюль, зикѣ́ндь: нелчета́ть въ рꙋга́ций. 2) кѣчй нóй дѣ̀ лá нóй нимúка нꙋ̀ авéмь, нꙋ́май тоáте ацептѣ́мь дѣ̀ лà дм̃незéꙋ.

4. Л. че сѣ́нтемь датóрй а чѣ́ре де ла дм̃незéꙋ?

Р. май нáинте, тоáте лꙋ́кръриле чѣ́ле дх̃овничéций, ларъ дꙋ́пъ ачѣ́ѧ шй лꙋ́кръриле чѣ́ле трꙋпéций.

5. Л. кꙋ́мь съ кáде а съ рꙋга̀ лꙋй дм̃незéꙋ?

Р. кꙋ тáре крединцъ ѧ нꙋ́меле фіюлꙋй лꙋй дм̃незéꙋ. ашà вóмь фй аскꙋлтáций.

6. Л. дáръ пентрꙋ чúне авéмь а нѣ̀ рꙋга̀?

Р. пе́нтрꙋ тóций оáменїй, шй пе́нтрꙋ тóций крещи́нїй, кѣчй шй ѧтрꙋ ачѣ́ѧ съ арáтъ драгостѧ кътръ апроáпеле.

7. Л. ѧкъ пе́нтрꙋ чúне трéбꙋе а не рꙋга̀?

Р. ма́й мꙋ́лть пе́нтрꙋ ѧпъраáть, шй ѧпъръціе, шй пе́нтрꙋ тоáтъ стѣпънúрѣ миренѣ́скъ, шй дх̃овничáскъ.

8. Л. дáръ пе́птрꙋ непрїѧ́тинїи нóцри, оáре трéбꙋе съ не рꙋгѣ́мь?

Р. сúнгꙋрь мънтꙋнтóрюль ашà порꙋнчѣ́ціе: юбúций нѣ̀ врѣжмáшїи вóцри, шй въ рꙋга́ций пе́нтрꙋ чéй че въ фáкь обúдъ.

9. Л. кѧ́ндь ѐ бúне а нѣ̀ рꙋга̀?

Р. ѧ тóтъ часꙋль, шй ѧ тоáтъ врѣ́мѧ, кѣчй дм̃незéꙋ грѣ́ѧце: нелчета́ть въ рꙋга́ций.

10. Л. оꙋнде съ кꙋвúне а нѣ̀ рꙋга̀?

Р. ѧ тотъ лóкꙋль, прекꙋ́мь порꙋнчѣ́ціе апóстолꙋль.

11. Л. чѣ̀ фолóсь ѥсте де ла рꙋгъчꙋ́не?

Р. рꙋгъчꙋ́нѧ чѣ̀ кꙋ крединцъ ши кꙋчерничíе фáче пре дм̃незéꙋ милостúвь, шй ель дѣ̀ ноáш тóтъ чѣ̀ чѣ́ремь дꙋ́пъ вóѧ сà.

CXLVIII.

1774.

(M. Kogălniceanŭ: Letopisiţile vol. III, Miŭ 1846, pag. 189—286.)

Letopisiţŭl domnilor Moldovii de Enăkĭ Kogălniceanŭ.

Satira slugilor domneşti la Ţarigrad. (pag. 282.)

Ĭiče vroim să ărătăm pentrŭ mare şi mŭltă skădere ce aŭ kŭrs neamŭlŭi kreştinesk ăn Ţarigrad, ales celora ce se răzăma ăn domniile ţărilor Moldovei şi a ţării Romănieşti, kare ačeste ţări era toată kivirnisească şi agonisirea. şi fiind kă din pričina oştirilor ce aŭ ţănŭt peste činči ani, nŭmai pănă la 1773 dekemvrie 30 kare s'aŭ skris, aŭ fost răzmaş la mare skăpătčiŭne ată domnii mazili, kăt şi Bezedelele şi Kapikihaele şi alţi boieri mŭlţi şi de činste, kare nŭ pŭtem ka să le ărătăm nŭmele şi boiarile lor, kači nŭ se kade. ear o samă de slăvi a lor, oamені din ţara Romănească, văzănd ăn kăte se afla stăpăniі lor, trăgănd şi ei oare kare lipsă din čele ce le trebŭia, kă pe semne nŭ le ajŭnsea ată din răndŭl mănkatŭlŭi kăt şi din răndŭl pŭrtatŭlŭi, fiindŭ-le şi kăile ănkise, nepŭtănd ka să se dŭkă de la lokŭrile ačeste, trăgea şi ei mare lipsă la toate kŭ stăpăniі lor; păn ă răzmăsăse de lŭase şi mŭlt obraz, de făčea ce le era voia, grăind şi kăt le venia la gŭră, zikănd kă kŭ ačeste ăşi răkoresk ĭniмile. şi lăngă alte mŭlte ce lexăia, aŭ ănčepŭt a le face stihŭri ăn skris, kŭ kare ăi hŭlesk, fiind kă s'aŭ skăpat din mila ačelor ţări ănfrŭmŭsecate; karele văzăndŭ-le şi noi ačeste, le am ănsemnat dŭpă skrisorile lor, ărătăndŭ-le ăntr'ačest kip:

Istorie ce aŭ skos domnilor şi boierilor.

Oh! lŭme ănşălătoare
De 'mpăraţi ănvrăjbitoare;
Kŭm era de dŭlce mierea,
Ĭakŭm est 'amară fierea.
Şi kŭ toate 'mpodobită
Ĭakŭm te-ară ţi pre lŭmită.

Лндестꙋлат'ецїі де тоатє,
Шї домнїі н'авꙋръ партє,
Къ де чє нꙋ с'аꙋ темꙋт,
Ячеєа акꙋм лє аꙋ сосіт.
Къзъмънтꙋл боіерілор
Єстє ка ваі де капꙋл лор;
Къ дінтр'жнші сънт періці,
Кꙋ съръчіє 'мподобіці,
Шї де нъказ ші де сꙋдорі,
Лс болнаві пе зі де чінчі орі.
Нꙋмаі лє є пе дрептатє,
Съ лє пат'ачестє тоатє.
Нꙋ-і кꙋ калє съ гръім
Ка съ нꙋ-і маі педепсім;
Съ скрім тот де домніє
К'аꙋ ръмас ла грєа ꙋрціє.
Дін безъделе кꙋм въд єꙋ,
Ор съ ръмъє-н халꙋл меꙋ;
Мъкар къ єꙋ сънт о слꙋгъ,
Слꙋжеск, мънънк, пꙋн лн пꙋнгъ;
Єі фінд депрінші ла бінє
Я съ лє каде рꙋшінє.
Кънд н'ор авєа ом съ-і слꙋжескъ,
Ятꙋнчі-о съ се педепсескъ.
Къ н'ор пꙋтєа съ єа слꙋгъ
К'апоі пънєа н'а съ аціꙋнгъ.
Честє тоат'ор съ се факъ
Чєва време съ маі трєкъ.
Келтꙋєала аꙋ сфършіт,
К'аꙋ фост бані де фꙋмъріт.
Блъстъмꙋл челор съраче
Нꙋ лє ва фі лор лн пачє.
Чє ші каса челꙋі чє-о арє,
Я съ ръмъіє ла вънзарє.
Де кънд с'аꙋ дескіс оціле,
Єі ші-аꙋ пердꙋт мінціле;
Тот лмблънд дін касъ 'н касъ,
Кꙋ інїма фріптъ, арсъ,
Шї съ афле пентрꙋ пачє,
Ка доар Молдова с'а 'нтоарчє!
Кꙋм с'аратъ, нꙋ се 'нтоарчє,

Пекѫм къз д'іче-н колче
Єі вор съ се-нглендіческъ,
Ка съ нѫ се небѫнеаскъ;
Ші тоці де-о ворбъ съ фіе,
Пе даторнічі съ-і мънгъіе;
Фіінд къ стригъ 'н гѫра маре,
Къ-і вор пѫне ла 'нкісоаре.
Ші де воіе ръ че аѫ
Слѫціле одіхнъ н'аѫ.
Нѫ маі авем сънътате,
Де ле пѫтем ръбда тоате.
Стъпъніі лас съ гръеаскъ
Ка съ се маі ръкореаскъ;
Къ аѫ ініма амаръ.
Кънд, Молдово, бѫнъ царъ,
Стаѫ ла тіне де гѫндескѫ
Інімиле лі се топескѫ!
Де зефкіѫрі че аѫ фъкѫт,
Прімблъндѫ-се пе ла Прѫт
Кѫ бѫтка, кѫ патрѫ каі,
Фъкънд зефкіѫ ка ніще краі;
Лъѫтаріі ле кънта,
Гріжа църіі нѫ пѫрта.
Дѫмнезеѫ аша възънд,
Ді лъсъ ан веак плънгънд;
Плънгъндѫ-ші пъкателе,
Ка съ-ші ціе фаптеле;
Фаптеле че-н цар' аѫ фъкѫт
Якѫм тоате лор аѫ сосіт.
Кѫ зефкіѫріле че аѫ трас,
Якѫм ле варъ пе нас.
Н'ор сфѫрші ініма реа,
Кът зіле вор авеа.
Ѫнде аміньте ші адѫче,
Пънеа нѫ полте с'о мънънче.
Къці оамені аѫде трекънд,
Тот кълъраші ді паре-н гънд;
Ші се скоалъ де ла масъ,
Кѫ ініма фріптъ, арсъ;
Ші тот стъ, де се гѫндеще,
Ші дін гѫр' аша гръеще:

„Молдова къ ні-аў ліпсіт,
Маі біне ам фі мўріт;·
Съ нў маі трѣім к'окарѣ
Маі мўлт кў ініm' амарѣ!
Де пе-акўм ѧнчепе лўме
Я нў кѣўта ла нўме.
Пе каре н'авеам препўс
Якўм с'аў-нѣлцат маі сўс.
Ѧі дѣм бўнѣ діміпеацѣ,
Ѓл нў вра съ не маі вазѣ.
Ѣсте нў-с німікѣ, фрате;
Ор съ віе реле фоарте;
К'о съ мерцем ла бърбіеріе,
Съ не разѣ пе даторіе.
Ші вор съ не амъреаскѣ,
Пентрў цара Ромънеаскѣ;
Бътѣнд кў кўвінтеле:
Че ам фъкўт пўнцеле!
Дар ноі че ръспўнс съ дѣм
Ка съ нў не рўшінѣм?
К'аў фост пўнці пе недрептате
Ші н'ам авўт де еле парте.
Ѓі ѧнсѣ тот н'о съ креадѣ,
Ζікѣнд, къ ле-авем ѧн ладѣ,
Ші ле цінем тот аскўнсе,
Пін гевгірўрі сѣнт сўпўсе.
Ші нў ців къ ѧн сѣндўче
Н'аў соаречі че с'апўче."
Съ венім дар ла черчетаре,
Ла че де пе ўрмѣ старе,
Къ боіеріўл де діван
Я с'аціўнгѣ бакчеван,
Ші съ стріце пе сокак,
Бѣнзѣнд, тот пражі ші спѣнак.
Ѣчеаста де нў ле віне
Ші вор съ трѣеаскѣ біне,
Ѣпўче с' де бѣкѣліе
Къ-і маі маре боіеріе.
Ш'ачеаста де нў ле плаче,
Пе хамал вазѣ че фаче,
Къ кѣтѣ ѧі зіоа де маре

Карѣ лемне ѧн спинаре.
Сѫнт ш'алте мансѹпѹрі мѹлте,
Де нѹ пот съ-мі віе амінте.
Нічі тот съ ле повістеск
Къ мъ тем съ нѹ ръческ.

Ші с'аѹ сфършіт халтѹріле Мѹнтенілор пѣнъ аіче.

CXLIX.

1775.

(Folio, II foĭ + 5 + 211 paginĭ paginate.)

Омілїаі . адекъ кѹвінтеле .... пърінтелѹй нóстрѹ Макáріе челѹй мáре .... ѧ Бѹкѹрéцій . ѧ анѹл дела $\widetilde{\text{хс}}$. ,а$\widetilde{\psi}$ое.

Cuvânt I: Tâlcul proorocieĭ din Ezechiel. (pag. 1—2.)

Кѹвънт . $\widetilde{\text{а}}$.

Дѹховничáскъ тълкѹйре а веденїей чéїн скрíсе ла пророкѹл Іезекїíл'.

Кап . $\widetilde{\text{а}}$.

Пророкѹл' Іезекїíл' веденїе шѝ ведѣре дѹмнезеѧскъ шѝ прѣслъвíтъ възѫнд', ѡ аѹ повестíт, ѡ аѹ скрíс веденїа чѣ плíнъ де тáйне негрăйте . пéнтрѹ кѣ аѹ възѹт ѧ кѫмп' кърѹцъ де херѹвімí, пáтрѹ вíте дѹховничéцій, ѧтрѹ фíеце кáрѣ вíтъ пáтрѹ образе авѫнд', о фáцъ а лéѹлѹй, шѝ о фáцъ а вълтѹрѹлѹй, шѝ чѣм-л'áлтъ а вицéлѹлѹй, шѝ алтъ фáцъ а шмѹлѹй . ши аripи ѧтрѹ фíеце-кáреле образ', кѫт' а нѹ съ ѧцелѣце де чиневáшій ѧнаíнциле сѹ дóсѹриле . спáтеле лѹр' ерà плíне де окí, шѝ пѫнтечеле ашíждерѣ ерà плíн' де окí . шѝ нѹ ерà шáрешій кáреле лóк', кáреле съ нѹ фíе плíн' де окí . шѝ рóате ѧтрѹ фíеце-кáреле образ трéй кà ѧ рóатъ, ши ѧ рóате ерà дѹх' . шѝ аѹ възѹт ка о асемънáре де шм, шѝ чѣле десѹпт' пичóареле лѹй кà лѹкрѹл сапфíрѹлѹй . шѝ ѡ пѹртà кърѹца херѹвімíй, шѝ вítеле пре стъпѫнѹл' чéл' ѧкълекáт', ор' оѹнде врѣ а мѣрце ѧ фáцъ ерà . шѝ аѹ възѹт' сѹпт' херѹвімí кà ѡ мѫнъ де шм цѫíндѹ-ѡ шѝ пѹртѫндѹ-ѡ.

Кап. ѕ.

Шн̀ ачáста че ѧ̀ възв́т' проро́кѹл' ѧтрѹ оуйми́ре, адевъра́тъ ѧ̀ фо́ст' шн̀ кѹ̀ дова́дъ, арътà ѧсъ алт-чева́ши ши май-наи́нте ѧкипѹ̀ лѹкрѹ̀ таиник ши дѹмнезе́ск, та́йнъ кѹ̀ адевъра́т' аскѹ́нсъ днн' нѣ́мѹри, ши ѧтрѹ анїи че́цй май де пре ѹ́рмъ арътáтъ ѧтрѹ іѹи́рѣ лѹй Хрїсто́с'. пе́нтрѹ къ ѡ ѧ̀ възв́т та́йна сѹ́флетѹлѹй че́лѹм че пре до́мнѹл' съѹ врѣ̀ а-л' прїнмѝ ши скáѹнѹл мъри́рїй ачéстѹм а и съ фáче; къ сѹ́флетѹл кареле с'ѧ̀ ѧвредничи́т' а съ ѧпъртъшѝ кѹ̀ дѹ́хѹл' лѹмі́ней лѹй, шн̀ с'ѧ̀ стрълѹчи́т дела ѹрѹмѹсѣ́цѣ негръи́тей слáвей лѹй, гътѝндѹ-л пре ачéста лѹ́ишй спрè скáѹн' шн̀ спрè лъкáш', лѹми́нъ съ фáче кѹ̀ то́тѹл, шн̀ кѹ̀ то́тѹл обрáз', шн̀ окю̀ кѹ̀ то́тѹл'; шн̀ нѹ̀ è ни́чй о пáрте а лѹй кáрѣ съ нѹ̀ фíе плúнъ де дѹховничéцїй окїй лѹми́ней; адекъ нѹ̀ е ни́чй оуна ѧтѹнекáтъ, чй то́т кѹ̀ то́тѹл лѹми́нъ шн̀ дѹ́х' лѹкрѫ́ндѹ-се. шн̀ де окй фїи́нд' плúн' кѹ̀ то́тѹл, шн̀ нелавѫ́нд' ѧнапо́ю са́ѹ ѧ до́с вре о пáрте, чй кѹ̀ то́тѹл ѧ фáцъ ерà фїи́нд', ѧкълекáтъ фїи́нд' шн̀ шъзѫ́нд прè дѫ́нсѹл' негръи́та ѹрѹмѹсѣ́цѣ слáвей лѹмі́ней лѹй Хрїсто́с. шн̀ дѹпре кѹ́м со́арелѣ кѹ̀ то́тѹл асѣ́менѣ ѥсте, нелавѫ́нд' вре о пáрте ѧ до́с са́ѹ кѹ̀ лíпсъ, чй то́т кѹ̀ то́тѹл' с'ѧ̀ прослъвúт кѹ̀ лѹмíна, шн̀ то́т' лѹми́нъ ѥсте кѹ̀ пъръцилѣ фїи́нд' асѣ́менѣ; са́ѹ прекѹ́м фо́кѹл, лѹми́на ачáста а фо́кѹлѹй то́атъ асѣ́менѣ ѥсте еїишй, шн̀ нѹ̀ аре ѧтрѹ си́нешй кáп' са́ѹ мáрцине, са́ѹ май мáре шн май ми́къ, ашà шн̀ сѹ́флетѹл чéл стрълѹчи́т', десъвѫ́ршúт, де негръи́та ѹрѹмѹсѣ́цѣ слáвей лѹмі́ней фѣ́цїй лѹй Хс, шн̀ ѧпревнáт' кѹ̀ дѹ́хѹл сфѫ́нт' десъвѫ́ршúт', шн̀ кáреле, лъкáш' с'ѧ̀ ѧвредничи́т а съ фáче шн̀ скáѹн а лѹи дѹмнезе́ѹ, то́т' окю̀, шн̀ то́т' лѹмі́нъ, шн̀ то́т' обрáз, шн̀ то́т' слáвъ, шн̀ то́т' дѹ́х' съ фáче, ашà прè ел ѧлкътѹи́ндѹ-л Хс, кáреле ѧл адѹ́че ши-л' дѹ́че, ши́-л' цине, ши́-л' по́артъ прè ел'. шн̀ ашà ѧл' гътѣ́це, ши́-л' ѧподобѣ́це кѹ̀ подо́лѣ дѹховничáскъ, пе́нтрѹ къ зѝче: мѫ́нъ де шм ерà сѹ́пт' хервімúй, къ ел' ѥсте кáреле съ по́артъ ѧтр'ѫ́нсѹл', ши́-л повъцѹ́це прè дѫ́нсѹл.

Cuvânt VIII: Dumnezeu prin sfinţiĭ face minunile. (Fol. 210—211.)

Квънт и.

Дꙋмнезе́ꙋ шсте ка́реле прин сфинцїй сѣ́й ле фа́че минꙋ́ниле.

Кап. д.

Де́чй дѣ́кл ѧтрꙋ́ оумбра атѫ́тъ съ рѣвърсѣ́ дꙋ́хꙋл чел сфѫ́нт, кꙋ кѫ́т май вѫртóс ѧтрꙋ́ ашезъмѫ́нтꙋл че́ст но́ꙋ: ѧтрꙋ́ кре́че, ѧтрꙋ́ вени́рѣ лꙋ́й Хрїстóс, оунде съ фъкꙋ́ рѣвърса́рѣ шй ѧвъта́рѣ дꙋ́хꙋлꙋй; пе́нтрꙋ къ вóю върса́, зи́че дин дꙋ́хꙋл мїе́ꙋ престѣ́ тóт трꙋ́пꙋл. Ачаста шсте чѣ́м че ле зи́с сѫ́нгꙋр домнꙋл, кꙋ́м къ ѧпреꙋ́нъ кꙋ вóй вою́ фй, пънъ ла сфѫршиту́л вѣ́кꙋлꙋй. Пе́нтрꙋ къ тóт че́ла че ка́ꙋтъ, афлъ. Пентрꙋ къ дѣ́кл зи́че: вóй рѣ́й фїи́нд, ци́цй а ле да́ дѣ́рй бꙋ́не фи́лор вóцрїй, кꙋ кѫ́т май вѫртóс пърі́нтеле вострꙋ́ че́л чересск ле ва да́ дꙋ́х сфѫ́нт, че́лора че че́р дела́ дѫ́нсꙋл кꙋ пꙋтѣ́ре шй кꙋ адеверѝре мꙋ́лтъ дꙋпре кꙋ́м грѣ́ѧце Ап̃óстолꙋл. Де́чй оунеле кѫ ачѣ́стѣ, шй кꙋ мъсꙋ́ръ, шй кꙋ дꙋрѣ́ре, шй кꙋ шстенѣ́клъ мꙋ́лтъ, шй кꙋ рѫбда́ре, шй кꙋ претенѝмѣ чѣ́ къторъ ачѐста съ афлъ. Симцѝриле сꙋ́флетꙋлꙋй дꙋпрѐ чѣ́ грѣ́йтъ искꙋсі́ндꙋ-се, шй прѝн кꙋнъта́те, шй прѝн ръота́те, адекъ, шй прѝн мъестрі́нле, шй прѝн врѫжмъші́нле, шй прѝн ѧкꙋнжꙋрѣ́риле чѣ́ле де мꙋ́лте кі́пꙋрй, шй прѝн пѫндитꙋ́риле ръотъ́цїй. Шй ашіждерѣ́ шй прѝн фѣ́клюрнле де да́рꙋрй, шй прѝн сприжинѝрнле чѣ́ле прѝн фѣ́клюрй де кі́пꙋрй але лꙋкрѣ́рїй шй пꙋтѐрїи дꙋ́хꙋлꙋй. Пе́нтрꙋ къ ачела че ѡ кꙋно́аце, зга́йба ръотъ́цїй, ка́рѣ прѝн па́тимй ѧл спꙋ́рѣ пре шмꙋл че́л дин лъ́ꙋнтрꙋ, шй нꙋ ѡ кꙋно́аце ѧтрꙋ дѫ́нсꙋл сприжини́рѣ сфѫ́нтꙋлꙋй дꙋ́хꙋлꙋй адевѣ́рꙋлꙋй, ка́рѣ ѡ ѧпꙋтерничѣ́це непꙋтінца лꙋ́й шй сꙋ́флетꙋл ѧл лноѫце ѧтрꙋ веселі́а иннмей, оунꙋл кѫ ачѐста ѧтрꙋ несокоті́нцъ оумблъ, некꙋноскѫ́ндꙋ-ѡ, орѫндꙋа́ла чѣ прѝн мꙋ́лте кі́пꙋрй а да́рꙋлꙋй шй а пѣчїй лꙋ́й дꙋмнезе́ꙋ. Шй ѣръшй шй чела че съ ажторѣ́зъ дела́ до́мнꙋл шй съ афлъ ѧтрꙋ веселі́е дꙋховничѐскъ шй ѧтрꙋ да́рꙋрй черéцй, дѐ ва сокоти́ а нꙋ май фй май мꙋ́лт мишка́т деспрѐ пъка́т, фꙋрѫ́ндꙋ-се съ амъцѣ́це, сꙋпцїрета́тѣ ръотъ́цїй несокоті́ндꙋ-ѡ, шй не 'нцелегѫ́ндꙋ-ѡ крѣ́церѣ прꙋнчі́мей, ка́рѣ дꙋпрѐ па́рте съ фъкꙋ́ шй десъвѫршѝрѣ ѧтрꙋ Хс. къ прѝн да́рѣ сфѫ́нтꙋлꙋй шй дꙋмнезе́ѐскꙋлꙋи дꙋ́хꙋлꙋй ѧл прослъвѝм, пре пърі́нтеле шй прѐ фі́ол шй прѐ дꙋ́хꙋл сфѫ́нт ѧ вѣ́чй.

Ямѝн.

Сфѫршиту́л че́лор чі́нзечй де омїлі́и.

CL.

1777.

(Ms. Gaster, Codex miscell., 4°, foia 145b—160a.)

Physiologus.

Cap. I: Pentru Finix şi pentru vultur. (Fol. 145b—146b.)

Пилделе пасърилор. Кап. а.

Ѣскѹлтаци чем че нѹ кредеци лнвїерѣ лѹи Хс. пентрѹ ѡ пасире, че съ кѣмъ финиѯѹ. къ финиѯѹл есте маре кап. ши есте ман маре декът пъѹнѹл, ши маре ла ѡбраз. ши спѹне де дънсѹл, къ есте фъръ соцїе. ши тръеще чинчи сѹте де ани. дѹпъ ачем съ дѹче спре ръсъритѹл соарелѹи, ши (а)дѹче мѹлцимѣ мѹлт(ъ) де мирезме вѹне; ши цинид де моартѣ са, къ дѹпъ чинчи сѹте де ани ва съ моаръ. дечи (м) скорцишиѹаре ши кѹнишоаре ден мѹнтеле Гаванѹлѹи, ши съ сѹе ла ѹн лок лналт спре ръсърит, ши лнтинде арнпнле сале ши стъ; ши де разеле соарелѹи съ апринде ши арде де тот, ши съ фаче праф. дѹп'ачем дин ченѹша лѹи съ фаче ѹн вїерме; ѯар дни вїермеле ачела съ фаче ѯар финиѯѹ пасъре, ка ши лнтъю, ши зборъ лн Правїм.

Ѣшиждерѣ зиче, къ ши вѹлтѹрѹл тръеще ѡ сѹтъ де ани; дѹпъ ачем лмбътрънеще ши ѡрбеще, ши де арипи съ лигреѹазъ. дѹпъ ачем съ дѹче ла ѡаре-каре изворю, ши съ кѹфѹндъ аколо, ши аша зборъ спре въздѹх, ши де разиле соарелѹи съ апринде; ши възънд изворюл лимпеде, ѯар съ [съ!] лнтоарче лнтр'ънсѹл, ши съ кѹфѹндъ де трей ѡри, ши съ лнноеще ѯаръши къ (l. ка) ши лнтъю. — Пентрѹ ачѣста зиче Давид прѡрокѹл: линои-се-вор к'алѣ вѹлтѹрѹлѹи тинерециле тале.

Ѣша ши ѡмѹл чел пъкътос, дакъ съ лнтоарче ши съ кѹръцъще кѹ есповеданїе, адевърат съ кѹръцъще, ши съ лнноеще ка ши лнтъю.

Cap. X: Pentru zâmbru. (Fol. 151a—151b.)

Пилда л зъчѣ. пентрѹ зъмбрѹ.

Зъмбрѹл есте хїаръ ман маре, декът тоате хїаръле, авънд фрѹмѹсеце ши фоарте лнфрикошатъ. перии лѹи чѹдаци, фрѹнтѣ лѹи чѹдатъ, ши ман страшникъ декът тоате хїаръ-

Я грѣи нѫ мѣ причепѫ,
Нѫ цїѫ, де ѫнде съ ѧнчепѫ.
Съ ѳак ѡ жалникъ ѣшрѣъ,
Пентрѫ Григори Гнка Ѯодъ
Гнка Ѯшдъ*) чел вестит,
Ла че сѳършинт аѫ венит.
Ѡ лимѣъ ритѫричаскъ,
Ѧр требѫи съ грѣыскъ;
Съ арът ачастъ ѧнтѣмплари,
Грѫзникъ, ши де мирари.
Ла каре ѧн кѫноскѫт ѳоарте,
Халѫл лѫмїи чен дишарте;
Кѣчи кѣ н'аре ниче ѫн бине
Лѫме, статорникъ ѧн сине.
Съ жѫдече ѫри че шмѫ,
Ѧнтѣмпларе ачестѫи домнѫ,
Ка съ вазъ, ѧналтъ старе
Ѡ, че примеждїи грееле аре!

Ѯра плин де бѫкѫрїе,
Лѫѧнд а трѣе дѫмнїе.
Де времи кѣнд аѫ дѫмнитѫ,
Кѫ маре недежде с'аѫ хрънитѫ;
Дар непѫтѣндѫ, ка съ цїе,
Ла че сѳършитѫ ва съ вїе,
Непѫтѣндѫ, съ с(ъ) пъзаскъ,
Де ѫрїе ѧмпъръѣтыскъ.
Кѣчи ѳър ди вестн ѧл ацѫнсъ,
Примеждїе че неспѫсъ.
Примеждїе гре де моарте,
Кѫ каре аѫ пернт тоате.
Ши нѫ де моарте ѳнаскъ,
Че де сакїе тѫрчаскъ.
С'аѫ вестит ѧн цара тоатъ
Кѫм кѣ вине де ла поартъ,
Ѫн капецїѫ ръндѫит.
Кѫначе и с'аѫ ръндѫит

*) De adoua mână: чел пѫтерник ши — = *b*.

Cap. XVIII: Pentru stărcu. (Fol. 155b.)

Пилда а шптъспрезъче . шр пентрѫ стъркѫ.

Стъркѫл дакъ ѧнѣтрънеще ле каде пенile ши нѫ маи пот а вѣна ши а съ хрѣни; атѫичѣ съ стрънгѫ пѫни лор, ши-и акопере кѫ арипile лор, ши-н ѧнкълзъще, ши ле даѫ хранъ, пѣнъ че ле кресѫ пенеле, ши-ши винѫ ѧн фире.

Ѩша ши тѫ шмѫле, чинстеще пре пъринции тъи ла бътрънецъ ши ла тинерецъ, шн вине те вор кѫвънта, ши вен трѣи ани мѫлци; шр де те вор блестема, блестемѫл те ва ажѫнце . къ блестемѫл пъринцилор, дезрѣдъчинѣзъ пѣнъ ла а трейлѣ нѣм.

Cap. XXIV: Pentru sgripsor. (Fol. 159a—159b.)

Пилда а доазечи ши патрѫ . пентрѫ сгрипсор.

Сгрипсорѫл есте пасъре маи маре декът тоате пъсърile челе зѣврътоаре, ши тръеще ѧн пъмънтѫл а лѫи Ѩвнал, пре ръѫл Ѩкїанѫлѫи . шр кънд ръсаре соареле дентрѫ адънкѫл апїи, ши-ши варсъ разиле сале, дечи ѧнтинзиндѫ-ши арипile ажѫнце разиле соарелѫи; шн вине алт грипсор ла дънсѫл, ши стъ ѧнаинтѣ лѫ(н), грънинд амъндои ши зъкънд: дътътороѫле де лѫминъ! вин-о шн дъ лѫмина та . дечи кът стъ грипсорѫл, атъта стъ арханґелѫл Михаил ши Прѣчиста рѫгънд пре милостивѫл дѫмнезѣѫ, кътръ пачѣ креѫиннилор.

Пентрѫ ачеїа ши тѫ шмѫле, съ кѫнощи де ла чине ѧци есте вїаца, ка съ дан лаѫдъ шн мѫлцъмитъ лѫи дѫмнезѣѫ ѧн тоате зилile вїецни тале.

CLI.

1777.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., 4°, fol. 204—207, copie de pe la 1800. — *b*. M. Kogălniceanu: Cronicele Românieĭ, Tom III, Bucurescĭ 1874, pag. 275—280.)

Стихѫрй ѧ версѫри, пентрѫ Григорїе Гика Водъ (*b*. де Енакі Когълничеанѫ).

Ерънд съ арет, ши съ гръескѫ
Де мнраре мъ зимъскѫ;

Я грѣн нѫ мѣ причепѫ,
Нѫ цїѫ, де ѫнде съ ѧнчепѫ.
Съ фак ѡ жалникъ ѣворѣъ,
Пентрѫ Григори Гика Водъ
Гика Ѣводъ*) чел вестит,
Ла че сфършит аѫ венит.
Ѳ лимѣъ ритѳричаскъ,
Ѧр требѫи съ грѣыскъ;
Съ арът ачастъ ѧнтѣмплари,
Грѫзникъ, ши де мирари.
Ла каре ѧи кѫноскѫт фоарте,
Халѫл лѫмїи чеи дишарте;
Кѣчи къ н'аре ниче ѫн бине
Лѫме, статорникъ ѧн сине.
Съ жѫдече ѡри че ѡмѫ,
Ѧнтѣмпларе ачестѫи домнѫ,
Ка съ вазъ, ѧналтъ старе
Ѳ, че примеждїи греле аре!

Єра плин де бѫкѫрїе,
Лѫнд а трѣе дѡмнїе.
Де време кѣнд аѫ дѡмнитѫ,
Кѫ маре недежде с'аѫ хрънитѫ;
Дар непѫтѣндѫ, ка съ цїе,
Ла че сфършитѫ ва съ вїе,
Непѫтѣндѫ, съ с(ъ) пъзаскъ,
Де ѫрцїе ѧмпърътяскъ.
Кѣчи фър ди вести ѧл ацѫнсъ,
Примеждїе че неспѫсъ.
Примеждїе гре де моарте,
Кѫ каре аѫ перит тоате.
Ши нѫ де моарте фираскъ,
Че де сакїе тѫрчаскъ.
С'аѫ вестит ѧн цара тоатъ
Кѫм къ вине де ла поартъ,
Ѫн капецїѫ рѣндѫит.
Кѡначе и с'аѫ рѣндѫит

*) De adoua mână: чел пѫтерник ши — = *b*.

Дар нѫ цїе нимене бине,
Кѫ че гънд шн трабъ вйне;
Нѫман Ешдъ аѫ зъс, къ цїе,
Ръспѫнзъндѫ ан спътърїе.
Фиинд бшериме тоатъ
Че шбишиѫитъ глóатъ.
Кѫ ш съптъмън(ъ) аннаните,
Йѫ зъс ачесте кѫвинте:
„Йчестѫ капецїѫ че вине,
Йсти приетин кѫ мине,
Ши-и тримис, ка съ вестяскъ
Дин пършнка анпъръта́скъ,
Къ нѫ-и гриж(е) ан ръзбшн,
Йиче ан царъ ла ной.“
Ши андатъ че аѫ аѫзит,
Къ ла Шанта аѫ сшсит,
Йѫ тримес аннаните,
Съ-л анти(м)пене кѫ чинсте;
Ка съ-и фак анти(м)пинарн,
Фиинд бею ши агъ мари.
Шн кѫ чинсте съ-л прїимаскъ,
Ка пе ш слъгъ ампъръташскъ.
Шн аша антръндѫ ан шраш,
Йчестѫ прїетни ѫчигаш,
Нѫман кѫ ал съѫ аргалъкѫ
Ла касъле ан бенликѫ.
Йр съмбътъ дак 'аѫ сшсит,
Бъзи, че виклешѫгѫ аѫ фъкѫт:
С'аѫ фъкѫт, къ-и бшлнавѫ фоарте,
Ши аѫ черѫт дшфторял съ-л каѫте;
Тримицъндѫ лѫи Ешдъ цинре,
Къ-н болнав преете фире,
Шн ар вре съ вїе ла кѫрте,
Къ аре съ ворбаскъ мѫлте
Треби мари ши лѫкрѫри анналте,
Ши ферман съ-и аръте;
Йр нѫ поатъ пентрѫ боалъ,
Къчи дин пат нѫ с(ъ) скоалъ.
Йр Ешдъ аѫзинд аша, аѫ крезѫт,
Ка кънд л'ар фи ши възѫт.

Недъндѫ ниче ѫи препѫс
Йѫ трнмесѫ дчестѫ ръспѫнсѫ:
„Съ нѫ факъ шстиналъ
Фиинд ѫ бен ши агъ мари, ши сѫпърат
Къ ва мерци Мъріе-са [де болъ.
Яколш ла газда са.“
Ши дар фи спѫс Фштакн,
Прекѫм шѫ спѫс Гаврилаки,
Тоате ар фи пѫтѫт препѫне,
Яче аскѫнсъ дншелъчѫне.
Дар че с(ъ) зичем ман мѫлт?
Часѫл морцїи н'ѫ цїѫт.
Дечи дѫминека дн десаръ,
Ѳх! че час ши зи амаръ!
Пшрончи ка съ-н гътаскъ,
Карѣта са че дшмнаскъ,
Кѫ атѣта грѣбире мари,
Ка кѣндѫ ар мерци ла принблари;
Ши адес зиче ши днтреба:
Че нѫ-и адѫкѫ карѣта,
Ман дн грабъ?
Ка време съ нѫ съ тракъ.
Ешдъ дндатъ пѫрчегънд,
Йѫ рѣмас дшамна плънгънд;
Кѣчи шѫ зъс, съ нѫ пѫрчагъ,
Пън нѫ ва черчета съ вазъ.
Ячестѫ аше нѫмит,
Кѫ че пшршнкъ ѫ венит;
Дар фиинд къ ш(н) ман днианте,
Ла нимикъ нѫ вре съ ѡ аскѫлте,
Ниче атѫнче н'ѫ аскѫлтат,
Ла ачел фшлшситори сфат.
Ши кѣндѫ ѫ врѫт съ пѫрчагъ,
Ятѫнче тѫфиди-баша л'ѫ днтребат:
„Ей, афенди, ар фи бини,
Съ ман ей шаменн кѫ тини;
Мъкар дои, тръи тѫфицни
Фиинд къ мъргѫ нѫман дои копїи,
Ши дои, тръи бонринаш,
Йл доиле къмъраш.“

Пѫнче Ешдѫ аѫ ръспѫнсѫ:
„Ня требе, къ сънт де аџѫнсѫ!
Ня̆ман ѫнѫл ши кѫ тине;
Къ н'ам съ мъ бат кѫ нниме.“
Пша ла време де нопте,
Мерџе ел сънгѫрел ла моарте;
Сатѫл(?) фър ди калабалъкѫ
Ла касъле ди бенлъкѫ.
Пр ешстанџїи съ гътис(ъ)
Прекѫм ли съ пшршнчис(ъ),
Ши ешиндѫ-и лнианте,
Л'аѫ лнти(м)пинат кѫ чнисте.
Ши сѫн(и)дѫ-съ пре скаръ
Ал сприжине де сѫпт сисишаръ;
Пр алцїи ал цине де поале,
Плцїи ли фъче тинпиндле.
Ши дакъ с'аѫ сѫит сѫс,
Ла капеци-баша с'аѫ дѫс
Ши аѫ фъкѫт дестѫл крам(!)
Пчестѫ прнетин викдан;
Прниминдѫ-л кѫ бѫкѫрїе,
Прътъндѫ прнитенїне.
Пр кефѫл лѫи ера-н аднисѫл,
Пентрѫ къ л'аѫ принсѫ-л.
Фъкънд мѫлтъ вое бѫнъ,
Пентрѫ къ л'аѫ принсѫ ла мънъ,
Ши лесне л'аѫ амъџит,
Прекѫм н'аѫ нъдъждѫит.
Пр пе копїи тѫфиџїи,
Пѫ лѫат ла кафиџїи,
Пдекъ, ка съ-и чинстыскъ
Дѫпъ ръндѫѫла тѫрчаскъ:
Кѫ чѫбѫчи, кѫ кафеле,
Ка съ нѫ сте пе ла зъбреле.
Ка де съ ва аѫзи стригарн,
Съ нѫ факъ тѫлбѫрари.
Пр ѫнїи тѫрчи шинде ла ѫш
Пр алцїи пе-н къмъри аскѫнш,
Прекѫм ле ера пшрончици,
Де кѫ време шръндѫиц.

Ятънче лнтрарѫ лн касѫ,
Ячеи че с(ѫ) армасѫ;
Шн ѫшиле лнкнзънд
Ля стѫтѫт кѫ тоцїи рънд.
Ѣзъндѫ Гика аче стримтоари,
Л'ал кѫпринсѫ ѡ фрикѫ маре;
Кѫчи атънче ал кѫноскѫт,
Сълнница л кари ал лнкъпѫт,
Де каре а скъпа нѫ поате,
Фїиндѫ ши сфършитѫ апродпе.
Дечи фъкъндѫ пѫцинѫ ворѫ,
Капецїѫ кътрѫ Ѣвдѫ,
Че ыѫ зъс, кѫм л'ал мѫстрат
Нѫ цїѫ, кѫ нѫ м'ам лнтъмплат,
Яколѡ, ѫнде ворвве
Йѫ лнтинсѫ табакере,
Шн къндѫ Ѣвдѫ с'ал плекат,
Ядекѫ, ка съ ен тѫбакѫ,
Фъкѫ съмнѫ лѫн хазнатарѫл,
Сѫ-л лѡваскѫ кѫ хамцерѫл.
Шн лндатѫ лл лѡви лн спате,
Шн фъкѫ рани де моарте.
Ятънче Ѣвдѫ ал къзѫт пре пат,
„Яман! афенди! ал стръгат
Фїн-ц милѫ, нѫ мѫ перди,
Кѫ нѫ ам алтѫ нъдежди;
Скоате-м(ѫ) де ла ѫрцїе,
Нѫ-м лъса каса пѫстїе.“
Дар чине вре съ-л аскѫлтѫ?
Сал съ вїе съ-и ацѫте?
Кѫчи лндатѫ чее-л'анци
Ѣвстанцїи, че ста лнтр'анци(?)
Нъвълнид ка ниците ферѫ
Ли кѫците лл лѫарѫ.
Ѣвдѫ пѫцин с'ал лѫптат,
Шн фераста ал стрѫкат,
Връндѫ съ ыс(ѫ) съ скапе,
Де аче кѫмплитѫ моарте.
Шн кънд вѫ съ ман стрѫце,
Ѫн тѫркѫ де грѫмаз лл стрънце.

Тѫфнцї-баша аѫ аѫзит,
Ѫн глас слабѫ ши аморцит,
Ши алергъ съ лнтре лн кас(ъ);
Йр тѫрчїн дела ѫш(ъ) нѫ-л лас(ъ).
Дечи къѫтъ, съ съ лнтоаркъ,
Къ сънгѫрелѫ че вре съ факъ?
Йр Ешдъ кѫ аттъте мѫнчн,
Прекѫм спѫн ши де мѫченнч(и),
Дѫпъ че аѫ слъбнт де тот,
Съ лъсъ ка ѫн морт.
Ши лндатъ аѫ венит целат,
Де ыѫ тъет капѫл;
Циинда-л, мншкънда лн мънъ,
Ла капеци-баша лл лнкинъ.
Фъкънда ачестѫ кврбан
Лн време де ръимъзан.
Йр трѫпѫл лѫи чел мѫлт трѫдит,
Ши де кѫците ръзбит
Стънда лн фаца касъи лнтинсѫ,
Извврънда дентр'ънсѫ сънце;
Ши съ бате ка ѫн пещи,
Лн сънце съ тъвълеци.
Дѫпъ че л'аѫ дизбръкат,
Пе ферастъ афаръ л'аѫ арѫнкат.
Ши шезънд лепъдат цвс,
Лн парте касъи ден дос;
Бвстанцїн пѫцин съпаръ,
Ши аколш лл лнгрвпаръ.
Ши дин аверпле лѫи тоате,
Неавънд ла а са моарте,
Мъкар тръи коци де пънзъ,
Пре пїептѫ-и съ-и лнтинзъ.
Йр капѫл лѫи лл пѫсъръ лнтр'о кѫтїе
Ши-л трими-с(ъ) ла лмпъръцїе.
Кѫм ши авере лѫи тоатъ,
С'аѫ фъкѫт теслим ла тоате.
Ка кѫноскѫтъ съ фїе,
Лнпъръткска ѫрцїе.
Ши аша с'аѫ съвършит
Ешдъ Гика, чел вестит,

Кѫ ѡ моарте аше кѫмплитъ
Кът нѫман дѫшманилѡр ѧи плътитъ.
Ѩиче с'аѫ съвършит патима лѫи Гика Ѥѡдъ.*)

CLII.

1779.

(Ms. Gaster, Codex miscell., folio, nepaginat, fol. 40a—76b.)

Bertold.

Inceputul vieţiĭ luĭ Bertold. (Fol. 40a.)

Ѧнчепѫтѫл вїецни ши а ѳаптелѡр лѫи Бертолд, де че аѫ ѳъкѫт ши лѫкрат ѧн вїѧца лѫи.

Ѧн зи́лиле лѫи Ѩмбон, ѧнпъратѫл Логоба́тѫлѫи, кариле аѫ стъпънит тоатъ Ита́лиѧ, ера скаѫнѫл ѧнпъратѫлѫи ла Верона. аѳлатѫ-с'аѫ ѧн кѫрте лѫи ѫн мѫжик, пе кариле ѧл кїемà Бертолд; ѡм грозав ши ѫрът ла кипѫл лѫи, кът нѫ ера алтѫл аскмине лѫи ѧн тоатъ лѫмѣ. дар фиинд къ-и липсиѧ фрѫмсъца кипѫлѫи, ѧн присосїѧ аскѫцире минцни ши а истечѫнии, къ ера ѭте ши гата ла ръспѫнсѫри; ши аѳа́рь дин искѫси́ре минцни ера ши маргиѡл ши виклян. фире, прекѫм ѧи парте мѫжич(и)лор аше съ аѳла; ѩрь ѳъптѫра трѫпѫлѫи ера ера(!) аша́, прекѫм съ веди арътат ѧн цос.

Chipul luĭ Bertold. (Fol. 40a.)

Ѩрътаре кипѫлѫи (лѫи) Бертолд.

Ѩчестѫ Бертолд ера ѧнтр'ачест кип: мик ла ѡбраз, къпъцинос, гогоне́цѫ ка ѡ бъши́кь, фрѫнте згърчитъ, ѡкии роши ка фокѫл, спрънчениле лѫнцн ши сълбатиче ка пъръл де поркѫ, ѫрекилѣ лѫнцн ка де мъгарю, гѫра маре ши стрънгъ, бѫзиле лъсате ѧн цос ка де кал, барба да́съ ши ѳоарте пе цос пе сѫпт бърбїѧ ка де цап, насѫл стрѣмбѫ ши ръдикат ѧн сѫс, кѫ нъриле ла́тѣ, кѫ динцни аѳарь ка де ръмъторю сълбатик, кѫ .Г͡. .Д͡. динцн грош де де сѫпт; ши кънд ворвїѧ, съ пърїѧ къ ѳїербѫ къти-ва ѡа́ле ла ѳок, пичо́ариле ѧи ера ка але цапѫлѫи, ши тот трѫпѫл ѳлокос, ши чо́рапии де арнич грош ши кърпицн.

*) cf. asemenea: Convorbirĭ Literare 1877 (an. XI), pag. 461—464.

Vicleşugul luĭ Bertold. (Fol. 51a.)

Виклешѹгѹл лѹи Бертолд, че ав фъкѹт де ав мерс ла ынпъратѹл нич гол нич ынбрькат. дѹп(ъ) кѹм ли зи́съсъ.

Ыдшша зи́, съ скѹлъ Бертолд ши гъси ш мрежи, ши дезбрькьндѹ-с(ъ) де хаинеле лѹи, с'ав ынфъшѹрат кѹ аче мрежи, ши с'ав дѹс ла ынпъратѹл. деч ынпъратѹл дакъ л'ав възѹт аша ли зисъ:

Л. пентрѹ че тъи а́рьтат ынаинте мъ аша?

Б. нѹ мъи зис тѹ ынсѹ́ци астъз деминяцъ, съ виѹ ла ти́не, съ нѹ фиѹ. нич гол нич ынбрькат.

Л. адевъ́рат, аша ц'ам зис.

Б. ѣатъ дар къ ши ѹ ынтрѹ ачест кип ам ѹрмат, къ м'ам ынвьлит ынтрѹ ачастъ мрежи, ши ш парте де мъдѹлърилъ мелъ съ вьд, ши ш парте сънт акоперитъ.

Л. ѹнде ли фост пън акѹм?

Б. аколо ѹнде ѹ ам стътѹт, мъи мѹлт нѹ вою ста, ши аколо ѹнде став ѹ, алции нѹ пот ста фъръ нѹмаи ѹ.

Л. че фа́че та́тѹл-тъѹ, мѹмъ-та, фрате-тъѹ, ши сорѹ-та?

Б. та́тѹл мїѹ динтр'о пагѹбь фа́че до. мѹ́ма мъ фаче ѹнии вечине а сали ачее, каре алт(ъ) дат(ъ) нѹ ш ва мъи фач(е). фрате-мїѹ кьци гьсьци, атьци ѹчиде. сорѹ-мъ плънче(!) чем че ав рьс тот анѹл ачест(а).

Л. дескѹркъ-м ачест тълкѹ.

Б. татъл мїѹ пофтинд съ ынкизь ш кале ла кьмпѹ ав пѹс мърьчѹни пе ѹрмъ; ачеи карии ави шбичею съ мыргъ пре аче кале, трекьнд ши пе де ш парте де ачеи мърьчѹни ши пе алтъ парте, атъта кът ѹнде ера ѹн дрѹм ав фъкѹт ~к. дрѹмѹри. мѹмъ-мъ ынкиде шкии ѹнии махалациоен, каре мѹри́съ; лѹкрѹл че нѹ-л ва мъи фа́че алтъ датъ. фа́рате(!)-мїѹ шезьнд ла соа́ре, ѹчиди кьци пьдѹки гьсеци ын кьмеши. сорѹме ын анѹл ачест(а) с'ав дезмердат кѹ ѹн иѹовник ал ен, ши ав пѹрчес гре; ѣарь акѹм плънци дѹрере нацирии са́ле, виинд време съ наскь прѹнкѹл.

Л. ка́ре ести ман маре зи, декът ар пѹте фи?

Б. ачем ын каре шеди шмѹл немънкат.

Л. ка́ре ести ман маре небѹнине а шмѹлѹи?

Б. а съ цине чинева ынцелепт.

Л. пентрѹ каре причинь алвеци ман ынтъи барба ши мѹстяца, де(къ)т пърѹ капѹлѹи?

Чине фъцн де пофтиле пъмънтъляи, добындецн поамиле черюляи.

Чине ести фър де прїетин, каре ка ун трун фър де сънлет.

Чине каса дин каси шин нъ сокотецн че ва съ факъ, съ индоарче фър де испрăвь.

Чине дъ кърънд ч'ав фъгъдуит, дъ де воăм лун.

Чине нъ ести вредник пентрун дънсул, нъ ести нич пентрун алцин.

Чине юбецн бунътăте, требуи съ гонаскъ ръутăте.

Чине аре вин бун ăн каса-ш, тот дăуна став ăлчоарне ла ушн.

Чине алецн армиле, ва съ съ бată кă алцин.

Чине съ индрестиз(ъ) де бинне алтăм, алцин рăд ла невое лăи.

CLIII.

1779.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell. 1779. Folio, nepaginat, fol. 121a—123b, necomplect la sfârşit. — *b*. Ms. Gaster, Codex miscell. 1777. 4°, fol. 7a—12b. — *c*. Ms. Acad. Rom., Codex miscell. 1799, pag. 10—18.)

Trepetnic.

Трепетникь : адекъ тълкуйрь де съмни че клътеск пе трунь уманзи.

a. fol. 121a—121b, *b*. fol. 7a—8b, *c*. pag. 10—12.

Де съ ва клъти въреăл капăлун ва добындй, сав де-н ва дърун дăмиезе ун кокон, фоарти индепърт ва фй.

Кика де съ ва клъти, ăн уасте ăин мерцн ши царъш съньтос те ăи индоарче.

Крецитзл де съ ва клъти, ницн уамини нецинцн вор вени ши вор адуче у добындъ.

Тъмпла друпт'ъ де съ ва клъти, цăдекъторю де уамени ăи еши.

Тъмпла стънг'ъ де съ ва клъти (*b*. индр'о весълїе вей петрече).

Грăмазїи денапои де съ вор клъти, вени-ц-ва вести рă, сав ăи пъци пагубъ.

Грăмазїи дин нонтрун де съ вор клъти, спре у царъ ăи мерце ши măлци ци съ вор индина.

Чафа де съ ва клъти, ѡ вести р҃ вїи а҃зи ши те вїи ѧнтреста ши царъш те вїи бѫкѫра.

Фрѫнте де съ ва клъти, кѫвинти рьле вїи а҃зи ши немикъ нѫ ва҆ фи.

Фрѫнте ѧнтре ѡки де съ ва (клъти, ѧнтр)'о кале сав ла ръзбою де вин мерци пре лесне (*b.* вїи ѫмбла).

Тъмпла дисѫпра ѡкюлѫи (*b.* дрепт) де съ ва клъти, ѡ поманъ вии фаче.

Тъмпла дисѫпра ѡкюлѫи стънгѫ де съ ва клъти, че ва гънди ѡмѫл съ факъ ва ши испръви.

Ѯреке дрепт(ъ) де съ ва клъти, ѫн кѫвънт бѫн де ла ѫн прїетин ѧи ва вени ши те вїи бѫкѫра.

Ѯреке стънгъ де съ ва клъти, ѫн кѫвънт рьѫ вїи а҃зи.

Ζгърчѫл ѯрекин дрепти де съ ва клъти, чартъ сав гълчавъ вин ав҃.

Ζгърчѫл ѯрекин стънци де съ ва клъти, ѫн прїетин де бине те ва грьи.

Спрьнчана дрепт(ъ) де съ ва клъти, ѫн кѫконѫ вїи добьнди.

Спрьнчана стънгъ де съ ва клъти, сацѫ де бѫкате спѫни.

Спрьнчениле амъндоѧ ѡ дат(ъ) де съ вор клъти, весълїе вїи ав҃.

Ѧнтре спрьнчени де съ ва клъти, ѫн прїетинѫ ѧц ва вени ши те вен бѫкѫра.

Ѳкюл дрептѫ де съ ва клъти, че вии гънди пре вои ѧц ва фи.

Ѳкюл стънгѫ ши спрьнчана стънгъ де съ вор клъти амьндоѧ ѡ датъ, ѡ мънїе деспре ѡ парти вени-ц-ва ши апои царъш те вии потоли.

Кѡада ѡкюлѫи дрептѫ де съ ва клъти, добьндъ аратъ.

Кѡада ѡкюлѫи дрепт деспре нас де съ ва клъти, кѫконѫ ва нации.

Кѡада ѡкюлѫи стънгѫ де съ ва клъти, бѫкѫрїе де кѫконѫ сав де вїацн кѫ ньрок спѫни.

Цана дрептъ де съ ва клъти, ѫн прїетинѫ че нѫ л'ан цинѫт вени-ц-ва ши те вїи ѧнпрїетени кѫ дънсѫл.

Цана дрепт(ъ) де десѫпт де съ ва клъти, ѡ добъндъ де ла ѫн пѫтерник вїи ав҃к.

Цана стънгъ де съ ва клъти, гълчеавъ вїи ав҃.

Цана стънгъ де (десѫпт де съ ва) клъти, ѡареш-чини де рьѫ те ва г(рьи.).

Чине фъци де иофтиле пъмънтълъи, добънденин поамиле черюлън.

Чине ести фър де прїетин, каре ка ън трън фър де сънфлет.

Чине каси дин каси ши нъ сокотеци че ва сь факъ, сь антоарче фър де испрăвь.

Чине дь кърънд ч'ал фъгъдуит, дь де воăм лъи.

Чине нъ ести вредник пентрън дънсъл, нъ ести нич пентрън алцин.

Чине юбеци бъньтăте, требуи сь гонеск рьутăте.

Чине аре вин бън ан каш-ш, тот дуна стаъ алчоариле ла уши.

Чине алеци армиле, ва съ съ бать къ алцин.

Чине съ антрестиз(ъ) де биниле алтъм, алцин рьд ла невое лъи.

CLIII.

1779.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell. 1779. Folio, nepaginat, fol. 121a—123b, necomplect la sfârşit. — *b*. Ms. Gaster, Codex miscell. 1777. 4⁰, fol. 7a—12b. — *c*. Ms. Acad. Rom., Codex miscell. 1799, pag. 10—18.)

Trepetnic.

Трепетникь : адекъ тълкуйрь де съмни че клътескъ пе трупъ умълъи.

a. fol. 121a—121b, *b*. fol. 7a—8b, *c*. pag. 10—12.

Де съ ва клъти въръзъл капълъи ва добънди, сау де-и ва дъръи дъмиезеу ун кукон, фоарти анцелепт ва фи.

Кика де съ ва клъти, ан уасте ăин мерци ши шарьш съньтос те ăин антоарче.

Крецитъл де съ ва клъти, ници уамини нецинъци вор вени ши вор адъче у добъндъ.

Тъмпла дрептъ де съ ва клъти, цъдекъторю де уамени ăин еши.

Тъмпла стънгъ де съ ва клъти (*b*. антр'о весълїе вей петрече).

Грумазїи денапои де съ вор клъти, вени-ц-ва вести рь, сау ăин пъци пагубъ.

Грумазїи дин нонтрь де съ вор клъти, спре у царъ ăин мерце ши мълци ци съ вор анкина.

Чафа де съ ва клъти, ѡ вести рѣ вїи авзй ши те вїи лнтреста ши шрьш те вїи бѫкѫра.

Фрѫнте де съ ва клъти, кѫкинти рьле вїи авзй ши немикъ нѫ ва фи.

Фрѫнте лнтре шки де съ ва (клъти, лнтр)'о кале сав ла ръзбою де вни мерци пре лесне (*b.* вїи ѫмбла).

Тъмпла дисѫпра шкюлѫи (*b.* дрепт) де съ ва клъти, ѡ поманъ вни фаче.

Тъмпла дисѫпра шкюлѫи стънгѫ де съ ва клъти, че ва гънди шмѫл съ факъ ва ши испръви.

Ѫреке дрипт(ъ) де съ ва клъти, ѫн кѫвънт бѫн де ла ѫн прїетин ли ва вени ши те вїи бѫкѫра.

Ѫреке стънгъ де съ ва клъти, ѫн кѫвънт рьѫ вїи авзи.

Згърчѫл ѫрекии дрепти де съ ва клъти, чартъ сав гълчавъ вни аве.

Згърчѫл ѫрекии стънци де съ ва клъти, ѫн прїетин де бине те ва грьи.

Спрьнчана дрипт(ъ) де съ ва клъти, ѫн кѫконѫ вїи добънди.

Спрьнчана стънгъ де съ ва клъти, сацѫ де бѫкате спѫни.

Спрьнченииле амъндоѩ ѡ дат(ъ) де съ вор клъти, весълїе вїи аве.

Лнтре спрьнчени де съ ва клъти, ѫн прїетинѫ лц ва вени ши те вни бѫкѫра.

Ѫкюл дрептѫ де съ ва клъти, че вни гънди пре вон лц ва фи.

Ѫкюл стънгѫ ши спрьнчана стънгъ де съ вор клъти амьндоѩ ѡ датъ, ѡ мънїе деспре ѡ парти вени-ц-ва ши апои шрьш те вни потоли.

Кѫада шкюлѫи дрептѫ де съ ва клъти, добьндъ аратъ.

Кѫада шкюлѫи дрепт деспре нас де съ ва клъти, кѫконѫ ва нащи.

Кѫада шкюлѫи стънгѫ де съ ва клъти, бѫкѫрїе де кѫконѫ сав де вїнаци кѫ ньрок спѫни.

Цана дриптъ де съ ва клъти, ѫн прїетинѫ че нѫ л'ам цинѫт вени-ц-ва ши те вїи лнпрїетени кѫ дънсѫл.

Цана дрипт(ъ) де десѫпт де съ ва клъти, ѡ добъндъ де ла ѫн пѫтерник вїи авѣ.

Цана стънгъ де съ ва клъти, гълчеавъ вїи аве.

Цана стънгъ де (десѫпт де съ ва) клъти, шареш-чини де рьѫ те ва г(рьи.).

CLIV.

1780.

(Folio mic., 48 paginĭ paginate, greceşte şi româneşte.)

Pravila luĭ Ipsilante.

Συνταγμάτιον Νομικον . . . . . κυρίου Ιωαννου Αλεξάνδρου Ιωαννου Υψηλαντη Βοεβοδα . . . . .'Εν τῇ τυπογραφίᾳ τῆς Ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Ουγγροβλαχίας. ᾳψπ.

Predoslovie. (Fol. 1b—2a.)

Дрéпть ачѣ́а милꙋи́ндꙋ-не дм҃незеꙋ кꙋ домнíа ачéстꙋй принципáть, пе лѫ́гъ чѣ́ле-л'алте фа́чери де би́не че нѣ́мь стрѣдꙋи́ть съ арѣтѣмь ла то́цй де wбще, шй дешсеби́ть ла фíце-ка́ре, ам' сокоти́т' домнíа мѣ̀, къ ача́ста шсте чѣ́ маи де фоло́сь, нꙋ́ нꙋмаи пентрꙋ бꙋ́на петре́черѣ лъкꙋнто́рилwрь, чй шй пентрꙋ чи́нстѣ лwрь; пентрꙋ къ алтъ маи мꙋ́лтъ дефъймáре нꙋ́ поáте а фй ла оунь норо́д', шй маи вѫртóс' ла чел де бꙋ́нъ кредúнцъ, декѫ́ть а вїецꙋй фъръ де прáвилй, адекъ са́ꙋ съ нꙋ́ анѣ̀ъ прáвилй, са́ꙋ съ нꙋ́ оурмéзе дꙋпъ прáвилй. ѧтр'ачéсташ' кúп амь афлáть домнíа мѣ̀ пре лъкꙋнто́рїй Балáхїй, ка́рїй мъка́рь къ оунй-wрй оурмá ѧпъръте́цилwрь прáвилй че́лwрь де wбще, шй алте-wрй wбичéюрилwрь че́лwрь пѣмѫнтéцй, ка́ре wбичеюрй кꙋ кꙋвѫ́нт' къ сѫ́нть дúнь векúме съ сѫргꙋ́а спре а авѣ̀ ѧтъри́ре. да́ръ кꙋ тоáте ачéстѣ ни́чи правúлиле пꙋ́рꙋрѣ ѧтр'ꙋн' кúп' пъзѣ̀, ничй векúмѣ wбичéюрилwрь незмнитúт' цинѣ̀; чи кѫ́ндь кꙋ прáвилиле стрикá wбичѣ́юриле, кѫ́ндь шръшь кꙋ wбичѣ́юриле съ ѧпотривїа́ прáвилилwрь. дрéпть ачѣ́а динь ѧчепꙋ́тꙋль домнíй мѣ́ле, динь мꙋ́лтеле грúжй ка́ре пꙋ́рꙋрѣ не копри́ндꙋ, пѫрлежинд вре́ме кꙋ нелчетáте шстенéлй амь стрѫ́нсꙋ домнíа мѣ̀; ѧнсъ, дин' прáвили, чѣ́ле че сънт маи трибꙋ́ннчáсе спре повáца жꙋдекъцилwрь, шръ динь wбичéюрй, амь алéсь чѣ́ле маи адéсѣ оурмáте ѧ цáръ, асемънѫндꙋ-се шареш-кꙋмь шй кꙋ прáвилиле; пе лѫ́гъ ачѣ́стѣ шй алтеле шареш'-ка́ре повѣ́цй де ѧншине алкътꙋ́йндь домнíа мѣ̀ динь жѣ́лбиле шй прúчини, чѣ̀ пе тоáте зúлиле съ адꙋ́к' ла аꙋзꙋ́ль но́стрꙋ, акꙋ́мь ла аль шáселѣ ань аль домнíй мѣ́ле [чѣ̀ кꙋ мúла лꙋй дм҃незеꙋ кꙋ́рце], амь ашъза́ть но́аш алкътꙋйтъ прáвилъ, ка оунь изво́дь ши ѧдрептáре тꙋтꙋ́рwрь че́лwра, че съ вwрь афлá жꙋдекѫ́ндь кꙋ сфáть де

шѣще шй къ адеверйрѣ прѣ сфицїй сале Митрополитѹлѹй, и а ювитóрилорь де дмнезéѹ епйскопй шй а велйцилшрь боерилшрь домнíй мѣле.

Pentru divanul domnesc. (Fol. 3a.)

Пентрѹ дивáнѹль гдъ.

а. Дивáнѹл гдъ. съ се фáкъ де трéй шрй пе съптъмжнъ, адекъ лѹнѣ, мїеркѹрѣ шй сжмбъта. днсъ лѹнѣ ши мїеркѹрѣ съ съ кáѹте прйчини чéлор че с'ай жѹдекáт ла департаментѹри сай ла велйци боерй шй нѹ с'ай мѹлцъмит пе а лор хотържре, шй ай черѹт' къ апелáцїе съ мсъ ла дивáн'; сай прйчиниле че вóмь порѹнчй съ се кáѹте ла дивáнѹл нóстрѹ фъръ де а нѹ се шржндѹй май наинте ла алтъ жѹдекáтъ. Йръ сжмбъта съ се кáѹте прйчиниле виновъцéци але пѹшкърíй, шн мсжнделе, ши хотържриле лор.

в. Жѹдекътóрїи, хотържрѣ че вшрь фáче дѹпъ прáвилъ, съ айкъ даторíе съ ѡ аráте де фáцъ аколѡ атжть пържшѹлѹй кжть шй пържтѹлѹй, шй шржндѹйтѹл' запчѹ съ се сжргáскъ а лúа фъръ де зъбáвъ анафорáша сай кáртѣ де жѹдекáтъ, ши съ ѡ аráте чéлорь че съ причинѹéскь. днтре кáре чель че нѹ с'ай мѹлцъмйть хотържрїй, фъкжндь апелáцїе прнн ръвáшь, съ вл шржндѹй сай ла велíцй божрй, сай ла дивáнѹль домнíй мѣле пентрѹ а съ черчетá прйчина де изнѡвъ.

Pentru părinţi şi copíi. (Fol. 36b.)

Пентрѹ пърйнцй шй копíй.

а. Пърйнцїй нѹ съ трáгь ла жѹдекáтъ пентрѹ алишверйшѹриле копíилорь лшрь, фър де нѹмай де съ вѡрь доведй къ шй ей ай фóсть товарошй къ копíй лшр, сай къ ѡ ай авѹть ей шржндѹйцй ла негѹцъторíй, ши алишверйшѹрй, фїйндь къ атѹнчй съ винѹéскь.

в. Пърйнцїи нѹ съ винѹéскь ла виновъцíиле копíилорь лшрь чéлорь де кжрстъ, шрй че фéль де виновъцíй вшр фй; шрь де съ вѡрь кѹноáще къ шй ей ай фóст' пърташи къ копíи лшрь, ши съ вѡрь доведй прин бѹне довéзй, атѹнчй съ винѹéскь; шрь де вшр фй копíи сѹпт' шкротйрѣ пърйнцилшрь фїйндь днкъ невърстнечй, шй вѡрь грешй, атѹнчй съ винѹéскь пърйнцїи пентрѹ непѹртáрѣ де грйжъ а фїилорь лѡрь, сай шй пентрѹ рѣ крéцере шй неповъцѹире.

CLIV.

1780.

(Folio mic., 48 paginĭ paginate, greceşte şi româneşte.)

Pravila luĭ Ipsilante.

Συνταγμάτιον Νομικον . . . . . κυρίου Ιωαννου Αλεξάνδρου Ιωαννου Ὑψηλαντη Βοεβοδα . . . . .'Εν τῇ τυπογραφίᾳ τῆς Ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Ουγγροβλαχίας. ᾳψπ.

Predoslovie. (Fol. 1b—2a.)

Дрéпть ачѣ́а милꙋи́ндꙋ-не дм҃незеꙋ кꙋ домнíа ачéстꙋй принципáть, пе лѫ́нгъ чѣ́ле-л'алте фáчерн де би́не че нѣ́мь стрѣдꙋи́ть съ арътъмь ла тóцй де шѣце, шй дешсеби́ть ла фíце-кáре, ам' сокоти́т' домнíа мѣ́, къ ачáста ѣсте чѣ́ май де фолóсь, нꙋ́ нꙋмай пентрꙋ бꙋ́на петрéчерѣ лъкꙋинтóрилшрь, чй шй пентрꙋ чи́нстѣ́ лшрь; пентрꙋ къ алтъ май мꙋ́лтъ дефъймáре нꙋ́ поáте а фй ла оунь норóд', шй май вѫртóс' ла чел де бꙋ́нъ кредúнцъ, декѫ́ть а вїецꙋй фъръ де прáвилй, адекъ сáꙋ съ нꙋ́ анбъ прáвилй, сáꙋ съ нꙋ́ оурмéзе дꙋпъ прáвилй . ѧтр'ачéсташ' кúп амь афлáть домнíа мѣ́ пре лъкꙋинтóрїй Балáхїй, кáрїй мъкáрь къ оунй-шрй оурмà ѧпърътéцилшрь прáвилй чéлшрь де шѣце, шй алте-шрй шѣичéюрилшрь челшрь пъмѫнтéцй, кáре шѣичеюрй кꙋ кꙋвѫ́нт' къ сѫ́нть дúнь векúме съ сѫргꙋ́а спре а авѣ́ ѧтърúре . дáръ кꙋ тоáте ачéстѣ́ нúчи правúлиле пꙋ́рꙋрѣ́ ѧтр'ꙋн' кúп' пъзѣ́, нúчй векúмѣ́ шѣичéюрилшрь незмнитúт' цинѣ́; чи кѫ́ндь кꙋ прáвилиле стрикà шѣичѣ́юриле, кѫ́ндь ѣрѣшь кꙋ шѣичѣ́юриле съ ѧпотривїа́ прáвилилшрь . дрéпть ачѣ́а днь ѧчепꙋтꙋль домнíй мѣ́ле, днь мꙋ́лтеле грúжй кáре пꙋ́рꙋрѣ́ не копрúндꙋ, пѫрлежинд врéме кꙋ неѧчетáте шстенéлй амь стрѫ́нсꙋ домнíа мѣ́; ѧнсъ, дин' прáвили, чѣ́ле че сънт ман трибꙋ́нчóасе спре повáца жꙋдекъцилшрь, ѣръ днь шѣичéюрй, амь алéсь чѣ́ле май адéсѣ́ оурмáте ѧ цáръ, асемънѫ́ндꙋ-се шареш-кꙋмь шй кꙋ прáвилиле; пе лѫ́нгъ ачѣ́стѣ́ шй алтеле шареш'-кáре повѣ́цй де ѧншине алкътꙋи́ндь домнíа мѣ́ днь жѣ́лбиле шй прúчини, чѣ́ пе тоáте зúлиле съ адꙋ́к' ла авзꙋ́ль нóстрꙋ, акꙋ́мь ла аль шáселѣ́ ань аль домнíй мѣ́ле [чѣ́ кꙋ мúла лꙋй дм҃незеꙋ кꙋ́рце], амь ашъзáть нóаш алкътꙋи́тъ прáвилъ, ка оунь извóдь ши ѧдрептáре тꙋтꙋршрь чéлшра, че съ вшрь афлà жꙋдекѫ́ндь кꙋ сфáть де

шѣще шй къ адеверйрѣ прѣ сфнцїй сале Мйтрополйтълй, и а ювитóрилорь де дмнезéй епйскопй шй а велйцилшрь боерилшрь домнїй мѣле.

Pentru divanul domnesc. (Fol. 3a.)

Пентрь дивáнълъ гпдъ.

а. Дивáнъл гпдъ. съ се фáкъ де трéй шрй пе съптъмънъ, адекъ лúнѣ, мїеркúрѣ шй сжмбъта. Дисъ лúнѣ шй мїеркúрѣ съ съ кáште прúчини чéлшр че с'ай жъдекáт ла департаментъри сай ла велйци боерй шй нъ с'ай мълцъмит пе а лшр хотържре, шй ай черúт' къ апелáцїе съ шасъ ла дивáн'; сай прúчиниле че вóмь порънчй съ се кáште ла дивáнъл нóстрь фъръ де а нъ се шржндúй май найнте ла алтъ жъдекáтъ. Пръ сжмбъта съ се кáште прúчинниле виновъцéци але пъшкърíй, ши шсжнделе, ши хотържрнле лор.

в. Жъдекътóрїи, хотържрѣ че вшрь фáче дúпъ прáвилъ, съ айкъ даторíе съ ѡ арáте де фáцъ аколѡ атжтъ пържшълúй кжтъ шй пържтълúй, шй шржндúйтъл' запчúй съ се сжргáскъ а лúа фъръ де зъбáвъ анафорáша сай кáртѣ де жъдекáтъ, шн съ ѡ арáте чéлшрь че съ причинúéскь. дintре кáре чель че нъ с'ай мълцъмúтъ хотържрїй, фъкжндь апелáцїе прин ръвáшь, съ вà шржндúй сай ла велúцй божрй, сай ла дивáнъл домнїй мѣле пентрь а съ черчетà прúчина де изнóвавъ.

Pentru părinţi şi copiĭ. (Fol. 36b.)

Пентрь пърúнцй шй копíй.

а. Пърúнцїй нъ съ трáгь ла жъдекáтъ пентрь алишверúшърile копíнлшрь лшрь, фър де нъмай де съ вúрь доведй къ шй ей ай фóсть товароши къ копíй лшр, сай къ ша авѣть ей шржндúйцй ла негъцъторíй, шн алишверúшърй, фїйндь къ атънчй съ винъескь.

в. Пърúнцїи нъ съ винъéскь ла виновъцíиле копíнлшрь лшрь чéлшрь де кжрстъ, шрй че фéль де виновъцíй вшр фй; шрь де съ вúрь кънолúце къ шй ей ай фóст' пърташи къ копíи лшрь, шн съ вúрь доведй прин бúне довéзй, атънчй съ винъéскь; шрь де вшр фй копíи сúпт' шкротúрѣ пърúнцилшрь фїйндь лнкъ невърстнечй, шй вúрь греши, атънчй съ винъéскь пърúнцїи пентрь непъртáрѣ де грúжъ а фїнлшрь лúрь, сай шй пентрь рѣ крéщере шй неповъцънре.

CLV.

1782.

(Ms. bibl. centr. No. 335. 4°, 160 foi paginate + 7 foi nepaginate; la inceput defect, lipsesc vr'o 2—3 foi.)

Dumitrache: Chronică.

Din precuvântare.

.... дин де тот пъцинъ минте а мѣ лъминъиндъ-съ симцирѣ дин алкътъирнле къвинтелор ачещии вредниче де лаудъ ши нетъгъдуите ла нич униле истóрие, че есте фъкътъ динтръ 'нчепът ши скрúсъ къ днсъш мъна дмисале бнв. вел столник Дъмитраке; към зик, нъ дин ведére чи лнтокман, дъп(ъ) копринсъл маи със арътатълъуи пронмиш, м'ам лндемнат, ши дин къвънт ла къвънт ам трекът-о лнтр'ачаст карте къ мѣна мѣ; ка ури чине ар чити, нъ съ съ миунéзе къ ам скрис'о, сау нъман съ-ш трѣкъ врéмѣ къ читáниа, чи де ва фи минте лнтрѣгъ, съ къноаскъ ши съ лнцелѣгъ дещéптъл къцет ал дъмисале, ши перїергиа че аре ла ури че.

Де Николае Питицѣи, фиу р'ъп(о)с(а)тълъи бив вл. комис Мáнъл Питицѣнъл.

1782. авг. кв.

Pentru cele întâmplate în ţară la anul 1769. (Fol. 17a—19a.)

Съ повестим ши дъ пáтнмиле тикълоасни патрии ноастре, цара ръмънѣскъ. лнтр'ачест ан 1769 домнѣ мъриа-са ал трейлѣ Григóрие Гúка ввд, фиинду-и датъ дъпъ мъриа-са чел лнтъю Алексáндръ Гика ввод дел(а) Окт. 14 а анълъи трекът 1768. Йтъ пъ ла лнчепътъ лъи Октомвриe, съ нкй дъспре Фокшани ън Ілїе Лепъшнѣкънл къ вре ѡ. н. з. де шаменн, лнтре каре ерà ши чинчи, шáсе казачи, шар чен-л'алци молдовенн аместекаци, тримис де ън подполковникъ Назáрие Каразин, че маи лнаинте ла 1767 ши ла .. 68 ав фост искодит анчѣ ли царъ.

Домнъл лнцининцъ визирълъи, къ нъме де мъскáли, ши черъ шáсте ка съ мѣргъ асъпръ-ле; ши вóе, ка съ тримúцъ пъ фин-съъ, беизадѣúа ла Цáриград. Чи везúръл ли ръспънсе, къ шáсте лн ва трнмúте, шар пъ фин-съъ съ нъ-л ърнѣскъ,

ничи дисъш дин скаун съ нъ съ клътъскъ, ка съ дъ църъи вре ѡ спаимъ.

Зисъл Лъпъшнъкн, ачъ лънъ дъплин умблъ тот пъмънтъ пънъ ли амплиний ка ла 700. Ятъиче соси ши де ла Ордиє ун агъ, аниме Кара Мъселим къ вре ѡ 800 нефъри, ши къ алтъ адънътъръ дин бешлъции църни къ нефери лор; пътъ фи песте 1000. Ийтъ ши дин къртъ гспд. еший дитр'о ноапте ун къпт(а)н че съ пороклъ Згърали, къ вре ѡ 100 Ирнъуци ши съ дъсеръ дрепт ли Бъков-съдсаак (!) фъкундъ-съ уна къ маи със зисъл Лъпъшнъкн. дъ-н ера къ циире, сав фър д(е) циире, дъмнезеу циие.

Ноемвриє. ѣ. винери финнд кам дъспре зиуъ ли Бъкъреци не поменим къ храмът де стъпан, аместекат къ ваю, ши ун киломан липъртъшит къ аман; чи Търчи прък пъцини перинд, чи-л'алци с'ав дъс ла Цирцъв.

Дъп(ъ) чé съ лъминъ дъ зиуъ, че съ вез аичъ? адънътъри мълци инсърчинаци кип де армаци къ стъмъръри де бои, къ лънчи дъпъ ла ши [андац нои, линъици вои] инпреунац къ тълхари де Ирнъуци, ши къ алтъ мълтъ стреинътате, къ Бъкърецени аместекатъ, пръдаръ тот нородул прин ханъри ши мах(а)лале, ши ла ърмъ маи тоатъ цара, интинзъндъ-съ ши песте Олт ла ла (!). ѣ. жъдéце: Бълчъ, Горжъ ши Мех(е) динци пърциле деспре мънте; ши ера сънт. ѣ. повъцъитори, дин каре. в. ера парте бисеричъскъ игмни арцеша́нъ кир Дамаскин. и внероша́нъл Софро́ніе; каре-н мъ ши кълъуъзлит дин Фокшани ши пън аичъ ли Бъкъреци. Ийр чел де ал треилъ Костанд Фълки фъ ши песте Олт пънъ ла ѡ врéме къпетéніе песте кътевлаш стъгъри, че-ш адънасе чобани, въкари, пъркари ши де тот фéлул де хоци, че ли сърита лъи де ла Съдъле (!) трекънд пъ ла мънъстúрък Мърцинени, маи интъи пръдъ пъ фрате-съъ Дъмитраке слъцер.

Принсеръ ши пъ домнъ диминъка ли ханъл лъи Шърбан водъ. Ийр сéра ал дъсеръ ли ханъл лъи сти Геѡрге, ши де аколо́ ла. з. але лъи Ноемвре ал порни́ръ къ етпанъл мърни сале къtре граф Романцов марешáлъл, ли цара Лешáскъ, към ши де аколо́ л'ав тримис ла Петръбърг.

Нъ не ажънък гроáза че пъртáм ка нъ към-ва Търчи инторкъндъ-съ съ не копринзъ ли Бъкъréци, че ши „стъпан“ не инфрикошá, къ ѡри чине де лок съ ва клъти, дъ вицъ съ ва линъи. Ийр а патра зи ѡ фрúкъ де Търчи съ сфетúи, ши ун тълхари чеи маи мълци реземаръ пън тъфиле Колинтúна.

Боѣрни ши норо́дъл възъндъ-ш примеждїи лш нъпъстъи́рѣ авѣ́търнле шн патрнѫ, стрекърѣндъ-съ кѫ маре фрнкъ каре кѫм пѫтѣ, ши реземоръ ънни лн цара Унгрѣскъ, шр алцни съ сприжнии́рѣ прин мънте деспре тоа́те пърцнле кѫ маре фрі́кѣ.

Трен днн боѣри . дъмн . Мнхаю Кантакозино вив . вел вист . н дъмн . Нколае Брънковѣн вел . лог . ши Йнаке Бъкърескъл вел . вист . дъпъ че-ш порни́рѣ фамі́лнле, плекарѣ ла Фокшани съ съ панрофорнсѣскъ (! l. пли-) де есте вре ън темею де шасте, ка съ с(ъ) поатъ апъра цара; ши де граб съ лнтоарсерѣ плнни де лнтристаре . чн вистнерѣл Бъкъресѫ дъпъ дрѫм апѫкъ плаю пъ ла Бълени ши трекѫ дъпъ фамилне-ш лн Брашов . шр чен-л'алцн . в . боерн лѫнд дин Бѫкѫрещи пъ прѣксфинцѝтъл митрополѝтъл цѣрнн, кнр Григорне съ кълъторѝрѣ лн лѫна лѫн Дикемв . кѫ нъзънцъ кътре фелдмаршалъл, ши де аколо ла Петрѫбѫрг; а кѣрора испра́вѣ съ ва ведѣ лнналнте, сав ман бине съ зѝчем : ѫрма ва алѣце.

Лѫ Прхїерѣл кѫ сине-ш пъ кнр Киса́рне архнмандрѝтъл, протосѝнгелъл, шн пъ архнмандрнтъл Фнларет.

CLVI.

1783.

(*a*. Ms. bibl. centr. No. 9. Folio, II nepaginate + 267 foĭ paginate, fol. 33—45 şi 1—2 foĭ din urmă lipsesc. — *b*. Ms. bibl. centr. No. 9a, 3 vol., 4⁰, nepaginat.)

Правїкѻ́нь Мηθολογηκον.

Călătoria a V^a a luĭ Sevah. (*a*. fol. 67b — 68b.)

Кълъторїѫ а ѣ . а лѫи Севах.

Дезмїерда́рнле шн шспѣцеле преете пѫцѝнъ врѣме м'ав фъкѫ́т' а оунтà то́ате лтѫмплѣрнле шн примéждїнле чѣле трекѫ́те, дрéпт' ачѣѫ шръш' ам пофтѝт' кълъторїй но́й пентрѫ лъкомі́ѫ богъцїéй . дéчй ам' хотърѫ́т' съ май кълъторе́ск' шй ам' гътит то́ате чѣле требѫинчо́асе де дрѫ́м, лѫнд шй ма́рфъ де каре требѣ аколѡ . дар ка съ нѫ́ фіѫ сѫпѫ́с' ла коржвїа́рю, ам' кѫмпъра́т' дйн' ба́нїй мїéй ѡ кора́вїе но́ѡ шй бѫ́нъ де дрѫм, шй ам токмѝт' кѫ пла́тъ коръвїа́рю шй фечо́рй дестѫ́й . шй лкъркънд кора́вїѫ кѫ ма́рфа мѣ шй кѫ а алтор негѫцътó́р' карѣ дà кнрїе, ам плекат' . преете до́ѡ

зечи́ де зи́ле ам ажу́нс' ла оун шстров, шй акол҃ ам лега́т' кора́бїѧ ка съ не шдинхни́м' пъцинте́л', пъртѫнд грижъ де апъ шй де лѣ́мне, шй чѣле треѫзинчо́асе. Ши мергѣнд' ѧ шстров' май ѧлъу́нтрѫ л'ам гъси́т' пъсті́ю, нелъкуи́т', дар възу́ръм де деларте оун шу де па́съре, ка́ре съ нѫмѣ́цїе Ро́к', асѣ́мене ла мъри́ме ачѣ́лѫ, ка́ре в'а́м повести́т' ла а до́аш къльторіе а мѣ; шй апропїиндѫ-не акол҃, възу́ръм' къ авѣ шул' пу́ю; иеиндѫ-и-се пъцинте́л' бо́тул'. Негъцъто́рїй ка́рїй ерѫ ѧпреу́нъ кѫ ми́не, фъръ а ман пїа́рде врѣ́ме, ши фъръ а нѫ мъ ѧтреба́, аѫ спа́рт' шул' кѫ топо́аръле, шй аѫ ско́с' пу́юл' вїѫ; апон л'аѫ жунгїа́т', шй гътиндѫ-л' л'аѫ мънка́т'. Да́р' пънъ а нѫ испръвй прънзул', с'аѫ иви́т' де деларте до́й но́рй ма́рй, зеурънд' ѧ въздо́х'. Коръбїа́рюл' цїи́нд кѫ лукра́рѣ ачѣ́ле че съ аръта́, кум къ ерѫ па́съръ чѣ бъркътѣ́ске, шй чѣ мурѣ́ске; адекъ та́тул' шй му́ма ай пу́юлуй ка́ре съ шморѫ́се, шй венїа́ съ хрънѣ́ске саѫ съ клоча́ске пу́юл' лу́р', нѣѫ ѧдемна́т' съ ѧтрѣ́м' де гра́д' то́цй ѧ кора́бїе, шй съ плекъм кърънд, ка съ скъпъм де примежді́е ка́ре ел ш кивзѫ́. Ной ѧда́тъ ам оурма́т' сфатул коръбїа́рюлуй, ам' ѧпи́нс' пънзеле шн ам плекат ѧ ноан. Ѧтр'ачѣ врѣ́ме апропїи́ндѫ-се ачѣ́ле до́аш па́сърй Ро́к, кѫ гла́с' ма́ре шй гро́азник', ѧ въздо́х', аѫ ма́й ѧдои́т' гласуриле кънд аѫ възу́т' шул' спа́рт', то́т гъу́ачє, шр пу́юл' лур шморѫ́т'; шй кѫ гънд ка съ фа́къ ръсплътйре, с'аѫ ѧто́рс' пре унде аѫ шй вени́т', ши преете пъци́н ча́с' аѫ пери́т' днн шкй кѫт-ва. Да́р' кънд' но́й ам ѧти́нс' то́атє пънзеле, ка съ не депъртъм де акол҃; штъ ведем къ съ ѧто́рк' ачѣ́ле до́аш па́сърй, цїи́нд' ѧ гїа́рле лу́р' кѫ́те ш пїа́тръ ма́ре фъръ де асемъна́ре, ман гро́азникъ декѫ́т' кора́бїа но́астръ, шй с'аѫ апропїа́т' де но́й. Ши кѫнд' аѫ ажу́нс' ш па́съре де ачѣ́лѣ прин въздо́х дре́пт' асу́пра коръбїей, аѫ слобози́т' ачѣ́л' ма́ре болова́н пре кора́бїе; дар коръбїа́рюл възънд май нанинте прим҃е́ждїа, кѫ ш истециме аѫ тра́с' кора́бїа ѧтр'ш парте днн кѫ́рмъ юте, шй пїа́тра аѫ къзу́т' ѧ ма́ре аколѣ апро́апе; шр' ма́рѣ с'аѫ десфъкуу́т' де мъри́мѣ пїетрїй шй де порни́рѣ чѣ юте, шй с'аѫ фъкуу́т' ш пръпа́стїе ѧкѫ́т с'аѫ възу́т' фу́ндул' мърїи. Чѣ-л'а́лтъ па́съре Ро́к' с'аѫ пус ѧ дре́птул' кора́бїей ашѫ де потрини́т', кѫт арънкънд пїа́тра чѣ ма́ре, аѫ къзу́т' пре кора́бїе шй ш аѫ куфъндат', фъкънд-ш тот фъръ́ме, де с'аѫ ѧнека́т' то́цй чей днн кора́бїе шй негъцъто́рїи ши коръбїерїй. Ѳѫ днн бунъ ѧтънпла́ре, мъка́р къ мъ афъндай ѧ ма́ре, дар шр м'аѫ ско́с' афа́ръ апукънд-мъ де́ оун ле́мн, ка́ре гъсію

аколѡ дин спъртъ҃риле коръвїей. Шѝ цї҃инд би҃не лѣмнъ҃л', кжнд къ мжйнриле, кжнд къ пичо҃арele ажътжндъ-мъ ка къ ницie вжсле, ашиждерѣ фї҃инд шѝ талазъ҃л' фо҃арте юте де вжнт, къ то҃атe ачѣстѣ сѣ҃ра ам ажъ҃нс' ла цѣрмъ҃риле оунъ҃й шстров'; шѝ аколѡ м'ав арънка҃т' афа҃ръ талазъ҃л къ лѣмнѝ къ тот', фї҃инд жъмъта҃тe мо҃рт' де страда҃нїж мѣрїй.

Peşterea şi tronul lui Solomon. (*a.* fol. 235a—236a.)

Шѝ ѧтра҃рѣм ѧтр'о къ҃ртe пардосѝтъ къ ма҃рмъ҃ръ алъ҃ъ. Яколѡ възъ҃рѣм' дой лѣ҃й гроазничѝ, ка҃рїй ѧда҃тъ към нѣ҃къ възъ҃т ѧчепъ҃ръ а ръкни; шр' това҃рошъ҃л мї҃ѣ҃ ли ловѝ де шда҃тъ къ оун глонц', ши ръма҃съръ немишка҃ций. Сосѝрѣм ла а до҃ашъ по҃артъ де ара҃мъ, че ерѧ ѧкѝсъ къ оун зъвор де ар-цѝнт', ка҃ре фѣ҃ръ де ни҃чѣ ѡ ѧпротивѝре с'ав дешкис ѧда҃тъ, ши с'ав нвѝт ѧнаинтѣ шкилшр но҃цри ѡ ѧфрикоша҃тъ ши фо҃арте ла҃ргъ пѣ҃церъ, прин мижло҃къл кѣ҃рїж къръ҃ѣ оун ржъ де апъ нѣ҃гръ къ ма҃ре порни҃ре, шѝ ла марцинѣ апей ерѧ до҃й бъла҃ърй ма҃рй ши гроазничѣ. Ячѣстe жига҃нїй въжндъ-не пре ной, ав дешки҃с аripиле лшр, шѝ ѧчепъ҃ръ а върсѧ дин гъ҃риле лѡ҃р' ненъмъра҃тe шѝ ѧфрикоша҃тe въпѣ҃й де фо҃к'. Яфрико҃съл ѧда҃тъ ав арънка҃т шѝ ла ачецѣ до҃ашъ гло҃анце, шѝ ѧда҃тъ смери҃ндъ-се ав ѧчета҃т. Ши трекжндъ-й шѝ пре ачѣ҃цѣ вени҃ръм' ла ѡ къ҃ртe але кѣ҃рїж зи҃дърй съ арътѧ къ сжнт къ лѣ҃спезй де авр', шѝ по҃дина ей ерѧ пардоси҃тъ къ лѣ҃спезй де арцѝнт'; ѧ мижло҃къл ей ерѧ оун тъ҃рн ѧна҃лт', де лѣ҃мн' ро҃шъ де Ин-дїж, прeстe шасе коло҃ане де шцѣ҃л' де Ки҃на, шѝ сѣ҃пт' джнсъ ерѧ оун жѣцїъ ма҃ре де авр' къра҃т'. Дѣ҃съ҃пра ачѣ҃стъй жѣцїъ ерѧ фъкъ҃т' ка оун че҃рю, алкътъ҃ит' де цовае҃рърй ка҃ре скотѣ ра҃зе лъминоасе, че-м ѧтънекѧ окїй. Кжнд но҃й врѣ҃м' съ не апропїем аколѡ, до҃ашъ па҃сърй ма҃рй шѝ ѧфрикоша҃тe че стѧ ла оуша тъ҃риълъй ав венит асъ҃пра ноастръ, съ не фа҃къ бъкъ҃ций, бъкъ҃ци къ гї҃ара҃ле лшр, ѧсъ гло҃анцеле лѣ҃ж шприт. Къ то҃атe ачѣ҃стѣ, фъръ нич ѡ ѧпротивѝре, възъ҃рѣм ачѣ҃м че ерѧ сѣ҃пт' ачѣ҃л че҃рю. Яколш ерѧ оун' шм' къвїшс ла кип, съ арътѧ къ ѧкъ тот ръсъ҃фла҃; мо҃артѣ ка҃ре фа҃че ѡ ѧфрикоша҃тъ ѧкипъ-ни҃ре ла чѣ҃ле май фръмо҃асе шбра҃зе але фи҃рїи, съ арътѧ към къ чинстѣ҃ще шбра҃зѣ҃л', ка҃реле съ ведѣ ѧнаинтѣ шкилшр но҃цри. Явѣ дар ачѣ҃ста ѧтр'ън дѣ҃цет' мъ҃лте нѣ҃ле, шѝ ѧтре ачѣ҃лѣ ерѧ оунъ҃л фо҃арте ма҃ре, пре ка҃реле стѧ скрис нъ҃меле ма҃релъй дъмнезъ҃. Яфрико҃съл' ав ѧтинс' мжна лъй ла ачѣ҃л

инéл, ка съ-л' скóацъ; ши ѧдáтъ с'ав погорѫт дин ѧнълциймѣ тѹрнѹлѹи оун шáрпе фóарте мáре, кáреле сѹфлѫнд ѧ шбрáзѹл' змéѹлѹи ѧл ръстѹрнъ ла пъмѫнт' фъръ симциúре. Птѹнчи адѹкѫндѹ-мй амúнте ачѣм че мї-ав порѹнчúт, л'áм' ловúт кѹ оун глóниц', шй ѧдáтъ прїимй де изнóавъ симциúриле лѹй, ши-м' зúсе: фóарте бúне ай фъкѹт! ачаста цасте слѹжба кáрѣ ѧм требѹ де ла тúне, дéч' оурмѣзъ а фáче асѣмене кѫнд' ва фй требѹниць. Дѹпъ че испръвй ачѣсте кѹвинте, цръш' ачепѹ а съ невой съ скóацъ инéлѹл, шáрпеле кѹ сѹфлáрѣ лѹй цр' ѧл трънтй пре пъмѫнт; шй ев ѧл' мáй лвїáю шй а дóаш шаръ кѹ глоницл' ка шй мáй наинте. Шй Ѳфрикóсл ѧм' зúсе: Ѻ мѹсѹлмане, прїятене! ѧцй мъртѹрисéск' ш мáре даторіе; вей цй къ мортѹл' че вéзй сѹпт' ачест чéрю, цасте прорóкѹл' Соломон, кѣрѹа вóю съ-й стъпѫнеск' печѣтѣ; къч' кѹ ачастъ мижлочúре мъ вóю фáче дóми' а тóатъ лѹмѣ, шй цїе прѣ оурмъ ѧцй вою ръсплътй слѹжба тѣ фóарте бúне. Ев ѧи зисéю: дáр' пентрѹ чѣ нѹ те слѹжѣцй кѹ глóанцеле тáле, ка съ бирѹéцй пре шáрпеле ачéста, прекѹм ай бирѹúт шй пре чѣле-л'алте жиганїй? Нимик нѹ пóчю фáче ѧпротúва лѹи, ѧм ръспѹнсе, шй пентрѹ ачѣм авѣм требѹúниць де ажѹторюл алтѹа. Дѹпъ ачѣсте кѹвинте ав черкáт шй пентрѹ а трéа шаръ де ав трас инéлѹл' пѫнъ ла мижлóкѹл дѣцетѹлѹй пророкѹлѹи; дар цр ачéлаш шáрпе с'ав май ѧторс', шй кѹ сѹфлáрѣ лѹй ав трънтúт пре Ѳфрикос шй а трéа шаръ. Ев цръш' мъ гътїáм', ка съ-л ловéск' кѹ глóнцѹл'; шй кѫнд рѫдикáю мѫна мѣ, шáрпеле ѧм грълй ашà: „стѣй, ш мѹсѹлмане! нѹ ажѹтà ачéстѹй блестемáт' змéѹ. Ачéста цасте оунѹл дин чéй шáпте Ѳфрúчй, кáрїй с'ав рѫдикат ѧпротива лѹи Соломóн, шй ачéст пророк ав ѧкúс ѧ аджничймѣ пъмѫнтѹлѹй, ка съ педепсéскъ шбръзничїм лѹр'. Ел' нѹ кáвтъ алт' чевà фъръ нѹмай съ стъпѫнéскъ ачест инéл', къръа кѹнóаце пѹтѣрѣ, шй де мѹлтъ врѣме ацептà ла поалеле мѹнителѹй аколѹ оунде л'ай ѧтимпинат, ка съ трѣкъ чине-ва, кáре ва пѹтѣ съ-й ажѹте, пентрѹ ка съ добѫндéскъ ачест инéл'. Чй ѧдешърт' с'ав шстенúт', иъдъждѹинд а кѣцигà ачѣстъ печѣте миниѹнáтъ че стъ сѹпт пáза мѣ. Ев сѫнт оун змéѹ кáре ам стътѹт тот дѣѹна крединчос лѹй Соломон, шй пентрѹ ачѣм ев ам' май мѹлтъ пѹтѣре декѫт' ачест Ѳфрикóс' ши декѫт' ай лѹй шáсе товáрошй; дéч' лáсъ-л, ав оурмáт зикѫнд, ла стáрѣ че л'ам адѹс, шй съ стѣ ачїм пѫнъ ла сфѫршúтѹл вѣкѹрилр'. Цр' тѹ съ те депъртézй де ла мормѫнтѹл ачéста, шй

нъ май търебъа wдйхна ачестъй пророк . Йр' де нъ, те вóю пръпъдй, кáре аш' фи фъкът шй май нанте, дакъ нъ ай фи фост де лéцéк лъй Мwáмеѳ'." Ѳс аскълтáю къ фрúкъ къвúнтеле крединчóсълъй змéй, шй мъ торсéю днапóй, шй дъпъ пъцин, ажънсéю ла пóалеле мънтелъй, фъръ а нъ мъ стрика нúчи а мъ вътъма де африкошáтеле жиганúй, фúнд къ лéм' гъсúт' ла стáрк че лéй лъсат Áфрикóсл'.

CLVII.

1784.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., 4⁰, fol. 2a—99b. — *b*. Ms. Acad., Codex miscell., 4⁰, 1799, 128 paginĭ. — *c*. Ms. bibl. centr., 4⁰, s. n. 1800, defect.)

Áликсъндрїе, адикъ историе лъи Áликсандръ Макидwн, каре дъ бътът тоатъ лъме ши тоате áмпъръциле, ши тоате крáиле дин тоатъ лъме, ши лéй спъс лъи.

Intâlnirea cu furnicĭ şi cu piticĭ. (*a*. fol. 61a — 62a, *b*. pag. 64—65.)

Ши пърчасъ Áликсандръ де аколо спре ръсърит; ши мълте църи лъаръ ши ле бътъръ ши ле пръдаръ . ши соси ла марцине църилор, ши де аколо нъ май ера wамени дъмесничи, ши ера гадени салбатечи . ши марсъръ зъче зъле ши аджнсъ ла лок сънътос; ши ера аколо фърничи, ши ишїм нопте фърничиле ши лъа пе wамени фърничиле, шї-и тръце търъшъ ан гропи . ши спъсъ ди ръндъл ачиста лъи Áликсандръ, шї-и áмвъцъ съ пъм фън оускат áмпрецъръл wцилwр, ши съ-и де фок' . ши áшл фъкъръ, ши мълте перинд де ачесте фърничи, съ мънтъи дн ачастъ негъндитъ перирéк.

Ши марсъръ май аннаинте ши диндеръ ла w апъ мълтъ ши маре, ши фъкъръ подъри, ши трекъръ апа ан $\overline{\text{з}}$ зиле . ши афларъ аколо w царъ, къ нице wамени кът котъл . ши мърсъръ мълци wамени де ачїм, ши съ анкинаръ лъи Áликсандръ, шї-и адъсъ поклон мїерéк ши финиче мълте; ши съ жълъниръ лъи Áликсандръ, ши зъсъ : нои сънтем wамени мишъи, ши не ръгъм съ нъ не стръче wциле апъръцїи тале, къ авем ши нои антр'ън ан бътълїм w дат къ къкоаръле, не батем къ дънсъле, ши пе мълци ни wмоаръ, ши не скот wкїи .

цат, ши нстецѫ ла ѧмвъцътѫръ; ши ера богат фоарти . ши неавънд фичори дин трѫпъл лѫи, аѫ лѫат пе ѫн копил мик, ши ера фичор ди сѫфлет', фиинд непот ди сорѫ, ѧл цине ши-л хрънѣ ѧнтокма ка пе ѫн фичорѫ а лоръ, пъръ л'аѫ фъкѫт мари; ши ѧмвъцъндѫ-л карти, фоарти бине л'аѫ ѧмвъцат, ши тоатъ ѧнцълепчѫне лѫи кът аѫ цинѫт', зъкънд ѧнтр'ачесташи кип:

Фътъл меѫ, Ѩнадами! кът вїи фи тѫ нигѫциторю, кѫ боерїи съ нѫ фачи; ничи съ фачи, ничи съ кѫмпири марфъ ди фѫрат, къ-ци вей перди бѫкатиле тале.

Фътъл меѫ! пре татъ-тъѫ ши пре мѫмъ-та съ-и чинстещи, ши съ-и мїлѫещи, съ нѫ те бластъми; къ нѫ ва да дѫмнезъѫ фичорѫл съ анбъ, ничи ѧш вор лъса бѫкатиле лор кѫ благословенїѧ а ти хръни.

Фътъл меѫ! чине ва гръи цїѧ ръѫ, тѫ кѫ блъндецъ съ гръещи бине; къ ѡмѫлъ нъпрасник ди граб' ръспѫнди, ѡр апои пе ѫрмъ ти къещи.

Фътъл меѫ! кънд вей слѫжи ла ѫн дѫмнѫ ши ва фи дѫмнѫл тъѫ небѫн, тѫ съ нѫ зъчи, къ есте домнѫл' тъѫ небѫн, чи съ фачи кѫм ѧци ва порончи ел; къ-и ва фи милъ ди тини.

Фътъл меѫ! съ нѫ фїи фоарте ворбиторю ѧннаинте ѧмпъратѫлѫи тъѫ, ничи фоарти глѫмаш, къ вїи греши.

Фътъл меѫ! ла зъле мари съ пъзъщи сфънта бисерика, ши ман въртос сфънта дѫминекъ съ ѡ чинстещи.

Фътъл меѫ! ѫнди-и виде жалник мари плънгъндѫ, мерџи съ-л' мънгъи, адѫкъндѫ-и аминте къ ва мѫри ши ел, ши тѫ.

Фътъл меѫ! вїи фи ѡм мари, ѡр тѫ ла тоци ти плакъ; къ тѫ кѫ миите та, ман ди грабъ ши мари чинсте вїи авє.

Фътъл меѫ, Ѩнадами! мънїѧ нѫ ѡ върса кѫрънд; къ апои пе ѫрмъ ц'а пъре ръѫ.

Фътъл меѫ! цине-ц мънѫлє де фѫртѫшаг ши де ѫчидерѣ де ѡамени, ши-лъ бати кѫ кѫвънтѫл.

Фътъл меѫ! аскѫлтъ ди ѡмѫл ѧнцълепт ши де бътрън чи те ѧмвацъ; къ кѫвънтѫл' фїиндѫ-ци ди ѧмвъцътѫра че де требѫинцъ, ка къндѫ аи бе апъ динтр'ѡ фънтънъ ръчи.

Isprăvile luĭ Archir în Egipt. (*a.* fol. 106 b — 108 a, *b.* fol. 143 b — 144 b.)

Ши дакъ с'аѫ дизмитничит Ѩркирѧ ши марсъръ ла ѧмпърат, шї-и спѫсъ ѧмпърат(ѫл) тоатъ причина ди ла Фарашн ѧмпърат . Ѩркири зъсъ : пентрѫ ачаста съ фїи фър ди

Гаѡн, Тигръ, Ефратъл', шн пе ачесте вей ешн ла лъмѣ. ачéсте грън лнцерїи кътръ Алнѯандръ.

Шн съ лнтоарсъ Алнѯандр' лмпърат ла лъме спре дрептъл ръсъритълъи. шн мїнарсъръ шасъ зиле, шн ацънсъ ла ън езър. шн зъсъ Алнѯандръ, съ съ ѡдихнѣскъ ѡцнле аколо. шн мїнарсъръ бъкътарълъ чел лмпъръtеск, съ спеле ъи' пеце ъс'кат лн езъръ; шр към бъгъръ пецеле лн апъ, ел лмвисъ шн съ дъсъ лн езър. шн мїнарсъръ бъкътарълъ, шн спъсъ лъи Алнѯандръ, шн зъсъ Алнѯандръ: тот ѡмълъ съ съ скалде, шн ен, шн кани; шн аше фъкъръ. шн съ фъкъръ тоци сънътош, ѡри дн чи боалъ ал фост болнави.

Шн мїнарсъръ Алнѯандръ ман лнианите шн ацънсъръ ла ън езър къ нице апъ дълче шн лимпеде. шн връръ Алнѯандръ съ съ скалде; ѡръ ън пеце маре нъвъли съ-л мънънче; ѡръ Алнѯандръ фъци афаръ, шн съри пецеле дъпъ Алнѯандръ пънъ афаръ ла ъскат. шн съ лнтоарсъръ Алнѯандръ шн лнкълекъ пе пеце, шн ѡцнле лл ъчисъръ; шн-л спинтекаръ, шн гъсъръ ѡ пїатръ скъмпъ лнтр'ънсъл; шн солзїи лъи ера дн аъръ. шн лнтр'аче ноапте еширъ нице фете чъдате, шн къ пъръл пънъ лм бръц, шн къ кънъни ди аъръ лн кап, шн ъмбла прин прецъръл ѡцнилор плънгънд, шн кънта нице кънт'ърн миньнате, кът' н'ал аъзит' нимене пе лъме ачеле гласъри къ жале. шн зъче: ѡ драгъл ностръ шн домнъл ностръ! към те ъчисъ Алнѯандръ лмпърат! шн-л кънта къ мълтъ жали.

CLVIII.

1784.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., 4⁰, fol. 100a—108b. — *b*. Ms. Gaster, Codex miscell. 1777, fol. 137b—145b.)

Исторїа лъи Санагрид лмпърат, чи стъпъне цара Дорълъи.

Invăţăturile luĭ Archir. (*a*. fol. 100a—101a, *b*. fol. 137b—139b.)

Фост-ал (! l. -ал) лн зилиле веки ън лмпърат, чи стъпъне цара Дърюлъи; нъмеле лъи ера Санагрид. шн ave лънгъ дънсъл ън сфетник шн пъртъторю де гриж(ъ) ла тоати, пе ън боерю мари, нъмеле лъи ера Яркирн. шн ера фоарти лм'ъ-

цат, ши нстецѫ ла ѧмвъцъторъ; ши ера богат фоарте . ши нелъкнд фичори дин трѫпѣл лѫи, аѕ лѫат пе ѫн копил мик, ши ера фичор ди сѫфлет', фиинд непот ди сорѫ, ѧл цине ши-л хръ-нѣ ѧнтокма ка пе ѫн фичорѫ а лоръ, пъръ л'аѕ фъкѫт мари; ши ѧмвъцъндѫ-л карти, фоарте бине л'аѕ ѧмвъцат, ши тоатъ ѧнцълепчѫне лѫи кът аѕ цинѫт', зъкънд ѧнтр'ачесташи кип:

Фътѫл меѕ, Їнадами! кът вїи фи тѫ нигѫцитор ю, кѫ боерїи съ нѫ фачи; ничи съ фачи, ничи съ кѫмпири марфъ ди фѫрат, къ-ци вен перди бѫкатиле тале.

Фътѫл меѕ! пре татъ-тъѕ ши пре мѫмъ-та съ-и чинстещи, ши съ-и мїлѫещи, съ нѫ те бластъмн; къ нѫ ва да дѫмнезъѕ фичорѫл съ аибъ, ничи ѧш вор лъса бѫкатиле лор кѫ благословенїѧ а ти хръни.

Фътѫл меѕ! чине ва грън цїѧ ръѕ, тѫ кѫ блъндецъ съ гръещи бине; къ шмѫлъ нъпрасник ди граб' ръспѫнди, ѩр апои пе ѫрмъ ти къещи.

Фътѫл меѕ! кънд вен слѫжи ла ѫн дѫмнѫ ши ва фи дѫмнѫл тъѕ небѫн, тѫ съ нѫ зъчи, къ есте домнѫл' тъѕ небѫн, чи съ фачи кѫм ѧци ва порончи ел; къ-и ва фи милъ ди тини.

Фътѫл меѕ! съ нѫ фїи фоарте ворбиторю ѧнданнте ѧмпъратѫлѫи тъѕ, ничи фоарти глѫмаш, къ вїи греши.

Фътѫл меѕ! ла зъле мари съ пъзъещи сфънта бисерика, ши маи въртос сфънта дѫминекъ съ ѡ чинстещи.

Фътѫл меѕ! ѫнди-и виде жалник мари плънгъндѫ, мер-ци съ-л' мънгъи, адѫкъндѫ-и аминте къ ва мѫри ши ел, ши тѫ.

Фътѫл меѕ! вїи фи шм мари, ѩр тѫ ла тоци ти плакъ; къ тѫ кѫ минте та, маи ди граб ъ ши мари чинсте вїи аве.

Фътѫл меѕ, Їнадами! мънїѧ нѫ ѡ върса кѫрънд; къ апои пе ѫрмъ ц'а пъре ръѕ.

Фътѫл меѕ! цине-ц мънѫле де фѫртѫшаг ши де ѫчидерѣ де шамени, ши-лъ бати кѫ кѫвънтѫл.

Фътѫл меѕ! аскѫлтъ ди шмѫл ѧнцълепт ши де бътрън чи те ѧмваць ъ; къ кѫвънтѫл' фїиндѫ-ци ди ѧмвъцътѫра че де требѫинцъ, ка кънд ѫи бе апъ динтр'ѡ фънтънъ ръчи.

Isprăvile luĭ Archir în Egipt. (*a*. fol. 106 b — 108 a, *b*. fol. 143 b — 144 b.)

Ши дакъ с'аѕ дизмнтичит Їркирѧ ши марсъръ ла ѧмпърат, шї-и спѫсъ ѧмпърат(ѫл) тоатъ причина дн ла Фараѡн ѧмпърат . Їркири зъсъ : пентрѫ ачаста съ фїи фър ди

ди азимъ де гръѕ съ сътѹра; чине кѹ мине воровѥ, ка де вин бѹн съ весъле; шр шн ѥѕ, кѹ чине воровем, кѹ боери, кѹ нгѹстори, ка кѹ нере ѧн ѧндѹлчем; ка мери ди адр' ле дам; кѹм ѧн алес миросѹ бѹсѹшкѹлѹн, дин тоати флорнле, аше съ фїѕ ѥѕ маи алес, шн ман фрѹмос дин тоатъ лѹме. тоате фаптиле съ съ дѹкъ, пе капѹл кѹи м'ад фъкѹт; ѥѕ съ ръмъи кѹрат, лѹминат, ка дмнезъѕ сфънтѹ, че м'ад лъсат. амин.

Descântec de şarpe, de distors. (Fol. 111a.)

Дискънтек пентрѹ шарпи, ди дисторсѹ.

Єдници, престици, дедн ди пелицн, пелнца ди карне, карне ди шс, шсѹ ди фолосѹ, венинѹл пе шс' ѧи цос', лакѹл ла тїрїакѹл; чинн ад адѹс весте, съ-и дѹкъ повесте.

Браздъ, ѥѕ те ѧнторкѹ, кѹ пъни шн кѹ сари, шр тѹ съ ѧнторчи пи к(ѹтаре), ннима шн гъндѹл', лимба шн гѹра, шн шкїн ши лѹнинпле, ши видериле, кѹ гънд бѹн, ши кѹ кѹкънт бѹн ши кѹ милъ асѹпра ме.

Descântec de şarpe. (Scris pe o foae din 1809.)

Плекат-а кѹтаре, пъ кале, пъ къраре. чанкъ нѣгръ ѧнпаинте ишитѹ-мѹ, таре спъимънтатѹ-л'а, де фълчи апѹкатѹ-л'а, фълчиле ѧнклещатѹ-м; де ръники апѹкатѹ-л'а, ръники ѧнкордатѹ-м; де мижлок апѹкатѹ-л'а, мижлокѹл ѧнкордатѹ-м; шъзѹ жос, съ въета, съ шлъкъим. домнѹл дѹмнезѥѹ дин чер ѧл адзи, дон сфници тримесе: пъсаци сфинцилор, де ведеци, че съ ѧдѥ, шр и аргат фъръ симбрие? шри е боѹ кѹ браздъ нелнплиннтъ? шри е татъ (! l. фатъ) шкърътъ? съ дѹсеръ сфинци. — че те ваици, кѹтаре? — че съ мъ ваетѹ, сфинцилор! ам плекатѹ пъ кале, пъ къраре, чанкъ нѣгръ ѧнпаинте ишитѹ-мѣ, таре спъимънтатѹ-м'а, де фълчи апѹкатѹ-м'а, ръни(кїи) ѧнклещатѹ-мѣ, де мижлок апѹкатѹ-м'а, мижлокѹл ѧнкордатѹ-мѣ. съ дѹсеръ сфинцїи ши зисе: домне! че съ фїе домне! нѹ е аргат фъръ симбрие, нпчи е боѹ кѹ бразда нелнплиннтъ, нпчи е фатъ шкърътъ, чи е кѹтаре; ад плекат пъ кале, пъ къраре, чѣнкъ нѣгръ ѧнпаинте ишитѹ-мѹ, таре спъимънтатѹ-л'а. — нѹ съ маи ваите ши съ шликъискъ, чи съ съ дѹкъ ла ене (!) съ каѹте ѹнтѹ, дин тоате флориле де пре пъ-

мънт, съ-и дескънтѣ; ши ва ръмънѣ кърат, лъминат, ка ын чѣсъ манкъ че л'ав фъкът.

CLX.

1784.

(*a.* Ms. Gaster, Codex miscell., 4⁰, fol. 140b—147b. — *b.* Ms. Gaster, copie din 1821, 4⁰, 34 paginĭ.)

Кынтърилѣ стелїй.

Treĭ craĭ de la răsărit. (*a.* No. I. fol. 140b—141b, *b.* No. III. pag. 10—11.)

Трїи крали ын ла ръсърит,
Кѫ стѣwа (*a*) кълъторит;
Кънд ын кале пѫрчеде,
Стыwа инаинтѣ мерцѣ.
Кънд ста ын wдихне,
Стѣwа тот ын инпъдѫм.
Кындѫ ын кале ен интра,
Стѣwа тот ын индрепта.
Ла Иерѫсалим дакъ ав ажѫнсѫ,
Стѣwа ыръш с'ав аскѫнсѫ.
Дичѣ лаѫ фостѫ ди интребат,
Де нацере де инпърат.
Ѫнде цици къ с'ав нъскът,
Импърат тънър де кърънд?
Къ ам възът стѣ,
Ши дѫпъ дънса ам венит.
Ыр Ирод' импърат,
Крани интр'аскѫнсѫ ыѫ кемат,
Ши кѫ таинъ ыѫ интребат:
Дѫчеци-въ де испитици
Пре ачел кѫкон, ди-л гъсъц;
Де с'а интъмпла съ-л афлаци,
Кои мїм цире ын съ-м дац;
Съ мергѫ ши ев съ мъ инкин.
Крани афаръ дин четате дакъ ав ешит,
Стѣwа ыръш с'ав ивитъ.
Нѫ мерце спре скъпътаре
Спре амызъзи аве къраре.

Крани фоарте с'аѕ вѣкърат,
Ши дѫпъ дънса аѕ ѫрмат.
Стъѫа цос къ с'аѕ лъсат,
Ѫнде аѕ фост прѫнкѫл лнфъшат,
Ши аѕ къзѫт', ди с'аѕ ликинат,
Ла нацере де лмпъръат.
Ши ✠с . ші лмвъцат,
Пре алтъ кале с'аѕ лнтѫрнат',
Съ нѫ де ди весте лѫи Ирода лмпъръат'.
Нѫ дъдѫръ ничи ѡ вести,
Де ✠с . ѫнде есте.
Ѩр Ирод лмпъръат,
Фоарте таре с'аѕ тѫрбѫрат',
Ши мѫлтъ ваете аѕ скѫлат,
Ши тоц прѫнчи ші тъѫт.
Патрѫспръзъчи мѩи де прѫнчи,
Дни дон дни ди цос мди мичи.
Сокотинд че-с мѫлци
Ка съ тае пре Исѫс.
Фраше съ лнтриста,
Енфлемѫл тот ципа;
Нѫ ера каѕ фъръ плъцере,
Манкъ фъръ тѫнгѫире.
Рахила прѫнкѫл лши плънце,
Ѩ мънгъе нѫ-л аве.

Глас ди Роман (!) с'аѕ аѕзит,
Де сѫнете ши де ципете;
Ши Ръмленин с'аѕ скѫлат,
Пре Иерѫсалим л'аѕ пѫстинт;
Ши пре жидови ші ръскират,
Прин лѫме ди шкаръ ші лъсат.
Ши де акѫм пънъ ди вечѩе,
Мила домнѫлѫи съ фѩе.

Aşa ne grăeşte domnul. (*a*. No. III. fol. 142b—143a, *b*. No. II. pag. 9—10.)

Ѩша ни гръещи дшмнѫл,
Ка съ-л аскѫлте тот шмѫл.
Съ-л аскѫлте фър де приче,
Съ лнцълцъ чи не зиче:

мънт, съ-и дескънтє; ши ка ръмънѣ кърат, лъминат, ка ан чѣсъ маикъ чє л'аъ фъкът.

CLX.

1784.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., 4⁰, fol. 140b—147b. — *b*. Ms. Gaster, copie din 1821, 4⁰, 34 paginĭ.)

Кънтърилє стелїй.

Treĭ craĭ de la răsărit. (*a*. No. I. fol. 140b—141b, *b*. No. III. pag. 10—11.)

Трїи крали ан ла ръсърит,
Къ стѣwа (*a*) кълъторит;
Кънд ан кале пърчеде,
Стwа аннаннтє мерцє.
Кънд ста ди wдихнє,
Стѣwа тот ан анґъдъа.
Кънд ан кале ен антра,
Стѣwа тот ан андрептa.
Ла Иерусалим дакъ аъ аюънсъ,
Стѣwа ларъш с'аъ аскънсъ.
Дичє лаъ фостъ ди антребат,
Дє нацерє дє анпърат.
Унде цици къ с'аъ нъскът,
Анпърат тънър дє кърънд?
Къ ам къзът' стѣ,
Шн дъпъ дънса ам венит.
Йр Ирод' анпърат,
Крани антр'аскънсъ ла кемат,
Ши къ таинъ ла антребат:
Дъчеци-въ дє испитици
Прє ачел кокон, ди-л гъсъц;
Дє с'а антъмпла съ-л афлаци,
Кон мїа цирє ди съ-м дац;
Съ мергъ ши ъ съ мъ анкин.
Крани афаръ дин четате дакъ аъ ешит,
Стѣwа ларъш с'аъ инитъ.
Ns мерцє спрє скъпътарє
Спрє амъзъзи авє кърарє.

Крани фоарте с'ав вѣкѹрат,
Ши дѹпъ дъиса ав ѹрмат.
Стыша цос къ с'ав лъсат,
Ѹнде ав фост прѹнкѹл лнфъшат,
Ши ав къзѹт', ди с'ав лнкинат,
Ла нашере де лмпърат.
Ши ☧с . ав лмвъцат,
Пре алтъ кале с'ав лнтѹрнат',
Съ нѹ де ди вестѣ лѹи Иродѹ лмпърат'.
Нѹ дъдѹръ ничи ѡ вести,
Де ☧с . ѹнде есте.
Ѩр Ирод лмпърат,
Фоарте таре с'ав тѹрбѹрат',
Ши мѹлтъ шасте ав скѹлат,
Ши тоц прѹнчи ав тъит.
Патрѹспрѣзъчи мѩи де прѹнчи,
Дин дон ани ан цос ман мичи.
Сокотинд че-с мѹлци
Ка съ там пре Исѹс.
Ѻрашѹ съ лнтриста,
Бифлеимѹл тот ципа;
Нѹ ера касъ фъръ плънцере,
Маикъ фъръ тънгѹире.
Рахила прѹнкѹл лш плъиче,
Я мънгъѣ нѹ-л аве.

Глас ан Роман (!) с'ав аѹзит,
Де сѹнетѣ ши де ципетѣ;
Ши Ръмлении с'ав скѹлат,
Пре Имрѹсалим л'ав пѹстиит;
Ши пре жидови ав ръскират,
Прин лѹме дн шкаръ ав лъсат.
Ши де акѹм пънъ ан вечѩ,
Мила домнѹлѹи съ фѩ.

Aşa ne grăeşte domnul. (*a.* No. III. fol. 142b—143a, *b.* No. II. pag. 9—10.)

Ѩша нн грѣецри дѡмнѹл,
Ка съ-л аскѹлти тот шмѹл.
Съ-л аскѹлтѣ фър де приче,
Съ анцълцгъ чи не зиче:

Къ моарте ын лъме есте маре,
Нъ съ теми де дъмнъ маре.
Де бътръни нъ-и ръшине,
Ла чел тънър ынкъ вїне.
Де витежи нъ съ съеци,
Ла ымпърац къ съла мерци.
Къ ымпърацїи шин къ крани,
Фак четъциле къ ани,
Шин ынкъ съ ман нивоеск,
Къ шанцъри ын ле ынтъреск;
Къ шанцъриле гродъ,
Къ търнъриле фръмодъ.
Ка ынтр'ънсъле съ вецъиск,
Шин де моарти съ нъ гынд'ескъ.
Ел кънд бе ши съ весълецин,
Ятъче ын пъмънт къ ми-л трънтецин,
Шин-л а дни кась лъминодъ,
Шин-л багъ ын кась ынтънекодъ;
Шин дин къмпъ верди ши фръмосъ,
Ми-л багъ ын къмпъ ынтънекос;
Шин дн ла лок мъндръ ши дръгостит,
Ми-л багъ ын негръ пъмънт.
Съмъле! шмъле! дар де ан вр'о богъцїа,
Съ нъ стан ын съминцїа! (! l. съмецїа)
Ика векъл съ сфършаце,
Шин жъдецъ съ гътеце.
Татъл, фїъл ва мъна,
Ынцерїи вор тръмбита,
Шин морцїи съ вор скъла.
Кърциле съ воръ дескиде,
Маткъ де фок съ ва апринде.
Пъкателе съ вор веди,
Грешницїи съ вор шсънди.
Тикълшсъле! шмъле!
Че нъ те сколи къ тръпъл,
Съ-ци спъсъци съфлетъл?
Стрънса къи ан пе лъме?
Дар нъ ци къи ан ръмъне.
Зъчи, къ дакъ ын мъри,
Фичорїи т'ор пъмени.

Кѹм амѹ вѫзѣт ши пе мѹлци сѫрачи,
Кѹ нимиле ди драчи.
Дар тѹ шмѹле! дормн, те тръндѫвещи,
Ши де дѹмнезъѹ нѹ гѫндещи.
Де ла ачепѹт, пънъ ла сфършит,
Кѹ бѣкѹрїм . Ямин.

No. II. Psalm 46. (*a.* No. IX. pag. 17—18, *b.* No. V. fol. 143b—144a.)

Лимбиле съ псалти, кѹ кънтъри ѫналте,
Съ кънте ѫпъръщие, кѹ глас де бѣкѹрие.
Лъѹдъм пре домнѹл, съ стръце тот шмѹл.
Домнѹл ести тари, ши ѫнпърат мари.
Преете тот пъмънтѹл, чинеш кѹ кѹвънтѹл,
Сѹпѹсѹ-нъѹ глоате, ши лимбиле тоате.
Дъне-л (!) сѹпт пичоари, лимбиле сѹпт соари.
Ялешѹ-с'ѹ парте, парте ди мошиѫи
Цара че доритъ, кѹи (!) цюрѹитъ.
Лѹи Ѩков юбитѹл, че-ш цине кѹвънтѹл.
Мила съ-ш аратъ, ѫн сфънта четате,
Спре нон, тикъло́шии, прекѹм не спѹн мошии.
Спре върфѹри де мѹнте, съ аѹзим гласѹри мѹлте
Де бѣчими мари, кѹ ѫналтъ стригари;
Сѹитѹ-с'ѹ домнѹл, съ вазъ тот шмѹл.
Къитъ кѹ алъѹтъ, ши ѧ зъкътѹръ мѹлтъ,
Къntъ пре ѫнпъратѹл, къ нѹ-и ка дънсѹл алт(ѹл),
Къntъ съ ѫцълѣгъ, преете лѹми ларгъ,
Къ дѹмнезъѹ глошате (! *a.* поате), пре лимбиле тоате,
Де ле ѫнблънзъщи, ле ши ѫнпъръцъщи.
Скаѹнѹл лѹи ди разъ, ѹиди вра съ шазѝ,
Домнѹл дии л дрѣпта, съ-ш ѫнпарци глоата (! *a.* плата).
Пре боери, пре глоате, ши лимбиле тоате.
Ѫр чине съ ѫнналци дии фире, нефиреск съ казъ.
Я виде тот шмѹл, (*a.* кънд есте домнѹл.)

In Vifleim s'au născut Hristos. (*b.* No. X. pag. 18—19.)

Ѫн Ѩифлеим с'ѹ нъскѹт Христос,
Лѹмии спре мари фолос.

Дин фичоарѣ с'аѕ нъскѫт,
Ши кѫ трѫпѫл с'аѕ фъкѫт.
Ан еслиле добитоачилор ръсъринд,
Ши кѫ трѫпѫл анфлорнид.
Христос с'аѕ нъскѫт кѫрат,
Ди манкъ фъръ дн бърбат;
Фъръ дн бърбат, невиноват.
Ипръ магие дн ла ръсърит,
Язинд, кѫ дарѫри аѕ венит.
Христос с'аѕ нъскѫт кѫрат,
Ипръ Ірѡд с'аѕ тѫрбѫрат.
Ипръ Ірѡд некрезинд ди вести
Христос с'аѕ нъскѫт ан если.
Кѫ тоци съ не анкинъм
Ши съ-л лъѕдъм.

Auziţi aceste toate. (*b*. No. XII. pag. 21.)

Язици ачесте тѡате,
Нѣмѫри ши нороади ши глоѡте!
Ши анцълеци кѫ кѫвънтѫл,
Омѫл диспре тот пъмънтѫл;
Къ лѫме дин век съ сфършаце,
Ши жѫдецѫл съ гътеци.
Татъл пре фиюл ва мъна,
Ши лѫме ва жюдека.
Къ аколо сънт кътате
Ди тот фелю ди пъкате,
Къмъриле неастъмпъратe.
Тълхарилор сънт гътици,
Енермии чии неадормици.
Лимбиле невотезате,
Ярдѫ ан тартар, анфокате.
Богации чеи немилостиви,
Шъд ан поми неанфлорици;
Богации чеи милостиви,
Шъд ан поми анфлорици.
Ши акѫм ѡ дѡамни сфинте,
Ац ман адъчи де нои аминте,
Ши ди тот нѫ ни зита,

Фиинд ши нои зидире та.
Ди пъкате не фереци,
Ши ан рау не съланшлъеци.
Кѫ сфинци тъи динпрѣнъ,
Ка съ фачим воа бѫнъ.
Ши ди акѫм пънъ ан вечии,
Мила та, доамне, съ фии.
Кѫ дар ши кѫ бѫкѫрии,
Антрѫ мѫлци ани съ въ фие.

CLXI.

1785.

(16⁰, III + 174 paginĭ.)

Кѫрїозникъ .... арѣтаре .... дин Фїзіогномїе .... де попа Михаи Стрилбицкїи .... Ишѫ. 1785.

Pentru negel. (pag. 65—67.)

No. 21. Де ва авѣ пе фалка дрѣптъ нецель дин жос апротива капътъль насъли, асъмнѣзъ къ унъ шмъ ка ачела съ ва авъца ла мѫлте фѣлюри де авъцътори але искъсинцїи, ши пентрѫ ачѣста а пърцинле чѣле стрейне ва къцига мѫлтъ богъцїе; пе лънгъ ачестѣ, ва фи ши скѫмпъ. 22. Нецельль де ва фи дѣсъпра фълчїи дрѣпте, и съ фъгъдуеще норочире атрѫ тоате лъкрѫриле лъи, ши ва тръи мѫлт. Ишъ де ва фи дѣсъпра фълчїи стъпни, ань агрозѣще нецельль кѫ неворочитъ асъръчъне ши кѫ съръчїе. 23. Нецельль де ва фи сѫптъ фалка дрѣптъ, асъмнѣзъ норочири вїецїи ачелъи шмъ. Ишъ де ва фи ла фалка стънгъ де десъптъ, аратъ ман наинте неворочире ши съръчїе, ши примеждїе де апе, унеори ши анекаре. 24. Нецельль дѣсъпра насъли мъкаръ ши ман сѫсъ а протива шкюлъи, сау жос а протива гъріи, асемнѣзъ плекаре спре кървїе. 25. Нецельль дѣсъпра насъли спре партѣ дрѣптъ, и съ фъгъдуеще моценире сау норокь ла асъръчъне ачестъи шмъ. Ишъ де ва фи ла мижлокъль насъли, аратъ сфъзи ши съръчїе. 26. Нецельль де ва фи деспре партѣ дрѣптъ а гъріи, аратъ минте фрѫмосъ, ши моценитору богъцїеи дела асъръчъне. Ишъ плѣма пе партѣ

стѣнгъ а гѫрїи, мѣкаръ кѣ ѧсемнѣзъ шръшь ачель норокь, шръ маи ла ѹрмъ тот ва авѣ чѣ шбичнѫитъ досадъ деспре ѧсѫръчѫнѣ лѫи, ши боале.

Cap. XXVI: Pentru măinile întregĭ. (pag. 95—96.)

Капь а доаозечи шн шасе.
Пентрѫ мѣнѫле ѧтреци.

Мѣнѫле тари ши фрѫмоасъ алъкътѫите, аратъ маи наинте вѣсель, ѧцелепть, ши крединчось шмь. 2. Мѣнѫле фоарте гроасъ, аратъ глѫпавь, ши неѧцелепть шмь. 3. Мѣнѫле кѣндь сѣнть фоарте лѫнци пѣнъ ла ценѫнке, ѧсѣмнѣзъ зъдарникь шмь. 4. Мѣнѫле мичи ши слабе, маи наинте ѧль аратъ слабь фърѣ вѣртѫте, ши тикѣить шмь. 5. Мѣнѫле кѣндь сѣнть пѣроасъ, ѧль аратъ маи наинте пѣзиторю ши некреднчось, ашиждерѣ ши чинстить шмь. 6. Мѣнѫле фъръ де пѣрь, ѧсѣмнѣзъ миничиось ши амъциторю шмъ.

Cap. XXXIV: Pentru coaste. (pag. 109.)

Капь а трензечи ши патрѫ.
Пентрѫ коасте.

1. Мари ши тари ши пѣроасъ коапсе, ѧль аратъ вѣртось ши некѫратъ шмь. 2. Мичи ши мои коапселе, аратъ слъкъчѫне, чилибїѫ ши фрикось шмь. 3. Пскѫците коапсе, сѣмнь де ветежїе, ши фрѫмось сѣлдатъ.

Cap. XLII: Unghiile degetelor. (pag. 121—122.)

Капь а патрѹзечи ши доі, скоасе динь хиромантіе.
Пентрѫ ѹнгїи ла дѣцетеле мѣинилорь.

1. Ѵнгїиле лѫнци пе дѣцете, аратъ кѫ натѫрь фрѫмоасъ, мѣкаръ кѣ ѹнь шмь ка ачела нѫ вра съ крѣдъ, ши шасте тѣиннѫитъ ѧ лѫкрѫриле сале. 2. Де ворь фи ѹнгїиле лѫнци ши лате, ѧсѣнѣзъ (! l. ѧсѣмнѣзъ) ѧпрѣцїиторю а мѫлте лѫкрѫри, пе лѣнгъ ачеа шасте шмь ши фрикось. 3. Де ворь фи ѹнгїиле лѫнци ши ѧгѫсте ка ла вѫлтѫрь, апои ѧль аратъ пе ачель шмь пе каре динь мѣрирѣ чѣ дешартъ вра съ фїе лѫать песте чѣле диньтъи. 4. Ѵнгїиле де мижлокь ши рѣ-

тѫнде, ѧлѣ аратъ къ фрѫмоасъ натѫръ, ашиждерѣ юбиторю де а ѧвъца лѫкрѫри де танъ. 5. Унгїиле мичи ши рътѫнде, ѧсъмнѣзъ, ѧпротивторю мъноась ши гъндѣце ка съ фїе тоате сѫптъ стъпънирѣ лѫи.

(pag. 125—127.) 15. Де ворь фи сорочи албе, сав ръндѫри, ѧсъмнѣзъ норокь, нѣгре сав вѣцеде, сав галбене, сав камь негре сорочи, ши ва фи гропане адънчи; ши царъшь де ва фи унгїе динь а ей фире къ тотѫль нетокмитъ, ши нѫ нѣтедь, апои ѧгрозѣце къ неиорочире. 16. Де ворь фи сорочи албе пе унгїе дѣцетѫлѫи челѫи маре, фъгъдѫице норокь ѧ шасте, сав ла ѧсѫръчѫне, ашиждерѣ аратъ ѧ кале норокь. Йръ сорочи нѣгре пе ачель локь аратъ ѧ противъ. 17. Сѣмне албе пе дѣцетѫль чель че аратъ, аратъ норокь дела чей дѫховничещи, ши мирянещи, чинсте ши богъцїе. Йръ чѣле нѣгре сѣмне, аратъ пагѫбъ ши ръѫтате, ши лѫкрѫри де жѫдекатъ. 18. Сѣмне албе пе дѣцетѫль чель динь мижлокь, аратъ норокь ла стъпънирѣ касїи. Йръ чѣле нѣгре ѧгрозъскь къдери ѧ боале, ши молартѣ. 19. Сѣмне албе пе унгїе де лънгъ дѣцетѫль чель микь, съ фъгъдѫице къ милъ дела стъпънїи чей мари чинсте ши богъцїе. Йръ нѣгре, ѧсъмнѣзъ ѧ против. 20. Сѣмне албе пе дѣцетѫль чель микь, ѧсъмнѣзъ шарече бине, ши кале къ норокь, принь ръваше ши прин кърїознічѣ лѫкрѫри. Йръ чѣле нѣгре, ѧсъмнѣзъ чѣле ѧпротивитоаре.

CLXII.

1785.

(Exemplarul bibl. centr. defect, începutul şi sfârşitul lipseşte, 8⁰, mic., 249—252 [?] foĭ paginate.)

Йлфавита чѣ сѫфлетѣскъ .... (ѧн Йшь ѧѱпе.)

Din introducere. (Fol. 6a—8a.)

..... Тáтъ аль милостивйрилѡрь, дмнезѣѫ а тóатъ мѫнгѫрѣ. Й лѫй шасте чérюль шй пъмѫнтѫль, мѫнцїй, дѣлѫриле, лемнеле, дѫмбрѣвиле. Йле лѫй сѫнть фїѫръле, добитóачеле, жигънїиле, пáсъриле чѣле збѫрътóаре. Й лѫй шасте тоáтъ сѫфлáрѣ, шй тоáтъ фъптѫра, чѣле възѫте шй чѣле невъзѫте, чѣле динь чérю шй чѣле де пре пъмѫнть. Й лѫй шасте собареле шй лѫна, стѣлеле чérюлѫй шй стїхínле. Й лѫй апеле, рѫжѫриле,

мѣриле, ѡзериле, изво́аръле, гри́ндина, шме́цїй, пло́ине, вѫнтѹриле, фѹлцериле, тѹ́нетеле . Л лу́й то́ци шаменїй, то́ате нѣмѹриле пъмѫнте́нилшрь . Л лу́й лцерїй, архи́нгелїй, ска́ѹнеле, домні́нле, херѹвимїй, серафимїй, шй то́ате пѹте́риле . Ла дѫнсѹль дрепта́тѣ, ла дѫнсѹль дрепта́тѣ (!) ла дѫнсѹль жѹдека́та чѣ нефъцарникъ, ла дѫнсѹль вѹнъта́тѣ шй юби́рѣ де шамени, ла дѫнсѹль лцелепчю́нѣ, шй изво́рѹль лцелѣцерїй . Яколѡ ли́ницѣ, шди́хна, нетѣмерѣ, шй фъръ гри́жъ . Яколѡ мъри́рѣ, богъціа, вистїерія нелпѹцина́тъ, шй десфъта́ре вѣчникъ . Яколѡ вѹкѹрія, лѹми́нъ, ра́зъ, фрѹмсѣце, вѹнъ кѹвїинцъ, дѹлча́цъ, веселіе, шй то́атѣ мѫнгѫ́рѣ . Яколѡ волничіа, дезмїерда́рѣ, лдестѹла́рѣ шй вѣкѹл че́л' нескимба́тъ : Ори че шсте лтрѹ шамени ма́й юби́тъ, яколѡ то́ате сѫнтъ . Нѹ́май те липсѣце къторъ дмнѹль дмнезѣѹль тѣѹ, кѹ то́тъ сѹ́флетѹль; шй нѹ́май де дѫнсѹль кѹ вѹкѹрі́е съ те вѹ́кѹри, шй кѹ весели́е те весел'ѣце . Бѹ́кѹръ-те лтрѹ дмнѹль, ші-и дъ лу́й мѹлцъми́тъ; кѣчи тѣѹ фъкѹ́тъ пре ти́не дѹ́пъ ки́пѹль шй асемънарѣ сѫ, дінь нефїи́нцъ ла фїи́нцъ тѣѹ адѹ́сь . Кѹ мъри́ре ши чи́нсте тѣѹ лкѹнѹна́тъ; нѹ тѣѹ фъкѹ́тъ пре ти́не фїа́ръ, ни́чи кѹ́тъ, ни́чи алтъ шаре ка́ре живи́нъ; чй шм', фъптѹръ лцелегъто́аре, немѹрито́рю, шй сѹ́флетѹль тѣѹ л'ѹ чинсти́тъ кѹ сѫнгѹръ стъпѫни́рѣ . Мъка́рь де не шй деспърци́мь де трѹпѹль че́ль времѣ́лникь, да́рь спре мај вѹ́нъ съла́шлѹйре трѣчемь, шй кѹ сѹ́флетѹль петрѣчемь л вѣчи; нѹ спре ѡ мі́е сѹ́ѹ до́аш, сѹ́ѹ трéй мі́й де ани, чй л вѣчїи вѣчнлшрь, че н'ѹ́ѹ сфършити́тъ. Бѹ́кѹръ-те лтрѹ дмнѹл', ші-й дъ лу́й мѹлцъми́тъ; къ то́ате пентрѹ ти́не л да́рь лѣѹ фъкѹ́тъ . Пентрѹ ти́не че́рюль ши пъмѫнтѹл', пентрѹ ти́не со́ареле шй лу́на, шй то́атъ подо́аба че́рюлуй кѹ стѣле ѹ фъкѹ́тъ . Пентрѹ ти́не фїа́ръле ши добито́челе, па́съриле чѣле звѹръто́аре, шй то́атъ живи́на . Пентрѹ ти́не мъриле, рѫ́ѹриле, изво́аръле, ѡзериле, фе́люри де пе́ши, кѹцій чéй ма́рй . Пентрѹ ти́не пъдѹ́риле, ко́дрїй, дѹмбрѣвиле, фѣлюри де пѹстíй . Пентрѹ ти́не чѣле възѹ́те шй чѣле невъзѹ́те сѫнтъ фъкѹ́те . Бѹ́кѹръ-те лтрѹ дмнѹль, ші-й дъ лу́й мѹлцъми́тъ; къ то́ате пентрѹ ти́не дрѣпте шй милости́ве ѹ ашеза́т, шй нелчета́тъ по́артъ гри́жъ пентрѹ сѹ́флетѹль тѣѹ, те фолосѣце, те апъръ, те акопере, лтърѣце сѹ́флетѹль тѣѹ дѫндь ціе търіе, сънъта́те, вїѫцъ, те лцълепцѣце, те лѹминѣзъ спре то́тъ лу́крѹль вѹ́нь.

Să nu fim ѵubitorĭ de argint. (Fol. 152a — 154a.)

Пáртѣ а трéѧ . Кáпь а҃.

Пентрȣ ка съ нȣ́ фимь юбитóри де арцúнть, чи съ авéмь нъдѣ́ждe нȣ́май спре сѫ́нгȣрь дм҃незѣ́ȣ.

а҃. Богъцíѧ де арь кȣ́рце, нȣ́ въ липúрець и́нима, грѣ́ѧце проро́кȣль . ма́ре небȣнíе ѣсте а липи́ инима спре пȣтрежȣ́не шй а нъдъ́ждȣй спре жъфȣи́рѣ чѣ́ѧ че пї́ѧре, нȣ́ те нъдъ́ждȣй да́рь спре богъцíѧ чѣ́ стрнкъчо́асъ, ни́чи ръвнй асȣ́пра аȣрȣлȣй [къ зи́че : че́ль че юбѣ́це аȣрȣль, нȣ съ ва ѧдрепта.] Чй ѧцй пȣ́не нъдѣ́ждѣ тѣ спре дм҃незѣ́ȣ че́ль вíȣ, ка́реле то́атe ав фъкȣ́ть; къ а́ȣрȣль шй арцúнтȣль сѫнть лȣ́крȣри де мѫ́йни шменéци, май де гра́бь пї́ѧре, декѫ́ть кȣ́мь л'ай адȣна́ть пре ель.

в҃. Нȣ́ фїй скȣ́мпь, легáть фїи́нде кȣ юбúрѣ де арцинть, спре да́рѣ че́лшрь че ле требȣе́скь, кѣ съ нȣ́ фíй стъпѫни́ть де некредúнцъ . Нȣ́ те тѣ́ме тȣ́, че́ль че фа́чи би́неле, къ до́арь ѧци вѣ́ липсй чевà ѧ лȣ́ме, къ лȣ́мѣ ѧкъ стѣ, шн нимикь ѧкъ динтрȣ дѫ́нса пънъ акȣ́мь нȣ́ липсѣ́це : ни́чи со́арele с'ав скимба́ть, ни́чи рѫ́ȣриле дин' кȣ́рцере н'ав ѧчета́ть, ни́чи пъмѫнтȣл' н'ав пъръси́ть а нȣ на́це чѣ́ле требȣинчо́асе : къ ѧкъ пре а́ȣрь шй пре арцúнть ѧль на́це, шй ни́чи ва ѧчетà вре ѡ да́тъ а нȣ́-ль на́це, пѣ́нъ кѫ́нде ва стà лȣ́мѣ ача́ста; къ оуна ѧ пъмѫ́нть съ погóарь, ѣрь алта динътр'ѫ́нса съ на́це, прекȣ́мь а́ȣрȣль шй арцúнтȣль, ашà шй то́атe чѣ́ле требȣинчо́асе але вїе́цїй но́астре.

г҃. Нȣ́ те тѣ́ме де лúпсъ ѧтрȣ чевà; къ май найнте де ачѣ́стѣ нȣ́ ай авѣ́ть нимúкъ, ѣрь астъзи ай, шй мъка́р де и'а́й авѣ́ фíй авѫ́нде; къ че́ль че ав зидит то́атe, н'ав липси́ть, ни́чи ва липсй кѫнд-ва, ачéстѫ крѣ́де кȣ търíе; н'ав лисписи́ть че́ль че лѣ́ȣ адȣ́сь то́атe динтрȣ неф҃и́нцъ ѧтрȣ фїи́нцъ . че́л' че дъ хра́нъ че́лшрь флъмѫ́нзи, шн са́тȣръ то́атъ живúна, де то́атe ѣсте ѧдестȣ́ль . Нȣ́ фїй скȣ́мпь спре да́рѣ челшрь че че́рь, шй нȣ́ те ѧто́арче деспре че́ла че-ци чѣ́ре пре нȣ́ме . Дъ челȣй че цѣ́ȣ да́ть цíе то́атe, ка съ ай дела дѫнсȣль ѧсȣти́ть.

д҃. Нȣ лъкомй спре лȣ́крȣри стреúне, къ шй але та́ле то́атe ѧ скȣ́ртъ врѣ́ме вей съ ле ла́ши; нȣ́ лъкомй спре жъфȣи́рѣ чѣ дешáртъ ла шри че́ фе́лю де лȣ́крȣ, кѣчи кѫ́нде те вéй дȣ́че де аи́чѣ, нимúкъ нȣ́ вей лȣà кȣ ти́не . Голь ай кени́ть ѧ лȣ́ме, го́ль вéй съ те дȣ́чи : къ мȣлци мȣ́лть авѣ́, ѧсъ лъсѫ́нде то́атe, с'ав дȣ́сь де аи́че кȣ мѫ́йнеле дешáртe, шй кȣ сȣфлетȣль го́ль . Нȣ дорй ни́чи нъдъ́ждȣй спре стрѫн-

со́аре мѫлтъ, ка съ нѫ те лсѣмени богатѫлѫй че́лѫй, че ав стрика́ть жи́тница чѣ ми́къ, ши май ма́ре ѡ ав зидит, ши ав зи́сь : сѫфлете! ай мѫлте авѫції стътътто́аре спре мѫлци ани, ѡдихнѣще-те, мънжнкъ, бѣ, веселѣще-те; ши ав авзи́ть : небѫнале! ѧтрѫ ачастъ но́апте вор' съ чѣръ сѫфлетѫль тъѫ дела ти́не, да́ръ чѣле че ай гътѝть, кѫй вор фи? зи́че Дмнѫль.

Rugăciuni către Dumnezeu. (Fol. 239b, 241a—241b.)

Ѭръшй къторъ Дмнезѣѫ стри́гъ кѫ невои́ицъ.

ѳ. Ав нѫ ѣсте би́не пикътѫрїи лжнгъ изво́рь? ви́цїй лжнгъ рѫдъчи́нъ, мъдѫлѣрилшрь кѫ ка́пѫль? адевъра́т' ѣсте би́не! ашà ши лжнгъ ти́не дмне дмнезѣѫль мїѣѫ, ав нѫ ѣсте май би́не? къ тѫ лсѫцй ѧм' ещй мїе дмнь, скъпа́рѣ мѣ ши мжнгжа́рѣ, тѫ ѧмь ещ' ѫдѣждѣ, ши ѫдъждѫйрѣ. Пре алтѫль лима́нь ши мжнгжа́рѣ нѫ амь, алтъ ѫдѣжде ши ѫдъждѫйре нѫ кѫно́скь, афа́ръ де ти́не дмнезѣѫль мїѣѫ, тѫ ещи мїе акоперито́рю ши сприжинито́рю, тѫ ещи мърйрѣ мѣ ши цинѣрѣ, ши бѫкѫрїа чѣ вѣчникъ.

Ѭръшй стри́гъ фъръ тъчѣре къторъ дмнезе́ѫ.

ѳг. Нимене съ нѫ мъ рѫмпъ, ни́мене съ нѫ мъ шсъба́скъ де драгостѣ тà чѣ дмнезъма́скъ, ѡ дмнезѣѫл' мїѣѫ! ни́мене съ нѫ мъ шпрѣскъ, ни́менѣ съ нѫ мъ деспа́рцъ*), ничи фо́кѫль, ни́чи са́бїа, ни́чи фо́аметѣ, ни́чи го́ана, ни́чи аджнкѫль, ни́чи лнълци́мѣ, ни́чй чѣле стътътто́аре, ни́чи чѣле вїнто́аре, нѫмай лсѫшй ачаста пѫрѫрѣ съ петрѣкъ л сѫфлетѫль мїѣѫ, де ними́къ алтъ съ нѫ доре́скь л вѣкѫль ачеста дмне, чи зїѡл ши но́апте съ те ка́ѫтъ пре ти́не дмнѫль мїѣѫ; ши афлжндѫ-те, съ ав комо́ара ши богъці́а чѣ вѣчникъ, ши тѫтѫрѝрь бѫнътѣцилшрь съ мъ лвредниче́скь.

*) Glosă marginală: ржм . зач . чѳ.

CLXIII.

1794.

(Folio, II nepaginate + pag. 108 paginate.)

Критиль ши Ѧндроніѹсь .... с'ѧѕ дѧ́ть ѧ тупа́рю ѧ Ѭшь . анѹль дела ѯс . ѧѱчд.

Predoslovie. (Fol. IIa—IIb.)

Ѩрътѧ́ре ѧ скѹ́рть.

Критиль ши Ѧндроніѹсь, ка́ре съ тѫлкѹе́це : цѹдека́та шѝ бърбъціе́, че кѹпри́нде ѧтрѹ сине оунь кѝпь де исто́рїе фо́арте минѹна́тъ; ка кѹ́мь ачѣ́ цѹдека́тъ шѝ кѹ бърбъціе́ ар фи фо́сть дой бърба́ць фо́арте ѧцеле́пць, ка́рїй ѧтѫлни́ндѹ-се ди́нь ѧтѫмпла́ре, шѝ ѧвъцѫ́ндь ѧтѫ́й ли́мбъ пе Ѧндро́ніѹсь де а цѝ, шѝ а ѧцъле́це гра́юль шменѣ́ск, де вре́ме че ель ера́ мѹ́ть ка оунь добито́кь, шѝ фъръ нимѝ́къ кѹвѫнта́ре, ка́ре мъка́рь къ исто́рїе ѧль ара́тъ де а фѝ ѧ вѫ́рстъ шѝ ар фи фо́сть лъкѹи́нца лѹ́й кѹ фїа́ръле, дарь съ ѧцеле́це къ ѧѕ фо́сть ѧ вѫ́рста прѹнчіе́й; ѧѕ ѧчепѹ́ть оунѹль, адекъ Крити́ль, а истори́сѣ приме́ждїѫ сѧ лѹ́й Ѧндро́ніѹсь, ка́реле съ сокотѣ́ къ есте нѹ́май шмь, ѿръ нѹ ѧвѫ́ндь шѝ вре ѡ цѹдека́тъ ѧтр'ѫ́нсѹль. шѝ дѹпъ че с'ѧѕ ѧтѝнсь ѧтре дѫ́ншїй воро́ва де исто́рїе, ѧтѹ́нчѣ ѧтѫ́й ѧѕ фъкѹ́ть цѹдека́тъ кѹ́рцерїй вїе́цїй шмене́ци ди́нь ча́сѹль че съ зъмнсле́це ѧ пѫ́нтечеле ма́йчїй са́ле, ши принь кѫ́тє стѫ́нчи шѝ ва́лѹрй примеждѹнчо́асе петрече ѧ то́атъ вїа́ца лѹ́й, ѧ ма́рѣ ачѣ́ста а вїе́цїй, асемънѫ́ндѹ-се добиточіе́й, фїи́ндь нѹ́май сѫ́нгѹръ шмени́ре, ѿрь нѹ ѧвѫ́ндь шѝ цюдека́тъ са́ѕ ѧцъле́цере . шѝ кѫ́ндь Крити́ль, адекъ цюдека́та, ѧѕ дескопери́ть шмени́рїй, адекъ лѹ́й Ѧ(н)дроніѹсь, къ ашѧ есте ѧлкътѹи́рѣ а лсѹшй зндито́рюлѹ́й; ѧтѹнчѣ апо́й ѧѕ кѹноскѹ́ть пре ачѣ́ль минѹна́ть ме́церь, кариле ѧѕ фъкѹ́ть пре шмь, кѹ́мь шѝ то́атъ ма́хина, адекъ мѹлцѝмѣ ачѣ минѹна́тъ ши пре ѧподоби́тъ а лѹ́мїй, шѝ ѡ ѧѕ да́ть сѹпѹ́съ шмѹлѹ́й : ка то́ате ро́дѹриле са́ле съ айбъ а и ле дѧ де би́рь лѹ́й, ѿрь къ дела дѫ́нсѹль че́ре нѹ́май мѹлцъми́та, адекъ дела шмь . шѝ ашѧ при́нь ѧтинсо́аре де воро́авъ историчѧ́скъ ѧтре дѫ́ншїй, Крити́ль ачѣ́ла че съ зи́че цюдекаата, ѧтѫ́та ѧѕ фъкѹ́ть пе Ѧндро́ніѹсь, адекъ пе шмени́ре, де а кѹно́аце шѝ а ѧцеле́це пре дмнезе́ѹ зндито́рюль а то́атє, къ есте немъръмни́ть, неспѹ́сь,

некъпри́нсь, пре маре ѧцелепчу́не, пре милости́вь, шй ѧ скъртъ: нимѝкь иѕ-й лиѱе́це, ѧкѫ́тъ ѧсоци́ндѕ-се ѧ кѣви́нте, ѧй да́ѕ то́ате ла́ѕдиле пре кѫ́тъ по́ате слѣжи ми́нтѣ шменѣскъ. Ячѝста да́рь миѕна́тъ ка́рте цѕдекѫндѕ-ш но́й, къ есте вре́дникъ, де а съ да́ ла лѣми́нъ ѧ ста́мѣ пре ли́мба но́аструъ молдовенѣскъ, шй къ по́ате слѣжи ла дешки́дере, юбито́рилшрь де цїи́ницъ ши ѧцелегътори́лшрь четито́рй, ш амь цѕдека́тъ а фй де требѕи́нцъ а съ да ла лѣми́нъ нѣмѕлѣй молдовинѣскь.

Pentru tinereţea omuluĭ. (pag. 1—3.)

Ѧтѫ па́рте.

Пентрѕ тинерѣце, с'аѕ чѣ диньтѫю вѫрстъ а шмѕлѣй.

Ка́пь ѧтѫю.

Крити́ль фїи́ндь арѕнка́тъ ѧтр'ѕнь шстровь, афлъ пе Ындри́нїѕь (!), ка́ре ѧи повестѣце а сѣ миѕна́тъ ѧтѫмпларе.

Фи́липь алъ до́илѣ кра́й а Спа́нїеи ѧтинсѣсъ а са стъпѫни́ре пънъ ла ни́а лѣ́ме, шй а сѣ коро́нъ съ пърѣ съ айбъ пентрѕ ми́жлокь, оунь шстровь че пѕтѣ а съ нѕмй мъргърита́рюль мѣрїй, ши змара́гдѕль пъмѫнтѕлѣй: шстровѕль сфинтей Еле́нїй шсте ячѐста, ка́ре слѣжѣ, пентрѕ ка съ зи́кь ашѣ, ска́ръ дела ш лѣ́ме ла алта. Ячѐсть шстровь аѕ фо́сть то́тъ дѣ́нла ш тра́цере ѧкрединца́тъ пентрѕ кълъто́ри, ши Спанїо́лїй алъ сокоте́скь ка оунь ли́кь де скъпа́ре, че прони́ѫ лѣ́ѕ дать пентрѕ а ръсѕфлѣ де а ли́ѕрь фло́те, ѧ кълъторі́иле че ей фа́кь ла Индиле ръсъритѕлѣй.

Оунь шмь къзѕ́тъ ѧ ма́ре апро́апе де ячесть шстровь, аѕ нъдъждѕи́тъ съ афле ѧтр'ѫнсѕль оунь лнма́нь ѧкрединца́тъ, ѧ три́ста ста́ре ѧ каре ерѣ невои́тъ.

Нѕ ерѣ ръзима́тъ декѫтъ де ш сла́бъ скѫндѕръ, прин ажѕто́рюль кѣрїѫ, ель съ лѕптѣ ѧ проти́ва вѫнтѕрилшрь шй а вифорѕлѣй, плѕти́ндь ашѣ ѧтре вїацъ шй мо́арте.

Ель нѕ́ пѕтѣ съ май цїе а са́ле плѫнсѕрй, ши фъчѣ ачѣ́сте три́сте жа́лобе: ш вїа́цъ! пентрѕ че тѣ́й ячепѕть? саѕ пентрѕ че фїиндѕ-мй да́тъ, врей съ те съвѫршѐщй ашѣ де ѧграбъ? нѕ шсте ѧ лѣ́ме май фра́цидъ, ни́чи май пофти́тъ декѫтъ ти́не. ѧда́тъ че нецине тѣ́ѕ пїердѕ́тъ шда́тъ, ачаста шсте пентрѕ дѣ пѣрѕрѣ, шй ачѐй ка́рїй те кѕно́скь би́не, ли съ ка́де а съ сокоти́ де пе атѕ́нчѣ афа́ръ динь лѣ́ме; фи́рѣ с'аѕ

аръта́ть прѣ кро́дъ кътръ шмь .ѧтр'ача́ста, адекъ : къ ла а сѧ на́цере шй .ѧ врѣмѣ кѫ́ть ель тръ́ѫще, ѧ нѣ́-й дъ кѫноцийнцеле, чй ѧ .ѧпъртъша́ще кѫ́ндь мо́аре, шй нѣ́-ль фа́че съ кѫно́аскъ адевъра́теле бѫнъта́ци че-и съ ка́дь съ чѣ́рче, ничи рѣ́клеле де ка́ре и съ ка́де съ фѣ́гъ, декѫ́ть кѫ́ндь нѫ май ѥсте врѣ́ме, ничи де а добѫндй оуниле, ничй де а фѫцй де челе-л'а́лте.

Ѡ тикъло́асъ юбйре де сла́въ! тира́на фйрїй шмене́ци! ка́ре не силе́ци съ пѫ́немь .ѧ примеждїе ашѧ де кѫ шбръзничіе а но́астръ вїа́цъ, ла оунь елеме́нть ашѧ де нестато́рникь, ши ашѧ де примеждѫинчо́сь; .ѧль зѫгръве́скь .ѧбръка́ть де хїе́рь, даръ ѥ́ .ѧль испите́скь мѫ́лть май примеждѫинчо́сь декѫ́ть щелѫ́ль. Йсте .ѧ зада́рь къ про́нїѧ ѧ деспърци́ть нѣмѫриле принь мѫ́нци шй при́нь мѣ́ри, де врѣ́ме че шбръзничі́ѧ шаменилшрь ѧ фъкѫ́ть съ афле ни́ще по́дѫри шй ни́ще трекъто́ри претѫти́нденѣ, пентрѫ а съ .ѧпъртъшй, шй ка съ зи́кь май би́не, де а лшрь ръѫтъцй декѫ́ть де а лшрь богъцій. Соа́рта шаменилшрь кѫ́ть ѥсте де кѫмпли́ть! де врѣ́ме че чѣ май врѣ́дникъ де скорни́ть истечѫ́не, нѫ ѥсте декѫ́ть пентрѫ а лшрь ненорочи́ре, шй а лшрь стрикъчѫ́не. Пра́вѫль нѫ ѥсте декѫ́ть пръпъцѫйрѣ вїе́цїй, шй че́ль май але́сь истрѫме́нть де а сѧ пїа́рдере. Кора́бїѧ нѫ ѥсте декѫ́ть оунь сикрі́ѫ, .ѧ каре съ .ѧкй́дь чей мо́рцй. Мо́артѣ ѧ сокоти́ть, къ пъмѫ́нтѫль ера оунь теа́трѫ прѣ стрѫ́мть пентрѫ а сале трагє́дїй, ѧ ѧ врѫ́ть а-шь оунй ла ача́ста ши мѣриле, пентрѫ съ .ѧтй́нзъ а сѧ .ѧпърцїе .ѧ то́ате елеме́нтѫрнле. Ѧтрѫ адевѣ́рь, че по́ате съ нъдъждѫ́ескъ оунь ненорочи́ть, дѫпъ че с'ѧ фъкѫ́ть лъкѫнто́рю .ѧтр'о кора́бїе, декѫ́ть къ аф̀лъ оунь лѫ́кь де пїерза́ре, де оунде по́ате съ ва́зъ а сѧ шбръзничіе педеѱи́тъ? ера пентрѫ ача́ста фъръ де .ѧдоа́лъ, къ Ка́тонь пѫнѣ .ѧ нѫ́мърѫль де а са́ле чѣ́ле май ма́ри греша́ле, ачѣ́ѧ къ ѧ кълъторѝть пре ма́ре. ѡ со́артъ! ѡ че́рюле! ѡ норокь! по́чю ѥ ѧ мъ сокоти .ѧкъ чева дѫ́пъ атѫ́тѣ го́ане? нѫ! май де фоло́сь .ѧмй ѥсте съ мъ сокоте́скь .ѧтре нефїинцъ. съ мъ жълѫ́ескь ман пѫци́нь, шй съ мъ сѫпѫ́ю май мѫ́лть ла во́иле лѫ́й ѧ̃мнезе́ѫ.

.Ѧ врѣ́мѣ че ель фъчѣ́ то́ате ачѣ́сте сокотѣ́ле, шй пътрѫндѣ́ ерѫль де а са́ле стригѣ́ри, ель ман .ѧдоа́ ѧ сѧ силй́нцъ, шй а са вѫртѫ́те ка съ деспи́че а́пеле съ ажѫнгъ ла оуска́ть.

С'ѧрь зи́че : къ шаменїи ла ка́ре приме́ждїе нѫ рѣди́къ ни́чй .ѧдръзнѣ́ла, ни́чй дрѣ́пта сокотѣ́лъ, .ѧсѫшй мо́артѣ

съ сфїа́це де дж́ншїи; а съ тѣ́ме де а къ́лкà пе ачѣ́а, че мъри́мѣ сѹ́флетѹлѹ́й ан протеѯѹ́еце. Шѣ́рпїй аѕ ертà́тъ пе Ераклѣ́ѕ, шй фѹртѹ́ниле пе Кеса́рюль, хѣ́рѹль пе Алеѯандрѹ́, фо́кѹль пе Ка́роль але чи́нчилѣ.

CLXIV.

1794.

(4⁰, XI foĭ nepaginate + 138 paginate.)

Православ́никъ лѣцъто́ръ .... л Бѹкѹреци ла анѹл мжнтѹи́рии ⁂ачд.

Predoslovie. (Fol. VIIIa—IXa.)

Дре́пт ачѣ́ста шй прѣ сфи̃ци́тѹл нострѹ́ Прхіепіскоп' шй Митрополі́т' а тоа́тъ Ѹггровлахі́а, ал къ́рѹа ферничи́т нѹ́ме съ пъстрѣ́зъ шй ан фрѹ́нтѣ кѣрціи ачѣ́ціа, ангрижа́т' фиинд де а̃мнезе́ециле порѹ́нчи чѣ́ сжнт да́те асѹ́пра Прхіерѣнилор кътръ па́за чѣ́ кѹ дѣ́ дѝнсѹл а тѹ́рмен чѣ́ин кѹвжнтъто́аре, шй аѕзи́нд де мѹ́лте ори пре́ чѣ́ле де́ кѹржнд дежгинѣ́ри шй сѹрпъри але ѹнор нѣ́мѹри, ка́ре пентрѹ́ не́паза чѣ́ де́ апроа́пе а пъсто́рилор лор шй фъцарника лингѹши́ре, аѕ ажѹ́нс ла чѣ́ десъвжршѝт ръ̀тъчи́ре шй тъгъдѹи́ре, чѣ́ грѣи́тъ де ѱалми́стѹл: „зи́с-аѕ чѣ́л небѹ́н' анърѹ́ инима са̀, нѹ́ сте дмнезе́ѹ, стрика́тѹ-с'аѕ шй ѹржци с'аѕ фъкѹ́т анърѹ́ фъръдѣ́леци". С'аѕ сжргѹи́т а апѹка̀ ма́и найнте кѹ мижло́к' андъмжна́тек' анбржнчи́рѣ съмъинъто́рилор де негѝни, шй а амѹці́ бѹ́зеле чѣ́ле анпѹци́те але хѹлинто́рилор чѣ́лор чѣ́ мжшжѣ́ск ан ѹрмеле анчепъто́рилор де дежгинѣ́ри, ка́рїи кѹ кода̀ лор аѕ тжржѹ́т дѹ́пъ сѝне атжѹ́тѣ мѹлці́ме. Шй да́р, ла черчета́рѣ чѣ́ аѕ фъкѹ́т кѣ́тръ афла́рѣ ѹнѹи мѝжлок' кà ачѣ́ста незѣба́вник', аѕ гъси́т изво́дѹл ачѣ́ціи къртичѣ́ле а оаре кѣ́рѹа да́скал' прокоѱи́т', дѝнтр'ан бесѣ́ричїи но́астре чѣ́ин неклъти́те, тълмъчи́т' дѹ́пъ лимба чѣ́ де́ ржнд' грека́ск, де́ домнѣ́лѹи Димитра́ке Фълкоа́нѹл, би́в вѣ́л клѧчѣ́рю. Шй аѕ оржндѹи́т-о де́ с'аѕ типъри́т ка ѡ врѣ́дникъ де́ фолосѹ́л чѣ́лор чѣ́ вор четі́-ѡ; кѣ́чн де́ сѣ́ шй ара́тъ ми́къ ла ведѣ́ре, ансъ кѹпри́нде, ори чѣ́ анвъцъто́ръ а кредѝнцеи. Дре́пт ачѣ́ста сѣ́ кѹноа́це къ сте пжргъ а ана́лтеи сокоти́нце а прѣ сфи̃ци́ѝ са́ле, шй а бѹ́неи кѹцетѣ́ри че аре, спре́ а анбогъци ли́мба нѣ́мѹлѹи но́стрѹ

шй дѣ алте кѣрци апъръто́аре де смынтѣ́ле, ший лъптъто́аре лнпроти́ва вр҃жнилор хълинто́ри, кѫ́ а нѫ лнчета́ а негъцъто-рй тала́нтъл че и с'ал да́т, спре́ лнмъли́ре дѣ доба́ндъ. Ѫрмѫ́нд ферничи́лор пъсто́ри, челор че́ дъпъ вре́ми ал стътѫ́т лн ца́ра Рѫмънѣ́скъ, кѫ́ неадормѝци оки, кътръ пъзи́рѣ ста́лълъри лор че́лъи лнкѫнцъра́т' де пизма́ши. къ мъка́р дѣ с'ал шй фръмънта́т ача́стъ ца́ръ кѫ́ скимбѣ́ри дѣ стъпѫнири стреи́не, шй ал ажѫ́нс ла гри́жъ ди́н при́чина а фѣ́клюри де дежгина́ци, лнсъ кѫ́ да́рал лъи дмнезе́ѫ, прин привегіе́рѣ ача́лора, с'ал рѫсипи́т фъличи́ле ача́стора ка пъздерїиле.... Ал тътъро́р смери́т' шй осѫ́рдник' Архімандр. : Григо́ріе Рѫмничи́нъл'.

Pentru cunoştinţa luĭ Dumnezeu. (Fol. 1a—1b.)

Партѣ́ дѝнтъю.

Пе́нтрѫ чѣ́ фирѣ́скъ кѫноци́нцъ а лъи дмнезе́ѫ, ка́рѣ не повъцѫи́це ла кредѝнца евггелїен.

Я о́мълъи цїйнцъ съ лнчѣпе дѣ́ла а съ кѫно́аце лнтѫ́ю пре́ сине.

§. а. Ма́и то́ци че́и динтрѫ лнчепѫ́т сокоти́ ача́ста: адекъ, кѫноа́це-те пре сине-ц, а фй чѣ́ ма́и лнтѫ́ю трѣ́птъ а лнцелепчѫ́нии. пе́нтрѫ ка́рѣ шй апо́столъл зи́че ла чѣ́ кътръ Коринѳе́ни а. ка́рте, ка́п'. аі. стіх. ла: де нѣ́м фи жѫдека́т пре́ но́и лншине, нѫ́ нѣ́м фй осѫ́ндѝт'.

§. в. Дѣ́кка кѫ́ силинцъ не во́м сокоти́, во́м кѫноа́це лнтѫ́ю, кѫ́м къ дѣ́ла но́и лншине нѫ́ ар фй фо́ст кѫ пъти́нцъ ка́ сѣ́ не зиди́м: (а) де́ч' да́р кѫ́ требѫи́нцъ съ лнцелѣ́цем, кѫ́м кѣ́ сѣ́ къдѣ́ сѣ́ фіе, ший кѫ́м къ ште ѫн ѳ̃н адекъ че́а че ште дѣ́ пѫрѫрѣ́, атот пътѣ́рник' ший нези́дѝт', дѣ́ла ка́ре но́и ам лъа́т кѫ́м ал лъа́т шй чѣ́ле-л'а́лте зидѝри, лнфїинца́рѣ. (в.) шй кѫ́м къ ачѣ́ст ѳ̃н съ лнцелѣ́це Дѫмнезе́ѫ дъ́пъ причѣ́перѣ оаменилор.

(а) Лнтрѫ ача́стъ лъ́ме ори че́ ште, ште кѫ лндоа́лъ, адекъ, сѣ́ пътѣ́ съ фіе сал съ нѫ́ фіе, ори сѣ́ фіе дъ́пъ алт ми́жлок'. кѫнд да́р ѫн лъ́крѫ с'ал фъкѫ́т динтрѫ нимѝка, трѣ́бѫе съ фй лъа́т ача́стъ фиинцъ дѣ́ла алт чинева́, дъ́пъ гра́юл че́л проро-че́ск': ел [дмнезе́ѫ] нѣ́ѫ фъкѫ́т ший нѫ но́и. ѱа́лм ѳ. стіх. г.

(в.) Пе́нтрѫ ача́ста съ нѫме́це омъл: лъ́ме ми́къ, кѫ а къ-рѫъи черчета́ре шй сокотѣ́лъ, дин трѣ́птъ лн трѣ́птъ ажѫ́нцем ла кѫноцѝнца дмнезейрїи.

Pentru smerenia. (Fol. 113b—114b.)

§. ѳ. Я чи́нчѣ порѫ́нкъ чѣ́ре, кѧ но́и сѣ̀ арѫтѣ́м смере́нїа, шѝ сѫппѫ́нерѣ ка́рѣ сѫ́нтем дато́ри кѣ́трѫ пъри́нци, ши ла́ ачáстѫ нѫмúре кѣ́трѫ боéри, са́ѫ кѣ́трѫ чéи дх҃овнúнчéци шѝ лѫмéци стѫпѫ́нито́ри, кѣ́трѫ да́скали, кѣ́трѫ фѫкѫто́рíи де би́не, кѣ́трѫ стѫпѫ́ни, кѣ́трѫ бѫтрѫ́ни, шѝ сѣ́ авéм пéнтрѫ дѫ́ншѝи ѡ дра́гостѐ кѫра́тѫ. ачáстѫ порѫ́нкъ стѫ̀ .дн пѫци́не кѫви́нте, да́р кѫпри́нде мѫ́лте .дницелѣ́цери. шѝ порѫнчѣ́це: а҃: ка́ сѣ́ се чинстѣ́скѫ пъри́нцiи, шѝ ачáстѫ чи́нсте ѥсте пéнтрѫ ка́ сѣ́-и юби́м кѫ̀ инимѫ̀ кѫра́тѫ, сѫ̀ не́ кѫчери́м ло́р, шѝ сѫ̀ дѣ́м аскѫлта́ре ла́ вр҃ѣ́рѣ ло́р, шѝ сѫ̀ нѫ́ не апѫкѣ́м дѐ вре́ѡ трѣ́бѫ фѣ́рѫ де бл҃гословéнїа ло́р, сѫ̀ ѡбикним кѫ̀ ръвда́ре грешáлеле ло́р, шѝ боáлеле ло́р, сѫ̀ пъзи́м чинстѣ́ ло́р .дн фїецiчѐ вр҃ѣ́ме, сѫ̀ ле мѫлцъмúм пѫ́нѫ ла сфѫршúтѫл вїе́цiи, пентрѫ кр҃ѣ́цере, шѝ фа́чериле лор де би́не; шѝ сѫ̀ ле арѫтѣ́м ачéст фѣ́клю дé мѫлцъмúре, кѫ̀ то́т аждто́рюл, маи вѫрто́с кѫ́нд сѫ̀ афлѫ̀ .дн съръчíе, шѝ лѧ̀ адѫ́нчи бѫтрѫнѣ́це. Пъри́нцiи, ѡаръши трéбѫ сѣ́ кр҃ѣ́скѫ пре́ копíи лор, сѣ́ ле поарте гри́жа пентрѫ але сънѣтѣ́цiи лор, пѫ́нѫ чѐ вóр венѝ .дн вѫ́рстѫ, сѣ́-н кр҃ѣ́скѫ .дntрѫ фри́ка лѫ́й д҃мнезе́ѫ, шѝ сѣ́ нѫ́ ле дѣ́ пи́лде рѣ́ле сѣ́ ка́де сѣ́ ле гъсѣ́скѫ да́скали бѫ́ни, сѣ́-н .днвѣ́це лѣ́цѣ лѫ́и д҃мнезе́ѫ, шѝ чѣ́ле-л'а́лте цiи́нце дѫ́пъ по́фта ши дра́гостѣ́ ло́р, шѝ сѣ́-и пѫ́е лѧ̀ оаре ка́ре ѫрмѣ́ри але вiецiи. Нѫ́ сѫ̀ ка́де сѣ́ се поарте асѫ́прѫ-ле кѫ̀ аспри́ре, чи́ сѣ́ ле́ .дндрептѣ́зе грешáлеле кѫ́ ми́жлок' кѫвiннчо́с', пéнтрѫ кѣ́ Па́вел зи́че: „пъри́нцилор! нѫ̀ .дntърѫтáци пре копи́и во́цри, ка́ сѣ́ нѫ́ сѣ́ мѫхнѣ́скѫ." кѣ́трѫ Колосе́ни. кап. г҃. стiх. ка҃. шѝ сѣ́ ка́де сѣ́ сфѣтѫ́скѫ дре́пт прѐ копи́и лор, пѫ́нѫ ла́ сфѫршúтѫл вїе́цiи ло́р.

CLXV.

1795.

(Folio, VIII nepaginate + 894 + 246 paginī paginate.)

Би́блiа ..... .л Блáжь ..... анѫль дела нáцерѣ лѫ́й х҃с. ,а҃ч҃е.

Predoslovie. (Fol. Ia.)

Кѣ́трѫ четитѫ́рю.

..... Дéчи авѫ́нд кѫ̀ .дделетничúре м'ам .ддемнáт сѫ̀ мѣ апѫ́к дe атѫ́та лѫкрѫ̀ ши сѫ̀ .дрептéз граю́л би́блiей чéiй

май динаи́нте рωмѫнѣ́ще тѵпъри́тъ; ѣръ май вѫртѡ́с ѧтрѫ адевѣ́р по́чю съ зи́к, къ май але́с тестамѫ́нтѫл че́л ве́кю май мѫ́лт де но́ѫ де пре че́л елине́ск а че́лωр шѣ́пте-зе́чй де Да́скалй л'а́м тълмъчи́тъ; ка́ре лѫ́крѫ ал мїе́ѫ Мъріа́ са, прѣ лѫмина́тѫлъ, ши прѣ сфѣнци́тѫлъ дм҃нъ Іωаннъ Бѡ́гъ влъдѝка а то́атъ ца́ра Ѥрдѣлѫлѫй, шй ал пъріцилωръ цѣрїй оунгѫре́цй, шй ал Фъгъра́шѫлѫй епискѡ́п, ѣръ ал мїе́ѫ прѣ бѫ́н пъри́нте, нѫ́ нѫ́май л'аѫ ажѫта́т, шй л'аѫ шкроти́т, чй би́не аѫ вои́т шй ла си́не а-л лѫа́, шй ка оун бѫ́н пъстѡ́рю пѫ́рѫрѣ привегитѡ́рю ѧпрецѫ́рѫл тѫ́рмей, шй кѫ дѣдѝнсѫл стрѫдѫйтѡ́рю, шй грижитѡ́рю де мѫнтѫйрѣ сѫ́флетелωрь че́лωрь дела ма́реле, шй ѧтѫ́юль архїере́ѫ хс҃. дм҃незе́ѫ лѫ́й ѧкрединца́те; би́не цїи́нд, къ чѣ май маре ши май ѧтѫ́ѧ детωрїе а пъстѡ́рюлѫй сѫ́флете́ск ѣсте пропшведѫйрѣ кѫвѫ́нтѫлѫй лѫ́й дм҃незе́ѫ. Пентрѫ ачѣ́ѧ ши Мъріа́ са прѣ сфѣнци́тѫл архїере́ѫ, ка че́лѫй че ними́кь май юби́т шй май дори́т нѫ ѣсте, декѫ́т ѧмѫлци́рѣ кѫноцѝнцъй дм҃незе́цй, шй мѫнтѫйрѣ сѫ́флетелωрь, шй би́неле че́л де шбще ал бесѣричїй, шй фолѡ́сѫль нѣ́мѫлѫй, шй ал па́трїей, а кърѫа темéюл шй крѣ́церѣ ѣсте адевъра́та кѫноцѝнцъ а лѫ́й дм҃незе́ѫ, карѣ ѧ сфѫнта скрипто́ръ съ кѫпри́нде, шй де аколѡ съ ѧваа́цъ. Де́чй врѫ́нд, ка май фїербѝнте, шй май десъвѫршѝт сѣ́-ши плинѣ́скъ шй ача́стъ ма́ре детωрїе а кїемъ́рїй са́ле, би́не аѫ вои́т, ка съ дѣ́ ла лѫмѝнъ ача́стъ сфѫнтъ скрипто́ръ, ка ашѣ́ ла тѡ́цй, шй претѫтѝнденѣ съ се вестѣ́скъ, шй съ се пропшведѫ́скъ кѫвѫ́нтѫл шй кѫноцѝнца лѫ́й дм҃незе́ѫ . . . . .

. . . . . Чй тѳ кѫчѐрниче четитѡ́рюле, то́атѐ ле ѫ ѧ па́рте бѫ́нъ, шй те фолωсѣ́це кѫ ача́стъ а но́астръ шстенѣ́лъ спре май ма́ре ла́ѫдъ а лѫ́й дм҃незе́ѫ, шй а сфѫнтей бесѣричй крѣ́цере, шй а сѫ́флетѫлѫй тѣ́ѫ мѫнтѫйре, къ ачѐста ѣсте скѡ́пѫл шстенѣ́лїй мѣ́ле, карele сѫ́нт ал тѣ́ѫ кѣтръ дм҃незе́ѫ рѫгътѡ́рю, смери́тѫл ѧтръ Іеромшна́шй. Самѫйл Кла́йнь. дин мънъстѝрѣ сфѫнтей троѝцъ дела Блаж.

Genesis cap. I, v. 1—13. (pag. 1.)

Ка́ртѣ фа́черїй. капь ѫ҃.

Деспре зидѝрѣ лѫмїй, шсибѝрѣ, шй подѡ́ба фъптѫ́рилωрь, шй деспре зидѝрѣ шмѫлѫй, къ́рѫа ѣѫ сѫпѫ́сь дм҃незе́ѫ то́атѐ, ка́ре зидѝсъ.

1. Дтрѫ дчепѫтѣ (а) ав фъкѫтѣ дмнезѣѫ чѣрюль, ши пъмѫнтѫл. 2. Шй пъмѫнтѫль ерѫ невъзѫтѣ, шй нетокмйт, шй дтѫнѣрек ерѫ дѣсѫпра адѫнкѫлѫй, шй дхѫль лѫй дмнезѣѫ съ пѫртѫ пе дѣсѫпра апей. 3. Шй ав зйсь дмнезѣѫ съ се фѫкъ лѫмйнъ шй с'ав фъкѫтѣ лѫмйнъ. 4. Шй ав възѫтѣ дмнезѣѫ лѫмйна къ шсте кѫинъ, шй ав деспърцйтѣ дмнезѣѫ дтре лѫмйнъ шй дтре дтѫнѣрекь (б). 5. Шй ав нѫмйтѣ дмнезѣѫ лѫмйна зїш, шй дтѫнѣрекѫль л'ав нѫмйтѣ нѫдптѣ, ши с'ав фъкѫтѣ сѣра, шй с'ав фъкѫтѣ димингѣца, зй оуна (в). 6. Шй ав зйсь дмнезѣѫ съ се факъ търїе дтре апъ, кѫрѣ ерѫ сѫптѣ търїе, шн дтре апа каре ерѫ дѣсѫпра търїей. 8. Шй ав нѫмйтѣ дмнезѣѫ търїм (г) чѣрю, шй ав възѫтѣ дмнезѣѫ, къ шсте бйне, шй с'ав фъкѫтѣ сѣръ, шй с'ав фъкѫтѣ димингѣцъ, зїша а дѫаw. 9. Шй ав зйсь дмнезѣѫ съ се адѫне апа чѣ де сѫптѣ чѣрю, дтрѫ ѡ адѫнаре, ши съ се арате оускатѫль. шн с'ав фъкѫтѣ ашѣ, шй с'ав адѫнатѣ апа чѣ де сѫпт чѣрю дтрѫ адѫнѣриле сале, шй с'ав арътатѣ оускатѫль. 10. Шй ав нѫмйтѣ дмнезѣѫ оускатѫль, пъмѫнтѣ; шй адѫнѣриле апелшрѣ лѣѫ нѫмйтѣ мѣрй (д), шй ав възѫтѣ дмнезѣѫ къ шсте бйне. 11. Шй ав зйсь дмнезѣѫ, съ ръсарѣ пъмѫнтѫль шрбъ вѣрде, кѫрѣ съ самене съмѫнцъ дѫпъ фѣлю, шй дѫпъ асемънаре, шй лемнь родитѫрю, каре съ факъ родь, къръм съ фїе съмѫнца лѫй дтр'жнсѫль дѫпъ фѣлю (е) пре пъмѫнт, шй с'ав фъкѫтѣ ашѣ. 12. Шй ав скось пъмѫнтѫль шрбъ вѣрде кѫрѣ самѫнъ съмѫнцъ дѫпъ фѣлю, шй дѫпъ асемънаре, шй лемн родитѫрю, каре фаче родь, а кѣръм съмѫнца лѫй (ж) дтр'жнсѫль дѫпъ фѣлю

а. Дтрѫ дчепѫтѣ, адекъ, май жнайнте де а фаче алте лѫкрѫрй, каре съ вѣдь. сав ла дчепѫтѣл времїй. сав кѫ кѫвжнтѫл, адекъ прин фїюль, карele шсте кѫвжнтѫль лѫй дмнезѣѫ.

б. Дтръ лѫмйнъ, шй дтръ дтѫнѣрек, адекъ лѫмйна де дтѫнѣрек ашѣ шй д стїх з.

в. Д лимба жидовѣскъ нѫ съ зйче дтжю, дтже, чй д локъ де а зйче дтжю съ зйче оунѫл, шй д лшкь де дтже съ зйче оуна, прекѫмь шй алчй арь требѫй съ зйчемь : зїша дтже.

г. Търїе съ зйче лерѫль, въздѫхѫль каре шсте дела пъмѫнтъ д сѣсь кътръ чѣрю пжнъ ла апа чѣ дѣсѫпра; къ дмнезѣѫ дѣсѫпра търїей ачѣїм ав пѫсь апъ, ка съ стжмпере кълдѫра чѣ несѫферйтъ а содрелѫй, шн ачаста шсте апа чѣ май пре сѣсь де чѣрюрй, де карѣ съ зйче д ѱалм рмн.

д. Тѫтъ лѫкѫль шй тоатъ адѫнаре апелшрь съ нѫмїскь мѣрй. G. Іероним.

е. Библїм гречѣскъ чѣ дела Алеѯандрїм аре : дѫпъ фѣлю шй дѫпъ асемънаре

ж. Шсте.

пре пъмжнть, шй ав възвть дмнезев къ ѣсте вине. 13. Шй с'ав фъквть скръ, шй с'ав фъквть днминкцъ: зїѡа а трєа.*)

Jov cap. XXXVIII. (pag. 457.)

Іѡвь. капь ли.

1. Шй двпъ че ав ачетат Єлївсь а ворвй, зис-ав дмнвль лвй Іѡвь прінь вйфор шй прин нѡрь. 2. Чине ѣсте чєль че аскънде де мине сфатвль, шй цине квйнтеле мкле ачнимъ, ши сокшткцие съ ле аскънзъ де мине? 3. Ачинце ка оунь бърбать мижлквль тъв, шй те вѡю атреба, ѣаръ тв съ-мй ръспвнзй! 4. Оунде ай фость, кжндь амь атемеать пъмжнтвль? спвне-мй де ай квноцинцъ? 5. Чине ав пвсь мъсвриле лвй, де цій? сав чине е чєль че ав атинсь фвне престе джнсвль? 6. Пре чѣ с'ав атърить стжлпій лвй, шй чине è чєла че ав пвсь престе джнсвль пїатра чѣ динь мърцинѣ оунгюлвй? 7. Кжндь с'ав фъквть стѣлеле, лъвдатв-м'ав кв глась маре тѡцій ачерій мїей! 8. Шй ам школит мърѣ кв порцй, кжндь съ върса афър, шй ешѣ дин пжнтечеле майчій сале. 9. Шй амь пвсь абръкъминтѣ ей нѡрь, шй ѡ амь афъшкть пре а кв негвръ. 10. Шй амь пвсь ей хотарь, акванвржндв-ѡ кв акветѡрй, шй кв порцй. 11. Шй там зис ей, пжнъ айчй съ вій, шй съ нв трєчй, чй атрв тине съ се сфарме валврите тале. 12. Ав доаръ а зилеле тале амь токмить лвмина чѣ де днминкцъ, шй лвчафървль шѣв възвть рждвль сѣв? 13. Апвката-тей де арипиле пъмжнтвлвй, ка съ скътврй пре чей некреднинчѡшй де пре джнсвл? 14. Ав тв ай лвать пъмжнть лвть, шй ай фъквть вїецвнтѡрй, ши пвсв-л'ай пре ель, ка съ поатъ квжнта, пре пъмжнть? 15. Ав тв ай-лвать дела чей некреднинчѡшй лвмина, шй брацвл мжндрилор л'ай сфържмать. 16. Ав венит-ай ла извоаръле мъріїн, шй оурмеле аджнквлвй оумблатв-лей? 17. Ши дескисв-ис'ав ціе де фрикъ порциле морцїи, шй портарїй ѣдвлвй възжндв-те пре тине спъймжнтатв-с'ав? 18. Ав афлат-ай лъцимѣ чѣ де сптъ чєрю, спвне-мй даръ кмь è, шй кжть ѣсте? 19. Шй а че пъмжнть лъквжице лвмина, шй атвнкрекъль чѣ лѡкь аре? 20. Де мъ вей двче ла хотарълe лврь? шй де цій къръриле лѡрь? 21. Цій къ атвнчй тей нъскът, ши

*) cf. vol. I, pag. 33, 264, 280.

нѣмъръле аннлшрь тъй е мълть. 22. Ѧѕ дóаръ ай венúть ла вистїерíиле зъпъзїй, шй вистїерíйле грúндиней възѣтѫ-лѣй? 23. Ѧѕ дóаръ тѣ пóрцй грúжъ де чѣсъл кръжмáшилор? сѧ де зíша ръзбóюлъй, ши а бътѣїй? 24. Де оунде шсъ брѣ́ма, ѧѕ съ ръсипѣце лѣстрълe сѣпть чéрю? 25. Шй чúне ѧѕ гътúть плóїй юцй кѣ́рцере, шй калѣ кѣ́рцерїй. 26. Ка съ плóле пре пъмжнть оунде нѣ е бърбáть, шй л пѣстíе оунде нѣ шсте шмь? 27. Ка съ сатѣ́ре пъмжнтълe чель некълкáть, шй нелъкъúть, шй съ фáкъ, съ ръсáръ шрбъ де пъшѣ́не. 28. Чúне шсте тáтъле плúїй? Шй чúне шсте чéль че ѧѕ нъскѣ́ть бѣ́лгърй де рóлш? 29. Шй динтр'акѣ́й пжнтече шсъ гїáца? шй брѣ́ма л чéрю чúне ш ѧѕ нъскѣть? 30. Ѧѕ пшгóаръ-съ ка ш апъ кѣржнд? Фáца аджнкълъй чúне ш ѧѕ ржндúть? 31. Шй кѣноскѣ́т-ай легътѣ́ра гъйнѣ́шїй? Шй лгръдúрѣ врїúнълъй дешкúс-ай? 32. Ѧѕ дешкúде-вей зóдїйле л врѣ́мѣ сà, ши лъчáфърѣл де сѣ́кра де пѣрь адѣ́че-л-вей.*)

Apocalipsul sf. Joan cap. XXII, v. 10—21. (pag. 245—246.)

Ѧпшкалúпсъле . с . Іѡáннъ . Капь кѣ.

10. Шй мїáѕ зúсь: съ нѣ печетлъéцй кѣвúнтеле проршчíей кѣрцїй ачéстїм, къ врѣ́мѣ апрóапе шсте. 11. Чéль че фáче стржмбътáте май фáкъ стржмбътáте, шй чель че спѣ́ркъ май спѣ́рче, шй чéль дрéптъ май фáкъ дрептáте, шй чéль сфѫ́нть съ съ сфѫ́ницáскъ. 12. Ѩтъ вíѕ кѣржндь, шй плáта мѣ кѣ мúне, ка съ дáѕ фíеце-кѣрѣм дѣ́пъ кѣ́мь ва фи фáпта лѣ́й. 13. Ѳѕ сжнть Ѧлфа шй Ѡмéга, лчепѣ́тъл шй сфжршúтъль, чéл диньтжю, шй чель де пре оурмъ. 14. Ферични́цй чїéй (!) че фáкь порѣ́нчиле лѣ́й, ка съ фíе пѣтѣ́рѣ лшрь л лéмнълe вїéцїй, шй пре пóрцй съ лтре л четáте. 15. Ѩръ афáръ кжнїй, шй фермекътѡ́рїй, шй кѣрвáрїй, ши оучигáшїй, шй лкинътѡ́рїй йдолилшрь, шй тѡ́ть чéль че юбѣцце шй фáче минчѣ́нъ. 16. Ѳѕ Їс . амь трими́сь пре лмерѣле мїѣ́, ка съ мъртѣрисáскъ вóлш лчѣстѣ, л бесѣ́ричй . Ѳѕ сжнть рѣдъчúна, шй съмжнца лѣй Давúдь, стѣ́кл чѣ стрълѣчитóаре де димин-ѣцъ. 17. Шй дѣ́хъл, шй мирѣса зикь: вúн-ш, шй чéль че ѧѣде съ зúкъ: вúн-ш, шй чéль лсътшáт вíе, шй чел че врѣ, мѣ апа вїéцїй л дарь. 18. Къ мъ мъртѣрисéскь ла тѡ́тъ чель че ѧѣде.

*) cf. vol. I, pag. 267.

кѹвѝнтеле прорѡчѣ́й кѣрцїй ачѣ́стїѧ : де ва ада́ѹце нецѝне ла ачѣ́стѣ, ва пѹ́не дм҃незе́ѹ преете ель тоа́те бѣтѣ́йле чѣле скри́сѣ ѧ ка́ртѣ ачаста. 19. Шѝ де ва скоате нецѝне динь кѹвѝнтеле прорѡчѣ́й кѣрцїй ачѣ́цїѧ, ва скоате дм҃незе́ѹ па́ртѣ лѹй динь ка́ртѣ вїѣ́цїй, шѝ дѝн четатѣ чѣ сф҃нтѣ, шѝ динь чѣле скрисѣ ѧ ка́ртѣ ачастѣ. 20. Зи́че чѣ́л че мѣртѹрисѣ́це ачѣ́стѣ, ашѣ кѝѹ кѹржи́нде . Ами́нь . Ашѣ ви́н-ѡ Дм҃не Іс҃е. 21. Да́рѹль Домнѹлѹй но́стрѹ Іс҃ . Хс҃ . кѹ вой кѹ тѡ́ци. Ами́нь.

CLXVI.

1796.

(Ms. bibl. centr. No. 67, 8⁰, 20 foi nepaginate.)

Ал . Вѣкѣреск҃ : Поезїй.

No. 4. (pag. 4—5.)

Оглинда, кжнд ци-ар аръта́
ѧнтрѣгѣ фрѹмѹсецѣ та ;
атѹнчи ши тѹ ка мине,
тѣки ѧнкина ла тине.

Н'ар фи мижлок, съ те привеци
асемене дѹпъ кѹм еци ;
ши їдолатрїе,
съ нѹ-ци адѹчи тѹ цїе.

Окїи ѧн ѧ кжнд цї-и арѹнчи,
дъ тот съ 'нтѹнекъ атѹнчи ;
ши дъ те ши аратъ,
ѧр нѹ адевъратъ.

Д'ачеѧ нѹ да крезъмжнт
оглиндїи, че кѹ скъзъмжнт
ѧци фаче 'ншелъчѹне,
ши тот минчѹни ѧци спѹне.

Чн кътъ еци, съ цїи де вей,
дъ крезъмжнт окилор мїен.
фїинд-къ нѹ те 'ншалъ,
ничи фак вре-ѡ грешалъ.

Ан ей те кать съ те вези,
антокма пъ кът лъминези;
ши дъ 'нтр'а лор ведере,
вези, кътъ ай пътере.

Креде-и сърачїи, кжнд ац спън,
къ нъмаи цїе съ съппън;
шн къ ле ей ши дин фире
а лор дъмнезенре.

No. 15. (pag. 19—20.)

Дъ нъ мъ крезн пъ мине,
антрѣбъ пъ шри чине;
ши вези кът пътимеце,
ън съфлет, че юбеце!

Антрѣбъ 'нкаи пъ лъме,
ши вези къ нъ сжнт глъме,
неказърнле меле,
каре петрек къ еле.

Дъ лакръми върс пърае,
къ гроазникъ въпае;
ши съфлетъл ам есе,
дъ охтътърн адесе.

Ън чѣс нъ въз одихнъ,
нъ дорм вр'ш датъ ан тикнъ;
дърериле 'м сжнт хранъ,
ши мжнгъери ла ранъ

Мъ арз песте мъсъръ,
слъбеск фъръ кълдъръ;
сжнт болнав ан пичере,
ши мор фъкжнд тъчере.

Кжнд нъ те въз, ам кинърн,
ши кжнд те въз, лешънърн;
ш' ън чѣс нъ 'м присосеце
с' ацн спъю, че мъ тръдеце.

Шн тѫ 'н лок дѣ рѣпашс,
ман мѫлт ѧм фачи адашс,
де кинѫри кѫ воинцѣ;
невръжд съ 'м дан крединцѣ.

Нѫ крези кѫм кѣ фиреце
съ дѣзнѣдѣждѫеце,
ш'о иним 'нпїетритѣ
кжнд нѫ е милѫитѣ.

CLXVII.

1798.

(8⁰, 296 paginĭ.)

Ретóрикѣ адекѣ лвѣцътѫ́ра ши лтокмúрѣ фрѫмóасеи кѫвѣнтърй акѫ́м лтѣ́ю изводúтѣ пе лúмба ромънѣскѣ . . . . . л Бѫ́да . . . . . 1798.

Predoslovie. (pag. 1.)

Тътѫрóр де алѣ́сѣ врединчїе, юбитóри де цїúнцѣ, дела дмнезéѫ тóате дáрѫриле лдѫрѣрилор.

Йтѣ юбúцилор кѣ пѫи лнаúнтѣ вóастрѣ лвѣцътѫ́ра грáюлѫй фрѫмóс, ши л вóрбеи лподобúте, че съ ивéце акѫ́м лтжм дáтѣ л лúмба ромънѣскѣ, ка оуи шдóр пѫртътóрю де фолóс пѣрцїй политичéцй, шй проповедѫитóрилор кѫвжнтѫлѫй лѫй дмнезéѫ, кл съ фíе пѫтéрничй л кѫвънтáре . лкжт шй Сколáстичилор лвѣцътóрй ле шсте де лúпсѣ, кѣ прин канóанеле ей, трáг úнимиле тúнерилор спре лдрептáре, мъкáр де ар фй шй тáри ла úнимѣ, ш мóле, шй кѫ шсѣрдїе ш дѫмерéце съ-ш плънгѣ фáптеле грешáлелор сáле, чѣле нелкѫвїинцáте, ши-л дещкптѣ съ съ префáкѣ лтр'ѫн шм нóѫ шй бúне плъкѫ́т лѫй дмнезéѫ . Кѣ чé поáте съ фїе мáй де фолóс декжт ачáста? дечй юбúцилор депрúндеци-вѣ лтрѫ лвѣцътѫ́риле ей, шй спорúци л мéрцерѣ лнаúнте спре лáѫда пърúнтелѫ́й л чéрюрй шй а крéцерїи бúнелѫй де шеце.

Йл тътѫрóр де бúне воинтóрю.

Скрис л четáтѣ Сибúюлѫи л 13 зúле Іѫлїе 1797 . Йвтóрѫл.

Despre Alegorie. (pag. 183—186.)

Кап. ї.

Пéнтрȣ Ѧлигорїе.

Ѧлигорїа ѥсте ѡ вóрвъ кȣ тóтȣл метафорнчáскъ, шй кáрѣ áре алтъ ѧцелѣцере ѡсибúтъ де ѧсемнáрѣ зúчернлор. Ячáста ѥсте ѡбичнȣбúтъ де ѡáменїй чéй мáй ѧцелéпцй, кáрїй съ слȣжéск кȣ дӂнса, ѡрй кà съ нȣ ѧтȣнече ѡкїй чéлор май прóцй кȣ стрълȣчúрѣ ѧцелепчȣнїй лӯр, ѡрй ка съ оурмѣзе ѧсȣшй лȣй дмнезéȣ, але кѣрȣл вóрбе сӂнт ѧтȣнѣрек мáре шй аджнчúме мȣлтъ, ѡрй мáй скȣрт, пентрȣ кà съ аскȣнзъ авȣцїнле ѧвъцътȣрилóр кȣ тóате ѧтȣнѣречиле Ѧлигорїей. Богослóвȣл Григóрїе ашà ав аскȣнс слáва пърúнтелȣй сѣȣ кȣ ачѣсте ѧтȣнѣрече алигоричéци, арътӂнд де ѡ дáтъ шй смерéнїа сà: „Н'ав фóст шáе, чй дúн шй чéл мáй алéс, ѧсъ дúн шй с'ав фъкȣт пъстóрю, шн акȣм ѥсте пърúнте ши пъсторю пъстóрилор. Н'ав венúт де днминѣцъ ла áрїа чѣ мȣлт родинтóаре, ѧсъ кȣ ѡстенѣлеле ав ѧтрекȣт пре чéй, че венúсъ мáй наинте.“

Де ар врѣ чúневл, кà прúн Ѧлигорїе съ тӂлкȣӂскъ дáрȣл, кáре ав лȣáт Іѡáн Євангелúстȣл, ка съ-ш ѡдихнѣскъ кáпȣл пре сфнтȣл пїépт ал кȣвӂнтȣлȣй лȣй дмнезéȣ шй ѡмȣл, сȣгӂнд дúн ѧсъш вїáца дофторїи ѧпротúва мóрцїй, де оунде мáй пре оурмъ адъпӂндȣ-съ кȣ ѡтрѣвй н'ав ѧгицúт моáрте, ар зúче ашà: вȣлтȣрȣл богословїéй чéл звȣрътóрю лà ѧнълцúме, кáреле небъгӂнд ѧ сѣмъ, лȣкрȣриле чѣле пъмӂнтéцй, ш'ав ѧтинс арúпиле кътръ чéрю, нȣ нȣмай ав възȣт, шй кȣ неклипúт ѡкю ав зърúт пре сóареле чéл тѣйнȣúт, чй звȣрӂнд шй лà мáй мáрй ѧнълцúмй, с'ав ѧкȣйбáт шй ѧтр'ачѣ лȣмúнъ слобозитóаре де рáзе, шй ѧ ѧсȣшй сӂнȣл сóарелȣй.

Лà ачàстъ алигорїе съ адȣк шй Іероглúфика ачѣа, сáв сѣмнеле їероглифичéцй але Єгúптȣлȣй чéлȣй вéкю ши ѧцелéнт, кáре нȣ цїа грѣй ѧтр'áлт кúп, фѣръ нȣмай кȣ жигáнїй фъръ глáс, кáре ле зѡгръвїа, ѧкѡт пéнтрȣ кà съ ѧцелѣгъ чúнева нóймеле сáле чѣле ѧналте, ерà требȣúнцъ съ лȣѣце бȣкиле хїáрълóр. Ячéсташ Єгúпт скȣмп фїúнд лà ѧвъцътȣрилe лȣй, шй бъснȣитóрю а недобӂндй алт чúнева авȣцїнле ѧцелепчȣнїй сáле, ѧ кáре съ фълїа, ѡрй ле пȣнѣ ла ѹнгїнле рúторилор, шй а сълбáтечелóр пáсърй, кà съ ле пъзѣскъ кȣ árмеле лóр чѣле финéцй шй кȣ звȣрáрѣ арúпилор, ѡрй ѧтре шéрпй ѡтрѣвитóрй, кáрїй мȣшкӂндȣ-ш кóаделе, ѧц мȣшкà де фрúкъ шй йнима, сáв ѧ скȣрт: типърїа мáрй шй неадормúцй шкй, кáре

тот дѣ́на привегїѧ спре пáзъ. Ни́чй ѧкъ съ адо́к шй гжчито́риле че́лор ве́кй, во́рбъ атжта ѧтънека́тъ, ка́т ѥсте къ непътѝнцъ съ ѧцелѣгъ чи́нева, че ѧсемнѣ́зъ, де нъ̀ ва̀ авѣ̀ ажсто́рю шри пре оун Vди́т, шрй пре ѡ Сфи́нгъ. Ѧц адо́к пи́лдъ кжте-ва, ка̀ съ ле четѣцй пе́нтрѫ по́фтъ, шй пе́нтрѫ ка̀ съ нѫ̀ те пїе́рзй ѧтр'жнселе ка̀ ѧтр'о́н Лакрймо, ѧц во́й да апо́й Де́дал шй Фисе́вс, ши-ц ко́й арътà дрѫ́мѫл, ка̀ съ словозе́цй ми́нтѣ де чѣ̀ мѫ́лт ѧплети́тъ нелезни́ре, че ѧц ѧплете́ск ачѣлѣ, тжлкѫи́ндѫ-цй чѣле, че ѧсемнѣ́зъ:

„Сѫ́ла ѥсте пѣ́цце, шръ че фїа́рбе ѧтр'жнса, ѥсте ка́рне ѧсѫфлецй́тъ, кѫвжнтътó́аре шй симцито́аре.“

Ѧлта:

„Ѥсте оун добито́к педе́стрѫ, ѧсъ шй де апъ, ѥсте ѧсѫфлецй́т шй фѣ́ръ сѫ́флет, кѫ̀ сѫфла́ре шй фѣ́ръ сѫфла́ре; търъ́ндѫ-съ оумблжнд, шй слъжи́ндѫ-съ кѫ̀ ари́пй. аскѫ́лтъ, шй те ми́ръ, ши гжчѣцце.“

Тжлкѫи́рѣ ло́р ѥсте, а че́ї́й динтжй: Іѫ́на, ка́реле ера̀ ѧ пжнтечеле ки́тѫлѫй; шръ а че́ї́и де ал до́илѣ: кора́бїѧ.

CLXVIII.

1799.

(Ms. Acad., Codex miscell., pag. 107—123.)

Gromovnic al luĭ Iraclie Impărat.

Бербечиле. (pag. 112—114.)

Дъ ва тѫ́на ѧ нѫмър бербечелѫи дъспре рьсърнт, ва фн робїе ши пенре мѫлтъ. фїарьле пьмънтѫлѫи вор фи сътѫ́ле, ши спре стрикаре маре. ръзболне ши ране, ши пагѫбъ ва фи. пънѣ, полмеле вор фи скѫ́мпе. семънътѫ́ра търгзиїе нѫ̀ ва перй. ѧ прѫнчи чен тѝнери ва фи пенре. челор че ѫмблъ пе маре, ва фи ѧннекаре. шр дъ ва фи кѫтре́мѫр, ѧнтре домни ва фи скимбаре ши фоламете, ши ръзболне. ши ва фи грештате шн невоие ѧнтре шамени. ши ѧн бърбаци чен тинери ва фи пенре, шр фїинд кѫтремѫр ноаптѣ, ва фн маре невойе ѧнтре шамени. ши боери нѫ̀ съ вор плека домнѫлѫи съѫ, ши вор фѫци дъла дънсѫл, кѫцетъндѫ-и мѫлт ръѫ. ши вор ѧнчепе а́ съ бате. ши ѧ воинничи нѫ̀ ва фи токмире. ши ѫн ѧнпъра́т дъспре апѫс ва

кокон . ши фоарте съ весели́ Филип краю ши кѹрьнд пѹрче́сърь ла Македо́ние.

Călătoria luĭ Alexandru la raĭu. (pag. 73—75.*)

Ши еши́ Александрѫ дъла Нагомѫдрие, ши мерсе ла та́бърь, ши спѫсе тот че аѫзи́ ши тот че възѫ ла Нагоме́дрийе ла Иевант . ши пѹрчесе кѫ оциле ши мерсе пънъ ла четатѣ мѫрѣскъ але Нагоме́дрилор, ши възѫ четатѣ ши трекѫ пъ лънгъ дънсл ши нимини нѫ съ ѫитъ ан четате . ши мерсе 3 зиле ши ажѫнсерь ла ѫн къмпѫ маре фърь сфършьние, ши ера пъ ачел къмп флóри фóарте фрѫмоáсе, ши мироѣ ка тъмѣм ши ка змирна ши ка ливáнѫн; ши ера ѫниле албе, алтеле пегре ши алтеле ро́шии, верзи, моҳорьте, галбене, албастре, мирьи (?) алтеле антр'алте кипѹри . ши къѫтъ Александрѫ спре рьсърит ши възѫ въпане дъ фок, ешинд пъ по́арта ра́юлѫи, ши андáтъ ан стѣтѫ . 2 . ангели пъ ло́кѫ аннаинтѣ лѫи, ши зи́се : стъи Алеѯандре! нѫ ман кълка локѫл сфънт, къ вен пери́ ши тѫ, ши ѡциле та́ле; че те антоарче пъ ачесте патрѫ апе че кѹрце ан раю : Ѳи́грѫ, Ефрафтѫ, Фисон, Геон . ши аколѣ дъскълекъ Александрѫ ши фъкѫ ѫн стълп де пиатръ, ши полент, ши скри́се кѫ слове елинеци ши жидовеци : „еѫ Александрѫ македон, анпъра́т а тоатъ лѫмѣ, ѡ лѫаю ши пънъ аичѣ венит-ам ши аичѣ ам ешират аннаинте . 2 . ангели ши мъ чертáрь съ нѫ ман мерг наинте, ши дъ аичѣ м'ам анторсѫ ла лѫме; ши чине ва врѣ съ мѣаргъ ла раю, пънъ аичѣ съ вине; къ чине ва мерце ман наинте, ва пери́." Ши дъ аколѣ съ антоарсе Александрѫ ла лѫме, ши вени пънъ ла мѫнтеле де фїер, ши възѫ ѫн ѡмѫ маре, дъ лѫнг 1000 дъ коци, ши дъ грос 500 дъ коци, ши легат дъ ачел мѫнте кѫ верйци дъ фїер; ши нѫ кѫтезà нимени съ съ апропине дъ дънсѫл . ши ман мерсе ман наинте ши възѫ ѡ мѫере, дъ алтѫ мѫнте легáтъ, ши ера́ ши ачéа дъ лѫнг 1000 коци ши грос 500 коци, ши ера́ ѫн шарпе анвѣлѫит дъ пичоареле ен ши-и цинѣ гѫрл кѫ динцни ши плънцѣ, ши съ аѫзиа глáсѫл ен дъ 3 зиле кáле. ши трекѫрь ши ачéа . ши антребъ Алеѯандрѫ пре филосо́фи, чине фѫ́рь ачен шамени? ыр филосо́фи зи́серь : спѫне-съ съ фїие Ѣдам ши Еввà, ши ва шъдѣ аша пънъ че ва на́ште ☧с . ши апои съ вор ерта́ ши съ вор слобози́.

---

*) cf. maĭ sus vol. II, pag. 133—134. (1784.)

CLXIX.

1799.

(Ms. Acad., Codex miscell. Alexandrie, 128 paginl.)

Къ врѣмѣ лѫи дѫмнезѣ̀ ѧнчепѫю а скрие де вицца ши повестѣ ши лѫкрѫриле марелѫи ѧнпъра́тѫ Але́ѯандрѫ македон . дин четатѣ лѫи Филип краю . към фъкѫ̀ ръзбоае къ тоате дихани́ле пъмънтѫлѫи ши фѫ ѧнпърът а тоатъ лѫмѣ.

Naşterea luĭ Alexandru. (pag. 5—6.)

Ѧнчепѫю дѣ на́церѣ лѫи Але́ѯандрѫ ѧнпъратѫ.

Чѣсѫл дѣ на́цере вени́, ши кемъ пре Нехтинав ши-и зи́се: чѣсѫл дъ на́цере ѧ̀ѫ венит . ши къѫтъ Нехтинав пре сте́ле ши зи́се: съ цин пѫцинтел съ нѫ фачи, къ чѣсѫл есте ръѫ, ши планнтеле нѫ с'ѧ̀ѫ токмит пре ста́ре, ши кръгѫл стъ пре лѫнъ, ши зоді́ле н'ѧ̀ѫ пѫрчес, ши сте́леле стаѫ пре лок, ши дъ вен на́це тѫ акѫ́м, вен фаче ом прост, ка ши алци шамени дъ нимик . ши цинѫ̀ пѫцинтел, пънъ стътѫ̀ планѝтиле пре токмѣ́ла лор, ши фъкѫ̀ кокѫ́нѫл . ши-л лѫи Нехтинав ѧн бра́це, ши-л благословѝ ши зи́се: съ-и пѫнеци нѫмеле Але́ѯандр . ши нъскѫ̀ Александр ѧн лѫнл лѫи Мартїе ѧн . ві . зи́ле, ши лѫшъ моаша копи́лѫл, ши-л дѫ́серь ла бисе́рика лѫи Ѧмон ши Ѧполон дѫмнезѣ́ѫ, ши-л благословѝрь попии, ши-и пѫсерь нѫмеле, Але́ѯандр . че съ кѣмъ гречеце, шр сърбеце: избран, шр рѫмлеце, ѧнлес (! l. ал-).

Ѭр Филип краю венѧ̀ дъла шсте, дъла Дарїе ши ѧнтр'о ноапте вьзѫ̀ ѫн вис; ши еши́ дин кортѫ̀, ши шьзѫ̀ ѧнаинтѣ кѫ́ртѫлѫи пъ скаѫн . ши кемъ пре Ѧристотел философ, ши спѫсе висѫл, аша спѫсе: даскале Ѧристотеле! вьзѫю астъ ноапте ѫн вис ѫнде-ми адѫсе Ѧполон дѫмнезѣ̀ ѫн кокон мик, ши и(!) зисе: бѫкѫрь-те Филипе! къ аи добъндит ачест кокон дь ла Ѫлимбїѧда . ши повестинд ел аша, шр ѫн вълтѫр маре трекѫ̀ преste Филип, ши шь ѧн поалъ-и . Филип съ прѣ спернѐ ши сърѝ дин скаѫн, ши къзѫ̀ шѫл жос, дин пѫала лѫи Фи́лип, ши крѣпъ, ши еши́ дин оѫ ѫн шарпе мик . ши ѧнкѫнзѫрь(!)оѫл, ши къна фѫ ла гѫ́ра шѫлѫи ел мѫри . Ѧристотел зисе: краю Филипе! съ цин, къ висѫл тьѫ плнн ва фи́; къ ачел шѫ, есте пъмънтѫл тот; шр ачестѫ шарпе мик, есте ми́кѫ̀ копилѫ тъѫ; ши ва лѫша то́атъ лѫ́мѣ ши ла мошиѧ лѫи нѫ съ ва ман ѧнтоарче . ши аша ворбинд, сосѝ весте ши спѫсе, къ аѫ фъкѫт Олимбиѧда

кокон . ши фоарте съ весели́ Филип краю ши кѹрынд пѹрче́сърь ла Македо́ние.

Călătoria luĭ Alexandru la raĭu. (pag. 73—75.*)

Ши еши́ Александрѹ дъла Нагомѹдрине, ши мерсе ла та́бърь, ши спѹсе тот че лѹзѝ ши тот че вьзѹ ла Нагомѹ́дриѣе ла Иевант . ши пѹрчесе кѹ оцинле ши мерсе пънъ ла четатѣ мѹерѣскъ але Нагомѹ́дрилор, ши вьзѹ четатѣ ши трекѹ пъ лънгъ дънса ши нимини нѹ́ съ ѹнтъ ын четате . ши мерсе 3 зиле ши ажѹнсерь ла ѹн кѣмпѹ маре фърь сфършѣнние, ши ера пъ ачел кѣмп фло́ри фо́арте фрѹмоасе, ши мироснѣ ка тѣмѣе ши ка змирна ши ка ливанѹн; ши ера ѹниле албе, алтеле пегре ши алтеле ро́шии, верзи, мохорьте, галбене, албастре, мирьи (?) алтеле ынтр'алте кипѹри . ши къѹтъ Александрѹ спре рьсърит ши вьзѹ вынане дъ фок, ешинд пъ по́арта ра́юлѹи, ши ындатъ ын стѣтѹ . 2 . ынгели пъ ло́кѹ ынайнтѣ лѹи, ши зи́се : стъи Алеѯандре! нѹ́ маи кълка локѹл сфънт, къ вен пери́ ши тѹ, ши щиле та́ле; че те ынтоарче пъ ачесте патрѹ апе че кѹрце ди раю : Ѳи́грѹ, Єфрафтѹ, Фисон, Геон . ши акольѣ дъскълекъ Александрѹ ши фъкѹ ѹн стълп де пиатръ, ши полеит, ши скрйсе кѹ слове елинещи ши жидовещи : „еѹ Александрѹ македон, ынпъра́т а толтъ лѹмѣ, ѡ лѹю ши пънъ аичѣ венит-ам ши аичѣ ам еширъ ынаинте . 2 . ынгели ши мъ черта́рь съ нѹ маи мерг наинте, ши дъ аичѣ м'ам ынторсѹ ла лѹме; ши чине ва врѣ съ мѣаргъ ла раю, пънъ аичѣ съ вине; къ чине ва мерце маи наинте, ва перй.“ Ши дъ акольѣ съ ынтоарсе Александрѹ ла лѹме, ши вени пънъ ла мѹнтеле де фїер, ши вьзѹ ѹн ѡмѹ маре, дъ лѹнг 1000 дъ коци, ши дъ грос 500 дъ коци, ши легат дъ ачел мѹнте кѹ верйци дъ фїер; ши нѹ кѹтезъ нимени съ съ апропине дъ дънсѹл . ши маи мерсе маи наинте ши вьзѹ ѡ мѹере, дъ алтѹ мѹнте легатъ, ши ера́ ши ачѣа дъ лѹнг 1000 коци ши грос 500 коци, ши ера́ ѹн шарпе ынвьлѹит дъ пичоареле еи ши-и цинѣ гѹра кѹ динции ши плъцѣ, ши съ лѹзиа гласѹл еи дъ 3 зиле кале. ши трекѹрь ши ачѣа . ши ынтребъ Алеѯандрѹ пре филосо́фи, чине фѹрь ачеи ѡамени? ыр филосо́фи зи́серь : спѹне-съ съ фїне ѩдам ши Єва, ши ва шъдѣ аша пънъ че ва на́ште ☧с . ши апои съ вор ерта́ ши съ вор слобози́.

---

*) cf. maĭ sus vol. II, pag. 133—134. (1784.)

Ши дъ аколѣ мерсерь . 6 . зиле ши ажѫнсерь ла ѡ пещеръ маре, ши ера лнтр'ънса лнтѫнерек маре; ши зисе Александрѫ, съ лнкалече чине аре шапъ кѫ мънзѫ, ши съ ласе мънжии афаръ ла гѫра гропии, адика ла ѳша пещери ачеа . ши интрь Александрѫ кѫ дъншии лн пещеръ ши стригъ : вѣри че ва гъси съ а тот, ори лемнѫ, ори ѡс, ори пїатръ, тот съ лѫаци; къ чела че ва гъсѝ мѫлтѫ къи-съ-ва ши чела че ва гъсѝ пѫции къї-съ-ва . ши ѫмблáрь лнтр'о зи ши лнтр'о ноапте, ши-и скóасерь епиле афáрь ла мънжии . ши дáкъ ешúрь, зúсе Александрѫ, съ лнпъръцѣскъ тоци фрьцéце; ши чúне че скоасе ера тот пїетри скѫмпе, лѫр ши мъргъритарѫ ши ѡасе скѫмпе; дечи ѳнии лѫасе мѫлтѫ, алции нѫ лѫáсе нимик . алци съ към къчи н'аѫ скос ши ен.

Ши дъ аколѣ мéрсерь . 4 . зúле ши ажѫнсерь ла ѳн é̃зер . шр дакъ бъгъ пéщиле ѳскат лн апъ, съ-л спéле, пещиле лнвиие ши фѫцй лн апъ, ши бъгъ ши алтѫл ши лнвиие ши фѫцй ши ачела, ши спѫсерь лѫи Александрѫ . ел зúсе лор, съ съ скаде (! l. скáлде) тоци ѡсташи лнтр'ачѣ апъ кѫ кан лор, ши ашà фъкѫрь ши фѫсерь тоци вии ши тáри.

CLXX.

1799.

(8⁰, 41 paginï.)

Віаца лѫй Бертолдо, шї а лѫй Бертолдино фечорѫ-лѫй дінпреѫнъ ші а лѫй Какасіно непотѫлѫй лѫй. (Сибію 1799) ed. 2. 1836.*)

Chipul luĭ Bertoldo. (pag. 1—2.)

Романтѫл.

Лн сѫта а шаса де ани, стъпжнѣ лн Лонгобарда краюл Албоні, карелe авѣ резідѣнцїа са лн четатѣ Верона . Ачест домн ера бѫн, блжнд ші дрепт, ші тоатъ Італіа аѫ фост стъпжнірї сале сѫпѫсъ . Пре ачѣ врѣме лн цінѫтѫл Вероней лнтр'ѫн сат Бретагнана, ера оун църан анѫме Бертолдо, нъскѫт кѫ ѡ статѫрь а трѫпѫлѫі фоарте ѳржтъ, къ ера кѫ капѫл маре лѫнгърец ка ѳн ѡѫ, кѫ пърѫл рошѫ, ши рътѫнзат, оурдѫрос

*) cf. maĭ sus II, pag. 118—122. (1779.)

Дар кꙋм тѣ дѣврѣка съ нꙋ фіи нічі дѣврѣкат, нічі десврѣкат?

Ѳꙋ м'аш вѣзꙋі дѣнтр'ѡ мрѣце каре прінде пеці. ші ѡаръ дѣнтрѣвъ Фаготті, че вꙋрꙋанъ есте, каре ѡ кꙋноск ші ѡрбіі? Бертолдо ръспꙋнде:

Оꙋрзічіле, къ оꙋрзікжндꙋсъ ѡрбꙋл ѡрі ла мжні, сав ла пічоаре, ел сімте арсꙋра кж-і де оꙋрзікж.

CLXXI.

1799.

(*a.* Ms. Gaster, Codex miscell., fol. 38b—39b. — *b.* Ms. Gaster, Codex miscell. 1777, fol. 38b—39a. — *c.* Ms. Gaster, Codex miscell. ca. 1800, fol. 12a—12b.)

Avestiţa aripa Sataneĭ.

Ѣдикъ ес сфънтꙋ архангел Михаїл воеводꙋл, погѡръ(н)дꙋмъ дин мꙋ(н)теле Ілиѡнꙋлꙋи, възꙋи пе ꙋн ДХ никꙋрат кꙋ ѡкыл(е) ка стелиле, ши мънꙋле ка де фѡк, ши ꙋнгеле ка съчириле, ши пърꙋл капꙋлꙋи пънъ ла кълкъи, ши фаца ка кътаранꙋ. Ѩр архангелꙋ ѡ зъс: стъи сътанѡ! ши стътꙋ. ши зъс(е) архангелꙋл: ди ꙋнди вии тꙋ дꙋх никꙋрат, ши ꙋнде мерце? кꙋмꙋ-ц есте нꙋмеле тъꙋ? ѡр е зъс(е): пе мини мъ кемъ Ѩвестеца, арипа сътани, арипа дѣнпъратꙋлꙋи нѡстрꙋ ѡвинѡдꙋл Белзъвꙋл; ши акꙋм ам адзит ди ѡ фечѡръ анꙋме, Маріа, фата лꙋи Ѡакім ши Ѩнни, кꙋм къ вра съ наскъ прꙋнк, пре Ѯс. Хс. назаринеанꙋ, ши мъ дꙋк кꙋ але меле мецешꙋгꙋрі дневѡлеце, ка съ ѡ смінте(с)к ши съ ѡмѡр прꙋнкꙋл ен, дꙋпъ кꙋм ам смінтет ши пе алте фемен пънъ астъзи, ши смінтеск. Ѩр ес архангелꙋл Михаил, дакъ адзъи аша, ѡ принсъи де пърꙋл капꙋлꙋи, ши ѡ леган, ши ѡ ферекан, ши дѣнчипꙋю а ѡ бате фѡрте страшник кꙋ бичꙋл чел ди фѡк, ши-н пꙋсъи палѡшꙋл чел ди мѡрте дѣн кѡстеле-и; ѡр е цъпа фѡрте тари, ши съ рꙋга зъкънд аша: рꙋгꙋ-мъ архангеле Михаиле, мꙋнчитѡрюл драчилѡр, ман слъбеце-мъ дин легътꙋрі. Ѩр ес архангелꙋл Михаил ам зъс: тꙋ дꙋх никꙋрат! спꙋни-м, кꙋм дѣнтри тꙋ дѣн касъле ѡминилѡр, ди фачи смінтеле фименлор кънд сънт греле, ши ли ѡмѡри прꙋнкꙋл? Ѩр а зъс(е): ѡх! ди мари дꙋрерн ши ꙋстꙋриме спꙋни-ц-ѡи тѡте мецешꙋгꙋриле меле челе девѡлеци пре амърꙋ(н)тꙋл къте ꙋнꙋ. Ѳꙋ, архангеле Михаиле,

кънд .нтрѫ .н касъле ѡминилѡр мъ ф҃ак .н мѫлте кипѫри ди нълѫчири; мъ ф҃ак : ѡгар, гънинъ, мѫск҃ь, епѫри, паижънъ, мъцъ, ши .н тѡте кипѫриле чи аѫ дѫх ди съиницъ ши ам 19 нѫми . кѫ нѫмеле меае ачеле ф҃ак тѡт фелюл ди ръѫтъце; ѡр ѫ(н)ди съ ѫѡр афла нѫмеле меле скрис(є), єѫ акѡлѡ ла ач҃е кас(ъ) нѫ мъ пѡт апрѡпеа кале дн шапте миле дн лѡк . ши нѫмиле меле сънт ачесте : чил динтъи, авестеца; 2. брана; 3. зълина; 4. искара; 5. пиха; 6. исправа; 7. либа; 8. мѫха; 9. хае; 10. глѫбина; 11. никарда; 12. тем; 13. хѫлѫбаи; 14. техам; 15. неведерим. 16. темна . 17. гесна 18. ѡрта 19. зълъсамка . ши пентрѫ ачаста, михаїли архангеле, даѫ .н мънѫле тале ачистѫ запис ал меѫ, ка съ мъ слѫбозъ дин легътѫри ши дин бътъи . ѡр єѫ архангелѫ аи (! l. ъи) зъсъи аша : ѡтъ къ-ц пѡ(рѫн)ческ кѫ нѫмиле татълѫи, ши а фюлѫи ши а сфънтѫлѫи дѫх, съ нѫ те маи апрѡпии ди робѫл лѫи дмнезъѫ анѫме кѫтари ши ди ѡрба лѫи дѫмнезъѫ, ничи ди фичѡрии лор, ничи ди припашии лѡр, ничи дн дѫбиточиле лор, ни (!) ничи ѫниле ди къте ле-ѫ дат лѡр дѫмнезъѫ; чи съ те дѫчи, ѫнде цъ-и локѫл гътет .н тартар, ла ѫ(н)дѫл безънии, ла татъл тъѫ везъ (!) верзѫвѫл, ши аколѡ съ шъз .н вечии вечилѡр . амин.

CLXXII.

1800.

(Ed. 1a Снбію. *a.* ed. Снкію. 1868. 8⁰, 88 paginĭ. — *b.* un exemplar al meu, vechiu, defect la început. 8⁰, 104 paginĭ.)

Іон Барак : Істѡрїа прѣ фрѫмосѫлѫй Аргир ши а прѣ фрѫмосей Єлена чѣ мѣѫстрѣ, ши кѫ пърѫл де аѫр.

Pomul minunat. (pag. 1 urm.)

Те висаю мижкжнд дни бѫзъ
  Gѡ прѣ дръгълаше Мѫзъ!
Ерший глас .ереск дин гѫръ,
  Каре иним иле фѫръ,
Фѫръ ши ле амъцѣце
  Дѫпъ че ле .дѫлчѣце.
Те рог, Мѫзъ мжнгъюасъ!
  Карѣ кжнцй кжнтърй фрѫмосъ,

Дар кꙋм тѣ҆ї ѧнбрѣка съ нꙋ ф҃и нічі ѧнбрѣкат, нічі десбрѣкат?

Ѥꙋ м'аш вѣлꙋі ѧнтр'ѡ мрѣце каре прінде пещі. ші шарѣ ѧнтрѣбѣ Фаготті, че бърꙋмѣ есте, каре ѡ кꙋноск ші ѡрбіі? Бертолдо ръспꙋнде:

Оурзічіле, кѣ оурзікжндꙋсѣ ѡрбꙋл ѡрі ла мжні, сав ла пічоаре, ел сімте арсꙋра кж҃-і де оурзікж.

CLXXI.

1799.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., fol. 38b—39b. — *b*. Ms. Gaster, Codex miscell. 1777, fol. 38b—39a. — *c*. Ms. Gaster, Codex miscell. ca. 1800, fol. 12a—12b.)

Avestiţa aripa Sataneĭ.

Ѩдикѣ ꙗꙋ сфънтꙋ архангел Михаїл воевꙋдꙋл, погѡрѣ(н)дꙋмѣ дин мꙋ(н)теле Іліѡнꙋлꙋи, възꙋи пе ꙋн ѯ҃ѵ никꙋрат кꙋ ѡкыл(ѥ) ка стелиле, ші мънꙋле ка де фѡк, ші ꙋнгеле ка съчніриле, ші пърꙋл капꙋлꙋи пънѣ ла кълкъи, ші фаца ка кътаранꙋ. Ѩр архангелꙋ ꙗ зъс: стъи сътанѡ! ші стътꙋ. ші зъс(ѥ) архангелꙋл: ди ꙋнди вии тꙋ дꙋх никꙋрат, ші ꙋнде мерце? кꙋмꙋ-ц есте нꙋмеле тъꙋ? ѩр ѥ зъс(ѥ): пе мини мѣ кемѣ Ѩвестеца, арипа сътани, арипа ѧнпъратꙋлꙋи нѡстрꙋ ѡнивѡдꙋл Белзъвꙋл; ші акꙋм ам аꙋзит ди ѡ фечѡрѣ линꙋме, Маріѧ, фата лꙋи Іѡким ші Ѩнни, кꙋм кѣ вра съ наскѣ прꙋнк, пре Ї҃с. Х҃с. назариненꙋ, ші мѣ дꙋк кꙋ але меле мецешꙋгꙋри дневѡлеце, ка съ ѡ сминте(с)к ші съ ѡмѡр прꙋнкꙋл ен, ѯ҃дꙋпъ кꙋм ам сминтет ші пе алте фемеи пънѣ астъзи, ші сминтеск. Ѩр ꙗꙋ архангелꙋл Михаил, дакѣ аꙋзъи ѧша, ѡ принсъи де пърꙋл капꙋлꙋи, ші ѡ леган, ші ѡ ферекаи, ші ѧнчипꙋю а ѡ бате фѡрте страшник кꙋ бичꙋл чел ди фѡк, ші-и пꙋсъи палѡшꙋл чел ди мѡрте ѧн кѡстеле-и; ѡр ѥ цъпа фѡрте тари, ші съ рꙋга зъкънд ѧша: рѡгꙋ-мѣ архангеле Михаиле, мꙋнчитѡрюл драчилѡр, маи слъбеціе-мѣ дин легѣтꙋри. Ѩр ꙗꙋ архангелꙋл Михаил ам зъс: тꙋ дꙋх никꙋрат! спꙋни-м, кꙋм ѧнтри тꙋ ѧн касъле ѡминилѡр, ди фачи сминтеле фимеилор кънд сънт греле, ші ли ѡмѡри прꙋнкꙋл? Ѩр ж зъс(ѥ): ѡх! ди мари дꙋрерн ші ѯ҃стꙋриме спꙋни-ц-ѣѡи тѡте мецешꙋгꙋриле меле чеде девѡлеци пре амърꙋ(н)тꙋл къте ꙋнꙋ. Ѥꙋ, архангеле Михаиле,

кънд .лнтрѫ .лн касъле ѡминилѡр мъ ѳак .лн мѫлте кипѫри ди нълѫчири; мъ ѳак : ѡгар, гънинъ, мѫскѣ, епѫри, паижънъ, мъцъ, ши .лн тѡте кипѫриле чи ал дѫх ди съиницъ ши ам 19 нѫми . кѫ нѫмеле меле ачеле ѳак тѡт ѳелюл ди ръѫтъце; ѡар ѫ(н)ди съ ѣѡр афла нѫмеле меле скрис(е), еѫ акѡлѡ ла ачѣ кас(ъ) нѫ мъ пѡт апрѡпеа кале ди шапте миле ди лѡк . ши нѫмиле меле сънт ачесте : чил динтъи, авестеца; 2. брана; 3. зълина; 4. искара; 5. пиха; 6. исправа; 7. либа; 8. мѫха; 9. хае; 10. глѫбина; 11. никарда; 12. тема; 13. хѫлѫбан; 14. техам; 15. неведерим . 16. темна . 17. гесна 18. рѡта 19. зълъсамка . ши пентрѫ ачаста, михаїли архангеле, дал .ли мънѫле тале ачистѫ запис ал меѫ, ка съ мъ слѫбозъ дин легътѫри ши дин бътъи . ѡар еѫ архангелѫ ан (! l. ъи) зъсъи аша : ѡтъ къ-ц пѡ(рѫн)ческ кѫ нѫмиле татълѫи, ши а феюлѫи ши а сфънтѫлѫи дѫх, съ нѫ те маи апрѡпии ди роѫѫл лѫи дмнезъѫ анѫме кѫтари ши ди рѡба лѫи дѫмнезъѫ, ничи ди фичѡрии лор, ничи ди припашии лѡр, ничи ди дѫбиточиле лор, ни (!) ничи ѫниле ди къте ле-ѫ дат лѡр дѫмнезъѫ; чи съ те дѫчи, ѫнде цъ-и локѫл гътет .лн тартар, ла фѫ(н)дѫл безънии, ла татъл тъѫ везъ (!) верзѫѫл, ши аколѡ съ шъз ..лн вечии вечилѡр . амин.

CLXXII.

1800.

(Ed. 1a Синю. *a.* ed. Синю. 1868. 8⁰, 88 paginĭ. — *b.* un exemplar al meu, vechiu, defect la început. 8⁰, 104 paginĭ.)

Іон Барак : Історїа прѣ фрѫмосѫлѫй Яргир ши а прѣ фрѫмоасей Єлена чѣ мѫмстрѫ, ши кѫ пърѫл де адр.

Pomul minunat. (pag. 1 urm.)

Те висаю мижкѫнд дин бѫзъ
Ѡ прѣ дръгълаше Мѫзъ!
Ерший глас .цереск дин гѫръ,
Каре инимиле фѫръ,
Фѫръ ши ле амъцѣце
Дѫпъ че ле .лдѫлчѣце.
Те рог, Мѫзъ мѫнгъюасъ!
Карѣ кѫнцй кѫнтърй фрѫмоасъ,

Пикъ-м пъцинтикъ мїаре,
Дин мъастра та пътъре,
Съ пот кжнта кѫ симцире,
Лъй Ѧргир прибецире.
Ѧргир аѫ фост кръишворъл
Чел май педепсит кѫ дворъл;
Фїюл чел май мик съ цїе,
[Ан хроника фирїй скрие:]
Я лъй Ѧклетон анъме,
Краюл чел богат дин лъме.
Къ акъ н'ам дат а кале
Де нъмеле църїй сале.
Съ зиче диитрѫ афлате,
Я фи авът ѡ четате,
Таре ши мецешъцитъ,
Ши кѫ шанцърй ътъритъ;
Атрѫ ѡ царъ фиастръ,
Дин лъмѣ чѣ май мъастръ.
Майкъ-са блжнда кръмасъ,
Медена чѣ прѣ алѣсъ,
Трей фрацй кѫ ел съ нъскъръ
Дин пъринтѣскъ кълдъръ;
Асъ ниче оунъл н'аре,
Кѫ джнсъл асъмънаре,
Атрѫ вѣстѣ ши мърирѣ,
Кжт с'аѫ педепсит кѫ фирѣ.
А четатѣ пъринтѣскъ,
Съ афла ѡ прѣ фирѣскъ
Гръдинъ аподобитъ,
Пърѣ, къ-й аръфлецитъ.
Ёра плинъ де фръмсѣце
Де але флърилър фѣце,
Ничй ржѫ, колѣ вълчникъ
Кърце лжнгъ флъричикъ;
Динколо сёпт помй вердѣцъ,
Съ те десфътезй де фацъ.
Атр'ѡ зи ачи краюл
Десфътжндѫ-се кѫ траюл
Ла оун пом чъдат сосѣце,
Ши-л вѣде кѫм аверзѣце,

Ълб ла флоаре ка аринтъл,
Миросинд а тот пъмжнтъл;
Пре каре некъноскжндъ-л
Съ адъплека къ гжндъл,
Ълцепта роада съ-й крѣскъ
Ка фѣлюл съ-й нимерѣскъ:
Къ 'нтр'ю зи амъгърѣце,
Ши де трей ори афлорѣце.
Ши пре грединарюл кіамъ
Ка съ дѣ де джнсъл сѣмъ,
Че мжнъ аз съдит помъл?
Къ мълт съ миръ тот умъл,
Кум ел зїua афлорѣце,
Ноапте коаче, шн родѣце;
Асъ зїua нъ-л апъкъ,
Пънъ пер ка ю нълъкъ.
Ир краюл съ атристѣзъ,
Къчй нъ поате съ ле вазъ.
Къзжнд кум амъгърѣце,
Къ кѣр къзжнд афлорѣце;
Ин пъс преете ноапте пазъ,
Трей пъзитори ка съ вазъ,
Карій пъзѣ къ привире
Я мѣрелор рѣменире.
Краюл диминѣца вине,
Къ гжнд съ ле вазъ бине;
Асъ [че ниче гжндѣце]
Пре тоцй дорминд лй гъсѣце.
Ин атребат: „че възъръ?
Ши че дормй преете мъсъръ?“
Ей ръспъндѣ де ю датъ:
„Минъне аспъймънтатъ!
Къ сафлжнд ю датъ боарѣ
Ин къзът жос тоатъ флоарѣ;
Ятъ нице меришоаре,
Дар сафлжнд ю боаре линъ,
Къ де сомн дълчацъ плинъ
Нъмай декжт не апъкъ
Къ невъзътъ нълъкъ
Де пърѣ пре дирептате
Къ сжнтем мурцй жъмътате.“

Краюл трист ⸗ касъ плѣкъ,
Ши нѫ пѫтѣ съ-й май трѣкъ,
Чи нѫмай декѫт пофтѣце
Ѫн пророк, ши пѫрѫнчѣце
Съ-й спѫне, ши пророчаскъ:
Чине пѫтѫ съ-й съдѣскъ
Лѫй ачел пом ⸗ грѫдинъ,
Съ-й факъ вре-w причинъ?
Ши-й фъгъдѫи ⸗датъ
Де-й ва спѫне, бѫнъ платъ.
Пророк Филарет анѫме,
Маре врежиторю пре лѫме,
Трей зиле съ сокотѣце,
Ши апой ⸗й пророчѣце
Zикѫнд: „краюле! пре wмѫл
Че ц'лѫ съдит ціе помѫл
Л'ам афлат, ⸗съ пѫтиницъ
Нѫ есте де кѫноцинцъ:
Къ е лѫкрѫ преste фире,
Ши мъестрie сѫпцире;
Ши мѫна чѣ съдитоаре
Єсте ши стъпѫнитоаре,
Сингѫръ ле стъпѫнѣце
Ле кѫлѣце, ши ръпѣце,
Ши прин алтѫл нѫ съ поате
Ла лѫминъ а съ скоате,
Фър' прин фюл тъѫ чел дѫлче
Каре сѫпт пом съ се кѫлче.
Къ пентрѫ ел сѫнт съдите
Ічѣле тоате ръпите.
Ка съ-л вазъ, къ-л юбѣце
Ши де фаца лѫй дорѣце,
Динтрѫ каре ка (! ва) съ ѭсъ
Маре скѫрбъ ла кръмсъ;
Къ ел ва съ прибецѣскъ,
⸗ лѫме съ рътъчѣскъ.“

CLXXIII.

ca. 1800.

(*a*. Ms. Eminescu fragment 6 foĭ ca. 1800. — *b*. Ms. bibl. centr. No. 325. Folio, II nepaginate + 88 foĭ paginate, copie din 1818.)

Іерто́крит шѝ Ѧрето́са.

Naşterea luĭ Erotocrit şi a Aretusiĭ. (*a*. fol. 1—2.)

Исто́рїѧ Ѧрето́сїй шѝ а ѧпъра́тѹлѹй Ира́клїе та́тъл сѣ́ѹ . а лѹ́й Іерто́крит' шн а лѹ́й Пезшстра́т' та́лъѧѹн сѣ́ѹ визи́рюлѹ́й.

Л поли́тїе лѹ́й Ера́клїе ѧнпъра́тѹл, съ афлѧ́ ачéст' визи́р аньме Пезшстра́т; шѝ нѹ́ фъчѣ́ кшпїй ни́чи визи́рюл, ничи ѧпъра́тѹл . Ѭр' фъкѫ́нд рѹгъчю́не мѹ́лтъ шй ѹнѹл шй алтѹл, аѹ да́т дмнезе́ѹ шй й са́ѹ нъскѹ́т ѧнпъра́тѹлѹй ѡ фечшаръ фшарте фрѹмшасъ, шй ша́ пѹ́с нѹ́меле ей Ѧрето́са . Кѹ́м шѝ визи́рюлѹ́й й с'а́ѹ нъскѹ́т ѹн фичшр, шѝ л'а́ѹ нѹмѝт Іероткрит . Шй крескѫ́нд ел' шй финика ѧнпъра́тѹлѹй мъришшрй, ша́ да́т ла шкшалъ пе амѫ́ндшй, ѧнтр'ѹ́н лшк . Шѝ крескѫ́нд Іерто-крит фїюл визи́рюлѹ́й ма́ре, аѹ порѹничи́т ѧнпъра́тѹл да́скалѹ́лѹй, де аѹ ско́с пе Іерто́крит ден харе́мѹл ѧнпъръте́ск', де ѹнде съ афлѧ́ Ѧрето́са, темѫ́ндѹ-се де кре-ш ръѹта́те . Ѭр Іерто́крит дѹ́пъ че с'а́ѹ ско́с де́н' харем, дшрїѧ́ фшарте пе́нтрѹ Ѧрето́са, шѝ не ма́й пѹтѫ́нд ѧнкъ ръѣдѧ́ съ́кта дра́гшстей с'аѹ дѹс шдѧ́тъ ка съ ш ва́зъ, шй непѹтѫ́нд ни́чй кѹ ѹн ки́п а фа́че ка съ-й съ дешки́зъ ѹшиле ха́ремѹлѹй, с'а́ѹ ѧнтю́рс ѧннапой кѹ мѹ́лтъ мъхничюне, шй де аколш аѹ ѧнчепѹ́т' а плъниде дѣ́ до́рѹл шй дра́гшстѣ Ѧрето́сїй, шй с'а́ѹ дѹс акасъ сѹспинѫ́нд дентрѹ́ адѫ́нк, неспѹи́нд нимъръ́й чѣ́ аре . Дечй ѧнтрѹ́ ѹна де зи́ле ѧнтрѫ́нд ла та́тъл сѣ́ѹ, аѹ черѹ́т баній, ка́ съ фа́къ ѹн кїо́шк' де крицма́л ѧн гръди́на чѣ́ авѣ́ . Ѭр та́тъл сѣ́ѹ де дра́г чé-й ерà, л'а́ѹ аскѹлта́т, шй ша́ да́т вр'ш кѫ́тева пѹ́нцй де ба́ній, де ша́ плинит чѣ́рерѣ лѹ́й . Шй тшкми́нд ме́церй йскѹси́цй, аѹ фъкѹ́т ѹн кїошк' де крицма́л фша́рте фрѹмю́с, шй ѧнподоби́т ѧн лъ́ѹнтрѹ кѹ фе́люрй де фе́люрй де ацернѹтѹрй цъсѹ́те кѹ фи́р, шй кѹ пїе́трй скѹ́мпе; шѝ дѹ́пъ че л'а́ѹ гътѝт кѹ тшатъ ѧнфрѹмсецарѣ́, аѹ пѹ́с ѧн ел скаѹ́не, ма́съ де мѹ́лт пре́цѹ, шй тшате стре́ле шѝ тоа́те лѹ́крѹриле чѣ́ авѣ́ ел . Ѧпшй аѹ ѧнчепѹ́т а скрїе ни́ице сти́хѹрй пе́нтрѹ Ѧрето́са, шѝ лѣ́ѹ липи́т де́н лъ́ѹнтрѹ пре пъре́те, ка шрй кѫ́нд а ме́рце съ ле ва́зъ, шѝ съ се мѫ́нгъе; шй дѹ́пъ ачéстѣ аѹ зѹ-

гръвúт шѝ кúпѫл еїй кѫ въѱ'ѣле аместекáте кѫ сѫнце де а лѫй, нецїúнд мецешѫгѫл зѫгръвїей [чѝ де ла фúре лнкъцáт фїúнд]; шѝ ашà гътúндѫ-ле твáте, аѫ кїемáт' пре ѫн прїáтен ал лѫй крединчóс, че-л кїема Полúдор, шѝ ѫѫ спѫс твате чéле че аѫ фъкѫт, шѝ кѫм' къ фwарте пътимéце де драгост'ѣ Прет'ѫсїй, шѝ дѫпъ твате чѣле че ѫѫ спѫс чѣр'ѣ сфáт дела ел'. Їúр Полúдор ѫѫ зúс: Іерото́крите, дáкъ ай принс пре лéспезиле інимїй тáле драгост'ѣ Прет'ѫсїй; ѫ-цй кáлѫл шѝ гътúндѫ-те бúне съ мéрцем' ла цáръ амъндóй, дwаръ вéй мáи ѫнтà шѝ те ва слъбй ахтѫл че т'ѣкѫ кѫпрúнс. Їúр' Іеротúкрит ѫѫ ръспѫнс: юбúте прїетене, мъкáр съ мéрг' ла сфършúтѫл лѫмїй, драгост'ѣ Прет'ѫсїй нѫ w вóю ѫт'ѣ ѫнтà, фїúнд къ с'аѫ скрúс пре фрѫнзъле їнимїй мéле, шѝ кѫ грéѫ ѫсте ка съ ѫсъ вре wдинwаръ ден кѫцетѫл мїéѫ. Кѫ тúате ачéст'ѣ еѫ сѣнт аскѫлтътúрю, кѣчй цїѫ бúне къ нúчй w дáтъ, нѫ м'ай лнвъцáт нúчи м'ъ вéй лнвъцà рѣѫ. Шѝ дѫпъ ачéсте вwрбе, аѫ лнкѫмáт ѫша кїѫшкѫлѫй, шѝ мергжнд ла мáйкъ-сà, ѫѫ дáт кéѫ, жѫржндѫ-w кѫ твате жѫръмѣнтѫриле чѣле мáрй шѝ грéле, ка нѫ кѫм-ва съ дѣ кéѫ атжт тáтълѫй сѣѫ, цй wрй кѫй, дáр' нúчи лнсаш à съ нѫ лнтре ли кїѫшкѫ, пѣнъ кжнд ва вени ел. Дéчй аѫ пѫрчéс ла цáръ лнпреѫнъ кѫ прїáтенѫл сѣѫ Полúдор; ѫр дѫпа ачáста тáтъл съѫ визúрюл с'аѫ болнъвúт фwарте, шѝ лндатъ аѫ трнимис wлъкáрй ли твáте пърцй, кá съ гъсѣскъ пе Іерѫтòкрит шѝ съ-л адѫкь, карїй мѫлт ѫмблжнд, нѫ л'аѫ пѫтѫт афлà; шѝ пънъ а съ лнтwáрче тримúшїи лнапóй съ спѫе пéнтрѫ él, визúрюл с'áѫ лнсънътошáт шѝ вїúнд веститóрїй, ѫѫ спѫс кѫм къ нѫ л'аѫ афлáт нѣкъюри. Їúр ел аѫзúнд ачáста мáй мѫлт аѫ лнчепѫт а болú кѫ інима пéнтрѫ дóрѫл фїюлѫй съѫ Іерwтокрнт.

Plecarea luĭ Erotocrit de la părinţĭ. (*b.* fol. 42b—43a.)

Їѫ лнчепѫт Ирwтwкрит ачесте съ зѣкъ кѫ амáръ лакръми, сwкwтнид а мънгъà пе ачéле фър де мънгъéри инимй але пърúницилwр: Пре чинстúцилwр ши юбúци пърúнци! дрептати авéци, пентрѫ непѫтúница wменѣскъ, съ плѣнцници кѫ атѣта жáле пентрѫ диспърцире ме. Дар кънд вéци пѫне лн мúнте сѫфлетѣска, бърбъции ши дрептате че фáк черюриле л твать врéме, ши ла твци wаменїй, кѫ кали ар фи, съ въ кѫкоráц ши съ ацептаци л скѫрть времн ръсплътире кѫ

лдшнтъ бѫкѫрїе. Nѫ есте л лѫме ачаста статшрничїй ка съ нѫ съ скинбн. Псémине шрѣш нѫ пшати фѝ лтрестáре стáтшрникъ, а нѫ съ скúнба кѫ бѫкѫрїе, че кшнтенищ де плѣнцере ши де лакрѣми; къ писте пѫцúнъ врéме авецн а мъ виде бирѫнтшр ншршчирилшр, ши доб҃ндаш невшúнцни мéле, маи мѫлт нъдъждѫнт; ши ѣтъ лн лúкѫл мїеѫ, фню дв, ам лъсат пре юбúт фратнле мїеѫ, Полндшр, кариле лн тшатъ време ал фшст тшвáрѣш пáтимилшр мéле; шн акѫм дѫпъ вшá са, есте кълътшри кѫ мúне, дар дѫпъ вшá ме есте шъзътшр лѣнгъ дв. Дéчи де вшю трън еѫ, ка фи фратнле мїеѫ шри л че време, шр де вою мѫри еѫ, ва фи ел Єршткрит л лúкѫл мїеѫ; ши рѣмънец сънътшш. Чérюрнлшр мъ ршг, съ въ цїе пе дв сънътшш, кѫ вїщн, ши пе мúне, нѫман съ скимбарѣ (!) лтрѫ бѫкѫрїе ачест пѣхар де лнтрестáре, кáриле вю адъпа л тънплáре ме. Кѫ ачесте трекънд мѫлте чáсѫри, ал сшсът време, каре трéбѫн съ пѫрчáгъ, шн аша сърѫтънд мънниле пърнцилшр съи, ал лнкълекат пе армъсáрю, нѫман кѫ дшаж слѫци, ши ал плекáт. Дáр кѫ че úнимъ съ дѫче, нѫ есте требѫúнцъ а аръта; че нѫман атъта зик, къ шхтътѫриле лѫи апрúнде анрѫл, ши лáкрѣмиле че върса л стѣнце. Дéчи дѫпъ че ал ешит дéн' пшлитїе афáрѣ, ал стътѫт; ши лтшркѣндѫ-съ кѫ фáца спре сарáюриле лпърътецн ал лчепѫт кѫ амáрѣ сѫспнáре а къита ачесте кѫвинте:

Ях чérюле! арѫнкъ фшк кѫ пáрѣ,
Ши съ апрúндъ ачáстъ цáрѣ.
Съ ш арзъ кѫ тштѫл, съ ш кѫпрúнзъ,
Съ арзъ тшцн, мáри ши мичи, кѫ тшцїй съ съ стѣнгъ.
Съ скáпн нѫман Яритѫса, де фшк съ нѫ съ атúнгъ.
Ях стелнлшр! съ нѫ рѣбдацн, шрн съ фáчецн вр'ш минѫне
Пе ачест тирáн ши пъгѣн, кѫ тръснет съ-л детѫни.
Сфинцїи тшцн ан чérюлѫи! мъ ршг съ въ ѫницн,
Ши лпърацн! асѫпра лѫи кѫ шцн съ въ пшрницн;
Съ-и вїй прáдъ л цáра лѫй, ши стъпънúре стренни
Съ плѣнгъ кѫ маре амáр, къчи м'ал гшнет пе мúне.

Ях! мари деспърцúре,
Мшарте кѫ съмцърe;
Мшарте кѫ дѫрери,
Вицъ кѫ пенре.
Ях! мари пъгънътáте,

Че аѫ рънит дрептáти.
Че фшк лми сшсъ!
Че рѣѫ мъ гъси!
Съ ѵмелѫ пúн' цѣри стренне,
Ръѫ, ка ван де мúне!
Без къ сънт гшнит,
Писти тшт рънúт.
Съръкѫци їнимїшáръ,
Кѫм те арзи л пáръ?
Дѫ-те ла стъпѣнъ,
Кѫ єѫспúн те лкúнъ;
Къ л трѫпѫл мїеѫ н'аѫ ръмас лшк,
Съ фїе фъръ де фшк;
Че ръмъи, шдшр,
Ши шргáн кѫ дшр.

Jalea Aretusiĭ. (*b.* fol. 53b—54b.)

Йшъ лфрикшшѣндѫ-съ чнне-ва, лш пїерди ши чи арн, ши ашъ съ дъ лн невши, де кáре недежди нѫ маи аре, ши непричепѫции съ пердѫ ши нѫ съ маи фшлшсъскѫ; дар лцълепцъи, невшúнцъле де мѫлте шри ле бирѫеск, ши ацаптъ ла причина патимии. Къ лтънплъндѫ-съ а аве бърбъцъи, лш дшбъндеци бѫна ншршчúре. Дéчи, де есте ашъ, нѫ требѫéщи съ съ лéпиди, дар ничи пре мѫлт съ нѫ нъдъждѫаскъ, чи кѫ сшкштѣлъ съ-ш ви чея че кѫншáци. Чи дар ашъждере, ши мърїе та, нѫ те лепъда де ачéсте; че те лбърбътѣзи кѫ бѫна лцълепцаска сшкштѣла, дáкъ вои съ те дшфтшрéщи. Дар де те вои дезнъдъждѫи, нелцѫтъндѫ-те кѫ мúнте, вои съ-ци петречи вїаца кѫ мшарте лпребинъ; къúндѫ-те къ нѫ тѣи лбърбътат, ка съ скáпи. Къчи къ ши мáре, кънд съ ѫнфлъ де вънт, фїинд плшан ши тръснит, атѫнче кърмáчѫл лфрикшшѣндѫ-съ де вáлѫри, лш ласъ кърма, непѫтѣндѫ-съ а съ маи лбърбъта, спре а съ маи лбърбъта мецешѫгѫл лѫи, ши пе плаве-и арѫнкѣндѫ-ш ш ръсъпещи, сав лтрѫ адѣнкѫл мѣрїи вáлѫриле бъгѣндѫ-ш ш лнѣкъ; ши шатъ къ с'аѫ сфършúт недежде де вїацъ. Йр фїинд кърмáчѫл бѫн ши чеал'анци тиж, ничи кѫм нѫ ле есте фрúкъ, къ съ пѫн ла кърмъ бѫни, ши ла пшвáца кшрѣбии, ши съ ацѫтъ ѫнѫл пе алтѫл; ши примеждїе лшр че де мшарте, ш лтшркѫ лнтрѫ бѫкѫрїй.

Къчи пъзънд лемнѫл бѝне, аднкъ кърма, ничи кѫм фрѝкъ нѫ ле есте; ши скъпънд съ ѡдихнеск. Пентрѫ ачаста дар, ши мърїа та, нѫ те перде, ши нѫ фии дезнъдъждѫитъ; къ бѡлнавѫл че-ш ръмъне, адикъ лш лѣпъдъ дѡфтѡрѫл, ши ръмънн нетъмъдѫит, къчи кѫ врѐре нѡрѡ́кѫлѫи, кѫрънд врей съ те избъвѐщи дин невѡи.

Пѡе́тникѫл. палигѡрїа Фръсѣнїй, ѡ аѫ ман мѣнгъе́т-ѡ ѡарнш-че. Дар ла па́тимиле каре съ афла, мѫлтъ дѫрери ши жали кѫнѡ́щи ди́н парте нѡрѡ́кѫлѫи ей, ши ла лкисѡа́ре че съ афла, тремѫра ши съ лфрикѡшъ ши ѡръш лчѣпѫ съ-и зъкъ.

Притѫ́са. Ѳх! нѡрѡк нестатѡрник! кѫм дай тѫ де лѣк, ѡдихнъ. Дар ам зъс, къ ши пе акѡлѡ, ка ѡ нимѝкъ ѫибли, ши ничи пе дѣсѫ́пра нѡастръ нѫ тречи, чи нѫман каѫци а ѫ́нбла; ши кънд не аръщи а та милѡстивѝре, лндѣ́тъ не ши ѡтръвѐщи. Финкъ де лпърат! мъ фачи, съ жѫ́дек ши ѫ́ ненѡрѡчи́та де ми́не, ка кънд сънт алта де нѫ кѫнѡскѫ, ши ман бѝне м'аш фи нъскѫт динтрѫ ѫ́н ѡм прѡст ши де цѡс съ фїѫ юбѝтъ, съ нѫ траг ачесте невѡи, че ме-ѫ венит акѫм ла кап ши кѫ атъте цѫдекъщи:

Стих:

Ах сѡа́ре лѫминътѡрю!
Мъ рѡг фїи-м лтр'ацѫтѡ́рю.
Ши чери лфрѫмѫсъцѣти!
Ескѫлтъ-мъ ши-м фъ дрептѣти.
Нѫ мъ лъса, къ ѡн съ пеи,
Ши милѡстивѝре чей.
Къ кѫ тѡтѫл сънт пердѫт;
Ендеци ла че хал ам сосът.
Мижлочници, нѫ мъ лъсаци,
Ши ръсплътѝре съ-и даци,
Челѫи, че м'аѫ ѫрцесът;
Де дрептате м'аѫ липсът.
Мъ рѡг време, съ мижлѡчници,
Ши челѫи стрѣин пѫтѐре съ-и дърѫици,
Ка съ пѡатъ лвъртежи,
Ши л ръзбѡан а съ слѫжи.
Дѫпъ кѫм чер, съ съ факъ,
Ка ѫрцїе съ прифа́къ.

Ѧχ! мшарте, фър де съмцире,
Ла ръша ме пътимире.
Кѫ дчепѫт миндна́т,
Шн кѫ сфършит венинат.
Нѫ-м ацѫнце, къ сънт рънитъ,
Де драгсте истрисъ́тъ,
Чи шн ѯрцїй дм сисъ,
Шн ръдл къ мъ гъс'ъ.
Ѯи́ша лешин шн шхтезн,
Нолпте сѫспи́н, лъкръмезн.
Нѫман чел че цїе, креди,
Шн фшлю́сѫл де амю́рю крецн.

CLXXIV.

1801.

(16⁰, XVII paginate + 11 pagini nepaginate + 197 paginate + 2 nepaginate: scara.)

Acathist sáu cárte cu múlte rugatsúni ..... de.... Parintele Sámuil Kláin delá Szád ..... Sibii ..... 1801.

Catra cetitoriu. (Fol. III—IV.)

Ce Romanii chiáma litere, slovénnii zic slove. Literele dára, sáu slovele, cu quáre delá o vréme incoace se slugésc Romanii céi din Dàchia, sint slovenésti: Jár céle véchi parintesti litere ále Romanilor din Dáchia, precum ale Romanilor celor din Itáliea, sint cele latinésti. Deci voind a urmá mái bine pre Parintzii, shi pre mái márii neámului nostru, de quat pre céi straíni, shi cu bun adevér cunoscend, que mare shi intru invatzatura spóriu, shi intru politíe folós, shi intra álte neámuri invatzáte láuda vom dobandi dintru áceásta', que eáresh vom luoa literele noastre céle véchi, shi parintesti, cu quáre toate neamurile [macár straíne de neámul Romanilor,] céle iscussíte, shi invatzáte se folosésc, am judecát, qua noi céi ce sintem Romani se púnem intra ceásta carticica literele noastre céle véchi, shi parintésti. Shi socotím, que fieste quarui adeverát Roman intzelept shi cu mínte búna, mai

placé-i-vá céle parintésti, dequat céle straine, quáre pre neámul nostru lá máre barbárie l'áu adus.

Rugatsúni de dimineátza. (pag. 1—3.)

Marire Tíe Dumnezéul nostru, Marire Tíe Imperáte cerésc Mangaitóriule, Dúhul adevérului, cárele pretutíndine esti, shi toáte le plinésti, vistiéariul bunatatzilor, shi Datatòriule de viéatza, vín-o, shi te salashluéste intru Nói, shi ne cúratza de tóata spurcatsúnea, shi mantue Bunule, súfletele noastre.

*) Tatal nóstru quárele ésti in cériuri, sfintzásca-se numele tau. Víe inperatíea ta, fíe voéa tá precúm in cseriu shi pre pament. Panea nóastra cea de tóate zilele da-ni-o noáo ástazi, shi ne earta greshálele noastre, cum shí nói ertam greshítzilor nostri; shi nu ne dúce pre nói in ispíta, ci ne izbavéste de cel reu. Qu'á tá éste imperatíea, shi putérea, shi marírea a Tátalui, shi a Fíiului, shi á sfantului Duh, acúm shi púrurea, shi in vécii vécilor, Amin.

Rugatsune catra prea sfanta de D(u)mnezéu nascatoárea. (pag. 33—35.)

Prea curáta Doamna, stepana, Nascatoare de D(u)mnezéu, qúárea pótzi face tot bínele, priméste acéste cinstíte dáruri, quáre numái Tíe se cuvín de la míne, nevrédnicul, róbul tau, céea ce ésti aleása din toate neámurile, shi te ai aratát mai inálta dequat toate faptúrile cerésti shi pamentésti, que prin Tíne au fost cu nói D(o)mnul Puterilor, shi prin Tíne am cunoscut pre Fíul lui D(u)mnezéu, shi ne am invrednicít sfantului Trúpului lúi, shi prea curátului sangelui lúi. Pentru acéea fericíta ésti intru neamurile neamurilor, céca ce ésti de Dmnezéu fericíta, mái luminata, dequet cheruvímii, shi mái sfanta dequât seráfímii fiind. Shi acúm prea sfanta Nascatoare de D(u)mnezéu, cea cu tótul curáta, nu incetá a te ruga pentru nói, nevrednicii róbii tai, cá se ne izbavím nói de tot sfátul célui inshelatóriu, shi de toata primésdiea, shi se fím pazítzi nevatamátzi de toata lovírea cea vennináta a diavolului, shi pene lá sfarshitul viétzii cu rugatsúnile tále neosmidít (! l. neosindít) me pazéste, quâ cu páza' shi cu ajutóriul tau fiind mantuít, Marire, láuda, multzemíta, shi inchinatsúne pentru toate se

*) v. vol. I, pag. 9, 32, 41.

inaltzam lui Dmnezéu cel únul in Tróitza, shi Facatóriului tuturor. Acum, shi pururea, shi in vécii vécilor. Amin.

Psalm 6. (pag. 137—138.)

1. D(oa)mne, nu cu maniea tá se me místri, níci cu iutzimea tá se me certi. 2. Milueste-me Dmne, que neputintsos sint; vindeca-me Dmne, que s'áu turburát oássele méle. 3. Shi súfletul meu s'áu turburát foárte, shi Tu Dmne pene quand? 4. Intoárce-te Dmne, izbaveste súfletul meu, mantueste-me pentru milá tá. 5. Que nu éste intru moarte cel ce te pomenéste, shi in eád cine se vá marturissi Tíe? 6. Ostenit-ám intru suspinul méu, spelá-vóiu in toate noptzile pátul meu; cu lácramile méle ásternutul meu voiu udá. 7. Turburátu-s'áu de manie ochiul méu; invechítu-m'ám intru tótzi vrasmáshii méi. 8. Departátzi-va de lá míne tótzi cei ce lucrátzi fardelége; que au áuzít Dmnul glásul plangerii méle. 6. Auzit-áu Dmnul cérerea mea. Dmnul rugatsúnea mea au primít. 10. Se se rushinéze, shi se se túrbure tótzi vrasmásii mei; se se intoarca, shi se se rushinéze foarte de gráb.

Psálm 101. (pag. 143—146.)

1. Dmne, auzi rugatsúnea mea, shi strigárea mea lá Tíne se víe, se nu intórci fátzá tá delá míne. 2. Ori in ce zí me necazésc, pléáca catra míne uréchea tá. Ori in ce zi te vóiu chemá, de gráb me aúzi. 3. Que s'áu stins quá fumul zilele méle, shi oássele méle quá uscatsúnea s'áu uscát. 4. Rannit am fost quá eárbá shi s'áu uscát inimá mea; que mi-ám uitát á mancá panea mea. 5. De glásul suspinului meu, s'áu lipít ossul méu de cárnea mea. 6. Asemenátu-m'ám cu pelicánul de pustíe, facutu-m'ám cá corbul de noapte in loc nelacuit. 7. Priveghiat-ám shi m'ám facut quá o pássere ce éste ossibíta pre cása. 8. Toata zioa m'áu ocarît vrasmáshii mei, shi cei ce me laudá, asupré mea se juraa. 9. Que cenushe quá panea am mancát, shi beutura mea cu plangere am amestecát. 10. De catra fátzá iutzimei tále shi a maniei tále, que inaltzindu-me m'ám surpát. 11. Zilele méle qua umbrá s'áu plecát, shi eu qua earbá m'ám uscát. 12. Ear Tu Dmne in veác remâi, shi pomenirea tá in neam, shi in neam. 13. Tu sculandu-te véi miluí Siónul: qua vrémea ê á te milostivi spre el, que au venit vrémea. 14. Que

bine au voit robii tai pietrile lui, shi de tierena lui le vá fi mila. 15. Shi se vor téme neamurile de numele Dmnului, shi totzi Imperátzii pamentului de marirea tá. 16. Que vá zidí Dmnul Siónul, shi se va aratá intru marirea sá. 17. Cautát-áu spre rugatsúnea celor smeritzi, shi n'au defaimát cérerea lor. 18. Se se scrie aceástá intru ált neám, shi norodul ce se zidéste vá laudá pre Dmnul. 19. Que áu privít dintru naltzimea cea sfanta á lui, Dmnul din cériu spre pament s'áu uitát. 20. Quá se auza suspinul celor ferecátzi, se dezlége pre fiíi celor omoritzi. 21. Quá se vesteasca in Sión numele Dmnului, shi láuda lui in Ierusalim. 22. Quand se vor adúná noroadele dinpreuna, shi Imperátzii, quá se slusásca Dmnului. 23. Respuns-áu lui in cálea tariéi lui; imputzinárea zilelor méle spúne-mi. 24. Nu me duce pre mine intru jumatatzárea zilelor méle, in neamul neamurilor anii tai. 25. Intru incepút Tu Dmne pamentul ai intemeat, shi lucrurile manilor tále sint cériurile. 26. Acéle vor peri, eár Tu véi rémanea, shi tótzi quá o háina se vor invechi, shi qua un vestment véi inveli pre éi, shi se vor schímbá. 27. Ear Tu aceláshi ésti, shi anii tai nu se vor imputziná. 28. Fiíi robilor tai vor lacui, shi semintzá lor in veác se vá indreptá.

Cantáre jeálnica catra prea sfanta de Dmnezeu Nascatoárea.
(pag. 178—180.)

Stá Máica cu jele plangend,
langa cruce mult lacramend,
quand Fíiul se restignea.
Sufletul ei cel superát,
shi cu durére intristát,
i l'áu petruns Sábiea.
O trista, shi necazsita!
Tu ácea blagoslovita
maica' unuia nascuit (!)
Quárea plangea, shi mult jelea,
shi tremura quand Ea vedea
patima célui nascut.
Ce om ar fi netanguínd,
pre Máica' lui Isus vezind
intr'átata chin fiind?
Cine ár putea fí nejelínd,
pre Máica lui Hristos privínd

cu Fiul séu pathimind?
Péntru a omului pecát,
vezu-l pre El in chin bagát;
trupul lui de chin stricát.
Pre al séu prea dulce baeát
vezu-l murind, nemangaeát,
quand El sufletul sh'áu dat.
Máica, izvor de iubíre,
fa me se simtzu chinuíre,
se plang shi eu cu Tíne.
Fa se árze súfletul méu,
iubínd pre Hristos Dmnezéu;
qua sé-i pláca intru mine.
Máica te milostivéste,
rána lui Hristos sadéste
tare in ínima' mea.
A Fíiului tau cel rannit,
cel pentru mine chinuít,
chínul lui, fa-l pártea mea.
Fa me cu Tíne a tangui;
de cel rastignit mila-m fí
pana ce vóiu se traésc.
Langa crucea lui a fírea,
Tíe a me insotírea
in plans, bucuros voésc,
a Fetsoárelor Fetsoára!
Nu-mi fii Tu mái mult amáre,
ci fa se pling cu Tíne;
se port a lui Hristos moarte,
shi a páthimii lui soarte.
De ranne-i gandind bíne,
fa quá shi eu se pathimésc,
de cruce se nu me lipsesc.
Shi de scump Sangele lui,
aprins ferbinte, shi infocát,
prin Tíne se fiu aparát
in zioa judeczului.
Fa cu crucea se me pazésc,
cu Moartea lui se me intarésc;
shi cu a lui daruire,

quand mi vá muri trupul,
fa sé-mi capete sufletul
a raiului marire.

CLXXV.

1802.

(8⁰, 140 paginĭ.)

Істwріа Сѵндипій философѹлѹй акѹ́ма дин лимба Слинѣскъ префъкѹ́тъ л Рwмжнѣскъ .... Сибій 1802.

Syndipa se făgăduește de a învăța pre fiul înpăratului. (pag. 1—4.)

Фо́ст-ѧ ѹн лпъра́т ла Пе́рсїѧ, но́меле лѹ́й Кѵ́ра, ка́ре ѧвѣ шапте мѹ́рй, да́ръ ко́пій н'ѧ́ ѧвѹ́т, шй ѧ ръга́т пре дмнезе́ѹ ка съ-й дѣ́ ко́пїй, шр дѹ́пъ мѹ́лтъ рогъчѹ́нѣ лпъратѹлѹй л'ѧ аскѹлта́т дмнезе́ѹ, шй ѧ нъскѹ́т ѹн фечѹ́р, пре ка́ре лл крецѣ лпъръта́цие, ши-л лвъца . шй ѧвжнд по́фтъ лпъра́тѹл ка съ-л лвѣ́це пре фїюл сѣ́ѹ кѹ тот фѣ́клю́ де лвъцътѹ́ръ, шй философ́їе, шѧ гъси́т лѹй Да́скъл прѣ лцълепт, ка съ-л фа́къ лтрѧ лвъцътѹ́ра лцелепчѹ́нїй врѣ́дни́к, шй невоиндѧ-съ трей́ ани́ ла лвъцътѹ́ръ, нимі́к нѧ с'ѧ́ фолоси́т. Ѣшѧ възи́нд лпъра́тѹл пре фїюл сѣ́ѹ къ нимі́к нѧ лва́цъ, ѧ зи́с : фїюл мїе́ѹ л трей́ а́ни нимі́к нѧ лвъцъ, дсъ лл во́й да́ пре ел Сѵндипей́ философ́ѹлѹй, къ ам ѧзи́т дела мѹлцй́, къ шсте врѣ́дник де философ́їе; шй зикжнд ачѣ́стѣ лда́тъ ѧ кема́т пре Сѵндипа, шй шѧ зи́с лѹ́й : во́ю́ съ-цй да́ѧ пре фїюл мїе́ѹ съ-л лвецй́ философ́їа' шръ Сѵндипа ѧ зи́с : га́та сжнт лпъра́те л ша́се лѹ́ни, съ-л лвъц пре джнсѹл, шй съ-л ѹмплѧ де то́атъ лцълепчѹ́нѣ, кжт съ нѹ́ съ афле алтѧ декжт кокѹ́нѧ лпъръцій та́ле май философ́. Ѣръ де нѧ во́ю́ да пре фїюл тѣ́ѧ лтр'атжта врѣ́ме философ́ але́с ла лпъръці́а та, деспърци́тъ съ фіе вїа́ца мѣ́, шй то́тъ ѧвѹці́а мѣ́ съ фіе л лпъръцій та́ле. Дечй́ де врѣ́ме че [ш лпъра́те] прекѹ́м ев мъ фъгъдѹеск съ фа́к пре фїюл тѣ́ѧ философ́ десъвжрши́т, ашѧ шй лпъръцій тале съ ка́де ла требѹи́нцъ, съ те милостивецй́ пре ми́не кѹ юбйре де чи́нсте лпъръта́цие. Ѣръ лпъра́тѹл ѧ зи́с къ́тръ ел : де́-мй ва фй прин пѹти́нцъ да́-ц-вою́ пре-

лѫзне цíе ачѣстѣ. Йръ де нѫ-м ва фй прин пѫтúнцъ нѫ вóю авѣ съ-цй дáѫ. Йръ Сѫндипà аѫзúнд ачáста, аѫ ръспѫнс лпъратѫлъй ка лтр'адúнс зикжнд: прекѫм лпъръцíа тà дела чúневшй нѫ-цй шасте а лъà, нúче алтѫѣ шръшй нѫ-цй шасте а дà. Птѫнчѣ лпъратѫл ачéстѫѣ кѫвжнт плекжндѫ-съ кѫ марй нъдеждй шй бѫнътѣцй аѫ адеверúт пре филосóф зикжнд: кѫм къ че вéй чѣре дела мúне, цй съ ва дà. Шй пентрѫ ачѣстѣ сфáт фъкжнд амжндóй пентрѫ лтърúрѣ филосóфѫлъй, кѫ скрнсóре аѫ фъгъдѫúт лпъратѫлъй, кѫм къ дѫпъ шáсе лѫнй десъвжршúт лвъцáт, шй филосóф де джнсѫл пре кокóн съ-л дѣ лпъратѫлъй, шръ май мѫлт декжт врѣмѣ чѣ хотържтъ, де нѫ ва дà филосóфѫл пре фíюл лпъратѫлъй, ла мѫнкъ де кáп съ фíе Сѫндипà. Спре ачѣсте кѫвúнте шй токмѣле лкрединцжндѫ-съ лпъратѫл, аѫ дáт пе фíюл съѫ Сѫндúпей филосóфѫлъй, шръ филосóфѫл лѫжнд пе фíюл лпъратѫлъй, л'аѫ дѫс ла кáса лѫй.

Pilda I a filosofului al cincilea. (pag. 58—60.)

Лтжа Пилдъ.

Йскѫлтъ дáръ ѡ лпъráте! ерà оун шстáшю пре кáре-л юбíà лпъратѫл шй боéрíй, пентрѫ вителжíа че фъчѣ; ачéста авѣ оун кжне де депáрте кжцигáт, шй кжте лй пшрѫнчѣ, атжтѣ фъчѣ причепжнд ка кжнд ар фй вшрóвъ де кѫвжнт; пентрѫ ачáста лл фóарте юбíà. Йръ лтр'ѫна де зúле мѫрѣ шстáшѫлъй аѫ мéрс ла пърúнцíй ей, шй пре копúл л'аѫ лъсáт ла тáтъл сѣѫ, шстáшѫл шедѣ л кáсъ, шй копúлѫл дормѣ. Дéчй лпъráтѫл аѫ тримúс пре алт шстáшю съ-л кѣме, шръ ел аѫ порѫнчúт кжнелъй съ пъзáскъ кáса, шй пре копúл. Дѫпъ лтжмплáре венúнд оун шáрпе мáре асѫпра копúлѫлъй, ка съ-й бѣ сжнцеле, лдáтъ кжнеле с'аѫ скѫлáт, шй аѫ фъкѫт ръзбóю асѫпра шáрпелъй, шй мѫшкжндѫ-л, шй мѫлте фъкжндѫ-й л'аѫ шморжт. Йръ лтр'ачел чáс аѫ венúт шй шстáшѫл дела лпъратѫл, шй кжнеле възжнд пре стъпжнѫл съѫ, аѫ ешúт де л'аѫ лтжмпинáт. Дечй шстáшѫл възжнд гѫра кжнелъй сжнцерáтъ, шѫ пърѫт къ аѫ мънкáт пре копúл, пентрѫ ачáста кѫ мънíе аѫ оучúс кжнеле кѫ сáбíа. Дѫпъ ачѣа лтржнд л кáсъ, вѣде пре копúл дормúнд невътъмáт, шй шáрпеле мóрт зъкжнд лжнгъ къпътжюл копúлѫлъй; шй лдáтъ аѫ кѫноскѫт къ пре шáрпе аѫ шморжт кжнеле, шй кѫ амáр, шй кѫ жáле плжн-

цѣ пентрѫ кѫне, шй нічй кѣм нѫ с'аѫ фолосйт нимйк стъпѫнѫл сѣѫ динтр'ачастъ къйре.

CLXXVI.

1802.

(8⁰, 373 paginï.)

(Васйлїе Ларон) Пътима шй мѫартѣ дмнѫлѫй шй мѫнтѫитѫрюлѫй нóстрѫ Іѣс Христос. Сибію. ѧ типографїѫ лѫй Іоáнн Бáрт. 1829. (ed. 2ª?)

Isus în muntele Maslinilor. (pag. 1—8.)

Кáп. 1. Іс. съ сѣе ѧ мѫнтеле Оливéтѫлѫй, ѧерѫл вестéце ѧ Лúмѳ венúрѣ лѫй. Іс. дóарме ѧ вáле, ѧерѫл ай оумбрéзъ.

Тѫ черéскѫле Пърúнте!
Кáре тóате шй амúнте.
Чéла че кѫ сфнта мѫнъ,
М'ай фъкѫт шм дни църѫнъ,
Ши мі-ай дáт дѫх де вїѧцъ,
Дѫндѫ-мъ лѫмїй ѧ бráцъ;
Май апóй пентрѫ къ фóарте
Грешúсъ шмѫл де мóарте,
Ай дáт пре фїюл тѣѫ мúрцїй
Дѫпъ рѫндѫѫла сúрцїй,
Кáре аѫ дат лок ръбдърїй
Пре крѫчѣ ръскѫмпърърїй.
Тримúте-мй сфнтѫл дѫх мíе,
Съ-мй ръвéрсе дáр а скрíе
Ѧ Дмнѫлѫй Хс. сóарте,
Пáтнмъ, крѫче шй мóарте.
Ох мáйкъ! Мáйкъ кѫрáтъ!
Демѫлт ла чéрю ѧнълцáтъ,
Кáре л'ай пѫртáт ѧ бráцъ,
Шй ай фост ла тоáте фáцъ,
Кѫте де Іс. ръбдáте
Ши де тúне лъкръмáте.

Ѡх чáтъ! чáтъ черѣскъ!
Ѡбще сф҃нтъ л҃церѣскъ.
Ѧжстáцн-мй де ѡ дáтъ,
Съ кѫнт кѫнтáре кѹрáтъ;
Ка кѫтє сѫнт дáтє мíє
Десъвѫршúт съ пóчю скрíє.
Шй ашá фъкѫндѹ-мй крѹчє
Ѧшà вóю а ѡ адѹчє.

* * *

Іерѹсалúм минѹнáтъ
Четáтє л҃ лѹ́мѣ тóатъ,
Мѹ́лт ерà л҃подобúтъ
Кѹ мѹ́лтє лѹ́крѹрй вестúтъ;
Ѭр ѡ бнсѣрикъ мáре
Ерà 'нтрѫнса, декѫт кáре
Нúчє нѹ с'ав азúт,
Нúчє нѹ с'ав поменúт
Съ фíє фост врє ѡ дáтъ
Мàй мáрє, май минѹнáтъ;
Де четáтє нѹ депáртє,
Ерà оун дѣл л҃налт фóартє;
Л҃ кáре избъвитшрюл
Я лѹмїй мѫнтѹитю́рюл
Мѹ́лтъ врѣме петрекѹ́съ,
Де мѹ́лтє шрн ачй фѹ́съ.
Бà шй сúнгѹр съ дѹчѣ,
Шй нóпцй л҃трéци петречѣ
Фъкѫнд мѹ́лтъ рѹгъчѹ́нє
Прекѹм Скрипт ѹ́ра нє спѹ́нє.
Якѹ́м кѫнд врѣмѣ сосй
Врѣмѣ де а пътимй,
Ка лѹ́мѣ съ избъвѣскъ
Дин робíм връжмъшáскъ,
Гжндúнд мѹлтє 'нтр'ал съѹ гѫнд,
Нѹ́май прє Іѡáнн лѹ́жнд.
Кътръ сѣръ с'ав сѹ́ит
Л҃ мѹ́нтєлє поменúт;
Іѡáнн ръмѫнє май жóс,
І҃с . л҃ вѫрф нодшрóс

Л вжрф нодврóс де мѹ́нте
Съ рóагъ кѹ лáкрѣмй крѹ́нте,
Лѹ́крѹ негрѣи́т де лúмбъ!
Фáца л фок ши-ш скúмбъ
Шй тóт л фóк съ префáче.
Iшáни дин жóс май мúрт зáче.
Чáта хервѹимнчáскъ,
Чáта албъ дерéскъ,
Съ апрóпïе, шй кжнтъ
Кжнтáре фрѹмóасъ сфи̃тъ.
Лй слѹжéск тóцй кѹ търíе
Лй слѹжéск кѹ бѹкѹрíе;
Серафúмïй л мърéск,
Прхангелïй л слъвеск,
Кад ла пъмжнт, и съ 'никúнъ
Кѹ ш глъсѹи́ре линъ;
Де а кѣршра сѹпцúре
Шн фрѹмóасъ глъсѹи́ре,
Iшáнн кáде ла пъмжнт
Непѹтжнд грѣй кѹвжнт.
Глáсѹл Серафимичéск,
Глáсѹл Прхангеличéск
Прин пъмжнт л жос пътрѹ́нде
Пън ла Лúмбе, ла локѹл, оѹнде
Тóцй дирéпцïй дин вечíе
Лцептà кѹ шсжрдíе,
Ка оѹнïй кѹ гжнд доïшс
Л стáтѹл чел лъкрѣмос,
Прин а лѹй Хс . венúре
Л сà дѣколѡ ешúре;
Сжмт кѹ мѹ́лтъ десфътáре,
Л пъмжнтѹлѹй мишкáре;
Сжмт кѹ мáре бѹкѹрíе,
Избъвúрѣ ч'ш съ фíе.
Бъд сѣмнеле де мжнтѹи́ре
Дин лúкѹл де шсъндúре.
Преспе врѣме пѹцинтúкъ
Іс . мжнile-ш ридúкъ
Лша съ роáгъ фïербúнте,
Ла ал съѹ черéск пърúнте:

Пъри́нте ато́т пѫтѣ́рник!
Ро́гѫ-мъ, ка оу́н немѣ́рник
Ѣ́тъ къ врѣ́кмѣ сосѣ́це,
Пре ми́не мъ прослъвѣ́це,
Ви́не зі́ша пъчѫ́ітъ
Де днре́пцй де мѫлт дшри́тъ.
Фъкѫш дин нимѝк пъмѫ́нтѫл
То́ате нѫ́май кѫ́ кѫвѫ́нтѫл:
Го́ареле, лна́лта лѫ́нъ
Ші̀ кѫ́те сѫ́нт де 'нпреѫ́нъ,
Фъкѫ́тѫ-лї̆-ам амѫндо́й,
Чі̀ май ма́рй сѫ́нт лнапо́й.
Ѧдам кѫ́т пъкътѫ́ѝ
Ші̀ дин Гра́ціе ешѝ
Ші̀ дин Ра́ю дѫндѫ-л афа́ръ
Ци́-съ фъкѫ́ ми́лъ шръ
Ши́-мй зисѣ́шй: юби́те фі̆̀!
Ѣ́тъ ѣ, че сокоті́к!
Ѧдам а ноа́стръ зинди́ре
Ѣ́ні̀ ла грѣ̀ шсѫнди́ре,
Кѫ ел динпреѫ́нъ то́ці̀
Ѧ́й сѣ́й вїнтѫ́рй непо́ці̀;
Къзѫ́ръ къдѣ́ре грѣ̀.
Ѡ неаскѫлта́ре рѣ̀!
Ми́лъ-м дѣ̀ мѣ̀ зинди́ре!
С'ѫ̀ ла́с ѧ ве́чй ла перй́ре.
Ви́н-ѫ фі̆ю́ле юби́те!
Ви́н-ѫ фі̆ю́ле дшри́те!
Вин-ѫ с'ѫ мѫнтѫ́им шръ
С'ѫ ско́атем дин мѫнк' афа́ръ.
Ла ачѣ́сте дѫлчй кѫви́нте
Кѫкѫро́с ам фо́ст пъри́нте!
Ѧ лѫ̀ кип шменѐск,
Ѧ лѫ̀ трѫ́п пъмѫнтѐск,
М'ам легá́т а фа́че то́ате,
Ка дин шд с'ѫ пѫтем ско́ате.
М'ам легá́т, кѫм къ ши моа́рте,
Бо́ю̀ сѫферй̀ три́стъ фоа́рте,
Мо́арте три́стъ де шка́ръ
Ка с'ѫ скоц дин ки́н афа́ръ.

Ѩтъ пѹса врѣме вѝне,
Прекѹм тѹ лсѹцй цій вѝне.
Трейзечй де анй аѹ трекѹт
Де кѫнд сѫнт еѹ шм нъскѹт.
Оумблат-ам дин сат л сат,
Пре ншрод л'ам лвъцат;
Шй дин четате 'н четате
Лвъцѫнд, прострстеле глоате,
Кале чѣ спре покъниць,
Кале ла бѹна крединіцъ.
Л бисѣрикъ, ш' афар
Рѫбдат-ам кин шй шкарѣ.
Шй л лок де мѹлцъмире
Де мѹлте шрй изгонире
Шн блъстемѹрй ам лѹат,
Де ла нѣмѹл блъстемат.
Рѫбда-вою бѹкѹрос фоарте,
Шй тристя пре крѹче моарте.
Ѳ плаче-мй, къ м'ам нъскѹт!
Плаче-мй, къ шм м'ам фъкѹт,
Преете скѹрт вшр ешй тоцй
Бѹнїй лѹй Ядам непоцй,
Дин лтѹнѣрек афар,
Шн дин пара чѣ амар;
Шй дин ланцѹрй избъвицй
Ла ш-л'алтъ лсоциць,
Вшр кѫнта ціе мърире
Шй лаѹдъ преете фире.
Іѹда Искарїотѣнѹл
Вѫнзътѹрюл, шй викѣнѹл,
Якѹма въз, къ съ гатъ
Съ-шй испъвѣскъ шдатъ
Гѫндѹл, че де мѹлт лл аре
Спре а мѣ л баній вѫнзаре.
Дечй тѹ, ш дрѣпте пъринте!
Ѩ ла ал мїеѹ кин амінте!
Фій аспрѹ ръсплетитѹрю!
Фій дирепт жѹдекътѹрю!
Фіе-цй мілъ де ншроаде,
Че де мѹлт рабдъ досаде,

Дъ-ле дар съ се къ́скъ,
Шй лѣ́цѣ съ ѡ прїимѣ́скъ.
Шй а мѣ́ трйстъ ешйре
Съ айбъ бѹ́нъ родйре.
Ячѣ́стѣ Хс. гръй
А чёрю сѹ́нет съ пѫрий
Сѹ́нет Серафимичёск
Кѫ́житек Архангеличёск:
Бѹ́кѹръ-те шй сълтѣ́зъ
Сїѫане! къ ма́ре ра́зъ
Преете тйне стрълячѣ́це,
Оуи ляча́фър съ ивѣ́це,
Ка́ре ва ляминд то́ате
Ншро́аде нѣ́мѹрй шй гло́ате.

CLXXVII.

1802.

(*a*. Ms. Eminescu, Tom. I, 4⁰, VI nepaginate + 117 foĭ paginate + I scară. — *b*. Ms. bibl. centr. No. 369, defect, 211 foĭ paginate.)

Ка́ртѣ че съ нѹме́це зъбава фандасїеи ..... А ании дела на́цертѣ ляи ~~Хс~~. 1802. J. D. K.

Predoslovie. (*a*. fol. IIa—IIb.)

Кѣтръ юбито́рюл де лнвъцътѹръ четитѫр.

..... Дрептѹ ачем дар шн ев акѹм афлънд ачастъ къртичи́къ, каре адиверѕиз(ъ) де ла съне́ш, къ ште фачере а ѫаре кърѹе динтре боерии Венецни, анѹме Франгиск Лавредан, лнтъи алкътѹитъ пе лимба италїинѣск(ъ); ѫар ди пе ачем пе лимба гречѣск(ъ) де ѫаре карете негѹцитѫр Малакие Кастрисїе, ѫар ди пе лимба гречѣск(ъ) пе лимба мѫлдѫвенѣскъ де медр Кѫстандин Вырнав; шй лндѹлчнндѹ-съ лимбѹцїиле кѹцетѹлѹи мїеѹ, де бѹна лимбѹцие шй ритѫрїе а ачестѹи пре алес гънд ан Италии, Франгиск Лавредан, зък, невойтѹ-м'ам а ѡ скрии, авънд спре ачастъ лѹкраре шй ѫстенѣлъ шй пе ѹн фрате шй прїетен кѹнѫскѹт. шй лнтр'ачесташ кип лѣм шй скрис, нѹ кѹ пѹцинъ ѫстенѣлъ шй лѣм адѹс ла съвършит, дѹпъ кѹм съ въд лнтрачестѹ карте (? кип!) пентрѹ ка съ лас

ла пѫмѣнире ѕрмашилѡр вре ѡ адѣчере аминте а ѡстенели мели. пѫфтеск дар юбнтѫрилѡр де лнвъцътѣръ воинд а въ (зъ)бови кѫ ачастъ къртичикъ, се ѡ принимиц кѫ драгѡсте, ши съ ѡ четиц кѫ лнцълецире. съ съ (!) фиц сънътѡши.

J. D. K. 1802.

Ahile furios. (*a*. fol. III b — 1 b, *b*. fol. 1.)

Ахилевсѫ лтрѫ небѫнїе. прнчи́на.

Сѫпт зи́дѫриле троа́ден аѫ къзѫт тикълю́сѫл Па́трокл ѫ бирѫнт, ши фър де сѫфларе, де бърбъцїе лѫи Ектѡр. фъцърничїиле армелѡр нѫ ыѫ фѡлѡсът спре алтъ, фъръ нѫ́ман съ съ лнтърыскъ ман мѫлт пѫфтиле връжмашѫлѫи, пентрѫ къцигаре бирѫницин; ши ка с(ъ) ѕныскъ ман фїербинци пѫте́риле връжмъшецин лн потрива сфършитѫлѫи вїецїи са́ле. деч дѫпъ че с'аѫ лнцїинцат вести́ре морцин, Ахилеѫ аѫ ѡбосът, с'аѫ небѫнит де дѫрере; нетемире інемїи лѫи с'аѫ арътат линѱи́тъ де пѫтере лн спре а стъ лнпотривъ ла ѕцийме па́тимїи, лндатъ аѫ стръгат: арме! ка съ алерци съ лнблънзаск(ъ) кѫ сънциле ѕчига́шѫлѫи, сѫфлетѫл ѫнѫи прїетен ка ачестѫе. лм паре кѫм къ атѫнче кѫ асемине кѫвинте съ фїе ръсѫфлат пѡрнїре драгѡстеи ши а мънїїи лѫи:

Ѫнде ецин ѡ юбитѫле ал мїеѫ Па́трокле? чини тѣѫ лнстреннат де вїецъ? чини м'аѫ диспърцит де фа́ца тъ? чини аѫ дизрѣдъчинат цѫмътате де парте а инемни меле? мыѫ ръпит дар моарте пре ачѐла пре ка́реле тоате пѫтериле лѫ́мии аѫ фѡстѫ слабн лн спре а-л лѫа де ла мини! де ѡши вре дар ка съ въд фа́ца тъ, съ ка́де съ ѡ черкѫ лнтрѫ лнтѫнеричи. кѫм ысте кѫ пѫтинцъ а нѫ съ сфїи мириле*), лнкаи де прїетенїи лѫи Ахилеѫ? ѡ пъринцѣцин дѫмнезъии ан Елинилѡр! кѫм де авецн ръбдаре ла хѫ́лиле чеде де а пѫрѫре а варварилѡр троадинте́ни? арътацъ-ми лнкаи кипѫл, ка съ лнблънзъскѫ кѫмплире дѫрерин мели, де време че нѫ въ гринжъцн де мънтѫире ачѐлѫе, че лнкогъцъцин де жъргиве ка́пециле ѡваструе. ши тѫ ѡ сѫфлете а прїетенѫлѫи челѫи атъта де юбит! шртъмъ де нѫ вез ѡкин мїеи [афтъндѫ-те (l. афлън-) рътъчит аиче лнпрецѫр] стънд ши (*b*. стжнши) лнтрѫ лакръми; шртъ-мъ де нѫ спъл сънцеле ранилѡр тали кѫ пъра́е де лакръми; плънце ачѐла че нѫ цїе, саѫ нѫ поате ка съ с(ъ) ръсплътыск(ъ). Інема лѫи Ахилеѫ фїинд ѡбичнѫитъ а жъртви ла мънїе ен мѫнци де

*) Glosă marginală: ѕрсътори.

Дъ-ле дар съ се къ́скъ,
Шй лѣ́цѣ съ ѡ прїимѣ́скъ.
Шй а мѣ трй́стъ ешй́ре
Съ лйбъ бо́нъ родй́ре.
Пчѣ́стѣ Хс . грълй
Л чёрю со́нет съ пѫрнй
Со́нет Серафимичёск
Кѫ́нтек Прхангеличёск:
Бо́кѳръ-те шй сълтѣ́зъ
Сїѫане! къ ма́ре ра́зъ
Преете тйне стръло́чѣце,
Оун ло́ча́фър съ нѣ́це,
Ка́ре ва ло́мина то́ате
Нѫро́аде нѣмѳрй ши гло́ате.

CLXXVII.

1802.

(*a*. Ms. Eminescu, Tom. I, 4⁰, VI nepaginate + 117 foĭ paginate + I scară. — *b*. Ms. bibl. centr. No. 369, defect, 211 foĭ paginate.)

Ка́ртѣ че съ нѳме́це зъбава фандасїеи . . . . . л лнии дела на́цертѣ ло́и Хс . 1802. J. D. K.

Predoslovie. (*a*. fol. IIa—IIb.)

Кѣтръ юбито́рюл де лнвъцъторъ четитѫр.

. . . . . Дрептѳ ачеа дар шй ѳ акѳм афлънд ачастъ къртичи́къ, каре адиверѕаз(ъ) де ла сънеш, къ ѕисте фачере а ѫаре кърѳе динтре боерии Венецни, анѳме Франгиск Лавредан, лнтъи алкътѳитъ пе лимба италїинѕаск(ъ); ѕар ди пе ачеа пе лимба гречѕаск(ъ) де ѫаре карале негѳцитѫр Малакие Кастрисїе, ѕар ди пе лимба гречѕаск(ъ) пе лимба мѫлдѫвенѣскъ де ме́дор Кѫстандин Върнав; шй лндѳлчиндѳ-съ лимбѳцїиле кѳцетѳлѳи мїеѳ, де бѳна лимбѳцие шй ритѫрїе а ачестѳи пре алес гънд ли Италии, Франгиск Лавредан, зък, невойтѳ-м'ам а ѡ скрии, авънд спре ачастъ лѳкраре шй ѫстенѣлъ шй пе ѳн фрате шй прїетен кѳнѫскѳт . шй лнтр'ачеста́ш кип лѣам шй скрис, нѳ кѳ пѳцинъ ѫстенѣлъ шй лѣам адѳс ла съвършит, дѳпъ кѳм съ въд лнтрачестѳ карте (? кип!) пентрѳ ка съ лас

ла пѫменире ѕрмашилѡр вре ѡ адѕчере аминте а ѡстенели мели. пѫфтеск дар юбитѡрнлѡр де лневъцътѕръ воинд а въ (зъ)бови кѫ ачастъ къртичикъ, се ѡ принимиц кѫ драгѡсте, шин съ ѡ четиц кѫ лнцълецире. съ съ (!) фиц сънътѡши.

J. D. K. 1802.

Ahile furios. (*a*. fol. III b — 1 b, *b*. fol. 1.)

Ахнлевсѫ лтрѫ небѫнїе. причина.

Сѫпт зидѕриле троадеи аѫ къзѫт тикълиѡсѫл Патроклѫ бирѫит, ши фър де сѫфларе, де бърбъцїе лѫи Ектѡр. фъцърничїиле армелѡр нѫ ыѫ фѡлѡсът спре алтъ, фъръ нѫман съ съ лнтърыскъ ман мѫлт пѫфтиле врѫжмашѫлѫи, пентрѫ къцигаре бирѫнници; ши ка с(ъ) ѫныскъ ман фїербинци пѫтериле врѫжмъшеци лн потрива сфършитѫлѫи вїецїи сале. деч дѫпъ че с'аѫ лнцїинцат вестире морцин, Ахилеѫ аѫ ѡбосът, с'аѫ небѫнит де дѫрере; нетемире інемїи лѫи с'аѫ арътат линѱитъ де пѫтере лн спре а стъ лнпотривъ ла ѫциме патимїи, лндатъ аѫ стръгат: арме! ка съ алерци съ лнблънзаск(ъ) кѫ сънциле ѫчигашѫлѫи, сѫфлетѫл ѫнѫи прїетен ка ачестѫе. лм паре кѫм къ атѫнче кѫ асемине кѫвинте съ фїе ръсѫфлат пѡрнїре драгѡстен ши а мънїи лѫи:

Ѫиде ецци ѡ юбитѫле ал мїеѫ Патрокле? чини тѣѫ лнстреинат де вїецъ? чини м'аѫ диспърцит де фаца тъ? чини аѫ дизрѣдъчинат цѫмътате де парте а инемии меле? мѫ ръпит дар моарте пре ачела пре карете тоате пѫтериле лѫмии аѫ фѡстѫ слаби лн спре а-л лѫа де ла мини! де ѡши вре дар ка съ въд фаца тъ, съ каде съ ѡ черкѫ лнтрѫ лнтънеричи. кѫм ысте кѫ пѫтинцъ а нѫ съ сфїи мириле*), лнкан де прїетенїи лѫи Ахилеѫ? ѡ пърынцѣции дѫмнезъни ли Елинилѡр! кѫм де авеци ръбдаре ла хѫлиле чеде де а пѫрѫре а варварилѡр троадитени? арътацъ-ми лнкан кипѫл, ка съ лнблънзъскѫ кѫмплире дѫрерии мелн, де време че нѫ въ грижъци де мънтѫире ачелѫе, че лнкогъцѣци де жъртиве капециле ѡшастре. ши тѫ ѡ сѫфлете а прїетенѫлѫи челѫи атъта де юбит! ыртъмъ де нѫ вез ѡкии мїеи [афтъндѫ-те (l. афлън-) рътъчит дине лнпрецѫр] стънд ши (*b*. стжнши) лнтрѫ лакръми; ыртъ-мъ де нѫ спъл сънцеле ранилѡр тали кѫ пъраѫ де лакръми; плънце ачела че нѫ цїе, саѫ нѫ поате ка съ с(ъ) ръсплътыск(ъ). Інема лѫи Ахилеѫ фїинд ѡбичнѫитъ а жъртви ла мънїе ен мѫнци де

*) Glosă marginală: ѕрсъторн.

мшрц, нѫ аре моличюни ка съ плънгъ кѫ жали пагѫба а ѫнїи пїердери атъта де маре.

Zăbava a VIIa. Marcul Antonie limbut (*a*. fol. 58a—58b; *b*. fol. 55.)

Причи́на.

С'аѫ арътат бирѫитоаре кѫ похвалъ тирънїм сѫпт дшмнїе лѫи Марїе ши а лѫи Кина; фїерѫл аѫ робит стъпънире фирен ши а морцин че авѐ ла вїяца шменяскъ, днсѫши мѫерили (*b*. с'аѫ фъкѫт) ленеше спре а цъсе ши а тъм ѫрзълиле лшр. Маркѫл Ынто́нїе ритурѫл с'аѫ силит ши ел а испитѝ ачѐ фър де шменїе ши варваръ кѫмплире инемии лѫи; днсъ ман днтъи кѫ кѫвинте ка ачесте, аѫ шприт мъинле шсташилшр че слѫж(ня) ла поронкъ:

Ма́ркѫл Ынто́ние лимбѫт. зеба́ва а шаптѣ.

Ѫнде, ш пре витежилшр ръзбоннич, днтоарчец пѫтере ачестор мъини? ѫнде днтоарчец търїм витежии воастре? ѫнде арѫнкац детѫнътѫриле сабинилшр воастре? ѫнде днгрешец въртѫте ловитѫрилшр воастре? прсте Мартѫл (*b*. Маркѫл) Ынтонїе чел некъжът, чел гол ши вреднък де жали, ал вострѫ днпреѫнъ патрїшт; ачецїе синтѫ финичии бирѫинцилшр воастре челшр кѫ похва́лъ? ачесте синтѫ кѫнѫнеле витежинилшр воастре? ачести сла́ве въ вшр сѫи ла капитолиѫл? ачесте кипарисѫри въ вшр къцига дафинии? шасте ръмленилшр фїиндѫ шбичнѫитъ а днтъ(м)пина табере де шцени днармате, акѫм испите́ци спре ѫчи́дере пре ѫн неармат; шасте ръмленилшр фїиндѫ шбичнѫитъ а се спъла дн сънцеле стреннилшр, акѫм съ спѫркъ ла раниле челшр ан сън. шастре (! l. шасте) ръмленилшр фїиндѫ шбичнѫитъ а съ пѫрта бирѫитоаре кѫ похвалъ асѫпра челшр ман мъндре връжмаш, акѫм съ невое́ци ка се тае кѫ тотѫл пре ѫн тикълшс алшр днпреѫнъ патрїшт. фандасіе се потриве́ци ла ачастъ кредницъ, инема съ дндоеце ка се [дндоеци ка се!] нѫ се амъцяскъ дин шки.

Esplicare. (*a*. Fol. 113a—113b; *b*. Fol. 199.)

Маркѫл Ынтонїе лимбѫт. (*b*. саѫ бине грънитор.)

Гнеѫ Марїѫ де нам простѫ фїинд ши стреин аѫ венит ла Рома, ши пентрѫ че алиа́съ а лѫи бърбъцїе аѫ добъндит бирѫинце минѫнате, ши чели ман мари чинсти а четѣцини ачне, дѫпъ кѫм пре ларг повестеци ла вїяца лѫи чел мѫлт ла дн-

вѣцѣтѹрѣ Плѹтарх . ла че де пе ѹрмѣ аѹ кѣзѹт ла ѹн нелнпѣкат рѣзбою кѹ Лѹкїи Корнилїи Сила, воевшд вестит ал Ромии, ши бирѹнит аѹ фѹцит ла Африка . де аколш дѹпѣ време шарѣш кемат ла ацѹтор де Лѹкїе Кирилїа (b. Кина, кареле ера ѹн) боерю юбитор де тѹрбѹраре, аѹ бирѹнит пре лнпротикник (! l. -тивник), ши кѹ шасте аѹ лнтрат лнпрезинѣ кѹ Кѝна пѹртѣтор де бирѹинцѣ лн Ро́ма, ѹнде аѹ шморѣт мари пре тоци чеи де бѹн нѣм, че аѹ стѣтѹт врѣжмаш лшр; лнтре ачещїе ера ши чел де бѹн нѣм ритор Маркѹл Индонїе, кареле ка съ скáпе де моарте аратѣ скрїитóрюл кѹм съ фи зъс кѹ кѹвинте ка ачесте.

Финичили ши дафениле ле метахернсѣ ла весѣлїи ши ла бирѹинцѣли чеде кѹ лаѹде пѹртѣтоаре де бирѹинце, пентрѹ кѣ ле сокотѣ ка ниците семни де норочире, дѹпѣ кѹм кипарисѹриле дин потривѣ ка ни́ците семне де ненорочире.

CLXXVIII.

1808.

(Ms. bibl. centr. No. 370, 4⁰, 336 foĭ paginate.)

Патерїк ч (l. сиреч) граюриле сфи(н)цилор прекѹвишшилшр пъри́нци ши кѹвинтеле чеде лдрептаре виецъи ши фолосѹл сѹфлетеск.

Povestea părinteluĭ Antonie. (Fol. 1a—1b.)

Прекѹвїшсѹл пъри́нтеле ншстрѹ Лнтонїе чел маре, ла лнчепѹтѹл пѹстенечїи вїиецъи сале, шезѣнд ла сънгѹрътате лн пѹстие аѹ лнчепѹт а-л сѹпъра ши а-л лнгреѹе трѣндѣвїе пре ел, ши лнтѹнекаре гѣндѹрилор челшр мѹлте, ши съ мира че ва фаче ши кѹм лш ва лнчепе виецѹире ши мѣнтѹире са; ши аѹ лнчепѹт а съ рѹга ши а гъи кътрѣ дѹмнезѣѹ, аша : дшамне, еѹ вши съ мѣ мънтѹеск ши нѹ мѣ ласъ трѣндѣвїне ши гѣндѹриле шѝ че вши фаче лн скѣрба мѐ, ши кѹм мѣ вши мънтѹй? Ши ачесте гъиинд лнтрѹ сѣне, ши примблѣндѹ-съ афарѣ дин килие, възѹ пре ѹн шмѹ шари кариле (че) шиде́ жшс ши лнплетие ш фѹнїи, ши лнплетинд пѹцънтел лъса, ши скѹлѣндѹ-съ лн пичоаре съ лнкина пѹцънтел рѹгѣндѹ-съ лѹи дѹмнезѣѹ; ши ел шарѣ мари шеде жшс ши лнплетиеа пѹ-

цънтел ши еар се скъла ши се ръгà, ши еар май шиде жос ши ънплетїе, ши ар съ скъла ши съ ръгa ънкинъндъ-съ . Ши ачаста ера ънцеръ домнълъи трїимис, пентръ повъцъире ши ндрептаре, ши ънтърире прекъвиосълъй Ынтонїи . Ши възънд прекъвиосъл ачест лъкръ, съ минъна фаарте, ши аше стънд ши минънъндъ-съ, адзи ън глас зъкъндъ-и : Ынтоние, аше фъ ши тъ ши те вїи мънтъи . Ыръ ел адзънд мълтъ ндръзнире ши бъкърїи лъуънд ън инима са, ад ънчепът а фаче аше; ши аше с'ад мънтъит.

Vedenia părinteluĭ Antonie. (Fol. 2a—2b.)

Видение прекъвїосълъи пърінтелъи ностръ Ынтоние чел маре.

Ынтре алте ънвъцътъри фолоситоаре каре гръиа ноаш сфънтъл Ынтоние, не ад спъс нуаш пентръ фолосъ ши ачаста ведени, зъкънд : фїилоръ! еъ ън ан деплин м'ам ръгат лъи дъмнезъъ ка съ-м дескопире ши съ-м аръте мїие лъкръриле дрепцилор, ши але пъкътошилор . Ыръ уадатъ ънтр'уу нуапте ме-ад грънит мїие уаре-чине кїемънд-мъ афаръ зъкънд-ми (!) : Ынтонїе! скоалъ-те ши еш афаръ ши е аминте че вї веде . Ши ешии еъ афаръ, къътаи съ въз ч(и)не есте ачела че ме-ад грънит ши м'ад кемат афаръ; ши възъи оун ърїеаш, негръ ши скъ(р)нав, оурът ши грузник, кариле стънд ацъпце къ капъл пънъ ла нуоури, ар мъниле лъи ле цъне ънтинсе спре въздъх; ар съпт дънсъл ера оун азър ка у маре . Ши възъи съфлетиле уаминилор ка нище пăсъри збърътуаре збърънд прин въздъх . Ши къте съфлете трече пре де асупра мънилор ачелъи оурieш грозник, ачеле мерце къ паче фъръ де грижъ ши съмънтъе; ар ел къ маре мъние скршние къ динцъи асупра лор . Ыръ къте съфлете ле пъте ажънце, ле лувие къ мъниле лъи ши ле да ън езеръ ачела . Ыръ еъ стънд ши минънъндъ-мъ, адзъи глас гръниндъ-ми : Ынтоние! причепе ши къноаце ачаста че везi! везi челе че зboаръ маи пре със де мънъле ачестъи оурieш, ачеле сънт съфлетиле дрепцилор, кариле мерг ла раюл лъи дъмнезъъ, къ нъ с'ад спъс връжмашълъи . Ши съфлетиле пре кариле ле ажънци ши ле ловеце къ мъниле сале, ши кад ън еазъръл (!) ачела, ачеле сънт съфлите ачелор че с'ад спъс връжмашълъй, оурмънд вои ши похтилор трупълъи съъ; ши цїинд ън минте ръъл кари (л'ад фъкът) еатъ къ кад ън еазъръл еадълъи.

Mila luĭ Dumnezeu. (Fol. 95a—95b.)

Оун старицъ аѳ тримис пре ѳ кълѳгъраш мик оученик ал съѳ ла оу фрате, кариле аве гръдинъ кѳ пшми ла Сънаѧ, пѡфтиндѳ-л ка съ-и тримицъ пѳцънтеле поаме. Ши мергънд кълѳкъраш ѳл(!) с'аѳ ѧкинат дѳпъ шбичеи зъкънд: пъринтеле ши старицѳл меѳ м'аѳ тримис, ши пѡфтиндѳ-те, де ан пшаме ѧн ливадъ, съ-и тримиц пѳцънтеле. Ръспѳнс-аѳ ѳи: фїюле! сънт, мерци ѧн ливадъ, ши-ц ѧ де каре вей вре, ши къте вїи пѳте. Їѧр дѳпъ че ш'аѳ ѳшат кълѳгъраш ѳл пшаме, аѳ ѧнтребат пре фрателе зъкънд: пъриите есте аиче мила ѳи дѳмнезъѳ? Шар фрателе аѳзънд ачаста аѳ тъкѳт, ши къѳтънд ѧн пъмънт гъндїе, ши съ минѳна де аче ѧнтребаре. Дѳпъ ачеѧ аѳ зъс ѳи: фїиле! че ан зъс? че ан ѧнтребат? къ н'ам ѧнцълес. Ζъс-аѳ ѳи кълѳгъраш ѳл: ам ѧнтребат пъринте, „ѣсте аиче мила ѳи дѳмнезъѳ?“ Їѧръ фрателе шаръш аѳ тъкѳт ка ѳн час, гъндинд че ва ръспѳнде ѳи, ши нецининд че съ ръспѳнзъ, аѳ сѳспинат ши аѳ зъс: дѡмнѳл дѳмнезъѳ съ ажѳте фїюле! ши аше аѳ тримис пре кълѳгъраш кѳ пшамеле ла старицѳл съѳ. Їѧръ ачел фрате ѧндатъ лъсъндѳ-ш ливада ш(и) килие са ши лѳ.ѧндѳ-ш страюл съѳ аѳ мерс ши аѳ ешит ла пѳстїе, зъкънд ѧнтрѳ сънѣ: де време че нѳ пѳтѳи да ѳѳ оун ръспѳнсѳ оунѳи кшпил мик, че мъ ѧнтребъ; даръ кънд ва съ м'ъ ѧнтребе дѳмнезъѳ, че вои фачи? пентрѳ ачеѧ дар съ мерг ши съ каѳт мила ѳи дѳмнезъѳ.

Ispita luĭ Avva Zinon. (Fol. 138a—138b.)

Ѣвва Ζинѡн аѳ пѳрчес ѡ датъ съ мергъ ла Палистина, ши мергънд пре дрѳм пре лънгъ ниците харбѳзърїи, ши фїиинд трѳдит ши ѡстѣнит де дрѳм ши де зъдѳхѳл соделе ѳи, аѳ шезѳт лънгъ харбѳзърїе съ съ ѡдихнеаскъ пѳцънтел. Ши възънд ел къ нѳ есте нимене ѡм съ пъзаскъ харбѳзърїе, ѧи зъче ѳи гъндѳл ѧндемнѳндѳ-л пре ел ка с(ъ-)ш ѧ ѳи ѳн харбѳзѳ ка съ мънънче, съ съ маи ръкореаскъ де зъдѳх, зъкънд, къ нѳ есте маре лѳкрѳ ачеста. Їѧръ ел аѳ ръспѳнсѳ ачеѳи гънд ал съѳ аша зъкънд, дар аѳ нѳ цїи къ фѳрїи съ дѳк ѧн мѳнчи, че съ те испитеск аиче съ въз пѳте-вї ръбда аиче мѳнчиле? Ши аша скѳлъндѳ-съ ѧн пичоаре, аѳ стътѳт кѳ фаца са спре содре чинчи зъле ла оун лшкѳ, пънъ че с'аѳ фрипт де содре атъта, кът н'аѳ маи (пѳ)тѳт съ ръбде маи мѳлт испита мѳнчилшр. Їѧръ ел зъче гъндѳлѳи съѳ мѳстрън-

дѫ-л, аша : дакъ нѫ пѫци съ рабзи испита мѫничилор, съ нѫ ман ѧндемнезѫ пре мине съ мънънк лѫкрѫ де фѫрат щстенедлъ стреннъ . Ши аша дѫ пѫрчес де аколе, ши дѫ мерс ѧи кале са мѫлцъминд лѫи дѫмнезъѫ, къ л'дѫ избъвит де испита ачеа.

CLXXIX.

1809.

(4⁰, IV nepaginate + 139 paginĭ paginate.)

Дидáхїй адекъ ѧвъцътóрй пентрѫ крѣцерѣ фїилор ла ѧгропъчѫнѣ прѫнчилор мóрцй, кѫлѣсе де Пе́трѫ Маїор де Дúчо Сѫмѫртúн . Парѫх Сáс-Регúнѫлѫй .... Ла Бѫда ѧ Кръáска Тѵпографíе а Оѵниверситѣцїй Оѵнгѫрéцй ѧ анѫл 1809.

Predoslovie. (pag. I—II.)

Кѫвѫнт ѧнáинте.

Мъкáр къ ѧтрѫ чѣле май наúнте кѫлѣсе патрѫзéчй проповедáнїй спре а се зúче ла ѧгропъчѫнѣ щаменилор мóрцй ѧтокмúте, шй де ачѣлѣ, кáре дѫ а се зúче ла ѧгропъчѫнѣ прѫнчилор, се кѫпрúнд; тóтѫшй пентрѫ ажѫтóрюл прéщилор, кáрїй де щбще мáй мѫлцй ѧгрóапъ прѫнчй ѧ попóаръле сáле, де кѫт де чéй ѧ вѫрстъ, ам май ѧтокмúт ѧтрѫ ачéст кúп ачѣсте чúнчйспрезѣче Дидáхїй, пéнтрѫ крѣцерѣ фíилор. Кáрѣ тúтѫлъ нѫ пентрѫ ачѣа щ пóартъ ѧ фрѫнте ачѣсте дидáхїй, къ дóаръ щсебúт ѧкѫвїинцáте ар фй жáлничїй врéмй а ѧгропъчѫнїй прѫнчилор; чй пéнтрѫ къ нúчй оѵн лок, нúчй щ врѣме фїúнд скѫтúтъ де ѧвъцътóрл чѣ пентрѫ крѣцерѣ фíилор, кѫ атѫта май вѫртóс е де лúпс ла астрѫкáрѣ прѫнчилор а кѫвѫнтà пентрѫ крѣцерѣ фíилор, къ фїúнд оѵмилúцй кѫ иннма ѧтрѫ ачéст тѫмп, пърúнцїй май кѫ де адúнс, дѫзúнд дѣторіа, кáрѣ щ дѫ ей спре крѣцерѣ фíилор сѣй, се къéск пентрѫ грешѣлеле чѣле ѧтрѫ крѣцерѣ фíилор сад кѫ цїúнца, сад кѫ нецїúнцл пънъ ачй фъкѫ́те; ши кѫ ачѣа се дещѣптъ, шй се ѧбърбáтъ, спре датóрника крѣцере а фíилор чéлор ръмáшй ѧ вїáцъ.

Didahia a opta. (pag. 59—60.)

Пи́лда пре атѫ́та аре ма́й ма́ре вѫртѹ́те де а ѧдемна́ де кѫ́т кѹ́вынтеле, прекѫ́т май ле́сне ѥсте а кр҃кде шкилшр съ́й, декѫ́т а́ѕѹлѹ́й. Де нѹ вом вр҃ѣ ѧкъ а зи́че, къ кѹ́вынтеле нѹ сѫнт алта фъръ ѡ нко́линъ а лѹкр҃ї́й, пилда ѥсте ѧсъшй лѹкра́р҃ . Де оунде прекѫ́т е май кѹ тр҃кбъ кѫнд фа́че нецы́не оун лѹкрѹ́ прин сы́не, декѫ́т кѫнд ѧл фа́че прин алцїй : пре атѫ́та е млй кѹ тр҃кбъ, шй май кѹ пѹт҃кре кѫнд чы́не-ва фа́че ач҃ка, ла ка́р҃ вр҃ѣ съ ѧд҃кмие пре алтѹ́л, декѫ́т кѫнд ѡ зи́че. Ведє́цй да́ръ кѫ́т е де пъгѹбито́аре ѡ пи́лдъ р҃ѣ мъка́р дела чи́не съ ви́нъ. Кѹ кѫ́т да́ръ май вѫртóс де ва вени ач҃ка дела пъри́нцй? Афа́ръ де пѹт҃кр҃ ач҃ка, ка́р҃ ѡ аѹ де шбцие фаптеле спре а не мишка ка съ ле оурмѣ́м, се каде а се сокоти́ пѹт҃кр҃, ка́р҃ май мѹ́лт ѡ аѹ фа́птеле пъри́нцилшр пентрѹ доаш прічиний. Ч҃к динтѫ́ѭ ѥсте дє́спре па́рт҃ пъри́нцилшр, ка́рїй, пе́нтрѹ чи́нст҃ ач҃ка, ка́р҃ ѡ аѹ типъри́т дмнезе́ѹ ѧтрѹ то́атє ро́дѹриле кѣтръ прічина лшр, фо́арте сѫнт чинсти́цй де фій. Ѧдевъра́т, ти́нерїй аѹ́д нѹми́ндѹ-се аѡ́р҃ кѣпете́нїй, епископ́й, кра́й, ѧпъра́цй, да́ръ пе́нтрѹ кѣ нѹ-й въд, нѹ́меле ач҃ѥсте де чи́нсте нѹ децѣ́пт҃ ѧтр'ѫ́ншїй атѫ́та чинсти́ре, кѫ́т҃ децѣ́пт҃ нѹ́меле чел де та́т҃, шй кѫ́т҃ децѣ́пт҃ стъпѫни́р҃ ач҃ка, кар҃ ѡ аѹ ѧнаи́нт҃ шкилшр съ́й. Де оунде шрй че лѹкра́ре пъринца́ск҃ лшр ле ѥсте ѡ лѣце, кѹ шкїй ѧкий́ прїими́т҃ ка бѹ́нъ, фѣ́р҃ де алтъ испити́ре. Ч҃ка-л'а́лтъ прічинъ ѥсте дє́спре па́рт҃ фінлшр, ка́рїй сѫнт ми́чй, пентрѹ кѣ нѹ сѫнт дестойничй ѧкъ а жѹдека́, трѣ́еск кѹ оурма́р҃, адекъ фа́к че вѣ́д, прекѹм чёй че ѧва́цъ а зѹгрѣвй, нѹ цы́ѹ зѹгрѣвй фъръ де пре алтъ нко́лнъ. Дрепт ач҃ка нѹ се по́атє тѫлкѹй пѹт҃кр҃, ка́р҃ ѡ аре вїа́ца ч҃к бѹ́нъ сав ч҃к р҃ѣ а пъри́нцилшр шй а ма́йчелшр, спре а фа́че пре нъскѹ́цїй лшр асѣ́менѣ шіе ѧтрѹ нъра́вѹрй : атѫ́та кѫ́т май ле́сне ѥсте а шій асъмъна́ шіе ѧтрѹ кипѹл траюлѹ́й, де кѫ́т а шій асъмъна́ шіе ѧтрѹ фъптѹ́ра шбра́зѹлѹ́й. Ѡ кѫ́т де адевъра́т ѥсте гра́юл ѧцелептѹлѹ́й Сира́х ѧ тр҃кба ача́ста, кѫнд зи́че ла кап . аі . стіх . л : „ѧ фи́їй съ́й съ ва кѹно́аце шмѹ́л.“

CLXXX.

1809.

(Folio, 12 volume.)

Вїецилє сф҃нцилwр..... Нѣмцѹл (ѧwѳ).

Noemvrie 6. Părintele Luca. (Fol. 36b—37a.)

Лѹна лѹй Ноємврїє ѧн ѕ҃ зи́ле.
Ѧтрѹ ачѣ́ѫши зи́ поменирѣ кѹвїшєѹлѹи пърѝнтелѹи нострѹ Лѹкѧ́.*)

Ѧчє́сть феричи́ть пърѝнтеле но́стрѹ Лѹкѧ́ с'ѧ́ нъскѹ́ть ѧ четѧ́тѣ Тавроме́нїей а епа́рхїей Сїкелі́ей. Шѝ тѫ́нърь де въръстъ фї́инд, ка де шптъспрезѣ́чє ани, кѹ ми́нте ѧцелѣ́птъ съ зъбовѣ́ ѧ ка́селе лѹй ѧ҃мнезе́ѹ, але ѧ҃мнезеє́цилwрь кѹви́нте аскѹлтътóрю шѝ фъкътóрю фъкѫ́ндѹ-съ. Ѩрь кѫ́нд пъринцїй лѹй с'ѧ́ сфътѹ́ить ка съ-ль ѧсоцѣ́скъ пре ачє́ста кѹ фъмѣ́ѥ, ель но́аптѣ скѹлѫ́ндѹ-съ, шѝ ѧтрѹ оунь локь неоумблѧ́ть дѹкѫ́ндѹ-сѫ, ѧпреѹ́нъ кѹ хїа́ръле с'ѧ́ сълӑшлѹй́ть. Шѝ па́трѹзе́чи де зи́ле петрекѫ́ндь немѫ́нкат, ѧ҃мнезеє́цїй шѝ ѧереє́цїй ведеѓ́й ши дескоперѝѓ́й с'ѧ́ ѧвредничи́ть. Шѝ дѹкѫ́ндѹ-съ ла wаре ка́рѣ мънъстѝре, с'ѧ́ ѧбръкат ѧ схі́ма ѧерѣ́скъ. Шѝ ла май аспръ петрѣ́чере пре си́нешй сѹпѹи́ндѹ-съ [къ преств трє́й шѝ па́трѹ зи́ле гѹстѫ́ндь пѫ́йне шѝ апъ шн ни́чй де кѹ́мь трѹпѣ́цє wдихни́ндѹ-съ] ѧ҃ петрекѹ́ть шпспрезѣ́чє лѹнй. Де аколѡ ржѧдикѫ́ндѹ-съ, ѧ҃ ме́рсь кѹ wаре ка́реле мона́хь ѧ мѹнтеле Ѥтнїи, дин ерѹѹриле чѣ́ле че съ афлӑ аколѡ хрънѝндѹ-съ. Шѝ пентрѹ невóм фѝрїй, кѹлкѫ́ндѹ-съ дормїѧ̀ пѹци́н, нѹ́май кѹ ѡ хѧ́йнъ фї́инд шѝ дескѹ́лць. Шѝ ш'ѧ́ пѹ́сь лѹ́ишь хотѧ́рь шѝ ржндѹ́ѧлъ кѹ дин адинси́тъ, ка съ нѹ̀ ѩсъ дин киліе пѫ́нъ че вѧ̀ сфѫ́ршѝ то́атъ ѱалти́рѣ де четѝ́ть. Ѩпо́й ржндѹ́ѧла ча́сѹлѹй але трє́илѣ ѡ съвѫ́ршїѧ̀. Ѩрь ѧ чѣ́лѧ̀лѧ́лтъ парте а зи́лїй де лѹ́крѹ съ апѹкѧ̀, пѫ́нъ ар фѝ сосѝть врѣ́мѣ ча́сѹлѹй але шѧ́селѣ, шѝ дѹпъ ча́сѹль ал шѧ́селѣ, съ гриж҃а́ кѹ пѹци́нъ мѫ́нка́ре, шѝ де чѣ́ѧ-лѧ́лтъ пра́вилъ. Ѧтрѹ ачѣ́стѣ петрекѫ́ндь, с'ѧ́ ѧвредничи́ть ѧ прѣ ма́ре да́рѹ дела ѧ҃мнезеѹ́, шѝ де дезлега́рѣ кѹви́нтелwрь че́лwрь грє́ де ѧцелє́сь, кѫ́ть шѝ wаре ка́рїи мирѫ́ндѹсе зичѣ́: де оунде цїе ачє́ста ка́рте, не.ѧвъци́ндѹ-съ; шѝ дѹ́пъ ачѣ́стѣ прин д(н)скоперѝре с'ѧ́ дѹс ла wаре ка́реле ло́кь, ши дойспрезѣ́чє мона́хи

*) Notă marginală: Ѩкѹ́м дин чѣ́ гречѣ́скъ с'ѧ́ скось.

адꙋнѫнд, съ ѧгрижѧ де ачѣцѣ. Пѣнтрꙋ причи́на ача́ста шѝ ла Кꙋзанті́а с'ад дꙋ́сь, шѝ ѧкꙋижꙋрѫ́инды къшчо́ариле мона́хилꙋрь, шѝ кꙋ пъри́нцїй ѧпъртъши́ндꙋ-съ, ѧторкѫ́индꙋ-съ с'ад дꙋ́сь пѫ́нъ ла Коріно. Шѝ ѧтрꙋ шаре ка́ре са́ть лъкꙋи́нд нꙋ̀ май мꙋ́лт де кѫ́ть ша́пте лꙋ́ни, кꙋ пачє ад адормѝ́ть.

Noemvrie 19. Mucenicul Varlaam. (Fol. 159b—160a.)

Ноємврїє ѳ҃ї.

Ѧтрꙋ ачѣѫш зи пътими́рѣ сф҃итꙋлꙋ́й мꙋчени́кь Варлаа́мь бътрѫ́нꙋлꙋ́й.

Сф҃итꙋ́ль мꙋчени́кь Варлаа́м ера́ динь Ѝнтїохі́а Сꙋ́рїей, бътрѫ́нь кꙋ вѫ́рста. Шѝ ад фо́сть при́нсь пентрꙋ мъртꙋриси́рѣ иꙋ́мелꙋ́й лꙋ́й Їс. Хс. Шѝ адꙋ́сь ла жꙋдека́тъ къторъ пъгѫ́нꙋль воево́дь. Шѝ силѝ́ть фїи́ндь ка съ адꙋ́къ жѣ́ртвъ ідꙋлилꙋрь, дꙋпъ чѐ нꙋ̀ с'ад плека́ть, мꙋ́лте ра́не шѝ мꙋ́нчй ад лꙋ́ат пентрꙋ Хс дмнꙋ́ль сѣ́ꙋ. Май ѧтѫ́й ад фо́сть бътꙋ́ть кꙋ ви́не фъръ де ми́лъ, апо́й ад фо́сть стрꙋжи́ть кꙋ оꙋнгїй де фїе́рь. Дꙋпъ ача́ста л'ад дꙋ́сь пре ель пъгѫ́нїй ѧ ка́пицѣ їдꙋлѣ́скъ, шѝ акол҃ѡ ѧтр'ѫ́нса, дꙋпъ порꙋ́нка мꙋнчито́рюлꙋ́й, ѧтинзи́ндь мѫ́нил лꙋ́й [преств жъртвѣ́никꙋл ка́реле авѣ́ фо́кь апри́нсь] ад пꙋ́сь ѧтр'ѫ́нса кърбꙋ́нй апри́ншй кꙋ тъмѫ́е, кл до́аръ ѩр фѝ арꙋ́ика́ть прест жъртвѣ́никꙋль спꙋрка́цилꙋрь лю́рь дꙋмнезе́й; къ сокотїа́, кꙋ́мь къ несꙋфери́ндь мꙋчени́кꙋл ѧ цинѣ́ ѧ мѫ́нъ кърбꙋ́нїй че́й апри́ншй, ѧй вл арꙋ́нкл пре ей ѧпрефнъ кꙋ тъмѫ́ѧ ѧнаи́нтѧ ідꙋлилꙋрь. Шѝ дѣ́кл ар фѝ фъкꙋ́ть ача́ста, врѣ́ съ-й зи́къ лꙋ́й: Ѝйтъ акꙋ́мь ай адꙋ́сь жѣ́ртвъ дꙋмнезе́илꙋрь но́ци ри. Да́рь н'ад възꙋ́ть чѣѫ че пофтїа́ тикълꙋ́шїй; пентрꙋ къ мꙋчени́кꙋль лꙋ́й Хс. ад стътꙋ́ть ка оꙋи стѫ́лпь неклътѝ́ть, цїи́ндь ѧ мѫ́на са фо́кꙋль че ардѣ́, шѝ с'ад арътѫ́ть ма́й пꙋтѣ́рникь декѫ́ть ара́ма шѝ фе́рꙋль; къ пѫ́нъ ѧтрꙋ атѫ́та ад цинꙋ́ть фо́кꙋль ѧ мѫ́нъ, пѫ́нъ кѫ́ндь ад арсь дѣ́цетеле лꙋ́й, шѝ ад къзꙋ́ть пре пъмѫ́нть ѧпрефнъ кꙋ фо́кꙋль. Ѧсъ ель нꙋ̀ ш'ад клинти́ть мѫ́нл сл, ни́чй ад арꙋ́ика́ть кърбꙋ́нїй ѧпрефнъ кꙋ тъмѫ́ѧ преств шлта́рю ѧнаи́нтѣ їдꙋлилꙋр. Ѧшл с'ад арътѫ́ть де кꙋ бървѣ́цїе шѝ небирꙋи́ть, пътимито́рюль шѝ шста́шꙋль лꙋ́й Хс. че́ль та́ре; шѝ ѧтрꙋ бꙋ́нъ мъртꙋриси́ре ш'ад да́т сꙋ́флетꙋль сѣ́ꙋ ѧ мѫ́на Дмнꙋлꙋ́й. Пре ачѣ́ста шѝ дмнезеѣ́скꙋль Хрисосто́мь, шѝ сф҃итꙋ́ль Васі́лїе че́ль ма́ре кꙋ кꙋви́нте де ла́ꙋдъ л'ад чинсти́ть, ка́ре с'ад адъшга́ть ли́чй прекꙋ́мь съ вѣ́дь.

CLXXXI.

1810.

(4⁰, vol. I, VIII + 398 paginĭ; II, 332 paginĭ; III, 296 paginĭ.)

Хроніка Рѹмѫнїлор . . . . . де Георгіе Шінкаі дін Шінка . . . . . Тіпъріть де пе манѹскріѹл. Іаші. ѧн 1853.

Portul solilor din Dacia. (vol. I, pag. 5.)

Ѧнкътѹ-і деспре солїі Дакілор чеі ла Рома трімішї, ші ѧн Сенат ѧнтраці ѧнсѣмнъ, къ Сенатѹл де атѹнчі ѧндатъ аѹ порѹнчіт, де лі с'аѹ чопліт тіпѹріле дін мармѹре, токма кѹм ерà фъкѹцї ла статѹръ, ла фісогноміе, ші ла хаінє, адекъ: образѹл, грѹмазїі, пептѹл, ші пічоареле кѹ чоареччі дін мармѹре албъ; царъ кѹума, пърѹл ші цѹндра [сѹгманѹл] дін мармѹре нѣгръ. Глѹга царъш дін мармѹре албъ: токма кѹм есте портѹл Ромѫнілор челор, че лъкѹеск пре лънгъ Сібію. Кіпѹріле саѹ статѹріле ачесте ѧнкъ дѣтѹнчѣ с'аѹ цінѹт ѧн Капітоіѹл Ромеі пънъ ла аннѹл 1775 лѹна лѹі Февръріе, кънд аѹ лѹат Патріархѹл Євлавіе ал шаселѣ моцеміръ сфънтѹлѹі Петрѹ (il Possesso). Єѹ ѧнкъ атѹнчі лѣм къзѹт.

Moartea luĭ Constantin Cantacuzen. (vol. III, pag. 95—96.)

Історія бълъченеаскъ аша скріе трацедіа ачеаста [а лѹі Константін Кантакѹзен]: „Ѧколо ѧн остеа лѹі Грігоріе Водъ, прекѹм зікѹ ѹнїі, с'аѹ фъкѹт ніще аместекътѹрі, адекъ: Шербан логофътѹл, фечіорѹл лѹі Константін Кантакѹзен постелнікѹлѹі, ші оаре-каре дін фрацїі лѹі че ерà ѧколо, ші Мареш Крецѹлескѹл, кѹм къ ар фі ѧмблатѹ пре ла къпітані ші пре ла слѫжіторі де-і ѧндемна съ меаргъ съ пѫреаскъ ла Візіріѹ пе Грігоріе Водъ, къ есте віклеанѹ [пентрѹ къ Грігоріе се рѹмпеа де дѹрере кънд ведеа пре ѹржцїі, спѹркаціі ші фъръ де леце Ѧгарені, робінд пре креціні ші сѹпѹнъндѹ-і сѹб цінгѹл лор чел грей, ші ерà фоарте кѹ бѹнъ ініма спре каса Ѧвстріеі.] ші съ челръ де ла Візіріѹ домнѹ пе Шербан логофътѹл; кареа ворбъ дін ом ѧн ом мергънд, аѹ аџѹнс ші ла Домнѹл Грігоріе. Дечі се пъзеа съ-ші іа зіоа бѹнъ де ла Візіріѹл ші съ вінъ ѧн целаръ.

Порнінд даръ ші апропіндȣ-се де цеара са, аȣ конъчіт ынтр'ȣн локȣ пентрȣ одіхна де аміязі ші аȣ порȣнчіт лȣі Георгіцъ Молдовеанȣ, карele ера вътаф, съ адȣкъ пре ачei боіері карі ымбла съ-лȣ пъреаскъ кȣ віклешȣг; ші адȣкъндȣ-і, ынчепȣ а-і мȣстра, пентрȣ че аȣ фъкȣт ачеаста де аȣ врȣт съ-лȣ пърцаскъ (! l. пъраскъ) ла Везірів. Йаръ Марешȣ фiнд маі словенецȣ ші маі ындръзнецȣ респȣнсе, къ нȣ сънт віноваці. Григоріе Водъ адȣсе мъртȣріле де фацъ ші пе къпітанii къторъ карі ворбісе, ынтре карі ера ші Александрȣ фечіорȣл лȣі Георма Банȣл, ші ынчепȣръ а зіче: Йша е доамне! къ не аȣ зіс съ мерцемȣ, съ те пжржм ла Везірȣл Тȣрческȣ ші съ черем Домнȣ пе Шеркан логофътȣл. Іаръ Марешȣ ръспȣнсе: Доамне! Александрȣ ачеста ын зілеле Міхнеі Водъ фiнд постелнік маре, прea мȣлтъ боіеріме аȣ оморжт фъръ де вінъ, акȣма іаръші с'аȣ апȣкат де ачеea, чі де-лȣ веі аскȣлта Мъріа-та, фъ кȣ ноі че веі вреа, ші елȣ ва да самъ ынаінтеа лȣі Дȣмнезеȣ, іаръ ноі нȣ сънтем віноваці. Дін ачеea оаръ і-аȣ дат Григоріе Водъ пре ei ын сама бътафȣлȣі де а-і пъзі, ші алтор слȣжіторі, де і-аȣ дȣс кȣ пазъ пънъ ын цеаръ. Лънгъ ачестea ші дін цеаръ венісъ пжръ де ла Строіа вориквл ші де ла Дȣмітрашко вістіаріȣл Кантакȣзенȣл, кȣм къ аȣ ымблат оамені лȣі пе марцінea тȣрческъ хȣлінд нȣмеле Домнȣлȣі ші зікънд: къ е ръȣ ші трȣфашȣ, ші зътіхнеще пре оамені цереі, де нȣ-і ласъ съ деа дъжділе ымпъръцii, ші кȣм къ се лаȣдъ, къ ел аȣ потопіт пе Георгіе Гіка Водъ ш. ч. Дечі ачесте доȣъ прічіні, ȣна дін табъръ, алта дін цеара ынцелегъндȣ-се, аціцаръ пе Григоріе Водъ ла маре мъніе асȣпра касеі лȣі Константін постелніквл, карele аȣзінд де венїреа домнȣлȣі ші де опреала фечіорілор съі, аȣ ешіт ынтрȣ ынтъмпінаре къторъ Краіова, ші мергънд съ сȣ ымпреȣне кȣ Домнȣл, л'аȣ пріміт де с'аȣ ымпреȣнат; дар і-аȣ арътат о фацъ фоарте посоморжтъ, понослȣіндȣ-і пентрȣ фечіорii лȣі, къ сънт ръі ші віклені, ші кȣм къ аȣ ындемнат пе капітані съ-лȣ пъраскъ ла Везірів ші съ пȣнъ Домнȣ пе фiнȣл съȣ Шербан логофътȣл. Ачестea аȣзінд Константін постелніквл тъгъдȣіа а пȣтea фі, ші зічea къ сънт нȣмаі мінчіȣні, даръ съ нȣ ле креадъ Мъріа са, ші кȣ ачестea аȣ ешіт афаръ Константін постелніквл. Венінд ла скаȣнȣ Григоріе Водъ пе ачеіа-л'алці боіері і-аȣ слобозіт, іаръ пе Шербан логофътȣл л'аȣ тъіат ла насȣ де о парте, пентрȣ къ с'аȣ фост нȣміт съ фіе Домн; іаръ пе Константін постелніквл татъл лȣі л'аȣ тріміс ноаптea прін дъръбанці де ла Ȣнгȣрі

ан мънъстіреа Снаговълві, унде мълт нъ л'ав антързіат, чі порънчіндъ-і съ съ кълінече, л'ав адъс ан трапезаріе, ші легъндъ-л де стжлпъл чел маре, л'ав сърмат. Дечі жъпънеаса анцелегънд, ав венит, ші къ воіа Домнълві л'ав ръдікат де аколо ші л'ав дъс ла Мъръінені де л'ав ангропат.

CLXXXII.

1812.

(8⁰, 160 [?] paginì.)

Вїаца шй пі́лделе прѣ̀ ѧцелі́птълъ̆й Есшп . прин ачѣ́ст тѵпа́рю май ѧдрепта́те.

Isprăvile luĭ Esop la Nektenav, împăratul Eghiptului. (pag. 60—69.*)

Ѩ̈ръ дъ́пъ кжтъ-ва врѣ̀ме Нектена́в ѧпъра́тъл Египті̀нилшр аъзинд, къ ав шморжт пре Есо́п, ѧда́тъ ав тримі́с ка́рте лъ́й Лики́р къ ка́рѣ̀ по́рънчѣ̀ съ-й тримі́цъ ме́церй архите́ктй, съ зидѣ̀скъ тъ̀рн, ка́ре ни́чй черюл ни́чй пъмжнтъл съ нъ-л ати́нгъ, шй сѣ̀-й ръспъ́нзъ чи́не-ал ла то́ате че́-л во́р ѧтребà. Ка́рѣ̀ де ал фа́че съ ѩ да́ре, ѩръ де нъ, съ плътѣ̀скъ сжнгър. Ѩ̈чѣ̀стѣ̀ четѝндъ-ле Лики́р с'ав ѧтриста́т, пентръ къ ни́менѣ̀ дин прї̈а́тиний нъ пътѣ̀ ѧцълѣ̀це ѧтреба́рѣ̀, де тъ̀рн. Ѩ̈ръ ѧпъра́тъл зичѣ̀, къ ав мърі́т Есо́п стжлпъл ѧпъръцї̈й са́ле. Ѩ̈ръ Ермі́п къноскжнд дърѣ̀кѣ̀ ѧпъра́тълъ̆й пентръ Есо́п, с'ав дъ́с ла ѧпъра́тъл, ши ѩав спъс, къ трѣ̀ме, шй ав зи́с къ пентръ джнсъл н'ав шморжт пре Есо́п, къ ав ѩшът, къ ѩаре ка́нд-ва ва пърѣ̀ рѣ̀ ѧпъратълъ̆й пентръ хоттърѫ́рѣ̀ ачѣ́ста. Ѩ̈ръ ѧпъра́тъл фо́арте с'ав бъкъра́т де ачѣ̀стѣ̀, шй ав вени́т Есо́п ѧпъцѝт то́т шй ѧтина́т, ши към л'ав възъ́т ѧпъра́тъл ав лъкръма́т, ши ав порънчѝт съ се спѣ̀ле шй съ се ски́мбе. Есо́п дъ́пъ ачѣ̀ста ав арътà́т де минчино́асе причи́ниле, пентръ ка́ре ав фо́ст пжржт, пентръ ка́ре ѧпъра́тъл врѫ̀нд съ шмо́арѣ̀ пре Єни, Есо́п ѩав черъ́т ертъчъ́не. Дъ́пъ ачѣ̀а ѧпъра́тъл ка́рѣ̀ Египті̀нълъ̆й ѡ ав да́т лъ́й Есо́п съ ѡ четѣ̀скъ, ши ел ѧда́тъ къноскжнд дезлега́рѣ̀ ѧтребърї̈й, ав ржс, шй ав порънчѝт, съ скрї̈е, къ дѣ̀кла ва трѣ̀че ѩарна ва тримі́те (ме́церй), ка́рї̈й шй търнъл вор зидй, ши ва ръспъ́нде чева ла

*) cf. mai sus vol. II, pag. 134—136.

лтребѣрй . Ши ашѣ лпъратѫл пре соліи дела Єгипет, ѫѕ тримис лдъръпт . Йръ лѫй Єсоп ѫѕ дат тоатъ авѣрѣ чѣ май диналинте, дѫндѫ-й ши пре Єни . Йръ Єсоп лѫжнд пре Єни, л нимика нѫ л'ал лтристат, чи ка пре оун фію ѫръ лѫжндѫ-л, кѫ алте, ши кѫ ачѣсте кѫвинте л'ал лвъцат:

Фіюле! май лнаинте де тоате слѫжѣще лѫй дм̃незѐ; пре лпъратѫл чинстѣще; връжмашилѡр тѣй гроазник те арат, ка съ нѫ те небаце л сам; пріатинилѡр лезне ши оушор, ка май мѫлт сѣ-цй фіе воіторй де бине. Ши ѫръ пофтѣще ка връжмашилѡр съ фіе рѣѕ, ши съ фіе сърачй, ка съ нѫ те лпѣдече пре тине; ши пріатинилѡр ле воеще, ка лтрѫ тоате, съ ле фіе бине. Пѫрѫрѣ кѫ мѫрѣ тѣ бине те лдестѫлѣзъ, ка съ нѫ дай де невое, кѫ бърбатѫл алтіѫ. Къ оушор есте иѣмѫл мѫереск, ши лингушиндѫ-те май пѫцин рѣѕ гѫндѣще. Челѡр че фак бине, нѫ ле пизмѫи, чи-цй пар бине де ей, къ де вей пизмѫй, май мѫлт пре тине лсѫцй те вей стрика. Де касничій тѣй поартъ гриже, ка съ нѫ съ тѣмъ де тине, нѫ-май ка де стъпѫн, чи ши ка пре оун фъкътѡрѡ де бине съ те чинстѣскъ. Съ нѫ-цй фіе рѫшине а лвъцà тот дѣѫна май бѫне. Мѫерій ничй ѡ датъ нѫ-й лкрединцà лскѫнселе тале, къ пѫрѫрѣ съ лармѣзъ, кѫм съ те стъпѫнѣскъ пе тине. Л тоатъ зіѡа, пѫне чева пре зіѡа де мѫине; къ май бине есте кѫнд ли мѫрй съ лашй ла връжмашй, декѫт пънъ вей тръй съ айбй липсъ де пріатиний. Лкинъ-те лезне челѡр че те лтѫмпинъ, ціінд, къ ши кѫйнелѫй кодада лй капътъ пѫине. Нѫ-цй пар рѣѕ къ ецй бѫн. Пре ѡмѫл шопъкъиторѡ лапъдъ-л дин каса та, къ чѣле че зичй ши фачй тѫ, алтора ле ва спѫне. Фъ, де каре съ нѫ-цй пар рѣѕ. Де чѣле че съ лтѫмплъ нѫ те сѫпъра. Ничй де ла чел рѣѕ нѫ чѣре сфат ничй ѡ датъ, ничй оурмà ѡбичѣюриле челѡр рѣй. Кѫ ачѣстѣ лвъцѫнд Єсоп пре Єни, ши кѫ кѫвжнтѫл, ши кѫ кѫноцинца са, Єни, ка кѫ ѡ съцѣтъ пътрѫнзѫндѫ-съ сѫфлетѫл лѫй дѫпъ пѫцинѣле зиле ал мѫрит. Йръ Єсоп пре тоцй пъсъраріи ѫѕ кемат, ши ал порѫнчит съ прінзъ патрѫ пѫй де вѫлтѫре, ши дѫпъ че ѫѕ прінс, ашѣ ѫѕ хрънит, кѫм съ зиче, ши ѫѕ лвъцат, [каре лѫкрѫ нѫ-л прѣ крѣдем] кѫт л кошиницъ пре копіій пѫртѫнд збѫра л сѫс; ши ашѣ лскѫлтà де копіій, кѫт ѡрй оунде врѣ ей, збѫра, ѡрй л сѫс, ѡрй ла пъмѫнт л цос.

Йръ дѫпъ че трекѫ ѫрнà, ши лчепѫ примъвара, Єсоп гътинд тоате де кале, ши ал лѫѡат копіій, ши вѫлтѫріи ши с'ал дѫс л Єгипет, кѫ мѫлтъ лкипѫйре, ши сокотѣлъ фъ-

кѫнд де съ мирѣ шѫменїи ачѣѫ . Їр҃ъ Нектенѫв ѫзѫинд къ ѫв венийт Есóп, зѝсъ кътръ прїѫтин(н) : м'ам ѫшелѫт, къ ѫцълесѣсем къ Есóп ѫв мѫрийт . Їр҃ъ а дѫа зѝ ѫв порѫнчийт ѫпърѫтѫл ка тóцѝ боѫрїй съ се ѫбрѫче ѫ хайне албе, ш҃ъ ел с'ав ѫбръкѫт ѫ Ерел, шѝ шѣѫ пѫс кѫиѫнъ, шн дїадѝмъ ѫфѫмсъцѫтъ кѫ петрїй скѫмпе . Ши шезѫнд пре скѫѫн ѫнѫлт, ѫв порѫнчийт съ адѫкъ пре Есóп . Шѝ ѫтрѫнд Есóп ѫв зѝс ѫпърѫтѫл : кѫй мъ асѣменй Есóпе, ши пре чѣй че сѫнт кѫ мѝне? Ръспѫнде Есóп : пре тѝне, сóарелѫй де примъвáръ, ш҃ъ пре чѣй че став ѫпрежѫрѫл тѣѫ, спѝчелшр челшр кóапте . Шѝ ѫпърѫтѫл мирѫндѫ-съ де ел, л'ав дърѫйт кѫ мѫлте дáрѫрй . Ѫ чѣѫ-л'алтъ зѝ ѫпърѫтѫл с'ав ѫбръкѫт ѫ въжмѫнт фрѫмóс фóарте, шѝ прїѫтинилшр ав порѫнчийт съ се ѫбрáче ѫ въжмѝнте де порфѝръ рошїе, ши ѫтрѫнд Есóп, ш҃ъ л'ав ѫтревáт . Їр҃ъ Есóп зѝсе : пре тѝне те вóѭ асъмънѫ сóарелѫй, ш҃ъ пре чѣй че став ѫпрежѫрѫл тѣѫ рáзелшр сóарелѫй . Шѝ Нектенѫв зѝче : сокотéск къ нимѝк нѫ есте Ликѝр пре лѫѝнгъ ѫпъръцїѫ мѣ . Шѝ Есóп жимбѝнд а рѫѫде, зѝче : нѫ ворбѝ ашѣ лéзне де ел, ѡ ѫпърáте! къ нѣмѫлѫй вóстрѫ асъмънáтъ ѫпъръцїѫ вóастръ ка сóареле стрълѫчѣцие; ш҃ъ де съ ва асемънѫ лѫй Ликѝр, стрълѫчѝрѣ ачѣста ѫтѫнѣрек съ ва пърѣ . Їр҃ъ Нектенѫв мирѫндѫ-съ де ачѣст ръспѫнс, ав зѝс: адѫсѫ-нѣй чѝне съ зидѣскъ тѫри? Есóп зѝче : сѫнт гáта, нѫмай арáтъ лóкѫл оунде . Дѫпъ ачѣѫ ѫпърáтѫл ешѝнд афáръ дин четáте ѫтр'ѫн шéс, ѫв арътáт лóкѫл . Дéчѝ Есóп адѫкѫнд ла пáтрѫ оунгюрй але лóкѫлѫй пáтрѫ вѫлтѫри ѫпренѫ кѫ копїй ѫ кóшницъ спѫнзѫрáцй де вѫлтѫрй, ши ѫ мѫниле прѫнчилшр ав дáт оунѣлте де але зидáрилшрь, шн ав порѫнчийт съ збóаре . Ш҃ъ ей ѫнълцѝндѫ-съ ѫ сѫс, стригѫ : дáци-не пéтрїй, дáци-не вáр, дáци-не лѣмне, ши алтеле че липсѝск ла зѝд . Дáр Нектенѫв възѫнд пре прѫнчи ржднкáцй сѫс де вѫлтѫрй, зѝсъ : де оунде ай адѫс мíе шáменй звѫрътóрй? Їр҃ъ Есóп ръспѫнде : дáр Ликѝр аре? ш҃ъ фїйнд къ ецй шм, врѣй съ те потривéцй кѫ ѫпърáтѫл чѣл че е асѣменѣ дѫмнезѝнилшр . Їр҃ъ Нектенѫв зѝче : Есóпе! сѫнт ѫвинс; ѫсъ те вой ѫтревѫ, ш҃ъ тѫ ѫмй ръспѫнде . . . . .

Дѫпъ ачѣстѣ фїйнд кемáцй дин Илїопол бърбáцй цїѫцй ла ѫтрекѣрй софисматецй шн ворбѝнд кѫ ей де Есóп, ѫв кемáт ѫпревѫнъ кѫ Есóп ла шепъц . Дéчѝ шезѫнд ей, оунѫл дела Илїопол зѝче лѫй Есóп : м'ав тримѝс дѫмнезѣѫл мїѫ сѣ-цй спѫю ѡ ѫтревáре ши съ мї-ѡ дезлéцй . Їр҃ Есóп зѝсъ : мѝнцй,

къ лъй дмнезъ нъ е липсъ съ лъкце дела шм нимика . Шръ тъ нъ нъмай пе тине те виновъцецій, чй шй пре дмнезъл тъ. Плтъл ларъ ав зис : есте ш бисъркъ фоарте маре, ши лтр'жнса оун стжлп, каре циине доашспръзъче враше, каре фїеце-каре къ трейзъчй де гринзй съ проптеск, пре лжнгъ каре алъргъ лпрежър доаш мъерй . Лтънчй Есоп зиче : ачъстъ лтребаре ла ной ш ар дезлегà шй прънчїй . Къ бисърика есте лъмъ ачаста; стжлпъл, анъл; враше, лъниле; ши гринзиле, зилеле лънилор; ларъ зїша ши нолптъ, доаш мъерй, каре оурмъзъ оуна дъпъ алтà . Й дùа зй пре тоцй прїатинїй кемжнд Нектенав, зиче : пентръ Есоп ачеста требе съ дъм бир лпъратълъй Ликир . Шръ дintре ей оунъл, ав зис : лй вом порънчй съ не спе лтребърй, каре ничй н'ам възът, ничй н'ам авзит . Шръ Есоп зисъ : мжине де ачъста воъ ръспънде . Дечй дъкжндъ-съ ав фъкът скрисоаре л каръ ерà : Нектенав мъртърисъце, къ е даторю ш міе де талànцй лъй Ликир . Димин̆ца лторкжндъ-съ ав дат скрисоаръ лпъратълъй . Шръ прїатинїй лпъратълъй май лнайнте де че с'ар дескиде скрисоаръ, тоцй ав зис : ши ам възът ачъста, шй ам авзит . Шй Есоп : въ мълцъмеск, пентръ къ м̆цй лторс . Шръ Нектенав четинд мъртърисиръ даторїй, зиче : ав нимика нъ сжит даторю лъй Ликир, вой тоцй сжитецй мъртърїн; ши ей мътжндъ-съ ав зис : ничй ам възът, ничй ам авзит . Есоп зиче : дъка ачъстъ ашъ сжнт, есте дезлегатъ лтребаръ . Шй Нектенав ла ачъстъ зиче : феричит есте Ликир, лвъцътъръ ка ачъста авжнд л лпъръцїм са . Шй ашъ легътъра къ каръ с'ав легат ш ав дат лъй Есоп, шй л паче л'ав тримис . Шй Есоп венинд л Вавилон, ав спс лъй Ликир тоате кум ав петрекът л Египт, шй бирвл л'ав дат лъй Ликир . Шръ Ликир ав порънчит де ав лнълцат лъй Есоп оун стжлп де авр.

Fab. 1. Vulturele şi Vulpea. (pag. 79—80.)

Вълтъреле шй Вълпъ.

Вълтъреле ши вълпъ фъкжнд лтре сине прїетешг, ав ржндъит ка съ шъзъ апробапе, лтърінд прїетешгъл къ шви-чъюл . Дрепт ачъа вълтъреле лтр'ън копач лналт ш'ав пс къйевл, ларъ вълпъ л нице тфе апробапе ав иъскът фїй . Дечй дъкжндъ-съ ш датъ вълпъ дпъ мжнкаре, вълтървл авжнд липсъ де вькате; звърнд л тфе, шй ръпинд фїїй вълпей

ꙗ҃ мѫнкат ѧпреꙋ́нъ кꙋ пꙋ́їй сѣ́й . Їи́ръ ѧторкѫ́ндꙋ-съ вꙋ́лпѣ, ши кꙋноскѫ́нд че с'ав фъкꙋ́т, нꙋ атѫ́та с'ав ѧтристáт пентрꙋ мо́артѣ фїи́лшр, кѫ́т пеитрꙋ къ нꙋ-шй пꙋтѣ́ избѫ́ндй, къ фїи́нд ꙗ фѣ́ръ де пъмѫ́нт, пе па́серѣ нꙋ ѡ пꙋтѣ́ гонй . Дéчй депáрте стѫ́нд, дꙋ́пъ кꙋм фáк шй чей че нꙋ́ пóт алта, блъстъмà пре връжмáшй . Їи́ръ нꙋ дꙋ́пъ мꙋ́лтъ врѣ́ме шаре-чи́не прѫнзѫ́нд ѧ кѫ́мп ѡ кáпръ, ши жертви́ндꙋ-ѡ, збꙋрѫ́нд вꙋ́лтꙋреле, ав апꙋкáт ѡ пáрте де кáрне кꙋ къребу́й апри́нш, шй ав ѡ адꙋ́с ѧ кꙋ́нб, ши сꙋфлѫ́нд атꙋ́нчй таре вѫ́нтꙋл с'ав апри́нс флáкъра, ши непꙋтѫ́нд ѧкъ збꙋра, пꙋ́їй вꙋ́лтꙋрвлꙋ́й фрипцй ав къзꙋ́т пре пъмѫ́нт . Їи́ръ вꙋ́лпѣ алергѫ́нд ѧнайнтѣ́ вꙋ́лтꙋрвлꙋ́й пре тóцй ꙗ҃ мѫнкáт.

Дѣвъцътꙋ́ръ : Ѣчѣ́стъ пи́лдъ ѧсъмнѣ́зъ, къ чéй че стри́къ прїетешꙋ́гвл, мъкáр кѣ чéл че и с'ав фъкꙋ́т стрѫмбътáте нꙋ полате съ-шй избѫ́ндѣ́скъ, ѧсъ де педѣ́пса лꙋ́й дм҃незéꙋ нꙋ вор скъпа.

Fab. 47. Doĭ bozĭ. (pag. 121—122.)

No. 47. Дóй бóзй.

Зéвс бóзвл елинéск, тримúсе пре алт бóз че-й зúк Ермúс, съ ѧпáрцъ кꙋ кꙋмпънà минчꙋ́ниле, пре ла тóт фѣ́люл де мецерй, дéчй дѣ́те фїéце-кървѧ кѫ́те ѡ мъсéръ плúнъ; ѣръ чоботáрилшр ши чорогáрилшр, ле присосй май мꙋ́лт де съ върсà пе дѣсꙋ́пра.

Дѣвъцътꙋ́ръ : Ѣдевѣ́рвл, шкъráце пре мéцерїй чей минчинóшй, кáрїй нꙋ съ цúн де кꙋвѫ́нт, шй скúмбъ лꙋ́крꙋриле чѣ́ле бꙋ́не, пре чѣ́ле рѣ́ле, шй че е бꙋ́н трáг кѣ́тръ дѫншїй.

Fab. 66. Găina şi rândureaua. (pag. 137.)

No. 66. Гъúна шй рѫндꙋráwа.

Ѡ гъúнъ клочїѧ́ нúце шаш де шáрпе, кꙋ тóатъ шсѫ́рдїѧ . Їи́ръ ѡ рѫ́ндꙋрѣ дúнтр'ѳн копáчй ѡ възꙋ́ шí-й зúсъ: шх! неꙋ́нъ че ецй тꙋ́, пентрꙋ че клочéцй ачѣ́це шаш, кáре дѣ́ка ле вей крѣ́це, ѧтѫ́ю пре тúне те ѡвр мѫнкà?

Дѣвъцътꙋ́ръ : Кꙋм къ пре шмꙋ́л чéл де фѣ́лю рѣ́ꙋ, шй де нѣ́м викле́н, нꙋ-л вéй ѧвлѫнзй нúчй декꙋ́м, мъкáр кѫ́т бúне ай фáче, кꙋ ачéла нꙋ пóцй авѣ́ пáче.

CLXXXIII.

1814.

(8⁰, III nepaginate + 484 paginl.)

Цікіндѣл : філософичéцій шй политичéцій прин Фабóле моралниче лѣкцѣтóри ..... Бѫда 1814.

Fab. 7. Leul şi Ursul. (pag. 25—26.)

Лéѫл шй Оурсѫл.

Лéѫл шй оурсѫл, аѫ порнúт прин пъдѫре къѫтжндѫ-шй чéва лѣк пентрѫ фóаме; дéчй аѫ лтимпинáт амжндóй оун чéрѣ тжнър шй грас, пре кáреле оунѫл де ѡ пáрте, ыръ алтѫл де алтъ пáрте, лéсне л'аѫ принс, шй ѡморжт; дѫпъ ачѣа войнд съ-л лпартъ л дóаш, фїеще-кáреле сокотѣ дѫпъ фóалеле лѫй чел гóл, къ жѫмътáте лй е пѫцúн, кѣчй фїеще-кáреле воа съ-л анъ тот, саѫ лтрéг. Йшà дáръ аѫ лчепѫт пре лжигъ джисѫл а се дъпъра шй а се згражà пънъ че аѫ слъбúт, шй аѫ къзѫт амжндóй жос ла пъмжнт. Йръ вѫлпѣ възжидѫ-й пре ей ашà деспърцúцй зъкжнд, лчет, лчéт аѫ трас чéрѣѫл. Лсъ ей възжнд ачѣста аѫ зúс лтре сúне, аѳїà мишкжндѫ-се : хай! хай! ръѫ норокошїй, шй тикълóшїй де ной! ытъ, къ пентрѫ вѫлпе пѫцин де нѫ пїердѫръм кáпетеле, шн вїжца нóастръ; нѫ ам врѫт жѫмътáте, акѫма авém немúка.

Лѣкцътѫръ.

Несътѫрáрѣ шн лъкомїа мїй де ръштѣцй адѫче асѫпра ѡаменилѡр, ачѣста сѣнънъ (! l. сѣмънъ) претѫтúнденѣ деспърцúре шй незѫúрй, деспáрте пре фрáцїй чей динтр'ѫн трѫп шн пре прїáтенїй чей юбúцй. Чей небѫнй! ничй къ цїѫ кжт е май мѫлт де жѫмътáте, де кжт тот. Стрúгъ, желѫинидѫ-се, бътржнѫл Ісїѡд, оун ферічит кѫвжнт, кѣрѫа, де ыр оурмà ѡаменїи, фóарте норокóший ар фй : жѫмътáте кѫ лцелѣцере, шй кѫ дрептáте, ысте май мѫлт шн май спóрник, кѣчй е кѫ бине-кѫвжнтáрѣ лѫй дѫмнезѫ, де кжт лтрéгѫл, кѫ недрептáте шн кѫ блъстем. Farina de diavolo, va presto in semola. Кѫ лцелепчѫне грѣжце чѫмелитѫра італїенѣскъ, зикжнд : къ фърúна дїáволѫлѫй де грáбъ мѣрце л тържце, шй ыръ : кáре кѫ недрептáте агонисѣце, ачéла кѫ дїáволѫл ресипѣце; шй : кáреле кѫ сѫспúнѫриле алтора зидѣце класъ, нѫ-й ѣшр вїецѫй непоцїи лтр'жнса. Ачѣсте адевърѫрй ашà сжит арътáте шн коноскѫте, кжт нѫ ысте де лúпсъ а гръй мѫлт пентрѫ джнселе.

Fab. 67. Ceuca şi alte paseri. (pag. 154—155.)

Чѣ́вка шѝ алте па́сърй.

Ѧлегѫ́ндѫ-шй па́сериле пре вѫ́лтѫр къпетенїе сѫ́ ѧпъра́т, с'ѫ́ сфътѫ́йт, ка ла зїѫа чѣ́ нѫмйтъ съ се ады́не то́ате, шѝ фїесче-ка́рѣ́ съ се арѣ́те де че е бы́нъ. Ѧйча чѣ́вчей ѧй ерѫ́ рѫшйне а се арътѫ́ ѧ мо́да са чѣ́ фирѣ́скъ, пентрѫ́ ачѣ́ѫ стрѫнгѫ́ндѫ-шй де то́атъ пла́са де пѣ́не, с'ѫ́ ѧпестрйт, шѝ с'ѫ́ ѧподобйт; дѫпъ ачѣ́ѫ ѫ́ѫ вени́т ашѫ́ ѧтръ чѣ́ле-л'а́лте па́сърй. Ма па́съриле кѫноскѫ́ид виклешѫгѫ́л ей, ѫ́ѫ вени́т ла дѫ́нса, шѝ ѧчепѫ́ид а-шй змѫ́лце фїесче-ка́рѣ́ пѣ́неле, ръма́съ ѫ́ръшй чѣ́вкъ.

Де ай́чѣ́ фїесче-ка́реле то́ате (! l. поате) ле́сне кѫно́ацe ѧцеле́сѫ́л ачѣ́стїй фа́бѫ́лй че ва съ зи́къ, адекъ: а нѫ́ се арътѫ́ ачѣ́ѫ че нѫ́ е, ничй а се фа́че къ аре, чѣ́ѫ че нѫ́ аре. Къ чѣ́вка май де ѫменїе врѣ́ фѝ фо́ст, арътѫ́ндѫ-се ѧ фи́рѣ́ са адекъ чѣ́вкъ, нѫ́ а се фѝ ски́мбат кѫ́ пѣ́неле алтора.

Fab. 107. Şoarecii şi clopoţelele. (pag. 256—257.)

Шоа́речїй, шѝ клопоцѣ́ле.

Шоа́речїй ѫ́ѫ афла́т ѫаре-оуи́де до́ѧш клопоцѣ́ле, апо́й адынѫ́нд събор, с'ѫ́ сфътѫ́йт, спре че лѣ́р пѫтѣ́ ѧтребѫ́инцѫ́, ка съ ле фїе спре вре оун фоло́с; оунѫ́л ѫ́ѫ зис: къ съ ле лѣ́це ла май ма́реле лѫр ла грѫма́зй, сѫ́ де ко́адъ, съ-й фа́къ ѫменїе шѝ съ сы́не. Чел май ма́ре да́ръ, адекъ въта́ѫ́ лѣ́ѫ мѫлцъмйт ла тоцй пентрѫ́ ачѣ́ чи́нсте, шѝ ѫръшй ѧтр'ачѣ́ врѣ́ме ѫ́ѫ лъпъда́т де ла си́не ачѣ́ ѫменїе, кѫ́ ка́рѣ́ нѫ́ ар пѫтѣ́ съ се невѣ́скъ дин га́ръ афа́ръ, ка съ нѫ́-л ай́дъ мѫ́ца. Май пре оурмъ лѣ́ѫ вени́т ѧ гѫнд ка съ-л лѣ́це ла мото́кѫ́ касникѫ́лѫ́й де грѫма́зй. Ѧсъ ѫ́ѫ ѫ́ѫ алта май ма́ре невое́, къ нѫ́ ва ни́менѣ́ съ се прй́нд'ъ де ачѣ́ минѫна́ѫ́ експеди́ції: бѫтрѫ́нїй тримй́т пре чей май ти́нерй, ѫ́ръ ачѐстѣ́ тоцй кѫ́ ѫ гѫ́ръ, шѝ кѫ́ жѫръмѫ́нтѫрй ѧтъре́ск, къ ей дѣкторїа кътръ май ма́рїй лѫр шѝ ѧнала́т чи́нсте ни́чй ѫда́т ни́чй де кѫ́м нѫ́ ѫ вѫр пѫ́не ла спа́те, ни́чй нѫ́ ѫ вѫр кълкà, ни́чй ашà лѫ́крѫ́ ма́ре, ка́реле нѫ́ съ ати́нце де дѫ́ншїй, пре си́не нѫ́-л вѫр лѫà. Шй ашà с'ѫ́ лъса́т лѫ́крѫ́л пѫнъ ла алт собо́р ши пѫнъ астъзй.

Fab. 126. Bătrânul, Ţapul, şi treĭ soldaţĭ. (pag. 347—350.)

Бътрѫнѹл, Цапѹл, шѝ трей Солдацй (Кътане сѫ пандѹрй).

Бътрѫнѹл ѫ кѹмпъра́т ѧ тѫрг оуи цап пентрѹ ка съ факъ пра́знник, шѝ лѹ́ѫндѹ-л ѧ спа́те, ѫ плека́т кътрѫ ка́съ; Пре ачѣ́ста възѫ́ндѹ-л трей пандѹ́рй с'ѫ ворбѝт ѧтрѫ сѝне, съ ѧчѣ́лѹе цапѹл дела дѫ́нсѹл, ѫ ешѝт дешсебй ѧнаинтѣ́ лѹй; апо́й чел динтѫ́ю дѫндѹ-й бѹи ѧтѫжѝнтѹ (! l. ѧтѫлн-) ѧл ѧтребѫ рѫзѫ́нд : нѣ́не дар ещй тѹ кѹ ми́нте! че дѹ́чй кѫ́неле ѧ спа́те? пѹцин дѹпъ ача́ста ѧл ѧтѫжнѣ́це (! l. ѧтѫлн-) ал дойлѣ́ ши фъкѫ́ндѹ-шй кро́че, ѫ ѧчепѹт ѫ (! l. а-й) гръй : Дмнезе́ѹ кѹ ти́не оуикюле! че ай пѹс кѫ́неле ачела пре спа́теле та́ле? ѧкъ минѹ́не ка ача́ста нѹ възю́ю! Че кѫ́не? ша́менй бѹ́нй! че въ ѥсте астъзй? къ ачѣ́ста е цап! Цап? ха, ха, ха ѧчепѹ чѣ́ла-л'а́лт, шѝ аша̀ се деспърци́ръ. Нѹ трекѹ мѹлт, ѥтъ шѝ ал трейлѣ́ : бътрѫнѹле, ѧй зи́се, дар нѹ фаче батжо́кѹръ пе́нтрѹ Дмнезе́ѹ! лѣ́гъ кѫ́неле де грѹма́з, апо́й ѧл по́артъ дѹпъ ти́не, нѹ те фа́че ла бътрѫнѣ́це де рѹши́не, къ пре чине ай май възѹ́т тѹ съ дѹ́къ кѫ́неле ѧ спа́те? Є! ача́ста е мѹлт, гѫндѝ бътрѫ́нѹл, де врѣ́ме че то́атъ лѹ́мѣ́ те кѹно́аце а фѝ кѫ́не, тѹ тре́бѹе съ фіѝ кѫ́не адевъра́т, фіѝ кѹм вей фѝ, къ алтминтрѣ́ нѹ по́ате фѝ. Ѧл лепъдѫ́ де пре спа́те ѧтрѫ ни́це тѹ́фе, апо́й се ѧто́арсе ѧнапо́й съ-шй кѹ́мпере алт-чѣ́ва. Ѧтѹ́нчѣ́ пандѹ́рїй дѹпъ че се депъртѫ́ бътрѫ́нѹл, лѹ́ѫнд цапѹл л'ѫ дѹс, л'ѫ фрѝпт, ши л'ѫ мѫ́нка́т.

Дѣвъцътѹ́ра.

Єнгле́ѕ спре ачастѫ́ матерїе аша зи́че : (е фаалс ѳинк бїинг канфермд бай афти рипетишнет лест ис билїивд, енд пес фар е корент трѹѳѳ) Оуи лѹ́крѹ минчинос фїѝнд ѧтърѝт адѣ́се врй, май пре оурмъ се крѣ́де, шѝ трѣ́че ка оуи адевъ́р де алергА́т, адекъ де аша̀ адевъ́р, каре мерѹ́ѫце [е врѣ́дник] съ се кѹно́аскъ а фѝ адевъ́р. То́атс скорнитѹ́риле, ѧшелъчѣ́ниле, ши сокоти́нцеле чѣ́ле минчино́асе, ка́ре пѹрчѣ́д, шѝ кѹ́рг дин нецїѝйице, ле́сне ле пѹтѹ́м (! l. пѹте́м) лъпъдА̀, шѝ а не мѫнтѹи де дѫ́нселе; кѣ́чй кѹм ѫ коноскѹ́т шмѹл ачѣ́ѫ че ѥсте, ѧтрѹ ачѣ́ѫ връ [час] ѧчѣ́пе а цинѣ́ де немй́ка ачѣ́ѫ, че нѹ е; нѹ́май тре́бѹе фъкѹт лѹй би́не коноскѹ́т ачѣ́ѫ че нѹ е, шѝ че е минчинос. Ѭръ миничѹ́ниле ачѣ́лѣ́ ка́ре се на́ск дин виклешѹ́г, оуне́ле се фак шѝ се зи́к кѹ бѹ́нъ сокоти́нцъ, ѭр алтеле кѹ рѣ́; дакъ ма́йка пре прѹнкѹл ей чел непа́чник, шѝ

плѫнгѣторю воѧце ла ѧтѫнѣрек съ-л ѧпаче, зикѫндѫ-й : шатъ лѫпѫ! шатъ стрѫгою! шй алтеле, фаче ачаста кѫ бѫнъ сокотинце, адекъ ка съ ѧпаче прѫнкѫл, нйчй счй чѣ фѣлю де ръштѣцй дни ашà спайме пѫрчѣд шй чѣ наск . Йръ кѫ сокотинцъ рѣле сѫнт атѫнча, кѫнд чел викліки пентрѫ доѫбѫнда сà, пре чел май прост ва съ-л ѧшале . Прекѫм пандѫрїй фабѫлей ачѣцїѧ пре бътрѫнѫ, ка съ-л ѧшале ши кѫ ачѣѧ съ добѫндѣскъ цапѫл.

Fab. 150. Pitpălaca şi puiĭ eĭ (pag. 454—455.)

Питпълака шй пѫїй ей.

Питпълака ѫ скос пѫишорїй ей ѧ холдъ шй дѫпъ че ѫ крескѫт ачѣцѣ, шй холделе ѧкъ ерà май коапте, питпълака май найнте пънъ а нѫ сѫрà оунде-вà, тот дѣѫна сфътѫѧ пре пѫишорїй ей, ка йне съ ѧ сама че се лѫкръ пре лѫнгъ холдъ, шй съ аскѫлте че се ворбѣцце ачй апроапе пре лѫнгъ холдъ . Одатъ ѧторкѫндѫ-се майка лор ѧнапой дела локѫриле пре оунде сѫраселе, ѫ афлат пѫишорїй ей кѫ маре фрикъ шй кѫтремѫр кѫприншй, ѧй ѧтребъ : че ле исте, шй де че с'ѫ ѧфрикошат ашà? Спѫн ачѣцѣ, къ ѫ венйт акольѡ слѫциле стъпѫнѫлѫй холдей, шй възѫнд къ грѫѫл е копт с'ѫ дѫс дѫпъ сѣчерй акасъ, шй вор съ вйнъ, съ сѣчере холда; пентрѫ ачѣѧ, кѫт май ѧграбъ съ фѫцим ѧкътръ нѫ вор дѫче ѡкїй . Ле зисе майкъ-са : пънъ нѫ вѣцй ведѣ, къ вйне стъпѫнѫл, шй пънъ нѫ вѣцй ѫзй къ ѫ зис ел ачѣѧ, пънъ атѫнчѣ нѫ въ тѣмецй немйка.

Тот лѫкрѫл оунде стъпѫнѫл нѫ президирѫѧце, ѧдѣсе ѡрй се пъпъдѣѧце, нѫ мѣрце ѧнайнте, къ нѫ аре стъпѫнѫл мйнте . Ляптеле чѣл пѫстїю, ѧл мѫикъ кѫнїй.

CLXXXIV.

1815.

(*a*. Ms. Eminescu, 4⁰, 48 paginï nepaginate. — *b*. Ms. Gaster, 8⁰, Codex miscell. ca. 1800, pag. 16—32. — cf. *c*. Ms. Acad. Rom. 1799. Codex miscell., pag. 1—9.)

Кѹвѣнт пе́нтрѹ вїитwаре ци́дека́тъ ши пентрѹ сфършѝтѹл лѹмїй, дин' скрипті́ра чѣ вѣкѝ шн чѣ нолѡ, шаръ май але́с дин' апо́калипси́сѹл сфънтѹлѹй Іwан' Богосло́вѹлѹй, шѝ а алтwр сфинцй пъринцй, дѹпъ кѹвънтѹл дѡмнѹлѹй но́стрѹ . Їс . Хс . ка́реле ара́тъ, ши пе́нтрѹ венире лѹй Антехрист.

Impărăţia luĭ Antihrist; semnele sfărşituluĭ. (*a*. pag. 1—13, *b*. pag. 16—25, *c*. pag. 3—9.)

Ке́м къ лѧ сфършѝтѹл лѹмїй, дѹпъ мѹ́лте ръѹтъцй а лѹй Антехри́ст', атѹнче ва фѝ невоѝ шн скърбъ ма́ре ѧ то́атъ лѹме, каре н'ѧѹ май фwст делѧ ѧчепѹтѹл лѹмїи . Дар инчй атѹнчѣ нѹ вѧ ѹйта дмнезеѹ, пре алешїй съй, къ ва скѹрта зи́лиле лѹи Антехри́ст, ши ѧпъръцїе лѹй кѹрънд съ ва стрика; шн ачей трїй анй ши жѹмъта́те вор трече фоарте де граб̀ъ, прекѹм зи́че Іwа́н Богослwв, ла апо́калипсѝс кап . іѳ . ши май наинте ва тримите дмнезеѹ пре Ено́х, пре Ілїй шн пре Іѡан' Бо́гослов ши вор въдѝ вниклешѹгѹриле лѹй Антехри́ст; къчй ачещй трїй сфинцй сънт вїй лѹацй кѹ трѹпѹриле лор ла чер : Ено́х' май наинте де пѡтwп; Ілїй дѹпъ пѡтwп, шаръ Іwан' дѹпъ Хс . шн тръеск пънъ астъзй кѹ трѹпѹриле, оѱнде нѹмай дѹмнезеѹ цїй, ши вор вени атѹнче ши вwр арѣта виклешѹгѹриле лѹй Антехрнст' . Апwи ле ва тъѣ капетеле кѹ сабїа Іерѹсалнмѹлѹи, шѝ атѹнче вwр лѹа моарте, шн вор шиде трѹпѹриле лwр мwарте трїй зи́ле ши жѹмътате; апѡй ва вени глас дин черй зикънд : скѹлацъ-въ, ши вениц ла мине! шѝ ѧдатъ вwр лвїѣ, шѝ съ вwр сѹи ѧ новри ла черй, ши атѹнче де граб̀ъ ва сосѝ сфършитѹл лѹмїй, ши ва фѝ прекѹм лѹ зис дмнѹл Хс . ла сфънтѧ евáнгелїе : атѹнче пѹтериле черюлѹй съ вwр клъті; шѝ ѧнцерїй каре лѹ ачáстъ дрегътѡрїй дмнезеѣскъ ѧтрѹ минѹне кѹ търїе, де подартъ лѹкрѹриле лѹй дмнезеѹ, атѹнче вwр ѧчепи а скѝмба ши а тwкмѝ тоате лѹкрѹриле черюлѹй ши а пъмънтѹлѹй; шѝ кѹ грозиче лѹкрѹрй вwр ѧ грозѝ лѹме; ши ва фѝ маре жа́ле, ши дѹрерй wаменилwр; шѝ то́атс ачѣстѣ вwр фѝ спре ръсплътирѣ wаменилwр челwр ръй, ши врѣжмаш лѹй дмнезеѹ . Къ ѧ дї . зи́ле вѧ черта дм-

незѣ тóатъ лѹ́ме, прекѣм аѣ зис сфинцїй пърúнц, дар н'аѣ арътат', кѣм вор фй̀ ачéле ѳна дѣпъ алта, саѣ съ вор деспърцй̀ къте пѣцинѣ врѣмй, даръ дѣпъ кѣм скрїе апѣкалиѱúсѣл сфънтѣлѹй Іван; ашà мй̀ съ пáре къ с'а депърта ѳнà де алта.

Л зїша динтъй ва фи съмн, къ съ вор лнълца апеле мърїйлор, ши а тѣтѣрор ізвора(релор) л сѣс, де патрѣзъчй̀ де кѹ́цй̀, ши вор ста ка ниця зидѣрй̀. Йръ а дуаш зй̀ ва фй̀ съмън (! l. съмн) къ вор скъде тóате апеле лтрѣ адънк кът аѣїе съ вор веде, ши де сѣнетѣл апелор тóатъ лѹмѣ съ ва лгрозй̀, ши кáре вор фй̀ пре апрѹáпе де мáре, вор мѣрй̀ де гроаза валѣрилор ей̀. Й трїя зй̀ ва фи съмн, къ фїáръле ши гáденйле мърїй челй̀ спѣркате ши вéннате вор ешѝ ла църмѣриле мърїй, ши вор ѳрлà ши вор цинпà кѣ глас мáре, кът съ вор спъимънтà тѹ́цй̀ ламеній̀ пре лѹ́ме. Йръ а патра зй̀ ва фи съмн, къ апа мърилор ши а тѣтѣрор апелор съ вор апринде, ши вор арде дни фѣнд пънъ дѣкѣпра, ши вор клкотѝ кà пара де фшк, ка ѡ кълдаре, ши църмѣрїй съ вор фаче де смóалъ ши де кáтран, ши ва фй̀ мáре спáимъ ши жáле лà тóатъ лѹмѣ. Л зїша а чйиче ва фй̀ съмн, къ маре ши ізвóаръле, ши тѹт пъмънтѹл съ вор ѳмпле де сънце прекѣм аѣ зис Ісаїа пророкѹл кап. лд. ши Іван ла апокалиѱис, каръ зиче: ам възѣт аѣвѣ, къ ал трїиле лцер аѣ въръсáт нъстрапà чѣ де аѣр, преste ізвóаръле апелор, кѣ мъйниле лѹй дмнезеѣ, ши с'аѣ фъкѹт тóате сънце; атѹнче аѣ зис лцерѹл апелор: дрепт ещй̀ дмне, ши дрепте сънт жѹдекъцинле тáле; къ пентрѣ че въръсарѣ сънцеле пророчилор ши а мѹченичилор, лѣй дат' лор съ бѣ. Л зїша а шáсе ва фй̀ ѳн кѹтремѣр мáре преste тѹт пъмънтѹл', атъта де грозиник, каре н'аѣ май фѹ́ст дела лчепѹтѹл лѹмїй; кът съ вор сфърма мѹнцїй ши съ вор топѝ ка чáра де фок, прекѣм зиче Давид пророк ла ѱалм чѕ ши Михай пророк кап. д. Йръ а шáпте (зїша) каръш ва фй̀ ѳн кѹтремѣр мáре преste тѹ́т пъмънтѹл, кът стънчéле ши пїетриле съ вор сфърма, ши съ вор ловѝ ѳна де алта, атѹнче ламеній̀ ши тóате добитóачеле вор мѹрй̀ стрънченац (*b.* стрѹнчиннате); ши май марїй ачецїй лѹмй̀ лпъраці̀й ши домнїй ка ниця бѣцй̀ съ вор легънà, ши чйнеш де ръѹл съѣ вá ста. Йръ л зїша а шпта, съ вор адѹнà тóате пáсърile черюлѹй лà ѳн лóк, ши вор ципа ши вор пискѝ кѣ мáре жáле, арътънд къ преste пѣцънъ времн, съ апропїи сфършитѹл лор. Йръ а ноуà зй̀, тóате хїаръле пъмънтѹлѹй карéле-ши дѣпъ фелюл лор съ вор адѹнà ши вор стригà фїеще-кáре л

гласѹл съѹ; шръ лѹмїй ва фи жале шй спаймъ маре, арътънд ши ачеле къ кѹрънд ва вен сфършитѹл лшр. Йръ л зече зй вшр фй тѹцй шамен зи кип, адекъ лтр'он кип, ши де ш връстъ; атѹнче нѹ ва фи лпърат, ничи домн, ничй съ ва кѹноаци боерюл дни църан, саѹ богат саѹ сърак; къ тѹцй лтрѹ ачелаш амар вшр фй, кът нимине нимърѹй нѹ ва фи май маре, ничй ва къѹтъ нимине де аѹр саѹ де арцинт; че ва фй лепъдат аѹрѹл ши арцинтѹл, мъргъритарюл ши пїетриле челй скѹмпе, ши алте шдшаръ ка гѹною де пе дрѹмѹр; ши немърѹй нѹ ва требѹй. Атѹнче тоатъ пѹфта де лл шаменїй ва перй; ши фецъле вїелшр вшр фи, ка шй ачелшр мѹрцй. Атѹнче нѹ ва требѹй немърѹй фрѹмсеца мѹерѣскъ, че нѹмай амар ши досадъ ва фй л тоатъ лѹме, де ш парте де гроаза стихїилшр лѹмїй, шръ де алтъ парте де гроаза лѹй Антехрист'. Йръ л зїша. аї. вшр ешй чинеш дни касъле сале, ши де ла лшкѹриле сале, чей че вшр фй аскѹиш ши съ вшр лбръцоша, чинеш кѹ нѣмѹриле сале; ши вшр плънце кѹ глас маре де аче маре досадъ; ши съ вор ѹска де фрикъ. Атѹнче лпърацїй, домнїй, воевозїй, боерїй шй шаменни вшр мѹри де фрикъ, шн кѹ маре жале вшр стрига кѹ глас маре зикънд: ш вай мѹнцилшр ши дѣклѹрилшр! къдецй дѣсѹпра ноастръ, ши не апѹкацй! къ нѹ май пѹтем рѣбда скърбиле че нѣѹ венит де ла дмнезеѹ. Атѹнче нѹ ва фй ничй сфат, ничй сфатничїи (!) ажѹтшр л потрива мънїй лѹй дмнезеѹ, че лкъ май мѹлт съ вор лгрозй. Йръ а. ві. зй фй-ва кѹвънтѹл че зиче хс. лл сфънта евангелїй: соареле съ вл атѹнекл, ши лѹнл л сънце съ вл атоарче, ши стелиле черюлѹй вор къде. Ох! маре амар ва фй атѹнче, челшр че съ вор фй лшълат', ши съ вор фи лкинат лѹи Антехрист'; атѹнчѣ вшр кѹноаци лшълечѹне лѹй; къ сънгѹр Антехрист кѹ тоате слѹциле лѹй съ ва лтриста, възиндѹ-щ пейре сл. Атѹнче вл плънце черюл ши пъмънтѹл де амарѹл ши де жале шаменилшр, челшр че с'аѹ лшълат де с'аѹ лкинат лѹй Антехрист'. л зїша а. гї. атѹнче съ вшр ръшкира лцерїй, шциле челн дмнезеецй, четеле чѣле де фок' преете фаца а тѹт пъмънтѹл, ши вшр прйнде пре тѹцй чей че аѹ фшст печетлѹйцй де Антехрист, шн-и вѹр' адѹче ка вънтѹл; ши кѹм спѹлбъръ вънтѹл, правѹл ши плѣвл де пре фаца пъмънтѹлѹй, аша вор лѹа пре Антехрист ши пре тоате слѹциле лѹй шї-й вшр арънка л шзърѹл чел де фок' ла мѹнчелй чѣлй вѣчнйче; лтрѹ ачастъ зй вшр мѹрй тѹцй шаменїй дин лѹме. Йръ л зїша а. дї. атѹнче съ вл апринде

къ фóк черюл ши пъмънтъл, ши вwр арде мънцїĭ ши дѣлъ-рíле, ши мъгърíле съ вwр топĭ ка чарà, ши съ ва фáче тѿт шес, ши съ вá къръцъ де тóатъ спъркъчóне, шĭ вà ръмъне алб ка зъпадà ши кърáт ка стекла, пентрѫ къ вà съ вїе пре дън-съл фъкътѿрюл съѫ.

CLXXXV.

1818.

(Folio, II nepaginate + 208 paginĭ à 2 colum. ruseşte şi rumâneşte.)

Ашъзъмънтъль Образованіей Областеи Бассарабіей. (Кишинъѵ 1818.)

Pentru privilegiile locuitorilor. (pag. 16—21.)

Пентрѫ дрептъцили ши прономіиле лъкъиторилорь.

Лъкъиторій Областій Бассарабіей съ лпартѵ л стърнли ѵрмътоари : 1. Партѣ дѫховничаскъ, але 2. Дворянства, але 3. Боерінашій, але 4. Мазилій, але 5. Рѫпташій, але 6. Негуциторій ши тѫрговецій, але 7. Църаній сау сътенін лукръ-торій де пъмѫнть, але 8. Цъганій Короній ши а помешчичи-лорь, ши але 9. Жидовій.

Дрептъцили ши прономіиле пърцій духовничещĭ атин-гътоари де ачѣ л публикъ мъртѵрисири а кредінцилорь, съ ворь пъзи лтрѵ деплінă лорь търіе ши слобозеніе.

Партѣ дѫховничаскъ а леціи стъпѫнитоари а греко-ръсъ-рнтѵлуй, съ ва фолоси кѵ тоате ачелѣ привилегіи ши вени-тѫрій афіероситн стърій бисъричещĭ, че фелю л ал добън-дить, дѫпъ хрисовиле Окѫрмѵнрій Молдавіей, ши апой ѵнин-дѵ-съ областе Бассарабіей кътрѫ Імперіе Россіен, дела лдѫрарѣ лтрѫ тотъ милостивѵлуй стъпѫнторюлуй лмпърать, дупъ лналтили ѵказѫри. Орй чи аверн чи ва фн дрѣптъ а би-съричилорь ши а мѫнъстирилорь днпь Областѣ Бассарій (! l. —рабіей) а тѵтѵрорь де обще кредінцилорь, адикъ : са-тили, сълиципли, кѫшлиле, пъскъріиле ши алте акаретѵрй, ашнждирѣ цъганій, капиталѵрили де баній, ши алте афіеросирй лтъриte принь хрисовли саѫ записъ, ворь ръмѫне л вечй а лорь аверн ши съ ворь апъра пе дрептате аверилорь хазнелій.

Тагмей Дворенилорь съ ласъ лтрѵ деплънъ мъсѫръ дрептъцили ши прономіили кѫ мѫлтъ милостивири дъръити

дворѣствій Россіей, ку пъзире пе лънгъ ачаста а челор векй привилегій а Молдавіей. Дрептъцили персонале а Дворенинулуй Областій Бассарабій, асъмине дрѣптъ авѣрѣ чи ва авѣ фіецекари: мишкътоарн ши нимишкътоарн, ашиждирѣ ши цъганій, съ ѧтъреску луй ку де вечй дрептате дупъ хрисоави ши документурй, ши дупъ лецуитъ стъпъните асѹпра лорь; ничй о ръспундери персонали, сай вре о ѧплинири динь аверѣ дворенинулуй ну съ ва атинци де джнсуль фъръ хотържре юдикъцій.

Сунтъ нуми де Боринашй, съ ѧцълеци унь клась каре ну съ траци динь дворенй шн каре ну ау ацюнсь ла челе май де сѹсь рангурй боерецй, че ай добѫндитъ чинурй май мичй че сънтъ дела Белъ-шатрарю ѧ цось. Ей съ ворь фолоси ку дрептате уній евгеній персонали, шрь урмашій лорь ворь ѧтра ѧ нумире Мазилилорь, фъръ а ле ръмѫне прономіонь пърицъску. Боернашій нѹ сѫнтъ супушй педепсій трупецій, ши дупъ купрінднрѣ хрисоавилорь домнецій съ скутеску де обще де плата тутурорь дърилорь хазнелій ши общецій. Ѩфаръ де ачаста ей, сау дупъ осъбите домнецій кърцій че ай де скутѣлъ, сау дупъ обичеюриле, че динь авекиte съ пъзъску пентру ачастъ трѣптъ, ворь фи скутицій пе ошареші кари хотържтъ нумъръ де букати, ла гоцинъ ши десътинъ пентру ой, ступй ши ръмъторй, асъмине ла въдръритъ пе хотъръръть; ашиждере суммъ де ведре вину; дарь пентру кжтъ ворь аве май мѹлтъ ой, ступй, ръмъторй ши вину сънтъ даторй а плъти дѹпъ ашъзъмѫнтуль Окѫрмуирій Молдавіей.

Мазнлій, старе де лъкуиторй ку привилегій, ѧшй ворь пъзи ѧ вѣчи ѧпреунъ ку урмашій лорь прономіле че ле сѫнтъ дъруите дела Домній Молдавій. Ей ши родуль лорь нѹ потъ фи педепсиці трѹпеще фъръ хотържрѣ юдикъцій. Мазилій ворь плъти ла хазнеоа ѧпърътѣскъ дари сѹптъ нумири де даждіе ши съ ворь ѧпъртъши ла хавалелиле пъмѫнтецій дупъ обичеюль де май днаинти а Молдавіей. Гоцина, въдръритуль ши погонъритуль ворь плъти ла хазне де о потривъ кѹ чей процій сътенй. Дарь ла плата десътиній Мазилій съ ѧдаторескѹ(!) пе ѧтокма темеюль превилегилорь, кари аре трѣпта ачаста.

Рупташій сѫнтъ стари де лъкуиторй шръшй ку привилегій. Тагма лорь купринде ѧ сѫне ши пе урмашій пърцій дѹховничецій. Фичорій де протоіереи ши де преоцій ѧтръ ѧ ржндуіала рупташилорь. Класуль ачеста нѹ есте супусь пе-

дѣпсїй трупецїи фъръ хотържре цюдикъцій. Рупташій воръ плъти ла хазне даре лорь супть нумири де даждїн; ши ла рындуиала хавалелилорь пъмжнтецій ей сжнть пърташій де о потривъ ку Мазнлїй. Десътина съ ва луа дела джнишій ку ушураре, ачѣ рындуитъ пентрѫ джнишій, дѫпъ ашъзъмънтуль Окжрмуирій Молдавіей; шаръ ла гоцинъ, въдръритѫ ши погонъритѫ сжнть дъторицій рѫпташій а плъти дтокма ка ши чей процій църаній.

Пърцій негуциторецій ши а тжрговецилорь съ ласъ дрептъцили уній слободи негуциторій потривити ку ачели де обще правили а Имперіей; бирурile хазнелій ши хавалелиле общецій съ пуну асупра лорь, чели дтжю пе темеюль хрисоавилорь домнецій, че воръ фи авжнда, шаръ чели де пе урмъ дупъ аналогіе чей де обще д Области дпърцирій.

Църаній сау сътеній пе темеюль де май дианти дшій воръ пъзи дрептъцили а ну атжрна персоана лорь дела стъпжниторій пъмжнтулуй пе карile съ афлъ ей лъкуинда. Йверѣ лорь ва фи апъратъ де тоть фелюль де аколисири супть привигіерѣ Кжрмуирій Областій. Тоцій де обще лъкуиторій църаній че съ афлъ лъкуинда пе дрепти мошінли лорь, сау пе а хазнелій, сау пе мошиле алторь стъпжній, воръ фи дъторицій а плъти ла хазне бирѫ ши а ръспунди хавалели пъмжнтецій, ачели кари съ ва ашъза дупъ обще дпърцире д области, прѣкумъ пентрѫ келтуелили оцилорь, ачели дупъ лецюирій хотържти, пентрѫ цънере каилорь почтій, ши а станцінлорь де почтъ, дшиждире пентрѫ цннере друмурилорь челорь публичи. Пентрѫ къцигуриле ку кари съ фолосеску църаній пе пъмжнтуль хазнелій, воръ плъти ла хазне адетюль бънеци дупъ токмала, че осъбитъ съ ва дкие ку джнишій, кжнда съ воръ фаче тжргуириле публикарисити тоати кондеиле де русуматурій а хазнелій, че съ дау д нъмалъ ла кари ва требуе а съ луа сжигурь темею обичеюль де май дианте, че купринде: ⁓а. плата де фіецe-каре фамеліе д баній кжт уньгалбъню, аръ де бурлакь цюмътате галбъню. ⁓б. дари дежмій сау а зъче парте диня пжйни д грънуцъ, дшиждере ши диня фжнуль че воръ фаче ши воръ адуна ей. ⁓в. плата гоциній пе ой. ⁓г. плата десътиніи пе ступй ши рямъторій. ⁓д. плата въдръритулуй, дежма сау а зъче парте диня винуль че воръ фачи диня вій ши диня поамеле че воръ стржнци диня ливезй ши ⁓є. плата погонъритулуй пе съмънътурile де тутунь.

Църанїи че съ афлъ кꙋ лъкꙋинца пе пъмжнтꙋриле стъпжнилорь партикꙋлярй, ворь фи ѧдаторицй а плъти хазнелій гоцина пе ой, десътина пе ступй шн рѫмъторй, въдръритꙋль пе вину, шн погонорнтꙋль пе съмънътꙋриле де тутꙋнь; жрь пентрѫ фолосꙋрили пъмжнтꙋлѫй ей ворь фи даторй а ѧплнии лꙋкрꙋль шн ѧдаторирле ѧ фолосѣль стъпжнилорь ачелорь мошй дупъ купринднре ашъзъмжнтꙋрилорь Молдавіей.

Цъганій съ ѧпартꙋ ѧ доаъ, адикъ: ꙋній съ афлъ ѧ немижлочитъ стъпънирѣ хазнелій, шн съ wкѫрмꙋеску де къторъ десѣшй кѫрмꙋнрѣ Областій, карь алцій сжнтъ робй а пърцій Дꙋховничещй, а Дворенилорь, а Боринашилорь, а Мазилилорь, шн а Негꙋциторилорь шн спънзꙋръ кꙋ десъвѫршири дила ачещіе. Цъганій хазнелій ворь плъти ѧ венитꙋль хазнелій бирь сꙋптъ нꙋмири де даждіи пе темеюль хрисовилорь че сжнтъ дати лорь. Йрь цъганій челорь партикꙋлярй стъпънй, ворь фи слобозй де тоате де обіще, атжтъ а хазнелій кжтъ шн ачеле общещй дърй, рѫндуеле шн хавалеле.

Жидовій ау съ фіе ѧпърциц пинтре тагма негꙋциторилорь, а тжрговецилорь шн а лꙋкрътorилорь де пъмжнтъ, дупъ ѧдъмънъриле лорь спре ѧделетничирнли потривити нꙋмирилорь че с'ау поменитъ. Ла плата дърилорь хазнелій шн а хавалелилорь пъмжнтещй, ей ворь принди де о потривъ кꙋ чеа-л'алцій негꙋциторй, тжрговецй шн лꙋкрътorй де пъмжнтъ. Привилегіили дати лорь дела Домній Молдавіей съ ворь пъзи ѧ токма.

CLXXXVI.

1818.

(Columna lui Traian, An. VIII, 1878, pag. 185—187.)

Vérsu Kotranczí in sztihurí álketuit de Petru Furdui déla Abrudfalva. lá Ánnul 1818. 18 zilé December.*)

Vérsu Kotranczi.

Oh bájé vérkésénéászke
Dumnézéu té áldujáske,
Ke vesztéá csé cz'ái fekut
Toáte czárá sz'au umplut.

*) Ortografie ungurească: *a* = *o*; *á* = *a*; *e* = *ă*; *é* = *e*; *cz* = *ţ*; *cs* = *č*; *j* = *ĭ*; *s* = *ş*; *sz* = *s*; *zs* = *j*.

Innáltá Thesáurárié
Inke pré biné té stié,
Ke tu Kotranczé vésztite
Lá mulczi oáméni ái dát píté,
Sí hájné noáo ái fekut,
Lá mulczi káré n'áu ávut.
Sí csínsztitá Tersézsié
Inké áu multé bukurié.
Csínszticzí Domni din Senát
Inké mult sz'áu bukurát;
Sí Damnélé dinpréune
Kuprínszé dé voé bune;
Arindási toczí vojosi
Ku inimá vészélosi,
Sí bejási káré lukre
Inké áu báni biné in punge;
Sí Hontári kind szkot ínke
Kité o Kotrancze ín brínke
Sí gindészk lá ínpérczit.
Foárté réu né-ám szokotit
Dé ám leszát bolfu csél maré
Dé-l szpárszéré sí-l áfláré.
Dáré tot nu-mi páré réu
K'ói áflá miné sí éu.
O Kotranczé csé-ái gindit
Ke multé cselé ái ínmoit?
Kité zíduri méurisi
Kité készi mái síndílis?
Bá készi dín nou áj fekut
Si ái dát báni si inprumut,
Si prídváre ái fekut,
Lá káré párté áu ávut
Péné áicsí dé cséi dé frunté.
Csiné vre paté szé ászkulté
Dé dé áicsi-m 'náínté,
Sze né mái vénim áminté
Sze szkriém si dé stémpári,
Si dé cséi mái ordinári,
Kitu-i stémpáriu dé réu
Mái félosz ká un Biréu,

Kárélé opíncsi kirpéá;
Akumá pínténi bétéá,
Si sze ínbráké légénesté
Zsoké sí béá sí trejesté,
Sí kumpere lá mosié.
Zitsé: mí szé kádé mié;
Dé áu foszt zélog lá tiné
Jáká báni toczí la míné.
Nu gindi ké-i masténí
Péné Kotranczé ó mái fi.
Acseszté csé éu greészku
Adéver merturiszészku,
Káré áicse intré noi
Stéu-j bíné éu sí voi.
Káré kásze n'au ávut
Kurté ku porté áu fekut,
Sí konyhé sí grázsd dé boi,
Sí-j mái félosz dekit noi.
Káré nícsi nu kutézá
In krismé á sze bégá,
Du-té in krismé undé-sz éi
Ké-sz dupé másze témeju,
Sí cseré vin ungurestě
Si kinte sí duhenesté.
Ado vin, ke báni vin
Ördög atta báni-sz gátá;
Si ku grabá dé n'áducse,
Zitsé lá krismárj dé krucsé.
Nu stí multé oménié
Numá Kotrancze sze fié.
Stémpériczá kit de re
Toáté kunoszk Kotranczá,
Sí o vindé pé lá vécsini
Pé gálbini kit dé puczini,
Akusi szé inbráké domnesté
Dé rusiné nu gindesté.
O Kotranczé mingéjászke (! l. -asze)
Kum stérszesi multé mukaszé!
K'ám vézut ku okí méi
Záké zméi in kosu éj

O uríte rotogale!
Ku rokié szkumpé ku poálé.
Dé mái stempéréá un ánu
O védéám si ku vigán;
Sí dín opincsi, ku pépucsi
Sii stéárszé frumosz dé mucsi.
Kotranczé! numé vésztit!
Mulczi oáméni ái miluit.
Csélá csé báni n'áu ávut
Akumá dé si ínprumut.
Dá porcsí csé-i cziczojá
Pé déál ketré Rosia.
Porcsi de czárá Ruminéászké,
Kum or szé vé kinujászké!
Nu-iczí áve kidvélát
Lá cséí csé v'or kumperát.
Ké hézékéi cséí máí réi,
Inké áu véná ku éí.
Uni furé, álczi ászkund,
Kicz-vá duk dé lé sé vind,
Sí kápéte bénísori
Mái ká nésté Domnísori,
Toczí kápété, nu szé lászé
Féré hájné buné ákászé.
Toczí tréészku ku dészfétáré,
Ku tráktíru, ku pompe máré.
Dé falé ká sze-si pétréáké
Beu vinu ku ápé ákré.
O Kotranczé féricsité!
Dé Dumnézeu álduite.
Kité készi ái redikát?
Bá si koszitoriu lé-ái dát.
Sí hájné dé musulin
Szé lé fácsi voja déplin.
Meszé, szkauné féstuite,
Pusztí némczésti frumosz fekuté;
Sí peháre skumpe foárté,
Si dę álté cselé toáté;
Sí kolapé dé metászé
Undé szint bérbáczí ín kászé

Bundé szkurté forté multé,
Toczí áu luát pé intrékuté;
Sí szkurtejké dé métászé
Lá zsupinéászá frumaszé,
Kiszkinéu dé lévántinu
Szé le fácsi voja déplinu.
Rosia kitu-i dé máré
Bune ká Kotránczá n'áré.
Pé toczi j-au inbucurát,
Lá toczi báni biné lé-áu dát.
Bá sí kál áu kumpérát
Káré biné sz'áu purtát;
Si váké ku lápté buné
A fétá pészte o luné.
Numái míe, szingur mie,
N'ám lá tiné oménie;
Nicsi o dáté nu mi-ái dát
Báni de vin si de zsukát.
Báter sí éu mé trudésku,
Sí tot ká éi nu tréésku.
Ke sé mié mí-ár plácsé
A be vin bun sí á zsuká,
Sí á mé ínbréká ín bundé szkurté;
Dá mé tému ké nu-i kuszuté
Ké dáké nu-i viná bune (l. bíne)
Puczini báni ávém á míné.
Puczínu ám szkrisz dészpré míne
Dumnévoásztré védéczí biné.

Kétré Tersézsi.

Oh czínsztite Tersézsié!
Mulczi áni sz'ávéczi bukurié,
Zilé multé índélungáté,
Péháre szpré szénétáté;
Bukuriá nu vé újté
Lá mulczí áni möziczé multé.
Pruncsi bíné á-j invéczá
Czinszté lá Tiszturí á dá

Si lá mászé szé-i vídéczí
Sézind veszél si szuméczí.
Ká toczi szé vé vészéliczí.
Domnului sze mulczémicz.
Dé voi grési szkriind csé-vá
Tot me rog dé dumnéá-tá,
Fácséczí bíné sí értáczí
Un pehár dé vin szé-mí dáczí;
Sí m'ás rugá dé értáré
Szé fié peháru máré.
Dé ákum péné in vicsié
Kotranczá bune sze fié.

Ketre béjási kárí áu lukrát pé bir.

Tot szé nu vé méniáczí,
Káre ácseszta mé ászkultáczi.
Ké éu n'ám szkrisz pentru ácsejá
Ká szé vé lészáczi firéá,
Csi éu kínd n'ám cse lukrá
Imi plácsé á mé zsuká.
Dáré tot kínd poruncsesté
Hutmánu, sí ve grejesté
Szé nu ászkunzi dupé kurá.
Mái biné umplé sztrájczá
Dé-i védéá ké lé já;
Zi mái ám dupé kurá.
Sí dé ár mái zícsé csé-vá
Szpuné, ke ásá-mi zsuká.
Ké dáké n'oi képétá,
Ku bíru réu voj kusztá.
Sí ve dáu invéczéturé
Din tikéloászá me guré:
Dé-i képétá, puné biné,
Szé nu vázé toczi lá tiné;
Sí dé Hutmán té pezesté
Ke foárté táré pindesté.
Ké stiu, ké dé té vá áflá
Té vá báté, si té vá czipá.

Dé té-ár báté kit té-ár báté,
Pészté kur si pészté szpáté,
Numá dé nu té-ár czipá
Ké járé é máí képétá;
Dá nu umblá ku dészfétáré
Ká pászéréá zburétoré,
Nicsi táré nu té félí
Ke járé poczi szérécsi.
Dé ákum péné in vécsié
Putéczi szé-mí mulczémiczi mié.

CLXXXVII.

ca. 1820.

(Ms. A. Densuşianu, 8⁰, 96 paginĭ.)

Colinde.

Oraţie la crăcĭun. (pag. 50—51.)

Орацѫе ла крѣчѹн.

Ферн фрате л латѹрн,
Съ спѹн шн ѥѹ л мелє сфатѹрн;
Ѩѹ нѹман тѹ съ ворбецн
Пре ачест шм лъ (! l. съ-л) ѧвеселецн;
Къ шн ѥѹ ам ѧвъцат карте,
Ка шн дн̃к-та мнчѹн, фрате;
Ла школъ ам оумблат,
Ла оун даскал ам ѧвъцат.
Даръ съ цнцн бнне, крецннн,
Шн дн̃к-воастръ, вечннн;
Съ аскѹлтацн че вой спѹне,
Къ н'ам мѫнкат астъзн прѹне.
Чн ам мѫнкат колак ѩѹ кѫрнац,
Къ цѫне ман бнне де сац.
Сан кокош днн под,
Пе катръ ла фок,
Съ те фрнжем л фрнгаре,
Съ те пресъръм ѩѹ саре;
Ѩѹ хирк̃н съ те оунжем,
Ѩѹ фѹркѹца съ те лпѹнцем,

Пе масъ съ те рждикъм,
Ши де тот съ те мжнкъм.
Ядъ ѡ цжр де вин-арс
Съ не оунжем пе сѫпт нас.
Къ ашѣ де рѣче бате кжнтѫ,
Кжт с'аѫ крепат пъмжнтѫ.
Ядъ ши ферма де вин,
Съ фи чинд деплин.
Ши бине нѣи ѡменит,
Ши дкъ нѣи чинстит;
Къ ноі въ форте пофтим,
Ши не рѣкомъндъмѫм;
Пофтим съ ажѫнжи мѫлте,
Сърбътори дѣчеріѣ сфинте;
Ши ка съ поц съвжрши
Ор кжте кжте (!) вей сокоти,
Ши кжте л гжнд ц'ан пѫс
Кѫ ажѫторюл де сѫс.
Нашерѣ дѫмѫѫ ℵс,
Съ фие де фолос.

Versul lui Josif. (pag. 48—50.)

Версѫл лѫи Іосиф.

Кжнд с'аѫ къзѫт Іосиф легат
Кѫ амар с'аѫ сѫпърат,
Стригънд, дин гѫръ грънинд,
Ши де фрикъ тремѫржнд:
Таик' ал мнеѫ! чел кѫ дор мѫлт!
Нѫ те оунци прекѫм мъ дѫк.
Тирани чеи фъръ милъ
Мъ легаръ пре ѡ къмилъ,
Съ мъ дѫкъ лтр'а лор царъ,
Ка съ ле фїѫ де шкаръ;
Бин' акѫм танко, ла мине
Съ нѫ мъ дѫк де ла тине.
Кжнд пре Іосиф ал дѫчѣ
Ши кѫ джнсѫл ажѫнѣ
Ла мормжнтѫл манкъ-са
Кѫ амар маре плжнѣ,

Ши дин гъръ аша грѣѣ,
Кътръ дълче маикъ-са:
Аторче-ци, маикъ, шки тѣи,
Де вези че-м фак фрацж мїен,
Кѫм дор съ апотривирѣ,
Тиранилор мѣ вжндърѣ.
Йр кжнд Йков ав авзит,
Къ Іосиф ар фи перит,
Кѫ жале с'ав аброкат,
Ка съ скапе де пѣкат:
Ѻх! фюл миеѫ чел прѣ дълче,
Пжнъ кжнд еѫ те вои плжнже?
Ѻх! фюл миеѫ чел фрѫмос,
Каре мі-ан фост де фолос!
Ѻх! фюл мїеѫ чел дорит,
Оунде еци акѫм пъръсит?
Ѻх! фюл мїеѫ чел прѣ дълче,
Кѫм те аддърн а те дъче?
Ши пре мине м'ан лъсат,
Тот кѫ жале, сѫпърат.
Ѻх! амар вїецж мѣле!
Кѫм вой съ ш петрек кѫ жѣле.
Финд-къ н'ам ничи ш мжнгъѣре,
Мжнгъѣрѣ инимїи мѣле.
Къ чине м'ав мжнгъмат,
Пре ел дзъѫ л'ав лѫат.
Ѻх! Іосифе, сѫфлетѫл мїеѫ,
Ѳѫ мори пентрѫ дорѫл тъѫ.
Иосифе, търинѣ мѣ,
Ѻх! вино, пѫтѣрѣ мѣ.
Ѻх! дешкиде-ц брацъле,
Де-м примѣціе жалиле.
Къ лѫмѣ (е) ашълътодре
Ши де шмени пїерзъторе.
Кжнд Іосиф ар фи перит,
Ятѫнчи мѫлт с'ав желѫнит.
Ши дин гъръ ав грънит,
Дѫлѫи ав мѫлцъмит.
Славъ дѫлѫи съ фие
Къче ав врѫт съ-м дѣ мїе.

Пре ачел че л'ам авът
Пре ачела л'ам пиердът.
Ши пре Ишиф л'ам арътат
Сфѣдник оуиъи лпърат;
Форте бине крединчос,
Прекум ав врът ши Хс.
Ши лпърат л'ав рждикат,
Форте таре лнълцат.
Ши пре аичи ва вени
Престъ фрац ва стъпжни,
Фиюл вострв чел фрумос,
Каре в'ав фост де фолос.
Ши д'ккум пжнъ л вечне
Мила дивлъи съ фие.

Versul luĭ Adam. (pag. 31—33.)

Версвл лви Ядам.

Пжнъ н'ав грешит Ядам
Л пъкат нв ерам.
Со! тикълоши де ноп!
Іаръ Ядам дакъ ав грешит,
Дивл дин рай л'ав гонит. ш. т.!
Шезжнд ла пол(р)тѣ ши плжнгжнд,
Ши дин гъръ аша гръннд: ш. т.!
Къ афаръ мъ афлаю
Динтрв тине, дълче раю. ш. т.!
Со! вои копачи родитори
Кжмп лподобит кв флори!
Со! вои кърате изввръ
Ши мънц кв вжнтъри оушоре!
Со! вои лъкрври де шдихнъ
Ши зъподе кв лъминъ!
Со! вои ржври де мълт бине,
Дзъв кв вои ръмжне!
Со! гръдинъ лъминшсъ
Кв лъминъ мжнгъшсъ!
Ир дзъв ашѣ гръннд
Глас къторъ джнсъл зикжнд:

Ѩдаме! нѫ те аш҃ѣ желѫи
Къ ѥ̀ѫ те вои милѫи;
Ши че тѫ ан фост пиердѫт
Ѩръ-ц ва фи дърѫит:
Ѩчест лок де шдиχнъ.
Дни иним҃ъ ел сѫспинъ;
[Дин каре дзъѫ нѣѫ скос
Фъръ де нич оун фолос.]
Джнсѫл, зиче форте таре
Кѫ плжнжеле (! l. -жере) форте маре:
Ѡ! тикълосѫл, дне, де мине!
Кѫм съ нѫ плжнг ѥ̀ѫ къторъ тине?
Къ ѥ̀ѫ порѫнка ѡ ам кълкат
Каре ми ѡ ан фост дат;
Къ шарпеле аѫ ѧвитат,
Пре Ѥ̀ва ѡ аѫ ѧшълат,
Дин пом стръин аѫ мжнкат
Ш҃ѣмжндои голи нѣм афлат.
Пентрѫ а Ѥ̀ви неаскѫлтаре,
Нѣм липсит дин десфътаре.
Пентрѫ ѡ мънкаре амаръ,
Не скоасъ дин ран афаръ.
Пентрѫ ѡ спрѣ (! l. рѣ) сфътѫире
Липсиц де атжта мърире!
Ѩръ раю аша гръи:
Ѩдаме! нѫ те желѫи!
Ман бине те дѫ дела мине,
Къ н'ан слѫжит мне бине.
Ѩдам дин сѫфлет жемжнд
Гръннд кѫ жале плжнгжнд:
Ѡ раюле! полатъ фрѫмшасъ,
Кѫ лѫминъ мжнгъшасъ.
Раюле! гръдинъ дѫлче,
Ѥ̀ѫ нѫ мъ ѧдѫр а мъ дѫче,
Де гласѫл ѧерилор,
Де ворба пасърилор,
Де миросѫл флорилор,
Де звонѫл албинелор
Де гомотѫл сф(н)ицжлор,
Де мърирѣ дрепцжлор;

Дар лкъ-ш де алт бине,
Че ам авѫт лтрѫ тине.
Бин' раюле, съ не лпъкъм,
Ямжндои мжна съ дъм,
Дѣкѫм пжнъ ла жѫдекатъ,
Нѫ не ѡм тжлни нич ѡ датъ;
Ноп не дѫчем кѫ сфинѣлъ,
Пе калѣ ча де зминтѣлъ.
Ръмжи раюле, сънътос,
Дии каре дзъѫ нѣѫ скос.
Дзъѫ нѣѫ блъстъмат,
Ши дин раи нѣѫ лъпъдат,
Съ мжнкъм пжне кѫ шстънѣлъ
Пентрѫ а нѫстръ грешалъ.
Дар дзъѫ с'ав милостивит,
Ши ѡръ нѣѫ милѫит.

Versul străinătăţii. (pag. 21—23.)

Кершѫ стръинътъцж.

Съракъ стръинътате!
Мѫлт ецци фъръ дирептате.
Лкѫнжѫраи църнле тоате,
Ши де бине н'авѫи парте;
Къ де мик ам прибежит,
Тот л стреинн ам трънт.
Никъири кът ам оумблат
Одихнъ н'ам къпътат.
Бине-м дорѫ кжте ѡ датъ,
Съ мъ сѫи ла мѫнц кѫ пиатръ,
Съ мъ оунт л лѫмѣ тоатъ
Пе оунде ам ам (!) оумблат о датъ,
Финд кѫ маикъ, кѫ танкъ;
Нѫ стръин ка астъ датъ.
Бине-м дорѫ оуни-ори
Съ мъ сѫи ла мѫнц кѫ флори,
Съ мъ желѫеск кѫ хори,
Съ-ми маи трѣкъ дин фиѡри;
Де ѡбиндъ ши де дѡри,
Лми вине часѫл съ морю.

Ши дторсъи шки рштъ
Ши възи ши лэмѣ тоатъ;
Пе дѣсъпра негъра,
Жос ста мълц ка табъра.
Желъи-м'аш мъницълор,
Де доръл пъринцълор;
Желъи-м'аш бразълор,
Пентръ доръл фрацълор;
Желъи-м'аш флорилор,
Де доръл сърорилор;
Желъи-м'аш петрилор,
Пентръ доръл верилор.

CLXXXVIII.

1821.

(8⁰, 30 paginĭ.)

Кѣмаре ла тъпъриръ кърцилър Рѫмънеций ши версърй пентръ ѫдрептарѣ тинерилър. фъкъте де Константин Дїаконовичь Лога..... ѫ Бъда къ тъпарюл кръецїй Оунїверсїтъцй а Оунгарїей. 1821.

Pag. 17.

Нъ минцй, къ шмъл минчинос никъйрй нъ аре шменіе.

Фъци де минчюнъ, къ-цй адъче оуръ;
Д'ай трас пъкатъл прин фаптъ ал прин гъръ,
Чѣре ертаре, къ пъкатъ-цй пере
Прин ѫдрептаре.

Ла ш лингъръ де лъцътъръ требъе оун кар де минте.

Чел че-шй адънъ цінцеле формосе
Шй ле 'нкорънъ къ 'нцелепте фапте;
Трѣптъ аре налтъ, тоци-л лаудъ форте
Ши дънъ морте.

Pag. 19.

Кѹноще-цй ѧтжю шмѹл, апой тайнеле тале ѧй дескопере.

Пре 'тъѕ пріетен кѹноще-л наинте,
Кѧѕт' атѹичй бине, кѹй дескоперй тайне;
Деспре че нѕ врѣй, ка съ се ѧѹдъ,
Лимба ц'ш 'нфржнъ.

Pag. 20.

Тот лѹкрѹл ла ѧчепѹт е греѹ.

Де ш' ръдечина счїницелшр формосе
Динтрѹ 'нчепѹтѹ есте амържчоасъ;
Дар дѹпъ скѹрт тимп родѹрй къ вѧ дѹче
Бѹне ши дѹлче.

Pag. 21.

Одйхна дѹпъ лѹкрѹ гата, е дѹлче ши лъѹдатъ.

Ла лѹкрѹ жѹне, те сѹпѹне форте
Къ дѹлч' атѹнчѣ шдихнецій непоте,
Дечй дѹпъ лѹкрѹ, кжндѹ-цй шй шдихнъ
Тоцй адѹк лаѹдъ.

CLXXXIX.

1821.

(8⁰, 245 paginĭ.)

Рисипйрѣ чѣ де пре ѹрмъ а Іерѹсалймѹлѹй .... де Іѡáнн Барáк .... ѧ Бѹкѹрéцій . 1821.

Predoslovie. (pag. 3—6.)

Кѹвжнт ѧнайнте.

Іерѹсалймѹл ѧѕ вжнáт шкїй лѹмїй спре сйне . атжт кѕ слáва сѧ, кжт шй кѕ пáтимиле сáле чѣле де пре оурмъ . Врѣдник есте шй астъзй де поменйре . Пóате афлá шмѹл айчѣ ка

оун кăсник бо҃н, шй ка оун крецин бо҃н ни҃це ·лвъцътоурй врѣ҃дниче де а ле цинѣ. По҃ате ведѣ лйчѣ оун кăсник бо҃н, кѫте некăзоурй, шй кѫте примéждїй причиноу҃ще зăрва, шй ръскóлла чѣ фъръ де кăле; дрéпт ачѣа по҃ате ·лвъцă кѫт трéбе а гри-жй пентрo пăчѣ де wбще шй кo҃м съ кăде а депъртă зăрва кăрѣ с'ă wбичноу҃т а въпсй пъмѫнтоул кo҃ сѫнцеле а мо҃лтwр кăсничй невиновăцй. Поате ведѣ де лйчѣ оун крецин бо҃н, къ с'ă ·плини҃т пророчíа дмнезоу҃й нóстрo і҃с. х҃с. кăре ă фóст пророчи҃т пéнтрo пăтимиле четѣцїй ачéцїа шй пентрo стрикăрѣ Евре́илwр; прин кăрѣ съ по҃ате ·лтъръ ·лтрo лѣцѣ сă чѣ крецинѣскъ, възѫндо-й то҃ате адевъроурле; съ по҃ате мира де w дăтъ крецинoул де ·лцълѣпта прóнїе а лоу҃й дмнезéо, кăре ă ·лгъдоу҃т а съ пъстїй бисѣрика Іерусалимоулоу҃й пентрo пъкăтоул Евре́илwр. Йръ фъкѫнд сфършй҃т лéцїй ачеа́, апóй ă дешкйс і҃с кăлѣ сфинтей Евангелíй, спре а съ ·лпъртъшй тотроу҃р ·лвъцътоура чѣ черѣскъ.

Спре ачéст сфършй҃т пофтéск а слобозй ачăстъ къртичи́къ ·лнаи҃нтѣ лo҃мїй. Со҃ ам скри́с кo҃ рждоу҃ла ачѣа кo҃ кăрѣ Іосиф Флáвїе w ă скри́с. М'ам цино҃т де слобозéнїа ачѣа, де скрнсориле лоу҃й чѣле май пре лăрг скри́се, оунде с'ă къзо҃т лѣм скъртат; шй чѣле скъ́рте, оунде ă фóст де ли́псъ лѣм май лъмнăт. Со҃ ам ·лпърци҃т ·л. ѳ. кжнтѣрй, шй ашă w ам ·лбръкăт ·лтрo w фóрмъ де кoу҃вжнтáре ·л стíхоурй алкътоу҃й҃тъ. Лтѫмплърнле, шй къ́рцерѣ ръскóалелwр нo҃ лѣм скимбáт, чй ашă лѣм арътáт ·лнаи҃нте то́ате дъ́пъ ло́кол, врѣмѣ, шй дъ́пъ кй́пол лwр, кo҃м ă фост; ка ашă ·л ло́кол ржндоу҃ла́їй кo҃ търебърѣлъ, ·л ло́кол адевъроулоу҃й кo҃ минчоу҃нй, шй ·л ло́кол адевърáтелwр ·лтѫмплърй кo҃ w ·лкиноу҃ре скорни́тъ а нездрáвенелwр мъестрíй пре ни́менѣ съ нo҃ ·лшъл.

Нъдъждéск, къ четитóрїй ачéа кáрїй вwр съ цíе пáтимиле Іерусалимоулоу҃й ·л кй́пол лwр чéл адевърáт, вwр мъртурисй къ нo҃ лѣм търебрáт ржндол лwр. Йдевърáт къ май темéйникъ, ши май кoноскóтъ ·лтѫмплáре шсте ачáста, декѫт съ сфере ни́це жокърíй дин нездрáвънъ мъестрíе скорни́те.

Cântarea a treea. (pag. 68 urm.)

Кжнтáрѣ а трéа.

Пáгоба лоу҃й Кест ръзбáте
Пжнъ ла Рwма четáте,

Л кáрѣ фóк де бътáе
С'ль апри́нс лтрь вънпáе.
Нéрон кáре-й стъпжнѣ́це
Дѣ́хъл сжнцеле врѣ́це,
Гжндѣ съ и съ ръстоáрне
Скáзнъл сѣ́пт ел де кóарне.
Псѣ́пра Ід̑їй с'апри́нде,
Пре сѣпѣ́шїй а-й лти́нде
Сѣпт фржѣ, спре пи́лдъ фъкжндѣ-й,
Шй сѣ́пт жѣг тáре легжндѣ-й.
Тримúте кѣ шасте тáре
Пре Веспазїáн чéл мáре,
Ка кѣ армъ де избжндъ
Съ-й сѣпѣ́е ла шсжндъ.
Чéла чѣ л мѣ́лте фóкѣрй
Лѣ бирѣ́ит мѣ́лте лóкѣрй,
Л бржнка дрѣ́птъ стржнце
Фржѣл бътѣ́и де сжнце.
Ка кжнд кѣ́рце ржѣл Лáка*)
Кѣ фóк догоржндѣ-ш слáкл
Бърсжнд фóк кѣ мáре пáръ,
Кжнд ажѣ́нце ла хотáръ,
Де фѣ́г шáменїй кѣ лóкѣл
Пжн'й съ стжмпъръ фóкѣл.
Ашà Веспазїáн лкъ
Пжнъ лй пѣстїà дин бржнкъ,
Фѣцѣ́ тоцй гони́ндѣ-й фóарте,
Пѣцинтéй скъпжнд де мóарте.
Мѣ́лте четѣцй сжнт лѣ́те,
Шй оунеле лкина́те.
Пжнъ ка кѣ оун бълáѣр
Кѣ вѣ́лтѣрѣл чéл де аѣр,**)
Къѣтà съ фáкъ пáче
Къ алта н'авѣ́ че фáче.
Тúт лкъ пре кáре фúрѣ
Л'ль нъскѣ́т спре педепсúрѣ

*) Лáка есте ш мáтерїе де фóк, кáрѣ кѣ́рце дин мѣнцїн, кáре вáрсъ фóк афáръ ка ш вáле.

**) Легїóанеле Ромáне авѣ́ стема оун вѣ́лтѣр де аѣр сáѣ де арунт, дтр'ѣн вжрф де сѣлицъ, шй жфúпт л пъмжнт ла ръзбóю. Пвѣ́ шй оун стѣг.

Лѡр, лнаи́нте порнѣ́ціе
Шѝ порѹ́нка лплинѣ́ціе.
Ѧрмеле лѹ́й шдихни́те
Шѝ шціиле лѹ́й порни́те,
Пре шáстѣ Ѧгри́ппїй лкъ
Ѡ ав лѹáт сѹ́пт а сѣ брѫнкъ.
Шѝ плекѫнд шáстѣ порни́тъ
Кѹ пѹтéре лтреи́тъ,
Ѧсѹ́пра сълѣ́тъчи́мїй
Шѝ тѹрбáтей Евреи́мїй,
Прѣпъдéнїе ле дѹ́че
Кѹ пѣкáтѹл дела крѹ́че.
Зѝдѹриле ле ръстоáрнъ
Шѝ фок кѹ кътрáн ле тóлрнъ.
Шѝ ашà съ ръсплътѣ́ціе,
Пáгѹба лѹ́й Кéст авѹтъ
Шѝ рѹши́нѣ чѣ дѹрѹ́тъ,
Кѫт тремѹрà кѹ шкáръ
Л Ісáїй пáтрѹ хотáръ.
Дéчй Веспазїáн чéл мáре
Кѹ тáбъра грѣ́ шѝ тáре,
Спре Галилéм порнѣ́ціе
Пре кáрѣ ѡ лгрозѣ́ціе.
Ка прѹ́нчїй де кѫ́йне че мѹ́шкъ,
Ка пáсъриле де пѹ́шкъ;
Ѧшà фѹцѣ́ Евреи́мѣ
Тóцй кáсничй кѹ мѹлци́мѣ,
Къзѫнд сѫнцеле тóт вáле
Кѹ спѹ́мъ, шѝ бѣлцй л кáле.
Лтѫю с'ав стрикáт Гадáра,
Кáрѣ с'ав топи́т ка чѣ́ра,
Къзѫнд зи́дѹриле тóате
Ченѹ́ше шѝ праф съ скóате.
Чéй че с'ав спѹркáт л сѫнце
Шѝ с'ав лвъцáт а фрѫнце,
Съ порнéск май мѹ́лт ка лéїй
Л пърциле Галилéїй,
Шѝ май тóате лóкѹриле
Ле стинцѣ́ кѹ фóкѹриле.
Шѝ тъà Евреи́ врѣ́ціе
Некрѹцáт шѝ тирънѣ́ціе

Бътрѫнй, тинерй, фецй шй фѣте
Шй мѹерй тоате тъмте.

Ерă ѡ четате таре
Іотапате фоарте маре
Сѹпт оун мѹнте ашезатъ,
Шй де мѹнцй лкѹнцѹратъ,
Кѹ вѣй фоарте адѫнкате
Ζидѹрите 'нкѹнцѹрате.
Оунде мецешѹг лѹкасъ
Шй фирѣ мѹлт ажѹтасъ,
Лтъринд ашă де таре
Пчѣстъ четате маре;
Іосиф айчѣ фѹцисъ
Ла чей че лмърмѹрисъ,
Пиѣ ка тнкълошїй
С'ѹ адѹнат тоцй фрикошїй.
Лѣѹ сѹфлат Іосиф вїѫцъ
Иним май лдръзнѣцъ,
Децептжидѹ-й мѹлт ла вѫнъ
Лѣѹ дат армеле л мѫнъ
Шй инима ле ридикъ
Съ нѹ ле май фїе фрикъ.
Дечй Беспазїан сосеце
Шй кѹ Рѹма съ фълѣце.
Джидѹ-й ачест нѹме маре
Лдръзнѣлъ фоарте таре,
Пре четатѣ лтъритъ
Кѹ тăъръ лтреитъ,
Со лкиде, шй пъдурѣ
Пѹ тъмт-о кѹ сѣкурѣ.
Шй фъкжидѹ-шй шăнцѹриле,
Май сус декжт зидѹриле
Кѹ лѣмнеле дин афăръ,
Тоцй кѹ фрикъ съ мирăръ!
Тоатъ фърѣ е децѣптъ
Оунїй избжндъ ацѣптъ;
Пр Евреїй май нимика
Де абїă пот дуче фрика.
Дечй фїинд ѡ зй сънинъ
Де стрълучѣ кѹ лѹмина

Веспазїáн кѫ гътúре
Йсъ лa мейдáн кѫ фúре.
Ка тѫ́нетѫл съ порнѣ́це
Шй ръсѫ́нетѫл трѣзнѣ́це;
Тѫ́нѫл чéл де лéмн ръсѫ́нъ*)
Кѫ́т дин чéрю пáре къ тѫ́нъ.
Съцецнле збóаръ ютe
Шй пїетрнле кѫ вжртѫ́те,
Кáд трѫ́пѫрй шй кѫ́рце сжнце,
Пърѣ́ къ лѫ́мѣ съ стжнце.
Ятѫ́нчй Іwсúф витежáце
Пре Євреи лй порнѣ́це,
Скоцжндѫ-й пре пóрцй афаръ
Плóае де съцéцй рѣбдáръ;
Шй де мѫ́лте wрй лй бáте
Пре Рwмáнй дела четáте.
Йр ей де нóѫ кѫ вжртѫ́те
Порнúндѫ-съ шй мáй ютe
Йѫ лкúсь кѫ шáнцѫрй грѣ́ле
Кѫ копáчй шй кѫ нѫ́ле;
Дин пáвезе лширжндѫ-ш
Коперúш де фїéр фъкжндѫ-ш,
Пжнъ с'аѫ гътúт май бúне
Кѫ сжнце съ ле лкúне.
Къзжнд Євреїй, кѣ-й стжнце
Шй кѫ́м лнóатъ л сжнце
Лѣѫ спáрт коперúшѫрнле
Шй лѣѫ апринс шáнцѫрнле.
Веспазїáн wр ле фáче
Ле рндúкъ кѫ́м лй плáче,
Шй де сѫс къторъ четáте
Кѫ мóарте кѫмплúт лй бáте.
Йр Іwсúф лѝр спре wкáръ
Лѣѫ стáт лпотрúвъ wръ**)

*) Тѫ́н де лéмн ам тълмъчúт, оунѣлта Рwмáнилwр че w нѫмѣ́ Тормéнтѫм. Мъкáр къ ерà де лéмн фъкѫ́т, дáр мáрй пїетри пѫшкà дин ел, кѫ кáре фържма зндѫрнле. Ятѫ́т арѫнкà де връжмáш, кѫ́т ловúнд атѫ́нчй кáпѫл оунѫй Єврéѫ анѫ́ме Іозúп пїáтра динтр'жнсѫл, л'аѫ арѫнкáт прéсте 375 де пáшй, прѫ́нкѫл дин пжнтечеле оунéй мѫ́рй рѫмпжндѫ-л л'аѫ арѫнкáт прéсте 63 де пашй.

**) Фúнд шáнцѫрнле Рwмáнилwр май лнaлте де кѫ́т зúдѫрнле Іотапáти, Іwсúф а фъкѫ́т асѣменѣ́; лсъ непѫтжнд де мѫлцúмѣ́ съцúнилwр шй а пїетрилwр че

Шй мѫлт ѧн апо́й ѧй ба́те
Гони́нд$-й дела четáте,
Ѧсѫфлеци́нд Евреймѣ
Йр с'а$ порни́т къ мѫлцймѣ.
Йр Еспазїа́н ѧда́тъ
Йръш къ фи́ре тѫрба́тъ,
Йѫ ѧки́с ср ѧ четáте
Къ фо́амете де а-й ба́те.
Лѣ къ лѫа́т апа дѣфа́ръ
Съ ле дѣ сѣте амáръ.
Йръ Іусиф ле арáтъ
Ѳ апъ ѧдестѫлáтъ*)
Ка кжнд ар авѣ де тоáте
Ши тот сѫмеціе скоáте.
Йр дѣкъ съ спъймжнтáръ
Лѣ гръи́т ли́р Іуси́ф ср:
„Фрáцилор! акѫ́м съ мѣрцем
Ѳрй дин лѫ́ме съ не цѣрцем,
Ѳрй съ внрѫи́м пѫтѣре;
Якѫ́м мѫлтъ ни съ чѣре
Декжт съ мѫри́м дѣ фо́аме
Фъръ пжи́не, фъръ по́аме,
Май би́не къ витезіе
Шй къ мáре истеціе;
Съ не жертфѫи́м къ то́ціїй
Съ не лаѫде непо́ціїй,
Къ ам мѫри́т пе́нтрѫ цáръ;
Съ еши́м дáръ афáръ,
Ени́ций акѫ́м дѫпъ ми́не
Съ не пѫртъ́м фóарте би́не
Съ спърцем тáбъръ фоарте
Шй съ-й ѧгрози́м де мóарте.“

зѣврà спре ей ѧ$ бътѫ́т църѫ́ши ажнгъ зи́д къ пíей де бо́$ ѧтúнсъ верзй, ѧ каре ѧфнгжнд$-съ съцецилe с'а$ грѫмъдúт шй с'а$ жнълцáт шанцѫл; шй ашà ѧ$ ѧчепѫ́т Рѡмáнїй а-й бáте.

*) Ка съ гжндѣ́скъ Рѡмáнїй къ Евреїй н'а$ лúпсъ де апъ, Іусúф а$ тúнс тóт хайне оѳде пре зи́дѫрй: мъкáр къ де мѣлт нѫ́май къ апъ де плóае тръм ѧкнши. Йр сфжршúнд$-ли-съ апа де тот, а$ скрúс прин тайнъ Евреилѡр де афáръ, ка съ ле фѣре апъ шй чѣле трекѫнчоасъ ѧлъѫнтрѫ; шн ашà с'а$ ажѫтáт, къ съ ѧбръкà къ пíей, де гжндѣ Рѡмáнїй къ сжнт кжйнй пжнъ лѣ прúнс де вѣсте. Ятѫнчй с'а$ спъймжнтáт Іусúф; кжт съ сфътѫ́м съ фѣгъ, де нѫ́ л'ар фй рѫгáт Евреїй къ плжнс де а$ ръмáс ла ей, пжнъ ла чѣ де пре Ѳрмъ.

Ашà Єврєїй съ скóалъ
Двїершѹнаць ла ръскоáлъ
Спъргѫнд шáнцѹриле фóарте
Бáт пре Ромáнїй кѹ мóарте.

CXC.

1822.

(8⁰, mare II + 143 paginĭ. — cf. Cronicele României ed. Cogălniceanu, vol. III, Bucureştĭ 1874, pag. 335—433.)

Єтерие ..... де Ворнікѹл Алекѹ Белдіманѹ ..... Іаши 1861.

Inceputul Eterieĭ. (pag. 1—3.)

Че неказѹ, че осѣндіре, вaи міе! че фокѹ амарѹ,
Че трєснітѹ ши че ловіре, че отръвіторіѹ пахарѹ!
Чіне аѹ сокотіт вр'о датъ, чіне аѹ пѹтѹт пѹне 'н гѣндѹ,
Жалніка церı стрікаре с'о вазъ аша кѹрѣндѹ?
Ан че старе, амар міе! те кѹтремѹрı кънд гѫндеци,
Я лакрімілор навалъ, кипѹ нѹ есте с'о опреци.
Тоатъ цара-і ан пічоаре, омѹ песте омѹ дъ фѹгѣндѹ,
О сѹфларе нѹ антімпіни, ши съ н'о прівеци плѣнгѣндѹ;
Сате, ораше, цінѹтѹрı, маі тоате пѹстіı ле везі
Ш'ѹнѹ народѹ ан ангріжіре, атъта анкът нѹ-л крезі.
Повъцѹіторіѹ, нѹ креде; н'аскѹлтъ мънгъіторіѹ.
Алеаргъ, не цінндѹ ѹнде? кор ліманѹ, черѹ ажѹторіѹ.
Чіне съ-л повъцѹеаскъ? къчі дрегъторі н'аѹ ръмас.
Чей маі андръзнеці ши вреднічі, дін дрегъторıı с'аѹ трасѹ.
Бъі, понорътѹрı, пръпъстıı, кодрıı чеі ажфрікошаці
Цемѹ де дзюаса офтаре, ачелор анспъімънтаці.
Тоці алеаргъ, черѹ скъпаре, ан пѹстіѹрі нъвълескѹ,
Къчі віаца, старea тоатъ ан примеждіе-о прівескѹ,
Мънеле ла черіѹ ръдікъ, аналцъ адънчі офтърı
Плънгѹ кѹ тънгѹіре маре, прівіндѹ жалніче стърı.
Ніче ам требѹінцъ, пе Іраклідѹ съ адѹкѹ
Старea Молдовеі съ плънгъ, саѹ съ пѹіѹ съ скріе Ѹнгѹ;
Дар анкътѹ-і прін пѹтінцъ, м'ъ воіѹ неволі ши еѹ
Осънда церı а скріе, орі кътѹ-мі ва фіе де греѹ.

Ун нород асупріт фоарте, дар фалнік, неастъмпърат
Ангънфат, к' аве одатъ стъпъніре ш' инпърат,
Мулт фалнік къ ин Грекіа, ера окърмуіторіў
Ші се окротеа де сінеші, леџуіт стъпъніторіў,
Дупъ требіре де време, де къці-ва ани с'аў турбат,
Ръвна интре ei с' апринде, де славъ кў тотул батў.
Се ръсврътескў пе сфет кумпътў, інтрігарієскў кът пот
Врънд съ адукъ Турчіеі, ачел де істоў потопў.
Елкътуескў Етеріе, врънд с' апринзъ а лор фокў
Ші отрава лор съ версе, ші 'н чел маі де пъртат локў.
Смредуеск лумеа маі тоатъ, прін апостолі инадінші
Де ръвна елефтеріеі, врънд пе тоці съ-і вазъ прінші;
Скопосул се іспръвеџе, Грекіі се ръдікъ тоці
Кў атъта турбъчіуне инкът а креде нў поці;
Планурі факў, даў хотъріре, фъръ де весте а лові
Пърціле Турчіеі тоате, де одатъ а ръсвръті;
Царіградул ин сурпаре, черў маі интъі а-л відеа,
Сокотіндў къ чеде-л'алте, де ла сінеші вор къдеа.
Пуну сорокў, хотъреск зіоа, интре ei с'алкътуескў,
Ші о грабнікъ ісправъ, кў тоці нъдъждуескў.
Де-алор планурі н'ам цінуцъ, нічі потў а зіче чева
Дар лукрареа нічі де фрікъ, нў поате плъче кўіва.
Проастъ, ші темеіў нічі уноул, маі ла урмъ съ відеці,
Мішкъріле ші урмареа, Грекілор челор істеці.
Дін ненорочіреа ноастръ, хотъръскў ръскоіў а да,
Ш'о инпъръціе веке, де істоў а рестурна.
Векі, интрў тоате таре, авері мулте, ші осташі мулці
Вреднічі интрў о кліпалъ, съ рестоарне грознічі муніці;
Вреднічі, къ 'нтр' атъте ръндурі ръсвоае аў спріжініт,
Ла оці маре ші регулате, ціці кът с'аў умпотріуіт.
Дін ніце мъні ка ачесте, Елада съ іа воескў,
Дін турбъчіуніеа чеа маре, нічі кум нў се индоескў.
Сарачі, ле плънгў де мілъ, дакъ мъна чеа де сус
Нў ва фаче вр'о мінуне, декът се дъ маі пресус.
Пе прінчіпул Іпсіланте Архістратіг ал нумескў
Ал смулгў дін сінул Русіеі, ші кў дънсул се унескў.
Се унескў къ'л ціў къ есте кў ціницъ ші істецў,
Мъна дреаптă ал аратъ инкътў-і де индрезнецў;
Пурчеде кў ръвнъ маре, де ръсплътіре апринсў
Ші віне плін де въпае ліче ла Прусў интінсў.

Гътірѣ пѫтерea тоатѣ, кът се поате ші кът врei
Лнтрѫ о аша лѫкраре, ера нѫмаі доі лакеі,
Кѣчі пѫтерea Єтеріеі, че пѫтea а се фѣлі
Прін локѫрі деосебіте, лъсасѣ а нъвълі.
Пе домнѫл Міхаіл Водѣ, а цереі стъпъніторіѫ
С'аѫ сілит лндат'а-л траце, съ ле фіе аџіторіѫ.
Ісправа лнтрѫ ачeаста прекѫм възѫ н'аѫ зъбовіт
Кѣчі кѫ мѫлт маі лнаінте прін скрісорі с'аѫ воровіт;
Лндатѣ пѫнѫ лн лѫкраре, лнчепѫ а скріе осташі,
Маі лнтъі тоці арнъуціі, дін слѫжба лор се ведѫ траші,
Нѫ нѫмаі чеі дін оџeакѫрі, дар ші чеі дела боері,
Ка кънд віде ферічіреа, ші челе маі марі авері.
Ачeаста да о прічінъ де препѫс, лнтре боері,
Мерг, лнтреабъ стъпъніреа, де доснічеле ѫрмърі.
Ръспѫнс іаѫ, къ съ трімітѣ ла Бѫкѫреџі аџіторіѫ,
Къ 'н Краіова се вестісѣ ѫнѫ Тоадер ресврътіторіѫ,
Кѣчі ші 'н цара Ромънeаскѣ осъндѣ, некаѫ, кътѫ врei;
Дар ачeастѣ лнгріжіре, вор авéа а скріе еі.

Lupta de la Jijia. (pag. 51—53.)

Лфлѣ Тѫрчіі кѫм кѣ подѫл Жъжъеі есте стрікат,
Съ лнделетніческѫ кѫ ръвнѣ, се апѫкѣ де лѫкрат;
Ал гътеск лнтр'аче ноапте, ші пѫн стражѣ де ²/₄л пъзъеск.
Кінері лн патрѫ-спрѣ-зъче, сѫс ла Стънкѣ се ієеск,
Педестре ші кълъріме, ші стаѫ кѣц-ва де прієеск.
Іаѫ сама, кіезѫеск локѫл, лнтре еі се сфътѫеск,
Ші кѫ бърбъціе маре спре Жъжъеа порнеск.
Се погодѣ тоці ла вале, кѫ стража лор се 'нтълнескѫ.
Песте Жъжъеа трече, німікѣ нѫ се сфіескѫ.
Съ порнеск ші Єтеріştіі, мерг спре а-і лнтімпина
Ал дѫшманѫлѫі мѫлціме, німіка нѫ-і лнфріка.
Нѫ прълъдеск бърбъціеа, лнкът пот съ 'нпротівескѫ,
Ѫн трѫп вѫн де кълъріме, се порнеџе ші ловескѫ;
Погеазѫл, а лор ловіре, мѫлт н'аѫ пѫтѫт прелѫнџі,
Кѣчі лннъдѫшиндѫ-і Тѫрчіі, се лнторкѫ, лнчеп а фѫџі.
Ла табіе він кѫ тоціі, аколо съ лнтъреск,
Лн търгѫшор, ші лн лъѫнтрѫ, лнкът пот съ гръмъдеск.
Нъвълеск дѫпъ еі Тѫрчіі, кѫ ієцалъ лн кът врei

Дар Балаш ші Кондоґѫні, фъчеа продшкъ лнтре ей;
Ятанасе тѫфікчіѫл, табіеа повъцѫіе,
Ел ера порончіторіѫ, ші кѫм вре орждѫе.
Ячесте трі къпітенії, дѫ ръмас чі маі алеші,
Къчі Васіле ші кѫ Спірѫл, ера ла Сіретѫ тріміші.
Делеанѫл ші Пенде-дека, ка ніще леі лнфокаці
Прінвеа дін карантінъ кѫм съ бъте чіе-л'алці,
Ші лн рѫшіне, дар одіхнъ, зікъ чіне ч'а воі
Вор афла ѫн кіп ла ѫрмъ, а се пѫте лнвоі.
Н'оі тъінѫі бърбъціеа, ачелор че ам възѫт,
Къчі ам прівіт лндръзнеала, кът нѫ ера де крезѫт.
Скоцінд мішъіі, ачіеа чі ера лѫаці дін Єші,
Чіе-л'алці, ѫнѫл ші ѫнѫл, і-ам възѫт осташі алеші,
Спріжънеск ръзбоіѫл чінчі чеасѫрі, ші нічі декѫм нѫ се да.
Чіне сокоте к'атъта Гречіі вор пѫте ръбда?
Орі де каре парте Тѫрчіі ле да ръзбоіѫ, лі ловіа
Кѫ о лндръзнеалъ одрбъ, веде-і къ се лнпротівіа;
Кънд, лѫа пе Тѫрчі де годнъ кънд, гоніці съ лнтѫрна;
Ста лн кѫмпънъ ръзбоіѫл, нікъіѫрі нѫ атърна.
Дін табіе доѫе тѫнѫрі, слобозіа нелнчетат,
Дар фъръ фолос, де клакъ, ѫнде апѫка некътат.
Кът аѫе, да кѫ картечі, дар дакъ с'дѫ мжнтѫіт,
Дѫ де цірс Єтеріеі, кѫ ѫн кіп пре тъінѫіт:
Дін Скѫлені съ ле тріметъ, пре сѫпт кѫмпът, лнтр'а-
К'а маі спріжъні резбоіѫл, ей лн старе маі мѫлт нѫ-с. [скѫнс
Лн лок де картече, кѫе ші кіроане лі-дѫ трімес
Без хал, ші прівеще старе, лн че старе маі алес,
Кѫ ачест феліѫ де гътіре, че ісправъ маі аџепці?
Чі лнкапе бърбъціеа ачелор маі лндръзнеці?
Касе, дѫгеніце, хаиѫрі, магазале че ера
Лн търгѫл де еаста парте пе Єтеріст апъра.
Кжнд відеа вре-о невоіе, кжнд дін дос лі гръмъдеа,
Яколо ера скъпаре, аколо се лнгръдс.
Тѫрчіі възінд апъраре, нѫ перд време, нѫ перд чеас,
Лн мѫлте локѫрі джнд фокѫл, търгѫшорѫл дѫ арс.
Лнтр'ачел фок о мѫлціме де мърфѫрі с'дѫ пръпъдіт.
Къчі сърачіі бежънарі, н'дѫ сокотіт, н'дѫ гъндіт,
О аша ненорочіре, нічі кѫм лі-дѫ трекѫт прін гжнд.
Къчі аџепта съ се лнтоаркъ лнапоі кът де кѫрънд.
Де абе дѫ пѫтѫт кѫ трѫпѫл, ка съ трекъ пестс Прѫт,
Кѫ фрікъ ші гроазъ маре ші кѫ неказ фоарте мѫлт.

CXCI.

1825.

(8⁰, mic, 172 pagini.)

Парис Мѫмѫлѣнѫ . Карактерѫри . компѫсе де .... Бѫкѫреци 1825.

Din Predoslovie. (pag. 30—35.)

Прокѫвжнтаре.

... Ачестѣ (лѫкѫл, липсъ де дрѣцътѫрѣ) ши алтеле асеменѣ ачестора, стжндѫ-м ка о оглиндъ дналнте, ле привеск д тоате зилеле, тристъ ши диосъ(!) привелище, а ведѣ ѫнеле ка ачестѣ д патрїа ноастръ, боалъ че нѫ съ поате прин алт а съ тъмъдѫи, декжт прин дофторїа дрѣцътѫрїи ши а бѫнелор сфатѫри; ачестѣ сокотиндѫ-ле еѫ де липсъ ши требѫинчосе, де мѫлте ори ам хотържт съ скрїѫ чева спре а дплини даторіа кътре патрїе ши кътръ нѣм, дар фїинд непѫтинчос д'о аша дтреприндере грѣ нѫ ддръзнѣм, апои шр сокотинд къ тот дин кжт аре ши дъ жъртфъ и съ примеще май бине декжт челѫи че дъ дин присос, ам лѫат ддръзнѣлъ де ам скрїс ачесте обїектѫри, сатере, прин каре арът осебите карактерѫри ши реле нъравѫри, нѫ дефъимжнд нѣмѫл ши персоанеле оаменилор, чи деферителе карактерѫри; пентрѫ къ еѫ нѫ зик къ есте Константин, Александрѫ, Фридерик, Блаикѫ, сѫ Маріа, чи нѫман пе синґѫръ патимъ о дефаим; кѫ тоате ачестѣ тот мъ тем де жѫдеката оаменилор, ши цїѫ бине къ мѫлци читинд с'ор апринде, ши дм вор дпѫта, ѫнїи залѫзи де вре о каприціе ши алціи рѫшинаци де вре о патимъ : чен рѫшинаци де патимъ мъ вор дефъима ши мъ вор поносли, зикжнд, кѫм къ нѫман еѫ ѫнѫл м'ам афлат, карале вои съ дѫ сфатѫри ши съ ддрептез пе оамени динтр'атжта лѫме ши оамени мари, пентрѫ къ ла ной сжнт оамени мари нѫман богаціи ши чен кѫ старе, шр чен че цїѫ чева ш'ѫ талантѫри, недежнд ачестѣ нѫ сжнт оамени мари . Ачестѣ ле вор зиче чен проци каріи с'атинг, ши каріи сжнт стъпжници кѫ тотѫл де вр'о асеменѣ патимъ, пентрѫ къ келѫл дѫпъ провербѫл ч'авем д лимба ноастръ, орн че шр зиче нецинє, нѫ съ мжнїе, шр де-н ва зиче кел, съ апринде, съ тѫрбѣзъ де мжнїе . Йр чен залѫжи де каприціе, вор зиче къче ам скрис, ши кѫм почю скрїе

чева бѫн, ѧ време че н'ам ѧвъцат цĭинцеле шн философĭа, нячн мѫлте лимбн, шн къ ман де липсъ ера Рѫмжнилор акѫм ачĕстĕ, декът поезĭа ши версѫриле мĕле. Ла ачĕстĕ нячи ѳ нѫ мъ ѧпротивеск, нѫ мъ ласъ адевъръл съ зик алт фел, де кжт къ философĭа ши цĭинцеле сжнт мѫлт ман требѫинчосе шн де липсъ ѧ вĭаца соцĭалъ, дар кжнд моралѫл липсĕще, Логика ши Метафизика нимик нѫ не фолосеще, декжт не аскѫте минтĕ спре ръѫтъци, не ацерĕще дѫхѫл спре десфржнаре, ши не дъ арме де нъскочирн кѫ каре съ рънним, ши съ не рънним; ачеста есте фолосѫл ѧвъцътѫрĭн фъръ морал. Ĭѧтъ дар ѧдрептарĕ мĕ де че ѧдемнѫ ам фъкѫт ачĕсте сатире, сокотинд къ ман ѧтжи принтр'ачесте глѫме, съ фак доаw фолосѫри, адекъ ши съ-ши ман ѧдрептĕзе ѳнĭи нъравѫриле лор, шн афлжнд плжчере съ се депринзъ ман мѫлт ла четит.

Ceĭ marĭ. (pag. 81—85.)

Чей марй.

О че чѫдъ, кжт мъ мир,
Д'ал челор марй карактир!
Че скимбате ла ей фирй,
Че гѫстѫрй, че дифферирй!
Прекѫм черюл де пъмжнт,
Ѩша ей де чей мичй сжнт.
Тоцй тржндавй, тоцй леневошй,
Нестаторницй, фѫртѫношй,
Н'ав ей фапте бърбътецй,
Тоцй ав минцй копилърецй.
Тоцй де мититей юбеск,
Лѫкрѫрй каре нѫ-й чинстеск.
Тоцй, де кжнд сжнт бъецей,
Ѧнклинĕзъ лжнгъ ей.
Оамений каре-й лингѫшеск,
Каре-й лавд', шĭ-й слъвеск.
Тот деавна чей марй вор,
Съ айбъ 'н каселе лор,
Префъкѫцй че ле ворбеск,
Тот челе че ей воеск.
Вор' де мѫлцй фи 'нкѫнцѫраций,
Съ стĕ 'нтре ей жнгжмфаций,

Съ ле дѣ жнкинъчѹнй,
Съ ле спѹе ла минчѹнй.
Ей адевър' нѹ воеск,
Нѹ ле плаче, нич'й юбеск.
Сокотеск' къ кжте фак'
Ши ла алцй оамений ле плак.
Шн д'ар греши кжт де мѹлт,
Ей жндрептърй нѹ аскѹлт.
Ей дн сине сокотеск
Къ ла нимик нѹ грешеск.
Нѹ ле плак' а фи 'ндрептацй
Бор а фи тот лъѹдацй.
Фак месе марй, келтѹеск,
Кем оаспецй, че-й лингѹшеск,
Съ-й лаѹде къ-с галанцй
Сжнт нобилй, сжнт фигѹранцй;
Шй кѹ меселе че дав
Шй май марй дефъимърй ав;
Къ сатѹръ ши хръеск (! l. хрънеск)
Пе корбїй че-й пъгѹбеск
Йр нѹ дав ла чей липсицй,
Ла чей сърачй ши смерицй,
Чй ла бжрфаший че ле спѹн
Басне ла ей кжнд с' адѹн.
Тоате чей марй кжте фак,
Пентрѹ фалъ къ ле плак.
Нѹ фак пентрѹ ажѹтор,
Сав гжндинд ла вїитор.
Фак с'авъ къ-й слъвеск
Бъснаший че-й лингѹшеск.
Ла кѹрте кжнд плек шн вин,
Бор съ вазъ кѹм съ 'нкин
Оамений мѹлцй каре-й ацепт
Кѹ мжйниле стржнший ла пїепт.
Ей гжндеск къ нѹ-с нъскѹцй,
Чи дин чер де сѹс къзѹцй,
Де а фи порѹнчиторй,
Челор мичй стъпжиторй;
Йр ачей мичй сжнт нъскѹцй,
Нѹмай пентрѹ ей фъкѹцй.

Пе чей мичĭ жĭ сокотеск
Ецермĭ, нъ оамений че тръеск.
Зик към къ ле сънт даторĭ,
Я ле фи лор служиторĭ.
Къ нъмеле къ-с де нĕм бън,
Към вор, пе чей мичĭ съпън.
Фĭе кът де не 'нкъцаţĭ,
Кът негĭобĭ, кът десфрънаţĭ,
Л'е дестъл къ-с нĕм мърит
Днитр'ън сънце стрълъчит,
Д'ън Маркез, Граф лъдат,
Дин вр'ън принцип лъминат,
Ши н'алерг, нъ остенеск;
Чей мичĭ пентръ ей мънческ.
Ничĭ дъпъ цĭинцĭ алерг,
Нĭчĭ ла школлъ 'ндестъл мерг,
Зик къ н'ав че остени,
Лор л'е 'ндестъл а четĭ,
Н'ав атъţĕ требъинцĭ
Ка чей мичĭ де мълте цĭинцĭ,
Ав венитърĭ, пот трăи,
Фъръ д'а май остени,
Ш' днтр'аceстe фъмърĭ фак
Къ чей мичĭ, орĭ че ле плак.

Defăimătorul. (pag. 137—140.)

Дефъймъторъл.

Че лъкръ съпърътор
Е омъл дефъймътор!
Де нимений нъ е юбит,
Е ла тоцĭ несъферит.
Парк' ар фи 'нтр'адинс нъскъцĭ
Нъмай пентръ ръс фъкъцĭ.
Унде мерг, поносъеск,
Метахнĭ алтора гъсеск.
Паркъ сънт фъкъцĭ де мом
Ка съ ръзъ д'ор че ом.
Трĕба лор есте змблънд,
Корбе пăн касе пъртънд.

Ла о касъ кжнд съ дѫк,
Д'ъй де нѫ-с фацъ с' апѫк.
Ай латръ, ай понословеск,
Ржд де ей, шн кихѫеск.
Апой кѫм фѫ́г д'аколо,
Шн съ дѫче джнколо,
Ачеп нѫмай де бжрфнт,
Ржд де каса ч'а фѫцнт.
Л'ал тренлѣ цар кжнд мерг,
Пъ ржс гѫра 'н граб ш'алерг.
Бжрфеск п'ъй дъ ц лъсат
Дин каса каре а плекат.
Ѫнде мерг нпчй кѫм нѫ спѫн
Де вр'ѫн ом вр'ѫн кѫвжнт бѫн,
Чи ла тоцй гъсеск чева
Ш' жнчепе а дефъїма.
Ѯик кѫтаре къ-й ѫржт,
Кѫтаре посоморжт.
Кѫтаре е маїмѫцоѫ
Бърбацилор пъпѫшоѫ.
Кѫтаре е 'нпелътор,
Кѫтаре асѫпритор,
Кѫтаре е нътъръѫ.
Кѫтаре барбар ши ръѫ.
Кѫтаре е нечинстит,
Кѫтаре есте сгжрчнт.
Ши нименѣ 'нтр'ѫн кѫвжнт
Фъръ метахне нѫ сжнт.
Ла марй, мпчй, бътржнй, фъмей,
Ши ла прѫнчй мититей,
Мїй де грешелй ле гъсеск,
Шн дн'нтрег жй клефетеск.
Нѫмай ей сжнт тоцй фрѫмошй,
Чинстицй, ши политикошй.
Тоци с' асѣмън кѫ Ядон,
Ши ла дѫх кѫ Соломон.
Н'ѫ пнчй метахне трѫпецй
Нпчй патиме сѫфлетецй.
Тоцй ш'ѫ спарт оглинда лор,
Сѫ съ се вазъ нѫ вор.

Нѫмай п'алцій въд, привеск,
Латръ дъ ей ши вѫрфеск.
Ζїоа, нолпт҃ не 'нчетат,
Ка кѫнїй ла лѫнъ 'н сат.
Ей прин дефъймаре вор,
Съ-шй арате дѫхѫл лор,
Съ-й лаѫде тоцій къ цїѫ,
Кѫноск п'алцій де-й дескїѫ,
Ши кѫ елоквенцїй аѫ,
Дефинцїй ла тоцій даѫ.
Ямар лор дака гѫндеск,
Ши къ дѫх се сокотеск.
Ястъ женїе а лор
Л'есте ръѫ вътъмътор.
Фѫг тоцій дъ ей, околинд,
Кѫнд жй вѣд ла джнший винд.
Прїетений пъ нимений н'аѫ
Ничй бѫнъ зїоа ле даѫ,
Ничй жи адѫнърй нѫ-й вор,
Тоцій фѫг де визита лор;
Къ тоцій че п'алцій осѫндеск,
Сингѫрй сѫнт кѫм жй вѫрфеск.
Йр челор чинстиц нѫ плак
Съ вазъ п'алцій че фак.

CXCII.

1826.

(8⁰, 304 pagini.)

Лóгїкъ ..... с'аѫ тупърúт де Кир Григóрїе, де кáреле гасте ши тѫлмъчúтъ. Л Бѫкѫрéцій .... л анѫл мѫнтѫйрїи. ѧwks.

Procuvântare.

Прокѫвѫнтáре дин пáртѣ тѫлмъчитóрюлѫй лчéцїй Лóгїче.

.... (pag. 4—8.) Йр лтрѫ лчáстъ вѫрстъ де врѣме, кѫнд чéй де бѫн нѣм коérй ай пáтрїéй рѫмѫнéцій мишкáцій фїінд де

ювирѣ къминѫлѣй стрѣмошеск, аѳ бине войт де а съ фаче преданїе шй цїйинцелор фїлософецй ѧ лимба рѫмжнѣскъ. Кжнд пѫртарѣ де гриже а лѣй дѫмнезеѳ аѳ дърѫйт нолъ пре оун бине крединчос домн, шй стъпжнитору дрепт, шй блжнд, карале ѧ фаптъ аѳ арътат дрептатѣ са, кѫ а рждика ѧ пъсторескѫл скаѳн ал Ѹггровлахїей пре оунѫл дин чей адевъраць патрїщй, пре прѣ сфнцитѫл Митрополит Григорїе. Кжнд рѫвна ачестѫй рждикат пъсторю спре апърарѣ православїей тѫрмей сале аѳ тълмъчит атжтѣ кърцй. Якѳм, зик, атрѫ ачастъ кжрстъ де врѣме, с'аѳ невит шй ачастъ Логїкъ а сфнтѫлѫй Іѡанн Дамаскин, тълмъчитъ дин лимба Елинескъ, де мине чел май жос нѫмит патрїѫт, карале шй де нѫ м'ам кѫноскѫт ѧ депринderѣ алтур дестонничій, дар ѧ трѫдирѣ кърцилор лимбїй патрїей, кѫ сацїѳ ам петрекѫт. Дечй ѧкъ май денайнте цїйинд ѳѫ, къ оунїй дин даскълїй алтур лимбй, поате де вре ѡ патнмъ ръпиндѫ-се, нѫ лиѱеск а зиче, къ кѫ непѫтинць наште а съ мѫтѫ фїлософїа шй ѧ лимба рѫмжнѣскъ, пентрѫ съръчїм зичерилор шй а нѫмирилор, ам пѫс тоатъ wсжрдїа де ам тълмъчит шй пре чѣле май нелесничосе граюрй шй нѫме, пъзинд де апропе пре целѣчерѣ тълмъчирїй, пентрѫ ка съ ръмже грешитъ шй дешартъ пърѣрѣ ачелора, шй съ се арате прин лѫкрѫ доведит, кѫм къ тоате лимбиле фъръ wсебире сжнт ѧдъмжнатече ла тоате цїйинцеле. Къ май мѫлт плаче Мѫселор а ворбй ѧ фїеце каре нѣм кѫ лимба лѫй, декжт кѫ алта стреинъ, фїйинд къ нѫмай лимбл патрїей наште дестѫлъ а лвита пре чей че дорѣск а ле цй, спре а ле лвъца кѫ деслѫшире, шй кѫм къ фъръ лимба патрїей нѫ нѫмай пѫцин фолоситоаре с'аѳ артътат школеле шй кърциле, чй шй фъръ нйчй оун спорю. Нѫ наште дар ѧдоѧлъ а нѫ фй ашѧ. Кѣчй ѧ кжтъ врѣме нѣмѫриле Єѵрѡпїй нѫ бъгѧ ѧ сѣмъ лимба са чѣа че съ ворбїѧ, ерѧ Мѫселе ѧкисе ѧ мънъстирй шй ѧ палатѫрй, нѫмай ла ачѣа карїй авѣ врѣме шй мижлоаче, ка прин лимба латїнѣскъ съ ле къцинце. Йр дѫпъ че аѳ кѫноскѫт пагѫба, карѣ оурмѧ ла wбще дин причина ачаста, аѳ ѧчепѫт фїеце каре нѣм а-ш ѧподоби лимба са чѣ ворбитоаре, шй а съ апропїѧ де фїлософїе. Дечй динтрѫ лчастъ оурмаре с'аѳ фъкѫт акѫм аколѡ цїйинцеле де wбще, шй съ фълеск прин тжргърй, прин пръвъліи, принтре мецери, прин табере, шй прин тоате брѣслеле. Ѧчестѣзе дар де акѫм ѧнайнте сфїмла ачѣа, карѣ съ причинѫ нолъ, саѳ дела даскълїи алтур лимбй, карїй прекѫм ам май

зи́с, не ѧдъръкнѣ пентрѹ кѫцинѓѹл лѹ́р, са́ѹ дела чѣ́й че ѧва́цъ кѫ́те чи́нчѣ шасе франціозеи́й, са́ѹ ша́пте шѹт еллине́цй, шѝ ѧда́тъ съ оумфлъ, къскѫ́нд гъ́риле спре а-ш дефънма́ лѝмба са́ чѣ де па́трїе, фъ́ръ а сокоти́ къ пре шрй чѣ́ мецешъ́г шѝ пре шрй чѣ́ цїи́нцъ, врѣ́мѣ ле крѣ́це шѝ ле мъръ́це, кѫ́нд некѹрма́т съ пъ́н ѧ лъкра́ре.

(pag. 11—14.) Къ́тръ ачѣ́стѣ трѣ́бѹе съ цѝм, къ нъ́меле, Ло́гїка, ѣасте гла́с елли́неск ка́ре мъка́р къ аре шн алте ѧсемнѣ́рй, ѧсъ до́аш сѫ́нт май алѣ́се, адекъ гѫнди́рѣ, шѝ спъ́нерѣ. Шѝ пре амѫ́ндо́аш ле ѧдрептѣ́зъ Логїка, кѹ а фа́че ача́ста, ка гѫнди́рѣ но́астръ съ се потривѣ́скъ кѹ лъкрѹ́рile, ѣар спъ́нерѣ, са́ѹ кѹвѫ́нтѹл че́л де афа́ръ съ се потривѣ́скъ кѹ гѫнди́рѣ. Дечѝй Ло́гїка ѣасте мецешъ́г че ѧва́цъ пре ми́жлокѹл де а ѧдрептà ми́нтѣ дин ли́ѱе, пре лъкрѣ́риле са́ле чѣ́ле ѧчепътоа́ре, шн аша́ съ се съвѫршаскъ, ка съ по́атъ а съ сѹ́и ла кѹноцѝнца чѣ́ адевъра́тъ а лъкрѹ́рилшр, шѝ ла ѧпъртъшѝрѣ лшр. Чѝ фїи́нд къ ѧчепътоа́реле лъкрѣ́рй чѣ́ле май алѣ́се але ми́нцїй сѫ́нт па́трѹ кѹ нѹ́мърѹл, дре́пт ачѣ́а пентрѹ ѧторсътѹ́риле ла ачѣ́сте па́трѹ лъкрѣ́рй але ми́нцїй, ка́ре сѫ́нт а съ фа́че де дѫ́нса, атѫ́тѣ пъ́рцй пот а съ ѧсемна́ дре́пт. Ѧ чѣ́ динтѫ́ю динтр'ачѣ́стѣ съ кѹпри́нде пентрѹ іде́й, са́ѹ ѧкипѹи́рй, адекъ, пе́нтрѹ го́ала кѹпри́ндере а ми́нцїй. Ѧ чѣ́ де адо́аш пентрѹ ачѣ́лѣ, ка́ре фа́к ла жѹдека́тъ. Ѧ чѣ́ де а трѣ́а, пе́нтрѹ ачѣ́лѣ, ка́ре ка́ѹтъ ла кѣ́рсѹл жѹдекѣ́цїй. Ѧ чѣ́ де а па́тра, пентрѹ ачѣ́лѣ, ка́ре ка́ѹтъ ла шрѫндѹи́рѣ кѹноцѝнцилшр; де оунде алтъ но́ашъ хотъръ́ре ръса́ре ла Ло́гикъ, адекъ, ѣасте мецешъ́г, ка́ре дъ ре́гѹле кѹ деслѹши́ре, шѝ де а причѣ́пе кѹ алѣ́цере, де а жѹдека́ дре́пт, де а сокоти́ кѹм съ ка́де шѝ а ѧподоби́ кѹноцѝнциле кѹм съ кѹви́не. Ѧкѹ́м да́р кѫцй вшр фѝ ѧцеле́пци шѝ кѹ дрѣ́птъ сокотѣ́лъ а минцїй, нѹ́ мъ вшр мѹ́стрà, къчѝ н'ам тълмъчѝт вре ш Ло́гїкъ дин чѣ́ле кѹ адъшцѝрй але че́лшр но́й, цїи́нд къ шѝ ачѣ́цй но́й, де нѹ́-ш аскѹцїà ми́нтѣ кѹ арчѣ́реле че́лшр векй, нѹ́ ар фѝ изводи́т афлъриле че ав скóс. Ли съ дъ ѧкъ а цѝ къ дѹ́пъ рѫ́вна чѣ́ бѹ́нъ а прѣ сфѫнцїи-са́ле пърінтелѹй Митрополі́тѹлѹй че ав арътà́т спре а съ депри́нде пре́ѫцїй ѧ до́гмеле правосла́вничїй но́астре кредѝнце, алтъ Ло́гїкъ май кѹвїинчо́асъ шѝ май кѹ бѹ́н нѹ́ме ла Θеѫлогі́е, декѫ́т а сфѫ̀нтѹлѹй Іѡа́нн Дамаскѝн, н'ам гъси́т. Шѝ пентрѹ ачѣ́а ам шѝ тълмъчѝт-ѫ, рѹгѫ́ндѹ-мъ тѹтѹ́рор кѹ кѹчері́е, ка шрй че грешà́лъ вшр гъсѝ ѧтр'ѫ́нса, са́ѹ ла кѹвинте, са́ѹ ла нѹмѝрй, са́ѹ ла зѝ-

чер҃й съ ѧдрепт҃кзе кѫ нимъ блѫндъ, цїйнд къ нѫмай оунѫл дмнезѣ҃ѫ ѥсте фъръ грешалъ.

(pag. 15.) Ѧтр'ачѣст нѫмър де шапте адекъ ѧ вѣкѫл ал шаптелѣ сѫѫ ѧ сѫта а шаптѣ, с'ѫѫ лѫат фрѫжеле шблъдѫирїй църїй ноастре дин мѫйнле стрейнилор, ши с'ѫѫ дат пъмѫнтѣнилор, де кътръ прѣ пѫтѣрника ѧпъръцїе а Цариградѫлѫй де акѫм, ѧкрединцѫндѫ-се ачѣсте фрѫже ѧ мѫйнле прѣ ѧнъл-цатѫлѫй нострѫ домн, бине крединчосѫл, шй юбинторюл де Хс. Григорїе Гика Воевод, оунѫл дин чѣй алѣшй ай ѧшнрѫирей веститѫлѫй нѣм ал вѣкилор домнй Гикѫлѣцй, лѫкрѫ кѫ адевърат врѣдник де бъгаре де сѣмъ, каре мъ ѧдѣмнъ а асемънд цара ачаста, кѫ оун пѫю де пасъре, каре фъкѫнд ненѫмъратѣ ѧвѫрколирй, ѧ микшобара сферъ а зъмислирїи сале, ѧ чѣ де пе ѫрмъ съ спарце геѫачѣ ей, ши есе пѫюл ла лѫминъ, шй ла трацерѣ а аерѫлѫй чѣлѫй слобод, шй причинѫнторю де вїацъ, шй кѫ ѧчѣтѫл, ѧчѣтѫл крескѫнд съ бѫкѫръ, ши чирикъѣце ѧпрежѫрѫл майчїй сале. Съ май асѣкмънъ Цара Ромънѣскъ, шй кѫ пасърѣ, каре съ нѫмѣце Фининѯ, каре дѫпъ чѣ съ ѧвекѣце, шй воѣце а съ май ѧтинерй, адѫнъ грѫмадъ де гътѣже оускате, шй стѫнд дѣсѫпра лѫр ѧ припекѫл собарелѫй, фѫлфже кѫ арипиле сале пѫнъ съ-шй апрйндъ флакъръ, шй ардѣ ѧ-прѣѫнъ кѫ гътѣжиле пѫнъ ръмѫне ченѫша, апой дин ченѫша ачѣѫ зъмислйндѫ-съ съ фаче ѫръш кѫм ѧѫ фост, шй кѫ вѫрста лноитъ. Ѧшѧ с'ѫѫ ѧтѫмплат ши Църїи ноастре ѧтр'а шаптѣ сѫтъ де ани а начѣлничїей Домнилор. Къ дѫпъ, атѫта пръпъдѣнїй шй фокърй, шй ѧтоарчере ѧ ченѫша сѧ, ѫръш с'ѫѫ зъмислит дин ѧсъшй ченѫша ей, шй фъръ нъдѣжде скътърѫндѫ-шй гїѫачѣ, ѧѫ ешит ла аер слобод. Требѫ дар ка ѧтр'ачѣстъ а шаптѣ сѫтъ де ани, съ мъ ла лѫминъ, шй оун лѫкрѫ нѫѫ каре н'ѫѫ авѫт лимба Ромънѣскъ пѫнъ акѫма. Дечй ачѣст лѫкрѫ, ѥсте Логїка ачаста, карѣ ка ѡ фѫнтѫнъ кѫ дѫлче шн лимпеде ши ръкоритоаръ апъ, с'ѫѫ деспетлѫйт (!l. -печет-) шй с'ѫѫ пѫс лнайнтѣ чѣлѫр че ѫвр биневан а съ адъпа динтр'ѫнса. Прїимицї-ѡ дар кѫ драгосте, шй вецн кѫнѫѫце ѧ фаптъ фолосѫриле ей. Къ кѫ сѫнт ал тѫтѫрѫр ѡсѫрдник аскѫлтъторю:

Григорїе смерйтѫл Єпіскоп ал Ѧрцешлѫй.

CXCIII.

ca. 1830.

(Ms. Acad. Rom. Folio, II nepaginate + 854 paginĭ paginate.)

Пилде, повѣцоуірі, і кѹвінте адѣвѣрате, шѫ повеці адѹнате дѫ дѹмнѣлоу дворнікоу Іордаке Голескоу, фіоу рѫпосатоулоі баноу Радоу Голéскоу.

Prietenul cel adevărat. (pag. 797—798.)

Повесте де жнѣцъторъ.

Ѹн пърінте врѫнд съ жнéце пъ копілоу съѹ, пъ лѫнгъ чéле л'алте, съ кѹноаскъ шѫ ла прієтені, ъі дете слобозéніе съ съ плімбе прін орáш, шѫ съ фáкъ кѹноцінцъ кѹ тóци, ка съ поатъ добѫндí мъкар ѹн прієтен нѹмаі. Дóпъ кáтъ-ва врéме, врѹ съ áфле дáка фіюл съѹ а пѹтѹт добѫндí вре ѹн прієтен; ъл кемъ шѫ-л жнтребъ, дъ а добѫндít вре ѹн прієтен. Копілоу ъі зíсе: маі мѹлт дъкѫт кѹ чінзечі м'ам жмпрієтенít. Пърінтеле ъі зíсе: „тóкі фъкѹт прієтен ал лор, оаре вре ѹноу дін ієі с'а фъкѹт прієтен ал тъѹ?“ Ієл непрічепѫнд че-л жнтрéбъ татъ-съѹ, зíсе: „ам къцігáт пíсте чінзéчі дъ прієтені, кѹ кáрі зíоа шѫ ноáптѣ мѫнкам ші бѣм кѹ ієі.“ Татъ-съѹ жм (! l. жі) маі зíсе: „кѹм фътоу міеѹ! ієѹ жнѣтрѫнíі, шѫ нѹ пѹтѹю добѫндí маі мѹлці прієтені, дъкѫт ѹноу, шѫ тѹ аша дъ кѹрѫнд пѹтѹші добѫндí атѫцѣ прієтені? нѹ кѹм-ва вор фí прієтені дъ мáсъ, пентрѹ къ ле даі мéсе, кам адéсе орі?“ Ба нѹ, рѣспѹнсе копілоу, ъм сѫнт прієтені бѹні, адъвъráці шѫ кредінчóші. „Ей бíне, зíсе пърінтеле, ía съ-і жничеркъм“. Шѫ нѹмаі жндáтъ тъіеѣ ѹн порк шѫ-л пѹсе жнтр'ѹн сак шѫ зíсе: „ía ачéст сак ла спінáре, шѫ дѹ-те áстъ сѣръ пъ ла тоці прієтенíі тъі, ла кѫте ѹноу, ѹноу, шѫ зí-ле, къ гълчевіндѹ-те кѹ ѹн фечóр дъ боєр máре, тѣ лѹат мъніа, шѫ ловíндѹ-л л'аі оморѫт, шѫ л'аі пѹс жнтр'ачест сак, шѫ те родгъ съ-ці ажѹте, ка съ аскѹнзъ шѫ пе морт шѫ пе тíне, пѫнъ ва трече че-ва врéме съ нѹ те áфле татъл копілоулоі. Копілоу лѹъ сакоу ла спінáре, шѫ съ дѹсе ла ѹноу дін прієтенíі лѹі, че-л сокотѣ маі кредінчос, шѫ-і спѹсе, кѹм ъл жнѣцáсе татъ-съѹ“. Прієтенoул ъі зíсе: „фѹці д'ачí небѹнѹле, шѫ блестематѹле, че еі, пентрѹ ѹноу ка тíне,

съ íнтрꙋ шѫ ѥꙋ жн фок? кꙋм аі фъкꙋт аша съ шѫ паці". Копілꙋл фꙋцí дъла ѥл, жнтрістáт шѫ кꙋ маре мѫхнíре, шѫ съ дꙋсе ла ал дóілѣ, дар шѫ дела ачéла асéмене гонíре добѫндí, кꙋ маі марі жнфрікошѣрі; пъ тоці д'аржндꙋ ъі жнчеркѣ, шѫ ла нічі ꙋнꙋл нꙋ гъсí скъпáре. Шѫ жнторкѫндꙋ-съ жн апою спꙋсе тътжне-съꙋ. Татъ-съꙋ ъі зíсе: „він-о акꙋм кꙋ мíне, съ мерцем шѫ ла приétенꙋл мѥꙋ. Съ дꙋсеръ шъ спꙋсеръ приєтенꙋлꙋі съꙋ, жнтжмплáрѣ че-і с'а жнтжмплат, дъла фíꙋл съꙋ, рꙋгжндꙋ-съ съ-і ажꙋ́те а скъпа дъ педѣ́ѱъ. Прие́тенꙋл жндатъ ле зíсе: „лъсаці пъ морт áічі, шѫ-л вою жнгропа ѥꙋ прін аскꙋ́нс, ѩр воі дꙋчеці-въ ла мошѫ́ѥа мѣ, шѫ шъдеці аколо́, пжнъ съ ва потолí ачѣ́стъ вóрѣъ". Ятꙋнчі пърíнтеле дъскоперí приєтенꙋлꙋі съꙋ, жꙋкърєа че а фъкꙋт, ка съ жнчéрче пъ приєтенíі фíꙋлꙋі съꙋ; шѫ зíсе кътре фíꙋл съꙋ: „астфел дъ приєтені, съ те сілеці съ добѫндéці". [кꙋноаце-ці акꙋм приєтешюгꙋл чел адъвърат.]

Poliţaĭul cel înţelept. (pag. 798.)

Ꙋн негꙋцътóр мергжнд ла ꙋн тѫ́рг, шѫ непꙋтжнд лꙋа́ асꙋпра лꙋі тоці бани че авѣ́ кꙋ ѥл, лъсѣ́ бани жнтр'о пꙋнгъ ла ꙋн прие́тен, пжнъ съ ва жнтоарче дін тѫ́рг. Жнторкѫ́ндꙋ-съ черꙋ бани дъла приєтен; ѥл тъгъдꙋí, къ нꙋ ѥа дат нічі ꙋн бан, шѫ жнчепꙋ а шѫ-л окърѫ́ шѫ а-л чертá згорніндꙋ-л (!) афáръ. Негꙋцъторꙋл мерсе жндáтъ ла поліціе, шѫ арътъ чеѥа че і с'а жнтжмплат; поліцáрꙋл ъл жнтребѣ́, дъ а лꙋáт дъла ачéла вре ꙋн жнскріс, сав дъ аре вре ꙋн мáртꙋр? Ѥл ръспꙋнсе, къ нічі жнскріс н'а лꙋат, пентрꙋ къ с'а жнкреднцат жн приєтешюгꙋл лꙋі, шѫ нічі мáртꙋр áре, къ жн кáсъ нꙋ маі ѥрá нímені алтꙋл. Поліцáрꙋл трімісъ дъ граб шѫ кемѣ́ пъ ачéл прие́тен, шѫ жнтребѫ́ндꙋ-л, че а фъкꙋ́т бани? ѥл тъгъдꙋí кꙋ тóтꙋл, зікѫ́нд, къ нічі ꙋн бан нꙋ ѥа дат. Поліцарꙋл ъі зíсе: „дака нꙋ цѣ дáт нímíк, скріе ла невáстъта акáсъ, съ-ці трíміцъ пꙋнга кꙋ бáнíі, че цѣ дат ачéст ом". Ѥл нꙋ врѣ съ скріе. Ятꙋнчі жнцълегжндꙋ-съ къ (е) бънꙋáлъ, ъл сілí дъ вóіе дъ невóіе шѫ скрíсе скрісоарѣ. Кꙋм о трімíсе ла невáста лꙋі, невáста нꙋмаі де кѫт ъі дете бꙋнга (! l. пꙋн-) кꙋ бáнíі. Шѫ аша съ дъскоперí фꙋртішагꙋл. [ведеці міжлоаче дъ поліцáр фъръ нічі о бътáіе.]

Orbul cel isteţ. (pag. 827.)

Історіоарѣ.

Ѹн орѣ авѫнд чінчі сѹ́тѣ дъ га́лбені, шѫ нелвѫнд ѹ́нде съ-і пъстре́зѣ, ла жнгропат жнтр'ѹн колц ал грѣдінеі. Вечінѹл съѹ̀ възѫндѹ-л, а вені́т ноа́птѣ́ шѫ ла́ѹ́т. О́рвѹл а до́ол зі черчетѫ́нд аколо́, нѹ̀ гъсі́ бані, шѫ̀ бъиѹ́інд пъ вечінѹл сѣ́ѹ, съ сокотѣ́ кѹ̀ че мецешюг ар пѹтѣ́ съ-ш гъсѣ́скъ бані. Ѩша́ кемѣ́ пъ вечін, шѫ̀-і зісе: „Дра́гъ! а́ш врѣ́ съ бі́не воецн съ-м даі ѹн сфат. Ѩм о мі́ѣ дъ галбені, карн дѹпъ моа́рѣ́ мѣ́, воѣск съ-і лас дѹмі-тале, дін каре чінчі сѹ́тѣ ѩм жнгропа́т аічі жн ко́лцѹл грѣдінеі, ѩр чеі-л'алці чінчі сѹ́тѣ, ѹнде зічі дѹмнѣ́-та́ съ-і пѹю, ка съ нѹ̀ не-і ла чіне ва?" Вечінѹл сокотінд къ адевъ́р ъі спѹ́не, шѫ̀ гѫндінд ка съ-і фѹ́ре, шѫ̀ пъ ачеа́, ъі зісе: „Ма́і бі́не съ-і пѹі тот ѹ́нде аі пѹ́с шѫ̀ пъ чеі-л'алці". Шѫ̀ аша ме́рсеръ ла ло́кѹл ѹ́нде ъі жнгропа́се. Вечінѹл жндатъ пѹ́се ачеі чінчі-сѹ́тѣ дъ галбені, ла локѹл дъ ѹ́нде ъі лѹ́а́се, ка съ жнша́ле пъ орѣ, къ дъ аколо́, німені нѹ̀-і ла. О́рвѹл кѹм къѹтѣ́, шѫ̀ гъсі́ бані ла лок, ъі лѹ́ѣ зікѫнд: „Бо́гда-про́стѣ! къ кѹ̀ о мінчіо́нъ ъм гъсію бані че мієі фѹрасе."

DIALECTICA.

1. Muntenia. (Vălenĭ de Munte.)

GLIGORE M. JIPESCU: Opincaru cum ĭeste şi cum tribuĭe sĕ hiĭe săteanu. Scriĭere 'n limba ţĕranuluĭ muntĭean dă .... Bucureştĭ. A. Grecescu. 1881.

(8⁰, 161 paginĭ.)

(pag. 48—51.) Hine, prăseşte soĭurĭ bune, hărăneşte ţeapăn, însănătoşază-le şi nu-ţĭ maĭ bate ghitili cum am prins dă veste că facĭ. Tu le chinuĭ şi ele te scot din hârtoapă. Este? Ce aĭ tu cu dobitoacili? Nu doar că ele au minte şi graĭu? Ce ştiĭe ghiţelu, junicea, mânzatu, tauru, gonitori, juncani, vacili, buhaĭu şi boi, dă beldiea ta! Nu cumva cârlani, mânji, armăsari, telegari, jugani şi măcar uţupinili din lumea lu Dumnezeu, cu d'adinsu te dau dă şugubină? Ce-ţĭ pare maĭ blând, maĭ plăpând ca oiţili, berbeci, mĭeoarili, batali, târţii, cârlănaşi, mĭei, mĭelili tărcuşi şi tărcuşe, mărgelaţĭ şi mărgelate, buzaţĭ, buzate, oachĭeşĭ, oachĭeşe, plăghiţĭ, plăghiţe, pistruieţĭ, pistruĭeţe, rucărelĭ, rucărele, bucălăĭ, bucăliţe, cĭuţĭ, cĭute, cornuţĭ şi cornute, belĭ şi bele? Păĭ, cum aşa, nicĭ mânzărili, nicĭ fătătoarili, nicĭ sterpili nu-ţĭ plac? Ce urăştĭ plecătorili, sugari şi sugărili? Da lâna stogoşă, ţurcană, seină, neagră, albă, târcavă, miţili şi codina; mulsoarea, sugăritu, 'nţărcatu şi aplecatu, nu-ţĭ aduc nicĭ un căştig? Da brânza lor, laptili, caşcavalu, janţu, colastra, jântiţa (cocârţa), urda, caşu dulce şi salamura ce foloase nu ţĭ-ar da, d'aĭ cunoaşte bine cum să 'mprăsileşte oaĭa? Căşăria, bacĭu, hĭerbătoarea, 'nchĭegătoarea, crinta, răvar, mânători, sterpari, mânzărari, cârlănari, stricurătoarea, găleţili, cupili, comarnicu, târla, strunga, toţĭ şi toate ar hi 'nsufleţite dă ighirea tea, când te-ar zări vinindă la stână pă munte, mititeluţ, cu plosca la oblâncu caluluĭ, cu gluga pă după gât şi cu legume 'n dăsagĭ, suindă

haĭdea, haĭdea pă coastă, dând dă vale pân bungeturĭ, pântre colţĭ şi ĭeară işindă la ochĭurĭ dă poĭeniţă, înainte apoĭ pân pădurili bătrâne ca stana de pĭeatră a dăpă crestili colţilor muntoşĭ! E dă mare laudă şi trebuinţa cere să aĭbă rumânu la bătătura luĭ şi armăsar dă sămânţă pĭetros, vânos, voĭnic, şi taur la vacĭ marĭ, cĭolănoase şi alese de prăsilă, şi berbecĭ bunĭ dă lână, cu coada lungă ne 'ntorşĭ şi lunganĭ la trup, bunĭ la 'mpărechĭerea cu mutili lor oiţe. Acuma aĭ numa neşte boambe, boaĭte dă boĭ, la jug. Sâmbotin o hi dă şapte ghiţeĭ şi zorilă dă v'o nouo. Miĭe mĭ-ar plăcea să te văz cu cireadă de ghite, să le daĭ nume dă ţară ca: bolocan, mărtin, lunaĭu, mĭercurea, joĭea, vinerea, duma, plăvan, ghĭorea, oprin, grosu, măgurean, codalb, - codălbĭel, tărziĭea, mocan, murgocĭu, galben, pădurean, ruşeţu, rusu, găitin, porumbĭel, boĭean, cercel, balan, mândrilă, brebea, medelea, cerbu, prilea, buzilă, ţintea, breazu, floriean; şi vacilor să le zicĭ: cercelica, mândriţa, furnica, frumoasa, lunăĭca, mărtina, mĭercureana, mĭercana, joĭeana, vinerica, -sâmbotina, dumana, bălaĭca, brânduşa, ruşita, codălbiţa, murgana, ghiorica, pădurica, prilĭeana, ĭepura, florilĭea, mĭerliţa ş'altele. Şi să-mĭ urcĭ şi să-mĭ plimbĭ turma şi cireada, cum fac mocani, pă munţi dornicĭ dă omŭ şi dă ghite, de la Sân-Ghĭeorghĭe până 'ntre Stă-Mării, unde dându-le sare la timp, adăpost şi mâncare la soroc, să mi le porneştĭ dă vale, pepene dă grasc. Eară plugu, nou, uşor, lucrat în hĭer rumânesc să hiĭe gata la arătura luĭ, şi sămânţa plină pentru bucate şi s'aĭ aratu, la timp să-l facĭ. Dacă d'astea nu să poate căpătui hiĭe-care rumân, atuncĭ stăpânirea să 'ndatoreze satu, plasa, plaĭu şi judeţu a-'şĭ căpui şi căpăta prăsitorĭ şi sămânţa, pântru ghitili şi holdile satilor. Dulceaţa adunată dă la ghite, lâna şi carnea lor, vere Moţăilă, ţĭ-ar umfla buca feţi, şi ţiĭe şi tutulor sătenilor ĭubitorĭ dă ghite şi dă pasărĭ, şi chimiru tău ar găfui înţesat, dă sute şi dă miĭ dă galbinĭ din vinitu dobitoacilor marĭ şi frumoase, din lâna ţesută, din pĭeĭ, din opincili argăsite şi din rodu osteneli. Că ghita, hĭara sălbatică, pasărea, leu, pisica, câĭni, peştili, gângăniile toate, tot hiinţe sânt ca şi omu. Dobitocu simte, 'l doare, să 'ntristează, să posomoraşte şi vorbĭeşte 'n limba luĭ, da n'o cunoaştem noĭ. Ghita ĭubĭeşte, fată, ărăneşte, o ustură d'o baţĭ, să bolnăghĭeşte, 'mbătrănĭeşte, să usucă: adică umblă, mănâncă, doarme, dăpune, ţine 'n burtă, toate le face ca omu. La ce dar le bajocorim, le omorâm şi le stingem din bătaĭe? Uni 'nvăţaţĭ marĭ au scris, că nu e bine să mănânce omu carne;

cum şi fac mulţĭ. Adăvăru e, că multă carne n'aduce sănătate. Da la boală, la o bătăliĭe, la lucrătorii marĭ, la foamete, la 'nchiderea oamenilor în cetăţĭ, cum trăĭeştĭ, dă n'o hi nicĭ carne? Bună hire aĭ, hine, că ţii la ghită ca şi la copii tăĭ şi te aĭ îndrăci, când ţi-ar zice un căscăund: moară-ţĭ bouleni! — Dă ţĭ-o ajuta sfăntu, s'aĭ târlă, cireadă şi turme, să facĭ ca ardeleni trecătorĭ pă la noĭ; dânşi au măgarĭ încărcaţĭ cu târhatu pă eĭ, au dichisurĭ şi ghitili ocolite dă câĭnĭ, ăĭ maĭ curaţĭ prietenĭ aĭ turmilor, păzitorĭ şi duşmanĭ juraţĭ aĭ hĭarilor sălbatice. Câĭnilor, căţelilor să le puĭ nume ca la aĭ mĭeĭ: pârjol, ghiocel, breazu, lăbuş, urseĭu, corbea, leu, pinţa, zalinca, cĭesara, braĭca, lupeĭ, lucea, grivu, dudaş, haĭducu, roşca, bălanu, bucălău, dolfa, căruntu, grozea, gruĭu, gândacu, scurtu, urechĭatu, tămădău, scânteĭe, moşoroĭu, griveĭu, puĭca, ghidan, cazac, luĭcă, vidra, burcoj, ş'altele numirĭ dă drăguleţŭ.

(pag. 114—116.) Năşicule, mĭ-e cam ruşine, da te-aş întreba d'o vorbă: să hiĭe ghĭavolu pă pământ? Aşĭ, hine, tacĭ că te râd şi copiĭ, dă te or auzi! Necuratuluĭ ĭ maĭ zic rumâni, îl policresc: naĭba, aghĭuţă, dracu, ucigă-l-viderea, cornea, ucigă-l-toaca, diavolu, idolu, ucigă-l-tămâia, satana, spurcatu, ucigă-l-crucea, întunicatu, nodea şi codea. Închipuire numa este că ar hi diavolu pă lume hine. Nu crede toate alea. Rumânu 'şĭ 'nchipuĭe că hiĭe-care om poartă pă umere un ânger ş'un drac. Dracu — hiĭe dăparte d'ăst loc — dă pă umăru stâng, învaţă pă omu dă rău, ca să intre în ĭad pă lume ailantă; ângeru dă pă umăru drept, sfătuĭe pă rumânu dă bine, să intre la raĭu cu mâĭnile 'n şolduri. Că dracu crapă, când facĭ bine. Că un rumân e slab dă ânger. Că e dă bine să hiĭ stângaciu, ca să 'mpuşcĭ pă dracu. Că necuratu umblă cu tichiĭe şi că să te păzeştĭ d'a te juca cu tichiĭa draculuĭ. — Raĭu, fătu mĭeu, şi ĭadu sânt numa pă lumea astă. Domniĭea sufletuluĭ omuluĭ netulburat, nemâhnit, şi sufletu dă fămeĭe aleasă şi cu simţirĭ înalte: asta ţĭ-e raĭu; afundarea 'n nelegĭuirĭ groaznice şi negre, ĭeacă-ţĭ ĭadu! — Că dracu nu face nicĭ pomenĭ, nicĭ punţĭ, nicĭ uşĭ dă biserică. Că uni l'a văzut şi că p'un drac îl creştea o cocoană în sticlă şi-ĭ da lapte dă mânca. Că d'o va Domnu cu omu, dracu ĭ ĭese 'nainte cu colacĭ. Că dracu ĭe spărgător dă case. Că un rumân are pă dracu. Altu dă dra-

cilor pă om. Că ĭe, cine ĭe spânu, a mâncat din pomana draculuĭ. Că l'a dus unde a 'nţărcat dracu copii. Dracu ştiĭe, da el nu. Că muĭerea a 'mbătrânit pă dracu cu dăscreţirea unuĭ hir dă păr. Că dracu să dă 'nlăturĭ din calea fărmecătoari. Că pă dracu l'au zărit oamini ca o nălucă, ba ca o mogândeaţă, ba că ĭera cu coarne, ba că şedea în casă pustiĭe cu spahiili (! l. stah-), cu muma păduri, cu joĭmăriţa: toate baţagoniili astea sânt scoase dă ăl dă n'are dă lucru! Da pântru aducerea aminte dă ĭele ĭe dă folosŭ a să păstra, ca să să vază copilăriĭea vacurilor trecute.

Miĭe încă-mĭ spunea un hătru dă moş, c'a auzit şi el pă străbunu luĭ, că ar hi jucat la nunta draculuĭ. Adicăti-le că dracu şĭ-aduse aminte într'o zi dăpă ploaĭe, să să 'nsoară, să-şĭ ĭea o muĭere şi să facă fete, să le mărite şi pă gineri luĭ să'ĭ ducă în pustiu loc împreună cu dânsa. Aşa îşĭ luă pe nedreptatea dă fămeĭe cu care făcu şapte fetişcane; şi ălĭĭ d'întâĭ i ĭera numili: trufiĭea şi o măritâ dăpă oameni ăĭ marĭ. A d'a doua ĭera scumpetea şi p'aĭa o dete dăpă poporu dă rând. A d'a treĭa ĭera 'nşelăcĭunea şi o căsători cu ţăranĭ. A d'a patra ĭera pizma şi o măritâ dăpă meşterĭ. A d'a cincĭea ĭera făţăriĭea şi o măritâ dăpă feţili bisericeştĭ. A d'a şasea ĭera 'nălţarea şi o trimise 'n muĭerĭ. A şaptea ĭera curviĭea şi p'asta nu vru s'o însoţĭească, ci o ţinu 'n casa dânsuluĭ şi căruĭa ĭ tribuĭe, intre acolo şi-ĭ ĭeste ginere moştenitor. Asta n'am maĭ auzit'o. Drac flăcău, drac însurat, drac socru, drac bătrân. Vorba ăluĭa: fă cruce mare, hine, că ĭe dracu bătrân! Ca să să ducă pomina maĭ va să scoaţă rumânu vorbă că dracu s'a popit! Sânt multe credinţe fără temeĭu, dăşarte dă adăvăr, rămase rătăcite pân mintea noastră, dân vechime.

(pag. 117.) Uni băznesc, hine, că ursu a fost fecĭor dă popă, şi că vrând să speriĭe pă Maĭca-Domnuluĭ, când trecea p'o punte, s'a pus în labe; dânsa văzându-l s'a cutremurat şĭ-a scăpat vorbili astea: aşa să rămâĭ, adică în patru picĭoare şi că d'atuncĭ aşa ĭe. Că aricĭu ĭera voĭnic cu barba mare, când urzĭea Dumnezeu pământu şi chĭemându-l să-ĭ ţiĭe dă ghemurĭ unu dă urzĭeală ş'altu dă bătătură, aricĭu s'a 'nhĭorat dă faţa Domnuluĭ, ş'a scăpat un ghĭem dân mână; din astă pricină dân lat şi şes ce ĭera să hiĭe, s'a scovârdat şi s'a prefăcut în măluşteanurĭ, văĭ, văgăunĭ, colnice, piscurĭ, munţĭ, râpĭ, mătcĭ şi Dumnezeu ş'a necăjit şi l'a blestemat să rămâĭe ghĭem, ş'aşa stă d'atuncĭ. Că

pă păĭanjăn să 'l omorĭ, dacă ţĭ ĭe voĭea să-ţĭ ĭerte Marĭĭea-Fecĭoară 7 păcate, pântru că s'a prins, care dân doĭ o ţese maĭ subţire, şi a ţesut secu dă păĭanjăn o pânză (mreajă) d'o maramă, dă nu te saturĭ, mirându-te. Astea ş'altili sânt poveştĭ bune la şezătoare, seara; sânt vorbă dă clacă — să vorbim, să n'adormim — istorĭ dă glumă şi parascovenĭ, pântru ca să treacă timpu şi urâtu.

---

2. Ţara Haţeguluĭ.

(Comunicat de D-nu Ar. Densuşianu.)

Vulpea firoscoasă.

Intr'o viĭniă părăjinită îşĭ făcusă culcuşul o vulpe. Acolo fătasă şâ crescusă maĭ multĭe rândurĭ ghe puĭ. Stăpânul viĭnĭĭ ĭera un perghe-vară, care aştepta să-ĭ dăĭe şineva mură în gură. În totĭe verile să tot socotĭa, cum să-şĭ lucre viĭnĭa, dară nu puĭnĭa mâna să facă ĭnimic. Viĭnĭa să părăşiĭnia ghin şe în şe.

Şeĭ ghin urmă puĭ aĭ vulpeĭ să făcusă căţălandri, şâ înşepusără şâ ĭeĭ a sări ghin culcuş. Într'o zâ unul ghin puiĭ ghe vulpe zâsă mumiĭ lor: Mamă! nu-ĭ biĭnĭe ghe noĭ. — Dară ghe şe mă? întrĭabă mumă-sa. — Auzâĭ pă stăpânul viĭnĭĭ, răspunsă căţălandru ghe vulpe, zăcând: mă! da şe mare a crescut dudaĭu hăsta! Săptămâna veĭnitorie, pun să-l săpe.

Taşeţĭ ghin gură, şâ căutaţâ-vă ghe trĭabă, zâsă vulpea ha bătrână, cunosc ieu biĭnĭe, şe sculă-ĭ stăpânu viĭnĭĭ.

Vara trecu şă nu să săpă nişĭ o portată ghin viĭniă.

În vara următorĭe, căţălandri îşĭ feceră şi ĭeĭ fie-care cătĭe un culcuş. — Ieşând la vânat, fie-care încătr'o putĭa, auzâră ĭarăşĭ pă stăpânul viĭnĭĭ, care veĭnia ghin când în când să-şĭ vadă viĭnia, că are ghe gând să-şĭ-o săpe.

— Mamă, zâsă unulŭ, după şe să adunară cu toţiĭ împrejurul bătrâneĭ vulpă, am auzât azĭ pă stăpânul viĭnĭĭ, că are să pună să smulgă cu mânile burueĭnile ghin viĭniă, şă să-ĭ dăĭe o săpătură ţepenă, căşĭ prea s'a înţălinit pământul. — En căutaţâ-vă ghe trĭabă, vă spun ĭeu, şă n'ascultaţĭ ghe fleanca luĭ, zâsă bătrâna.

Trecu şi vara asta şă ĭnişĭ o buruĭană nu să clinti ghin loc.

În şeia-l'altă vara şe sosi, căţălandri ghe vulpe să făcusă vulpĭ cum să caghe, şă fie-care ghin ĭeĭ avea căţălandri.

Într'o zâ să adunasă toţĭ vulpoiĭ şâ vulpile cu căţălandriĭ lor la vulpea ha bătrână şi-ĭ spusără:

— Mamă, am auzât azĭ pă stăpânul viñiĭ că ghe s'ar usca maĭ biñie buruĭana, căşĭ are ghe gând să dăĭe pârjol viñiĭ la toamnă, căşĭ şâ aşia nu-ĭ aduse nişĭ un folos, şâ apoĭ vrea să limpezască locul.

Eĭ dragiĭ mĭeĭ, acum să vă luaţĭ hele fuĭoare, şâ să vă răsăpiţĭ ca puiĭ ghe potărnitĭe, care încătr'o va veghea cu otĭĭ; căşĭ, ñebunul, ĭeste în stare să facă o aşĭa beşisnişiă.

---

3. Macedonia.

M. G. Bojadschi: Γραμματικη Ρωμανικη ητοι Μακεδονο-Βλαχικη .... Wien, 1816.

(Bucureştĭ 1863 identic şi pe paginĭ. 8°, XVIII + 208 paginate + 4 nepaginate.)

Fabule icâ paramithe shi istorii alepte.*)

Dicumu jinu ashi se ducu. (pag. 192.)

Luplu ariki di in stungâ unâ oae, shi u purta tru peshtereao si u macâ cu paḳe. Acolo iu imna lji ese leulu in cale, shi lji arake oaia; atuncea statundu luplu di diparte, lji zice: cu neindreptate nji-u loshi; nu va si u inkerdiseshti. E leulu arisendalui lji zise: nacâ shi tu u ai meashire di la oaspile a teu?

Nunquam est fidelis societas cum potente. (ibidem.)

Leulu, gumarlu shi vulpea fecerâ socilje shi eshirâ a avinare, ma cu ahtare ligare, icido ci si acaçâ si u impartâ njizâ elji. Cara avinarâ multu, zice leulu a gomarlui: lja shi le inparte cu minte. Ashi le face gomarlu trei egali pârci, shi le bagâ di inainte zicandu: Loaci-vâ care-cido acea ci lu ariseashte. Atuncea leulu se niraeashte pre nedukirea a gomarlui, lu bagâ in gjosu, shi lji vearsâ macile. Dupâ aista zice a vulpilji si le inpartâ, e ia le lja shi le face unu stogu shi trâ ia cenu vrtosu pucinu. Vizundu leulu aista, lji zice: care te inviçâ si inparci ashi cu minte? Shi ia lji respune: pacirea a gumarlui.

*) *c* înainte de *e* şi *i* se pronunţă: *ţ*; *j* = *ǰ*; *cs* = *č*; *sh* = *ş*; *ĵ* = *j* (francez).

Luplu mutâ perlu, ma nu mintea. (pag. 192—193.)

Luplu cazu in csarcu, shi tra si scapâ di periclu rugâ cu juratu si lu ljartâ, câ tru bana lui nu va si macâ carne, ma ergji shi radicini, icâ mâ peshti; shi cu aista condicione lu lasarâ. Cara intra tru unâ padure, macatu vizu unu porcu ci se intevalea tru muzga unei barâ, zise: aista n-adeveru va si hibâ pescu; shi tru oarâ lu csucuti.

Nu minduescu tuci ashi, dicumu grescu. (pag. 193.)

Luplu alaga fumitosu si aflâ iuva hranâ. Vine un' oarâ la unâ caliva, shi avde câ planze sarmaniça, shi muma ci u fricusha câ s'este câ nu se acumtinâ di plangu, tr'oarâ va si te dau a luplui. Luplu avzindu aista, shezu multâ oarâ afoarâ shi ashteptâ cu gurâ cascatâ. Ma cara intunicâ shi sarmaniça si acumtinâ, incipu muma si u disnjardâ, shi si lji zicâ: nu ai fricâ dashuru a meu, câ s'este câ jine luplu, va si lu vatamâmu cu sula aista di heru. Cara avdi luplu ahtare greaurâ, fuzi invirinatu zicându: tru aista calivâ alte minduescu shi alte facu.

Acea ci è tru manâ nu è mencsunâ. (pag. 193—194.)

Trecundu unu cane unu riu cu carne in gurâ, shi vizundu tru apa umbra a lui mindui, câ bucata acea ci lji se vedea in gjosu este ma mare dicatu acea ci avea in gurâ; ashi lasându acea ci avea in gurâ tra si lja acea ci se lji vedea, aremase fârâ di daule.

Indârlu cu dâma a lui bagâ minte. (pag. 194.)

Corbulu ariki unâ bucatâ di carne; shi asburâ pre unu arbure si u mancâ. Vulpea ci lu vizu shi avea mare apetitu si u mancâ; se duce curundu sub arbure, shi incipu si alavdâ corbulu zisenda-lui: O ci mushatu pulju eshti! Aharzai si hii amire a puilor s'era aveai boace; ma pecatu ahtare mushatu pulju si nu aibâ boace! Corbulu avzindu aiste alavdacsuni se umflâ, shi tra si nu minduiascâ vulpea câ este fârâ boace, dishcljide gura tra si spunâ boacea, shi carnea lji cade di in gurâ in gjosu, tr'oarâ u ariki vulpea, shi arisenda-lui pre sub buzâ lji zise: tute le ai, corbe, ma minte ce lipseashte.

Ficsorlji acelji cu minte plangu ma inainte di ci lji lja foamea. (pag. 195.)

Porculu agrulu shedea unâ zuâ sub arbure, shi intruxea dincilji. E vulpea ci trecea pre acolo lu vizu sub unu arbure. Catrâ ci fârâ ver-unâ lipsire ce intruxeshti dincilji? Shi acelu respuse: nu u facu incotu, câ s'este câ nji jine neapandaxita ver-unâ lipsire si lji amu indrepci, tra si nu shedu atuncea si lji intruxescu, cându si me lipseascâ.

Acelu ci va si facâ reu, aflâ ocasione. (pag. 196.)

Luplu vizundu njellu iu bea apâ di unu isvoru, vrea si lu csucuteascâ. Trâ acea statu in susu shi injurâ njellu, câ canda lji cuturbura apa di nu lu lasa si bea; e njellu zicea, câ nu este putere si cuturburâ apa, câ cura di in susu in gjosu. Cara se rushinâ luplu cu aistu respunsu lji zise: ma anlu ci trecu nji injurashi parincilji. Shi njellu face, câ anu nu era neci faptu. Atuncea zise luplu: eu vedu câ gjine shti si dai greau a greilui, shi ashi lu acaçâ di lu fece bucâci.

Care-cido shtie iu lu strânze shtifla. (pag. 198.)

Pavlu Emiliulu Conzulu a Romilji se disparci di muljeri sa. Oaspiçlji a lui avea inima rao pre elu shi se ducea di lji zicea: nu este muljere ta intreagâ tru minte? nu este mushatâ? Dicara catrâ ci si u lashi? Ma aistu ci lji shtia stepsulu, tra si spunâ câ nu prindu scopolu a lui, câftâ di lji aduserâ shtifla, ashi londalui u tru manâ lâ zise: nu este aista shtiflâ mushatâ? nu este cu mastorie faptâ? ma cineva di voi nu shtie, iu nji stranze csicsorlu, afoarâ di mine ci u portu.

Mastorie a unui orbu. (pag. 200.*)

Unu orbu avea tru unâ cohe di gradinâ a lui 100 di taliri ingrupatâ. Vicinlu a lui ci lu vizu se duce unâ noapte, lji disgroapâ shi lji lja. Dupâ pucine zile se duce n-apoi orbulu si veadâ, suntu talirlji nica acolo iu lji apuse, ma cara se duse civa nu aflâ. Ashi tru oarâ lji trecu pretu minte pre vicinlu a lui,

*) cf. mai sus II pag. 257.

ma tora nu shtie cum si li scoata di la elu. Acolo iu shâ minduia lji cade aistu dolu tru minte. Se duce la vicinlu di lji zice ashi: Avzi vicine bune, eu vinju si te intrebu trâ unâ symvulie: Eu amu 200 di taliri, jumitate di aishci suntu tru siguru locu ingrupaci, shi tora nu shtiu si ingropu shi alanci tru acelu locu? — E vicinlu lji zice, acolo, s'este câ este loclu di aljumtra siguru. Tora ci face vicinlu. Curundu, duce suta di taliri tru loclu di iu lji disgrupâ, cu minduirea, câ dupâ pucinâ oarâ va si aflâ 200 di taliri. Ma cara aflâ orbulu 'napoi suta di taliri shi lji lo, cljimâ vicinlu di lji zise: cu tut' acea ci eu escu orbu, ma eu tora ma gjine vizui di tine ci eshti cu doi oclji.

Fraceascâ unire. (pag. 203.)

Scilurlu amirelu a Scythlor vizundu câ lji aproake oara a moartilji, caftâ di lji aduserâ unâ ligaturâ di verzi strinte ligate, shi u dede a optuzâçlor hilji si u frangâ; ma cara neci unu di elji nu putu, u lja elu tru manâ, shi cara u dislegâ, nishoru putu si frangâ unâ cate unâ. Atuncea lâ zise parintile: videci hilji, ligatura ligatâ câtu este fortâ, e disligatâ cu ci nishureaçâ se frangu? Ashi shi voi s'este câ banaci tuci di adunu cu fraceascâ vrere, neci unu neoaspe nu va si vâ poatâ, e si furi câ vâ disparcici, atuncea icido neoaspe va si vâ poatâ.

Shtirea scapâ di morte. (pag. 204.*)

Dionysiulu tyranu eshi un'oarâ in piaçâ. Shi cara trecu tote bolcile, vizundu njizâ alantâ shi unu filosofu care shedea tru unâ boltâ, lu intribâ: tu ci vinzi? e filosflu respuse: eu vindu inveçlu. Câtu lu dai, lu intreabâ Donysiulu? 600 di florinte, face filosoflu. Cara lji plati Dionysiulu câftâ si lji lu da. Pre aista lji zice filosoflu: Quid quid agis, prudenter agas et respice finem, acea è: icido ci faci, fâ u cu minte shi minduia ce scolusma. Aiste greaiurâ intrarâ la Dionysiulu tru zaconu di le zicea tutu di unu, câ le cunparâ scunpe. Se agudi un' oarâ trâ mare tyrania shi neindreptatea a lui si shâ sburascâ nescânci si lu omoarâ, shi bagarâ si facâ aista vatamare barberlu cando si lu surseascâ si lji talje grumaçlu. Cara vine barberlu si lu surseascâ,

*) cf. maĭ sus vol. I, pag. 342.

lji zice Dionysiulu greaiurâ ci cunparâ, di care ahtantu se aspare, câtu di tremurare nu putea se cenâ surafea, ma lji cazu di tru mani. Elu shâ mindui câ lji zise engastenu, shi canda shtia minduirea shi sburirea ci shâ avea faptâ, shi lji spune tute cumu shâ bagarâ tru minte. Atuncea vizu Dionysiulu câ nu è scunpu inveçlu ci cunparâ, catrâ ci lji scâpâ bana.

(Comunicat de D-nu Ar. Densușianu.)

Zicu dicara, câ tru zilele acellui deântâniu amirâ di Chipru, dupâ ce sântulu locu fù luatu de Gospida Bulione, se agudi ca unâ mare Doamnâ din Gasconia se se ducâ la hăgilichie, la sântulu mormintu; și cându se turna agiungându-lui la Chipru, fù ingiuratâ fârâ aruşine de nişte oameni blâstemați; și cara nu putea se se pârigorisească de aistâ doreare, se mintui se se ducâ ca se se plângă la amirâlu; ma unu omu li zise câ copuslu va li hibâ chirutu, câ ellu era de unâ banâ ahântu cacorizicâ, și de ahântu pucinâ giuneață ți lassâ câ nu pedepsia cu dreptate ingiurârile fapte altui, ma și multe ingiurâri fapte lui insu, le arâvda cu unâ rușinoasâ chiutiliche; și ași care ți avea vâr'nâ cârtire și versa foclu făcându-lui a lui altâ ingiurare i rușine. Doamna, avzându-lui aistâ și știindalui câ nu poate se-și scoatâ râulu ca se se pârigorisească pucinu de cârtirea a liei și bâgâ tru minte se-și pezueascâ de lâcața a zisului amirâ; și cara se duse plângându-lui dinaintea lui, li zâse: Doamne! eu nu jinu la facia tea trâ pedepsirea, ce nu o așteptu, a ingiurareliei ce mi se feace (foarâ ca satisfacțiune) te pârâcâlisescu se me inveți cumu aravzi tine ingiurârile, ce invețai câ ța se feacerâ; ca invețându-lui de la tine, se potu și eu se portu cu arâvdare a mea (ingiurare), care (știe Domnulu va se potu se facu) cu tutâ inima vrea s'ți-o dau, cându știi se le porți ahântu ghine. Amirâlu, care pânâ atuncia era alăsatu, canda câ se deșteptâ di tru somnu, și acâțându-lui de la ingiurarea faptâ aistei Doamne, care (ingiurare) o pedepsi fârâ milâ, se feace acellu cama gione agonitoru a cui-cido ce facea de atumcia și inclò ceva in contra timieliei ali coroanâ a lui.

(Notă: *m* înainte de *i* se pronunță ca *gni* în franțuzește. *l* înainte de *i* ca *l* moale precum *l* în: bataille; *ce, ci* = *țe, ți.*)

VANGELIU PETRESCU (Cruşoveanu): Mostre de dialectul Macedo-romanu. Partea I. Basmul cu Fetu-frumosu. Bucurescĭ 1880. II. Basme şi poesiĭ populare, ibid. 1882.

(8⁰. I, 47; II, 160 paginĭ.)

Basme.*)

Ficiorŭ-muşatŭ cu perlu de chrissafe. (I, pag. 8–11.)

Fù un'oară ca nicĭ un'oară, cara 's nu erà nu se spunea; că nu himŭ de când cu părmithele, ci himŭ de când cu minciuñile: de când s' incălţa puriclu la unŭ ciciorŭ cu noauă-zecĭ şi noauă de ocaz de hier, şi câlcâñĭlu tot aremănea golŭ şi s'arŭca până în cerŭ şi toti se părea că éste lişiorŭ. De când scriea musca pe mur. Maĭ mincinos care pistipseaşte.

Fù un'oară tr'unŭ erñie mare unŭ aşkiti. Elŭ trecea singur, singurat. Veciñiĭ aluĭ erau pricile a pădurilorŭ. Şi aşi era de bunŭ la Dumnizeŭ, in câte toate prăvzele i se înclinau, când se aflau în calle cu năssu.

Tr'ună de zillele se duse aşkitiulŭ la marginea arâuluĭ care curà p'aproape de căliva aluĭ; şi ia vezu că vhine pe apă ună cănestră pisusită ghine, şi auzi unŭ urlet eşindŭ dit năsă. Stătù puçinŭ de minduitŭ şi dupe ce zise câte-vru graie de pâlâcărie, intră tru apă, şi cu unŭ parŭ trapse cănestra la margine. Când o deschise, ce să veadă tru ea? Unŭ natŭ ca de vâr'nă doui meşi; îlŭ scoase ditu cănestră, şi cum îlŭ luă în braçiă natlu tăcu. Natlu avea ceva legat de guşe. Şi cândŭ luă baerulŭ dela guşea natluĭ, văzu că tru năssu era ună scriitură; uă ghiuvăsi şi află că natlu easte arucatŭ de 'nă feată mare de amiră, care avea aruchişat şi ea tru dalgurile lumiĭ şi care de frica părinţilorŭ aleĭ, arucându natlu îlŭ avea bâgat tru cănestră şi li avea dat callea pe arâu, lăsându'lŭ tru ştirea Dumnezeului.

Aşkitiulŭ vrea de tută inima se crească natlu, ce li avea pitricut Dumnezeŭ, ma când se mindui că n'are cu ce să 'lŭ hrănească, l'apucă unŭ plângu ce nu se mai putea să pâpsească. Şizù pe genuche şi se pâlâkârsi alŭ Dumnezeŭ. O ciudie mare! de un'oară arăsări ditr' ună cohe a chiliile a lui ună avhită şi numaĭ decât crescu şi s' anălţă până la chicuta a casălei.

---

*) Notă: *ce, ci* se pronunţă maĭ tot deauna ca: *ţe, ţi; vh* = γ neo grecesc. *ñ, ñ* ca *gn* francez; *th* = θ; *dh* = δ.

Aşkitiulŭ căftă la năssă şi văzù auâ niscânte coapte, alte jumătate-coapte, alte aguridă şi alte tu lilice, de un'oară luă şi deade a natluĭ şi văzândŭ că le mănâncă, se hărässi de totŭ sufletlu şi efharistissi la Dumnezeŭ. Cu vhin dulce de avhită crescu natlu până ce ahurhi se mănânce şi câte alte-ceva. Ma cara cama mări natlu, se apucă şi 'lŭ învaţă se ghiuvăseascâ, să adună arădăcinĭ tea se se hranească şi se imne l'avinatŭ. Ma t'ună zio climă aşkitiulŭ natlu şi ilĭ zise: Ficiorlu ameu! sâmţu că slăbescŭ de cât pe cât; escu bătârnu! ca-cum me vezĭ, şi află că de azâ tru treĭ zile me ducŭ tu lumea alantă. Eu nu escu tatălŭ ateŭ acelŭ de dialihia, ci te am acăţat pe arâŭ, iu erai datu şi băgatŭ t'ună cănestră de mumă-ta, tea se nu se dukiască făpturalei acea neleagiuită, cu tută ce era feată de amiră.

Cara va să dormu somnulŭ acelŭ ietoslu, care va să'lŭ cunoşti după arăcimea şi amorţirea ce va se vezĭ pe totŭ trupulŭ ameŭ, se muntreşti, ca va se vhină unŭ aslanŭ. Să nu te asparĭ, vrutlu a tatăluĭ, aslanlu va îmĭ facă groapa şi tine va se tragi locu peste mine.

De miraze n'amŭ ce se ţi alasu de câtŭ unŭ frân de calu. După ce va se aremâni singur să te aliĭi stri-tăvane, să lieĭ frânlu, să 'lŭ scuturĭ şi de un'oară va se vhină unŭ calŭ la aistă climare, şi va să te inveaţă ce să facĭ. Dupâ cum avea zisu auşlu aşi să feace.

A treea zi aşkitiulŭ luându-şi ziua bună de la hiil-su acelŭ de sufletŭ, se culcă şi durĭi somnul acelŭ lungŭ.

Apoia de un'oară vinne unŭ aslanŭ fricosŭ nevoiă mare, şi vinne urlând, şi cum vezu pe auşŭ mort, ilĭ săpă groapa cu unghile aluĭ; şi hiilu ilŭ ingropă, şi aremase aclo trei zile şi trei nopţi plângândŭ la mormântŭ.

Părimithŭlu, şoriclu cu aslanlu. (II, pag. 3—12.)

Ce 'şĭ era, ce nu 'şĭ era; era unŭ arbure stri 'nă zeană; stri zeana aceea era 'nă pădure; ditu pădurea aceea să dipunea unŭ aslan.

Aclo ĭu imna acelŭ aslan stri zeană de sum pădure, 'li inşi unŭ şoricŭ şi 'lĭ astâlliă callea; tu astâlliarea a calleleĭ, aslanlu să nâiri mult a şoaricluĭ şi se hiumusi cu mare asplimsire şi nâirire tea să mâncă şoariclu.

Ma şoariclu cara să află tu astare strimtură şi nivolie; ca lişoară price ce era, în vhie arsări arâp de arupăzână şi cu puţin arstrisărmintu ajunse sum arburîle ce era tu zeana de sum pădure.

De cara vinne şoariclu aspăriat şi înfricoşatŭ sum arburîle acelŭ, îşĭ şuçâ caplu tea să muntrească de 'năpoi să veadă ce face aslanlu; ma cara vâzu că aslanlu allagă după elŭ cu mare vhie, a doauă oară şoariclu să aspărie şi să înfricoşă mai multŭ de mai nainte, şi muntri d'amvârliga napŭ află vâr' nu locŭ ti ascăpare şi ti avegliare.

De cara nu putu s'află un loc ti ascundeare, nevoliea 'lu învaţă să 'ngărlimă peste arbure, şi aşi cu mare vhie şi avhoñusire s'alină stri arbure, şezu pe ună lumache goafă.

Cum îşĭ văzu vetea băgată tu locŭ avegliat, şuçâ să muntrească ce să feace aslanlu.

Aslanlu cu asplimsirea ce vhinea nu muntrea iu călca, şi cara vinne până la arbure, sculă ocli şi muntri în sus, ĭu văzu şoariclu şezând arâhătipsit tu lumachea goafă, şi aşi aslanlu ahâtŭ multu nâiritŭ era, ce cara se putea cu ocli vrea 'lŭ sorbea şoariclu.

Şoariclu de stri arbure ilĭ zicea: „Hei! Aslan mare şi minte n'are. Ce 'ţĭ feçĭu eu de 'mĭ avinaşĭ, de ahâtŭ multŭ te curmaşĭ?“ — Eu de hrana a ta nu 'ţĭ luaĭ, apa a ta nu ţi-uă vărsaĭ, eştĭ gione şi sănătos, ma şi de tine are maĭ vârtos.

Aslanlu cara avzi că ilĭ zise: Are şi de tine maĭ vârtos, să nâiri a doauă oară maĭ multŭ denainte şi 'lĭ zise: Morlaĭ, şoaricŭ, să teĭ acâţăriş, sârme va să te facŭ.“

„Ma ce 'ţĭ feçĭu mine oaspe aslane?“ ilĭ apândisi şoariclu.

„Nică mă întreghĭ?“ zise aslanlu. „Tine callea 'mĭ uă astălliaşĭ, şi pe arbure te alinaşĭ, şi tora şezĭ de te şupărezĭ de mine şi 'mĭ zicĭ: Aslan mare şi minte n'are. Eu de cara escŭ unŭ amirŭ sti pricili tute şi sti agrimile tute; şi eara tine 'mĭ zicĭ: eştĭ gione şi sănătos, de cât şi de tine are maĭ vârtos. Avzi, şoaricŭ, eu să 'ţĭ zicŭ: Aistŭ graiŭ să nu 'mĭ lu ziceaĭ, va 'mĭ luam calea să 'mĭ fugiam; decât maca 'mĭ zicĭ, că de mine are altu maĭ vârtos, voĭu să 'mĭ spuñĭ care easte maĭ vârtos de mine?“

Şoariclu ilĭ zise: maĭ vârtos de tine easte hillu al Adam.

Aslanlu nu duchi ce să cliamă hillu al Adam şi aşi ilĭ zice: „până s'nu treacă hillu al Adam şi eu de aoaçe nu am să fugŭ.“ Şi şedea tu arădăcina a arbureluĭ şi aştepta să treacă hillu al Adam, cândŭ de cândŭ să 'l veadă. Şi cara ilĭ zice a şoariculuĭ cu imereaţă: „eu hillu al Adam nu 'lŭ cunoscŭ, ma când va să treacă să 'mĭ lu spunĭ.“

Şoariclu stircsi şi ilĭ deade graiul, că ma să treacă va ilĭ lu spună.

Şi aşi după puţin chero ia iu treace un tarŭ golŭ, fără de sumarŭ; şi aşi aslanlu văzânda-luĭ tarlu, întreabă şoariclu: „Ho şoaric! Napŭ easte aistu hillu al Adam?“

„Nu e aslane, nu e, ilĭ zise şoariclu, nu easte hillu al Adam, că aistu easte tarŭ; ştiĭ ce pate aistu tárŭ de hillu al Adam?“

Aslanlu apândisi: „nu ştiu.“ „Eu să 'ţĭ spun, macă nu ştiĭ.“

„Spune 'mĭ“ ilĭ zise.

Şoariclu spune: „Aistu tarŭ se afeată de mă-sa golŭ golişanŭ ca cum ilĭ vezi, şi de cara creaşte de să face de la unŭ anŭ şi jumitate, pâna la duoĭ, easte sălighitŭ şi arespândit pe vrearea luĭ. Când umple duoĭ añĭ ilŭ liea hillu al Adam şi ilĭ bagă sumar sti schinirat, şi 'lŭ stringe cu vhingâlă sum pântică şi apoia 'lŭ încarcă de la 80 până la 100 de ocazĭ greaţă şi 'lŭ liea 'nintea aluĭ cu unâ pârjină şi cu înţepare, şi 'lŭ duce ŭu să va.“

Avzândaluĭ aslanlu că pe ahâtă mare pravdă are puteare hillu al Adam, de face icĭ cum va, maĭ multŭ ilĭ creştea merachia, şi adăsta minută din minută cândă să treacă hillu al Adam, tea să 'lŭ veadă ce lugurie easte. — Pe acea adăstare a aslanluĭ ŭa ŭu treace unŭ boŭ cu sverca julită şi sânginată de trâgearea a pluguluĭ şi a aratluĭ. Văzândŭ aslanlu acelŭ boŭ, strigă a şoaricluĭ: „Şoaricŭ, şoaricŭ, napŭ easte aistu hillu al Adam?“

Şoariclu ilĭ zise: „aista cliamă boŭ.“

Eara aslanlu întrebă şoariclu, çe uă are sverca julită şi sânginată?

„De mâñile şi de lucrulu de hillu al Adam“ li apândisi şoariclu.

„Ma cum şi aistui li uă poate hillu al Adam?“ întrebă eara aslanlu.

„Aşi şi a lui li uă poate, şi aţia ţi' uă poate, şi a câte prăvzi se află peste ietă, a tutulor lă uă poate; ma scoală de fugĭ, cama avhoñia să nu paţĭ nepăţitile.“

Câtŭ aslanlu avzia aiste graie, altŭ ahâtŭ să asplimsea şi se nâirea ahâtŭ câtŭ chiealea nu 'lŭ încăpea, şi de inate ce ilĭ vhinea, dinţili 'şi li cicutea, şi ocli ca scântellĭ li scăpărea tu adăstarea ce făcea.

Unŭ auşŭ din sus vhinea, şoariclu dupe lumachea ce şedea: „Aslan mare şi minte n'are, li striga, ia şuçâ-te de muntrea că ma' işĭ vhine hillu al Adam.“

Aslanlu îşĭ şuçâ de 'lŭ muntri, şi cu fricos graiŭ a auşluĭ ilĭ gri:

Bagă şi măna 'n gepea mea
şi-află scoate cleaia mea,
se desclizi sendùchia mea,
tra să scoţi şi pèia mea,
şi 'mi indreage soră-mea
se le-o dai tra să o lià.
Ţie, soru, iţi cântă n'vestele,
mie, soru, îmi cântă bătărnele;
Ţie, soru, iţi bagă veri,
mie, soru, mi-adàră ceri;
Tine, soru, te cingu cu brănu,
mie, soru, imi herbu grănu;
Tine, soru, te-aşteaptă callu,
mine, soru, me-aşteaptă scamnulu;
Tine, soru, te-aşteaptă soacra
mine, soru, me-aşteaptă groapa;
Tine, soru, te-aşteaptă socrulu,
mine, soru, me-aşteaptă loculu.

Insuratul intorsu din străinătate.

Lea Marino, lea marată!
Ce 'mi stai inverinată?
Lea Marino, năveasta mică!
vezĭ măndila-ţĭ se dimică;
ce o porţi tutŭ lerosită?
Portŭ mandila lerosită
că mi-am gionele tu cseane.
Căţi anĭ are ce-i tu cseane?
Are nóue anĭ tu cseane;
trei anĭ ninga va s' lŭ-aşteptu
va s' ţinŭ dorlu a meu tu cheptu.
Şĭ-care earŭ va nu se vină,
ninga treĭ va să me ţină.
De pre-apoĭ láiamĭ de laie,
láie, corbe, negre stranie,
va 'mĭ alegŭ s' me ducŭ se cherŭ
tr' unŭ laiŭ corbu Manasterŭ!
Marino neveasta mea mică!
mine escŭ gionele tâŭ.

Trece-ţi calea cea venită
că mi-am inim'amarită.
Care eştĭ gionele meŭ
ce semne are casa mea?
Merŭ, luluzĭ ca faţa ta,
pergulă tu cale da.
Care eşti gionele meŭ
ce semne are cheptulŭ meŭ?
Masne lai ca ocli tăĭ.
Tine eşti, gioneale, stâĭ.

Cânticŭ. (Mostre II, pag. 48—50.)

La 'mĭ me şi spelaĭ 'mĭ me
la şioputlu din chiare.
Laĭ 'mĭ me şi douăle braçiă;
Şi 'mĭ arŭcaĭ tu douăle façiă;
şi 'mĭ arŭcai ocli 'n sus,
şi 'mĭ văzuĭ unŭ gione
cu 'nel curat tu mână.
— Gione, ah, bre gione
multu 'mĭ te alăvdară
protŭ chrisicŭ în hoară;
sărţĭ daŭ unŭ duiarŭ
să 'mĭ adarĭ unŭ 'nel ca a tăŭ;
şi de çe să arămână
să 'mĭ adarĭ şiună clişuţă.
— Feată, alea, feată!
multu 'mĭ te alăvdară,
la văltorlu din hoară;
bună şi lucrătoară
ună protă 'n hoară;
să 'ţĭ dau unŭ fullior
să 'mĭ adarĭună cămeaşe;
şi de çe să arămână
să adarĭ 'nă distimelle.

Cânticlu a puntileĭ de Narta. (Mostre II, pag. 84–94.)

Featele a Arŭmâñilorŭ,
Gioñilĭ a tătăñilorŭ!
Ia înveşteţĭ-vă cu giupile,
giupile cu nasturli,
să vă arisească maisturli! . . . .
Maisturli cu tehne areauă,
'şĭ luară Şcodra şi cu Moreauă.

* * *

'Şĭ erà treĭ maĭsturĭ alăvdaţĭ,
şi amântreile 'şi eraŭ fraţĭ,
pe masturiă multŭ 'nveţaţĭ;
şi amântreile 'şĭ eraŭ 'nsuraţĭ.
De multŭ maisturi çe erà
la toţĭ numa-lă s'avzia;
câte lucre grealle erà,
ellĭ putea de le adărà.
Un om vinne de 'lĭ climà,
că amirăŭlu lă strigà;
şi 'nchisiră depreună
tută noptea imnà pe lună.
L' amirăŭlu se 'nclinară,
cu dor mare lu 'ntrebară:
— „Çe urseştĭ tu de la noĭ?
noĭ himŭ oamenĭ sclavhĭ a teĭ."
— „Eu am avzită ti voĭ
că hiţĭ maisturĭ multu arăĭ.
De la mine çe căftaţĭ
puntea de Narta s'uă adăraţĭ?
Ma să nu puteţĭ s'uă adăraţĭ,
să ştiţĭ că vhiĭ nu ascăpaţĭ.
— „Doamne, te pălăcărsim,
treĭ zâlle să ne minduim."
După ce 'şĭ se minduiră,
l' amirăŭlu apăndisiră:
— „Puntea aista s'uă adărăm
şeapte añĭ chero căftăm.
Icĭ să hibă şi să lipsească,
amirălia să hărgiuească,

Noĭ sclavhĭ aĭ teĭ să himŭ,
s' nu ne alasĭ tea să ne jilimŭ,
tu xenea aistă çe himŭ;
Fumeille vrem să nă le aducem,
pe ningă noĭ să nă le avem."
— „Tute aiste çe căftat,
eŭ, vă le dau cu giurat.
Punte sănătoasă voĭu,
că vă talliŭ treilli ca oĭ!"
Se sculară, şi amântreĭ,
se duseră să liea a lor fumellĭ.
Fumeille lă erau de Nănta,
le luară şi le duseră 'n Narta.
Fumeille lă erau dit munte,
le duseră în Narta la punte;
şi ahurhiră de lucrà
loclu a puntileĭ 'ndregea.
Themeallile le săpa,
chieţirîle le arădipsea.
Tută zâua çe lucrà
apa noaptea l'uă 'necà.
Şease añĭ ma 'şĭ se curmà,
şi puntea nu lă se adărà.
Ma 'şĭ şedea şi se minduia,
şi cu lacârmĭ lăĭ plângea,
că cheroulu lă aprochia,
şi puntea nu lă se adărà.
Ună zâuă de dimineaţă
măĭmarlu cându 'şĭ la' façia,
iu se primna pitu ubor,
vizu pullĭu asburător.
Pullĭlu aclo iu 'şĭ asburà
pe lumachie 'şĭ se discurmà,
pe măĭmarlu ma 'şĭ muntrea,
şi cu dor mare piridea;
a măĭmarlu ma' lĭ zâçea:
— „Maĭmare, să nu te jileştĭ
mă' să vreĭ lucru să bitiseştĭ,
a mĭcluĭ frate n'veastă să luaţĭ,
tu themeallie s'uă băgaţĭ.

învhie, învhie s'uă anveliţĭ
jeale şi mĩlă să nu muntriţĭ."
Măĭmarlu cându 'şĭ avzia
pullĭlu aista çe 'lĭ zâçea,
ditu hicate suschirà,
inima ilĭ se dimicà;
de multŭ çe avea mare dor,
pe açea cama mĩcă nor.
Năsă 'şĭ avea un mĩcŭ natŭ
pe cicioare ne 'mprustatŭ.
De mă-sa nu se despărţia,
Constantinu 'şĭ lu climà.
Măĭmarlu 'şĭ se minduia,
şi multŭ arău ilĭ vhinea.
Tu margine se mindui
că Dumnezău aşi ursi:
Puntea aista tea s'uă adară
lipsia nor ma' mĩcă să moară.
Acasă, el dimândă,
prânzu bun lă s'adară.
Nor ma' mĩcă să' şĭ se 'ndreagă,
prânzul cu ea să' l pitreacă.
Măĭmarlu çe dimândă
nor ma mĩcă' şĭ l' ascultă.
Constantinlu' şĭ lu sculă,
de iu durmĩa' şĭ lu deşteptă.
De ţâţe' şĭ lu sutură
şi 'năpoĭ pe somnu'l băgă.
S' adără, s' armătusi
la punte să s' ducă închisi.
Cu mare harauă erà
prânzul cându' şi lu duçea.
Ma la punte când agiumse
a maisturlor, ea lă zăse:
— „Voĭ, maisturĭ, ah! voĭ măraţĭ!
cu 'mbăreaţă çe lucraţĭ!
Iu e puntea çe adărat,
şease añĭ întregĭ çe lucrat?"
— „Doamnă, şi noi ne ciudisimŭ;
puntea deanda uă ahurhimŭ.

zîuă şi noapte toţĭ lucrămmŭ (!)
şi nu putem tea s'uă 'mprustăm.
Măĭmarlu nă dimândă
cu giurat nă spregiură:
Astăzi prânzu cae s'aducă,
să nu' l' alăsăm tea să' şĭ fugă.
Tu themeallie s'lu băgăm,
puntea să putem s'uă adărăm."
— Ea, laia, nu' şĭ se duchià
maisturli çe' lĭ sburà.
Pe bărbat-su ma' şĭ muntrea,
şi 'l videa că tot plângea.
Cu dor mare lu 'ntrebà,
cât videa că lăcrămà:
— „Vrutlu a meŭ gione şi bărbat,
voiŭ s' mĭ spuñĭ 'ndrept şi curat,
ti çe plângĭ şi lăcărmezĭ?
Spune 'mĭ 'ndrept, aşi 'mĭ bănezĭ!"
— „Vrută, suschirarea a mea,
nu easte ti altu çeva;
îmĭ căzù 'nelu vruta a mea,
tu açea groapă, şi trecĭ de 'l liea!"
— Tu groapă năsă' şĭ intră,
cum bărbat-su li dimândă.
Ahurhi 'nelu 'şĭ lu caftă,
făr să ştibă çe va să pată.
Maisturli 'şĭ hiumusiră,
cu vhie, fără de mĭlă.
Tu themeallie uă arăcutiră,
şi cu chieţirĭ ş'uă stismusiră.
Ea, laĭa, ma 'lă strigà,
cu mĭlă îlĭ pălăcărsea.
Cărnile' şĭ le dipirà,
perli din cap 'şĭ arupea.
De cât vâr' nu nu uă avzia;
boacea a leĭ nu' lĭ s' ascultà.
Eară năsă lă zâçea,
şi căt putea îlĭ pălăcărsea:
„Voĭ maisturĭ, ah! voĭ măraţĭ!
pe un graiu s' m' ascultaţĭ,

va să vă zâcŭ ninga 'nă oară
ţâţa să 'mĭ alăsaţĭ 'nafară,
Natlu de foame s' nu 'mĭ moară.
Ia pitriçetĭ să 'mĭ 'l aducă
tea să 'l bagŭ pe ţâţă să sugă.
Că e mĭcŭ şi necrescut,
n'emprustat, multu minut.
Cum treambur mine, mărata,
să treambură şi puntea de Narta!
Căţĭ călletorĭ va si' şĭ treacă
cama mulţĭ să' şĭ se' neacă;
câţĭ perĭ 'n cap mine 'mĭ am,
ahâţĭ oamenĭ se s' neacă tr'an!.....

Tascu Iliescu: L'Escriveta, traduite en dialecte macédo-roumain de ..... Munpellie MDCCCLXXXII.

(3 paginĭ de 2 orĭ.)

Ascăparea ali Dincea di mânile Turceştĭ.

Mărĭtară Dincea mică, ş'di muşuteţa llieĭ
Toţĭ gĭonĭ-lli o cllimară „lilicea lumi-llieĭ".
Di multu mică Dincea ş'minută çi erà,
Să 'şĭ leagă duvaleta ş'să 'nvească nu ştià.
Bărbat-su, gione tiner şi multu muşutic,
A doŭa-zâ dimneaţa 'şĭ se duse la bătic.
Lunĭ îşĭ feçiră numpta, şi marţă dipărtă,
Ş'a lumi-llieĭ lilice să 'llĭ crească o alăsă.
După şeapte anĭ de zâlle a casă 'şĭ se turnă,
— „Tac! tac!" bătu pi uşe, — „mulliére, moĭ, disfă!"
Mumă-sa îllĭ se spuse: — „Dincea nu ieste aŭă,
Am pitrecut' o 'ntre apă, ş'n'ar să vhină" 'llĭ zâcea,
„Năsă Turçi-llĭ mĭ o luară!" — „Şi iu o dusiră?"
„Nu ştiŭ, n'o vizuĭ, ma, cum mi spusiră,
Çin' sprăçĭ de zâlle calle, şi poate maĭ diparte,
O luară, ş'o tricură d'amare în a parte!"
— „Va 'mĭ fac ună căiche subţire ca pergam,
Şi va s'me duc s'o caftu, tu trup sufflit pân'am.
S'allag amarea tòtă, loc-lu a tutulor
S'o ved nica' nă òră, i cama ghine s'mor!"

El, de açea minută, tu căiche intră,
Şi şeapte anĭ de zâlle, tu amare imnâ.
S'duse tu multe locurĭ, şi mulţi întrebă,
Ma di la vâr'nu n'află, ş'çi-va nu înviţă.
După şeapte anĭ de zâlle agiumse tu un loc;
Acolo erà sultan-lu turçescu din Maroc.
Avnanghia de palate stătù, şi s'minduia,
Ş'pi tu firizĭ-le tòte, el laĭ-lu ma 'şĭ muntrià.
Açi află 'nă mòşe, în calle iu 'şĭ şidea,
Şi s'apruchiè de năsă 'ntribând'o 'llĭ zâçea:
— „Çi iéste cula aistă, şi aistu palat?"
— „E palat-lu a sultan-luĭ, laĭ gione mărat."
— „Şi cum se clliamă feata çi iéste 'ncllis aclo
Çi sunt şeapte anĭ de zâlle sultan-lu çi o lo?"
— „Macă mi 'ntreghĭ ti disă şi ti numa a llieĭ,
Năsă o clliamă Dince, lilicea loc-luĭ llieĭ."
— „Tu palat-lu turçescu, cum s'intru, cum s'm'alin?"
— „I ca dervis turçescu, i ciritor crăştin."
Se învescù tu stranie, se feaçe ciritor,
Şi fără fricà intră tu a palat-luĭ ubor.
El scòse bòçe adilliòsă şi cu mare dor:
— „Daţi-mi ti numa'l Dumnizeŭ agiutor!"
Husmechiara luă pâne a òrfăn-luĭ să 'lli da.
— „Dă 'lli tine Dince aistuĭ om, cu mâna ta,
Eleĭmosine, că par' că 'i di tu hòra ta."
— „Caĭ pòte tea să ştibă că e dit hòra mea,
Când nu pot ni puĭ-lli s'asbòră pân' aŭà.
Naforă maşĭ de lânduri, altu dit hòra mea?"
— „Disi m'asculţi, feată, daŭă sbòră să 'ţĭ grescu:
Disi că vhinĭ cu mine, s'alaşĭ loc-lu turçescu?"
— „Moĭ Dafce, husmechiară, bagă measă s'mâcămŭ,
Şi òrfan-lu aistu cu noi va să'l çinămŭ."
Pi measă până fură, pâne până mâca,
Ali Dincea arâs-lu din gură nu-llĭ păpsea.
— „Di caĭ-ţĭ arâzĭ aşiçe, di caĭ îţĭ şupurezĭ,
Voiŭ să te 'ntreb, a Dòmnă, spune 'mĭ, aşi 'mĭ bănezĭ!"
— „Ieu nu 'mĭ arâd di tine, că hiĭ bărbat-lu a mieu;
Ma di hilliu sultan-luĭ çi trémbură ti ieŭ!"
Fugiră dit palatu, pit culă ellĭ tricură,
Şi galbine sculară, cât doi-lli putură;

Se duserĕ tu ahure, iu erà caĭ-lli legaţĭ,
Ş'aleapsirĕ maĭ gionĭ-lli, ma tiniriĭ, ma muşaţĭ.
El acăţă duriŭ-lu, şi açel albul ca;
Imnânda-luĭ 'ncălare, ca luna lumbrisea.
Agĭumsirĕ la 'mare; când vrea s'discălicà,
Avzârĕ unĕ bòçe; sultan-lu 'llĭ avina.
— „Sultan-lu nă avinĕ, sultan-lu iéste aŭà!"
Sultan-lu tot strigându, a gione-luĭ zâçea:
— „Amalama çi 'mĭ luaşi, amarea o afumà,
Caĭ-lli çi 'mĭ arăchişi, loc-lu'l cutrimburà.
Cu vhin, cu pâne caldă, şeapte anĭ feata hrănĭĭ,
Tu sirmă, s'tu atlaze ieŭ o armătusiĭ,
Şi nor di hilliŭ tu minte aveam să o făçeam;
S'erà s'o agĭungeareşĭ, cap-lu vrea să 'llĭ tălliam! . . . ."
— „Cara cu vhin, cu pâne, năsă o hrănişĭ,
Cara tu atlaze ş'sirmă, o armătusişĭ,
Ş'cara aveaĭ tu minte a hillĭ-tuĭ s'llĭ o daĭ,
A mea mullieare erà, şi ĭeŭ iara 'mĭ o luaĭ! . . . ."

(Notă: On prononce *vh* comme le γ des grecs modernes; on prononce *lli* comme l' *l* mouillé français ou *gli* italien.)

---

4. Istria.

F. Miklosich: Die slavischen Elemente im Rumunischen, pag. 59 urm.

*) Doi omir ămnat-au en ra se calle; ur de jegl aflat-a o secură, cglăma: oh! veri, ca am jo afflat. N'am afflat moresti sice, sice cella ato, ma aremo afflat. Salec pocle verit-a cegli, car gli secura pglierdut, e vesut-a secura en mera lu cella, carle vo afflat; poçnit a maltrate il sa tato (?): o morz esmo, cglămat a jeigl tunce. Compagnu a lui: nu smo moresti sice, ma jessam. S'az c'ai tu secura afflat cglămat ai, j'on vo, e no, noi amo vo afflat.

**) Jarna fost'a e cruto race. Fruniga cara avut neberito en vero, çuda hrana stat-a smirom en ră să cassa. Cercecu se

*) *ce, ci* = *ţe, ţi; j* = *ĭ; gli* = italien *gli*, francez *l* mouillé.
**) Idem; *x* = *j* francez, *j* = *ĭ*.

bodit su pamint, patit-a de home e de race. Rogat-a donche fruniga, neca egl du je salec munca sa xivi. E fruniga sice: juva ai tu fost, en jirima de vera? Saç che n'ai tu tunce a te xivglenge prepravit? En vera siss-a cercecu, cantat am, mi divertit-am, car gli trecut. E fruniga ersuch: s'ai tu en vera cantat, avinoce, che i jarna e tu xoca.

---

*Tatăl nostru.**)

Čače nostru carle šti en čer, neka se spunè volja a te, kum en čer aša ši pre pemint. Pera nostre, saka zi de nam astez. Odprostè nam dužan, ka ši noi odprostim a lu nostru dužnič. Neka nu na tu vezi en napastovanje, neka na sbavešt dezvaka slabè. Amen.

---

*Credo.**)

Jo kred en Domnu čače, karle pote tot, karle fakut čeru ši pemintu. Ši en Isu-kerst filju a lui ensnaskut Domnu a nostru, karle fost zečnit de sveti Duh, naskut de Maria fete, karle fost munčit su Poncie Pilatu, mort zekopejt, mesav in čer sede na desne čače, karle pote tot, dende are verí za sendi čeli vii ši čeli morci. Jo kred en sveti Duh, svete maja baserike kerstjanske, svete kompanije. Odprosté nam a nostru pekat živitu uživí. Življenje za vavek. Amen.

F. Miklosich: Ueber die Wanderungen der Rumunen in den dalmatinischen Alpen und den Karpaten. Wien, 1879. (pag. 9.)

De la maja lu sveti Petru, che vire fara din pkè toc anj opt zile.*)

Sveti Petru avut-a ura (o) maje, kar a fost kativa muljčre, fost avara, grumbo-kuvintaja, čnvidiosa (nenavidna), aveja toc šapte mar pekac (pekaci de morte), n'av fakavejt ničur bire (ničur bur lucru); nu lj-a fost ža de ničur, ši n'a davejt niš lu ničur. En tot sae življenje (pir a vijut) n'a fakut ata lemozina, se nu o (ura) šbula dat-a lu un pekljar. Ši ja murit-a. Morta kèn (kn) a fost, gospodinu (šijoru) vo pus en pkè. Si čestu ljej filju, karle

*) Ortografie slavică: *č = ce, ci; š = ş; c = ţ; è = ă.*

fost en čer, avut-a mare pašion, zač (perke) luj maje fost-a ėn pkė, sĭ vavik rugat-a gospodinu (šijoru), si prirugat-a, neka lj fače ča bire, serae vo levei din pkė, si pure vo en ur kantun de čer, ali serae vo provej, čire stije, se nu saera si revedej ėn sire veri. Sijoru (gospodinu) zis-a: ma kum ver tu ke vo bavu fara kėn nigdar n'a fakut bur lukru, ke n'av (n'a) nigdar fakut lemozina, ši niš de bire ėn lume. Zis-a sveti Petru: ma pur avut-a de fače karle bur lukru? n'a fakut nanka ur, jo kmoce voj turna kavta ėn melj libri. Si kolae (kolo) kavtat-a pre ur mare libru, si vaede, ka častata maja lu sv. Petru en tota vraema (pir-a vije fost) n'a ato fakut de bire, si ke n'a nič-ura lemozina fakut, far de k'av (ke av) o šbula lu ur (un) brizė nu dat (poveretu). Zis-a gospodinu sijoru: beni din casta šbula elj voj akordej, ke potė verĭ sus netezendo-se pre časta šbula; ma ver vedaė, ke ši anč va avae sae invidia. Ši gospodinu (sijoru) kalejt-a casta šbula, si ja se rempigae (potezae). Atornu de ja s'a kacat kita ate suflete, e ja trupae ku .... tica ur, cela atu, (ura ča ata), si treile si toc zičendo: emnac, tja ke voj alje nu klaema. Zis-a gospinu (sijor) lu sv. Petru: vezut-aj tu, aj tu vezut, ke am jo pravo račun, ke-j semprovavik isteša, e ke ara isteša kativeria. Si tunce gospodinu (sijor) mulejt-a šbula ku ja, si mes-a ėn fundu de pkė. Pre kavtatu pak (riguardu) de svet Petru lj-a lasat, ke un trat de saki anj kėn je zija lu sveti Petru, neka vire fara, e ke steje opt (osėm) zile oč si kolo, si se remena pre lume. Infati vire fara toc anj, si ėn ceste opt zile, ke staje fara, face de tote sortile, si ne face akėta si akėta pati.

F. Miklosich: Rumunische Untersuchungen. I. Istro- und macedo-rumunische Sprachdenkmäler. Wien, 1881. (I. Abtheilung.)

Tatăl nostru. (pag. 2.)

Ćaće nostru, karle ješti (šti) ėn ćer, neka se posveta lúmele tev; neka vire taé kraljestvo; fia taé volja ka ši ėn ćer aša ši pre pemint. Pâra nostra de saka zi daé a noi ásteze; ši las a noi nostre dúgurle, ka ši noi lasam lu nostri duznić; şi nu n'a traže ėn tentaciun, ma liberaé noi de rev.

Decalog. (pag. 3.)

Zaće zapovid lu domnu.

1. (Mánćele.) Jo saĕm gospodinu (šijoru) domni tev, nu ver avaĕ at domnu entru mire.
2. (Dójle.) Nu ver klaémá lúmele mev ėn taštje.
3. (Tréjle.) Ver posveti dumíreka.
4. (Pátrele.) Askuta ćaće şi maja şi tot maj betér de tire, se'r (se ver) lungo viju fi pre pemint.
5. (Ćínćele.) Nu učíde.
6. (Šástele.) Nu faće grumb pekat. (nu faĕ).
7. (Šáptele.) Nu furá.
8. (Óptele.) Nu lenži (svidoči krivo) de te frate (iskrnju).
9. (Nóptele.) Nu desideréj ata muljera ni at om.
10. (Zaéćele.) Nu desideréj niš de altzĭ.

(pag. 4.) Ėn kasa mia n'am ni sviča, ni ulje, ni speglju, ni čaptiru, ni krisu, ni skrigna, ni karta, ni paéna, ni kalemaru, za piséj; ni kantrida, za sedaĕ; n'am ni patu, za durmí; ni anka mezolu, za baĕ; ni skodela din će munká; ni skándu, pre karle munká; ni pirunu ku će munká; ni kutzitu, ku će tajá; ni lúngura ku će súrbí; ni kupitzu ku će vadí; ni pugnava, ku će me raškoprí; ni lanzulu n'am ku će patu koprí; ni stramasu, pre karle raszača.

Proverbe. (pag. 7—16.)

Apetitu vire munkându.
Ásteze mire, mâre tzie.
Bate fljeru, pira-j kad.
Breku ke latra, nu mućka.
Bura laémna, faće bur foku.
Ćaće şi maja marânku krékele, şi lu fečori legu dintzĭ.
Časta lume fakut ie ku skálele: uri mergu ėn žos, uri ėn šus.
Domnu faće raće dupa roba.
Draku nu aude predíkele.
Dupa ploja, vire mušata vraéma; dupa pust, vire korisma.
Faće şi taće.
Foku de slama zalik dure.
Galjira betéra faće bura žema.

Galjira ke kanta, fakut-a ovu.
Glasu lu asiru nu maére èn ćeru.
Karle are kapu de stekla, neka nu se bate ku (e)rpa.
Karle ćere, afla.
Karle ânse faće, faće za trej.
Karle faće računa far de ostaru, el faće do vote.
Karle kavta èn karta, nu marânka de vitze.
Karle-j sgorít de apa kada, are frika şi de raće.
Karle maére ku lupu, urlaé ka şi lupu.
Karle se faće oia, lupu'l poidaé.
Kând ie roišu de saćra, mušata vraeme se spaéra.
Kând kokotu kânta, va fi zi.
Kând nu se pote bate kalu, se bate sedla.
Kodri stau (fermi) en lok, ómiri se kontresku.
Limba n'are osu, ma faće resbí dosu.
Limba traže, juva díntele dore.
Maj bire ásteze ovu, nego mâre galjira.
Ničur mestru nu se naste.
Nu-j rosa far de spire.
O rosa nu faće proliču.
Saki šarpe are sev otrov.
Sângele traže.
Tote lâmnele nu sku za foku.
Totzĭ žažete nu sku jednak.
Zi-m, ku ćire maéri, şi voj spure, ćire ješti.

Tréi frats. (pag. 78.*)

O vótę fošt-a tréi frats: dói orb, si ur n'a vežút . si tseštsi, tréi frats mes-a 'n loŭ; vut-a tréi púkse: do spárte si úrę vár de kanélę . ćapę́it-a tréi lyépur: dói ly-a skapát, si ur n'a potút katsá . tórnu názat; védu o máre úše, si bátu k'uñ kuž de slámę. Tséla tse n'a fošt le zitse (: „tsire mę́re koló?“ — yely zíku: „smo tréi frats: dói orb, si ur nu vę́de, áren tréi púkse, do spárte si úrę vár de kanélę; mes an n lóŭ, ćapę́it an trei lyépur: doi a skapát si ur n'an potut katsá“. tséla tse n'a fošt le zítse:) „yo'm trei óle: do spárte si úrlę vár de funt: dóñkve, zítse, talyátsme, muñkátsme, beyétsme skúpa“. tályę, maráñkę, vávik fólele prá-

*) Ortografie slavică: insâ ę = ă; ę = â; ñ = n gutural = γγ (grecesc).

zęn . si yo, karl' am fošt koló — nu my-a vru' da ni ur kuš, si ku ur peχ ñ kap m'a (fakút sedę).

LITERATURA POPULARĂ.

Cântec de leagăn.

(V. Alecsandri, Poesiĭ populare ale Românilor. Bucur. 1866. pag. 381.)

Nani-nani copilaș
dragul mameĭ fecĭoraș!
că mama te-a legăna
și mama te-a căuta,
ca pe-o floare drăgălașă
ca pe-un îngerel în fașă.

Nani-nani cu mama
că mama te-a descânta!
să te facĭ un viteaz mare
ca Domnul Stefan cel mare,
să fiĭ verde la resboĭ
să scapĭ țara de nevoĭ!

Nani-nani puĭul meu
fericite-ar Dumnezeu!
să fiĭ oacheș și frumos
ca un soare luminos.
Fetele să te 'ndrăgească
florĭ în calea ta să crească.

Balade.

(Alecsandri, pag. 186 — 192.)

Mânăstirea Argeșuluĭ.

Pe Argeș în gĭos
pe un mal frumos,
Negru Vodă trece
cu tovarășĭ zece:
Noă meșterĭ marĭ
calfe și zidarĭ,
și Manoli zece,
care-ĭ și întrece.
Merg cu toțĭ pe cale
să aleagă 'n vale
loc de mânăstire
și de pomenire.
Eată cum mergea
că 'n drum agĭungea
pe un bĭet cĭobănaș
din fluer doĭnaș;
și cum îl videa
Domnul îĭ zicea:
„mândre cĭobănaș
din fluer doĭnaș!
Pe Argeș în sus,
cu turma te-aĭ dus,
pe Argeș în gĭos
cu turma aĭ fost.
Nu cumva-i văzut
pe unde-aĭ trecut
un zid părăsit
și neisprăvit

la loc de grindiș
la verde aluniș?“
„Ba Doamne, am văzut
pe unde-am trecut
un zid părăsit
și neisprăvit.
Câniĭ cum îl ved
la el se răped
și latră-a pustĭu
și urlă-a morțiu.“
Cât îl auzĭa
Domnu 'nveselĭa
și curând pleca,
spre zid apuca
cu noă zidarĭ,
noă meșterĭ marĭ
și Manoli zece
care-ĭ și întrece.

„Eată zidul meu!
aicĭ aleg eu
loc de mânăstire
și de pomenire.
Decĭ voĭ, meșterĭ marĭ
calfe și zidarĭ
curând vă siliți
lucrul de'l porniți
ca să' mĭ rădicați
aicĭ să' mĭ durați
mânăstire naltă
cum n'a maĭ fost altă,
că v'oĭu da averĭ
v'oĭu face boerĭ,
ear de nu, apoĭ
v'oĭu zidi pe voĭ,
v'oĭu zidi de viĭ
chĭar în temeliĭ!“

II.

Meșteriĭ grăbĭa
sferile 'ntindea,
locul măsura,
șanțurĭ largĭ săpa
și mereu lucra,
zidul rădica;
dar orĭ ce lucra
noaptea se surpa!
A doa zi ear
a treia zi ear;
a patra zi ear
lucra în zadar!
Domnul se mira
ș'apoĭ îĭ mustra,
ș'apoĭ se 'ncrunta
și 'ĭ amenința
să 'ĭ pue de viĭ
chĭar în temeliĭ!
Meșteriĭ ceĭ marĭ
calfe și zidarĭ,
tremura lucrând,

zi lungă de vară
zioa pân' în seară.
Ear Manoli sta,
nicĭ că maĭ lucra,
ci mi se culca
și un vis visa,
apoĭ se scula
ș' astfel cuvânta:
„Noă meșterĭ marĭ,
calfe și zidarĭ!
știți ce am visat
de când m'am culcat?
O șoaptă de sus
aevea mĭ-a spus,
că orĭ ce-am lucra
noaptea s'a surpa,
pân'om hotări
în zid de-a zidi
cea 'nteĭ soțioară
cea 'nteĭ sorioară,
care s'a ivi

mâni în zîori de zi
aducând bucate
la soț ori la frate.
Deci daca vroiți
ca să isprăviți
sfânta mânăstire
pentru pomenire,
noi să ne-apucâm
cu toți să giurăm
și să ne legăm
taina s'o păstrăm;
ș'ori ce soțioară
ori ce sorioară
mâni în zîori de zi
întei s'a ivi
pe ea s'o jertfim
în zid s'o zidim!"

III.

Eată 'n zîori de zi
Manea se trezi,
s'apoi se sui
pe gard de nuele
și mai sus, pe schele
și 'n câmp se uita
drumul cerceta.
Când, vai! ce zăria?
Cine că venia?
Soțioara lui
floarea câmpului!
Ea s' apropiea
și îi aducea
prânz de mâncătură
vin de beutură.
Cât el o zăria
inima-i săria,
în genuchi cădea
și plângând zicea:
„Dă, Doamne, pe lume
o ploae cu spume,
să facă pârae
să curgă șiroae,
apele să crească
mândra să 'mi oprească,
s'o oprească 'n vale
s'o 'ntoarcă din calc!"
Domnul se 'ndura
ruga 'i asculta
norii aduna
cerîu 'ntuneca.
Și curgea de-o dată
ploae spumegată,
ce face pârae
și umfla șiroae.
Dar ori cât cădea
mândra n'o opria,
ci ea tot venia
și s' apropia.
Manea mi-o videa
inima-i plângea
și ear se 'nchina
și ear se ruga:
„Suflă, Doamne-un vânt
suflă 'l pe pământ
brazii să-i despoae
paltinii să îndoae
munții să răstoarne
mândra să'mi întoarne,
să mi-o întoarne 'n cale
s'o ducă de vale!"
Domnul se 'ndura
ruga-i asculta
și sufla un vânt,
un vânt pre pământ,
paltinii că 'ndoia,
brazi că despoia
munții răsturna;
eară pe Ana
nici c'o întorna!

Ea mereu venĭa
pe drum șovăĭa,
și s' apropia;
și amar de ea
eată c'agĭungea!

IV.

Meșterĭĭ ceĭ marĭ
calfe și zidarĭ,
mult înveselĭa
dacă o videa;
ear Manea turba
mândra 'șĭ săruta
în brațe-o lua,
pe schele-o urca,
pe zid o punea
și glumind, zicea:
„Stăĭ mândruța mea
nu te spăriea
că vrem să glumim
și să te zidim!“
Ana se 'ncredea
și vesel râdea.
Ear Manea ofta
și se apuca
zidul de zidit,
visul de 'mplinit.
Zidul se suĭa
și o cuprindea,
pân la gleznișoare,
pân la pulpișoare.
Ear ea, vaĭ de ea!
nicĭ că maĭ ridea
ci mereu zicea:
„Manoli, Manoli,
meștere Manoli!
Agĭungă-țĭ de șagă
că nu 'ĭ bună, dragă.
Manoli, Manoli,
meștere Manoli!
Zidul rău mă strânge
trupușoru'mĭ frânge!“
Ear Manea tăcea
și mereu zidea,
zidul se suĭa
și o cuprindea
pân la gleznișoare,
pân la pulpișoare,
pân la costișoare,
pân la țâțișoare.
Dar ea, vaĭ de ea
tot mereu plângea
și mereu zicea:
„Manoli, Manoli,
meștere Manoli!
Zidul rău mă strânge
țâțișoara'mĭ plânge
copilașu'mĭ frânge!“
Manoli turba
și mereu lucra.
Zidul se suĭa
și o cuprindea
pân la costișoare,
pân la țâțișoare,
pân la buzișoare,
pân la ochișorĭ,
în cât, vaĭ de ea!
nu se maĭ videa,
ci se auzĭa
din zid că zicea;
„Manoli, Manoli
meștere Manoli!
Zidul rău mă strânge
vĭața mi se stinge!

V.

Pe Argeș în gios
pe un mal frumos,
Negru vodă vine
ca să se închine
la cea mânăstire,
falnica zidire;
mânăstire naltă
cum n'a mai fost altă.
Domnul o privia
și se 'nveselia
și ast-fel grăia:
„Voi, meșteri zidari
zece meșteri mari!
spuneți'mi cu drept
cu mâna la pept,
de-aveți meșterie
ca să' mi faceți mie
altă mânăstire
pentru pomenire
mult mai luminoasă
și mult mai frumoasă?“
Ear ceĭ meșteri mari
calfe și zidari
cum sta pe grindiș
sus pe coperiș,
vesel se mândria
ș' apoi răspundea:
„Ca noi, meșteri mari
calfe și zidari
alții nici că sânt
pe acest pământ!
Află, că noi știm
ori când se zidim
altă mânăstire
pentru pomenire,
mult mai luminoasă
și mult mai frumoasă!“
Domnu-i asculta
și pe gânduri sta,
apoi poronciа,
schelele să strice
scări să le rădice;
ear pe ceĭ zidari
zece meșteri mari
să mi-i părăsească
ca să putrezească,
colo pe grindiș
sus pe coperiș.
Meșterii gândea
și ei își făcea,
aripi sburătoare
de șindrili ușoare,
apoi le 'ntindea
și 'n văsduh săria;
dar pe loc cădea
și unde pica
trupu' și despica.
Ear bietul Manoli
meșterul Manoli
când se încerca
de a se arunca,
eată c'auzia
din zid că eșia
un glas nădușit,
un glas mult iubit,
care greu gemea
și mereu zicea:
„Manoli, Manoli
meștere Manoli!
Zidul rău ma strânge
țâțișoara'mi plânge
copilașu'mi frânge
viața mi se stinge!“
Cum o auzia
Manea se perdea
ochi-i se 'nvelia;
lumea se 'ntorcea
norii se 'nvârtea,
și de pe grindiș
de pe coperiș

mort bĭetul cădea!
Ear unde cădea
ce se maĭ făcea?
O fontână lină
cu apă puţină,
cu apă sărată
cu lacrimĭ udată!

MIRON POMPILIU: Balade populare române. Jaşĭ 1870.

Marcu şi Turcu. (pag. 21—24.)

Colo 'n jos pe Nistru 'n jos
peste plaĭul cel frumos,
unde Nistru se coteşte;
la masă de solzi de peşte,
beu voiniciĭ călăreşte,
şi be Marcu
săracu
şi cu Turcu
păgănu,
şi cu muma Marcului
ibovnica Turculuĭ.
Turcul be şi nu prea be
şi be bere de ce rè;
el berea cu vicleníe
să n'ajungă la beţie;
Dară Marcu
săracu
el bea vinu
de cel mai bunu,
tot copul
şi galbenul,
şi felea şi talerul,
picătura şi zlotul.
Multe copurĭ el sfărşea
negura ochi'ĭ prindea,
şi de-odată ameţea,
pe masă capul punea
şi în grabă adurmea.
Eară Turcu
păgănu
om fricos la vetejie
dar meşter în viclenie,
ĭute paloşul trăgea
într' un picĭor se 'nvărtea
capul Marculuĭ să 'l ĭea.
Dară sluga Marculuĭ,
credincĭosu stăpânuluĭ
cuvântă păgânuluĭ:
— „Turcule,
boĭerĭule!
Ien dă' mĭ vreme puţintel
ca să m' apropiu de el,
să mă plec şi să 'l sărut
căcĭ nu l'oĭu vedea maĭ mult.
L' am slujit de mititel
şi sămbria m'i la el.“
— Dânsul nu l'o sărutat
ce cu dinţiĭ l'o muşcat,
Marcu de s'o deşteptat:
— „Aleĭ slugă, fătul meu,
ce me muşcĭ tu aşè rău
doar' nu te-aĭ făcut dulău?
de micuţ eu te-am avut
şi tu asta n'aĭ făcut!“
— „Scoală Marcule, stăpâne
că 'ĭ amar şi vaĭ de tine,
uĭtă Turcul
păgânul
că el paloşul trăgea,
într' un picĭor se 'nvărtea
Marcule, capul să-ţĭ ĭea.“
Atuncĭ Marcu
voĭnicu
aşa mult nu se gândea,

paloș de argint scotea
într' un picĭor se 'nvărtea
și da una de cea grea:
capul Turculuĭ sărea,
și de-adura se ducea
în albia Nistruluĭ
lângă pĭatra Corbuluĭ.

Gheorghiță și mireasa luĭ. (pag. 27—28.)

Pe drumul Orăziiĭ
merg carăle Gheorghițiĭ,
ducu-se după nevastă
colo 'n țara ungurească;
cel cu sare
me maĭ tare,
cel cu vin
me maĭ lin;
când Gheorghiță andălĭa
maică-sa din graĭu grăĭa:
— „Gheorghiță, binele meu
bagă 'n samă, ce 'ți spun eu:
Nu 'ntra 'n casă nechemat
nu be păhar ne 'nchinat!"
Dar Gheorghiță baĭu n'avea;
când la socri ajungea
întra 'n casă nechemat
berea păhar ne 'nchinat.
După masă se punea
și pe când se veselea
friguri grele mi'l prindea;
când era la miază-noapte
Gheorghiță trăgea de moarte;
când de zuă se crepa
Gheorghiță sufletu-și da;
ear nevasta luĭ ofta:
— „Bată-te focu, nănaș
cu cine mă cununași?
cu cununa ruguluĭ
să n'am traĭul prunculuĭ:
asară fuseĭ fecĭoară,
mĭază-noapte nevestĭoară,
ear acum în zorĭ de zuă
eacătă-mă și văduă."

Simeon Fl. Marian: Poesiĭ poporale române I. Cernăuțĭ 1873.

(Balade. Cântece bătrânești.)

Ioviță și moșul său Balaban. (pag. 71—86.)

I.

Frunză verde, lemn dubit,
Iașul nostru cel vestit
a rămas negru pârlit ....
Este-o masă 'nrotilată
mândră, galbănă de peatră,
toată din cĭocan lucrată,
de boerĭ încunjurată.
Beu boerĭ, se cintesc (! l. cinmânâncă și sfătuesc. [stesc),
Dar' cine se veselește
maĭ cu samă cin' mesește?
Balaban și cu Ioviță,
ce'i este nepot de viță
și fecĭor de Novăciță!

Şi nepotul său Ioviţă
bea păharul neurat
sta la masă ne 'mbiat.
Eară moşul Balaban,
care-ĭ bun de eartagan,
spre Ioviţă se 'ntorcea
şi din gur' aşa 'i zicea:
„Aleĭ nepoate Ioviţă!
măĭ Ioviţă, măĭ bădiţă,
fecĭoraş de Novăciţă!
Spune'mĭ mie adevărat
ce beĭ păhar neurat,
şezĭ la masă ne 'mbiat!
n'aĭ strae de primineală,
ori n'aĭ banĭ de cheltuĭală?!"
Ear' Ioviţă asculta
şi din gură 'i cuvânta:
„Am strae de priminĭală,
c'aş putea 'mbrăcă o ţară;
şi am banĭ de cheltuĭală
c'aş putea hrâni o ţară! . . .
Mie vremea mi-a venit
vremea de căsătorit,
potrivnică n'am găsit
orĭ şi cât m'am ostenit:
noauă aĭ
pe noauă caĭ,
pe toţĭ noauă i-am spetit
şi pe toţĭ i-am cĭumpăvit,
potrivnică n'am găsit
nicĭ la stat, nicĭ la purtat,
nicĭ la păpuc de 'ncălţat,
nicĭ pe pusul struţuluĭ
nicĭ pe mersul drumuluĭ;
dară eu când mi-am venit
şi în nuntru m'am vârât
în târgul Odriuluĭ
la curtea Subasuluĭ,
mândră zână mĭ-am zărit,
bună mĭ-ar fi de răpit
şi n'am cal de isbândit!"
Moşul său când auzĭa
se sculă şi-apoĭ zicea:
„Aleĭ nepoate Ioviţă,
măĭ Ioviţă, măĭ bădiţă
fecĭoraş de Novăciţă!
pe min' de me'i asculta
de'i voi şi de mi'i da:
tot pe anĭ
burduv de banĭ,
şi pe lună
pungă plină,
pe tot şfertul
galbănul,
cal pe gândul tău ţi-oĭu da
de ţi'i face dobânda!"
Ioviţă când auzĭa
mântaua jos întindeá
de treĭ orĭ cu banĭ o 'mplea
moşuluĭ său că mi-o da.
Balaban, cum mi-o lua
în pivniţă se băga
pe Negrul că mi'l scotea,
pe Negrul
pe Besnicul.
La Ioviţă se duceá
luĭ în mână că i'l da;
dimpreună cu dânsul
cu Negrul, cu Besnicul
i-a dat încă şi-un bicĭuţ
carele-avea în vârvuţ
o litră de argintuţ.
Ioviţă se întindea
la Negrul mi se ducea
de dărlog că mi'l prindea
şi pe el se arunca,
bicĭu 'n mână'l apuca
şi de-acolo purcedea . . . .
Mi'l strângea dintr' un dârlog
şi sărĭa câte-un prilog,
mi 'l plesnea peste ĭoie
şi sărĭa câte-o moşie.

Mi'l plesnea peste spinare,
sărĭa doauă, treĭ hotare . . .
Şi s'a dus Ioviţă dus
pân la curte ce-a ajuns,
la curtea Subasuluĭ
în târgul Odriuluĭ.

II.

La curte când a ajuns
se primblá în jos şi 'n sus
prin târgul Odriuluĭ,
pe marginea drumuluĭ,
Negrul ostoindu-şi'l,
de spume stergendu-şi'l.
Negrul mi se ostoea
de spume se curăţĭa.
El tot una se uĭta
şi tot una îmĭ ochĭa
la curtea Subasuluĭ,
prin fereasta curţiĭ luĭ,
doară zina mĭ-a zări
doară mĭ-o poate-amăgi
şi cu dânsa a fugi.
Şi pe când se preumbla
fetişoara mi'l zărĭa,
mult de el se minuna
căcĭ ea nu mi'l cunoştea,
şi în minte'şĭ socotĭa:
ce voĭnic e acestá
cu ochĭ negriĭ ca mura,
cu părul
ca corbul;
ce voĭnic
pe cal murg,
aşa creţ
şi isteţ,
de priveşte
şi'mĭ ocheşte
l'a mea mică
ferestuĭcă?
Astfelĭu după ce gândi
din curte-afară eşi,
şi 'n grădină se ivi
acea mândră fetişoară
rumănă şi sprinteneoară,
privind străsturelele
cum cresc micşunelele;
privind floricelele
cum îsĭ dau miroasele.
Ioviţă, când mi-o vedea
de dânsa s' apropiea
şi din gur' aşa'i zicea:
„Aleleĭ, tu zinişoară,
zinişoară, verişoară!
tatăl tău
cu tatăl meu
eĭ au fost doĭ frăţiorĭ
şi noĭ sântem verişorĭ,
şi tu 'mĭ eştĭ o verişoară
tocma ca şi-o sorioară,
ĭan întinde-o garofeoară
s'o miros în astă oară,
să 'mĭ alin cea inimĭoară,
s'o alin să nu mă doară.
Ian intinde-o garofiţă
din a ta dalbă mânuţă!"
Fetiţa când 'l auzĭa
de el mult se minuna
şi din gură mi'i zicea:
„Măĭ voĭnice, voĭnicele
măĭ bădiţă, fărtăţele!
cum de-ajungĭ la floricele
să arbĭ din mânele mele?"
Şi cum zise acestea
maĭ mult nu se cugeta
ci pe loc că mi se da,
floricele aduna
şi-un struţuşor îĭ făcea

la zăplaz mi se ducea
luĭ Ioviță'l întindea.
Dar Ioviță cel viclean,
nepotul luĭ Balaban
samă florilor nu da,
mâna pe dânsa punea
și pe murg mi-o asvârlĭa,
pintenĭ Negruluĭ dădea
și de-acoalea purcedea
și spre casă se 'ntorcea,
de nime nu 'l cunoștea
și nime nu mi'l vedea.

III.

Subasul când auzĭa
ceea ce-i se 'ntîmpla,
că Ioviță voĭnicul
voĭnicul și vicleanul,
fetișoara i-a furat
și cu dânsa a plecat,
a 'nceput a lăcrăma
a plânge și-a suspina
veste luĭ Dârvicĭu a da.
Ear' Dârvicĭu când auzĭa
un ochĭu îĭ plângea
altul îĭ râdea.
Apoĭ ce 'mĭ făcea? . . .
Mi se socotĭa
și în grajdĭ mergea
pe Neagra scotea:
pe Neagra,
pe Besnica,
nicĭ cu frâu
nicĭ fără frâu,
ci c' un căpestrel
slab și supțirel;
cu pedică 'n gură
ce n'avea măsură,
și cu scărĭ la șea,
carile era
așa de frumoase,
ca și doauă broscĭ țâstoase.
Și cum mi-o scotea
pe ea s' asvârlea
și-apoĭ purcedea,
și mergea ca vântul
ne-atingând pământul.
Și mi-o strângea de dârlog
și sărea câte-un prilog;
mi-o plesnea peste ĭoie
și sărĭa câte-o moșie.
Și o pălea peste spinare
și sărea peste hotare.
Pământul se resuna
pe unde Neagra câlca.
Și, zău, mult că nu era
pe voĭnic maĭ ajungea.
Ioviță când mi'l vedea
amarnic se spăriea
că 'și-a perde mândruța;
decĭ din gur' așa strigá:
„Moșule hăĭ, Balaban!
ce eștĭ bun de eartagan
și taĭ boeri 'n divan,
saĭ fuga și vin' aicĭ,
că m' ajunge cel Dârvicĭu,
și Dârvicĭu de m'a ajunge
sufletul de loc mi'l stânge,
și capul mi l'a tăea
și puĭcuța mi-a lua."

IV.

Balaban când auzĭa
în pivință că intra,
pe Galbăna mi-o scotea
nicĭ cu frâu

nicĭ fără frâu,
ci c' un căpăstrel
slab şi subţirel.
Şi cum mi-o scotea
pe ea s' asvârlea
şi-apoĭ purcedea,
şi mergea ca vântul
ne-atingând pământul;
căcĭ când mi-o plesnĭa
Galbăna sărea
ca şi pasărea . . . .
Şi s'a dus, s'a dus
la Ioviţ' ajuns.
Şi cum ajungea
şi Dârvicĭu sosia,
şi Dârvicĭu pufuea
şi mi se roşĭa
şi-apoĭ se rostĭa,
către tânărul Ioviţă
fecĭoraş de Novăciţă
nepotul luĭ Balaban,
ce'i voĭnic de eartagan
şi bagă frică 'n duşman.
Balaban cum mi'l vedea
că astfelĭu se încĭudea
de dânsul mereu râdea
căcĭ de el frică n'avea,
şi spre el se întorcea
şi din gură mi'i ziceá:
„Ho! ho! voĭnic Dârvice!
nu face vrajbe pe-aice!
tineriĭ fac vrăjbile
noĭ bătrâniĭ păcile! . . . .“
Ear' Dârvicĭu aşa zicea:
„Balabane, viţă rea!
pe min' de me'i mânia
capul mi ţi-l'oĭu tăea
şi la corbĭ te-oĭu arunca!“
Balaban când l'auzĭa
amarnic se mâniea,
paloşul că mi'l scotea
pe palmă mi'l învârtea,
la musteţe mi'l cerca
la musteţe că prindea,
şi-apoĭ de loc mi'l titea
în faţa buriculuĭ
pe la furca peptuluĭ
unde-i greu voĭniculuĭ,
Şi de loc că mi'l pălĭa
sângele mi'l năbuşĭa
jos de pe cal că pica
şi calul alăturea.

V.

Balaban încălica
şi de-acolea purcedea
cu nepotul său Ioviţă
şi cu mândra copiliţă.
Eară 'n urma lor venĭa,
venĭa Turcĭĭ ca ploaea,
Tătariĭ ca năsipul
de-acoperĭau pământul.
Ear' voĭnicul Balaban,
care-i bun de eartagan,
de nime nu se temea
„vie! vie!“ tot zicea.
Şi orĭ care cum venĭa
orĭ care s' apropiea
Balaban pe eĭ sărĭa
dimpreună cu Ioviţă,
fecĭoraş de Novăciţă,
şi de zile'i mântuĭa,
capurile le tăea,
nu'i tăea cum se tăea,
ci mi'i tăea ca grâul
şi mi'i clădĭa ca stogul.
Şi după ce mi'i tăea
corbilor mi'i asvârlea . . . .

Eară eĭ se întorcea
spre casă tustreĭ mergea:
Balaban şi cu Ioviţă
şi cu tânăra fetiţă.

Maĭ zicţĭ boerĭ „amin,“
v'am cântat cântec deplin,
şi voĭ maĭ zice una
maĭ pe sus decât asta,
dacă şi mie mi'ţĭ da
un păhar de vin pelin
gâtul să mi'l maĭ alin! . . . .

Teodor T. Burada: O Călĕtorie in Dobrogia. Jaşi 1880.

Maĭca bătrână. (pag. 113—118.)

Primblă-mi-se primblă
pe cel mal de gărlă,
cea maĭcă bătrână
cu brăul de lână
de lână seină,
de păr de cămilă;
din drug îndrugând,
din furcă torcând
din gură 'ntrebând:
„Dunăre, Dunăre,
drum făr' de pulbere!
şi făr' de hăugaş,
trup mult drăgălaş!
De aĭ fi vorbitoare
şi 'ndatoritoare
eu că te-aş ruga
şi te-aş întreba
de-un drahĭu al meu,
ce l'am perdut eu;
tu nu l'aĭ văzut
de valurĭ bătut,
de malurĭ izbit,
de coscaĭ scobit?
De l'aĭ fi văzut
l'aĭ fi cunoscut:
un flăcău înalt,
nalt şi sprăncenat;
feţişoara luĭ
spuma lapteluĭ,
coala de hărtie
de la prăvălie,
chiculiţa luĭ
spicul orzuluĭ,
când e revărsat
la vreme de plouat,
creşte 'n foae lat;
mustecĭoara luĭ
spicul grăuluĭ,
când se părgueşte
lumea-l îndrăgeşte;
sprincenele luĭ
pana corbuluĭ,
pană neboită
nesulemenită;
ochişorĭĭ luĭ
mura cămpuluĭ,
coaptă la rezoare
ferită de soare,
coaptă la pământ
ferită de vânt.“
— Dunărea privea
şi aşa grăea:
„măĭcuţă bătrână
cu brăul de lână

de lână seină,
de păr de cămilă!
și de l'am văzut
nu l'am cunoscut.
Dar tu să te ducĭ
în colo s'apucĭ,
la sora mea ceață
ce acum se 'nalță,
că e maĭ mare
maĭ înecătoare
și 'ntunecătoare;
poate l'a văzut
și l'a cunoscut."
— Cea maĭcă bătrână
cu brâul de lână
în genunchĭ cădea
și la cerĭu privea,
și mi se ruga:
„De s'ar îndura,
eu m'aș bucura,
Domnul să mă facă
o neagră corboaĭcă,
din aripĭ să sbor
colo să scobor."
— Domnul auzea
corboaĭcă-o făcea,
Dunărea trecea
și se ducea
de întâlnea,
cea ceață
negureață.
Cum a întâlnit-o
în drum a oprit-o,
din gură-a 'ntrebat-o:
„Tu ceață
negureață!
de aĭ fi vorbitoare
și 'ndatoritoare,
eu te-aș întreba:
n'aĭ văzut cum-va
un drahĭu de-al meu,
mândru nalt flăcău,
munțiĭ ocolind
din gură cântând?
De nu l'aĭ văzut
de valurĭ bătut,
de malurĭ izbit
de coscăĭ scobit?
că tu eștĭ maĭ mare
și 'ntunecătoare!"
— Cea ceață
negureață
din gur'ăĭ grăea
și așa-i zicea:
„Măĭcuță bătrână
cu brâul de lână
de lână seină
de păr de cămilă:
ba eu l'am văzut
și l'am cunoscut;
la malul mărĭĭ,
în marginea țărĭĭ,
la umbra de perĭ,
de perĭ și de merĭ,
de păgânĭ gonit,
de gloanțe rânit
la pământ trântit!"
— Ea mereu mergea
până ajungea
în vârfurĭ de perĭ
de perĭ și de merĭ.
Colo se punea
și în jos privea,
pe el mi'l zărea
și mi'l cunoștea,
și ea începea
de mi'l cloncăea.
Dar el ce-mĭ făcea?
arcul mi'l lua
și îl încorda
Atuncĭ ea grăea:
„nu mă săgeta

că sânt maĭca ta!
Nu te cloncăesc,
ci eu te jălesc.“
— Dar el ce 'mĭ făcea?
Din gură grăea:
„De eştĭ maĭca mea,
du-te tu în grabă
leacurĭ de îmĭ adă,
la rănile marĭ
nişte erburĭ tarĭ,
la rănile micĭ
nişte erburĭ dulcĭ,
ca să mă vindecĭ.“
— Şi ea se ducea
în grabă venea,
erburĭ aducea,
erburĭ dulcĭ lăsa,
erburĭ tarĭ lua.
In grabă să-ĭ treacă
acasă să'l ducă.
Dar nu-l vindeca
ci îl omorea.
Şi ea se scărbea
lângă el murea!

Mihnea Vodă. (pag. 205—210.)

In şesul Scăenilor,
lunca Măgurenilor,
Mihnea Vodă cel vestit
cu-a luĭ oaste-a tăbărit,
multe corturĭ me-a făcut
multe multe
şi mărunte,
tot corturĭ de ipingele,
maĭ marĭ şi maĭ mărunţele.
Dar maĭ multe-s tătăreştĭ
care 'n lume nu găseştĭ.
La mijloc de corturele
maĭ marĭ şi maĭ mărunţele,
este-un cort mare rotat
cu creştetul naramzat,
cu sforile de matasă
împletite toate 'n şese,
cu ţerušiĭ de argint
cum n'a fost nicĭ că maĭ
cu maĭugĭ de acioĭ [sânt;
cum nu se află pe la noĭ.
Pe pământ ce-i aşternut
şi cu ce ăĭ învălit?
covor verde de matasă,
de matasă tot aleasă,
peste covor chiroţica
de cea mândră picăţică,
peste tot ăs mese întinse,
jur imprejur maĭ sânt puse,
pernişoare mititele
stau boerĭ tot pe ele,
pe la patru colţurele
tot cu scumpe petricele,
petricele nestimate
care 'n lume nu se poate.
La masă cine se vede?
Domnul Mihnea Vodă şede
cu căte treĭ fraţĭ Bujeştĭ
şi cu amândoĭ Capleştĭ.
Ear colo la capul meseĭ,
lângă cel stâlp gros a uşeĭ
şede Neda părcălabul
înţeleptul, chibzuitul,
temeĭul rezboailor
şi nădejdea oştilor
şi fruntea boerilor.
Mihnea Vodă se sculă
de departe se uĭtă,
pe drumul Tabanuluĭ
pe şleahul Tataruluĭ.
Calea Bucureştilor,
asupra Scăenilor

mare pulbere zărea
și la masă ear intra,
și din gură așa grăia:
„Aleĭ! voĭ ostașilor
sfetnicĭ marĭ, boerilor,
voĭ bețĭ și vă veselițĭ
nicăĭurea nu gândițĭ.
Eu afară am eșit
mare pulbere-am zărit.“
— Boerĭĭ atuncĭ grăia:
„Aleĭ! tu Vodă Mihnea,
șezĭ la masă și mănâncă
și nu te scula tu încă,
vr'un vârtej din cer lasat
poate peste drum a dat,
pulberea de-a ridicat
câmpul că l'a apucat.
Ear de-a fi vr'o oaste grea,
Doamne, pe la noĭ să dea,
și'i sta Doamne te-ĭ uita,
și'i vide noĭ ce-om lucra.“
— Vorba bine n'o sfârșea,
eată mări că sosea,
Radu din Calonfireștĭ,
cum ăl vezĭ încremeneștĭ:
de trĭĭ orĭ ăĭ ocolea
bună zĭoa le dădea,
și eĭ că îĭ mulțămea.
Frate cu Mihnea era
și eĭ că nu se știea.
Radu din gură-i grăĭa:
„Știi tu Doamne, orĭ nu știĭ?
ân țar'a 'ntrat Tatarĭĭ!
Pe maĭca me-a robit
pe copiĭ me-au omorit.
In Bucureștĭ a intrat
bisericele a pradat!
Prin ele că au trecut
grajdĭ de caĭ le-au făcut!
Maĭca precistă cea sfântă
între căĭ ămĭ stă zvârlită!
Să-mĭ daĭ pe treĭ frațĭ Bujeștĭ
și pe amândoĭ Capleștĭ
și pe Neda părcălabul
înțeleptul, chibzuitul
temeĭul rezboailor
și nădejdea oștilor,
și fruntea boerilor.“
— Domnul Mihnea că'i grăĭa:
„Eu Bujeștiĭ nu ți-oĭ da,
că Bujeștiĭ viclenĭ sânt,
cum nu găseștĭ pe pământ;
la pomană
dau năvală,
la rezboĭ
dau 'napoĭ.
Radule eu ție da-voĭ
pe Capleștiĭ amândoĭ,
și pe Neda părcălabul
înțeleptul, chibzuitul.“
Eĭ atuncĭ încălecau
și 'nainte eĭ plecau.
— Radu din gură grăĭa:
„Aleĭ! voĭ Capleștilor,
inima voĭnicilor,
bățeți voĭ mijloacele,
ĭară eu marginile.
De la voĭ ce va scapa
de la noĭ nu s'a 'nturna.“
— Capleștiĭ că respundea:
„Unde Doamne s'a văzut,
unde s'a maĭ pomenit,
slugĭ să bată mijlocul,
marginile stăpânul.“
Palošu 'n mână luau
și 'n Tătarĭ eĭ năvăleau,
mare drum că eĭ făceau,
cu pământ ăĭ mestecau.
Păn' era soare 'n chindie
remasă Tatarĭ o mie.
Nicĭ soarele n'asfințea
și Tatariĭ se sfârșia.

Gruea fiul luĭ Baba Novac, căpitanul luĭ Mihaĭu.

P'acea lungă Dunăriță
merge, merge-o șaĭculiță,
cu postav verde învelită
pe dinăuntru zugrăvită.
Dar în ea
cine 'mĭ ședea
cu sluga nevrednica?
Gruea, fiul luĭ Novac
luĭ Novac,
Baba Novac.
Turciĭ stau pe zidurile
ca cĭorile în prunturile.
Vântul mare vapora,
chica Grueĭ s'înfoca.
Turciĭ când vedea, fugeau
și 'napoĭ nu maĭ priveau.
Iar sluga nevrednica
către Turciĭ s'adresa,
de necaz foc se făcea
și așea le răspundea:
„Turcilor! nevestelor
ce fugiți voĭ blesmelor?
Asta-e Gruea luĭ Novac
luĭ Novac
Baba Novac.
El acuma este beat
este beat, câĭne turbat;
spune-ți mie înadins
ce 'mĭ dați ca să vi'l dau prins
și legat și ferecat
să nu maĭ fie de scăpat?“
— Turciĭ luĭ îĭ răspundeau
ș'ast fel îĭ făgăduĭau:
„Ți-om da galbenĭ, șaĭca plină
numaĭ să ni'l daĭ în mână.“
Iar sluga nevrednica
pe el mâna îșĭ punea,
îl lega și'l fereca
așa cum Gruea dormea,
tot cu sârma de mătase
ce pătrunde pân' la oase.
Turciĭ șaĭca o umplea
cu cărbunĭ o îndesea,
cu galbenĭ o pospoĭa
pre d'asupra și îĭ da.
Turciĭ mâna când puneau
pe Gruea îl pâlmueau
ĭar alțiĭ îl judecau
și alți țeapa îĭ pregăteau.
Gruea se desmetecĭa
tare ca un leu răcnea,
legăturile îșĭ plesnea.
Turciĭ se înfiorau,
dar sârma de mătase
tae carnea pân la oase.
Gruea capu' șĭ ridica
un corb croncânind vedea,
către el s'adresa
și din gură așa-i grăĭa:
„Corbe, corbe, frate corbe!
spune 'mĭ ce sânt aste vorbe?
spune 'mĭ ce tot croncăneștĭ
or de mine te gătești?
Ține inelușul meu
și du 'l unde voesc eu:
în munțiĭ Catrinuluĭ
în pădurea Pinuluĭ,
la ceardacu luĭ Novac
luĭ Novac
Baba Novac;
și-ți voĭu face s'aĭ mâncare
multe lunĭ de săturare.“
— Corbul inelul lua
în acel munte îl ducea;
Novac la masă ședea
supt un pom s'adăposta.
Corbul pe sus croncânea,
ĭar Novac îl asculta;

către nepot s'adresa
cu care se ospăta:
„Măĭ nepoate! măĭ Iovițe!
ĭa maĭ adu o plosciță,
și ĭa flinta mea din cuĭu
și dă 'n îl corb să'l răpuĭ;
căcĭ el bine nu gândește
ci de rău nouă cobește.“
— Corbul când așa auzĭa
d'asupra meseĭ sbura
și inelul îl lăsa
în farfurie a cădea,
pe care Novac mânca.
Și 'ncepu a se mira.
Dar Novac când îl văzu
îndată 'l recunoscu
de la masă se sculă
haĭnele sale îșĭ schimbă;
lasă gugĭuman domnesc,
și potcap călugăresc
îșĭ puse 'n capul luĭ,
în fața nepotuluĭ;
lepădând haĭne domnești,
și rase călugărești
îmbrăcă și se gătea,
desagĭ cu galbenĭ umplea;
la primejdiĭ nu gândea
ci la Țarigrad pornĭa.
El pe la fântânĭ trecând
văzu pânze înalbind
multe fete și neveste;
și întrebându-le de veste
către ele s'adresa
și din gură le grăĭa:
„Fetelor, nevestelor!
mândre, frumușelelor!
spuneți-mĭ adevărat
ce veste la Țarigrad?
De 'mĭ veți spune voĭ drept
pânzele c'asta hârtiă
întocmaĭ să se 'nalbească
și frumos se 'nviorească;
ĭar dacă'ți tăgădui
ș'adevărul ne'ți grăi
pânza voastră să 'negrească
ca rasa 'mĭ călugărească!“
— Iar ele răspundea:
„Veste-ĭ bună, nu-e rea,
moșule călugăre
sfinte cuvioase!
Veste-ĭ, e în Țarigrad
prins Gruea luĭ Novac.
Turcĭĭ mi ți'l judecă
și mi ți'l purecă;
unĭĭ țeapai-o gătesc
și alțĭĭ îl pălmuesc.“
— Când asta Novac auzĭa
de necaz se aprindea
se repezea haĭducește
și mergea păsĭrĭ lupește.
La Țarigrad ajungea
către bașĭ așa zicea:
„Turcilor, agalelor!
Sultanĭ și Sultanelor!
Voă-ĭ robul de vânzare
sau e robul de pierzare?“
— Cel maĭ bătrân răspundea:
„fugĭ, călugăr, pĭază rea!
perĭ dinaintea mea
orĭ ți-aĭ urât viața!“
Când Novac așa auzĭa
se făcea că s'înpĭedica
desagĭĭ de fulg lua
și galbeni-ĭ risipea;
Turcĭĭ în galbenĭ năvălea.
El la Gruea alerga,
legăturile îĭ tăĭa
sabiă 'n mână îĭ punea,
peste ochĭ palme îĭ ștergea
ș'apoĭ ast fel îĭ grăĭa:
„Bate tu marginile,
să bat eu mijlocile,

că le ştiu sorocile
ca şi popiĭ tocile;
unul dacă va scăpa
tu mie nu 'mĭ veĭ scăpa."

D'amiazĭ până în chindie
taĭă Novac şapte mie,
când soarele scăpăta
Novac n'avea ce tăĭa.

Doĭne.

Doĭna. (Moldova; Alecsandri, pag. 224.)

Doĭnă, doĭnă, cântic dulce!
când te-aud nu m'aş maĭ duce.
Doĭnă, doĭnă, vĭers cu foc
când resunĭ eu stau în loc.
Bată vânt de primăvară
eu cânt Doĭnă pe afară,
de me 'ngân cu florile
şi privighitorile.
Vine earna viscoloasă
eu cânt Doĭna 'nchis în casă,
de'mĭ maĭ mângăĭu zilele
zilele şi nopţile.
Frunza 'n codru cât învie
doĭna cânt de voĭnicie.
Cade frunza gĭos în vale
eu cânt Doĭna cea de jale.
Doĭna zic, doĭna suspin
tot cu doĭna mă maĭ ţin.
Doĭna cânt, Doĭna şoptesc
tot cu Doĭna vieţuesc!

Străinul. (Alecsandri, pag. 240.)

Frunză verde rozmarin,
reu e de voĭnic străin!
Numaĭ luna că 'l ĭubeşte
şi soarele 'l încălzeşte.
Trece 'n gĭos, se duce 'n sus
nime nu 'i dă un răspuns,
nici îĭ zice: bun agĭuns!
Sue 'n deal, coboară 'n vale,
nicĭ o mândră nu'i stă 'n cale,
trece sate 'n curmeziş
şi dumbrăvile 'n lungiş,
vede-o mândră fetişoară
ca un puĭu de căprioară.
El îĭ zice: dragă, stă!
Ea în laturĭ tot se dă.
El îĭ zice: vină 'n coace!
Ea-ĭ respunde: n' am ce face.

Burueană de leac. (Muntenia; Alecsandri, pag. 270.)

Aoleo! mamă Ileană!
cată 'mĭ vre-o burueană
şi cu mine-ţĭ fă pomană.
Mergĭ în câmp de-alege-un smoc
tot de mac şi busuĭoc,
să'mĭ stingĭ inima de foc.

C'a fi azï o septemână
am văzut pe la fântână
o puïcuță de Română,
și de-atuncï dorul mă frânge,
soarele din cer mi 'l stinge,
și la groapă mă împinge.
Dragostele tinerele
nu se fac din viorele,
ci din buze subțirele.
Blăstemat să fie locul
unde mi s'a aprins focul
de 'mï tot plâng acum norocul.
Blăstemat să fie ceasul,
când ï-am urmărit eu pasul
și ï-am auzit eu glasul.
Cu pasul m'au rătăcit,
cu glasul m'au amețit;
liniștea mï-am prăpădit.

Dorul de țeară. (Ardeal; Alecsandri, pag. 295.)

Plânge-mă mamă cu dor
că țï-am fost voïnic fecïor,
și de grijă țï-am purtat
ogorul ți l' am lucrat.
Ear de când m'am cătănit
vïeața mi s'a otrávit.
Că tângesc în țărï străine
și tot plâng gândind la tine.
Mult mï-e dor, mămucă dor
de cel codru frățior
și de stâna cea cu oï,
și de cântic de cimpoï!
Mult mï-e dor, mămucă mea
de cea mândră viorea
care mă ïubïam cu ea!
Mult mï-e dorul ne 'mpăcat
și mă 'ndeamnă la păcat,
să mă las de cătănie
și să fug la cïobănie.
Orï ce-a fi cu mine, fie!

(Basarabia; Alecsandri, pag. 410.)

Fă-mă, doamne, ce me'ï face
sufletul să mi se 'mpace;
fă-mă hulubaș de-argint
cu aripele de vânt,
să maï sbor de pe pământ
pân la maïca pe mormânt,
și să stau, să m' odihnesc,
să plâng și să mă jălesc,
și de bune și de rele
de aleanul vïețiï mele.

Simeon Fl. Marian: Poesiï poporale române II. Cernăuțï 1875.

Doină haiducească. (Bucovina, pag. 7—8.)

Așa'mï vine câte-o diră
să'mï fac casa toată țiră,
să'ï dau foc, să arză spuză,
să mă suï la munțï cu frunze.
Așa'mï vine une-orï
să las frațï, să las surorï,

să mă suĭ la munţĭ cu florĭ,
să'mĭ fac ochiĭ rotungĭorĭ
să privesc mândrele zorĭ,
să şed pintre floricele
s' ascult vers de păserele.
Pe pat de florĭ să mă pun
durerea mea să li-o spun.
Aşa'mĭ vine câte-odată
să las mamă, să las tată,
să mă suĭ la munţĭ cu peatră,
să-mĭ fac ochişoriĭ roată,
să mă uĭt în lumea toată
unde am trăit eu odată.
Aşa'mĭ vine câte-un gând
să duc boiĭ să mi'ĭ vând,
eară plugul să 'l aprind:
din coarnele pluguluĭ
să fac şauă murguluĭ,
murguluĭ voĭniculuĭ;
şi din ferul cel maĭ mare
să fac teacă la pistoale;
şi din ferul cel maĭ lat
cel maĭ lat şi 'ncovăeat,
să fac teacă la băltag
şi băltagu 'n ea să 'l bag.
Şi din ferul cel maĭ lung
să fac potcoave la murg,
să 'l încalic să mă duc
către sinul munţilor
la umbra molizilor,
la cântecul mĭerlelor,
la mugetul cerbilor,
către sinul codruluĭ
la umbra fagetuluĭ
unde-ĭ drag voĭniculuĭ
şi-ĭ place fărtatuluĭ.

Steaua. (pag. 129.)

Nu departe de-acolea
a picat din cerĭu o stea,
şi-a aflat 'o mândra mea
şi s'a 'mpodobit cu ea ....

Cântec de amor. (Regin din Transilvania.*)

După nor vine senin,
după dulcea venin.
Amar mie si suspin!
lacremile vale'm vin.
Ce văd, nemica nu'm place;
ce văd, în zadar, nu'm place.
Sudoriĭ de pe mine pică,
inima mi-să despică.
Săracĭ ochĭ nevinovaţĭ,
vale de lacrămĭ vărsaţĭ;
dacă seama nu'm băgaţĭ
cu cine vă 'npreunaţĭ.
Voĭ îm sânteţĭ mie de vină
că aţĭ ĭubit fată străină,
tocmaĭ din străină ţară,
arde-ar flacăra şi para.
Cât soarele încălzeşte
în lung şi în lat luceşte
nu-i doftor leacurĭ se'm deĭe
boala din trup să mi-o ĭeĭe.
Căţĭ preoţĭ blagosloviţĭ
ba şi călugărĭ sfinţiţĭ
toţĭ să vie se'm cetească
tot nu pot să mă mântuească.

*) Textele din Regin din Transilvania, comunicate de d. J. Bianu.

Câte muïerï vrăjitoare
şi babe descântătoare,
toate vie să'm descânte
tot nu voï fi ca maï 'nainte.
Vie moartea să mă spaïe
că m'a duce la văpaïe.
Vie ceate într'armate
cu săbiï şi puscï gătate
şi să zică că mă omoară,
tot nu m'or scoate din boală.
Când apa de înjos în sus,
soarele de la apus
la răsărit ar pleca,
şi apa în cerïu ar sta,
nice atuncï nu te-oï uïta,
Mariuţa pre D-ta!

Cântec popular. (Regin.)

Spune'm dragă Marioară
de ce plângï de ce oftezï
că eştï tristă porumbioară,
pentru ce cam turturezï?
Orï nu vezï a mea ïubire
de mult te-au încunjurat.
Ieu te rog cu umilinţă
lasă-te de suspinat.
Au nu vezï în lăcrimïoare
ochi tăï cum pătimesc?
când să văz suspinire
lumea vreau să o părăsesc.
Dragosta de fată mare,
ca şi floarea din cărare.
Fă-mă D-ne ce m'i face
numa nu'm da ce nu'm place;
fă-mă D-ne şi pământ,
numa nu'm da om urât.
Că omul cel uricïos
şi ziua e întunecos.
Dară omul cel frumos
şi noaptea e luminos.

Altă cântare. (Regin.)

De când mândră te-am văzut
foarte dragă me-aï căzut.
Dacă am văst că nice-o-dată
nu putem fi la-olaltă,
apoï dar a mea ïubită
nu te fac nefericită.
Făr de mână orï cu cine
batăr maï voïnic ca mine.
Făr las cu limbă de moarte
lângă' olaltă să ne'ngroape;
să ne'ngroape lângă cruce
unde a fost dragoste dulce.
De voïu muri ïeu maï întiï
la mormântul meu să viï
şi să zicï câtră mormânt
din inimă vre-un cuvânt:
„Mormintule! groapă săpată!
lasă-mă să văd o dată
pe acela ce m'au ïubit
pre mine neosebit.“
Şi din noï ce a răsări?
Răsări-va viţï de vie.
Pre biserica se întindă
şi pre noï să ne cuprindă.
Ieu am fost june şi tu fată
şi ne-am ïubit la-olaltă;
n'avem nice o judecată
că ne-am ïubit la-olaltă.

Copilul orfan. (Dobrogea; Burada, pag. 227—228.)

Foaĭe verde, foaĭe lată
vaĭ de copiĭ făr de tată!
par'că sânt născuțĭ din peatră!
Crescuțĭ în țară streină
fără tată, fără mumă!
Făr de frațĭ, făr de surorĭ
par'că sânt născuțĭ din florĭ.
Copiĭ marĭ că se făceau
la 'mpăratul se duceau
și din gur' așa grăĭau:
— „Să trăeștĭ Măria-ta!
spune 'mĭ tu care 'i tata?
spune 'mĭ tu pe maĭca mea?“
Mă căzniĭu eu întreg anul
zahar ca să fac pelinul,
și pelinul tot amar
nu s'a maĭ făcut zahar!
Mă munciĭu o vară toată
ca se fac streinul tată,
și streinul
ca pelinul!
Mă urcaĭ pe munțĭ de peatră
să văd maĭca, să văd tata.
Mă urcaĭu pe munțĭ de florĭ
să văd frațĭ, să văd surorĭ.
Dar părințiĭ me-au murit
și frațiĭ s'au prăpădit,
și mila s'a isprăvit!

Vara vine, earna trece
n' am cu cine maĭ petrece,
și cu cine am avut
vaĭ de mine l' am perdut!
L'a mâncat negru pământ
la biserica 'n mormânt.

Hore.

(Moldova; Alecsandri, pag. 339.)

Fugĭ încolo, vină 'ncoace;
șezĭ binișor, nu 'mĭ dă pace.
Lasă-mĭ mâna, nu mĭ-o frânge
ĭe-mă 'n brațe de mă strânge.
Vreĭ o floare, nu-țĭ dau floare
na 'țĭ gurița 'ndulcitoare.
Vreĭ ce vreĭ, eu vreu nu vreu
și-țĭ dau tot sufletul meu!

Sultana. (Alecsandri, pag. 344.)

Frunză verde cardama
Sultănico fa!
Orĭ tu mĭ-aĭ făcut ceva
Sultănico fa!
De nu te maĭ pot uita?
Când mă uĭt la casa ta
mi se rupe inima.
Alunica-țĭ de la gât
m'au aprins, m'au omorât;
alunica-țĭ de pe brațe
a să mă scoață din vĭeață.
Leliț cu aluneĭ
nu căta la doĭ, la treĭ
și cată la ochiĭ meĭ

că 's albastri ca şi-aĭ teĭ.
Haĭ, leliţă, la prisacă
timpul dulce să ne treacă
să mâncâm mĭere de roĭ,
să ne ĭubim amândoĭ;
să bem apă dintr' un loc
şi să ne ĭubim cu foc.

Nevasta harnică. (Muntenia; Alecsandri, pag. 353.)

Eacă mândra de pe vale!
cu rochiţa 'n paftale
cum mă 'ntâmpină în cale.
Of, of, of şi aoleu,
arde sufleţelul meu!
Ea aleargă 'n fuga mare
seceră orz de prânzare,
şi 'l usucă 'ntr'o căldare.
Of, of, of şi aoleu
arde sufleţelul meu!
Până un copil să sugă
se asvârle ca vârlugă,
şi râşneşte tot în fugă.
Of, of, of şi aoleu
arde sufleţelul meu!
Intr'o clipă ea frământă,
se roşeşte, se 'nferbântă
şi de bucurie cântă.
Of, of, of şi aoleu
arde sufleţelul meu!

Insura-m'aş .... (Ardeal; Alecsandri, pag. 363.)

Insura-m'aş însura
nu ştiu soacra ce mi-a da?
coşarca cu fusele
costreţul cu mâţele?
Insura-m'aş însura,
nu ştĭu ce fată-aş lua?
Să fie de om bogat,
reu mĭ-e teamă de-un păcat!
Ea mĭ-a cere lumea toată
făr 'a se gândi la plată,
şi mĭ-a cere pĭeĭ de zmeu
să 'ncalţe picĭorul său,
că de capră, lesne crapă
şi de oae, să despoae
şi de ţap, îţĭ sare 'n cap!
Aş luao de Bărgău
mă tem c'a fi lucru rău.
Oĭ lua o sermăncuţă
care poartă opincuţă,
şi cămeşă cu altiţă,
şi pe şolduĭ o catrinţă.

Fetele din satul nostru. (Bucovina; Marian II, pag. 217.)

Căte sate-s pe sub munte
ca la noĭ nu-s fete multe.
Câte sate am umblat
fete mândre n'am aflat
ca la noĭ în acest sat.
Dar' fetele de la noĭ
toate se mărită, măĭ!
Se mărită mândrele
şi remân urâtele.
Şi remân cele urâte
dracu să le maĭ sărute.
Şi remân cele buzate
dracu să le aĭbă parte!

Fata rumenită. (Marian II, pag. 222.)

Care fată-ĭ rumenită
trebe bine ocărâtă
cu ocară ţigănească
să nu se maĭ rumenească.

(Marian II, pag. 232.)

Vaĭ de mine ce să fac
care-mĭ place, eu nu-ĭ plac.
Vaĭ de mine ce să fie,
cuĭ plac eu, nu-mĭ place mie.

(Dobrogea; Burada, pag. 246.)

Foaĭe verde de dudău
aduci-te-ar Dumnezeu,
pe la bordeĭaşul meu,
să te miluesc şi eu;
cu-o năframă 'n patru iţă
şi-o copae de tărâţă,
pe de-asupra cărbunaşĭ
să vezĭ cum ĭubeştĭ şi laşĭ.

(Burada, pag. 256.)

Foaĭe verde mărăcine
s'a dus puĭul de la mine,
cine 'mĭ zice puĭul vine,
are-o lină de la mine.
Tuturor le pare bine,
numaĭ mie-mĭ pare reu
c'a fost puĭuşorul meu.

Oraţie la nuntele ţărăneştĭ.

(Sibiiu 1867; Bucur. 1879; Fundescu, Basme, Bucur. 1870, pag. 113—122.)

Colăcărit.

I.

— Bună dimineaţă,
cinstiţĭ socri marĭ!
— Mulţămim D-voastră
băĭeţĭ militarĭ!
Dar' ce umblaţĭ?
ce căutaţĭ?
— Şi oraşe şi sate
depărtate
am colindat,
şi niminĭ seamă nu ne-au luat!
Cine sânteţĭ Dumnia-voastră
să ne luaţĭ seama noastră?
Ce umblăm?
ce căutăm?
la niminĭ n'avem
seamă să dăm.
Multe mărĭ am trecut,
multe ţărĭ am bătut;
Dar fiind-că ne 'ntrebaţĭ
să ne lăsaţĭ

cu încetul cu încetişorul,
să ne dăm cuvântul cu adevăruĭ;
că de multe ce sânt şi dese
nu le vom putea spune alese.

II.

Tânărul nostru împărat,
de dimineaţa s'au sculat,
faţă albă au spălat
chică neagră au peptenat
cu strae noĭ s'au îmbrăcat
murgul său au înşelat
cu trâmbiţa au sunat,
mare oaste au adunat:
doue sute de grănicerĭ,
o sută fecĭorĭ de boĭerĭ;
din ceĭ maĭ marĭ
nepoţĭ de ghinărarĭ;
şi pe la răsărit de soare
a plecat la vânătoare.
Şi au vânat ţara de sus
despre apus,
până juganiĭ ne au stătut
şi potcoavele au pĭerdut.
Atuncĭ ne lăsarăm maĭ jos
p'un deal frumos
şi alergarăm
de vânarăm:
munţiĭ cu braziĭ
şi cu fagiĭ,
cerĭul cu stelele,
cămpiĭ cu florile,
dealul cu podgorile,
văicelele
cu viorelele
şi satele cu fetele.

III.

Când dete soarele 'n deseară
eşirăm la drumul cel mare
şi deterăm d'o urmă de feară;
stătu toată oastea în mirare!
Uniĭ ziseră, că e urmă de zână!
să fie împăratuluĭ cununa.
Aşa se maĭ chibzuiră
şi se găsiră
alţiĭ vânătorĭ
maĭ cunoscătorĭ
şi ziseră, că e urmă de căprioară
să fie împăratuluĭ soţioară.
Dar nunul cel mare
cu grija 'n spinare,
călare p'un cal
ca un Ducipal,
se ridică în scărĭ
se umflă în nărĭ
şi făcu ochiĭ roată
preste oştirea toată.
Şi când încoace privi
aicea zări:
o floricică frumoasă
şi drăgăstoasă,
şi vazând că nu 'nfloreşte
nicĭ nu rodeşte,
nicĭ locul nu-ĭ prieşte
şi maĭ mult se ofileşte,
ne trimise pre noĭ şese lipanĭ
călărĭ pe şese juganĭ,
cu coamele cănite,
cu frânele zugrăvite,
cu unghiele custorite,
şi cu coadele 'mpletite,
ca cu toţĭ să pornim
şi la curţile D-voastră să venim,
ca floricica să luăm
şi la împăratul s'o ducem.

IV.

Pornirăm
şi venirăm,
pe faţa pământuluĭ,
pe aburiĭ vântuluĭ,
bând şi chĭuind
din pistoale trăsnind,
caiĭ încurând
pe nărĭ flacărĭ lăsând
rânchĭezând,
şi din unghiĭ scăpărând;
păn'am sosit
şi v'am găsit.
Acum orĭ floricica să ne daţĭ
orĭ de unde nu, nu scăpaţĭ;
căcĭ am venit cu tărnăcoape de [argint
să scoatem floricica din pământ,
s'o scoatem cu rădăcină
s'o sădim la împăratul în grăca acolo să 'nflorească [dină,
să rodească,
locul să'ĭ priească
şi să nu se ofilească.

V.

Daca D-voastră, socrĭĭ marĭ
ne credeţĭ nescaĭ tălharĭ,
avem şi ferman cu peceţie
dela împărăţie;
cine ştie carte lătinească
să vie să ni'l citească,
ear cine nu ştie
să nu vie,
ci ca de foc să se păzească.
Să ne aduceţĭ, socrĭĭ marĭ
oamenĭ cărturarĭ;
vr'un popă cu barba deasă
să ne citească cartea aleasă;
să nu fie cu barba cănită
să rămăĭe cartea necetită;
orĭ vr'unul cu barba rară
să ne ţie până 'n seară,
ci unul cu barba ca fusul
să ne dea curând răspunsul.
Răspunsul nostru este:
şase păhare de vin,
şase măhrame de in
de care se găsesc p'aicĭ,
cusute cu fluturĭ şi cu arnicĭ;
fie şi cu strămătură
numaĭ să fie cu voie bună;
să fie şi de mătasă
numaĭ să fie de aicĭ din casă,
dela cinstita mireasă
să nu fie de pe la vecine
să păţim vr'o ruşine,
că atuncĭ va fi cinstea noastră
şi ocara D-voastră!

Oraţia colăcerilor de la nuntă. (Obicĭnuită la Urzicenĭ.)

(G. Rafailă: Albina Pinduluĭ, An. II, pag. 11.)

Bună dimineaţă cinstiţĭ socri [marĭ!
(Zice cel ce voeşte a spune [oraţiile.)
Mulţumim noĭ voă, tinerĭ voi- [nicerĭ!
Cu ce treabă mare aţĭ venit la [noĭ? (Intreabă socru:)

Acum dară, soacre mare
că ne-aţĭ făcut întrebare,
de ce adică venirăm
şi la uşă ne oprirăm;
ne vom da răspunsul, însă
să vă ţineţĭ gura strânsă,
şi să tăceţĭ ca pământul
ca să ne-auziţĭ cuvântul.
Ce 'ntrebaţĭ Dumnia-voastră
în grab de venirea noastră?
Ce-ĭ această tinerime?
Ce-e această mulţime?
Ceste fete, urşĭ văzură
că ţint ochiĭ şi casc gură?
N'au maĭ văzut oamenĭ âncă
şi se tem că le mănâncă?
Noĭ am maĭ umblat ş' alt' dată
pe airea ca ş' ast' dată,
şi aşa nu se mirară
nicĭ ce cătăm ne 'ntrebară.
Acum toţĭ v'aţĭ strâns grămadă
ca cum aţĭ căuta sfadă.
Oare voiţĭ noĭ de teamă
să stăm şi să vă dăm seamă?
Dar nicĭ prin gând să vă treacă
o aşa părere seacă!
Nu ne speriem de lume,
căcĭ purtăm de voĭnicĭ nume;
nicĭ ne îngrozeşte vântul
că ştim să vă dăm cuvântul.
Dacă voiţĭ şi vă place
ca să răspundem cu pace,
o luaţĭ cu 'ncetişorul,
să vorbim cu binişorul;
că orĭ-ce cu 'ngăduĭală
se face cu rânduĭală.
Iar răpede când se cere
nu se face cu plăcere.
De aceea lăsând gluma
ascultaţĭ la noĭ acuma.
Junele 'mpăratul nostru
într'o zi de dimineaţă
dup'a norilor roşĭaţă
vrând să plece 'n vânătoare
cu tinerĭ şi pompă mare
s'a sculat, s'a gătit bine
s'a armat cum se cuvine,
şi luând bucĭumu 'n dată
bucĭumă cu el o dată;
strânse el ostaşĭ mulţime,
tot voĭnicĭ de călărime,
şi agerĭ cu măĭestrie
la arc şi vânătorie.
Apoĭ cu eĭ pe răcoare
a plecat la vânătoare
să 'ncureze, să vâneze
munţiĭ cu dealurile,
pădurile cu umbrile,
şi văile cu luncile;
ast-fel umblând zioa toată
ocolit-a locul roată,
până la amĭazĭ spre seară
fără a vâna vr'o feară,
şi atât se desgustase
în cât era să se lase,
dar păre că o nălucă
îĭ zicea tot să se ducă.
El cu arc, săgeata 'n mână
ajunse la o fântână
şi văzând urma de feară
aci toţĭ descălecară
să se uite, să privĭască,
ce urmă e să ghicească.
Stând dar ast-fel fie-care
şi privind-o cu mirare,
uni au zis că e de zână,
aĭb'o 'mpăratul de mână;
alţĭ că 'ĭ floare crăĭasă
aib'o 'mpăratul mireasă.
Decĭ cu această cuvintare
pe 'mpăratul aţiţară
şi făcură 'n gând să 'ĭ vie

să hotărască, să ştie
din ce parte acea zână
a venit pe la fântână,
şi cu inima 'ntocată
plecă spre urmă 'ĭ îndată.
După dânsa se tot duse
până văzu că 'l aduse
cu toată oştirea noastră
drept curţile Domnĭa-voastră:
unde-a zărit o floare
ca o stea strălucitoare,
care de crescut tot creşte
de 'nflorit tot înfloreşte,
ĭar de rodit nu rodeşte
căcĭ pământul nu'ĭ primeşte.
De aceea împăratul
făcu întru sine sfatul:
că acea frumoasă floare
şi dulce mirositoare
să o ĭa să strălucĭască
la curtea împărătĭască,
unde locul să 'ĭ primĭască,
să crească, să înflorĭască,
odrasle să odrăslĭască,
să-şĭ dea rodul la ivĭală
şi tuturor la privĭală.
Aşa împăratul june
în gând după ce îşĭ pune,
se uĭtă, locu 'nsemnează
după-a stelelor rază,
şi se întoarce îndată
cu inima ne 'mpăcată
şi cu gândurĭ doritoare
pentru rumena floare.
Adoa zi de dimineaţă
la a norilor roşĭaţă
se îmbracă, se încalţă
pe scărĭ de argint se 'nalţă
şi pe cal alb voĭniceşte
încălecând, se opreşte;
şi peste oştirea toată
întorcându 'şĭ ochi roată,
pe noĭ, colăcerĭ, ne-alese:
cu mustăţile sumese
pe ataţĭ caĭ ĭuţĭ ca smeĭ,
cu capetile toţĭ ca leĭ,
cu coamele poleite,
cu unghiile zugrăvite,
cari când încep să sae
din nărĭ aruncă văpae.
Dară după ce ne alese
el cu vorbă ne trimese
după ĭubita luĭ floare
şi foarte mirositoare,
s'o ducem să strălucĭască
la curtea împărătească.
Am plecat noĭ toţĭ îndată
după vorba luĭ cea dată,
nu ştiurăm seamă bine
să venim pe drumurĭ line,
ci ne-am îndreptat pe stele
ş' am venit tot după ele,
peste munţĭ şi peste şghĭaburĭ
şi peste sute de dĭalurĭ,
mâncând şi bând împreună
cu cântărĭ, cu voe bună,
şi 'ntrebând în calea noastră
de curtea Domnieĭ-voastră;
şi aşa steaua dorită
împăratuluĭ ĭubită,
aci din ochĭ o perdurăm
şi că s' a pitit văzurăm.
Să ne daţĭ dar acea floare
acea stea strălucitoare.
Cu răspunsul împreună
vă poftim şi voe bună.
Nu răspundeţĭ vorbe rele
că apoĭ vă vin maĭ grele.
Noĭ nu suntem bunioară
să îndrugăm ca la moară

ci dăm vorba mireluĭ
ĭeacă şi firmanul luĭ: (arătând
este carte lătinească [plosca)
puneţĭ ca să v'o citească;
de nu ştiţĭ, ca de cărbune
vă feriţĭ mâna a pune,
şi chĭămaţĭ popa să vie
că el latineşte ştie;
dar nu vr'un cu barba lungă
treĭ zile să nu'ĭ ajungă;
nicĭ vre un cu barba rară
să ne ţie pân' de seară;
dar nicĭ vr'un cu barba deasă
s'o citească ne 'nţeleasă;
ci de ceĭ ce ştiu să sugă
ca s'o citĭască pe fugă;
că nu'ĭ carte latinească,
ci cum vedeţĭ e o ploscă
cu vin dela Dealul Mare
(când beţĭ, căcĭula vă sare)
cu vin dela Valea Lungă
(când beţĭ, faceţĭ gura pungă).
Poftiţĭ, închinaţĭ odată
vă udaţĭ gura căscată,
luaţĭ-o toţĭ voĭ prin mână
şi ne daţĭ pe acea zână,
ca s'o ducem la 'mpăratul
şi să continâm tot sfatul.
Nu gândiţĭ că vorbim glume
orĭ niscaĭ basmurĭ din lume,
ci vă gătiţĭ cât maĭ tare
cu cele de ospătare;
aduceţĭ voĭ fân cu care
s'aĭbă cai de mâncare;
tăeţĭ juncĭ cu carne grasă
să daţĭ ostaşilor masă.
Strângeţĭ fete frumuşele
ca să dăm hore cu ele.
Apoĭ maĭ gătiţĭ şi case
îmbrăcate cu mătase,
şi pentru ostaşĭ umbrare
cu loc de 'ncăpere mare.
Intindeţĭ maĭ multe mese
puneţĭ bucate alese,
şi cofeturĭ lângă-aceste
c' aşa obiceĭul este;
ĭar cum-va de nu se poate
să le împliniţĭ pe toate,
nicĭ să staţĭ să maĭ răspundeţĭ
ci căutaţĭ loc să v'ascundeţĭ,
că ostaşi nu ştĭu glumă
ş'o să fie vaĭ de mumă.
Şi apoĭ să maĭ ştiţĭ bine
că şi împăratul vine
cu căpitanĭ, cu catane
şi cu maĭ multe răsvane
zugrăvite, poleite
în ele Doamne gătite;
vine şi un răsvan mare
cu lăute, cu cântare,
în el stând mărita nună
ţiind în mânĭ o cunună
strălucită, luminată
cu petre scumpe lucrată,
pentru rumena mireasă
cea de împărat aleasă.
Scoateţĭ dar acum colacul
că ne-am deşertat tot sacul,
şi să ne maĭ daţĭ, se ştie
şi căte-o sangulie,
de in supţire ţesută
şi cu florĭ de fir cusută;
puteţĭ da şi de mătase
d'aveţĭ inimĭ să vă lase,
ĭar de nu, şi d'arnicĭu fie
cum veţĭ avea omenie,
căcĭ noĭ priimim de toate
numaĭ curând a le scoate,
ca să ne stergem la gură
că 'ĭ udă de băutură.
Iar astor fete venite
ca cĭorile grămădite,

ce vă stau cam pe la spate
tot cu gurile căscate,
muĭaţĭ în lapte cojiţă
şi le daţĭ să înghiţă,
să nu stea cu gura seacă
ci de dor să le maĭ treacă,
să' şĭ maĭ potolească jindul
pân' le-o veni şi lor rândul.
— Insă nu descălicaţĭ? (întreabă socru.)
Vrem răspunsul să ne daţĭ! (răspunde cel ce a spus oraţia)
apoĭ am descălica
dară n'e c' om însera
ş'a să trecem văĭ adâncĭ
cu prăpastiĭ şi cu stâncĭ,
munţĭ înalţĭ cu brazĭ umbroşĭ!
Daţĭ răspunsul sănătoşĭ!

Urmarea colacărieĭ.

(Melchisedec: Convorbirĭ literare, An. XIV. pag. 295—297.)

Mulţămim dumi-tale cucoane mire
şi dumi-tale cucoană mireasă.
Cum m'aţĭ văzut Dumnea-voastră cu acest păhar,
milostivul Dumnezeu să vă vază din cerĭu cu dar.
Cu darul său să vă dăruească
numele să vă mărească,
aniĭ să vă sporească,
zilele să vă' mulţească.
Să vă trămită din cerĭurĭ
ale sale patru darurĭ:
stema împărătească,
corona crăească,
scaun domnesc,
toĭag stăpânesc.
Milostivul D-zeu să vă povăţuească cu sfatul
ca să vă bucuraţĭ unul de altul,
cum s'a bucurat Aron proorocul
când i-a odrăslit în mână toĭagul,
ne udat, nerourat
de doĭsprezece anĭ uscat,
şi Dumnezeu când l'a blagoslovit
îndată a odrăslit şi-a înfrunzit.
Să vă maĭ bucuraţĭ cu acea bucurie nespusă,
când fericita Elena a găsit cinstita cruce,
şi earăş, să vă învrednicească Dumnezeu sfântul
să vă bucuraţĭ unul de altul

cum s' a bucurat cinstitul Noe proroc,
când s'a isbăvit de potop,
şi a sărit din corabie pe uscat,
şi din poame a gustat şi s'a săturat,
şi a băut şi vin,
de a făcut chef deplin;
şi de atuncĭ s'a făcut vin,
cu care şi eu la feţele dumilor-voastre închin.
Această cale a dumilor-voastre şi împreunare,
să fie cu ştirea Sfinţieĭ sale;
să vă îndrepteze spre loc
cu mare noroc,
spre vĭaţă
cu dulceaţă,
spre lauda părinţilor şi a fraţilor
şi spre pomană săracilor.
Şi earăş milostivul Dumnezeu să vă miluească
şi încă să vă maĭ dăruească
multă avuţie
şi întreaga bogăţie:
turme de oĭ,
pluguriĭ de boĭ,
herghelĭĭ de caĭ şi pungĭ de banĭ
ca la boeriĭ ceĭ marĭ.
Şi încă să vă miluească
şi să vă maĭ dăruească:
mult cu mult
ca apa din Prut;
măcar şi ca Siretĭu
că aşa este adetĭu.
Mulţămesc şi dumi-tale, jupâne vornicele!
trupuşor de viorele
face-te-ar fetele mănunchele
să te bage 'n sin la pele!
Mulţămesc dumi-tale de acest păhar cu zahar
ca şi sfântuluĭ duh pentru dar.
Pentru acest păhar mândrişor şi gălbior
ca din suc de păltior.
Darul sfinţieĭ-sale
să fie în casa dumi-tale.
Precum aĭ ajuns vornicel de această gloată

să dea Dumnezeu să ajungĭ şi vornic de poartă,
şi pe noĭ să ne bagĭ în samă măcar căte un păhar
că noĭ toţĭ îţĭ mulţămim. [de vin
După toate aceste ca un voitor de bine
sfântul Dumnezeu să nu mă uĭte nicĭ pe mine,
să'mĭ dăruească o copilă tinerică
frumuşică, ocheşică,
măcar ca cea de colea
dacă şi ea o vrea,
să fie soţioara mea.
Eară dacă n'a vrea
Elele să o ia,
să facă cimpoĭu din ea
să cânte şi la nunta mea,
că eu oĭu face pe icĭ pe colea,
ş' oĭu găsi pe care m'a vrea.
De a fi maĭ mare
va merge maĭ tare;
de a fi maĭ mică
n' oĭu zice nimică;
Eară de a fi maĭ frumuşea
maĭ mult îmĭ va plăcea
şi se va chĭema că este a mea
şi voĭu ţine casă cu ea.
Inchin şi la gurița mea
că ea ştie cum a bea.
Şi voĭu face buzele leĭcuţă
şi pântecele balercuţă,
şi n'a curge nicĭ o lecuţă.
Ear tu guriţă nu te bucura
că de acest păhar te veĭ sătura;
că nu te veĭ satura nicĭ cu altul
cum se satură ĭadul
de boerĭ de divan,
de vornic şi vătăman.
Şi beu acest păhar de băutură
pentru multă voe bună;
pentru mare mila dreptăţilor
pentru bunătatea bunătăţilor,
pentru irul iruluĭ
ca izvorul vinuluĭ;

pentru roada câmpuluĭ,
care când înfloreşte
toată lumea se veseleşte.
Unul cu altul, când ne vom întâlni,
să nu avem a ne feri.
Când ne vom întâmpina
să avem a ne săruta;
când ne vom întâlni
să avem a ne cinsti
cu cuvinte bune
cu păhare pline;
ear când ne vom înfăţişa
să avem a ne îmbrăţişa.
Pace între fraţĭ
şi între împăraţĭ.
Boerĭĭ ceĭ marĭ
să rămâe jitarĭ;
boerĭĭ ceĭ maĭ micĭ
să rămăe calicĭ.
Eară noĭ ţăranĭĭ
să 'nflorim ca şofranĭĭ.
Eară mazilĭĭ
să-ĭ tragă cânĭĭ;
âncă şi măţele
să le roază opincile.
Şi eu zic Dumilor-voastre: amin!
şi beu acest păhar de vin,
şi îl beu tot
ca să trăiţĭ cu noroc.
Şi eu aşĭ maĭ lăsa
dar mă tem că nu mi'ţĭ maĭ da.
Aşĭ maĭ da şi pe la fete
dar mă tem să nu se 'mbete.
Şi mamele nu le vor găsi lor vină
ci'mĭ vor căta mie pricină,
şi mă vor face pe mine vinovat
şi vor zice că eu le-am îmbătat.

Cântic de nuntă.

(Alecsandri, pag. 383.)

Lado.

Frunză verde lăcrimĭoară
lado, lado sorioară!
Dute 'n haĭne de mireasă
la bărbatul tău acasă.
Lasă mamă, lasă tată
că de acum eștĭ măritată,
lasă fraț̦ĭ, lasă surorĭ
lasă grădina cu florĭ,
că tu singură-aĭ să fiĭ
o grădină de copiĭ.

Lado, lado, nu maĭ plânge
mijlocelul nu'ț̦ĭ maĭ frânge,
că acasă te-ĭ întoarce
când pe strat inul s'a toarce,
și la maică-ta te-ĭ duce
chĭar atuncĭ și nicĭ atunce
când bondariu-a face mĭere,
când a face plopul pere
și răchita vișinele
să-ț̦ĭ alinĭ pofta cu ele.

Cântecul Paparudelor.

(G. D. Teodorescu: Incercărĭ critice etc., Bucur. 1874, pag. 128.)

Paparudă, rudă
vino de te udă,
ca să cază ploile
cu găleț̦ile.
Să dea porumburile
cât gardurile,
și să crească spicele
cât vrabiele,
să sporească grânele
să împle pătulele
paparudele!
Să deșchizĭ cerĭurile
să pornească ploile
și să fereștĭ holdele
de toate mălurile;
să goneștĭ tăcĭunele,
din toate ogoarele
paparudele!

Cântecul cununeĭ la secerat.

(Din Reșinarĭ Transilvania. Burada: Convorbirĭ literare, An. XIV, pag. 307.)

Stăpâne, stăpâne
gata-mi-te bine,
de vin și de pâne
că cununa'ț̦i vine.
Și nu te 'ntristare
că 's holdele rare,
da la spic ăs mare.
Și domnu-ț̦ĭ va dare
stogul cât casa,
snopul ferdela,
claĭa găleata,
pita cât masa,

mănunchĭul copul,
ca earb' ovăsul.
Stăpăneasa noastră
tănără frumoasă
pune cina 'n masă
și roagă pe taĭca
roagă și pe maica,
ca să nu mă dare
după ăl din din(!) deal,
că-ĭ cu grăul rar,
cu earba podbeal.
Ci ca să mă dare
ne rugăm noĭ tare,
după ăl din șes
că-ĭ cu grăul des.
Tu soare râtund
trecĭ dealul curând,
și nu te-or blăstemare
și nu te-or chemare,
robiĭ câmpilor
ĭobagiĭ domnilor.
De cătră cergău
vine-un nour greu;
dar nu-ĭ nour greu
ci-i bădițul meu,
pe lângă cel râu
cu secerea 'n brău.
Grău a secerat
în clăĭ l'a cărat.
Stăpâne, stăpâne!
multumimu-țĭ bine
de vin și de pâne.
Să fiĭ sănătos,
ne rugâm frumos!

Cântece de stea.

ANTON PANN: Cântece de stea sau Versurĭ ce să cântă la Nașterea Domnuluĭ nostru Is. Hs. ed. 4ª. Bucureștĭ 1848.

Cântarea VIII. (pag. 11—13.)

La nunta ce s'a 'ntâmplat
în Cana Galileĭ
fost'au și Iisus chĭemat
în Cana Galileĭ
și vrând triștĭ a nu 'ĭ lăsa —
a venit cu maĭca sa, [și c. l.
șezând la masă și bând,
băutura ne-ajungând,
și din câțĭ la masă sta
în tăcere să uĭta,
necutezând a 'ntreba
de maĭ este vin, au ba.
Iar muma luĭ Iisus
văzând ca n'au vin d'ajuns
zise: fiul meu ĭubit!
vinul li s'a isprăvit.
Iară Isus s'au sculat
și slugile au chĭemat,
șase vase ap'au pus
și le-au umplut până sus.
Hristos le-a bin' cuvântat,
apa în vin s'a schimbat;
ș'a zis să dea 'ntâĭu la nun
să guste vinul de-ĭ bun;
ĭar nunul dac'a gustat
cu glas mare a strigat:
ceĭa ce fac mese marĭ
dau întâĭŭ vinurĭ maĭ tarĭ,
și dacă să 'nveselesc
și de cel prost priimesc.

Iar noĭ cel prost am băut
și pre cel bun am ținut.
Atuncĭ toțĭ au cunoscut
cum că Hristos s'au născut.

Cântarea IX. (pag. 13—14.)

Moĭsi și Aaron
amândoĭ țineа d'un tron,
de tronul făgăduit,
cel prin lege dăruit.
Moĭsi și Aaron
în vremea luĭ Faraon,
pre Israil cel ĭubit
Din Eghipt l'au slobozit.
din Eghiptul cel amar
prin dumnezeescul dar,
marea pedestru trecând
pre Faraon înnecând.
Iar prin legea 'ceastă noă
cânta-voĭ maĭ ales voă,
c'a venit Domnul Hristos,
Mesia, cap luminos
din neamul luĭ Avraam.
Ș'a mântuit pre Adam
de osânditul blestem
ce'l luase 'n Edem.
Ș'acum noĭ aĭ luĭ nepoțĭ
câțĭ credem în Hristos toțĭ,
cântăm și ne bucurăm
și nașterea luĭ sărbăm.

Cântarea XX. (pag. 31—38.)

Acum ceasul mĭ-a sosit
și lumea am părăsit.
Inger stă 'naintea mea
din lume ca să mă ĭa.
Astăzĭ mă călătoresc
la părintele ceresc
unde m'a chemat Hristos
la orașul cel frumos.
Rele sau bune să ĭau,
seamă de toate să dau,
pentru câte le-am urmat,
pân' la cel maĭ mic păcat.
O suflete ticălos,
negru și întunecos!
In lume cât aĭ trăit,
în rele te-aĭ tăvălit.
Ingrijeaĭ numaĭ de traĭu
negândind de ĭad și raĭu.
La moarte n'aĭ cugetat,
dar de dânsa n'aĭ scăpat.
Că ĭată ĭa s'a pripit
și din lume te-a răpit,
când trăĭaĭ maĭ cu zahar
vaĭ! amar, amar, amar!
Ingerul morțiĭ acum
mă însoțește la drum
și mă trece pe la ĭad,
unde păcătoșiĭ ard;
vaĭ! la el cum mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭu bălaur căscând
și din gură foc vărsând,
curgând ca un râu întins
îmflăcărat și nestins,
și în fruntea-ĭ un drac ședea
cu Iuda 'n braț și ardea.
De acolo la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad.

O! vaĭ! când ĭar mă uĭtaŭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaŭu!
Văzuĭ popĭ mulțĭ ereticĭ
cu dascălĭ și grămăticĭ
aruncațĭ cu capu 'n jos
în focul cel flăcăros,
și draciĭ îĭ împingea
cu sulițĭ ș'îĭ împungea.
De acolo la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
ochiĭ când îmĭ arùncaŭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaŭu!
Văzuĭ împărațĭ tiranĭ
de gâturĭ cu bolovanĭ
în văpaea cea de foc,
dracĭ bătându-șĭ de eĭ joc.
De aci ĭar la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
cu ochiĭ când mă uĭtaŭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaŭu!
Văzuĭ tâlharĭ, ucigașĭ
hoțĭ, răpitorĭ și pungașĭ,
văĭtându-se amărât
în văpae până 'n gât.
D'acolo ĭar la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad;
d'o dată cum mă uĭtaŭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaŭu!
Văzuĭu un cârd de mueriĭ
tânguindu-se 'n dureriĭ
și dracĭ strigând:
aste sânt
care fermec și descânt.
Apoĭ d'aci la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
ĭarăș dacă mă uĭtaŭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaŭu!
Văzuĭu alt cârd de bărbațĭ
de bețivĭ și desfrânațĭ,
toțĭ în flacără unda
și draciĭ îĭ afundea.
Maĭ 'nainte la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
mergând, dacă mă uĭtaŭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaŭu!
Văzuĭu dracĭ cu cângĭ trăgând
niște mueriĭ și strigând:
aste tot mincĭunĭ spunea
pe mulțĭ în belea punea.
D'aci mergând la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
în flacărĭ când mă uĭtaŭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaŭu!
Văzuĭu negustorĭ în rând
cari 'nșel și lipsă vând,
unĭĭ cu măsurĭ de gât
se tânguea amărât,
alțiĭ cu cântare 'n nas
se văita cu mare glas,
alțiĭ cu foarfecĭ și cot
îĭ ducea para în not.
Mergând d'aci la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
spre țipăt când mă uĭtaŭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaŭu!
Văzuĭu ĭar mueriĭ în muncĭ
care 'șĭ leapădă aĭ lor pruncĭ;
sau fără milă și dor
în pântece îĭ omor.
Decĭ la cel din urmă vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
când stătuĭu și mă uĭtaŭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaŭu!
Văzuĭu arzând în vâlvorĭ
bogațĭ ne 'ndurătorĭ,
cariĭ tot s'au veselit
și săracĭ n'au miluit.
Decĭ acea cale lăsând
și maĭ 'nainte mergând
în dreapta, când mă uĭtaŭu
ce văzuĭu mă bucuraŭu!
Văzuĭu raĭul cel frumos

ca soarele luminos,
și mese 'ntinse de rând
pe ele făcliĭ arzând,
unde 'mprejùr dreptiĭ sta
și bucurie gusta,
împreună dănțuind
și pre Dumnezeu slăvind.
Intr'alt loc ĭar mă uĭtaĭu
tot la raĭu, la raĭu, la raĭu,
văzuĭu sfinții prea luminoșĭ
apostolĭ și cuvioșĭ,
și cete de mucenicĭ,
de tinerĭ, bătrânĭ și micĭ,
împreună dănțuind
și pre Dumnezeu slăvind.
Intr'alt loc ĭar mă uĭtaĭu
tot la raĭu, la raĭu, la raĭu,
văzuĭu și sfinte mueriĭ
petrecând în mângăeriĭ,
cu cununĭ de diamant
și podoabe de berlant,
împreună dănțuind
și pre Dumnezeu slăvind.
Decĭ d'acolo ĭar plecaĭu
tot la raĭu, la raĭu, la raĭu.
La poartă când mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă întristaĭu.
Văzuĭu raĭul încuĭat
poate pentr'al meu păcat
pân la vreme de județ,
când va sta Hristos în jeț,
ca să judece pre toți
pre ceĭ viĭ și pre ceĭ morți.
Ci o doamne! mila ta,
de noĭ nu o depărta.
Tu ne-aĭ zidit, tu ne știĭ,
ĭartă-ne ca niște fiĭ.
Ție Doamne am greșit,
dar ție am și slujit.
Pre alt Dumnezeu nu știm
pre tine toți te mărim.

Colinde.

G. D. Teodorescu: Noțiunĭ despre colindele române. Bucurescĭ 1879.

(pag. 47—49).

D'aĭ lerom, d'aĭ lerom Doamne.
Icea măre 'n ceaste curți
ceaste curți, ceaste domniĭ
crescutu-mĭ-au doĭ merĭ nalți,
doĭ merĭ nalți și minunați
la vărfurĭ amestecați.
Sus în merĭ
în dalbe florĭ
ardu 'mĭ două lumânărĭ;
și din două lumânărĭ
pică 'mĭ treĭ din picăturĭ.
Ear din treĭ din picăturĭ
ruptu-mi-s'a,
faptu-mi-s'a
râu de vin
și râu de mir,
râu de apă
limpede.
('n) râu de vin cin' mi se scal-
Icea bunul Dumnezeu: [dă?
scaldă-se,
băĭază-se
în apă se limpezește,
('n) veștmânt alb se premenește,

cu mir că se miruește.
Mar din jos de vadul lur
e Ioan
sfântul Ioan
și bătrânul de Crăciun
scaldă-se,
baĭază-se,
('n) apă limpezescu-se,
('n) vestmânt premenescu-se,
cu miru miruescu-se.
Mar din jos de vadul lor
scaldă-se sfinții de rând;
scaldă-se,
băĭază-se,
în apă se limpezesc
('n) vestmânt alb se premenesc.
Mar din jos de vadul lor
scaldă-se icĭ cest om bun
cest om bun, jupân [cutare]
scaldă-se,
băĭază-se,
în apă se limpezește
cu vestmânt se premenește.
Grăi bunul Dumnezeu:
cuĭ, om bun, te potrivești?
Au mie, au sfinților?
au luĭ Ioan?
Sfântu Ioan?
au bătrânuluĭ Crăciun?
Grăi icea cest om bun:
nu me, doamne, potrivesc
nicĭ ție, nicĭ sfinților,
nicĭ luĭ Ioan
Sfântu Ioan
nicĭ bătrânuluĭ Crăciun.
De tânăr m'am însurat
fapt-am casă
lângă drum,
'ntins-am masă
peste drum;
câți pe drum că mi' și treceau
toți la masă că ședeau,
și toți beau și ospătau
toți mie că 'mĭ mulțămĭau.
Fapt-am, Doamne, ĭar am fapt
podurele
'n locurĭ rele;
cine pe pod c'a trecut
tot mie 'mĭ-a mulțămit.
Fapt-am, Doamne, ĭar am fapt
puțurele
'n câmpurĭ rele,
cine apă c'a băut
tot mie 'mĭ-a mulțămit.
Atuncĭ Domnul îĭ graĭa:
fie bine
dar de tine.
Fapt-aĭ bine 'n astă lume
'n ceaĭ-l-altă-ĭ găsi bine,
mergĭ la raĭu nejudecat
șezĭ la masă nechĭemat,
să beĭ pahar ne 'nchinat.
Sânătate 'n ceaste case
'n ceaste case
'n crucĭ frumoase,
și cu noĭ cu voĭă bună;
la anul
și la mulțĭ anĭ.

(pag. 95—97.)

Ler-oĭ-leo, Doamne-le!
Oștile purcesu-mĭ-au
dar pe unde datu-mĭ-au?
Pe la muma luĭ [cutare].
Eară muma luĭ [cutare]
ea de veste prinsu-și-a

'nainte eşitu-le-a,
c'un clondir
plin de rachĭu,
cu clondirul d'a stânga
cu paharul d'a dreapta,
din pahar numindu-le
din gură graindu-le:
— „Lin, maĭ lin oştirile
pân 'oĭu găti pe [cutare]
că-ĭ gata, ca şi gătit;
căcĭ ĭ-am croit
d'un vestmânt,
vestmânt lung
până 'n pământ;
croitor croitu-l'a
zugrav zugrăvitu-l'a,
scris mĭ'e 'n spate
scris mĭ'e 'n pĭept,
scris e 'n şeale
scris e 'n poale:
d' amândouă părţile,
scris câmpul cu florile,
ear în ceĭ doĭ umereĭ
scris ceĭ doĭ luceferei.

Jur-prejurul poalelor
scrisă 'ĭ marea turbure,
cam cu nouă vădurele;
ear în nouă vădurele
sânt cam nouă corăbĭele,
şi stegarĭ cu stegărele,
căpitanĭ cu băltăcele,
şi 'mĭ aşteaptă pe [cutare]
să 'l rădice la rang mare,
la rang mare al oştilor
maĭ mare-al călarilor:
el să 'mparţă lefile
să dea lefĭ la lefegiĭ,
gălbiorĭ
la tinerioriĭ,
postav roşĭu
la fustaşĭ,
gălbinaşĭ
la boĭernaşĭ.“
Ear [cutare] tânărul
el să 'mĭ fie sânătos,
şi cu mumă
şi cu tată
şi cu noĭ toţĭ d'a 'mpreună.

(Transilvania.)

AT. MARIANU MARIENESCU: Colinde culese şi corectate. Bucurescĭ 1861.

Drumarĭi. (pag. 1—3.)

Doĭ boĭerĭ de-ĭ marĭ
Leru-mĭ Doamne!
ca şi doĭ drumarĭ
vin din Rusalim
la Vitleem ţin!
Dar cine sânt?
E Iosif cel sfânt
şi Maria sfântă
carè-aşea cuvântă:
— „Iosife mĭ-e greu
de drumul cest reu,
vin să odinim
şi să ne umbrim.“
— De un plop dedură
şi aci stătură
de a se recori.

Plopul se clăti
umbra şi-o trăgea
soarele-ĭ ardea.
— „Plop afurisit
să nu fiĭ rodit!
să creştĭ tot în sus
căcĭ umbra mĭ-aĭ dus!“
— Iară maĭ plecară
şi un măr aflară.
Şi eĭ odinea
mărul îĭ umbrea
umbra se lăţea
soarele perea.
— „Mărule înflorit
să fiĭ tot rodit!
să creştĭ tot în lăturĭ
să sporeştĭ cu roduriĭ!“
— Dar Iosif grăĭa:
„Drumul de-om lua
către Vitleem
până maĭ vedem.
Iaca-e 'ndeseară
şi 'noptăm prin ţară!“
— Şi eĭ se sculă
ĭară maĭ plecă
către Vitleem
frumosul Edem.
O 'nchinăm spre sânătate!

Rândunelile. (pag. 27—29.)

Lă trupina de mâr păr
Leru-ĭ Domnul!
străluceşte-un luceafăr,
dar sub măr păr, pat de brad
de mulţĭ măestri e lucrat,
pe la fund cu tunete
la fusteĭ cu fulgere,
frembele de ceară sfântă
tot topită şi învârtită.
Oare 'n pat, cine-ĭ culcat?
de 'şĭ zace minunat
şi 'mĭ doarme somnul greu?
E culcat un Dumnezeu!
mititel şi beluşel (!)
şi la faţă curăţel,
faşiat de-o împărătească
în faşioare de mătase.
Comanacu-ĭ de bumbac
cu treĭ florĭ în comanac,
una-ĭ floarea miruluĭ,
alta-e viţa vinuluĭ,
una spicul grăuluĭ!
Iată veniră rândunele
negrişoare, frumuşele,
tot cântară, colindară,
dar pe fiu nu 'l deşteptară.
Rândunelele sburară
către mare se lăsară,
ele toate apucară
stropuleţĭ pe aripele,
petricele în penicele,
ĭară la fiu că au venit
cu aripele l' au stropit
cu petrele au asvărlit!
Fiul sfânt s'a deşteptat
şi atuncĭ le-a blestemat:
„Rândunea! fă-ţĭ cuĭbul tău
unde-o fi locul maĭ rău:
prin podul săracilor,
la grinda streşinelor,
să le bată fumurile
ca pe fecĭorĭ cugetele,
cugetele de însurat
pe fete de măritat!“
O închinăm spre sănătate!

Cuĭbul şi puiĭ şoĭmilor. (pag. 42—45.)

Maĭca sfânta şeade,
Doamneĭ Doamne!
pe plaĭul cel verde,
în poala ceruluĭ
în poarta raĭuluĭ,
şi din căĭerel
lăsa fir aurel.
Firul firuĭa
şi se subţia.
Când îl încorda
tocmaĭ se lăsa
şoĭmiĭ vânătoriĭ
soĭmiĭ răpitoriĭ;
firul apuca
sus cu el sbura
într'o depărtare
către ţărm de mare.
Când se înălţa,
şoĭmiĭ străluciaĭ,
firul eĭ sclipea
ca şi nişte zoriĭ
pe la cântătoriĭ.
Ion atunciĭ venea
Maĭca îĭ grăĭa:
— „Unde te-am mânat
bine aĭ ascultat,
de m'aĭ asculta,
unde te-aşĭ mâna!
Fiĭ gata de dus
sus colo în sus
într'o depărtare,
către ţărm de mare.
De sbor să te apuciĭ
şi aziĭ să 'mĭ aduciĭ
cuĭbul şoĭmilor
şi al puilor,
cuibul mi-l dă mie
puiĭ ţine ţie,
că şoĭmiĭ au răpit
firul aurit,
când m'am căstigat (!)
şi mult am lucrat
la un scump veşmânt
pentru fiul sfânt!“
— „Maică! eu aşĭ face
tot ce ţie 'ţĭ place,
dar asta n'oĭ putea
nu e în puterea mea!
Şoĭmiĭ au răpit
firul aurit;
firul, eĭ l'au dus
până la cer în sus,
din el au ţesut
cuĭbul prea plăcut:
Luna aurită
faţa-ĭ strălucită!
Puiĭ nu-s maĭ mult
căciĭ s'au prefăcut
stele mărunţele
şi luceferele;
toate strălucesc
lumea o înfrumuseţesc,
în noaptea senină
cum zioa în grădină
florile frumoase,
şi care miroase
sunt spre înzestrare
şi spre desfătare!“
O închinăm spre sănătate!

Pecurariul şi marea. (pag. 157—160.)

Acest păcurarĭu,
Domnu-luĭ Doamne!
mână al său trunziarul (! l. frun-)
zice 'n lauda mare:

cum-că 'n turmă are
oĭ atăt de multe
câte florĭ pe munte,
atâte miorele
câte viorele,
niște berbeceĭ
ca și vultureĭ!
Păcurariul meu
nicĭ când dă de rău:
el în primăvara
le păștea la țară,
vara le văra
și sus le mâna,
pe vârful de munte
împrejur de curte,
toamna le aduna
și-aci le tomna,
ĭarna le mâna
de a le ĭărna
pe țermurĭ de mare
colo 'n depărtare!
Marea'ĭ grăĭa:
— „Oacheș păcurar!
du-țĭ al tău frunziar
de la vânturĭ multe
pe picĭor de munte,
că de rău veĭ da
de eĭ m'oĭ mănia,
că m'oĭ turbura
și m'oĭ învolba
turma-oĭu apuca
și-o voĭu înneca!“
— Păcurarĭul meu
drese graĭul său:
„Vină! vină mare!
nu 'mĭ eștĭ spre stricare,
că eu nu-s de an,
și poțĭ ști că am
noă câĭnĭ bătrânĭ
ca nește păgânĭ,
noă cățeleĭ
ca și noă smeĭ,
noă lănțurele
ca și stenurele.
Tu, de veĭ bui
tu veĭ ujui,
câĭniĭ te-or simți
te vor blehoti,
și eu voĭu sări
lanțĭu voĭu sdrâncăni
și voĭu apuca
de a sdrumica,
cel fluer de soc
cu răstoc de foc,
și voĭu fulgera
și voĭ detuna,
și când voĭu holi
oile-or porni
pe picĭor de munte
sau 'nprejur de curte!“
— Marea s'a 'nvolbat
tare a vărsat.
Dar el a pornit
turma și-a suit
sus pe munte 'n sus
și marea n'a ajuns!
Domnule! fiĭ sănătos
o 'nchinăm prea bucuros!

(Reșinarĭ.)

Colindă de Țigani.

(Tot rândul de doă orĭ repetat și zis: haĭ-lér domnu!)

Pe-un picĭor de munte verde.
Paște-să o turmă de oĭ.
Da la oĭ cine-îm unblă?
Da un sor cu un frățior.

Dar anume cine'm unblă?
Dar N. N. cu N. N.
— Sora din grai grăi:
„Da Soră măi tare oi!
Că grei nori de ploaie vin.“
— „Soră! soră! dragă soră
Mare eşti, puţin pricepi!
Că âia nu sânt norĭ de ploaie,
Că âia îs ţie peţitorĭ
Şi'ncă mie prădătorĭ.
Vin la mine, cer pe tine
Pre lânga tine, multe cer:
Ceru-m boĭ cu coarne moĭ;
Ceru-m juncĭ cu coarne lungĭ,
Ceru-m vacĭ cu coarne largĭ,
Ceru-m zeciurĭ de berbecĭ,
Ceru-m sute de oĭ ţiute
Şi încă miĭ de miorele!“

Colindă copilărească.

De când Domnul s'a născut
Şi pământu l'a făcut
Şi cerĭul l'a rădicat
Pe treĭ stâlpurĭ de argint,
Tot frumos l'a 'npodobit
Tot cu stele, mărunţele;
Soarele cu razele,
Şi luna cu lumina.
Rază rază, unde rază?
La jupână gazda 'n casă,
Intr'o cruce de fereastă.
Se-m fi gazda sănătoasă!
Se ne plăteştĭ colinda noastră
Cu un colac de grâu frumos
Ca şi faţĭa luĭ Hristos!

(Dobrogea.)

TEODOR T. BURADA: O Călĕtorie etc. pag. 43 — 46.

Sub poalele cerĭuluĭ
Florile dalbe!
la umbra nouruluĭ,
mândră masă e gătită
pe earba cea înverzită.
Dar la masă cine şede?
Dumnezeu, ce toate vede;
şi Crăcĭun
cel bătrân,
şi Ioan
Sfânt Ioan,
şi Ilie
Sfânt Ilie
şi toţĭ sfinţiĭ dimpreună
se aflau în voe bună;
beau de-a rândul şi cinsteau
şi frumos se 'nveseleau.
Dar când ochiĭ 'şi aruncau
de departe eĭ zădeau (! l. zăarhanghelul Mihailă [reau)
ce vinea cu mare silă,
ĭute alergând
pe un cal spumegând,
la Domnul îngenunchea.
Când de el s'apropia,
el din gură
aşa-ĭ grăĭa:
— „Beĭ Doamne, te veseleştĭ
şi cu sfinţiĭ toţĭ grăeştĭ,
cu idoliĭ m'am bătut
şi în luptă am căzut,
raĭul sfânt că l'am perdut.

Sfânt Petru a adormit
idoli cheĭa i-a răpit
şi în raĭu eĭ au intrat
şi din el tot au prădat.
Luat-au luna
şi lumina,
zorile şi razele,
stelele şi soarele,
cel toĭag de judecată
ce judecă lumea toată;
toate 'nbraţe le cara
şi în ĭad le aşeza.
Rău în raĭu se 'ntuneca
tare 'n ĭad se lumina.
Raĭul plângea
ĭadul ridea.
Pe Ioan şi pe Ilie
ajutor, dă-mĭ Doamne mie,
din raĭu ca să-ĭ alungăm
şi în ĭad să mi-i băgăm,
înapoĭ să le luăm
lucrurile ce-au luat
şi în ĭad le-au aşezat."

— Luat-au pe Ioan botezând
şi pe Ilie tot trăsnind
tot trăsnind şi fulgerând
şi pe idoli prăpădind.
Ioan botezând ocolea,
Ilie trăsnind prăpădea,
în tot cerĭul se 'nvărtea
drept în ĭad că ajungea,
luat-au luna
şi lumina;
zorile şi razele,
stelele şi soarele,
cel toĭag de judecată
ce judecă lumea toată,
toate 'n braţe le lua
şi în raĭu le aşeza.
Frumos raĭul lumina
rău în ĭad se 'ntuneca.
Raĭul îmĭ ridea
ĭadul că plângea.
Maĭ rămăĭ dar sânătos
şi în voea luĭ Hristos!

(pag. 69—71.)

Icĭ în ceste curţĭ,
Leru-mĭ Doamne Leru-mĭ!
crescutu-me-au
născutu-me-au
doĭ merĭ împletiţĭ
din toamnă săditĭ
din vară 'nfloriţĭ.
Jos la rădăcină,
la verdea tulpină
frumos danţ se trage
mândru că maĭ merge.
Mihaĭ dănţueşte,
toĭag resuceşte
sus ăl asvârleşte
în mănĭ ăl primeşte;
şi să fericeşte:
ferice de mine
că ămĭ merge bine,
de când m'am născut
parte me-am avut
de taĭca,
de maĭca,
de doamn'ănţăleaptă
cu minte, cinstită.
De când m'a luat
bine m'a purtat
cu cămeşĭ de in
cu guler de fir
de fir chear baş-fir.
Şi-apoĭ mă maĭ poartă

ziulica toată
cu dalb zăbun
tot de cel bun,
cu nasturĭ cutaţĭ
pe pept revărsaţĭ.
— Ear nevasta luĭ
fericituluĭ,
aşa se mândrea
şi aşa grăĭa:
ferice de mine
că tare mi-i bine,
de când m'am născut
parte c'am avut
de taĭca,
de maĭca,
de domn tinerel
tănăr, frumuşel.
De când m'a luat
bine m'a purtat
cu dalbă rochiţă
de cea 'n patru iţă,
dalbă de matasă
mândră şi aleasă;
şi apoĭ mă maĭ poartă
ziulica toată
cu rochiţa 'n ţinte,
cu brâu cu cuţite,
cuţite cu zale
lasate pe şale,
cuţite cu bolduri
lasate pe şolduri.
Remăĭ jupân sânătos
cam în vestea luĭ Hristos!

Irozĭ.

ANTON PANN: Cântece de stea. ed. 4ª. 1848. pag. 55—56.

Întrebarea luĭ Irod şi răspunsul Maghilor.

Irod. — Cine sânteţĭ voĭ? de unde veniţĭ şi unde vă călătoriţĭ?

Melhior. — Eu sânt craĭul Melhior de la răsărit, şi după steaoa ce s'au arătat, cunoscând că s'au născut împărat mare pre pământ, merg pân' la Vitleem să mă închin luĭ.

Valtasar. — Eu sânt craĭul Valtasar de la Persida, carele prin steaoa ce s'au arătat şi prin Proroci înţelegând că s'au născut împăratul Hristos, merg ca să mă închin şi eu luĭ.

Gaşpar. — Eu sânt craĭul Gaşpar de la răsărit; şi văzând steaoa cea arătată pă cer, am ispitit Prorociĭ şi scripturile şi am cunoscut că s'a născut Hristos, Domnul Domnilor, craĭul crailor şi împăratul împăraţilor şi merg până la Vitleem ca să mă închin şi eu luĭ.

Dar tu ce împărat mare eştĭ?

Irod. — Eu sânt Irod împărat, care pre cal am încălicat, sabia în mână am luat, în Vitleem am intrat, patu-spre-ce miĭ de coconĭ micĭ am tăĭat, şi tot pământul s'a cutremurat.

Plugul.

(Cules de mine în Moldova de sus jud. Iași.)

Aho! Aho! a purces jupânul
întru'n Sf. Joĭ [gazda
cu plug cu 12 boĭ
la arat
și la gropat
la câmp durat;
unde a găsit loc de arat
și a arat cât a arat
brazdă neagră a răsturnat,
grâu de vară a sămânat.
Stați mâĭ și nu arați
și de chiotorĭ vă alăturați,
și brazda în urmă să nu stricați.
Indemnați mâĭ! aho! aho!
— Și jupânul gazda a încălecat pe un cal graur
cu șeaua de aur
și cu frâul de mărgărint;
bătea bine la pământ,
care de când sânt n'am văzut.
Stați mâĭ și nu arați
și de chiotorĭ vă alăturați
și brazda în urmă să nu stricați.
Indemnați mâĭ! aho! aho!
— Și în suliță s'a rezemat
și un cal a încălicat
și la Târgu-frumos a plecat
și 'și-a cumpârat fier și oțel
și a făcut secerele mărunțele
cu mărunchĭ de geaurele.
Babele secerau,
și moșnegiĭ la aria cărau.
Stați mâĭ și nu arați
lângă chiotorĭ va alăturați
etc. etc. aho! aho!
— Și a făcut aria în gelisteavântuluĭ
unde e drag voĭniculuĭ,
și treera cu 12 duhan, duhaniță
negriĭ ca corbul,
ĭuțĭ ca focul,
pe unde călca
scântee verzĭ vărsa.
Stați mâĭ și nu arați
etc. etc. aho! aho!
— Și a încărcat
12 care mocănești,
la moară la toăneștĭ,
carele scârție
galbenĭ curge
și jupânul cu căcĭula 'mi stringea
și jupâneseĭ gazda în poale 'mi turna.
Stați mâĭ și nu arați
etc. etc. aho! aho!
— Și când a ajuns la moară,
curva de moară când a văzut
atâta care cu pohoare,
a pus coada pe spinare
și-a apucat pe lunca mare.
Stați mâĭ și nu arați
etc. etc. aho! aho!
— Ear morariĭ
meșterĭ marĭ
cu brâu de lână
cu cĭocanul în mână,
de meșter ce era
nicĭ oboroace
nu putea întoarce;
dar avea un băet
slut și părpălit
cu ochiĭ beliță
și cu lulea în dințĭ.
Stați mâĭ și nu arați
etc. etc. aho! aho!

— Şi a luat un cĭocănaşĭ
mult mititel,
de 12 ocă de fer
şi-a dat cioc! boc!
întrun fund de poloboc,
şi-a dat moara la loc;
şi nu măcina grău
ci aur şi mărgarintarĭ
pe la curţile D-voastre boĭerĭ
Staţĭ măĭ şi nu araţĭ [marĭ.
etc. etc. aho! aho!
— Noĭ am maĭ ura
dar ne temem că-om însera
pe la curţile Dumni-voastre
aste nalte sprincenate
cu bosioc încordate.
Maĭ bine pe la borduşele nostre
cu posdeĭe de cănipă acoperite
şi cu căcărează de vrabie increAm maĭ ura [stite.
dar ne temem că-om insera;
avem să trecem nişte parăe glola nişte fete frumoase. [doase
— Şi ni-aşĭ ruga la D-voastre
să băgaţĭ mână în bozunar,
să scoateţĭ un galben de ceĭ marĭ
ca să cumpărăm un boldişor,
să împungem boĭ la curişorĭ
să meargă maĭ tarişorĭ.
Staţĭ măĭ şi nu araţĭ
etc. etc. aho! aho!
— Şede, şede jupânul gasda şi
gândeşte
şi scoate o săgeată împănată
de 12 meşterĭ lucrată
şi trasă în jos
şi trasă în sus,
a tras întru'n corn de porumb,
porumbelul unul căte unul
doĭ căte doĭ, 3–3, 4–4, 5–5, 6–6,
7–7, 8–8, 9–9, 10–10, până la 12.
Staţĭ măĭ şi nu araţĭ
etc. etc. aho! aho!
— Sf. Vasile să vă fie de spor,
şi de ajutor;
şi între mulţĭ anĭ
cu sănătate.
Când voĭ veni la an
să vă găsesc înfloriţĭ
ca mere
ca pere
în mijlocul vereĭ,
ca toamna cea bogată
de toate îndestulată.
Staţĭ măĭ şi nu araţĭ
etc. etc. aho! aho!

(Bucovina.)

(Marian: Albina Carpaţilor, vol. II. 1878. pag. 446—448.)

Hohaho! seara 'nserat,
la Domnul N. n'am urat.
— Ear' Domnul N. s'a sculat
într'o joĭ de dimineaţă
când băteau zorile 'n faţă,
pe ochĭ negrĭĭ s'a spălat
luĭ Dumnezeŭ s'a închinat.
Ear' nevasta luĭ frumoasă
un ştir alb pe mânĭ ĭ-a dat.
Domnul N. s'a şters curat
şi la ocol a plecat,
şi din ocol a luat
doĭ-spre-zece boĭ boureĭ,
în coadă cudălbeĭ
în frunte ţintăţeĭ
în trup de o mie de leĭ.

Mânaţĭ băeţeĭ! hăĭ! hăĭ!
— Şi cu plugul Dumnĭĭ-seale
s'a dus Domnul N. să are
dealul Galileuluĭ
care-ĭ place grâuruluĭ.
Şi a arat tot în lungiş
şi 'n curmeziş.
Şi-a arat de demineaţă până 'n
seară.
şĭ-a răsturnat un corn de ţeară.
Ear' de la ameaz şi până 'n
seară
s'a aninat plugul într'un coş de
şi s'a făcut tot fărâmă. [râmă
Ia maĭ ziceţĭ băeţeĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Domnul N. s'a supărat
că plugul i s'a sfărămat,
pe-un cal alb a 'ncălicat
şi la oraş a plecat,
şĭ-a cătat cât a cătat
dar meşter bun n'a aflat.
Şi când era maĭ scărbit
atuncĭ eată c'a eşit
Faraon cel mare
cu barosul în spinare
şi cu foile 'n picĭoare,
şi s'a dat ĭute a foi
fearele-a le oţeli,
şi foi şĭ oţeli
plugu 'ndată mi'l tocmi.
Mânaţĭ flăcăĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Domnul N. se bucură
plugul ĭute şi'l luă
şi cu dânsul se 'nturnâ
şi 'n brasdă earà'l băgâ.
Brasdă neagră răsturnâ
şi grâu roşu sămănâ:
grâu de veară
să răsară
până 'n seară,
până mâne să se coacă,
colac mândru ca să facă
şi s'aducă mâne
luĭ Dumnezeŭ pâne.
Mănaţĭ băeţeĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Şi când soarele-a sfinţit
Domnul N. din câmp s'a pornit
şi acasă mĭ-a venit
foarte bucuros
şi voĭos,
şi s'a culcat
pe-un pat
de diamant....
Pocniţĭ copiĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Intr'o joĭ de dimineaţă
Când băteau zorile 'n faţă
Domnul N. ear s'a sculat
pe ochĭ negrĭĭ s'a spălat
luĭ Dumnezeu s'a 'nchinat.
Ear' soţia Dumnĭĭ-seale
un ştir alb pe mânĭ ĭ-a daĭ.
Domnul N. s'a şters curat
şi la grajdĭŭ a alergat
şi pe-un cal a 'ncălicat,
pe-un cal graur
cu şea de aur
cu potcoave de argint
ce prind bine la pământ;
unde călca
balta seca,
broasca striga:
oacaca! oacaca!
fugĭ, lele, că te-a mânca!
Pocniţĭ băeţeĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Şi-a mers la lună
la săptămână
să vează grâul de-ĭ copt.

Eară grâul era copt
răscopt:
în paiŭ ca trestia
în spic ca vrabia
în grăunț ca mărgăritarul...
Mânați flăcăi!
Hăi! Hăi!
— Domnul N. s'a bucurat
și pe loc mi-a și plecat
în țeara cea ungurească
secerele s'arvunească,
și s'a dus
și-a adus
secerele
mărunțele,
cu mănunchi de viorele
pentru fete tinerele
de sama drăguții mele.
Și-acasă cum a sosit
secerători a tocmit
la secerat i-a pornit.
Unii secerau,
unii snopi legau,
unii 'n eară aruncau
și la arie plecau.
Plesniți flăcăi!
Hăi! Hăi!
— Și-a scos Domnul N.
din grajdiul Domnii-seale
două-spre-zece epe
sirepe
cu cozile călăcănite
cu copitele zugrăvite.
Cu copitele trierau,
cu nările strănutau
grâul că mi-l vânturaŭ,
cu urechile 'n saci îl puneau
de nici căuș nu trebuiau.
Ia mai mânați măi!
Hăi! Hăi!
— Și după ce mi-a gătat
tot grâul de trierat
Domnul N. a încărcat
două-spre-zece eară
de povoară,
și-a pornit la moară.
Dar ce fel de eară?
Eară de cele mocănite,
de buni meșteri alcătuite:
cu butuci de scai
cu spițele de putregaiŭ
cu ciolani de obadă....
că de când sânt și m'am făcut
așa grea povoară încă n'am vă-
Ia mai mișcați băeței! [zut.
Hăi! Hăi!
— Eară hoața de pe moară
când a văzut atâtea eară
cu povoară
a pus coada pe spinare
și-a fugit pe drum la vale
togmai ca și-o fată mare.
Mânați băeței!
Hăi! Hăi!
— Ear morariul meșter mare
mămulica cui îl are!
Cu brâul de lână
cu ciocanu 'n mână,
c'o cojiță de mălaiu
uscată de nouă ai,
într'un picior că sărea
moara că mi-o amăgea
și pe loc că mi-o prindea,
pe căpătâiu mi-o punea.
Moara să pornia
galbeni curgea
Domnul N. se repezia
cu polonicu 'i strângea.
Mânați băeței!
Hăi! Hăi!
— Și-a 'ncărcat eară
două-spre-zece eară

de povoară
şi s'a întors de la moară
şĭ-a mers la curtea D-seale.
Ear soţia Dumnĭĭ-seale
pe zebrele se punea
şi la Dumnĭaluĭ privĭa.
Şĭ-apoĭ îndată s'a dat
mânicele-a suflicat,
nişte mânĭ poleite
ca nişte tânjelĭ părlite.
Şĭ-a întrat din casă
în casă,
după sita deasă
de mătasă
pentru Dumnĭalor din casă,
şi din cămară
în cămară,
după sita rară
de năgară
pentru slugile de-afară.
Mânaţĭ băeţeĭ
Hăĭ! Hăĭ!
Şi-a cernut în sită
şi 'n covată,
şĭ-a cernut făina toată;
şĭ-a făcut un colăcel,
de-a dragul să caţĭ la el,
colac mândru şi frumos
ca şi faţa luĭ Christos,
tot în patru împletit
pentru noĭ plugarĭ gătit.
Trageţĭ fecĭoraşĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
Dar noĭ Domnule N.
Noĭ ne rugăm Dumnĭĭ-tale
să ne daĭ vr'o treĭ parale
să ne cumpărăm mântale,
că pe cea vale
este viscol mare
şi ne frige la spinare.
Ear de nu, un bănişor
să'l punem în boldişor,
său vr'o câţi-va puişorĭ
să 'npungem în boişorĭ,
să meargă maĭ tărişor
că-ĭ noapte şi-ĭ târzior.
Mânaţĭ flăcăĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
Noĭ de-urat am maĭ ura
da ni-ĭ că vom însera,
şi de cât vom însera
pe la curţile Dumnilor-voastre
cele 'nalte,
şindilite
şi cu aur aurite,
tot maĭ bine să plecăm
s'ajungem şi să 'nserăm
pe la bordeele noastre
cele micĭ şi tupilate
şi cu baligă lipite,
şi cu stele
acoperite.
Mânaţĭ flăcăĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
De urat am maĭ ura
ne temem c'om însera
şi cărările ni's încurcate
ne-or apuca lupiĭ de spate
şĭ-or rămânea copilele nesăru-
Ia maĭ trageţĭ băeţeĭ! |tate.
Hăĭ! Hăĭ!
Am maĭ ura, ura, ura
da ni-ĭ că vom însera
şi nu sântem de-acolea,
că sântem din Budavechĭe
unde mâţa strechĭe,
de la Buda noauă
unde mâţa oauă
şi motocul mĭorlăeşte,
sare N. şi-îl plesneşte.
Mânaţĭ măĭ!
Hăĭ! Hăĭ!

Am mai ura, ura, ura
da ni-i că vom însera
și nu sântem de-acolea
ci sântem din Cămpulung
unde trag fetele 'n plug,
și-o babă bătrână
dinapoi le mână
cu un bicĭu de lână,
și când le plesnește
sângele țișnește.
Mai mânați băețeĭ
Hăĭ! Hăĭ!
Am mai ura, ura, ura
da ni-i că vom însera
și nu sântem de-acolea
ci din munți întunecoși.
Să fiți boerĭ sănătoși!
seara, sfântului Vasile,
să vă fie tot spre bine.
Opriți fecĭorĭ
Hăĭ! Hăĭ!

Descântece.

(Alecsandri: Poesiĭ populare etc., pag. 10.)

(Moldova.)

De diochĭu.

Fugĭ diochĭ — dintre ochĭ — că te-agĭungeo vacă neagră — cu coarnele să te spargă. — Să te-asvârle peste mare — în pusteĭu, în depărtare. — Acolo să pierĭ — ca ziua de ĭerĭ, — ca roua de floare — ca spuma la soare. — Ear capul cel diochĭat — să rămâe luminat — curat, de boală scăpat. — Ochiĭ ceĭ vătămătorĭ — și de foc săgetătorĭ — înveliți să fie cu perdele albe — să nu mai privească la obraze dalbe.

Descântic de Iele. (ibid.)

Voĭ Ielelor măestrelor — dușmane oamenilor! — stăpânele vântuluĭ — doamnele pământuluĭ, — ce prin văzduh sburați — pe earba lunecați — și pe valurĭ călcați — vă duceți în locurĭ depărtate — în baltă, trestie, pustietate, — unde popa nu toacă — unde fata nu gĭoacă, — vă duceți în gura vântuluĭ — să vă loviți de toarta pământuluĭ. — Eșitĭ din mână, trup, picĭor — și să periți sus într'un nor. — Dați omuluĭ sănătate — că sabie de foc vă bate!

Descântic de pocitură. (ibid. pag. 271.)

Păserică dalbă — cu aripa albă! — Din peatră-aĭ crescut — cu norĭ te-aĭ bătut — treĭ picăturĭ din tine-au căzut. — Una

de lapte, una de vin — și una de venin. — Cel ce-a băut laptele s'a săturat, — cel ce-a băut vinul s'a îmbătat, — ear cel cu veninul a crăpat. — Așa să pearĕ pocitura din pocit, — pân' într'o clipă să fie lecuit — și să remâe ca pomul înflorit.

Descântic de mușcatul șerpilor. (ibid.)

Sub o tufă 'n poeniță — este-o fântâniță — și 'n fântână-o petricică — rece, vinețică — și sub peatră — un șerpurel — cu dințĭ de oțel. — Dințiĭ apuc de pele, pelea de carne, carnea de os — și pin trup trece un fulger veninos. — Dar cum ese dintre norĭ — fulgeriĭ strelucitorĭ — așa să easă din os, din carne, din pele — mușcăturele rele — de dințĭ de oțel — celuĭ șerpurel — ce stă sub petricică — în fântână mică — sub tufă selbățică.

Descântic de săgetătură. (ibid.)

Plecat-au noă fete fecĭoare — pe cale, pe cărare. — Și 'ntr'o mândră vale — la mijloc de cale — maĭca Domnuluĭ le-au întâlnit — și din carul eĭ de aur astfel le-au grâit: — „Unde mergețĭ pe recoare — voĭ noă fete fecĭoare?“ — Mergem la biserica cea mare — cu treĭ altare. — Ne-am luat năframele — să ștergem icoanele, — ne-am luat ștergarele — să curățim stranele, — ne-am luat măturile — să măturăm scările. — Voĭ, noă fete fecĭoare — luațĭ toate câte-o floare — de sub a mele picĭoare — și vă ducețĭ colo 'n sat — la cel bolnav săgetat, — cu ochiĭ să'l mângăețĭ — ca florile să'l ștergețĭ — de gĭunghĭeturĭ — de săgetăturĭ, — ca să remâe curat, luminat — cum Dumnezeu l'a lăsat.

(Muntenia.)

(Columna lui Traĭan 1876, pag. 524.)

Descântec de buba rea.

Amin, amin, Cosma de mir! — Mă duseĭ pe cale pe cărare — și când la mijloc de cale — îmĭ eși o bubă neagră — una mohorâtă — de noăzecĭ și noă de felurĭ de bube rele. — Cum maĭ de grabă țipaĭ — și mă văĭcăraĭ — și pe Maica Precista cea mare o chemaĭ, — cum maĭ de grabă pe scara de argint s'a coborât — și de mână m'a luat — și ast-fel m'a întrebat: — „Ce plângĭ și

ce te văĭcărești?“ — Cum să nu plâng — și cum să nu mă văĭcărez — dacă mĭ-a eșit o bubă neagră, — una mohorâtă — de noăzecĭ și noă de felurĭ de bube rele. — Nu maĭ plânge — și nu te maĭ văĭcăra — c'om trimete la N. descântătoarea; — cu gura te-o descânta — cu peteca arsă te-o afuma — și va eși buba cea rea — din creerĭĭ capuluĭ, — din luminele ochilor, — din sgârcĭul nasuluĭ, — din umerĭĭ obrazuluĭ — și veĭ remânea curat — și strecurat — ca argintul cel viu lămurit.

(Regin. Transilvania.)

Descântec de bubă.

N. N. s'a luat, pe cale, pe cărare. — Când a fost în mĭez de cale, — s'au întâlnit cu o fată țiuțĭălată; — n'au fost fata țiuțĭălată, — c'au fost bubă înveninată, — bubă înferbintată, — bubă de 9 felĭurĭ, — bubă de 9 neamurĭ. — Nime nu o aude, cântându-să — și glăsuindu-să din poarta cerĭuluĭ — și se roagă la Maĭca preceste. — Maĭca preceste scoborindu-să — pe scară de cĭară și întinsă — mâna albă, și-o 'ntrĭabă: — „Ce te vaerĭ, și ce te cânțĭ?“ — O maĭca mea prea sfântă — m'am luat pe cale, pe cărare — și apuca-m'oĭ și descânta-oĭ — și bine alege și bine culege, — din creeri capuluĭ, — și din fața obrazuluĭ, — și din lungu trupuluĭ — și din latu pieptuluĭ; — din carne moale — și din oase vărtoase — și în țiermure țipa-oĭ, — acolo să peĭe — și să se răsipească — ca roa de dimineață — ca scuĭpit din cărare. — Și omu să rămâĭe curat și luminat — cum Maĭca preceste l'a lăsat.

Descântec dinde soare.

Eși soare dinde soare, din capu lui N. N. că te apucă alt sfânt soare maĭ frumos, maĭ luminos, ca pasărea cerĭuluĭ, cu clonțu de oțĭel, cu aripĭ de fĭer, in capu luĭ N. s'a coborit, cu unghiile a uciit, cu clonțu a strinsu junghĭurile și săgețile acestuĭa.

Descântec de șerpe.

Peĭ mușcatură de la (Seicea Virag Bodor Iambor) și te du în mare, și eșĭ afară la soare, să te uscĭ ca o cicoare, și să crepĭ ca on fir de mac în patru crepat.

Descântare dintru ĭele.

In haină albă s'a înbrăcat — şi pre cale s'a luat, — cu Irodia cea mare s'a întâlnit, — şi puterea i-o luat; — şi a rămas N. plângând şi tânguind. — Nime în lume nu l'a auzit, — numa Maĭca D-luĭ, — din poarta cerĭuluĭ, — şi din graĭu aş'a grăit: — „Ce plângĭ N. şi te tângueştĭ?“ — Cum n'oĭ plânge şi nu m'oĭ tângui, — că pe cale m'am luat, — şi cu Irodia cea mare m'am întâlnit — şi puterea mi-o luat. — Nu plânge nu te tângui, — că ĭeu sânt maĭca D-luĭ — din poarta cerĭuluĭ, — şi ĭeu pre cale m'oĭ lua — şi cu Irodia m'oĭ întâlni, — cu secerea oĭ secera-o, — cu ginţi oĭ stringe-o — şi cu spata oĭ închiri-o (?); — stincele le-oĭ răsipi — petrile le-oĭ zdrobi, — copacĭ din pământ i voĭ întoarce — şi cu vârvul i voĭ băga — şi ţie sănătate îţĭ voĭ da, — în oasele tale — şi în vinele tale, — şi te voĭ face sănătos, cum te-a lăsat D-l Hristos.

(Bucovina.)

(Marian: Albina Carpaţilor, An. III, pag. 347.)

De beşica cea rea.

Purces-a N. pe cale, — pe cale, pe cărare. — Când a fost la mez de cale — de cale şi cărare, — l'au întâmpinat — şi l'au apucat: — beşica rusească, — beşica nemţească, — beşica turcească, — beşica unguréască, — beşica ţigănească, — beşica lipovenească, — beşica armenească, — beşica tătărească, — beşica jidovească. — Beşică albă — beşică neagră — beşică albastră — beşică ghĭurghĭulie — beşică naragie — beşică ghivizie — beşică verzie — beşică galbenă — beşică vânătă; — beşică îmflată — beşică înfocată, — beşică beşicată, — beşică orbălţată — beşică obrintită — beşică odrăslită — beşică căţelită, — beşică dogorită — beşică opărită; — beşică cu pocitură — beşică cu săgetătură, — beşică cu răchnitură — beşică cu usturime — beşică cu mâncărime, — beşică cu pocitură de zi — şi cu pocitură de noapte ..... — beşică prin însetare — beşică prin nemâncare — beşică prin diochĭare — beşică prin căscare — beşică prin junghĭare — beşică prin săbiĭare — beşică prin săgetare — beşică prin strigare — beşică prin văĭetare; — beşică de nouă neamurĭ — beşică de nouă felurĭ — beşică de nouă chipurĭ — beşică de nouă soĭurĭ! — Nu junghĭa — nu săbĭa — nu ustura — nu săgeta! — ci sabia ta — prindă-a săbĭa

— şi-a junghĭa — şi-a săgeta — şi-a ustura; — când ursul — şi cu lupul — în pădure — lângă mure — vor şedea — şĭ-or ospăta — şi s'or veseli — şĭ-or benchetui, — când la o masă vor sta — şi 'mpreună vor ospăta, — atuncĭ să săbĭezĭ — şi să junghĭezĭ. — Numaĭ atuncĭ — şi nicĭ atuncĭ! — N. să rămăĭe curat — curat şi luminat — ca argintul strecurat — ca Dumnezeu ce l'a dat — ca maică-sa ce l'a născut — ca D-zeu ce l'a ţinut. — De la mine descântecul — de la D-zeu sfântul, leacul!

(Banat.)

(Mangĭucă: Columna luĭ Traĭan, an. VII, 1877, pag. 335.)

Bună seară Mătrăgună, doamnă şi mamă bună, care umbli cu capetele tale pe cerurĭ, cu rădăcinele pe sub pământurĭ, ear cu poalele pe vânătărĭ şi vânturĭ, care eştĭ doamna cerurilor şi-a viforurilor, tu care eştĭ doamna florilor, căcĭ înaintea ta se închină şi pe tine te măresc toate florile; la tine mă rog, şi ţie mă 'nchin eu cu coatele goale şi cu genunchiĭ goĭ şi cu fruntea plecată până la pământ, că tu să bine-voeştĭ să aducĭ putere, snagă şi sănătate, adecă să aducĭ leac pentru bolnavul acesta N. N.; tu să te ducĭ peste noapte, să umbli pe dealul Sterideal şi pe munţiĭ Semeniculuĭ, şi de nu veĭ afla leacul acolo, să'l cauţĭ prin cărăule, cărşiĭ şi stâncĭ, să te ducĭ să umbli peste toată faţa pământuluĭ prin munţĭ şi pădurĭ, prin poĭene de ĭederă, de semenic de foĭofiu şi de priboĭu, prin tisă, prin mărăcine şi mătăcine; să'l cauţĭ la izvoare, la râurĭ şi sub petrele pământuluĭ, să cauţĭ în adâncul mărilor, să cauţĭ în vânturĭ şi pe aripele vânturuĭ, în vânătările ceruluĭ, şi pe marginile pământuluĭ; şi de veĭ afla leacul să'l aducĭ şi să'l puĭ aci în acest păhar de apă, ca să'l vază dimineaţa bolnavul bine şi maĭ bine, şi prin acel leac să aducĭ luĭ N. N. puterea luĭ, snaga luĭ, vârtutea luĭ şi îndemnul luĭ, capul luĭ, inima luĭ, rânza luĭ, picĭoarele luĭ, mâĭnile luĭ etc. cu un cuvânt să'ĭ aducĭ earăşĭ sănătatea luĭ, căcĭ eu cu bun dar te dăruesc, ear tu să'ĭ puĭ luĭ N. N. cap la cap, ochĭ la ochĭ, mânĭ la mânĭ, pept la pept, inimă la inimă, rânză la rânză, şele la şele, picĭoare la picĭoare, os la os, putere la putere, vârtute la vârtute, îndemn la îndemn etc. şi sănătate la sănătate, şi aşa te las, mamă Mătrăgună, peste noapte curată, luminată, ca argintul spălată şi ca aurul străcurată.

(Dobrogea.)

(Teodor T. Burada: O Călătorie etc. pag. 270—276.)

Descântec de beşică cea rea. (pag. 270.)

Amin, amin — de la mine descântecul — de la maĭca Domnuluĭ leacul. — Beşică albă — beşică neagră — beşică verzie — beşică ghivizie — beşică naramgie, — beşică de nouă felĭurĭ — beşică de nouă soĭurĭ. — Venit-au Ilie — şi cu Pailie, — cu tunetul — cu fulgerul — a tunat, tunatu-te-au — a fulgerat, fulgeratu-te-au — la rădăcină secatu-te-au — şi n'a remas de leac — cât un fir de mac — în patru despicat — în mare înecat. — Să rămăe N. curat — luminat — ca argintul strecurat — ca soarele 'n senin. — Ptĭu, amin.

Descântec de obrintit. (ibid. pag. 272.)

Păcurarĭu şueră — răs-şueră, — pe dincolo de mare; — oaĭa zbeară — res-zbeară — dincoace de mare. — O stinchit oaĭe de zberat — şi pecurarĭul de şuerat. — Astă lănă lae — de la cea oaĭe — mult a nins-o — gerul a strins-o — mult a maĭ ploat-o — vântul a bătut-o — dar nicĭ n'a durut-o — nicĭ n'a usturat-o. Aşa să stee durerile — şi săgeţile — şi umflăturile — şi N. să remăe curat — luminat — ca Domnul ce l'a lăsat — când popa l'a botezat. — Descântecul dela mine — leacul dela maĭca Domnuluĭ.

Descântec de vermĭ la vite. (ibid. pag. 276.)

Cum nu poate să stee — nicĭ să remăe — praful în drum — de care şi dobitoace — ce merg în colo, şi în coace. — Aşa să nu poată să stee — nicĭ să remăe — vermiĭ în rană — de eĭ plină. — Eĭ să peĭ — să răspeĭ! — Cum nu poate să stee — nicĭ să remăe — duhovnicul satuluĭ — în fundul raĭuluĭ, — aşa să nu poată să stee — nicĭ să remăe — vermiĭ în rană — de eĭ plină. — Eĭ să peĭ — să răspeĭ! — Şi cum nu poate să stee — nicĭ să remăe — parcalabul satuluĭ — în fundul ĭaduluĭ — aşa să nu poată să stee — nicĭ să remăe — vermiĭ în rană — de eĭ plină. — Eĭ să peĭ — să răspeĭ!

Bocete.

TEODOR T. BURADA: Datinele poporuluĭ român la înmorměntărĭ. Iassy 1882.

(8°, 158 paginĭ.)

(Muntenia, pag. 122—123.)

Bucură-te mănăstire
că ce puișor ățĭ vine,
da nu vine să 'nflorească,
ci vine să vestejească.
Garofiță drăgălașă,
aoleu cea maĭ frumoasă,
căndumblașĭ să 'nfloreștĭ
te pornișĭ să putrezeștĭ;
a dat vănt și te-a pălit
și moartea te-a amăgit.
Veniță fraț, veniță surorĭ
tot cu mănunche de florĭ,
cu făcliĭ și luminărĭ
și mă plângeță cu sudorĭ.
Vă uĭtați și peste groapă,
vedeță moartea 'ntunecată.
Roagă-te neĭcă de popă
clopotul tot să ți'l tragă,
să resune văile
să s'adune rudele,
că tu astăzĭ te porneștĭ
și pe toțĭ ne părăseștĭ,
pe o cale 'ndelungată
unde nu-i mamă nicĭ tată,
ci cântărĭ dumnezeeștĭ
și cu cete îngerești.
Nu-i nicĭ val și nicĭ durere,
ci ĭubită mângăere!

(Banat, ibid. pag. 150—151.)

Harangu mereu trăgea
și nimene nu știea,
c'un voĭnic acum murea!
Toată lumea se mira
și cu toțĭ la el cura.
Doamne ce rău ți-a făcut
tu de aicĭ de l'aĭ răpit!
In coparșiu el stă pus
și de la noĭ ni s'a dus.
Cu toțiĭ la el căta,
ș'apoĭ cu jale'l cănta:
Doamne ție ne rugăm
și la tine 'ngenunchĭem
să nu grăbeștĭ
să'l putrezeștĭ.
Du'l în poarta raĭuluĭ
și'ĭ dă slava cerĭuluĭ!
Din a luĭ guriță
va crește-o vioriță,
din doĭ ochișorĭ
de tot mândre florĭ,
și din perișor
mândru pomușor.
Din doĭ umereĭ
doĭ luceferĭ,
din a luĭ trupiță
floare de lupiță,
și din picĭoruțe
doue lăstăruțe;
din a luĭ mănuțe
doue pelinuțe!
Plângeță ușĭ, plângeță ferestĭ
că de acum lor le lipseștĭ!

(Transilvania, ibid. pag. 144—145.)

Bucură-te mănăstire,
că ce garofiță'ți vine,
da nu vine să 'nflorească
ci vine să putrezească.
Fost-aĭ și tu floricică
tănără și frumușică,
dar acum ne-aĭ părăsit
și rău ne-aĭ maĭ amărit,
moartea mi te-a amăgit.
Aĭ lăsat cămpul cu florĭ
și cerĭul fără de norĭ,
tu merĭ acum în cea lume
unde tu nu aĭ pe nime.
Uĭte Doamne pe pământ
uĭte și la cel mormânt
și vezĭ moartea ce-a făcut!
Maĭ privește cele florĭ
roagă-te la 'ngropătorĭ
ca să-ți lese treĭ ferestĭ
tu prin ele să privestĭ
și pe una ca să'ți vie
mirosul de la tămâe,
pe alta glas de măĭculiță
care-a fost a ta drăguță.
Pe alta raza soareluĭ
de pe bolta cerĭuluĭ,
ca să mi te 'ncălzească,
fața să nu'ți vestejească;
Spune îngerașule
unde'ți este mirele?
In loc de vorniceĭ
ți-adûcem prăpureĭ;
în loc de lăutarĭ
plătit-am clopotarĭ!
De val și de păcat
pe-astă lume aĭ scăpat!

(Dobrogea, ibid. pag. 127—129.)

Drăguțul meu bărbățel
drăguțul meu suflețel,
când ți-a veni dorul
să ieĭ drumușorul
să'mĭ stingĭ focușorul.
Astă primăvară
când eșiaĭ afară
în revărsatul zorilor,
în cântatul paserilor,
în șuerul vânturilor,
plugușorul înjugaĭ
neagră brazdă resturnaĭ
și din gura tu ziceaĭ:
Ța plevan
și haĭs Joĭan,
haĭ cu tata, nu vă dațĭ
și la greu nu mă lăsațĭ,
brazda toat'o resturnațĭ.
Eu când te auzeam
cu gura nu grăĭam,
mă luam,
mă sculam,
și 'n grădină mă duceam,
floricele sămănam
să le poarte fetele,
fetele, nevestele.
Florile au înflorit
bărbatul mi-a putrezit;
timpul coaseĭ c'a sosit
și la cămp când am eșit,
pe rezoare m'am uĭtat
suflețelul mi-am strigat:
spune-mĭ dragă un cuvânt
să pot trăi pe pământ.
Am rămas fără de sprijin
singurică făr de razim.

Valurĭ marĭ mă 'nvăluesc ca vântul de dealurĭ
n'am cum să mă sprijinesc. ca apa de malurĭ!
Bătută-s de gândurĭ

A noroculuĭ şi a nenoroculuĭ Oglindă pentru răsfăţul ĭubitorilor de petrecanie tălmăcită după limba franţozască. Tipărit acuma.

(32⁰, 2 foĭ nepaginate + 29 foĭ paginate.)

Prefaţa.

Aşteptând norocul
în toate zilele
el vine ca racul
de-a îndăratele.
Iară nenorocul
să culcă şi scoală
cu noĭ în tot cĭasul
o rujină goală.
Vreamea rea aduce
prea multe cu sine,
greutăţĭ necazurĭ
departe de bine.
Singură nădeajdea
îţ maĭ dă picĭoare,
ca să maĭ ispiteştĭ
ceale viitoare.

Aşa dar deşchideţĭ
cu puteare mică
acĭastă de noroc
crudă cărticică.
Să vedeţĭ ce noroc
vă făgăduieaşte;
după întâmplare
ce noroc gâceaşte?
Deşchideţĭ cu sula
sau măcar cu acul,
unde va nimeri
ca peatecul sacul,
Acolo să cetiţĭ
slova carea vine
şi vă va arăta
un rău, sau un bine.

A.

(Astă)zĭ ţi să spune
(Ae)vea minune.
Avea-veĭ cunună
Aur împreună.
Apoĭ veĭ şi facc
Acum cum îţĭ place.
Aĭbĭ inimă bună

Astăzĭ împreună.
Arată'ţĭ cu fire
Acea fericire
A'ţ fi rânduită
Anilor sfinţită
Acĭasta.

G.

Gândurile tale
Gândesc la parale.

Găteaşte-te pungă!
Groşĭ banii la dungă.

Galbenĭ caragroşĭ
Groşĭ şi groşĭ pă groşĭ.
Grăbeaşte să'ĭ ĭaĭ
Gata cu alaĭ.
Gândul să'ţĭ aline

Galbeniĭ cu bine.
Grămadă să fie
Gata bucurie.
Grăbeaşte-te.

J.

Judecăta lungă
Jaf este la pungă.
Jalba să preface
Jurământ să face
Jelbile sporite
Jertfe poftorite.
Judecata care

Jelueştĭ prea tare
Joacă jucărie
Jos spre sărăcie.
Jurĭ pre socoteală
Jertveştĭ cheltueală
Judecă-te.

C.

Cucul bine cântă
Că te înfierbântă.
Căruţa gătindu-ţĭ
Cheful îndoindu-ţĭ,
Că la veselie
Cu o bucurie
Cu toată gătirea

Cu toată ĭubirea
Chemat eştĭ şi pasă
Ca să şezĭ la masă,
Că e nuntă mare
Cu frumoasă stare
Ca să jocĭ.

R.

Ruşinea ce'ţĭ va veni
Rău te va batjocori
Rabdă că n'aĭ încătrău,
Rău aduce şi maĭ rău.

Rabdând te veĭ mângăea
Ruşinea se va tăea.
Rabdă.

F.

Floare fericită
Fi-veĭ înflorită.
Fi-veĭ lumiĭ floare
Foarte 'nfloritoare.
Florile te are
Folosinţă mare.

Floare înflorită
Frumos mirosită
Face-te-veĭ una
Florilor cununa
Frumoasa.

Gĭ.

Gĭana ţi să bate
Geame-veĭ fărtate!
Gĭngaşe puteare.
Geaba mângăeare,
Geaba puĭ cuvânt
Genunchĭ la pământ,
Geaba'ţĭ facĭ tu cruce
Gemând te veĭ duce.

Epilog.

Să ĭaĭ în bine
acĭastă carte
şi de la mine
noroc şi parte,
că nu'ĭ departe.
Petreaceţĭ dară
vreamea cu jocul
să capeţĭ ĭară
bun pre norocul,
Vine sorocul.

Basme.

(Creanga: Convorbirĭ literare XI, 1878, pag. 212 urm.)

(Moldova.)

Fata babeĭ şi fata moşneaguluĭ.

Ci-că era odată un vădăoĭu bătrân, care avea o fată; el s'a însurat a doua oară şi-a luat o babă văduvă, care şi ea avea o fată. Fata babeĭ era slută, ţifnoasă şi rea la inimă; dar pentru că era fata mameĭ, se alintă cum s'alintă cĭoara 'n laţ, lăsând tot greul pe fata moşneaguluĭ. Fata moşneaguluĭ însă era frumoasă, harnică, ascultătoare şi bună la inimă. Dumnezeu o împodobise cu toate darurile cele bune şi frumoase. Dar această fată bună era horopsită şi de sora cea de scoarţă şi de mama cea de vitrigă; noroc de la D-zeu că era o fată robace şi răbdătoare, căcĭ altfel ar fi fost vaĭ ş'amar de pĭelea eĭ.

Fata moşneaguluĭ la deal, fata moşneaguluĭ la vale, ea după găteje prin pădure, ea cu tăbueţul în spate la moară, ea însfârşit în toate părţile după treabă. Cât era ziulica de mare nu'şĭ maĭ stringea picĭoarele; dintr'o parte venea şi 'n alta se ducea. Ş'apoĭ baba şi cu odorul de fiică-sa tot cărtitoare şi nemulţumitoare erau. Pentru babă, fata moşneaguluĭ era peatră de moară în casă; ear fata eĭ, busuĭoc de pus la icoane.

Când se duceau amândouă fetele în sat la şezătoare sara, fata moşneaguluĭ nu se încurca ci torcea câte-un cĭur plin de fuse; ear fata babeĭ îndruga şi ea cu mare-ce câte un fus; ş'apoĭ când veneau amândouă fetele acasă noaptea târzĭu, fata babeĭ

sărea ĭute peste părlaz şi zicea feteĭ moşneaguluĭ să-i dę cĭurul cu fusele ca să-l ţie până va sări şi ea. Atuncĭ fata babeĭ, vicleană cum era, lua cĭurul şi fuga în casă la babă şi la moşneag spuind că ea a tors acele fuse. In zadar fata moşneaguluĭ spunea în urmă că acela este lucrul mănelor sale; căcĭ îndată o apucau de obraz baba şi cu fiică-sa şi trebuea numaĭ decât să remăe pe-a lor. Când venea Duminica şi sărbătorile, fata babeĭ era împopoţată şi netezită pe cap, de par'c'o linsese viţeiĭ. Nu era joc, nu era clacă în sat, la care să nu se ducă fata babeĭ, ear fata moşneaguluĭ era oprită cu asprime de la toate aceste. — Ş'apoĭ când venea moşneagul de pe unde era dus, gura babeĭ umbla, cum umblă meliţa: că fata luĭ nu ascultă, că-ĭ uşernică, că-ĭ leneşă, că-ĭ soĭu rău ..... că-ĭ lae, că-ĭ bălae, şi că s'o alunge de la casă; s'o trimită la slujbă, unde ştie, că nu-ĭ de chip s'o maĭ ţie, pentru că poate să înnărăvească şi pe fata eĭ.

Moşneagul fiind un gură cască sau cum iţĭ vre să-ĭ ziceţĭ, se uĭta în coarnele eĭ şi ce-ĭ spunea ea, sfânt era. — Din inimă bĭetul moşneag poate c'ar fi maĭ zis căte ce-va; dar acum apucase a cănta găina la casa luĭ şi cucoşul nu maĭ avea nicĭ o trecere, ş'apoĭ ĭa să-l fi pus păcatul să se întreacă cu didiochĭul; căcĭ baba şi cu fiică-sa îl umplea de bogda-prosti. Intr'una din zile moşneagul fiind foarte amărit de căte-ĭ spunea baba, chemă fata şi-i zise:

Draga tateĭ, eaca ce'mĭ tot spune mă-ta de tine: că n'o asculţĭ, că eştĭ rea de gură şi înnărăvită şi că nu este de chip să maĭ stăĭ la casa mea; de aceea du-te şi tu încotro te-a îndrepta Dumnezeu, ca să nu se maĭ facă atăta gălceavă la casa asta, din pricina ta. Dar te sfătuesc, ca un tată ce-ţĭ sunt, că or şi unde te-i duce, să fiĭ supusă, blajină şi harnică; căcĭ la casa mea tot ai dus-o cum ai dus-o: c'a mai fost şi mila părinţească la mijloc! .... dar prin străinĭ Dumnezeu ştie peste ce soĭu de sămânţă de oameni ăĭ da; şi nu ţi-or pute răbda, căte ţi-am răbdat noĭ.

Atuncĭ biata fată, văzând că baba şi cu fiică-sa voesc cu orĭ ce chip s'o alunge, sărută mâna tată-său şi cu lacrimĭ în ochĭ, porneşte în toată lumea, depărtându-se de casa părinţească fără nicĭ o nădejde de întoarcere! Şi merse ea cât merse pe-un drum, până ce din întâmplare ăĭ eşi înainte o căţeluşă bolnavă ca vaĭ de capul eĭ, şi slabă de-i număraĭ coastele; şi cum văzu pe fată, ăĭ zise:

Fată frumoasă și harnică, fie-ți milă de mine și mă grijește, că ți-oĭu prinde și eu bine vr'o dată. Atuncĭ feteĭ i se făcu milă; și luând cățeluța o spălâ și-o griji foarte bine. Apoĭ o lăsâ acolo și'și căutâ de drum, mulțămită fiind în suflet că a putut săvărși o faptă bună. Nu merse ea tocmaĭ mult și numaĭ eacă ce vede un păr frumos și înflorit, dar plin de omizĭ în toate părțile. Părul cum vede pe fată, zice:

Fată frumoasă și harnică, grijește-mă și curăță-mă de omizĭ, că ți-oĭu prinde și eu bine vr'o dată.

Fata, harnică cum era, curăți părul de uscăturĭ și de omizĭ cu mare îngrijire și apoĭ se tot duse înainte să'și caute stăpân. Și mergând ea maĭ departe numaĭ eacă ce vede o fântână mălită și părăsită. Fântâna atuncĭ zice:

Fată frumoasă și harnică! îngrijește-mă, că ți-oĭu prinde și eu bine vr'o dată.

Fata rănește fântâna și o grijește foarte bine; apoĭ o lasă și 'și caută de drum. Și tot mergând maĭ departe, numaĭ eacă ce dă de un cuptĭor nelipit și maĭ maĭ să se risipească. Cuptĭorul cum vede pe fată, zice:

Fată frumoasă și harnică! lipește-mă și grijește-mă, că ți-oĭu prinde și eu bine vr'o dată.

Fata care știea, că de făcut treabă nu maĭ cade coada nimăruĭ, își suflecă mănicile, călca lut și lipi cuptĭorul, îl humui și-l griji de ți era maĭ mare dragul să-l priveștĭ! Apoĭ își spălâ frumușel mânile de lut și porni earăși la drum. Și mergând ea acum și zi și noapte, nu știu ce făcu, că se rătăci; cu toate aceste nu'și pĭerdu nădejdea în Dumnezeu, ci merse tot înainte până ce într'una din zile desdimineață trecând printr'un codru întunecos, dă de-o poeană foarte frumoasă și în poeană vede o căsuță umbrită de niște loziĭ pletoase; și când s'apropie de acea casă numaĭ eacă o babă întimpina pe fată cu blândețĭă și-i zice:

Da ce cauțĭ prin aceste locurĭ, copilă, și cine eștĭ?

Cine să fiu mătușă? Ia o fată săracă, fără mamă și fără tată pot zice; și numaĭ cel de sus știe căt am tras, decând mama care m'a făcut, a pus mânile pe pĭept! — Stăpân caut; și necunoscând pe nime și umblând din loc în loc m'am rătăcit. D-zeu însă m'a povățuit de-am nimerit la casa d-tale și te rog să'mĭ daĭ sălășluire!

Sermană fată! zise bătrâna. Cu adevărat numaĭ D-zeu te-a îndreptat la mine și te-a scăpat de primejdiĭ. Eu sânt sfânta Duminică. Slujește la mine astăzĭ și fiĭ încredințată că mâne n'aĭ să eșĭ cu mânile goale de la casa mea.

Bine, măĭcuță, dar nu ștĭu ce trebĭ am să fac?

Ia să'mĭ laĭ copilașiĭ, care dorm acuma și să-ĭ hrănești; apoĭ să'mĭ facĭ bucate; și când m'oĭu întoarce eu de la biserică, să le găsesc nicĭ recĭ nicĭ fierbințĭ, ci cum ăs mai bune de mâncat. Și cum zice, bătrâna pornește la biserică, eară fata suflică mănicile și s'apucă de treabă. Intăĭ și 'ntăĭ face lăutoare; apoĭ ese afară și începe a striga:

„Copiĭ, copiĭ, copiĭ! veniți la mamă să vă lee!“ Și când se uĭtă fata, ce să vadă? Ograda se umpluse și pădurea fojgăĭa de-o mulțime de bălaurĭ și de tot soĭul de jivine micĭ și marĭ! Insă tare în credință și cu nădejdea la D-zeu, fata nu se sparie; ci le ĭa pe câte una și le lă și le îngrijește cât nu se poate maĭ bine. Apoĭ s'apucă de făcut bucate, și când a venit sfânta Duminică de la biserică și a văzut copiĭ lăuțĭ frumos și toate trebile bine făcute, s'a umplut de bucurie; și după ce-a șezut la masă, a zis feteĭ să se suĭe în pod și să'și aleagă de-acolo o ladă care-a vre ea și să'și o ĭee ca simbrie; dar să n'o deschidă păn' acasă la tată-său. Fata se sue în pod și vede acolo o mulțime de lăzĭ; unele maĭ vechĭ și maĭ urite, altele mai nouă și maĭ frumoase. Ea însă, nefiind lacomă, ș'alege pe cea maĭ veche și maĭ urită dintre toate. Și când se dă cu dânsa jos, sfânta Duminică cam încrețește din sprâncene, dar n'are încotro. Ci bine-cuvintează pe fată, care își ĭe lada în spate și se întoarnă spre casa părintească cu bucurie, tot pe drumul pe unde venise. Când pe drum eacă cuptĭorul grijit de dânsa era plin de plăcinte crescute și rumenite .... Și mănâncă fata la plăcinte și mănâncă, hăt bine; apoĭ îșĭ maĭ ĭe câte-va la drum și pornește. Când maĭ încolo numaĭ eacă fântâna grijită de dânsa era plină până 'n gură cu apă limpede cum ăĭ lacrima, dulce și rece cum ăĭ ghĭață. Și pe colacul fântâneĭ erau doue pahare de argint, cu care a băut la apă până s'a recorit. Apoĭ a luat un păhărel cu sine și a pornit înainte. Și mergând maĭ departe, eacă părul grijit de dânsa era incărcat de pere galbene ca ceara de coapte ce erau, și dulci ca mĭerea. Părul văzând pe fată și-a plecat crengile 'n jos; și ea a mâncat la pere și s'a luat la drum câte i-a trebuit. Deacolo mergând maĭ departe, eacă se întâlnește și cu cățelușa, care acum era voĭnică și frumoasă, eară la gât purta o salbă de galbenĭ pe care a dat-o feteĭ, ca mulțămită pentru că a căutat-o la boală. — Și de aicĭ fata mergând tot înainte, a ajuns acasă la tată-său. Moșneagul, când a văzut-o, i s'a umplut ochiĭ de lacrimĭ și inima de bucurie. Fata atuncĭ scoate salba și paharele

cele de argint și le dă tătâne-său, apoĭ deschizând lada împreună, nenumărate herghelĭ de caĭ, cirezĭ de vite și turme de oĭ ese din ea, încât moșneagul pe loc a întinerit văzând atâte bogățiĭ! Eară baba a rămas oprită și nu știea ce să facă de cĭudă. Fata babeĭ atuncĭ și-a luat inima 'n dințĭ și a zis:

Las' mamă că nu-i pradată lumea de bogățiĭ; mă duc să'țĭ aduc eu și maĭ multe. Și cum zice, pornește cu cĭudă, trăsnind și plesnind. Merge și ea cât merge tot pe acest drum, pe unde fusese fata moșneaguluĭ; se întâlnește și ea cu cățelușa cea slabă și bolnavă; dă și ea de părul cel ticsit de omide, de fântâna cea mălită și seacă și părăsită, de cuptĭorul cel nelipit și aproape să se risipească; dar când o roagă și cățelușa, și părul și fântâna și cuptĭorul, ca să ingrijească de dânsele, ea le răspundea cu cĭudă și în batae-de-joc:

Da cum nu! că nu mĭ-oĭu feșteli eu mănuțele tătucuțeĭ și a mămucuțeĭ! Multe slugĭ ațĭ avut ca mine?

Atuncĭ cu toatele știind că maĭ ușor ar pute căpăta cine-va lapte de la o vacă stearpă, decât să te îndatorească o fată alintată și leneșă, au lăsat-o să'șĭ urmeze drumul în pace și n'au maĭ cerut de la dânsa nicĭ un ajutor. Și mergând ea tot înainte au ajuns apoĭ și ea la sfânta Duminică; dar și aicĭ s'a purtat tot hursuz, cu obrăznicie și prostește. In loc să facă bucatele bune și potrivite și să lee copiĭ sf. Duminicĭ cum i-a lăut fata moșneaguluĭ de bine, că i-a oprit pe toțĭ, de țipau și fugeau nebunĭ de usturime și de durere. Apoĭ bucatele le-au făcut afumate, arse și sleite de nu maĭ era de chip să le poată lua cineva în gură .... și când a venit sf. Duminică de la biserică, îșĭ-a pus mânile 'n cap de ceea ce a găsit acasă. Dar sf. Duminică blândă și 'ngăduitoare, n'a vrut să'șĭ pue mintea c'o sturlubatecă și c'o leneșă de fată ca aceasta; ci i-a spus să se sue în pod, să'șĭ aleagă de acolo o ladă, care i-a plăcea și să se ducă în plata luĭ D-zeu. Fata atuncĭ s'a suit și ș'a ales lada cea maĭ nouă și maĭ frumoasă; căcĭ îĭ plăcea să ĭee cât de mult și ce-ĭ maĭ bun și maĭ frumos, dar să facă slujbă bună nu-ĭ plăcea. Apoĭ cum se dă jos din pod cu lada, nu se maĭ duce să'șĭ ĭee zioa bună și bine-cuvântare de la sf. Duminică, ci pornește ca de la o casă pustie și se tot duce înainte; și mergea de-i părăĭau călcâele de frică să nu se resgândească sf. Duminică să pornească după dânsa, s'o ajungă și să-ĭ ĭee lada. Și când ajunge la cuptĭor, frumoase plăcinte erau într'ânsul! Dar când s'apropie să ĭee dintr'ânsele și să'șĭ prindă pofta, focul o arde și nu poate

lua. La fântână așijderea păhărușele de argint, nu-i vorbă, erau, și fântâna plină cu apă până 'n gură; dar când a vrut fata să pue mâna pe pahar și să ție apă, paharele pe loc s'au cufundat, apa din fântână intr'o clipă s'a secat și fata de sete s'a uscat! ..... Când prin dreptul părului, nu-i vorbă, că par'că era bătut cu lopata de pere multe ce avea; dar credeți c'a avut fata parte să guste vr'o una? — Nu! căci părul s'a făcut de-o mie de ori mai nalt de cum era; de'i ajunsese crengile în nouri! Ș'atunci ..... scobește-te fata babei în dinți! Mergând mai înainte, cu cățelușa încă s'a întâlnit; salbă de galbeni avea și acum la gât; dar când a vrut fata să'i-o ție, cățelușa a mușcat-o de i-a rupt degetele și n'a lăsat-o să pue mâna pe dânsa. Își mușca acum fata degețelele mămucuței și ale tătucuței de ciudă și de rușine, dar n'avea ce face. Insfirșit cu mare-ce a ajuns ea și acasă la mă-sa, dar și aici nu le-au ticnit bogății. Căci deschizând lada, o mulțime de bălauri au eșit dintr'ânsa și pe loc au mâncat pe babă cu fată cu tot, de par'că n'au mai fost pe lumea asta și apoi s'au făcut bălauri nevăzuți cu ladă cu tot.

Ear moșneagul a rămas liniștit din partea babei și avea nenumărate bogății; el a măritat pe fiica-sa după un om bun și harnic. Cucoșii cântau acum pe stilpii porților în prag și în toate părțile; ear găinile nu mai cântau cucoșește la casa moșneagului să mai facă a rău; c'apoi atunci nici zile multe nu mai aveau. Numai atâta că moșneagul a remas pleșuv și spetit, de mult ce'l netezise baba pe cap și de cercat în spatele lui cu cocîorva, dacă-i copt malaiul.

Un culegător tipographu (P. Ispirescu): Legende și basmele Romaniloru ..... adunate din gura poporului scrise și date la lumină de ..... Ed. 3ª. Partea I. Bucurescĭ 1872.

(8⁰, 180 paginĭ.)

(Muntenia.)

Impăratul șerpilor. (pag. 113—118.)

A fost o dată, ca nici o dată; că de n'ar fi nu s'ar mai povesti. etc.

A fost un unchiaș și o mătușă. Ei ajunseseră la sărăcie, cheltuind tot ce aveau după sufletul lor, spre a dobândi un fiu,

dar în deşert. Acum, la vreme de bătrâneţe, se hotărâră şi eĭ să ĭasă pe câmpie, şi or ce va găsi, să'l ĭa şi să'l crească ca pe fiul lor. Decĭ într'o dimineaţă, porniră amândoĭ pentru acest sfârşit: atât de mare era dorul lor să aĭbă un copil. Găsiră un puĭu micuţ de şearpe, îl luară, îl aduseră acasă, îl puseră într'o ţeavă de trestie şi îl culcară între dânşiĭ. Tot ce puteau, bĭet, agonisi şi dânşiĭ, cheltuĭau pentru hrana fiuluĭ lor. Şearpele crescu până ce într'o zi crepă ţeava. Il puseră într'un mosor. Ingrijirea şi hrana cea bună ce'ĭ da făcură pe şearpe să crească repede, şi plesni şi mosorul. Il puseră într'un putineĭu şi aşa nu lipseau a'l culca între dânşiĭ. După ce maĭ trecu cât-va timp, într'o dimineaţă, auziră crepând şi putineĭul. Atuncĭ unde eşi din el şearpele şi le zise: Vă mulţumesc tată şi mamă, de îngrijirea cea bună ce mi-aţĭ dat. Fără voĭ poate aşĭ fi perit. Acum să faceţĭ bunătate să mă duceţĭ de unde m'aţĭ luat. Bătrâniĭ nu se cam îndura de el. Se făcuse un şearpe aşa de frumos cum nu maĭ văzuseră eĭ. Solziĭ luĭ erau ca de aur. Ochiĭ străluceau în capul luĭ ca nişte pĭetre de rubin; îl sărutară şi pe o parte, şi pe alta, şi ĭĭ răspunseră: Dar bine dragul nostru fiu, tocmaĭ când credeam să avem şi noĭ o mângâere la bătrâneţele noastre, tocmaĭ atuncĭ ne părăseştĭ? Noĭ credeam că numaĭ moartea ne va despărţi de tine. — De aceea vă zic să mă duceţĭ de unde m'aţĭ luat, ca să vă pot fi de folos. Şezând aicĭ cu voĭ vĭaţa mea este în joc. Cuvintele luĭ erau aşa de mĭeroase încât nu se putură opri de a nu'l asculta. Il duseră decĭ, de unde l'au luat, moşul ţiindu'l de cap şi baba de coadă. — Cum îl puseră jos, se ridică în coadă fluieră o dată cu aşa putere încât răsuna câmpiile, apoĭ plesni din coadă. Şi întorcându-se către unchĭaş şi babă, le zise: să nu vă speriaţĭ de ce veţĭ vedea. N'apucă să sfârşească bine vorba, şi unde se porniră din toate părţile şerpiĭ ca frunza şi ca ĭarba, care venĭau la chemarea împăratuluĭ lor şi i se închinară. Daca văzu însă că moşul şi baba se cam perd cu firea, făcu un semn, şi toţĭ şerpiĭ porniră de pe unde veniseră. Atuncĭ el zise bătrânilor: luaţĭ ogarul acesta, care venise o dată cu şerpiĭ, şi'l culcaţĭ între voĭ şi îngrijiţi'l tocmaĭ cum mi-aţĭ făcut mie. Până acasă să nu-ĭ ziceţĭ: Ogar, fă treaba a mare. Şi când veţĭ fi în vre-o nevoe, veniţĭ aice, flueraţĭ şi îndată voĭu veni să vă dau orĭ ce ajutor. După ce se maĭ sărutară şi plânseră, se despărţiră. Bătrâniĭ se bucurară oarecum, dacă văzu că a să aĭbă cu ce să se maĭ mângâe. Pe drum când se întorceau nu se putu ţine de a nu încerca ce putere va

avea asupra ogarului vorbele ce li le spusese şearpele. Se opriră şi ziseră: Ogar! fă treaba cea mare. Unde mi'ţi începu ogarul a lăsa dintr'ânsul la galbenĭ, de nu maĭ ştiau unde să'ĭ pue. Luară cât putură, şi ce nu maĭ putură lua, lăsară acolo, şi plecară acasă plinĭ de bucurie pentru darul ce căpătaseră. Dacă ajunseră acasă îl îngrijiră şi'l culcară între eĭ în pat, cum le zisese şearpele. Apoĭ a doa zi, se duseră la un argintar, şi se tocmiră să îmbrace pe ogar în argint. Ziseră şi eĭ argintaruluĭ, cum le spusese şi lor şearpele. Argintarul vru să cerce şi el, ca şi dânşiĭ, ce însemna vorbele alea. Şi daca văzu minunea cea maĭ nepomenită, se duse de cumpără un alt ogar pe care îl îmbrăcă în argint, şi la ziua otărâtă li'l dete. Unchiaşul plăti ca un om de treabă, aduse ogarul acasă şi'l culcă între dânşiĭ cu dragostea cu care culcase şi pe şearpe. După ce sfârşiră şi baniĭ şi îĭ zise şi ogaruluĭ ăstuĭa cum zisese celuĭ-l'alt, el nicĭ nu se tulbură. Iĭ maĭ zise o dată, nimic. Atuncĭ se hotărâră a se duce la şearpe să'ĭ spue că ogarul nu'ĭ maĭ asculte. Şearpele cum auzi de una ca asta, le dete o puĭcă, şi le zise să o îngrijească ca şi pe ogar şi să o culce cu dânşiĭ. Se întoarseră acasă, şi a doa zi, când se sculară, găsiră în aşternut un ou de aur. Găina oase. Se bucurară eĭ şi de acest dar; apoĭ vândură oul cu preţ şi îşĭ târguiră cele trebuincĭoase. In toată dimineaţa, când se sculau, găseau câte un ou de aur în aşternut. După câte-va zile se duseră ĭarăşĭ la argintar, ca să le îmbrace găina în argint. După ce se tocmiră, îĭ zisese să nu o culce între eĭ. Argintarul dacă văzu că găina face ouă de aur, fiind că el o culcase în pat, tocmaĭ cum zisese moşul cu baba să nu facă, cumpără o altă găină, la fel cu aceea, şi le-o dete îmbrăcată în argint. Unchiaşul şi de astă dată plăti asemenea, luă găina ce'ĭ dete argintarul şi o duse acasă. A doua zi în loc de ou de aur, găsiră alt ceva. Se duseră ĭar la şearpe. Iĭ spuseră cum că de marea dragoste ce aveau pentru darurile luĭ, se dusese şi cu ogarul şi cu găina la un argintar să le îmbrace în argint, şi cum că, după ce le a îmbrăcat, ogarul nu'ĭ maĭ ascultă şi găina nu maĭ făcu oă de aur. Şearpele pricepu ce drăcie se joacă aci. Le dete un reteveĭaş şi le zise: Na, această bâtă mică, să o duceţĭ să o îmbrace şi pe aceasta în argint. Dar să nu'ĭ ziceţĭ: Sărĭ măcĭucă, dă, borbolino! Insă dacă la vre-o întâmplare de'ĭ veţĭ zice şi veţĭ voi să nu să maĭ simţă de dânsa, să'ĭ strigaţĭ: oprea nebuno! Unchĭaşul şi mătuşa n'avură răbdare până acasă, ci chiar pe drum vrură să încerce ca ce minune va face şi măcĭuchiţa

când i-o zice cum i-a învățat șearpele. N'apucară să sfârșească bine vorbele și unde începu să'ĭ croĭască cum se cuvine. Atuncĭ eĭ îndată o domoliră prin cele-l'alte vorbe ce ĭĭ învățase șarpele, și tocmaĭ atuncĭ cam începură a pricepe și eĭ, că cu argintarul nu e lucru curat. Ajungând acasă și odihnindu-se puțin, se duseră îndată la argintar să le îmbrace reteveĭul în argint. După ce se tocmiră ca și de alte dățĭ ĭĭ ziseră: Noĭ îțĭ plătim cât neaĭ cerut, jupâne argintar, dară ne rugâm să nu'ĭ zicĭ: Sărĭ măcĭucă, dă borbolino! Vaĭ de mine! Cât despre asta n'avețĭ grije. Noĭ ne cunoaștem muștĕrĭĭ. N'avem noĭ a face pentru ântâĭa oară cu D-voastră. N'apucară să facă zece pașĭ după ce eșiră, și argintarul, nerăbdător să vază ce minune o maĭ face și bâta, ĭĭ zise: Sărĭ măcĭucă, dă borbolino! Abĭa sfârși de zis, și unde începu reteveĭul a le 'nmuĭa ale oase de'ĭ băgă în năbădăĭ. Sărea pe spinările tutulor câțĭ se aflau în casă, ca o altă aĭa năsdrăvană. Da într'ânșiĭ ca la fasole. Ĭĭ pisăgea și ĭĭ cotonogea de nu știau unde se maĭ aflau. Chilomane, țipete, de voe, și reteveĭul să stea, ba. Ĭĭ resbise în bătăĭ. Dau să easă din casă să alerge după unchĭaș; dară unde putea cine-va să pue mâna pe clanța ușeĭ, căcĭ în vipia amețeleĭ uĭtaseră că ferestrele sânt deschise. In cele după urmă, un ucenic d'abĭa isbuti a eși pe fereastră, dete fuga după unchĭaș și mătușe pe care ĭĭ ajunse după urmă, le spuse șiritenia și tot ce pățiră, și ĭĭ rugară să se întoarcă înapoĭ și să'ĭ mântuĭască din nevoĭe. Cum ĭĭ văzu argintarĭul, le zise: venițĭ maĭ ĭute, oamenĭ bunĭ, de ne scăpațĭ de pacostea asta, care ne a dăulat în bătăĭ, că vă vom da ce ne-țĭ cere. Noĭ nu'țĭ cerem alta decât ceea ce ne-ațĭ luat cu nedrept. Vă dau, vă dau, săracul de mine, numaĭ scăpați-ne de urgia asta ce căzu pe capul nostru. Atuncĭ unchĭașul zise încet: oprea, nebuno! Indată măcĭuchița se opri și veni de se puse în mâna bătrânuluĭ. Iar argintarĭul, bătut făcut măr, ĭĭ dete ogarul și puĭca. Unchĭașul plăti și de astă dată omenește, cât tocmise ca să'ĭ îmbrace reteveĭul cu argint. Dar o luă a casă împreună cu ogar și cu găină. Măcĭuchița rămase însă neîmbrăcată, căcĭ nu maĭ voi moșul să o dea; ĭar el ĭĭ întoarse ogarul și găina ce-i le dase argintarĭul schimbate. A mai trăit multă vreme unchĭașul și baba în fericire, și maĭ în toate zilele se duceau în câmp de vedeau pe șearpe. Nu'ĭ se maĭ întâmplă însă nimic. Incălecaĭu p'o șea (etc), și vă spuseiu dumneavoastră așa.

Snoave şi poveştĭ.

Călindariŭ, aşăzat pă şapte planete în care să cuprinde 140 de anĭ, începându-să de la anul 1816 şi slujaşte până la viitoriul an 1956 .... 1847 Julie 20 ....

(8⁰, V nepaginate + 181 paginĭ + scară.)

Omul şi anĭĭ vieţiĭ luĭ. (pag. 177.)

După ce au făcut Dumnezeu lumea şi toate ce sânt într'ânsa, şi au văzut că ĭaste bine, chĭemă pre om şi toate făpturile ceale vĭĭ la sine, ca să le hotărească anĭĭ vĭeţiĭ şi soartea sa, a fieşte căruea, după care să vĭeţuească pre pământ. Chĭemă maĭ întâĭu pre om înainte, şi'ĭ zisă: tu omule să fiĭ împăratul pământuluĭ, tu să umbliĭ pe picĭoarele tale oblu în sus, să priveştĭ la cerĭu; ţie îţĭ dau statura aleasă, te dăruesc cu puteare de a gândi, şi a judeca şi puteare de a'ţĭ descoperi gândurile şi simţirile tale ceale din lăuntru prin vorbă, ţie să'ţĭ fie subpusă toate ceale sălbatece ale câmpuluĭ, şi a dumbrăvilor, ceale zburătoare din aer, şi ceale din apă, şi de sub pământ, tu să stăpâneştĭ tot ce ĭaste vĭu; rodurile câmpuluĭ şi ale pomilor să fie ale tale, şi anĭĭ tăĭ pre pământ să fie 30. Atuncĭa să deade omul de o parte nemulţămit cu soartea sa, şi zisă: ce har îmĭ ĭaste să fiu împăratul pământuluĭ şi să trăesc în desfătare de pământ, dacă vĭeaţa mea ĭaste aşa scurtă şi numaĭ de 30 de anĭ? Aşa cârtea şi pizmuea celora-l'alte dobitoace, pre carele dărui Făcătorĭul cu vĭeaţă maĭ lungă. Ajunsă şi la măgarĭu rândul, şi stătu şi acesta înaintea Făcătorĭuluĭ, să'ş ĭae şi el soartea sa. Zisă şi cătră măgarĭu Ziditorĭul: tu să pătimeştĭ osteneală şi trudă, să porţĭ poverile ceale maĭ greale, şi să suferĭ bătae, şi lovĭturĭ multe, să auzĭ(!) şi să aĭ puţină odihnă, mâncarea ta să fie slabă, de spinĭ şi polomidă, şi anĭĭ tăĭ pre pământ să fie 50. Atuncea căzu bĭetul măgarĭu în genunchĭ înaintea Ziditorĭuluĭ şi să rugă zicând: milostive Făcătorĭule! aşa ticăloasă vĭeaţă să duc eu? să trăesc cu hrana cea maĭ slabă, să lucru lucrul cel maĭ greu, să port sarcinile ceale maĭ marĭ şi apoĭ tot să trăesc aşa lung? milostiveaşte-te şi 'mĭ maĭ trage 20 de anĭ din vĭeaţă. Atuncĭa omul poftitorĭul de vĭeaţă lungă păşi înaintea luĭ Dumnezeu, şi pofti pentru sine ceĭ 20 de anĭ, ce nu'ĭ primi măgarĭul, şi Dumnezeu ascultă pre om şi'ĭ dădu ce lăpădă dobitocul. Acum veni şi cânele înainte, şi cătră acesta zise Făcătorĭul: tu să păzeştĭ casa, şi

comorile stăpânu-tău, să stai lângă dânsele, ca când ai fi legat de ealc, să latrii încă și la lună și la umbră pentru grijea cea multă, să rozi numai oasă, și să mănânci împuțiciuni, și vieața ta să fie de 40 de ani. Milostive Ziditoriule! dacă să fie vieața mea așa de nimica, ticăloasă și defăimată; să roz numai oase și putrejuni, fie-ți milă și 'mi mai cioantă din vreamea vieții 20 de ani; iară omul nesățios de viață să ivi iarăși înaintea lui Dumnezeu, și cerșu și aceștii 20 de ani, ce nu'i primi câinele, și Dumnezeu îl ascultă, și'i îndelungă viața încă cu 20 de ani. Acum veni înaintea Ziditoriului și măemuța, și Făcătorîul zisă către dânsa: tu să arăți numai chip ca omul, dară să nu fii om, să fii hăbăucă și proastă, să fii copilăreață, și spinarea ta gârbovită, să fii de joc pruncilor și spre desfătarea nebunilor, iară viața ta pre pământ să fie de 60 de ani. Atuncia căzu ticăloasa măemuță înaintea Făcătoriului în genunchi jos și să rugă: milostive Făcătoriule! dacă m'ai făcut numai ca de batere de joc omului, fie-ți milă de mine, și 'mi împuținează viața cu 30 de ani; iară omul cel doritoriu de viață lungă stătu înaintea celui prea înalt, și cerșu și acești 30 de ani, cari'i lăpădă maemuță, și Dumnezeu ascultă pre om și de astă dată.

După aciasta să depărtară toate dobitoacele de la fața Făcătoriului, ca să trăească fiește-care după soartea care luasă, și vieții omul ca un împărat al tuturor făpturilor cei 30 de ani, carii i-au fost dat Făcătorîul lui, în veselie fără grije și gânduri multe. După aceaea veniră anii de la 30 până la 50, și aceștea fură plini de ostenelî, și trudă, cu lucru mult pe lângă hrană puțină și slabă, ca să 'și adune ce-va pe vreamea viitoare, nice nu putu fi altmintrinea, pentru că acești ani au fost să fie ai măgariului, și i-au cerut omul șieș. Iară după 50 de ani șade omul acasă și păzește cu mare grije ceale căștigate, trăește slab, ca să'i ajungă, și să teame de toată umbra, să nu'i răpească ceale strânsă, și latră asupra tuturor celor ce vreau să să atingă de averile lui; și aceștea sânt anii câneluî. Și de trăește omul preste 70 de ani, își pierde mintea, vine la minte copiilor, și să hăbăucește, i să gârbovește spinarea, și să face de batere de joc copiilor, și nebunilor și aceștea sânt anii priimiți de la măemuță.

(Ms. bibl. contr., 8°, mic. ca. 1830.)

Istorii di un părinte şi di al său fii.

Un om la Aftina ş'au lipădat pre fičorul său di la moştinirê părinţască, ĭară fičorul au mers la ariopag, adică la maghistrat, şi au chemat pre tatăl său la gĭudecată să răspundă pentru ci l'au scos di la moştinire. Deci din poronca maghistratuluĭ, viind tatăl fičoruluĭ la maghistrat au răspuns, pentru că fičorul esti beţăv şi cu năravuri răle. Răspundi fičorul şi ceri di la maghistrat ca să nu fii lipsit di moştinire, şi ca tatăl său stricarê şi ninorocirê lui să o plătească, pentru că a lui di datorii au fost ca încă în prunciĭ să'l fi certat şi să'l fi bătut spre a nu căde într'aceli răli năravuri, nu si'l lasă di capul lui disfrănat căt acum s'au făcut ninorocit. La aceastea maghistratul au judicat, ca pănă va trăi tatăl, fičorul să fii lipsit di parte avuţăi părinţăştĭ. Iar după moarte tătăni-său toati căti vor rămăne di la tatăl său, să li moştinească. Iar pre tatăl său pentru că nu l'au pedeppsit (!) ci l'au lăsat disfrănat, fără di toată cinste îngropăcĭuniĭ, ca pre un dobitocu, să'l îngroapi. Di s'ar ţănè astăz această gĭudecată mulţĭ părinţi făr de cinste s'ar îngropa.

Istorii di un domn şi di o slugă.

Un domn ş'au mănat sluga la tărg să'ĭ cumperi un cal foarte frumos şi mari. Sluga mergănd în tărg au cumpărat un măgari; cari văzăndu'l domnul său au zâs: pentru ci ai cumpărat o fară aşa urâtă, căcĭ eu ţ'am zăs să cumperi un cal mari şi frumos? Răspundi sluga şi zăci: Domnule! di va creşti mănzul acista după măsura urechile (l. -lor) în toată ţara aceasta nu va fi cal ca acista.

Di un bărbat şi di o mueare.

A unuĭ om s'au înnecat muearea întru un rău, el o căută pre rău în sus. Il întreabă alt om: ci caută? el răspundi: caut muearê că s'au înnecat acolo di în gĭos. Zăci omul cătră el: pentru ci dar o căuţi pre apă în sus, caut-o pre apă în ğos că în ğos o va fi dus apa. Răspundi cel ci caută muearê: nu crez să fi mers în ğos pi apă, că căt au trăit tot îndărăpt au făcut, şi crez că şi moartă îndărăpt pi apă s'au dus.

Pildă di un crai.

La un crai oari undi vinit-au um (l. un) om şi au laudat înaintea craiuluĭ caii din Araviea; ĭară craiul îndemnat fiind şi aprinzându-s(ă) di pofta unor cai ca aciea, au dat omului aceluea şasăzăcĭ di mii di galbini, ca să'ĭ aducă din Araviea; carili luând banii s'au dus. După aceea odată craiul au zăs către măscăreţul, către cioful său: auzi tu! scrii'mi pre toţi nebunii căţi sănt în cetate. Carile după ce e-au scris pre toţ nebunii, mai întâi întri nebuni au pus pre crai, şi aşa ĭ-au dat craiului. Craiul văzându-s(ă) pre săni cel mai întâi întri nebuni au zăs: dar eu sănt cel mai întâi întri nebuni? Răspundi măscăreţul aşa: craiule! zăci pentru ce? răspundi măscăreţul, pentru că la un om nicunoscut cari într'o ţară aşa diparti să duci e-ai dat az atăta mulţămi di bani, cari poati faci să nu mai vii nici cu cai nici făr cai. Craiul zăci: dar di va vini? Răspundi măscăreţul: di va vini, atunce ti şterg pre tini craiule şi pre eal în locul tău îl voi puni.

ANTON PANN: Fabule şi istorioare auzite şi versificate de .... Tipărirea întâia. I—II. Bucureştĭ 1841.

(8⁰, I. 128 paginĭ, II. 128 paginĭ.)

Planul simigiuluĭ. (I. pag. 75—77.)

Un simigĭu oare-când
covrigĭ, simigĭ încărcând
a umblat din sat, în sat
şi schimbând pe oau ĭ-a dat.
Decĭ tabla 'n cap dacă ĭa
cu acele oau pe ea,
să întorcea la oraş
ca şi un negustoraş;
dar pe drum când să ducea
să gândea şi plan făcea
cum sânt, zise, aste oau
tot bune, proaspete, noau
care 's cincĭ sute, să zic,
de vor prisosi nu stric,
d'oĭ sta la cloşcă să le puĭu
tot oul o să 'mĭ dea puĭu.
Să zic acum c'a crescut
şi găinĭ marĭ s'au făcut,
aste 'ntr'o zi peste tot
cincĭ sute de oau îmĭ scot.
Să le vânz, ca un sărac,
ceva părăluţe fac.
Cincĭ sute de găinĭ dar
clocind, o să 'mĭ dea puĭ ĭar
fie care doăzecĭ.
Ho! ho! Stane unde plecĭ?
Stăĭ să vedem câte fac.
Apoĭ cum o să mă 'mbrac!
socoteală prea nu au;
cincĭ sute de cloşcĭ îmĭ dau
o sută de sute 'ncap.
Hait! de sărăcie scap.

Când zise hait! bucurat,
îşĭ uită că e 'ncărcat,
şi sărind sus ca un ţap
dete tabla peste cap.

Oule pe jos turti
şi planul îşĭ izbuti.
Mulţĭ, marĭ lucrurĭ socotesc
şi nicĭ micĭ nu isprăvesc.

ANTON PANN: Culegere de proverburĭ sau: Povestea vorbiĭ. De prin lume adunate — şi ĭarăşĭ la lume date de .... I—III. Bucureştĭ 1852—1853.

(I. 175 paginĭ; II. ibid. 1853, 166 paginĭ; III. ibid. 1853, 168 paginĭ.)

(I. pag. 53—59.)

A fost o 'nsoţire ce trăĭa 'n ĭubire — îm pace, în ticnă ş'în mare unire. — Eĭ nu ştia cĭartă vr'odată 'n vĭaţă — ci 'şĭ da unul altuĭ vorbe cu dulcĭaţă. — In scurt, într'atâtă trăĭa aceştĭ bine — încât de poveste era la or cine. — Dracul însă care 'n casnicĭ coada 'şĭ vâră — şi face să 'nceapă 'ntră eĭ gâră, mâră, — să sili p'aceştea cu neîncetare — după a sa voe să'ĭ aducă 'n stare. — Intinzând el dară cursele luĭ toate — şi ca să'ĭ supue văzând că nu poate — căută o băbă, auzind că ele — îl întrec pe dânsul la drăcĭĭ şi rele. — Ş'a găsit pe una Vişana anume — întâĭa drăcoaĭă dracilor din lume. — Se duce la dânsa, pricina îĭ spune — că n'a fost putinţă pe eĭ a supune, — zicând: „ştiĭ că este un graĭu de când vacu — că 'şĭ sparge cu vreme opincile şi dracu" — ĭa numaĭ priveşte opincile mele — că să trenţuiră în micĭ peticele — şi tot nu pocĭu încă să bag între dânşiĭ — o intrigă mică şi să 'mĭ râz de dânşiĭ; — dacă dar poţĭ face maĭ mult decât mine — arată-ţĭ puterea, te rog fămĭ un bine. — Ea clăti cu capul ş'între rănjitură — îşĭ arată colţiĭ ceĭ pociţĭ din gură, — zicând: eĭ copile! vezĭ că e pricina — că nu ştiĭ pe unde se udă găina. — Iţĭ trebue încă să înveţĭ la şcoală — de şi eştĭ diavol, dar ţ'e tigva goală. — O bătrână asfel cum mă vezĭ pe mine — nicĭ la degetu'mĭ ăl mic nu te puĭu pe tine. — Zise el: să poate, pe vorba'ţĭ să vede — dar pân' nu văz c'ochiĭ, nu 'mĭ vine a crede. — Eĭ bine, dar ce 'mĭ daĭ? bătrâna întreabă — că pe capul tati nu mă duc de gĭabă. — Bucuros, răspunde, pe loc voĭu fi gata — să'ţĭ dau o pereche papucĭ galbenĭ plată. — Nu m'aşĭ fi dus, zise, dar cu aste toate — merg ca să vezĭ numaĭ Vişana ce poate. — Decĭ începu baba adese să meargă — la acea femee căşcĭoara să'ĭ

spargă. — Găsi ea mijloace s'o 'nprietenească — cu una cu alta ca să o momească. — Şi precum pescarul undiţa 'şĭ întinde — şi cu râmă 'nşală peştele de'l prinde, — aşa îşĭ întinse planurile sale — spre ĭa ca s'o tragă cu vorbe morale; — până când văzu că prinse ĭa putere — şi are mijloace, ac să bage 'n mĭere. — Aşa 'ntr'o zi începe femei să zică: — of fetica mami! cum eştĭ frumuşică — cum îţĭ văz purtarea, cum te văz cinstită — şi cum eştĭ de blândă, cu firea ticnită — trăeştĭ încaĭ bine şi cu bărbăţelul? — or ca pisicuţa (gâr, mâr) cu căţelul? — dar să nu'ţĭ prea pese, că toate 'şĭ au leacul — eu am meşteşugurĭ să 'mblânzesc pe dracul, — să ţi'l fac să fie blândişor ca mielul, — şi să'l jocĭ cum joacă mâţa şoricelul. — Nu 'mĭ trebue mamă! tânăra îĭ zise — soarta mea un prea bun bărbat îmĭ trimise — drag mĭ-a fost şi 'mĭ este, el ĭar mă ĭubeşte, — şi ca noĭ 'mĭ pare că alt nu trăeşte. — De ceva de'l supăr îmĭ crede, mă ĭartă — căcĭ maţele 'n om tot să ceartă, — sânt prea mulţămită cum trăesc în vĭaţă — numaĭ sănătate sfântul să trimeaţă. — Or şi cum fetico! îĭ răspunse baba — când îl veĭ suppune, alt-fel merge treaba, — că usturoĭu dulce şi bărbat ĭar moale — nu să poate 'n lume, el nu poartă poale. — Cât de bun să'ţĭ pară, tot el cĭocan este — că aşa l'e ursita bĭetelor neveste: — n'aĭ să'ţĭ deschizĭ gura să'ĭ daĭ vr'o poruncă — că 'ndată asupra 'ţĭ ura îşĭ aruncă; — numaĭ a luĭ vorbă 'n seamă să se ţie, — el ca un-de-lemnul d'asupra să fie; — să'ţĭ fac eu un lucru, ascultă la mine — să trăeştĭ cu dânsul încă şi maĭ bine — îl îmbrobodeştĭ, ştiĭ, chĭar ca p'o muere — îĭ puĭ în cap ţestul, şi rabdă 'n tăcere. — Tânăra aceste auzind să pleacă, — ş'ascultaţĭ pe baba ce 'mvaţă să'ĭ facă: — na, ăst briclu, îĭ zice, că-ĭ vrăjit de mine — şi la prânz bărbatu'ţĭ când vine — şi când după masă o vrea să se culce — tu du-te la dânsul cu firea'ţĭ cea dulce — prefăte că îl eĭ, în cap a'ĭ ucide — şi când vezĭ c'adoarme şi ochiĭ închide — atuncĭ scoate briclul (vaĭ ce amăgire!) — şi crucişĭ din păru'ĭ tae patru fire — şi maĭ către seară firele acele — mi le veĭ da mie să le puĭu la stele; — apoĭ să vezĭ vĭaţă, să vezĭ fericire — să vezĭ traĭu atuncea, şi să vezĭ unire! — Proastă tinerică briclul în sân bagă — dorind să se facă soţuluĭ maĭ dragă. — Baba d'altă parte la bărbatu'ĭ merge — întră 'n prăvăliea'ĭ, sudoarea îşĭ şterge — din ochĭ îĭ clipeşte, îl mişcă de haĭnă — să face că are să'ĭ spue o taĭnă. — El vrând ĭar să afle ce-o să'ĭ vorbească — se puse să'ĭ spue şi ĭa să'ĭ şoptească — zicând: dragul mamiĭ! of ce te aşteaptă! — ce nenorocire ţi

s'a pus în faptă! — Soția ta astăzĭ, perechea 'ți ĭubită — o să te răpue cu moarte cumplită: — că ĭa cu un tânăr are înclinare — pe care 'l ĭubește maĭ de mult îmĭ pare — și el un bricĭu dându'ĭ o 'nvață dușmanul — ca să'ți tae capul, asfel dându'ĭ planul: — Astăzĭ când veĭ merge să prânzeștĭ acasă — o să ĭa să'ți cate în cap, după masă, — și viindu'ĭ bine, mâna o să 'și pue — ca să'ți tae gâtul și să te răpue, — și dac'a mea vorbă necrezută'ți pare — prefă-te că nu știĭ de nicĭ o urmare — ș'eĭ vedea cu ochiĭ gândul cum îĭ este — să zicĭ bogda-proste că îți dedeĭu veste. — Omul cum aude, speriat peste fire — stă la îndoĭală, ș'în nedomirire — se muncea cu gândul, cum a luĭ soție — într'atât tirană asupră'ĭ să fie! — și cum să 'ndrăznească la o așa faptă — cu totu 'mprotivă și neînțeleaptă! — Nu gândește urma! nu gândește răul! — și acel ibovnic al eĭ, nătărăul, — cum putu s'o 'mvețe ca să mă omoare! — nu știe că-ĭ ocnă și spânzurătoare! — și ĭa ticăloasa nu putea să 'mĭ spue — căcĭ dragoste 'n silă nicĭ odată nu e. — Să 'mĭ fie zis, eu, frate mă duc de la tine, — că nu eștĭ pe gustu'mĭ, n'aĭ nimic cu mine. — Ș'îĭ dam voe însumĭ să meargă îm pace — cu el să trăĭască pe unde îĭ place; — pe semne păcatul și ața îĭ trage — amândoĭ vĭața în nevoĭ să 'și bage. — Ce zic nicĭ eu nu știu, așa e se vede: — „vorba de rău, omul prea lesne o crede.“ — Decĭ dar mă voĭu duce și mă voĭu preface — că nu știu nimica, să văz ce se face. — Judecând aceste se duse acasă — ca și altă dată se puse la masă: — mâncând în tăcere ș'întristat cu totul — se dete p'o pernă, răzimându'și cotul — de necaz și cĭudă foc eșea dintr'ânsul; — ĭată și nevasta veni lângă dânsul — îĭ aplecă însași capul pe genuche — stăĭ să văz, zicându'ĭ, aĭ vre un păduche? — Așa el se lasă să vază cĭ'o face — și ca când adoarme mijind să preface. — Ea atuncĭa bricĭul încet din sân scoate — ș'asupra'și pornește urgiile toate: — că el cum o vede, în picĭoare sare — îĭ ĭa din mâinĭ bricĭul, zicând cu strigare: — tirana muere, asta'ți este dorul! — asta'ți-e credința, asta'ți-e amorul! — asta'ți-e virtutea cea neleguită! — asta'ți-e morala cea afurisită! — Cum din cer nu cade fulger să te arză, — să te mistuĭască, tresnet să te pĭarză — cum nu să despică locul ce te ține — și să te înghițe de vie pe tine! — fugĭ! pĭeĭ nemilostivo! nu 'mĭ sta înainte — nu 'ncape 'ndreptare, nu ascult cuvinte! — du-te de trăește cu cine îți place — dintr'această clipă, pleacă d'aci drace. — Că mĭ-aĭ voit răul nu'ți fac răsplătire — bogda-proste babiĭ, că mĭ-a dat de știre! — Ar fi vrut săraca

să'l încredinţeze, — dar cine'ĭ da pas eĭ ca să se 'ndrepteze; — gĭaba ĭa acuma făcea jurăminte — că cutare babă a scos-o din minte. — Ş'a pĭerdut credinţa ca şi Eva raĭul — şi ca păn' aicea nu le-au maĭ fost traĭul. — Care săvârşire văzându-o dracul — s'a speriat cu totul de baba, sărăcul! — Atât îĭ fu frică de acea bătrână — încât nicĭ papuciĭ nu'ĭ dete în mână — ci'i le intinse c'o prăjină lungă — ca nicĭ răsuflarea'ĭ la el să ajungă, — şi ca d'o aspidă să se otrăvească, — să'l facă în lume să se pedepsească. — Iată dar mincĭuna ce face în lume — d'a căriĭ pricină istoriĭ sânt sume.

(vol. III., pag. 64.)

Oare care meşteraş — a trimis un băeţaş — cu un taler rudăresc — cu doă feţe, prostesc — ca să ĭa de la băcan — icre roşiĭ de un ban. — Iĭ maĭ dete şi alţiĭ doĭ — să ĭa icre negre moĭ. — Băĭatul cam prosticel — cerând icre de un fel — le-a pus pe taler aci — şi altele porunci. — Băcanul dacă-ĭ-a dat — unde le puĭ? l'a întrebat; — el talerul întorcând — şi icrele răsturnând — pune-le aicĭ, a zis — ş'a mers de unde l'a trimis. — Acolo când s'a arătat — stăpânul său l'a 'ntrebat: — cele-l'alte unde sânt? — or nu 'nţelegĭ de cuvânt? — Copilul ĭar întorcând — şi, ĭacăte-le, zicând — căzură ş'acele jos — nimica fiind din dos. — Stăpânul său necăjit — îndată l'a pălmuit, — zicând: vezĭ minte să ţiĭ — şi păzeşte să nu fiĭ — cu doă feţe şi tu — c'as-taler ce te bătu.

ANTON PANN: Năsdrăvăniile luĭ Nastratin Hogea culese şi versificate de .... Ed. 1ª. Bucureştĭ 1853.

(8⁰, 87 paginĭ.)

Cine fură azĭ o ceapă, mâine fură şi o ĭapă; dar or în temniţă plânge, or picĭoarele îşĭ frânge. (pag. 27.)

Nastratin Hogea 'ntr'o vreme nicĭ un câştig neavând — şi în cea maĭ de pre urmă sărăcie ajungând — hotărâ să fură ceapă dela un al său vecin — ce avea destulă 'n casă şi nu da la vr'un strein. — Dar văzând Nastratin Hogea că el uşa o 'ncuĭa — plan făcu pe coş să între noaptea şi ceva să ĭa. — Decĭ

suindu-se pe casă şi privind pe coş în jos — se ivi 'n el umbra luniĭ în chip de stâlp luminos — şi lăsându-se la vale p'acea umbră, amăgit — de o dată fără veste se pomeni jos trântit, — rămâind, ca vaĭ de dânsul, cu picĭorul rupt în loc — având mică norocire că n'a fost în vatră foc. — Deşteptându-se vecinul, de bufnirea'ĭ când căzu — se sculă tot de o dată, nicĭ o clipă nu şezu — strigă, cere la nevasta, lumânarea 'ngrab să'ĭ dea, — maĭ curând să prinză hoţul, şi cine e a'l vedea. — Iar Hogea zise: vecine! atât să nu te grăbeştĭ — că ce am păţit, şi mâĭne tot aicea mă găseştĭ.

Cornicea satelor sau culegere de maĭ multe anecdote inedite glume scornite de poporul Român în pofida altora. Bucureştĭ 1870.

(8⁰, 54 paginĭ.)

No. VI. (pag. 5—6.)

Nişte Sârbĭ trecând pân ţara Românească şi aflându-se lângă o ocnă de sare, se mirară cum resare sarea din pământul nostru. Să luăm şi noĭ ca să semănăm în ţara noastră când ne-om întoarce, zise unul din eĭ. — Aşa să facem, respunseră ceĭ-l'alţĭ.

Cumpărară Sârbiĭ câţi-va bulgărĭ de sare şi viind în ţara lor, închiriară câte-va pogoane de pământ şi'l semănară cu sare. Când la toamnă, unde era să culeagă ce au semănat, ploaĭa topise toată sarea şi nu maĭ rămăsese nimica. — Bre! cine să ne fi furat noă semânţa, urlară Sârbiĭ plinĭ de mâniă! Stiţĭ ce? zise unul din eĭ, la primăvară să semănăm d'al doilea şi să păzim cu toţĭ armaţĭ până om prinde pe hoţĭ, şi pe care'ĭ om găsĭ să'ĭ culcâm la pământ cu puscile noastre. — Ama cap la tine, bre! ziseră ceĭ-(l')alţĭ Sârbĭ; aşa să facem. Aşa şi făcură. In primăvara fiitoare semănară eĭ sare din nou şi păziră cu puşca la umăr pe hoţiĭ cari le furau sarea. D'o dată eată nişte lăcuste grămădindu-se pe o parte din acea arătură, ear una din ele se puse pe peptul unuĭ Sârb. Acesta văzând-o, o arată unuĭa din soţiĭ luĭ: Eată hoţul, zise el, trage cu puşca în ea până a nu fugi. — Un alt Sârb întinse puşca şi făcând foc, omorâ şi pe lăcusta şi pe bĭetul Sârb. Atuncĭ el întorcându-se necăjit către lăcusta care zăcea moartă, zise: Ha! şi unul d'aĭ noştri, dar şi unul d'aĭ voştri.

Din viața vestituluĭ Cacavela. (pag. 47—49.)

A doa zi, ce se gândi și se resgândi hogea și se duse ĭară la Sultanul zicându'ĭ, să'l maĭ puĭă o dată față cu Cacavela, căcĭ avea să'ĭ facă alte întrebărĭ. Intr'o clipă fu Cacavela adus la palat. Vizirul și o mulțime de pașĭ stau împrejurul Sultanuluĭ privind cu toțĭ la hogea cel mare, care era să se ĭa din nou la întreacăt cu Cacavela. Toțĭ credeau astă-dată că bĭetul diacon era să 'șĭ dè ortul popiĭ, căcĭ întrebările ce erau să'ĭ se facă erau așa de grele, încât nu era cu putință să răspunză la ele. Apoĭ afară de aceasta, Sultanul ĭĭ zisese, că dacă nu va ști să răspunză cu gura la ceea ce era să fiă întrebat, urma negreșit să răspunză cu capul său.

Când toțĭ fură așezațĭ la locul lor, Sultanul dete voiă hogiĭ să vorbească. Hogea înaintă sumeț către Cacavela și apropiându-se de el, i zise mai întâĭu cu glas încet:

Astă-dată roagă-te de dracu să te scape de ce te așteaptă, căcĭ am pus ghĭarele pe tine.

Om vedea, răspunse Cacavela. Atuncĭ hogea făcu aste treĭ întrebărĭ luĭ Cacavela în auzul tuturor: Câte stele sânt pe cer? — Câtă e adâncimea mărĭĭ? — Unde e buricul pământuluĭ?

Ce e maĭ lesne, respunse Cacavela. Toate stelele de pe cer sânt în număr de treĭ milĭoane treĭ sute de mĭĭ treĭ sute treĭ zecĭ și treĭ. Adâncimea mărĭĭ cea maĭ mare e de noă sute noăzecĭ și noă de stânjinĭ, ear buricul pământuluĭ e tocmaĭ în mijlocul curțiĭ acesteĭa împărătești. Și cum poțĭ să ne dovedești aceasta? zise hogea spumând de turbare. Măsurațĭ, numărațĭ și dacă nu va fi așa, eu puĭu capul în mâĭnile cuĭ mĭ'a dovedi că e altfel. Toțĭ ceĭ de față bătură în palme lăudând agerimea mințiĭ luĭ Cacavela.

J. C. FUNDESCU: Basme etc. Ed. 2ª. București 1870.

(8⁰, XIV, 156 paginĭ, pag. 129—142.)

XI. Cum a rămas țiganul de râs și de ocară. (pag. 136.)

Un român, un turc ș'un țigan se duseră la Dumnezeu să ceară câte-ceva. Intră maĭ întâiu turcul. „Ce vreĭ turcule?“ îl întrebă Dumnezeu. „Bine Doamne!“ „De bine să fiĭ.“ Intră românul. „Ce vreĭ române?“ îl întrebă Dumnezeu. „Bine Doamne!“ „Binele l'a luat turcul.“ „Dar eu?“ „Darnic să fiĭ.“ Intră țiganul. „Ce vreĭ țigane?“ îl întrebă Dumnezeu. „Bine,

Doamne!“ „Binele l'a luat turcul.“ „Dar eu?“ „Darul l'a luat românul.“ „Ce râs și ocară o maĭ fi și asta Doamne?“ zise țiganul, după ce se gândi puțin și se scărpina în cap. „De râs și de ocară să fiĭ.“

XIII. Tocmaĭ pe tocmaĭ. (pag. 137—138.)

Se încinse o dată o bătălie între o sută de țiganĭ și o sută de tătarĭ; tătarĭĭ dau cu pușcele și țiganiĭ cu măciucile. Cum se 'ntâmplă că un țigan aruncă o măciucă și omoră un tătar. Tătarĭĭ se 'nfuriară maĭ rău și omorâră nouă-zecĭ și nouă de țiganĭ. Al o sutelea se făcu și el mort și scăpă. Ducându-se într'un sat, un român îl întrebă: Ce aț făcut cu tătarĭĭ, țigane? Ia ce să facem? Nicĭ eĭ nicĭ noĭ! Tocmaĭ pe tocmaĭ, românico: de eĭ a murit unul și de la noĭ a rămas unul.

Un culegător tipograf (P. Ispirescu): Snóve sau poveștĭ populare adunate din gura poporuluĭ de . . . . . Ed. 2ª cu multe adause. Bucureștĭ 1879.

(12°, 118 pagini.)

Vulpea firoscoasă. (pag. 48—50.*)

Într'o vie paragină își făcuse cuibușul o vulpe. Acolo fătase, și crescuse maĭ multe rândurĭ de puĭ. Stăpânul vieĭ era un perde-vară, care aștepta să'ĭ dea cine-va mură în gură. In toate verile croĭa la planurĭ cum să 'și lucreze via; dară nu punea mâna să facă nimic. Via din ce în ce se părăginea.

Cei din urmă puĭ aĭ vulpeĭ se făcuse cățelandri. Incepuseră și ei a sări din cuib. Într'una din zile unul din puiĭ de vulpe zise mameĭ lor: „Mamă! nu e bine de noĭ.“ „Dară de ce mă?“ întrebă mumă-sa. Am auzit azĭ pe stăpânul vieĭ, respunse cățelandrul de vulpe, zicând: „mă, da ce mare a crescut bălăriile astea. Septămâna viitoare am să puĭu s'o sape.“ Tăceți din gură și căutați-vă de treabă, le zise vulpea bătrână, cunosc eu cine este stăpânul vieĭ. — Vara trecu și nicĭ o postață de pământ nu fu ridicată din vie. In vara următoare cățelandriĭ își făcuseră și ei fie-care câte un culcușiță. Eșind la vânătoare, fie-care în cotro putea, auziră iarăși pe stăpânul vieĭ, care venea din când în când

*) cf. maĭ sus II, pag. 262—263.

să 'şĭ vază via; că are de gând să 'şĭ o sape. „Mamă! zise unul după ce se adunară cu toţiĭ împregĭurul bătrâneĭ vulpĭ, am auzit azĭ pe stăpânul vieĭ, că are să pue să smulgă cu mânele burianul din vie, şi să'ĭ dea o săpătură ţeapănă, căcĭ prea s'a înţelenit pământul.“

Ia căutaţi-vă de treabă, vă spuĭu eu, şi n'ascultaţĭ la fleoaca luĭ, zise bătrâna. Trecu şi vara asta şi nicĭ un buruean nu se clinti din loc. In cea-l'altă vară ce sosi, căţelandri de vulpe se făcuse vulpĭ cum se cade şi fie care din eĭ avea căţelandri. Intr'una din zile se adunaseră toţĭ vulpoĭ şi vulpile cu căţelandriĭ lor la vulpea bătrână şi'ĭ spuseră: „Mamă! am auzit azĭ pe stăpânul vieĭ că de s'ar usca maĭ bine burianul, căcĭ are de gând să dea pârjol vieĭ la toamnă, căcĭ şi aşa nu'ĭ aduce nicĭ un folos, şi apoĭ vrea să limpezească locul.“

Eĭ, dragiĭ meĭ, acum să vă luaţĭ ale treĭ fuĭoare şi să vă risipiţĭ ca puiĭ de potârniche care în cotro va vedea cu ochiĭ; căcĭ, nebunul, este în stare să facă o aşa becisnicie.

Ghicitorĭ (cimilituri).

T. Stamati: Pepelea seau tradiciunĭ năcĭunare românestĭ. Jaşĭ 1851. pag. 8—12.

Cimel, cimel; ce-i: — nalt ca casa — verde ca matasa — amar ca fierea — dulce ca mierea? (nucul.)

Cĭugurele, mugurele — merg pe drum 'nşirăţele; — ĭară cĭucur mugur, — pe brăncĭ tupilat — s'au pus la vănat. (oile şi lupul.)

Eu am o lădiţă — cu o porombiţă; — dacă sboară porombiţa — ce ţi-i maĭ bună lădiţa? (omul şi sufletul.)

Ştiĭ tu poate — ce-i în toate? (numele.)

Am o găină, c'o aripă albă şi cu una neagră; cu cea albă împrăştie, şi cu cea neagră adună. (zioa şi noaptea.)

Am un lucru: suflet n'are, suflet duce, de pământ nu s'atinge. (corabiea.)

Gânganie fără suflare — umblă făr'astâmpărare — n'are duh nicĭ nu viază — toată lumea îndreptează. (ceasornicul.)

Am un măr de aur, joacă pe o pele de taur. (soarele.)

Scurtă groasă, un-te ducĭ? — Arsă 'n fund la ce mă 'ntrebĭ? (cofa şi căldarea.)

De la noĭ — pân la voĭ — totu's zale — şi parale. (stelele.)

Am un sac cu mac şi şede cu gura în jos şi nu se varsă. (hornul.)

Am un copacĭu cu doĭ-spre-zece cracĭ şi în tot cracul câte 4 cuĭburĭ, şi 'n tot cuĭbul câte 7 ouă. (anul, lunele, septămânele şi zilele.)

(Regin Transilvania.)

La picĭoare roĭca boĭca — la pântece soviltoĭca — la gura paharniceşte — de'i găci 'ţĭ voĭu frige un peşte. (plosca.)

La cap pĭeptine — la trup pepene — la coadă secere — cocoşĭu, boule, precep-te. (cocoşĭul.)

Am o grebliţă — cu cincĭ dinţişĭorĭ — pre zi îm trebe — de o mie de orĭ. (mâna.)

Inaltu ca casa — verde ca matasa — amaru ce (! l. ca) fierea — dulce ca mĭerea. (nucu.)

Am o găină pestriţă — duce vestea în Bistriţă. (epistola.)

In pădure naşte — în pădure creşte — vine în sat şi lărmueşte. (meliţa.)

Am patru surorĭ — tot fug una dupa alta — şi nu se maĭ ajung. (roatele de la car.)

Hurdugu — burdugu — la apa de musteţă îl duce. (fideluşul.)

Mihailu sfircĭogu — şede la focu — unge curelile — suge musteţele. (miţa.)

Patru mergu — patru stau — patru vama dau. (vaca cu urechele şi coarnele, picĭoarele şi ţiţile.)

Am o casă văruită — nicairĭ nu-i găurită. (ou.)

Mititica vaĭ de ĭe — şede pre un vârv de nue — nu se teme că cade. (aluna.)

Boţu de aur — în pĭele de taur. (soarele.)

Cuzma fărtatuluĭ — pe de-asupra satuluĭ. (luna.)

Am un copil — daca'l ĭeu în braţe plinge — daca'l puĭ jos tace. (lanţu.)

Ustură-mă rău mă doare — dacă'm bagă bine'm pare. (cercelu.)

Sute nevăzute — mi nenumărate — capete zdrobindu'şĭ — nomele 'nschimbindu'şĭ. (bucatele la moară.)

Omu pipiligos — mănă porci 'n jos. (pĭeptenele.)

Am un om mititel — face gardul cuĭășăl. (acu.)

Minte are — suflet n'are — umblă fară stămpărare — ce nu ști te 'nvață — d'i gâci 'țĭ voĭ frige o rață. (cĭasul.)

ANTON PANN: O șezătoare la țară; sau: Povestea luĭ Moș Albu. Partea I. Bucureștĭ 1851. pag. 17 urm.

Spuneți'mĭ acum anume — ce pom e acel în lume — care rămurile sale — toate le are la vale — și vinele, rădăcina — îĭ stau în sus cu tulpina? (omul.)

Ghicĭ ghicitoarea mea: — Ce nod cu gura se 'nnoadă — și cu mâĭnĭ nu se desnoadă? (cununia.)

In pădure m'am născut — în pădure am crescut — ș'în oraș cum m'au adus — judecător am fost pus? (bățul.)

Sânt albă sulemnită — și urâtă și ĭubită — vara nu vor să mă vază — și ĭarna mă 'nbrățișază? (soaba.)

Ce e dulce și maĭ dulce — și nu poate să se 'nbuce; — dar din el gustă tot omul — și argatul ca și domnul? (somnul.)

Buturuguță uscată — o rădică încărcată — și o dă jos descărcată? (lingura.)

FUNDESCU: Basme etc. Bucureștĭ 1870. pag. 145 urm.

Pe podurĭ ferecate — trec miĭ nenumărate — și le taĭe capetele — și le schimbă numele? (moara.)

Șervețel învărgat — peste mare aruncat? (curcubeul.)

M'a trimes doamna de sus la cea de jos — să țeasă pânza făr de rost? (gĭamul.)

Este un moș bătrân tare — duce o miă aracĭ în spinare? (aricĭul.)

La margine de crâng — două blănĭ de blid; — lângă două blănĭ de blid — doĭ luceferĕĭ; — lângă doĭ luceferĕĭ — o moară ferecată? (sprâncenele, ochiĭ și gura.)

Ce nu sânt treĭ în lume? (scară la cer; punte peste mare; și fierul măduvă n'are.)

Uite-o; nu-e! (scânteĭa.)

Căcĭula fărtatuluĭ — pe marginea satuluĭ? (soarele.)

Biserică într'un picĭor — ghicĭ cĭupercă ce-e? (cĭuperca.)

La cap pajere — la spate seceră — cocoş e nătărăule — aĭ priceput măĭ boule? (cocoş.)

Un culegător tipograf (P. Ispirescu): Legende şi basmele Romaniloru, ghicitorĭ şi proverburĭ .... Partea I. Bucurescĭ 1872. pag. 154 urm.

Ghicĭ ghicitoarea mea: — Moară ferecată; cĭoară spărcăetoare; doĭ luceferĭ; două brasde trase pe o poeniţă; ş'o clae dărămată? (capul.)

Cu coarne ca boul, cu şea ca un cal, se urcă pe copacĭu ca un şearpe? (melcul.)

Reteveĭu de teĭu — limbă de balaur? (sabia.)

Două merge, două stau — două judecată n'au. (soarele şi luna, cerul şi pământul, focul şi apa.)

O mie înnodate — o mie desnodate — o mie să zicĭ — o mie nu ghiceştĭ. (plasa.)

Am un car cu fân, şi merge pe patru restee. (oaea.)

Ce e mic mititel — îngrădeşte frumuşel? (acul.)

Şase drepte, două strâmbe. (sania.)

La cap peptene — la mijloc peptene, la coada seceră — şi la picĭoare — rişchitoare? (cocoşul.)

Patru fraţĭ într'un cojoc. (nuca.)

Românulŭ glumeţŭ (A. Jarcu). Partea I: Proverburĭ şi ghicitorĭ. Bucurescĭ 1874. pag. 60—112.

Cine nu s'a născut şi a murit? (Adam.)

Cine la moartea luĭ a intrat în pântecile maĭcă-sĭĭ? (Adam.)

Ce cocoş a cântat şi s'a auzit în toată lumea? (cocoşul luĭ Noe, care a cântat în corabie.)

Câmpul alb — oile negre, — cin'le paşte — le cunoaşte! (cartea.)

De ĭute ce sânt, treĭ abĭa mă ţin — din nasu 'mĭ curge mĭere şi venin — glas nu am, dar să strig când voĭu fi pus — mă aude răsăritu şi apus; — eu lumea o 'mpăcĭuesc şi o 'nvrăjbesc — eu pe toţĭ îĭ bucur şi întristez? (condeĭul.)

Cine s'a născut — şi încă n'a murit? (Eu.)

Cine s'a născut de două orĭ şi a murit o dată. (Iona.)

In sus pădure — în jos prescure. (ceapa.)

De ce latră căinele? (căcĭ nu poate vorbi.)

Cine de vĭu s'a îngropat, mormântul a umblat şi mortul a cântat? (Iona.)

Ce sfânt n'a avut suflet şi face minunĭ? (crucea.)

Ce vĭeţuitoare umblă dimineaţa în patru picere, la prânz în două şi seara în treĭ? (omul; când este mic umblă d'a buşele, când este mare în două, şi la bătrâneţe ĭa un băţ.)

Unul întrând în casă a zis: bună seară patru-zecĭ de fete! O fată îĭ respunse: nu sântem patru-zecĭ, ci de am maĭ fi pe cât sântem şi pe jumătate, atuncĭ am fi patru-zecĭ! (şease-spre-zece.)

Unul trecând pe drum şi văzând o femee şi un bărbat că lucra împreună, şi le zise: bună zĭuă om cu omoaĭe! Iar nevasta mi-a răspuns: nu e om cu omoaĭe, cu ochiĭ nu ne aĭ pătruns, ci te uĭtă şi ĭa seamă, că muma acestuĭ om, este soacra mumeĭ mele? (Tatăl cu fiica sa.)

Prea slăvite împărate! cel ce şezĭ pre nenăscut şi te porţĭ pre a sa maĭcă, care nu şi'l-a crescut? (Impăratul şezând călare pe eapă, avea drept valtrap pĭelea mânzuluĭ stărpit al aceliĭ ĭepe.)

A vorbit un împerator c'un alt împerator s'adune la pădure copacĭ uscaţĭ şi cu frunză verde? (viĭe.)

Am doĭ umereĭ, — doĭ luceferĭ, — până unde'ĭ arunc — până acolo ajung. (ochiĭ.)

Proverbe şi zicătorĭ.

ANTON PANN: Povestea vorbiĭ. Ed. Iª. 1847.

(8⁰, 192 paginĭ.)

Nu e om fără cusur.

Râde om de om şi dracu de toţĭ.

Gura lumiĭ, numaĭ pământul o astupă.

Din vorbă în vorbă, vorbă se deșchide.

Cuvântul e ca vântul, nu să ajunge nicĭ cu armăsarul, nicĭ cu ogarul.

Boul se leagă de coarne și omul de limbă.

Vorba dulce, mult aduce.

Toată pasărea pe limba eĭ pere.

Cu o mincĭună boerească trecĭ peste granița nemțească.

Iși mănâncă credința, ca țiganu biserica.

Tivga nu merge de multe orĭ la apă, că or să sparge or crapă.

Gura păcătosuluĭ adevărul vorbește.

Mincĭuna sparge și case de pĭatră.

Năravul din fire, n'are lecuire.

Ce a făcut mama și tata, o să facă fiul și fata.

Fuge de ploae și dă în noroae.

Dumnezeu nu răsplătește ca dușmanul, ci gonește cu anul.

Nu linge unde aĭ scuĭpat.

Nimene nu e ușă de biserică.

Unde e înțelepcĭune multă, e și nebunie multă.

Pe lângă lemnul uscat, arde și cel verde.

Cu nebunul să nu'țĭ puĭ nicĭ în clin nicĭ în mânică.

Puĭca pe creasta se cunoaște ce neam o să ĭasă.

Din coada pisiciĭ sită de mătase nu să face.

Iĭ pare că: câte sbor să mănâncă.

Ce învețĭ la tinerețe, aceĭa știĭ la bătrânețe.

Meșteșugul la om e brățară de aur.

Cine știe carte are patru ochĭ.

Omul cât trăește, învață, și tot moare neîmvățat.

Unde nu e cap, vaĭ de picĭoare.

Toată lumea este școală.

Copilul răzgăĭat, rămâne neîmvățat.

Cine pleacă de dimineață, departe ajunge.

De multe orĭ nu aduce anul, ce aduce ceasul.

Vorbă lungă e sărăcia omuluĭ.

Maĭ bine ceva, decât nimic.

Ascultă din zece vorbe și una a mueriĭ.

Lenea e cocoană mare.

Vĭață cârpită cu ață. (sărăcie.)

Bogatul mănâncă când ('i-)e foame, și săracul când găsește.

Pântecele omuluĭ n'are fereastră, ca să'i să vază ce a mâncat.

Omul nu trăește să mănânce, ci mănâncă să trăĭască.

Flămândul codri visează.

Cine bea în cinste or în dator, să îmbată de doă orĭ.

Apa nu e bună nicĭ în cizmă.

Arama omuluĭ la beţie s'arată.

Cum îţĭ veĭ aşterne, aşa veĭ dormi.

Cum e ţara şi obiceĭul.

Cum e sfântul şi tămâĭa.

Brânză bună în burduf de câĭne.

Anevoe să căştigă, lesne să cheltuieşte.

Sătul la flămând nu crede.

Până vine cheful bogatuluĭ, ese sufletul săraculuĭ.

Banul muncit nu să prăpădeşte.

Cine nu cruţă paraoa, nicĭ de galbin nu-i milă.

Omul nu trebue să fie prea prea, nicĭ foarte foarte.

Dac'o socoti cineva câte foĭ intră în plăcintă, nicĭ o dată nu mănâncă.

Lăcomia de multe orĭ strică omenia.

Cine îmbrăţişază multe, puţine adună.

Doĭ pepenĭ într'o mână nu să pot ţinea.

Nemulţămitul trăeşte nefericit.

Inghite la răbdărĭ prăjite.

Ajunge de la moară la răşniţă.

Pune'ţĭ căcĭula înainte şi te judecă singur.

Maĭ bine o îmvoĭală strâmbă, decât o judecată dreaptă.

Ţiganul când a ajuns împărat, maĭ întâĭu pe tată-său l-a spânzurat.

Fă-te tovaroş cu dracu, până trecĭ cu el lacu.

Pricea nu ajută.

Capul face, capul trage.

Banul e ochĭul draculuĭ.

Nicĭ salcia pom, nicĭ mojicul om.

De unde ştie cĭobanul, ce este şofranul?

Dumnezeu să te păzească de bătae cerească, de urgie 'mpăratească şi de pârâ mojicească.

Mâţa blândă zgârie rău.

Taler cu doue feţe.

In gură cu Dumnezeu şi în inimă cu dracu.

In cuĭbul smerituluĭ lăcueşte dracu.

Tu umbli după el cu mila, şi el după tine cu pila.

Cămaşa e maĭ aproape de pĭele.

Câĭnele îmbătrâneşte de drum şi nebunul de grija altora.

Datoria nu moare nicĭ o dată.

Cât ești năcovală suferă, cât ești ciocan lovește.

Te lași moale, te bagă în foale.

Milueşte câinele, de veĭ să'ți fâțâe coada.

Cine să face oae, îl mănâncă lupiĭ.

Să fiĭ bun până unde să poate.

Maĭ bine cu un vrednic la pagubă, decât cu un nevoiaș la câștig.

Graba strică treaba.

Cu încetul se face oțetul.

Fă-mă mumă cu noroc, și m'aruncă în gunoiu.

Caută soție să'ți placă ție, iar nu altora.

Milă de silă și dor de zor nu să poate.

Cinci deşte sânt la o mână și unul cu altul nu să potrivește.

Nevastă bună e bărbatului cunună.

Tot d'a una gâra mâra, și traiu cu vătraiu.

Bărbatul să aducă cu sacul, muerea să scoață cu acul, tot să isprăvește.

Unde nu e bărbat în casă, nici mămăligă pe masă.

Cine să bucură la avere, ia fără plăcere.

Uită-te la mumă-sa și cunoaște pe fie-sa.

După războiu mulți viteji să găsesc.

Lesne a erta, dar anevoe a uĭta.

Cine ce face, lui'și face.

Decât slugă mare, maĭ bine stăpân mic.

Ț'a trecut baba cu colaciĭ.

La copaciul căzut toți alerg să tae crângi.

Capul să trăiască, belelele curg.

Maĭ bine sărac și curat.

Munca e comoară.

Nepoftitul scaun n'are.

Tot țiganul își laudă ciocanul.

Ce e în mână nu e minciună.

Tragi nădejde, ca spânul de barbă.

Pe unde ese cuvântul, ese și sufletul

Măgarul de dar nu să caută pă dinți.

Cine împarte, parte 'și face.

Omul are și viață și moarte.

Paza bună trece primejdia rea.

Unde sânt moașe multe, rămâne copilul cu buricul netăiat.

Sfătuește-te cu cel mic și cu cel maĭ mare, și pe urmă hotărăște tu însuți.

Un culegător tipograf (P. Iș pirescu): Basme etc. I. Bucureș tĭ 1872. pag. 164—180.

Muerea a îmbătrânit pe dracu.
Tocmeală ț igânească, dar plată omenească.
Cu o floare nu se face vara.
Bate ș eaua să priceapă eapa.
Soarele de e soare, ș i tot nu poate încălzi lumea toată.
Interesul poartă fesul.
Spune 'mĭ cum te chĭamă, să'ț ĭ spuĭu cine eș tĭ.
Zĭua bună se vede de dimineaț ă.
Scump la tărâț e ș i eftin la făină.
Poale lungĭ ș i minte scurtă.
Maĭ bine azĭ un ou, decât la an un bou.
Până la Dumnezeu te mănâncă sfânț ĭ.
Ce naș te din pisicĭ, ș oarecĭ mănâncă.
Poama nu cade departe de tulpina.
Maĭ bine un dram de minte, decât o oca de noroc.
Omul nu poate scăpa de ce îĭ este scris în frunte.
Și-a găsit tingirea capacul.
Să'ș ĭ pue pofta în cuĭu.
Se potrivește ca nuca în părete.
Leagă sacul la gură până e plin.
Cine se frige la cĭoarbă, suflă ș i în ĭaurt.
Cât ț i-e plapoma te întinde.
Corb la corb nu scoate ochiĭ.
Arde moara, dar ș i soarecĭ i se prăpădesc.
Nu ș tiĭ de unde sare epurele.
Caută nod în papură.
Cine se pripeș te, se pârleș te.
Este cu musca pe căcĭulă.
Munte cu munte nu se întâlnește, dar om cu om se întâlnește
E trecut ș i prin cĭur ș i prin dârmon.
Popa nu toacă de două orĭ pentru o babă surdă.
Cine tace, merge în pace.
Gura bate spatele.
Apa trece, pĭetrele rămân.
Să nu dea Dumnezeu omuluĭ cât poate să rabde.
Găina de e pasăre, când bea apă tot se uită ș i ea la Dumnezeu.

Sfârș tul alege.

A (ă).*

a article 1,2 . . 4,2. 5,2 etc.; *b.* 151. 152,2. *mr.* 263,2. 267,3. 276,2 etc.; prép. devant l'infinitif 5* . . passim. *mr.* *b.* 277,3; —, **à**, 8*, 2. **a**, av. mais 152, 2; **a ce**, pourquoi; parce que 54,2. 256. 258,2. 259. **a**, pr. dém. f. cette 10*. *b.* 18. 23,3. 259. 261,2; celle-là *mr.* *b.* 269, 2. 280,3. **a**, vb. v. gram. **a**, av. comme 2*.

Aaron, v. Aron.

abá, sf. (le) bure *b.* 43,2. 46,2.

abát, vr. 2 (abătui) dévier 198,2; *b.* 47.

abĭá, av. à peine, presque pas 203,3; *b.* 356. 372. *abê, de-* 361. *abiea* 251,3. *b.* 212,2. *dêbiea* 178. *de* — 239,3; *de -iè, b.* 59,3. 63,3. 64. 83. 217. *abè, b.* 245,3.

Abrudfalva, Nl. *b.* 222,3.

abur, sm. (rĭ) vapeur *b.* 64,2. 312.

ac, sn. (e) aiguillon, épingle 233,3 . . 338,2; *b.* 98,2. 362. 370.

ačála, pr. dém. *b.* 55,3. 56,3 (v. gram. acel).

acarét, sn. (urĭ) immeuble *b.* 219,3.

acásă, av. à la maison 25,3. 73,2. 89,3. 235,2. 364; *b.* 355,2,3. *-ă-şĭ*, chez soi 59,2 (v. casă).

ačasta, pr. dém. v. gram. acest.

acăta, av. tant, *istr.* *b.* 284,2.

acaţ, (acăţaĭ) -ândaluĭ va. 1. *mr.* attraper, saisir; *b.* 263,3. 265,2. 269. 270,2. 272,2. 282. —, commencer *mr.* *b.* 267,3. —, vr. se cramponner *istr.* *b.* 284,2.

acathistŭ, sn. livre des hymnes à la Ste. Vierge 214,2; *b.* 183,2.

acea, aceasta, aceea, aceeaşĭ v. acel, acest, acela, acelaşĭ.

acel, acea, acelĭ, acele; pr. dém. celui, celle, ceux, celles, passim. v. gram.

acela, aceea, aceĭa, acelea; pr. dém. celui, celle, ceux, celles-là; passim. v. gram.

acelaşĭ, aceeaşĭ, aceĭaşĭ, aceleaşĭ; pr. dém. celui, celle, ceux, celles-là même; le même 51,2 . . 89,2. 316,3 . .; *b.* 25, 2. 131,2. 186,2; *acê-* 329; *b.* 88. 203. 204. *acêeş, b.* 48,3; *aceeş b.* 83,2.

acest, -a, -aşĭ; această, -ta, -taşĭ; aceştĭ, -tĭa, -aşĭ; aceste, -tea, -aşĭ; pr. dém. celui, celle, ceux, celles-ci même; le même, passim. v. gram.

achieanul, sm. râulŭ -uĭ, l'Océan *b.* 111,2.

Achirie, sm. Np. 37,2.

ací, av. ici *b.* 173,3. 191,2. 215,2. 255,3. 363,3; *aciĭ* 139. 355 (v. aicĭ).

acícea, av. 6*. ici 26,1-3. 31. 56,2. 84,2. 85 . . 187,3. 230. 231.

acíea, av. là 8*,1,2. 10*,2. 17,3. 29. 37; —, ici 18. 31. 61,2. 254,3. 267,2. *de* —, depuis ce moment 21. *acie*, ici 2*,3. **acieáşĭ**, av. aussitôt *b.* 37,2; *-eşi* 3*,3. 5*,3. 7,3. 67,3. —, alors 271,3; *-iişĭ* 112,3.

acioáe, sf. bronze, airain (oĭ) *b.* 300,3.

acista, v. acest.

Acleton, sm. Np. *b.* 173.

acló, *mr.* v. acolo.

acmu, av. maintenant, à présent, 2*, 1,2. 3*. 4*,3. 6*,3. 7*,2. 8*,3. 9* . . 12*,3. 16*,3. 7. 12. 19,2 . . 23. 27,2. 29. 31. 46. 48,3. 50,3. 52,2. 62,3. 65, 3. 71,3. 77,2. 79. 80,2. 83. 86,3. 99,2. 107 . . 108,2. 113,3. 119,2. 137,2. 139,2. 177,3. 190. 196,3. 209,2. 211,3. 227. 229. 235,3. 243. 272. 298,3. 362. 366; *b.* 14,2. 75,2; *acŭmu* 48; **-uş**, av. bientôt 360 (v. acu, acum).

acólea, v. acolo.

acolisire, sf. (rĭ) importunité *b.* 37. 221,2.

---

* Numerile 2, 3 după virgulă însemnează a *doua* sau a *treia* treime din pagină, resp. îndurile 15—28 şi 29—41 de sus în jos. (. . după ele) = de mai multe orĭ.

acólo, av. là, par là, de ce côté-là 1. 2. 24,3 . . 25. 44,2. 57,3. 85 . . 165,2; *b.* 50,2. 114. 182; *-ló,* 31. 114,3. 149 . .; *b.* 147 . . 156,2. 257,2; *acló, mr. b.* 269, 3. 273,2. 281. *acólea,* 58,2. 119,3. 120; *-lê* 62. 130,3. 342,3; *-lè* 6,3. 7,2. 73,2; *b.* 201; *acoalea, b.* 296.

acóper, (rĭ) va. 3. couvrir, voiler, abriter 7. 13. 17. 71,2. 82. 149. 161,2. 167. 185. 244,3. 247,1,3. 254,3. 255. 276,2. 303,3. 365,2,3. 366,2; *b.* 44,3. 56,2. 111,3. 147,3. 293,2; *acoaper* 113; *b.* 53, endommager 7,2 (v. coper): **-emânt,** sn. (urĭ) couverture 247. 276,2; *b.* 88,3; *acoperi-,* id. 244,2. 3 . .; —, toit 172,3; *b.* 12. 19,2,3; —, abri 257,2; *b.* 14,2; **-íre,** sf. voile, couverture 237; **-ít,** s. aj. couvert, voilé, caché, 30,2. 94,2; *b.* 3,3. 33. 40,3. 45; — hypocrite 7*,3. 28,3; **-ítê,** pl. f. *b.* 119,2; **-itórĭu,** sm. couvreur *b.* 149,2.

acord, va. 1. accorder, permettre; *istr. b.* 284,2.

Acsínti, sm. Np. *b.* 18.

actinaméa, sf. (mêle) diplôme d'investiture 335,3.

acú, av. maintenant, sur le champ, 136,3; *b.* 96. 97; **acúm,** av. maintenant, à présent, 3. 58,2. 65,3. 74. 95,2. 110,3. 134,2. 136,2 . . 166. 184. 290,3. 306,2. 314,2. 317,3. 318; *b.* 4,2 . . 16, 2. 33,2. 48. 50. 77,2. 93,2 . . 144; *-a,* av. id. 261. 288. 315; *b.* 188. 346. 364; *-u* 220 (v. acmu, amu).

acumtin, vr. 1. *mr.* s'arrêter, *b.* 264, 2 . . (v. dcr. contenesc).

acúșĭ, av. à l'instant *b.* 224,3.

ád, sm. enfer 14*,3. 85,2. 182,2. 366,3.

Adám, sm. Np. 12*. 8. 43. 49,3. 56. 59,2. 63,3 . . 65. 163. 166. 281,3. 315, 2 . .; *b.* 60,3. 94,2. 231. 232. 371,3.

adamánt, sn. (urĭ) diamant 253,3.

adấnc, aj. profond, épais 108. 148,2. 243,3; *b.* 146. 155,2. 242,3. 316,2; —, sc. (urĭ) l'abîme, la profondeur; le sens profond 34. 60,2. 78,3. 79. 318,3; *b.* 149,3. 157. 159. 183,3. 217; *-mărĭ* 127, 2. 156 . . 224,3 . . 289,2. 303,3. 349; *b.* 41. 111,2. 181,3; *adấncurile,* sn. pl. les mystères profonds; *adincul,* profondité 209,2; *dentru* —, profondement *b.* 178,3; **-át,** aj. profond *b.* 239; **-ătură,** sf. (rĭ) enfoncement 130; **-ez,** va. 3. se creuser (se -ează ochiĭ, les yeux se creusent) 292; **-íme,** sf. (mĭ) profondeur 343,2; *b.* 92,2. 131,3. 163. 366,2 . .

adânsĭușĭ, pr. prs. dans lui-même 171 (v. îns).

adáog, (oseĭ) va. 2. joindre, ajouter 51,3. 128. 292. 329. 351,2. 362,3; *b.* 21, 2. 93. 160; *adăog,* (aĭ) va. 1. 98,3; *b.* 204,3; *adaug* 2*,2. 8*,2. 23. 31; *b.* 90, 2 continuer; 248,3. 266,2; 365,2; —, augmenter, grossir 69. 79,2. 158. 163,2. 326,2. 327 . .; *adăog,* 131. 354,2; **adaogérê,** sf. (ĭ) accroissement 346 . .; *-gire, b.* 31,3; *adăogire, cu* —, détaillé *b.* 253, 3; **adáos,** sn. (e) addition 290,2; *b.* 162; *-aus b.* 367,2; —, accroissement, surcroît 68,3; **adăosătúră,** sf. (rĭ) grossissement 214,2.

adap, (adăpaĭ) va. 1. abreuver 15*,3. 9. 16,3. 18,2,3 . . 57. 104 . . 118,2. 193. 237,3. 299,2,3; *b.* 57,3. 94,3. 163,2. 180,2. 254, 3; **adăpárê,** sf. (ărĭ) abreuvage *b.* 30,3; **-ăpát,** aj. abreuvé 100; *b.* 30,3; **-ăpătór,** aj. *apă—toare,* eau qui abreuve 98,2.

adăpóst, sn. (urĭ) abri, réfuge 29,2; **-ésc,** va. vr. 3. s'abriter; 9*,3. *b.* 302, 3; **-úră,** sf. (rĭ) abri 29,2.

adár, va. 1. *mr.* confectionner, faire *b.* 274. 275,2,3. 276,3. 277,2. 278,2,3.

adăst, vn. 1. *mr.* attendre *b.* 271,3; **-área,** sf. attente *b.* 271,3.

adaug, -aus, v. -aog.

adăul, sm. —lu ţărĭĭ, contribution, contingent 218.

adâvâsésc, va. 3. disperser 35,3.

ádecă, av. c'est-à-dire, savoir 67. 92,3. 315. 321,2. 357,2; *b.* 7. 35. 78. 205,2 pass.; —, voilà 254,3. 255,2; *-că,* 9*,3. 12*. 105. 162,3 . .; *adăcă,* 135; *adică, b.* 48. 61,3. 95,2. 168. 313; **adecăte,** id. 344,2; *adicătile,* id. *b.* 261,2.

adés, av. souvent 242,3; *b.* 114,2; *-ê, b.* 124,3; *-e,* 279,3. 293; *b.* 6,3. 161, 2. 214,3. 215,2. 361,3; *-e orĭ,* maintefois *b.* 255,3; *adêsă, b.* 90; *-se, b.* 29. 51,3; *adesă, b.* 121,2.

adétiu, sn. (urĭ) règle, obligation, *b.* 221,3. 317,3; *adê-, b.* 9,2.

adevăr, sn. (urĭ) vérité; vrai, positif 20,2,3; *-vărŭ,* 48. 69. 286. 309; *b.* 53, 2. 212,3. 214,3 . . 236,2; *adivăr, b.* 61,2; **adevăr,** av. amen, sûrement, véritablement 18,3. 50,3. 127. 104,2. 126,3. 309, 3. 310 . .; *-vărŭ,* 3. 29,2. 184,2,3 . . 185,2,3 . .; *-vârŭ,* 48,2; *adeverŭ,* 194,3;

adivăr, b. 65,2; *cu adevăr,* en vérité, vraiment 3. 37,2. 50,3. 57. 101,2. 108, 3. 153; *de* —, vraiment 4*,3. 11; *după* —, id. *b.* 16,3. 21; *întru* —, id. *b.* 152, 2; *'n adeveru,* id. *mr. b.* 264; *adeverĭ,* pl. les vrais 108,2; **adevăra,** sf. vérité, fidélité 48. 51. 249; —, aj. f. vrai, véritable; **credinţă -ră, învăţătură -ră,** 47,3.

adevărat, aj. vrai, véritable, sincère 16*. 70,2. 92. 115. 122,2,3 . . 123. 262, 3. 343,2. 347,3; *b.* 7. 31,2. 156,2. 236, 2; *mai* —, *b.* 51,3; *adevărată,* 109; *adivărat, b.* 56. 57. 65,2. 94. 95,2; —, av. véritablement, en vérité 72,2. 94,2. 232,2. 287,3; *b.* 8,3. 149. 202, 2. 236,3; *adă-,* 7; *cu* —, id. 108,2. 109,2. 114,2. 117,2. 123,2,3. 297,2; *b.* 5. 41,2. 350, 3; —, assurément 349,3; **-rătură,** sf. (urĭ) témoignage, preuve 15*,3. 37,3. 124; **adevărez,** (aĭ) va. 1. confirmer, avérer 23. 39,3. 143,2. 263,2; *adeverez,* 15*; *adi-, b.* 195,3; *adeveresc,* (iĭ) va. 3. confirmer, certifier 104,3. 307,3; *b.* 87,3. 189; —, vr. constater, avérer 51, 3. 331; être convaincu 138,2; **-verátu,** av. clair 25; **adeverinţă,** sf. affirmation, témoignage 270,3; *b.* 53,2; **adeverire,** sf. (rĭ) attestation *b.* 108. 125; **-rit,** s. aj. prouvé, avéré 20,3. 34,2. 97,3. 109, 3. 163,2. 186,2. *mai* —, plus clair 326,3.

ádică, v. adecă.

adilĭoasă, aj. f. *mr.* plaintive *b.* 281,2 (cf. duĭoasă).

adincul, v. adănc.

adíns, av. exprès, à dessein; — *mineş ĭubitorĭu,* aimant seulement soi-même 94,2; même, (ipse) 12*,1,2 . . *în* —, clair *b.* 302,3; *în -ul,* vrai *b.* 115,2; *în -nşĭ,* id. *b.* 243; *într' adins,* exprès *b.* 249,3; *cu de* —, id. 104,3. 360,3; *b.* 156. 201,3; *cu de -ul,* spécialement 266, 2; —, attentivement 270,3 . .; *b.* 153, 2. 169; *cu d' -su,* id. *b.* 258,2; *cu din -ită,* av. tout de bon *b.* 302,3; *adĭinsul,* id. 86; *cu tot din -ul,* avec intention *b.* 53,2.

adivăr, -at, v. ade-.

adoalĕge, sf. Deutéronome 281,2.

adoára, numer. (a doua oară) deuxièmement 23.

Adón, sm. Np. Adonis *b.* 250,3.

Adonái, sm. Np. 215.

adórm, (iĭu) vn. va. 3. endormir, faire dormir; s'endormir 10,2. 81. 148,3. 149. 183. 187,1,2. 255. 298,3; *b.* 41. 70,3. 177. 362; —, mourir 187,2. 233,3. 315, 3 . .; *b.* 89,2. 204. *adurm,* 14*,2. **-írea,** sf. l'action d'endormir 138,2. 187,2; *b.* 91,2. **-mit,** sm. mort 316.

adrăscu, sm. une pierre; — adică cărbune *b.* 61,3; *(anthrax)* (?).

adreséz, (aĭ) vr. 1. s'adresser *b.* 302,2.

adúc, (-uşu; uséĭ) va. 2. apporter, amener, transporter 2*,3. 4*. 5*,3. 1. 2. 4. 39. 58,3. 66,3. 76. 82. 100. 132, 3. 162,2. 225,2. 238,3. 286,3. 305; *b.* 33,3 . . 37,2. 62. 71,3. 132,3. 209,2. 265,3; —, prononcer, citer 49,3. 153; —, emmener 284; —, tourner (la parole) *b.* 191; *mă — la,* vr. se rapporter à *b.* 163,3. 164; *îmĭ* —, ressembler *b.* 177,2; *îmĭ — aminte de,* se rappeler 16*,2,3. 31. 42. 49,2. 64. 82,2. 96. 107. 129. 148. 180,3. 231,3. 314,3 . .; *b.* 143, 3; — *înnainte,* citer 154; — *înapoĭ,* ramener 36,2; **aducătoare,** sf. qui apporte 345,3; **-cătorĭ aminte,** se souvenant *b.* 26,2; **adúcere aminte,** sf. souvenir, mémoire 131; *b.* 7. 13,3.

adun, (aĭ) va. 1. réunir, rassembler 8*,2. 5. 8. 15,3. 16,2. 23. 24. 35,2 . . 59,2. 62. 106,2. 161,2. 163. 261,3. 264,2 . . 347,2; *b.* 21. 51,3. 148. 234, 3; —, ramasser 109; —, serrer 271,2; —, être recueilli, mourir 36,3. 37; — *împreună,* rallier 45,3; *adur,* 1*,3; **di -u,** av. *mr.* ensemble *b.* 266,2; **-áre,** sf. (ărĭ) assemblée, réunion 35,2. 281. 284, 2. 332,3; *b.* 51,2. 83,2. 251,2; *-rè b.* 71; *-area apelor,* l'amas des eaux *b.* 157,2,3; **-át,** s. aj. ramassé, rassemblé 60,2. 310; *b.* 9,2 . .; **-ătură,** sf. (rĭ) ramassis, agglomération 265,2; *b.* 127, 1,2.

adurm, v. ado-.

aeave, v. aĭevea.

áer, sm. l'air 245. 260. 324,3. 339. 361,3; *b.* 26,2. 152,3. 157,3. 254,3; air *b.* 180,2.

aer, sm. suaire de J.-Christ, baldaquin 244,3 . . .

aéstă, *mr.* v. acest.

afară, av. déhors, à l'extérieur 4. 6. 46,2. 140,2 . . 282,3. 364; *b.* 25,2. 159, 3. 194,2. 231,3; *-râ,* 16. 18. 40. 91. 157. 188,3. 233. 255,2; — *de,* excepté, outre 329,2; *b.* 149,2; *den* —, de dehors 199. 335,3; *din — de,* excepté *b.* 13,3; *pe din* —, par dehors 361,2; *afoară, mr.*

b. 264,2 . .; — *di, b.* 265,3. *'n* —, excepté *b.* 281,2.

aféndi, seigneur *b.* 114,3. 116,2.

aferím, intjct. bravo, très bien 326,3; *b.* 19,3.

afet, vr. 1. mettre bas; *mr.* se afeată, est né *b.* 271.

afflu, *istr.* v. aflu.

afierosesc, va. 3. consacrer, dédier *b.* 78,3. **-síre,** sf. (rĭ) dédication *b.* 219, 3. **-sít,** aj. dédié *b.* 219,2.

afion, sm. opium *b.* 81,3.

aflare, sf. (ări) résultat *b.* 253,3.

aflat, s. aj. **dintru —te,** d'après ce qu'on dit *b.* 173. **aflătór,** sm. (ĭ) inventeur 13*.

aflu, (laĭ) va. 1. trouver, découvrir 2*,3. 16*,3. 2. 3. 8. 17,3. 21. 30,3. 33,2. 37,2. 47,3 . . 57. 68,3. 81,3. 85,3. 95,3. 138,3. 252,3. 299,3 . . 312,3; *b.* 149,3. 223,2; —, apprendre, entendre 59,2; *b.* 7,2. 28,2. 103,3; —, inventer 363,3; *b.* 13, 2; —, vr. se trouver 27. 72. 231,3; *afflu, istr.* id. *b.* 282,2 . .

afoară, *mr.* v. afară.

Africa, Nl. Afrique *b.* 50. 198.

Africos, sm. (cĭ) génie, démon *b.* 130, 2,3 . . 131,2,3 . .

Afrodita, sf. Np. Aphrodite *b.* 39,3. 89,2; *-tă,* id. 57,2.

Aftina, sf. Nl. Athènes *b.* 359.

afum, (ái) va. 1. enfumer *b.* 340; —, étourdir 203,2; *mr.* —, dorer *b.* 282; **-at,** aj. bucate —te, mets brûlés.

afúnd, (ái) va. 1. enfoncer, abîmer, couler à fond 7. 110,3 . . 213,3. 223,2. 224,3; —, plonger *b.* 52,2. 129,3. 323,3; *-dŭ,* av. profondément en bas; **-áre,** sf. enfoncement *b.* 260,3; **afunzíme,** sf. abîme 36,3.

afurisánie, sf. excommunication 171, 2; **-sít,** s. aj. excommunié 122 . .; *b.* 327. 363,3 . .

agá, sm. (agĭ) préfet 173,3. 332,3. 333; *b.* 127; Ieniceri **agasi,** commandants des Janissaires *b.* 18,3; —, (ale) *b.* 303,2; *vel* —, — *mare,* noble *b.* 75,2. 113,2. 114.

Agamémnon, sm. Np. *b.* 83,2,3. 84,2,3.

Agapitŭ, sm. Np. 287,2.3. 288.

agareán, sm. (enĭ) agaréen, Turc 303; *b.* 205,3.

agărşesc, va. 3. *mr.* oublier; să se -şească *b.* 273,2 *agreşesc* 272,3. (cf. dcr. greşesc).

Agathonŭ, sm. Np. 159,3. 321.

áger, aj. av. vif, agile, adroit 36,2; *b.* 313; **-esc,** va. 3. aiguiser *b.* 247; **-ímea minţiĭ,** sagacité *b.* 366,2.

Aghel, sm. Np. *b.* 3,3.

Ághimon, sm. Np. *b.* 136,3.

aghĭúţă, sm. diable *b.* 260,2.

agĭung, ağung, v. ajung.

agĭut, ağut, v. ajut.

Aglásiea, sf. Np. *b.* 67,3.

Aglichéria, sfânta —, sf. Nl. 78.

ágneţ, sm. hostie, agnus 161,1,2.

agonisésc, (síĭ) va. 3. acquérir, gagner 3*,3. 206. 281,3. 285. 362; *b.* 11, 3; —, désirer 11; *-nesesc,* id. 313,2; *b.* 13,3. —, vr. gagner 146,3. 211,3. 326; **-sire,** sf. gain *b.* 102,2; **-sită,** sf. acquisition, gain 237; —, argent *b.* 11,2.

agonitóru, sm. *mr.* persécuteur *b.* 267,3 (cf. gon-).

ágreş, v. -riş.

agreşésc, v. agărşesc.

agrímă, sf. *mr.* (inĭile), bête sauvage *b.* 270,3.

Agrípa, sm. Np. 148,2,3. 360; *-ppa* 149. 254,3. 256; *b.* 238.

ágriş, sm. groseille *b.* 98; *-reş,* 44,3.

ágru, sm. champ 17,1,2 . . *mr.* **porculu -lu,** sanglier *b.* 265.

agudesc, vr. 3. *mr.* arriver *b.* 266, 3. 267.

agurídă, sf. verjus *b.* 42,3. 44; *mr. b.* 269.

ah, interjct. *b.* 180,2,3 . . 182,2.

Aháia, sf. Nl. Achaïe 47,3; *-iea,* 262,3 . .

ahântu, av. *mr.* tant *b.* 267,2,3 (v. ahtantu).

ahâtŭ, av. *mr.* tant, autant *b.* 270,2; altŭ —, d'autant plus *b.* 271,3; (cf. dcr. atât).

aharzaĭ, *mr.* tu mériterais (?) *b.* 264,3.

Ahileu, sm. Np. Achille *b.* 82,3. 83,2. 196,2; *-levsu,* id. *b.* 196; *-illa,* id. 259, 2; *-ílie,* 320.

Ahmat, sm. Np. 149. 150,2; *-metŭ,* 332,3; **-iea,** Nl. 149,3.

aho, interjct. *b.* 333,1,2,3 . .

aht, sm. souci, peine *b.* 179.

ahtantu, av. *mr.* tant *b.* 267 (v. ahântu).

ahtare, aj. *mr.* tel, pareil *b.* 263,3. 264,2,3; (dcr. atare).

ahure, sf. *mr.* écurie *b.* 282.

ahurhesc, va. 3. *mr.* commencer *b.* 269. 277. 278,3.

aĭa, pr. dém. f. celle-là *b.* 261,2. 356,2 (v. aceea).

aĭasta, pr. dém. f. celle-ci 45 (aceasta).

aĭave, v. aĭevea.

aicĭ, av. ici 339,3; *b.* 21,3. 69,2. 173,3; *-ič,* 132. 291,2. 329. 331,3; *-ča,* 332,3; *-ce,* 139,2. 150,2. 299,3. 305; *b.* 32,3. 85. 94,2. 148,3 . . 200; *-cea,* 1. 181,3. 185; *tot —,* toujours ici *b.* 365; *-cê,* 23. 25. 96,2,3 . . 105,2. 108,2. 140, 2. 310,3. 355,3; *b.* 1,2. 3,2. 23,3. 93. 167,2 . . 236; *-cè, b.* 133,3. 196,3; *de aicê,* d'ici 274,3; *dêicê,* 36,2; (v. aci, ančaoaţe).

aĭdaţĭ, interjct. -noĭ! en avant nous! *b.* 127,2.

aĭestĭ, pr. dém. v. acest.

aĭévea, av. en réalité, clair, effectivement, réellement, public; *aevea, b.* 288, 3; *aeáve,* 8*. 54. 67,3. 330; *-vea,* 245; *-vê, b.* 8. 91,2; *aĭáve,* 2*,2. 111,2. 112. 166,3; *-vê,* 29. 163,3; *b.* 217,2.

aĭlantă, v. alt.

ainte, prép. av. avant, devant 5*. 8. 54,2,3 . .; au commencement 8; *dêi-,* 117,2 (v. înainte, dinainte) *aite,* 54.

aire, v. aĭure.

aist, -ă; aiştĭ, -ste, pr. dém. *mr.* celuici etc. *b.* 263,3. 264,3. 265,2. 266. 267, 2,3. 271,3. 278,2; *aestă,* f. *b.* 273,2 (v. acest).

aite, v. ainte.

aĭure, av. ailleurs, autre part 246,2; într'—, d'une autre manière 54; *aĭurê,* 139. *airê, b.* 313,2.

ajun, sm. jeûne 222.

ajung, (nseĭu) vn. 2. arriver, parvenir 4. 29,2 . . 57. 98,3. 110,2. 131. 294,2. 351; *b.* 68. 132. 152. 167,2. 168. 229,3; *agĭung, aǧung,* id. 36. 114,3 . . 155,3. 189,3. 199. 277,2. 297,2. 312; *b.* 84. 133,2,3. 139. 290; *mr. b.* 267. 272, 3. 278,3. 281. 282; *ajuîng,* 83; —, atteindre, survenir, toucher, attraper 113,3. 165,2. 166,3. 262. 289,2; *b.* 13,2. 111,2. 353; *să -nji,* atteindre *b.* 229; *agĭu-, aǧu-,* 273,2. 362; *b.* 32,3. 92,3. 199,2,3. 205,3; *mr. b.* 282; *neaǧungându,* borné, limité 79; —, suffire, être assez *b.* 6,3. 96,3. 127,3. 289,2; *agĭu-, b.* 102,2. 103,2. 105,3; *aǧ-, b.* 183; *-ge!* assez! *b.* 6,3; *-gă-ţi de ţagă,* trève de plaisanterie *b.* 290,3; *ajuînge-ţi!* assez! 86,2; —, vr. convenir, tomber d'accord *b.* 96,2; **ajuns,** s. aj. *de —,* assez, à suffisance *b.* 42,3. 225,3. 321,3; *de aǧ-,* 69,2; *b.* 115; *rău aǧuns,* malheureux *b.* 13,3; *bun ajuns,* soyez le bienvenu! *b.* 304,2.

ajut, (aĭ) va. 1. aider, secourir, appuyer, protéger 16,2. 26,2. 27 . . 96,3. 130,3. 317,2. 330,3; *b.* 17. 130. 241,3; *agĭut,* 71; *aǧut,* 123,2. 363,2; *b.* 116, 3. 121,2. 181,3; **ajutătorĭu,** aide *b.* 17,2 . .; **ajutor,** sn. (oare) secours, défenseur, aide 69,3. 70; *b.* 51,2; *ajutorĭu,* id. 13. 37. 59,3. 70,2. 80,2. 98,2. 110. 279,2. 344,2; *b.* 164; *agĭu-,* 3. 36, 3. 38. 54,2. 55,3. 71. 73. 141. 191. 229. 286,2. 312,3; *b.* 82. 93,2; *aǧu-,* 42. 197, 3; *într'aj-,* en aide *b.* 40,3; *întru agĭu-, b.* 55,3. **ajutoresc,** (rĭi) va. 3. venir en aide, secourir 110,2. 330,3; *agĭu-,* 47, 3. 190,3. 230,3; *-rez,* id. *b.* 28,2. 108, 3; *agĭutoreḑ, să'l -rêḑe,* 240,3.

al, a, aĭ, ale, article, v. gram.

ăl, a, ăĭ, ale, pr. dém. ce, cette, ces, celles *b.* 250. 261,2. 321. 355. 361,3; *ăla, ăĭa,* id. *b.* 260,2. 261,2. 330.

alag, *mr.* vn. 1. courir *b.* 264,3; *allag, b.* 270. 280,3 (dcr. alerg).

alah! interjct. Allah! *b.* 18,2.

alalagmón, sm. cri de réjouissance 249; *-mun,* ibid.

alái, sn. (ĭurĭ) convoi, cortège 334, 2,3; *b.* 347.

alámă, sf. laiton *b.* 46,2.

alămâe, sf. limon; *-âi, b.* 98.

alăs, (aĭ) va. 1. *mr.* laisser, délaisser *b.* 269,2. 272,1,2. 277; **-satu** aj. mou, doux *b.* 267,3 (dcr. las).

alături, av. à côté, près de; *-rê,* 176,3. 334,2; *b.* 73,2; *-rea, b.* 297, 2; *ala-,* 201,2; —, voisin 335; **-ez,** va. 1. rapprocher 11*,2 280; *b.* 333,1—3.

alaută, sf. (te) violon 181,2; *ală-, b.* 142,2.

alavd, alăvd, (aĭ) va. 1. *mr.* louer *b.* 275,2,3; —, vr. se vanter *b.* 264,3; **-dačune,** sf. (nĭ) louange *b.* 264,3; **-dat,** aj. loué *b.* 276 (dcr. laud).

alb, aj. blanc 36. 165,3. 172,3. 230. 300,3; *b.* 42,3. 136,3 . . *maĭ —,* plus blanc 85,3; *b.* 120,2 . .

Alba Julia, sf. Nl. Belgrad en Transilvanie 176.

albástru, aj. bleu, azure 107,2. 173; *b.* 167. 309. 341,2.

albáţă, sf. taie (leucoma) 300.

albesc, va. 3. blanchir, grisonner 107, 2; *b.* 119,3. 176,2 (v. înal-).

albínă, sf. (ne) abeille 201,3; *b.* 232,3.

álbie, sf. -ia (Nistrului), le lit *b.* 293.

Albirt, sm. Np. Albert 177,2.

Alboni, sm. Np. *b.* 168,3. 170,3.

alcá, sf. course de bagues 61,3.

alcătuesc, (uĭ) va. 3. composer, faire, écrire 237,2. 359,2. 363; *b.* 107,3. 243; **-uire,** sf. (irĭ) composition, combinaison *b.* 85. 86. 126; —, création *b.* 150,3; **-uit,** aj. composé, fait, combiné 169; *b.* 89,3. 124,3. 130,3. 195,3. 222,3. 336.

alduesc, va. 3. bénir *b.* 222,3; **-uĭală,** sf. bénédiction 270,3; **-uit,** aj. béni *b.* 225,3.

alean, sm. ressentiment, rancune, opiniâtreté; *alên,* 4. 5,1,2,3 . .; *-nul vieţiĭ,* chagrin *b.* 305,3; *în alean,* contre 270,3.

Alecsa, sm. Np. Alexis 103.

Alecs . . ., v. Alex . . . .

Alecu, sm. Np. *b.* 242,2.

aleg, (eseĭ) va. 2. choisir, élire 9. 18 . . 87. 104,3. 158. 163. 169. 331,2; *b.* 34,2. 72. 95,3. 142,2. 213; —, décider 360,2; —, distinguer, 120,3; (—, employer 346,2); —, contenir 69; —, vr. résulter 11*. 38,3. 45. 53. 103; —, trier 178,2; **-ere,** sf. (rĭ) élection, choix; triage *b.* 75,3; *alê-,* 132. 158,3. 333; *b.* 253,3; *aleag-, b.* 9,2; **ales,** s. aj. élu, unique; exquis, notable 37. 49. 56,3. 133. 171. 280. 318,2; *b.* 19,2. 72,2. 184, 2. 245 . .; *alêsă,* f. 77,2. 223,3. 330,3; *-să,* 76,2 . . 77; pl. *-să, b.* 10; *alĭasă,* f. *b.* 84,3. 197,3; **ales,** av. surtout, principalement 150,2. 312; *b.* 10. 25,2. 102; *maĭ* —, id. 143,2. 200,2. 298. 343,3; *b.* 51,3. 59; —, mieux *b.* 9.

alegoricésc, aj. allégorique *b.* 163.

aleĭ, interjct. *mr.* hé *b.* 275,3. 292,2. 294. 301.

Aleirieani, pl. Np. d'un peuple (sans doute corruption) *b.* 50.

aleleĭ, interjct. *b.* 295,2.

alept, aj. *mr.* choisi *b.* 263,2.

alerg, (aĭ) va. 1. courir, accourir 15*,3. 6. 7. 12,3. 61,3. 84,3. 210. 306. 320,3. 351,3; *b.* 6. 13,2. 48,2. 196,2. 210. 249; *allag, mr. b.* 270. 280,3; — parcourir 154,2; —, arriver 258,2; **-are,** sf. course *b.* 82,3; **-ătorĭu,** *înainte* —, sm. précurseur, St. Jean 183,2; **-ătură,** sf. course 257,2.

Alexandrean, sm. (ĭ) d'Alexandrie, Alexandrin 284; **-drĭa,** *-ie,* sf. légende d'Alexandre, Alexandreïs 198. 358,3; *Alixăndrie, b.* 132,2; *-rĭĭ,* sgl. *b.* 94,2; **-dríea,** sf. Nl. Alexandrie 256,3. 304,2. 350; *b.* 157,3; **-dru,** sm. Np. Alexandre 70. 146. 150. 198. 203,3. 312,2. 314; *b.* 18, 126. 133,3. 166 . . 206,2; *Ali-,* 132,2,3 . . 133,2,3. 134,2,3. 142,3. **-drovičŭ,** Np. *b.* 86,2.

Alexe, sm. Np. 93,2; *-xie,* 159; *b.* 67,3. 68 . . 69 . .

alfa, sf. alpha *b.* 159,2.

alfavíta, f. alphabet *b.* 146,3.

Alfonsu, sm. Np. *b.* 3,3.

alianţiea, sf. alliance *b.* 48,2.

Alfeu, sm. Np. 194,2.

alĭe, pr. dém. *istr.* plur. ceux-là *b.* 284,2.

alifie, sf. onguent 304,3.

aligoríe, sf. (rĭi) allégorie, parabole *b.* 163,2,3 . .

alin, (aĭ) va. *mr.* monter *b.* 269, 2. 270, 1,2. 281,2.

alin, (aĭ) va. 1. alléger, apaiser; —, vr. *b.* 295,2,3. 320; —, humecter *b.* 298.

alint, (aĭ) vr. 1. se délicater, caresser *b.* 348,2 . .; **-tată,** aj. f. délicatée, gâtée *b.* 352,2.

aliş-veris, sn. (urĭ) affaire, vente *b.* 125,2.

aliumtra, av. *mr.* autrement *b.* 266,2 (v. dcr. altmintre).

allag, v. *mr.* v. alerg.

allilulĭa, interjct. alléluia 318,3. 368; *-iea, b.* 65,2.

alócurê, av. quelque part; par ci; par là 178,2. *b.* 59,3. 165; *pre* —, id. 178,2; *pe -rĭ,* id. *b.* 59,1,3.

alt, aj. pr. autre 4*,2. 12*,2. 14* . . 1. 5. 6. 17. 21,2. 31,3. 69. 78,2,3. 79,1. 109,2 . . 169,3. 364,2 . .; *b.* 208,2; *mr.* 264,2. 271,3; *-ul-ul,* l'un, l'autre *mr. b.* 93,2; *-ă,* f. 24,3. 27,2. 36,2. 58. 161; *alŭţĭ,* pl. m. 2; —, autre chose *b.* 246, 2. 292,2; *-a erĭ,* avant-hier 185,2; **alalt,** pr. l'autre-ci 14*. 18,2. 19,3. 27, 2. 29,3. 38. 45,3. 64. 128,3. 219; **alantă,** al-anţi, *mr. b.* 266,1,3 269; **al-**

lantă, f. dcr. id. *b.* 260,3; **cel-alt** id. *cêea-l-altă,* f. sg. 181,3; *b.* 209; *ţeĭa-, b.* 262,3; *ceĭ-l-altă,* f. *b.* 49,2; *cie-l-alţi,* m. *b.* 245 . .; *ceea-l-alţi,* m. 308; *ceĭa-l-alţi, b.* 222,2; *cêlê-l-alte,* f. 308; *ceea-l-antă,* f. *b.* 48; *cea-l-anţi,* m. pl. 297,2. 298; *cêa-* —, 307; **la o-l-altă,** av. ensemble *b.* 169,3. 194,2; **într'alt,** dans un autre 83,2; — **-ceva,** pr. autre chose *b.* 214,2; *-ţĭ,* id. *b.* 107; — **-mintrelê,** av. autrement *b.* 214,2; — *mintrinèa* id. *b.* 358,2; — *mintrê, b.* 214,2 (v. alĭumtra, amintrile).

altár, sn. (e) autel *b.* 339,2 (v. oltar).

altíţă, sf. épaulette brodée sur les chemises des paysannes roumaines *b.* 309,2.

alumpt, va. 1. *mr.* lutter *b.* 272,1, 2 . . (v. lupt).

alună, sf. (ne) noisette *b.* 44,2. 98. 369,3.

alunéa, sf. (eĭ) envie, tache (signe de beauté) *b.* 308,3.

alung, va. 1. chasser, éloigner *b.* 331. 2. 349,2.

alunícă, sf. envie, tache *b.* 308,3 (v. alunea).

aluníş, sn. coudraie *b.* 288.

am, avuĭ, -ut, a avea, v. auxiliaire avoir, v. gram.

ama, interjct. en vérité *b.* 365,3.

amăgesc, (gĭ) va. 3. séduire, tromper 70,2. 71,2. 117,2. 166,2. 205. 274, 3. 324,3; *b.* 95,3. 115,2. 170,2. 197,3; —, vr. se leurrer, tromper *b.* 40,3. 108, 3; **-geálă,** sf. tromperie 171,2; *-ĝĭală,* 324,2; **-git,** aj. trompée, enchanté *b.* 39, 2; **-gitorĭu,** s. aj. séducteur, trompeur 323,3. 324,2 . .; *b.* 145,2.

amalama, sf. *mr.* or. *b.* 282.

Amalic, sm. Np. Amaléc *b.* 62,2.

amân, (aĭ) va. 1. ajourner 7.

aman! interjct. pardon! *b.* 116,2. 127.

a mânâ, à portée 65,3.

amândói, m. -doao f. num. tous deux 4*,2. 31,2. 32. 98. 148. 157. 308,2. 341,3 . . 352,3; *b.* 189; *amă-,* 191. 222. 3. 287,3. 331,2. 351,2; *b.* 2,3., 18,2. 33,2. 40,3. 83,2. 111,2; *amândoaă,* f. 158,2; *b.* 93; *-doă,* f. 306,2; *b.* 75,2; *-doĭ, b.* 123,3; *-două,* 72,2; *într' -doĭ,* dans tous deux 362,2.

amântrei, num. *mr.* tous trois *b.* 277; *-treĭlĭi,* id. *b.* 276,2,3.

amănunt, s. aj. de -ul, en détail 197 (v. amărunt).

amár, aj. amer, triste, pénible 10*,2. 16. 35,2. 54,3. 60,2. 67,2. 169,3. 363, 3; *b.* 102,3. 114. 179,3. 242,2; —, av. malheur 11*,3. 49,3. 64,2. 89. 289; *b.* 242,2. 251; *cu* —, amèrement 106,2. 148; *b.* 229,2; —, sn. malheur, tristesse 10*. 106,2; *b.* 189,3. 218. 229,3; —, amertume 141; **amărăcĭune,** sf. (ĭ) amertume, chagrin 98. 289,3. 338,3; —, fiel 364,3; **amărăčoasă,** aj. f. amère *b.* 235,2; **amârâsc,** (râĭ) va. 1. rendre amer; chagriner, affliger 15,2. 182,2 . . 282; *-resc,* va. 3. id. 107,3; *b.* 105,2; **-rât,** aj. attristé, affligé, malheureux 106,3. 131,3. 269. 364,2; —, av. amèrement *b.* 323,2; *-rit, b.* 349,2.

amare, sf. *mr.* mer *b.* 280,3 . . 282 . . (v. mare).

amárnic, av. amèrement *b.* 296,2.

Amartolon sotirie, Salut des pêcheurs (Titre d'un livre) 295.

amărúntul, s. détail, ménu 300; *cu* —, en détail, en particulier 340,2 (v. amăn-).

ămbe, num. les deux 72,2; *â-,* 209,2.

Ambon, sm. Np. *b.* 118,2.

ameaz, amęḑâ, v. amĭaz.

amelițez, va. 1. n'au amelițat cu scrisoarê, n'ont rien mentionné par écrit *b.* 1,3.

amenint, va. 1. menacer *b.* 288,3; *amerint* id. 288,3.

amente, v. minte.

amestec, (aĭ) va. 1. mêler, embrouiller 46. 59. 90,2 . .; *b.* 23,3. 44,2; *amê-, b.* 29. 43; *-estic, b.* 34,3. 67; **-ăcĭune,** sf. (nĭ) *-de sânge,* inceste 90,2; **-are,** mélange, bouleversement 83; *b.* 50,2; *-de singe,* inceste 303,3; **-at,** aj. mêlé, bouleversé, confondu 46,2. 79,3. 172,3. 260,3; *b.* 85. 91,3. 127. 324,3 . . **-ătură,** sf. (urĭ) embrouillage, confusion *b.* 205,3.

ameţeală, sf. étourdissement *b.* 356,2; **-ţesc,** vr. 3. s'étourdir, s'égarer 192; *b.* 292,3. 305.

Amfilog, sm. Np. *b.* 55,2. 56; *-loage,* vocativ *b.* 55,3.

amĭazi, sf. midi *b.* 206. 304. 313,3; *ameaz, b.* 335; **amĭază-zi,** sf. midi 82. 177,1,2. 357,3; *b.* 80,3. 139,3. 165,2; *-ḑăḑ,* 306,3; *-aḑăḑi,* 2*,3. 149. 286,2; *-aḑâḑi,* 201,2; *amieză-zi, b.* 50; *amê-*

ḑăḑi, 366,3; **-noapte,** Nord *b.* 50,1,2 (v. mîazá-zi, -noapte).

amin, av. amen 12*,3. 7; *b.* 65,2. 98,3 etc.; *-nŭ* 28. 65. 77,2. 107. 147. 150,2. 182,3. 229,2. 230,3. 337,2.

aminte, a aduce —, souvenir, v. aduc. *a fi* —, garder dans la mémoire, ne pas oublier 148 . .; *a lua* —, être attentif v. ĭau; *a veni* —, se souvenir, rappeler *b.* 169,2.

amintrile, av. autrement 219,3 (v. altmin-).

Amir, sm. Np. 224; -a, id. 192,2.

amirălia, sf. *mr.* empire *b.* 276,3; **-răulu,** sm. *mr.* empereur *b.* 276,3 . .; *-re,* id. 264,3. 266,2.

amistuesc, va. 3. consumer, dévorer 155,2. 166,2 (v. mistuesc).

Amlaş, sm. Nl. une province de la Transylvanie 189,2. 190.

ămn, va. 1. *istr.* aller *b.* 282,2 (v. imn, umblu). .

amomo, s. amome (une plante) *b.* 45,2.

Amon, sm. Np. *b.* 166,2.

amórĭu, sm. amour *b.* 183; *-ru b.* 363,3.

Amoriea, sf. Nl. Morée 350,3.

amorţit, aj. glas —, voix éteinte *b.* 117.

âmplu, v. umplu.

Amstelodam, sm. Nl. Amsterdam 216.

amu, conj. car (γάρ, ubo, slavon.) 4*,3. 14*,3. 3. 17,2. 19,2,3. 20. 21,3. 31 . .; —, donc 21. 28,3. 29. 30,2. 54,2 . . 132. 200; —, mais 25. 29,3 . .; —, av. alors 8*,2,3 . . 16*,3 . . 21; —, déjà 109; —, maintenant 11*,3 . . 201. 254, 2 (v. acum).

Amulie, sm. Np. Amulius 59.

Amurat, sm. Np. *b.* 55,2. 56,2.

amurţesc, vn. 3. amortir; se taire 184,3; *b.* 95; *-ţâsc,* id. 212.

amuţesc, vn. 3. devenir muet, rendre muet 85,2; *b.* 153,3.

amvon, sm. chaire 358,2.

an, sm. (anĭ) an, année 6*,3. 6. 15. 34,2. 62,2 . . 68,3. 90,3. 95,2. 111. 122, 2. 150. 201. 250. 261,2,3. 267,3; *b.* 29. 60,2. 61,2,3; *annŭ* 44; —, (aĭ) 15*,3. 23,2. 43. 57,1,2. 59,2. 82,2. 90,1,2 . . 104,3. 116,1—3. 117. 120,3. 141. 146, 3. 149, 1—3. 176,2. 180,3 . . 186,2. 199, 3. 252, 3. 255,1,3. 314; *b.* 141. 294,2. 336,3; *an, mr.* (añĭ) *b.* 265,2. 271,2. 276,3; *istr.* 284,2; *de an,* d'un an *b.* 329; *cu -ul,* après des années *b.* 373,2; *la -ul,* dans un an d'ici 95,3; *b.* 60,3; *la -ul şi la mulţi anĭ,* à des longues années *b.* 325,3; *în mulţi anĭ,* id. 70,3.

Ana, sf. Np. 303,2; *b.* 171,2. 289,3. *Anna,* 240,3; *-nê,* 245.

ana, av. à; par *b.* 45,1,2,3 . . 46.

anacsiu, aj. *mr.* indigne *b.* 272,3.

Anadam, sm. Np. *b.* 135,1,2.

anáfură, sf. pain béni 181,3.

anaforá, sf. — sau cartê de judecată, rapport, sentence *b.* 125,2.

analoghíe, sf. analogie *b.* 88. 221.

analţ, vr. 1. *mr.* s'élever *b.* 268,3. *analtă,* aj. f. *mr.* haute *b.* 272,3.

Anania, sm. Np. 3*. 6*. 287,2.

Anastasie, sm. Np. 355.

anathimatisesc, va. 3. anathématiser 320.

anĕ, av. *istr.* ici *b.* 284,2 (v. aicĭ).

anca, av. *istr.* même; *ni*—, ni même *b.* 285,2.

Anchira, sf. Nl. 162,3.

andălesc, vn. 3. partir, aller *b.* 293,2.

Andrea, sm. Np. 227,2. *-reĭ,* 135,2; *b.* 81; *-reĭu,* 194,2. 329,3; *-reĭca,* 45. 53,2; **-ronic,** sm. Np. 151 . .

anecdotă, sf. (te) anecdote *b.* 365,2.

anevóe, sf. *cu* —, difficilement, à peine 200,2 . . *b.* 374; —, av. id. *b.* 375,2.

anfrax, sm. (anthrax) rubin *b.* 51.

âng- . . ., v. îng-.

Anghelu, sm. Np. 92,2; **-lina,** sf. Np. 45; *-lena,* 74,3.

anghelícă, sf. angélique (plante) *b.* 45,3.

anghelínă, sf. primevère officinale (primula veris offic.) *b.* 45,2.

anghenárĭu, sn. artichaut *b.* 98,2.

Anghira, sf. Nl. 116,2.

Anianosŭ, sm. Np. 257.

anin, sm. aulne 356,3.

anín, vr. 1. s'attacher *b.* 335.

Anna, v. Ana.

ânse, pron. dém. *istr.* lui-même, seul *b.* 286,2.

Antehrist, sm. (rişti) antéchrist *b.* 216,2,3 . .; *-ti-,* 48; *b.* 80.

Anthimŭ, sm. Np. 348,2; *b.* 15. 27,3.

Antilohii, sm. Np. *-lohos b.* 82,3.

antimís, sm. autel portatif (ἀντιμίνσιον) 244. 245 . .

Antióhŭ, sm. Np. 322,3; -óhie, Np. 173,3; *-híe,* Nl. 16*,2. *b.* 56; *-iea,* 78, 2. 153,3; *-ía, b.* 82. 204; **-hênŭ,** d'Antiochie 283,3.

Antipatrida, sf. Nl. 5*,3.

Anthológhion, sm. anthologie 357,2.

Antón, sm. Np. 45; *-ónie* 158,2. 251, 2. *b.* 198,3. 199 . .

ântru, v. în-.

anúme, av. nommément 33,2. 38,2. 53,2. 59,3. 66,3. 88. 92,2. 143,3. 270,2. 355; *b.* 50,3. 51,2. 71,1-3 . . 127. 175. 370; *-mea* 200.

anvelesc, va. 3. *mr.* couvrir, ensevelir *b.* 278 (v. înv-).

aoaţe, av. *mr.* ici *b.* 270,3 (v. aicĭ).

aoleó! interjct. oh! ah (expression de douleur) *b.* 304,3. 309 . .; *-leu b.* 344.

aórĕ, av. souvent, de temps en temps *b.* 202,2.

apă, sf. (apĕ) eau 1*,2. 9. 34,2. 35, 2. 43,3. 57,2. 79,2. 107,2. 108. 169,3 . . 239,2,3 . . 325,2; *b.* 43,3 . . 146,3. 217, 2,3 . .; *apâ* 15. 31. 68. 90. 157,2; —, rivière, ruisseau, eaux 38,2. 72,2,3 . . 148. 152. 189,2. 254,2. 347,3; *b.* 61,2 . . 217,1—3 . .; — *acră,* eau acide, borvis *b.* 225,2; — *dulce,* eau douce, potable 98,2; — *poliilâ,* eau aurifère 176,2,3.

Apafi, sm. Np. 268,3.

Apaheĭu, sm. Np. Apafi 219,2.

apândisesc, va. 3. *mr.* répondre *b.* 270,2. 271. 272,1-3. 276,3.

ápăr, (aĭ) va. 1. défendre, protéger 62. 161,3. 229. 362,2; *b.* 11. 19,2 . . 128. 147,3. 219,3; —, empêcher 7*. 9*,2. 19,3; **-are,** sf. défense *b.* 252; **-at,** aj. défendu, abrité, protégé 364; *b.* 187, 3. 221,2; **-ătorĭu,** sm. défenseur; *b.* 14, 3; **-ătoare,** aj. f. pl. défensives.

apâs, (saĭ) va. 1. presser, opprimer 13,2; —, sm. oppression *b.* 13,2; **-at,** av. énergiquement *b.* 72.

apelăţie, sf. appel *b.* 125,2 . .

apetítu, sm. *mr.*, appétit *b.* 264,3. *istr. b.* 285,3.

aplec, (aĭ) va. 1. incliner *b.* 363,2. (v. plec); —, allaiter *b.* 22,3. 23,2.

apocalípsis, sm. apocalypse 129. 308,2; *b.* 159,2. 216,1,2. 217,2.

apoĭ, av. puis, ensuite, après 15,3. 28 . . 59. 68,3. 88,2. 140,2. 227. 301; *b.* 41. 216,2. 236,2; *cel, cea de* —, le dernier, la dernière, 14*,2,3. 129,2. 155, 3. 181 . .; *b.* 70; *ča* — —, en dernier lieu 110,3; *ziua* — —, *vremea cea* — —, le dernier jugement 12*,2. 76,2. 187, 3; *cele* — —, les choses à venir 313,2; *apoĭa, mr.* 269,2. 271,2. 272,2; *în apoĭu,* en retour *b.* 256; *maĭ apoĭ,* plus tard 70. 105,3. 337,3; —, le dernier 42,2.

Apolonŭ, sm. Np. 85,2,3. 320,3; *b.* 39,3. 89,2. 166,2.

apostol, sm. (lĭ) apôtre 12*,2. 15*, 2 . . 1. 24,3. 32,3. 50. 77,3. 111,3. 116, 3. 131. 183,2,3. 317. 330,2. 358,3 . .; *b.* 52. 101,3. *apostlul,* id. 363,3; **-ul,** les Actes des apôtres 260; **-esc,** aj. apostolique 98; **-eaşte,** av. apostoliquement 257; **-icesc,** aj. apostolique 261.

aprânḑu, sm. midi 201,3 . . (v. prânz).

Aprilie, sf. Avril 75. 92,2. 284,2. 319. 332; *-ril, b.* 27,2; *-rile, b.* 58,2; *-rillie* 358,3.

aprind, (nseĭ -nzând) (partic.) va. 2. allumer, embraser 10*. 15,3 . . 58,3. 224,3. 289,3. 304,2. 349,3; *b.* 64,2. 180,2; —, vr. s'allumer, prendre feu; s'emporter, s'échauffer 46. 98,2. 102 . . 113,2. 142,2. 364,3; *b.* 19,3. 109,2. 211. 217,2. 237. 246,3. 306; **-ere,** sf. ardeur 142 . .; **aprins,** aj. allumé 64,3. 110,3. 147,3; *b.* 92; —, brûlant, ardent 33,2. 142. 320,3; *b.* 204,3 . . 211; —, enflammé 187,3; *b.* 243,3.

aproáche, *mr.* v. aproápe.

aproápe, av. près, proche 15*,2. 16, 2. 21,2. 64,3. 82,2. 299,2; *b.* 34,2 etc. — *de,* dans le voisinage; sur le point 60,2; *b.* 3,3. 10,3. 65,3. 151,3; *aci* —, ici près *b.* 215,2; *de* —, près 361,3; *cel de* —, le prochain *b.* 86,3; *pre* —, de près *b.* 217; *mr. aproache,* près *b.* 266,2; **-ele,** sm. le prochain *b.* 12. 101; *dêproapele,* id. 119,3. 265,3.

aprochiu, *mr.* v. -opiu.

aprod, sm. (ózĭ) huissier 43,3; *b.* 33 . . 75,2,3 . .; *-zĭĭ domneştĭ,* pages *b.* 33,2; *-oḑi* 199,2 . .

aprópiu, (iaĭ) vr. 1; s'approcher 2*, 3. 5*,2. 10,3. 13,2. 17,2. 19. 29. 64,3. 83,2. 86. 116,2 . . 127. 168. 184. 231, 2 . . 300,3. 316,2. 366; *b.* 7,3. 15,3 . . 62. 101 etc.; *-peŭ, b.* 172; *-piez,* id. 130; *-pieḑŭ* 259; *mr. aprochiu, b.* 277, 2. 281.

apúc, (aĭ) va. 1. saisir, prendre; empoigner, occuper 50,2. 65. 70. 95,3. 143. 144,3. 184,3. 190,2,3 . . 223. 267,3.

284. 296,2; *b.* 48. 105,3. 174,3. 129,3. 218,2; —, commencer 199,2. 353; —, se diriger vers *b.* 84,2. 128. 332,2; —, attraper *b.* 25,3. 174,2; —, tenir 174, 2; *b.* 33; —, prévenir 120; — *mai înainte,* id. *b.* 87. 153,2; *n'-,* n'avoir pas le temps, à peine commencé 306,3. 351,3; *b.* 84. 354,3; —, vr. se saisir, s'attacher 165,2. 223,2. 266. 349,3; *b.* 158,2. 250; — *de,* s'occuper, commencer, entreprendre 73. 74. 79. 236,2. 351. 360; *b.* 24,2. 32,2. 40,3. 47. 93,2. 105, 3 . . 120,3. 206; **-at,** sm. prise *b.* 9,3; **-ător,** sm. ravisseur 46,1,3; —, dévorant *b.* 71,9.

apun (apuseĭ), vn. 2. se coucher (le soleil) 1,2; —, s'obscurcir 184,3; —, *mr.* mettre *b.* 265,3; **apus,** sm. couchant, Occident, Ouest 58,2. 64,2. 80,3. 130,3. 304. 328; *b.* 24,2. 50,1,2. 164,3.

ar, (aĭ) va. 1. labourer, défricher 114, 2. 119,3. 120,2,3 . .; *b.* 33,3. 333,1-3.

ără, av. de nouveau, une seconde fois 5 . . (v. ĭară).

arac, sm. (ĭ) échalas, paisseau *b.* 370,3.

arăchesc, (arichi) va. 3. *mr.* enlever, ravir *b.* 263,2 . . 264,3. 282 (cf. dcr. răpesc).

arăcutesc, (ti) va. 3. *mr.* y jeter *b.* 279,3.

arâd, (âșŭ) va. 1. *mr.* se moquer, rire *b.* 273. 281,3 . .; *arid, b.* 261,3 . . 264,3 (cf. dcr. râd).

arădăţina, sf. *mr.* racine *b.* 272,2 (cf. dcr. rădăcină).

arădipsesc (sĭĭ) va. 3. *mr.* ranger *b.* 277,2.

arăhătipsit, aj. *mr.* tranquille *b.* 270,2.

arămă, sf. airain, cuivre 4. 362,3. *b.* 31,3, 32. 40,2. 90,2. 130. 204,3; *-mâ,* 228,2; *-me,* sgl. 178,2; —, monnaie 194,3; *-a omuluĭ,* le caractère *b.* 374.

arămân, *mr.* v. are-.

ărănésc, va. 3. nourrir *b.* 259,3 (v. hră-).

aráp, sm. (ĭ) nègre, arabe *b.* 64,3.

Arápul, sm. Np. 152.

arâp de arupăzeană, av. *mr.* en haut et en bas *b.* 270.

arăpesc, aj. arabe 146,2. 367,2,3; *b.* 50. 61,3.

Ararat, sm. Nl. *b.* 61.

arâs-lu, sm. *mr.* le rire *b.* 281,3 (dcr. râs).

arăsar, vn. 3. *mr.* pousser, se lever *b.* 268,3 (dcr. răsar).

arat, sm. *mr.* coutre, fer de charrue *b.* 271,2; —, dcr. le labourage *b.* 259,2.

arăt, (aĭ) va. 1. montrer, indiquer; prouver, enseigner 10*,2. 3. 31,2,3. 34, 2. 55,3. 60,2 . . 67,3. 73. 77. 99,3. 113. 122,1,2. 123 . . 126. 286,3 . . 354; *b.* 1,2 . . 9,2,3. 80,3 . . 91,3. 160,2. 199,2; *aret, b.* 111,3; —, paraître *b.* 136,3; —, vr. se présenter, paraître; se révéler, se manifester 48,2,3 . . 57. 64,2. 84,2. 106 . . 112,1,3. 130. 137,3. 184,3. 230,2. 294. 358,2,3; *b.* 20,2. 84, 2. 112. 129. 157,2,3 . .; **-áre,** sf. (ără) apparition, manifestation, vision 30. 51. 66. 232; *b.* 20,3. 165,2; —, indication, démonstration 157. 302,2; *b.* 26,3. 86. 118,3. 144,2; **-at,** aj. montré, prouvé, apparent 166,3. 348; *b.* 7. 118,2. 145, 2,3 . . 212,3; —, manifeste 289; —, s. δειγμα (visibilité?) 11*,3; *mai sus -tul,* le susdit *b.* 126,2; **-ătorĭu,** aj. indicateur *b.* 14,2 . .; **-ătură,** sf. indication 252.

arătură, sf. labourage 120; —, champ labouré 119,3; *b.* 365,3; —, temps du labourage *b.* 259,2.

arăţimea, sf. *mr.* froideur *b.* 269,2 (dcr. răcime).

arâu, sm. *mr.* rivière, fleuve *b.* 268, 2,3 (dcr. râu).

arău, (areauă, arăĭ) aj. *mr.* mal *b.* 276,2,3. 278,2 (dcr. rău).

arăvd (aĭ) vn. 1. *mr.* endurer, supporter *b.* 267,2,3; **-are,** sf. *mr.* patience *b.* 267,3 (dcr. rabd, -are).

Aravía, sf. Nl. Arabie 367,2,3; *-vie,* id. *b.* 55,2,3. 109,2. 360,2; **-viconŭ,** aj. arabe *b.* 128,2.

arbure, sm. arbre *b.* 264,3.

arc, sn. (e) arc 36,2. 171. 212,3. 250; *b.* 32,3. 92. 133; —, cintre *b.* 91,2.

Arcadii, sm. Np. 246.

arcêr, sm. fusil à aiguiser *b.* 253,3.

Archiri, *-rie, -riea,* sm. Np. *b.* 134, 3. 135,3. 136,1—3.

ard, (arseĭ, ars) va. 2. brûler, incendier 9*,3.15,3. 17,2. 60,3. 104,3. 117,3. 142 . . 221,3. 232,2. 245,3. 247. 289, 2 . . 296,2. 355,2. 361,3; *b.* 19,2. 39, 2 . . 143,3; *ard,* 117,3. 120,3. 121. 303, 3; *arz,* 141,2. 218,2. 331,3. 352,2; *b.*

180,2; —, vr. *b.* 161,3; **-ere,** sf. embrasement 289,3; —, chaleur 281,3.

Ardêl, sm. Nl. Transylvanie 37,2,3. 88. 124,2. 125,2. 175,3. 177,2,3 . . 197, 2. 333,3; *b.* 3,2. 156,2; *-deal* 234,2; *-del* 37,3; **Ardelean** (lenĭ) sm. habitant de Tr. 334. 335; *b.* 260.

ăremă, *istr.* v. inimă.

Areniĭaş, Arieaş, sm. Nl. 176,2,3.

aremăn, (ăseĭ) vn. 2. *mr.* rester *b.* 264,2. 268. 269,2,3; *ară-, b.* 275, 2 (dcr. ră-).

arespândit, aj. *mr.* libre 271.

aret, v. **arăt.**

Aretúsa, sf. Np. 178. 182,2,3 . .

argaliĕ, sm. bagage *b.* 113,2.

argăsít, aj. tanné *b.* 259,3.

argát, sm. (ţĭ) valet, domestique *b.* 40,2. 138,3. 370,2.

Árgeş, sm. Nl. et nom de fleuve 172,2. 189,3. 190; *b.* 254,3. 287,3; **-an,** habitant d'Argesch *b.* 127,2.

Arghír, sm. Np. *b.* 172. 173—176; *-rie* 75.

argínt, sm. argent 94,3. 176,2. 194,3; *b.* 61,3. 137,2,3 . . 148,2,3; —, monnaie *b.* 26,2; — *viu,* mercure 178,2; *b.* 340; —, (urĭ) vases d'argent *b.* 46,2 . .; **-ar,** orfèvre *b.* 355 . . 356 . .; **-uţ,** argent *b.* 294, 3.

arhánghel, sm. (ĭ) archange 9. 64, 3. 245,3. 171,2,3. 172,2,3. 363,2; *b.* 111,2. 147. 167,2 . . 171,3; *-ngghel* 11*. 316; **-icesc,** aj. archangélique *b.* 192,2. 195.

arhidiacon, sm. (nĭ) archidiacre 158, 2. 209,2.

arhiepíscóp, sm. (ĭ) archevêque 87, 3. 88. 98,2. 114,3. 125. 157,2. 240,2; *b.* 20. 30. 153,2.

arhieréu, sm. (eĭ) grand-prêtre, pontife 76,3. 114,3. 159,2 . . 161 . . 193,2. 333; *b.* 29,2. 32. 79,2. 128. 156,2 . .; —, principal sacrificateur 310,2; *-hir-,* 317,2; *-hireii,* 4* . . 6*; **-resc,** aj. 157, 2. 158,3; **-rie,** sf. dignité, position de grand-prêtre *b.* 27,3.

arhimandrít, sm. archimandrite 237; *b.* 54,2. 128,2 . . 154.

arhimitropolít, sm. métropolitain primas 33,2.

arhitéct, sm. (ţĭ) architecte *b.* 207,2.

arhistratíg, sm. (izĭ) général, archange *b.* 42. 243,3.

aríciu, sm. (cĭ) hérisson 90,3; *b.* 261,3 . . 370,3.

Aričoe, sf. Np. 44,3. 45.

arid, vn. 2. *mr.* v. arâd.

árie, sf. aire, grange 264,2; *b.* 163. 333,3.

Árie, sm. Np. 303,2. 320.

Arimatei, s. Nl. Arimathie 100,3.

Arin, sm. un dieu de la mythologie grecque; Ares? *b.* 39,3 (v. Aris).

arindáş, sm. (ĭ) fermier *b.* 223.

ariopág, sm. aréopage *b.* 359 . .

áripă, sf. (pĭ) aile 200,2. 203,3. 242, 3. 245,2. 282. 293,2; *b.* 41. 106,3. 111. 171,2; *-pile pământului,* les marges de la terre 267,3; *b.* 158,2; *arípă, b.* 163, 2,3. 164; *árepă* 12. 15,2. 58,3. 247. 286. 366,2.

Áris, sm. Np. Ares 57,2; *b.* 89,2 (v. Arin).

arisésc, vn. 3. *mr.* plaire *b.* 263,3. 276.

Aristotél, sm. Np. *b.* 106,3 . .

ármă, sf. (me) arme; défense 4. 5. 11. 12,2. 29,3. 81,3. 85,3. 161,3. 286,2. 348; *b.* 18,2,3 . . 196,2 . . 237; —, (mile) *b.* 122.

armăsárĭu, sm. (sarĭ) étalon, cheval entier *b.* 180,2. 258,2. 373.

armáş, sm. (ĭ) prévôt 73,2. 151. 171. 199,2; *b.* 136,2; — *mare, vel* —, grand prévôt 173,2; *b.* 33,2. 75,2 . . 97,3.

armát, aj. armé *b.* 127,2. 365,3.

armătusésc, (sĭĭ) va. 3. *mr.* équiper, habiller *b.* 278,3. 282,1,2.

armenésc, aj. arménien *b.* 341,2.

Armenópulŭ, sm. Np. 78,2,3.

arméz, (aĭ) va. 1. armer *b.* 116. 313.

arnăút, sm. (ţĭ) Albanais *b.* 127,2 . . 244.

arnicĭ, sm. fil de coton teint, laine filée, -te, *b.* 118,3. 312,2. 315,3.

aromát, sn. aromates 231.

Aron, sm. Np. 277. 316; *Aar-,* 272, 3. *b.* 190. 322 . . — *vodă* 73. 196,3. 197,3 . .; *b.* 2.

ars, aj. brûlé, embrasé, 85. 103,3. 211,2; *b.* 340. 352,2. 368,3.

arsaná, sf. abord, lieu du débarquement *b.* 41,1,3.

arsăr, vn. 3. *mr.* sauter *b.* 270 (dcr. sar).

arstrisărmintu, sm. *mr.* l'action de courir çà et là *b.* 270.

216. 304,3. 306. 366,2; *b.* 35,2. 170,3. *mr. b.* 274,3; **-áre,** sf. attente, espérance 36. 51; *b.* 22,3. 23,3.

aştérn, (uĭ) va. 2. étendre, déplier 233 . . 258. 311 . .; —, faire le lit *b.* 374; **-ut,** aj. étendu, étalé *b.* 12; —, sn. (urĭ) lit, coucher 30. 62. 258. 338,2; *b.* 37. 178,3. 355,2; *-ul pičoarelor,* marchepied 263; *b.* 57,3.

at, -o, -ă, pr. *istr.* autre *b.* 282,2. 283,3. 284. 285 (v. dcr. alt).

Atanáse, sm. Np. *b.* 245.

atârn va. 1. pendre *b.* 245,2; —, dépendre *b.* 221,2.

atât, pr. av. tant 165,3. 199,3. 262, 3. 324,2. 352. 361,2; *b.* 70,2. 72,3. 82,2. 155,3. 180,2. 255,2; *-a căt,* tellement, au point que 97,3. 131,2. 334, 3; *b.* 23,3. 95,3. 119,2. 202,2,3; — *de,* tant, si *b.* 471,2,3 . .; *cu -a,* autant *b.* 8 . .; *de* —, id. *b.* 81,3. *într'* —, tellement 5. 106,2 . .: *b.* 363,2; *fără* —, sauf, hormis *b.* 70,3; *pre* —, tant plus *b.* 202,1,2 . . *(mr.* ahât, ahtantu).

Athína, sf. Np. Athène (Pallas-) *b.* 39,3. 90,2; *-neŭu,* (eĭ) sm. Athénien *b.* 10,2.

Athón, sm. Nl. le mont Athos 340,2.

ating, (nseĭ) vr. 2. atteindre, se heurter, toucher 58. 108. 210. 293,3. 358,2; *b.* 180,3. 207,2. 358,3; —, blesser *b.* 246,3; *atîng,* toucher 45,3; — *de,* concerner *b.* 213,3; **-ătór,** aj. relatif à *b.* 219,2; **atins,** aj. chipure -e, formes palpables, saisissables 115.

atlaze, s. *mr.* satin *b.* 282,1,2.

a tornu, av. *istr.* à côté *b.* 284,2.

atottţiitórul, sm. Dieu, tout-soutien 94. 169. 286,3.

Atréu, sm. Np. *b.* 83,2.

atumţĭa, *mr.* alors, v. atuncĭ.

atúncĭ, av. alors, lors 47. 106,2,3; *b.* 158,3. 211. 320; *-ce* 1*,3. 14*,3. 5 . . 13. 17,2. 18,2. 26,3. 70,3. 106. 161,2,3 . . 182. 209,2. 299,3. 342,3; *b.* 22,2. 33,2. 127. 216,2. 218,3; *-cê* 190,3. 349,3; *b.* 45,3; *b.* 45,3; *-cea* 63,3. 64,1,3; *b.* 18; *-ča,* 332,3; *b.* 51; *-čŭ,* 267,3; *-ceş,* à l'instant, dans le moment 61,2. 364; *atumţea, mr.* id. *b.* 265.

ață, sf. fil 202,2; *b.* 363,2. 373,3.

ațăpesc, (iĭu) vn. 3. s'assoupir 256; *ați-,* 10,2. 149.

ațâț, (aĭ) va. 1. exciter, agiter; embraser 282,2. 283,2. 345; *ațiț,* 58,3. 355; *b.* 206,2. 313,3; —, commencer *b.* 9,3; **-at,** aj. excité, instigé *b.* 83,2.

ațel, pr. dém. *mr.* celui, le *b.* 265. 267,2,3 (dcr. v. acel).

ațimațuchiŭ, (iĭ) sm. cerfeuil *b.* 98,2.

ațipesc, v. ață-, ațiț, v. ațăț.

au, conj. ou 25,2 . . 62,3. 112,2 . . 153,2,3. 275 . . 287,3. 310. 318,2; *b.* 12. 37,3. 42,3. 321,3. 325,2; —, est-ce que? donc; ou bien 51,2. 88,3. 109. 140 . . 188,2. 232. 262. 325; *b.* 94,3. 96,3. 149. 158,3. 200,3. 307,2; —, si 130,2; — *dorâ,* ou bien 46,2,3; — *doarâ* 10*. 47,3. 139,3. 243,3. 267,3 . .; *b.* 31. 158,2. 159; — —, ou-ou (aut-aut) 69,3. 123,2. 126,2 . . 364,2 . .; *b.* 6,2. 39 . . 52,2.

ață, *mr.* av. ici *b.* 280,3. 281,2.

aud, v. auz.

auo, (genit. aoieĭ) raisin, grappe 15, 2. 36; *aud, mr. b.* 269.

aur, sm. or, 12,2. 44,2. 53,2. 60. 75,2. 96,2. 106. 154,2. 178,2. 367,3; *b.* 5,3. 32 . . 91,3. 148 . . 210,3; *în* —, en or *b.* 177; **-it,** aj. doré, d'or *b.* 177,3. 328,2.

Aústria, sf. Nl. Autriche *b.* 205,3.

aústru, sm. vent du Midi, auster 249,2. 357; *b.* 159.

aúş, sm. *mr.* vieillard *b.* 269,2. 271 . . 272 . .

aúz, (iĭ) va. 3. entendre, ouïr 9*. 10,2. 14,3. 17,3. 19,3. 21. 48. 64,2. 83,2. 113,2. 129,2. 131,2. 134. 156 . . 270. 281,2. 316; *b.* 32,2. 93,2. 143, 2. 167,3. 201,3. 260,2; —, *(ăĭ) b.* 55, 3. 61. 171,2. 199,1,3. 200. 262,2,3. 263; *aud,* id. v. gram; *auḑ,* (iĭ) 2*,2, 3 . . 3*. 6*. 66,2. 79,2. 105,3. 107,3. 109. 147,3. 174,3. 192,2. 233. 247. 306, 2. 296,3. 363,3. 365,2. 366,3; *b.* 12,2; **aúz,** sn. ouïe, bruit 100; *b.* 64,2. 74,3. 90. 124,3. 202. 366,2; *auḑ,* 368,2; **-ire,** sf. id. 225,2. 335. 338,3; *b.* 72; *auḑĭt,* aj. écouté 54; **auzit,** -e, ouïe; *b.* 360,2; *avd,* (avzii) *mr.* va. 3; *b.* 264,2,3. 266. 272. 276,2.

Avacom, sm. Np. (Habakuk) 224.

avalma, av. dêv—, tout ensemble 346,2.

avára, aj. f. *istr.* avare. *b.* 283,3.

avd, v. *mr.* v. dcr. auz.

avegliat, aj. *mr.* à l'abri, abrité *b.* 270,2; **-liare,** va. 1. *mr.* guetter *b.* 270 (v. dcr. veghiere).

Ável, sm. Np. 63,3. 65. 342; *b.* 60,3. 63,2.

Avemeleh, sm. Np. 147—149. *Avi-,* 254—256 . .

Avenérĭu, sm. Np. *b.* 76,3; *-nir,* 130.

avére, sf. (rĭ) avoir, fortune, bien, richesse 304,2; *b.* 11. 96. 117,3. 219,3. 358,3; *avê-* 33,2. 44,2. 94,3. 143,3. 144,2. 206. 305; *b.* 88. 208. 220 . .; *avearea* 212.

Avesalómŭ, sm. Np. 10. 105,3; *Avi-, b.* 65.

Avestéţa, sf. Np. *b.* 171,2. 172.

avgár, sn. (e) amulet 116,2 . .

Avgúst, sm. Np. et mois Auguste 204; *b.* 27,1,2. 61,3. 86; **-tinŭ,** sm. Np. 341,3. 363,3; *b.* 11,3.

avhítă, sf. *mr.* vigne, cep de vigne *b.* 268,3. 269 (dcr. viţă).

avhoñia, av. *mr.* vite, précipitamment *b.* 271,3; **-isire,** sf. précipitation *b.* 270.

Avial, s. Nl. *b.* 111,2.

Avimeleh, v. Ave-.

avin, (aĭ) va. 1. *mr.* chasser, pourchasser *b.* 270,2. 282; **-are,** sf. chasse *b.* 263,3; **-atŭ,** sm. chasse *b.* 269 (dcr. vânez).

avnanghia, av. *mr.* en face, vis-à-vis *b.* 281.

avmoce, av. *istr.* maintenant *b.* 283.

Avraamŭ, sm. Np. 15*,3 . . 30,3. 37. 65,3. 68. 145,3. 186,2. 237,3. 273, 3. 322; *b.* 65; *-ram,* 45. 65,3. 66,2,3. 67,2,3. 75,3.

avút, aj. riche 198,3. 344,2; —, sm. (urĭ) richesse 344,2; *b.* 128.

avuţie, sf. (iĭ) fortune, richesse, bien 12*,3. 27,3 . . 56,3. 95. 96. 172. 205. 206. 324,2; *b.* 10,2. 40,3. 149. 163; *-iea,* 107. 143,3. 144,2 . . 179,3. 278,3. 325,3; *b.* 188,3; *-iĭa* 44,2; *-iè* 307.

Avva, sm. pater, père *b.* 200,2.

axion, sm. chant d'église (l'axion) 333,2.

axon (ἄξων), axe 323.

az, pr. pers. moi 102,3.

az, av. aujourd'hui *b.* 360 *azĭ, mr.* id. *b.* 269; *azĭ, b.* 364,3. 367,3. 368 . .

azbuche, s. alphabet *b.* 58.

ázimă, sf (e) pain des pâques, sans levain 330—332; —, gâteau *b.* 138.

B (Б).

ba, av. non, oui, négation de ce que précède 31. 62,3. 112,3. 113,2. 288. 305; *b.* 46,3. 47. 94,3. 95 . . 177,2, 255, 3. 261; —, même *b.* 191,2. 225,3; *-şi,* id. *b.* 306,3.

bábă, sf. (e), vieille femme *b.* 307. 333,3. 338. 348—351 . . 362,2,3. 363,3. 364.

Bába Novác, sm. Np. *b.* 302—303.

băcălíe, sf. épicerie *b.* 105,3.

băcán, sm. (ĭ) épicier *b.* 364,2.

bacceván, sm. jardinier *b.* 105,3.

bácĭu, sm. (ĭ) fromager *b.* 258,3.

bacşíş, sn. (urĭ) pour-boire, cadeau *b.* 18,3. 20.

Bad (?), sm. Nl. 45,2.

bădíţă, sm. chéri *b.* 294 . . 295,3; *-ţul,* id. *b.* 321.

báe, sf. (băĭ) bain 351,2; —, mine, (v. baĭa).

báeră, sf. (e) amulet 162,2 . . 291,3; *-rul,* sm. *mr.* cordon *b.* 268,2.

băeţaş, sm. (şĭ) petit garçon *b.* 364; **-ţél,** sm. (eĭ) id. *b.* 247,3. 335—337.

bag, (băgaĭ) va. 1. mettre, placer; fourrer 3*,2. 9*,3. 23. 58,3. 59. 96 . . 148,2. 158,3. 308. 321. 359; *b.* 45,3. 134. 137,3. 141,2 . . 168. 361,3. 362; —, entrer *b.* 224,2; —, faire entrer, 61. 70. 215,3; *b.* 68,2; — *în seamă,* observer, faire attention, se soucier, prendre garde 128,3. 131,2,3. 209,2. 259. 289,2. 300,2; *b.* 89,3. 95. 163,2. 252,3. 293,2; —, *mr.* mettre *b.* 263,3. 268,3; —, changer *b.* 264,3. 266,3; — *tru minte,* avoir l'intention *b.* 267; — *measa,* servir la table *b.* 281,3; — *in ghios,* abattre, renverser *b.* 263,3.

Băgoc, sm. Np. 62.

baĭa, sf. (băĭ) mine 177,2. 178; *b.* 222,3; **băĭáş,** sm. (şĭ) mineur *b.* 223. 227.

băĭat, sm. (ieţĭ) jeune homme *b.* 310, 3.

Baico, sm. Np. 62,2.

băĭéz, (ĭaĭ) va. 1. baigner *b.* 324,3. 325,1,2 . .

báĭu, sm. souci *b.* 293,2.

bajocorese, va. 3. tourmenter *b.* 259, 3. v. batj-.

Balabán, sm. Np. *b.* 293—298.

bălăcenésc, aj. appartenant à la famille Balacean *b.* 205,2.

arsúră, sf. brûlure 243 *b.* 171.

Artaxérx, sm. Np. *b.* 2,3; *-xis* 203,3.

Artavazdŭ, sm. Np. 59,3.

Ártemi, sf. *b.* 91; *-in,* id. *b.* 39,3.

artícŭ, sm. pétition, réclamation 123.

arúc, va. 1. *mr.* v. arunc.

aruchişéz, (şat) va. 1. *mr.* glisser, faire un faux-pas *b.* 268,3.

arŭmăn, sm. (ñi) *mr.* Roumain *b.* 276.

arumélă, sf. engourdissement 222.

arúnc, (aĭ) va. 1. jeter, lancer 8*,3. 7. 17,3. 18. 21,3. 64,2. 66,3. 120. 121,3. 148,2,3. 208,3. 218,2. 224. 249,3. 254,2. 366,3; *b.* 14,2. 40. 52,2. 117,2. 151,2. 180,2. 204,2. 240,3; — *ochiĭ,* lorgner *b.* 160,2; — *cu plumbŭ,* jeter des graines de plomb (sorte d'oracle) 116; *aruînc,* 16*, 3. 5. 85; *arŭc, mr.* id. *b.* 268,1,3 . . 275,2 . .; **-at,** aj. s. jeté 18. 221,2; *b.* 52,2.

arup, va. 2. *mr.* rompre *b.* 279,3 (dcr. rup).

aruşíne, sf. *mr.* honte *b.* 267 (dcr. ruş-).

arvúnă, sf. arrhes 296; **-nesc,** va. 3. arrher *b.* 336.

Asáf, sm. Np. 212,3.

asămăn, (aĭ) va. 2. comparer 128,2; —, vr. égaler, ressembler 155,2,3. 317, 2. 323,2. 348; *b.* 21,3. 82,3. 83. 93. 97. 202,3; **-are,** sf. ressemblance, image 281 . .; *b.* 51. 147,2. 173,2; **-at,** aj. comparé *b.* 209,2; **-mine,** av. aj. pareillement, égal, également *b.* 84,3. 118,2. 220,1,2 (v. asemăn, asemene).

asăn, v. asín; **Asăr,** -rie, v. Asi-.

asáră, av. la nuit passée *b.* 293,2.

Asath = Asaf 364,2.

asbór, (uraĭ) va. 2. *mr.* voler *b.* 264, 2. 281,2; **-ător,** volant *b.* 277,3 (dcr. sbor).

Ascánie, sm. Np. 59.

ascap, va. vn. 1. *mr.* sauver, échapper *b.* 272,3. 276,3; **ascăpare,** sf. fuite, échappée *b.* 270. 280,2 (dcr. sc-).

Asclipiĭ, sm. Np. Asclépias 85,3.

ascult, (aĭ) va. 1. écouter, entendre, obéir 2*,2. 3*,2. 5*,3. 15*,3. 4. 8. 19. 31 . . 42,2. 51. 59,2. 83. 95,2. 128,3. 131. 140,2. 147. 178. 188,2. 254,2. 283, 3. 327,3. 328,2 . .; *b.* 12,2. 29. 75,3. 114,3 . . 132. 135,2. 188,2. 215,2; **-are,** sf. obéissance, soumission 145,2. 208, 3. 279,3. 298. 319,2. 329,2; *b.* 155; **-ător,** s. aj. auditeur; soumis 24,3. 145. 265,3. 291. 292. 308,2. 346,3; *b.* 20,2. 179,2. 254,3. 348,2; *ascut, istr. b.* 285.

ascund, (nseĭ, -ns) va. 2. cacher 8*. 12,3. 29 . . 79,2. 80,2. 95. 112 . . 134. 154,2. 158,2. 166,3. 222,2. 241,3. 247,3. 279,3. 305. 351,2. 360,2; *b.* 5,2. 11,2. 41. 158 . . 227,2. 255,3; *ti — deare, mr.* pour cacher; *b.* 270; **ascuns,** aj. caché, dérobé 17,3. 98. 158,2. 243,2. 331. 358; *b.* 40,2 . . 61. 105,2; —, sm. secret; lieu secret, mystère 14*,2. 100,3. 137. 247,3. 297,2; *b.* 218,2; *ascunsă,* sf. (se) mystère, cachette dissimulée 12,2. 13. 17,2. 154,3. 179,2; *b.* 208,2; —, provision 247,2; *în-, într* —, av. secrètement, furtivement, à la dérobée 8*. 364, 3; *b.* 80. 139,3. 245,2; *prin* —, id. *b.* 256.

ascút, (ţiĭ) va. 3. aiguiser, repasser 16,2; *b.* 13,2. 247. 253,3; ascuţind cornul, à la corne pointue *b.* 88,3; **-ţire,** sf. sagacité *b.* 118,2; **-ţit,** aj. pointu, aiguisé, tranchant 350,3; *b.* 14. 64,2. 98,3. 145,3; —, sagace, ingénieux 143, 3; *b.* 13 . .; *-ul sabieĭ,* sm. le tranchant de l'épée.

ascut, *istr.* v. ascult.

asemăn, (aĭ) va. vr. 1. ressembler; être semblable, comparer 68, 3; *b.* 70,3. 71. 150,2. 165,2. 209,2 . . 250,3; *-men* 341. *b.* 185,3; *-măr* 54; **-are,** sf. ressemblance, similitude, image 330; *b.* 52, 2. 53. 100,2. 106,3. 129,2. 157,2 . . **asemene,** aj. av. semblable, analogue, pareillement, également, du même *b.* 160,2. 256; *-enĕ,* id. *b.* 79,2. 93,2. 246; *asêmene* 66. 159,2. 163,2. 260,2,3; *-nê* 48,3. 185,2; *b.* 21,2. 22. 51. 107,2. 202,3; *asêmeane,* similis 366,3; *de aseamenea,* av. même 268,2; *aseminĕ* 362, 3; *b.* 50; *-ne, b.* 196,2. 180; *asĕ-,* 35 (v. asămăn).

asfel, av. ainsi, de la sorte *b.* 361,3 (= ast-fel).

asfinţesc, vn. 3. coucher (soleil) *b.* 301,3. 335 2.

Asía, sf. Nl. Asie 307,3. 308,2; *b.* 12,3; *-iea,* 7*. 153,3. 284; *b.* 50 . .; *-iĭa* 204.

asin, sm. (ĭ) âne 33. 36. 63,3. 65,3. 136,3; *asăn, b.* 63,3. 64; *istr. asir b.* 286,2; **-ă,** sf. 36. 232,3. 233 . .

Asir, sm. Np. 36,2. *Asăr,* id. *b.* 71, 2; *-iĭe,* sf. Nl. Assyrie *b.* 61,3.

aslám, sn. (urĭ) usure 46,3; —, fraude 366,2. 367,3.

aslán, sm. *mr.* lion *b.* 270,2. 269—273 . .

aspărĭát, aj. *mr.* épouvanté *b.* 270; —, vr. 1. *mr.* s'épouvanter, s'effrayer *b.* 267. 269,2 (dcr. sperĭu).

aspídă, sf. aspic, ceraste 16,2. 36,2. 60. 165,3. 166,2. 168,2 . . 171. 286,2; *b.* 364.

asplimsésc, vr. 3. *mr.* s'enrager *b.* 271,3; **-síre,** sf. furie *b.* 269,3. 270,2.

aspru, sm. (ri) monnaie 87.

aspru, aj. sévère, aspre 253; *b.* 194, 3. 203,2; **-ríme,** sf. sévérité *b.* 349; **-ríre,** id. *b.* 155,2.

aspúm, va. 1. écumer 12*. 49,3.

ăst, asta, ăşti, aste, pr. dém. celui-ci etc. *b.* 251. 255,3. 260,2. 261. 315,3. 323,3. 355,2 . .3. 360,3. 362,2. 366,3 . . (v. acest).

astâllĭu, va. 1. *mr.* couper *b.* 269,3. 270,2; **-iare,** sf. coupe *b.* 269,3 (dcr. taĭu).

astâmpăr, va. 1. calmer *b.* 83,3; **-are,** sf. repos *b.* 368,3.

astáre, *mr.* pr. indef. tel *b.* 270 (dcr. atare).

ástăzi, av. aujourd'hui 8*,3. 9. 23. 30,2. 39. 41,3. 71,3. 83 . . 111,3. 153, 3. 223,2. 362,3; *b.* 51,2. 170; *-ăz,* 205, 2; *b.* 119; *-ăţĭ* 2*,2. 55,2. 179,2 . . 327; *-âţĭ* 2*. 105,3. 197,2. 232; *-ăţ* 255,2,3; *astez, istr. b.* 283,1,3; *-ze, istr. b.* 284,3. 285,3.

ást-fel, av. de la sorte, ainsi *b.* 256,2 (v. asfel).

astronóm, sm. (ĭ) astronome 201. 322,3.

astrúc, (aĭ) va. 1. enterrer, ensevelir 259,3. 319,3; **-áre,** sf. enterrement *b.* 201,3.

astúp, (aĭ) va. 1. boucher 171. 244, 3. 275,2; *b.* 21. 93,2; —, clore *b.* 95. 372,3; **-at,** aj. bouché 79,2.

asúpra, prép. sur 67,2. 70. 106. 132, 2. 148,2. 215,2 . . 330,2; *b* 17,2. 23. 110,3. 138,2. 153,2. 363,2,3; —, contre 213,3. 266. 283. 351,3. 357,3; *b.* 76,3. 90,2. 180,3. 189,3. 238; —, vers *b.* 61,3; — *de,* sur 54,2; — *de acêâ,* outre cela 4; *cu* —, abondant, riche *b.* 64; *mai cu* —, plus fortement 305; *de* —, dessus 172,2,3 . .; *b.* 43,3. 144,3; *di* —, id. *b.* 60,3 . . 123,2; *d'* —, *b.* 362,2; pe de —, par dessus, à la surface *b.* 19,3. 199,2; *asupre, b.* 185,3.

asupreală, sf. (ële) oppression, violence 97,3. 119. 285,2; *b.* 25; **-résc,** va. 3. oppresser, violenter 106,2; **-rícĭunê,** sf. oppression 29,3; **-rít,** aj. opprimé 38,2. 53. 87; *b.* 243; **rítór,** sm. oppresseur *b.* 250,2.

asurzésc, va. 3. devenir sourd 184,3.

asvărl, va. 3. lancer, jeter *b.* 296. 309. 327,3; *-lesc,* id. *b.* 331,3.

aşá, av. ainsi, comme ça, vraiment 6*,3. 8*,3. 14*. 1. 3. 5. 6. 9. 17,2 etc.; *aşă, b.* 181,2 . .; *aşai* 179,2; *aşea* 52,2. 63,3 . . 105. 107,3; *aşê* 46,3. 52. 285, 2,3. 362,2; *b.* 156,2. 208,1,3 . . 229. 232; *aşè* 136,2,3. 141,2. 217,3. 218,2. 220,2. 363,2; *b.* 82,3. 84,2 . . 114,2. 118,1,2. 133,2. 134. 138. 160. 199 . . 200,2. 292,2; *aşi, mr. b.* 263,2,3. 264, 2,3 . . 269,2. 272 . .; *aşiţe, mr.* id. 281,3.

aşăjdire, v. aşij-.

aşăz, v. aşez.

áşchie, sf. (ĭĭ) cale, esquille 24.

aşchitĭu, sm. *mr.* anachorète *b.* 268—269 . .

aşéz, (aĭ) va. 1. arranger, placer; mettre en ordre 70,3. 236,3; *b.* 43,2. 170. 331,1,2; *aşeḑ b.* 9; *aşăz,* 261. 343,3; *b.* 43. 124,3. 221,2; *aşăḑ* 146. 148; —, vr. s'installer, se ranger, s'établir 73,2. 143,3. 323,2. *b.* 1,2 . .; **-ământ,** sn. (urĭ) institution, règlement 217. 221. 222; — *cel nou,* le nouveau Testament *b.* 108; *aşăză-; b.* 219. 220, 2; **-áre,** sf. position 339,2; —, paix 10*, 2; **-at,** aj. arrangé *b.* 169, 3; situé, *b.* 339; *aşă-, b.* 357.

áşĭ! interjct. jamais de la vie! *b.* 260,2.

aşíjdere, conj. aussi, de même 45,3. 47,2 . . 51,3. 78,2. 116,2 . . 218; *b.* 221,3. 353; *-rê* 9*,2. 13*. 15*,2. 19,3. 23. 26. 31. 90. 91. 99. 145,3 . . 291,2. 311,3. 344. 346,2; *b.* 31. 50,1,2. 108, 2. 109,2; *-rea* 153,2,3. 157,2. 324; *-deare, b.* 9,1,2; *-dearea, b.* 13; *-dire* 296,2. 300,3; *-dirê* 335,3; *b.* 219,3; *aşişdere* 43. 63. 220; *aşăj-, b.* 181,2; *-dire* 103.

aşiţe, av. *mr.* ainsi *b.* 281,3 (v. aşa).

aştépt, (a) va. 1. attendre; espérer 6*,3. 12*,2. 14,3. 20 . . 32,3. 36,2. 67,2. 73. 95,3. 96. 133,2. 138. 205,2.

băláe, aj. f. blonde, blanche *b.* 349,2.

Bălan, sm. Np. 91,3.

balamuțésc, vn. 3. radoter 163,2.

bălăríe, sf. (ĭi) mauvaise herbe, ivraie *b.* 367,3. 368 . .

Balaș, sm. Np. *b.* 245.

bălăur, sm. (ĭ) dragon 228,2. 286,2; *b.* 91,2. 130,2. 237,3. 322.3. 351. 353,2; *ba-, b.* 371.2.

balercúță, sf. petit baril *b.* 318,2.

Bălgrad, v. Bel-.

balieméz, sn. (urĭ) gros canon *b.* 19,2.

báligă, sf. fiente *b.* 337,2.

báltă, sf. (bălțĭ) marais, lac, étang 291,3. 359,3. 360,2; *b.* 238,3. 335,3. 338,3.

băltác, sn. (ce) hallebarde, hache d'armes *b.* 326; *-tag,* id. *b.* 306 . .

balvanioș, sm. idole 177 . .

ban, sm. Ban *b.* 206.

ban, sm. (ĭ) denier, centime; monnaie, argent 46.3. 74. 87. 95,2,3 . . 107. 126, 3 . . 144,2. 208 . . 218,2. 295,3. 337; *b.* 6,2. 10,2. 24,3. 34,2. 128,3. 194,3. 224,2 . . 374,2; *-ĭ bunĭ,* argent bon, vrai 91,3; *-ĭ gata,* argent comptant 38,3. 134,2. 135,2,3; *-ĭ bătuțĭ,* argent monnayé (v. bat).

bana, sf. *mr.* vie *b.* 264. 267,1,2. 273,2.

bănat, sm. réprimande *b.* 10.

Banco, sm. Np. 208.

bănește, av. *-ti,* en argent comptant *b.* 221,2.

bănez, (aĭ) vn. 1. *mr.* vivre *b.* 266,2. 279,2. 281,3.

bănișór, sm (ĭ) petite monnaie, argent *b.* 225,2. 337,3.

Banovți, sm. Np. 171,2.

bănuésc, (ĭi) va. 3. soupçonner, douter *b.* 257; **-ueálă,** sf. soupçon 159,2; *-ĭálă,* id. *b.* 256,3.

Barŭ, sm. Nl. 201,2.

barâ, sf. *mr.* marais *b.* 264.

Barac, sm. Np. *b.* 172,3. 235,3.

bárbă, sf. (bărbĭ) barbe 66. 272,3; *b.* 11,3. 98. 118,3. 169.

barbár, aj. barbare *b.* 250,2; **-íe,** sf. barbarie *b.* 184.

bârbát, sm. (țĭ) homme; époux, mari 9,3.* 11. 13. 27,2. 35. 46 . . 52,3. 64. 77,3. 108,2 . . 164. 224,2. 306,3 . . 362; *b.* 137,2; *bărŭ-,* id. 1. 45,3; —, aj. s. vaillant, vigoureux 61,2. 267; *brbat,* **-â** 312,3. 313,2,3; **-ătésc,** aj. énergique, courageux, viril; masculin 20,2. 169,3. 245,3. 309. 276,3; *b.* 36, 2. 52,2. 110,3. 129,2. 247,3; **-ățél,** sm. petit mari *b.* 345,2. 362; **-ăție,** sf. (ĭi) virilité, énergie, vigueur, courage, valeur 192,2. 291,2; *b* 50,2. 150. 196. 197,3. 204,3. 244,3; *-ĭĭ,* sgl. id. *b.* 179,3.

barbér, *mr. b.* 266,3 (dcr. bărbiear).

bărbíe, sf. menton, barbe *b.* 88,3. 118,3; **-ieárĭul,** *-ĭĭá-,* sm. barbier 342, 2,3; **-ierie,** sf. boutique de barbier *b.* 105.

bărfáș, sm. (ĭ) bavardeur; *b.* 248,2; **-êlă,** sf. (le) bavardage, radotage 85,2. 163,2; **-ése,** (ĭi) vn. 3. blaguer, bavarder 163,2 . .; *b.* 250. 251,1,2.

bărgău, sm. bourgeois *b.* 309,2.

Bârlád, sm. Nl. 71,2; —, rivière 72,3. 191,3; **-lădênu,** sm. Np 173,2.

bărlóg, sn. (oáge) repaire de bêtes fauves 247,3.

báros, sm. marteau de forge *b.* 335,2.

Bărsa, sf. Nl. *Bră-* 33,2; **-an,** sm. Np. 91,3.

Bart, sm. Np. *b.* 190.

băsăduésc, vn. 3. parler, converser 7*,2.

Basarab, sm. Np. 98,2. 110. 159. 279. 332,3. 336,3. 347,2; *-a* 340; *Băsărab* 260. 347,2; **-ie,** sf. Nl. *b.* 219, 2 . .; **Băsărăbeștiĭ,** la famille de Bassarab 171. 189,3. 260,2.

bâsău, sm. rancune 5.

basériche, istr. sf. église *b.* 283,2; *băsêrecă* 6*,3. 7* (v. beserecă, bis-).

basm, sn. (e) conte, fable *b.* 353,3; —, (urĭ) *b.* 315,3.

básnă, sf. (e) conte, fable 69,2. 198. 360.1,2. 363; *b.* 1,3. 248,2.

básnáș, sm. (ĭ) farceur, railleur *b.* 248,3; **-nuitór,** sm. (ĭ) fabuliste, conteur 359,3. 360.

baș, aj. — *fir,* fil d'or pur *b.* 331,3.

báșa, sm. (șĭ) pacha *b.* 303,2.

Bașotă, sm. Np. 75,3.

bășícă, sf. (cĭ) vessie; pustule *b.* 118,3 (v. be-).

Bășiniști, sm. Nl. 87,1,2.

bat, (bătuĭ) va. 2. battre, frapper; vaincre, heurter; toucher 3*,3. 4*. 4. 7. 9. 59. 71,3. 121,3. 169,3. 180. 199,2. 306. 320,3. 351,3. 352,2 . .; *b.* 37 . . 51,2. 105,2. 110. 132,2,3. 177,2. 240,3. 301, 2; *istr. b.* 285,3; — *răzbóiu,* lutter,

livrer bataille 102. 251,3. 292,3; *b.* 82, 3; — *cu arepile,* remuer les ailes 58,3; — *în tipariu,* imprimer 290,3; — *ţărușĭ,* piloter; *b.* 241,3; — *ţărĭ,* parcourrir; *b.* 310,3; — *tunu,* bombarder *b.* 18; v. imp. *bate vântu,* souffler 224,3. 225; *b.* 229; —, vr. lutter, combattre 191,2; *b.* 19,2,3. 33. 35,2. 115. 132,3. 133; — *ca un peşte,* frétiller *b.* 117,2; — *geana,* palpiter *b.* 348; *a şĭ -e joc,* se moquer 272,3; *b.* 92; — *ğĭuc* 1*,3.

bat, v. beat.

bâtă, sf. (e) gourdin, bâton *b.* 355, 3. 356.

bătáe, sf. (ăĭ) volée, coups 4. 81,3. 121,3. 212; *b.* 172,2. 356,2 . .; —, plaie 286,2; —, guerre, combat *b.* 237,1,2; — *de joc,* persifflage *b.* 352; — *vântuluĭ,* souffle 225; *-áĭe, b.* 159. 160. 256,3. 259,3.

bătălíe, sf. (iĭ) bataille, combat *b.* 132,3. 367; *-liĭe, b.* 260.

Batărŭ, sm. Np. Bathori 37,3. 43.

bátăr, av. quoique *b.* 226; —, du moins *b.* 307,3.

bătârnu, -nă s. aj. *mr.* vieux, vieillard *b.* 269. 274 (dcr. bătrân).

bătătúră, sf. trame *b.* 261,3; —, cour *b.* 259.

bátere de joc sf. dérision *b.* 358,2.

Bátie, sm. Np. 360—363 . .

bătíe, sm. *mr.* guerre *b.* 280,3.

batjócură, sf. (re) dérision, outrage *b.* 69,2. 214,2; *de* —, ridicule 291,3; *-ţĭo-* id. 303 . .; **-jocurésc** (riĭ) va. 3. outrager, persiffler, se moquer 205. 283; *b.* 347,3; *-ğo-* 182,2. 245. 272,3 . .; **-ğocuríe,** sf. raillerie 205; *-jocurít,* aj. persiflé 88,2; **-ğocoritór,** sm. (i) railleur 265,3; *bătjocuritor,* id. 12*,2.

bătrân, aj. s. vieil, vieux, ancien, vieillard, chef 38,2. 60. 74. 87,2. 93, 1.2. 153,3. 164. 174. 177,3. 201. 264. 306,3; *b.* 27,2. 52,2; *-ân,* 15. 16. 20, 3. 243,3. 255,3 . . 264. 265,3. 305, 2 . . 329,3. 361,2; *b.* 204. 214,2 . .3 . . 250,2; —, sénateur 310,2; *din -nĭ,* de toute antiquité 252; *bătrânru* 4*,3; *bătrâni,* pl. 2*,3. 6*; *(mr. bătârnu, istr. beter).*

bătrânéţă, sf. (éţeţă) vieillesse *b.* 63, 2. 66,3. 111. 373,2; *-ânéţe,* pl. 133,3. 179,3. 180,2.3; *-âneţe, b.* 354,1.2; *-ânéţe* 292; *b.* 155,2. 214,2.

bătút, aj. talerĭ -t, -ţĭ, (écus) monnayés 38,3. 45.

băţ, sn. bâton *b.* 121. 370,2. 372,2.

baţagónie, sf. (iĭ) monstre *b.* 261.

băutórĭu, sm. buveur 294; *beu-* 285, 3 . .; **-túră,** sf. (ĭ) boisson 167,2; *b.* 34. 94,3. 321,3; —, breuvage *b.* 315,3; *beu-, b.* 185,3. 289,2.

băznesc, va. 3. conter des fables *b.* 261,3 (v. basnă).

bdénie, sf. office nocturne 225,3.

beat, aj. ivre. *bêt* 61,3; *b.* 217,3; *bet* 217,3; *bat, b.* 243.

beáu (băúĭ), vn. 2. boire 15,2. 23. 52. 66. 68. 91. 100. 171,3. 271,2. 282. 294, 3. 351,3; *b.* 7,3. 81,3. 98,3. 189,3. 255, 2. 312; *beu, b.* 319,2 . . 3 . .; *istr. b.* 285,2. 286,3.

becísnic, s. (ĭ) misérable 294,2; **-íe,** sf. lâcheté, misère 116,3; *b.* 368,2; *-izn-* 354; *beşĭnişie,* lâcheté *b.* 263.

Béčŭ, sm. Nl. Vienne *b.* 99.

béĭ, sm. bey *b.* 113,2. 114; **-lăc,** sn. palais princier *b.* 115; *-lic, b.* 113,2; **-zadea,** sm. (ele) prince *b.* 76,2. 126,3; *bezăde, b.* 103,2; *bezedea, b.* 102,2.

bejănár, sm. (ĭ) réfugié *b.* 245,3.

Beldiman, sm. Np. *b.* 242,2.

beleá, sf. (ele) embarras, malheur *b.* 323. 375,3.

belésc, (iĭ) va. 3. écorcher 321.

Belgrad, sm. Nl. Alba Julia (en Transylvanie) 124,2. 125. 152. 217. 284, 2. 333,3; *Băl-* 176,3.

belít, aj. *ochiĭ -ţĭ,* yeux écarquillés *b.* 333,3.

beluşél, aj. joli (néologisme) *b.* 327,2.

Bélzu, sm. Nl. 191.

benchetuésc, vn. 3. banqueter *b.* 342.

beni, av. *istr.* bien *b.* 284 (v. bine).

Bertóld, sm. Np. *b.* 118. 119 . .; **-ino,** Np. *b.* 168,2; **-o,** Np. *b.* 168—170 . .

berbéc, -ce, sm. (ĭ) bélier 15,2; *b.* 164,3. 175. 258,2. 282; **-el,** dimint. (ceĭ) *b.* 329.

berču, sm. crieur, héraut *b.* 133,2 . .

bére, sf. l'action be boire 61,2; —, bière *b.* 292,2.

berlánt, sm. brillant (diamant) *b.* 324,2.

besĕrecă, sf. (cĭ) église, temple 3*, 2. 6*,2. 7. 9. 11. 24,3. 25,2.3 . . 33,2. 41,2. 44,2. 47. 60 . . 61 . . 98. 107. 114. 129,2. 148,2. 156 . . 176. 224,2. 271,

3. 286,3. 308,2 . . 320; *b.* 78,3; *-ricĕ* 78. 121 . . 131. 163,3. 189. 193 . . 280, 2. 317,2. 328,2.3. 358,3; *b.* 14,3. 23. 28. 29,2.3. 56,2. 156,2; *besérecа* 25,2. 124,2. 220. 314,3; *beserică* 217,1-3 . . 218,2. 219. 363,3; *b.* 33,2.3. 110,3 . .; *besearică* 208,3. 209 . . 240. 247,3. 254, 2.3 . . 257,3 . . 264; *b.* 9 . .; *besâricâ* 257, 2; **besêricésc,** aj. ecclésiastique 344, 3; *beserecésc, -časca,* aj. d'église, réligieux 260,3; *-ri-* 345. 348; *b.* 27,3. *besearêcésti,* pl. *b.* 9 (v. băs-, bisă-).

bésnic, s. aj. noir comme du jais (cheval) *b.* 294,3. 296,2.

beşică, sf. (cĭ) pustule *b.* 341,1.2. 3 . . 343,1-3 . .; **-cát,** aj. enflé *b.* 341,3.

beşisnişíe, v. becisnic.

beşlêgĭĭ, sm. pl. commandants *b.* 127.

bêt, v. beat.

betêg, aj. infirme, malade 25,3. 122,3.

betér, -a, aj. *istr.* vieux *b.* 285,1.3 (dcr. bătrân).

beteşúg, sn. (urĭ) infirmité 26.

Betfaghiea, sf. Nl. 232,3.

beţăe, sf. v. -ţie; -ţăv, v. -ţiv.

beţíe, sf. ivresse, ébrieté 30 . . 54,3. 271,3. 285; *b.* 292,2. 374; *-ţâe,* 256,2; **-ţív,** s. aj. ivrogne 46,2. 88,3. 291; *b.* 12,2. 39,3. 323,3; *-ţâv, b.* 359.

beutórĭu, v. băutor.

bev, v. biv.

bezădè, v. bei-.

bezúnă, sf. gouffre, enfer *b.* 172,2.

biblie, sf. la Bible 221,2 . . 270,3. 279. 290. 348,2; *b.* 71. 155,3 . . 157,3; *blibie, b.* 62,3.

bibór, sm. voile (de pourpre) *b.* 177,3.

bícĭu, sn. fouet *b.* 14,2. 80,3. 171,3. 294,3. 338; **-úţ,** sn. dim. *b.* 294,3.

bidivíu, sm. cheval arabe 61,2.

Bielschii, sm. Np. 70,2. 143.

bĭelşúg, sn. abondance *b.* 96,3 (v. biu-).

bĭet, aj. pauvre, infortuné 212; *b.* 25,3. 28,2. 287,3. 349,2.3. 362,2.

Bilăeştĭ, sm. Nl. 43,3.

bine, av. bien 9*. 19,2. 31,2. 34,1. 2 . . 45,3. 46. 79,2 . . 108,2; *b.* 5,2. 6 . . 7 . . 123,2; *bĭînre* 3*,3; —, sm. bien, bonté, bonheur 25. 27,2.3. 28,2 . . 51. 77. 106. 110,3 . . 111. 132. 141,3. 324. 341 . .; *b.* 14. 103,2. 162,3. 233. 293,2; *-nê,* id. 141,3; *bĭînrele,* id.; *bini,* av. 191; *b.* 114,3; *-ñie, b.* 262,2. 263; **binişór,** av. assez bien; avec précaution *b.* 44,2. 308,3; *cu binişorul,* tout doucement *b.* 313,3. *(mr. ghĭine) istr. bire,* s. *b.* 283,3. 284; **bine-cuvântez** (aĭ) va. 1. bénir 81; *b.* 111; — **cuvântáre,** sf. bénédiction *b.* 212,3; **binevoésc,** va. 3. bien vouloir, daigner *b.* 156. 186.

bintătuesc, va. 3. punir 219,3. 220 . .; **-uĭală,** sf. punition 219,3.

bir, sn. (urĭ) tribut, impôt *b.* 25. 34, 2. 150,3. 210,2 . . 221,1.2. 227,2.3; **-ari,** sm. percepteur 74.

birău, sm. propriétaire *b.* 223,3.

bire, s. *istr.* v. bine.

biruésc, (iĭ) va. 3. vaincre, maîtriser, assujetir, triompher 14*,3. 6. 35. 45,3 . . 58,3. 64. 66,2. 71. 72. 81,3. 85,2. 100. 132. 142,3. 182,3. 193. 251,2.3. 318,3. 364,3. 365; *b.* 7,3. 35,2. 62,2. 89,3. 91. 110; **-uínţă,** sf. (ţe) victoire 192,2. 224. 228,3. 251,3. 361,2; *b.* 70,2. 196,2. 197,2.3; *în* —, pour toujours 233,3; **-ire,** sf. l'action de vaincre, victoire 182,3. 233,3; **-itor,** *-rĭu,* s. aj. vainqueur, maître; victorieux 83. 110. 118, 3. 138. 168,2. 192. 279; *b.* 91. 180. 197.

bisărică, sf. (cĭ) église, temple *b.* 55,3. 56,1-3 . . 64,1.2. 80,2. 219,3; *-sêrecă* 89,3. 91 . . 311,2. 334,2.3. 335; *-sêrică,* 83,3. 84,2. 85,3. 87,3. 297 . . 299,2.3. 333; *b.* 30,3. 41,1.2 . . 80,2. 169,2. 191,2. 210; *-sericĕ* 72,1.3. 73. 168. 172,2 . .; *b.* 73,2. 82 . . 135,2; **bisericúţă,** sf. dim. petite église *b.* 32,3 (v. băse-, bese-).

Bistriţă, sf. Nl. 177,2. 178; —, rivière 177,2.

bítie, sf. Genèse, le premier livre du Pentateuque 37,3. 264,3. 266,2; *bytie* 275,2 . . 276,2 . .

bitisésc, va. 3. *mr.* finir *b.* 277,3.

bíu, sm. abondance; *să vor de* — *vărsa,* regorgeront 264,2; **-şúg,** sn. id. 268,3 (v. bielş-).

biv, av. ex 75,3. 102,3; *b.* 126,1.2; *bev* 134,3; *byv* 76,2. 79,3. 119,2.

bizuit, av. certes, sans doute 136,3.

blâdnica, sf. l'impudique 241,2.

blagocestív, s. aj. pieux, religieux 94. 159. 251,2. 320. 321,2. 322; *b.* 60.

blagoród, aj. noble 345; **-ródnic** 279,2.

blagoslovénie, sf. (iĭ) bénédiction, consécration 10,2. 36,3 . . 84,3. 98,2. 157,2. 263,3. 346,3; *b.* 7,2. 28,2. 135. 155; **-vesc** (viĭ) va. 3. bénir, consacrer

7. 11. 23,3. 28 . . 34,3. 37,3. 42,3. 65, 3. 66. 232,2. 262. 292,2. 313,2.3. 367, 3; *b.* 57. 136,3; **-it,** s. aj. béni, fortuné 9*,1,3. 18,2. 19,3. 105,3. 255,2 . . 311; **blagovecne,** piété, mémoire 44,2; **-veştésc,** va. 3. annoncer *b.* 70,2; **-veşteníĭ,** sf. annonciation 218,3.

blagovónie, sf. bonne odeur, parfum 158,2.

blaîndêţe, v. blând.

blăînzie, v. blânzie.

Blaj, sm. Nl. *b.* 155,3. 156,3.

blajín, aj. affable *b.* 349,3.

blăm, vn. 1. irreg. allez! va! 351,2; *blămaţĭ,* allons! 136,3. 137,3; *blemaţi* 187,1.2; *blaţĭ,* allons! 187,2.

blănă, sf. (ănĭ) planche *b.* 370,3.

blând (nzĭ), aj. doux, affable, modéré, débonnaire 47. 149,3 . . 232,3; *b.* 3,2. 87. 168,3. 173,2. 252. 254; **blândéţă,** sf. (ţe) affabilité, clémence, douceur, indulgence 313,3; *b.* 65. 135, 2. 350,3; *-êţe,* pl. id. 10*,2. 198,3. 285, 2. 337. 340,3 . .; *-deaţe* 140,3; *blăîndêţe* 6*,3; **blândişor,** aj. doucereux *b.* 362; **blânzia,** sf. affabilité 10*,2; *blăîn-* 112.

blăstâm (aĭ), va. 1. maudire, anathématiser; blasphémer 9. 64,2. 79,3. 183,3. 271,3; *b.* 70,2. 98,3. 106,2. 135. 211. 266,2; *blăstem* 9*. 10*. 6. 9. 19,3. 56,2. 98,3. 113,3; *b.* 305 . . 321; —, vr. jurer 4*,3; *blestem* 313,2; *b.* 98,3; 111, 3; **blăstâm,** sn. malédiction; blasphémie; anathème *b.* 25,2. 103,3; *blăstem* (e) 10*. 13*. 102,2. 113,2.3. 364,3; — (urĭ) *b.* 194,2. 212,3; *blestem* 284,2; *b.* 111. 322,2; **blăstâmát,** aj. s. maudit 272; *blăstemat* 18,3. 35,3. 102,2. 113,3; *b.* 194,2; *blestemat* 351,2; *b.* 131,2. 176, 3 . . 255,3; —, *mr.* impertinent; *b.* 267; **blăstâmăţie,** sf. infamie 359,3.

blehotésc, vn. 3. aboyer *b.* 329,2.

blesm, aj. s. stupide *b.* 302,2.

blestem, v. blăstâm.

blíbie, v. biblie.

blíd, sn. (e) plat, écuelle 331,3; *b.* 69,3. 370,2.3.

blojitúră, sf. (ĭ) diffamation 359,3.

blosticăesc, vn. 3. errer, s'égarer 366,2.

boa, Np. (?) 44,3.

boácet, sn. (e) lamentation 263,3; *bocet, b.* 344.

boálă, sf. (e) maladie 26. 44. 64,1. 2 . . 97,3. 133,3. 137,3. 164. 187. 194,2. 206,3. 211,2. 248,2 . . 350; *b.* 6,3. 66,3. 72,2. 134. 246,2.

boáre, sf. borée; souffle léger *b.* 174, 3 . . 177,2.

boáţe, sf. *mr.* voix *b.* 264,3 . . 272,3. 281,2 (dcr. voace).

bób, sn. fève 356,2; *b.* 27; —, grain *b.* 98.

Bobei, sm. Np. 151,2.

bobonaşág, sn. (urĭ) magie 218.

bobotêzâ, sf. épiphanie 161.

Bobŭ, sm. Np. *b.* 156.

bocésc, (ĭĭ) va. 3. lamenter, pleurer 258,2 (v. boacet).

bodesc, vr. 3. *istr.* se cacher *b.* 383.

boḑ, v. boz.

boeárĭu, sm. (rĭ) boyard, noble, seigneur 1*,3. 67 . . 70,3. 98,3. 198,3 . . 265,3. 266,2. 328,3. 341,2 . .3. 355. 362,3; *boer* 134,3. 169,2. 170. 198,3 . . 199,2. 300,2 . .; *b.* 97,3. 98,3. 142,3; *boĭer, (ĭarĭ)* 61,3. 75,3. 81. 110. 114,3. 136. 155. 235,2.3 . . 334,3; *b.* 33,2. 71,2; —, *(ĭerĭ)* 72,2; **boerésc,** va. 3. anoblir 198,3. 199; **boerésc,** aj. seigneurial 70; **boearíe,** sf. (ĭĭ) noblesse; titre, dignité de boyard 193; *boerie* 60. 198,3. 199, 1.2 . . 293,2; *boĭerie* 34, 3. 75,2. 105,3; **boeríme,** sf. noblesse 213, 2; *boĭer-, b.* 25; *boerimea* (ê) les nobles 189,3. 332,3. 333,2. 358,2; *b.* 169,3. 206; *-imè,* id. *b.* 113; **boerín,** sm. boyard 44,2. 198,2; *boĭarin* 59,3. 61,2 . . 75,3; **boerináş,** sm. (ĭ) petit boyard, hobereau *b.* 219—222 . .; *boĭer-, b.* 32,3; *boĭernaş, b.* 326,2; *boirinaş, b.* 114,3; **boĭarski,** aj. de boyard 173,3.

bog, sm. (slav.) Dieu 63,2.

bogát, s. aj. riche 9*. 19,2. 30,2.3. 31,3. 86. 95. 96,2. 100,3. 114,3. 129,2. 155. 158,3. 169,3. 176,2. 250,2. 300, 1-3. 324,3; *b.* 5,2. 13. 71,2. 96,2 . .; **-ăţáte,** sf. (ăţĭ) richesse 13*, 155,1.2; **-ăţíe,** sf. (ĭĭ) richesse 131,3. 133. 205,3. 250,3. 271. 313,1.2; *b.* 7,2. 95. 128,3. 141,2. 148,2 . .3 . .

Bogdán, sm. Np. *b.* 34.

bogdapróste, intj. merci *b.* 257,2. 363,1.3. *-ti, b.* 349,2.

bogoevlénie, sf. épiphanie *b.* 73,2.

bogoslóv, sm. (ĭ) théologien 129. 159. 311,2. 312,2; *b.* 163; **-slovie,** sf. théologie, *b.* 30,3. 163,2.

Bohóș, sm. Np. 43,3; *-ești,* Nl. 43,3 (v. Bu-).

boĭarín, boĭér, v. boearĭu.

Boisă, s. Np. 44,3.

boișór, sm. (ĭ) petit bœuf *b.* 337.

bojiță, sf. Mère de Dieu 94,2.

bold, sn. (urĭ) aiguillon *b.* 332; *-ul cerĭuluĭ,* pole 347,3; **-ésc,** va. 3. stimuler 132; **-iș́or,** sm. aiguillon *b.* 334,2. 337.

Bolê, sm. Np. 75,3.

bolêri, sm. pl. slavon. les boyards 62, 2. 173,3 (v. boearĭu).

bolesc, (ĭĭ) vn. 3. être, tomber malade 44. 64. 186,3. 187. 214,3. 240,3. 306; *b.* 66,3. 67. 179,3 (v. boală).

bólf, sn. canal, percement *b.* 223,2.

bolnăghĭesc, v. -ăvesc.

bolnáv, s. aj. malade, souffrant 19. 52,2. 64,2. 84,3. 104,1.2 . . 115. 148,2. 218,2. 230,3. 300,3 . . 363,3; *b.* 29. 59,3. 103. 120,3. 134. 161,3. 182; **bolnesc,** vn. 3. tomber malade *b.* 96,2; *-năvésc* (ĭĭ), vr. 3. devenir, tomber malade 149,2; *b.* 58,2. 73,3. 179,2; *-năghiesc, mnt. b.* 259,3; **-nicérĭu,** sm. infirmier *b.* 63,3. 64; **-niță,** sf. hôpital *b.* 63,3. 64.

bolován, sm. (ĭ) bloc *b.* 129,3. 323.

bóltă, sf. (te) coupole, 172,3; *-cerĭuluĭ,* calotte des cieux *b.* 345; —, (ți) *mr.* boutique *b.* 266,3 . .; **boltít,** aj. voûté 172,3.

bondárĭu, sm. faux-bourdon *b.* 320.

bonitate, v. bunătate.

booteḑ, *-têgĭurê,* v. botez.

borătură, sf. ce qui a été vomi, vomiture 285,2.

borbolínă, sf. rondin *b.* 355,3. 356 . .

bordéĭu, sn. (eĭe) hutte, chaumière *b.* 337,2; **-deĭáș,** sn. (e) dimin. *b.* 310, 2; *-dúșele,* pl. *b.* 334,2.

borésc, va. 3. vomir, rendre 7,1.2 . .; *-răsc,* 351,3.

bórtă, sf. trou *b.* 136,2.

bosióc, v. busiĭoc.

bostangíu, sm. (ĭĭ) fusilier, soldat de la garde impériale turque à pied *b.* 115. 116,3. 117,2.

botéz, (aĭ) va. 1. baptiser, convertir 2. 42,3. 130,3. 261,3 . .; *b.* 68. 331, 2.3; —, vr. se faire baptiser 13*,2 . . 9. 39,3. 238,3. 239 . . 315,2. 362,2; *botéḑ* 180,3. 230,2; *booteḑ* 3*; **botez,** sn. baptême 32,3. 40. 41,2 . . 131. 218,2. 238,2. 239,1-3. 243,2. 310,2. 358; *b.* 52, 3. 64. 80; *-eḑ,* 2. 115; *bootêgĭurê,* id. 54,3. 55,1.3; **botezat,** s. aj. baptisé, converti 2. 42,3; *-ḑat,* 47. 54,2. 179,3; **botezătorĭu,** sm. saint Jean Baptiste 89,3. 272; *-zi-,* id. 183,2.

Botoșéni, sm. Nl. *b.* 82.

bót, sm. bec *b.* 129.

boț, sm. *-u de aur,* boule, masse d'or *b.* 369,3 . .

Boțulescu, sm. Np. *b.* 76,3.

bou, sm. (boĭ) bœuf 11,2. 33. 40,2. 45. 66. 74,3. 136,3. 177,3. 296,3; *b.* 33,3 . . 110. 138,3 . .; **bouleán,** sm. (lénĭ) bouvillon *b.* 260; **bourél,** sm. (eĭ) taureau *b.* 334,3.

Bou, sm. Np. 173,2.

boz, sm. (ĭ) faux dieu, idole; *boḑ,* id. 46,1.2. 66,2. 67,3; *boza,* B.-ptiste (?) 137,3.

bózĭu, sm. hièble (Sambucus ebulus) 356.

bozovschi, aj. de Buzău 110.

bozunár, sm. poche *b.* 334,2.

braad, v. brad.

brad, sn. (zĭ) pin *b.* 234. 289,2.3. 311. 316; *-aad* 356,3.

Brăila, sf. Nl. 189,3.

Brăn, sm. Np. 178,2; *-a,* id. *b.* 172.

brănca, sf. (cĭ) main *b.* 237,2 . . 238; —, patte *b.* 368,2; *brînca b.* 223,2.

Brancovêu, sm. Np. *b.* 128.

brániște, sf. bois 93.

brănu, sn. *mr.* ceinture *b.* 274 (dcr. brâu).

brânză, sf. fromage *b.* 85,2. 258,3. 374; *-ḑâ, b.* 12,2; *lăsata de* —, jeûne, carême 111,2.

Brăsa, sf. Np. 33 (v. Băr-).

brásdă, sf. v. brazdă.

Brașóv, sm. Nl. (Kronstadt) 28,2. 33,2. 178 . .; *b.* 26. 128.

brát, sm. frère 135,2.

Brátul, sm. Np. 87,2. 135,3. 136 . .

bráț, sn. (e) bras 7. 36,2. 249. 267,3. 313. 347,3. 365; *b.* 158,3. 166,2. 190, 2.3. 230,3. 331.

brățără, sf. bracelet *b.* 373,2.

brău, sn. (ăne) ceinture 172,3. 313,2; *b.* 88,2. 134. 298,2. 299,1.2. 321. 332; *-âu* (ne) 194,3; *b.* 11,3. 91,3; —, (âe) *b.* 89; (v. *mr. brănu*).

bravísimo, intj. *b.* 170,3; *bravo,* id. *b.* 170,3.

brázdă, sf. sillon, rayon *b.* 138,2.3 .. 333. 345,3; *-as-, b.* 335,3 .. 371,2; **brăzdez,** va. 1. sillonner 320,3.

brbat, -tâ, v. băr-.

bré, intj. hé! ouais! *b.* 275,2. 365,2.

breáslă, sf. (le) *brê-,* corporation *b.* 252,3.

brécu, sm. *istr.* chien *b.* 285,3.

Bretagnana, sf. Nl. *b.* 168,3. 170 ..

briciu, sm. rasoir 65,3; *b.* 362,2.3. 363,2 ..

brînca, v. bră-.

brizè (nu), s. *istr.* pauvre *b.* 284.

broáscă, sf. (oaşte) grenouille 117; *b.* 61. 335,3; — *ţestoasă,* tortue 90,3; *broşci ţăstoase,* id. pl. *b.* 296,3.

broboánă, sf. (ne) grain *b.* 45,3.

brodésc, va. 3. arranger 95; —, radoter 163,2.

brúmă, sf. bruine *b.* 159 ..

brustur, sm. bardane 355,3. 356,2.

Bruxil, sm. Np. *b.* 10,2.

búăr, sm. taureau sauvage 250,3. 251.

búbă, sf. (e) abscès, tumeur 339,3 .. 340,1-3 ..

búcă, sf. joue 9*,2. 19,3; *b.* 259,3.

bucátă, sf. (căţi) pièce, morceau, bout 201,2. 222,2; 45,3. 130,3; *mr. b.* 264,2. 265,2; *bucáte,* pl. céréales 97. 161,3 .. 162 .. 193,3. 264,2. 266,2; *b.* 123,2. 259,2. 369,3; *-ati, b.* 220,2; *-áte,* pl. mets, vivres 82. 108,1.3. 109. 285,3. 293,3. 313. 366,3; *b.* 7,3. 42,2. 210,3; —, moyens 75,2; *b.* 135 ..; **bucăţê,** sf. dim. petit morceau 9*,3. 258,2; **bucătár,** sm. cuisinier *b.* 134.

Bučéţchi, sm. Np. 71.

buche, sf. (i) lettre (caractère) *b.* 57,2. 163,3.

bucim, v. bucíum.

búcin, sm. (i) trompette 14,2. 59,2. 100. 105,2. 264; —, son 249; *-ă,* sf. (e) id. 249 ..; **-ez,** va. 1. sonner de la trompette 106. 255. 264 (v. bucíum).

bucĭúm, sm. cep de vigne, tronçon 36.

bucĭúm, sn. (e) trompette 192; *b.* 313; *bucim* 147,3; —, (i) *b.* 142,3; *bucíun* (e) 71,2 ..; **bucĭumez,** va. 3. sonner *b.* 313.

Bucov, sud sarac Nl. (?) *b.* 127,2.

búcur (aı), va. faire plaisir *b.* 372; —, vr. se réjouir; jouir 2*. 9*. 3. 11. 12,3. 14 .. 19,2. 30. 52,2. 61,3. 83 .. 94,3. 99. 109. 118,2. 136,3. 138,2 .. 139,3. 141. 264,2. 306,2. 340,3; *b.* 147, 2 ..3 .. 354,3. 355,3; **-át,** av. gaiement *b.* 361.

Bucurésti, sm. Nl. 92,3. 135,2. 236. 260. 279. 280,2. 290. 347; *b.* 27,3. 106,2. 127. 153. 246; **-teán,** sm. (teni) habitant de B. *b.* 127,2.

bucurie, sf. (ii) joie, gaieté 12*,2. 13,2. 17,3. 29,2. 41. 50,2. 55. 72. 83, 2 .. 102,2. 179,2.3 .. 211. 326,3; *b.* 6,2. 17,3. 47,2. 144; *-iie, b.* 165; **bucurós,** av. volontiers, avec joie 16*,2. 113,2. 290,2; *b.* 136,2. 187,2. 193,2.

Búda, sf. Nl. *b.* 162,2 201,2. 212. 234,2. 337,3.

buésc, vr. 3. se glisser *b.* 329,2.

bufnire, sf. bruit sourd *b.* 365.

Bugeág, sm. Nl. *b.* 34,2. 81,2.

buháiu, sm. taureau *b.* 258,2.

Buhóč, sm. Np. 38,2.

Buhúş, sm. Np. 75,3. 91,3. 92. 173, 3; *-él,* id. 91,3 (v. Bohoş).

buiác, aj. féroce 251.

buĭguicĭúne, sf. délire 255,3. 256,2; **-íre,** sf. délire, rêve 255,2.3.

buînru, *buînrătate,* v. bun, bunăt-.

Bujeşti, sm. Np. (de la famille Bujescu) *b.* 300,2. 301,1-3.

bujor, sm. pivoine *b.* 67,2.

Buldujárĭu, sm. Np. Balthasar 43.

búlgăre, sf. (rı) bloc, tas *b.* 159. 365,2.

bulgăresc, aj. bulgare 360,2. 361. 362,3.

Bulione, sm. *mr.* Np. Bouillon *b.* 267.

bumbác, sm. coton *b.* 327,3.

bumbaşiri, pl. soldats qui gardent la frontière (?) *b.* 81,2.

bumi = sŭ bogomŭ, avec Dieu (?) 62.

bun, s. aj. bon, doux, bienveillant 5. 17,2 .. 18 .. 24,2. 25,3. 30. 35. 45 .. 94,3. 116,3. 271 .. 351. 368,2; *b.* 22,2; *buînru* 3*. 4*. 6*,2; *bur* 54,3. 55 ..; —, *istr. b.* 283,3. 285,3; — *de,* capable, habile 144,2; *b.* 294,2; *bune,* pl. f. bonnes œuvres 31,3; *b.* 208,2; *bunul,* sm. vertu 27,3 ..; *bunurĭ,* pl. les biens 248. 324, 2 ..; *b.* 94,3; *bună-cuvîntare,* sf. bénédiction 211; *bună-norocire,* sf. béatitude *b.* 99,2; *bun-norocos,* heureux *b.* 99,2.

Bună, sm. Np. 134,3.

bunătáte, sf. (ăţi) bonté; bonheur, salut 11*,2. 16*,3. 51. 94,2. 112,2 .. 117. 165. 185,3. 243. 343,2; *b.* 48. 94. 95. 108,2. 147. 149,3. 354,2; —, vertu; bienfait, mérite 30. 131. 158. 168. 296,3.

298. 300,2. 321,2. 327; *b.* 4,3. 5,2 . . 98,2.3 . . 152. 189; —, biens 271,2; —, bonne qualité 170,2; *bonitate* 226,3; *buînrătate* 56.

bunavestíre, sf. annonciation *b.* 38,3.

buncredincĭos, aj. orthodoxe 190. 287,2.

búndă, sf. (e) fourrure de paysan *b.* 226,1.2.

bunéţă, sf. (ţi) bienfait 38.

bungét, sn. (urĭ) épaisseur d'un bois *b.* 259.

bunioară, av. par exemple *b.* 314,3.

Buorêni, sm. Nl. 53,2 (v. buâr).

bur, v. bun.

búră, sf. borée 29,2 . . (v. boare).

burdúf, sm. panse, outre *b.* 374; *-dúgu,* sm. *b.* 369,2; *-dúv, b.* 294.

burête, sm. (eţĭ) éponge 244. 245; —, champignon *b.* 98.

burian, v. burueană.

buríc, sm. nombril *b.* 297,2. 366,2. 375,3.

buríu, sm. tonne *b.* 45,2.3 . .

Burĭul, sm. Nl. *b.* 51.

burlác, sm. garçon, non marié *b.* 221,3.

Burlănişti, sm. Nl. 87.

bursucós, aj. ventru 350,3.

búrtă, sf. panse *b.* 259,3.

burueánă, sf. (e) mauvaise herbe; herbe verte 128,2. 266,3. 283; *b.* 51,3. 171. 304,3 . .; *-uĭană* (ĭenĭ) 265,2 . . 281,2 . .; *b.* 262,3. 263; *burian, b.* 368 . .

busĭĭoc, sm. basilic *b.* 44,2. 45; *-suioc, b.* 304,3. 348,3; *-suoc, b.* 137,3. 138; *bosioc, b.* 334,2.

Busurman, sm. (ĭ) Tartar, Musulman 361,2. 362,2.

búşă, *d'a -şele,* à quatre pattes *b.* 372,2.

bútcă, sf. carosse *b.* 104,2.

búte, sf. (ţĭ) tonneau 171,3; *b.* 46, 2; *-ti, b.* 120.

Butnăreşti, sm. Nl. 135.

butúc, sm. (ĭ) moyeu *b.* 336.

buturugúţă, sf. petit tronc *b.* 370,2.

buză, sf. (e) lèvre 171; *b.* 15,2. 153, 3. 172,3; 318,2; *mr.* 264,3; —, (ză) 350, 3; —, (zĭ) *b.* 118,3; *buḑă,* (e) 241. 313, 2 . .; **-zát,** aj. lévreux *b.* 258,2. 309,3.

Buzău, sm. Nl. 319. 343.

Buzescul, sm. Np. 44; *-zevschi,* de Buzău 98,2 (v. Bozovschi).

buzişoáră, sf. (re) petite lèvre *b.* 290,3.

buzdugán, sn. (e) masse d'armes 7.

bytie, v. bitie.

byv, v. biv.

C (К, Ч).

ca, av. cj. comme, pour, en; que 15*,3. 16*,2. 2. 4. 6. 16,2. 24. 26. 29. 54. 56. 100; *b.* 12,3; —, parce que 3*, 1.3. 15*; —, si, en cas que 23. 55,3 . .; —, *istr.* que *b.* 284; — *ce,* quel *b.* 355,3; — *cum,* comme, quasi *b.* 21,2; — *de,* environ, à peu près *b.* 40,1.2; — *la,* id. 21,2. 288.

că, cj. que 1,2 . . 29,2.3 . . etc.; —, car, parce que 3*,2. 8* . . 1,2 . . 3. 4. 8. 20,2. 21,2. 28. 36,2. 52,3 etc.; —, *istr.* quand *b.* 282,3; —, (slav.) envers 208,2; en, dans 12* (v. cŭ).

ča, pron. dém. f. v. cel (gram.) 198; *istr. b.* 284.

cábaniţă, sf. (ţe, ţâ) espèce de pelisse 199,2; *b.* 33,2.

căč, v. căce.

căcăreáză, sf. crotte *b.* 334,2.

Cacasino, sm. Np. *b.* 168,2.

Cacavéla, sm. Np. *b.* 366 . .

čače, sm. *istr.* père *b.* 283 (dcr. tată).

căce, cj. parce que, car, en effet 5. 27,2. 31,3. 64,3. 79,3. 95. 96,2. 104. 111. 159,3. 226,2.3 . . 282,2. 316,2. 354; *b.* 230,3; —, quoique 211. 350,3; —, pourquoi 13*,2. 136,3. 243,2. 351,2; *b.* 246,3; *căč* 46,2. 223. 351,2; *căci,* car 119,3. 292,3 . . 337 . .; *b.* 9. 23,2. 31. 95. 101. 212,3. 262,3; —, pourquoi 155; *b.* 14. 168. 253,3; *căşi, b.* 262,3. 263; *căce că,* car 23,2. 49. 137,3. 138. 187. 272,2; *căcĭ că* 238; *pentru căcĭ* pourquoi 106,2. 328,2; *b.* 37 . .; — *căč,* parce que 296,2. 329,2; *căcĭu!* combien! 11,2.

căcĭúlă, sf. chaperon, bonnet *b.* 315, 2. 333. 370,3. 374,2. 376,3.

cacorizică, aj. f. *mr.* misérable *b.* 267,2.

cad, *istr.* v. cald.

cad, (căzuĭ) vn. 2. tomber, déchoir, succomber, s'écrouler 10,2. 11. 27. 30,3. 31,2.3. 56 . . 58,2. 81,3. 84,3. 86,3. 88. 110,2. 113,3. 199,3. 201,3 . . 206,3. 286,2. 341,2. 349,3; *b.* 6. 32,3. 50. 52. 54,3. 63,3. 68,2. 218,2. 320,2; — *la*

sfade, se quereller *b.* 83,3; *cad (căḑut)* 2*,3. 8. 47,1.2. 56. 66,3. 182,2. 192. 210,3. 247,3. 296,2. 299,2. 366,2; *b.* 10; *caz* 81,2; *mr. b.* 284,2; —, vr. falloir, devoir 3*,2. 10*. 14*,3. 24,1.3. 30. 45,3. 46,2. 47 . . 50. 55,3. 76,3. 83,2. 89,3. 95,2.3. 99,2. 110,2 . . 119,3. 132,3. 153,2. 159,2.3 . . 232. 323,3; *b.* 9,3. 152 . . 236,2. 262,3 *(caghe);* **căḑător,** *-oare,* aj. pl. f. qui tombent 324; **-ḑut,** aj. écroulé *b.* 12.

cădélniță, sf. encensoir 64,3; *b.* 74,2.

cădêre, sf. chute 199,3 . .; *b.* 193,2; —, péché 13. 130,2; —, l'action de s'abattre 201,3; —, position 89.

cădesc, va. 3. encenser 64,3.

cae, pr. rél. *mr.* qui, que *b.* 272,3. 273. 279; *cai, b.* 281,3 (dcr. care).

căesc (ĭĭ), vr. 3. pardonner 263,3 . .; —, se repentir, regretter 355; *b.* 121,3. 133,2 . . 168 . . 181,3. 195. 201,3; —, faire pénitence 90.

čafă, v. cea-.

café, sf. (éle) café *b.* 34. 115,3; **cafigíu** (ĭĭ) cafetier *b.* 115,3.

caft (căftaĭ), va. 1. *mr.* demander *b.* 265,2. 266,2. 272,3. 276,3. 277; —, chercher *b.* 279,2; —, regarder *b.* 269 (dcr. caut).

caftán, sm. caftan, robe d'honneur 333. 334,2. 335,3.

cai, v. cae.

Caĭáfa, sm. Np. 245. 303,2.

caíc, sm. canot 327; *căĭche, mr.* id. *b.* 280,3.

căĭerél, sm. petite quenouille *b.* 328.

Cáin, sm. Np. 11*,3. 49,3. 63,3. 342; *b.* 60,3. 63,2. 65,2.

căĭne, sm. (nĭ) chien 30,3. 90,3. 160,3. 301; *b.* 84,3. 121,2 . . 208,2; *căne* 258,1.2; *b.* 98,3. 159,3. 189,2. 214 . . 215,3. 251; *cane, mr. b.* 264,2.

căĭnfi, s. pl. (?) pourpre 30,3.

căĭnp, v. cămp.

căíre, sf. regret *b.* 190.

cal, sm. (caĭ) cheval 9*,3. 6. 13. 36,2. 40,2. 61,2.3. 74,2 . . 178. 200,2. 289,2. 333. 361,2; *b.* 18,2. 33. 72,3. 118,3.

calabalăc, sm. cohue *b.* 115.

călăcănít (te), aj. teint *b.* 336,3.

Calapod, sm. Np. 53.

călár, sm. (arĭ) cavalier 5*,3; *b.* 326; **călăráș,** sm. (șĭ) id. 5*,3. 39,2 . .; *b.* 104,3; **călăre,** aj. av. à cheval 213. 222,2. 362,3; *b.* 136. 311,3. 372,2; **călărește,** av. cavalièrement *b.* 292; **călărét,** sm. cavalier *b.* 90,1.2.3; *oaste călăreață,* cavalerie 191,3; **călăríme,** sf. id. *b.* 18,2. 244,2; —, cavalcade *b.* 89,3; —, chevauchement *b.* 313.

călătór, sm. (ĭ) voyageur 84,2. 237, 3; *b.* 151,2. 180; *-ŕu* 274,2; *b.* 121; **-ésc** (ĭĭ), vn. 3. voyager 240,3; *b.* 139,2; —, vr. id. *b.* 128,1.3. 322,2. 332,3; **-íe,** sf. (ĭĭ) voyage 201,3. 261; *b.* 47. 84. 128,3. 151,2.

călăuzésc (zĭĭ), va. 3. guider *b.* 127,2.

cále (călcaĭ), va. 1. marcher, fouler 2. 85,2. 161,2. 186. 228,3. 286,2. 348; *b.* 22,3. 23,2. 72. 98,3. 167,2. 176,2; —, violer, enfreindre 80. 289,2. 324; *b.* 213,3. 232; —, empiéter sur 119,3; —, envahir 204,3; *b.* 153; —, toucher *b.* 61.

călcăĭu, sn. (ăe) talon 155; *b.* 4. 177,2. 352,3; —, paturon du cheval 36,2; — (ăĭ) *b.* 171,2; *călcăĭălu, mr. b.* 268.

călcáre, sf. transgression, violation 50. 110,2. 263,2; **-cătór,** sm. (ĭ) violateur, infracteur 10,3. 89,2. 248,3; *b.* 52,3. 57,2.3. 209,2; —, parjure 172; —, pressoir 264,2; **-cătúră,** sf. (rĭ) pas 12.

cáld, aj. chaud 351,3; *b.* 26,2 . . 43,3; *istr. cad, b.* 285,3. 286.

căldáre, sf. chaudron *b.* 40,2.3. 217, 2. 309,2. 368,3.

Căldăruşe, sf. Np. 53; **-şoae,** sf. Np. 62,2.3 . . 63.

căldișór, aj. tiède 136,3; **căldúră,** sf. (rĭ) chaleur; zèle; ferveur 12,3. 154,2. 168,2. 242,2.3. 299,2. 349,3; *b.* 3,2. 64,3. 161,3; *culdure* 114,3; **căldurós,** aj. chaud, brûlant; ardent *b.* 30,3. 39,3. 59,3. 177.

cále, sf. (căĭ) chemin, route; voyage 11*,3. 11. 12,1.3. 15. 26. 36,2. 44,2. 49,3. 76,2. 79,2. 88. 107,3. 115,3. 155, 2. 194,2.3. 247. 257,2. 274,2.3 . . 281, 2. 364,3; *b.* 16,2. 37. 63,3. 102,2. 146,2. 194 . . 201; *mr. b.* 269,3 . .; —, trajet *b.* 172; *cu* —, juste *b.* 9. 25. 83,3. 103. 179,3; *fără de* —, faux, incorrectement *b.* 11. 28,2. 236,2; *pre* —, droit, juste 198,2. 273; —, de la manière 122; *a da* —, laisser champ libre 190,2, *a da în* —, rencontrer *b.* 173.

caleĭu, (?) -leita, *istr.* lui a tendu *b.* 284,2.

calemar, *istr.* encrier *b.* 285,2.

calendári, v. căli-.

călfă, sf. (e) ouvrier *b.* 287—291.

calíc, sm. (i) pauvre, misérable *b.* 319,2.

Calin, sm. Np. 92,3.

călindarĭu, sn. calendrier *b.* 357; *cale- b.* 26.

călivă, sf. *mr.* chaumière, hutte *b.* 264,1.2. 268,1.2; *-ly-, b.* 273,2 (der. colibă).

Calonfiréștĭ, sm. Np. les gens de Calonfirescu *b.* 301,2.

Calotaĭ, sm. Np. 177.

Călpan, sm. Np. 53,2.

călúgăr, sm. (i) moine 8. 60,2. 62, 2.3 . . 70,3. 78. 131. 297,2. 301,3. 321, 2; *b.* 1,3. 40—42 . . 56,2.3; **-áș,** sm. id. 253,1.2; *b.* 200,2.3 . .; **-ésc,** vr. 3. se faire moine, nonne 60. 253. 319,2; **-ésc,** aj. monacal 253,2. 321,2; **-íe,** sf. monachisme 180,2; **-íță,** sf. (țe) nonne 319,2; *b.* 98.

calvinésc, aj. calviniste 290,2.

cam, av. aliquam, à peu près, presque, un peu 169; *b.* 127. 146,2. 176,3. 177,2. 255,3. 260,2. 307,2. 316. 354,2; *can* 305,3; *b.* 59,2. 73.

cama, av. *mr.* sert à former le superlatif; — *(gĭone),* le plus (vaillant); *b.* 267,3; — *(avhonĭa),* le plus (vite); *b.* 271,3; *b.* 269. 278. 280; — *ghine,* plutôt; *b.* 280,3.

camaĭ, av. jamais plus, davantage 85,3. 90. 264.

cămără, sf. (ări) chambre 80,3. 133, 3. 154,2. 222,2. 228,2. 264,2 . . 282,2. 351,2; *b.* 11,2. 12. 68,2 . .3 . . 115,3. 143,3. 337,2 . .; **-ăráș,** sm. chambellan *b.* 97,2. 114,3.

cămășă, sf. (ăși) chemise 9*,2. 12*, 2. 19,3. 29,3; *b.* 374,3; *cămeșă, b.* 309, 2. 331,3; *-și,* sg. *b.* 119,3; *cămeașe* 253; —, *mr.* id. *b.* 275,3; *cămeșe, b.* 11,3.

cámătă, sf. usure, 29,3.

cămătar, sm. (ri) usurier *b.* 12,2.

cămílă, sf. chameau *b.* 229,3. 298,2. 299,1.2.

cămín, sm. foyer *b.* 252.

Camisu, sm. Np. 53,2.

cămp, sm. (i) champ, pays plat 11,2. 36,3. 38,3. 43,3. 58,2 . . 61. 96,3. 215. 264,2. 325,2; *b.* 90. 103. 106,3. 120,3. 165,2. 167 . . 211; *căînp* 4. 107,2; **câmpíe,** sf. (ii) campagne *b.* 354,1.3.

Cămpullung, sm. Nl. 189,3; *-pulung, b.* 338.

can, v. cam.

cân, v. când.

Cana Galilei, s. Nl. 317,3. 318; *b.* 321,2.

Canaan, sm. Nl. 37; *-nanitul,* sm. habitant de C. 194,2.

cancă, sf. vipère *b.* 138,2 . . 3; *cê-,* id. ibid.

când, nv. quand, alors, lorsque, puisque; comme 2*. 7*,3. 1. 2. 4. 5. 10. 13,2. 18,3. 19,2 . . 26,2.3. 28,3. 42. 70,2. 104. 139,2; *b.* 7,2. 13,2. 26, 3 . . 44. 60,2.3 . .; *istr. b.* 286; *cînd* 363,3; *cândo, mr.* av. quand, alors *b.* 265. 266, 3; *-du,* id. *b.* 267,3; *canda, mr.* av. comme, parce que *b.* 265. 267,1.3; — —, tantôt *b.* 90,3. 245,2; — *cu,* du temps de 151; — *va,* autre fois 85. 302, 2; *b.* 148,3; *căn-va* 2*; *ca* —, comme *b.* 113,3. 135,3. 241. 244,2; *de* —, depuis que 323,3 . .; *b.* 194; *nicĭ* —, jamais 141,2; *b.* 329; *oare* — *va,* jadis *b.* 207,3; *orĭ* —, toujours *b.* 291,3; *pânâ* —, tant que *b.* 148,2; *cân* 209; *istr. b.* 284,2; *ca* —, comme 324,3.

cândai, av. alors, après 79,2. 191. 263,3. 283. 299,2.

cándilă, sf. (le) petite lampe *b.* 41; **-lárĭu,** sm. allumeur des lampes *b.* 41 . .

căne, v. căine.

canelă, sf. *istr.* canon, fusil *b.* 286,3 . .

cănepă, sf. chanvre *b.* 26,3 . .; *-ni-, b.* 334,2.

cănestră, sf. *mr.* boîte *b.* 268,2 . .

cánge, sf. (cângi) crochet *b.* 323.

cânít, aj. noirci *b.* 311,3. 312,3 (v. călăc-).

canon, sn. (noane) loi, canon 78,2. 158,3.2. 162,2. 344; *b.* 162,3; —, pénitence 116,3. 161 . .; **-ésc,** va. 3. punir, imposer une pénitence 161. 162,2.

cânt (aĭ), vn. 1. chanter 13,3. 26,3. 83,2 . . 91. 184. 202,2. 216. 229. 291,3. 314,3 . . 317,2. 333,2. 364,2; *b.* 51,2 . . 61. 134,2 . . 191. 192 . . 267,2. 353,2; —, plaindre *b.* 340,2 . . 344,3; *cant istr. b.* 283.

Canta, sm. Np. *b.* 81,2.

Cantacuzino, sm. Np. 251,2. 343,2. 344,3; *b.* 128; *-zen, b.* 205,3 . . 206 . .;

-zinéştĭ, la famille de C. 260,3; *Cata-*, 260. 279.

cântáre, sf. (ări) chant, psaume 1*. 80. 83. 106,3. 132,3. 152,2. 225,3. 297,2. 314,3. 335; *b.* 51,3. 52,3. 89 . . 139. 192. 236,2.3. 323,2; *ca-*, *b.* 186,2; *cî-* 363,3; **cântăréţ**, sm. (i) chantre 335; *b.* 61,3 . .; **cântát**, sm. chant *b.* 346,3; **cântătór**, sm. chanteur 154; **căntatórĭ**, pl. point du jour *b.* 328,2.

căntec, sn. (e) chanson, psaume, cantique, chant 1*. 10. 13,3. 30. 83. 136. 181,2. 249. 363,3; *b.* 195. 321; *cî-* 211,2.

Cantemir, sm. Np. 359,2; *b.* 75,3.

cantrida, sf. *istr.* siége *b.* 285,2.

cantun, sm. *istr.* coin *b.* 284.

cănva, v. cănd.

caot, v. caut.

cáp, sn. (ete) tête 6. 7. 9. 10,2. 16,3. 29. 49,3. 55 . . 64,2.3. 89,3. 107. 134,2. 149. 165,3. 166,2. 254. 307,3. 320,3; *b.* 40 . . 57,3. 91,2. 93. 212,2. 216,3. 314. 342,2. 369,3; —, chef 328,3; *b.* 18,3; —, bout, fin, extrémité 153,3. 209,2. 273,2. 336,2; *b.* 107,2. 300,2; —, chapitre, paragraphe 41. 42,2. 68,3. 77,3. 78,2 . . 103,3. 107,2. 116. 126 . . 129. 141,3. 158,2. 197,3. 236,2. 260,3. 337,3. 338 . .; *b.* 9,2. 35—38. 145 . .; — (urĭ) *b.* 297,3 . .

capul mort (terme alchimiste), caput mortuum, résidu dans l'alambic 360,2.

čapa, v. cea-.

capác, sm. couvercle *b.* 376,2.

Capadochiea, sf. Nl. 153,3.

cápăt (căpătáĭu), vn. 1. obtenir, gagner *b.* 188. 208,2. 225,2 . . 227,3 . . 233,3. 348. 352,2. 355; —, sm. bout *b.* 144,2.

căpătáĭu, sm. oreiller, chevet 128,3; *b.* 189,3; *a pune pe* —, régler *b.* 336,3.

căpăţână, sf. crâne *b.* 44,2 . .; **-ţinós**, aj. gros de tête *b.* 118,3.

căpătuesc, vr. 3. —, se pourvoir *b.* 259,2.

capegĭú, sm. chambellan *b.* 112,3. 113. 116; **capegíbaşa** (un titre) *b.* 115, 2. 117,2; *capigí-* 332,3. 333 . . 335,3 . .

Capernaum, sm. Nl. *b.* 37,2.

caperă, sf. (re) capre *b.* 42,2; — (rĭ) *b.* 98,2.

ćapese, vb. *istr.* *-peit -a, -an*, attraper, saisir *b.* 286,3 . .

căpestrél, sm. licol, bridon *b.* 296,3. 297.

capeşte, v. capi-.

căpeténie, sf. (ĭĭ) chef, prince, commandant 258,2. 334,3; *b.* 127,3. 202,2. 213; *-pi-*, *b.* 245.

capichihaĭá, sm. (ĭele) les agents des Principautés auprès de la Porte *b.* 102,2.

capigi, v. -pe-.

cápişte, sf. (te, tĭ) temple païen 85,2. 131. 132,3. 320; *b.* 77. 204; *-pe-*, *b.* 91. 196,3.

capitál, sn. (urĭ) capital *b.* 219,3.

căpitán, sm. (i) capitaine 70,3. 176; *b.* 121. 127. 205,3. 206. 315,2.

Capitóĭul, sm. Nl. Capitole *b.* 205,2; *-olĭul*, *b.* 197,2.

Capleştĭ, sm. Np. pl. famille de Caplescu *b.* 300,1 . .

căpră, sf. (re) chèvre 18,2 . . 103, 3 . .; *b.* 66,3. 211. 309; —, constellation du zodiaque, capricorne *b.* 66,2.

căprioáră, sf. chevrette *b.* 110,2. 304,3.

capríţie, sf. caprice *b.* 246,3.

čaptiru, sm. *istr.* peigne *b.* 285,2 (dcr. pieptен).

căptuşit, aj. doublé 335,3.

căpuésc, vr. 3. —, caser *b.* 259,2.

car, sn. (e, ă) charriot, char 176,3. 296,2; *b.* 234,3. 293. 315,3. 333. 339,2. 343; —, (căraĭ) va. 1. charrier, transporter *b.* 106. 321. 331. 333,3. 336 . .

car, pr. *istr.* laquelle *b.* 283,3.

cara, cj. *mr.* si, pourvu que *b.* 263, 3. 264,1.2 . . 266. 282,2 . .; *-re*, id. *b.* 273,2 . . 275 . .

čară, v. cea-.

Carabăi, sm. Np. 173,2.

cărăbúş, sm. (i) grillon 264,2.

Carachezel, sm. Np. 43,3.

caractér, sn. (urĭ) caractère *b.* 246, 2 . .; *-tir*, *b.* 247,2.

caragroşĭ, galbenĭ —, ducats pesants (?) *b.* 347.

Cărâimanĭĭ, sm. Np. 61,2.

cărămídă, sf. brique, *b.* 136,2 . .

Cara Muselim, sm. Np. *b.* 127.

carantínă, sf. quarantaine *b.* 245.

cărâre, sf. (ări) sentier, chemin 5. 11,2. 12. 247. 248. 266,2. 267,3. 274,2; *b.* 93. 138,2. 139,3. 158,3. 307,2; **cărărúşă**, sf. dim. petit sentier *b.* 137,3.

carátă, sf. carosse *b.* 72. 73 . . 114, 2 . .; *-re-*, *b.* 91,2.

cărăúlă, sf. (le) sentinelle *b.* 342,2.

cărăúș, sm. charretier 296,2.

Carazin, sm. Np. *b.* 126,3.

cărbunăríu, sm. charbonnier 353,2; **-náș**, sm. (i) dim. petit charbon *b.* 310,2.

carbunculuș, sm. escarboucle 270,3.

cărbúne, sf. (i) charbon *b.* 61,3. 211.

čarcu, sm. *mr.* lacet *b.* 264.

cârd, sm. multitude *b.* 323,3.

Cardaghenŭ, sm. Nl. Carthagène 89,2.

cardamá, sf. cresson *b.* 98,2. 308, 3; *-momo*, sf. cardamome *b.* 45,2.

care, cj. *mr.* si, v. cara.

cáre, pr. rel. intrg. qui, que, lequel, laquelle v. gram.; *cari*, *b.* 82,2. 200; *-țido*, *mr.* chacun *b.* 263,3. 265,2; **carele**, id. 96. 286. 348,3; *-ele -ele*, l'un, l'autre 97 . .; *carle*, *istr.* *b.* 282,2. 283, 2 . . 286 . .; *careleș*, chacun *b.* 217,3; *cari-* 46; *carêș*, id. 45,3. 57,3.

carétă, v. -ră-.

Carídi, sm. Np. 158,3.

carí, v. -re.

cârlán, sm. (i) poulain de deux ans *b.* 258,2; **-lănáș**, sm. (i) dim. *b.* 258,2.

cărlíg, sm. crochet 301; **-ătúră**, sf. Nl. 73,2.

cârmă, sf. gouvernail 110,3; *b.* 129, 3. 181,3 . .; —, direction, gouvernement 69; *b.* 9,2; **-măcĭu**, timonier 84, 2; *b.* 181,3 . .; **-miță**, *crămiță*, sf. petit gouvernail 9*,3; **-muíre**, sf. gouvernement *b.* 87. 221,2.

cărn, aj. *cuțit* —, serpette, couteau falciforme *b.* 98,3.

cârnáț, sm. saucisse *b.* 228,3.

cárne, sf. (cărnĭ) chair, viande 14*. 5. 16,3. 90,3. 103,3. 215,1.2 . . 242. 247,3. 266,2. 296,2. 325,2; *b.* 12,2. 44,3. 120,3. 138 . . 211,2; *mr.* *b.* 279,3.

Cărne, sf. Np. 53.

Carol, sm. Np. *b.* 153.

cărpă, sf. chiffon *b.* 46,2; **-pése**, va. 3. raccommoder *b.* 224; **-pít**, aj. rapiécé *b.* 118,3. 373,3.

Carpocratis, sm. Np. *b.* 79,3.

Cărstieanul, sm. Nl. 333,3. 334; *-ĭănul*, 336.

cărșíe, sf. (ii) talus *b.* 342,2.

cărșmă, sf. (e) cabaret 217,3 (v. crăcime, crișmă).

čarta, v. cea-.

carta, sf. *istr.* papier *b.* 285,2. 286 (dcr. hărtie).

cárte, sf. (cărți, -ță) livre 8 . . 24. 25. 28,2. 33,2. 37,2 . . 43. 57. 60,2.3. 77,3. 78,2. 88. 98,3. 110. 158,3. 217,2. 236,3. 251,2 . .3. 260,2 . . 325. 363,2; *b.* 42, 2 . . 82,2. 160 . . 195,2; —, écrit, lettre, épître 2*,3. 5*,2. 73,2. 74. 171,2. 174, 2. 199,2. 220,3. 237,3. 262,1.2. 322,3. 335,2; *b.* 10,2. 55,3. 62 . . 207,2. 312, 2 . .3. 315; *carŭte*, id. 46; —, carte à jouer 295,3. 296,2; *cartê besêreciĭ*, Ecclésiaste 271; — *nêmuluĭ*, livre de généalogie *b.* 20,2; — *cântecilor*, Cantique des cantiques 238,3; *a ști* —, savoir lire et écrire *b.* 373,2.

carteca, sf. (-ce, -cĭ) mitraille *b.* 245,2.3.

cărtése, vn. 3. murmurer, gronder 259; *b.* 47,2. 357,2.

cărticĕ, sf. (ĕle) petit livre, livret 340,2; *b.* 28. 153,3; **-cícă**, sf. id. *b.* 183,3. 195,3. 236,2. 346,2.

Cărtĭan, sm. Np. 87,2.

cârtíre, sf. *mr.* mécontentement *b.* 267,2 . .; **-titor**, s. grondeur *b.* 348,3.

cărtulár, sm. (arĭ) lettré, scribe 4*, 2. 18. 78. 125,1.3. 233; *cărturár* (i), id. 146,2. 284; *b.* 37,2. 66,3. 312,2; *cărŭtulărĭa*, sf. érudition 51,2.

cărțulíe, sf. livret 337,2.

cărúță, sf. chariot, char *b.* 91,3. 106, 3. 347,2.

čas, v. ceas.

cásă, sf. (se, să) maison, demeure, chambre 11. 13,3. 16. 31. 40,2. 47,2. 51,2. 53. 61. 97. 112,2. 133,3. 139. 148. 194,2.3 . . 260. 291,2. 333,2. 351 . . 354,2; *b.* 25,2.3 . . 56,3. 62,3. 80,3 . . 117,2. 146,2. 171,3. 218,2; *mr.* *b.* 268, 3; —, (căsĭ) 223,2.3 . . 225,3; — *di beilicu*, maison princier *b.* 113,2. 115; *case domnești*, palais 72,3; *a casă*, à la maison *b.* 170,2. 178,2. 215,2; *în -ăș*, dans sa maison *b.* 120,2; *a ține* —, se mettre en ménage *b.* 67.

căsătorése, va. 3. marier *b.* 261,2; —, vr. se marier 217,3; **-ríe**, sf. (ii) mariage 217,3. 277,2.3. 278,3; *b.* 10; *omul -órŭ*, père de famille 18; **-rít**, aj. marié 218,2.

cáse (căscái), vn. 1. bâiller, ouvrir 206,2; *b.* 253. 313,2. 322,3; **căscáre**, sf. bâillement *b.* 341,3; **căscát**, aj. ouvert, béant 165,3. 210,3; *mr.* *b.* 264,2; **căscăúnd**, sm. nigaud *b.* 260.

cásnic, sm. (cĭ) gens de la maison; ménager, hôte *b.* 208,2. 213,3. 236 . . 238,2. 361,2.

časornic, v. cea-; *časoslov,* v. cea-; *častă,* v. cea-.

castálă, sf. (li) châtaigne *b.* 98.

častáta, sf. *istr.* vénérable *b.* 284 (dcr. cinstita).

castél, sn. (urĭ) château *b.* 76,3.

căstig, vr. 1. —, se travailler *b.* 328 (v. căștig).

castravét, sm. concombre *b.* 98,2.

Castrísie, s. Np. *b.* 195,3.

căsúță, sf. maisonnette *b.* 350,3.

cáș, sm. fromage à la pie *b.* 258,3; **cășăríe,** sf. fromagerie *b.* 258,3.

caşcavál, sm. (ĭ) fromage, gruyère *b.* 12,2. 258,3.

căşcĭoáră, sf. (cĭórĭ) maisonnette *b.* 204. 361,3.

căşĭ, v. căcĭ.

Caşin, sm. Nl. *b.* 33.

căşlă, sf. (le) métairie *b.* 219,3.

căşlegile crăcĭunuluĭ, réveillon de Noël 234,3.

čaşnic, sm. *vel* —, premier échanson 173,2.

căștíg (aĭ), —, vr. se soucier 8*,2; —, va. 1. gagner; tirer profit; triompher 194,3. 290,3. 345; *b.* 5,2. 6 . . 82. 87, 3. 144,2. 197,2. 252,3. 255,2; —, s. (urĭ) gain, profit 292. 313; *b.* 221,2. 253. 364,3; **căștiga,** s. id. 55,2; **căștigarĕ,** sf. l'action de gagner; gain, victoire *b.* 5,2. 196,2; **-at,** aj. s. gagné, gain *b.* 96. 189,2. 358,3; *chiștig* 30.

cat, cătaĭ, v. caut.

cât, pr. quel, combien de; tant 1*, 2. 6*,3. 9*,3. 3. 9. 31,2. 39,3. 42. 51. 58. 60,3. 85,3. 110,2. 133. 136,3. 164,3. 216. 359,3; *b.* 12. 60. 119,2.3. 160,3. 167,1 . .2. 366,2 . .; *but. câtĭe, b.* 262,3; —, tout ce que 17,3. 20,2; —, av. tant que 3. 92,2; *b.* 87,3. 252, 3. 306,3. 320,2. 375; —, que 71,2. 105,3. 128,2. 131. 140,3. 165,3. 297,2. 321. 361,2; *b.* 11,2. 13. 25,2. 37,2.3. 50,2. 56,2. 73,2. 82,3. 89,3. 92,3. 106, 3. 188,3. 203,3. 208,3. 217,2. 240. 359; *mr. b.* 267 (= încăt); —, aussitôt que, dès que *b.* 193. 289,2. 304,2; — *de,* si . . que, autant que *b.* 13,2 . . 224,3. 245,3; *cu* —, plus *b.* 8 . .; *de* —, tant que 57; —, que 134; *după* —, autant que *b.* 29,3; *în* —, id. *b.* 244,3 . .; *numaĭ* —, seulement, tant que *b.* 4; —, aussitôt que *b.* 19,2; *numaĭ de* —, à l'instant 126,3; *pre* —, autant que *b.* 151; *pe* —, id. *b.* 89,3; *de* — *pe* —, *mr.* de plus en plus *b.* 269.

čată, v. ceată.

Catacozino, v. Canta-.

cătánă, sf. (ne) soldat *b.* 214. 315, 2; **cătănesc,** vr. 3. s'engager soldat *b.* 305,2; **-íe,** sf. service militaire *b.* 305,2.

catăr, sm. mulet 304,3.

cătaranu, v. cătran.

cătărígă, sf. adolescent 164.

catastáni, s. pl. châtaignes.

catastíh, sn. (íșe) registre 144,2.3.

cătát, lisez: gă-, préparé *b.* 143,3.

căte, av. à, par 87. 95,3 . . 177,2.3. 183,3. 317,3; *b.* 24,2; —, *unu, doĭ, treĭ* etc. un à un, par un, deux etc. 67. 334,2; *b.* 19,2. 39,3. 129,2. 136,3. 211,2; — *ceva,* quelque chose 158,3. 355,2; — *o dată,* quelque fois *b.* 233,3; *mr. cate,* à *b.* 266,2.

catechismus, sm. catéchisme 124; *-chismo* 226; *catihísmŭ, b.* 99,3 . .; *catihísisŭ b.* 99.

cătínță, sf. — *cerĭuluĭ* (ποσοτης) étendue 323,1.2.

catíva, aj. f. *istr.* vilaine *b.* 283,3; **cativería,** sf. méchanceté *b.* 284,2.3.

Cátonŭ, sm. Np. *b.* 152,3.

cătră, prép. vers, envers; sur, contre 1*,3. 12*,3. 1,2.3. 2 . . 6. 10,3. 11. 17,2 . . 18,2. 20 . . 24,3. 26 . . 29. 30,2. 31. 36. 40,3. 67 . . 77. 88,2. 109. 184; *-ră* 7*. 9*. 45,2. 87,3. 140,2. 262,1.2. 317,2. 338; *b.* 6. 48,3. 66,3. 71,2. 156, 3. 191,3. 214; *-re, b.* 80,3. 127,3; *cătrea* 1; *mr. cătrâ-ți,* pourquoi *b.* 265,1.2; —, parceque *b.* 267.

cătrán, sm. poix *b.* 217,2. 238; *-tar-, b.* 171,2.

Catrín, sm. Nl. *b.* 302,2.

catrínță, sf. tablier *b.* 309,3.

căt-va, pr. quelqu'un, peu 37,2. 45,3. 161. 305. 360,2. 362; *b.* 2,2. 19,2. 47,2.3 . . 129,2. 178,3. 225,2; *căt-vaș,* id. *b.* 127,3; *mr. căt-vru,* id. *b.* 268,2.

cat, va. 1. *istr.* attraper, saisir *b.* 286,3 . .

cățéa, sf. (ele) chienne *b.* 260; **cățél,** sm. (eĭ) petit chien *b.* 362; *-eleĭ,* pl. dim. *b.* 329; **-ándru** sm. (rĭĭ) petit, grand (d'un animal) *b.* 367,3 . . 368; **căță-**

landru, *b.* 262,2.3. 263; **căţelit,** aj. épanoui, enflé *b.* 341,3; **căţelúșă,** sf. petite chienne *b.* 349—352 . .

căúș, sm. baquet à puiser *b.* 336,3.

căut (căutái), va. 1. chercher, exiger, tenter 16*,3. 18. 19. 21. 23. 25,3. 33,2. 81,3. 82. 88,3. 100 . . 125. 126 . . 138,3. 165,3. 168. 218 . . 278,3. 314. 340,2. 352; *b.* 3. 17. 37. 68,2. 80,3. 117. 149,3. 212. 313,2; —, rechercher *b.* 125; —, regarder, voir (rechercher) 3*. 4*. 8*,2. 2 . . 8. 61,3 . . 64,3. 67,3. 86,2. 101, 1.3. 116,2. 141,3 . . 156. 165,3. 199, 2. 204,1.3. 237,2. 298. 324,2. 368,2; *b.* 22,2. 50. 64,2. 73 . . 105. 121. 137, 2.3. 186; —, garder, soigner 4. 80,3. 161,3. 262. 349; *b.* 68,2. 69. 113,3; 287; —, vr. *îmĭ — de treabă,* s'occuper de ses affaires 171,3; *b.* 262,2.3. 367, 3; — — *de drum,* poursuivre son chemin *b.* 350; *cáot* chercher 108,3; *cat (cătái)* id. *b.* 161. 304,3. 313,2. 315. 319,3. 363; —, *b.* 308,3. 337,3. 367,3. 368 (v. *mr.* caft, *istr.* cavt).

căutáre, sf. traitement 97,3. 100; **-tát,** sm. aspect 36,2; **-tâtúră,** sf. autorité, regard 15*,3. 16*. 198,2. 210. 212,3; *b.* 90.

Căvâran-Șebeșu, sm. Nl. 37,2.

cavt, (ai) va. 1. *istr.* chercher *b.* 284 . .; —, regarder *b.* 286; **-atu,** sm. considération *b.* 284,2 (*mr.* caft, *dcr.* caut).

caz (căzuĭ), v. 2. tomber 81,2; *mr. b.* 264 (v. cad).

căzác, sm. (i) cosaque 151. 200,3; *b.* 126,3; **-ésc,** aj. 201.

Cazal, sm. Np. 44,3.

Căzălbaș, sm. (i) Np. 130.

căzământ, sm. chute *b.* 103.

căzánie, sf. (ii) prêche (livre des sermons) 111,2 . .; *ca-* 237,2. 238. 244,3; *b.* 30. 31.

Cazimir, sm. Np. 69,3. 70 . . 190,3. 191 . .

cáznă, sf. (-ne, -ni) peine, torture 73. 171. 338,2. 339; *b.* 64. 87; **căznése,** vr. 3. se tourmenter *b.* 308,2.

căzut, aj. s. tombé, écroulé *b.* 74,2. 248,3; *-a cinste,* l'honneur dû *b.* 4,3.

ce, pr. rel. dém. qui, que 1,2.3. 6. 9. 13,2.3 . . 17,1.3. 25. 31. 51,2; *b.* 5,3. 65 etc.; *bnt. ge, b.* 262,2 . . 3 . .; —, pourquoi 2*,3. 9; *.din — în —,* de mieux en mieux *b.* 367,2; *fie-,* beaucoup 349,3; *ci,* 9. 10. 43,3. 142,3. 221, 3. 222,2. 332,2. 345,2.3 . .; *b.* 55. 60, 3 . . 63. 65. 95,2 . . 96. 98. 133,2 . . 134,1.3. 181,2. 359; *cie,* 226,2.

ce, cj. v. ci.

cè, ča, cê, cea, cĭa pr. dém. la, v. gram.

cê-, v. cea-, ce-.

ceáfă, sf. nuque; *ča-* 350,3; *b.* 123.

ceápă, sf. oignon *b.* 364,3 . . 372; *cêpă, b.* 43; *cêa-* 356; *ča-* 356,2; *b.* 27. 42,2.3. 98 (*istr.* jbulă).

ceără, sf. cire *b.* 351,3; *cê-,* 162,2; *b.* 238,3; *ča-* 95. 116. 293,3. 338; *b.* 217,3. 219.

ceardác, sm. tente *b.* 302,3.

ceártă, sf, (te) querelle, démêlé; *cê-* 4*, 2. 171; *ča-, b.* 123,3; —, réprimande, *cê-* 29,2; *cĭa-, b.* 361,2.

ceás, sn. (urĭ) heure; *cês* 164,3; *b.* 139. 166,1.2; *-ul dêpoĭ,* dernière heure 48; *čas* 3*. 13*,2. 15*. 1. 2,3. 9. 21,2. 54,2. 67,3. 80,2. 88,2. 89,3 . . 96,2. 97,3. 107,3. 127. 147,3. 167,2. 180,2 . . 185,3. 201,3. 274,2 . . 311. 342,3; *b.* 41 . . 2 . . 60,2 . . 101,2. 200. 214,3. 233,3; —, hora (du bréviaire) *b.* 203,3; *cĭas,* horloge *b.* 370.

ceasórnic, sm. montre, horloge *b.* 8, 2. 368,3; *ces-, b.* 8,2. 9 . . 10,2; *ča-, b.* 8,2.

ceasoslóv, sm. bréviaire; *ča-, b.* 15.

ceástă, cê-, ča-, pr. dém. f. celle-ci, v. gram.

ceátă, sf. (te) troupe, bande 179,3; *b.* 218,3. 307; *cê-* 98. 130,3. 329,3 . . 330,2 . .; *b.* 15; *ča-* 62. 179,3. 288,3 . .; *b.* 192 . .; —, l'armée céleste 106,3. 245,2.3; *b.* 64,3; *cê-* 288,3; *ča-, b.* 89 . . 191; —, brigade, *cê-* 221,3 . .

ceáteră, sf. (re) harpe 249 . .; —, (rĭ) 14,1.2 . .; —, *(ceterĭ)* 14.

ceáță, sf. (cețe) brouillard *b.* 137,3. 299,1.2.

Cehan, sm. Np. *b.* 81,2.

cehluese, va. 3. voiler, envelopper 234,3.

ceînreșĭ, v. cine.

ceĭu, v. cer.

cel, (a) pr. dém. celui, v. gram.

celárĭu, sm. chambre, cellule 12,3.54.

cempoi, cene, censte, v. ci-.

cenúșă, sf. cendre 205,2 . . 246,2. 292,2 . .; *b.* 49. 109,2. 254,2 . .; *-ge, b.* 185,3. 238,3.

cer (úĭ) va. 2. demander, solliciter, exiger 2*. 9*,2. 19,3. 23,2. 27 . . 42, 1.2. 55. 82. 100,3. 108. 138,3. 169. 239,3. 271,2. 283. 296 . . 300,3. 301,3. 304,2. 326,2. 341,2 . . 342,3. 343,3; *b.* 7. 12. 37 . . 47,3. 101. 125. 149. 150,3. 189. 234,3. 241,2; —, vr. demander pardon 9; —, mendier 195; —, chercher 255, 2; *cerĭu* 81,2. 82,3; *ceŭ* 288; *b.* 49,2. 182,3; *istr.* 286.

cerb, sm. (ĭ) cerf 36,2. 158,5; *b.* 212,2.3.

cerbíce, sm. nuque 35,3.

cerc (aĭ), va. 1. chercher 52,2 . . 77. 78,2. 108,2. 119. 143,2. 183,2. 187. 209,2. 214,3. 230. 231. 248 . . 267 . . 270,3. 360. 365; *b.* 6,2. 11,2.3. 12. 77, 2. 152. 196,2; —, rechercher, examiner, éprouver 11,2.3. 69. 80,1.3. 118, 2.3. 200,2. 204,2. 291,2 . . 328,2; *b.* 72. 297,2. 353,2; —, essayer, tenter 70,3; *b.* 96,2. 131,2. 355 (v. încerc); **cercát,** aj. examiné 76,2; **cercătór,** sm. (ĭ) explorateur 100,2.

cercecu, sm. *istr.* cigale *b.* 282,3. 283 . .

cercél, sm. boucle d'oreille *b.* 369,3.

cercetáre, sf. (ări) examen, enquête 236,3. 291,2; *b.* 105,3. 153,3. 154,3; —, soins 214,3; **cercetez** (áĭ) va. 1. examiner, scruter, s'informer 84,3. 194, 3. 247. 297. 364,3; *b.* 114,2. 125,2; *-teḑ* 77. 306; —, chercher 365; *b.* 257.

Cerchiaz, sm. Circassien 93,2; *-chejĭ,* pl. *b.* 4.

cerdăcél, sm. vestibule 172,3. 173.

cérere, sf. (rĭ) demande, prière *b.* 185,2; *cê-* 25. 42,2 . . 293,2; *b.* 178,2; —, vœu 67,3.

cerése, aj. s. divin, céleste 66,2. 81. 83. 106,3. 130. 298. 316,3; *b.* 108,3. 190,2 . . 192,3. 236,2.

Cergău, s. Nl. *b.* 321.

cérĭu, sn. (iure) ciel 1*,3. 9*. 1,2.3. 3. 7. 9. 11,2. 14,3. 16,3. 19,2. 23,3. 28,3 . . 34 . . 54,2 . . 57 . . 82. 107. 127. 147,3. 262,3. 276. 309,2. 310 . .; —, voûte, baldaquin *b.* 130,3; —, (iurĭ) 83. 154. 183,3. 250,2. 263. 311,3. 329. 2 . . 349,2; *b.* 22,3. 36,3. 121. 179,3. 180 . .; *ceri* 7*,3. 14*,2. 9. 32,1.2. 67, 3 . .; *b.* 182,2; *cer,* 3. 4. 124.

cern (ut), va. 2. bluter *b.* 337,1.2 . .

Cernat, sm. Np. 92,2.

Cernăuți, sm. Nl. 173,3. 174.

cernélă, sf. encre *b.* 46 . .

Cernigov, sm. Nl. 237.

cerșésc (șúĭ), va. 3. demander, solliciter 60. 192,3. 234,2. 235,2. 247,3. 296. 298,2. 351; *b.* 57. 358,2 . .; **cerșótul,** sm. supplication 54.

cert (aĭ) va. 1. réprimander, punir 31,2. 50,2. 90. 105,2 . .3 . . 113,2. 120, 3. 121. 122,2 . . 123,2 . . 127,3. 128,3. 141,3. 161,3. 213,2. 276,2. 281,3; *b.* 185. 216,3; —, interdire *b.* 133,2. 167, 2; —, gronder *b.* 256,2; —, vr. se quereller, disputer 284; *b.* 121. 362,2; —, s'instruire 283,2; **certáre,** sf. (ări) réprimande 50,2; —, punition, châtiment 120,3. 121. 122,1 . .3 . . 123,2. 145,3. 153. 161,3 . . 212. 269,3. 270. 346,2; *b.* 14,2; *-rŭt-,* peine 49,2.

cést, (a) pr. dém. celui-ci, v. gram.; *cist* 207,2.

cestése, va. 3. honorer 9; *ci-* 101 (v. cinstesc).

cetáș, sm. partisan, membre d'une troupe 44. 81.

cetáte, sf. (tăți) forteresse, ville fortifiée 2*,2. 11*,3. 1,3. 175,2. 176,1.2. 3 . . 177,1.2. 178. 240,3. 360,3. 361, 2.3 . .; *cetati, b.* 133; —, ville 9. 21,2. 33,2 . . 38. 49,2. 58,2.3. 67,3 . . 72,2. 78,2.3. 107,3 . . 115,3. 124,2. 150,2. 324,2. 360,3; *b.* 23,2. 39,2. 55,3. 76. 167 . .; *ca-* 8; —, droit de citoyen 3*,3; *cetate de scaun,* siége 177; — *Albă,* Nl. 58,3; — *Sărată,* Nl. 287,3; **cetățeán,** sm. (enĭ) citoyen *b.* 92,2; *-țênŭ, b.* 87, 2 . .; —, *(țeani)* 258; —, *(țêni)* 362,3.

ceténie, sf. lecture 146,2; **cetése** (iĭ) vn. 3. lire 21,2. 35,3. 37,2. 38. 68,3. 79,3. 105. 110. 111,2. 118. 142,3. 297. 335; *b.* 41,3. 76 . . 153,3. 164; **cetíre,** sf. *-rê stêlelor,* astrologie 133,2; **cetit,** sm. lecture 146,2 . .; *b.* 203,3; **cetitórĭu,** aj. s. lecteur 97,2 . . 109,3. 125, 2 . . 146,2. 251,3; *b.* 156,2; — *de stêle,* astrologue 132,2.3. 133,1.2. 134 (v. citanie).

céucă, sf. chouette *b.* 213,1 . .2 . .

ceuș, sm. huissier 135,2.

cevá, pron. quelque chose 11,2. 37,3. 42; *b.* 21,2. 208,2. 246,2; *căte* —, id. *b.* 84,3; *cevaș,* id. 313,3; —, quelque part 323,2; *alt-aș,* autre chose 287,3. 338,3 . .

čfert, sn. (urĭ) quart (d'heure) *b.* 9,2.

che, cj. *istr.* que *b.* 284; —, pr. rel. qui, que *b.* 285,3.

cheaculê, sf. nigella, nielle *b.* 45,2.

chear, v. chĭar.

Chedrinó, sm. Np. 246.

chedru, sm. cèdre 357,2; *b.* 97,2. 176,2; *chie-* 171,2.

chée, sf. (eĭ) clef 148,2 . .3. 255; *b.* 179,2 . . 330,3; *chêe* 236; *cheae* 363,2; *(mr.* cleaie).

chef, sm. amusement, humeur *b.* 115, 2. 317. 347,2; —, bonne disposition *b.* 374.

chel, sm. teigneux *b.* 246,3 . .

chelčúg, sm. frais, dépense, vivre 125. 270; *-ģúg* 125,2; **cheltueálă,** sf. *-ueale,* 176. 261,2. 290,2. 347,3. 348,2; *b.* 30,3. 35. 78,3. 79. 81,3. 103,3; *-tuálă* 38. 94,2. 118,2. 144,2.3. 237. 240. 280. 291. 294. 344,3; —, *(uélĭ) b.* 221,2; —, *(-tăel)* 208; **-tuésc,** va. 3. dépenser, dilapider, faire des frais 208. 277. 293,3; *b.* 248. 374.

chem, v. chiem.

chen, av. *istr.* quand *b.* 283,3. 284.

chéndru, sm. centre 323,1.2 . . 347,3.

chentávru, sm. (ri) centaure *b.* 90,2.

chept, sm. *mr.* poitrine, sein *b.* 274, 3. 275 (dcr. pĭept).

cheró, sm. *mr.* temps, terme *b.* 271. 276,3. 277,2.

cherstĭanske, aj. f. *istr.* chrétienne *b.* 283,2.

cheruvim, v. he-.

Chesár, sm. César, empereur 21. 204. 251,3. 358,3; *b.* 153; *-rie, b.* 79; *Chisarie, b.* 128.

Chést, sm. Np. Quistus *b.* 236,3.

chezáș, sm. garant 74,2. 162.

chĭár, av. même, aussi, pendant *b.* 288,2. 320. 355,3. 362,2; *chêr, b.* 174, 2; *chear, b.* 336,3; —, clairement 330; *chêrŭ* 31,3. 166,3.

chĭáre, sf. *mr.* ombre *b.* 275,2.

chĭátră, sf. *mr.* (chĭeţire) pierre *b.* 277,2. 279,3 (dcr. pĭatră).

chibzueálă, sf. (le) méditation, délibération 236,2; *chipz-* 110,2. 260,2; **chibzuésc** *(-uĭĭ),* vn. 3. présumer, réfléchir; délibérer 57. 236,2; *b.* 129,2. 244, 3. 311,2; **-uít,** sm. raisonné *b.* 300,3; **-uitórĭu,** sm. prudent 265,3.

chic, sn. (urĭ) cri de joie 179,2.

chícă, sf. chignon, toupet, chevelure *b.* 120. 122,3. 302.

Chicera, sf. Nl. 151.

chiculiță, sf. petite chevelure *b.* 298,2.

chicuta, sf. *mr.* toît *b.* 268,3.

Chidar, sm. Np. 238,3.

chidvelat, sm. aise *b.* 225,2.

chĭeále, sf. *mr.* peau *b.* 271,3 (pĭele).

chĭém *(chem)* (aĭ), va. 1. appeler, crier 1*,3. 12. 13. 14,3. 28,1.2. 34. 35, 2. 42. 78. 83. 100. 176,2. 218,2. 225. 295,3. 318,2. 342,2; *b.* 40,3. 171,2. 189,3; —, vr. s'appeler, se nommer 21,2. 27,2. 34,3. 37,2. 39,3. 48,3. 58, 2. 59,3. 61,2. 71,3. 89,3. 107,3. 116 . . 121 . . 131 . . 153,2. 313,3. 351,2; *b.* 50,2. 136,3. 170. 321; **chĭemáre,** sf., *chem-,* appel 10*,3. 10,3. 329,3; *b.* 234, 2. 354,3; —, vocation 100; *b.* 156,2; **chĭemat,** s. invité 80,3 (*istr.* claem, *mr.* clĭm).

Chiesariea, sf. Nl. Caesaraea 5*,3; *-rĭa* 5*,2.

Chifa, sm. Np. 16*.

Chihnea, sm. Np. 38.

chihribárĭu, sm. ambre *b.* 90,2.

chihuésc, vn. 3. rire aux éclats *b.* 250.

Chilichiea, sf. Nl. Cilicie 284. 320, 2; **-ésc,** Cilicien 2*,2.

chilíe, sf. (íĭ) cellule 253. 297. 304, 3. 305,1.2.3 . .; *b.* 198,3. 200,2. 203,3; *mr. b.* 268,3.

chilóm, sm. crochet 301.

chilomán, sm. vacarme *b.* 127. 356,2.

chimín, sm. cumin *b.* 97,3.

chimír, sm. ceinture *b.* 259,3.

chín, sm. (urĭ) peine, tourment 29,3. 84,2. 182. 212. 214,2. 365,3; *b.* 161,3. 186,3. 187 . . 193,3.

China, sf. Nl. *b.* 130,2; —, sm. Np. Cinna *b.* 197,1.3 . . 198 . .

chíndie, sf. vêpres *b.* 75,3. 81,3. 301,3. 304.

chinuésc (íĭ), va. 3. tourmenter, torturer 19. 31. 32. 41,2. 85,3. 153,2. 222. 247; *b.* 225; **-uíre,** sf. tourment *b.* 187; **-uít,** aj. *b.* 187,2.

chióșc, sm. pavillon *b.* 178,3 . . 179,2 . .

chiotór, sm. (i) qui pousse des cris de joie *b.* 333,1.2.3 . .

chíp, sm. (urĭ) image, figure, aspect, visage 10*. 13*,3. 5 . . 8. 34,3. 47,3. 58. 112,2. 166,3. 179. 184,3. 208,3 . . 226,2 . . 267. 282,2. 288,3. 318,2. 324. 330,3. 357,3; *b.* 9,3. 14,3. 31,3 . . 53 . .

80,3 . . 118,3. 169,3. 205,2; —, (ure) 10*,3. 97,3. 115; —, modèle 262,3; —, (urĭ) façon, manière 30. 32. 46 . . 79,3. 107,2. 117,1,2 . . 121 . . 138,2. 270,2. 331,3 . .; *b.* 8. 31. 66. 94. 100,3. 108, 2. 127,2. 196,3. 341,3; *în* —, à la manière 49,2. 72; *b.* 17,3. 51. 69,2; *în* — *scris,* peint 176,2; *după* —, à ses dehors *b.* 91,3. 236,2; *în ce* —, comment, de quelle manière 2. 23,2. 24. 25 . . 77. 84,3. 95; *în tot -ul,* de toute sorte 362,2; *b.* 172; *cu tot* —, avec tous les moyens possibles *b.* 83; *într'un* —, uniformément 80,3 . . 84. 126,2 . .; *într'alt* —, d'ailleurs 88,2; —, autrement 126, 3 . .; *într'acela* —, de même 96,3; *ún* —, uniformément *b.* 218; *un* — *de,* une manière de *b.* 87,3. 150; —, moyen *b.* 245; *nu e* —, impossible *b.* 242,2. 349, 2 . . 352,2; *nece cu un* —, aucunement 54,3.

chiparís, sm. (urĭ) cyprès *b.* 197, 2.3. 198,2; *chipru, b.* 167,2.

chípere, s. poivre (?) *b.* 97,3 (piper).

chipeş, aj. modeste 47.

Chiprián, sm. Np. 246,2; *b.* 12,3; **-ru,** sm. Nl. 140,3; *mr. b.* 267,1.3; —, (v. chiparis).

chipuésc, vr. 3. ressembler 84.

chipzuealĕ, v. chib-.

chir, sm. monsieur, monseigneur 98, 2 . . 110 . . 170,3. 279,2. 280,2; *b.* 60. 127,2; *chyr* 157—159. 209,2. 236,3. 336,3; *b.* 15. 251,3; *chyrĭu, b.* 78,3.

Chira, sm. Np. Cyre *b.* 72,3. 73 . .; *-ros* 204,2; *Chy-* 188,2; *Chyrŭ* 337.

chiríe, sf. loyer *b.* 47. 128,3.

Chiríl, sm. Np. 290,2.

Chiríni, sm. Nl. Cyrène 358,3; *Chirinéu,* sm. (eĭ) Cyrénéen 284.

Chirinth, sm. Np. 307,3; *b.* 79,3.

chirón, sm. clou *b.* 245,2 (v. piron).

chiroţícă, sf. toile *b.* 300,3.

chisát (te), aj. *mr.* broyé, pilonné *b.* 272,2 (v. dcr. pi-).

chischinéu, sm. un habit (?) *b.* 266.

Chişinău, sm. Nl. *b.* 219,2.

chit, sm. (ţi) baleine 34,3; *b.* 62. 66. 147,2.3. 164; *chyt* 156.

chita ate, *istr.* tant d'autres, beaucoup *b.* 284,2 (cf. dcr. căte alte).

Chitea, sm. Nl. 141.

chitésc (ĭi), va. 3. viser, *titesc, b.* 297, 2; **chitít,** aj. orné 136,2.

chĭuesc, va. 3. pousser des cris de joie *b.* 312.

chĭutiliche, sf. *mr.* lâcheté *b.* 267,2.

chĭuzd, aj. universel 124,2.

chíveră, sf. (re) schako *b.* 3,3.

chiverniseálă, sf. subsistance *b.* 102; *-selă* 191; *-sĕlă,* administration *b.* 7,2; **-sésc,** va. 3. administrer, diriger 246. 326; *b.* 14,3; —, soigner *b.* 20. 25; **-síre,** sf. direction *b.* 28.

chívot, sn. (e) tabernacle 148,3; —, reliquaire *b.* 74,2.

chizeşíe, sf. garantie 74,2.

chizmă, sf. *b.* 137,2 (v. pi-).

chizmít, aj. copié, abrégé (?) 143,2.

chrisícŭ, sm. *mr.* orfèvre *b.* 275,2 . .

chy-, v. chi-.

ci, cj. mais 168,2. 330,3. 331. 351, 3; *b.* 2,2. 15,3. 20,3. 36 . . etc.; *ci-că,* mais (on raconte) que *b.* 348,2; *ce* 1*. 10*,3. 13,2. 19,3. 20,2. 23,2. 26,2. 29. 31,3. 37,3. 44,2. 46. 48. 52,2. 55.3. 60. 65,3. 77. 80,3. 86. 106. 113,2. 123,3. 138. 141,2. 153,2. 161. 187,3. 194,2. 200. 220,2. 255,2. 277,2. 293,3. 305,2. 316,3 . . 329,2. 338,3 . . 358. 362; *b.* 9,3. 12. 19,2. 28,2. 47,2. 88. 92,2. 110,3. 167,2. 218. 220.

ci, pr. rel. v. ce.

ciă, *b.* 10,2, v. cea.

cibótă, v. cĭob-.

cícea, av. ici 7; *-cĕ* 26,3. 31; *de cice,* c'est pourquoi 365,3 (v. acicea).

cicĭór, sn. (oare) *mr.* pied *b.* 265,3. 268. 272,2 . . 278 (dcr. pi-).

cicoáre, sf. chicorée 331,2; *b.* 340,3.

cicutesc, va. *mr. dinţlĭ şĭ lĭi -tea,* grincer les dents *b.* 271,3; *čuc-,* déchirer *b.* 264,2. 265.

cĭincĭ, v. cinci, *cĭmre,* v. cine.

cilibíu, aj. délicat *b.* 145,2.

cimbir, sm. thym *b.* 43,2; *cimbru, b.* 44,2. 97,3.

cimel, cimel, s. énigme, énigme! *b.* 368,2; **cimilitúră,** sf. (rĭ) id. *b.* 368,2; *cĭum-* 209; *čume-,* proverbe *b.* 212,3.

cimpóĭu, sm. (oĭ) cornemuse *b.* 305, 2. 318; *cem-* 181,2.

cíu, sn. (urĭ) troupe 304; —, ordre 321,2; —, position *b.* 220.

cin, sm. canot 59.

cínă, sf. souper; cène 42,2. 43. 52. 218,2. 330,3 . . 331,1.3 . . 332; *b.* 229. 321.

cinçĭ, num. cinq 6. 31. 42,2; *b.* 7,2; *cîncĭ* 6*; — **sprezêce**, quinze *b.* 201,3; — *-zăcĭ*, *b.* 66,3; **cincĭ şi doazăcĭ**, vingt-cinq *b.* 90; **cincĭ zecĭ**, cinquante 195,2; — *ḑeč* 312,3; — *zăcĭ* 38,3; *b.* 90; *cinzečŭ* 187,3; *cinzecĭ*, *b.* 108,3. 255, 2 . .; *cinḑăcĭ* 91,3; **cinḑăcearĭu**, sm. cinquantenier 265,3; **a cincê**, f. la cinquième 33. 34,3. 107,2; —, m. le cinquième 40; *al — cilê*, id. 163,3.

cíne, pr. qui 9*,2. 7. 13. 16,2.; 21, 3. 28, 2. 30, 2. 36. 79, 2. 83, 2. 88. 128,2; *b.* 5 . . 149. 209; *cîmre* 2*,3 . .; *cini*, *b.* 196 . .; *cire* 54,2; *istr. b.* 284. 286,2 . .; *ciri* 43; *cene* 28. 93,2; —, celui qui 12. 19,3. 39,2; —, chacun, 34,2. 132,3. 286,2. 336,2.3; *cineşĭ*, chacun 13*,3. 21,3. 44,2. 115,3. 120,2. 150. 288,3. 334,3; *b.* 142,2. 217,3. 218,2; *cêmreşĭ*, id. 9,2; *cine-vá*, quelqu'un 31 . . 96,3. 111. 310,3; *b.* 6,2.3. 243,2; *bnt. şine-va*, *b.* 262,2; *cineváş*, id. *b.* 80, 3. 106,3. 189.

cinéz, va. 1. souper 223.

cínste, sf. honneur, respect, vénération 14*. 11,2. 29,2. 30. 39. 45,3. 51. 88. 106. 114,3 . . 146,2.3 . . 155,2. 276, 2. 293 . . 343. 348,2 . .; *b.* 5,2. 6. 72, 2. 100,2. 188,3. 226,3; *-ti*, *b.* 94,2. 197,3; *censte* 184; *ciste* 61,2; —, dignité 49,2. 122,2. 131,3. 132,3. 163,2. 251,3. 259. 321,2; *b.* 25; *cu* —, honorable *b.* 11,2; *de* —, digne, honoré; honorable 83,3. 101. 143,2. 190. 198, 2. 265,3; *b.* 4 . . 10; —, honnête 122; *mai de* —, plus digne d'honneur *b.* 35. 76; *fără* —, misérable 265,3; *am la* —, honorer 198,2.3; *beau în* —, trinquer, *b.* 374; **cinstésc**, (tí) va. 3. honorer, respecter, vénérer 12*. 25. 33. 40,2. 76,2. 89,3. 145,2. 164,2. 181,1.2. 218. 277,2. 319,3. 334,3. 350. 367,3; *b.* 12. 28,3. 100. 111. 147,2. 155. 204,3. 247,3; *cînstesc* 9; —, gratifier, présenter *b.* 132, 3, 229; —, saluer *b.* 121; —, trinquer *b.* 293,3. 330,3; **cínsteş**, aj. honnête 256,3; *b.* 10; **cinstíre**, sf. respect *b.* 202,2; **cinstít**, aj. honoré; vénéré, révérend 7. 30. 78,2. 79. 84. 85,2. 89,3. 90. 98,3. 120,3. 124,3. 240,2.3. 244,2. 308. 344,2. 357,3. 358,2; *b.* 56. 80 . . 97,2. 179,3. 223 . . 226,3. 310,3, *censtit* 183,2; — , pur 1,2. 7; *b.* 184,2; —, clair 29,2; —, honnête *b.* 66,2. 145,2. 251,3. 331,2. 362.

cintiene, s. une sorte d'habit (?) *b.* 11,3.

cĭoáe, sf. airain *b.* 46,2 (v. ac-).

cĭoáră, sf. (cĭorĭ) corneille *b.* 302. 315,3. 348,2 . . 371; *čo-* 91.

cĭoarecĭ, pl. chausses; *čo-*, *b.* 205,2.

cĭorbă, sf. soupe *b.* 376,2.

cĭobán, sm. (i) berger *b.* 374,3; *čo-*, *b.* 127,2; **cĭobănáş**, s. dim. *b.* 287,3. 288; **cĭobăníe**, sf. métier de berger *b.* 305,2.

cĭobótă, sf. (te) botte; *čo-* 331,3; *cib-*, *b.* 34; **čobotár**, sm. (i) cordonnier *b.* 211,2.

cĭoc! boc! son du coup de marteau *b.* 334.

cĭocán, sm. (e) marteau *b.* 333,3. 362,2. 375; *din — lucrată*, travaillé à coup de marteau; **cĭocănáşĭu**, sm. dim. *b.* 334,1.2.

cĭof, sm. bouffon *b.* 360.

cĭohodár, sm. (i) laquais, suite *b.* 18,2. 75,2.

cĭolán, sm. (i) trumeau *b.* 336; *čolane*, pl. 215,2; **cĭolănos**, aj. qui a des gros os *b.* 259.

ciontésc, va. 3. retrancher *b.* 358.

cĭoplesc, va. 3. sculpter *b.* 205,2; **-lít**, aj. taillé, sculpté 172,2; *čo-* 172, 2.3; *b.* 72,2. 100,2.

cĭoráp, sm. (i) bas; *čo-*, *b.* 118,3.

cĭorbagĭu, sm. (ii) colonel des Janissaires *b.* 18,1.3. 19.

cĭorogár, sm. (i) savetier; *čo-*, *b.* 211,2.

cĭovrăncă, sf. **čovraîncă** hibou 91.

cire, -ri, *istr.* v. cine.

cireádă, sf. (ézĭ) troupeau de bétail *b.* 88,3. 259,2.3. 352; *cĭurdă*, id. 66,2.

ciréaşă, sf. cerisier *-rê-*, *b.* 97,2.

ciricăesc, vn. 3. gazouiller *b.* 254,2.

círtă, sf. moment *b.* 8.

císlă, sf. nombre (numéro de la constellation) 175,1.2. 211,2.

ciste, v. cinste.

cistu, v. cest.

citániie, sf. lecture *b.* 126,2; **citátelĭu**, sm. lecteur 208,2; *citénie*, péricope, lecture 252,3; *čte-* 215. 261,2. 262,1.2. 263. 268; *čŭt-* 9*,3. 265,3; **citése**, va. 3. lire 121. 162,2. 199,2. 337,3; *b.* 29. 95,2; **citeţ**, sm. lecteur; *čŭteţ* 255,3; **citítór**, sm. lecteur 157,3. 196,2 . .; *b.* 30,2 (v. cet-).

cĭubúc, sm. (cĭ) *ču-,* pipe à tabac *b.* 115,3.

cĭúdă, sf. (de) miracle 84,3. 223,2. 233,2; *ču-, b.* 247,2; —, dépit, colère *b.* 352 . . 353,2. 363,2; **cĭudát,** aj. étrange, singulier 102. 363,2; *b.* 24,3; *ču-, b.* 109,3. 134,2. 173,3. 176; —, miraculeusement 130,2; **cĭudeșă,** sf. (ese) miracle 51,2. 139,2. 221,2. 222, 2. 319,3; —, (esi) 138,2; **cĭudesc,** vr. 3. s'étonner 3. 223,2; *b.* 71,3; *cĭudisésc, mr.* vr. 3. id. *b.* 278,3; **cĭudíe,** sf. *mr.* miracle *b.* 268,3.

cĭugur, sn. (e) houppe, pompon; *b.* 368,2.

cĭulínă, sf. bardane *ču-, b.* 98,2.

cĭumă, sf. (me) peste 5. 354,2.3; *b.* 23,1.2.

čumelitură, v. cim-.

cĭumpăvésc, va. 3. courbaturer *b.* 294,3.

cĭúng, aj. manchot, 127,2. 349.

cĭupércă, sf. champignon *b.* 371 . .

cĭúr, sm. crible *b.* 348,3. 349 . . 376,3.

cĭurda, v. cireadă.

cĭút, aj. sans cornes *b.* 258,3; *ştută, b.* 330.

cízmă, sf. (me) botte *b.* 11,3. 374; —, (mi) *b.* 137,3.

clácă, sf. réunion de corvée *b.* 349; *de* —, en vain *b.* 245,2; *vorbă de* —, babillement *b.* 262.

clădesc (dĭ), va. 3. — *ca stogul,* mettre en meule *b.* 297,3.

cláe, sf. (clăĭ) meule *b.* 320,3. 321. 371.

claem, va. 1. *istr.* appeler *b.* 284,3; —, invoquer *b.* 285; *cliăm, b.* 282,2 . . (v. chĭem).

Cláin, sm. Np. *b.* 156,3. 183,2.

clánță, sf. loquet *b.* 356,2.

clás, sm. classe *b.* 220.

clătésc (ĭĭ) vr. 3. se remuer, mouvoir, agiter, ébranler 34,3. 81. 112,2. 129. 244,3. 249. 364,3. 368,2; *b.* 22,3. 24. 127. 177,2.3; —, chanceler, vaciller, balancer 247. 303. 323,2; *b.* 88,3. 90,2.3. 176,2. 216,3. 327. 361,3; —, palpiter *b.* 122—123 . .

clátin, va. 1. chanceler, vaciller 169,3.

Clauzenburg, sm. Nl. 177; *-zumburg* 178.

Clavdie, sm. Np. Claudius 5*,2.

cleaĭe, sf. *mr.* clef *b.* 274 (dcr. chee).

clefetésc, v. clev-.

Cleopŭ, sm. Np. Cléopas 231,3.

clevetésc (ĭĭ) va. 3. calomnier 4*. 24, 2. 211. 301,3 . .; **-tă,** sf. (te) calomnie 30; **-tíre,** sf. id. 301,3; **-titórĭu,** sm. (ĭĭ) calomniateur *b.* 39,3; **-tnic,** sm. (ĭ) médisant 5*,3. 6*. 12*,3. 50,3. 367,2.

clĭăm, v. 1. *istr.* v. claem; *-ĭim (ai), mr.* va. 1. appeler *b.* 266. 269. 276,2. 280,2; **-áre,** sf. appel *b.* 269,2 (dcr. chĭem).

clĭĭșúță, sf. mr. agrafe *b.* 275, 2.

clín, sm. *nicĭ în — nicĭ în mâneca,* rien de commun avec *b.* 373,2.

clintesc, vr. 3. se remuer, mouvoir *b.* 204,3. 262,3. 368.

clípă, sf. moment, instant *b.* 363,3; *într'o* —, en un instant *b.* 309. 339. 353; **clipálă,** sf. clignement, clin d'œil 233,3; *b.* 12,2; *întru o* — 243,3; *-pealĕ,* sf. (peli) minute *b.* 9,2; *în toată -pĕlă,* à chaque instant *b.* 54; **clipésc,** va. 3. cligner *b.* 362,3; **clipitură,** clin 14*,3.

clír, sm. clergé 240,3; **cliric,** sm. (ĭ) clerc, prêtre 160. 358,3; **cliros,** sm. clergé 78,2. 193; *b.* 29,2.

clĭucĕr, v. clu-.

clocésc, va. 3. couver 167,3; *b.* 129, 2. 211,3. 360,3.

clocotésc, vn. 3. bouillonner *b.* 217,2.

cloncănesc, vn. 3. croasser *b.* 299, 3. 300.

clondír, sm. bouteille *b.* 326 . .

clónțĭu, sm. bec *b.* 340,3 . .

clópot, sn. (e) cloche *b.* 33. 344; — *e bune glasure,* cymbales retentissantes 14,2; — *cu strigare,* cymbale de triomphe 14,2; **clopotár,** sm. (ĭ) sonneur *b.* 345, 2; **clopótniță,** clocher *b.* 32,3; **clopoțél,** sn. (țêle) dim. sonnette *b.* 213,2.

clóșcă, sf. (cĭ) couveuse *b.* 360,3 . .

clucérĭu, sm. sommelier princier *b.* 153,3; *vel -cear* 173,2; *cliucêr* 44.

Cluj, sm. Nl. 176,2.3. 178.

c͡lce = celovece (slav.) homme 65, 3 . .

cmóce, av. maintenant *istr. b.* 284 (v. avmoce).

cnĕz, sm. (zĭ) prince *b.* 50,3.

Cnimon, sm. Np. *b.* 89,3.

co, v. cu.

čo . . ., v. cĭo . . .

coace, av. *d'aice 'n* —, dorénavant *b.* 104 (v. înc-).

coádă, sf. (de) queue 58,3. 200,3; *b.* 91,2. 110,2. 153,3. 163,3. 208,2. 213, 2. 259. 311,3. 333,2. 354,2 . .; —, (cozi) *b.* 84,3. 336,3; — *de topor,* manche 361, 2; — *ochiúluĭ,* coin de l'œil *b.* 123,3 .

coájă, sf. (cojĭ) peau, écorce, coquille *b.* 43,3 . . 45,2 . .

coálă, sf. — *de hărtíe,* feuille de papier *b.* 298.

coámă, sf. (me) chevelure, crinière *b.* 85,2. 311,3.

coápsă, sf. (se) hanche, cuisse *b.* 31, 3. 32. 145,2 . .

coárnă, sf. cornouille *b.* 97,2.

coásă, sf. *timpul -seĭ,* fauchaison *b.* 345,3.

coástă, sf. (te) côte, flanc 9. 145,2. 244,2. 293,3. 322. 341; *b.* 110,2. 171, 3. 349,3; —, penchant, versant 176,2; *b.* 259.

cobése, va. 3. mal augurer *b.* 303.

cobór, va. 1. (rĭ) descendre 203,2. 361,3; **-át**, aj. descendu 361,3.

coc (copt), va. 2. cuire 5; —, mûrir *b.* 174. 298,3 . . 335,1.3.

cocĭórvă, sf. râble *b.* 353,2.

cocoánă, sf. (ne) madame, dame *b.* 260,3. 373,3; *cuc-, b.* 316,2 . .; **cocón**, sm. (i) enfant 4. 6. 59. 61. 64. 67,2 . . 93. 132,2.3 . . 135,3. 238. 287,3 . . 288 . . 317,2. 337,2; *b.* 68. 71,3 . . 72 . . 166,2.3 . . 188,3; —, *(cocoani)* 313,2; —, petit enfant 164; *de* —, dès l'enfance 180,2; *cucon* 38,3. 75,3. 209,2 . . 229. 233. 244,2. 250. 264,2. 278 . . 303; *b.* 122,3. 123,2. 139,3.

cocóș, sm. (i) coq *b.* 228,3. 369. 371 . .; *cu-, b.* 61 . . 349,2. 353,2. 371, 3 . .; **cucoșéște**, av. en coq *b.* 353,2 (*istr.* cocot).

cocoșát, aj. bossu, gibbeux 350,3.

Cocoșca, sm. Np. 45.

cocótu, sm. *istr.* coq *b.* 286 (v. -coș).

códea, sm. diable (caudé) *b.* 260,2.

codínă, sf. laine de la queue *b.* 258,3.

códru, sm. (rĭ) mont 14. 15,3. 107, 2; *istr. b.* 286,2; —, forêt 57,2. 70; *b.* 147. 242,3. 305,2. 350,3; —, bribe de pain *b.* 373,3.

cófă, sf. seau *b.* 368,3.

coféturĭ, pl. bonbon *b.* 315.

Cogălniceánu, sm. Np. *b.* 102. 111,3.

Čogolê, sm. Np. 53,2 . . 150,3 . . 152 . . 173,2; *-leáșți,* les gens de Čog- 200.

cohe, sf. *mr.* angle, coin *b.* 265,3. 268,3.

cojíță, sf. croustille *b.* 316. 336,2.

cojóc, sm. pelisse, vêtement fourré 335,3; *b.* 371,2.

Cojoghê, sm. Np. 75.

colác, sm. (i) gâteau, petit pain 218, 2; *b.* 228,3. 260,3. 315,2. 330,2. 375, 2; —, margelle *b.* 351,3; **-lăcél**, sm. dim. *b.* 337,2.

colăcăríe, sf. l'invitation, oraison rimée aux noces *b.* 316,2; **colăcărít**, sm. id. *b.* 310,3; **colăcér**, sm. (i) celui qui convie aux noces *b.* 312,3. 314.

colae, *istr.* v. -lea.

colăp, sn. (e) chapeau, bonnet *b.* 225,3.

Colasean, sm. (seni) Np. *b.* 155,2.

colástră, sf. colastre, premier lait après la délivrance *b.* 258,3; *cora-* 91.

coléa, av. là, de ce côté 290,2; *b.* 318; *-lê, b.* 173,3. 176,2; *istr. -lae, b.* 284; *-lo, b.* 284.

Colêdă, sf. Np. d'une divinité de la mythologie slave *b.* 52,3 . .

colegátor, sm. ami, collègue *b.* 35.

coliándru, sm. coriandre *b.* 45,2.3; *comieadru, b.* 97,3.

colíbă, sf. (bi) chaumière, cabane 58,2; *b.* 69,2 (*mr.* călivă).

colíndă, sf. (de) cantique de Noël *b.* 324,2. 326,3. 330,2.3; **-déz**, va. 1. parcourir *b.* 327,2.

Colintína, sf. Nl. *b.* 127,3.

cólnic, sm. sentier 36,2; —, (ce) colline *b.* 261,3.

coloánă, sf. (ne) colonne *b.* 130,2.

Colomâea, sf. Nl. 191.

Colașt, sm. Nl. (?) 176,3.

cólț, sm. (i) angle, coin *b.* 96. 257, 2; —, roche *b.* 259 . .; —, dent, défense 206,2; *b.* 169. 361,3.

colțún, sm. (i) bas, chausse *b.* 34.

com, sm. homme 226,3 (v. om).

comu, av. v. cum.

comanác, sm. chaperon *b.* 327,3.

cométă, sf. comète *b.* 200,3.

comíd, sm. gomme *b.* 46 . .

comieadru, v. coliandru.

cómis, sm. écuyer, titre de noblesse 61,2. 91,3. 150,3; *b.* 126,2; — *mare,* grand équipier 61; *b.* 97,2; *vel* —, id. *b.* 76,2.

Commod, sm. Np. *b.* 10,3.

Comnín, sm. Np. 159.

comoáră, sf. (orĭ) repaire 12; —, trésor 8* .. 17,3. 23 .. 29 .. 112,2 .. 158. 271,2. 275,2; *b.* 38,2. 40—42 .. 77,3. 149,3. 358.

compagnu, sm. *istr.* compagnon *b.* 282,3; **-anĭíe**, sf. *istr.* société, assemblée; *b.* 283,2.

compăr, v. cu-.

compus, aj. fait *b.* 246.

conác, sn. (e) relais; auberge 333, 3; *b.* 112,3; **-ăcésc**, va. 3. descendre, gîter *b.* 206.

condéĭu, sn. plume 363. 364,2 ..; *b.* 372; *-déĭu*, *b.* 342; —, article (?) *b.* 221,3.

cóndică, sf. registre; code *b.* 75. 86.

condíte, sf. pl. dragées *b.* 89,2.

condiţióne, sf. *mr.* condition *b.* 264.

Condoguni, sm. Np. *b.* 245.

Condrĕ, sm. Np. 38,2.

conéţ, sm. fin 150,2. 229,3; *b.* 58.

conĭhe, sf. cuisine *b.* 224,2.

conosc, v. cu-.

Constandín, sm. Np. 336,3. 340. 347,2. 357,3; *b.* 246,2; *-ntín*, 38,3. 78, 2. 91,3. 92. 320; *b.* 80,3. 81,2; *mr. b.* 278,2; *Costandin* 92,2. 332,3 .. 334,2; *b.* 195,3; *-tin* 93,2. 146. 150,3. 152. 178,3. 257,3. 287,2; *b.* 74,2.

Contăş, sm. Np. 175.

contenesc, va. 3. abolir, faire cesser, cesser 16. 25,2. 202,3. 308. 335; *b.* 49. 180; *-tinesc*, finir *b.* 315,2; *cunte-*.

contrésc, vr. 3. rencontrer *b.* 286,2.

conzulu, sm. *mr.* consul *b.* 265,2.

cóp, sm. ruche, baquet *b.* 292,3 .. 321.

copácĭu, sm. (cĭ) arbre 70. 114,2. 165,3 .. 199,3. 255. 311. 356,3; *b.* 21, 3. 66,3. 77,3. 136,3 .. 210,3; *mr. b.* 272,2.

copáe, sf. jale *b.* 310,2.

copárşĭu, sm. cercueil *b.* 344,3.

cóper (rĭ) va. 3. couvrir 6. 12. 15,2; *istr. copresc*, *b.* 285,2 ..; **coperemânt**, abri 12. 286,2; **coperíş**, sn. (urĭ) toit, couverture *b.* 240,2 .. 291,2.3 ..; **coperitór**, sm. (i) abri 16,2 (v. aco-).

cópie, sf. couteau à deux tranchants 244. 245.

copíl, sm. (íi) enfant 164. 265,3. 292. 348,3 ..; *b.* 23,2 .. 37. 93,2. 125, 3 .. 135. 155,3. 200,2. 208,3 .. 361,3; —, page 171,3. 200,2; *b.* 32,3 .. 114, 3. 115,2; *cópil*, bâtard 122; **copílă**, fille 207,3; *b.* 318. 350,3; **-ărésc**, aj. enfantin *b.* 247,3; **-ăreáţă**, aj. f. id. *b.* 358; **-ăríe**, sf. enfance *b.* 261; *din* —, dès le berceau 198,3; **-áş**, sm. dim. petit enfant *b.* 287. 290,2; **-íţă**, sf. petite fille *b.* 297,3; *cupiĭ*, pl. 207,2.

copítă, sf. (te) sabot 6; *b.* 90,3. 336,3 ..

coprínd, v. cu-.

copt, aj. mûr 157; *b.* 209. 215,2 .. 3 .. 336. 351,3; *mr. b.* 269 ..; —, cuit *b.* 353,2.

copús, sm. *mr.* effort *b.* 267,2.

corábie, sf. (ábiĭ) navire, vaisseau 9*,3. 36. 110,3. 128,3 .. 130. 224,2 .. 286,3. 313; *b.* 40,3. 60,3 .. 61. 66. 83, 2. 129,2. 164,2. 317. 368,3; —, *(ábiĭ)* *b.* 41. 84,1.2 .. 129,3 .. 326; **corăbieárĭu**, sm. (eárĭ) nautonnier, matelot 224, 2. 225; *b.* 39,3. 128,3. 129,2 .. 3.

corastră, v. col-.

corb, sm. (i) corbeau 28. 60,2. 91; *b.* 185,3. 248,2. 302,2. 303; *mr. b.* 264,3 ..

corbán, sm. sacrifice *b.* 117,2.

corboáică, sf. femelle du corbeau *b.* 299,2 ..

corcodél, sm. crocodile *b.* 7,3.

Coréĭu, sm. Np. 364,2; *-reo* 11*,3; *-reu* 49,3; *-rie* 155.

Corenschi, sm. Np. 74 ..

Coresi, sm. Np. 33,2; *-rie*, v. Coreĭu.

Corinth, sm. Nl. 253,2; *b.* 204; **-têni**, pl. habitants de C. 13*,2. 24,3. 262. 316,3.

corisma, sf. *istr.* carême, quadragesima *b.* 285,3.

corn, sn. (coarne) corne 14. 83,2. 249,3. 250,2. 357. 361,2. 368,2; *b.* 20, 3. 110 .. 237; —, angle, coin *b.* 334, 2. 335; —, manche de la charrue *b.* 306,2; —, *(cornurĭ)* pl. coin 149,2; **Cornea**, sm. le diable (cornu) *b.* 260,2.

cornícea, sf. espiègle, farceur *b.* 365,2.

Cornilie, sm. Np. 360; *-lii*, *b.* 198.

cornut, aj. cornu *b.* 258,3.

coroánă, sf. *mr.* couronne *b.* 267,3; *corónă* 129,2; *b.* 151. 219,2; —, Nl. 178; *corúnă* 178,2; **corunáţie**, sf. couronnement 333,3. 334,2; **-runéz**, va. 1. couronner 177,3 (v. cunună).

córt, sn. (urĭ) tente 195,2. 239,1 .. 2. 247,3. 334; *b.* 166,3 .. 300,2.3; —,

pavillon 154,2; *-ul ştiinţeĭ*, tabernacle 238,3..

corúlu, sm. épervier 91.

coscáĭu, sm. (aĭ) corbeau *b.* 298,3. 299.

cositórĭu, sm. étain 162,3. 172,3; *b.* 46,2. 225,3.

cosíţă, sf. (ţe, ţă) tresse, mêche de cheveux *b.* 89,1.2. 91,3.

cost, v. cust.

Costache, sm. Np. *b.* 81,3.

Costand, sm. Np. 127,2; *-ă*, sf. monnaie *(ducatulŭ ţaste căte 5 -e*, le ducat vaut 5 costandes) 95,3; *-din*, v. Con-.

Coste, sm. Np. 62. 72. 173,2.

Costín, sm. Np. 45,2. 196,2. 202; *b.* 1. 8,2.

costişoáră, sf. (re) dim. petite colline; *b.* 290,1.3.

costréţ, sm. étable de pourceaux *b.* 309,2.

coş, sn. poitrine *b.* 224,3; —, cheminée *b.* 364,3. 365; — *de rămă*, étable de pourceaux *b.* 335; **coşárcă**, sf. hotte, bourriche *b.* 309,2.

coşcĭug, sm. corbillon 254,3. 255,1.2.

cóşniţă, sf. pannier, corbeille 148, 2.3. 149. 255,3; *b.* 208,3. 209,2.

cot, sn. (coate) coude 313,2; *b.* 342, 2. 363,2; — (coţĭ) pl. coudée, aune 8*, 2. 65,3. 201,3; *b.* 60,3. 61,2. 92,3. 97. 117,3. 132,3. 167,3.. 217. 323,2.

Cotiastu, sm. Nl. 221,3..

cotesc, vr. 3. serpenter *b.* 292.

Cotnár, sm. Nl. 62,2. 63..

cotonogésc, va. 3. rosser *b.* 365,2.

cotór, sm. manche; *barba în* —, barbe pointue *b.* 169.

Cotrónţa, sf. Nl. *b.* 222—25.

cotrémur, v. cu-.

Cotrucĕni, sm. Nl. 333,2.

covărşésc, va. 3. surpasser, dépasser 84,2. 203. 300; *b.* 19,2. 60,3. 91; *covărşesc* 60,2. 99,2; **-şíre**, sf. comble *b.* 87,2; **-ítor**, aj. important *b.* 86,2.

covăsĕlă, sf. levain 17.

covátă, sf. jatte *b.* 337,2.

covór, sm. tapis *b.* 11,3. 300,3..

covríg, sm. (i) craquelin rond *b.* 360,2.

Cozma, sm. Np. 92,2.. 295.

crác, sm. (i) rameau *b.* 369..

Cracău, sm. Nl. 70.

crăcime, sf. cabaret 24,2; *-mă* 91 (v. cărşmă).

crăcĭún, sm. Noël 136,2. 161. 234, 3; *b.* 228,2; —, Np. *b.* 325,3. 330,3; **-na**, sf. Nl. 71,3. 72,3; *Creaçunêni*, s. Nl. 151.

crăésc, aj. royal, princier 269,2. 276. 333,3. 335,2; *b.* 45,2. 169,2.. 201,2. 234,2. 315,2; *toĭag* —, sceptre 36; —, va. 3. régner 360,3.

crálu, sm. (aĭ) roi, prince 36,2. 58, 2. 69,3. 70.. 73. 124,3. 146,3. 190,3.. 213,2. 268,3.. 276,3. 333,2; *b.* 12,3. 18.. 35. 104,2. 151,2. 202,2. 360,2. 3..; **crălásă**, sf. (ăése) princesse, reine *b.* 77. 173,2. 175,3. 313,3; **crăíe**, sf. (iĭ) royaume 200,3. 360,3; *b.* 76,3. 132, 2; *-ăĭi*, sgl. *b.* 96,2; —, domination, règne 235,3; **crăíre**, sf. id. 268,3.

Craĭóva, sf. Nl. *b.* 206,3.

crălşór, sm. prince *b.* 173. 176.

Crălegătoríe, sf. Nl. 43,3.

crallévstvo, sm. *istr.* règne *b.* 284, 3 (v. dcr. crăíe).

crám, sm. accueil d'honneur *b.* 115,2.

Crâm, sm. Nl. Crimée 235,2.

crămesc, -iţă, v. cărmesc, -iţă.

crâng, sn. (urĭ) taillis *b.* 77,3. 370, 3; —, (crângĭ) branche *b.* 375,2.

cráp, sm. carpe *b.* 42,2.

Crăstítelu, sm. Jean Baptiste 104,3.

Craveci, sm. Np. 92,3. 93.

creángă, sf. (crengĭ) branche, rameau *b.* 351,3; *cra-* 286,3.

creástă, sf. crête de coq *b.* 373,2; —, sommet *b.* 259.

creche, sf. *istr.* verjus *b.* 285,3.

cred, va. 2. croire 67,3. 124,1..2. 127,2. 227; *b.* 105. 206,3; *istr. b.* 283, 2.. (v. crez); **credéul**, sm. le Credo 220,2; **credinčos**, aj. s. croyant, fidèle 16*. 12,3. 15. 47,2. 52,2. 76,2. 82. 100. 109,3. 115. 143,3. 148,2. 163. 195,2.. 228,3. 281,2. 314,3. 326,3.. 341,2. 346, 3; *b.* 40,3. 56,3. 73,2. 97,3. 131,3. 145. 231; —, digne de foi 47; —, assuré 154,2; *bun* —, orthodoxe 164. 240,2; *credenčos*, 227; **credínţa**, sf. (ţe) foi, croyance 8*,3. 10*,3. 11*. 15,3. 20,2. 26,3. 30,2. 41. 45,2. 53,2. 77. 104,3. 112,2..3.. 115,2.. 124. 141,2. 240, 3. 293,3. 359; *b.* 29,2. 31,1-3. 57. 162. 373; *crêdinţă* 142; *credĭnţă* 7*,2; *credenţă* 207,2; *cridinţă* 43,3; *credenţă* 15*,2. 226,2..; —, créance, légalisation 38,3. 76. 103.. 134.. 135.. 151,2; *b.* 76,1..2; —, le Credo 32,2. 41; *cre-*

denţă 75; *cridinţă* 87; *maĭ de* —, plus avéré *b.* 76.

créeri, sm. pl. cervelle *b.* 340; *creirii, b.* 44,2.

crémine, sf. pierre à fusil *b.* 64,2.

crep, (aĭ) va. 1. crever, se fendre *b.* 229. 260,3. 309,2. 340,3. 354. 373,2; — *de zua,* poindre *b.* 293,2; *crăp, b.* 98,2. 166,3. 339; **crepătură,** sf. (rĭ) fente *b.* 93,2.

cresc, (uĭ) vn. 2. croître, grandir, grossir 8*,2. 4. 17. 34,3. 35. 36,2. 59, 2. 65,1.3. 79,2. 83,3. 107,2.3. 131, 1.2. 158. 171,2. 206. 256,2. 266,3; *b.* 11,2. 21,3. 27. 30,2. 94,2. 183. 253. 359,2; —, se répandre 283,3; —, élever 257. 278,2.. 320; *b.* 90. 188,2; **-ut,** aj. levé *b.* 351,2; —, âge 131,2. 133,3.

cresteţél, sm. laitue scariole 355,3.

créştere, sf. (rĭ) croissance, accroissement *b.* 126,3; *crê-, b.* 26,3. 30,2. 156,2; —, éducation *b.* 108,3. 125,3. 155,2. 201.

créştet, sm. sommet *b.* 300,3; *crê-* 36,3. 157; *b.* 91,3; *-tit,* cerveau *b.* 122,3.

creştín, sm. (ĭ) chrétien 24. 25,2.3.. 39,2.. 42,3. 46,2. 60,2. 83. 90,3. 106.. 112,2. 138,2. 146.. 217.. 272. 357,3; *b.* 28,1.2. 50,2. 55.. 236,1-3; *-tir* 55; *crĭşteno* 226,1.2; *crăştin, mr. b.* 281,2; **-âtate,** sf. chrétienté 39,3. 76,2. 86. 98. 118,3. 124,3. 292,3; *b.* 4,3. 5. 7. 99, 3; **-ésc,** s. aj. chrétien 29,2. 32,2. 84, 2. 133,2. 280,2. 336,3. 347,3..; *b.* 35, 2. 56,3; *criistinesco* 226,1.2; *criştinască* 124; **-êşte,** av. chrétiennement 85,3; *b.* 29; **-éz,** vr. 1. se christianiser 362,2.

creţ, aj. crépu *b.* 295,3.

Creţuléscu, sm. Np. *b.* 205,3.

Creusa sf. Np. 59.

crez, (úĭ, a crede) vn. 2. croire, penser 3*,3. 10*,3. 15*,2. 8. 20,2. 32,2. 39, 3.. 42,3. 65. 108,2. 112,3. 139,2.3.. 148. 159,2. 179,3. 201.. 208. 288,3. 289. 308,3. 310,2.. 320,2. 324,1.3. 327,2.. 343,3. 347,2. 358; *b.* 18,2. 57, 2. 82,3. 94. 161,1.2. 183. 202. 245; *creḑ* 6*,3. 49,2. 53,2. 106. 109. 174,3. 200. 227,2. 230,2..3. 248 (v. cred); **crezământ,** sm. foi *b.* 160,3..

crín, sm. lis 8*,2. 325,2; *b.* 176,2; — *de apă,* iris pseudacorus 356,3.

crîntă, sf. jatte à fromage *b.* 258,3.

cristál, sm. cristal *b.* 176,2; *-iş-, b.* 178,3..

Crîstos, 227,2 (v. Hristos).

crîsu, sm. *istr.* croix *b.* 285,2 (dcr. cruce).

crîşmă, sf. cabaret *b.* 224,2 (v. cărşmă); **crîşmarĭ,** sm. cabaretier *b.* 224,2.

Crîtŭ, sm. Nl. 47,2. 224; *-tîn,* sm. originaire de C. 340,3; **-tîl,** sm. Np. *b.* 150—51..

crîvo, aj. *istr.* faux *b.* 285.

croésc (ĭĭ), va. 3. tailler, faire *b.* 326,1.2; —, rosser *b.* 356; —, faire des projets *b.* 367,2; **croitór,** sm. tailleur *b.* 121. 326,2.

Cron, sm. Np. 57,2. 66,2.

croncănésc, vn. 3. croasser *b.* 302,2.3.

cronicárĭu, sm. chroniste 70,2. 143, 1..2. 192.

cruce, sf. (cĭ) croix 2. 21,2. 85,2. 90. 101,2.3. 106. 130,2. 182. 186,2. 192,2. 226,2. 314,3. 357,3.. 358,2..; *b.* 24. 60,2.. 80,3.. 186,2; —, (ce) 172, 3; —, carrefour *b.* 224,2 *(istr. crisu);* **crucíş,** aj. av. croisé, en croix *b.* 4. 362,3.

crúd, aj. cruel *b.* 76,3. 152; *pîtale -ă,* peau crue *b.* 3,3; *roao* —, rosée fraîche *b.* 177,2; *-ă cărticică,* petit livre, simple *b.* 346,2 *(istr.* crut).

crúg, sm. cycle 44; *b.* 166,2.

crúnt, aj. sanglant, ensanglanté 11. 176,2; *b.* 19,3. 129; —, sanguinaire 60,3.

cruto, av. *istr.* — *râţe,* amèrement froid *b.* 282,3 (dcr. crud).

crúţ (áĭ) va. 1. ménager, préserver, épargner 11*. 13*,2. 33,2. 49,3. 59. 86, 2.. 237. 264,1.. 318,2. 367,2; *b.* 374, 2; —, ramasser 51; **-ţâ,** sf. ménagement 327,3; **cruţíre,** sf. id. *b.* 58.

cseána, sf. *mr.* pays étranger *b.* 274, 2.3.. (v. x-).

ctítor, sm. fondateur 44.

ctténie, v. citanie.

ctu-, v. ctu-.

cu, prép. avec 8*,3. 1. 4. 16,3. 23, 2. 25.. 30.. 38.. 135.. etc.; *co* 43, 2. 151,3. 364.

cŭ, prép. slav. vers, envers 316,3. 317,2. 318 (v. că).

cubélc, sm. (ĭ) limaçon 117.

cuc, sm. coucou 91; *b.* 137,3. 347,2.

cuceréḑ, vr. 3. s'humilier 266,2 (οἱ ἀπαιτοῦντες); *-ésc, b.* 155; **-ríe,** sf. humilité, dévotion 157. 287,2. 288,3; *b.* 253,

3; **cucérnie**, aj. révérend *b.* 156,2; **-nicíe**, sf. piété, dévotion 274,3; *b.* 100, 2. 101,3; —, révérence (titre) *b.* 28,2.

cucon, v. co-.

cucór, sn. (coară) cicogne *b.* 132,3.

cucóş, v. co-.

cucunár, sm. (ĭ) pignon *b.* 42,3. 45.

cuĉur, vr. 1. flatter de la queue *b.* 84,3.

cucútă, sf. ciguë 355,3. 356,3.

cudălbél, sm. (eĭ) à la queue blanche *b.* 334,3.

Cudughér, sm. Np. *b.* 79,2.3.

cufúnd (ú), va. 1. plonger, abîmer 32; *b.* 129,3; —, vr. s'enfoncer, s'abîmer *b.* 39,2. 109,2.3. 353; **-áre**, sf. enfoncement 29,2.

cúget (aĭ), vn. 1. penser, songer, réfléchir 13*. 16. 44. 54. 88. 98. 113. 133,3. 171,2. 222,3. 223. 271,2. 310, 2; *b.* 37,2.3. 164,3. 295,3; —, projeter 282,3; —, sn. (te) pensée, réflexion, idée 11. 54. 81. 89,2. 97,2. 110,3. 147. 154,3. 164,3. 168,3. 170,2. 298. 312,2; *b.* 11. 21,2. 73,3. 126,2. 176,2. 179, 2. 195,3; —, intention 155,2.3; **-áre**, sf. id. *b.* 153,2.

cúglă, sf. cape *b.* 3,3.

cuğmă, v. cuzmă.

cuĭăşăl, sm. petit clou (?) *b.* 370.

cúĭb, sn. (urĭ) nid, nichée 15,2. 84, 2. 102. 341; *b.* 210,3. 327,3. 328.. 367,3. 369. 374,3; *cuĭúb* (urĭ) 282; *b.* 136,3..

cuĭnplit, v. cum-.

cuişoáre, sf. pl. clou de girofle *b.* 42,3. 45,1.3. 109,2.

cúĭu, sn. (ie) clou *b.* 245,2. 376,2.

cuj, sm. *istr.*; — *de slama*, brin de paille *b.* 286,3; *cuş*, morceau *b.* 287.

cúla, sf. *mr.* tour *b.* 281.

cúlc, (aĭ) va. 1. coucher 36. 136,1-3; *b.* 354—55..; — *la pămînt*, tuer *b.* 365, 3; —, vr. se coucher, se reposer 149. 171. 253. 294,1.2; *b.* 49. 70,3. 175,2. 176,3. 327,2.3; **-áre**, sf. couchée, coucher 285,2.3; **-úş**, sm. terrier *b.* 262. 367,2.

culdura, v. căl-.

culég (eseĭ), va. 2. cueillir 24. 255, 1.2. 256.. 351; *b.* 175,2; **-ătór**, sm. compositeur *b.* 353,3. 367,2; **-ere**, sf. collection *b.* 361. 365,2; **cules**, aj. recueïlli 236,3; *b.* 201,1.2. 364,3; —, sm. vendange *b.* 26,3.

cum, cumu, av. comme, comme si 2*,2. 4*,3. 12*,2. 1,2. 9. 10. 19,3. 23. 26,2. 32. 39,1.3. 41,3. 45,3. 46. 48. 50,2. 52,2.. 55,2. 59,3. 63,3. 76,3. 96,2. 105.. 115,3. 117. 122,1-3. 123.. 138,3. 290. 324,3..; *b.* 9,2. 171; —, dès que, aussitôt que 130,3. 149,3; *b.* 74,2. 137,2. 196,3. 214,3. 256,3; —, comment 13*,3. 14*,2; *b.* 46,3. 48..; —, cj. que, ainsi que (ut) 2*,3. 3*. 4*, 3.. 5*,1.2. 4,2.3. 5,1-3. 16. 23,1-3. 24,1-3. 26,3. 32. 34,2. 35,2. 37,2.3. 40,3.. 45,1.2. 47,3. 62,2. 74,1.2. 102, 3. 122. 123,1.2. 132,2. 133,2. 137. 141, 2. 151. 162. 220.. 268. 271,3. 276,2. 295,3. 318,3. 346. 350,3; *b.* 31. 70, 3.. 74,3..; — *că*, id. *b.* 18,3. 21,2. 28,2. 112,3. 162. 169,2. 179,2. 189. 204,2. 211,3. 322; *cumuş*, comme, tel que 44. 48,3. 128,3; *cumvá*, par hasard 160,3; *nu cumva*, d'aucune manière 66, 2. 82,2. 119,3. 134. 165,2. 167,2. 169, 3. 197. 286,2. 327,2; *b.* 95,3. 127,3. 179,2; *ca cum*, comme si 131,3..; *b.* 21,2. 150,2; *mr.* comme *b.* 269; *de cum*, que *b.* 353; *nicĭcum*, nullement 133,3; *b.* 89. 181,3. 182. 243,3. 245, 3. 250; *nicĭ de cum*, id. 347,3; *b.* 211, 3. 213,3. 245,2.

cumbará, sf. (le) grenade *b.* 19..

cumândez, va. 1. sacrifier 15,2; **-áre**, sf. (ărĭ) sacrifice 16,2.

cumâtru, sm. compère 90..

cuménec (aĭ) vr. 1. se communier 116,1.2. 181,3; *cumérec* 55,2; *cumínec* 89.. 117. 218,2.. 242,2; *b.* 29. 207; **cumenecătúră**, sf. communion 40. 42, 3. 115. 181,3; *b.* 80; *cuminecătúră* 25,2.

cumere, v. umere.

cumnát, sm. beau-frère 72. 207,2..

cúmpână, sf. balance; danger 79. 196,3. 211,2. 360; — *de moarte*, malade à la mort, danger de *b.* 120,3; *a sta în-*, être en balance, en danger *b.* 245, 2; **-nésc**, va. 3. compenser, peser, équilibrer 64. 272,2. 360; *b.* 90,3.

cúmpăr (aĭ) va. 1. acheter 17,3. 18. 37. 100,3. 107,3. 134,2. 143,3. 229,3. 238. 241,3. 291. 313; *b.* 11,3. 34,3. 54. 96,2. 121,3. 128,3. 135. 170,2. 214, 1.2. 225,2; *compăr* 43,3; **cumpărătúră**, sf. (rĭ) achat 38,3. 45. 63. 74,3. 103. 151,3..

cúmpăt, sm. équilibre, mesure 149, 2; *pre supt* —, en secret *b.* 245,2; **-éz**,

va. 1. mesurer, modérer 118,2. 145,3. 146,3..

cumplíre, sf. dureté, cruauté *b.* 87. 196,3. 197; **-ítă**, sf. (e) extrémité 13,3; **-ít**, sm. fin 18; **-ít**, s. aj. violent, cruel, dur, terrible, horrible 49,3. 60,3. 64. 166,2.3. 171. 196,3. 197,2. 201. 202, 2.3. 214,2. 266. 296,2. 354,2.3; *b.* 12, 2. 83,2. 91,2. 116,3. 118. 152,2. 240; *ḑuâ -ită*, jour de calamité 248,2; *cuîmplit* 106,3.

cungĭur, va. 1. entourer 366,2; *cunjur*, parcourir *b.* 110,2 (v. în-).

cunóse, (uĭ) va. 2. connaître 13,2. 20,2. 26,1.3. 38. 40,3. 48,3. 57,2. 72, 3. 79. 81,2. 116,2. 117,2. 215,2.3.. 248,3. 254,2. 324,2. 355,2. 365,3; *b.* 11. 13,3.. 136,3. 235; —, reconnaître 2,2.3. 64,3. 102,2. 297,3; *b.* 207,3..; —, apprendre *b.* 2,3. 53,3; *conosc*, *b.* 90; **-ătór**, sm. (rĭ) connaisseur 295,2. 322,3; *b.* 55,3; **-út**, sm. (ţĭ) connu, connaissance 185,2. 255,2; *b.* 236,3..; **cunoştínţă**, sf. (ţe) connaissance, instruction 76,2. 146,2. 216. 245,3. 273,2. 275,2; *b.* 17,2. 28,2. 152. 154,2. 156,2. 175,2. 208,3. 255,2; —, conscience 273, 2. 275,1.2..

cunpar, v. cum-; *cuntenesc*, v. con-.

cunún (úi), va. 1. couronner 11,2; —, marier 61,3. 217,3..; *b.* 68,2. 293, 2; **cunună**, sf. (i) couronne 60. 61,3. 64, 3. 65.. 86. 106,3. 203. 257; *b.* 5,3. 57,3. 209. 324,2; *curúră* 56; —, guirlande *b.* 51,3. 88,3. 134,2. 197,2. 320, 3; **cununíe**, sf. mariage 115. 243,2; *b.* 370,2 (v. coroană).

cúpă, sf. (pe) coupe 151; —, (pi) *b.* 258,3.

Cupalo, s. nom d'une divinité de la mythologie slave *b.* 51,3..

cupárĭu, sm. échanson 38,2.. 102, 3; *cupărêscă*, aj. f. appartenant à l'échanson 38,2.

cupéţ, sm. négociant 93,2.

cupíţu, sm. *istr.* grande cuiller *b.* 285,2.

cuprínd (nseĭ), v. 2. enfermer, saisir, tenir, contenir, consister 42,2. 71,2. 118, 3. 124,2. 147,2. 214,2. 243,2. 245,2.. 259. 300,3. 303. 308,3. 323,2. 350. 357, 3. 363,3; *b.* 13,2. 28. 36. 82,2. 99,2. 116. 176,2. 180. 221. 253,2. 290,2..3..; —, lier 200; *co-*, *b.* 22. 23. 124,3. 127, 3; **-ere**, sf. l'action d'embrasser 101,3; —, étendue, contenance 323,2; *b.* 220, 2. 222; —, compréhension *b.* 253,2; **cuprĭns**, aj. contenu, saisi 230,2; *b.* 215, 2. 223,2; —, sm. contenu *b.* 126,2.

cuptórĭu, sm. fourneau 17,3. 18; *-tori* 8*,3; *-tór*, *b.* 350,2. 351,2. 352.

cur (seĭ), vn. 2. courir 6. 36,2. 231; —, vn. 1. couler 90,3. 99. 108. 176,2. 225. 255,2. 347; *mr. b.* 265,2. 268,2 (v. curg); —, nettoyer 293; *b.* 43,3.

curănd, av. vite, promptement 59,3. 61,2. 125,2. 288,3. 305,3; *b.* 6,2. 25,3. 26,2. 74. 129,2. 135,2. 159. 216,2; *de* —, récemment *b.* 139,2; *aşa dă* —, si vite *b.* 255,2; *cu multŭ şi mai* —, beaucoup plus vite 278,2; *curúnd*, av. vite 2*. 3*,2. 100,3. 147,2.. 216,2. 258, 2.. 324; *b.* 11,2. 121,2.3; *-dă vrême*, peu de temps 190,3; *mr. b.* 264,3. 266; *de* —, récemment 47.

curát, aj. propre, pur; chaste, sobre 15*,2. 9. 12,3. 44,2. 47,1.2. 48,3. 52, 3. 55,2. 79,3. 101,1.2.. 154,2.3. 211, 3. 241. 319,2.. 346,1.2; *b.* 31,2. 32.. 58.. 61,3. 70,3. 138. 184,2. 231,3. 343, 1-3; *pietri -te*, pierres précieuses 12,3; —, av. clairement, franchement *b.* 41,2. 219.

curătorĭu, aj. coulant 57,3. 98,2. 346,2.

curăţél, aj. dim. propret *b.* 327,3; **-ţénie**, sf. pureté 293,3; —, purification 317,3; **-ţése** (ţii) va. 3. nettoyer; purifier 13.. 16,3. 26,2.3. 27,3. 48,3. 81, 2. 84. 91. 107,1.3. 154,3. 194,2. 222. 241,3. 284,3; *b.* 4,2. 16,2. 45,3. 184. 350; *curăţăsc*, 242,3. 245,3; *b.* 109,3.. 137,1-3. 219; *curăţéz*, id. 317,2; **-ţíe**, sf. propreté; honnêteté, chasteté 10*,2. 9. 29,3. 45,2. 47. 79. 100. 165. 180; **-ţíre**, sf. nettoyage 346; **-ţitórĭu**, s. aj. qui nettoie 30; *b.* 137.

curcubéu, sm. arc-en-ciel *b.* 370,3.

curéa, sf. (ele) courroie *b.* 3,3. 369, 2; *curá*, *b.* 227,2..; —, (èle), *b.* 11, 3. 90.

cúrg (curséĭ) vn. 2. courir 344; —, couler, s'écouler 296,2; *b.* 61,2.3.. 102. 124,3. 130,2. 133,3. 136,3. 148. 167,2. 176,2. 237,2. 318,3. 333,2; —, sortir, découler *b.* 214,3 (v. cur); **-ere**, sf. écoulement 359,3; *b.* 148,2. 159; —, cours *b.* 93. 150,2; *-gire*, *b.* 83; —, marche *b.* 236,2.

curióz, aj. curieux *b.* 170,2; **-itáte**, sf. curiosité *b.* 169,2; **-nic**, aj. étrange *b.* 144,2. 146,2.

curișór, sm. dim. (rĭ) derrière *b.* 334,2.

curm (aĭ), va. 1. cesser, interrompre 9*. 19,2. 133,3; —, vr. *mr.* s'efforcer *b.* 270,2. 277,2.

curmezíș, av. *în* —, de travers *b.* 304,3. 335.

cúrs, sm. cours, marche 11. 133,2. 176,2. 177,2. 202,3 .. 204,2 .. 332; *b.* 9,2. 253,2; *-ul țărâĭ*, événements 196,3.

cúrsă, sf. (se) piège 166. 172. 214. 354 ..; *b.* 52. 110,2.

Curșa, sm. nom d'une divinité de la mythologie slave *b.* 53.

cúrte, sf. (țĭ) cour 14,2. 70,3. 75,2. 106,3. 152. 190,2. 218,3. 235,2. 277. 333,2. 337,2. 341,2; *b.* 8. 12. 69,2. 169, 2; —, palais 133,3. 189,3. 200; *b.* 69 .. 113,3. 118,2. 224,2. 324,3. 331,2. 334, 2; **curtlán**, sm. courtisan 198,2 ..

curund, v. -rând; **curură**, v. cunună.

cúrvă, sf. (ve) putaine, impudique 46. 122 .. 242,3. 285,2. 291,2.3; **-vărĭu**, sm. (rĭ) putassier, impudique 33. 40,2. 46. 242,3. 289,3; *b.* 39,3. 159,3; **-vesc**, va. 3. se prostituer *b.* 22,2; **-víe**, sf. (iĭ) impudicité, prostitution 11*,3. 12*,3. 2. 29,3. 47,2. 50. 275,2. 289,3. 291,3. 315,2; *b.* 39,3. 144,3. 261,2; *curŭvie* 45,3; *corvie* 54,3.

cuscríe, sf. (iĭ) alliance par mariage *b.* 10; **cuscru**, sm. (rĭ) beau-père, beau-frère *b.* 98,2; *mr. b.* 273,3.

cust, vn. 1. exister *b.* 227,3; *cost*, va. maintenir en vie 269,2.

custorít, aj. teint (?) *b.* 311,3.

cusúr, sm. défaut *b.* 372,3.

cusút, aj. cousu, brodé *b.* 226,2. 312, 2. 315,3.

cuș, *istr.* v. cuj.

cutáre, pr. indf. tel 122,3. 297,3. 298 .. 307; *b.* 138,3. 250,1.3 .. 326 .. 364; *-ri*, *b.* 172,2 ..

cutát, aj. avec des rainures *b.* 331,3.

cutéz (aĭ), va. 1. oser 11*,3. 5. 6. 64,2 .. 73. 293,3; *b.* 70,3. 167,3. 224, 2; *cuteḑ* 4*,3. 46,2. 49,3. 241,3. 246, 3. 264,2; **cuteḑáre**, sf. audace 242,3.

cutíe, sf. boîte *b.* 117,3.

cutrémur (aĭ) vr. 1. trembler, frémir 49,2. 68. 288,3. 293,2. 296. 303; *b.* 5. 40,2. 242,2; *-mor* 175,2; *cutrimbur*, va. *mr.* faire trembler *b.* 282; —, s. (ĭ) frémissement 2*. 215,2. 243. 259, 2. 283. 288,3. 366,2; *b.* 64,3. 215,2; —, tremblement de terre 4,2. 67,3; *b.* 164,3 .. 165 .. 217,2.3 ..

cutríer, va. 1. parcourir 253,2.

cutrimbur, v. cutremur.

cutúrbur, va. 1. *mr.* troubler *b.* 265 ..

cuțít, sn. (e) couteau 352,2; *b.* 98, 3. 117,2. 332 ..; *istr.* 285,2; *în -e îl luară*, déchirer à coups de couteau *b.* 116,3.

cuvânt, sn. (vínte) mot, parole; sermon, discours 3*,3. 9*,3. 11*,3. 1,2. 8. 12. 20 .. 23,2. 24,3. 32. 36,2. 40,2 .. 42,3. 44. 47. 51,2 .. 69. 79,2. 80,2. 96,3. 98,2. 104,3. 109. 122. 126,2.3. 128. 137,2. 153,2. 186 .. 211,2.3. 283, 3 .. 291. 312 .. 324,3; *b.* 4 .. 6,2. 7, 2. 20,2 .. 32,2. 143,2. 160 .. 204,3; —, chapitre *b.* 216; —, réponse *b.* 313, 3; *cu* —, sous prétexte *b.* 124,2; *din* — *în* —, mot-à-mot 360,2. 362,3; —, (vinti), *b.* 123; —, (viînte) 82,2; —, (vénte) 40,1.3. 50 .. 51,3. 54. 198. 227. 350,3. 366,3. 368,2; —, (vânte) 37. 84, 3. 312,3; *cuvînt* 208,3 .. 215 .. 239,3; *cuvintele tocmitorĭ*, compositeurs 111,2; **-áre**, sf. oraison, parler 250; *b.* 162, 2 .. 236,2; *înainte* —, préface *b.* 39; *fără* —, muet, interdit *b.* 150,2; **-ătór**, s. aj. parlant 88. 260,2; *b.* 21,3 .. 28. 153, 2. 164; **-éz**, va. 1. parler 201,3; *b.* 158,3. 292. 326,3; *bine -eḑ*, bénir 211,2. 303. 364,3. 367,3 .. (v. bine).

cuvilnčós, aj. digne, légitime, convenable *b.* 78,3. 155,2. 253,3; —, dû 335,3; *cuvilnță*, sf. nécessité 31,2.3; —, convenance, bienséance *b.* 90,3. 110, 2; *bună* —, id. 313,2; *b.* 86,3. 147; *cu* —, comme il faut 76,3. *preste* —, inconvenant *b.* 91,3.

cuvin, vr. 3. convenir, appartenir, seoir 30. 125. 164,3. 218. 241. 276. 284,3. 343,2. 347,3; *b.* 6,2. 9. 23. 28, 3. 80. 101,3. 184,2. 253,3. 356.

cuviós, aj. décent, beau; pieux, vénérable 129,3. 132,2. 157. 279,2. 284, 3. 297,2.3. 319 .. 363,3; *b.* 2,3. 130, 3. 203. 303; —, propre 346,2; —, tempéré *b.* 3,2.

cúzmă, sf. chaperon, bonnet *b.* 369, 3; *cuğmă*, *b.* 205,2.

cyclu, sm. cercle *b.* 92,3.

D (Д).

da, v. dar.

dă, v. de.

Dabijea, sm. Np. 173,2. 251,2; *b.* 32,2.

dáca, cj. si, en cas que, donc 73. 120,2; *b.* 115,2. 251; —, aussitôt que *b.* 171,3.. 231,2; *deca* 3*,3. 4*,3. 1. 3. 6. 166,3. 171,3. 224,3. 364; *b.* 73,3; *dêca* 18,2. 24,2.3. 27,2. 29. 40,3. 48, 2. 89,3. 100,2. 113; *b.* 36,3. 99,2. 100, 2. 108. 204,2. 207,3. 241,2.

Dáchia, sf. Nl. *b.* 183,2; **-chi,** sm. pl. Daces *b.* 205.

dăč, v. deci.

dádă, sf. *mr.* mère *b.* 273,3..

Dafce, sf. Np. *b.* 281,3.

dáfin, sm. laurier *b.* 66,3. 91,3. 197, 2; —, fenouil *b.* 198.

Dafni, sf. Np. Daphne 320,3.

dâhánie, sf. *toată* —, tout ce qui respire 14,2 (v. dih-).

Dăĭan, sm. Np. 74.

dăîns, v. dăns; **dăîntăĭu,** v. dintăiu.

dájdie, sf. (ĭi) impôt 177,3; *b.* 206, 2. 220,3. 221.

dájnic, aj. s. tributaire 36,2.

dálb, aj. blanc *b.* 295,3. 324,3. 330, 2. 331,3. 332.. 338,2.3..

dalg, sn. (urĭ) *mr. -urile lumiĭ,* les orages de la vie 268,2.

dâmă, sf. *mr.* détriment *b.* 264,3.

Damaschín, sm. Np. 129,3. 152. 244,3. 345,3; *b.* 38,2. 127,2. 252; **-cu,** sm. Nl. 2*,3. 3*.

Dâmboviţa, sf. Nl. 189,2.

dăn, v. din.

Dan, sm. Np. 36,2; *b.* 71; *-ni,* id. 45.

Danái, sm. pl. Np. *b.* 89,2.

dănăoară, av. *nice* —, jamais 114, 3. 122,3. 137,2. 259..; *nič* — 297,3; *b.* 11,3; *nice dinior,* id. 141; *neč dinioră* 1,3; *dinioară* 3; *o* —, une fois, *dinioră* 41. 80,3.

Dánčĭu, sm. Np. 87; *-č-* 135. 207,3.

dâncolo, v. din-.

dánie, sf. leg 207,2.

Daniíl, sm. Np. 157,2. 271,3..; *b.* 23,2; —, le livre *b.* 31,3.

dâns pron. dém. il; lui-même 66.. 68. 105,2. 108. 116,2. 117,2. 120,1.2. 147,2. 198.. 231,2..3.. 267.. 286,1. 317.. 361,3; *b.* 132,3; *dăîns* 48,2; *dîns* 215; *dens* 287,2..; *dyns* 238.. 239, 2..; *diîns* 7*. 83,1.3. 86; *dins* 88,2. 95, 3. 96. 110. 112,2. 115,3. 158,3. 161,3. 176,2. 187. 188.. 255,2; *dişă,* f. *mr. b.* 281,2.

dánţ, sn. (urĭ) danse 300,3. 330,2; *b.* 121,2. 331,3; **dânţuésc,** va. 3. danser *b.* 324,1..2.. 331,3; **dânţuíre,** sf. danse 106,3.

dăpă, v. depe, după.

dăpăr, vr. 1. —, se prendre aux cheveux *b.* 212,2.

dăparte, dăplin, dăpe, dăpre, dăpun, dăspre, v. de-.

dar, sn. (urĭ) don, cadeau 46. 48. 51,2. 57. 67,3. 78,3. 84,2. 99,3. 105,2.. 108. 115,1.2. 132,3. 156,3. 170,2. 299, 3. 326,2. 340. 344,3; *b.* 18,3. 64,3. 96. 108,2.3. 203,3. 207. 241. 367; —, grâce 309,2; *b.* 90,2; —, (ure) 1,3. 35,2. 94, 2. 100. 367,2..; *de* —, donné, cadeau *b.* 375,3; *în* —, gratuitement 194,2. 355; *b.* 147,2. 159,3; *darrŭ,* don 83,3. 84. 86.

dar, cj. mais; alors, or, donc, cependant 61,2. 69,3; *b.* 2,3. 83,2. 94,2. 119. 154,3. 325,2. 364; *darrŭ* 83; *da,* id. *b.* 225. 226,2. 228. 258,3. 259,3. 329, 3.. 367,3; —, oui *b.* 136,2; *da cum nu,* sans doute *b.* 352,2; *dară,* cj. id. 24.. 27. 40,2. 41. 47. 95,2. 267,2.. 277,2; *b.* 13; *dară* 108. 138,3. 169,3. 255,3. 267, 3. 310,2. 323,2. 353; *b.* 21,3. 52, 2. 100,3. 152. 170. 200,2. 241,2.

dáre, sf. (dărĭ) l'action de donner 366,3; —, don, présent 62,3. 80,2. 97. 174; *b.* 207,2; —, impôt *b.* 34,3. 108. 220. 221. 222,2; *dari, b.* 220,3. 221,3; — *de plátă,* récompense 263,2.

dărăbán, sm. (i) garde, gendarme 73,2; —, (nţi) *b.* 206,3.

dărâm, va. démolir *b.* 371,2; —, vr. 1. se dilacérer 359..

Daríe, sm. Np. 173,2; *b.* 166,2.

dărlóg, sm. rêne *b.* 294,3.. 296,2.

Dărmăneşti, sm. Nl. 151.

dârmón, sm. grand crible *b.* 376,3; **-ése,** (ĭi) va. 3. cribler 163.

dárnic, aj. libéral *b.* 366,3.

dărnire, sf. générosité 56,2.

dăruesc (ĭi), va. 3. donner, faire cadeau 33,2. 37,2. 38. 51,3. 58. 61,3. 77. 79. 81. 86,2. 135,2. 177,2. 207. 234,2. 239,3. 318,2. 337,2; *b.* 64,3. 65. 67,3. 72,2. 232; *du-, b.* 96; **-uíre,** sf. don 6*; —, l'action de donner 132,3; *b.* 187,3; **-uít,** s. aj. donné 240,3; *b.*

219,3. 220,3; **-uitór**, sm. (i) libéral 96,3..

Dârviclu, sm. Np. *b.* 296.. 297.

dăsăgí, v. desag.

dáscal, sm. (i) professeur, maître, docteur 37,2. 60,2. 76,3. 77,3. 78,1.2. 119. 133,3. 142,2. 155. 157. 236,3. 261. 280,2.. 288. 312. 363,3; *b.* 3,3. 8,3. 60. 156. 166,3. 178,2; *dascăl* (i) 216, 2; *b.* 252,2.

dăscâlíe, sf. (ii) enseignement 37,2. 110,2; *b.* 31,3. 32; —, doctrine *b.* 29.

dăscoper, dăscreţire, dăspre, dăstul, dăşchid, v. de-.

daşúru, s. aj. *mr.* cher *b.* 264,2.

dátă, sf. (te) fois 117,2. 196,3; — *(dăţi)*, *b.* 356; *altă* —, autrefois 297,3; *de altă* —, id. *b.* 25,2; *întâea* —, de prime abord *b.* 162,2; *în toate* —, toutes les fois 323,2; *o* —, une fois, jadis 61,3. 142,2. 288,2. 338,2; *b.* 110,3.. 151,3. 199,2. 243; —, ensemble, en même temps *b.* 25,2. 354,3; *de o* —, ensemble, tout à la fois 239,3; *b.* 11. 80. 92. 163. 191. 236; —, soudain *b.* 25,3. 49. 130. 323,2; *d'o* —, id. *b.* 365,3; *di o* —, 190,2; *tot de o* —, ensemble, à la fois *b.* 365; *de o cam* —, pour le moment 236,3; *nicí o* —, jamais 167. 275; *b.* 3,2. 37,3. 46,3. 56. 64,3; *vre o* —, quelquefois *b.* 191,2.

dătătórlu, sm. (rl) donateur 326,2. 337,2. 348,2; *b.* 111,2. 184; — *de vĭaţă*, vivifiant 242,2. 299,3.

dátină, sf. (ne) usage *b.* 344.

datórlu, aj. redevable, obligé; *a fi* —, devoir 21. 75,2. 77,2. 85,3. 88,2.. 95,2.3. 195,1..2.. 274,3. 317,2. 338; *b.* 9,2. 47. 53. 100,3. 210,2. 220,2; *dêtorĭu*, *b.* 201,3; *ditorĭu*, *b.* 359; *datoare*, pl. devoirs 30,2; *în* —, à crédit *b.* 374; **datoríe**, sf. (ii) devoir 279,3. 315, 2. 344,2.3..; *b.* 9,3. 28. 47,3. 86,2. 91. 125,2. 246,2; —, dette *b.* 81,3. 210,2; — *omenească*, mort 197,2; *în* —, à crédit 205; *b.* 121,2; *pe* —, id. *b.* 105; *detorie*, faute 39; —, devoir *b.* 156; *dêtorie*, id. 74; *b.* 213,3; **datórnic**, sm. (i) débiteur 95,2. 96. 195; *b.* 11,2. 104; —, qui offense 39; *b.* 36,3; —, aj. obligé *b.* 201,3.

dát, sm., *-ul vieţii*, donation de la vie 242,2; *-ul sufletului*, agonie *b.* 70. 74,3; *-ul de harŭ*, remercîment 28. 42..

dăţesc, aj. *limba -ţască*, langue dace *b.* 3,3.

dau (dedîu, dedeĭ, dat) va. 1. donner 2*. 5*,3. 9*,2. 12*,3. 16*.. 3.. 4. 5. 7.. 9.. 11,2. 15. 16,1.3..18,2.3. 19, 3. 20,3. 21. 23,2. 25,1.3. 27,1.3. 28. 29. 31,2. 33,2.. 35. 38. 39. 43.. 51,2. 54,3. 55,3. 59,2. 61,2. 66,2. 71,2. 75, 3. 79,2. 82,2. 90. 96,3. 102,2. 107,3. 108. 115. 117,2. 119,2. 120,2. 123,2. 182. 191. 207,3. 212. 218,2. 231,3. 264, 2. 281,2. 285. 302. 313,2.. 315,2. 346, 2. 347,2; *b.* 15,3. 18,3. 22,2. 28. 33, 3. 63,3. 68.. 71. 72,3. 84. 122. 138. 190,2. 232. 262. 356,2.3.. 357,3. 360, 3. 363; *mr.* *b.* 264,2. 266,2. 273,1.3; *istr.* 283,1.3. 284,3; — *afară*, publier 40,1.2; —, chasser *b.* 193,2; — *bun întâlnit*, saluer *b.* 214; — *cuvântul*, parler *b.* 311; — *dos*, s'esquiver 235; — *dracului*, donner à tous les diables 113,2; — *foc*, mettre le feu *b.* 132,3; — *fuga*, fuir *b.* 356,2; — *harŭ*, remercier 27,2.. 42; — *învăţătură*, ordonner 120; — *mintê*, diriger l'attention 23; — *năvală*, faire un assaut 361,3; *b.* 18,2; — *pârjol*, id. *b.* 263; — *războĭu*, livrer bataille 72,2. 358; *b.* 18,2.3; — *să es*, vouloir sortir *b.* 356,2; — *sămă*, rendre compte, 88, 2. 174; — *sufletul*, rendre l'âme 65. 321; *b.* 52,2; — *ştire*, avertir 43,2. 151. 217, 3; *b.* 7,3. 245,2. 363,3; — *voe*, permettre 253,3. 254; — *cu măcĭucă*, frapper *b.* 367,3; — *cu tunurĭ*, bombarder 333,2. 335,3..; *b.* 18, 2; — *de*, aboutir, rencontrer *b.* 138. 208. 326,3. 329,1.2..; — *dúpă*, marier 61,3; — *di veste*, id. *b.* 140; — *în apa*, se decharger dans 72,2; — *înainte*, publier 219,2.3..; — *îndărăt*, reculer 291,2; — *în nevoi*, tomber dans le malheur *b.* 181,2; — *la*, aboutir *b.* 133; — *la lumină*, publier *b.* 151. 353,3; — *pen sită*, cribler *b.* 44, 2; — *peste*, surprendre, trouver 360,2; *b.* 242,2; — *pe unde va*, prendre un chemin *b.* 325,3; —, vn. — *în de seară*, décliner *b.* 311,2; — *porumbu*, lever, pousser *b.* 320,2; *mr.* — *graĭul*, promettre *b.* 271..; —, vr. se livrer 88, 2. 110,3; *b.* 38.. 245,2; —, fléchir *b.* 345,3; — *jos*, descendre *b.* 351,2; — *de o parte*, se mettre à l'écart *b.* 357, 2; — *în lăturĭ*, éviter *b.* 304,3; — *în voroavă*, s'entretenir 253,2; *îmĭ dă*, suffire *b.* 24,2.

dăulez, va. 1. harasser *b.* 356,2.

David, sm. Np. 26,2. 27,2. 77,2. 105, 3 .. 145,3. 152,2. 154. 165. 202,3. 210—12. 246,3. 272,3. 275,3. 364,2; *b.* 61,3. 65. 159,3. 217,3.

dăzlupése, v. dezlipesc.

dăznădajduesc, v. dez-.

de, prép. de 1. 6. 46,2. 47. 48.. 52,2; etc. —, par 177,3; —, pour *b.* 182; etc. *dă,* id. 95,2. 157. 160,2.. 161. 163. 172,2.3.. 173..; *b.* 126.. 161, 2. 166,2.3. 167.. 250. 255—258; *dê* 1; —, que 9*,3. 1. 8. 9. 21,2. 24,3. 27. 68.. 222,3. 223.. 328,2; *b.* 209. 308,3. 355; —, si 9*,2. 11*..,2. 19,3. 29,3. 30,2.. 48,2. 52,2.. 129. 167,2. 188,2. 267,2. 291. 348,3. 351,2; *b.* 7,2. 51. 105,3. 132. 158,2. 225. 300. 337,3. 376,3; *dă,* id. 161; *b.* 126,2. 127. 160, 3.. 164,3. 165,1.3.. 255,2. 260; *ghe, banat. b.* 262,1-3..; *di,* de, si 2.. 49, 3. 56,2. 78,2. 87. 103,3; *b.* 46,2. 55,2. 57. 60,3. 62,2. 93,3. 95.. 113. 133,3. 134.. 144.. 172. 287,3. 358—59..; *mr. b.* 263. 264.. 280.

deadevăr, av. amen, en vérité 7*,3. 15. 29. —, s. vérité, fidélité 10*,2. 13, 3. 14,2; *dêdevêre,* pl. vrai 12,3.

Deaj, sm. Nl. 177.

deál, sn. (urĭ) colline *b.* 225. 304,3; *dêl* 62,2. 87,2. 176; *b.* 51. 146,3. 191, 2. 218,2. 219; —, (ure) 178,2..; —, Nl. 109,3; *b.* 315,2.

dealĭ, sf. œuvre; *dêlă* 204,2.

dêanie, sf. Actes des Apôtres 88,3. 153,2. 275,2.

de anda, av. *mr.* depuis quand *b.* 278,3.

deântâniu, num. *mr.* premier *b.* 267 (v. dintăiu).

dêca, v. dacă.

dêdins, v. adins 168,3.

Decapolit, sm. Np. 158,2.

de cara, cj. *mr.* aussitôt que *b.* 270. 272,2.

decasutáș, sm. centenier 100,3.

Dechemvrie, s. *b.* 3,3. 27,1.2. 52, 3. 102,2.

declĭ, cj. donc, par conséquent, alors, puis, après 58,2. 166,3; *b.* 176. 196,2. 239,3; *deč* 45. 50,3. 99,2; *b.* 78,3; *dece* 54,3. 77. 95,2. 111. 121,2. 123. 183,2. 184; *decĭĭ* 139. 167; —, après *b.* 43, 2.3..; *dăč* 312,3; *dêce* 2*,2; *dêci* 2*,3. 3*,1.2. 46,2. 60; *dêč* 50,2; *dêcĭĭ,* puis 114,2; —, depuis 343. 353; *dêcia* 163, 1.2. 164; *dêciea* 11*.. 15*,2.. 58,2. 90. 222,3; *deciea* 89,3. 320,3; *dice, b.* 139,2; *dici, b.* 43,2.

decinde, av. passant de l'autre côté 176,3.

Dedál, sm. Np. *b.* 164.

dê doa lêge = de a doa —, Deuteronomium 14,3.

defăĭm, va. 1. mépriser; diffamer 170,2. 300,2. 338,2; *b.* 92,2. 186. 246, 2..3. 250. 253. 283; **-ez,** *b.* 20,2; **-áre,** sf. (ărĭ) diffamation, action de dénigrer *b.* 47,1.3. 124,2. 248,2. 251; **-át,** aj. flétri *b.* 358; **-ătór,** aj. calomniateur *b.* 92. 249,3..

deferĭt, v. di-.

definĭție, sf. (iĭ) définition *b.* 251.

déget, sn. (e) doigt 93,2. 135,2. 136; *dêget* 11,2. 31. 271,3. 351,3; *b.* 44,3. 68,3. 130,3. 145,3.. 204,3; *dêgite* 87, 2; —, orteil *b.* 4; — *(dégte), b.* 375; **degeţél,** sn. dim. petit doigt *b.* 353.

deîn, deîncoace, deîncolo, deîntăiu, deîntru, v. din-.

deîncătŭ, av. en tant que 126,3.

deistvuésc, va. 3. faire (agere) 244,3.

dejghináre, v. desbinare.

delá, prép. de 1. 18,3. 39,3.. 43; passim. *dăla, b.* 164,3.

dêlă, v. dealĭ.

Deleán, sm. Np. *b.* 245.

deletnicése, vr. 3. se désaccoutumer 169,2.

delúng (aĭ), vr. 1. s'éloigner 15,2. 88,3; *deluîng* 3*,3. 85. 86,2. 112; **-át,** aj. éloigné 337,3; —, explicite *b.* 71; *deluîngat,* aj. long 83,2.

delurós, aj. couvert de collines 178; **deluşél,** sm. dim. monticule *b.* 32,3..

Dema, sm. Np. 73,3.

demăneaţă, demeneaţă, demeînreţe, v. dimineaţă.

demnáre, sf. encouragement 109,3; **demnătúră,** sf. id. 125 (v. înd-).

demprejur, prép. autour 60,3.

de múlt, av. depuis longtemps, autrefois; *de* —, id. 69,3. 213. 337. 355; *b.* 40. 50,3. 52,2; *di* —, *b.* 51,2.

dende, av. *istr.* d'où *b.* 283,3 (de unde).

dendru, sm. rosmarin *b.* 97,3. 98,2.

denpreuna, v. din-.

deosăbíre, sf. différence; séparation 323,1.2; **deosăbí**, av. séparément 305, 2; *deosebĭ*, *b.* 50. 214,2; **deosăbít**, aj. différent; séparé, spécial *b.* 83,2; *deosebit* 363; *b.* 124,2. 244.

departamént, sn. (urĭ) département *b.* 125.

depărtáre, sf. distance 323,1.2; *b.* 328,2; **-tát**, aj. éloigné 323,2; *b.* 53,3. 243.

depárte, av. loin 3*,2. 16*,3. 3. 12, 3. 30,3. 130. 306. 323,2. 364,3; *b.* 22, 2. 129. 189,2. 211; *de* —, de loin 313; *dă* —, *b.* 260,2; *nu* —, ci près *b.* 170. 191,2; *diparte*, *mr. b.* 263,2. 280,3; *-ti*, *b.* 360; **depărtéz**, vr. s'éloigner, s'écarter 73,2. 98. 126. 235,2. 261. 297. 345,3. 366,2; *b.* 121,2. 129,2. 185,2. 214,2. 236; *di-*, *mr. b.* 280,3; —, distancer *b.* 217; *-téḑ*, id. 115,3. 228,3; *dă-*, *b.* 15,3.

deplín, av. en plein, complétement, entièrement; parfait 38,3. 40,2. 58. 77, 2. 91,3. 104,3. 112,1.3. 123,2. 139. 142. 160,3. 199,3. 277,3; *b.* 2,2. 70,3. 98, 3. 199,2. 219,2; *deplăn*, *b.* 219,3; *dăplin*, *b.* 127.

dépre, av. après 126. 290,2; *dăpre* 157. 158,3. 161,2. 222,2; *dăpă*, *b.* 259. 261,1.3.. (v. după, dupre).

depreúnă, av. ensemble, à la fois 2. 12,3. 14. 16,3. 37. 86. 101,2. 109. 112,3. 152. 185,2. 220. 239,3. 248,3. 268. 273. 366,3; *mr. b.* 276,2; *depriúnă* 43,3; *depreură* 7*,2 (v. dinpreună).

deprínd (nseĭ), vr. 2. s'accoutumer, s'habituer 88,3. 113,2. 276,3. 278,2.3. 295,3. 364; *b.* 162,3. 247,2. 253,3; *dăprind* 288; **-ere**, sf. exercice *b.* 252; *deprindire*, coutume *b.* 48,3; **deprins**, aj. habitué 78,3; *b.* 103,2.

depun, va. 2. *dă-*, s'éventrer *b.* 259,3.

dereg, deregătorie, derept, dereptate, v. dre-.

derepţíe, sf. équité 14.

derés, sn. (rêse) office, diplôme 74, 3. 151,2.

dervíş, sm. *mr.* derviche *b.* 281,2.

des, deásă, aj. épais, dense, serré; nombreux 178,2. 357; *b.* 27. 169. 311. 312,2. 315; *dĭasă*, *b.* 118,3; —, av. souvent 7*,2. 293,2. 314,2; *b.* 73..

deság, sm. (i) besace *b.* 303,2.3. *dă-* 258,3.

desătínă, sf. (nĭ) dîme *b.* 24, 3. 25,1.2. 220,2.3. 221,1.3. 222; *desetină*, *b* 34,3.

desăvârşíre, sf. perfection *b.* 108; *cu* —, av. parfaitement *b.* 222,2; **-ít**, aj. av. parfait, complet 157,1.3. 165. 329. 354,3; *b.* 5,3. 13. 14,3. 80. 107,2. 153,2. 156,2. 188,3. 191; *desăvrăşít* 57. 58. 77,2. 78,1.2. 147; *desăvrşít* 100; *desesfărşitu* 56; *desfrăşitŭ* 9*,3.

desbináre, sf. (ărĭ) désaccord, séparation; *dejghináre* 328; *b.* 153,2.3. 154.

desbrac, v. dezb-.

descálec, va. 1. occuper un pays, coloniser 58,2. 69. 189,3. 190. 197,2. 235. 250. 274,2; —, descendre de cheval 67. 222,2. 334; *b.* 167,2; *descálic*, *b.* 316; **descălecáre**, sf. fondation, colonisation 146. 235,2; *b.* 1,2..3..; **descălecátul**, sm. id. 196,2.3; *b.* 76; **descălecătóare**, sf. id. *b.* 1,2.

descânt, va. 1. désenchanter, guérir *b.* 139. 287,2. 307. 323,3. 340; **-ec**, sn. (ce) formule de désensorcellement *b.* 338,2; *dis-*, *b.* 138; *descântic*, id. *b.* 339—343..; **-ătór**, s. aj. désenchanteur *b.* 307,2. 340.

descărcát, aj. déchargé *b.* 370,2.

deschid, desclĭid, v. deşchid.

descóper, va. 3. découvrir; révéler; dévoiler 51,3. 249. 255,2. 256. 266. 297; *b.* 37,2. 150,3. 199,2. 235.. 357, 2; *dăscoper*, *b.* 256; *discoper*, *b.* 55; *descopăr* 244; **descopérire**, sf. révélation *b.* 203,2; *discoperire*, *b.* 55.

descosút, aj. décousu *b.* 11,3.

descreţíre, sf. *dă-*, défrissement *b.* 261.

descríu, va. 2. décrire *b.* 251.

descúlţ, aj. nu-pieds 253; *b.* 203,2.

descumpărătórĭu, sm. sauveur, rédempteur 137..

descúre, va. 1. démêler *b.* 90,3; —, éclaircir *b.* 119,2.

des demineáţă, av. à la pointe du jour *b.* 18,3.

desetínă, v. desă-; *desesfărşit*, v. desăvărşit.

desfac, va. 2. entr'ouvrir *b.* 129,3; *desvac*, défaire 8,2; *disfac*, *b.* 94,2; *mr. b.* 280,3; —, désenchanter *b.* 137,1.3..

desfătáre, sf. (ărĭ) plaisir, délice, convoitise 106,3. 275. 298,2. 324,2..; *b.* 13,3. 47,2.. 49. 147. 192,3. 225,2; **-át**, aj. divertissant 57,3; **-ez**, vr. 1. se réjouir, divertir *b.* 72,3. 97. 173,3..

desfečorésc, v. 3. stériliser.

desfrănáre, sf. (ări) débauche *b.* 47. 247; **-át**, aj. libertin *b.* 249. 323,3; —, effréné 202,2; *dis-*, *b.* 359,1.2.

desfrăşit, v. desăvărşit.

desgróp, v. dez-.

desgúst, vr. 1. se dégoûter *b.* 313,3.

desíder, va. *istr.* désirer *b.* 285 . .

desíme, sf. touffe 299,2; *dêsi-*, épaisseur 201,2 . . 202.

desíş, sm. broussaille 299,2; *desúş*, id. 297,2.

deslobozésc, va. 3. délivrer 58,2.

deslușíre, sf. explication *b.* 252,2. 253,2; **-ít**, av. clair 169,3.

desmetecésc, v. dezmeticesc.

desne, s. *istr.* droite *b.* 283,2.

desnód, va. 1. dénouer *b.* 370,2; **-át**, aj. dénoué *b.* 371,2.

despárt (ărțiĭ), va. 3. séparer, retrancher, différer, divorcer, distancer 9*, 2. 16*,2. 19,2. 34,1.2 . . 72,2. 90,2. 106,2. 132. 163,2. 185,1.2. 261,3. 265, 1.2. 291. 323. 328,2; *b.* 49,2. 83,2. 89. 147,2. 149,2. 212,2. 217. 354,3; *dezpart* 84,3; *despărțésc*, id. *b.* 84,1.2; *disp-*, *b.* 97. 196,2; **despărțanie**, sf. (iĭ) séparation 218; **despărțíre**, sf. id. 260,2. 323; *b.* 49. 180,3. 212,2; *dispărțire*, *b.* 179,3; **despărțít**, aj. séparé, divisé, coupé *b.* 84. 188,3. 212,2.

despecetluésc, va. 3. desceller *b.* 254,3.

despíc, va. 1. fendre 362,2; *b.* 152, 3. 291,2. 306,3. 363,3; **-át**, aj. fendu *b.* 343.

despletít, aj. denatté *b.* 89. 91,3.

despóĭu, va. 1. dépouiller; dénuder 291,3. 352,3; *b.* 289,2.3; —, ôter la peau *b.* 309,2; **despoeát**, aj. nu 352.

déspre, prép. vers, de côté, touchant à, pour 65,3. 71,2. 105,3. 125,2. 152, 2. 177,2 . . 260,3 . . 335,2. 358,3; *b.* 24, 2 . . 3 . . 50. 83. 108,3. 123,3. 156,3. 202,2. 226,2; *-rê* 142; *dăspre*, *b.* 126, 3. 127. 164,3; *dispre*, *b.* 137,2. 143,2.

despulitór, sm. maître, dominateur 49,2. 181. 185,2. 257,2. 300,3. 366, 3; **despuitoáre**, sf. (δεσποίνα) maîtresse, S. Vierge 183,2. 241. 298. 300,3; **despus**, sm. province 5*,3.

despuĭu, va. maîtriser 10*.

destóĭnic, aj. capable, digne, habile, apte 13*,3. 52. 150,2. 153. 237,3. 271. 284,3. 285; *b.* 202,2; *dostoĭnic* 5*,3. 2. 56. 194,3 . . ; **-ésc**, va. 3. rendre digne 298,1.2; **-íe**, sf. dignité 110,2. 124,3. 125. 153; *dostoinicie* 15; —, habileté *b.* 252,1.2.

destrămát, aj. revêche 281,2; *b.* 5.

destúl, aj. av. suffisant, assez, suffisamment 31,3. 280; *b.* 85,2. 128,3. 170, 3. 249. 252,2. 364,3; *den* —, id. 225, 3; *b.* 4,3. 133; *den dăstul* 168; *b.* 31, 3; *în* —, *b.* 249,2; *fac* —, satisfaire 302,2; **-éz**, va. 1. id. 281,3.

destupát, aj. débouché 206,2.

de supra, av. dessus 35,2. 71,3. 358, 2; *b.* 40; **de desupt**, dessous 265; *b.* 42,3. 43,3. 144,3.

desúş, v. desíş; *desvac*, v. desfac.

deșăláre, sf. éreintement 282,3.

deșchid (iseĭ), va. 2. ouvrir 6,2. 17, 2. 28. 29. 30,3. 64,2. 83,3. 105,3. 147, 2. 148. 155. 167,2. 169. 182,3. 232,2. 252. 256. 267,3. 276,2. 312,3. 319,2. 361,3; *b.* 37. 47,3. 60,2. 98,2. 178,2. 230,3; *dăschid* 222,2; *deschid* 6; *b.* 85. 141,3. 158,3. 159,2. 210,2. 351,2; —, commencer *b.* 103,3; *deșchiz* 6; *dișclĭd*, *mr. b.* 264,3; *desclĭd*, *b.* 274; **deșchídere**, sf. ouverture 29,2; —, éclaircissement *b.* 151; **deșchis**, aj. av. ouvert, clair 11. 73,2. 77. 143 . . ; *b.* 12,2; *deschis*, id. *b.* 24,3. 75,2. 169,2; *b.* 274.

deșért, aj. s. vain, futil, frivole, passager 15*. 2. 11. 23,2. 44. 54. 69. 102. 113,2. 132. 141,3. 156,2. 167,2. 210,3. 212,2. 282,3. 298,2. 315,2. 324,2; *b.* 47,3. 100,2. 145,3; *deșărt* 1*,3. 80,3. 168,2. 184—85 . . 206; *dișert* 112; —, vr. cesser 15*,2 . . ; *în* —, av. en vain, vide 10. 25,2. 33,3; *b.* 354; —, passager 186; *în deșărt* 152,3. 293,2; *întru* —, id. 180,2; **-ăcĭúne**, sf. (i) vanité 80, 2. 89. 184,2.3. 185; *b.* 5. 16,2; **-áre**, sf. id. 112,2. 324,2. 360; *deșărtare* 202, 2 . . ; *dișărtătóare*, sf. vanité *b.* 97; **-éz**, va. 1. détruire 315,2 . . 317,2; —, vider *b.* 315,2 (—, vr. s'écouler?).

deșí, cj. quoique 302; *b.* 361,3.

deștept, va. 1. éveiller; ouvrir l'esprit 36. 61,2. 80,2. 106. 114,2. 128,3. 170. 187,2. 205,2. 255. 273,3; *b.* 5. 41,2. 49. 162,3. 201,3. 239,2. 365; —, aj. av. éveillé, intelligent *b.* 126,2. 239, 3; **-át**, aj. continu 275,2.

deștíng, vn. 2. (nseĭ) descendre 10*, 3. 14,3; *deștîng* 4*,3. 6*.

dêtorie, v. dato-.

detún, va. 1. foudroyer *b.* 180,3; —, tonner *b.* 329,2; *-ătură,* sf. coup *b.* 197,2.

dê una, tot-, v. una.

de unde, d'unde, lorsque, v. unde.

deusébĭ, av. séparément 77,3. 133, 3; —, exempt 186.

Deva, sf. Nl. 37,3. 176.

devestŭvnic, aj. virginal 100.

devetĭl, num. slav. le neuvième *b.* 16.

Devlet Gherei, sm. Np. *b.* 18,2.

dezbrác, va. 1. déshabiller, ôter 29, 3. 67,2. 85,3. 171. 225. 258; *b.* 119; *diz-, b.* 117,2; **dezbrăcát,** aj. nu 18,2. 3; *b.* 171; *diz-, b.* 136.

dezgróp, va. 1. déterrer 117,2; *disgrop, mr. b.* 265,3.

dezhám, va. 1. dételer *b.* 73.

dezleg, va. 1. délier, détacher; absoudre 4*. 7*,2. 29,2. 52,2. 89,2. 99, 2. 183,3 .. 188,3. 253,2. 310,3 .. 328, 3; *b.* 44,2. 73. 186. 209,3. 210; **-áre,** sf. déliement, solution, explication 52, 2. 113; *b.* 203,3. 207,3.

dezlipésc, va. 3. détacher, séparer 167,3; *dăzlupesc, b.* 43,3.

dezmeticésc, v. 3. revenir à soi; *dizmi-, b.* 135,3; *desmetecesc, b.* 302.

dezmeţesc, vr. 3. revenir à soi 256,2.

dezmiérd, vr. 1. se délecter, réjouir 271,1.2.3 .. 272; *dezmerd, b.* 119,3; *mr. disnĭerd,* cajoler *b.* 264,2; **-ácĭúne,** sf. délectation, volupté 106,3. 271, 1.2. 272*..; **-áre,** sf. (ărĭ) id. 324,2 ..; *b.* 47,1.2. 128,3. 147; **-át,** aj. agréable 272,3.

deznădăjdúesc, vr. 3. désespérer *b.* 181,3; *dăz-, b.* 49,2. 162; **-uít,** aj. désespéré *b.* 182.

dezpart, v. des-.

dezrădăcinéz, va. 1. déraciner 163; *b.* 82,3. 111; *diz-, b.* 196,2.

di, v. de.

Día, sm. Np. Jupiter 84,2. 85,2.3; *b.* 89,2.

diác, sm. écrivain 93,2; *dieac, b.* 24, 2; *dĭăc,* diacre 38 ..; **-on,** sm. diacre 33,2. 78. 90. 159. 300..; *b.* 32. 366,2; *dĭăcon* 47,2 .. 244; *b.* 61,3 .. 63,3. 64; **-oníme,** sf. le corps de diacres 240, 2; **Diacónovĭč,** sm. Np. *b.* 234,2.

diadímă, sf. diadème *b.* 209.

diadóh, sm. successeur au trône 257, 1.2. 329.

di alihía, aj. *mr. aţel de* —, le vrai *b.* 269.

diamánd, sm. (nzĭ) diamant 177,2; *diamant, b.* 324,2. 335,2.

diávol, sm. (ĭ) diable 11*,1.3. 2. 47. 49,3. 83,3. 97,3. 116. 117. 186. 289,2. 295,3. 314,3; *b.* 39,2. 55,3 .. 212,3, 361,3; *diea-, b.* 52. 53. 110; *dĭăa-, b.* 63. 104. 180; *ghĭavol, mnt. b.* 260,2; **-ésc,** aj. diabolique 228,3. 291, 2; *die-, b.* 51,2. 52. 171,2.3.

dicára, *mr.* donc *b.* 265,2.

dicatu, *mr.* que *b.* 264,2.

dice, dici, v. decĭ.

Dichémvrie, sm. Décembre 87,2; *b.* 128, v. Dech-.

dichís, sn. (urĭ) le nécessaire, ajustement 291,2; *b.* 260.

Dičo Samartin, s. Nl. *b.* 201,2.

dicúm, cj. *mr.* comme *b.* 263,2. 264,2.

didáhie, sf. (ĭĭ) prêche *b.* 30,3. 201, 1.2.3 ..

Didimŭ, sm. Np. 163.

differíre, sf. (rĭ) différence *b.* 247,2.

dihánie, sf. (ĭĭ) monstre *b.* 166, v. dăh-.

dihnésc, vn. 3. ébrouer 6,3.

dĭîn, v. din, *dĭîns,* v. dăns; *dĭîntăĭu,* v. dintăĭu; *dĭînte,* v. dinte; *dĭîntru,* v. dintru, *dim,* v. din.

Dima, sm. Np. 135,2.

dimând, va. 1. *mr.* ordonner *b.* 278. 279.

dimíc, va. 1. *mr.* dilacérer *b.* 274, 2. 278.

dimineáţă, sf. (éţe) matin, matinée 89,3 .. 155,2. 265,1.2 .. 331,3 .. 338; *b.* 33,2. 127. 157. 174,2. 355,2 ..; *dimináţă, b.* 176; *dimenéţă* 280,3. 281 ..; *mr. dimneaţă, b.* 280,2; *demânéţă* 8*,3. 13*,3. 10,3 .. 24,2. 34,1-3 .. 35,2. 90; *demăréţă* 3*,3. 4*,3. 5*,3; *demăînréţă* 5*; *demenéţă* 230,1.2. 231. 232; *deminéţă* 36,3. 254,3. 267,2. 366,3; *deminăaţă, b.* 119; *demeînreţă* 9 ..; *de* —, de grand matin *b.* 41. 71,2. 136,2. 163; *des de* —, à la pointe du jour *b.* 350,2.

Dimitra, sf. Np. Démeter *b.* 39,3.

Dimitráche, sm. Np. *b.* 153,3; **-rásco,** sm. id. *b.* 34,2; **-rie,** sm. Np. 74,2. 251,2. 322,2. 359,2, v. Dumitru.

dímon, sm. (ĭ) démon 228,3 ..; — *dêmêḑâḑi,* daemon meridianeus 229.

dimpreună, v. dinp-.

din, prép. de, d'après; dès, par. 2. 103..; *b.* 132 passim.; *di* 7*; *de în* 7*, 3. 10*. 12*. 4,1.3. 10,2. 11,2. 12,3. 15, 2. 17, 2. 18,1.2. 20,2.. 25. 27,2.3.. 30, 2..3. 32,2. 37,3. 40,3. 43,3. 53,2. 56. 59,3. 73,3. 81. 90,3. 98. 100.. 127,3. 130,2.. 143,3. 157,3. 238,3; *b.* 70,3; *den* 2*. 8,2. 46,2. 56,2. 68,3. 78,3; 91. 93,1.2. 110,3. 118. 124.. 142,2.. 153, 3. 192.. 282. 287,3. 309. 320,1-3.. 329,2. 343,2.. 347. 363,3; *b.* 4. 20,3. 39,1-3. 70. 85. 92. 110,2.. 179,2; *dîn* 3*. 42,2. 43. 44. 49,2. 50,2. 51,3. 89, 3. 103,3.. 105,2.. 107,2. 109. 115,3. 137,3. 153,2.. 364,3; *dînr* 5*,2; *dîn* 134,2; *dân, b.* 261,2; *ghin, mnt. b.* 262..

Dina, sf. Np. 35,3; *b.* 70.

din ainte, prép. av. devant, avant; *de* — 53,2.. 80,3; *b.* 85 (v. înainte).

dinăúntru, av. dedans *b.* 302; *dinlăuntru* 172,2 (v. înăuntru).

Dincea, sf. Np. *b.* 280—282.

díncoace, av. deçà *b.* 173,3. 343,2; *deîncoace* 21,2.

díncolo, av. au, de là *b.* 343,2; *deîncolo* 21,2; *dân-, b.* 250.

dinier, v. dănăoara.

dinpreună, prép. ensemble, également 144,2. 169,2. 173. 205,3. 316. 336; *b.* 43. 44,2. 144. 168,2. 186,2. 223,2; *den-, b.* 39,2. 95. 154,2. 193. 245,3. 272,3. 346; *b.* 193; *dim-* 165. 266; *b.* 297,3 (v. depreună, înpreună).

dins, v. dăns.

dintăĭu, num. premier, premièrement 125,3. 342; *b.* 9,2. 22,2. 70. 100. 151; *dăîn-* 40,3; *deîn-* 33. 40. 110,2; *deîntănĭu* 34. 37,3; *dentăĭu* 56,3. 57.. 69, 2.3. 110,2..; *b.* 77,2; *dentiĭu* 195; *dîntăĭu* 48,2. 49.

dínte, sm. (ţi) dent 10,2. 15,3. 17, 3. 36. 54,3. 64,2. 165,3. 214. 282,3. 302,2. 324,2; *b.* 118,3. 167,3. 199,3; *mr.* 265. 271,3. 273; *dente* 9; *dînte* 81, 3; **dinţişór,** sm. dim. *b.* 369,2.

dintrég, av. entièrement 360 (v. întreg).

dintre, prép. d'entre, de *b.* 210; *dintru* 1. 179,3. 317; *b.* 70,2. 154,2. 175,3. 231,3; *dinŭtru, b.* 36,2; *deîntre* 4; *deîntru* 29. 34.. 43. 110,2. 130,2. 238,3; *dentru* 76,2. 77,3. 80. 84.. 85. 88,3. 98,3. 118,2. 262,2. 309,1.2.. 347, 3; *b.* 41. 111,2. 178,3; *dentri* 184,2; *dîntru* 2*,3. 46,2. 48.. 54,2; *dit, ditu, mr. b.* 268,2..3. 269,3. 277. 278.

dióchĭu, sm. fascination *b.* 338,2.. 349,2..; **diochiez,** va. 1. fasciner *b.* 338,2. 341,3.

Dióghines, sm. Np. *b.* 13.

Dióma, sm. Np. 75.

Dionís, sm. Np. *b.* 39,3; *-isiĭ* 245, 2.3; *-isie* 296,2; *-esie* 332,3; *-ysie* 257; *mr. b.* 266,2.

Dioscuri, sm. Np. 350.

dipărt, v. de-.

dipirez, va. 1. *mr.* dilacérer *b.* 279,3.

dipún, vr. 2. *mr.* descendre *b.* 269,3 (v. dispun).

díră, sf. fantaisie *b.* 305,3.

direg, v. dreg; *direpţ,* v. drept; *dires,* v. dres.

discăţésc, va. 3. *mr.* dénouer, ronger *b.* 273.

díscos, sm. patène, disque 161,2. 244,1-3.

discúrm, vr. 1. *mr.* se reposer *b.* 277,3.

disi, prép. *mr.* est-ce que *b.* 281,3..

disnĭérd, v. dezmierd.

Dispot-Vodă, sm. Np. 142—144.

dispún, v. 2. *mr.* descendre *b.* 272, 3 (v. dipun).

disputáţie, sf. disputation 146,2.

distimélle, sf. *mr.* essuie-main *b.* 275,3.

distóre, va. 2. détourner; *discântec di distors,* désenchantement pour détourner la fascination *b.* 138.

díşă, *mr.,* v. dăns; *dişclĭid,* v. deschid.

dit, *mr.* v. dintre.

div, sn. (urĭ) chant merveilleux 179,2.

diván, sn. (urĭ) cour de justice, conseil 169,1.2. 333,2; *b.* 24,2. 75.. 76. 97,3. 125.. 169,3. 318,3; —, procès 198,2.. 199,2. 322,2. 323,3.

diverstesc, v. 3. *istr.* se divertir *b.* 283.

dizmiticesc, v. dezme-.

dizrădăcinez, v. dez-.

Dlŭgolopole, sf. Nl. Câmpulung 94; *-lsky,* aj. de Câmpulung 94,3.

doă, doaă, doao, v. doĭ.

doăsprăzece, v. dois-.

doár, av. peut-être que, par hasard, est-ce que, sans doute *b.* 103,3. 258,2. 292,2; *-ă* 10*. 48. 55,2. 63,3. 64. 77.. 123,2. 157. 187; *-ă* 108,1.3. 139,3.. 140. 167. 223,2. 255,2. 361,2; *b.* 18,

3. 84,2. 95. 148,2. 158,3. 179. 201,3; *dor, b.* 230; *dorĕ* 46,2.

doăzécĭ, num. vingt *b.* 20. 360,3; *doazecĭ* 164..; *b.* 111,2; *doazăcĭ, b.* 90; *doazeč, b.* 40,2. 145; *doîzăci, b.* 66,1.2.

dóba, sf. (be) timbale, tambour 203; *b.* 192.

dobândă, sf. (nzĭ) gain, profit, revenu 10,3. 50. 98,2. 219,3. 278,3. 354, 3; *b.* 4,3. 6. 11,2. 122,3. 123,3. 154. 215; *dobîndă* 210,3; —, butin, dépouilles 36,3. 72,2. 73. 312,3; —, victoire *b.* 294,2; —, richesse 212,3; —, l'action de gagner 106,3; *dau în* —, prêter à intérêt 95,1.2..; **-áș,** sm. maître *b.* 180; **-ésc,** va. 3. gagner, acquérir, obtenir 46,3. 54,2.3. 59,2. 60. 70. 77,2. 86. 107. 147,2.. 150,2. 167. 191,3. 272. 275,2. 293,2. 309,3; *b.* 48. 51,2. 122. 131,3. 152. 181,2. 215. 255,1-3..; —, vaincre 150; **-ítor,** sm. (ĭ) usurier *b.* 12,2.

dobitóc, sm. (oace) animal domestique 14*. 4. 34,3. 35. 49,3. 57,3. 67, 2. 90,3. 116,3. 121,3. 155,2. 218,2.3. 264. 316,3. 354; *b.* 3,3. 21,3. 51. 59, 1-3. 143. 172,2. 217,3; **-ésc,** aj. animal *b.* 21,3..; **-íe,** sf. vie animale *b.* 150,2.

Dobocaĭ, sm. Nl. 177.

Dobre, sm. Np. 135,2.

dóctor, v. doftor.

documént, sn. (urĭ) document *b.* 220.

dodeitór, sm. (ĭ) vexatoire 10,2.

dóftor, sm. (ĭ) médecin, docteur *b.* 113,3. 182. 306,3; *dohtorŭ* 340,3; *doc-* 216,2; **-ésc,** aj. médical *b.* 45,2; —, va. 3. médicamenter *b.* 181,3; **-íe,** sf. (ĭĭ) médicament, remède *b.* 30,3. 163, 2. 246,2.

dógmă, sf. (me) dogme 328,3; *b.* 22. 253,3; —, (mate) 163; **-matisésc,** va. 3. dogmatiser 344.

dogór, va. 1. brûler *b.* 237,2; **-ít,** aj. *beșică* — *ă,* pustule provenue par brûlure *b.* 341,3.

Dohlárie, sm. Nl. *b.* 41.

dohtor, v. dof-.

dóĭ, num. m. deux 16. 21,2. 26,2. 69, 3. pass.; *doă,* f. *b.* 18. 35. 88,3; *doaâ* 95,2. 109. 149,3. 323; *b.* 92,3. 180,2; *doao* 9. 34,2. 36. 350,3; *b.* 31,2.. 45. 64. 129,2. 217. 247,2; *doaoă, b.* 77..; *doî, b.* 62. 63. 64.. 119,2; *doo* 6. 37, 3.. 40. 62,2. 63.. 151..; *dooâ* 120,3; *b.* 119; *doou* 62,2; *două, b.* 206,2; *mr. doili,* m., *douăle,* f. *b.* 273,2. 275,2; *dauă,* f. *b.* 281,3; *daule, b.* 264,2; *istr. do,* f. *b.* 286,2.3..; *a doara (= a doua oară)* l'autre fois 11*,2; **doisprezece,** num. m. douze; *-zăci, -zăce, b.* 62,3.. 66,2. 67; *-zêce, b.* 203,3; *doisprăzêce* 130, 3. 311; *doisprădêce* 146,2; *doaâsprădêce,* f. 107,2; *doaospredêce* 36,3; *doaosprezăci, b.* 98; *doaosprăzêce, b.* 210; *doespredece, doespredzce* 227..

dóĭnă, sf. (ne) chanson élégiaque champêtre *b.* 304..; **doináș,** sm. chanteur des doïnes *b.* 287,3..

doĭós, v. du-.

dojánă, sf. menace, réprimande 153. 269,3; **dojenésc,** va. 3. menacer, admonéter 23. 25,3. 141,2. 218,2. 219,2.3; *dojânesc, b.* 7.

dol, sm. *mr.* ruse *b.* 266.

Dolhéștĭ, Nl. 72.

dolnáĭa zemlĭa, la basse Moldavie 62. 173,2.

Doloman, sm. Np. 45.

Dometian, sm. Np. 308,2..

domn, sm. (ĭ), **doamnă** (ne), sf. Sieur, Dieu, prince, seigneur 2. 3. 10,2. 12.. 18. 23. 28. 44,2. 59. 68,2.. 147,2.. 158,2. 190—193. 240,3. 334,2; *b.* 8. 10. 14.. 24,2. 68,3. 82. 97,3. 114,2. 143,3. pass.; — *de stêgŭ,* capitaine d'escadron 37,3; **-ésc,** va. 3. régner, gouverner, dominer 4. 35,1.2. 57. 70. 142, 3. 190. 191. 267; *b.* 126,3; —, aj. princier 45. 92. 103,2. 114. 189,3. 328; *b.* 2,3. 7,3. 114,2. 170,2; **-éște,** av. princier *b.* 224,3; **-íre,** sf. (rĭ) maîtres (un rang des anges) 245,2; **-íe,** sf. (ĭĭ) domination, règne, gouvernement 11*,3. 59,2. 69,1.3. 82,3. 134,2. 142,3. 171. 189,2. 197,3. 200,3. 268,3.. 332,3; *b.* 147; *-iea-mê,* ma seigneurie *b.* 124,1-3..; — combiné avec le pr. poss. *dumnê-ta* vous 287,3. 352,3; *b.* 257,1.2; — *luĭ, — sa, il, lui* 38,3. 75,2.3.. 91,3. 93,1-3.. 102,3. 134,2. 135,3. 143. 207,2. 251,2; *b.* 126,2. 153,3. 337..; — *voastră,* vous 96,3. 97. 199. 238. 251. 252; *b.* 79. 317, 1.2..; **domnișor,** sm. (ĭ) jeune homme *b.* 225,2.

domolésc, va. 3. calmer *b.* 356; *-lĕște-te,* tais-toi 128,3; *domulesc* 184,2.

donche, cj. *istr.* donc *b.* 283,2; *doncve, b.* 286,3.

Dor, sm. Nl. *b.* 134,3.. 136.

dor, (durút, doare) vb. imps. avoir de la douleur *b.* 67,2. 259,3. 343,2. 369, 3; *istr. b.* 286,2.

dor, dorâ, v. doară.

dór, s. amour, désir, souhait *b.* 173. 178,2. 181,2. 229,3. 233,3. 234 .. 305 .. 375; *mr. b.* 274,3; **doreáre,** sf. *mr.* douleur *b.* 267 (v. durere); **dorése,** vn. 3. désirer, souhaiter, envier 64,2; *b.* 15, 3. 99,2. 148,3. 178,2; —, prendre plaisir 368; **doríre,** sf. (rĭ) souhait, désir 365,2. 368,2; *b.* 30,3; **dorít,** s. aj. désiré, envié, aimé 154,2; *b.* 98,2. 142, 2. 156,2. 193,2. 230,2. 314,3; **doritór,** aj. désireux, amoureux *b.* 314,3. 358,2.

dorm (durmíi) vn. 3. dormir 4. 61, 1.2. 128,1.3. 136,3. 212,3. 255,1-3. 273, 3. 288,2; *b.* 41,2. 170,2. 189,2. 203,2; *mr. b.* 269,2 .. 278,2; *istr. b.* 285,2.

dórnic, aj. qui désire *b.* 259,2.

Dorohóĭu, sm. Nl. 53. 62,2. 74,3. 152.

dós, sn. (urĭ) dos, derrière, revers 264,2; *b.* 106,3; *istr. b.* 286,2; *în* —, derrière, à l'envers *b.* 107,2; *den* —, id. 192; *din* —, 71,2. 172,2; *b.* 245,3.

dosádă, sf. (de) affliction, oppression, outrage *b.* 69,2. 145. 194,3. 218; **dosădésc,** va. 3. affliger, outrager, vexer 4*,3. 27. 36,2. 106,2. 305 ..; *b.* 72,3 ..; **dosădít,** s. aj. opprimé, tourmenté 84,2. 276,2; —, attaqué 82; **dosâditór,** sm. aj. médisant, outrageux 12*,3. 46,3. 50,3.

dosésc, v. 3. *se doseaşte,* se prépare 9,2.

dósnic, aj. à l'insu *b.* 244,2.

Dosotheĭu, sm. Np. 205,3. 208,2. 209,2. 214,2. 239,3. 246,2. 263,2. 290,2.

dospésc, vn. 3. lever, accroître 1*, 2. 4,2. 17; **-ít,** aj. fermenté 330,3 .. 331,2 ..

dostóĭnic, v. dest-.

două, v. doĭ.

dovádă, sf. (vezĭ) témoignage *b.* 125, 3; *cu* —, témoigné *b.* 107.

dovagíu, sm. (ĭi) demandeur en justice *b.* 75,2.

dovedésc, va. 3. prouver, démontrer, constater 143,2. 308. 331; *b.* 3. 87,2. 125,3. 366,2; **-ít,** av. clair *b.* 252,2.

drác, sm. (ĭ) ennemi; diable, démon 9*. 3. 6 .. 7 .. 11,2. 12,2. 15,2. 16,3. 17,2. 18,3. 20. 26. 44,2. 54,3. 60. 83, 3. 84,3. 162,2. 182,3. 230,3. 282. 286, 2. 296 .. 364,2; *b.* 4,3. 51,3. 80,2. 142. 171,3. 260 ..; *dau -culuĭ,* envoyer au diable 113,2; **Drace,** sm. Np. 171; **drăcésc,** aj. diabolique, démonique 10*, 2. 2. 81,2. 90. 131. 218,3; *b.* 51,3 .. 53; **drăcíe,** sf. (ĭi) diablerie 228; *b.* 355,3. 361,2; **drăcoáĭă,** sf. diable, démon féminin *b.* 361,2.

drag, s. aj. av. cher, chéri, agréable, bien-aimé 14*,2. 15*. 27,2. 35,3. 94,3. 101,2. 137. 140,3. 251,3. 262. 277,3; *b.* 178,3. 257. 290,3. 306,2. 333. 362, 2; *de a -ul,* ainsi qu'il fait plaisir *b.* 337,2; **drăgălăş,** s. aj. av. diminut. *b.* 137,3. 172,3. 177,2. 287. 344.

Drăgán, sm. Np. 38,3.

drăgăstós, aj. aimable, plein d'amour 181. 285,3; *b.* 51,2.

Drăghíc, sm. Np. 134,3.

drágoste, sf. amour; charité, piété 12*. 15*,2. 25,3. 29,2. 31,2. 37,2. 51. 96,3. 102,2 .. 118,3. 129. 181,3 .. 277, 3. 298. 304,2. 318,2.3; *b.* 10,2. 21,2. 48. 99,2. 137,3. 254,3. 305; —, déesse de l'amour, amouresse *b.* 137,2 ..; **drăgostít,** aj. favori *b.* 141,2.

Drágoş, sm. Np. *b.* 2; *-şe* 196,3. 197,2.

drăgulean, aj. chéri *b.* 137; *-léţ, numirĭ dă* —, noms de caresse (allem. Kosenamen) *b.* 260; **drăgúţ,** s. aimé, bon-ami *b.* 345,1.2; **Drăguţăscu,** sm. Np. 174,2.

drahíu, sm. fils *b.* 298,3. 299,3.

dráhmă, sf. drachme *b.* 64,2.

drám, sn. (urĭ) petit poids, un gramme (à peu près) *b.* 44 .. 45 .. 376,2.

dreáptă, sf. la main droite 130,3. 168,2; *b.* 237,2; *dereaptă* 16,2. 32. 41, 2. 43,3. 74,3. 129; *dêdereaptă,* à la droite 18,2 ..; *dirêaptă* 106,3. 248. 315. 316,2; *b.* 26,2; *dêdireaptă,* à la droite 103,3 .. 230,3. 286,2. 318,2; *deraptă* 227,3; —, juste, légitime (v. drept).

dreg (dreseĭ), va. 2. diriger; raccommoder, rajuster; — *graĭul,* dresser la voix *b.* 329,3; *dereg* 11. 13,2. 27. 210,2. 224, 2. 244,2; **-ătór,** sm. (ĭ) magistrat, gouverneur, employé public, économe *b.* 242,3; *deregător* 276,2; *diregător* 119. 195,2 ..; *b.* 9,2. 14,2; **-ătoríe,** sf. (ĭi) guide, charge; service *b.* 7,2 .. 216,3. 242,3; *deregătorie* 16*. 133. 218. 276, 1.3 .. 278,2; *b.* 50; *diregăt-,* administration 114,3. 195,2 ..

drépt, dreaptă, s. aj. juste, légitime, équitable, vrai, égal; droit, pouvoir 69, 2. 159,2. 163. 167.. 170,2. 303,3. 345, 2. 350,3; *b.* 57,3. 79,2. 194,3. 217, 2. 232,3; *derept* 1*,2.. 2*. 3*. 16*,3. 2.. 11. 13,2. 17,3. 19. 32,2. 40,3.. 41,2. 74,3. 138,2. 154,2. 183; *deraptă,* f. 216,2; *direpț* 2.. 38,3. 47,3.. 51. 63. 77. 78,3. 83,2. 99,2. 101,2. 104,2. 116,2. 150,2. 256,2. 314,3. 318,3. 366.. 368..; *b.* 39,3. 54. 169. 194,3; *dirêptă,* f. légitime 38,2. 45. 62,3. 112,2..3..; *dirĭáptă,* f. 142; *drĭaptâ* 193,2; *b.* 122, 3; *draptă, b.* 88,3. 137,3; *direpț,* fidèle 290,3; *derêptă* 16*; —, sf. justice 12, 3..; —, main droite, v. dreapta; —, droit, vertical *b.* 120,2; *di-, b.* 14,2. 40; — *cumpănít,* équilibré 323,2; — *mijlocít,* exactement dans le milieu 323, 2; *derept-slăvitor,* bienloué 109,3; *direpț întru credință,* orthodoxe 118,3;

drept, av. pour, à cause de, parce que, conformément 3*,3. 5*,3. 9*. 91, 3. 103. 130,2; *b.* 372,2; *derept* 1. 3. 8.. 11. 19,2. 20,3. 24,3. 26,2.3. 33, 2. 38,3. 41,2.. 45. 53. 61,3. 74. 92,2; *derêptu* 1,3; *derepto* 43,3; *derept,* contre 11,2; *direpț* 63;

drept-acéea, par conséquent, conformément 76,3. 77. 79,2. 118,3. 168,3; *b.* 153,2. 210,3; *derept aceea* 1*,2. 8*,2. 13*. 15*. 5. 18. 21. 23,3. 27,2. 44,2. 55,3. 100. 111,3. 129. 274, 3. 283,2; *direpț* — 83. 89,3. 222. 291. 341,3;

drept-ce, pourquoi 40,2.. 96,3; *derept* — 9; —, par conséquent, car, parce que; *derept* — 23,2; *derepce,* pourquoi, parce que 1*,3. 3*. 4*,2. 23,2. 25,2. 30. 54,3. 55,3. 252,2. 266,1.3; *cu drept,* en vérité, à bon droit *b.* 73,3; *cu direpț* 62,3; *în -ul,* vis-à-vis, en face *b.* 82,3. 136,3; *prin* —, id. *b.* 353; *spre* —, id. *b.* 134.

dreptáre, sm. (ărĭ) équité, justice; *direptare* 246,3. 249,2; *dereptarĭu,* règle 253.

dreptáte, sf. (ățĭ) justice, droit, équité 148,2. 168,3.. 326,2. 333,2. 355, 2; *b.* 14,2. 179,3. 221,1.2; *dereptate* 10*. 13*,1.3. 16*,3. 4.. 11,1.3. 13,3. 14. 23,2. 36,2. 153. 287. 367; *b.* 11,2.. 14,3; —, vérité 15*,3; *direptate* 48,2. 77. 79,2. 105,3. 119,2.3. 186. 246,3. 312,3; *b.* 9,2.. 233,2;

Direptate, Nl. 70,2.3; *după* —, justement, à juste titre *b.* 83,3; *pe* —, id. *b.* 103; *pre direptate* 122,3; —, en réalité *b.* 174,3; *cu* —, *mr.* comme il fallait *b.* 267,2;

direptătór de lege, règle, guide de la loi 87,3;

dreptez, va. 1. guider, diriger v. înd-; *dereptez* 9*,3. 16*,3.

dres, sn. (se) office, document 92; *dires* 75,3. 144,3. 174,3; —, *(dresurĭ)* épices *b.* 44,3.

drójdie, sf. (iĭ) levain *b.* 46,2.

drucár, sm. imprimeur 78.

drúg, s. barre à filer *b.* 298,2.

drúm, sn. (urĭ) chemin, route, voie 70. 123,3. 257,2. 360,2; *b.* 5. 84,2. 119,2. 164. 200,3. 218. 221,2; —, voyage *b.* 128,3; **-ár,** sm. (ĭ) voyageur *b.* 326,3..; **-uşór,** s. dim. sentier *b.* 345,2.

Drusiliea, sf. Np. 7*,2.

dsudek, v. judec.

dubit, aj., *lemn* —, bois tanné *b.* 293,3.

duc (duseĭ), va. 2. mêner, porter, apporter, conduire 3*,3. 5*. 1,2. 3. 6. 21,2. 25,2. 30,3. 59,2. 64,3. 73. 102, 2. 141. 204,2. 210. 255,3. 296,3. 351; *b.* 22. 38. 43,3. 68,2.3. 107,3. 158,3. 189,2. 307; —, supporter, vivre *b.* 349, 3; — *în ispită,* tenter 10. 31,2. 32. 41, 3; *b.* 36,3. 184,2; — *în casă,* recueillir 18,2.3. 19. 104..; — *în spate,* porter sur le dos *b.* 214; vn. — *viáță,* mener la vie *b.* 357,3; —, vr. s'en aller, se rendre quelque part 15*,3. 1. 6. 18,1.3. 26,3. 27. 54,3. 63,3. 66,2. 105. 107,3. 131. 140,2. 162,2. 306,2. 342,2. 365,3; *b.* 41,2. 72,2. 77,2.3. 127,2. 148,3. 191, 2. 256. 320. 328,3. 349. 355,2.3.. *mr. b.* 280,3.

Dúca, sm. Np. 239,3. 240. 251.

ducát, sm. (țĭ) ducat (monnaie) 95,3..

duchése, vn. 3. *mr.* comprendre, savoir *b.* 270,3. 279; —, découvrir *b.* 269; *duchisésc,* id. 273.

Ducipál, sm. Np. Boucéphale *b.* 311,3.

dúd, sm. mûrier 356,3.

dudáĭu, sm. chardon *b.* 262,2; *dudău,* ciguë *b.* 310.

dúg, s. (urle) *istr.* faute *b.* 284,3.

duh, sn. (urĭ) esprit, souffle, âme 12*, 2. 1,2. 7. 32,2. 34. 51,3.. 86,1.3. 107. 109,3. 124,2. 157,2. 168. 215,1-3.. 261,2.3. 283,3. 311,3. 317; *b.* 15,3. 37, 2. 87. 106,3. 159,3. 237. 250,3; — *necurat,* esprit immonde, mauvais esprit

19. 84,2. 85,1.2. 194,2; — *slujitor,* suppôt 263,2; *dukul* 226,2.3.

duhan duhaniți, chevaux fumants *b.* 333; **duhânesc,** va. 3. fumer *b.* 224,2.

duhnít, aj. empoisonné, infecté 102,2.

duhóvnic, sm. (i) père spirituel, confesseur 76,3. 87,3. 88,2.3. 180,3; *b.* 28,2. 343,3; **-ésc,** aj. spirituel, religieux 132,3. 279,3. 293,2. 317.. 330; *b.* 28, 2.3. 106,2. 108,3. 219,2..3.

dulár, sm. *mr.* denier (monnaie) *b.* 275,2.

dulós, aj. pénible *b.* 242,3. 246,2; *doŀos,* désireux *b.* 192,2.

dujân, s. *istr.* faute *b.* 283.

dujnic, sm. *istr.* qui fait du tort *b.* 283. 284,3 (v. dug).

Dúla, sm. Np. 320,2.

dulău, sm. gros chien *b.* 292,3.

dúlce, aj. s. doux, bon, agréable 10*. 13*,3. 1,3. 12,3. 14,2. 31,2. 98,2. 99, 2. 137. 169,3. 185,3. 322,3. 323; *b.* 5, 2. 13,3. 17,3. 72,2. 134. 306,3; *mâncare de* —, manger gras *b.* 42,2; **dulceáță,** sf. douceur, délice, bénignité, grâce, bien 166,2; *b.* 72,2.. 259; *dulcêță* 13*,2. 15*,2. 20,2.3. 29,2. 31,3. 86. 289,2.. 315; *b.* 95,2..; *dulčață* 1, 2.3. 2. 3. 9. 36,2.. 54,3. 57. 64,2. 98. 110,3. 131,3. 363,3; *b.* 89,3. 174, 3; *dulčați b.* 94,3; *dulčace* 212,3.

dumbrávă, sf. (ăvi) forêt, bois 57,2; *b.* 146,3. 304,2. 357,2.

Dumínică, sf. (ce) Dimanche *b.* 18, 3. 33,2.3..; —, Np. *b.* 350,3. 352; *Duminecă,* 2..24. 89,3.. 99. 111,2. 219. 220. 237,3. 306. 308,3; *b.* 31. 35,3. 58,3. 114; — *florilor,* Pâques fleuries 286,3; *Duménecă* 33. 40. 103,3. 107,2. 111; *Dumênrecă, Domerecă* 9,1.2..; *Dumireca, istr. b.* 285.

dumeresc, va. 3. humilier *b.* 162,3.

dumésnic, aj. apprivoisé *b.* 132,2; *dumestec,* aj. dompté 90,3; *duméstic,* s. locataire 266.

Dumitráche, sm. Np. *b.* 126. 127, 3; **-trașco,** Np. 38,2. 43,3. 152. 173,3. 174,2. 200; *b.* 206,2; **-tru,** Np. 62,2. 74. 87,2. 91,3. 135,2. 208 (v. Dimitrie).

Dumnezéu, sm. (eĭ) Dieu 8*,3. 16*, 3. 10,2.. 20.. 25.. 33. 70. 89,3. 98, 2.. 165,2.. 287; *b.* 17. 77. 94.. 100; pass. *mr. b.* 272,3; *pentru* —, au nom de Dieu *b.* 214,2; *Dumnezău* 64,3.. 155.. 273.. 350,3; *b.* 50,3. 51—52. 60—61. 82,3. 149,2. 196,3. 201; *-eḑeu* 1,2.3. 6.. 46. 47. 49.. 50—52. 66.. 77,2. 79,2. 105,3.. 145,2.. 182. 197, 3. 295,3. 312,3.. 363,2; *b.* 9,3. 13..; —, *(-ḑăi)* divinités *b.* 10,2; *Dumnăḑău* 299. 324; *Dumnizeu* 4; *mr. b.* 281,2; *Domneḑeu* 33,3. 34.. 35.. 36,3. 37,3.. 53—54..; *Domnezeu* 40.. 41..; **Dumnezeoae,** sf. déesse *b.* 39,3..; *-ezăoae, b.* 83—85; **-ezeésc,** s. aj. divin, céleste 44. 31,2. 98,3. 139. 288,3. 290,3. 355,2; *b.* 20,2. 30,2.3. 31. 35,3. 39,2. 203; *-ezăesc* 273,2. 278,2.3. 293,2; *b.* 55. 56,2. 83,2. 89,2. 98,2. 149,2; *-eḑăesc* 52,3. 76,3. 77,2. 105. 107,3. 115,3. 239,3. 240. 245,3..; *-ăḑăesc* 322,3; *domnezeesc* 111,2; *dumneḑeresk* 226,2.3; **-ezăire,** sf. divinité 101,2. 112,2. 154, 3. 168,2; *b.* 71. 161; *multă* —, polythéisme *b.* 100,2; *-eḑăire* 77. 78,3. 118, 2. 242,3. 303,2; — *eḑerie* 226,2.3; **dumnăḑătór,** aj. déifiant 242 (v. înd-).

dumnea-lui, -ta, -voastră, v. domn.

Dúnăre, sf. Danube 172. 189,3. 357, 3; *b.* 61,3; **Dunăríță,** id. dim. *b.* 302.

dúngă, sf. cordon (d'une monnaie) *b.* 346,3.

dúpă, prép. après, d'après, selon, suivant à 3. 4. 5. 11,2. 182. 274,2. 362; *b.* 4,2. 50,2.3. 63,3. 101. 216,2.. 227, 2. 236; *dupâ* 14*,3. 14,2. 20,2. 25,2.3. 28. 32,2. 34,3.. 36,3. 51. 59,2. 64,2. 77,3. 107,2. 123,2..; *dupa, istr. b.* 285,3..; *dupe, b.* 44,3; *dopă* 8. 54,3; *dupu* 366,2; **după,** de la, de sur 168; *b.* 29,2. 127,2; *dupe, mr. b.* 271,3; *dupâ acêea,* ainsi (κατὰ ταυτὰ) 9*,1.2. 19,2..; — —, puis 128,2; *după ce,* d'après ce que *b.* 95,2. 117,2. 214,2; *dupe ce, b.* 46,3. 47,2; *după cum,* comme, selon 68,3; *b.* 29,3. 160,2. 198; *după așteptare,* indulgence 13*. **dúpre,** d'après 44,2. 329. 344 355,2; *b.* 1,3. 30,3. 42,2.. 57. 108,2; — *ce,* d'après ce que *b.* 43,2; — *cum,* selon *b.* 107,2. 108,2; — *înprejúr,* d'alentour *b.* 31; — *úrmă,* dernier 317.. (v. depre).

duplecát, aj. courbé (σιμος) 350,3.

dur, vn. *istr.* durer *b.* 285,3.

dúra, s., *de a* —, roulant, en culbute *b.* 293.

dúrât, sm. fracas 199,3.

durére, sf. (rĭ) douleur, outrage 102, 2. 142. 164. 186; *b.* 59,2. 85,2. 119,3. 161,3. 196,2. 343,2.3; *dureri,* sg. *b.*

171,3. 180,3; *durêre* 301. 341,3. 364, 3; *b.* 13,3. 77. 108,2; *dureare* 102. 106,2. 211,2 (v. dor).

duréz, va. 1. construire, bâtir *b.* 288; *durât, la câmp* —, travail de la terre *b.* 333.

durîŭ-lu, sm. *mr.* le cheval bai *b.* 282.

durút, aj., *ruşinê cê -ă,* la honte soufferte *b.* 238,2.

duşmán, s. aj. ennemi *b.* 118. 244, 3. 338,3.

duvaleta, sf. *mr.* coiffe *b.* 280,2.

dužan, dužnic, v. dujan.

dv̆, v. dumnea-voastră.

dvor, sm. cour, (aula) 62,2; **-enín,** sm. noble *b.* 220; **-ésc,** va. 3. servir 293,2; **-êstvie,** sf. nobilité *b.* 220; **-ĭán,** sm. (enĭ) noble *b.* 219,3. 220; **-ĭánstva,** sf. les grands boyards; les boyards auliques *b.* 219,2; **-nic,** ministre, gouverneur 62. 76.. 91,3..; *b.* 255 (v. vornic).

dyhánie, sf., *toatâ -nia,* tout ce qui respire 14,3 (v. dăh-, dih-).

Ḑ (Ѕ, ʒ).

Ḑeu, sm. Dieu 2*,2. 4*,2. 8. 55 (v. zeu).

ḑi, sf. (le) jour 1*,2. 66,2. 179.. 181,2 (v. zi).

ḑic, vn. 2. dire 1*,3. 2*,2.3.. 54, 3. 182. 364,3; *ḑâc* 241,2; *gice-ḑi-se-va* 3*; **ḑisă,** sf. (se, să) parole 1*,3. 3*, (v. zic).

ḑĭudeț, v. județ.

E (Є, Ѣ, Ꙗ).

e, cj. et 1*,3. 2*,3.. 7*,3. 10*. 11*, 2. 15*. 16*,3. 1,3. 6. 8. 9.. 14,1.2.. 15,2. 16. 17,2.. 21,3. 27,2. 28,3. 31. 33,3. 54,2; *mr.* *b.* 263,3. 265. 266; *istr.* *b.* 282,3. 283.. 284,2; —, mais 19. 21..

e, 3. p. sgl. est, v. sânt.

e, intjct. eh! voilà! *b.* 214,2.

eá, intjct. çà! allons! (age) 136,3; *eani,* id. 40,2; *en,* *b.* 262,3; *eni* 324,3 (v. ĭa! ĭani!).

ea, pron. pers. f., v. el.

ea-, v. ĭa-.

eácă, prép. voici, voilà *b.* 350; — *ce,* id. *b.* 350; — *tă mă,* me voici *b.* 293,2 (v. ĭa-).

Eácsi, sm. Np. Ajax *b.* 82,3.

ebrișín, sm. écarlate (πορφυρος) 313,2.

ecatómva, sf. hécatombe *b.* 88,3; *ectomva,* id. *b.* 88,2.

Ecaterína, sf. Np. *b.* 86.

eclisiárh, sm. ecclésiarque *b.* 41,2.

Eclisiastís, sm. le livre d'Ecclésiaste 202,2; *-stu* 325,2.

ecspedíție, sf. expédition *b.* 213,3.

ectomva, v. eca-.

Ector, sm. Np. Hector *b.* 196.

ecz, (= îț), v. tu.

Edémŭ, sm. Nl. Eden 58; *b.* 65,3. 322,2. 327.

Edés, s. Nl. Edessa 224,2.

ediți prestiți, formule d'enchantement, corruption de mots slaves *b.* 138.

Edom, sm. Np. 315,2.

ee, v. eĭ.

Efés, sm. Nl. Ephèse 129. 308,2..; l'épître aux Epheséens 277,2.

efharistisésc, va. 3. *mr.* remercier *b.* 269.

Efrát, sm. Nl. 58; *b.* 61,2.3. 134; *Efraftu, b.* 167,2.

Efrémŭ, sm. Np. 37,2; *Efrón,* sm. Np. 36,3.

éftin, aj. à bon marché *b.* 26,3. 376.

egál, aj. *mr.* égal *b.* 263,3.

Eghipt, sm. Nl. Égypte 258,2; *b.* 322..; *-pat, b.* 64,3; *-pet* 130.. 145, 3; *b.* 136. 165. 208; *Eghypt, b.* 163,3; *Egypet* 11*,1.2. 131. 322. 348,2. 358, 3; *b.* 50; *Âghipet* 4; **Eghiptean,** sm. habitant d'Égypte 145,3; *b.* 62,2. 207,2.

egl, *istr.,* v. el.

egúmen, sm. abbé, prieur 157,2. 193. 279,2. 297,3; *b.* 41,2.3.. 82; *egumăn* 298.. (v. ieg-).

eh, intjct. *mr.* eh! *b.* 272,2.

ei, av. oui-da! 18; *ee* 3*,3; —, intjct. allons! *b.* 114,3; —, mais, *ee* 5*; — *bine,* eh bien! *b.* 255,3.

el, ea, eĭ, ele, pron. pers. il, v. gram.

Eláda, sf. Nl. 320; *b.* 89,2. 243,3.

Ele, sf. pl. esprits malins, fées *b.* 318.

elefterie, sf. liberté *b.* 243; *mr. -theria, b.* 273.

eleĭmosíne, sf. *mr.* aumône *b.* 281,2.

eleménț, sn. (urĭ) élément *b.* 152,2..

Eléna, sf. Np. 146; *b.* 74,2. 151,2. 172,3. 316,3.

Eleón, sm. Nl. 67,3..

élin, sm. grec, hellène 51. 283,2. 312; *b.* 196,3; **-ésc,** aj. hellénique, grec 60,2. 119. 146. 280.. 307,2. 348,2; *b.* 156. 167,2. 188; *elenésc* 78,3; *elli-*

nésc 157. 240. 260,2; *b.* 20,3. 78,3; *ellenesc* 85,2; **ellineşte** av. en grec 158, 3. 240. 251,2; *ellenéşte,* 85,3; **elliníe,** sf. langue grecque 260,2.

Elisáfta, sf. Np. *b.* 61,2.

Eliúsŭ, sm. Np. *b.* 158.

Ellii, sm. pl. divinités 85.

elocvénţie, sf. éloquence *b.* 251.

emác, sm. (ı) recrue des Janissaires *b.* 18,3.

emn, vn. 1. *istr.* aller *b.* 284,2 (v. imn).

emperecie, 216, v. împărăţie.

Emvionitên, sm. Ebionit 307,3.

en, en-, v. în, în-.

en, intjct., v. ea.

Enáchi, sm. Np. *b.* 102. 111,3.

endromída, sf. endromis *b.* 3,3.

engastenu, *mr.* intentionné *b.* 267.

engléz, sm. anglais *b.* 214,2.

engólpiu, sm. chaîne de poitrine, collier *b.* 5,3.

eni, v. ea.

Eni, sm. Np. *b.* 207,3. 208..; *Enia,* sm. Np. Aeneas 58,2; 59.

enicer, sm. (ı) Janissaire *b.* 81,3; *-čari* 150.

Enóh, sm. Np. 12*. 49,3. 180,2; *b.* 61. 65. 216,2..

ensileg, v. înţeleg.

ensnascut, aj. *istr.* (unigenitus) fils unique *b.* 283,2.

entru, av. *istr.,* — *mire,* auprès de moi *b.* 285.

epácta, sf. épacte 44.

epăngé, sf. manteau 357,2.

epárhie, sf. (ıı) diocèse 193; *b.* 29, 2. 203.

epigrama, sf. épigramme 205,3.

epirót, sm. (ótı) habitant d'Épire 200,2.

episcóp, sm. (ı) évêque 87,3. 89.. 110. 141. 157,2. 235,2. 259,2. 295,3. 329,2.. 358,3; *b.* 125. 156; **-íe,** sf. évêché 176. 319. 321,2. 343. 357,2; *b.* 35,3.

epístolă, sf. lettre *b.* 369,2; **-líe,** sf. (ıı) épitre 261. 308.

epitróp, sm. (ı) tuteur, curateur 328, 3. 329; **-íe,** sf. administration *b.* 86.

épure, sm. lièvre *b.* 170,3. 172. 376,2.

eră, av. mais 175,2 (v. âră, ıară).

Eráclie, sm. Np. 85,2; *b.* 66,2; *Ira-, b.* 178; *-cléu, b.* 153.

erarhíe, sf. hiérarchie 245,2. 246.

erel, s. manteau, pourpre royal *b.* 209.

erés, sn. (urı) hérésie 6*,2. 3. 163, 1.3; *b.* 79,2; **eresie,** sf. id. 290,2..; **eretíc,** s. aj. hérétique 98. 146. 158,3. 163,3. 246,2. 289. 307,3. 332; *b.* 14,2. 29. 323.

érĭ, av. hier, dernièrement 185,2. 223,2. 225. 297.

Erimíe, sm. Np. Jérémie 141,2 (v. Ie-).

Ermi, sm. Np. Hermes *b.* 39,3; *Ermia* 57,2; **Ermíp,** sm. Np. *b.* 207,2; **Ermís,** sm. Np. *b.* 211,2.

ermonáh, sm. hiéromonaque 78,2. 111,2. 125,2.

ernéz, va. 1. passer l'hiver 350; *b.* 329,2.

ernĭíe, sf. *mr.* désert *b.* 268,2.

Erónim, sm. Np. 125,3.

(e)rpă, sf. *istr.* pierre *b.* 286 (v. râpă).

ersuch, *istr.* après (?) *b.* 283.

ert, va. 1. pardonner, absoudre, grâcier, exempter 24,3. 30,2. 40,3. 96. 111,3. 113.. 122,1.2. 147,2. 180. 183, 2.. 313,3. 342,3. 345,3. 365,2.3; *b.* 16,2. 37,2.3. 153.. 167,3. 184,2. 227; **ertăcĭúne,** sf. pardon, dispense, grâce 30,2. 32,3. 39,3. 41. 111,3. 153,2. 257; *b.* 6,2. 57. 79; *-čune* 342,3; *b.* 207,3; **ertáre,** sf. (ărı) id. 82,3. 146,2. 157,2. 182. 296. 313,3; *b.* 47,3. 234,3; **ertát,** aj. permis, licite, pardonné *b.* 29,2. 69, 2. 362,2 (v. Iert).

es (eşíi) vn. 3. sortir 3*,2. 10*. 1, 3.. 2. 11,3. 12,2. 18. 19,2. 21,2. 46, 2. 57,3. 58. 65,3. 71,3. 73,2. 95,3. 96, 2. 106,3. 108,3. 114. 119,3. 125. 137, 2. 140,2.. 147,2. 169,2. 178. 188,3.. 248,3. 253,3. 254,2.. 305,3. 331,2. 360. 364; *b.* 18,3. 19,2.3. 35,2. 94,2. 120. 158,2. 161,2. 199,2. 240. 350,3; —, provenir 118,2; *b.* 175,3; — *înainte,* aller à la rencontre 71; —, manquer *b.* 70,2; *işea, işit, işind* 165,3. 166,2; *b.* 68,3.. 132,2. 138,2.3.. 259.

Esóp, sm. Np. *b.* 207—209, v. Isop.

espovedanie, v. isp-.

Estfirŭ, sm. le livre d'Esther 277.

Eşi, sm. Nl. *b.* 245, v. Iaşi.

eşíre, sf. (rı) sortie, issue; départ 1, 2. 12,3. 154,2; *b.* 93,2. 192,3; — *din fire,* aliénation *b* 80; **cartê Eşirii,** Exode 331,2; **eşít,** aj., — *din ţiţînĭ,* sorti des gonds *b.* 12; *-ul apeiĭ,* source 1*,2.

eșniosfințúni, sérénissime *b.* 35.

Eterie, sf. *b.* 242. 243. 245,2; **-rist**, sm. partisan de l'E- *b.* 244,3.

Ethiópie, sf. Nl. *b.* 61,3; *istorie -pičáscă*, Ethiopica (livre d'Héliodore) *b.* 88,2; **-plĕn**, sm. Éthiopien 367,2; **Ethióp**, id. 254,2.

ethnicésc, aj. païen 344,2.

Etna, sf. Nl. 253; *b.* 203,2.

etpán, sm. suite, cortége *b.* 127,3.

eu, pron. pers. 1, v. gram.

euneciúne, unité 226,2.. (v. unitate).

Euriloc, sm. Np. *b.* 85,2..

Eva, sf. Np. *b.* 60,2.3.. 232,2.. 364; *Evva* 63,3. 64,2. 65.. 145,2; *b.* 167,3.

Evágrie, sm. Np. 163.

evanghélie, sf. (íi) évangile 15*,3. 37,2.. 42,3.. 90. 100,3. 103,3. 109, 2. 193,2. 261. 307,3. 347; *b.* 20.. 74, 2; — *învățătoáre*, évangile commenté 98; *evagghelie* 348,3; *b.* 154,2; **evanghelicésc**, aj. évangélique 337,3; *b.* 80; **evanghelíst**, sm. (iștĭ) évangéliste 26. 42,3. 126. 239. 257. 308. 331. 358,3; *b.* 62,3; *ievan-* 30,2; *evaghilest*, *b.* 61.

Evdóchie, sf. Np. 61,3; *b.* 74,2..3..

evghenie, sf. noblesse *b.* 220,2.

evharistíe, sf. st. communion 345; *evvh-*, *b.* 54,2.

evlávie, sf. piété, respect 354,3; *b.* 29; —, sm. Np. Pius *b.* 205,2.

Evlóghie, sm. Np. 304,2.. 305,2..

Evréu, sm. Np. (eĭ) Hébreu 283,2. 317; *b.* 236.. 239,3. 241,3..; **evreésc**, aj. juif 2*,2; **Evreíme**, sf. totalité, masse des H. *b.* 238. 241 (v. Ov-).

Evrópa, sf. Nl. Europe *b.* 50,1..3..; *b.* 252,3.

Evstáfiĭ, sm. Np. Eustachius 243,3.

Evstrátie, sm. Np. 76,2. 79,3. 119, 2. 234. 251,2.

Evthimieán, sm. Np. *b.* 68,1.2.

exárh, sm. exarque 156,3. 157,2. 236; *b.* 30.

ezán, sm. invitation à la prière *b.* 19,3.

ézăr, sm. lac *b.* 134,2.3; *ezer*, *b.* 168 (v. Iazer).

Ezechiil, sm. le livre d'Ézéchiel 277,2.

ézer, v. ezăr.

F (Ф).

fă, intj. fille! *b.* 308,3..

Fabius, sm. Np. *b.* 11,3.

fábulă, sf. (le) fable *b.* 212. 213. 215. 263,2. 360,2.

fac, (fecĭ, făcúĭ) va. 2. faire, créer, préparer, produire 4*,3. 9*.. 2.. 3.. 4. 6.. 7.. 9. 13,3. 14. 15,2. 18,3.. 19, 2..3. 21,3. 22,2. 23,2. 26,2.3. 32,2. 34,3. 43. 44,2. 47,3. 50,2. 51,2. 54,2. 56. 57,3. 60,3. 73. 80,3. 81. 91,3. 95, 3. 104,2. 115,3. 120,3. 121,2. 137. 162, 3. 195,2. 210. 235. 241. 249.. 258,2. 265.. 268.. 275,2. 283,3. 311.. 327, 3. 329,2. 331,3. 341,3. 344. 352; *b.* 7,2. 19. 32,3. 34,3. 37. 63,3. 66.. 75, 2. 103,2. 115,2. 117. 132. 159,2.. 170, 2.3. 193. 204,2. 262,3; *mr.* *b.* 263,3. 265,2.3. 266,3. 267,2.3.. 269,2.. 270, 2. 272,2. 273. 280,3.. 282,2; *istr.* *b.* 283,3. 285,2.3..; —, gagner 95,2; —, valoir 95,3..; — *lĕge*, observer la loi 51,2; — *judecată*, juger 169..; — *vorbe*, parler 167,2; — *într' una*, assembler 111,3; —, ensorceler *b.* 137,2.. 138; —, devenir *b.* 48,3. 69,2; —, vr. dissimuler *b.* 69. 214,2..; *mr.* répondre *b.* 265,2. 266,3.

făcătórĭu, sm. (rĭ) créateur 32,2. 41. 57. 66,2. 236,2. 288,3; *b.* 49,3. 53. 219. 357—358; *-ca-* 109; —, faiseur *b.* 203; — *fără lĕge*, qui fait l'iniquité 11. 17, 3; — *de bine*, bienfaiteur *b.* 16,2. 155. 208,2; — *de rău*, malfaiteur 40,3; — *de viață*, vivifiant 317.

făcere, sf. (rĭ) créature 77,2; —, œuvre 228,3; *b.* 195,3; *-cea-*, *b.* 14,3; —, Genèse 280,2; *b.* 156,3; — *lumiĭ*, création 279. 290; — *turnuluĭ*, construction de la tour de Babel *b.* 50,2; — *de bine*, bien-fait *b.* 6. 124. 155,2.

factele Apostolilor, sf. pl. les Actes des Apôtres 261,2.

făchiol, sm. voile *b.* 176,3.

făclíe, sf. (íi) flambeau, torche 147, 3. 148. 254,2; *b.* 15,2. 92.. 324. 344,2.

făeș, aj. admirable *b.* 73.

fag, sm. (ĭ) hêtre 357..; *b.* 311.

făgădă, sf. (de) vœu 213,2. 246,3; *dau* —, remplir le désir 250; **făgădaș**, sm. vœu 273,3. 274..; **făgăduéală**, sf. (elĭ) promesse, engagement *b.* 77; **făgăduésc**, va. 3. promettre, vouer 42,2. 56,2. 59,3. 100,2. 112,3. 156,2. 234,2.

272. 273,3. 293,2. 335,2. 342,2; *b.* 77, 2.. 121. 122. 146. 175; —, accepter, recevoir 11,3. 189; —, vr. id. 60; *b.* 144,2. 188,3; **făgăduínță**, sf. promesse 130,3. 197. 261,3; **-duítă**, sf. promesse, aj. promise 54,3. 55,3. 100,1.2; **-duitúră**, sf. id. 42,2.

Făgăráș, sm. Nl. 189,2. 190; *b.* 156.

faget, sm. bois des hêtres *b.* 306,2.

Fagotti, sm. Np. *b.* 170,3. 171.

fágur, sm. rayon de miel 154,2.

făínă, sf. farine 17; *b.* 85,2. 337,2.

fálă, sf. éclat, splendeur 333,2; *b.* 248,2; —, orgueil *b.* 225,2.

falángă, sf. phalange 228, 3.

fálcă, sf. (fălcĭ) mâchoire, joue 320, 3.. 366; *b.* 138,2.3.. 144,2.3.. 169; —, *(falci)* 13,2.

fálce, sf. (cĭ) mesure agraire 62,2. 63.

Fălchi, sm. Np. *b.* 127,2; **Fălcoĭanu**, sm. Np. *b.* 153,3. 163,3.

fălese, vr. 3. s'enorgueillir, se vanter *b.* 228. 239,2. 252,3.

fălfăese, vn. 3. flotter *b.* 93,3; —, s'agiter *b.* 254,2.

fălíe, sf. orgueil 275 (v. fală); —, tranche *b.* 42,3. 44. 45.

fálnic, aj. orgueilleux, somptueux 323, 3; *b.* 243.291; **fălnicíe**, sf. orgueil *b.* 154; **fălós**, aj. orgueilleux 210; *b.* 223,3..; —, pompeux 276.

fămêe, sf. (eĭ) famille 24,3; —, femme 199,2. 204,2. 238,3. 300.. 330, 2. 358,2; *b.* 10. 68.. 203,2. 250,3. 260, 3. 261,2; **fămeése**, aj. féminin *b.* 52,2 (v. fe-); **famélie**, sf. famille *b.* 221,3; *-mi-*, *b.* 128.

făn, sm. foin 8*,3. 14,3. 136,3..; *b.* 132,3; *fân* 243. 325,2; *b.* 221,3. 315, 3. 371,2; **fănáță**, sf. (țe) prairie, pré 75,2. 93; *b.* 25,2.

fandasie, v. fant-.

făntănă, sf. (nĭ) puits, source 10*; *b.* 135,3; *fântâ-*, *b.* 254,3. 303,3. 339..; **-níță**, sf. dim. *b.* 339.

fantasíe, sf. fantaisie 260,2; *-ndasie*, *b.* 48,3. 195,2. 197,3.

fápt, sn. (e, urĭ) action, ouvrage 154; —, fait *b.* 234,3; —, attaque, ensorcellement 228; *b.* 137.. 138; **faptă**, sf. (te) fait, œuvre 1.. 2. 25,3. 40,3. 42. 129.. 141,2. 204,3. 231,3. 274,2. 292, 3.. 325,2; *b.* 2,2. 31.. 68. 87. 92. 159,2. 202,2; — (urĭ) 115,3; —, créature 138,3. 236,2; —, occupation *b.* 39,3; — *lumiĭ*, création 41; *faptele apostolilor*, les Actes 349,2; *b.* 79,3 (v. fact-); *în* —, réellement *b.* 252. 254,3; *pun în* —, mettre en usage *b.* 363.

făptúră, sf. (rĭ) création 12,2; *b.* 23,3. 24. 49,3; —, être, créature 10*. 14*,3.. 34. 99. 230,2. 318,3; *b.* 100, 3. 146,3. 147,2. 156,3. 184,2. 357; —, façon, forme, configuration, structure 255,2.3. 276; *b.* 118,2. 202,3; —, *mr.* fait *b.* 269; *aduc în* —, représenter 289.

făr, prép. sans *b.* 48. 120. 360; — *căt*, ne.. que, seulement *b.* 96; — *de căt*, id. *b.* 20,2; — *de*, excepté *b.* 79. 307,3; — *numai*, seulement 301; *b.* 125,3; — *prin*, id. *b.* 175,2; *far de*, *istr.* *b.* 284. 286,2; *var de*, sans *b.* 286, 3..; **fără**, sans 46. 86,3. 238. 360,2. 364,2..; *b.* 6,3.. 7,2.. 28,2. 57,3. 129. 241,2; *-râ* 11*,3. 15. 49,3.. 115, 2. 118,3. 127. 185,2..; *fârâ* 17; *-râ* 20. 66..; —, excepté; ne.. que, seulement 21,2. 27. 262; *b.* 1,3. 9.. 202, 3; *istr.* *fara*, *b.* 284; — *căt*, id. 327. 363; — *numai*, id. 78,3. 101,3. 157. 161,3. 338,3. 348; *b.* 4,2. 28. 48. 50,2. 56,3. 119,2. 163,3; — *de lêge*, crime, péché 2.. 8.. 48,3.. 81,3. 365,2.. 366,2; *b.* 52,3. 153,2; —, pécheur 102, 2; — *lêge*, crime 10,3. 13; *fărlêge* 96; — *de stare*, sans cesse 1; — *nemică*, rien 54,2; — *moarte*, immortalité 14*,3; — *voroavă*, silence 2*,3; *fara*, *istr.* en dehors *b.* 283,3. 284,2.. (v. afară).

fărăm, va. 1. casser, briser 167. 361, 3; *b.* 54,3. 240,3 (v. sfă-); **fărămă**, sf. (me) bris, débris, miette 30,3. 107. 354, 2..; *b.* 335; **fărămitúră**, sf. (rĭ) id. *b.* 69; **fărămúșă**, sf. id. *b.* 121,2.

Faraón, sm. Np. 145,3; *b.* 135—136. 322..; —, bohémien *b.* 335,2.

fărecare, sf. artifice, dessin 5*,2.3 (επιβουλη).

fareól, sm. lisez: *farĭjul*, cheval *b.* 110,2.

farfuríe, sf. assiette *b.* 303,2.

Fariséĭu, sm. (eĭ) Pharisien 4*,3.. 23,2. 56,2. 140,3; *b.* 21; —, *(săi,)* *b.* 58; **-seesc**, aj. pharisaïque 4*,3.

fármec, sn. (ce) charme, enchantement 228. 291,2. 303,3; —, (ĕ) 116,2; *fărmecătór*, v. fer-.

Faron, sm. Nl. 358,3.

fărșesc, (șĭ) va. 3. finir, terminer 203,3. 204. 257,2.3; **fărșít**, sn. (urĭ) fin 204,3..; *b.* 10; *fâ-*, *b.* 13 (v. sfă-).

fărtát, sm. frère en croix; *fră-* 90.. 216,2; —, camarade *b.* 306,2. 348. 369, 3. 370,3; **fărtăţél,** sm. dim. *b.* 295,3.

fasolă, sf. (le) haricot *b.* 356,2; *-su-, b.* 98.

fáşă, sf. (şe) bande, lien 188,3. 259, 2; *b.* 287,2; —, *(făşurĭ,)* 196; **fáşie,** sf. id. 357; **fáşioáră,** sf. dim. *b.* 327,3; **fáşiát,** aj. emmaillotté *b.* 327,3.

fát, va. 1. mettre bas *b.* 226. 259,3. 262. 367,2; —, sm. (feţi), enfant, garçon, fils 35,3. 36,2. 166,3. 167,2. 168,3. 317,2; *b.* 67,3. 68,1.2. 135. 239. 255,2.

fátă, sf. (fête) fille, vierge 5. 6.. 9. 16. 23,3. 32,2. 36,2. 41,2. 52.. 59. 106,2. 171. 175,3. 232,3. 271,3.. 282. 315,2; *b.* 60,3. 67.. 71—72. 138,3. 239; *feată,* 276,3. 277,3; *b.* 10; *mr. b.* 268,3. 273,3.. 275,3..; **fătătoáre,** sf. portière (vache) *b.* 258,3.

fáţă, sf. (feţe) face, visage; personne; surface, teint 1*,2. 12*,2. 4. 10. 11,3. 12,2. 14. 15,3. 28,3. 37. 80,2. 83,3. 99,3. 112.. 118,2. 127,3. 140,2. 181. 215. 224,3. 231. 248.. 268,2. 303,2. 338,2. 364,3; *b.* 6. 17,3. 65,3. 95. 98, 3. 106,3.. 107,2. 159. 218,3. 364..; —, couleur *b.* 173,3; —, personne *b.* 261,2. 317; *de* —, présent, en présence de 62,2. 207,2. 355. 360; *b.* 7. 74. 75, 2. 90,2. 125,2. 169,3. 250; —, en face 11,3; —, évident, manifeste 50. 123. 162; —, en public 161,3. 163,3; — *(faţiă), mr. b.* 275,2.

făţăesc, va. 3. frétiller *b.* 375.

făţáre, sf. (ărĭ) dissimulation 54,2; **făţărésc,** vr. 3. être partial, avoir égard à l'apparence 193,2; —, feindre 16*, 2; **făţăríe,** sf. partialité 51. 185,2. 193, 2. 198,2; —, dissimulation, hypocrisie 105; *b.* 79,3. 261,2; **făţărnic,** aj. s. hypocrite, dissimulé 16*,2. 54,2. 112. 169; *b.* 73. 153,2; **făţărnicésc,** v. 3. être partial 169,3; **-céşte,** av. en hypocrite *b.* 79,3; **făţărnicíe,** partialité 169. 170, 2; *b.* 196; hypocrisie 169.

făţiş, av. en face 191,3.

Făurárĭu, v. Fevruarie.

Favno, sm. Np. 59.

Favstina, sf. Np. *b.* 10.

feară, v. fiară.

feată, v. fată.

Februarie, v. Fevruarie.

feclor, -clоară, -ciorie, v. ficior.

fel, sc. (urĭ) sorte, espèce, genre, manière *b.* 45,3. 125,3. 127,2. 147,3. 364,2; *felĭu* 156,3. 189,2; *b.* 31,2. 41, 3. 72,2. 143,3. 178,3; *fĕl* 34,1.3. 57,3. 76,2. 78,2. 79. 88. 106. 110,3. 121,2.. 123,2; *b.* 9,3. 13. 79,2; *fĕlĭu* 281.. 290. 339. 353,3; *b.* 3,3. 157,2. 174. 188,2. 211,2..

feldmárşal, sm. maréchal de camp *b.* 86,2. 128.

felea, sf. une mesure d'une demi oca *b.* 292,3

felegeán, sm. tasse *b.* 34.

feleleatĭu, sm. discours 2*,2; **feleluesc,** vn. 3. défendre 6*,3.

femée, sf. (eĭ) femme *b.* 362,2; *femeae* 145,2. 246,1.2. 258; *fimee, b.* 67, 2. 82,2. 85. 91. 98,3. 120,1.2; *fomee* 218; *mr. fumellĭe, b.* 277,1.3; **femeesc,** aj. féminin *b.* 110,3 (v. fămêe).

fer, s. 4; — *(feară),* morceaux de fer *b.* 335,3.

ferb, -inte, v. fierb, -inte.

ferdela, sf. boisseau *b.* 320,3.

fereástră, sf. (tre) fenêtre 172,3; *b.* 12. 19,2; *fereastă* (eştĭ), *b.* 330,3. 344, 3. 345; *ferastă, b.* 116,3. 117,2.

férec, va. 1. ferrer, garnir de fer 6; —, enchaîner *b.* 171,3. 302,3..; **ferecat,** aj. ferré, doublé 14; *b.* 370,2; —, enchaîné 228,2; *b.* 186; —, bienheureux 8*,3.. 19,2.3.. (v. fericit).

feresc, va. vr. 3. préserver, garder, éviter 11*. 12*,2.. 24,2. 25,3. 49,2. 50,2. 58. 89,2. 141,2. 146,3. 154,3. 167.. 198,2. 200,2.. 213. 247,2. 286, 2. 289,2. 362,2; *b.* 25. 66,3. 144. 228, 2. 315.

ferestúică, sf. dim. petite fenêtre *b.* 295,3.

fericăclúne, sf. béatitude 136; **fericát,** aj. bienheureux 8*,3. 55,1.2. 83,2. 136,3; **ferice,** aj. heureux 1*. 13. 205. 213, 3. 216. 315,2. 363,2. 368; *b.* 72,2. 331,3. 332; **fericésc,** va. 3. rendre heureux, bienheureux 205,3. 248,2. 266,2. 367,3; *b.* 287, 2; —, vr. se féliciter *b.* 331,3; *-ceḑ,* louer 2*. **-cíe,** sf. (ĭĭ) bonheur, félicité, béatitude 205,3; *b.* 9,3. 10,2; **-círe,** sf. (rĭ) id. 325,3. 344,3; *b.* 14. 99,2. 244; **-cít,** s. aj. heureux, bienheureux (beatus) 77, 3. 78,3. 99.. 146. 152,2. 171. 178. 209, 2. 248,2. 257. 269. 283,2. 290,2. 315, 2. 325. 348; *b.* 3. 48. 72. 83. 89,2. 99, 2. 159,3. 203. 316,3 (v. ferecat).

férie, sf. barille *b.* 229.

ferínță, sf. garde 211,2. 251; **ferit,** aj. à l'abri *b.* 298,3..

feritór, aj. considérant (?) 13*.

ferm, aj. *istr.* ferme *b.* 286.

fermán, sm. firman, décret *b.* 113, 3. 312,2; *fir* —, *b.* 315.

férmec, va. 1. charmer, enchanter *b.* 323,3; **-ătór,** sm. empoisonneur *b.* 159, 3; **-ătorie,** sf. enchantement, sorcellerie 162,2; *b.* 100,2 (v. fărmec).

fes, sm. bonnet grec *b.* 376.

Festul, sm. Np. 59.

feștelesc, va. 3. salir *b.* 352,2.

feștilă, sf. étoupe *b.* 93,2.

feștuít, aj. teint *b.* 225,3.

fete, sf. *istr.* fille *b.* 283,2 (v. fată); **fetícă,** sf. petite fille *b.* 362,1.2; **fetișcánă,** sf. fillette *b.* 261,2; **fetișoáră,** sf. id. 292,2; *b.* 295,2; **fetíță,** sf. id. *b.* 295,3.

feținsoáră, sf. dim. visage *b.* 298.

Fevruárie, sf. Février 321; *b.* 18, 3; *-roarie, b.* 27,2; *Februarie b.* 205,2; *Făurárîu* 256,2.

fiă, sf. (fie) fille 15,3.

fiáră, sf. (fiară, fieri) bête féroce, bête 10*. 9. 15,3. 34,3. 35. 57,3. 59, 3. 60. 81,3. 116,3; *b.* 59. 150,2. 164, 3. 165,3. 217; *fiară* 353,3; *b.* 146,3. 147,3; *fără, b.* 211; *feară, b.* 313,1-3; *feră, b.* 116,3 (v. hiară).

(ficĭoáră), sf. (re) fille, vierge, *fico-* 183,2. 214,2. 227,2. 241. 257,3. 299. 300, 3; *b.* 61. 143; *feč-* 282,3; *b.* 16. 38,3. 88, 3. 89,3. 91,3. 171,2. 187,2. 293,2; **fĭcor,** sm. (i) fils, jeune homme 38,2.3. 44,3. 135,3. 207,2.. 256,2. 364,2; *b.* 64.. 66. 135.. 172,2; *mr. b.* 265; *fecĭor* 5. 7. 15. 20,2. 23. 25,3. 35,2 ∴ 47. 53. 55. 61. 64,2. 69,3. 90. 102.. 105,2. 122. 140,3. 145,2. 171. 287,3. 351; *b.* 10,3. 38. 41,2. 70. 255,3; *istr. b.* 285, 3; *mr. fițior, b.* 268. 269; —, serviteur 33. 40,2. 223,2.3; *b.* 40,3. 128,3; — *de suflet,* fils adoptif *b.* 135; — *de boier,* noble *b.* 33,2; *fečur* 92,2; *fecĭurîu* 43, 3; —, vieux 16; **fečĭoráș,** sm. dim. *b.* 337,3; **fečorie,** sf. virginité 130,2; **fečoresc,** aj. virginal *b.* 91,2.

ficleán, -leșug 171,3. 172; *fitlan* 39 (v. vicl-).

fidelúș, sm. tonneau *b.* 369,2.

fie, intjct. amen 248,3.

fleástru, sm. (ștri) beau-fils 277—278..; **-stră,** f. belle-fille *b.* 173,2.

fie-căre, pr. indf. chaque, chacun, quiconque 48,2.3. 51,2; *b.* 259,2; **-că,** id. 353; **-cíne,** id. 48,3.. 78,3. 162; *-cene* 111 (v. fieș-căre hie-).

flér, sm. (fiară) fer, fers 2*. 6. 7. 82. 132. 172,2. 228,2. 283. 320,3; *b.* 51. 90,3. 197. 204,2.3. 370,3; *fer* 4; *hier, b.* 31,3; 32. 57,3. 152. 259,2; *mr. b.* 268; *her* 178,2; *b.* 57. 153; *mr. b.* 264; *flier, istr. b.* 285,3 (v. fer, her).

flérb, vn. 2. (rsei, rt) bouiller, bouillonner, cuire *b.* 42,2.3. 43,2.. 118,3. 164; —, fermenter *b.* 45,3; *mr. herb, b.* 274; **-ínte,** aj. av. bouillant; chaud, ardent, fervent 33. 361; *b.* 86,3. 156,2. 192,3. 196,2; *her-* 69,2.

flére, sf. fiel, bile 9. 16; *b.* 98. 102, 3. 368,2 (v. hieare).

fiertúră, sf. (rĭ) sacrifice 84,2.

fieș-căre, pr. indf. chaque, chacun, quiconque 78,2. 133. 185,3; **fieș-ce,** id. *b.* 46; **fiește-care,** id. 166. 170,2. 260, 2.. 301,3. 331,3. 334,2. 340,3. 342,2; *b.* 14,2. 28,2. 50. 93,2. 99,3. 159,2. 169,2. 210. 213.. 357; *fieaște* —, *b.* 9, 2.. 13,3; *fiiște* —, *b.* 58,2. 88,2.3; *fieșteș* —, 337,3..; **fiește-ce,** id. 343,3; *b.* 39.. 110,2. 155; **fiește-cíne,** id. 67,2. 312; *b.* 169,2; **fiete-care,** id. 97, 2. 331,2.. 353.

figuránt, sm. (țĭ) figurant *b.* 248,2.

fílcă, sf. (ce) fille 313,2; *b.* 60,2. 83, 2. 137,2.. 182,2.

fínță, sf. (țe) existence; être; essence; personne 164,3. 294,2. 303,2. 343,3; *b.* 21. 147,2. 176,3; *hii-, b.* 259,3.

fiști-care, v. fiește-.

flíu, sm. (fĭi) fils 1*,3. 9*. 10. 17,2. 19,2. 20. 37. 47,2. 48. 59.. 63,3. 82, 3. 311,3. 322,3; *b.* 23. 37,2. 180..; — *sufletesc,* sm. fils adoptif 156,3; *fiu* 1.. 12,2. 15. 16,3. 31. 86,2.. 134,3. 155. 215.. 254,3. 282.. 284,3; *b.* 126,2.3.. 199. 200; *feiu, b.* 172,2; *istr. filiu, b.* 283,2; *mr. hilĭu, b.* 266,2.. (v. hiliu).

Filarét, sm. Np. *b.* 128. 175.

Filát, sm. Nl. le pays de Havila *b.* 61,3.

Filic, -cs, sm. Np. 5*. 7*.

Fílip, sm. Np. 194,2. 283,3; *b.* 151, 2. 166,1.2; **-ești,** sm. Nl. 38,2.

fillĭu, *istr.* v. fiiu.

filosof, sm. (i) sage; maître; philosophe, docte 60,2. 61,3 78,2. 119. 304,

2. 328,2. 342,2.3; *b.* 10,2. 12,3. 65,3. 166,3. 188,1-3; *mr. b.* 266,3..; — *de cêle de fire,* naturaliste 102; **-íe,** sf. (ĭi), art; sagesse; philosophie 60,2. 133. 204. 260,2. 261. 320; *filosófie, b.* 188, 2..3.. **-ésc,** aj. philosophique, sage 261; *b.* 4,2. 252; **-icésc,** aj. id. *b.* 212.

Filothéĭu, sm. Np. 337. 340,2.

fimee, v. fe-.

(fín), sm. (ĭ) filleul, camarade, *hin* 258,2; *b.* 260—261.

finic, sm. (ĭ) palmier 318,3; *b.* 197, 2. 198; **-ă,** sf. (e) datte *b.* 132,3. 133.

Finiceán, sm. Np. Phénicien 313,2.

finíx, sm. phœnix *b.* 109.. 254,2.

Finţitiște, s. Nl. 87.

Fior Avanti, sm. Np. *b.* 46.

fiór, sm. (ĭ) frisson *b.* 233,3.

fír, sc. (e) fil, fil d'or *b.* 90,2. 178, 3. 315,3. 328.. 331,3.. 340,3. 343. 364,3..; — *(firure),* fin line, Byssus 30, 3; *hir, b.* 261.

fíre, sf. (ĭ) espèce; nature, caractère; substance; naissance 9*,3. (ὕλη) 10*. 34, 2.3. 47,2. 49,3. 55,2. 79. 84,3. 102. 112,2. 131,3. 171,2. 254,2. 294,3. 303, 2. 313,3. 350,3. 364. 366,3; *b.* 10,2. 57. 79. 118,2. 130,3. 151,3. 175,2. 247, 2. 362. 373,2; *preste* —, surnaturel, trop 243,3. 297.. 299; *b.* 113,3. 363; *vin în* —, revenir à soi *b.* 111; *hire, b.* 260; **firésc,** aj. naturel 344,2. 347,3; *b.* 112,3. 154,2. 163,3. 173,2. 213; **firéște,** av. naturellement *b.* 162.

firídă, sf. (zĭ) *mr.* fenêtre *b.* 281.

firmán, v. fer-.

firuésc, va. 3. tordre *b.* 328.

Fisênţê, sm. Np. 136.

Fisévs, sm. Np. Thésée *b.* 164.

fisognomíe, sf. (ĭi) physiognomie *b.* 205,2.

Físon, sm. Nl. *b.* 61,3.. 133,3. 167,2.

fitlan, v. ficlean.

fiţior, *mr.* v. ficior.

fiu, v. fĭu.

fival, *b.* 97 (?).

flácără, sf. (rĭ) flamme, feu *b.* 254,2. 306,3; **flăcărós,** aj. flamboyant *b.* 323.

flăcău, sm. (ăĭ) non marié *b.* 261,2. 298,3. 335,2.3.

flămând, aj. s. affamé 8*,3. 18,3. 19,2. 84,3. 181,3; *b.* 148,3. 373,3; — *(nţăĭ)* 250; **-nzesc,** vn. 3. affamer 9*,1.. 18,2. 19,2.

fleáncă, sf. bavardage *b.* 262,3.

flégmă, sf. flegme, glaire *b.* 27,2. 260,2.

flĭer, v. fĭer.

flíntă, sf. fusil *b.* 303.

floáre, sf. (florĭ) fleur 57,2. 96,3. 107,2. 156,3. 172,2. 324..; *b.* 30,2.. 91; — **de aur,** chrysanthème 357,2.

flocós, aj. laineux, chevelu *b.* 118, 3. 169.

floricéa, sf. (cele) fleurette, petite fleur *b.* 295; **-cícă,** id. *b.* 173,3. 312.

florínt, s. *mr.* florin *b.* 266,3.

flótă, sf. (te) flotte *b.* 151,2.

flúer, sn. (e) sifflet, flûte *b.* 88,3. 287,3. 329,2; —, (tibia), 28. 320,3; —, va. 1. siffler *b.* 354,2.3; **-áre,** sf. sifflement.

flúture, sm. (ĭ) paillette (d'or, d'argent) *b.* 312,2.

foáe, sf. (foĭ) feuille *b.* 44,2. 176,2. 298,2; —, soufflet *b.* 335,2. 374.

foale, sf. soufflet *b.* 375; *fole, istr.,* ventre *b.* 286,3.

foáme, sf. faim 15,3. 26. 206,2. 282, 3; *b.* 7,3. 212. 241,2. 373,3; *mr. b.* 265; *istr. home, b.* 283; **-te,** sf. (ţĭ) famine 175,2. 297,2. 318,2. 321,3. 354,2; *b.* 23,1.2. 164,3. 241. 260; *fuamete* 8.

foáră, av. *mr.* mais *b.* 267,2 (v. afară).

foarfecĭ, sm. pl. ciseaux *b.* 323,2.

foárte, av. très, fort, bien 27,2. 33, 2. 60. 65,3. 100,3. 126. 215. 272,2. 346,2; *b.* 13,3. 83,2. 113,2. 178.. 225, 3; *-ti, b.* 134,3; *fortă* 100,2. 137,2. 142, 2; *b.* 171,3. 229,2; *fortă, mr.* fort *b.* 266,2.

foc, sc. (urĭ) feu, chaleur 9*,3. 11*, 3. 2. 6.. 9. 15,3. 24. 44. 50,2. 58,3. 82,2. 130,3. 218,2. 338,3; *b.* 19,2. 118, 3. 132,3. 302,2.

Focșánĭ, sm. Nl. *b.* 126,3. 127,2. 128; *-șeani* 200; *-șenĭ, b.* 82; **-șê,** sm. Np. 103..

focușór, sm. petit feu *b.* 345,2.

foése, va. 3. souffler *b.* 335,2.

foĭofíu, sm. petite pervenche (vinca minor) *b.* 342,2.

fojgăésc, vn. 3. fourmiller *b.* 351.

fole, *istr.* v. foale.

folós, sc. (oase) profit, avantage, gain, gré; *de* —, utile 9*,2. 19,3.. 24,3. 29, 2. 38. 51,2. 77,2. 79,2. 94. 111. 118, 2.3. 143,2.3. 146,2. 198,3. 260,3. 276, 2.. 327. 363,2.3; *b.* 28. 67,3. 101,3.

138. 152,3. 199,2. 222. 231. 247,2; — (ure), intention 40,3 . .; **-ése**, va. 3. profiter, produire, bénéficier, gagner; être utile 10,2. 60,3. 105,2. 292,3. 321,2; *b.* 31. 121,3. 147,3. 156,2. 183,3. 188, 2. 190. 196; *-săsc, b.* 181,2; **-ínță**, sf. (ţe) profit, utilité, gain 94,2. 348,2; *b.* 77,2. 347,3; **-íre**, id. 80,2; —, secours *b.* 15,3; **-itór**, aj. utile 280,2. 286. 321, 2. 336,3. 347,3; *b.* 6,2. 47,3; *-itori*, f. *b.* 114,3; **-itór**, sm. secours 10,2.

fomeáe, sf. famille 9 (v. fem-).

fórmă, sf. forme 276; *b.* 236,2.

formós (v. frumós).

fortotire, s. *mr.* branche *b.* 272,2.

fortúnă, -tușag, v. furt-.

Fótie, sm. Np. 78,2.

frágid, aj. frêle *b.* 151,3.

Fragule, sm. Np. 207,2.

frămănt, va. 1. boulanger la pâte *b.* 309; —, vr. s'agiter *b.* 154.

frâmseță, -mșeţez, v. frumós.

Frânc, sm. (i) Franc; Latin 221,3; **frâncése**, aj. français (?) latin 295,2.

Francisc, sm. Np. 216,1.2; *-ghisc, b.* 195,3 . .

frăng, va. 2. briser, rompre; couper, fracturer 2*. 4 . . 42,3. 52. 64,3. 182, 2. 232,2. 233. 262. 331,3; *b.* 238,3. 290,2.3; *frangu, mr. b.* 266,2.

frânghíe, sf. (ii) frange *b.* 11,3.

franțozése, aj. français *b.* 346; *b.* 3,2; —, année d'étude *b.* 253.

Frăsănă, sf. Np. *b.* 182.

frásen, sm. frêne 356,3.

fráte, sm. (ţi) frère 3*. 10* . . 15* . . 1 . . 3. 6. 18,3. 30,2. 44,2. 46,3 . . 52, 2. 62,3. 69,3. 85,2. 96. 139. 166,3. 184,2. 186,3. 187,3. 259,1.2. 262,1.3. 274. 297,3. 362,2; *b.* 31. 70. 119,2 . . 173,2. 200,2; *istr. b.* 286,3 . .; *-ti, b.* 63,2. 96,2. 180 . .; *-télea* 132,2; — *sufletésc*, frère allié; **frăţésc**, aj. fraternel 205,3; *mr. fra-, b.* 266,2; **frăţéște**, av. fraternellement *b.* 168; **frăţíe**, sf. fraternité 217,3.

frău, sn. (ău) frein, bride 13,2. 61,2. 365,3; *b.* 90. 237,1.2. 254 . . 296,2 . .; — *(frâne), b.* 311,3; *frân, mr. b.* 269,2.

frec, va. 1. frotter, frictionner; brosser 222. 320,3; *b.* 46,2; **-át**, aj. frotté *b.* 42,2.

fredil, sm. foret *b.* 136,2 (sfredel).

frémbă, sf. (be) frange *b.* 327,2.

Frênți, sm. Np. François 37,3. 38.

frențít, aj. s. syphilitique, qui a une maladie vénérienne 122,3.

fretatz, 216,2, v. fărtat.

fricĕ, sf. (ei) peur, crainte; frayeur 2*. 12*,2. 3. 8. 11. 25,3. 80,2. 89,3. 101,3. 128,3. 143,3. 169,3 . . 210,2. 259,2 . . 289,2. 313,2. 345,2; *b.* 4,2. 17,3. 41. 56. 85. 116. 158,3. 215,2. 239,2.3; *mr. b.* 264,2; **fricós**, aj. s. peureux, craintif, timide 147,3. 148,2. 193,3; *b.* 145,2. 239,2; *mr.* —, terrible *b.* 269,2. 271,3; **fricușéz**, va. *mr.* terrifier *b.* 264,2 (v. înfricoșez).

Frideric, sm. Np. Frédéric *b.* 246,2.

frig, sm. froid, froidure 6 . . 266,3. 349,3; *b.* 3,2; **friguri**, pl. fièvre 4. 300. 350; *b.* 26,2.3. 293.

frig, va. 2. (fripsei, fript) rôtir; brûler *b.* 44,3. 200,3. 214,2. 228,3. 337, 3. 369. 376,2; **-áre**, sf. broche *b.* 136, 2 . . 170,3. 228,3.

Frighia, sf. Nl. Frigie 350,3.

frigurós, aj. froid; glacé *b.* 26,2 . .

frípt, aj. rôti, brûlé 331,2; *b.* 104, 3. 211.

frumós, aj. beau 11*. 36,2 . . 57,3. 83,3. 106,2.3. 132,2 . . 177. 216,2. 273, 2. 336. 340,3; *b.* 13,2. 59,2. 85. 141. 162,2. 172,3; *formos b.* 234,3; —, s. le beau, la beauté (personnifiée); *b.* 137, 2 . .; **frumuséțe**, sf. (ţi) beauté 10*. 166.2. 173; *b.* 71,2; *-sêțe* 132,2. 291. 292,2 . .; *b.* 8 . . 91,2 . . 107,2 . .; *frumsățĕ, b.* 65 . . 84,3. 118,2; *-seță, b.* 8 . . 94,2. 95. 218; *-sêță* 145,2. 297. 324,2.3. 333; *b.* 9,3 . . 17,3. 147. 173, 3. 176,2; *frâmseţe* 2 . . 313,2; *-sêţe* 14* . . 11,2. 57. 100,3. 106,2.3. 247,3. 254,2. 276,2.3. 351; **frumusăți**, sf. pl. Grâces *b.* 137,2; **frâmseţez**, va. 1. embellir 57. 176; **frumușél**, aj. s. joli, mignon *b.* 177,2. 303,3. 318,2. 332,2; —, av. *b.* 350,2. 371,2; **-ușică**, sf. belle, mignonne *b.* 318. 362.

fruníga, *istr.* v. furnica.

frúnte, sf. front *b.* 2,3. 90,3. 109, 3. 118,2. 123 . .; *de* —, noble, élu, de considération 100,3. 143,3. 199; *b.* 223, 3; *în* —, à la tête 192. 200,2. 218,2; *b.* 201,3; —, frontispice *b.* 153,2.

frúnză, sf. (ze) feuille 276,2. 339; *b.* 176,2. 179. 304,2 . .; *-nd̦ă* 1*,2. 201, 3; —, feuillage 325,3; *frunzina* 5; **frunzíár**, sm. abri de feuillage *b.* 328,3. 329,2.

fug (gĭĭ) vn. 3. fuir, se sauver; s'évader; courir, sortir 13*. 15*, 3. 3 .. 4. 6 .. 10. 57. 58, 3. 60. 67. 105, 3. 137, 3. 140, 3. 165, 2. 3 .. 168. 197, 2. 230. 258, 2. 274. 303, 2. 327, 2. 366, 2; *b.* 22, 2. 41, 3. 62, 2. 152. 164, 3. 250 .. 255, 3; —, va. 1. 58, 2. 73, 2; *mr.* s'en aller, partir *b.* 264, 2. 270, 3. 272, 1. 3; —, sm. fuyard (?) 5*; **fugĭ**, va t'en *b.* 308, 2. 363, 3; **fúgă**, sf. fuite 213. 361, 3. 362; **fúga**, av. vite 362; *b.* 296, 3. 315, 2. 349; **fugár**, sm. fuyard 305.

fughicel, sm. (eĭ) 4 .. lisez **funicél**, herpes.

fulĭór, sc. (oare) botte *b.* 263. 368, 2; *mr. fullĭor*, *b.* 275, 3.

fúlg, s. lisière *b.* 303, 3.

fúlger, sc. (e) foudre 16, 2. 296, 2; *b.* 26, 3. 50, 3. 89, 2. 90, 2. 327, 2; — *(rĭ)*, *b.* 64, 2. 147; —, va. 1. foudroyer, éclairer 171. 257, 2. 329, 2; *b.* 64, 2. 331. 343.

fullĭor, *mr.* v. fulor.

fúm, sc. (urĭ) fumée 184, 3. 202, 3. 324, 3; *b.* 185, 2. 327, 3; —, prétention *b.* 249, 2; **-ărít**, s. fouage, sorte d'impôt *b.* 103, 3; **-edénie**, sf. fumée 157, 2.

fumellĭe, *mr.* (lĭ) femme *b.* 277, 1-3 (v. femeie).

fumitós, aj. *mr.* affamé *b.* 264 (v. foame).

fúnd, sm. fond, profondeur 165, 3. 166. 327, 2; *b.* 41, 2. 129, 3. 172, 2. 217, 2. 327, 2. 368, 3; *istr. funt*, *b.* 286, 3; *-ul corabĭĭ*, câle 128, 3; *fără* —, abysse 280, 3. 303, 3.

Fundescu, sm. Np. *b.* 366, 3. 370, 3.

fúnie, sf. (ĭĭ) corde, câble *b.* 136, 2 .. 158, 2. 198, 3; *mr. fune*, *b.* 273 ..

funt, *istr.*, v. fund.

fur, va. 1. voler, soustraire, dérober 8* .. 29. 33. 35, 2. 40, 2. 59, 2. 112 .., 2. 121 .. 161, 3 .. 162. 305; *b.* 11, 2. 22. 62, 2 .. 108, 3. 172, 3. 225, 2. 257, 2. 364, 3 .. 365, 2; —, fourrer, glisser *b.* 241, 3; —, sm. (ĭ) voleur 8* .. 29, 2 .. 112, 2. 120, 3 .. 122, 2. 161, 3 .. 289, 2; *b.* 11, 2. 200, 3; **-át**, aj. volé *b.* 135. 201.

fúrcă, sf. quenouille *b.* 298, 2; — **peptulŭĭ**, poitrine, région épigastrique *b.* 297, 2; **-úţă**, sf. fourchette *b.* 228, 3.

Furdui, sm. Np. *b.* 222, 3.

furíş, av. furtivement, secrètement 54 .. 171, 3. 351, 2.

furnícă, sf. (cĭ) fourmi *b.* 121. 132, 2 ..; *istr. fruniga*, *b.* 282, 3. 283.

furtişág, sm. vol, larcin *b.* 256, 3; *-tuşág* (ure) 2. 120, 3 ..; *b.* 135, 2; *fortuşago* 54, 3.

furtúnă, sf. (ĭ) tempête 201, 2; *b.* 153; *for-* 257, 2; **-nós**, aj. capricieux *b.* 247, 2.

fus, sc. (e) fuseau 313; *b.* 120. 309, 2. 312, 2. 348, 3. 349 ..

fustáş, sm. (ĭ) porteur de gourdin *b.* 326, 2.

fustéiu, sm. (eĭ) bûche *b.* 327, 2.

fuşte, sm. gourdin 2*.

G (Γ, Ĵ).*

* Cuvintele începătoare cu *ğ*, trebue căutate la *gĭ* şi *j*. — On trouvera sous *gĭ* et *j* les mots qui commencent avec *ğ*.

găcesc, găcitoare, v. ghicesc, -citoare.

Gad, sm. Np. *b.* 71.

Gadára, sf. Nl. *b.* 238, 3.

gádină, sf. (ne) animal, bête 10*. 13*, 3. 57, 3; *b.* 165, 2; *gadenă*, *b.* 132, 2. 217, 2; —, volaille 353, 3.

găfuesc, va. 3. suffoquer *b.* 259, 3.

Gaie, sm. Np. 308.

găínă, sf. (ne) poule 218, 2; *b.* 172. 211, 3 .. 349, 2. 353, 2. 355, 2 ..; *galĭina*, *istr. b.* 285, 3. 286; **găinúşă**, sf. dém. *-şi de pădure*, perdrix *b.* 44, 3; **-şĭĭ**, pl. Pléiade *b.* 159, 2.

galánga, sf. galéga *b.* 45, 2.

galánt, aj. gentil *b.* 248, 2.

Găláţ, sm. Nl. 93, 2. 3; —, sm. Galathéen 15*.

Galáţie, sf. Nl. Galathie 153, 3.

gálben, aj. jaune 75, 2. 95, 3 .. 258; *b.* 91, 3. 167; —, sm. ducat 53, 2. 75, 3. 91, 3. 93. 103. 160. 355; *b.* 40. 73, 2. 257, 2 ..; *-băn*, *b.* 221, 3. 293, 3. 296, 3; —, ducat 45; *-bin*, *b.* 20 .. 224, 3; **gálbenesc**, vn. 3. jaunir 107, 2; **gălbináş**, sm. (ĭ) ducat *b.* 326, 2; **gălbiniclós**, aj. jaunâtre *b.* 97, 3; **gălbiór**, aj. id. *b.* 317, 3; —, sm. ducat *b.* 326, 2.

gălceávă, sf. (cevĭ) querelle, dispute 171. 302, 2; *-čávă* 322, 2; *b.* 123, 2; *glăčavă* 67, 2; **gălcevesc**, vr. 3. se quereller 243, 3; *b.* 255, 3; **gălcevitórĭu**, aj. de querelle 286.

găleátă, sf. (eți) seau *b.* 258,3. 320,3.
Galetovski, sm. Np. 236,3.
galîíra, v. găină.
Galiléa, sf. Nl. 238,3. 239,2; *b.* 238, 3; *-lei* 66,2.. 229,2. 231; *-leĭu* 66,3. 233. 330.
Gamalilíu, sm. Np. 2*,3.
gâmbosésc, va. 3. perdre 54,3.
gând, sc. (ure, urĭ) pensée, idée; opinion, intention; cœur 4*. 6*. 67. 77, 2. 88,2. 164,3. 191. 205. 207. 213. 266, 2. 273,2. 312,2.. 330. 342,3. 345,2; *b.* 7,2. 14. 64. 170,2. 174,2. 195,3. 198,3.. 200,2.. 229,2; *pe gândurĭ,* pensif *b.* 291,3.
gândác, sm. (ĭ) insecte 356,3; *b.* 62.
gândésc, (dĭĭ) vn. 3. penser, songer, croire; prétendre; réfléchir, raisonner 16*. 50,3. 51. 66,3. 67. 293,3. 297,3; *b.* 104,2.3. 223,2.. 241,3; *gă-* 54,2. 66,2. 121,2. 134. 142. 158,2. 222,2. 277,2. 312. 315. 364,3; *b.* 41. 57,3. 92, 2. 200,2; **gândíre,** sf. pensée *b.* 253..; **gânditór,** aj. s. pensif; penseur *b.* 26. 27,2.
gângánie, sf. (gănĭĭ) être vivant 266,3; *b.* 259,3. 368,3; *gâîn-* 57,3.
Gánghes, sm. Nl. 204,2.
gangrénă, sf. gangrène 126,2.
gănscári, sm. jars *b.* 136.
găoáce, sf. (ocĭ) coquille, écorse 357; *b.* 129,2.
gáoră, sf. trou *b.* 213,2.
Garamánt, sm. Np. *b.* 10.
gâră-mâră, querelle de mots *b.* 361, 2. 362. 375,2.
gârbovésc, va. 3. courber *b.* 358,3; **gărbovít,** aj. courbé *b.* 358.
gárd, sc. (urĭ) haie, palissade *b.* 289, 2. 320,2. 370.
gârlă, sf. (le) rivière 339; *b.* 298,2.
garoáfă, sf. (fe) œillet *b.* 176,2; **garofíță,** sf. (țe) œillet de poète *b.* 295,2. 344; **garofeoáră,** id. *b.* 295,2.
găscă, sf. (găștĭ), oie 356,2..; *b.* 77,3. 78.
gâsésc, vn. 3. trouver, retrouver 59, 2. 3. 76,2; *gă-* 117. 161,3. 202. 310,3. 336,3. 358; *b.* 119. 129,3. 155,2. 168. 257..; *găsăsc* 118,2; *b.* 56,3. 133,2. 134,2. 139,3.
Gáșpar, sm. Np. *b.* 332,3..
gât, sc. (urĭ) cou, gorge *b.* 308,3. 323; *găt, b.* 40,3. 258,3. 298. 353.
gáta, av. prêt, prompt; fini, préparé 12. 24,3. 55,2. 66,3. 71. 76,3. 181, 2. 200,2. 275,2. 368,2; *b.* 34,3. 83,2. 118,2. 188,3. 235,2; **banĭ —,** argent comptant 38,3.
Gatapod, sm. Np. 351..
gâtát, aj. prêt, équipé 104,2; *b.* 307.
gâtéj, sc. (e, ĭ) ramilles, sarments 58,3. 60,3; *gă-* 349,3; *b.* 254,2.. 348,3.
gătésc, va. 3. préparer; achever, mûrir; garnir, dresser 2. 3.. 56. 70,3. 80,3. 96,3. 100. 101,2.3. 136. 162. 167, 2. 178,2. 181,3. 223. 231. 268. 288,3; *b.* 24,2. 49,2.. 56,3. 74,2. 83,2. 84,2; 107,3. 114,2. 131,2. 176. 178,3; *gătęd* 117,3; *gătez* 1. 258,3. 259,3; *b.* 35,2. 194,3. 320,3. 336,3; **gătíre,** sf. (rĭ) préparation; disposition 191. 334. 365, 2; *b.* 245,2. 347,2; **gătít,** aj. prêt, préparé, garni 18,2.3. 132,3. 157,3. 188, 3; *b.* 315,2; *gâtet, b.* 172,2.
gătlán, sm. gosier 206,2.
gătléj, sc. (je) gosier 210,3.
găurít, aj. perforé *b.* 369,3.
Gavaón, sm. Nl. *b.* 62,2.
Gavatha, sf. Nl. 21,2.
găvoázdă, sf. (de) clou 9,2.
Gavriil, sm. Np. 81. 170,3; *b.* 40, 3. 86,3; *-ril* 9. 53,2. 92,3. 173,3; **-riláchi,** sm. Np. *b.* 114; **-riláș,** id. 91,2.
gázdă, sf. (de) hôte 73,2.. 222,1-3; *b.* 330.. 333; —, sf. auberge, quartier *b.* 12. 18,2. 114,2; *gaḑdă* 241,3.
Gazúr, sm. Nl. 221,2.
geába, av. en vain *b.* 348..; *de* —, *b.* 361,3; *gĭa-, b.* 364.
(geam), *gĭam,* sm. fenêtre *b.* 370,3.
gelát, sm. bourreau *b.* 117.
geamân, sm. aj. jumeau; *gê-* 59; *b.* 165,2; *ğa-* 187,2.
geánă, sf. (gêne) cil *b.* 90,3. 169, 2; *gĭa-, b.* 123,3.. 348; *ğa-, b.* 123,3..
geliste, *în -ea vântuluĭ,* exposé au courant du vent *b.* 333,3.
gem, vn. 2. gémir 195,2; *b.* 242,3. 291,2. 348..; *je-, b.* 232,3.
gemănáre, sf. (ărĭ) broussailles *b.* 110.
genépro, v. ghenuperĭ.
Genéva, sf. Nl. 216,2.
genúche, sm. (ĭ, e) genou 337,2; *b* 289,2. 363,2; *mr. b.* 268,3; *genunche* 351,3; *b.* 145. 299,2. 355,2; *genunchĭu, b.* 88,3. 357,3.

genúne, sf. infinité, abîme 360,3.
ger, sc. (urĭ) froid 8,3; *b.* 343,2.
ghar, grâce 243 (v. har).
ghârâ't, aj. combattant 251,3.
ghe, v. de.
Gheéna, sf. Géhenne 10*. 113,2..
Ghenádia, sm. Np. 88.
Ghenár, sm. Janvier *b.* 58,2; *-rie* 44. 71,2. 72,2. 191,2. 336,3; *b.* 27,1.2.; *-nuariu* 124,3.
ghenerál, sm. (ĭ) général *b.* 19,3; *ghinărar*, *b.* 311,2; **ghinăralitét**, sm. généralité *b.* 53,3; **-feldmárşalu**, maréchal de camp *b.* 86,2.
ghenuperĭ, sm. pl. genièvre *b.* 44,3; *genépro b.* 45,2.
gheoace, v. ghio-.
Gheonu, sm. Nl. 58; *b.* 61,2,3. 134. 167,2.
Gheorgachi, sm. Np. *b.* 75; **-ghe** 158,3. 199,3; *-ghi* 251,2; *-ghie* 85,3. 124,3. 151,3. 224. 337,2. 340,3; *b.* 205. *-ghiĭ* 246; *Ghiorghie* 91,3; *Ghiurghe* 92, 2; **Gheorghiea**, Gorgias, le livre de Plato 350,3; **-ghiţă**, sm. *b.* 206. 293, 1-3..
Gheorma, sm. Np. *b.* 206,2.
Gherghe, sm. 73,3. 74.
gherg, **-ghie**, s. armes, blason 250,3 (herb).
Gherman, sm. Np. 60. 173,3. 244, 2. 245; **-nonisis**, sm. Np. 280.
Gherosia plata, Nl. 65.
Ghesnu, sf. Np. *b.* 172.
Ghesti, sm. Np. 37,3.
ghetmán, sm. hetman 173,2.
gheţúş, sm. glace *b.* 59,2.
ghevghír, sc. (urĭ) voûtes de trésor *b.* 105,2.
Ghiánghe, sm. Np. 75,2..
ghĭáră, sf. (re) griffe, serre *b.* 129, 2. 130,3. 366,2.
ghĭáţă, sf. glace *b.* 351,3; *ghieaţă*, *b.* 159.
ghĭavol, v. dĭa-.
Ghica, sm. Np. 251,2; *b.* 82. 111, 3. 116. 126,3.. 206,2. 254,2.
ghicésc, va. 3. deviner *b.* 313,3. 370. 371..; *gâcesc*, *b.* 164. 346,2; *gă-* 113, 2. 369; **ghicitoáre**, sf. (orĭ) énigme *b.* 368,2. 370,2. 371..; *găc-* 155; *b.* 164.
ghiculésc, aj. de la famille de Ghica *b.* 254.
ghieaţă, v. ghiaţă.
ghĭem, sc. (urĭ) pelote *b.* 261,3.
ghĭemonu, sm. hégémon 5*,2. 6*; *-munu* 5*,3..
ghĭine, *mr.* v. bine.
ghin, v. din.
ghinărar, **-ralitet**, v. gheneral.
ghíndă, sf. (de) glande *b.* 85,2.
ghioáce, sf. écaille, coquille *b.* 254, 3; *gheo-*, *b.* 254,2.
ghionoáe, une espèce de plante *b.* 98.
Ghiorghie, v. Ghe-.
ghĭos, av. *mr.*, *în* —, en bas *b.* 263, 3. 264,2 (v. gĭos).
ghiţă, *ghiţel*, v. vită, viţel.
Ghĭúla, sm. Np. 176; Nl. 176..
Ghĭurghe, v. Ghe-.
ghĭurghĭulíu aj. rouge clair *b.* 341,2.
ghĭuvăsésc, va. 3. *mr.* lire *b.* 268, 2. 269.
ghivizíu, aj. violet *b.* 341,2. 343.
ghloba, dvornic ghlobini, le Vornik de peines 173,3.
gĭabă, gĭam, gĭană, v. gea-.
gie, va. 2. dire 3*. 56 (v. zic).
gieăluesc, va. 3. persécuter 2*,2.
gimbăşie, sf. (ĭi) jonglerie, divertissement *b.* 10,2.
gínere, sm. (rĭ) fiancé, gendre, époux 12,3. 45. 58,2. 318; *b.* 261.
gíngaş, aj. délicat, tendre, faible 71. 191,3; *b.* 348.
ginte, *b.* 341 (v. dinte).
(gĭoc), vn. 1. danser; *ğoc* 217,3; *b.* 121,3; —, jouer aux cartes 295,3. 296, 2; —, sc. (urĭ) danse 181,2. 219. 271,3 (v. joc).
gĭocurésc, va. 3. se moquer 204,2 (v. batjoc-).
gĭodeţ, v. gĭu-.
(gĭóĭ), sc. Jeudi; *ğoi*, *b.* 137; — **marĭ**, le Jeudi Saint 218,3 (v. Joĭ).
gĭone, s. aj. *mr.* jeune; fort, sevère *b.* 267,3. 270,2. 273,2. 274,3.. 275; *gĭúre*, jeune homme 5*..
gĭós, av. bas, inférieur *b.* 35; *ğos* 2. 36,3. 75,2. 189,3. 255,3. 259,1.2. 273,2; *în* —, 71,3. 300; *mai* —, plus bas; plus jeune 72. 120,3. 201,2.. 277, 2; *b.* 13,3 (v. ghios, jos).
gĭúdec, v. 1. juger, apprécier; punir condamner 4*. 6*,2. 36,2. 126,3. 193, 2. 198,2. 213. 249,2.. 286. 312,3.. 365,2. 367; *b.* 75,3; *ğu-* 46,2.. 50,3.. 51,2. 105,2.3.. 106,2. 119,2. 303; *b.* 151; **ğudecáre**, sf. (ări) jugement 154, 2; **gĭudecátă**, sf. (ăţi) jugement, ju-

stice; arrêt 193,2..3; *b.* 76,1.2. 220; *ğu-,* 105,1.2.. 150,1-3; *b.* 216; **gĭudecătór, -rĭu,** sm. juge 2*. 145,3; *b.* 9,2. 65. 75,2; *ğu-* 105. 265,3; *b.* 122, 3; **gĭudéţ,** sc. (ţe); —, jugement, sentence, arrêt; dernier jugement 77. 150,2. 183.. 184,2. 198,2.. 213. 266,2.. 302, 3. 322,2. 323,3. 367.. 368,2; *ğu-* 1*,2. 7*. 46,2. 49,3. 50,1.3.. 51. 52. 55. 104,3. 105. 106,2. 117,3. 119.. 122,3. 123. 198,2. 250,2. 266,2..; *b.* 9; *ğo-* 155,3; **gĭúdeţ,** sm. juge 4*,2. 6*,2. 184. 206,2; *ğu-* 78,2. 120,3.. 123,2 (v. ju-).

gĭúg, sm. joug 1*,3; *b.* 205,3.

gĭumătáte, s. aj. moitié 38,2. 74,3; *b.* 84..; *ğu-* 45. 53. 75,2.3. 151. 201, 3; *b.* 221,3.

(gĭúncă), sf. (ii); *ğu-,* génisse 66,2.

gĭuneáţă, sf. *mr.* sévérité *b.* 267,2.

(gĭunghiere), sf. (rĭ) immolation, sacrifice; *ğu-* 67; **gĭunghietúră,** sf. (rĭ) point de côte (pleurésie) *b.* 339,2; **ğunghĭu,** va. 1. assassiner; immoler, sacrifier 63,2.3. 66,2.3.. 67,2.3. 104,3.

gĭúpă, sf. *mr.* (i) tunique *b.* 276..

(gĭupăn), sm. (i) *ğu-,* sieur, maître 53,2; **gĭupăneásă,** sf. (ese) femme, dame 74,3; *ğu-* 45. 53; *gĭupâinêsă* 62,2.

gĭur, vr. 1. jurer, se jurer; promettre; *ğur* 4*,3. 5*,2. 66,2. 67; **gĭurământ,** sc. serment, jurement 4*,3. 272; *b.* 62,2; *ğu-* 50,3. 66,2; **gĭurát,** sm. *mr.* id. *b.* 277. 279; *ğurător pe strâmbul,* sm. parjure *b.* 12,2 (v. jur).

gĭúre, v. gióne.

Gĭurğuv, Ğu-, sm. Nl. *b.* 127.

gĭuruese, va. 3. promettre 48,2; **gĭuruít, aj.** s. promis, fixé; promesse 5*,2. 48,2. 205; *b.* 142,2.

glár, aj. *mr.* imbécile *b.* 272,2.

glás, sc. (urĭ) voix, son 2*,3. 14*,3. 1. 2. 3.. 8. 14,2. 25. 26,2. 58,3. 59, 2. 64,2. 76,3. 83,2.. 84.. 100. 105,3. 140,2. 147,3. 154.. 185. 254,2. 287.. 335,2. 363,3; *b.* 41,3. 62. 117. 129. 163,3. 192,2.. 253; — (ure) 14,1.2; **glăsâse,** va. 1. lamenter, vociférer 258, 2; *-sesc,* parler 2*,2; *-suése,* lamenter *b.* 340,2; **glăsitór,** aj. à voix, parlant 30,2; **glăsuíre,** sf. (rĭ) intonation, chant *b.* 192,2..

glávă, sf. (ve) chapitre 28,3. 122. 159,2. 186,3. 245,2, 261,2. 325,2.3..

glézná, sf. articulation du pied *b.* 4; **glezníşoáră,** sf. dém. *b.* 290,1-3.

Gligorăşco, sm. Np. 151,2. 173,3; **-rie,** sm. Np. 53. 103.. 173,2. 312,2; *-ri* 207,2..

gload, sm. fange 359,3.

gloátă, sf. (te) foule, multitude; peuple, populace 3*,2. 4*,2. 6*,3. 17, 2. 59,2. 114,3. 196. 273. 276.. 283,3. 292; *b.* 113. 142,2. 194,2. 195. 317,3; —, *gloote, b.* 143,2.

glodós, aj. fangeux 360,2; *b.* 334,3.

glomozése, va. 3. faire une boule de farine 352,3.

glónţ, sc. (oanţe) balle *b.* 130,1.2. 131..

glotnii, aj. du peuple 62. 91,3.

Glubina, sf. Np. *b.* 172.

glúgă, sf. capuchon *b.* 205,2. 258,3.

glúmă, sf. (me) plaisanterie, drôlerie *b.* 161,2. 247,2. 313,3. 365,2; **glumáş,** aj. plaisant *b.* 135,2; **glumése,** va. 3. plaisanter, rire *b.* 290,2.3..; **glumét,** aj. plaisant *b.* 371,3.

glúpav, aj. imbécile *b.* 145.

Gnéu, sm. Np. *b.* 197,3.

goáfă, aj. *mr.* creux *b.* 270,1.2.

goáná, sf. (ne) chasse, poursuite; persécution 192,3. 235. 257,3. 318,2. 362; *b.* 149,3. 152,3. 245,2.

Gofthia, sf. Nl. 224.

gogonét, aj. globuleux *b.* 118,3.

Goĭa, sm. Np. 62,2.

gól, aj. s. nu, vide; simple; pur 44, 2. 61. 84,3. 97. 104..3. 106,3. 123,2. 160. 184,2. 246,2. 276,2. 351,3; *b.* 4. 90,2. 119.. 148,3.. 177,2. 212,2. 232, 2. 253,2. 342; **golătáte,** sf. nudité 86, 2. 318,2; **golesc,** va. 3. vider; découvrir, mettre à nu 102,2. 258.

Golescu, sm. Np. *b.* 255..

Golgotha, sf. Nl. 21,2.

Golica, sf. Nl. *b.* 82.

golicĭúne, sf. nudité 276,2; **golişanŭ,** aj. *mr.* tout nu *b.* 271.

gomár, sm. *mr.* âne *b.* 263,3. *gu-, b.* 263,2.

Gomorŭ, sm. Nl. 11*,3. 16. 49,2. 105,3. 194,3; *-ora, b.* 39,2.

gómot, sm. (l. gomon?) bruit *b.* 232,3.

gonáciu, sm. (i) persécuteur 257,3; **gonesc,** va. 3. chasser, poursuivre, persécuter; éloigner, bannir; courir, suivre 2*,3. 1,2. 4.. 6. 16. 58,2. 60,3. 64,3. 71,3. 72. 84,2. 91. 133,2. 142,3. 228.

8. 234,3. 301; *b.* 17,2. 42. 79,3. 97. 121,2. 180,3. 231,2. 320,2; **goníre**, sf. persécution, chasse 308,2. 348; *b.* 256; **gonít**, aj. chassé *b.* 23..; **gonitór**, sm. (i) taureau de monte *b.* 258,2.

Gorgóniea, sf. Np. 64; *b.* 90,2.

Gorghíĭu, sm. Nl. 176; **Gorgúța**, sf. N. 45.

Gorj, sm. Nl. *b.* 127,2.

góspida, sm. *mr.* seigneur *b.* 267; **gospoda**, sm. maître, prince 63,2; **gospodín**, sm. *istr.* id. *b.* 283,3. 284,2.

góștină, sf. un impôt sur les troupeaux *b.* 34,3. 220,2.3. 221.

Gothín, aj. de Gothie 224.

gotovínță, sf. (țe) les choses qui vont s'accomplir 16,2; **-vít**, aj. s. préparé 5*,3.

govitorĭu, aj. 6 *ûnru — după lége*, religieux 3*.

Govóra, sf. Nl. 87,3. 97,2. 98,3. 111,2.

goz, sc. (urĭ) *goț*, jonc 241,2; **Gozá**, sm. Np. 207,3.

grab, **de** —, av. vite, à la hâte 14*,2. 95,2; *b.* 128. 129,2. 135,2. 185, 2. 256,3; *forte de* —, très vite 137, 2; *în* —, id. *b.* 365; **grábă**, sf. hâte, vitesse 121,2. 174,2. 375; *de* —, av. vitement, à la hâte 134. 192,3. 212, 3. 230. 283,2; *mai de* —, plus vite *b.* 92,3. 135,2; *foarte de* —, très vite *b.* 216,2; *în* —, à la hâte, vite 67; *b.* 33, 2. 92,2; *în de* —, bientôt 129. 285, 3; *mai în de* — 126; *mai în* —, 114, 2. 300,2; *cât mai în* —, le plus vite possible *b.* 215,2; *așa de în* —, si vite *b.* 84,2. 151,3; *de graabă* 306.

grăbăcĭu, sm. cravache 199,2.

grăbesc, va. 3. hâter, accélérer *b.* 17. 92,3. 177. 288. 344,3; **grăbíre**, sf. hâte *b.* 114,2; **grăbitór**, sm. pressé 2; **grábnic**, aj. empressé, vite, pressant; violent 121,2..; *b.* 15,3. 165,3. 243,2.

grădínă, sf. (nĭ) jardin 101.. 157, 2. 291,3. 324.. 351..; *b.* 30,2. 78,2. 173,3. 232,3. 257..; **gredinarĭu**, sm. jardinier *b.* 174.

grăésc, vn. 3. parler, dire 1*,3. 2*, 3. 8*.. 1,2.3. 3. 7. 8. 12.. 24,3. 25.. 26.. 31. 32,3. 46,3. 88,3. 96,2. 113, 2.. 128.. 139,2. 147,2. 179.. 215, 2..3.. 250. 253,3.. 284,1.2. 312; *b.* 31. 36,3. 37,2. 65,2. 199,2; —, disputer 15*,3; *gresc*, *mr.* *b.* 264. 271,3. 281,3; —, vr. nommer, appeler 21,3. 46,2. 54-55. 90.. 96,3. 301,3; — *de răŭ*, médiser 305,3; *b.* 123,2.3; *grâesc* 1. 2. 17. 18. 21.. 36,3. 50. 65. 76,3. 104. 107,3.. 108-109..; *grâăsc* 23,2. 83,2. 86.

gráf, sm. comte *b.* 86,2. 127,3. 249.

grăĭu, sc. (urĭ) parole, voix; sermon 81,3. 112,3. 193. 209,3. 210,3. 267. 309,3. 351; *b.* 95. 150,2. 154,3. 162,2. 202,3. 252,2; — (iure) 12*,2. 10,3. 12, 2. 14,3; — (griure) 141,2; — (ie), *mr.* *b.* 268,2. 271,3. 279,3; *greaiu* (urĭ) *mr.* *b.* 266,3. 267; *greau*, *b.* 264,2. 265,2; **grăitór**, aj. sm. orateur, parlant 11. 267,3.

grăjăsc, v. grijesc.

grájd, sm. écurie *b.* 224,2; *-di*, *b.* 296,2.

Grama, sm. Np. 91,3.

grămádă, sf. (ăzĭ) amas, monceau; foule, troupe 192. 254,2. 313,2. 347; **grămădesc**, va. 3. amasser, entasser, agglomérer 142; *b.* 92,2. 241,3. 244,3. 245,3. 365,3; *grâmădesc* 2; **grămădít**, aj. aggloméré *b.* 315,3.

gramatíc, sm. (i) écrivain, scribe 74,2. 135,2. 147; *grămă-*, *b.* 323; **grammátică**, sf. grammaire 157.

grănicér, sm. (i) garde-frontières *b.* 311; **grániță**, sf. frontière *b.* 373.

grănu, v. grău.

gras, sm. graisse 12. 15,2.. 16,2; **-ul grăuluĭ**, fleur du froment 15,2; —, aj. gras 36,2. 58,2. 141,3. 177,3. 178. 181,3; *b.* 26,3. 212; **grăsíme**, sf. graisse 247. 282.

grașală, v. gre-.

grătár, sm. grille *b.* 43,3; *-arĭu* 320,3.

gráție, sf. grâce *b.* 193.

grău, sm. blé, froment 13*,3. 15,2. 95,2. 104,3. 178,2; *b.* 27. 59,1-3. 71, 2. 138. 165. 321..; *grâu* 195,2. 264, 1.2; *b.* 12,2. 215,2. 335; *grănu*, *mr.* id. *b.* 274; **grâne**, pl. céréales *b.* 320,2.

grăúnț, sm. grain 13*,3. 17. 128,2.. 167,2. 336; *-únță*, *-țe* sf. id. 6,2; *b.* 44,3.. 45,2. 66,3. 221,3.

gráur, aj. **cal** —, cheval couleur d'étourneau *b.* 333,2. 335,2.

grealu, s. *mr.*, v. graĭu.

grĕáță, sf. dépit 6*,3; —, répugnance, abomination 205,3. 210,1.2. 241,3; —, *mr.* poids *b.* 271,2 (v. greu).

greblíță, sf. petit râteau *b.* 369,2.

Grec, sm. Np. grec 15*,3. 25,2. 53, 2. 61,3. 84,3. 143,3. 221; *b.* 25. 81. 83 . .; **grecíe,** sf. langue grecque 198; **Grecia,** sf. Nl. Grèce *b.* 243; **grecésc,** aj. grecque 37,2. 78,3. 79. 119,2. 125, 3 . . 126 . . 146. 290,2. 336,3. 340,2; *b.* 30,3; — **cê de rând,** langue néo-grecque *b.* 153,3; **grecêşte,** av. en grec, néogrec 21,3. 251,2. 290,2; **greco-răsărít,** aj. grec-oriental *b.* 219,2.

gredinárĭu, v. grăd-.

gréore, sm. (rĭ) grillon 357; *grier* 291,3.

greotate, v. greut-.

gresc, *mr.,* v. grăesc.

gréş, sm. **fără de** —, infaillibilement 104,3.

greşálă sf. (ale) faute, erreur, délit, crime 7*,3. 12*,2. 8. 9. 10. 26. 28,3 . . 30,1.2 . . 37,3. 85,2. 111,3. 112. 113 . . 123,2.3. 125,2. 154,3. 212; *b.* 4,2. 6,3. 70,2 . . 78,3. 87 . . 162,3; *cu* —, par mégarde 1213 . .; *graşală* 84,2; *grişeală* 146,2; **greşesc,** vn. 3. errer, manquer; pécher, faillir; se méprendre 9*,3 . . 15. 23,2. 24,3. 26,2. 30,2. 48,3. 64. 81,3. 126,3. 270,3 . . 275,2. 276; *b.* 14. 135, 2. 190,2. 227. 248; **greşít,** s. coupable; pécheur obligé 10,1.2. 32. 37,3. 41, 3. 55,3. 82. 97,3. 111,2. 113 . . 141. 180,3. 246. 279,3; *b.* 141,3. 184,2; —, aj. fautif 79,2; *b.* 252,2.

gréu, sm. lourdeur, charge 29,2. 57. 212,2; —, aj. lourd, pesant; difficile; gros 2,3. 8. 42. 251,3; *b.* 25,2. 112,2. 200,3. 203; *cu* —, difficilement, à peine 133,2; *b.* 13,2. 179,2; *grê,* fem. 37,3. 44. 314. 359,3; *b.* 165,2. 238,2; *grè, b.* 59. 112,3; *mr. b.* 276,2; **grea,** aj. f. enceinte *b.* 59,3. 171,3; *grê* 59. 165,3; *grè, b.* 119,3; **greuez,** vr. 1. s'appesantir 365,3; **greutáte,** sf. (ăţi) étreinte 51; —, difficulté, peine, fardeau, lourdeur 166. 346; *b.* 89; *greotate* 101,3. 112,2. 134,2; *b.* 164,3. 165; *mr. greaţa, b.* 271,2.

grícr, v. greore.

Grigoraşco, sm. Np. 151,3; **-rie,** sm. Np. 43. 56,2. 68,2. 152. 158,2. 301,3. 341,2; *b.* 78,3. 111,3. 126,3. 128. 154. 163. 205,2 (v. Gli-).

grĭjă, sf. (je) soin; inquiétude, souci, sollicitude 27,2. 29,2. 52,3. 72. 97,3. 111. 133,2.3. 141,2. 165,3. 184,2. 366, 3; *b.* 23,2. 25,2. 104,2. 154; *cu* —, soigneusement 308; *fără* —, sans souci 144; *grije* (jĭ) 24. 64. 186. 192,3. 205. 326. 337,3. 366,2; *b.* 8,3. 11,2. 13,2. 47. 113; **grijesc,** va. 3. soigner, pourvoir, prendre soin, surveiller; suivre; nettoyer; —, vr. se pourvoir, s'occuper, se soucier 8*,2. 13*,2. 23. 30. 52,3 . . 76, 3. 80. 104,3. 147,2. 166,2. 184,2.3. 289,3. 313. 350; *b.* 38. 42,2. 236. 350, 1-3 . .; *grijăsc* 224,2. 253; *b.* 44,2. 196, 3. 203,3; *grĭjăsc, b.* 49,2; **grijít,** aj. préparé, nettoyé 335; *b.* 12. 42,3; **grijitórĭu,** aj. soucieux *b.* 66,3. 156.

grîndă, sf. (zĭ) poutre 356,3; *b.* 210 . . 327,3.

grîndine, sf. grêle *b.* 26,2. 64,3. 147. 159.

grîndíş, sm. charpente *b.* 288. 291.

grípsor, sm. aigle, autruche 167,3; *b.* 111,2.

grîşeală, v. greş-.

gromóvnic, sm. livre d'astrologie, (de la tonnerre) 175; *b.* 164,2.

groápă, sf. (gropĭ) tombeau; fosse, trou 44. 65. 100,3. 101,2 . . 102,2. 138, 3. 140 . . 148,2. 165,3 . . 171,2. 188,2. 224. 254,2. 292,2. 352; *b.* 56,1-3. 132, 3. 168; *gropă* 182,3. 230; *b.* 55,3; **grop,** va. 1. herser *b.* 333; **gropáuă,** sf. (ne) grande fosse *b.* 146; **gropilíţă,** sf. (ţe) petit trou *b.* 97.

groázĭ, sf. (ze) épouvante, horreur, effroi; sort épouvantable 14*,3. 73. 106, 3. 171,3. 208,3. 213; *b.* 47. 127,3. 217. 218. 245,3; **groáznec,** aj. épouvantable, terrible, terrifiant 165,2.3. 166,1.2; *groaznic* 203; *b.* 23,3. 53. 129,2. 130. 161,2. 208; *groznic, b.* 112. 199,2.3. 216,3. 217, 3. 243,3; —, terrifié *b.* 91,2; *grozdnic* 200,3.

grós, aj. gros, épais, lourd 61. 77. 118,3 . . 201,3. 323. 352,3; *b.* 11,3. 45, 2. 46 . . 78. 88,3. 100,2. 141. 145. 167, 3 . .; **grosíme,** sf. volume, épaisseur 323. 324,3.

grozáv, aj. affreux, hideux, abominable 47,2. 359,3; *b.* 118,2. 169; *grozdnic, groznic,* v. groază.

grumáz, sm. (ĭ) nuque; cou 11. 127. 315. 349; *b.* 88,3. 90,3. 98,2. 116,3. 122,3. 205,2. 213,2.3; *gromaz* 4; *grumaţ* 258; *b.* 12,2; *grumaţ, mr. b.* 266, 3; **Grumazŭ,** sm. Np. 173,2.

grumb, aj. *istr.* — **pecat,** délit grave *b.* 285.

grumbo-cuvintaia, aj. *iatr.* médisante *b.* 283,2.

Grue, sm. Np. *b.* 302-304.

gŏpd = gospodin 62,2. 260. 319,3. 358,2.

gúbav, s. lépreux 194,2.

gubernát, sm. Gouverneur 177,2.

gugenésc, aj. du Np. 92,2.

gugĭumán, sm. bonnet princier *b.* 137,3; **guğu-**, *b.* 303,2.

gugóş, sm. **-ĭ de cernélă**, noix de galle *b.* 46.

gúler, sm. collet *b.* 331,3.

gumár, v. *gomar.*

gunóĭu, sf. fumier, ordure 250. 293; *b.* 218. 375.

gúră, sf. (rĭ) bouche, gueule; trou, ouverture, entrée, bord 9*,3. 12*. 33. 40. 50. 64,2.. 80.. 127,3. 167,2.. 169,2. 233. 246,3. 247,1.2. 268,2. 279, 3. 309,3. 312,3.. 359,3; *b.* 5,3. 21. 45,2. 59,3. 93. 118,3. 130,2. 133,2. 144,3. 168. 213,3. 227,3. 253; — **sábieĭ**, tranchant de l'épée *b.* 22,3; *în — mare*, à haute voix *b.* 104; *gorĭ* 9; **guríţă**, sf. dem. petite bouche *b.* 308, 3. 318,2.3. 344,3.

gust, sc. (urĭ) goût; plaisir *b.* 247, 2. 363,2; —, va. 1. goûter, éprouver; manger (un peu) 4*,3. 58,2. 90,3. 131, 3. 182,2. 253. 296. 313. 317,3; *b.* 61. 203,2. 321,3.. 324. 353. 370,2; **gustáre**, sf. goûter, dînette; goût 253. 285. 338,3.

gúşă, sf. gosier *b.* 77,3. 78..; —, *mr.* cou *b.* 268,2..

gutăĭu, sm. cognassier 356,3.

Gvagnín, sm. Np. 143,2.

H (X).

ha, interj. ha! ho! *b.* 365,3; *ha, ha, ha, b.* 214,2.

ha, pr. dém. f. (hele) celle-là *b.* 262, 2. 263..

hăbăúc, aj. hébété, idiot *b.* 358; **-cesc**, vn. 3. devenir hébété *b.* 358,3.

Hac, Np. f. *b.* 172.

hăgilichíe, sf. *mr.* pèlerinage *b.* 267.

háĭ, interj. hè! allons! *b.* 96. 212,2. 296. 309. 345,3; *hăi, b.* 296,3; *háidea*, allons *b.* 259; *hait, b.* 360,3. 361..

haĭducéşte, av. comme un brigand *b.* 303,2.

haín, sm. rebelle 122,2..

háĭnă, sf. (ne) vêtement, habit 44, 2. 67,2.. 86. 160. 212,2. 224,3. 258, 2. 276,1.2. 277.. 313; *b.* 3,1-3. 11,3. 19,3. 119. 186,2. 223. 225,3.

haĭnésc, vr. 3. devenir rebelle, perfide *b.* 34,2; **hainlâc**, sm. rebellion *b.* 49,2.

háĭt, v. hai.

hál, sm. situation, état, position *b.* 103,2. 112. 182,3. 245,2.

hălăştău, **-teu**, **-lişteu**, v. heleşteu.

Hălăştĭan, sm. Np. 103..

hălăduésc, vn. 3. habiter 202,3; **-duít**, logé, habitant (?) 204,2.

halaĭu, v. alaĭ.

Halchidona, sf. Nl. Chalcédoine 163.

Haldeeán, sm. Chaldéen 270,3; *-déĭu*, id. 147,2.. 253,3. 255.. *Háldiĭ*, pl. 204; **haldeĭésc**, aj. chaldéen 133.

Halícĭu, sm. Np. 216.

halt, sc. (urĭ) halte(?) *b.* 106.

ham, sc. (ure) harnais 178; —, Np. *b.* 50..

hamál, sm. porte-faix *b.* 105,3.

hamgér, sm. poignard *b.* 116,2.

Hamza, sm. Np. 134,3..

han, sc. (urĭ) auberge, caravansérail *b.* 127,2. 245,3; —, khân 335,3.. 361, 3; *b.* 18,2.

Hananéu, sm. (eĭ) Chananéen 313,2.

hăpuesc, v. 3. faire taire 326.

hár, grâce, faveur 27. 157. 344,3; *b.* 357,2; *dau —*, rendre grâce 25. 27, 2. 28,2; *dau în —*, accorder 39,3; **datul de —**, remercîment 42.. *în —*, en vain 33. 40; *ghar* 243.

haráciu, sm. capitation, tribut 354,3.

Harán, sm. Nl. 273,2.

hărănesc, va. 3. nourrir *b.* 258,2 (v. hră-).

haráng, sm. cloche *b.* 344,2.

haráp, sm. nègre 301,1.3. 302..

hărăsesc, vr. 3. *mr.* se réjouir *b.* 269; **haráuă**, sf. *mr.* joie *b.* 278,3.

hărăzesc, va. 3. donner, faire présent *b.* 2,3; **-zíre**, sf. don *b.* 2,3; **-zitórĭu**, sm. donateur *b.* 2,3.

hârb, sm. tesson 320,3.

harbúz, sm. melon d'eau *b.* 200,3; **-zărie**, sf. (ii) champ de melons *b.* 200,3..

harém, sm. harem *b.* 178,2.

hărgĭuésc, va. 3. *mr.* payer, porter les frais *b.* 276,3.

Haricleea, sf. Np. *b.* 91.

Hărlău, sm. Nl. 91,3. 103. 151,3.

hârnic, aj. digne 194,3. 255. 257; —, habile, adroit *b.* 309. 348,2. 350, 2; **hărnicíe**, sf. habileté 198.

hârtíe, sf. (ii) papier; document 144, 2. 357. 363; *b.* 298. 303,3.

hartofilax, sm. bibliothécaire 78.

hasmu, sm. *mr.* ennemi *b.* 272,3.

hásnă, sf. produit; profit 3. 4.. 40, 2. 270,3.

Hăsnăşêni, sm. Nl. 53,2.

hăsta, pr. dém. m. celui-ci *b.* 262,2.

háşă, sf. (e) chabraque *b.* 90.

hăt, av. très *b.* 351,2.

hatmán, sm. hetman, général 72.. 200,3. 201. 251,3; *b.* 81,3. 97,2.

hatişerif, sm. édit impérial *b.* 18,3.

hătru, aj. rusé *b.* 261.

hăugáş, sm. ornière *b.* 298,2.

havalé, sf. (lele) corvée, charge *b.* 220—221..

hazná, sf. trésor *b.* 219,3. 220,2; *-nè, b.* 220,3.. 221,1.3.. 222..; **haznatár**, sm. trésorier *b.* 116,2.

heĭ, interj. *mr.* hé! *b.* 270,2.

Heĭlsadí, sm. Np. 326.

heleştéu, sc. (tee) étang, vivier 152; *hălăştău* 74,3; *-teu* 75,2. 151,3; *hăliştеu* 103.

Helmu, sm. Nl. 191.

Henedora, sf. Nl. 37,2; *Hinidioara* 175,3.

her, sm. fer 117. 178,2. 234,3; *b.* 57. 153; *mr. b.* 264,2; *hier, b.* 31,3. 32. 57,3. 152. 259,2; *mr. b.* 264 (v. fier).

Heráclu, sm. Np. 143,3. 144,1-3.

herb, va. 2. *mr.* chauffer *b.* 274.

herbínte, av. échauffé 211,2; *b.* 64, 3; *cu* —, avec ardeur 213,2 (v. fierb).

Herce, sm. Np. 37.

herghelíe, sf. (ii) haras *b.* 11,2. 25, 3. 317,2. 352.

herotonisesc, v. hiro-.

herţeg, sm. **mare** —, grand-duc 189,2.

heruvím, sm. (i) chérubin 82,3. 228, 2. 245,2.3. 293,2. 363,2; *b.* 106,2.3.. 147; **-icésc**, aj. *b.* 192.

Heteos, sm. Np. 36,3.

hezecheĭu, sm. (i) menteur *b.* 225,2.

hĭară, sf. bête sauvage 116,3; *b.* 61. 109—110. 250,3. 251. 259,3 (v. fiară).

hicát, sm. *mr.* foie *b.* 278.

hicleán, aj. s. rusé, fourbe, perfide, *hiclên* 41,3. 56. 171,2. 202,2. 204,2; *hitlênŭ* 8*; **hicleníe**, sf. fourberie, ruse 274,3; **hicleşug**, malice, perfidie 11*, 3. 12*,3.. (v. ficl-, viclean).

hieáre, sf. bile 260,2; *hiere, b.* 57, 3 (v. fiere).

hie-care, pr. chacun, quiconque 198, 2. 200,2.. *hĭe* —, *b.* 259,2; **-cine** chacun 108. 363,2. (v. fie-).

hier, v. her; **hiere**, v. hieare.

hierbătoáre, sf. bouilloire *b.* 258,3.

hĭe-care, v. hie- —.

hiínţă, sf. être *b.* 259,3 (v. fii-).

Hilip, sm. Filipe 45.

hillĭu, sm. *mr.* (lii) fils *b.* 266,2.. 269,2.3. 281,3; *hillu, b.* 270—272.. (v. fiiu).

hin, sm. filleul *b.* 258,2. 260,2.3. 261,3.. (v. fin).

Hinidioara, v. Henedora.

Hio, Nl. 157.

hir, sm. fil *b.* 261 (fir).

híre, sf. nature, espèce 198..3. 199..; *b.* 260; *dê* —, noble, bien élevé 258,3 (v. fire).

hireán, sm. raifort *b.* 228,3; *hrên, b.* 98,2.

hirés, aj. naturel 360; **hirésc**, aj. (— *işte*, les choses naturelles) id. 327,2.

hiromantíe, sf. chiromancie *b.* 145,3.

hirotonesc, va. 3. ordonner, faire prêtre 193. 259,2; *hirotonisesc*, nommer, sacrer 287,2; *her-* 141; **hirotonít**, aj. ordonné 157,3; *b.* 29; **hirotoníe**, sf. ordination 358,3.

hitlên v. hiclên, viclên.

hiumusesc, vr. 3. *mr.* fondre, se précipiter *b.* 269,3. 279,2.

hlamídă sf. chlamyde *b.* 90,1.2.

Hlincêni, sm. Nl. 91,3. 103.

Hmíl, sm. Np. 200,3. 201.

ho, interj. *mr.* oh! *b.* 272,3; *ho! ho! b.* 360,3.

hoáră, sf. *mr.* pays *b.* 275,2.3. 281,2..

hoaţă, v. hoţ.

hógea, sm. maître 149,2; *b.* 365,3; 366,1-3.

hohámnec, aj. patrimonial 134,3 (v. ohabnic).

hólbură, sf. tourbillon 257,2 (volb-).

hóldă, sf. (de) champ labouré; pl. semailles 109; *b.* 215.. 259,2. 320,2.

holesc, vn. criailler *b.* 329,2.

holm, sm. (i) colline 268.

home, sf. *istr.* faim *b.* 283 (v. foame).

hóntar, sm. (i) concitoyen.

hóră, sf. (re) danse, chœur de danse 330..; *b.* 89. 233,3. 315,3; —, chœur (dans l'église) *b.* 33.

Horbăca, sf. Np. 45.

horn, sm. cheminée *b.* 369.

horopsesc, va. 3. punir, maltraiter *b.* 74. 348,3.

Hors, sm. Np. nom d'une idole *b.* 53.

hotár, sc. (ă) limite, confins, borne; pays 36. 47,3. 72,2.3. 119,3.. 130,1.3. 193. 249. 267,2.3. 281,3. 325; *b.* 7. 10. 34,2. 158,2.3. 203,3. 237,2. 238,2; —, (e) *b.* 295; *hutar* 92,2; **hotărăre,** sf. (rĭ) décision; résolution, sentence *b.* 83,3. 91.. 125,1..2. 207,3. 220; — définition, *b.* 253,2; —, limite *b.* 94,2; **hotărâsc,** va. décider, déterminer, résoudre; conclure; fixer 191. 343,2; *b.* 47,3,4.5. 84,2. 92,2. 169,2. 243,2; —, vr. prendre un parti *b.* 246,2. 355,2. 364,3; **hotărât,** aj. fixé, déterminé *b.* 189. 220,2. 221,2; **hotărîre,** sf. (rĭ) sentence *b.* 75,2; *dau* —, fixer *b.* 243,2.

Hotín, sm. Nl. 150; *b.* 76.

hotnógĭu, sm. dignitaire (Transilvanie), commandant (de la frontière) 37, 3. 70,3.

hoţ, sm. (i) voleur, filou *b.* 39,3. 127,2. 323,2. 336,2. 365,1.3..

hrábor, aj. courageux 273,2; **hrăborîe,** sf. courage; désir 35,2. 274,3.

Hrăjil, sm. Np. (Hirschel) 33,2.

hram, sm. temple, église vouée, consacrée à un saint etc. 94,2. 97,2; *b.* 82.

hrănă, sf. nourriture, aliment 8*,2. 6.. 24,2. 57,3. 84,3. 106,3. 194,3. 240. 338,3; *b.* 7,3.. 50,2. 71,2.. 111. 161, 3; —, *istr. b.* 282,3; **hrănesc,** va. 3. observer les lois 12,3. 13. 15,2. 24,2. 61. 64; —, nourrir; élever 2*, 2. 8*,2. 104. 145,2. 167,2. 219,3. 253. 292—293. 356,3. 367; *b.* 29,2. 69. 111. 112,2. 129,2. 203,2. 208,3. 248,2; *mr. b.* 282, 1.2; *hărănesc, b.* 258,2; *ărănesc, b.* 259, 3; **hrănít,** aj. s. nourri; élevé 99,3. 181,3; **hrănitórĭu,** s. nourrisseur 84,3.

hrăniţă, sf. (ţe) cime 268.

hrên, v. hirĕan.

Hrincanii, sm. Nl. 62,3. 63.

Hrisopoli, s. Nl. 62; **-soscul,** sm. Np. 173,2; **-sostóm,** sm. Np. *b.* 204,3.

hrisóv, sc. (oave) charte, titre, diplôme, document 144,3. 190; *b.* 76.. 219,3. 220,2. 222,2.

Hristós, sm. (şĭ) Np. Christ 1*,3.. 1. 81. 86,2. 108.. 153..; *b.* 20,3 etc. —, oint 250,2.

Hroit, sm. Np. *b.* 33.

hrónic, sm. chronique 359,2. 360,2. 362,3..; *-ă,* id. *b.* 173.

húet, s. mugissement *b.* 93,2.

húlă, sf. (le) blasphème, blâme; médisance 11*,1.3. 123. 146,3.. 163,2. 284. 295,3; *b.* 10. 14. 37,2. 196,3; **hulésc,** va. 3. blasphémer; médire, calomnier; blâmer, mépriser 11*,3. 49,3. 129,2. 163,2. 195,3. 275,3. 278. 295, 3. 296,2. 349,2; *b.* 56. 80,1.2. 102,3. 206,2; **hulít,** aj. s. calomnié, blâmé 281,2; **hulitór,** aj. s. blasphématoire, médisant 100,2. 163,3; *b.* 29. 153,3. 154.

hulpe, sf. (pĭ) fourrure de peau de renard 199,2 (v. vulpe).

hultur, sm. (i) aigle 297,2 (v. vul-).

Hulubai, s. Np. *b.* 172.

hulubáş, sm. pigeon *b.* 305,3.

Humor, sm. Nl. 62,2.

humuésc, va. 3. glaiser *b.* 350,2.

Hunêdi, sm. Np. (Hunyad) 176; *Huniad* 176. 190,3; *Hunid* 177,2; **-vaida,** Nl. 175,3; **-var,** Nl. 175; **Hunuod,** Nl. 178,2.

hurdúg, sm. tapageur *b.* 369,2.

hursúz, aj. brusque, rude *b.* 352,2.

husmechiáră, sf. *mr.* servante *b.* 281,3.

Huşĭ, sm. Nl. 142,3.

hutar, sc. 92,2. v. ho-.

I (Ï, И, Ѝ, Ѧ).

i, pron. pers. 3 sgl. pl. passim.

i, va. 3 sgl. est *b.* 138,3..

i, conj. et 44,3. 62,2.. 91,3.. 123. 135,2. 173,2.. 290,3; *b.* 46..2.. 125. 128. 255; *mr.* 267,2. 273,2. 280,3; **i-i,** ou-ou *mr. b.* 281,2..

ĭa, interj. donc! eh bien! 85,2. 95, 2.3. 102,2. 113,2; *b.* 22,3. 73. 255,3. 303,2. 337,3. 350,3. 361,1. 367,2.3; —, voilà 46. 50,3; *mr. b.* 268,2. 271, 1.2; —, si *b.* 349,2; *ĭan,* id. 50,3; *b.* 295,2.. *ĭani,* 184,2; *b.* 68,1.2; *ĭane,* allons! 3*; *en, b.* 262,3; *ĭen, b.* 292,2 (v. ea).

Ĭacă, prép. voici, voilà 35. 199. 259, 2. 275,3; *b.* 141,2. 224. 327; *ĭeacă* 260, 3; **-tă,** id. 95; *b.* 364,2 (v. eacă).

Iacăpal aga, sm. Np. 335,3.

Iacomi, sm. Np. 93.

Iacov, sm. Np. Jacob 9*,3. 16*. 13,3. 35,2. 107,3.. 145,3. 186,2. 194, 2. 273.. 281,3. 292,3; *b.* 31. 142,2. 230; —, Iuifs 16*,2; *Iacob* 227,3; *Iacov, b.* 70..

Iad, sm. enfer 15,3. 30,3. 56. 137,2. 141. 156. 166,2. 238. 250. 267,3. 289, 2. 314,3.. 338..; *b.* 63,2. 158,3. 193, 3. 318,3..

Iafet, sm. Np. *b.* 50,1.2..

Ian, Ĭani, v. Ia.

Ianache, sm. Np. Jean *b.* 128.

Ianăş-Vodă, sm. Np. 176; *Ianoş* 76.

Iancul-Vodă, sm. Np. 175,3. 177,2.

Iane, sm. Np. 33,2. 75. 91,3.

Ĭápă, sf. (epe) jument, cavale *b.* 25, 3. 133,2. 168.. 336,3. 364,3.

Ĭar, conj. mais 52,2. 142,3. 355; *b.* 142,3. 176,3. 191,2; —, av. de nouveau, encore 74. 134,2. 149. 166,2; *b.* 7,2.. 8.. 362,2; **Ĭară,** mais 2*,3. 8*, 2. 1. 2.. 4. 6. 7. 46.. 48,3. 248. 263.. 285,2..; *b.* 143..; *ĭară,* id. 1. 12,2. 23,2. 25,2. 27,3. 29,2.. 31,2. 32. 36, 2. 45,3.. 51. 52,2. 58,2. 60. 98,3. 117.. 120.. 364,2; **Ĭară,** de nouveau 42,3. 43. 45,3. 83. 317,2..; *b.* 20,2..3.. 56,2. 64,3. 169,3. 228..; *ĭară* 14*.., 1.. 2. 21,2. 108.. 163,2; **Ĭarăşĭ,** encore, de nouveau 15*,3. 17,3. 18. 121, 3. 138; *b.* 49. 108,3. 109,2. 149,2. 254, 2.3. 323,2.3. 361; *ĭarăşŭ* 79,2. 117,2; *-ăş,* 95,3. 112,3. 187. 255,2. 325,3. 335, 3. 339. 360; *b.* 13,2. 41,2. 63,2. 65,3. 70,3. 73,3. 131,1.2. 170,2. 182. 200.

Ĭárbă, sf. (erbĭ) herbe 34.. 35. 57, 2. 58,2. 71. 96,3. 128,2. 179,2. 191,3. 201,3. 265,2.. 281.. 324,2. 355,3. 363,3; *b.* 11,2. 94,2. 120. 157,2; *mr.* (erghĭi) *b.* 264; —, (erburĭ) herbes *b.* 42,2.. 203,2; — *de munte,* l'hellébore 355,3; — *înghimpoásă,* chardon 355,3. 356; — *grasă,* le laceron cilié (sonchus oleraceus) 355,3; — *mare,* la grande inule (inula helenium) 356.

Iarcu, sm. Np. *b.* 371,3.

Ĭarmaróc, sc. (oace) foire *b.* 11,2.

Ĭárnă, sf. (ernĭ) hiver 8. 202. 257,2; *b.* 3.. 44,3. 59.. 121,2. 208,3; —, *istr. b.* 282,3.

Iaroslav, sm. Np. *b.* 34,2. 50,3.

Ias, sm. Nl. Jassy 63,2. 75. 92. 151, 2. 152; *Iaşi* 53,2. 63. 103,2. 114. 142, 3. 322,2; *Iaşiĭ* 359,2; *Iaşu, b.* 8,2. 75. 144,2.

Ĭaslă, sf. (esle) crèche *b.* 143..

Ĭastă, pr. dem. f. celle-ci 91,3 (v. acest).

Ĭaste, va. 3 pers. sgl. il est, v. gram.

Iaşĭ, v. Ias.

Ĭatâ, prép. voici, voilà 9*,1.3. 20. 21,2. 27,2. 29. 63,3. 66,3. 112,3. 129, 2. 184. 259,2. 271,3; *ĭată* 50. 57. 80, 2. 86. 141,3.. 215. 288,2. 326; *b.* 32. 37. 119. 127,2. 177. 215. 327,3. 364.

Ĭaţâ, sf. nocturne (des Turcs) *b.* 19,3.

Ĭau, (luaĭ, a lua) va. 1. prendre, saisir; recevoir, tenir 2*,1.3. 5*,1.3. 6*, 2. 9*,2. 11*,3. 13*,2. 2,1.2. 5. 6,2. 8. 10,3. 15,2. 17. 19,3. 20,1.3. 21,2..3. 25,2.. 26,2. 28. 29. 31. 33. 36,1.3. 40. 42,3. 48,2.3. 52,1.3. 59. 64,3. 70,3. 74. 80,2. 95. 101,1.2. 106,2. 109. 120, 1-3. 128. 131. 134,2. 146. 148,1-3.. 160,1..2.. 162.. 181,3.. 182,2.. 187, 3. 217,2. 267,3. 291. 304,3. 317,3. 331, 2. 341,3. 348,2. 367; *b.* 6. 7,3.. 33. 34,3. 43,2.3. 54. 55,2. 58. 133. 159,3. 166,3. 167,2. 168. 179. 181,2. 183,3. 200,2. 306,3. 351,2.. 358,2; — *aminte,* faire attention; prendre garde 14,3. 53, 3. 112,2. 125,2. 200,2. 211,2. 281,2. 289. 324,2. 364,3; *b.* 10,2. 17. 190,2. 199,2; — *asupra'mĭ,* se charger de *b.* 18,3; — *de goană,* poursuivre *b.* 245, 2; — *în* —, id.; — *în bine,* prendre en bonne part *b.* 348; — *sama,* prendre compte 279,2; — —, réfléchir *b.* 244,3. 372,2; —, vr. épouser, marier 90.. 362; —, se lever 11,2; — *în laturĭ,* éviter 133,2; — *pe cale,* marcher *b.* 340,2; — *zioa bună,* — *seară bună,* prendre adieu 336,2..; *b.* 205,3; —, v. imp. disparaître 232,2. 288,2; *mr. lĭau, b.* 263,2.3.

Ĭaurt, sm. lait caillé *b.* 376,2.

Ĭazer, sc. (e) lac, étang 57,2. 221, 2; *b.* 52,2. 147,1-3; *ĭazăr, b.* 199,2. 218,3; *eazur, ezer, b.* 199,3.. (v. ezăr).

ibóvnic, sm. (ĭ) amant 291,3; *b.* 8. 119,3. 363,2; **-ă,** sf. amante 61,3; *b.* 292,2.

icĕ, *mr.* cj. ou, ou bien *b.* 263,2. 264,2.

icĭ, av. ici, ci 290,2; *b.* 170. 318, 1.2. 325,3; *icea*, *b.* 324 (v. aicĭ).

icoánă, sf. (ne) image 60. 146,2. 176,2. 221,2.. 333,2. 346,2; *b.* 80. 202,1.3. 339,2.

iconobóreţŭ, sm. iconoclaste 59,3.

icos, sc. (ă) hymne 298.

icre, sf. pl. caviar, œufs de poisson *b.* 43.. 110,3. 364,2..

Idasp, sm. Np. Hydaspes *b.* 92,2.3..

idée, sf. (eĭ) idée *b.* 253,2.

Idithom, sm. Np. 364,2.

ídol, sm. (ĭ) idole 5. 15,3. 146. 222.. 262,1-3. 288,3. 321; *b.* 39,3. 50—52. 77,1.2. 204,1-3; **-ésc**, aj. idolâtre, païen 85. 130,2. 131. 320; *b.* 100,3.

idrop, sm. un animal fabuleux aquatique (ὕδρωψ) (cheval marin) *b.* 110,2.3..

Ieděră, sf. lierre *b.* 342,2.

Ieĭ, v. ei, gram.

Iéle, sf. pl. mauvaises fées *b.* 338,3.. 341.

Ieĭn, v. ĭa.

Ieremiea, sm. Np. 147—149. 253—256; *b.* 23,2; *Ere-*, *Erm-* 148—149; —, le livre Iérémie 325,3. *Irimie.*

Ierihon, sm. Nl. *b.* 63,3. 64.

Iermonáh, sm. (ahĭ) prêtre-religieux 94,2.3. 287,2. 336,3. 348,2; *ĭerom-* 159, 3. 328. 340,2; —, (aşĭ) 157; *b.* 38,3. 156,3.

Ieroglífica, sf. hiéroglyphe *b.* 163, 3; **-césc**, aj. hiéroglyphique *b.* 163,3.

Ieromonah, v. Ierm-.

Ieronimŭ, sm. Np. St. Hiéronyme *b.* 157,3.

Ierotocrit, sm. Np. *b.* 178—182.

Iert, (aĭ) va. 1. pardonner, gracier; dispenser de 10,3.. 32. 39. 41,2.3. 43. 63. 95,3. 324,3; *b.* 6. 196,3; **-ăcĭune**, pardon 124,2 (v. ert).

Ierusalím, sm. Nl. 3*,2. 15*,3. 7. 8. 108,2. 139. 147—149. 209,2. 238,3. 255. 265,3. 290,3. 315.. 358; *b.* 22. 23. 55—56. 62. 139,2; *Ierosalim* 232,2.

Ieş, (ieşĭi) vn. 3. sortir, v. es.

Iesam, Iest, *istr.* v. aux. je suis, v. gram.

Iesus, sm. Np. Jésus 227,2 (v. Isus).

Iétă, sf. *mr.* monde *b.* 271,3; **Ietos**, aj. éternel *b.* 269,2.

Ievanghelie, sf. 53,3.. (v. ev-.)

Ievant, sm. Np. *b.* 167,2.

Iezavela, sf. Np. *b.* 62,2.

Iezechiil, sm. Np. 215; *b.* 106—107 (v. Ez-).

iflu, aj. jeune 177,2.

Ifrim, sm. Np. 53. 93,2.

ighimon, sm. gouverneur 320,3.

ighire, v. ivire.

Ignatie, sm. Np. 110. 157.

igúmen, sm. (ĭ) abbé, prieur 84,3. 94,2; *b.* 40—42. 98. 127,2; **-iţă**, sf. abbesse 319,3 (v. egumen).

ĭinu, vn. 226,3..; —, *mr.* venir *b.* 263,2. 267,2. 268,2; *vhinu*, *b.* 268,2 (dcr. viu).

ĭirima, sf. *istr.* temps *b.* 283 (dcr. vremea).

Iurguş, sm. Np. George 93,2.

ijderenie, sf. origine 234,2; **-răsc**, vr. commencer, prendre origine 158; *ijdăresc* 142,3. 143,1.2; **izderitorĭu**, sm. créateur 227,2.

Iliáda, sf. l'Iliade 60,3.

Ilea, sm. Np. 174,1.2; **Ilíe**, sm. le prophète Élie *b.* 62,2. 65,2. 66; —, Np. 93,2. 105,2. 152. 173,2. 180,2; *b.* 30. 61. 126,2. 216,2..; —, sf. 330,3; **Ilieaş**, sm. Np. 150. 190,2..; **Ilina**, sf. Np. 92,3.

Ilion, sm. Nl. l'Olivet *b.* 171; **Iliopol**, sm. Nl. Heliopolis 209,3.

Ilişăşti, sm. Nl. 173,3.

ime, sf. slav. nom 240,2..3..

imereaţă, sf. *mr.* affabilité *b.* 270,3.

imn, vn. 1. *mr.* aller *b.* 263,2. 269. 276,2. 281. 282 (v. dcr. înblu, unblu).

imperator, sm. empereur *b.* 53. 372, 2..

impérie, sf. empire *b.* 219,3. 221.

imrecŭ, sm. représentant du nom propre 82,3. 83,1-2. 84.. 183,3. 186,1.2.

in, sm. lin, toile 313; *b.* 26,3.. 312, 2. 315,3. 320. 331,3.

inat, s. *mr.* fureur *b.* 271,3; **Inat**, sm. Np. 75.

India, sf. Nl. (ile) *b.* 61,3. 151,2; *-iea*, *b.* 76,3. 98,2. 130,2.

inél, sc. (èle) anneau, bague *b.* 68, 3. 130—131.. 275,2.. 302,3; **-uş**, dim. 302,3.

Inicér, sm. (ĭ) Janissaire *b.* 18—20.

inie, sf. glaçon 14,3.

inii, pr. slav. pl. autres 62,2. 173,3.

inimâ, sf. (ĭ) âme, cœur 8*. 10*,3. 1. 3. 5. 13,1.2. 29,2. 33,2. 44,2. 51. 80. 97,3. 98,2.. 101,2.3. 115,2.. 131, 2. 137. 154,2. 207. 277. 351. 366,1.3; *b.* 5,3. 14. 37,2.3. 142; —, courage *b.* 11. 352; — *rea*, chagrin *b.* 104,3; *inemâ*

11. 12,3. 23. 26. 29. 64. 131,3. 158,2. 180. 210,3. 236,2. 239,3. 312,3; *b.* 11, 2.. 70,2. 87,3. 196,2; *irema, îrema, ăremă, înremă, înrima* 54,1-3. 55; **inimioáră,** sf. dim. *b.* 181; *-mecoară, b.* 295,2.

inoróg, sm. licorne 166..

inoscazáemlĭ, aj. figuré 209,2.

inpereçie, v. împărăție; **ins,** v. îns; **int-,** v. înt-.

intrigă, sf. intrigue *b.* 361,3; **-garisésc,** vn. 3. intriguer *b.* 243.

intunecă, v. imp. *nr.* s'obscurcir *b.* 264,2.

inverinát, aj. av. *nr.* fâché *b.* 274, 2; *invi-, b.* 264,2.

io, av. où, v. iu; —, Chiffre initial de la formule (du titre) des princes roumains 44. 134,2. 159. 164. 168,3. 179, 260. 347,2; —, pr. pers. 1. je 135; — *istr.* id. *b.* 282,2. 283,2.. 287.

Ioan, sm. Np. Jean 9. 72,3. 77, 3. 88,3. 104,3. 107,2. 179. 190,3. 195, 3 etc.; *Ioannŭ* 20,2. 89,3. 96,2. 159. 183,2. 186,3; *b.* 156. 191,3..; *Ion* 92, 2.3. 137,3. 142,3. 207,2; — *botezătorĭul,* St. Jean le Baptiste 272; *b.* 51,3; *Ion* —, *b.* 61,3; — *bogoslov,* St. J. le Théologien *b.* 216,1.2; — *evanghelistul,* St. J. l'Évangéliste *b.* 163,2; **Ioană,** v. Iona; **Ioanichie,** sm. Np. 236,3; *Ion-, b.* 56,2..; **Ioanna,** sf. Np. Jeanne *b.* 27.

Ioasafŭ, sm. Np. Josaphat 132,2.

Iobagíu, sm. (ĭi) corvéable *b.* 321.

Iochim, sm. Np. Joachim *b.* 171,2.

Ioíe, sf. flanc *b.* 294,3. 296,2.

Ioil, sm. Np. Joël 263,3. 321,3.

Ion, v. Joan.

Iona, sm. Np. Jonas 115,3; *b.* 62. 66. 164. 372; *Ioană* 270; **Ionaşco,** sm. Np. 43,2. 75,3. 173,2; **Ionăşeşti,** sm. Nl. pl. 71,3.

Iordáche, sm. Np. George 134,2; *b.* 255; *-chi,* 135,3; *b.* 81,2.

Iordán, sm. le fleuve Jordan 9. 137, 3. 238,3..239,2.

Iosaf, sm. Np. Nl. Josaphat 129,3; *b.* 65,3; *Josafat* id. 105. 288,3; *b.* 76 —78.

Iosif, sm. Np. Joseph 36,2. 37. 100,3. 107,3. 244,2. 275,2; *b.* 229—230. 326,3..; *Iosăf, b.* 65; *Iosip,* Josephus Flavius *b.* 23,2.

Iotapate, Nl. *b.* 239

Iov, sm. Np. Job 267.. 270,2. 293; *b.* 65. 158; **Ioviță,** sm. Np. *b.* 293—298.

ipingeá, sf. (ele) espèce de manteau *b.* 300,2.

ipparh, sm. (ἵππαρχος) *b.* 90,2.

i proč, slav. et caetera 145,3. 275, 2. 268,3; *b.* 26,3. 27. 53. 298,3; *-a* 153,2.

Ipsilante, sm. Np. *b.* 243,3.

ir, sm. onguent *b.* 318,3.

Ira, sm. Np. (Hera?) déesse de la mythologie grecque *b.* 39,3..

Iraclasŭ, sm. Np. Hercule 257; *-lie, b.* 164,2. 178; **-lidu,** sm. Np. *b.* 242,3.

Iričoe, sf. Np. 45.

Irimie, v. Ieremia.

irmósŭ, sm. hymne *b.* 17,2.

Irineu, sm. Np. 308,2.

Irod, sm. Np. Hérode 6*. 271,3. 307, 3; *b.* 62,2. 139,2. 140.. 143. 332,3; —, (ozĭ) mystère de la naissance *b.* 332, 2; **Irodia,** sf. Np. la femme d'Hérode *b.* 341..; *Irodieada,* id. 271,3; *-diĭada, b.* 62,2.

iróu, sm. héros *b.* 89,2.

Isaac, sm. Np. 145,3. 186,2. 273,3; *Isac* 37.

Isahar, sm. Np. *b.* 71; *Iza-* 36.

Isaia, sm. Np. 26. 182. 252,2; *-iea* 118,3. 265,3. 276,2; *b.* 20,2..; —, le livre 325,2; *-iĭa* 221,2; *b.* 217,2.

Isanpaşa, sm. Np. 71,3.

Isavria, sf. Nl. 59,3.

Isav, sm. Np. Esaü 273.

Iscariotênul, Jude d'Iscariote *b.* 194,3.

iscălesc, (ĭi) va. 3. signer, souscrire 76. 91,3. 103. 160,2.. 207,2; *b.* 35,2; *iscâ-* 151,2; **-itură,** sf. (rĭ) signature 136. 160,1.2.. 174,2; *b.* 34,3.

iscoádă, sf. explorateur, espion 305, 3; *b.* 34,2; **iscodésc,** (ĭi) va. 3. espionner *b.* 126,3; **iscodíre,** sf. recherche 159,3; —, ruse *b.* 83; **iscoditorĭu,** aj. s. curieux 352.

Iscara, sf. Np. *b.* 172.

iscrnĭu, av. *istr.* en vérité *b.* 285.

iscusesc, (ĭi) vr. 3. se perfectionner *b.* 108,2; **-sinţă,** sf. habileté *b.* 144,2; **iscusirea minţiĭ,** perspicacité *b.* 118,2; **-sít,** aj. habile, adroit, expérimenté; intelligent 78,3. 118,2. 157. 169,2. 203,2. 343,3. 344,2; *b.* 3,2. 178,3. 183,3.

Ishodŭ, sm. le livre d'Éxode 37,3. 277,2.

Isiod, sm. Np. Hésiode *b.* 212,3.

Isop, sm. Np. Ésope 350—352; **Isópie**, sf. la vie d'Ésope 350,2.

ispăsénie, sf. (ii) rédemption 32,2. 41,2; **-ésc**, (ii) va. 3. expier 40,2.3. 41. 42.3; **-itór**, sm. sauveur 226,3 (v. spăsenie).

Ispirescu, sm. Np. *b.* 353,3. 367,2. 371,2. 376.

ispisóc, sc. (oace) document, titre 63. 93; *b.* 76,2.

ispítă, sf. (te) tentation 39. 55,3. 56. 82. 262. 275,2; *b.* 36,3. 184,2. 200,3; —, expérience *b.* 87,2; **-ésc**, (ii) va. vr. 3. tenter, éprouver; sonder, examiner, rechercher 6*.. 12*,3. 11,3. 97,3. 129,1.2. 157. 182,2.. 237,2. 247. 262. 269,3. 284,3. 297. 304,2. 307,3. 317, 2. 339,2. 345,2. 360; *b.* 21,2.. 71,3. 139,3. 152. 197,1.2. 200,3. 332,3; **-íre**, sf. tentation, épreuve 262; *b.* 202,2; **-itorĭu**, s. tentateur 36,2.

ispolin, sm. géant 102.

ispovedánie, sf. (ii) confession, aveu 89,2. 165; *b.* 28,2; —, louange 156,2; *-vĕd-* 107. 115,2. 284,3; **-vedésc**, vn. 3. reconnaître, avouer 4*,2. 6*,3; —, vr. se confesser 14,2. 89,2. 161; *-veduesc*, 28,2. 180,3; *b.* 28,2. 29; **-vedire**, sf. confession 14,2; **-vĕdnic**, sm. confesseur 284,3.

isprávă, sf. succès, effet, réussite 167,2; *b.* 83,2. 92,3. 122. 128. 243,2. 245,2; —, fait, action 258,2; *b.* 7,2; —, direction 24,3; —, sf. Np. *b.* 172; **isprăvésc**, va. vr. 3. finir, achever; accomplir 79,3. 125,3. 220,2. 276,3. 278,2. 290,2.3. 295,2. 319,2. 339. 344, 3; *b.* 9,3. 10. 92,2. 123. 129. 131. 194, 3. 243; **-ire**, sf. terminaison 280,2; —, succès 6*.

ispravnic, sm. (i) mandataire; administrateur; prévôt 105. 111,2. 266,2. 290,2. 328,3; *b.* 9,2.. 98.

Israil, sm. Np. 36,2. 100,2. 173. 194,2. 231,3. 261,2. 277; *Izrail* 145,3.. 193,2.. 213,3. 215,2. 248,3. 325,2; *Izdraĭl* 35,2.3; **Izrailime**, le peuple d'Israël 212,3; **Israiltên**, sm. Israélite 367,3; *Izr-* 148, 153,3.

istecĭúne, sf. ruse, sagacité *b.* 5,2; *-cune*, *b.* 118,2. 152,2.

i steṣa, pr. *istr.* la même *b.* 284,2..

istéț, aj. perspicace, rusé, alerte 143, 3; *b.* 135. 243,2. 295,3; **-ie**, sf. sagacité *b.* 241,2; **-íme**, sf. adresse *b.* 129,3.

istirisit, aj. privé *b.* 183.

istóric, sm. (i) historien 198. 325,2. 357,3. 360; *b.* 3,2. 8,3. 50,2; **-ésc**, aj. historique 261; *b.* 38,3. 150,3; **istórie**, sf. (ii) histoire 145,2. 146,2. 150. 200, 2. 260,2. 261,1.2. 307,3. 308. 359,3; *b.* 2,2. 4. 49,3. 53,2. 76,3. 94,2. 97,2. 102,3. 150,1-3. 178. 262. 364; *istorĭile Râmuluĭ*, Gesta Romanorum 342,2; **istorioáră**, sf. (re) dim. *b.* 257. 360,2; **istorisesc**, va. 3. raconter *b.* 150,2.

istóv, av. profondément 5*. (ἀκριβέστερον) 7*; *de* —, complet, total *b.* 243, 1.2; **-esc**, va. 3. finir, tuer *b.* 19,3.

Istratie, sm. Np. 75.

istrument, sm. instrument *b.* 152,2.

Isus, sm. 26,2. 30. 81. 127. 137; *b.* 20,3. 140,2; *Isu-Kerst*, Jésus Christ *istr. b.* 283,2; — *a lui Navi* 145,3; *b.* 62,2.

isvoru, v. iz-.

Italia, sf. Nl. 200,2; *b.* 3,2. 168,3. 195,3; *-iea* 321,2; *b.* 118,2; **-lián**, aj. italien *b.* 76,3; **-lienesc**, id. *b.* 212,3; *-liinesc*, *b.* 195,3.

iță, sf. (iṭe) fil *b.* 310. 332.

iți, pr. *mr.* quoi, que *b.* 271,2. 276, 3; **-do**, chacun, tout ce que *b.* 263,3. 266,2.3.

ĭu, av. *mr.* où *b.* 263,2. 265. 269. 271,2. 278,1-3; *ĭo*, dcr. id. 8*.. 10*, 2. 16,2. 29.. *ĭuo*, id. 7.. 54,3; **ĭuva**, *istr.* id. *b.* 283. 286,2; —, *mr.* quelque-part *b.* 264,2.

ĭubesc, (ii) va. 3. aimer 8*,2. 11. 19,3.. 56. 61,2. 66,3. 94.. 101,3. 112, 3. 137,2. 181,2.. 287,3. 318,3. 353,3. 366,3; *b.* 5,3. 21,2.. 22. 56,2. 67,2. 101,2. 155. 175,3. 189,2.. 305,2; *ĭubâsc* 47,3. 50,2; *b.* 137,3; **ĭubíre**, sf. amour 2. 89. 98,2. 285,2; *b.* 21,3; — *de argint*, cupidité d'argent 94,3; *b.* 148,1-3; — *de om*, humanité 80,2. 337; — *de sine*, amour-propre *b.* 7,2; — *de slavă*, ambition *b.* 152; — *de streini*, hospitalité *b.* 65..; **ĭubít**, s. aj. aimé, bien-aimé, cher 1. 3. 15,2. 50. 106,2. 137,2. 146, 2. 254,2. 274; *b.* 48,3. 176,3; *ĭubyt* 48, 3; **ĭubitorĭu**, s. aj. aimant; — *de Dumnezăire*, pieux 78; — *la stranicĭ*, hospitalier 47,3; — *la nemĕrŭnicĭ*, id. 47; — *la oameni*, humain 186,1.2; — *de oamenĭ* 82,2. 86,2; — *de argint*, cupide 95. 96,2; — *de avuție*, id. *b.* 26; — *la mueră*, débauché *b.* 66,3; **ĭubul**, sm.

Iuboste, sf. (tile) personnification mâle et fém. de l'amour (dans l'enchantement) *b.* 137,2..; **Iúbovŭ,** sm. amour 11*,2.

Iuda, sm. Np. 10*,3. 11*.. 35,3.. 56,1.2. 95.. 331,2; *b.* 61,2. 70,2.3. 194,3. 322,3; — *de Scariot* 93,2; — *Iscariotul* 194,2; — *vănzătorĭul, b.* 62,3; **Iĭuda,** Nl. Judée 266; **Iudéa,** sf. Judée 261,3; *b.* 22,2. 23,2; *Iĭudea* 265, 3; **Iudéu,** sm. (eĭ) Juif 3*. 9*. 21,1. 2.. 221. 252,2. 348,2; **Iudeĭancă,** sf. juive 7*,2.

Iuga-Vodă, sm. Np. 70.

Iulie, sm. Juillet 70. 93,2. 151,2. 340; *b.* 26,2. 162,3; *Iulee, b.* 58,2; *Iuli,* slav. 63,2.

Iung, sm. Np. *b.* 242,3.

Iunie, sm. Juin 320,2; *b.* 27,2.

Iuo, v. iu.

Iurúș, sm. *dau* —, donner l'assaut *b.* 19,2.

Iustin, sm. Np. 308,2. 355,2; **Iustiean** 355,2; *Iustinianŭ* 162,3. 173.

Iușor, av. léger 194,3; **Iușurez,** va. 1. faciliter 151; *-eț* 212,2 (v. uș-).

Iute, aj. féroce, violent, véhément; fort, âpre 9*,3. 9. 12. 29,2. 81,3. 150. 212. 276,2. 305. 361,2; *b.* 27,2. 70,2. 159. 240; —, av. vite, rapide 81,3. 312,2; *b.* 13,2. 118,2. 129,3. 170,2; —, s. 112, 2; **Iuțime,** sf. ardeur, courroux *b.* 185, 1.3; *uț-, b.* 196,2.

Iuva, v. iu.

Iuzbașa, sm. capitaine 92,2; *iz-, b.* 75,2.

Ivan, sm. Np. 72,3.

ivésc, (ii) vr. 3. apparaître, se montrer, se manifester 7*,3. 12,2. 28,3. 29. 165,3. 207,2.. 265,2. 281; *b.* 19,2. 126,3. 129,1.2. 130,2. 139,3. 162,2. 195. 213,2. 244,2; **ivélă,** sf. apparition 343,2; *iviălă, b.* 314,2; **ivíre,** sf. id. 13*,2; *b.* 107; *ighire b.* 258,3.

Ivirên, sm. Ibérien 348,2; *b.* 15.

Izahar, v. Is-; **izbașă,** v. iuz-.

izbândă, sf. (de) victoire, issue; délivrance 71. 72,1.3. 177,2. 191,2. 234, 2. 235,3. 249. 251,3. 262. 362,2; *b.* 237; —, vengeance 16,3; —, (derĭ) *b.* 63,2; **-desc,** vr. 3. se venger, punir 16,3. 116; *b.* 63,2. 211..; —, va. accomplir, remplir 17,2. 21,3. 104,3; réussir 168, 3; *b.* 294,3; **-íre,** sf. vengeance 341,2; *b.* 22,3. 23,2; **-itór,** sm. combattant *b.* 50,3.

izbăvésc, (ii) va. 3. délivrer, sauver, libérer 10. 12,2. 13,2. 27,2.3. 32. 56. 67. 81. 82. 95,3. 105,2. 214,3. 221,2. 229. 241. 247,2. 294,2. 317,2. 345,2. 3.. 365,3. 367,2; *b.* 36,3. 53,3. 56,2. 201. 317; *-ba-* 182. 184,2.3; **-íre,** sf. délivrance, rédemption 82. 97,3; *b.* 72, 2. 192,3; **-itorĭu,** sm. sauveur, libérateur 13. 109,2. 239,3; *b.* 17. 89,2. 191, 2; *izbav-* 110.

izbésc, (ii) va. 3. frapper, battre *b.* 90,3. 298,3.

Izbičan, sm. Nl. 134,3.

Izbran, sm. Np. l'Élu, nom d'Alexandre, *b.* 166,2.

izbucnesc, vn. 3. éclater, prendre origine 154. 198; —, proférer 210,3.

izbutésc, vn. 3. réussir *b.* 361. 365,2.

izderitorĭu, v. ijd-.

Izdrail, v. Israil.

izgonésc, va. 3. chasser; poursuivre 131. 169,2. 228,3; *b.* 76,3; **-íre,** sf. expulsion 346; *b.* 194,2.

izmă, sf. menthe *b.* 44,2; — **broșteáscă,** sf. menthe aquatique 356,2.

iznoavă, *de* —, av. de nouveau 236, 3.. 344,3; *b.* 43,2. 74,2. 84,2. 86,2. 125,2.

Izrail, -ime, -tên, v. Israil.

izvód, sc. (oade) copie, traduction 68,2.79. 111,2. 125,3.. 126,2.3. 143, 1.2. 201. 209,2. 280; *b.* 124,2. 153,3. — (oadĕli) 197,2; **-ésc,** va. copier, transcrire; traduire 98,3. 125,1-3. 126,2. 143.2.. 152,3. 201. 244,3. 284,2; *b.* 3,2; —, inventer *b.* 53.. 253,3; **-itór,** s. créateur, auteur, compilateur 311,2. 360,2.

izvor, sc. (oare) source; fontaine 10*. 8. 36,2. 68. 79,2. 98.. 108. 118,2.. 119,2. 147. 232,3. 241,3. 299,2.3. 359, 3..; *b.* 52,2. 78,2. 109,2.. 149. 176, 2. 217; —, (oară) 57,2. 84. 118,3. 158, 2. 193. 268.. 325,2; *b.* 147. 158,3; —, (ură), *b.* 231,3; *isvoru, mr. b.* 265; **-ésc,** vn. 3. sourdre, jaillir; naître 10*. 68,3. 107,3. 198. 293,2; *izvorăsc* 118,1.2. 360,2. 364; *b.* 117,2; **-âtór,** aj. jaillissant 340,3.

Î (ÎN) (Ѧ).

îl, pr. pers. 3. dat. 5*,3. 4. 165,3; *b.* 14, pass. v. gram.

îm, v. în.

îmâ, sf. mère 106,2; *b.* 133,2.. 134, 2. 137,3.. 361.

îmbăreaţă, sf. *mr.* bonheur *b.* 278,3.

îmb-, împ-, v. înb-, înp-.

îmĭ, pr. pers. 1. dat., v. gram.

împrustez, va. *mr.* élever *b.* 279,2.

împvărligă, *mr. d'a'* —, autour *b.* 270.

împvârvomât, aj. comblé 242,3 (v. vârf).

în, prép. en, dans, à, vers 1. 11. 26. 30,3; *b.* 5,3. 63,3.. pass.; — *de voi,* entre vous 46,3; — *de ei,* entre eux 192; — *de sine,* entre eux 63,2; *îm* 16,2; *înr* 3*. 9; *en* 14..

înaínte, prép. avant, devant 306; *-tê,* 1. 4. 5. 10,3. 18,2. 46,2; *înraintea* 1*,3. 4*. 5*,3; *înante* 75,3; *înainti, b.* 221,2; *înînte, mr. b.* 272,3; *înnainte* 2. 29. 31,3. 360,2; *-tê* 30,3. 35,3. 46,2..; *b.* 130,2; *maĭ* —, plus loin *b.* 133,3. 176; *naintê* 20,3; —, s. le devant *b.* 106,3 (v. ainte, mainte).

înălbésc, va. 3. blanchir 353,3; *b.* 303,3..

înált, aj. s. haut, grand, sublime 7. 16. 199,3. 273,2; *b.* 27. 51. 219,3; *înnalt* 65,3. 137. 351; *b.* 61,2.. 142,2..; *înralt* 9.

înálţ, (-ălţaĭ) va. 1. élever; louer 10,2. 247,3. 346. 358,2; —, vr. s'élever 313, 2. 324,3; *înnalţ* 26,2. 58,3. 66,2. 67. 82. 100,2. 130,3. 132,3. 365; *b.* 60,3. 66. 142,3. 209,2. 210,2. 241,3; *înralţ* 54,2. 56,2; *nalţ* 26,2; **înălţáre,** sf. élévation; rang; élévation dans le ciel 246. 336. 345,2. 357,3. 358,2; *b.* 55,2. 261, 2; — **lui Hs.** l'Ascension 329; **înălţát,** aj. s. haut, élevé 245,3. 286. 320. 340, 2; *b.* 47,3; *înn-, b.* 190,3; **înălţíe,** sf. (ĭi) colline 36,2; **înălţíme,** sf. (ĭ) hauteur, éminence; grandeur 303,3. 337,2. 347,3; *b.* 16. 30,2; *înn-* 112,2. 318,3; *b.* 92,2. 131. 149,3. 163,2.

înapoĭ, av. arrière, en arrière 4. 24. 72; *b.* 17. 73.. 331,2; *înnapoĭ* 36,2; *b.* 132; *-poĭu, b.* 107,2; *înăpoĭ, mr.* après *b.* 278,3.

înarmát, aj. armé *b.* 197,2; **-éz,** vr. 1. s'armer *b.* 208,2.

înăuntru, v. înlăuntru.

înăurít, aj. doré, d'or *b.* 86,3. 91,2.3.

înbărbătéz, (aĭ) va. 1. encourager 192. 361,3; *b.* 181,3..; **-teḑ,** vr. rester ferme 248,2.

înbât, (aĭ) vr. 1. s'enivrer 24,2. 61, 3. 88,3. 318; *b.* 110. 319,3.. 339; **-áre,** sf. enivrement *b.* 108.

înbătrânesc, (ĭi) vr. 3. vieillir 308, 2; *b.* 109,2. 111. 255,2. 259,3.

înbe, aj. tous deux 49,3.

înbinéz, (aĭ) va. 1. unir, rejoindre *b.* 22.

înblânzésc, (ĭi) va. 3. adoucir, calmer, dompter *b.* 84,3, 91,2.3; 196,2. 211,3. 362; *-zăsc, b.* 142,3; *-ḑesc* 364.

înblătitór, s. batteur en grange *b.* 59.

înblu, (aĭ) vn. 1. aller, marcher 10*, 3. 49,2. 50,1.3. 54,2. 76,2. 112,3. 117, 2. 139,3. 149,3. 176,2. 193,3. 249,3. 275. 366,3; *b.* 11,3. 120. 205,3; *îmblu* 57,3. 125,3. 126,3. 156,2. 187.. 190, 2. 194.. 350,3; *b.* 11,2. 103,3. 206,2 (v. umblu).

înbogăţésc, va. 3. enrichir 27,3. 344, 2; *b.* 153,3; *-ţăsc* 324,3; *b.* 196,3; —, vr. s'enrichir 155,3. 171,2. 313,2; *-ţez* 95.

înbold, va. 3. piquer *b.* 41,2.

înbrac, (ăcát) va. 1. habiller, vêtir 14*,2. 19. 29,3. 102,2. 104,2.. 333. 335,3; *b.* 71,3. 73,2; —, vn. vr. s'habiller, revêtir, prendre 23. 30. 83,3. 85,3. 117,3. 225. 233,3.. 276,2.3.. 277. 303,2; *b.* 171. 209. 224,2.3. 360, 3; *îmbrac* 24,2; *b.* 136.

înbrăcâmânt, sc. (minte) vêtement, habillement 29,3. 84, 3. 86, 2. 266. 267,2. 276,2.. 313,2; *b.* 3; —, (mente) 352,2; *-mintê, b.* 12. 88,2. 158,2; **înbrăcát,** aj. s. habillé, vêtu 106,2. 199, 2. 224,3. 313; *b.* 3,2. 119..; *îmb-* 259; *b.* 33,2.

înbrâncíre, sf. poussée *b.* 153,2.

înbrăţisez, (aĭ) va. 1. embrasser *b.* 54; *îmb-* 319. 370,2. 374,2; *-ţăz, b.* 46,3; *-ţoşez, b.* 218,2.

înbrobodésc, va. 1. *îmb-*, envelopper *b.* 362,2.

înbúc, va. 1. avaler *b.* 370,2.

înbúcur, va. 1. réjouir 226,2.

înbulzêlă, sf. consternation *b.* 22,3. 23,3.

înbún, vr. 1. se réjouir 271. 272; **-áre,** sf. amélioration, grâce 142. 313,2.

încă, av. encore, aussi 15*,3. 16*. 1. 4. 8. 46,3. 48,3. 54,2. 60,2. 63. 80, 3. 91,3. 105. 141. 172,2. 177,3. 311,3. 352,2; *b.* 19. 33,3. 51,3. 71,3. 141. 148,2.. 173. 211. 223..; *incâ* 11,2. 27,2. 34,2, 38. 46,3.. 117,2. 154,3.

155,2. 209,2. 246; —, certain 152,3; —, plutôt *b.* 202; **încaĭ**, du moins 291, 3; *b.* 161,2. 196,3. 362; **încăș**, encore 218. 280,2.

încălare, *mr.* à cheval; *b.* 262 (v. călare).

încălcèse, vr. 3. *încălăcesc*, s'entortiller 156; **-ít**, aj. entortillé 79,3.

încálec, (ălecaĭ) va. 1. monter à cheval 5*,2. 6. 61,2 . . 63,3. 222,3. 258, 2. 333. 342,2. 361,3; *b.* 33 . . 133,2. 168. 180,2. 356,3; **încălecát**, aj. s. monté; *b.* 106,3. 107,2.

încálț, (ălțaĭ) va. 1. chausser *b.* 4. 34. 137,3. 309. 314,3; **încălțát**, aj. chaussé 331,3; *b.* 3,3; **încălțământ**, sc. (minte) chaussures 194,3; *b.* 3,3. 4 . . 90.

încălzése, va. 3. chauffer 107,3; *b.* 304,2; *-ḑesc*, 114,3. 201,3. 245,3; *-zăsc*, 218,3; *b.* 111.

încáp, (ăpuĭ) va. 3. contenir, avoir place, suffire 102,2. 358,2; *b.* 37,2. 245, 2. 360,3; —, *mr. b.* 271; —, tomber; arriver 158,3; *b.* 116; *nu — e*, c'est impossible 198,3; *b.* 363,3; **încăpére**, sf. espace *b.* 315.

încárc, (ărcaĭ) va. 1. charger *b.* 84. 128,3. 260. 333. 351,3. 361.

încăș, v. încă.

încășteg, vr. 1. s'émouvoir 233 (v. căștig).

încât, av. que, ainsi que *b.* 78,3. 85, 2. 205. 242,3; *-e*, *mr. b.* 268,2 (v. căt); **încătrău**, av. là-contre, où, de quel côté *b.* 215,2. 347,2; *-ro*, 144,2. 200,2. 304,3; *b.* 262,3; *încotró* 165,3; *b.* 367, 2; *n'am —*, il faut *b.* 351,2; **-va**, n'importe de quel côté 168.

înceluesc, va. 1. tromper *b.* 214,2.

începe, (uĭ) va. 2. commencer 8*,2. 7. 52,2. 64,2 . . 72,3. 89,3. 102. 125,2. 131. 142. 152,3. 160,3. 180,3 . . 191,3. 197,3. 297,2. 328,2. 361; *b.* 136,2. 154, 2. 164,3. 166 . . 216, 3; *înșep*, *bnt. b.* 262,2; **-ătór**, aj. s. initiateur, débutant; premier, élémentaire 50,3. 82,3. 132,3. 159,3 . . 182,3. 298,2; *b.* 28. 153,3. 253, 2 . . **-ătorie**, sf. (ĭĭ) principauté 318,3. —, commencement 328,2; **-ătură**, sf. (rĭ) commencement 68,3. 131,2. 179,2. 204,3. 221. 228,2. 245,2.3. 250. 257,3. 308 . . 311,3. 321,3. 328,2. 337 . .; *b.* 2. 9,3. 70. 89; **-énie**, sf. id. 125,2, 141, 2; **încêpere**, id. 328,2; *b.* 49,3; **-ut**, sc. (urĭ) id. chapitre 12,3. 33,3. 58. 69. 79,3. 104. 164. 197,2. 242. 290,2. 312 . . 339; *b.* 13,3; —, principauté 11*; *de —*, au commencement, premièrement 20 . . 221. 308,3 . .; *la —*, id. *b.* 26,2. 35, 3 . .; *întru —*, id. *b.* 186,2.

încérc, (aĭ) va. 1. éprouver *b.* 255, 3. 256 . . 354,3.

încét, av. lentement, doucement, calme 128,3. 131; *b.* 212,2. 311. 356,3. 363,3; **-esc**, vr. se courroucer 1*,3; **-ez**, vn. 1. cesser; rester tranquille 128,3. 142. 156; *b.* 36,3. 52,3. 54,2. 130,2. 148,2. 184,3. 252,3; **-ișór**, av. doucement *b.* 177. 311, 313,3.

încheĭu, (aĭ) vr. 1. consister, conclure *b.* 7. 99,3. 221,3; **încheeát**, aj. écoulé 141; *închieĭ*, boutonné *b.* 90; **încheitúră**, sf. articulation 215,2.

încherdisesc, vn. *mr.* s'en trouver bien *b.* 263,2.

închíd, (iseĭ) va. 2. fermer, enfermer 12. 54. 79,2. 137. 184,3. 360,3; *b.* 11, 2. 72,3. 92,2. 93,2. 116. 119,2. 152,2. 239,3. 240,2; —, conclure *b.* 14,2; *-iḑ*, *b.* 10,3; *mr. închiid b.* 281; **-ere**, sf. action d'enfermer *b.* 260.

închĭegătoáre, sf. vaisseau pour la caillebotte *b.* 258,3.

închín, (aĭ) vr. 1. révérer, adorer Dieu, prier, se prosterner, s'incliner; se rendre, se soumettre 1 . . 11. 16,3. 32, 3. 41,2. 60. 108,2 . . 3 . . 139,2. 189,3, 210,2. 222,3. 229,2. 239. 295,3. 297. 334,3. 358,2. 367,2; *b.* 35,2 . . 39,3. 54. 69. 81,3. 139,3. 160,2. 181. 198,3. 218. 3; —, appuyer 6. *închir*, 6*,3; —, va. dédier, vouer *b.* 2, 3. 9. 82; —, soumettre *b.* 34. 240,2; —, boire à la santé *b.* 34. 315,2. 327—329; *mr. închĭin*, s'incliner *b.* 268,2. 276,2; **-áre**, sf. adoration 340,2; *b.* 39,3; **-ăcĭúne**, sf. (nĭ) adoration, prière; dédicace, ovation; inclination 107. 150,2. 184. 285. 322,3. 336,3. 347,3; *b.* 4,3. 70,2. 100,2. 184, 3. 248; **-ătór**, s. aj. adorateur 108,2; — **boḑilor**, idolâtre 46,2; — **de idoli**, id. 146. 304; **-idolilor**, 359; *b.* 159,3.

închipuésc, vn. vr. 3. ressembler; représenter; personnifier 44. 47,3. 48. 86. 117,2. 128,2. 172,2. 244,2. 245. 261. 318,2. 341. 353,2. 354; *b.* 69,2. 70,3 . . 107; —, s'imaginer, croire; *b.* 176. 260,2; **închipuíre**, sf. image, représentation, fantôme 166. 261; *b.* 53.

130,3. 208,3; —, fiction, idée *b.* 236,2. 253,2. 260,2.

închirésc, va. 3. poursuivre *b.* 341.

închiriéz, va. 1. louer *b.* 365,2.

închís, aj. s. fermé, enfermé, détenu 86,2. 150. 244; *b.* 202,2 . . 241,3. 252, 3; **-oáre**, sf. (orĭ) prison, cachot 149, 3. 192,2.3. 308. 315. 322; *b.* 72,3. 104. 182; *-ri*, 151,2.

închisesc, vn. 3. *mr.* partir *b.* 276, 2. 278,3.

încind, vr. 2. s'enflammer 2*.

încíng, (nseĭ) va. vr. 2. ceindre 250. 267. 313. 331,3; *b.* 18,2. 51,3. 91,2. 158; — o **bătălie**, batailler *b.* 367.

încĭudesc, vr. 3. se fâcher *b.* 297,2.

încălăcesc, v. încălcesc.

încleştéz, (aĭ) va. 1. serrer, raidir *b.* 138,2.3 . .

încllín, v. închin; *încllíd mr.* v. închid.

înclinâre, sf. inclination *b.* 363; **-éz**, va. incliner *b.* 247,3.

înclo, v. încolo.

încoáce, av. çà, de ce côté-ci 36,2. 69,2. 182. 196,3. 197,2. 352; *b.* 183,3. 304,3. 308,2. 311,3; *-ĉu*, 110,3; *-cê*, 197,3; *-cí b.* 69,3.

încoló, av. là, en delà 36,2; *-lê*, 352; *b.* 69,3; *mr. înclo b.* 267,3.

încolţésc, vn. 3. germer 158. 163.

încordéz, (aĭ) va. 1. tendre, bander, plier 171; *b.* 138,2.3. 299,3. 328; **încordat**, aj. paré *b.* 334,2.

încorunéz, (aĭ) va. 1. couronner 332, 3—334; *b.* 234,3; *-ronez* 326. 347,2; **încorunâre**, sf. couronnement 333,3.

încotro, v. încătrău.

încotu, av. *mr.* sans raison *b.* 265.

încovăcát, aj. crochu *b.* 306.

încred, (ezuĭ) vr. 2. se confier, se fier; croire 8. 206. 256,2. 257. 279,3; *b.* 290,2; **-inţát**, aj. s. confié, assuré, sûr *b.* 86,2. 151,2.3. 156. 350,3; **-inţéz**, (aĭ) va. 1. assurer, affirmer; confier *b.* 49,2. 86,3. 208,2. 364; —, vr. s'assurer, se confier, se reposer 318,3. 333,2; *b.* 189,2. 254. 256,3.

încrestít, aj. crénelé, balafré(?) *b.* 334,2.

încreţésc, va. 3. *-din sprincene*, froncer le sourcil *b.* 351.

încrezâtură, sf. foi 16*,3.

încrúnt, vr. 1. devenir furieux *b.* 288, 3; **-át**, aj. s. sanguinaire 367.

încuĭb, vr. 1. nicher *b.* 163,2.

încuĭu, (ĭaĭ) va. 1. enfermer, barrer, 79,2. 156; *b.* 179,2. 364,3; **încuĭat**, aj. fermé 158; *b.* 37, 78,2; **încuĭetoáre**, sf. (orĭ) barrière *b.* 158,2; **-túră**, sf. (rĭ) constipation 300.

încúngĭur, (aĭ) va. 1. entourer, environner; côtoyer; parcourir, éviter, couler autour 13,2. 155. 165,3. 275. 278. 286, 2 . .; *b.* 61,3 . .; *-ğur* 12. 15. 247,1.3. 333. 365,3. 366; *b.* 13,2. 158,2; *-jur* 281,3. 350; *b.* 23,2. 204. 233,2; *-zur b.* 166,3; **-ğuráre**, sf. (ărĭ) tour, siége; affliction 154,2; *b.* 15,3. 83,2. 93,2; *-jurare b.* 108,2; **-ğurát**, aj. entouré, environné, cinglé, assiégé 130; *b.* 154. 239. 247,3; *-jurat* 360,3; *b.* 22,2. 23, 2. 90.

încununéz, (aĭ) va. 1. couronner; orner 11. 106,3. 211; *b.* 90,2. 91,3. 147,2.

încúr, vn. 1. accourir, courir 132,3. 313; —, va. presser *b.* 312.

încure, (aĭ) vr. 1. s'entortiller *b.* 52. 110. 337,2. 348,3; **-áre**, sf. entortillement *b.* 110.

încuviinţát, aj. av. conforme *b.* 201,3.

îndămănáre, sf. (ărĭ) capacité *b.* 222, 2; **-átec**, aj. propre, apte *b.* 153,2. 252,2.

îndărlu, sm. *mr.* niais *b.* 264,2.

îndărăcnesc, va. 3. repousser *b.* 253.

îndărâpnic, aj. s. obstiné, récalcitrant 47,3; *înderepnic* id.; **îndărăpt**, av. en arrière 327; *trimet* —, retourner *b.* 208; *îndărăt* id. 291,2 . . *de a îndăratele*, par derrière *b.* 346,2; **îndereptnicíe**, sf. opiniâtreté *b.* 11,2; *îndărătnicie* id. 80,3.

îndátă av. tout de suite, sur le champ 73,2. 139. 148,2. 169,2. 192,3. 298,3. 301,3. 341,3; *b.* 17. 85. 113,2. 129,2. 175. 256; **-şi**, id. 72; *-ş*, d'abord *b.* 37, 3. 57; **-ce**, aussitôt que *b.* 151,3.

îndatorésc, va. 3. obliger *b.* 49,2. 220,3. 221. 222. 352,2; *-ez*, *b.* 259,2; **-íre**, sf. obligation *b.* 222; **-itor**, aj. obligeant *b.* 298,3.

înde, av. pendant que 7*.

îndeletnicésc, vr. 3. s'occuper *b.* 244; **-íre**, sf. occupation *b.* 155,3. 222,2.

îndelúng, aj. av. long; longtemps 198,3; *b.* 16. 85,3; —, va. prolonger *b.* 358; *-lûng*, 58,3. 80; **-át**, aj. long; étendu 199,3. 203,3. 337,2; *b.* 2,3. 10, 2. 47,2. 71. 226,3. 344,2; **îndelung-**

râbdare, longanimité 324,2; *-ă răbdare* 242,3; *îndelûng-* 13*,2. 51.

îndémn, (aĭ) va. 1. encourager, engager, exciter, inviter 76,2. 97,2. 98,2. 117,3. 126. 132,3. 171,2. 232. 296. 307, 3. 329. 344,2; *b.* 6,3. 7. 22. 28. 79. 121,2. 200,3. 305,2. 333,2; *-ez, b.* 201; *îndămn, b.* 169,2; —, s. encouragement; courage, effort *b.* 247. 342,3 . .; **-áre,** sf. id. sollicitude, 11*,2. 157. 159 . . 237,2. 316; *b.* 69,3; **-ătúră,** sf. (rĭ) id. 219,2; **-ós,** aj. courageux 208,3.

îndeséz, va. 1. tasser *b.* 302; —, vr. s'introduire 15*,3.

îndestúl, av. plein *b.* 148,3; **-áre,** sf. abondance *b.* 11,2; —, satisfaction *b.* 147; **-át,** aj. content *b.* 11,2; —, riche, abondant; doué *b.* 98,2. 103. 241. 334,2; **-ez,** vr. 1. se contenter *b.* 14. 208.

îndezát, aj. *apă — ă,* eau bouillonnante *b.* 44,2.

Indiction, sm. l'Indiction (l'ère byzantine) 221 . . 252 . .

Indiĭa, sf. Nl. 130 . .; **indiean,** *-iĭan,* sm. indien 129,3. 130; **indienésc,** aj. indien 130,3.

îndoeálă, sf. doute, hésitation; soupçon *b.* 25,2. 54,3. 76. 152,3. 252,3; *îndoĭală b.* 154,3. 363; **-ésc,** vr. 3. douter, soupçonner 180,2. 229,2. 231. 273,2; *b.* 54,2. 197,3. 243,3; —, se plier *b.* 289,2.3; —, va. doubler *b.* 129,2. 152, 3. 347,2; **-íre,** sf. doute 112,3; **-ít,** aj. double 36,3. 47,2. 167. 291,2. 303,2. 313,2. 347,2; *b.* 6,3. 24.3. 180; —, douteux, incertain, 170; *b.* 59,2 . .

îndrăcesc, vr. 3. être en fureur *b.* 260; **-ít,** aj. démoniaque 23,2. 319,3.

îndrăgésc, va. 3. aimer 16*,3. 195, 3. 320,3; *b.* 298,2.

îndrăznélă, sf. courage, audace, hardiesse 132,3. 239,2. 348; *b.* 41,2. 152, 3. 245; **-ésc,** (ĭu) vn. 3. oser, avoir la hardiesse 89,2. 98,2. 100,3. 119,3. 243. 289. 354; *b.* 47,2. 83. 86,2. 246,2. 363; **-éț,** aj. audacieux, hardi *b.* 206. 239,2. 242,3; *îndrez- b.* 243,3; **-íre,** sf. audace, courage 48,2. 76,2. 225,3. 241,2.3. 293, 3; *b.* 101. 199; *îndrăzdnire* 86; *îndreznire b.* 169,3.

îndrég, va. 2. *mr.* orner, préparer *b.* 274. 277.

Îndrei, sm. Np. André 93,2.

îndrépt, aj. *mr.* préparé *b.* 265.

îndreptáre, sf. (ăr) guide, règle, loi; instruction, direction; correction 157, 1. 3. 158. 174,3. 193,2. 237; *b.* 31. 47. 87. 124,3. 198,2. 234,2.3. 247. 248. 363,3; *îndereptare* 156,2. 224,2; *îndir-,* 50,3. 237,2; *b.* 27,2; **-at,** aj. corrigé *b.* 207; *îndereptat* guidé 288; **-ătórĭu,** aj. s. guide, conducteur 168,3. 274,2; *b.* 17,3; *îndirept-,* 84, 2; **-ătúră,** sf. (rĭ) correction, 217,2; **-éz,** (aĭ) va. 1. guider; diriger; corriger; —, vr. se corriger, s'améliorer, se diriger, se conduire, tourner, rectifier 69. 157,3. 169,2. 170. 198,2. 270,3. 305. 313,3. 355,2 . . 362, 2; *b.* 6,2. 21,2. 28,2. 62,2. 87. 90,3. 121,3. 139,2. 148. 155,2.3. 169,2. 247, 2. 253. 314,2. 349,2. 364. 368,3; *-eḑ,* 192,3. 193,2. 295,2; *îndereptez,* id. 71,2. 154. 270; *b.* 14,3; —, se justifier 51,2; *îndir-,* 79,2. 88,2. 119. 144,2. 293. 364,2. 365,3; —, justifier 47. 318,2 . .

îndrezneț, v. îndrăz —.

îndrug, (aĭ) va. vn. 1. filer *b.* 298,2. 348,3; —, jaser *b.* 314,3.

îndulcésc, (ĭ) va. 3. adoucir; rendre agréable; satisfaire, plaire 98,3. 107,3; *b.* 68,3. 94,3. 138. 172,3; —, vr. être à son aise; avoir plaisir; s'amuser 29. 58. 86. 100 . . 133,3. 179,2. 181,2.3. 221,2. 229; *b.* 195,3; **-ít,** aj. bien-aise 181,3; **-ítor,** aj. adoucissant *b.* 308,3.

îndumneḑăĭeḑ, va. 1. diviniser 242.

îndúplec, vr. 1. fléchir, céder *b.* 83, 3. 174.

îndúr, (aĭ) vr. 1. avoir pitié 110. 144, 2. 239,3; *b.* 18,3. 289,3. 299,2; —, oser *b.* 230,2. 232,3; —, céder *b.* 354,2; **-áre,** sf. (ăr) pitié, miséricorde, grâce 81,2. 82,3. 346; *b.* 162,2. 219,3; **-át,** aj. pitoyable, 263,3. 368.

înec, înegresc, v. înn —.

înfăinez, va. 1. enfariner *b.* 44.

înfăș, (aĭ) va. 1. emmaillotter; couvrir 267,2; *b.* 158,2; *îmfăș* 258,2. 259,2; **-át,** aj. lié de bandes 140,2 . .; *b.* 140, **-ur,** (aĭ) va. 1. envelopper, rouler 101, 1. 2. 263; *b.* 3,3. 119.

înfatti, av. *istr.* en vérité *b.* 284,2.

înfățișéz, vr. 1. comparaître *b.* 319.

înfĭerbânt, va. 1. faire rougir dans le feu 11,3; *b.* 70,3; —, vr. s'échauffer, s'irriter 282,3; *b.* 347,2; *înfer-, b.* 309; *înher-,* 234,3; **înferbânțat** rougi *b.* 64,2; **înferbintat,** *bubă — ă,* bouton *b.* 340,2.

înfig, (ipseĭ, ipt) va. 2. enfoncer, faire pénétrer, 85,2; *b.* 241,3; *înfimg b.* 98,2.

înfiinţáre, sf. existence *b.* 154,3.

înfimg, v. înfig.

înflorez, vr. 1. frissonner *b.* 302,2; *înhio-, b.* 261,3.

înfipt, aj. fixé, enraciné 267,2; *b.* 237,3.

înflăcărát, aj. enflammé, *îmf-, b.* 322,3.

înflát, aj. gonflé, *îmf-, b.* 341,2; **înflătórĭu,** s. gonfleur *b.* 98.

înflorésc, (iĭ) vn. 3. fleurir 106,3. 132,2. 257,3. 296,3. 299,2. 318,3; *b.* 143. 174,1—3 . . 296,3; *înflu-, 6.* 37,2. 367,3; *îmflo-,* 264,2; **-itúră,** sf. fleuraison *b.* 26,2.

înfóc, vr. 1. s'échauffer *b.* 302; **-át,** aj. av. ardent; fougueux 204; *b.* 143,3 187,3. 245.

înfolosesc, vr. 3. profiter 94,2.

înfrâmseţat, -seţez, -şeḑ v. înfrumus-.

înfrân, (aĭ) va. 1. mettre un frein; dompter 9*,3. 326; *b.* 235; **-át,** aj. bridé 289,2. 361,2; **-áre,** sf. frein *b.* 91.

înfrâng, (nseĭ, nt) va. 2. battre, écraser *b.* 92; **-ere,** sf.; *-inimiĭ,* contrition, 115,2 . . 242,2; *b.* 28,3; **înfrânt,** aj. écrasé, contrit 170,2. 252,2; *înfrămt,* 99,2.

înfric, (aĭ) va. 1. effrayer, épouvanter *b.* 244.3; **-át,** aj. terrible 6 . .; effrayé 2*,3. 7*,2; **-oşáre,** sf. (erĭ) épouvante; intimidation *b.* 39,2. 256; **-oşát,** aj. s. terrible, épouvantable; timide 68. 99. 113,1.3. 117,3. 141. 165,2. 169,2. 184,3. 279,2. 288,3. 292,3. 301. 315. 345.2; *b.* 24. 65,2.3. 81. 83,3. 109,3. 130,2. 242,3; —, effrayé, *mr. b.* 270; **-oşéz,** (aĭ) va. 1. effrayer *b.* 41,3. 42. 127,3; —, vr. s'effrayer, être saisi d'effroi 128, 3. 225. 297,3. 302,3. 303,2; *b.* 165,2. 215,2; *-şăz, b.* 181,2. 182.

înfrumuseţáre, sf. ornementation *b.* 178,3; *-rumse-,* 84,2; *-museţát,* aj. orné *b.* 103; *-musăţat, b.* 182,2, *-măţat* 209,2; *înfrâmsăţat* 124,3; *înfrâmseţat* 29,2; *înfrumuşitat* 340, 2; **înfrămseţez,** va. 1. embellir, orner 91; *înfrămşeḑ,* id. 107,2.3.

înfrúnt, (aĭ) va. 1. braver, s'opposer 47,3; —, reprocher 60. 228,2. 230,2; *b.* 17. 169,3; **-áre,** sf. reproche, défi 157,3; **-ătorĭu,** s. réprimandeur 84,2; **-ez,** v. înfrunt.

înfrunzésc, vn. 3. verdir *b.* 316,3; **-ít,** aj. couvert de feuillage 287.

înfund, va. remplir, *îmf-,* 247.

înfurĭez, vr. 1. devenir furieux *b.* 367.

îngăduésc, (iĭ) vn. 3. obéir 4 . . 52, 3 . . 81. 86. 180. 190,2; —, permettre, tolérer, accorder 272,3 . . 283,3. 351,3; *b.* 236; —, attendre 254; *b.* 139,2; **-ĭálă,** sf. indulgence; *b.* 313,3; **-ítór,** aj. s. obéissant; indulgent 47,3. 181,3. 193,2. 302,2; *b.* 352,3.

îngălbenésc, vn. 3. pâlir *b.* 74.

îngân, vn. 1. balbutier 212; —, vr. passer le temps *b.* 304,2.

îngănfát, aj. orgueilleux *b.* 243. 247,3.

îngărlim, vn. 1. *mr.* grimper *b.* 270. 272, 3.

îngemănărát, aj. *lemn-,* broussailles, brande *b.* 110.

îngenunchez, vn. 1. s'agenouiller 258; *b.* 98.

înger, sm. (ĭ) ange 1. 2. 8. 11,2. 15. 17,3. 30,3. 37,2. 46,2. 64 . . 82,3. 96,3. 105. 110,2. 129,2. 232. 245,2.3. 281,3. 303 . .; *b.* 24. 40,3. 133,3; *îngăr* 3; **-aş,** sm. dim. *b.* 345,2; **-él,** sm. dim. *b.* 287, 2; **-ésc,** aj. angélique 49,3. 84. 106. 131; *b.* 64,2. 172,3. 203,2. 229. 297,2. 298,2.

îngheţ, vn. 1. geler *b.* 170,3.

înghĭesuĭálă, sf. angoisse 318,2.

înghímp, va. 1. piquer 13,2; **-ós,** aj. épineux *b.* 98.

înghit, (ţiĭ) va. 2. avaler, engloutir, dévorer 55,3. 56. 68. 105,3. 165—167, 2 . . 233,3. 351,3; *b.* 66. 163,2. 363,3. 374, 2.

îngĭumătăţez, vn. 1. *núş vor -tăţă, ḑilele,* ils n'arriveront à la moitié de leur vie 367,2.

îngĭúr, va. 1. *mr.* offenser *b.* 267; *înjur b.* 265; **-áre,** sf. (ări) offense *b.* 267,2.3 . .

înglendisésc, vr. 3. s'amuser *b.* 104.

îngrădésc, (diĭu) va. 3. enfermer, entourer 3 . . 184,3. 229. 235,3. 267,2; *b.* 245,3. 371,2; **-íre,** sf. enclos *b.* 159,2.

îngráş, (ăşaĭ) vr. 1. s'engraisser 15,2. 282. 341.

îngrecáre, sf. grossesse *b.* 77; **-átă,** aj. grosse *b.* 77.

îngreuéz, va. vn. 1. peser; oppresser *b.* 109,2. 198,3; **îngreuét,** aj. accablé *b.* 64; *-reoet,* id.

îngriját, aj. soucieux *b.* 153,2; **-esc,** vr. 3. soigner *b.* 204,2; **-íre,** sf. souci, angoisse *b.* 242,2. 244,2; —, soin *b.* 354.

îngróp, (aĭ) va. 1. enterrer 41,2. 62. 65 . . 72. 101. 138. 161. 185,2. 190. 202. 257,3. 258,3 . . 307 . . 322. 346,2; *b.* 62 . . 74,3. 82. 117,2. 201,2. 256. 359,2; *îngrup* 30,3. 32. 36,3. 37. 98,2. 124. 139,3; *mr.* 265,3. 266; **-ăcĭúne,** sf. (nĭ) enterrement, ensevelissement *b.* 359,2; *-ăcune, b.* 201, 1-3; *îngrupăcĭune* 269.

îngrupare, id. 182; **-ătór,** sm. fossoyeur *b.* 345,2. **îngrupătoáre,** sf. sépulture 37.

îngrozése, (ĭi) va. 3. épouvanter, effrayer 228,2; *b.* 53. 144,3. 216,3. 238, 2. 241,3; *-ăsc* 212,3 . .; *b.* 146,3; —, vr. frémir 137; *b.* 217,2; **-ít,** aj. épouvantable 193,2.

îngúst, aj. étroit, serré 285,2; *b.* 145,3.

înhám, va. 1. atteler *b.* 72,3. 136.

înherbăntat, înhiorez v. înfierb-, înfior-.

înjúg, (aĭ) va. 1. dételer *b.* 345,3.

înjur, v. înglur.

înlărgít, aj. étendu 268,3.

înlăuntru, av. dedans 3. 176; *b.* 19, 2. 129. 169,2; *înuntru b.* 294, 3 (v. lăuntru).

înlegĭuesc, va. 3. disposer, donner des lois 111,3.

înmărmurése, vn. 3. être saisi d'épouvante *b.* 239,2.

înmiít, aj. mille fois autant *b.* 4,3.

înmijloceț, vr. 1. trouver le centre 323.

înmóĭu, va. 1. affaiblir, amollir *b.* 223,2. 356.

înmormântáre, sf. (ărĭ) enterrement *b.* 344.

înmugurése, vn. 3. bourgeonner *b.* 174,1.2.

înmulțesc, (ĭi) vr. 3. se multiplier; accroître 34,3. 35. 64. 145,2. 234,2. 235, 3. 283,3. 342; *b.* 88. 94,2; —, va. multiplier 65,3; *îm-* 49. 193,3. 271,2. 283,2; **-íre,** sf. multiplication, accroissement *b.* 50,2. 52,2. 59. 87,2. 154 (v. mulțesc).

înnăduș́ésc, va. 3. étouffer *b.* 244,3.

înnăimésc, vr. 3. se louer 296,2.

înnainte, v. înainte.

înnărăvesc, va. 3. corrompre *b.* 349,2.

înnăuntru, v. înlăuntru.

înnec, (aĭ) va. 1. noyer, submerger, inonder 145,2. 171,2. 303,3; *b.* 25,2.3. 39,2. 181,3; —, vr. se noyer 68,3. 127, 2. 223,2. 293. 349; *b.* 11,2. 129,3. 353, 3 . .; —, *mr. b.* 280 . .; **-áre,** sf. noyade *b.* 144,3. 164,3; **-át,** aj. *carne* — *ă* viande d'un animal étranglé 117; **-ătorĭu,** aj. suffoquant *b.* 98. 299,1.2.

înnegrésc, vr. 3. se noircir *b.* 91,3. 303,2.

înnod, va. 1. nouer; ceindre *b.* 88,2. 370. 371,2.

înnoésc, va. 3. renouveler *b.* 7. 13,2. 52,3. 74,2 . . 108,2. 254,2; —, vr. se renouveler 85,3. 211,2. 322; *b.* 23,3. 52,2 . . 109,3; **-íre,** sf. renouvellement 84. 85,3.

înnópt, vn. passer la nuit, *înopt b.* 327.

înnót, vn. 1. passer à la nage, naviguer 314 . .; *înot* 224,2. 240,3; —, av. à la nage *b.* 323,2; **-áre,** sf. voyage sur mer 224,2 (v. not).

înomenire, sf. incarnation.

înpác, (ăcaĭ) va. 1. réconcilier 191. 214,3; —, calmer *b.* 215; —, vr. se réconcilier, se calmer 46. 59. 111,3. 150. 169; *b.* 233. 305,2; *împăcĭuesc, b.* 372.

înpăcare, sf. paix 10*,2.

înpăclít, aj. obscurci 130,2.

înpănát, aj. ailé; *împ-, b.* 334.

înpărat, sm. (țĭ) empereur; maître 10,3. 14. 21,2 . . 77. 79,2. 84,2. 99,2, 115,3. 118,2. 133 . . 138. 146 . . 191,2. 293,1-3. 337. 355 . . 365. 367, 1-3; *b.* 20,3 . . 71 . . 72 . . 119, 1..2. 188,1-3; *împ-* 1*,3. 147; *b.* 39,2-3. 135,3. 136,1-3.

înpărătéșă, sf. (ese) impératrice, maîtresse 66,3 . . 82,3. 300. 358; *b.* 10. 73 . . 74,1-3; *-țĭască, b.* 62,2. 120,3.

înpărătésc, aj. impérial, d'empereur 17,2. 28,2. 67. 158,3. 332,3. 355; *b.* 50; *-țĭască,* f. *b.* 112,3. 113 . .

înpărătește, av. en empereur *b.* 188,2.

înpărățesc, (ĭi) va. 3. régner, gouverner 66. 102,2. 114,3. 133. 149,2 . . 300,2; *b.* 20,3. 55,2. 86,3. 97,2; *-țăsc, b.* 142,3.

înpărăție, sf. (ĭi) empire, règne, domination 8*,3. 1. 3. 9. 10,3. 17 . . 18 . . 32. 35,2. 41,2..3. 61,3. 77. 88. 99,2. 105,2. 127,1..2. 133,2. 145,3. 149,2..3. 182 . . 229,2 . . 238—239. 320; *b.* 22,2. 58. 64 . . 73,2. 101. 152,2; *-ții, b.* 94,3; —, Porte Ottomane 192,3; —, gouvernement impérial 197,3; —, empereur *b.* 312,2; — Majesté *b.* 97,3.. 188,3; *împ-* 200,2. 326,2; *b.* 34,3. 117,3. 136.

înpărechieát, aj. en désaccord 171; **-íre,** sf. (rĭ) discorde *b.* 5,3. 6,3; *înp-,* accouplement *b.* 259,2.

înpárt, *înpărțesc,* (ărțiĭ) va. 3. partager, séparer, distribuer, disperser 5. 12,2. 15. 21,2. 35,3. 36,3. 46. 51,2. 52,3. 57,2. 58. 59. 70,3. 84,3. 103,3. 118,2. 144,2.3. 169. 171. 180,3. 207,2. 247,2. 281,3. 294. 353,2. 366,2. 368,2; *b.* 28. 50. 57,3. 168. 211,2. 212,2. 222; —, vr. se séparer 184,1-3 . .; *înparŭt* 45,3. 46. 50; *înp-,* 213,2; *b.* 41; *nr. b.* 263,3.

înpărtășesc, (iĭ) vn. 3. participer, partager, communiquer *b.* 91. 127, 152; —, vr. id. 262,2; *b.* 47. 107, 152,2. 204. 220,3. 236,2; **-íre,** sf. (rĭ) participation *b.* 86,2.3. 253,2.

înpărțesc, v. înpart; **-țélă,** sf. lot 281,3; **-íre,** sf. (rĭ) séparation, division 185; *b.* 221; **-ít,** sm. division 15; *b.* 223,2.

înpelițéz, vr. 1. s'incarner 182.

înpestrez, va. 1. barioler *b.* 213,2.

înpĭedéc, (aĭ) va. 1. empêcher, arrêter 7. 12,2. 197,2. 247,2; *b.* 7,3. 208; *înpedec* 71,2; —, vr. se heurter, trébucher 224,2. 225. 286,2; *înpĭedic,* 303,2; **-áre,** sf. (ărĭ) embarras, obstacle 293; *b.* 6.

înpĭetríre, sf. *-a inimeĭ,* dureté 230,2; **-ít,** aj. endurci 364; *b.* 20,2. 162; *înpetrit* 101,3.

înpíng, (nseĭ) va. 2. pousser, jeter 190,3. 241,3; *b.* 19,3. 69,3. 305,2; *înp-* 234,2.

înpistrít, aj. tissu, brodé (en or) *b.* 90,2. 91,2 (v. înpestrez).

înpizmésc, vr. 3. s'opiniâtrer 275; **-moșát,** aj. vénimeux 81,3.

înplăntát, aj. mouilli *b.* 85,2.

înpletésc, va. 3. tresser, enlacer; tortiller 64,3. 172,3; *b.* 88,3. 90. 91,3. 164. 198,3 . . 300,3. 331,3; **-icít,** aj. courbé *b.* 91,2.

înplinésc, va. 3. remplir, finir *b.* 56, 3. 222. 236. 246,2; *înp-, b.* 127; **-íre,** sf. action de remplir *b.* 86,2; *-iri* obligation *b.* 220.

înplu, (luĭ) va. 2. emplir, remplir; achever, finir 12*,3. 14*,3. 40,2. 54,3. 128,2.3. 158. 247,2. 249,2. 257,3. 272, 3. 286,3. 317,3 . . 368; *b.* 19. 85,2 (v. umplu); *înp-* 58,2. 125,3. 192,3. 193,3. 214,3. 221,2. 232,3. 264,2. 266.3. 286, 3. 326,2. **înplut,** sm. plénitude 20,3.

înpopoțat, aj. *înp-,* orné *b.* 349.

înpodobésc, va. 3. orner, parer 156, 3. 157,2. 173. 245,3. 320,1.2. 344,2. 358,3; *b.* 30,3. 39. 51. 68,3. 89. 90. 94,2. 107,3. 150,3. 252,3; *înp-, b.* 137,2.

înpomcișeț, vr. 1. s'opposer 47,3. 51; *înponc-* 247; **-cișát,** aj. opiniâtre *b.* 26.

înpotríva, pp. contre 17. 122,3. 146, 2. 159,3. 206,2. 284. 307,3. 323. 348. 357,3; *b.* 9,3. 21,2. 218,2; —, vis-à-vis *b.* 40; —, pour *b.* 196,2; *stau* —, contrarier 266; *b.* 47. 48,2; *înp-* 235; *înprotiva* 5. 123. 177,2. 200,2. 246,2. 275, 2. 285. 290,2. 340,3; *b.* 6,2. 80. 83,3. 87,3. 131,2. 146. 151,3. 163,2; —, conforme 32; —, du côté *b.* 144,2.3 . .; —, au contraire *b.* 84,3; *înprotiva,* ennemi *b.* 363; **înpotrivesc,** vr. 3. s'opposer *b.* 124,3. 230; *înp-, b.* 243,3; *înpro-, b.* 92,3. 244,3. 245,2. 247; **înprotivire,** sf. opiniâtreté 69,3; *b.* 80. 130; **-ívnic,** aj. s. ennemi 357,3; *înpro-* 337,2; *b.* 13,3. 79,3. 198; **-vitorĭu,** id. contraire *b.* 83,2; *înpro-, b.* 146,1.2 . .

înprăsilésc, vr. 3. *împr-,* se multiplier *b.* 258,3.

înprăștiéz, va. 1. répandre; *îm-, b.* 368,3; **-etórĭu,** sm. dissipateur *b.* 145,3.

înprejúr, pp. autour, à l'entour; tour autour 10*. 10,3. 59. 172,3. 178,2. 288, 3. 349,3. 352. 358; *b.* 17,2. 31. 51,3. 73. 169,3. 209. 210. 254,2; *împ-* 234,3; *-ĭur* 188,2. 300,2; *b.* 196,3; *împreĭur, b.* 132,3; *-ĭur* 49,2; *b.* 3; *înprijur* 87.

înpregĭurez, va. 1. environner 156, 2 . .; **-rát,** aj. entouré *b.* 84,3. 92,2.

înpreĭurstáre, sf. (ărĭ) circonstance 325.

înpresór, (surаĭ) va. 1. entourer, forcer, saisir, écraser 95. 193,3. 294,2; **împresuráre,** sf. restriction 219,3; **înpresurát,** aj. forcé; saisi, occupé 53. 190; *împ-,* oppressé 74,3. 93; **împresurătură,** sf. contrainte 174.

înpretesc, vr. tresser *b.* 51,3 (v. înpl-).

înpreúnă, av. ensemble, en même temps 2. 33,2. 60,3. 70,3. 98,2. 114,3. 303,2. 311,3 . . 318,2. 358 . .; *b.* 16,3. 21. 38,3. 80. 89,3. 108. 181,3; —, tant que 155; *-ură* 55,2; *împreună* 265,3. 362,3; **-áre,** sf. (ărĭ) union; réunion, communion 10*,3. 11*,2. 83. 180. 182. 262 . .; *b.* 49,2; **-át,** aj. uni 78; *b.* 6,3. 127,2; **-ez,** (aĭ) va. vr. 1. unir; réunir;

marier, visiter 60. 83. 98. 115,1.2. 116. 130,2. 131. 143. 144,3. 162,2. 182. 243, 277,2.3. 284,3. 345; *b.* 2,2. 6,3. 52,3. 54. 69,2. 107,2. 206,2; *împreunez* 209,2.

înprietenésc, vr. 3. s'apparenter *b.* 123,3. 362; *-priĭ-* 143; *împriĭet- b.* 255,2.

înpriitenire, sf. amitié *b.* 17,3.

înprijur, v. -prejur.

înpróşc, va. 1. dissiper 228,3.

înprotiva, -esc, -itor, v. înpotriva.

înprumút, *dau* —, prêter *b.* 37. 223, 2. 225; **-éz,** va. 1. id. 20 . . 96,2; *împ-* 95,2. 205.

înpuşc, va. 1. *împ-,* fusiller *b.* 260,3.

înpúng, (nseĭ) va. 2. piquer, poigner, percer 9. 338,2; *b.* 110,2. 228,3. 323. 334,2; **-ere,** sf. piqûre 338,2.

înput, (aĭ) va. 1. reprocher, imputer 9*. 19,2; *b.* 246,3.

înputernicesc, va.3. renforcer *b.*108,2.

înputéşc, vn. 3. pourrir 140; — va. gâter 168; **-icĭúne,** sf. puanteur; cadavre 292,2. 358; *împ-* 101,2; *împucĭucĭune,* id. 289.

înputínáre, sf. diminution 79. 118, 3; *b.* 186; **-ez,** va. 1. diminuer, amoindrir 79,2. 83,3; *b.* 358,2; —, vr. s'amoindrir, diminuer 63,3. 69. 86,2. 344,3; *împ- b.* 24,3. 186,2; *-eḑ* 366,2.

înputít, aj. puant, infect 84,2. 137,2. 142,2. 188,2. 201,3; *b.* 153,3. 207,3.

înrădăcinéz, va. vr. 1. enraciner, s'enraciner 111,3. 113. 131.

înrăotăţít, aj. malicieux *b.* 6,2.

înrotilát, aj. rond *b.* 293,3.

îns, -ă, pr. pers. il, elle 14. 15,3. 31; pass. (v. dănş) v. gram. *însumĭ, însuţi, înşişi, însuşi* moi, toi, il même (v. nus) v. gram.

însă, av. mais 9*,3. 20. 32,2. 88. 106. 126. 325,3; *b.* 23,2. 163,2. 188,2. 211,2; *ănsă* 140,3.

însămnez, v. însem-.

însănătoşez, va. 1. guérir *b.* 258,3; —, vr. id. *b.* 179,2.

însărcinát, aj. chargé *b.* 71,2. 127,2.

însărez, *însătat, însătoşat* v. înse-.

înschimb, vr. 1. changer *b.* 369,3.

înscrís, sm. acquit *b.* 256,2 . .

însemnáre, sf. (ări) signification *b.* 163. 253,2; *-săm-,* indication *b.* 58,3; **-nat,** remarquable 197; **-ez,** (aĭ) va. 1. noter, copier, marquer, désigner, signifier 68,3. 70,2. 143. 173. 207. 331; *b.* 21,3. 23,2. 31,3. 39,2. 48,2. 50. 102,3. 164; *-săm-* 68,3. 239. 270,2. 350; *b.* 144,2.3 . . 145,2. 211; *-neḑ* 244—245.

înseréz, vn. 1. se faire tard, nuit *b.* 68,2. 316. 334,1-3. 337,1 . . 2; *-sărez* 232. 273,2.

însetáre, sf. altération *b.* 341,3; **-at,** aj. altéré 104 . .; *-să-* 79,2. 118,3. 119; **-ez,** vn. 1. avoir soif 108,1 . . 2; *-să-* 257,2; **-oşéz,** (aĭ) vn. 1. s'altérer, avoir soif 18,2.3. 56,3; *-oşeḑ* 1; **-sătoşat,** aj. altéré *b.* 159,3.

însfirşít, av. enfin *b.* 353,2.

însor, (surăĭ) va. 1. marier 252,3; —, vr. se marier 52,2; *b.* 34,3. 51,2. 261. 309,2.

însoţesc, vr. 3. s'associer, s'unir 317, 2. 353; *b.* 151. 187,2. 194,2; —, va. marier *b.* 203. 261,2; —, accompagner *b.* 7,2. 322,3; **-íre,** sf. union 292; —, couple *b.* 361.

înspăĭmát, aj. épouvanté 128,3. 288, 3 . .; **-măntát,** id. *b.* 242,3; —, épouvantable *b.* 174,3; **-ăntez,** va. 1. effrayer *b.* 91; **-ăntór,** aj. épouvantable *b.* 84.

înstreinéz, va. 1. aliéner *b.* 196,2.

însufleţésc, va. 3. encourager, animer *b.* 241; **-íre,** sf. animation *b.* 5,3; **-ít,** aj. inspiré, animé 157,3. 158; *b.* 21,3. 164,1.2. 173,2. 258,3; *-at* 319,2; **-itor,** aj. animant *b.* 21,3.

însurăcĭúne, sf. mariage *b.* 144,3 . . 145; **-at,** aj. marié 45,3. 52,3 . .; *b.* 68. 261,2.

însuşi, av. même 197. v. gram. *ins.*

însutít, aj. centuple *b.* 148,3.

înşél, (aĭ) va. 1. tromper, décevoir, séduire 48,2-3. 54,3. 56,1.2. 73,2. 205; *b.* 49. 170,2. 215. 257,2. 323; —, seller *b.* 311. 361,2; —, vr. se tromper 13*,3. 15*,2. 16,2. 46,3. 95,2. 117,3. 166; *b.* 5. 209. 218,3; *înşăl b.* 232,2. 236,3; **-âcĭúne,** sf. (nĭ) tromperie, déception 11. 13. 31,3. 50,3. 100. 132,2. 366,2; *b.* 51,2.3. 261,2; *-cu-* 114. 160,3. 214, 3; *-leacĭune* 364,3; *înşelâcĭune* 49,3; *înşălăcĭune* 83,3. 84. 85. 121,2.3 . . 166. 305; *-lecune, b.* 218,3; **-âtórĭu,** aj. s. trompeur, imposteur, séduisant; errant 10*, 3. 12*. 6. 11,3. 49,3. 110,2. 367; *b.* 184, 3; —, trompé 98; *înşăl-* 83,3. 202,2. 204; *b.* 49. 55,3. 95. 102,3. 230,3.

înşir, (aĭ) va. 1. enfiler *b.* 240,2; **-ăţeá,** file *b.* 368,2; **-uire,** sf. rangée *b.* 254,2.

înștiențáre, sf. nouvelle *b.* 53,2; **înștiințéz,** (aĭ) va. 1. informer, avertir *b.* 28. 54,2. 75,2. 81,2. 126,3. 196,2; *-țăz, b.* 85,2.

întâĭu, av. premièrement; autrefois *b.* 97,3 . . 104,2. 112.2 . . 126. 133,3; *b.* 5. 109,2.3. 211,3. *întâĭ, b.* 14,3. 26. 29; *mai —,* id. 119,3; —, avant 311,3; *întiĭ, b.* 307,3; —, pron. num. le premier 1*. 11*. 14*,2 . . 8,3. 29,2. 56. 78, 3. 82. 89, 3. 90. 115. 158,2. 180 . . 249,3. 285,2. 309,2. 328,3; *b.* 26. 31. 50—51. 63,2. 65,2. 156. 157,3; —, s. le commencement 69.

întâlnésc, vn. 3. rencontrer *b.* 150,2. 214,2. 299,2.3. 376,3 . .; **-ít,** sm. rencontre *b.* 214.

întâmpin, (aĭ) va. 1. rencontrer; prévenir, recevoir *b.* 189,3. 197,2. 208,2. 319; *întimpin* 287,2; *b.* 6. 15,3. 69. 115. 212; *-pen, b.* 113,2; **-áre,** sf. (ărĭ) rencontre *b.* 206,3; *întimpinare,* 302,2. 316; *b.* 35,2; *-ari, b.* 113,2; *timpinare* 12,3.

întâmpláre, sf. (ărĭ) événement; aventure, hasard 332,3; *b.* 78. 112,1.2. 128,3. 151,2. 189,3. 236,2 . . 256. 346, 2; *din —,* par hasard *b.* 150,2; **-ez,** vr. 1. arriver, survenir *b.* 23. 52,2; **întâmplu,** (aĭ) vr. 1. id. 95,2 . . 134,1.3. 260. 280. 291. 328,2. 332,2. 340,2. 342; *b.* 29,2. 51. 59,1-3. 85,3. 139,3. 169. 208, 3; *-ănplu b.* 181,2; *-implu* 175.

întărâ't, (aĭ) va. 1. irriter, exciter 15,3 . . 175,2. 284,2. 364,3; *b.* 155,2; **-áre,** sf. excitement *b.* 51,2; *întărtare b.* 92.

întărésc, (iĭ) va. 3. fortifier, renforcer; affermir; confirmer 10*,3. 31. 50. 67. 81. 98,3. 107,3. 115. 124. 128. 131. 153,3. 158. 163. 169. 172,2. 193,3. 220, 2. 245,3. 248,2.3. 250,2. 268. 313 . . 345,3. 358. 365,3. 368,2; *b.* 13,2. 23,2. 54,2. 56. 68,2. 76. 91. 158,2. 173,2. 187,3. 196. 214,3. 236; **-íre,** sf. fortification; affermissement 153. 346,3; *b.* 31,3. 124,2. 189; **-itúră,** sf. (rĭ) légalisation 174; *b.* 76; —, renforcement 229; —, voûte céleste 280,3. 281.

întărtare v. întărătare.

întărziez, va. 1. retarder *b.* 207; *-ziez* 180,2. 181.

întemeeáre, sf. santé; consolidation *b,* 29; **-eĭéz,** va. 1. fortifier; baser, établir, consolider 268. 311,3; *b.* 34,2. 158. 186,2; **-eeát,** aj. consolidé, établi 323, 2; *-ĕĭat,* 199,3. 200.

înterés, sm. intérêt *b.* 376.

întevalésc, vr. 3. *mr.* se rouler *b.* 264.

întinát, aj. sale *b.* 207,3.

întinerésc, vr. 3. rajeunir *b.* 254,2. 352.

întíng, (nseĭ) va. 2. mouiller 331,3.

întínz, (nseĭ, nde) va. 2. étendre, tendre; étaler, présenter; propager 36. 224. 267,2. 362; *b.* 109,2. 111,2. 116,2. 117,2.3. 127,2. 129,2. 150,2. 151,2. 158,2. 163,2. 199,2. 204,2. 237. 241,3. 243,3. 296. 325. 362 . . 365,3; *-inț* 214, 3; *întinsoare de voroavă,* discussion *b.* 150,3.

întoárcere, sf. retour 80; *b.* 82. 83, 2. 349,3; —, conversion 130. 314,3; —, changement *b.* 254,3.

întocát, aj. palpitant *b.* 314.

întócma, aj. av. égal, exactement 97, 3. 330; *b.* 93. 135. 161. 221. 222,2; **-aĭ,** id. *b.* 126. 303,3; **-míre,** sf. règle *b.* 162,2; —, ligue 4*,3.

întórc, (rseĭ) va. 2. tourner, retourner, changer, 4. 12,3. 15,3. 31,2. 60,3. 120 . . 168. 248,2; *b.* 29,2. 54. 71. 234; —, conduire 9*,3 . .; —, ramener 86,2. 249,2; —, retirer *b.* 57; —, restaurer 154,2; —, convertir *b.* 76,3; —, payer *b.* 210,2; —, traduire 37,2. 340,2; —, vr. se retourner, revenir; se tourner 3*, 2. 5*,3. 2. 6. 26,1.3. 27 . . 40,3. 71,2. 72,3. 73. 82,2. 89. 115,3. 127. 142,3. 148,3. 180,3, 200,2. 228,3. 235. 254,3. 285,2. 289,3. 342,2. 347,3. 365,3; *b.* 17 . . 39,2 . . 63—64. 73. 109,3 . . 122, 3. 132. 138,2. 167,2. 179,2. 185. 291,3; —, se changer 106; *b.* 218,3; —, se repentir 142; —, se convertir 262,3. 263,3 . .; **-ătór,** aj. repentant 137; —, changeant 324; **-ătúră,** sf. émeute 6*,3.

întorn, (urnaĭ) va. 1. se retourner 232,2. 275,3. 285,2; *b.* 140. 245,2. 289, 2.3. 351,2.

întórs, aj. changé 45; —, perverse *b.* 14,2; —, louche 350,3; —, châtré *b.* 259.

întórt, aj. perverse 282,2; —, tourné 350,3.

întovărășésc, va. 3. accompagner *b.* 48,3.

într, v. întru, *întră,* v. -re, *întrămare,* v. între-.

întrarméz, va. 1. armer 36,2. 71; *b.* 90,2 . . 307,2.

întráre, sf. entrée, accès 262,3; *b.* 16,2; —, introduction *b.* 99.

întreácăt, s. concours *b.* 366.

între, pp. entre 4. 5. 31 . . 36. 57,2; *b.* 6,3. 123. 157. 212,2; —, pour 11,2; *mr. b.* 280,3; —, devant 13. 14; *-ră b.* 157,3 . . 213. 214,2. 361,2; *-ri b.* 360.

întreb, (aĭ) va. 1. demander, interroger 3*,3. 9*,2. 2. 15. 19,3. 26,3. 33. 62,3. 70,3. 76,3. 120. 123,2 . . 131. 140. 201. 255,1.3. 267. 297. 314,3; *b.* 13 . . 73,3 . . 96,3. 129. 161,2 . . 200,2; —, vr. disputer, raisonner; éprouver 43. 47, 2. 51,3. 231,2; *b.* 29; —, se rétablir 85 (v. întrem); —, *mr. b.* 266,3. 270,2. 281,2.3; **-áre,** sf. (ărĭ) question 23. 24, 1.2 . . 39,2. 113,3. 123,2. 124. 146,2. 211,3. 274,2. 345,2. 351; *b.* 12,3. 60. 207,2.3; —, disputation *b.* 93,3; —, problème *b.* 209—210; **-at,** sm. question 5*,3.

întrebuințéz, va. 1. employer *b.* 213,2.

întréc, (uĭ) va. 2. devancer, dépasser, surpasser 12,2. 57,2. 133. 313,2. 316; *b.* 32,3. 50,2. 72,2. 83. 163,2. 349; **-út,** *pe — e,* à l'envie *b.* 226.

întrég, aj. entier, complet; intègre, intact 36,2. 76,3. 84,3. 115,3. 137,2. 168,2. 197. 221,3. 351,3; *b.* 43,2. 99,3. 191,2. 212,2. 250,3; —, intègre; 154, 2.3. 166,3. 167,2; —, sensé 99,3. 198; *întrĕagă.* f. *b.* 45; *întrĭagă, b.* 85,2.

întreít, aj. triple *b.* 238.

întrem, vr. 1. se rétablir; *întreb* 85; **întrămare,** sf. consolidation 269,2.

întrepríndere, sf. entreprise *b.* 246,2.

întristáre, sf. tristesse 272,1 . . 2; *-râs-* 271; *-res-, b.* 180,1.2; **-át,** aj. triste 231,3; *b.* 186,3. 256. 363,2; **-ăcĭúne,** sf. tristesse 133,3; *b.* 6,2; **-éz,** (aĭ) va. 1. attrister 339,3; *b.* 63,2; —, vr. s'attrister, s'affliger 7*.3. 28,3. 72. 83,3. 112. 315,3. 174,2. 207,2. 320,3; *-res-, b.* 122. 123.

întru, pp. en, dans 2*,2 . . 3*. 10*.. 16*,2. 3. 5. 6. 17. 20,2 . . 23. 26. 27,2. 31,3. 34. 38. 45,3 . . 50,2. 54,1.2. 77, 2. 83 . . 88,2. 106—107. 109,3 . . 112,3. 127 . . 305. 316. 317,1-3. 348,3. 368; *b.* 7. 8,3. 9 . . 14,3. 219,2; —, parmi, entre 4*. 7*. . 15,2. 20,2. 52. 100,2 . . 309. 364,3; —, pour 20,2. 49,2. 246 . .; *întro* 111,2; **-căt,** en tant que *b.* 21,3 . .; **-acêstê,** pendant ce temps *b.* 54; **-atâta,** tant *b.* 204, 3; **întruna,** ensemble 24. 25 . . 32,3. 35,2 . . 37. 41,2. 130,2. 138.

întru, (raĭ) va. 1. entrer 3*. 3 . . 6. 11. 14. 21. 26. 29,2. 49. 54,1.3. 55.1. 2. 60,2. 63.3. 66,3. 82. 91. 100,2. 109. 127,2. 136,3. 147,2. 3. 165 . . 194,2. 221. 230. 232. 285. 314. 326,3. 349. 360,2; *b.* 22,3. 37,2. 91. 113,2. 120. 209,1.2. 256; —, *mr.* commencer *b.* 272, 2.

întruxése, va. 3. *mr.* aiguiser *b.* 265..

întrulocát, aj. uni 323,2; **-céz,** va. 1. réunir 323.

întrup, (aĭ) vr. 1. s'incarner *b.* 70,3; **-áre,** sf. incarnation 124,3. 158. 314; *b.* 79,2. 80,2.

întúnec, (aĭ) va. 1. obscurcir; égarer 106. 170,2. 203. 224; *b.* 130,3. 163; —, vr. s'obscurcir 81. 142; *b.* 90,2. 160, 3. 218,3; *-turec* 54,2; **-áre,** sf. obscurcissement 82,2. 201,2; *b.* 198,3; *-nêcare* 200, 3 . .; **-át,** aj. s. obscur; sombre, noir 8*,1.2. 29,3 . . 82,2. 84,2. 98,2. 102,2. 119,2. 179,2. 185,3. 269. 289,2; *b.* 107. 164; —, s. Satan, idôle 168; *b.* 51,3. 56; *-nicat, b.* 260,2; **-ătór,** aj. obscurcissant *b.* 299,1.2 . .; **-ós,** aj. obscur 245; *b.* 141,2 . . 307,2; *-nicos, b.* 133,2.

întunêrec, s. (ce, cĭ) aj. obscurité, ténèbres; obscur, noir 8*,2. 12*. 7. 29,2. 33,3. 34. 49,2. 54,3. 57. 85,3. 130,2. 158,2. 224,3. 264,3. 267,3. 280,3. 286,2. 308,3 . . 345,2. 366,2; *b.* 36. 157 . . 163 . . 209,2; *unt-* 20,2 . . 23 . .; *-nerec* 164,3. 219,2; *-neric, b.* 133,2; —, enfer *b.* 95,3. 196,3; **înturerecat,** aj. obscurci 54,2.

întunêrec, sc. (ce, cĭ) myriade 50. 60,2. 163,2. 193,3. 339; *b.* 17,2. 56,2; *unt-* 16.

înturnare, sf. repentir 142.

înțânát, aj. penché 70.

înțăpănesc, vr. 3. se roidir *b.* 57.

înțârcát, sm. sevrage *b.* 27. 258,3; **înțârc,** va. 1. sevrer *b.* 261.

înțelég, (gúiu, eseĭ) va. 2. comprendre, s'apercevoir, sentir, entendre 2*. 4*,2. 8. 10,3. 13,2. 15. 16. 24,3 . . 41,3. 48,1.3. 50,3, 51,2. 58,2. 72. 76, 3. 126,2.3. 132. 198; *b.* 164. 169,2. 207; —, vr. s'entendre *b.* 206,2; *înțăleg* 72. 73,1 . . 124,3. 192,2. 240; *b.* 140,3.

143,2. 150,3. 200. 209; **-ătór,** intelligent *b.* 15,2. 147,2; **înțelégere,** sf. (rĭ) intelligence; connaissance; sens 51,2. 79. 107,3. 260,3. 330. 335,3; *b.* 30,2. 147. 155. 163; —, explication 54; —, entente 212,3; —, intelligibilité *b.* 252, 2; *-gire* 261. 365,3; *înțălégere, b.* 86,2; *-gire* 196.

înțelenésc, vr. 3. s'affricher *b.* 368; *înță-, b.* 262,3.

înțelepcĭúne, sf. intelligence, sagesse; connaissance 12,2. 50,2. 51,2. 76,3. 79. 100. 110,2. 119,2. 331,2; *b.* 5,3. 11. 82, 3. 169,2. 188,2; *-cure* 54,2; *înțăl-* 250; *b.* 95. 135; *înțél-* 198 . .; *înțil-* 118,2;

înțelépt, aj. s. av. sage, prudent, intelligent, 12*,2. 8. 46,3. 50,2. 77,3. 97, 2. 110,2. 118,2 . . 166,3. 291. 324 . .; *b.* 5,3. 13,2. 38. 72 . . 122,3; *înțăl-* 350, 2; *b.* 66,2. 82,3. 93—96. 181,2; **înțelepțésc,** vr. 3. devenir sage, raisonnable 122. 353,2; *înțil-* 123,3; *înțălăpsesc* 350,3; —, va. rendre sage, intelligent 313,3; *înțél-* 365,3; **-țéște,** av. sagement 110. 154,2. 195,2; *înțălepțască,* f. *b.* 181,2; **-țéz,** va. 12,3 v. -țesc; **-țíe,** sf. sagesse 155. 342,2. 343,3; *înțăl-, b.* 64,2. 65 . .; —, instruction 157.

înțelés, sc. (urĭ) connaissance, intelligence; sens 25,2. 99,1.3. 104,2. 127 . . 208,3. 236. 240. 337,2. 364,2 . .; *b.* 13, 2. 68. 203,3; *înțăles,* 209,2 . . 246,2; **-ătúră,** sf. entendement 141,3.

înțepáre, sf. piqûre *mr. b.* 271,2.

înțesát, aj. gonflé *b.* 259,3.

înțíp, va. 2. *mr.* commencer *b.* 264, 2 (dcr. v. începe).

învălătucésc, vr. 3. rouler *b.* 9,3.

învălésc, va. 3. envelopper, voiler, couvrir 172,3; *b.* 4. 300,3; —, vr. s'envelopper 245; *b.* 97. 119; *învelesc, b.* 186,2. 338,2; **învăluésc,** vr. 3. id. 184, 1.3. 185; *b.* 3,3. 346; —, s'embrouiller *b.* 98,3; *îmvăluesc,* va. envelopper 257, 2; —, plier *b.* 167,2.

învălur, vn. 1. voleter (?) *b.* 91,3.

învărcolíre, sf. (rĭ) entortillement *b.* 254,2.

învărgát, aj. rayé *b.* 370,3.

învărtejesc, v. -toșez.

învărtésc, va. 3. tourner, 322,3; **-ít,** aj. tordu 172,2; *b.* 327,2.

învărtoșáre, sf. affermissement; dureté, roideur 14,2; *b.* 91,3; *învărt-* 11*. 84,3. 101,3; **-șéz,** (aĭ) va. 1. endurcir; fortifier; rendre vigoureux 13,2. 81; *învră-* 16,3; *învărtéjesc, b.* 182,3; **-șítură,** solidification (ciel) 265 . .

învâ'ț, (aĭ) va. 1. ordonner, enseigner, instruire; dire 1*,2.3. 2*,2. 15*,2.3 . .; —, vn. vr. apprendre; s'habituer 5. 15. 18. 23 . . 25,1.3. 27. 31,2.3 . . 40,3 . . 42,3. 47,2. 48,2 . . 88. 89,3. 111. 133, 2. 144,3. 149. 167,2. 217,2. 229,3. 234, 3. 258. 284,3. 311,3. 342,2; *b.* 20,2. 21. 36,3. 71,3 . . 88,2. 156,2. 163,3. 179, 2. 188,2.3. 203,3. 238,3; —, *mr. b.* 263, 3. 267,3 . . 269,2. 281; *îmvăț* 259,2; *b.* 132,3. 133. 135,1.3. 373,2 . .; **invețlu,** sm. *mr.* morale *b.* 266,3. 267; **învățát** aj. s. savant, instruit; habile, accoutumé 33,2. 78,2 . . 88,2. 133. 232,3. 236,3. 261. 308; *b.* 6,3. 29. 120,3 . . 189 . .; **învățătórĭu, -tór,** sm. maître; professeur 9*,3. 36. 77,2. 108,3. 128,3. 131. 187. 270. 312; *b.* 21,2. 110,3; —, instructif 109,2; —, propre à enseigner 47; —, écolier *b.* 162,3; **învățătúră,** sf. (rĭ) instruction, explication; précepte, enseignement; commandement 2*. 13. 24,3. 25,3. 28,2. 29,2. 47,3 . . 51,3 . . 52,2. 66,2. 77,2. 80. 89,2. 94,1-3 . . 101. 107,2. 115,3. 118,2 . . 119,2 . . 134. 138,3. 164. 270. 304. 312,1.2. 320. 329,2. 336,3. 346,2; *b.* 3,2. 5,2. 22. 28,2. 46 . . 77,3 . . 120,3. 153; —, morale *b.* 211,1-3; *mult la* —, très docte *b.* 198; *învețа-,* 183,3.

învâng, v. înving.

învechesc, (iĭ) vr. 3. vieillir 85,3. 155, 2. 263. 346,2; *b.* 186,2. 254, 2; **dinchite,** de toute antiquité *b.* 220,2.

învenc, v. -ving.

înveninát, aj. vénimeux *b.* 98. 340,2.

înverzésc, vn. 3. verdoyer *b.* 173,3. 176,2. 330,2.

învésc, vr. 3. s'habiller 8*,3 . .; —, *mr.* id. *b.* 276. 280,2. 281,2.

înveselésc, vr. 3. se réjouir *b.* 290.

învhie, av. aj. *mr.* vite *b.* 278.

învidiósa, sf. *istr.* envieuse *b.* 283,3.

înviére, sf. (rĭ) résurrection 4*,2. 6*,3. 2. 54,2. 55. 100. 101,3. 138,2. 153,2. 179,2 . . 182,3. 307; *b.* 52. 55,2. 109; *-viеare* 183 . . 187,3. 285,3. 316, 2 . .; *-vitare,* 89,3; *înviere* 7*.

învĭerșunát, aj. enragé *b.* 242.

învíncătúră, sf. (rĭ) victoire 35,3.

înving, (nșeĭ) va. 2. vaincre, maîtriser *b.* 209,3; *învâng* 154,3; *învenc* 56,1.2; *învâînc* 13; **învăngătórĭu**, sm. vainqueur 129,2; **învingere**, sf. victoire 15*.

înviorésc, vn. s'épanouir *b.* 303.

învit, (aĭ) va. 1. provoquer, exciter 262,2; *b.* 232,2. 252,2.

înviu, (iseĭ) va. vn. ressusciter 1*,2. 13*,2. 12,2. 16,2. 31. 32,2. 41,2. 137, 2. 138,1-3. 139,2.3. 140,2 . . 3. 141. 153, 2. 182,1-3 . . 186,2. 187,3. 215,1-3 . . 216,3. 222,2. 227,3. 231. 247,3. 315,3. 316 . .; *b.* 66. 131. 168 . . 304; *-iez* 102, 2 . .; *ieț* 250; *înviez*, *b.* 134.

învoĭálă, sf. *îm-*, accord *b.* 374,2. **-esc**, vr. 3. s'arranger *b.* 245.

învólb, vr. 1. s'agiter *b.* 329,2.3.

învrăjbésc, va. 3. brouiller *b.* 372; **-bíre**, sf. discorde *b.* 83,2; **-bitórĭu**, aj. s. instigateur, brouillon 112,2; *b*; 102,3.

învrednicésc, va. 3. daigner, faire digne; —, vr. devenir digne 299,2. 308, 2. 336. 345,2. 346; *b.* 15. 47. 54,2. 79. 83. 107,1.2. 149,3. 184,3. 203,2.

înzestráre, sf. ornement *b.* 328,3; **înzăstrésc**, va. doter *b.* 97 . .

își, **îți**, pron. pers. v. gram.

J (Ж).

jac, sm. rapine 258,3; **jăcuesc**, (ii) va. 3. piller *b.* 19,2 . .; *jec-* 228,2.

jaf, sc. (urĭ) rapine; spoliation 355, *b.* 64. 347; **jăfuesc**, va. 3. piller *b.* 63, 3; **jăfuíre**, sf. spoliation *b* 148,1.3.

jăganie, **Jăjie**, v. ji-.

jajet, sc. (e) *istr.* doigt *b.* 286,2. (dcr. d e g e t).

jálbă, sf. (jălbĭ, jelbĭ) pétition, supplique 169,3. 170; *b.* 75,3. 124,3. 347; *jalobă*, id. 199,2; *b.* 151,3.

jále, sf. (lĭ) tristesse, deuil; chagrin; plainte 33,2. 202,2. 223,2. 297,3; *b.* 23,2. 25. 179, 3. 216,3—218 . . 230,3; *-li*, *b.* 134,2. 182. 197,1.2; *jeale* 209,3. 211, 2; —, *mr. b.* 278; *jêle* 106,2; *b.* 11,3. 230; *jele b.* 186,2; **jálnic**, aj. s. triste, déplorable; affligé 339,2; *b.* 69,1.2. 112. 135,2. 201,3; *jealnic* 212,2; *b.* 186, 2; **jălesc**, **jăluesc**, v. jel-; **jăluitór**, sm. (ĭ) plaignant *b.* 75,2.

jântiță, sf. petit lait *b.* 258,3.

jărátec, sm. braise 320,3.

jârtvă, **-víre**, **-vuesc**, v. jer-.

jărtvênic, sm. autel *b.* 204,2 . .

jâțĭu, sm. trône *b.* 130,2.3; *jeț*, *b.* 324,2.

jder, sm. martre 199,2.

jelánie, sf. désir 37,2; **-lésc**, va. 3. plaindre 147,3; *b.* 186,3; *jă-*, *b.* 300; —, vr. se plaindre 102,1.2; *b.* 69,2 . .; *jilesc*, *mr. b.* 277,1.3; **-luésc**, va. 3. désirer 15,2 (ἐπεπόθησε) 30,3. 33,2; *b.* 347,2; —, plaindre 115,3. 264,2; *jă-*, 206; —, vr. se plaindre *b.* 212,3. 230, 3. 232,1.2. 234 . .; *jă-*, *b.* 132,3. 152,3.

jema, sf. *istr.* soupe *b.* 285,3.

jenie, sf. génie *b.* 251,2.

jertfă, sf. (fe) sacrifice *jă-*, 262,2 . .; *b.* 246,2; *jârtvă*, 238,3. 321,1.3; *b.* 21. 49,2. 52,1.2. 83,3 . . 204 . .; *jărtivă*, *b.* 196,3; *jertvă* 345,2; *b.* 88,3; *jirtvă* 67 . .; *b.* 51,2.3. 52,2; *jrătvă*, 24 . . 66,2 . . 84,2. 85,3. 99,2. 101,2. 132,2 . . 248. 263,3; **jertfésc**, va. 3. sacrifier, immoler, *jă-*, 262,2; *jertvesc* 262,2; *b.* 196,3. 211; *jirt-* 156,2; *jrăt-* 247—248; *jertfuesc*, id. *b.* 241,2; *jârtvuesc* 282,2; **jărtvíre**, sf. sacrifice *b.* 48; **jertvuitór**, sm. (ĭ) sacrificateur *b.* 88,2; *jirtvi-*, *b.* 51 . .

jeț, v. jâțĭu.

jghêb, sm. égout *b.* 93.

Jicmont, sm. Np. Sigismond 175,3; *Jigmon* 37,3.

jicnicer, v. jit-.

Jídov, sm. (ĭ) juif 23,2. 51 . . 101. 108 . . 137,3. 140,2.3. 146,2. 187 . . 188 . . 243,3. 303. 317,3. 330,3. 333,1. 3; *b.* 20,3. 55,2 . . 219,2. 222,2; *jydov* 153,2; **-ésc**, aj. juif 37. 287; *b.* 20,3. 26. 157,3. 167,2. 341,2; *-ăsc* 315,2; *jydovască*, f. 152,3; **-ín**, s. juif 2*, 2; **-íme**, sf. Nl. Judée 212,3.

jigánie, sf. (anĭĭ, ănĭĭ) animal, bête 34,3. 117. 161. 166,3. 349,3 . .; *b.* 130, 2. 131,2. 146,3. 163,3. 165,2; *jăg-* 282,3.

Jigmon, v. Jicmont.

jignire, *b.* 177,2. v. jinghire.

Jigoreni, sm. Nl. 92,2.

Jijia, sf. N. d'un fleuve 62,2.3. 63. 75,2 . . *-ĭța* 53 . . 91,2; *-ie* 152; *Jejiță* 74,3; *Jăjăța* 103 . .; 244—245 . .

jilesc, va. *mr.* v. je-.

jimbesc, va. 3. sourire *b.* 209,2 (v. zim-).

jind, sm. désir *b.* 316; **jinghíre**, sf. désir, amour (?) *b.* 177,3.

jirtvitor, v. j e r t f ă.

lăstărúţ, sc. (e) rejeton *b.* 344,3.

lastru, sm. (re) voile (?) *b.* 176,2.

lat, aj. large, vaste 176,2. 323; *b.* 61,2 . . 118,3. 145,3. 306,3; —, s. étendue 267,3; —, (poitrine) *b.* 340,2.

Latin, sm. latin, Np. 59. 280,2. 329. 330,3; **-ésc,** aj. latin 59. 143,2 . .; *b.* 183,2. 252,3; *lă-* 119. 125,3; *b.* 312,2. 315; **-éşte,** av. latin *b.* 315; *lă-* 21,3; *b.* 35. 125,3.

latru, (raĭ) va. 1. aboyer *b.* 121,3. 250. 251. 358.

láture, sf. (rĭ) côté; contrée 61,3. 68. 130,1.3 . . 285,3. 286,2; *b.* 51,2. 165, 2; *în laturĭ,* de, à côté 218,2. 294; *b.* 22, 3. 228,2. 304,3; *în lăturĭ, b.* 261. 327.

laţ, sc. (urĭ) lacet, filet 81,3. 214. 365; *b.* 348,2; —, piège 47,2. 286.

lăţesc, va. 3. répandre (le nom) 205, 3; — vr. s'élargir, s'étendre 68,3. 142,2. 158. 282; *b.* 50,2. 327; *-ţâsc* 69; **lăţíme,** sf. étendue, développement 323; *b.* 50 . . 93. 158,3.

lau (lăuiu, la) va. 1. laver 8*. 36. 241,3; *b.* 352,2; *mr. b.* 277,3.

laud, (lăudaĭ) va. 1. louer; prier 14, 2.3 . . 16,2. 35,3. 45,3. 61,3. 80. 83,2. 164. 267,2. 272,3. 292,2. 313,2; *b.* 142; *lăud* 313,2; —, vr. se vanter 9*,3. 11. 13,2. 47,3. 55 . . 147,2 . . 250,1.2 . . 253,3. 254; *b.* 6,3. 9,3 . .; **-ă,** sf. (laude) louange; grâces 13*,3. 27. 47,1.3. 72, 3 . . 84,2.3. 170,2. 233; *b.* 111,2. 126. 151; *cartê laudelor,* le Psautier 364,2; **lăudát,** aj. loué, élevé 80,2. 84; *b.* 235,2.

lăuntru, av. *în-,* dedans; en, au dedans 137. 222,2. 288,3; *b.* 41. 45,3. 87,3. 93. 178,3. 241,3. 244,3; *den —, din —,* en dedans, dans l'intérieur 69. 292, 2. 331,3; *b.* 37. 100,3. 178,3. 357,2; *pre din —,* id. 173; *b.* 33; *lontru* 46,2. 149,2; *lăontru, b.* 84; *nontru* 299,2; *diniontru, b.* 122,3 (v. înlăuntru).

lăută, sf. (te) violon *b.* 315,2; **-tár,** sm. (ĭ) ménétrier *b.* 104,2. 345,2.

lăutoáre, sf. bain *b.* 351.

láva, sf. lave *b.* 237,2.3.

lavirínth, sm. labyrinthe *b.* 164.

láviţă, sf. (ţe) banc *b.* 12.

lavră, sf. couvent, monastère 97,2. 98,3; *-re,* 94,3; *lavvră* 109,3.

Lavredán, sm. Np. *b.* 195,3; **Lavrentie,** sm. Np. Laurent *b.* 3,2.

Lazar, sm. Np. 30,3 . . 139,1 . . 3. 141. 186,3. 188,3. 196. 208; *-zăr* 137, 2.3. 138,1.3. 140,2 . .

lazur, sm. azur, lapis lazuli 173.

le, pr. pers. f. 3. 5. etc. v. gramm.; *lea* 16,2.

lea, pr. dém. *mr.* celle-là *b.* 273,3.

leác, sf. (urĭ) remède *b.* 300. 304, 3. 306,3. 342—343 . .; *lêc* 64,2. 115,2. 363,3. 364; *b.* 177. 182. 212; *nice —,* rien 110,3; —, pas un moment 253; *lĭac, b.* 66,3. 67,2; *lac, b.* 138.

leáfă, sf. (lefe, fĭ) solde *b.* 34,3. 326,2 . .

leágân, sc. (gene) balançoire *b.* 52; *lêg-,* berceau 303; *lĭag-* 136,3; —, (ganaĭ) vr. 1. bercer, brandiller 12. 35 . .; *b.* 52. 217,3. 287.

leápăd, (lepădaĭ) va. 1. rejeter, abjurer; jeter; éloigner; ôter 1*,3. 3*,2. 4. 11. 18. 29,3 . . 59. 60. 80,2. 85,3. 86,2. 101,2 . . 117. 120,3. 127,2 . . 248, 2. 265,3. 283. 306,2. 349,1.2. 362; *b.* 16,2. 80 . . 90. 214,3; —, semer 292,3; —, vr. se défaire; rejeter, abjurer; renoncer 10*,3. 11*,2. 15,2. 48,2. 80,3. 85. 141,2. 288,3. 304,2; *b.* 110,3. 181, 3; *îmĭ — pruncĭĭ,* avorter *b.* 323,2; — — *legea,* abjurer la religion *b.* 34,2; — — *doftorul,* éliminer *b.* 182; *lĭapăd* 327,3; *lap-, b.* 208,2; *lăp-, b.* 233. 357, 3; *lăped* 319; *lipăd, b.* 359.

lecuésc, va. 3. guérir 84. 221,2. 319, 3; **-uíre,** sf. guérison *b.* 30,3. 373; **-uít,** aj. guéri *b.* 339; **-uitór,** aj. s. curatif; médecin 84,3; *b.* 72,2.

lecúţă, sf. une goutte, un bien *b.* 318,3.

lefegíu, sm. (gĭĭ) mercenaire *b.* 326,2.

leg, (aĭ) va. 1. lier, attacher 2*,2. 36. 52,2. 89,2. 113. 127. 132. 140,2. 171,2. 183,3. 266. 310. 323. 328,3. 359. 364,3; *b.* 3,3. 133,2. 171,3. 213,2 . . 3 . .; — *nunta,* marier 116. 162,2; — *voroava,* entrer en pourparlers 200; — *dinţii, istr.* agacer les dents *b.* 285,3; —, vr. s'obliger *b.* 193,3. 210,2; **-at,** aj. s. lié, attaché 7*,2. 188,3. 232,3. 310,3; *b.* 41,2. 148,2. 167,3 . .; —, obligatoire *b.* 28,3; *ligat, mr. b.* 266,2; **-ătoáre,** sf. (orĭ) lien 1*,3; **-ătúră,** sf. (rĭ) lien, bande, chaîne 4*. 5*,3. 11*,2. 49,2. 97,3. 99,2. 228,2. 283,2; *b.* 4. 73. 91,2. 171,3; —, alliance; traité 4. 277,2; *b.*

10. 34,2. 159,2; —, obligation 335,2; *b.* 7. 210,2; *liga-, mr. b.* 266,2.

lége, sf. (gi) loi, foi 71,3. 153 . . 216, 2; *b.* 57,3; *lêge* 1*. 2*,2. 4*. 5*,3. 15*. 16*,3 . . 4. 8. 9. 12,2. 20,3. 43. 51 . . 54,2. 87,3. 90,3. 110,1.2 . . 122. 133,2. 154,2. 174,2. 260,2. 261,1.2. 275,3. 330,3. 331. 344; *b.* 21,1.2. 46,3. 132. 202,2. 219,2. 236,2; — *vêche,* le vieux Testament 105,3. 209,1.2. 342; *b.* 64 . .; — *noaâ,* le nouveau Testament 209; *b.* 64 . .; — *călcătórĭu,* celui qui viole la loi 12*; *fără* —, impiété 210. 248,3. 354,3 . .; *fără de* —, id. 2; .16 etc. *b. ledzce* = lege 226,2.

legéndă, sf. (de) légende *b.* 353,3.

leghenéşte, av. à la manière des mineurs *b.* 224.

legheón, sm. légion 228,3; *-ghioană, b.* 237,3.

leghín, sm. lavoir 352,2.

legĭuíre, sf. (rĭ) législation, droit *b.* 80. 221,2; **-uít,** aj. légitime *b.* 220. 243; **-uitoare cóndică,** code judiciaire *b.* 86.

legúmă, sf. (mĭ, me) légume 57,2; *b.* 42,2. 258,3.

lehăĭesc, vn. 3. jaser, clabauder *b.* 102,3.

leĭcúţă, sf. entonnoir *b.* 318,2.

Lelea, sm. Np. nom d'une déité populaire slavone et roumaine *b.* 51,2 . .; *ler-doamne, b.* 329,3; *ler-oi-leo* —, *b.* 325, 3; *ler-uĭ* —, *b.* 327,2; *ler-om*—, *b.* 324,3; *ler-umi* —, *b.* 326,3. 331,2.

lele, s. ami *b.* 335,3; **lelíţă,** sf. amie, chérie *b.* 308,3. 309.

lemn, sc. (e) arbre; bois, forêt 1*,2. 12*. 3. 4 . . 5 . . 6. 8. 17. 49,3. 65. 104, 3. 117,3. 121. 126,2. 142. 233. 264,2. 288,3. 325,2. 356,3; *b.* 14,2 . . 27. 32, 3 . . 52,2. 106. 129,3. 146,3. 157,2 . . 182. 240,1.3; — *de roadâ,* arbre fruitier 265,2 . .; — *roditorĭu,* id. 281 . .

lemozína, sf. *istr.* aumône *b.* 283,3. 284.

léne, sf. paresse, indolence 3. 169, 2. 301; *b.* 373.3; *lêne* 54,3. 80,3. 105, 2. 157,3. 161. 236,2; **lenesc,** vr. 3. devenir paresseux 3*. 206; **leneş,** aj. s. paresseux *b.* 197. 349. 352,2; *lê-* 99,3. 181,2. 236,2. 313,2. 327,3; — *cu inima,* tardif 232; *lenişi, b.* 121,2; **lenevesc,** vr. 3. fainéanter 360,2; **-vire,** sf. oisivité 236,2; **-vos,** aj. oisif 169,3; *b.* 247,2.

lenjesc, va. 3. *istr.* mentir *b.* 285.

leoáe, sf. lionne 36.

Leodíchiea, sf. Nl. Laodicée *b.* 68,3.

Leon, sm. Np. 299,1.3 . .; *b.* 60; —, Nl. 58,3.

lepăd, v. leapăd, **-át,** aj. s. rejeté, jeté; abject; apostat 46,2. 86,2. 156. 169,2. 304.2. 329,2; *b.* 61,3. 80,2. 117, 2; **Lepădat,** sm. Np. 76.

ler v. Lelea.

lésne, av. facile, aisé 35,2. 123,2. 126. 159,2. 275,2. 285. 327. 364; *b.* 25, 2. 37,3. 115,2. 212—213; *leasne, b.* 13, 3; *lezne, b.* 189. 208,1.2; *lisne* 288; **-níre,** sf. *cu* —, facilement *b.* 83,2.3. 87.

léspede, sf. (lèspezĭ, -ḑi) table; plaque *b.* 130,2 . . 179; —, carreau *b.* 41,2.

Lêşi, sm. pl. Np. Polonais 25,2. 70, 2. 71,1.3. 150 . .; *Leaşi* 191,3. 200,3; **leşesc,** aj. polonais 69,3. 73. 143,2. 200,3. 360,3; *b.* 34,2; *-şăsc* 190,3; **leşeşte,** av. id. 235; *b.* 35.

leşin, vn. 1. s'évanouir *b.* 183; *lea-* 254,2; **leşăn,** sc. (urĭ) défaillance *b.* 161,3.

lêşnic, sm. (ĭ) embûche 364,3.

leşuesc, va. 3. se tenir aux embûches 273. 364,3. 365.

let, sm. an 219,2.

letopíseţ, sc. (e, â) chronique 69; *lê-,* 142,3. 169,2 . . 3. 189. 196—7; *b.* 1. 2,2; *-săţ* 150,2 . .; *letopisiţ, b.* 32,2. 102; *litopíseţ* 69,2; *-săţ* 70.

letorghie, leturghie, v. lit-.

leu, sm. (leĭ) lion 12. 35,3. 36. 59, 3. 60,1.3. 104,3. 247,2. 353,1 . . 2; *b.* 55,2. 70,3 . . 84,3 . . 212,1.2; —, piastre 151. 207,3; —, franc *b.* 334,3;

Leu, sm. Np. Léon 59,3 . . 60,3. 221,3.

Levcáda, sf. Nl. Leucadie (?) 258,3.

levantín, sm. étoffe orientale *b.* 226,2.

levei, va. *istr.* lever *b.* 284,3.

levertín, sm. (ĭ) affranchi 284.

Leveu, sm. Np. 194,2; **-ví,** sm. Np. 35,2; *b.* 70,2.

lexicón, sc. (e) lexique 251,2 (v. lixon).

Léyda, sf. Nl. 216,2.

lĭac, lĭagăn, v. leac, leagăn.

lĭáu, va. *mr.* (lo, londalui) prendre *b.* 264,2. 265,1.3. 266. 272 . . 281; —*drumu,* partir *b.* 276 (dcr. lau).

Liba, sf. Np. *b.* 172.

líber, va. 1. *istr.* délivrer *b.* 284,3.

lîbov, s. grâce *b.* 91,2; *cu —*, gracieux *b.* 91,2 (v. liubov).

libru, sm. (ri) *istr.* livre *b.* 284.

Lichír, sm. Np. *b.* 207—208 . .—210.

licuráşte, sf. une plante *b.* 98.

liepure, s. *istr.* lièvre *b.* 286,3 . . (dcr. iep-).

Liea, sf. Np. Lea 37.

lîert, va. 1. *mr.* pardonner *b.* 264; **-ăţiune**, sf. permission *b.* 272,3 (s. dcr. iert).

ligáre, sf. *mr.* alliance *b.* 263,3 (v. dcr. leg).

Ligaridi, sm. Np. 157.

ligat, -ură, *mr.* v. leg.

lîşor, av. *mr.* facile *b.* 268; —, léger *b.* 270 (v. dcr. uşor, iuşor).

lilice, sf. (ce) *mr.* fleur *b.* 269. 280,2.3.

limán, sm. hâvre, port 293; *b.* 15,3. 149,2. 151,3. 242,3.

limb, sm. Limbes *b.* 190,2. 192,2.

límbă, sf. (bi) langue; peuple, nation, les Gentiles 1*,3 . . 6*,1.2. 9*,3. 16*, 2. 8. 11. 13,3. 15,1.3 . . 24,3 . . 31. 36. 37,2 . . 42,3. 54. 64,2. 78,3 . . 85,1.2. 94,2 . . 103,3. 119,2. 125,3. 126. 143, 2. 146. 184,3. 209. 237 . . 282,3. 312, 3. 365,2. 367; *b.* 5,3. 38. 55. 56. 138, 2. 142,2; — *de moarte*, testament *b.* 307,3; *lîmbă* 51,2; **-bút**, aj. éloquent *b.* 197,2.3; **-buţie**, sf. éloquence *b.* 195,3.

límpede, aj. limpide, clair 193. 257, 2. 359,3; *b.* 109,2. 134. 254,3; **-pezésc**, va. 1. clarifier, épurer *b.* 263. 368; —, vr. s'approprier *b.* 324—325; *-peḑăsc* 242.3; **-pezie**, sf. limpidité 29,2; **-zít**, aj. limpide *b.* 176,2.

lín, aj. calme, doux; tendre 137. 268, 3. 337; *b.* 90,2.3 . . 174,3. 176,3. 192, 2. 292. 314,2; —, s. le calme 29,2.

ling, va. 2. lécher 30,3. 157. 367,2; *b.* 98,3.

língură, sf. cuiller *b.* 234,3. 370,2; *lung-, istr. b.* 285,2.

linguşésc, va. 3. flatter, caresser *b.* 208. 247,3. 248; *-ţăsc*, *b.* 84,3; **-şíre**, sf. flatterie *b.* 153,2.

linişór, av. tranquillement *b.* 72; **linişte**, sf. repos, calme, tranquillité 84, 3. 214,3. 257,2. 345,3; *b.* 6. 49. 87,2. 147. 305; *cu —*, μείλιχον *b.* 90,3; *lineşte* 79,3; **-iştít**, aj. tranquille *b.* 353,2.

línte, sf. lentille 356,2; *b.* 97,3.

Liov, sm. Nl. Lemberg 70. 190,3. 191; *Livov* 237.

lipăd, v. leapăd.

lipán, sm. (i) courrier *b.* 311,3.

lipesc, va. 3. coller, souder 23. 69, 2. 72,3. 163,2. 201. 342,2; *b.* 50,3. 178, 3; —, vr. s'attacher; s'unir 131,1.2. 315; *b.* 22. 96,2. 147,2. 148 . . 185,3; —, toucher *b.* 110.

lipovenésc, aj. lithuanien *b.* 341,2.

lipsă, sf. manque; défaut; besoin, nécessité 125,2. 211,3. 212. 217. 242,2. 276,2. 278; *b.* 6,3. 7. 9,3. 102,2. 107,2. 148,2. 241,3. 246. 253,2. 323,2; *e —*, il faut (πρεπει) 217,2 . . 270 . .; *b.* 210; *de —*, nécessaire 219,2 . . 3 . .; *b.* 162, 3. 201,3. 212,3. 236,2. 247 . .; **lipsésc**, va. 3. priver, dénuer; —, vn. manquer; —, vr. se priver, renoncer 79,2. 158,3. 160. 206,3. 219,3. 292,3. 297,3. 312,3. 325. 346,3; *b.* 6. 11,3. 17,2. 34,2. 70, 3. 87,2. 94,3. 105. 118,2. 127,3. 148, 2 . . 3 . . 151. 187,3. 209,3. 247. 252,2. 354; —, fuir *b.* 127,2; —, *mr.* avoir besoin; falloir *b.* 264,3. 265. 272,2. 276,3. 278,2; *-săsc*, *b.* 182,3; **-síre**, sf. manque *b.* 5,2; —, *mr.* nécessité *b.* 265 . .; **-sít**, aj. s. dépourvu; pauvre 106,2. 118,3. 119. 344; *b.* 8. 12,2. 28,2. 47. 196,2. 248,2. 359.

líră, sf. livre turque *b.* 310,3.

Lisie, sm. Np. Lysias 5*,2. 6*,2. 7*.

literă, sf. (re) lettre *b.* 183,2 . . 3 . .

Litfa, sf. Nl. Lithuanie 360,3.

Lithostroton, sm. Nl. 21,2.

litră, sf. (re) litre 101; *b.* 43. 46; — livre, *b.* 294,3.

litrosesc, va. 3. sauver 361.

liturghíe, sf. (ii) liturgie, messe; bréviaire 115. 239,3. 240 . .; *b.* 33,2; *let-*, 9. 91. 176,2. 293,2; *b.* 55; *lyt-* 160,3. 161,2. 330,2 . . 343. 344,3. 345; *b.* 35,3. 56,2. 80,2; *letor-*, 89,3.

lîubov, sm. amour, charité 48,3. 49. 50,2. 224,2 (v. lib-, iub-).

livádă, sf. (vezi) prairie 291,3. 296, 3; *b.* 200 . . 221,3.

liván, sm. oliban 367,3; *b.* 97,3. 133, 3; *-un*, *b.* 167,2.

Liviea, sf. Nl. Lybie 358,3.

Livov, v. Liov.

lixon, sm. lexique 355,3.

loc, sc. (ure, uri) lieu, place 1. 3. 4. 5. 31. 36. 38,3. 43,3. 58,3. 69,2. 83,2. 137,3. 272,3. 284 . .; *b.* 13,2 . . 172. 215,

2; —, *mr.* terre *b.* 269,2; — *tocma,* plaine 19; *are* —, avoir lieu *b.* 87,3; *de* —, aucunement 197; — —, tout de suite *b.* 297,2; *în* —, *în* — *de,* au lieu 24. 59, 2. 95,3. 101,2. 285,3 . .; *b.* 28,2. 47. 72,3. 157,3 . . 180. 194. 236,2. 345,2; —, tout de suite 201,1.2; *b.* 72; *stau în* —, ne bouger pas *b.* 304; *la* —, dans sa place primitive *b.* 57. 334; *pe* —, à l'instant, sur le champ *b.* 291,2. 352. 361,3; *pi* —, *b.* 133,3; *pă* —, *b.* 167,2.

Loga, s. Np. *b.* 234,2.

Loggos, sm. Nl. (Longus)? *b.* 40.

lóghica, sf. logique *b.* 247. 251—253 . . 254,3.

Logobatul, sm. Nl. Lombardie *b.* 118,2.

logodíre, sf. l'action de fiancer 346.

logofăt, sm. (eți) logothète, chancelier, ministre 62,2. 73,1-3. 74. 75,3. 136 . . 199,3 . . 290,3. 333; *b.* 1,3. 34. 75,3. 205,3; — *mare,* chancelier 75,2; *b.* 97, 2; *-fet* 76,2. 79,3. 91,2. 119,2.

Logoj, sm. Nl. 37,2.

Longobarda, sf. Nl. *b.* 168,3.

lopátă, sf. (ăți) pelle; rame 104,3. 219. 327,2; *b.* 353.

lor, pr. dativ plur. v. gram.

Lot, sm. Np. 237,3. 275. 293; *b.* 62.

lou, sn. *istr.* chasse *b.* 286,3 . .

loválă, sf. coup 362,2; **-vesc,** (ii) va. 3. frapper, heurter; toucher 71,2. 114,2. 121,3. 192. 255,2. 301. 341. 362; *b.* 40,1.2. 69,2. 91. 116,2. 121,2. 130, 2 . . 131,2 . . 177,3. 199,3. 240,3. 245, 2. 375; —, vr. se heurter *b.* 52,2. 217, 3. 338,3; —, rencontrer, lutter 142,3. 358; —, quereller 265,3; *-văsc, b.* 64, 2; **lovíre,** sf. coup *b.* 85,2. 184,3. 242, 2; **lovitúră,** sf. (rĭ) id. 241,3; *b.* 197,2. 357,3; —, attaque, maladie *b.* 26,3.

lozie, sf. (ii) osier *b.* 350,3.

lu, gen. et dat. du pr. pers. il v. gram.; *mr. b.* 266,3 . .

luáre, sf. acceptation 97,3; — *aminte,* attention 89,3 (v. Iau).

Lucă, s. Np. Luc 41,3. 76. 96,3. 252,3 . . 258,3. 271,2. 275,3 . . 307,2; *b.* 22,2. 34,2 . . 36,2. 63. 203 . .; **Lucacĭ,** sm. Np. 33,2; **Lucari,** sm. Np. 290,2.

luceafăr, sm. (ferĭ) lucifer 57,2; *-ĕa-* 267,2; *b.* 158,2. 195; — *de seară,* l'étoile du soir *b.* 159,2; —, (firĭ) *b.* 137,3; **luceferél,** s. dim. (reĭ) id. *b.* 326,2. 328,2. 370,3 . . 371,2.

lucesc, vn. 3. luire *b.* 306,3.

Luchii, sm. Np. Luc *b.* 198; **-illa,** sf. Np. *b.* 10.

lucĭu, sm. (ii) pleine mer; bas-fond 130. 224,2. 293; *luču, b.* 93.

lucrăre, sf. (ărĭ) travail, activité; œuvre 245,3 . .; *b.* 83,2. 108,2. 202. 243,2. 244. 253,2; **-rătór,** sm. (i) travailleur, ouvrier 47,3. 97,3. 178,2. 194, 3. 313; *b.* 219,2. 222,2; **-rătorie,** sf. (ii) entreprise *b.* 260; **-rez,** (ai) va. 1. travailler; faire, agir 15*. 9. 14. 23,3. 27. 89,3. 253. 313. 318; *b.* 2. 5,3 . . 29,2. 67,2. 80. 84,3. 92,3. 215,2. 239. 244,2; —, servir (Dieu) 2*. 8*,2; —, *mr. b.* 278,3; *îmĭ — mintĕ,* tourmenter l'esprit *b.* 96,3; *-eḑ,* 107,2 . . 3 . . 119, 3. 197. 304,2. 312,3. 326; *-ru,* 9. 178, 2; *b.* 223,2. 262,2. 357,3; **-rișór,** sc. (șoare) objet *b.* 11,2; **lucru,** sc. (rurĭ, rure) travail; ouvrage, œuvre; fait, chose 12*. 1. 2 . . 3. 8. 23 . . 24,3 . . 29,3 . . 31,2. 35,3. 39,3. 42,1.2 . . 44,2. 51 . . 66,2. 73,1.3. 86. 88,2. 115,2. 117,1.2. 121. 131,3 . . 168,3 . . 185,3. 219,3. 263. 266. 276,3. 292,3 . . 312,2. 331,2.3. 366; *b.* 1,2. 7,2. 13,3. 56,2. 77,2.3 . . 120,2. 155,3. 213,3. 235,2 . .; —, *mr.* travail *b.* 271,2. 273. 276,2; —, événement 68,3; —, intention 142; — *de oaste,* occupation belliqueuse *b.* 50,2; — *de odihnă, b.* 231,3; lisez: *locurĭ* — —; **lugurie,** sf. *mr.* chose *b.* 271,1.2.

lúcs, sm. luxe *b.* 246.

lugurie, *mr.* v. lucru.

luleá, sf. pipe *b.* 333,3.

luludi, sf. (uzi) *mr.* fleur *b.* 273,2. 275.

lumáche, sf. *mr.* rameau *b.* 270,1 . . 2 . . 271,3. 277,3.

lumânăre, sf. (ărĭ) lumière; chandelle 224,3. 294,2; *b.* 64,2. 324,3 . . 365; *lumin-, b.* 344,2.

lumbíniță, sf. pastèque *b.* 98,2.

lumbrisesc, vn. 3. *mr.* resplendir *b.* 282.

lume, *istr.* nom *b.* 284,3 (dcr. nume).

lúme, sf. (mĭ) monde 1. 2. 12,2. 14. 17,2. 18,2. 20,2 . . 29,2. 36,3. 41. 42, 2. 46,1.2. 48,3. 54,1.2. 56,3. 80,1.2 . . 84,1.3. 96,2. 100. 104. 109,2. 118,2.3 . . 145,2. 154,2. 186. 202—204. 272,1.3. 298,2. 309 . . 324 . .; *b.* 3,2. 13,2. 24. 36 . . 95,3. 93—96 . . 142,2.3. 216—218; *mr. b.* 280,2; —, foule *b.* 246,3; *a toa-*

tă —, universel (καθολικός) 146. 162,3; *b.* 100. 133,3; — *ochiuluĭ*, prunelle de l'œil 12.15,2; **lumán**, aj. séculier, laïque 51,3; *-mên* 113; **lumése**, aj. mondain, séculier 46,3. 114,3. 325,3; *b.* 9 . . 29, 2. 155; *-mâse* 51,3; —, s. pl. les choses du monde 52,3 . .; **lumêşte**, av. séculairement 51,3.

lumínă, sf. (nĭ) lumière 8*. . 7. 20, 2 . . 3 . . 23. 29,2. 32 . . 34,2 . . 64,3. 80,3. 85,3. 99 . . 102,2. 110,3. 203. 265, 1-3. 308—309 . . 329,3; *b.* 36 . .; *lumină* 2*,3 . . 3*; — *ochiuluĭ*, prunelle 247. 281,3; *b.* 340; *lunini* —, *b.* 138,2 (v. lume); **-náre**, sf. (năr) illumination 85, 3. 270,2; **-nát**, aj. illuminé, éclairé; resplendissant 8*. 11*, 2.29,2.3 . . 32,2. 48. 83. 100,2. 102,2 . . 106,3. 132,2. 254. 285,3. 302,3; *b.* 15,2. 17,3. 39,3. 52,2; —, illustre 98,2. 99,2. 109,3. 118,3. 124,3. 336,3. 348,2; *b.* 249; —, clair, pure *b.* 23. 138. 139. 338,2. 340,2. 342, 3. 343, 2.3; —, av. magnifiquement; clairement 30,3; *b.* 23,3; *lumĭrat* 55,2; **-nătór**, aj. s. qui répand la lumière; éclaireur 77,3. 84,3. 154,2. 158; *b.* 182, 2; **-néz**, va. 1. éclairer; vn. luire, briller 12,3. 20,2 . . 57,2. 81. 111. 130,3. 225,2. 299. 308,3; *b.* 36. 39,3. 56. 236, 2; —, vr. s'éclairer, s'instruire; luire 17,3. 83,3. 85,3. 345,3. *b.* 147,3; —, il se fait jour 57,2. 254,3; *b.* 84. 127; *-eḑ* 34,2. 114,2. 119. 179 . .; **-nós**, aj. lumineux; clair, splendide 14*,2 . . 34,2. 133,2; *b.* 291,2.

lúnă, sf. (nĭ) lune; mois 14*. 11,2. 44. 57,2. 66,2. 83,3. 109. 124,3. 252. 253,2. 316,3. 350. 367,2; *b.* 22,3. 26,3. 27 . . 58,2. 136,3. 203,2. 210; —, clair de lune 288,2; — *noaĭ*, néomenie *b.* 27 . .; *la* —, chaque mois *b.* 335.

lúncă, sf. (cĭ) petit bois; prairie 71, 2 . . 192. 342,2; *b.* 300,2. 313,2. 333,2.

lúnec, vn. 1. glisser *b.* 1,3. 91,2. 338,3; **lunincare**, l'action de glisser, faute 313,3.

lung, aj. long 16. 251,2. 286,3. 361, 2; *b.* 47,3. 61 . . 118,3 . . 145,3 . . 167, 3 . .; *lungo*, *istr.* 285; —, sm. longueur *b.* 340,2; — *răbdător*, long à la colère 263,3; **-a**, sf. espace 235; **-ân**, aj. longuet *b.* 259; **-ăréţ**, aj. oblong, longuet *b.* 67. 168,3 . .; **-ésc**, va. 3. allonger *b.* 2,2; **-íme**, sf. longueur *b.* 93; **-íş**, s. *în* —, en long *b.* 304,2. 335.

lungura, *istr.* v. ling-.

luni, sf. lundi 89,3. 309,2; *b.* 59. 137; *luri* 9; *lunĭ* 218,3. 219; *b.* 125.

lunincare v. lunec.

luntre, sf. barque *b.* 120. 137,2.

lup, sm. (ĭ) loup 36,3. 58,3. 60,2. 90,3. 95,2. 116,3. 171; *b.* 38. 62. 215; *-lu*, *mr.* *b.* 263,2 . .; —, (pchi) *b.* 84,3; **-éşte**, av. à pas de loup *b.* 303,2; **Lupaşcu**, sm. Np. 103; **Lupul**, sm. Np. 53,2. 59,2. 75,3. 91,3. 92,2; *-pe* 62; *Lopol* 92,2.

lupiţă, sf. une plante *b.* 344,3.

lupt, vr. 1. lutter, combattre 81,3; *b.* 54. 92. 116,3. 151,3; **-ă**, sf. combat, lutte 355; **-átór**, sm. (ĭ) antagoniste; combattant 240,3; *b.* 47,3. 154.

lut, sm. argile, glaise 2*. 58. 79,3. 205,2. 267,3. 289. 292; *b.* 32 . . 47,2. 60. 92,2.3. 158,3. 350,2 . .; —, boue *b.* 137,2.

Luz, sm. Nl. 273.

M (M).

mâ, pr. pers. acc. moi 2. 3. etc. (v. gramm.); —, intjct. hé v. măĭ.

ma, cj. mais; *b.* 213; —, *mr.* mais; seulement, ne . . . que, donc *b.* 263,3. 264,2. 3. 268,3. 270,2 . . 271. 272. 277,2. 278, 3. 279. 281,2; —, *istr.* id. 282,2 . . 284,1.2 . . 286,2; — *catu*, aussitôt que *b.* 264; —, av. plus *b.* 264,2. 266. 278 (s. mai).

mac, sm. pavot *b.* 304,3. 340,3. 343.

măc, v. mănânc.

maca, cj. *mr.* puisque; si *b.* 270,3. 271. 272. 281,2.

măcár, cj. du moins 111. 161,3. 167. 223. 358,2; *b.* 29. 114,3. 117,3. 317,3. 318; —, quoique 157. 340,2; —, même si *b.* 39,2; — *că*, quoique, quand même 68,3. 260,3. 280. 315; *b.* 11,3. 19. 24, 3. 52,2. 54 . . 145,3. 150,2. 211. 253, 2; — *căt*, quelque soit le nombre 133,3; *b.* 25,2 . .; — *ce*, id. 120,3; — *de*, bien que, pourvu que; au moins 121; *b.* 95,3. 154. 162,3. 179; —, n'importe *b.* 202; *macar*, 122,3. 123,3. 180,3. 293; — *că* 323. 360, 3; *b.* 76,2; *măcară* 96,2 . . 113,2. 272. 329,2.

Macárie, sm. Np. Macaire 306,2.3 . . 307 . .; *b.* 106,2.

măcát, sc. couverture de sopha avec frange *b.* 34.

măcenic, v. muc-.

măcéș, sm. azérole 356,3.

machedón, aj. macédonien 111,2; *-chi-*, *b.* 132,2; **-le**, sf. Nl. Macédoine 61; *b.* 167; *-chi-*, 262,3 . .; **-ítĕn**, s. Macédonite (une secte) 246.

mácin, (măcinái) va. 1. moudre *b.* 334.

macĭúcă, sf. (cl) gourdin, massue *b.* 355,3. 356,2 . . 367 . .; **-chíță**, sf. dém. *b.* 355,3. 356,3.

Maclin, sm. Np. 299,2.

Madiam, sm. Nl. 60.

măduhă, v. -duvă.

mădulár, sc. (e, ări) membre 10*. 55. 81. 115. 184,2. 243. 345,3; *b.* 119, 2. 149 (*b.* 48 l. măgulările).

măduvă, sf. moëlle; suc *b.* 370,3; *măduhă* 357,2; *me-* 124.

mae, v. mai.

măemuță, v. maim-.

maene, v. mână.

măestríe, sf. (ii) intelligence; art; adresse 16. 59,3; *b.* 108,2. 175,2; *măie-*, *b.* 313; **-tru**, s. maître; ingénieux 265, 3; *b.* 327,2; —, aj. enchanteur; magique *b.* 172,3. 173; **maĭástră** (estre), sf. fée *b.* 338,3; *mestru*, *istr. b.* 286,2.

măgarĭu, sm. (rĭ) âne 90,3. 353 . . 2 . .; *b.* 118,3. 260. 357,2.3 . .; *ma-* 91.

magazá, sf. (le) magasin *b.* 245,3.

Măgdălin, sf. Np. Magdalène 43,3; *Magdalina*, 101. 229,3. 231,2.

maghie, sm. pl. les mages *b.* 143.

maghistán, sm. (i) magistrat (?) 146, 3; **-trát**, id. *b.* 359,1-3 . .

Magnentie, sm. Np. Maxence 357,3.

magnít, sm. aimant 347,3.

măgulése, vr. 3. se flatter *b.* 83,3; **-líre**, sf. caresse; flatterie *b.* 48,3. 49. 170,2.

mă'gură, sf. (rĭ) colline, montagne boisée 1*,3. 1. 10,2. 65,3 . . 67,3 . . 108,2 . . 141,3. 367,3; *b.* 219; **-reni**, sm. Nl. *b.* 300,2.

Măhácĭu, sm. Nl. Mohacs 43. 56,2.

măhăese, va. 3. faire signe 6*,2.

mahalá, sf. (ale) faubourg *b.* 127, 3; **-lagițoáe** sf. faubourienne *b.* 119,3.

máhină, sf. mécanisme *b.* 150,3.

Mahmet, sm. Np. 303,2.

mahmúr, aj. grisé 62.

măhnése, (ii) va. 3. chagriner, affliger 256,2. 299,2; —, vr. s'affliger 259,2 . . 299,3. 324,3; *b.* 15,3. 155,2; **-nĭcĭúne**, sf. chagrin *b.* 178,2; **-níre**, sf. (rĭ) id. 133,3. 205,2. 313,3; *b.* 56,2. 256; **-nít**, aj. s. triste; chagriné 255,3. 364; *b.* 11,3. 14. 69.

măhrámă, sf. (ămĭ, ame) linge, toile; fichu 196. 300,3. 346,2; *b.* 68,3. 312.2; *maramă*, *b.* 262.

maĭ, av. plus, davantage 3. 4 . . 12, 3 . . 17. 18,3. 31,1.2. 34,2; *b.* 5,2 . . 25,2. 217,3 . . 353,2. 362,3. 368,3; —, encore 7. 348,2; *b.* 132; —, à peu près, presque 126. 128,3. 149,3. 176,3 . . 361; *b.* 22,3. 23,3. 169. 215,2. 225,2. 238,3. 239,3. 296,2; — —, id. *b.* 350; *mae* 134,2; —, *istr.* plus *b.* 286,2; *ma*, *mr. b.* 264,2. 266. 277,2.3. 278. 282 . .

Maĭ, sm. mois de Mai 56,2. 92. 135, 2. 239,3; *b.* 27.

măĭ, intjct. hé, holà *b.* 294,2 . . 295, 3 . . 309,3. 333—334. 371; *mă*, *b.* 262, 2 . . 367,3 . .; *mr. moĭ b.* 280,3. 281,3.

máĭa, sf. *istr.* mère *b.* 283, 2.3 . . 284, 1.2 . .

máĭcă, sf. (ce) mère 60,2. 61. 63. 64 . . 158,2. 185,3. 214,2.3 . . 248. 249. 3. 319,2. 340,2; *b.* 61,2. 78,3. 137,2 . . 186—187. 202,3. 230 . .; **-precista**, Notre-Dame *b.* 28,3. 340 . .; **măĭculiță**, sf. dém. chérie *b.* 345; **măĭcúță**, sf. dém. *b.* 351.

măĭmár-lu, sm. *mr.* maçon 277,2 . . 3 . .—279.

maĭmúță, sf. (țe) singe 353,3. 354 . .; *măem-*, *b.* 358, 1. 2 . . *momiță b.* 121; **-țóĭu**, sm. dém. *b.* 250,2.

mâĭne, av. demain 96,2 . . 3 . . 198, 2. 205,2. 211,3. 327; *b.* 210; *mâĭnre* 55, 2 . .; *măni*, *b.* 136,2; *măre*, *istr. b.* 285, 3. 286,2.

maínte, pp. avant 16*,2. 20,3. 23, 1.2. 32,2. 37,2. 41. 50. 51 . . 100. 101. 114,2. 120. 122. 133. 137,2.3. 152,2. 201. 209. 253,3. 268 . . 329,3. 330,3. 366,3. 367,3; *mainúte* 47,2; *maintea* 200,3 . . 367,2; *b.* 9 (v. ainte, înainte).

Máĭor, sm. Np. *b.* 201,2.

máĭstur, sm. (i) *mr.* maître maçon *b.* 276—280 (cf. măestru).

măĭu, (măsaĭu, mas, a măne) vn. 2. rester, reposer; vivre; passer la nuit 9. 194,3. 201,3. 222,2. 232,2. 242,1.2 . . 353,2; *b.* 41. 307,3.

maĭúg, sm. (i) maillet *b.* 300,3.

mal, sc. (urĭ) bord, rivage 165,3. 199,3. 327,2; *b.* 287,3. 298,2. 346.

Maláchie, sm. Np. *b.* 195,3.

mălăĭu, sm. millet *b.* 121. 165; *mălae* 178,2; —, pain de maïs *b.* 336,3. 353,2.

Mălălăcești, sm. Nl. *b.* 76,3.

mălcomíș, aj. taciturne *b.* 26.

mălít, aj. fangeux *b.* 350. 352.

Malkocĭ, sm. Np. 75.

maltratéz, va. 1. *istr.* maltraiter *b.* 282,2.

mă'lură, sf. (rĭ) charbon (maladie des blés) *b.* 320,2.

mámă, sf. (me) mère *b.* 319,3. 362; **măni-ta, măni-sa,** à ta, à sa mère (génit. et dat.) 7 . . 59,2. 224; *măne-ta* 184,2; **mă-ta, mă-sa,** (nom. et accus.) 91,3; *b.* 349,2; *mr. b.* 271. 278 (v. mumă).

mămălígă, sf. pain de maïs *b.* 375,2.

Mámbre, sf. Nl. 37.

mamona, s. richesse 8*,2. 195,2 . . 3 . .

mămúcă, sf. dém. petite mère *b.* 305, 2; **-cúță,** sf. id. *b.* 352,2. 353,2; **-ulícă,** id. *b.* 336,2.

măn, (aĭ) va. 1. envoyer 256. 257; *b.* 141,2. 143,2. 293,2 . . 328,2.3. 359, 2; —, mener, diriger *b.* 88,3. 328,3. 335—338.

mână, sf. (mânĭ, ne) main 16*,2. 5. 11,2. 12,2 . . 16. 37,2 . . 58. 61. 64,2.3. 67. 74. 82. 88,1 . . 3. 110,3 . . 127,2. 132,3. 158,3 . . 184,3. 188,3. 244,2. 283,3. 293,3. 349 . . 350. 352,3; *b.* 51, 3. 54,1.2. 107,3. 137,2. 169,2. 174,2. 175,2. 192,3. 242,3. 262,3. 349; —, *mr. b.* 264,2. 267. 271,2; —, (mâĭnĭ) 14. 16,2. 81,2. 89. 101,3. 131. 196. 263. 289,2. 290,3. 313 . . 345,2; *b.* 31,3. 32. 51,1.2. 145,3 . . 148; —, (manu) 36,2. 105,2. 121,3. 144. 145,2. 147,2 . . 152. 154. 174,3. 193,2. 230,3. 231. 246,2. 248,2. 249,2. 254,2. 266,2. 304,1.2. 324,2. 327,2. 365; *b.* 135,2. 145 . . 171, 2. 172. 199,3; —, (mănurĭ) 137,3. 140, 1.2. 141; *o* —, une poignée *b.* 44; *a* —, sous main; **à la portée** 147,3. 198,3. 212,3. 254. 361,3; *b.* 75,2; *războiul de a* —, mêlée *b.* 82,3; *în-de* —, apte 319,3; *pre* —, dans la main 192,3; *maene* 216,2 et *mijna* 226,3 = *mână; mâîna* 28; *mâînra* 3*. 5*; *mâra,* (-ru) 9 . . 54,2; *mera, istr. b.* 282,2; **mănúță,** sf. dém. *b.* 344,3.

Mănăíl, sm. Np. 74,3; Emmanuel; *-lă* 45; *Mane, b.* 289; *Manoli, b.* 287—291; *Manolachi, b.* 81,2; *Manulê* 75.

mănânc, (mâncái, a mânca) va. 1. manger 7. 42,3. 46,2. 62. 64,2.3. 66. 90,3. 116,3 . . 165,2. 193,3. 238. 242. 247,3. 263,2. 264,2 . . 271,2. 285 . . 330,3. 331,2 . . 351,2 . . 3 . .; *b.* 44,3. 63. 67,2 . . 71,2. 94. 149. 201. 215,3. 233. 255,2; *mănâînc* 15,3. 36,3. 52,1-3. 80,3. 104. 108,3. 112. 116,3; *mânc, mâânc, mâînc* 8*,2. 13*,3. 16*,2. 4 . . 5 . . 15,2. 16,3. 29,2. 81,3. 90,3. 104, 2 . . 108,3; —, *mr. b.* 269,1 . . 3; *măc, b.* 263,2. 264. 273,3. 281,3; *manc, b.* 264,3; *munc, istr. b.* 283. 285,2 . . 3. 286, 3; *mărâînc* 4*,3. 5*,2; *mărânc, istr. b.* 285,3. 286.

mănăstíre, sf. (rĭ) couvent, cloître 44. 62,1.2. 78. 87,3. 94,2. 103,2. 131. 174,1-3. 193. 221 . . 297,2. 3. 319,2. 328; *b.* 24,3. 32,3 . . 34,3. 40,2 . . 127, 3. 156,3; *monastire* 109,3; *-tir* 214,2; *manaster mr. b.* 274,3.

mănătúreă, sf. (cĭ) champignon *b.* 98.

măncăcós, aj. gourmand 285,3; **-cáre,** sf. (cărĭ) l'action de manger; manger, mets; proie 15,3. 18,2.3. 35. 61. 64,2. 129,2, 167,2. 282,3. 354,2; *b.* 23. 2. 42,2. 47,2. 203,3. 210,3; *-cari, b.* 85; *mâîncare* 28. 30; **-căríme,** sf. démangeaison *b.* 341,3; **-cát,** s. manger 266,3; *b.* 102,2; **-cătúră,** sf. id. *b.* 289,2.

Mancê, s. Np. 45.

mance-le aj. *istr.* le premier *b.* 285.

măndila, sf. *mr.* habit *b.* 274,2 . .

mândreáțe, sf. fierté 250; **-résc,** vr. 3. s'enorgueillir, se glorifier 47; *b.* 291,2. 332; **-ríe,** sf. (ĭĭ) sagesse 10*, 2 . .; —, orgueil, fierté 50. 54,3. 247. 364,3; *b.* 47,3. 48; **-rișór,** aj. joli *b.* 317,3; **-ru,** aj. vain, fier 50,3. 300,2. 327,3; *b.* 158,3. 197,3; —, beau, joli *b.* 141,2. 287,3. 330,2; —, sage 59. 141,3; *b.* 72; —, s. amant, amante *b.* 289,2.3. 290,1.2. 293,3. 306,2. 309,3 . .; **-rúță,** sf. (țe) id. dém. *b.* 290,2. 296,2.

Manend, sm. Np. Mani *b.* 79,2.3.

mângâére, sf. (rĭ) consolation; caresse *b.* 67,3. 161,3; *-ri, b.* 179,3; *-eare* 99,2; *b.* 15,3. 52,2 . . 146,3. 149, 2 . . 230,2; *mâîngâeare* 31,3; *-ĭare* 10*, 2. 84,3; *mîn-* 211; **-găcát,** aj. consolé 249,2; **-gălós,** aj. s. consolateur *b.* 172, 3. 224,3; (—, *b.* 231, 31. **mănios**); **-gălitór,** aj. s. consolateur; calmant 84,2. 130,3. 289; *b.* 79,3. 242,3; *-gător* 136,2. 208,

3; **-găitúră,** sf. consolation 9*. 19,2; **-găĭu,** (ăĭáĭ) va. 1. consoler; caresser 148 . . 179,1.2. 181. 188. 300,2; *b.* 54, 2. 104. 135,2. 140,2. 182. 230,2. 304; —, vr. se consoler 99 . . 139. 258,3. 350. 364; *b.* 178,3; *mâîngâĭu* 31. 184,2.

mănic, vr. 1. se lever de grand matin *b.* 137.

mâ'nică, sf. (cĭ, ce) manche *b.* 11,3. 337. 351. 373,2.

mânie, sf. colère; fureur; courroux 1*,3. 13*,2 . . 15,3 . . 16,2. 35,2.3. 51 . . 60,3. 76,3. 81,3. 83,3. 111,3. 113,2. 142 . . 170 . . 201,3. 213,3. 247,2. 295, 2. 320,3. 338. 364,3; *b.* 18,2. 22,3. 29, 2. 55,2. 57,2. 67. 83,2.3 . . 123,3. 185. 196,2. 246,2; **mâniós,** aj. s. furieux, violent 113,3. 169,2. 364; *b.* 26. 27,3. 56, 2. 83,3. 84,2. 146; *-neos, b.* 67; **mângâos,** *b.* 231,3 (l. **mânios**); **măniu,** (iáĭu) va. 1. irriter; fâcher 11. 15,2.3 . . 36, 2. 80. 211. 365; *b.* 48,2. 63,2. 96; —, vr. s'irriter, se fâcher, avoir du dépit 2*. 27,2. 66,2 . . 86,2. 112,2. 117,2. 121,3. 182. 227,2. 233. 270. 273. 305. 368,2; *b.* 246,3.

Manolache, -li, v. Mănăil.

mansúp, sc. (urĭ) poste, emploi *b.* 106.

mântá, sf. (le) manteau *b.* 294,2. 337,3.

mântuésc, (uíĭ) va. 3. sauver, délivrer 27. 50,2. 85. 89,2. 127,3. 148. 241. 289. 293. 309,2. 349,3. 367; *b.* 16, 2. 29,2. 38,2. 132,3. 199. 214,3. 356, 2; —, vn. finir *b.* 245,2; *ment-* 39; *mant-, b.* 184; **mântuínță,** sf. salut; délivrance, rédemption 108,2. 240,3. 242, 2. 249. 270. 322; *mîn-* 214.2; **mântuíre,** sf. id. 49. 83,2. 166,2. 263,2. 295. 336, 3; *b.* 17. 31,2. 156,1.2. 192,3. 196,3; —, fin *b.* 62; **mântuít,** aj. guéri 187,2; **mântuitór,** sm. Sauveur 50,2. 65. 124,3. 136,2. 183,3. 214,3. 348 . .; *b.* 101. 190; —, aj. sauvant, délivrant 130,3. 163. 292. 348; *b.* 20,3. 81.

mânúnchĭu, sc. (che) fagot; gerbe, bouquet, botte 249,3; *b.* 317,3. 321. 336,2. 344,2.

Manul, sm. Np. *b.* 126,2; *-lê,* v. Mănăil.

mănúță, sf. (ţe) petite main *b.* 295, 3. 352,2.

mânz, sm. (ĭ) poulain 310,3 . . 311 . .; *b.* 359,2. 372,2; —, (zăĭ) *b.* 133,2 . .; —, (jĭ) *b.* 168 . . 258,2; *mânḑ* 232,3. 233; **-zár,** sm. (ĭ) brebis à lait *b.* 258,2; **-zát,** aj. sevré *b.* 258,2; sm. Np. 87; **mânḑisór,** sm. ânon 36.

măr, sc. (mere; merĭ) pomme, pommier 356,3. 357; *b.* 2,3. 73,2 . . 3 . . 74 . . 91. 97,2. 137,3. 138. 174,2. 299, 2.3. 324,3 . . 327,2 . .

măra, v. măna.

mărăcíne, sf. (nĭ) épine; broussailles 222; *b.* 310,2. 342; *-čuni, b.* 119,2 . .

marama, v. măhr-.

Maramorúș, sm. Nl. 234,3. 235,2. 3; *-mureș* 197,2; *-murăș* 125,2.

marăne, *istr.* v. mănânc.

mărárĭu, sm. anet 356,2.

mărát, aj. *mr.* pauvre, misérable *b.* 274,2. 278,3. 280. 281.

Marco, sm. Np. Marc 42,3 . . 100,3. 128. 256,3. 310,3. 358,3; *b.* 22,2. 63; — **Avrélie,** Marc Aurèle *b.* 9,2 . . 10, 1.2; *-cu, b.* 292 . .; — **Antonie,** Marc Antoine *b.* 197—198.

marchéz, sm. marquis *b.* 249.

Mardohéĭu, sm. Np. 277.

mare, aj. grand 11*,2. 3. 6. 11,2. 17. 24. 31. 34,2.3. 35,2. 36,3. 43,3. 55,2. 59,2. 61,2. 67,3. 84,3. 104,3. 186, 2. 329,1.2. 348,3; *b.* 8. 13,2. 227. 355, 3; —, s. le grand, supérieur 20,3. 33, 2. 89,1.3. 154. 156. 170,3; *b.* 213,2. 247,2; *cu — ce,* à peine *b.* 348,3. 353, 2; —, *istr. b.* 283,3; *mari, b.* 10. 82,3. 103. 150,3 . . 171,3; *maare* 92,2.

máre, sf. (mărĭ) mer, océan 6. 11 . . 14. 18. 19. 23,3. 34,1.3. 36. 49,3. 84, 3. 110,3. 127,2. 202,3. 224—225. 265, 2. 303,3 . . 304. 339. 367,2 . .; *b.* 13,2. 22,3. 110,1-3. 147. 157,2. 217; **-roșie,** la Mer Rouge 145,3.

măre, intj. hé, holà 199,2; *b.* 324,3; *-ri, b.* 301,2; —, *istr.* v. măine.

mărésc, va. 3. louer; grandir, élever 80,2. 83,2.3. 86,3. 164,3. 165. 243. 248, 3. 249,2 . . 264,2 . .; *b.* 15,2. 56. 192. 253; —, vr. grandir, magnifier 365,2; *b.* 17.

Máreș, sm. Np. *b.* 205,3. 206,2.

mareșál, sm. maréchal *b.* 127,3.

mârét, aj. av. fier 13*. 50,3. 285,3.

márfă, sf. (mărfurĭ) marchandise *b.* 128,3. 135. 245,3.

mărg, v. merg.

mărgăritár, sc. (ĭ, e) perle fine 18. 38. 114,2 . . 176,2. 179. 290; *b.* 133,2.

151,2. 168. 218. 336; *-rínt, b.* 333,2; *-rintár, b.* 334.

mărgelát, aj. marqueté (?) *b.* 258,2.

marghiól, sm. (i) bouffon, vaurien *b.* 12,2. 118,2.

márgine, sf. (ne, ni) marge, rivage, bord; extrémité; frontière; flanc 18. 73, 2. 83. 97,3. 131. 154,2. 189,3. 223,2. 250,2. 261,3. 272,3. 314 . . 330. 367,2; *b.* 92,3. 107,2. 132,2. 158,2. 169. 206, 2. 301,2; —, *mr.* fin *b.* 278,2; *-gene, b.* 71,3. 90,3 . .

Mărginénĭ, sm. Nl. *b.* 127,3. 207.

márhă, sf. bête de somme 23,3.

Marí́e, sf. Np. 32,2. 92,3. 101 . . 124. 137,2. 183,2. 188 . . 196. 230,2. 231,2. 299,1.3. 300,3; *b.* 38,3. 171,2; —, sm. Marius *b.* 197—198.

mărí́e, sf. grandeur; gloire; majesté 12*,2. 4. 38 . . 50, 2. 75,3. 83,2. 97. 103,3. 104,3. 105. 114,3. 119,2. 124,3. 130,3. 159. 192,3. 240 . . 290,3 . . 336, 2. 340,3; *b.* 2, 2.3 . . 8,2,3. 126,3 . . 181,2; **mărí́me,** sf. grandeur, quantité *b.* 84,3. 88,2. 129.

Marín, sm. Np. 355,1 . . 2; **-rínă,** sf. *mr. b.* 274,2 . .; *-rien* 38.

mărí́re, sf. gloire, louange; grandeur; splendeur 14,2. 15. 49,2. 50. 51. 85,2. 99,2. 106. 114,3. 182,3. 184,3. 236,2. 298,2. 302,3. 367,3; *b.* 16,3. 86. 107. 147. 173,2. 184,1.2. 188. 232,2.3; **-i̯șór,** *cresc* —, grandir un peu *b.* 178, 2; **-ít,** aj. loué, fameux 183,2. 344,2; *b.* 249. 315,2.

mărít, (aĭ) va. 1. marier *b.* 261,1. 2 . .; —, vr. prendre un mari 46 . . 52, 2. 59; *b.* 60,3. 89,2. 309,3 . .; **-át,** aj. marié 46 . . 52,3; *b.* 353,2.

mármură, sf. marbre 172,3. 173. 361 . .; *b.* 40,2.3. 130; *-re* 6. 205,2 . .; **mărmurése,** vn. devenir stupéfait 223, 2; **-rít,** aj. stupéfait 222,2.

Maroc, sm. Nl. *mr. b.* 281.

Mártha, sf. Np. 137,2. 138,2. 139, 2 . . 140. 186,3.

Mártie, sm. mois de Mars 74,2. 76. 208. 314; *b.* 38,3. 166,2; *-rt* 331; *b.* 58,2; *-ti, b.* 60,3.

mártur, sm. (i) témoin, 122,3. 123. 297,3. 301,3; *b.* 256,3; *-tor* 3*,1.2. 257; *b.* 3.

mărturí́e, sf. (ii) témoignage; témoin 3*,2. 12,3. 20,2. 33. 38,3. 40,2. 82. 93,1.2. 123. 128. 134,3. 153,1.2. 174,2.3. 237,2. 245. 261,3. 277,2. 284, 2. 309,3. 351,2; *b.* 8,3. 30,3. 38. 97,3. 206; — **pravo-slávnică,** la confession orthodoxe 290,3; — **rísésc,** (siĭ) va. 3. témoigner, rendre témoignage; avouer, prouver; confesser; avertir 2*,3. 4*,3. 15*,2. 20,2.3. 31. 32,3. 41,2. 63,2. 74, 3. 85. 109. 115,3. 122,3. 132,2. 144, 1-3. 153,2. 160 . . 165. 308,3. 311,2.3. 342,3. 365,3; *b.* 36 . . 50,2. 131. 159, 3. 160 . . 210; *-resesc* 134,2; *-torisesc* 43, 2; *-torosesc* 44, 3; *mrăturisesc* 52; **-risíre,** sf. confession, aveu *b.* 204. 210, 2; *-ri, b.* 219,2; **-rísít,** aj. de bon témoignage 283,3; —, reconnu 3*.

Marți, s. pl. Mardi 218,3. 235,2. 310; *b.* 59. 137; *-ță, mr. b.* 280,3; **-țic,** sm. Np. 143,2 . .; **-țialis,** sm. Np. *b.* 3,3.

mărúnchiu, sm. (i) manche, anse *b.* 333,3 (v. mănu-).

mărúnt, aj. av. menu, fin, mince, petit 70,3; *b.* 43,1.3. 300,2; *pre a* —, en détail *b.* 171,3; **-nțél,** aj. av. dim. id. *b.* 42,2.3. 300,3. 328,3. 333,3; —, sc. atome 339.

mas, sm. couchée 201,3 . . (v. mâĭu).

másă, sf. (mese, mê-) table 28. 30, 3. 49,3. 58,2 . . 100. 210,2. 223 . . 262, 2. 283,2. 293. 336,2; *b.* 7,2. 28,2. 43, 3. 69. 84,3. 104,3. 170,2. 224,2. 225,3. 248,1.2. 255,2; *measă, mr. b.* 281,3 . .

măscărícĭu, sm. bouffon, jongleur 88,2. 217,3; *b.* 170,3; *-reț, b.* 360,1 . . 2; **-cĭúne,** sf. arlequinade *b.* 51,2. 52,3.

máscur, sm. (i) cochon mâle châtré *b.* 34,3.

maslín, sm. (i) olivier 7 . . 64,2.3. 286,3. 287; *b.* 62; — *sălbatec,* terebinthe (?) 357; **-ă,** sf. (e) olive 10*,2; *b.* 97,3; *mr. masnă(?) b.* 275.

máslu, sc. (le) extrême onction 115. 243,2; *b.* 29.

masnă, *mr.* v. maslină.

mastorí́e, sf. *mr.* art *b.* 265,3 . .; *-tu-, b.* 276,2 (cf. măestrí́e meșter).

măsur, (aĭ) va. 1. mesurer 30,2. 128; *b.* 92,3. 366,2; **-ă,** sf. (rĭ) mesure; nombre 15. 17. 29,2. 30,2. 82,2. 97,3. 195,2 . . 267,2; *b.* 25,2. 108,2. 158,2. 211,2. 323,2. 359,3; *cu* —, modéré *b.* 87; *de* —, id. *b.* 26,2; *peste* —, trop, à outrance *b.* 161,3. 174,3; *asupra de* —, id. *b.* 63,3; **-rát,** aj. mesuré 82,2.

mâșâesc, vn. 3. fourmiller *b.* 153,3.

mâșc, sm. mulet 365,3.

máştehă, sf. belle-mère 90,2. 277—278.

mătăcíne, sf. mélisse *b.* 342,3.

mătărsăsc, va. 3. confesser 207,2 (v. mărturisesc).

mătásă, sf. soie 313,2. 356,3; *b.* 120; *-se, b.* 225,3; *matasă, b.* 332. 368,2. 369,2.

matca, sf. (mătcĭ); — **foculuĭ,** le fleuve de feu (dans l'enfer) 82,3. 113,2. 127,2. 349; *b.* 141,3; —, lit de rivière *b.* 261,3.

Mateĭu, sm. Np. 75. 109,3. 134,2. 200; *b.* 82; *-theĭu* 78,2.3. 98. 111,3; *b.* 63; *-theĭ* 41,3. 194. 274,3. 275 .. 307, 3. 309,2; *b.* 20,2 .. 3. 38; *-ttheĭ* 27,3. 30,2. 159. 194,2. 237,3. 325,2. 348,3; *Măteĭu* 38,2; **Mătieaş** 176. 177,1.2. 191, 3; *Ma-* 71.

matérie, sf. (ĭi) matière, substance 260; *b.* 64,2. 91,3. 214,2. 237,3.

Măticaş, v. Mateiu.

mátor, sm. vieillard 164.

mătrăgúnă, sf. mandragore *b.* 342 ..

mătur, (aĭ) va. 1. balayer 91; *b.* 339, 2; *-tor* 1*,2; **-ă,** sf. (rĭ) balai, herbe à balai 356; *b.* 339,2.

mătúşă, sf. (şe) tante 90,2. 190,3; *b.* 350,3; —, vieille femme *b.* 353—356.

maţ, sc. (e) pl. intestins 156. 166,2. 321; *b.* 362,2; *mr. b.* 263,3.

mâ'ţă, sf. (ţe) chatte *b.* 172. 213,2. 319,2. 337,3 .. 362. 374,3; —, flocon *b.* 309,2.

Mavriki, sm. Np. 75; **-rocordát,** sm. *b.* 18.

Maxim, sm. Np. 257. 320,2. 328; **-ián,** sm. Np. 322.

măzác, sm. écrivailleur 362,3.

măzăre, sf. pois commun 356; *b.* 27; *-zi-, b.* 98.

mazíl, aj. s. destitué; petit boïar *b.* 34,3. 102,2. 219,2. 220 .. 319,2; *-zăl, b.* 75; **-ésc,** va. 3. destituer 149,3; *b.* 34, 2.

me, mea, pr. pass. 1 sg. f. ma (v. gram.).

me, v. merg.

mea, av. *mr.* après *b.* 272,2.

measer, v. meser.

meáşire, sf. *mr.* don, gratuitement *b.* 263,2.

mecét, sc. (urĭ) mosquée 149,2 .. 3; *b.* 19,3.

Mecisláv, sm. Np. *b.* 50,3.

medelnicér, sm. (ĭ) le boïar qui versait l'eau sur les mains du prince 91,3. 151,3 .. 173,2; *b.* 195,3; *-dil-* 103; **-niţă,** sf. lavoir 238,3 .. 239 ..

Medena, s. Np. *b.* 173,2.

Medieş, sm. Nl. 178; *-iţaş, b.* 3,2.

megiáş, s. aj. (ĭ) voisin 174,2. 197; *b.* 2,1.2; —, (ieşĭ) 136; *b.* 121,2; **-ieşésc,** vr. 3. avoisiner à 189.

Mehedínţĭ, sm. pl. Nl. *b.* 127,2.

Mehmet, sm. Np. 71. 149,2 .. 191,2.

meĭdán, sc. (e) champ de combat *b.* 240.

meĭu, sm. millet 6,2.

melahónie, sf. mélancolie *b.* 26,2.

mele, sm. (ĭ) limaçon *b.* 42,2. 371,2.

Meleti, s. Nl. Malta 349,3; **-tie,** sm. Np. 290,2; *-tiĭ* 111,2.

Melhi, sm. Np. 66 .. 67 ..; **-or,** sm. Np. *b.* 332,3; **-sedec,** sm. Np. 66. 94, 2; **Melíntie,** sf. Np. 6 .. 7.

méliţa, sf. moulinet, brisoir *b.* 349. 369.2.

menčuros, v. mincinos.

Menelau, sm. Np. *b.* 83,3 ..

menésc, vn. 3. présager, prédestiner 201; *b.* 70,1.2.

mente, v. minte.

menut, v. min-.

Mepeş, 178, l. Meghieş.

mera, *istr.* v. mâna.

merachie, sf. *mr.* souci *b.* 271,2.

Mercurĭ, sm. Mercredi *b.* 59,2. 137; *mĭercure* 218,3 .. 220; *b.* 125; **Mercurii,** sm. Np. Mercur *b.* 82,3.

meréu, av. continuellement *b.* 288, 2. 290,1-3. 344,2.

merg, (merşĭ, merseĭ, mear-, miar-) vn. 2. aller marcher 1*. 2*,3. 5*. 9*. 15*,3. 1 .. 3 .. 6,2. 9 .. 13,2. 17,3. 19. 24,2 .. 25,2.3 .. 31. 61. 65. 67. 70,3. 74. 82. 97. 99,2. 115,3. 127,3. 131. 141,3. 166,3. 187,3. 188. 201,2. 218,2 .. 3. 229, 2.3. 253 .. 291,3. 297. 309,2. 310,3. 327. 334,1.2 .. 352,1-3; *b.* 39. 56,3. 63,3. 97,2. 105. 114,2. 115. 119,2. 133—134. 167,2. 199,2. 200,2. 359,3; *mărg* 95. 116. 139,3. 147,2. 149. 182,2 .. 3. 230, 2 .. 3. 255,2. 273,3. 299,2. 300,2.3. 305,3. 306 .. 307. 340,2. 360,2; *b.* 64, 2. 66,3. 114,3. 120,3. 132,2.3. 133,3. 135,3; *mĭerg, mr. b.* 272; *merĭ, -re* 2 et 3 sg. *b.* 345 *me,* 3 sg. *b.* 293,2; *mere, istr. (mes) -a,* il est allé *b.* 283,2. 284,2.

286,1-3; **-ere**, sf.; — *înainte*, progrès *b.* 162,3.

meri, s. miel; v. miere.

meridián, sm. méridien 323.

merişór, s. (şoare) pervenche *b.* 356; —, petite pomme *b.* 174,3.

mers, sm. *pe — ul drumuluĭ*, pour aller en chemin *b.* 294,3.

meruésc, vn. 3. être digne *b* 214,3.

mes, sm. (şi) *mr.* mois *b.* 268,2.

meser, aj. s. misérable; pauvre *mê-*, 8*,3. 19,2. 59,3. 61. 181,2. 185,2. 252, 2. 313. 364,3. 365. 367,1.2..; **-âtáte**, sf. pauvreté, misère 25. 26. 31,3. 32. 181,3; **-êre**, sf. miséricorde 11*. 11. 13,2. 14,2. 28,2. 78,2.

Meserclu, sm. Np. (?) 45.

mesésc, vn. 3. tenir table *b.* 293,3.

meséţ, sm. (slav.) mois 38. 56,2. 87, 2. 340,2.

mésia, s. Messie 108,3. 153,1.3; *b.* 322; *messia* 153,2.

Mesopotamie, sf. Nl. 273.

mesteácăn, sm. bouleau 356,3.

méstec, (aĭ) va. 1. mêler 2. 126,3; *b.* .67,2. 301,3 (v. am-); **-ătură**, sf. mélange, composition 101.

mestĭ, sm. pl. espèce de chaussures *b.* 34.

mestru, *istr.* v. măestru.

meşină, sf. (nurĭ) basane 258,2.3.

méşter, sm. (i) maître; artisan, maçon 33,2. 38. 125. 177,2. 222,3; *b.* 13,2. 19,2. 88. 136.. 178,3. 211,2.. 252,3. 292,3; —, aj. habile 10*,2. 167,3; **-áş**, sm. (i) dim. *b.* 364,2; **-íe**, sf. art *b.* 291,2; **-şúg**, sc. (urĭ) art, métier; artifice, ruse 71. 79. 116.. 118. 123,2. 191,3. 235.. 236. 337; *b.* 88; —, connaissance 110,3..; —, malice 301; *meşteşug*, id. 84. 171,2. 172,2.3.. 291, 2. 353,3; *b.* 5,2. 30,3. 91,2.3. 171,2. 179. 181,3. 239. 253,2. 257. 362. 373,2; **meşterşuguésc**, va. 3. travailler, faire; préparer 118,2. 133,3. 144,2. 324; **-şuguĭt**, aj. artistique *b.* 13,2; **meşteşugíre**, sf. art *b.* 92,2.3; **-teşugít**, artificiel *b.* 173,2.

metafizică, sf. métaphysique *b.* 247.

metaforicésc, aj. métaphorique *b.*163.

Metafrást, sm. Np. 241,2.

metaherisésc, va. 3. user, employer *b.* 47,3. 90,2. 198.

metánie, sf. (ii) prosternation 90,2.. 3. 91. 181; *fac —*, s'incliner 305,3. 306,2.

meteáhnă, sf. (ne) défaut 170, 2; *-tahnă*, *b.* 249,3. 250,2.3.

Methodie, sm. Np. *b.* 56.

Methomori, sm. Nl. 321,3.

Metislăv, sm. Np. *b.* 50,3.

metóh, s. église succursale *b.* 40..

meu, pr. pass. mon, v. mieu (v. gram.).

meuréz, va. 1. mesurer(?).

mev, *istr.* mon *b.* 285 (dcr. meu.).

mez, v. miez.

mi, pr. pers. datif: à moi.

mia, pr. pass. *istr. b.* 285,2 v. mea.

mĭară, v. miere.

Miasin, sm. Nl. 221,2.3.

miază-noápte, sf. Nord 130,3. 177, 2. 222,2; *mĭaţă —*, 65,3. 68; **-zi**, Sud 130,3.

mic, aj. petit 9*,3. 8. 17. 18,3. 31. 34,2. 66,3. 70,3. 89,3. 94,2.3. 104,2. 3. 114,3. 119,2. 127,2. 193,2. 260,2. 290,2. 309,3. 337; *b.* 13,2. 107,2. 118, 3. 140,2. 166,3. 233,2. 249..; *o mică de vreame*, — — *de ceas*, peu de temps 256; *b.* 41; *mĭc*, *mr. b.* 277,3; **-şór**, aj. dim. très petit 79,2. 120,3; *b.* 254,2; **-şoréz**, va. 1. rapetisser 83, 3; *-şurez* 119,3; *b.* 12.

micşuneá, sf. (ele) violette *b.* 295.

micúţ, aj. très petit *b.* 354; *de —*, depuis qu'il était très petit *b.* 292,2.

míe, sf. (miĭ) mille, millier 4. 10,2. 16. 28,2. 60. 95,3.. 96,1.3. 238. 296, 3. 332; *b.* 47,3. 55,3. 92,3. 147,2. 210, 2. 304. 369,3. 370,2.3.

miél, sm. (mieĭ) agneau 15,2. 74,3. 104, 3. 282. 293,2; *b.* 258,2.. *mr. nĭel b.* 265,..2..

mieoáră, sf. brebis de deux ans *b.* 258,2.

Mĭercurê, s. Mercredi 88,2.

miére, sf. miel 98. 165,3. 166..; *b.* 94,3. 102,3. 132,3; *-ri*, *b.* 59.. 85. 133; *meri*, *b.* 59,2. 137,3; *mieare* 12,3. 15,2. 68. 154,2. 282; *b.* 173; *miară* 175, 2; *nere*, *b.* 138.

mĭerlă, sf. (le) merle *b.* 44,3.

mierós, aj. mielleux *b.* 354,2.

mĭeu, (mea, nostru, noastre) pr. pass. mon; v. gram.

miez, sm. milieu *b.* 340,2; — *de paĭne*, mie de pain *b.* 42,2. 43; — *de noapte*, minuit *b.* 36,3. 37; *-ul nopţiĭ*, id. 80,3. 82. 288,2; *b.* 54,2; *mez*, *b.* 341,2 (cf. *mr.* nĭiza).

migdálă, sf. (le) amande *b.* 98.

Mihaĭ, sm. Np. Michel 33,2. 37. 93, 2. 268,3; *b.* 81,3. 128. 144,2. 217,3. 333,3; — **Vodă,** *b.* 24,2. 75,3. 82; *-haíl* 11*. 49,2. 61,2 . . 3. 64,3. 81. 363; *b.* 40,3. 111,2. 171—172. 244; *-hăíl* 87,2; *-hăilă* 207,2 . .; *b.* 330; **-hálce,** sm. Np. *b.* 38,3; *-ci* 173,3 . .; *-cĭu* 174 . .

Míhnea, s. Np. 171. 172; *b.* 206,2. 300,2.

milĭáș, sm. capitaine (sur mille soldats) 3*,3. 4*,3.

mijésc, va. 3. cligner *b.* 363,2.

mijlóc, sc. (ĭ, oace) milieu, moyen; reins 18. 21,2. 34. 57,3 . . 102,3 . . 110, 3. 127. 129,2. 156. 244,2. 265 . . 267. 310. 313. 334,3. 348,2. 366,2.3; *b.* 9,2. 11. 22,2. 28,2. 38. 151,2. 153,2. 158. 253,2; —, le gros, centre de l'armée *b.* 301,2.3. 304; **-él,** sm. dim. *b.* 320; **-ésc,** va. 3. causer; intervenir *b.* 6,2. 182,3; **-íe,** sf. intervention 245,2; **-íre,** sf. (rĭ) id. *b.* 7. 81,2; —, moyen *b.* 131, 2; —, centre 323.

mílă, sf. (le) pitié, miséricorde, grâce, aumône; charité; *a fi* —, avoir pitié 10*,2. 12*,2. 8. 12. 25,2. 28. 37,1.3. 49. 50,2. 52,2. 67,3. 68,3. 82,2. 88. 95,3 . . 96,3, 107. 125,2. 156,2. 191,2. 193. 210,2.3. 299,2. 324,2. 346. 349,3; *b.* 2,1.3. 30,2. 63,3. 116,2. 135,2. 193 . . 200. 229,2. 231. 308,2; —, bonté, richesse *b.* 102,3; —, amour *b.* 318,3. 374,3; *mĭlă, mr. b.* 272,3.

mílă, sf. (le) mille 58,2. 177,1.2; *b.* 133,3. 172,2; —, (urĭ) *b.* 40.

Mílcov, sm. Nl. 72,2.

milcuésc, vr. 3. prier, supplier 99. 184,2. 304,2; **-cuíre,** sf. supplication 97; **-cuitúră,** sf. id. 42 . .

Milêști, sm. Nl. 92,3; **-lie,** s. Np. 257.

milión, sc. (oane) million *b.* 366,2 . .

militár, sm. (ĭ) militaire *b.* 310,3.

milós, aj. miséricordieux 1. 2. 277,3; **-sărd,** id. 159,2 . . 337. 344,3. 354,3; *-srăd* 20; **-sărdíe,** sf. miséricorde 130,2; **míloste,** sf. miséricorde, clémence; aumône, charité 13,3. 30,2. 81; **-ténie,** sf. id. 6*,3. 8,3 . . 24. 25,2. 30,2. 44 . . 86. 96,3. 107. 161. 181. 296. 304,2; *b.* 7,2. 62,2; **-tiv,** aj. s. miséricordieux; favorable 82,2. 86,2. 114,2. 149,3. 165. 242,3. 263,3. 346,3. 368; *b.* 10,3. 77, 2. 101,2. 111,2. 143,3. 219,3; — *a ta,* votre Grâce (titre) 88,2; **-tivésc,** vr. 3. avoir pitié 64,3. 86,2. 124,3. 125; *b.* 185,3. 233. 357,3; **-tivíre,** sf. miséricorde, grâce *b.* 47,3. 146,3. 182,2. 219,3.

Miloș, sm. Np. 74 . .

miluésc, va. 3. avoir pitié; faire une grâce; donner, faire l'aumône; traiter bien 12*,2. 8. 25,3. 26,2 . . 3. 30,2. 50,2. 52,2. 62,2. 81,1.2. 82,3. 86,2. 95 . . 169,3. 183,2. 193,2. 320,2. 344. 358,2. 363,2. 368; *b.* 33,2. 94,2. 124. 135. 162. 185,3. 225. 233,2. 310. 317 . . 323,3. 375; *doamne miluéște,* χυριε ἐλεησον 240—241; **-uitór,** aj. s. miséricordieux 84,2. 96,3.

Mina, sm. Np. 221,3. 223.

mínă, sf. mine *b.* 223,2.

minareá, sf. (ele) minaret 149,2.3.

mincĭúnă, sf. (nĭ) *-cu-,* mensonge 156,2. 302,3. 360; *b.* 8. 41,3. 98,2. 159, 3. 206,3. 211,2. 228,2. 248. 257,2; *men-* 48. 231,2. 351,2; *mr. b.* 264,2; *mințună,* (nĭ) *b.* 268; **-cinós,** aj. s. faux, menteur 9*. 11. 19,3. 84,2. 131,3. 133, 2. 210. 293,2. 324,2 . .; *b.* 23. 39,3. 73. 145,2. 207,2. 214,3 . . 234,3; *-cĭunos* 123. 245. 360; *-cenos* 284. 313,2; *mencĭunos* 47,3 . . 48,1.2. 129; *menčuros* 54,3.

minduésc, (uĭ) *mr.* vn. vr. 3. penser, croire; réfléchir; *b.* 264,1.2. 266, 1.3. 267. 268,2. 272,3. 276,3; *-ntu-, b.* 267,2; **-uíre,** sf. pensée, intention *b.* 266. 267 (v. dcr. minte).

mine, pr. pers. sg. accus. v. gram.

minéĭu, sc. (eae) menaeum 251,2. 319.

Minieát, s. Np. *b.* 30.

mint, (țiĭ) vn. 133,2. 3. 10*,2. 248. 302,1.2; *b.* 209,3. 234,2; *mănt* 2.

mínte, sf. (țĭ) esprit, raison; sens, intelligence 12*,3 . . 23. 31. 44. 58. 60, 3. 99,3. 110. 122,3. 132. 157. 167,3. 168,2. 232. 272,2. 276,2. 324,3 . .; *b.* 5,2. 13,2. 20,2 . . 47. 80,3. 100,3. 151. 199,3. 247,3; *cu* —, intelligent *b.* 214; —, *mr.* caractère *b.* 264; *-ti, b.* 121,3; *mente* 13,2. 50,1.2. 57. 76,3. 77. 79,3. 364,2; **mintĭáscă,** aj. f. fictive 323.

minúnâ, aj. admirable 12; **-nát,** aj. s. admirable, merveilleux; 11,3. 31,2. 60,3. 83,2. 99,3. 137,2. 149,3. 172,2. 212,3. 223,3. 249. 264,3. 298,2; *b.* 30, 2. 57. 84,3 . . 150. 183; *mĭen-* 138; **-ne,** sf. (nĭ) miracle, merveille; prodige 13, 3. 84,1.3. 223,2.3. 225,3 . . 283,3. 299. 303,2. 358,2; *b.* 21. 41,3. 108. 174,3;

hériter; posséder (en héritage) 14*,2.. 18,2. 97. 233,3. 250. 263,2; *b.* 11,2. 12,3. 224; *-tinesc,* 325; *b.* 95,3. 96,3. 359,2; **-tenire,** sf. (rĭ) héritage, patrimoine 281,3. 283; *b.* 88. 144,3. 205,2; *-tinire, b.* 359; **-tenitór,** aj. s. héréditaire; héritier *b.* 96,2. 144,3. 261,2.

motóc, sm. matou *b.* 213,3. 337,3.

Moţóc, sm. Np. 173,2; **-el,** 173.. 174,2; **Moţaílă,** *b.* 259,3.

movílă, sf. (le) colline 71,2.3. 72; *b.* 33,3..; —, sm. Np. *b.* 33,2; **-líţă,** dim. *b.* 33; **Movileştĭ,** sm. Np. les descendants de Movila *b.* 33,2 (v. Moghila).

mozícă, sf. (ce) musique 226,3.

mreájă, sf. (mrejĭ) filet 351; *b.* 262; *mrêge, b.* 171; *mreji, b.* 119,1..2.

mşţ, v. meseţ.

muc, sm. (ĭ) morve *b.* 225.

muče, *istr.* v. muşc.

muceníc, sm. (ĭ) martyr 83,2. 84, 2..3. 85.. 90. 221,3. 224. 256,3. 291, 3. 320,2; *b.* 68,2. 80. 117. 204,2.. 217,2; *mucinic* 363,2; *măc-,* 86.. 257,3; **-ésc,** aj. de martyre 257; **-íe,** sf. martyre 256,3; *mâcenicie* 257,2; **mâcénie,** sf. place de supplice 257,3.

múcid, aj. moisi *b.* 12,2.

mucós, aj. morveux *b.* 224,3.

muére, sf. (rĭ) femme 2*,3. 15*,2. 1. 5. 47,1.2. 89,3. 218,2.3. 232.. 276, 3; *b.* 26,2. 59,2. 121,2.3; *-ri, b.* 60,3. 64,2; *mueare* 17. 23,2. 24,3. 26,2. 33. 35. 40. 273. 274. 291.. 313,2. 362; *b.* 6,2. 170. 208,1.2; *muĭare* 37. 45,3.. 46. 52,2.. 59,2. 63,3. 107,3. 108.. 2. 110,3.. 122..; *mulĭăre, istr. b.* 283,3; *mulĭere, mr. b.* 265,2.3; *mullĭere, b.* 280, 3; **-ésc,** aj. féminin 276,2.3; *b.* 51,3. 129,2. 167; *muearăsc* 313,2.

múget, sm. mugissement *b.* 306,2.

múgur, sc. (e) bourgeon 68; *b.* 368..

Muha, sf. Np. *b.* 172.

muĭát, aj. trempé *b.* 45 (v. moĭu).

muleít-a, va. *istr.* il a laissé tomber *b.* 284,2.

mult, aj. av. beaucoup 2*,3. 9*,3. 8. 12,3. 21,2. 24. 32. 45,2. 52,1.2. 67, 2. 69,2.. 118,2.. 204,2.. 337,2. 345; *b.* 26,1.2. 144. 148,3. 168.. 186. 211. 245,3. 262; —, *mr.* très *b.* 280; —, sm. foule, quantité 11. 242,3; — *preţ,* grand prix 18; *mulţiĭ,* grande foule; *de mult,* depuis longtemps; autrefois 33,2. 49,2. 84.. 122,2. 130,2. 177,3; *b.* 3,3. 190, 3. 194,3; *mai* —, plus 31,2. 39,3. 142; *molt* 92,2. 175,2.

mulţămeálă, sf. remercîment 222,3; **-ţămesc,** va. 3. remercier, rendre grâce; satisfaire; —, vr. se contenter 52. 105,3. 140,2. 180,2. 222,3. 251,3. 252; *b.* 6. 47,3. 125. 155. 201. 210,2. 316,2. 325; *-ţemesc* 73. 98,3. 188,2. 206,3. 225,3. 269; *b.* 227. 228; *-ţemăsc, b.* 96,3; *-ţimesc* 196. 294,2; *-ţumesc, b.* 68. 321; **-ţămíre,** sf. remercîment, grâce *b.* 79. 194; *-ţem-* 132,3. 225,2; **-ţămít,** aj. satisfait 243; *b.* 7. 350; **-ţămítă,** sf. remercîment, grâce *b.* 4,3. 47. 51,3. 111,2. 147,2.3. 150,3. 351,3; *-ţem-* 15*. 31,3. 335,3. 336; *b.* 184,3.

mulţesc, va. 3. multiplier 11*. 4. 58, 2. 84. 155,3; *-ţăsc* 266,3. 267; *b.* 70,2; **-ţíe,** sf. multitude 11; **-ţíme,** sf. (mĭ) foule, multitude; quantité; nombre 64, 3. 81. 113.. 115,3. 128,3. 153,2. 189, 2. 233.. 283,2. 305,2. 349,3. 367,2; *b.* 7,2. 16,2. 53,3. 92,3. 109. 240,3; *-ţâme* 241,3. 253,3; *-ţâmi, b.* 360 (v. înmulţesc).

múmă, sf. (ămĭ) mère 33. 40. 62.. 190,3. 229,3. 277,2. 278. 317,3..; *b.* 17,2. 63,2.. 69,2. 189,2; *-păduriĭ,* fantôme; ogresse *b.* 261 (v. mamă).

Mumuleánu, sm. Np. *b.* 246.

múncă, sf. (cĭ) tourment, châtiment, peines de l'enfer 19. 49,2. 95. 96. 104, 2. 107. 138.. 139,2. 141. 167. 171. 182.. 289. 291,3. 322. 338—339. 346; *b.* 14. 49,2. 87. 117. 200,3. 204,2; —, travail 120. 219,3; — *de cap,* peine de mort *b.* 189; *muînca* 4. 30,3. 31. 37. 49, 2. 54,3. 106,3; **-césc,** (ĭĭ) va. 3. tourmenter, châtier, punir; —, vr. se tourmenter, lutter 1,3. 60,2. 171. 338. 339,2.3; *b.* 14. 49,2. 308 —, travailler; *b.* 249; *muîncesc* 10*. 13*,3. 31; **-cít,** aj. torturé 84,3; —, gagné par dur travail *b.* 374; **-citór,** aj. laborieux *b.* 26; —, s. tyran, démon, celui qui tourmente 60,1.2. 113,2. 228, 2; *b.* 171,3. 204,2.

múnte, sm. (ţĭ) mont, montagne 23, 2. 32,3. 40. 57,2. 114,2. 127,3. 141,3. 199,3. 212,3. 254,3.. 282,2. 309,2. 349,2. 367; *b.* 22,2. 60,3.. 146,3. 167, 3. 233,3..; —, (ţăĭ) 268,2; *b.* 234; **-ele Maslinilor,** Olivet 232,3. 310,3; **muntéan,** sm. (enĭ) montagnard; Valaque, Roumain 72,1. 3. 200. 335; *-ţĭean, b.* 258,

moáște, sf. (moștiĭ) reliques 85 . . 121. 258,3. 259,2.

mocán, sm. (ĭ) montagnard *b.* 259,2; **-ănésc,** aj. montagnard *b.* 333; **-ănít,** id. *b.* 336.

mocírlă, sf. bourbe 285,2.

módă, sf. manière *b.* 213.

mogândeáță, sf. bête noire *b.* 261.

Moghíla, sm. Np. 75,3; **-ldea,** sm. Np. 173,2 (v. Movila).

Moámeth, sm. Np. *b.* 132.

mohorắ't, aj. rouge foncé *b.* 43,3. 98. 167. 339,3. 340; **-rắțésc,** va. 3. teindre écarlate 107,2.

moĭ, intj. *mr.* v. *mă.*

Moisi, sm. Np. 33,3. 145,3. 148,3. 153,2. 172. 311,3. 364,2; *b.* 62,2. 322 . .; *-seĭ* 75,2. 193,2 . .; *-să, b.* 64. 65,3. 66; *Moysi* 11*,3. 14,3. 20,3. 23,2. 31. 32, 3. 37,2. 49,3. 100. 105,3. 180,2. 232. 277. 284 . . 309,2. 321,2; *b.* 36,2; *-seĭ* 238,3. 325,2.

moĭu, (muĭaĭ) va. 1. mouiller, tremper; adoucir 10*; *b.* 43,2. 46. 162,3. 316; —, vr. s'amollir 366,3.

mojíc, sm. (ĭ) roturier, plèbe 133; *b.* 77,2 . . 3 . . 78 . . 374,3; *mujic, b.* 118, 2 . .; **-ésc,** aj. grossier *b.* 374,3.

Moldóva, sf. Nl. 68,2 . . 70,3. 72,2. 114. 118,3. 143. 150 . . 189. 234,3. 239. 251,2. 322,3; *b.* 1 . . 18. 32,2. 34,2.3. 81; *-davia* 190,2; *b.* 219,3. 222,1.2; **-veán,** aj. s. (enĭ) moldave 71,3. 191. 361,3; *b.* 75,3. 126,3; —, Np. *b.* 206; *-venul,* sm. Np. 135,2 . .; *muldovan* 197; **-venésc,** aj. moldave 142,3; *b.* 86. 151. 195,3; *-vinesc* 69; *b.* 151; **-ovlahía,** sf. Moldo-Valachie 240.

molicĭúne sf. amollissement *b.* 197.

molíd, sm. (izĭ) mélèze *b.* 306,2.

mólie, sf. (iĭ) mite 81,3. 112 . . 212, 2. 324,3. 341.

molitắvnic, sm. livre de prières; rituel 284,2. 315,3; *-tvănic* 241,2; **-vă,** sf. (ve) prière 25,2. 80. 121. 142,3. 160,3. 161. 183,2. 228. 333. 345,3; *b.* 54,2.

molótru, sm. fenouil (melilotus off.) *b.* 44,2. 98,2.

Móm, sm. Mome *b.* 249,3.

momésc, va. 3. allécher *b.* 362.

momíță, v. maĭmuță.

monáh, sm. (așĭ, ahĭ) moine 78; *b.* 32. 203,2.3.

monárh, sm. monarque *b.* 53,3 . . 54 . . 87,3; *-ha, b.* 9; **-hínă,** sf. souveraine *b.* 54,3.

monastíre, v. mănăstíre.

mor, (murĭ) vn. 3. mourir 12*. 13*, 3 . . 16*,3. 2 . . 21. 24,2. 30,3. 52,2. 58,2. 60. 67. 85. 96. 100,3. 110,2. 113, 3. 124. 129,2. 138,1.3. 139,2 . . 159,3. 175,2. 182. 187,2.3. 300,2; *b.* 7,3. 52. 94,3 . . 96,3. 109,2. 119,3. 137,2. 141, 3. 208,2. 230,2. 260.

morál, sm. morale *b.* 247 . .; *-lă,* sf. id. *b.* 362. 363,3; **-icésc,** aj. moral *b.* 169; **-nic,** id. *b.* 212.

morárĭu, sm. (rĭ) meunier *b.* 333,3.

mórcov, sm. (ĭ) carotte *b.* 98,2.

moresti, v. *istr.* il faut *b.* 282 . .

morlắĭ, intjct. *mr.* hé, holà *b.* 270,2 (v. moĭ, măre).

mormânt, sc. (urĭ) tombeau; monument 11. 117,2. 155,2. 195,3. 215,3 . . 230 . . 257 . . 292,2. 308,2 . .; *b.* 7,3. 62 . . 82,3. 131,3. 307,2.3; *morămănt* 316,2.

Morsima, sm. Np. 175,3.

mort, aj. s. mort 13*,2 . . 5. 9. 31 . . 32,3. 59,2. 71,2. 101,2.3. 106. 124,2 . . 139,2 . . 140 . . 182,2. 185 . . 196. 215, 2. 233,3 . . 292,3; *b.* 117. 174,3. 216, 3. 255,3; —, *istr. b.* 282,3. 283,3; —, mortel 102,2; *mai* —, défaillant *b.* 192; **-ắcĭúne,** sf. (nĭ) charogne 90,3. 116,3; *b.* 12,2; **morțĭú,** av. mort *b.* 288.

morún, sm. esturgeon *b.* 43,2.

Moscál, sm. (ĭ) Moscovite *b.* 3,2. 34, 2; *mu-, b.* 126,3; **moschicésc,** aj. moscovite, *b.* 34,2. 35,1.2; **Moscul,** sm. Nl. Moscovie, Russie 125,3. 360,3; *b.* 34,2; —, s. Russe *b.* 35.

mosór, sm. bobine *b.* 354,2 . .

móstru, sc. (re) échantillon *b.* 268.

moș, sm. (ĭ) aïeul; ancêtres 59,2. 68,3. 93. 171,2. 173,3. 174,2 . . 345; *b.* 96,3. 142,2. 293—297; —, vieillard *b.* 261. 303,2. 354,2. 370,3.

moșíe, sf. (iĭ) propriété, terre 38,2. 53. 75,3. 91,3. 92. 100,2. 103. 200. 235,3 . .; *b.* 34,3. 69,2. 76 . . 2. 82. 142, 2. 221,2; —, patrimoine 101,3. 118,3; *b.* 166,3; —, pays 288. 340,2; *moșăte* 135,2; *b.* 256.

moșneág, sm. (egĭ) vieillard 255,3; *b.* 333,3. 348—351.

moșteán, sm. (enĭ) héritier 165; *moștnean,* id. 185,3; **-tenésc,** va. 3.

naínte, pp. av. avant; devant 74. 161. 279,3. 332,3; *b.* 235; —, plus loin 75. 141,3; —, allons! 216,2; *mai* —, plus loin, *b.* 1,2.3 . . 17,2. 23. 101. 129,3; — —, devant 72,2; *b.* 167,2 . . 216,2 . .; *-tĕ,* 16*,2. 309. 364,3; *-tea,* 173,3; —, contre 253,3, 255; *năinte* 109,3 (v. în-).

năirese, (ri) vr. 3. *mr.* se fâcher, devenir furieux *b.* 269,3. 271,3; **-ríre,** sf. colère *b.* 269,3.

nálba, sf. mauve 356; — **mare,** althée 356.

nalt, aj. haut, élevé 172,2. 250. 337; *b.* 234,3. 291. 324,3. 353,2; **nálţ,** va. 1. élever 142,2. 257,2. 264,2; **nălţíme,** sf. (mĭ) hauteur 101,3. 233. 288,2; —, ciel 14*,1.2 . . *naltzime b.* 186 (v. în-).

nălúcă, sf. spectre, fantôme *b.* 41,2. 174,2.3. 261. 313,2; **-cése,** va. 3. apparaître en vision *b.* 20.3; **-círe,** sf. apparition, fantôme 345,3; *b.* 172.

nămálă, sf. bail *b.* 221,3 (v. năím-).

nănáş, sm. père assis *b.* 293,2.

nani, dodo *b.* 287,1-3.

Năntа, sf. Np. *mr. b.* 277.

nap, sm. (ĭ) navet 356,2; *b.* 26,3.

nap, av. *mr.* peut-être, est-ce que *b.* 270. 271,2 . . 3 . . 272,2.

nâpă'rcă, sf. vipère 60.

nâpáste, sf. (ăştĭ) malheur 10. 31,3. 32. 56. 214,2. 331; *b.* 74,3; *-tĭ,* 55,3 . .; —, tentation 41,3; **napastovanie** sf. *istr.* malheur *b.* 283; **nâpâstuésc,** va. 3. tenter 45,3; —, faire tort, affliger 46,3; *b.* 74,3. —, vr. délaisser *b.* 128; **năpăstuít,** aj. s. malheureux, opprimé 46,3. 84,3. 168,3.

napói, av. derrière, arrière *b.* 41. 90, 3. 91,2 (v. în-).

năprásnă, *de* —, soudain, tout à coup 2*,3. 68. 288,2. 361,2; *din* —, 185,2; **-nic,** aj. véhément, sévère 154,3; *b.* 59, 3. 135,2.

nără, sf. (nărĭ) narine 320,3; *b.* 118, 3. 169. 311,3.

naramgíe, aj. f. couleur d'orange *b.* 343; *-agie, b.* 341,2; **-ámză,** sf. orange *b.* 43,3. 45,2; **naramzát,** couleur d'orange *b.* 300,3.

năráv, sn. (ure, urĭ) coutume, habitude; nature, mœurs 10*,2. 11*. 13*,3. 15*,3. 31, 2. 47,3. 50,3. 59. 3. 131,3. 157,3. 179,3 . . 208,3. 295,3. 302; *b.* 7,2. 202,3. 246,2. 359,1 . . 2. 373.

năroc, *năród* v. no-.

nárd, sm. narde *b.* 176,2.

Narta, sf. Np. *mr. b.* 276 – 280.

năruese, vr. 3. s'écrouler 199,3.

nas, sn. (urĭ) nez 171. 350,3; *b.* 19, 3. 104,3. 144,2. 169. 206,3.

năs, ă, pr. dém. *mr.* il, elle-même *b.* 268,2 . . 278. 279,2. 280,3. 281. 282,2.

născ, (născuĭ, a naşte) va. 2 naître; —, vr. être né 2*. 3*,3. 6. 9. 15,2. 20, 2. 48,2. 58,2. 63,3 . . 64. 66. 97. 116,3. 124 . . 132,2. 133. 153,3. 163,2. 175,3. 204,3. 205,2. 209 . . 239. 243,3 . . 267, 2. 307,3; *b.* 26. 58,2. 65,3. 99,2. 142, 3. 159. 171,2. 214,3; —, *istr. b.* 286, 2; —, produire *b.* 5,3. 148,2 . .; —, va. être né 32,2 . . 41,2. 106,2. 136,2. 164; *b.* 60,3. 61. 63. 66,2.3; **Născătoáre de Dumnezeu,** sf. la sainte Vierge 82,3. 158,2. 183,2. 300,3; *b.* 38,3. 61. 184.

născocíre, sf. invention *b.* 247.

născút, sm. naissance 2*,2. 10*. 89, 3; —, enfant né 35,2; *b.* 202,3; —, aj. né 109,3. 285,3; *b.* 248,3 . .; *unul* —, unigenitus 32,2; *b.* 95,3.

năsdrăván, aj. surnaturel, enchanté *b.* 356,2; — **văníe,** sf. (ĭi) bouffonnerie *b.* 364,3.

năsălnicíe, sf. endurcissement 51; **-sílnic,** aj. véhément 60; —, dur 84.

năsilie, sf. bière 244.

năsíp, sm. sable 178,2. 339; *b.* 62, 2. 297,3; *-săp, b.* 62,3. 136,2 . .

Nastase, s. Np. 53.

năstăvitór, sm. (ἐπιστάτης) maître 26, 2; **nastávnic,** sm. (ĭ) directeur, maître 87,3.

năstrápă, sf. coupe, cuvier *b.* 217,2.

Nastratin, sm. Np. *b.* 364,3 . .

năstur, sm. (ĭ) bouton *b.* 90,1. 2. 331,3; *mr.* —, (lĭi) *b.* 276,2; **Nasturél,** sm. Np. 98,3; *Nă* —, 130.

naş, sm. (ĭ) parrain 90; **năşíc,** sm. dim. id. *b.* 250,2.

năştere, sf. naissance 24. 43. 87,3. 94,3. 132,2.3. 243,3. 271. 272; *b.* 28, 2. 51,3. 79. 139,2. 166 . .; —, lieu de naissance 184; —, Noël *b.* 58—59; —, Genèse 325,2; *-tire, b.* 67,1.2. 119,3.

nat-lu, sm. *mr.* enfant *b.* 268—269. 278. 280.

năţărău, sm. imbécile, vaurien *b.* 250,2. 363,2. 371.

nătezesc, va. 3. repasser (?) *b.* 177 (v. neted).

Nathan, sm. Np. 26,3.

natúră, sf. nature *b.* 145,3.

năválă, sf. assaut, attaque 251. 361, 3; *b.* 13,3. 242,2; *dau —,* attaquer, fondre sur q. *b.* 18,2. 19,3. 301; **năvălésc,** va. 3. se jeter, monter à l'assaut; envahir 37. 267,2; *b.* 92. 116,3, 134,2. 242,3. 244, 3.301,3; **năvălíre,** sf. assaut *b.* 92,2.

Navan, sm. Np. 105,3.

năveástă, sf. *mr.* femme *b.* 274,2.

năvód, sm. filet 18.

Navohodonosor, sm. Np. 146. 255, 3; *b.* 31,3; *Navu —,* 271,3.

Năvrăpăscu, sm. Np. 91,3.

Nazaret, sm. Nl. G. 233; — **reĭu,** sm. 36,3; *Nazárie,* sm. Np. *b.* 126,3; *Nazarênin* 2*,3; **nazarênên,** sm. de Nazareth 21,2; *-ri —,* 230. 231,3. 284; *b.* 171,2; **-rínésc,** aj. id. 6*,2.

nazát, av. *istr. tornu —,* retourner *b.* 286,3.

năzdrăván, aj. magique, doué d'un pouvoir surnaturel 361,3.

Nazianzeu, sm. Np. de Nazianze *b.* 13,3.

năzuesc, va. 3. avoir recours, désirer 190,3. 214,2. 228.3; — **uínţa,** sf. aspiration *b.* 128; **nezuire,** sf. discorde (?) *b.* 212,2.

ne, pr. pers. 1. pl. dat. acc. nous 1.. 2 .. 9. 27.. pass. *ni* 110,2; *b.* 56, 3. 140,3. 143,3.

ne-adormít, aj. vigilant; incessant 9; *b.* 143,3. 154. 163,3; *— dur-,* 54,3.

ne-aducătór-aménte, qui ne peut pas se rappeler 159,2.

ne-adunát, aj. *mr.* non cueilli *b.*

Neágul, sm. Np. 87,2; **Nêgoe,** sm. Np. 164. 168,3.

ne-ağutând, aj. non aidé *b.* 181,3.

ne-alergând, aj. non courant *b.* 170,3.

Neámţul, sm. Nl. *b.* 76,2; *Nê—,* 53, 2; *b.* 203.

neám, sc. (urĭ) peuple, race; famille; âge; génération; sorte *b.* 33,2. 34,2. 183,3 .. 185,3. 186. 322. 340,2. 341,3; *nêm,* 14, 2 .. 15. 18. 97,3. 99. 110,1.3. 155,2 .. 171, 3 .. 172. 195, 2. 237. 269. 281,1. 3. 356, 3. 361; *b.* 1, 2. 3. 22,3. 50. 78,3. 87,2 .. 111. 143, 2. 165,3. 211,3. 252,2.3; *niam, b.* 93, 2. 197. 198; *de—,* noble 100,2. 322,2; *b.* 7,2. 249; **cartê nêmuluĭ,** table généalogique *b.* 20.

ne-apandixită, *mr.* av. à l'improviste *b.* 265.

ne-apărát, aj. av. indispensable, nécessaire *b.* 86,2. 87,2.

ne-apús, aj. sans coucher 83,3.

ne-arătând, av. ne montrant pas 358,2.

ne-armát, aj. non armé *b.* 197,2.

ne-ascultând, aj. désobéissant *b.* 94; **-táre,** sf. désobéissance 145,2. 262,2; *b.* 47,3. 193,2. 232,2; **-tătór,** s. (i) desobéissant 193. 346,3; *b.* 20,2.

ne-asemănát, aj. incomparable *b.* 16,2.

ne-astămpărát, aj. turbulent; brûlant *b.* 143,3. 243.

ne-aşezát, aj. en mouvement; orageux; *-şeḑat,* 79,2; *-aşăzat,* 69,2.

ne-aşteptáre, sf. l'action de ne pouvoir attendre 81.

ne-atíns, aj. intact 229.

ne-auzít, aj. inouï 201.

ne-avút, sm. (ţi) pauvre 31,3. 106, 2. 250.

ne-bag, va. 1 — *în seamă,* ignorer *b.* 208; **nebăgător de sêmă,** sm. inattentif 346,3.

ne-bătút, aj. non battu 341,2.

neberesc, *istr.* va. 3. recueillir *b.* 282,3.

ne-beţív, aj. non adonné au vin 47.

ne-biruít, aj. invincible 80,2. 84,2; *b.* 15,3. 204,3.

ne-boít, aj. non teint *b.* 298,3.

Nebojatco, sm. Np. 62,2.

ne-botezát, aj. s. non baptisé 239, 2.3; *b.* 143,3.

nebún, aj. s. fou, insensé; furieux 13*,3. 2. 15. 113,2. 123,2 .. 3. 141,3 .. 155,2. 289,2. 297,3. 324,2. 348,2; *b.* 5,3. 13,2. 83,3. 121. 149. 211,3. 212, 2. 352, 2. 355, 3. 358, 2; *ñe-, b.* 263; **-ésc,** va. 3. rendre fou 291,3; *b.* 95; —, vr. affoler *b.* 104. 196,2; —, aj. fou *b.* 48,2; **-êşte,** av. insensé 275,3; *b.* 5; **-íe,** sf. (ii) folie; démence, furie 51, 3. 61,3. 80,2. 90,3. 117,3. 123,3. 155, 2. 354,2; *b.* 4,3. 6,2. 46,3. 148. 196; *-niĭe, b.* 119,3; **-ít,** aj. fou 225.

nec, va. 1. se noyer 59. 60,2. 98,2. 99,2 (v. înnec).

neca, cj. *istr.* que (ut) *b.* 283,1 .. 2. 284,2; *nego, b.* 286,2 (v. ca).

ne-cădére, sf. qui est illicite 217,3.

necaíre, v. nicăirĭ.

necăjésc, va. 3. fâcher; vexer 354, 3; *b.* 261,3. 364,2; *necazesc*, *b.* 185,2; **-jít**, aj. fâché, tourmenté 365,3; *-jăt*, *b.* 197,2; *-zsit*, *b.* 186,3.

ne-călcát, aj. où l'on n'est jamais marché 252,3; *b.* 159; **-cătór**, aj. s. immobile 15*.

ne-cărturár, sm. (i) illettré 69,2.

ne-cătát, av. sans viser (?) *b.* 245,2.

necătór, aj. noyant 213,3.

necáz, sn. (urĭ) peine, tourment; dépit 171,2; *b.* 15,3. 22,3. 23,3. 161,2. 236. 245,3. 302,2; *nă-*, 348; *b.* 103; **-esc**, v. necăjesc.

nece, v. nicĭ.

ne-cetínd, av. non lisant 37,2; **-tít**, aj. non lu *b.* 312,3.

Nêchi, v. Nichea.

ne-chĭemát, aj. non invité 352,2; *b.* 293,2.. 325,2.

ne-chipzuít, s. irréfléchi 131,3.

Nechítă, sm. Np. 38,3. 53,2.

ne-cinste, sf. déshonneur; honte; mépris 14*. 316,3. 338,2. 341,3; *b.* 86,3; **-ésc**, va. 3. mépriser; offenser *b.* 5. 7; **-tít**, aj. malhonnête; indigne *b.* 5. 40. 250,2.

ne-clevetitór, aj. s. non médisant 47,2.

ne-clipít, aj. sans cligner *b.* 163,2.

ne-clătinát, aj. invariable 131,3.

ne-clătít, aj. invariable; immuable; ferme 82,2. 89,2. 112,2. 184,3. 245,3. 303,3. 323; *b.* 86,2. 153,3. 204,3; **-tór**, aj. id. 322,3.

Necoáră, s. Np. 53,2.

ne-contenít, av. continuellement 338,2; *b.* 65,3.

ne-credincĭós, aj. s. infidèle; *-cos*, 16*. 46,3. 100,2. 106. 138. 239,1.2; *b.* 158,3..; —, méfiant *b.* 145,2; *-nŭcos*, 46,2; **necredínță**, sf. infidélité; incrédulité; méfiance 9. 112,3. 304; *b.* 148,2.

ne-crescút, aj. *mr.* jeune *b.* 280.

ne-creștinésc, aj. non chrétien *b.* 22.

ne-crezínd, aj. non croyant *b.* 143; **-crezút**, aj. incroyable *b.* 363.

ne-cruțând, aj. non épargnant 240; **-cruțát**, sans considération *b.* 238,3.

Nectárie, sm. Np. 209,2.. 3.

Nectenáv, sm. Np. *b.* 207—210; *Nehtinav*, *b.* 166..

Neculce, sm. Np. *b.* 32,2.

ne-cúm, moins encore 69. 106,2. 120.

ne-cumínecát, aj. s. non communié 88,3.

ne-cunoscând, non connaissant *b.* 108,3; **-cătór**, aj. s. ignorant *b.* 95, 3; **-cút**, s. inconnu 79,2; *b.* 11; *ni-*, *b.* 360.

ne-cupríns, aj. infini, incompréhensible 138,3. 157,2. 344,3; *b.* 151.

ne-curát, aj. s. impur, impie; immonde; sale 1*. 12*. 3. 12. 13,2. 19. 50. 80. 83,3. 90,3. 194,2. 241,2. 247, 1.2. 304. 363,2; *b.* 80. 145,2; —, (țăi) 267,3; —, diable, satan 44; *b.* 51,3. 171, 2. 260,2; **-rățíe**, sf. (ii) impureté; impiété; immondicité 12*. 11. 29,3. 30. 50; *-ră-*, 292,2. 365,3.

ne-curmát, aj. continu; —, av. sans cesse 164,3. 193; *b.* 253.

ne-cusút, aj. sans couture 21,3..

ne-cutezând, non osant *b.* 321,3.

ne-cuviínță, sf. injustice *b.* 28,2; **-cuviós**, aj. s. inconvenant; indécent; indigne 30. 210,3. 345,3. 351 (ἀτόπος); *b.* 8.

Neda, s. Np. *b.* 300,3.

ne-dăfăĭmát, aj. irréprochable *b.* 79.

ne-dăspărțit, aj. indivisible 172, 3; *-de-*, 323; —, av. sans cesse 131.

nedejde, v. năd-.

nedelea, sf. (slav.) dimanche 80.

ne-deosăbít, aj. non séparé 323.

ne-depărtát, aj. non éloigné 323,2.

ne-depríns, aj. inexpérimenté 76,2.

nedereptate, v. nedreptate.

ne-destoĭnic, aj. s. indigne, incapable, 10*,3. 52. 80,2. 89. 98,2; *-dăs-*, 157,2. 340,2; **nedăstoĭnicíe**, sf. indignité 157; *-des-*, 12*,3.

ne-dezlegát, aj. indissoluble 11*,2. 49,2.

nedirept, v. nedrept.

ne-dobândesc, va. 3. non obtenir *b.* 163,3.

ne-doít, aj. ferme 224.

ne-dormíre, sf. insomnie 285,2.

ne-dospít, aj. sans levain 330,3..

ne-drépt, aj. s. injuste; faux; infidèle; injustice 171,3; *b.* 58. 100,2; *cu* —, illégalement *b.* 356,3; *-dirept*, 46,2.3. 195,2. 210,3. 248; *b.* 26; **nedreptáte**, sf. (ăți) injustice, iniquité 119. 169,1.2. 367,3; *b.* 105,2. 212,3; *-derep-*, 7*. 12*, 3. 12. 15. 54,3. 366,2; *-direp-*, 50,2. 105,3. 195,2.. 247; *ne-îndreptate*, *mr.* id. *b.* 263,2. 266,3.

ne-duchíre, sf. *mr.* stupidité *b.* 263,3.

ne-dúlce, aj. s. ingrat 20.

ne-domirire, sf. indécision, incertitude; *b.* 22,3.. 363; **-rít**, aj. indécis.

ne-dumnezeeáște, av. impie *b.* 79,3; **-zeíre**, sf. impiété *b.* 100,2; *-dumnăță-rie*, id. 190,2.

ne-ertát, aj. non pardonnant 26,3; —, non pardonné 63.

ne-fățárnic, aj. non hypocrite 10*, 2. 159,2; —, impartial 170,2; *b.* 147.

nefér, sm. (ĭ) soldat *b.* 127.

ne-fericít, aj. malheureux *b.* 307,3.

ne-fiínță, sf. non-existence 164,3; *b.* 147,2. 152,3.

ne-firésc, aj. contre nature *b.* 142,3.

ne-folositór, aj. inutile *b.* 7,2.

Neftalim, sm. Np. 36,2; *-tha-*, *b.* 71,2.

ne-găcít, aj. non expliqué, peu clair 198,2.

ne-gándire, sf. inattention 3; **-dít**, aj. inattendu *b.* 132,3; **-ditor**, sm. impartial 10*,2.

ne-gătát, aj. non préparé 242.

negél, sm. mamelon *b.* 144,2..3..

neghínă, sf. (nĭ) ivraie 163; *b.* 153,3.

neghiób, aj. s. imbécile *b.* 249.

nego, v. neca.

ne-grăít, aj. inexprimable *b.* 106,3. 107. 192.

negreálă, sf. noirceur 60,2; **negrêță**, sf. noircissement *b.* 91,3; **negrésc**, vr. 3. se noircir 346,2. 353.

ne-greșít, aj. sans faute *b.* 366,2.

ne-grijă, sf. insouciance 88,3. 89; *b.* 64; **-jésc**, va. 3. négliger *b.* 263,2; **-jíre**, sf. négligeance 236,2; **-jít**, aj. sans souci 85,2.

negrișór, aj. noirâtre *b.* 327,2; **negru**, aj. noir; sombre 82,2. 93,2. 200, 2. 350,3; *b.* 64,3. 136,3.. 146,2.. 199, 2; *nêgru* 165,3. 301; —, s. *b.* 294,2; **Negru-Vodă**, *b.* 287,3.

négură, sf. (rĭ) brouillard; tourbillon 71,2. 192. 201,2. 224,3. 267; *b.* 137,3. 158,2; **-reáță**, aj. nébuleuse *b.* 299,2.

ne-gustáreț, sm. sobre 47,2.

negustátor, sm. (rĭ) négociant, marchand 18. 59,3; *-tă-*, 93,2; *b.* 125,3. 128,3. 129. 256,2..3..; *-ți-*, *b.* 195, 3. 219,2. 221,2; *negustor*, *b.* 323; *niguțitorĭu* *b.* 135; *nigustor* *b.* 138; **negustoráș**, sm. dim. *b.* 360,3; **negustorésc**, va. 3. acheter; marchander 52,2; *b.* 154; *-ți-*, 279,2.3..; *b.* 221; **negustoríe**, sf. commerce 279,3; *b.* 221; *negoțetorie* 313; *negustorie* *b.* 25.

ne-hárnic, aj. incapable *b.* 74.

ne-herotonít, aj. non consacré *b.* 61,3.

Nehtinav, v. Nectenav.

Neĭ, sm. Np. 136.

neĭcă, sf. ma mie *b.* 344.

ne-îmbiát, aj. non invité *b.* 294,2..; *-îmbieat* 352,2.

ne-îmblát, non marché 252,3.

ne-îmbrăcát, aj. non-habillé *b.* 356,3.

ne-împăcát, aj. non-satisfait *b.* 305, 2. 314,3.

ne-împrustát, aj. *mr.* non-élevé; (jeune) *b.* 278. 280.

ne-începút, aj. sans commencement 257,2.

ne-încetáre, sf. continuité *b.* 361,2; **-tát**, aj. av. continuel; perpétuel; incessamment 31,2. 106,3. 131,3. 164. 274, 3.. 301. 337,3; *b.* 16. 23. 101. 124,3. 147,3.

ne-închinát, aj. sans trinquer *b.* 293, 1. 2. 325,2.

ne-încuviințát, aj. indigne *b.* 162,3.

ne-îndoít, aj. indubitable 101,2. 112,2.3.

ne-îndrâznind, non-osant *b.* 92,3.

ne-îndreptát, aj. sans absolution 89,2; —, non-corrigé 170. 355.

ne-îndurâtór, aj. intolérant *b.* 323,3.

ne-înflorít, aj. non fleuri *b.* 143,3.

ne-înfrănát, aj. effréné 146,3; *b.* 6.

ne-împăcát, aj. implacable *b.* 198.

ne-împlinít, aj. incomplet *b.* 138,3..

ne-împuținát, aj. inépuisable *b.* 147.

ne-însuflețit, aj. inanimé 132,3.

ne-întimilát, aj. mobile *b.* 62..

ne-întinát, aj. immaculé 244,2.

ne-întórs, aj. impénitent 51.

ne-întrulocát, aj. non-uni, dispersé 323,2.

ne-întulburát, aj. non troublé 245,3.

ne-înțelegând, non comprenant 169, 3; *b.* 108,3; **-gătór**, aj. s. imbécile; qui ne veut pas comprendre; ignorant 50,3. 79. 117,3. 119. 132,3.

ne-înțelépt, aj. s. fou; abruti; ignorant 13*. 15,3. 16. 27,3. 88,3. 155,2. 348,2; **-lés**, sm. ignorance 125,3; —, aj. inintelligible *b.* 315,2.

ne-învățát, aj. s. ignorant, inculte 78,3. 79. 118,3. 219,2. 253,2; *b.* 13,2. 249. 373,2.3..

ne-iscoditór, aj. incurieux (απεριεργον) 352,1—3..

ne-ispitít, aj. s. ignorant 12*,3.

ne-ispovedít, aj. sans confession 89,2.

ne-isprăvít, aj. non fini, incomplet *b.* 287,3. 288.

ne-ĭubitór, aj. s. — *la arăgint*, exempt d'avarice 47; —, ennemi 13*; *b.* 26,2..

ne-jelínd, aj. non regrettant *b.* 186,3.

ne-judecát, aj. sans jugement *b.* 325,2.

ne-lácom, aj. non cupide 47,2.

ne-lăcuít, aj. inhabité 268; *b.* 129. 159. 185,3.

ne-legĭuíre, sf. (rĭ) crime *b.* 260,3; **-glĭuít**, aj. inique *b.* 363,3.

ne-lesne, aj. difficile 113. 253,2; **-nicĭos**, id. *b.* 252,2; **ne-leznire**, sf. difficulté *b.* 164.

ne-lipít, aj. non glaisé *b.* 350,2.

ne-luotór, aj. — *de mită*, incorruptible 159,2.

ne-lucrând, aj. ne travaillant *b.* 88.

ne-măhnít, aj. non chagriné *b.* 260,3.

ne-mâncáre, sf. jeûne *b.* 341,3; **-cát**, aj. sans manger, à jeun 253; *b.* 119,3. 203,2.

ne-mândru, aj. s. fou 8; —, laid *b.* 3,3.

ne-măngĭeát, aj. non consolé *b.* 187.

ne-măniós, aj. doux, non irrité 47, 2. 159,2.

ne-măritát, aj. non-marié 52,3.

ne-mărginít, aj. infini; illimité 343, 2; *b.* 93. 150,3.

ne-măsurát, aj. infini, immense 203; *b.* 21,2; *nemeresc*, v. ni-.

nemêrnic, sm. (ĭ) étranger, errant 47. 104,1.. 212,2; *-nec*, 238,2..; —, prosélyte 283,3; —, vaurien *b.* 193; **-cíe**, sf. carrière terrestre 279,3.

nemic, v. nimic.

ne-mijlocít, aj. direct, *b.* 222.

ne-milostív, aj. s. impitoyable, dur; peu miséricordieux 13*. 95,3. 96. 106, 3; *b.* 143,3. 363,3; *-my-*, 50,3; **-íre**, sf. inclémence 278,2; **nemilosrădia**, id. 101,3.

nĕ'miş, sm. (ĭ) noble 177,3.

ne-mişcát, aj. immobile 184,3; *b.* 130; **-oari**, aj. f. id. *b.* 220.

Nemitór, sm. Np. 59.

ne-mórt, aj. immortel 290,3.

nemţésc, aj. allemand 333,3; *b.* 225, 3. 341,2; **-êşte**, av. id. 177.

ne-mulţămíre, sf. ingratitude 104,3; **-mítă**, sf. id. *b.* 6; **-mít**, aj. s. mécontent *b.* 357,2. 374,2; **-mitór**, aj. s. ingrat *b.* 47,1.2; *-ţemitor b.* 12,2; *-ţumitor*, mécontent *b.* 348,3.

ne-muríre, sf. immortalité 344,3; **-itór**, aj. immortel 146,3. 257,2. 344. 348,2. 362,3; *b.* 83,3. 84,3. 147.

ne-mutát, aj. inflexible 184,3; **-tătór**, aj. immobile 322,3.

ne-năprásnic, aj. non véhément 47,2.

ne-naroc, v. ne-noroc.

ne-născút, aj. s. non né 109,3; *b.* 372,2.

nenavidna, aj. f. *istr.* envieuse *b.* 283,3.

nêne, s. ami! *b.* 214,2.

Nenevitên, sm. habitant de Ninive 270.

Nênĭul, sm. Np. 76.

ne-noróc, sm. malheur *b.* 346; *-na-*, 110,2; **-íre**, sf. (rĭ) id. *b.* 5,3. 84,2. 85,2.3. 144,3. 152,2. 243,2; *ni-no-*, *b.* 359; **-ít**, aj. s. malheureux *b.* 5,3. 10, 2. 144,3. 152,2. 182,2; *ni—*, *b.* 359; **-ós**, aj. s. malheureux *b.* 11,3. 12,2.

ne-numărát, aj. innombrable 106,2. 299. 311,2. 319,3. 360,3; *b.* 47,2. 82, 2. 254,2. 369,3.

ne-oáspe, sm. *mr.* ennemi *b.* 266,2..

Neofít, sm. Np. *b.* 30. 40,2.

ne-oprít, aj. libre; permis 29,2. 30. 323,2.

Neoptolím, sm. Np. *b.* 89,2..

ne-orândueală, sf. (le) désordre *b.* 87,3.

ne-osebít, av. sans cesse *b.* 307,3.

ne-osindít, aj. non condamné *b.* 184,3.

ne-ostinind, aj. sans se fatiguer; *neust-* 8*,2.

ne-páčnic, aj. non tranquille *b.* 214,3.

ne-părâsínd, aj. non abandonnant 130, 2; **-sít**, aj. av. continuel; sans cesse 57, 2. 107,3. 164,3. 192. 279,3.

ne-păţít, aj. *mr.* nouveau, pas encore essuyé *b.* 271,3.

ne-páza, sf. négligence, sans garde *b.* 153,2.

ne-plecát, aj. s. désobéissant, opiniâtre 47,2. 193; *b.* 20,3; **-cătór**, aj. s. désobéissant 13*. 50,3.

nepoată, v. nepot.

ne-pocăít, aj. impénitent 13*,2.

ne-podobít, aj. non orné 57.

ne-poftít, aj. s. non invité *b.* 375,3.

ne-pomenít, aj. qui n'a pas été mentionné *b.* 355.

ne-póstnic, aj. incontinent 88,2.

nepót, sm. (ţi) petit-fils 53. 59,2. 60. 66. 92,2; *b.* 98. 168,2. 193,2. 212, 3. 241,2. 293,3. 303,1—3; —, (ţie) 134, 2; —, (ţă) 68,2; —, neveu 143,3. 144, 1—3. 237,3; *b.* 98,2. 135; **nepoátă,** sf. petite fille 53; *nepotă* 44,3. 92,3.

ne-poticnesc, vr. 3. ne trébucher pas 110,3.

ne-potrebnyĭ, aj. (slav.) inutile 157,2.

ne-povăţuíre, sf. manque d'instruction *b.* 125,3.

ne-povestít, aj. inexprimable 257,3.

ne-prăvălít, aj. non bouleversé 202,3.

ne-pricepând, aj. non comprenant *b.* 255,2; **-cépere,** sf. ignorance 225; *-cêpere b.* 5,3; **-pút,** aj. ignorant; fou 324,3; *b.* 94,2. 181,2.

ne-priceştuít, aj. non communié 300,2.

ne-prieáten, sm. (ì) ennemi *b.* 13, 3. 14; *-tin,* 361. 362,2; *b.* 10. 101,2.

ne-prilítor, aj. s. envieux; diable 17, 2; *b.* 12,2.

ne-purtáre de grije, sf. négligence; incurie *b.* 51. 125,3.

ne-putând, aj. ne pouvant 190,2; *b.* 48,2. 112,2. 240,3.

ne-putêrnic, aj. s. faible 105,2; **-putinčós,** aj. s. id. infirme, incapable, impotent 25,2. 30,2. 52,2. 250. 275. 312, 3. 344. 361; *b.* 91. 246,2; *-tsos b.* 185; **-putínţă,** sf. impuissance; infirmité, faiblesse 77. 79,3. 118,3. 168. 194,2. 201; *b.* 108,2. 179,3; *cu —,* impossible *b.* 83. 164. 252.

ne-pútred, aj. (ḑi, de) incorruptible 99. 233,3; **-reğúne,** sf. incorruptibilité 51. 233,3; **-rezíre,** sf. id. 102,2. 316,3; *-redíre* 14*,1.3. 233,3. 303,3.

ne-putút, av. impossible 224.

ne-răbdáre, sf. impatience, *-reb-, b.* 83; **-dát,** aj. intolérable 338,2.3; **-dătór,** aj. impatient *b.* 356.

ne-rás, aj. non lissé *b.* 11,3; —, non rasé *b.* 11,3.

ne-rătăcít, aj. non égaré 127,3.

ne-răutáte, sf. intégrité 248,3.

nere, v. miere.

ne-roditór, aj. stérile *b.* 26,2..; *-ri,* id. 26,2.

Neron, sm. Np. 308,2; *b.* 237.

ne-rourát, aj. non couvert de rosée *b.* 316,3.

ne-sămuít, aj. incomparable 311,2.

ne-sărutát, aj. non baisé *b.* 337,3.

ne-săturáre, sf. insatiabilité *b.* 212,2.

ne-săţiós, aj. s. insatiable 99,3. 102; *b.* 358; *-saţos* 242,3; **-sáţiu,** sm. insatiabilité 29,2.

nescănt, *-care* v. niscănt, -care.

ne-scăzút, aj. qui ne diminue pas 118,3. 119,2.

ne-schimbát, aj. non changé 45; *b.* 147.

ne-scrís, aj. non écrit *b.* 62.

ne-semuít, aj. immuable 112,2.

ne-sfărşít, aj. infini, perpétuel 38. 81,2. 97. 106,3. 163,2. 338,2; —, incomplet *b.* 83; *nesfrăşit* 182,3. 365,2. 368,1.2; *nesvrăşit* 77,2. 119,2. 185,2. 186,2.

ne-simţitór, aj. insensible *b.* 48,3. 124,2. 227,2.

neskund, neszkut v. nasc.

ne-smintít, aj. stable, immuable, constant 131. 145,3. 250,3.

ne-socotése, va. 3. ignorer; mépriser 285. 355,2; *b.* 108,3; **-tínţă,** sf. incontinence 46; —, imprudence 76,2. 105, 2. 121,3; **-tít,** aj. imprudent 193. 204,3.

ne-spuínd, aj. ne disant *b.* 178,3; **ne-spus,** aj. ineffable, inexprimable 31,3. 297,2. 298,2. 344,3; *b.* 112,3. 150,3. 316,3.

ne-stăpânire, sf. anarchie *b.* 87,3.

ne-stătătór, aj. instable; changeant 198,2. 203,2. 324,2. 325; **ne-statórnic,** aj. id. *b.* 152. 182. 247,2.

nestidínţă, sf. impudence 241,2.

nestimát, aj. précieux *b.* 300,2.

ne-stíns, aj. foc —, feu éternel 54, 3. 99,2. 117,3; *b.* 322,3.

Nestorián, sm. Np. 355.

ne-strămutát, aj. immuable 228,2.

ne-strângător, aj. s. *ne-strâîngător la avuţie,* qui n'est pas porté au gain 47.

ne-suferínd, aj. av. ne tolérant pas 359; *b.* 169,3. 204,2; **-ít,** aj. insupportable *b.* 157, 3. 249,3.

ne-sulemenít, aj. sans fard *b.* 298,3.

ne-svadnic, aj. éloigné des querelles 47.

ne-svinţít, aj. non sanctifié 120,3..

neşchít, s. pr. quelques 7*; —, un peu 11,2. 12,2 (v. niscănt).

neştíne, pr. quelqu'un, -e 10*, 3. 15*, 2. 46, 2 .. 47 .. 48, 2. 51, 2. 77. 79, 2 .. 91. 115, 3. 119, 3. 121, 3 .. 161, 3. 179, 3 .. 180, 2 .. 209. 328, 2. 338. 341; *b.* 151, 3. 160 .. 202. 246, 3; *nişt'ine b.* 85; *neştîinre* 6*, 3.

ne-ştiínţă, sf. ignorance 29, 2. 98, 2. 130, 3; *b.* 28. 201, 3. 214, 3.

ne-ştiút, aj. s. inconnu 116. 205; *b.* 122, 3; *cu—ul,* par ignorance 59, 2; **ne-ştiutór,** aj. s. ignorant 88, 2. 141, 3. 154, 3.

ne-tăerê-înpreğuru, s. prépuce 141, 2.

ne-tăgăduít, aj. indubitable *b.* 126.

ne-tălát, aj. non coupé, entier *b.* 375, 3.

ne-tămăduít, aj. non guéri *b.* 182.

ne-tănguind, aj. av. non complaignant *b.* 186, 3.

ne-táre, aj. faible 55, 3.

néted, aj. net, poli *b.* 92, 3. 146.

ne-têmere, sf. hardiesse, courage 291, 3; *b.* 87, 2. 147; — *luĭ D. zeu,* sans crainte de Dieu *b.* 4, 2; *-mire b.* 196, 2.

netend, vr. 2. *istr.* s'attacher, saisir *b.* 284, 2 (v. dcr. întind).

ne-tezése, va. 3. lisser; polir *b.* 349. 353, 2; —, aplanir 172, 2; *b.* 177, 2.

netocmélă, sf. (le) adversité 205; —, irrégularité *b.* 9; **-míre,** sf. id. 308; **-mít,** aj. s. déréglé; irrégulier, sans ordre; brouille 47, 2. 246, 3. 280, 3. 351 (ἀδιάρθρωτον); *b.* 146. 157.

ne-trébnic, aj. inutile, sans valeur 168, 3; *b.* 92, 3; *-trêbnic* 257, 2. 340, 3; *b.* 52, 2. 87; **-íe,** sf. inutilité *b.* 5, 3.

ne-trecút, aj. impérissable, éternel 77, 2. 3. 82, 2. 106, 1-3. 114, 2. 3. 182, 3; -rêcot 43, 3; —, sûrement 55, 3.

ne-tremurând, aj. sans crainte 11*, 3.

ne-tulburát, aj. serein *b.* 260, 3.

ne-ucigáş, aj. s. non violent 47, 1. 2.

ne-uĭtát, aj. qu'on ne peut pas oublier 125.

ne-umblát, aj. loc —, terre vierge *b.* 203, 2.

ne-unít, aj. non uni (à l'église de Rome) *b.* 99.

ne-urát, aj. av. sans trinquer *b.* 294, 1. 2.

ne-urmát, aj. inimitable 224, 3.

ne-ustinind v. ne-ost-.

ne-várnic, aj. perfide *b.* 11, 2.

ne-vărstnec, aj. mineur *b.* 125, 3.

nevástă, sf. (este) femme 116; *b.* 68, 2. 3. 137, 2. 256, 3 .. 362, 2; *nvestă, mr.* jeune femme *b.* 274; **nevestioară,** sf. petite femme *b.* 293, 2.

nevăstúĭcă, sf. belette 90, 3.

ne-vătămát, aj. non blessé *b.* 184, 3. 189, 3.

ne-văzut, aj. s. invisible 41. 101, 2. 109, 3. 280, 3. 311, 2; *b.* 17, 2. 157. 174, 3. 353, 2; *-văḑut,* 54, 2. 115. 228, 3. 264, 3. 296; *-vuzut* 32, 2.

Nevederica, sf. Np. *b.* 172.

nevestĭoară, *nvestă* v. nevastă.

ne-vestit, aj. sans renommée 133.

ne-vicleán, aj. simple *b.* 38.

ne-viforát, aj. abrité, non exposé aux vents *b.* 15, 3.

ne-vindecát, aj. non guéri, incurable 15, 3. 16, 2. 81, 3. 282, 3.

ne-vinovát, aj. s. innocent, sans reproche, sans tâche; impuni 6*, 3. 12*, 2. 12, 3. 13. 33. 40. 47, 1. 2 .. 50, 2. 113, 3. 170, 2. 204, 2. 214, 3. 364, 3; *b.* 143. 236.

nevóe, sf. (oĭ) peine; gêne; malheur 13*, 2. 19. 26, 2 .. 46. 56. 76, 2. 86, 2. 119. 134, 2. 171, 2. 190, 3. 214, 2. 3. 253. 289, 2. 3. 297, 2. 330, 2. 349, 3; *b.* 11, 3. 13, 2 .. 19. 22, 3. 25. 29, 2 .. 122. 208. 213, 2. 354, 3. 363, 2; —, contrainte 10*, 3; —, effort 30. 204; —, péril 318. 2; —, nécessité 11*, 2; *b.* 27, 2. 83, 2. 87, 3; —, faiblesse *b.* 203, 2; —, diable *b.* 78; *cu* —, difficilement 260, 2. 280, 2. 337, 2; *b.* 6, 3; *de* —, nécessairement 49. 90, 3; *a fi* —, être nécessaire 161; *am* —, certainement 110, 3; *nevoiâ* 42; *-ĭa* 52, 2. *mr. nevoĭă mare,* terrible *b.* 269, 2; *nevoĭe* 42, 2. 72; *b.* 164, 3 ..; *nevoi b.* 96, 2. 181, 2. 216; *mr. nevolĭe,* angoisse *b.* 270 .. 272, 3; **nevoĭáş,** sm. misérable *b.* 375; **nevoésc,** va. 3. forcer, nécessiter 38, 2; *b.* 87, 3. 151, 3; —, dépenser 79, 2; —, vr. s'efforcer 3*, 2. 6*, 3. 47. 49. 57. 60, 3. 68, 2. 95. 96, 2. 106. 129, 3. 163. 179, 3. 180 .. 181, 3 .. 236, 3. 270, 2. 278, 2. 285. 293 .. 320. 327; *b.* 11, 2. 54. 131. 195, 3. 242, 3; *nivoesc b.* 141.

ne-voínţă, sf. (ţe) effort; zèle; peine 29. 49. 68, 3. 73. 76, 2. 110. 118, 2 .. 3 .. 146, 3. 184, 3. 241, 3. 251, 3 .. 257. 291, 2; *b.* 8, 3. 47, 1. 3. 149. 180; —, (ţă) malheur *b.* 181, 2; **nevoít,** aj. av. forcé, contraint 15*, 3. 45. 74, 3; *ni-* 87; **nevoitór,** aj. s. s'efforçant, qui s'efforce, se donne de la peine 30. 99, 3. 130, 2. 285. 295, 2.

ne-vólnic, aj. s. infirme 304, 3; **-cíe,** sf. infirmité 291, 2.

ne-vrând, ne voulant pas *b.* 162.

ne-vrêdnic, aj. s. indigne 246,1.2. 340,3; *b.* 6. 15,2. 16,2. 47,3. 67,3. 170, 3; *-vred-, b.* 184,2.3. 302; —**íe,** sf. incapacité, indignité 157. 246,2.

Nevrod, sm. Np. Nimrod 66,1.2.

ne-zăbávnic, aj. efficace, sans délai *b.* 153,3.

ne-zătieníndu, aj. sans trébucher *b.* 13.

ne-zidít, aj. non créé *b.* 154,3.

ne-zdrávăn, aj. miraculeux *b.* 236, 2. 3.

ne-zmintit, aj. sans changement *b.* 124,2.

ni, pr. pers. 1 pl. dat. 132,3. v. gram.

ni, cj. ni, *mr. b.* 281,2; *ni istr. b.* 285 .. 287, v. nicĭ.

Nica, sm. Np. 87.

nica, av. *mr.* encore, aussi *b.* 265,3. 270,2. 280,3 (v. dcr. încă).

nicăírĭ, av. nulle part *b.* 233,2. 234, 2. 369,3; *-rê,* 133,3; *nicăiurĭ b.* 179,2. 245,2; *-rea b.* 301.

Nicanor, sm. Np. 283,3.

Nichéa, s. Nl. Nicée 320; *-céa b.* 100; *Nĕchi* 93,2. 183,2.

nicĭ, part. cj. ni, ni même, ni .. ni 25,2. 31. 38,2; pass. *nič* 48,3 .. 90. 110,3. 318,3 ..; *b.* 136 ..; *nice* 36. 57,3. 60,2 .. 71,2 .. 82. 88,2. 108,2 .. 116,3. 161,3. 193,2 .. 242. 255,2 .. 274,3. 310,2. 325. 350,3. 364; *b.* 13 .. 100,2. 173,2. 307; *neč* 3. 8. 21. 141,3; *nece* 1*, 2. 4*,3 .. 8*,2. 10*,2. 13*.. 8. 10,3. 12,2. 19. 22,3 .. 27,3. 29 .. 33 .. 40,2 .. 54, 3. 74,2 .. 128; *neci* 124,3; *mr. neți b.* 265,2; *ban, niși b.* 262,2; **nicĭ că,** jamais *b.* 291,3; **nicĭ cum,** id. nullement, aucunement 165,2. 363; *b.* 190. 243,3; *nič* —, 287,3. 295,2. 323,2; *nice* —, 243,3. 277,3. 324,3; **nicĭ de cum,** id. 291,2; *b.* 203,2; *nice* — —, 315; **nicidănuoară,** jamais 367. 368,2; *nice diniоară* 83,3. 85; *nice o dănăoară* 101; *neč diniorâ* 1,3; *istr.* **nič-ur,** aj. aucun *b.* 283,3.. 284. 286,2 (cf. niș).

Nicoare, sm. Np. (Nicolas) 62,2.

Nicodim, sm. Np. 100,3. 101,2. 158, 2. 243,3. 244,2.

Nicarda, sf. Np. *b.* 172.

Nicolae, sm. Np. Nicolas *b.* 126,2. 128; *-cu-,* 283,3; *Necula,* 38,2. 75; *-ae* 223,3. 224,2 .. 225; *b.* 1,2; *-ai,* 152; *b.* 8,2. 18; *-aŭ* 102,3. 173,2; *-leĭ* 93,2; **Niculaitán,** Nicolaïte 129,2.

nĭel-lu, sm. *mr.* agneau *b.* 265 .. (dcr. miel).

Nifon, sm. Np. 170,3. 171,1.2. 172. 192,2. 287,3. 288.

nigdar, av. jamais, *istr. b.* 284,1.

Nigoiț, sm. Np. 87 (cf. Neagoe).

Nil, sm. Np. 58; —, le Nil *b.* 93.

nimic, av. s. rien 131,3. 177,3; de —, vaurien *b.* 95,2. 166,2; *bnt ñimic, b.* 262,2; *-cŭ,* 316,2; *b.* 151. 156,2; **-că,** 96,2. 306,2; *b.* 105; *de* —, 295,2; *maĭ* —, à peu près aucun 361,2; **-ca,** 292, 3. 331,3. 338,2; *b.* 20,2. 31. 154,3. 210. 239,3; *de* —, pauvre *b.* 358; *nemic* 134. 180,2 ..; *nemica* 4*,3. 10*,3. 33. 40,2. 163,2; *de* —, indigne 156,3; *nemică* 2. 17. 20. 23,2. 27,2. 63,3. 96,3. 112,3 .. 116,2. 120. 129,2. 147,3. 211,3. 323,2. 349,3; *b.* 9. 13. 67,2. 121,3. 123. 212, 2; *maĭ* —, presque rien 79,2; *alta* —, rien que 200,2.

níme, pron. personne, nul, aucun 8. 38,2. 44,2. 45. 48,3. 51,3. 53. 61,2. 77. 78,3. 91,3. 101. 108,3. 118,3. 137. 2. 139,3. 141,2. 155. 181,3. 183,3. 210. 223,3. 296,2. 298. 310,3. 327. 361,2; *b.* 72. 115. 169,2. 296.. 304,2. 340,2 .. 350,3; *nimĕ* 10*. 4 .. 5 .. 26,2.3. 67, 2. 136,3; —, rien 20; *nimi* 87; *b.* 95; *neme* 74,3. 102,3; **nimene** (gen. dat. nimănuĭ, nimăruĭ) 5*,2. 171,3. 174. 177, 3. 198,2. 204,2; *b.* 149,2. 178,3. 200,3. 350,2; *-nê* 8*,2. 69,2. 159. 329; *b.* 6, 3. 69,2. 159,3. 329; *b.* 6,2. 69,3; *-ni b.* 257,2; *nimerilê* 40,2; *nimine b.* 56,3. 218; *-ni* 204,2 ..; *b.* 1,3. 167; *nemene* 159,2. 230,2. 245,3; *b.* 11,2. 218 ..

nimerése, va. 3. trouver; parvenir; rencontrer; arriver 360,2; *b.* 174. 346, 2. 350,3; *ne-,* 58,3. 111. 121,3 .. 133, 2. 221,2. 222,2. 350; *b.* 1,2. 19,2.

Nineviea, sf. Nl. 115,3 ..

ning, va. 2. couvrir de neige *b.* 343,2.

ninga, *mr.* encore *b.* 274,3. 280 (v. dcr. încă); —, près de *b.* 277 (v. dcr. lângă).

ninsoáre, sf. l'action de neiger 281.

niscânt, pron. *mr.* quelque *b.* 269; *nes-, b.* 266,3 (v. neșchit).

niscare, pron. quelqu'un 95,2. 116 .. 121. 160. 177,3; *b.* 315,3; *nes-, b.* 312, 2; *nescar-va,* id. 333,3.

nisétru, sm. esturgeon *b.* 43.

Nistor, sm. Np. *b.* 82,2.

Nistru, sm. nom du fleuve 73,2.. 235,2; *b.* 34,2. 35,2.. 292..

niș, pr. *istr.* rien *b.* 283,3. 284. 285 (cf. nicĭ).

nișce, pr. quelques 59,3. 77,2. 88. 95,2. 160,2. 165,2. 171,2. 176,3. 199, 2. 203. 306,3. 330,2. 354,2; *b.* 2,2. 19, 3. 28,3. 38.. 51,3. 91,2. 132,3. 134, 2.. 152,2.. 174,3. 211,3.. 365,3; *-tê* 360,2; *-têe, b.* 200,3; *-ti b.* 84,3. 217; *nește* 24.. 25. 27,3. 49. 61. 69,2. 96. 100,2.. 101,2. 105,2. 120, 2. 133,3.. 140, 3. 184,3. 207,2. 225,2. 232. 243, 2. 259.

nișfota, sf. pauvreté 269.

nișóru, av. *mr.* léger *b.* 266,2; **nișureață,** sf. légèreté *b.* 266,2 (dcr. ĭușor, ușor).

nîzâ, prép. *mr.* entre *b.* 263,3. 266, 3 (cf. dcr. mĭez).

noă, aj. neuf. 70; *b.* 339,3; *noao* 27. 127,3. 146. 309,2. 332,2; *b.* 28,3; *noî b.* 64,2. 67,2. 83..; *a noa,* f. 33. 40,2; *al noaole,* le neuvième 9; *b.* 71,2; *al noole* 90; *al noaâle* 224,2. 225; *al noîle b.* 66,2; *istr. al noptele,* id. *b.* 285.

noă, v. nou.

noăpte, sf. (nopți) nuit 34,1.2.. 52. 61. 98,3. 154. 245,2. 286,2. 364,2; *nopte* 266,3. 313. 365,2; *mr. b.* 276,2; **noaptea,** av. pendant la nuit 11,3. 82. 117,2. 164,3; *b.* 149,3; *noaptè* 1,2. 7. 217,3; *b.* 67; *nuptè* 366,2; *noptea* 1*,2.

noăzecĭ, aj. quatre-vingt-dix, — **și noă,** quatre-vingt-dix-neuf *b.* 339,3; *noazecĭ și noao* 127,3. 309,2. 332,2; *nouăzecĭ și nouă b.* 367.

nóbil, aj. noble *b.* 248,3.

nod, s. nœud *b.* 370.

Nódea, s. le diable (noueux) *b.* 260,2.

nodorós, aj. noueux *b.* 191,3. 192.

Nóe, sm. Np. 145,2. 266,3. 275,2. 286,3; *b.* 49,3. 50,2. 60,3. 61.. 66. 371,3.

noeán, sm. la vaste étendue (de l'Océan) *b.* 129,2; *noĭan,* abîme 343,2.

Noémvrie, s. Novembre 221,3. 279; *b.* 26,2. 27.. 127. 203; *-vre b.* 127,3; *Noevre* 114. 256,3. 363,2.

noesc, v. înnoesc.

nohot, s. pois chiche *b.* 98.

noĭ, pr. pers. 1, pers. pl. v. gramm.

noĭmă, sf. (me) sens *b.* 163,3.

nomofflax, sm. garde-loi 78,1.2.

nontru, 299,2 (cf. lăuntru).

noptele, *istr.* v. noă.

nor, sf. *mr.* brue *b.* 278,2..3. 282 (dcr. noră).

nor, sm. (ĭ) nuage; nuée 202,3. 313, 3; *b.* 23. 24. 50,3. 64,2.. 158,1.2. 330; —, (nourĭ) *b.* 199,2. 216,3. 353; *noor* (ĭ) 83,3. 316; *b.* 56,2. 137,3; *nour, b.* 330,2; *nuâr,* (ĭ) 49,3. 105. 106.. 107, 2. 267,2. 326; *nuor,* (ĭ) 12*. 2,1.2. 29, 2. 201,2.. 285,3. 302,3..; *b.* 48,3. 121. 321..

noroc, sc. (urĭ) bonheur; sort 70,3. 72,3. 203,2..3.. 235,2. (τυχη) 356,3; *b.* 7,3. 13,3. 26. 146, 1..2. 182.. 305; *năroc* 70. 114,3. 116,3. 162,2. 199; *b.* 123,3; —, talisman 162,2; **nărocire,** sf. sort 325,3; *no-,* bonheur; sort 336; *b.* 8,3. 12,2.. 51,2. 144,2. 180. 198. 365; **norocĭt,** aj. av. bienheureux 337,2; *b.* 2,3. 6. 50,2. 86,2; **norocos,** aj. heureux *b.* 212,3; *rău* —, malheureux *b.* 212,2.

norod, sc. (roade) peuple; nation; populace; foule; troupe; multitude 145, 3. 147,2.3. 165. 280,2. 282,3. 284. 358, 2; *b.* 1.3. 20,2. 22,3. 25,2. 37,2. 52,3. 71. 86,3. 124,2. 143,2. 194,3. 242,2; *nărod* 4. 17. 19.. 24. 132,3. 140,2. 177,2. 189,2.3. 215,2. 221,2. 237,3. 258,3.. 264,2.. 281,3. 310,2. 319,2. 362,3; *b.* 70,2.

noroĭu, sc. (oae) bourbe *b.* 373.

nostru, nostră, pron. poss. 1. pl. nôtre v. gramm.

not, vn. 1. naviguer 58,2.. (v. înnot).

nou (nouă, noĭ, noue), aj. neuf; nouveau 100,2. 141,2. 199,2. 230,3. 252. 282,2; *b.* 151,2. 351,2; *noaâ* f. 101. 133, 2. 145. 280,2; *noao,* f. 43. 194. 268,2. 336,3; *b.* 30. 124,3; *noo* 120,2; *noauă b.* 294,2..; —, (noao f. pl.) 13,3. 18, 2. 84; *b.* 45,3. 223; —, (noaî) *b.* 64; —, (noo) 4; —, (nooă) 314,3; *cêlea noaâ,* les nouvelles choses *b.* 13,2; *de* —, de nouveau 343; *b.* 240,2; *din* —, tout neuf *b.* 223,2.

nouăzecĭ v. noăzecĭ.

Novacu, sm. Np. 92,2; *b.* 302—304; **Novăciță,** id. *b.* 293,3.

nravoucénie, sf. éthique 88,3.

nu, av. non, ne pas, point 1*,2. 1. 2. 3.. 31; pass. *no* 1*,2.. 4*,3. 16*,2. 8.. 363,3. 365,3; *istr. b.* 282,3.

nuc, sm. noyer *b.* 368,2. 369,2; **nucă,** sf. (nucĭ) noix 357; *b.* 44. 98. 376,2.

.oáră, sf. *(re)* noix muscade 356; 2; *nucușoară b.* 97,3.

.ieá, sf. (ele) verge, gaule 357; *b.* 3,2. 289,2; *nue b.* 369,3.

numaĭ, av. seulement 1. 24. 27,2. 37,2. 42,2. 51,3.. 62. 80,3. 88,3. 101, 3. 113,2.. 176,3. 274. 324; *b.* 7,3. 150,2. 214,3. 255,3; — *cât,* aussitôt, de suite 27. 96,2. 232,3..; *b.* 41,3. 77,3; — *ce,* id. 201,2; *b.* 73,3. 74; — *decât,* 128,2. 195,2. 310,3; *b.* 40,2. 3. 54,2. 57. 174,3; —; de rigueur *b.* 349; *nu* —, non seulement 46. 89,2. 107. 262,2.3; *b.* 28,2. 80,2; *fără,* —, seulement 262,2.3; *b.* 37,2; *numa, b.* 224,3. 259. 260,2. 307,2.

numa-le, *mr.* v. nume.

nú-mândru, aj. peu sage 15.

număr, sc. (ere) nombre 43. 82,2. 126. 133. 211,3. 267,3; *b.* 7,2. 82, 3. 152,3. 253,2; —, numéro *b.* 164,3. 165; *fără de* —, innombrable 80,2. 362,2; —, va. vr. 1. compter, nombrer 84. 95. 1,2. 102,2. 279,2. 338,2; *b.* 86,2. 120, 2. 121,2. 349,3. 366,2; —, lire 5*,3.

núme, sn. (me) nom; titre 3*. 9*. 1. 2. 7.. 14,2. 19,2. 25. 39,3. 42,2.. 55.. 78,2.. 100,3. 126,2. 142,3. 194, 2. 197,2. 292,3. 299,2. 350. 367,3; *b.* 36,3. 105. 172.. 249. 252,2; *numêle b.* 8,3; *numeale b.* 13; *-mi-, b.* 55,3. 56. 220. 261,2; *mr. numală b.* 276,2. 281, 2; *nome* 54,2; *b.* 188,2. 369,3; *istr. lume b.* 284,3. 285; **numése,** va. vr. 3. nommer; appeler; désigner 365,2; *b.* 154,3. 206,3; *număsc* 245,3. 322,3; *b.* 12,2. 61,2.

numeris, sm. nom d'une troupe des anges 221,3.

numíre, sf. (rĭ) nom; dénomination; terme *b.* 49,3. 88,3. 155. 220,2. 222,2. 3.. 252,2. 253,3. 260; **-ít,** aj. s. fixé *b.* 213; —, renommé *b.* 88,2.

numpta v. nunta.

nún, sm. parrain de noce 317,3; *b.* 321,3; **-ă,** sf. marraine de noce *b.* 315,2.

nuns v. nus.

núntă, sf. (te, ți) noce 116. 217,3. 317,3..; *b.* 29,3. 34,2. 51,2.. 68,1. 2..3.. 261. 312,3; *numpta, mr. b.* 280,3.

nuor v. nor.

nus, pr. 3. pers. (nusă, nuși, nuse) il, elle; eux, elles 15*,3. 16*,2. 15,2.. 18,2. 21,2. 81. 85,3. 100,2. 102,2. 103, 3. 108,3. 187,2. 188,1.2; *nune* 58,2; *rus* 7*,1.2.

nymphă, sf. (e) nymphe 216,2.

O (O, Ꙩ).

o, art. fem. acc. elle 1*,2. 14*,2. 2.. 4. 8. 17.. 21,2; pass.

o, pr. f. une 14*. 2. 4. 6.. 21,2. 23, 2. 25. 188,2.3. 262; *b.* 213,3; *istr. b.* 283,3.. (v. uă).

o, intj. oh 3. 55. 60,2. 140,2; *b.* 231,2.3.. 247,2.

oablă v. oblu.

oáchĭeș, aj. brunet *b.* 258,2. 287,2. 329,2.

oáe, sf. (oĭ) brebis 11,2. 14,2. 15,2. 18,2.. 74,3. 76,3.. 88,1.3. 103,3.. 155,2. 171. 175,2.. 282. 318,3. 331, 2..; *b.* 28. 163.. 221,3..

oajde, sf. (de) fers 3*,3.

oála, sf. (le) pot, marmite *b.* 118,3. 164,2; *istr. olă b.* 286,3.

oáră, sf. (or, orĭ) fois 2. 4.. 5. 15,2. 23. 52.. 61. 65,3. 95,3. 104,3. 120,3. 152,3.. 169,3. 183,3. 292,2; *b.* 29, 2.. 52,3. 67,2. 187,2. 194,2; —, moment *b.* 206,2; *mr.* fois, *b.* 272,3.. 280,3; *un'* —, une fois; soudainement, *b.* 264,2. 266,3. 268..; *de un'*—, id. *b.* 268,3; *tr'*—, immédiatement *b.* 264,3. 265,3; *puțină* —, peu de temps *b.* 266; *multă* —, longtemps *b.* 264,2.

oáre, cj. ou bien, serait-il possible, est-ce que 112,3. 215. 233; *b.* 30,2. 101,2; — —, ou-ou 46,2.. 105,2..; — —, soit-soit 180,2; — *când,* jadis; une fois 100. 143,2. 234. 263. 290,2. 317, 2. 357,3; *b.* 360,3; — *care,* quelqu'un 284. 306,3. 342,2; *b.* 8. 28. 47,3. 51,3. 52, 2. 63,3. 79,3. 87,2.. 153,3. 195,3. 203,3.. 364; — *câte,* quelque que ce soit 183,3.. 187,3; — *ce,* quelque, quelque chose 5*. 129. 262,2; *b.* 11,3. 146,2; — —, en quelque sorte 305,3; — —, quelqu'un 298,2; — —, quelque peu 353,2; *b.* 35; — *cine,* quelqu'un 59. 61,3. 100,3. 137,2. 186,3. 294. 348,3; *b.* 211, 2; — —, quiconque 127. 128,3; — *cum,* en quelque sorte; ou bien 263,2; *b.* 90, 2. 91,2. 354, 3; — *oare,* 183, 2; — *unde,* n'importe ou; quelque part 84,2.. 132. 138,3; *oarĭ undi b.* 360; **oáreșĭ-care,** quel-

que *b.* 106,3. 124,3. 220,2; **oáreşĭ-ce,** quelque chose, en quelque manière 63, 3; *oarĭş-ce b.* 182; **oáreşĭ-cine,** quelqu'un *b.* 123,3; **oareşĭ-cum,** en quelque sorte *b.* 124,3 (v. orĭ).

oárfăn, sm. *mr.* pauvre *b.* 281,2.

oáspe, sm. hôte 352,2; *ospe* 137; *oszpe* 216,2; —, *mr.* ami *b.* 263,2. 270, 2..; **oáspete,** sm. (ţĭ) hôte 237,3. 238.. 271,3; *b.* 67. 248; *oaspite, mr.* ami *b.* 265,2; **ospătáre,** sf. traitement *b.* 315,3; **ospătéz,** va. 1. (aĭ) traiter, régaler 237, 3.. 238..; *us-,* 12*; —, loger 350; *ospeteţ* 306; —, vn. vr. manger, se régaler 49,3; *b.* 303. 325. 342..; **ospăţ,** sn. (eţĭ, êţe) repas 80,3. 224. 238,2; *b.* 128,3. 209,3; *-ţi* 336.

oáste, sf. (oştĭ) troupe; armée 6. 36, 2. 59,2. 66,2. 70,3. 71.. 72,2.. 106, 2. 142,3. 177,2. 190—193. 200.. 334, 2. 357,3; *b.* 23,2. 35,2.. 55,3.. 83,1. 3. 126,3.. 132,3.. 197,2..3; —, guerre 178; *b.* 4. 50. 128; *de —,* guerrier 177,3; *oste,* 4; *b.* 166,2; **ostáş,** sm. (ĭ) guerrier 292,3; *b.* 22,2. 23,3. 29,2. 168,2. 189, 2. 197. 204,3. 244.

obádă, sf. menottes *b.* 336.

obărşénie, sf. fin, bout *obrăşenie,* 32, 2. 41,2; —, origine 254,2; **obârşesc,** vn. 3. finir, accomplir 160,2.3. 171,3. 197, 3; *obrăşesc* 256,3. 257,2..; **obârşie,** sf. fin 257,3..

obĭcaĭnyĭ, aj. slav. d'après l'usage commun de la langue 208,3.

obicéĭu, sc. (eĭurĭ, ee) coutume, usage, mœurs; droit; loi 297,1.3; *b.* 25. 75, 2..3..; *b.* 119,2. 124,2.. 220,2.3; *-cei b.* 220; *-čaĭu,* 101. 193. 219,3. 221. 224, 2. 270,3. 276. 350,3; *-cêĭu* (cêe) 144. 145,3. 284. 288,2. 330,3. 337,3; *b.* 5. 39; *-cêi* 333; *-ceaĭu* 241,2. 259. 313,2; **obĭcnă,** sf. id. 252; **obicĭnuésc,** va. vr. 3 s'accoutumer; s'habituer; être l'usage *b.* 75,2; *obič-, b.* 163. 177. 236; **-nuít,** aj. s. accoutumé; ordinaire, commun, régulier *b.* 25. 87,2.. 145. 196,3. 197,2..; *obişnuít, b.* 113; **obĭcuínţă,** sf. (ţe) coutume *b.* 52,2.

obicnésc, vr. 3 se piéter *b.* 155.

obídă, sf. peine, chagrin 9*.2, 19,3; *b.* 101,2, 233,3; **-desc,** va. 3. affliger, chagriner; offenser 96,2. 127,2. 309,2; *b.* 69,2; *obiduesc,* 115,3. 364,3; **-dít,** affligé 169,2.

obĭéct, sc. (urĭ) sujet *b.* 246,2.

obĭĭale, sf. pl. loque 94; *b.* 3,3.

obláduésc, va. 3. gouverner; administrer 78,2. 159,3; *b.* 97,2; **-duíre,** sf. administration *b.* 87,3. 254,2; **-duitór,** sm. gouverneur, maître 239,3. 240. 322, 3. 335. 347,2.

oblâ'nc, sm. pommeau de la selle 362,2; *b.* 258,3.

óblaste, sf. province; diocèse *b.* 219, 2..3. 220; *-ti, b.* 221,2; *-tie,* 159.

oblicésc, vn. 3. entendre, apprendre 12*,1.2. 144. 258.

óblu, aj. droit; plan *b.* 357; *oablă,* f. *b.* 177,2.

obór, va. 1. renverser; détruire, abattre 88,3. 105. 199,3. 213. 320,2. 367.

oboróc, sc. (oace) boisseau *b.* 62,3.. 333,3.

obosésc, va. vn. 3. fatiguer 58,2; *b.* 196,2.

obrăslit, 341. l. odrăslit.

obrăşenie, -sc, v. obârşenie.

obráz, sc. (e) visage; figure; image 11*,3. 35. 58. 60,1.2. 133, 3. 266. 292. 321; *b.* 7,3. 47. 69,3. 72. 106, 2.. 107. 130,3.. 202,3. 338; —, courage *b.* 74. 102,2; **-nic,** aj. impertinent *b.* 169, 3; **obrăznicíe,** sf. impertinence *b.* 131,3. 152,2. 352,2.

obrăzovánie, sf. organisation *b.* 219.

obrezuésc, va. 3. circoncire 15*,2.3.

obrintit, aj. enflammé *b.* 341,3; —, s. enflammation *b.* 343.

obşte, sf. *de —,* général, public, universel 159. 237,2. 319,2. 333. 340,2. 346,2. 361; *b.* 10. 27,2. 30.3. 78,3.. 124. 156. 201,2. 221,2. 252,3; *b.* 9,2. 191. 252,3; *opşte,* 290,3; —, s. public, assemblée 333,2; **obştésc,** va. 3. révéler *b.* 95,3; —, aj. général *b.* 220,2. 222,2.

oca, sf. cause 270,3; *ocâ* 272,2.

ocá, sf. (ă, ale) ocque 95,2. *b.* 334. 376,2; —, (azĭ) *mr. b.* 268. 271,2.

ocaainic, sm. misérable 163,2; *ocaanic* 96,2..117,3; *-nie,* (slav.) id. 79,3.

ocaca, s. cri de la grenouille *b.* 335,3..

ocăcaánie, sf. désespoir 296.

ocără, sf. (re, ocâră) affront, outrage, insulte; honte; malédiction 3. 49,3. 102, 2. 122,2. 192. 264..; *b.* 2,2.. 48. 105. 140,3. 193,3. 229,3. 240,3. 310. 366, 3..367; *ocarea,* 47,2; **ocărâre,** sf. insulte 30; **ocărăsc,** va. vr. 1. bafouer, in-

sulter; outrager 15*,2. 55. 102. 122,2. 3. 198,2. 206,2.3; *b.* 53. 81. 95,2. 211. 256,2.310; **ocărât,** aj. outragé *b.*138,3..; —, non considéré 46,3; —, qui mérite d'être réprimandé *b.* 47,2; **ocărâtor,** aj. s. offensant 291; **ocarnic,** moqueur 50; *ocarănic,* s. médisant 46,2.

ocărmuésc, va. 3. gouverner 321,2; *b.* 222; **-uíre,** sf. gouvernement *b.* 9,2.. 47. 90, 1. 3. 219,3; **-uitór,** aj. s. qui gouverne *b.* 8,3. 243 (v. otcăr-).

ocasione, sf. *mr.* occasion *b.* 265.

ocenă, v. ocină.

oce-naș, sm. (e) Pater noster 25,2. 28. 41,3.

ochésc, va. 3. viser, lorgner *b.* 295,2. 3; **ocheșíc,** aj. brunâtre *b.*318; **ochișór,** sm. (i) dim. petits yeux *b.* 290,3. 306; **ochĭu,** sm. (i) œil 8*.. 11,1.3. 12,3. 19, 2. 23.. 28. 30,3. 54,2. 64,2. 82,2. 88, 3. 99,1.3. 105,2. 114,2.. 127,2. 167,3. 223,2. 274,3. 312,2. 337. 349..; *b.* 47, 3. 106,3.. 123,2.. 171,2; —, (ochyĭ) 364,3; —, (otĭi) *bnt. b.* 263; —, prairie dans la forêt *b.* 259; **ochĭul bouluĭ,** pulsatille, 355,3; *ocl'ĭu, mr. b.* 266. 270,2.

ocínă, sf. (ne) patrimoine; immeuble, propriété 2*. 38,2.3. 43,3.. 45.. 54,3. 75,2.3. 93,1-3.. 143,3. 151,3.. 180,2. 200.. 264; *b.* 34,3; *ocenă* 74,3. 91,3..; **ocinăș,** sm. (i) héritier 86,2; **ocinătoárea,** sf. (κληρονομουσα) 209,3; **ocinéz,** va. 1. posséder (en héritage) 103,3.

oclĭu, *mr.* v. ochĭu.

ócnă, sf. (ne) mine, saline 176,2.3. 177; *b.* 34,3. 365,2; —, bagne *b.* 363,2.

ocól, sn. canton 173,3. 174; —, enclos de bétail *b.* 85,2.. 334,3..; **-ésc,** va. 3. entourer 172,3; *b.* 158,2. 260; —, faire le tour, parcourir *b.* 251,2. 299, 3. 331.

ocrotésc, va. 3. protéger *b.* 156; —, vr. se gouverner *b.* 243; **-íre,** sf. protection *b.* 125,3.

Ocsisteri, sm. Np. Oxenstirn *b.* 46,3.

Octómvrie, s. Octobre *b.* 27,1-3. 126, 3; *-ovrie,* 321,3; *b.* 58,2.

odáe, sf. (ăĭ) chambre 73; *b.* 20.

odăjdie, sf. (iĭ) chasuble, vêtement d'église 346,2; *odejdie* 176. 244.

odănăoară, -re v. odinioară.

odată, à la fois 58,2. 362,2 (v. dată).

odejdie, v. odăjdie.

odgón, s. mesure de cent pas *b.* 92, 3. 93.

odíhnă, sf. (ne, nă) repos 2. 36. 106, 3. 111. 294,2. 360; *b.* 6. 16,3. 104. 132. 161,2. 245; **-nélă,** sf. id. 3. 256,2; **-nesc,** vr. vn. 3. se reposer 17. 23. 36. 63,3. 66,2. 71,3. 72,3. 89,3. 186,2. 206. 228, 2. 271,2. 273,3. 306,3. 366,2; *b.* 14,3. 129. 134. 139,2. 163,2. 200,3. 238; *odinesc* 304,3..; *b.* 326,3. 327; **-níre,** sf. repos 323; **-nitór,** aj. s. reposant 109,3.

odinioárâ, av. jadis, un jour 130,2. 222; *b.* 47; *nic —,* jamais 132,2. 203,3. 341,3; *odiniorâ* 131,3; *odineoarâ b.*179; *odănănăoáre, nice —,* jamais 233; *-ăoárâ* 304,2. 353,3; *odănioarâ b.* 87,2 (v. dănăoară).

Odisef, sm. Np. Ulysse *b.* 82—84; **Odisia,** sf. Odyssée 60,3; *-iea b.* 82,2.

odobáș, sm. (i) capitaine d'une compagnie *b.* 19; **Odobești,** Nl. 72,2.

odor, sn. (oară, -re) bijoux; trésor 114,2. 148. 240; *b.* 96,2. 162,2. 181. 218. 348,3.

odráslă, sf. scion *b.* 314,2; **odrăslesc,** vn. 3. pousser, bourgeonner *b.* 314,2. 316, 3; —, devenir comme un bourgeon *b.* 341,3.

Odríe, s. Nl. Adrianople *b.* 127; *-iĭu,* id. 192,2; *b.* 294,3.

odprostésc, va. 3. *istr.* pardonner *b.* 283..

of! intj. ah, hélas *b.* 309. 362,1.3; *oh,* 66,2; *b.* 102,3. 114. 182. 190. 222, 3; —, *istr. b.* 282,2..3.

ofilésc, vr. 3. faner, flétrir *b.* 311,3. 312.

oftáre, sf. gémissement *b.* 342,3..; **ohtătură,** sf. id. soupir *b.* 161,2. 180,2; **oftéz,** vn. 1. soupirer, gémir 67,3; *b.* 290,2. 307,2; *ohtez b.* 183.

ogár, sm. (i) lévrier *b.* 172. 354,3.. 355.. 373.

ogeác, sn. (urĭ) cheminée; famille *b.* 244.

oglíndă, sf. (nde; nzĭ) miroir 61,3. 238,3. 364; *b.* 2,2. 9. 12,3. 160,3. 250, 3; — *năravurilor,* Speculum morale 295, 3; **-désc,** va. 3. fixer, regarder (attentivement) 256,2. 324,2.

ogoáda, sf. grâce 7*,2; —, repos 30; **ogodésc,** vn. 3. reposer 30.

ogór, sn. (oare) jachère, terre 141, 2; *b.* 305,2. 320,2.

ográdă, sf. (ăzi) cour; *b.* 351; —, gîte 365; —, haie *b.* 12.

oh, v. of.

ohábnic, aj. patrimonial, *hohannec* 134,3.

ohtătură, ohtez v. oft-.

oĭ, av. oui, (vaĭ) 187,3.

oĭt, 85. v. uit.

Oĭtúz, sm. Nfl. 38,2.

oíță, sf. (ți) petit agneau *b.* 258,2.

ólă, v. oală.

olăcăesc, vr. 3. crier, lamenter *b.* 138,3..; *olăc-,* ib. id.

olăcár, sm. (ĭ) estafette *b.* 179,2.

o-l-altă, av. *la* —, ensemble *b.* 307, 3.. (v. alt).

olár, sm. potier 283.

olát, sn. (urĭ) arrondissement 175,3; *b.* 9,2.

olicăesc, v. olăc —.

Olimbiĭádă, sf. Np. *b.* 166,3.

Olivét, sm. Nl. *b.* 190,2.

ológ, aj. paralytique 23.

oloĭu, sm. huile 242,3 (v. uleiu).

Olt, sm. Nfl. 189,3; *b.* 127,2.

oltár, sn. (e) autel 83,2. 101,2. 172. 259.. 262,2. 297,3. 346,2; *b.* 32,3. 204, 3; **-nic,** sm. acolyte 297,3.

om, sm. (omenĭ, oamenĭ) homme; peuple 1*,3. 13*. 1.. 2.. 7. 8. 16,2. 3. 17,3. 19. 25,1..2.. 26. 27,3. 30,2. 3. 34,3. 36,2.3. 39,2. 50,3.. 61. 69, 2.. 70. 83.. 96,2. 100,2.. 102.. 104, 3. 111. 115,3. 117,2.. 137,2. 166,3.. 169,3. 184-185. 205,2. 206,3. 266,1-3. 272. 291,3. 293. 314,3. 342,2. 366,3; *b.* 13,2. 59,1-3. 63,3. 110. 141,2.. 230, 3; —, (oamini) 8. 135,2; *b.* 171,3. 199, 2; —, (oameriĭ) 3*. 55,3; —, famille 123,3; —, (oameînri) 4*,2; —, *istr.* (omiri) *b.* 282,2. 286; — *bun,* homme honorable 45.. 87,2. 92,2; — *de cinste,* id. 72, 2; — *de credință,* homme de foi 122, 3; — *de frunte,* notable, principal 72, 2; — *de treabă,* h. comme il faut *b.* 355; **omoáĭe,** sf. femme *b.* 372,2..

omăt, sm. (ți) neige *b.* 24,2; *omet* *b.* 147.

omenésc, aj. humain, d'homme 9*. 12. 17. 97,3. 105. 139. 182. 184,1..3. 185.. 344,2. 367; *b.* 148; *oamenêscă,* f. *b.* 10,2; —, va. 3. traiter *b.* 229; **-éște,** av. humainement *b.* 356,3; **omeníe,** sf. dignité, honneur; humanité, civilité 30. 31,3. 216. 256,3. 326,2; *b.* 99. 169,3. 197. 213,2.. 224,3. 226. 234,3. 315,3. 374,2; **omeníre,** sf. humanité *b.* 87,2. 150,3..

omet, v. omăt.

omídă, sf. (de, izĭ) chenille 8; *b.* 350.. 352..

omilie, sf. (ĭi) sermon *b.* 106,2. 108,3.

omilésc, vr. 3. se humilier 321,2; **-lință,** sf. humilité 100,3 (v. umilesc).

Omír, sm. Homère 60,3. 342; *b.* 82, 2. 91.

omofór, s. chape, omophore 258. 259,2.

omór, va. 1. (ăĭ, ă) tuer 24. 35,2. 102. 117,2. 150.. 171,2. 190,2. 291,3. 324,3. 342,2.3.. 361,3; *b.* 4,3. 16,2. 38,2. 63,2. 129,2. 171,2.3. 206. 367,1..; **-ăcĭúne,** sf. l'action de tuer 106; **-ăt,** aj. s. tué, mort 102. 318,3; *-rit b.* 186.

omșór, sm. petit homme *b.* 79,3.

on, s. (ŏv) être *b.* 154,3; —, un *b.* 340,3 (v. un).

Onciul, sm. Np. 43,3.

Onórie, sm. Np. Honorius 300,2.

opărese, va. 3. échauder, brûler *b.* 352,1.2; **-rítă,** l'action d'être brûlé *b.* 341,3.

opíncă, sf. (cĭ) sandale *b.* 3,3. 4. 224. 225. 259,3. 319,2. 361,2..; **-cár,** sm. paysan *b.* 258,2; **-cúță,** sf. petite sandale *b.* 309,2.

Oprea, sm. Np. 73.. 74.. 87,2. 135.

opreá, intjct. halte *b.* 355,3; **opreálă,** sf. arrêt; empêchement 161; *b.* 206,3; **oprése,** va. 3. arrêter; retenir, empêcher, prohiber 11*,3. 25,2. 60. 120,3. 137,2. 144,3. 160. 161.. 188,2. 202,2. 212. 323. 355. 363,3; *b.* 54,3. 63. 83,3. 100, 2.. 149,2. 197. 242,2; —, vr. s'arrêter; se retenir; cesser 47,3. 88,2. 89,3. 359, 3; *b.* 46,3. 84,3. 313; **-ít,** aj. défendu, prohibé 323,2; *b.* 29,3; **-itór,** aj. s. qui empêche 6*,2.

opsprezêce, v. opt.

opște, v. obște.

opt, num. huit **al — ul,** le huitième 89, 3; — *ăle,* id. *b.* 71; **optŭ-spră-zêce,** dix-huit 23,2; — *spre —, b.* 203; *optusprezăce b.* 111; *opsprezêce b.* 203,2; *optŭ-sprezăcelĕ,* le dix-huitième 162,3; **optŭ-zecĭ,** quatre-vingts 164; *mr. -zăț b.* 266,2.

opu, *e* —, il est nécessaire 13*. 3. 55,2.

or, v. oară, orĭ, voiu.

óră, sf. heure *b.* 214,3.

Orádia, sf. Nl. *b.* 293.

orănduésc, va. 3. commander; arranger, régler, classer 267,2. 344; *b.* 125, 2.. 153,3; **-uĭálă,** sf. (elĭ) règle, ordre; institution 245,3. 308,2. 320,3, 330,2. 331,2. 333. 344,3..; *b.* 42,2. 108,3; *-ueală,* 345; *b.* 24,3. 75; —, rang *b.* 53,3; **-uíre,** sf. ordre *b.* 253,2; **-uít,** aj. nommé; arrangé *b.* 86. 115,3. 125,2.3.

orăș, sn. (e) ville 1. 5.. 25,3. 38, 3. 43,3. 47,2. 74. 93,2. 137,2.. 141,3. 176,2.. 188. 189,3.. 194,3.. 233. 255,3. 296,2. 347; *b.* 8,2. 27,3. 75. 113, 2. 165. 210; **orășán,** aj. s. citoyen 295, 3. 296; *-ean* 38,2; *b.* 12,3.

Orâștie, sf. Nl. 38. 178.

oráție, sf. oraison, adresse 246. 335, 3; *b.* 310,3. 312,3; *-ție b.* 228,2.

orb, aj. s. aveugle 25,1.2. 110,3. 188,2. 252,2. 299,1-3. 319,3; *b.* 120. 245,2. 257,1..2..; *mr. b.* 265,3. 266.. *istr.* 286,3..

orbálț, sm. érysipèle; **orbălțát,** érysipelé *b.* 341,3.

orbésc, va. vn. 3. aveugler; rendre, devenir aveugle 23; *b.* 109,2. 237; **-éște,** av. aveuglement *b.* 46,3. 238,3; **-íre,** sf. aveuglement 300; **-ítór,** aj. s. aveuglé 35,2.

ordinár, aj. ordinaire *b.* 223,3.

ördög atta (magyar) que le diable l'emporte *b.* 224,2.

Orighén, sm. Np. 163.

orgán, sn. (e) orgue, harpe 179. 314,3; *b.* 181,2; —, organe *b.* 48,2.

orĭ, cj. ou, ou bien *b.* 171; — —, ou-ou, soit-soit 146,2. 191; *b.* 19,2. 24, 3. 35,2. 163.. 208,3.. 312. 364,3; — *când,* toujours, quand que ce soit 362; *b.* 178, 3; — *care,* quiconque 318,3; — *cât,* autant que, de quelle manière que ce soit 310.. 323; *b.* 229,2. 242,3; — *ce,* qui que ce soit 77,2. 317,3; *b.* 126,2. 202,2; — *ce fel,* de toute sorte *b.* 148,3; *-cine,* quiconque *b.* 161,2. 170..; — *încâtro,* dans toute direction 200,2; — *unde,* ou que ce soit *b.* 106,3; — *și unde,* id. *b.* 349,3; — *și cum,* en quelque sorte *b.* 362 (v. oare, vare).

Orión, sm. Np. *b.* 159,2.

ort, sm. să dea *ortul* popei, mourir *b.* 366.

ortá, sf. régiment *b.* 81,3.

orz, sm. orge *b.* 26,3. 298,2.

os, sn. (oase) os 13. 85.. 117,2. 192,2. 210,3. 215,1-3.. 218,2. 331,3; *b.* 26,2. 138. 185,3. 356.

osăbésc, va. 3. séparer 268. 284,3. 318,2.3; *b.* 90,1.2. 149,2; —, vr. se distinguer 316,3; *osebesc,* 280,3; *osi-,* 282; **osébĭ,** av. *de* — séparé, 270,2. 332; *b.* 72; **osebíre,** sf. différence 328,2. 330, 3; *b.* 4; *osibire,* division 260,2; *b.* 156, 3; **osăbít,** aj. séparé; différent 235,3; *b.* 220,2; *osebit b.* 426,2; *osi-, b.* 163. 185,3; —, av. surtout *b.* 221,3; *osebit* 344,2; *b.* 201,3; **osebitór,** s. séparation 280,3.

Osanna, s. Hosanna 233.. 287. 311..

osă'ndă, sf. (de) châtiment, punition 4*,2. 26. 55,2. 210,3. 242,2. 285. 346; *b.* 125,2. 237. 242,3; **-désc,** va. 3. condamner; punir 13*.. 50,3.. 80,3. 85. 168,3. 230,3. 259,2. 318,2; *b.* 17,2. 141,3. 154,2. 251,2; **-díre,** sf. condamnation, peine 231,3. 295,2. 302. 316, 2; *b.* 192,3. 193,2, 242,2; **-dít,** aj. s. condamné, maudit *b.* 17,2. 322; *osindit b.* 83.

osă'rdie, sf. zèle, ferveur 130. 209, 2. 290,2. 360; *b.* 8,3. 78,3. 162,3. 192, 2. 211,3. 252,2; *osrădie* 118,2.3. 119. 237; *usrădie* 31,2; **osă'rdnic,** aj. s. empressé *b.* 154. 254,3.

Osedec, sm. Np. 66.

osem, *istr.* num. huit *b.* 284,2.

ósie, sf. axe 323...

Osie, le livre d'Hosée 325,2.

osindesc, v. osănda.

Osmán, sm. Np. 149,3. 150..

ospătez, v. oaspe.

osrădie, v. osărdie.

osteneálă, sf. (eale, elĭ) fatigue; peine; travail *b.* 124,3. 259,3. 357,3; *-nêlă* 95,2. 119,3. 129. 157. 204,2. 280, 2. 337,3. 340,2; *b.* 1,3.. 37. 41,3. 79. 96. 108,2. 156,2.3. 163,2. 176,3; *-ntală* 145,2. 146,2. 195,3; *ostinală b.* 114; *ustenêla* 79,2; **ostenesc,** va. 3. fatiguer; lasser; —, vr. se fatiguer 58,2. 81,2. 146,3. 295. 306,2. 336,3; *b.* 13,2. 249, 1.2; *ust-* 37,2; **osteníință,** sf. fatigue 80,3; *-nință* 360,2; **osteníță,** sf. fatigue 58,2; —, aj. fatigué *b.* 176,3; *ostênit b.* 200,3.

ostoésc, va. vr. 3. calmer, reposer *b.* 295..

ostropiel, sm. une sauce *b.* 44,3. 45.

ostróv, sn. (oave) île 140,3. 143,1, 3. 258,3. 308,2. 349,3. 350. 367,2; *b.* 40—42. 129. 133. 151,2.

osvêştistva, sf. sainteté 157,2; **osvetit,** aj. saint 7.

oszpe, v. oaspe.

Oşerhêli, s. Nl. 176,3.

oştean, sm. (ênĭ, enĭ) soldat, militaire, *-tên* 58,2. 72. 200,2. 299,2 . .; *b.* 4 . . 34,2; **oştésc,** va. 3. militer, lutter; camper; servir 36,2. 132. 247,3. 292, 3 . . 322; **oştíre,** sf. (rĭ) expédition; armée *b.* 23. 102,2; **oştitór,** aj. belligérant 35, 2; **oştitură,** sf. armée 228,3.

ot, prép. (slav.) de 28,3. 43,2.3 . . 53. 56,2. 62,2. 63,2. 87. 97,2. 103 . . 109,3. 134, 2.3 . . 135,2.3. 141,2. 186,3. 215; **ottam,** de là 92,2 . .; *otam* 87,2 . .

otác, sm. palais, résidence 336 . .

otărât, aj. fixé *b.* 355 (v. hotar).

otcărmuésc, va. 3. gouverner *b.* 14; **-uíre,** sf. gouvernement *b.* 11; **-uitór,** sm. maître 190,3; *b.* 14 (v. ocăr-).

oteşesc, vr. 3. s'attrister *b.* 71,2.

oteţĭ, sm. pl. (slave), les Pères de l'Église (les membres du concile de Nicée) 93,2. 312.

Oticĭ, sm. Np. Nl. 92—93.

otĭĭ, bnt. v. ochĭu.

otpúst, sm. dimissorium 161. 186,2.

otrávă, sf. (ăvĭ) poison, venin *b.* 94, 3. 163,2. 243; *istr. otrov b.* 286,2; **otrăvesc,** va. 3. empoisonner *b.* 96,2. 182, 2. 305,2. 364; **otrăvít,** aj. venimeux 191; *b.* 11,3; **otrăvitór,** aj. s. id. *b.* 85,2. 163, 3. 242,2.

otţi, v. oteţi.

otvêt, sm. slave, réponse.

oţăl, oţăt, v. oţel, oţet.

oţăresc, vr. 3. frémir 139,3. 140. 188.

oţél, sm. acier 178,2; *b.* 130,2. 152. 339 . .; *oţăl b.* 64,2; **oţelésc,** va. 3. acérer *b.* 335,3; **oţălit,** trempé 361,3.

oţét, sm. vinaigre 320,3; *b.* 42,3. 375; *oţăt* 9; *b.* 57,3. 98; **-esc,** vr. 3. s'aigrir *b.* 11,2; **oţâţât,** aj. aigri *b.* 12,2.

ou, sn. (oao) œuf 167,3. 168; *b.* 77, 3. 129 . . 136,3 . . 211,3 . .; —, (oau) *b.* 360, 3; — (oule) *b.* 361; — (ouă) *b.* 369; *istr. ovu b.* 286; **ouez,** vn. 1. pondre, faire des œufs 167,3; *b.* 166,3. 337, 3. 355,2.

ovăs, sm. avoine *b.* 27. 321.

Ovideus, sm. Np. Ovide *b.* 13,3.

Ovreu, sm. (Ovrêĭ, eĭ) Hébreu 16*, 2. 59,3. 60. 85,2. 237,3. 263; **Ovreíca,** sf. Nl. Judée 19; **ovreeáşte,** av. en hébreu 16*,2. 21,2.3; *ovrieşti b.* 65,2; **ovrĭíáscă,** aj. f. hébreu, *ovreeáscă* 16*,2; *b.* 65,2.

ovu, istr. v. ou.

P (П).

pac, istr. av. seulement *b.* 284,2.

păcát, sn. (e) péché 3*. 9*,3. 14*, 3. 2,2. 4. 13. 24,3. 29,3. 48,3 . . 80,2. 86,2. 104,3. 107. 113 . . 147,2. 171. 233, 3. 234. 258. 365,3; *b.* 63,2. 234,3. 236, 2; *mr. pecat,* dommage *b.* 264,3; *istr. pecat b.* 283,2.3; **păcătós,** aj. s. pécheur; méchant 1*. 9*,2. 12*. 2 . . 13,2. 19, 3. 20 . . 37,3. 50. 79,3. 86. 102. 106, 2.3. 180. 211,2. 231. 285. 299. 304 . . 314. 338,2. 364,3. 365. 368,2; *b.* 49,2. 57,2; **păcătuésc,** vn. 3. pécher *b.* 4,3. 193.

páce, sf. paix 10*,2. 4. 49. 81. 94. 111,3 . . 149,2 . . 165,2. 178,2. 190. 240,2 . . 248,3. 268,3 . . 273,3. 327. 366, 3. 367; *b.* 30,2. 35,2. 103,3 . . 108,3. 204. 210,2. 236; *patse* 216,2; *mr. pache b.* 263,2; **păcuit,** aj. fixé *b.* 193.

păclă, sf. brouillard 29,3; *istr. pchè,* enfer *b.* 283,3 . . 284,1 . . 2 . .

pácoste, sf. malheur 113,2; *b.* 356, 2; —, imputation 305.

păcuit, v. pace.

păcurár, sm. berger *b.* 328,3. 329 . . 343,2.

páde, sf. *mr.* terre *b.* 272.

păducél, sm. aubepine (crataegus aria) 356,3.

pădúche, sm. (ĭ) pou *b.* 119,3. 363,3.

pădúre, sf. (rĭ) forêt, bois 4. 38,3. 43,3. 57,2. 58,3. 71,3. 297,2 . . 339; *b.* 44,3. 84,3. 147,3. 165,2. 239,2; *-ri b.* 120,3; *mr. padure b.* 264.

păgân, aj. s. païen; gentil; nation infidèle 15*,3. 16*,1.2. 5. 27,2. 51. 89. 128. 133,2. 146. 194,2. 212,3. 249,2. 264 . . 309,3. 362 . .; *b.* 9,3. 22.3. 29, 3. 55,3. 79,2. 204,2; —, mécréant *b.* 180,3; **păgânésc,** aj. païen 130; *b.* 10, 2; **-êşte,** av. 16*,2; *b.* 79,3; **-nătáte,** sf. paganisme 131; *b.* 4,3; —, crime 210, 3; —, cruauté *b.* 180,3.

págubă, sf. (be) dommage, perte 60, 3. 61, 3. 151. 191. 257,2. 341,2.3.

354,2; *b.* 25,3. 59,2.3. 77,3. 122,3. 197. 236,3.252,3. 375; **păgubésc,** vn.3. perdre va. 3. faire perdre 296,2; *b.* 248,2; **păgubitór,** aj. s. faisant perdre 274,3; *b.* 202.

păha, sf. orgueil 54,3.

pắhár, sn. (e) verre 43. 52,1 . . 3 . . 100. 224 . . 244,2. 262,2 . . 285. 332. 363,3; *b.* 180. 225,3. 227. 242,2. 312, 2. 317,1.3 . .; **păhărél,** sm. dimin. *b.* 351,3; **păhárnic,** sm. (i) échanson 72, 2. 75,3. 151,3. 340,3. 343,2 . .; — *mare,* grand échanson *b.* 97,2; **păharnicél,** sm. id. 103; *-hăr-,* 103; **paharnicéşte,** av. comme un échanson *b.* 369; **păhărúţă,** sf. (ţe) petit verre *b.* 353.

păĭ, av. puis *b.* 258,3 (v. apoi).

paĭu, sm. (paĭ) tuyau de blé 201,3; *b.* 11,3. 336.

păĭájen, sm. (i) araignée; toile d'araignée 171,2; *-jin* 205; *paijăn b.* 172; *păĭanjăn b.* 262 . .; *painjină* 212; *b.* 12; **painjănésc,** vr. 3. se voiler (des yeux) *b.* 98,3.

paic, sm. (i) page *b.* 75,2.

Pailie, sm Np. *b.* 343.

pắ'ine, sf. (nĭ) paine; grains 5 . . 9. 52. 65, 3. 66. 90. 107. 175, 2. 232, 2. 238 . . 244,1.3. 246,1.2. 256,2. 262,2. 326. 330,3. 332; *b.* 11,2. 36,3. 37. 71, 2. 77. 121,2. 164,3. 203,2. 221,3; *păne,* 36,2. 218,3. 284,3; *b.* 24,3. 48,3. 103, 2. 184,2. 233; *păni b.* 138,2; *peni* 39; *pâînre* 55,2 . .; *mr. pâne b.* 281,2. 282, 1.2; *istr. pâra b.* 284,3; *pera b.* 283.

Paísie, sm. Np. 159.

pâînră, 9; v. pănă; **pâînre,** v. păine.

pájere, sf. aigle *b.* 371.

pájişte, sf. gazon *b.* 176,3. 177,2.3; *pajeşte* 218,3.

pălăcărie, sf. *mr.* prière *b.* 268,2; **-rsesc,** va. 3. prier *b.* 268,3. 276,3.

Paládie, sm. Np. 304,2 . .

palamídă, sf. chardon 355,3. 356.

Palas, s. Np. *b.* 83,3.

palát, sn. (urĭ) palais *b.* 39. 84,3. 252,3; —, *mr. b.* 281.

pălc, sn. (urĭ) troupe; régiment; camp *plăcu* 3*,3. 4*,3. 5*,1.2.

pălésc, va. 3. frapper *b.* 296,2. 297, 2; —, hâler *b.* 344,2.

Palistína, sf. Nl. 351,1 . . 2; *b.* 200,3.

paligorie, sf. consolation *b.* 182.

pálmă, sf. (e) paume de la main; soufflet 7. 211,3. 326; *b.* 63. 69,2. 297, 2. 303,3. 366,2; **pâlmuésc,** va. 3. soufleter *b.* 302. 303,2. 364,2.

páloş, sn. sabre *b.* 171,3. 292,1.3. 293.

pâlş, sm. (glis ?) 90,3.

páltin, sm. (i) platane 356,3. 357; *b.* 289,2.3; **păltior,** dim. *b.* 317,3.

pắmânt, sn. (urĭ) terre; pays; terrain; monde 1*,2. 8*. 14*. . 1 . . 2. 3,1-3. 23,2. 29. 65 . . 67—68. 69. 77. 98, 2. 106,3. 111, 3. 118,2 . . 120,1. 2. 124. 139,2. 202. 203. 248. 254,2. 264,2. 306, 3. 325,2 . .; *b.* 22,3. 131,1 . . 342,2; *pământ* 23; *pamînt* 213. 214; *pemint* 39. 148; *istr. pamint b.* 283; *pe-,* 283. 284,3; **pắmânteán,** aj. s. (enĭ) indigène; terrestre; habitant de la terre 83; *b.* 25, 1.2. 147. 254; **-tésc,** aj. indigène; mondain; terrestre 130,2. 271. 314; *b.* 124, 2. 193,3. 220,3; *pământesc* 233,2. 316, 3; *pementesc* 367,2.3; *pemintesc* 145,2. 298,2.

pámente, sf. mémoire 16; —, commémoration religieuse 62,2. 63.

pắn, av. jusque 179,3. 180,2 . . 3. 351,2; *b.* 48,3. 119,2. 290,3; **pănă,** id. tant que 15*,2. 2. 4. 5. 7. 14,2. 24. 28. 36. 72,2 . . 86,2. 90. 96,2. 147,2 . . 189, 3 . . 261,2.3. 317,3; *b.* 16. 60,3. 137,2. 158,2. 224. 327. 359; — *când,* jusqu'à ce que 52. 68; *b.* 230; — *ce,* id. 158,3 . .; *b.* 111. 212,2; — *a nu,* avant de *b.* 9. 215. 231,2. 365,3; *pâînră* 2*,2. 3*,2. 4*,1.3. 5*,2. 9. 55,2; *păr, b.* 120; *pără* 5*,2; *b.* 82,2. 83,3. 85,3. 135; *istr. pir* tant que *b.* 283,3. 284.

pănă, sf. (pene) plume; panache *b.* 111 . .; *istr. b.* 285,2; *pênă b.* 213; **păniceá,** sf. (ele) dim. *b.* 327,2.

Pănă, sm. Np. 74,3 . . 75,2. 76; **Pann,** Np. *b.* 360. 361. 364,3. 370. 372,3.

pândésc, va.3. épier *b.*227,3; **-ditúră,** sf. lace *b.* 108,2.

pandúr, sm. (i) soldat *b.* 214. 215.

păne, v. păine.

Pangă, s. Np. 93,2.

păngărésc, va. 3. diffamer 303,2; **-rít,** aj. s. flétri *b.* 47,2.

Panonia, sf. Nl. 171,2; **-nean,** 157,2.

pắ'ntece, sm. ventre; sein; intérieur 60,3. 85,3. 243,3. 267,2. 285. 321; *b.* 22,3. 23,2. 31,3. 62. 63,2. 68. 89,2.

106,3. 150,2. 158,2. 164. 240,3. 369; *-tice b.* 61; *mr. pânticâ b.* 271,2.

Panteleímón, sm. Np. 157.

Panuchie, sm. Np. *b.* 10,3.

pă'nză, sf. (ze) toile; linceul, linge 100,3.. 101. 140,2.. 222. 288,2; *b.* 45,2. 117,3. 129,2..3. 262. 303,3..; *-zi, b.* 97; *-nḑă* 231,3; **pănzăr,** sm. (i) tisserand 353,2..; **pănzăturĭ,** s. pl. linges *b.* 63,3. 64.

paos, sm. libation 264.

pâpa, sm. pape 146,2. 163. 321,1.2. 328,1-3. 332.

Papai, sm. Np. 216.

paparúdă, sf. (de) jeune fille couronnée de feuilles, sur laquelle on verse de l'eau en temps de sécheresse et on chante une formule pour amener la pluie *b.* 320,2..

Păpăuți, s. Np. *b.* 82; **Papiea,** sf. Nl. 308,2.

papistáș, sm. (i) catholique 189,2; **păpistășíe,** sf. papauté 328,3.

păpsésc, va. 3. *mr.* finir, cesser *b.* 268,3. 281,3.

păpúc, sm. (i) pantoufle *b.* 177,2. 255. 294,3. 361,3. 364.

pâpură, sf. roseau *b.* 376,2; *-porâ* 355,3.

păpușoĭu, sm. poupée *b.* 250,3.

păr, părâ, v. pân.

par, vn. vr. 2. (părut a păre) paraître, sembler 27,3.. 52,2. 54. 61. 67,3. 106,2. 113. 117,2. 127,2.3. 133,2. 138, 2. 170.. 187,2. 222,3. 224,3. 231,2. 259,2. 262. 267. 274,2. 298,1.2. 308. 309,2. 323,3. 342,3. 349,2. 365; *b.* 14, 2. 40,3. 41,2. 48,3. 54. 78,3. 90,2. 104, 3. 118,3. 173,3. 217. 313,2. 362,2..; — *bine,* se réjouir 83,1.3. 137.2; *b.* 208, 2; — *rău,* regretter 63,3. 115,3. 142. 340, 3; *b.* 135,2; **par'că,** comme *b.* 249,3.. 281,2. 308.. 349. 353,2.

par, sm. *mr.* pieu *b.* 268,2.

păr, sm. (perĭ) cheveux, chevelure 65,3. 117,3. 186,3. 222. 234,3; *b.* 27. 65. 71,3. 90,3. 109,3. 118,3. 119,3. 159,2. 172,3. 177,2.3; *mr. per, b.* 264. 279,3.

păr, sm. (erĭ) poirier 357,1.2; *b.* 199, 1-3. 327,2..; **pără,** sf. (pere) poire 357, 2; *b.* 320.

pará, sf. (le) parà, sou *b.* 337,3. 374; **-le,** pl. argent; monnaie *b.* 346,3. 363; **părălúță,** sf. (ţe) *id. b.* 360,3.

pără, sf. flamme 142,2. 165,3. 246, 2; *b.* 180,2. 181. 194,2. 217,2. 223,2. 237,2; *parră* 303,3..

pă'râ, sf. (rĭ) plainte; action; accusation, procès 4*,2. 16*,2. 46,2.3. 63. 93,2. 159,2. 174,3. 175. 331; *b.* 206,2. 374,3; **părăsc,** va. 1. dénoncer; —, vr. se plaindre 4*,2. 24,2. 62,2. 63,2. 74,1. 2.. 144,1.3. 151. 175. 195. 198,2. 318, 2. 351,2.3; *b.* 55,2. 75,2. 97,2. 98,2. 205,3. 206..

pâra, *istr.* v. pâine.

Pară, Np. 93.

părăcălisésc, vn. 3. *mr.* prier *b.* 267,2.

paraclís, s. chapelle; prière *b.* 66,3.

părăésc, va. 3. claquer *b.* 352,3.

parágina, s. aj. inculte *b.* 367,2; **părăginésc,** vr. 3. être en jachère *b.* 367, 3; *bnt. -ginesc, b.* 262,2; **părăjinítă,** aj. laissé en jachère *b.* 262.

paralíș, sm. paralysie *b.* 54,2.

paramíthă, sf. (the), *mr.* fable *b.* 263,2; *parmithiu b.* 268. 269,3. 273..

parascovénie, sf. (ĭi) conte *b.* 262.

părăsésc, va. 3. abandonner; quitter; cesser 27. 61,2.3. 85,2. 145,2. 156,2. 180,3. 196,3. 197. 205,2. 284,2; *b.*. 19, 2. 48,1.2. 96,3. 148. 165,2; *-săsc* 248. 266,3. 275,1.2. 283,2; *b.* 48,3; **-sit,** aj. abandonné 361; *b.* 230,2.

părăș, sm. (i) accusateur 351,3; *b.* 125,2; **pără't,** sm. accusé *b.* 125,2.

părățésc, vn. 3. régner 146; **părățíe,** royaume 35,2 (v. în —).

părâu, sn. (răe, rae, rao) ruisseau; fleuve 72,2. 213,3. 249,2; *b.* 133,3. 161, 2. 196,3. 298,2.3. 334,2.

părcălăb, sm. (i) préfet; maire 53, 2. 74,3. 93. 173,2. 174,2; *b.* 76,1.2. 300,3. 343,3; —, la dignité de préfet 72,2. 73,3.

pardosésc, va. 3. parqueter; paver 173; *b.* 130.

păréche, sf. (i) couple; paire 35; *-chi b.* 91,2.3.

părére, sf. (rĭ) opinion *b.* 313,2; *-rê-,* 202,3. 252,2; —, apparence *b.* 91, 2. 177.

părésimi, sm. pl. quadragésime 218,3.

păréte, sn. (eţĭ) mur; paroi 24,2. 366,2; *b.* 98,3. 178,3; *-rê-,* 4*. 57,2. 162. 271,3; *-ti, b.* 136,2.

pârgâ, sf. primeurs; prémices 37,3. 269,2. 270,2. 321,3; *b.* 153,3.

părgár, sm. (i) échevin; citoyen 38, 2. 45. 73,3. 93,2; *pră-* 43,2.

părghie, sf. bière; levier 357.

părguesc, vr. 3. mûrir *b.* 238,2.

parhie, sf. diocèse 223,3 (v. ep-).

părigorisesc, vr. 3. *mr.* se consoler *b.* 267,2.

parimíe, sf. (ii) chapitre de la bible lu dans l'église 263,2.

părínte, sm. (ți) père; parent 9*.. 15,1.2. 18,2. 19,2.. 30,1.2. 36,3. 38, 2. 48,2.. 50,3. 60,1-3. 76,3.. 82,1.2. 88,2. 106,2. 108,1-3. 140,2. 155,3. 172. 179. 244,1-3. 277,2.3.. 291,2. 292,2. 305,2.3. 306,2. 345; *b.* 16,3. 28, 3. 38. 125,3.. 179,2.3. 234,2; — *duhovnic,* père spirituel 157,3; *-ții buni;* vrais parents 278,2; *părînte* 81; *părente* 134,2..; *părănte* 2*,2; *părănte* 178,3; *parinte* 39; *b.* 359,1.2..; *mr. parinte* (țilii), *b.* 265,2. 266,2; **-tésc,** aj. paternel 348,2; *b.* 173. 183,3.. 349,3; *-tăsc, b.* 196,3. 202,2. 220,2. 359,1.2.

Pariz, sm. Np. 216. 296,2; *b.* 246,2.

pârjină, sf. *mr.* coup *b.* 271,2.

pârjól, sm. feu *b.* 263; *dau —,* incendier *b.* 368; **-esc,** vn. 3. brûler; roussir 71. 191,3. 234,3.

părláz, sm. haie *b.* 349.

pârlesc, vn. vr. 3. brûler; brunir *b.* 64, 3. 293,3. 337.. 376,2.

Parmena, Np. 283,3.

paróh, sm. curé *b.* 201,2.

părós, aj. poilu *b.* 145,2.

părpălít, aj. délabré; gâté *b.* 333,3.

părtăsêlă, sf. rue pavée 176,2; **-sésc,** va. 3. paver 176,3.

părtáș, sm. (i) participant 326; *b.* 15,2. 29. 125,3. 221; —, communion 262,2..

parte, sf. (părți) part, partie; la portion 15. 21,3.. 31,2. 33,2. 38,2. 41,3. 43, 3. 62,3. 72,2. 93,1-3. 101. 112. 227,1-3; *b.* 28,1.2.. 118,2; —, côté; contrée 67. 130. 165,3. 177,1..2.. 190,3. 192,2. 199, 3; *b.* 3,2.. 50,1.2. 68,3. 117,2; —, sexe *b.* 51,3; *a avea —,* participer 242, 2; —, avoir du bonheur; de la chance *b.* 103. 105,2. 223,2.3. 309,3. 353,2; *de o—,* séparément 335..; *de o— de alta —,* çà et là 334,2; *de aceea —,* de l'autre côté 172; *— parti* 115,2. 151..

părticêa, sf. (cêle) particule 244,2.

particulár, aj. s. particulier *b.* 222, 1.2.

părtinésc, vn. 3. tenir part; être partiel 70,2; **părtnic,** sm. (i) participateur; partisan 242,3. 257,2.

pás, sm. (și) pas 203,2. 210,2. 299, 3; *b.* 89,3. 240,3. 305. 356; —, possibilité *b.* 304,2; **pasă,** vn. 2. prs. imprtf. vas 2*,3. 3*,3. 7*,2. 24,3. 63, 3. 127,3. 216,2. 254,1.3. 274. 291,3. 353; *b.* 37,3. 68,2. 96,2.. 136,3; **păsați,** 2. prs. pl. allez 26,2. 27. 42,3; *b.* 138,3.

pas, vr. 1. importer *b.* 170. 362.

pásăre, sf. (ări) oiseau 8*,2. 10*. 14*. 17. 34,3.. 102.. 128,2. 167,3. 266, 3. 316,3. 341; *b.* 109,2. 121. 129,1-3. 232,3. 254,2..; *-ră* 11,2; *-ări, b.* 111,2. 165,2..; *pasere* 35. 57,3. 116,3.. 121, 3. 354; *b.* 211; *-seri, b.* 213,1.2. 228; *-sire* 35; *b.* 105; **păsărár** (ri), sm. oiseleur *b.* 208,3; **păserícă,** sf. petit oiseau *b.* 308,3; *păsăruica* (ci), sf. id. *b.* 44,3.

pásc, vr. vn. 2. (a paște) paître 2*. 12*. 59,2. 193,2. 238; *b.* 11,2. 329,2. 3. 371,3; **păscuít,** pâturé 14,2.

pásca, sf. l'agneau pascal 330. 331, 2.3. 332.

păslă, sf. feutre *b.* 3,3.

pâstór, sm. (i) pasteur; berger 18, 2. 36,2. 60,2. 76,3.. 77,2. 86,2. 92,3. 103,3. 136,3. 280,2; *b.* 27,3. 153,2. 163..; **-esc,** aj. pastoral *b.* 252.

păstréz, va. vr. 1. conserver; préserver; se garder *b.* 121,3. 153,2. 257. 261.

paşa, sm. (și) pacha 18.. 19.. 71, 2. 334,1-3; *b.* 81,2. 92,3.

Păşcániĭ, Nl. 53,2.

Paşcovschii, Np. 143,2..

pâșésc, vn. 3. marcher 286,2; *b.* 89, 3. 90,3. 176,3. 357,3; **pășíre,** sf. (ri) pas *b.* 303,2.

paşión, sm. *istr.* souffrance *b.* 284.

paşmátii (?) 61,3.

páștile, sf. pl. pâques 21,2. 107,2. 146,2. 178,3. 201. 219.. 308,3; *b.* 28, 3. 35,3. 52; —, paine de pâques 217,2.

păşúne, sf. pâturage 165. 251; *b.* 159.

pat, s. lit; couche 35,2.. 37. 90,2. 137. 248,2. 301. 307; *b.* 37,2.3. 70,2. 170, 2. 355; —, *istr. b.* 285.

pătul, sm. (e) grenier à blé *b.* 320,2.

pateri'c, sn. les Vies des Pères *b.* 198,2.

pátimă, sm. (mi) souffrance; passion 256,2. 257. 261,2. 303,2. 307,3. 321,3.

338,3; *b.* 79. 108,2. 118. 126,2. 180. 181,2. 190,1-3. 235,3. 236,1.2. 246,2.. 3..; *pátema, b.* 91; *pathima, b.* 187,3; *vremê — lor,* la semaine de la passion *b.* 63; **-máș,** sm. souffrant 348; **-mesc,** vn. vr. 3. souffrir 308. 317,2. 355,2; *b.* 7,3. 80, 3. 161,2. 179,2. 191,3. 357,2; *pathi-, b.* 187; **pătimírê,** sf. passion *b.* 204; **pătimitor,** aj. s. souffrant *b.* 204,3.

pătlăginâ, sf. (gene) tomate 353,3; *b.* 43,3..

Patmo, Nl. 308,2.

pătrănjélu, sm. (ăi) persil 356,2; *b.* 45; *-jel, b.* 44,2; *pitrinjăl, b.* 98,2.

Pătrâșco, sm. Np. 43, 3. 53,2. 91, 3. 150,3. 152 (v. Petru).

pátríe, sf. patrie *b.* 31. 82,2. 85,2. 86,3. 126,2. 128. 170,2. 246,2. 251,3.

patriárh, sm. (rși) patriarche 8. 60, 2. 78,1.2.. 146. 159. 192,2. 210,2. 329,2. 332,3; *b.* 49,3; —, (patrierși) *b.* 94, 2; *-iărh* 178,3. 186,2; **-íe,** sf. cathédrale *b.* 82; *-iărhie, id. b.* 73,2; *-ierhie* 258.3; *-erșie* 60. 78; **-earșesc,** aj. patriarcal 259.

patriót, sm. (ți) compatriote *b.* 86,2 197,2. 252,1.2.

Patróclu, sm. Np. *b.* 82,3. 196,1-3

pátru, quatre 21,3. 24,3. 137,2. 260, 1.2..; *-turle, mr. b.* 272,2; **a patra,** f. la quatrième 23,2; —, m. le quatrième 25,1.2; *al—ul, id.* 57,2. 90,2; *al—le* 176, 3; *al—lê, b.* 54,2; *-răle, b.* 70,2; *-rele, istr. b.* 285.

pătrúnd, va. vn. 2. pénétrer; percer 345,2; *b.* 152,3. 186,3. 192,2. 208, 3. 372,2; **-ere,** sf. l'action de pénétrer 323,2; **pătrunditor,** aj. pénétrant 323, 2; **pătruns,** pénétré *b.* 49. 85,2.

patrusprezêce, num. quatorze 164; *-sprăzêce* 15*,3. 308,2; *-sprăzăcĭ, b.* 140, 2; *-spre-ce, b.* 332,3; **patruzécĭ,** quarante 29; *b.* 145,3; *-zăcĭ* 103. 217; *-ḑecĭ* 4*,3.

pățésc, vn. 3. souffrir; pâtir; essuyer 120,3. 124,2. 191. 222,3. 223. 232. 302. 339; *b.* 81,3. 102. 122,3. 256; *pațesc, mr. b.* 271,1.3. 272,2. 279,2.3; *pațesc, istr. b.* 283. 284,2; **pățírea,** sf. *mr.* l'accident *b.* 263,3.

păún, sm. paon *b.* 109.

pávăză, sf. (veze) bouclier *b.* 90,1.2. 240,2.

Pavel, sm. Np. Paul 3*,3. 4*.. 15*. 24,3. 26. 42,3. 84. 153,3.. 237,3. 262, 1.2. 263. 269,3. 284,3. 349,3. 350; *b.* 28. 64.. 80,3. 155,3; *Pavăl* 363,3; *Pavlu, mr. b.* 265,2.

Pavlin, sm. Np. 74,1.2; *b.* 73,2.3..

Pavmos, Nl. = Pathmos *b.* 63.

pază, sf. surveillance; observation; visite; garde 107,2. 123,3. 200. 343,3. 346,3; *b.* 10. 28. 131,3. 153,2. 174,2; **păzésc,** va. vr. 3. (zii) surveiller; observer; garder; maintenir 2.. 12.. 59. 61, 2. 89,2. 112,3. 131,2. 162. 167.. 168. 193,3. 200.. 204. 223,2. 236,3. 254,2. 255.. 291,2. 319,2. 337,2.. 342,2. 346, 2; *b.* 7. 19,2. 23,2. 28,2.3. 51,2. 112, 2. 182. 205,3. 219,2. 357,3. 358,3; *păḑesc* 2. 3; *păzăsc* 148. 180,3. 258,2; *b.* 46,3. 56. 189,3; **păzíre,** sf. observance *b.* 220; **păzitór,** sm. garde; gardien 159; *b.* 8,3. 90. 174,2; *mai înainte —,* circonspect *b.* 145,2; *păzitor de taină,* discret *b.* 26,2; *păzătoriul oilor,* berger *b.* 65,3; **păzitúra,** observation 154,3.

payne, 216,2 (v. păine).

pche, *istr.* v. păclă.

pe, prp. par; sur; vers 74,2. 105,2. 193. 331,3; *b.* 1,2. 3. 7,3. 8,3. 9,3. 13, 2. 19,2. 25,3. 33,2.. 66,2. 96,2. 189, 2. 246,1-3. 255,3..; *— cum,* comme *b.* 104; *— la,* parmi *b.* 224,3. 312,3. 319,3; *pă* 352; *b.* 44. 69,2. 126,3.. 127,3. 128.. 138,2.. 3.. 161.. 166,3.. 167. 250. 251,2. 255. 257. 258,3.. 260,1-3. 347. 357,1-3. 375,3; —, *bnt.* 262,1-3; *pi, b.* 133,2.. 136,3. 137,1-3. 138,2. 359,3; *mr. pi, b.* 280,3 (v. pre).

pecéte, sf. (ți) cachet; sceau 38,3. 53,2. 75.. 91,3. 93,2.. 134,3. 174,2; *-tă* 103; *-cêt* 43,3; *-cête, b.* 81. 131,3..; *pečate* 45,2; *peceție, b.* 312,2; **-tluésc,** va. vr. 3. sceller; cacheter; imprimer 16,2. 163. 228,2. 244,3. 254,2. 338; *b.* 78,2. 159,2. 218,3..

pech, sm. *istr.* coup *b.* 287.

pecliár, sm. *istr.* mendiant *b.* 283.

pedépsâ, sf. (se) châtiment; punition 117. 138. 146; *b.* 51,3. 87,2..3.. 211, 2. 220,2. 256; *pedeapsă* 339,2; —, éducation *b.* 5,2; *pedepsa* 89,2. 220,2; **pedepsesc,** va. vr. 3. punir; châtier 5. 26,2. 159,3. 160. 222,3. 293. 294,3; *b.* 48. 51. 87. 103,2.. 131,3; —, torturer 206,3; —, apprendre; élever 341. 350,3; *b.* 359,2; **pedepsíre,** sf. châtiment; punition 157,3; *b.* 237,3; —, *mr. b.* 267,2;

-sit, aj. s. (ţi) bien élevé 280; —, puni *b.* 152,3. 173.

pedestríme, sf. piétons 71, 2; **-tru,** aj. av. pédestre; à pied *b.* 136. 164. 244,2. 322,2.

Peflagoniea, Nl. 224.

peğur, prp. sur; concernant *b.* 10 (v. pregĭur; înprejur).

pehlivăníe, sf. (ii) bouffonnerie *b.* 10,2.

peíre, sf. destruction; annihilation 345,3. 354,3; *b.* 22. 59. 164,3. 180,3. 218,3 (v. perire).

pekuráe, sf. enfer 124 (v. păclă).

pelag, sm. la mer; immensité 343,3.

pele, v. piele.

pelicán, sm. pelican 102 ..; *b.* 185,3.

Pelin, Np. 173,3. 174,2.

pelín, sm. absinthe *b.* 308 ..; —, vermouth *b.* 81,3. 298; *-ni,* herbe à balai 356; **-nuţă,** sf. (ţe) absinthe *b.* 344,3.

péliţă, sf. corps; chair 25,2. 54,2 .. 55,2; —, peau 138.

Peloponisên, Peloponésien 328.

Pentapoli, Nl. 358,3.

Pende-deka, Np. *b.* 245.

pênig, sm. monnaie; denarius 180; *pening, id.* 79,2.

Penişoară, sm. Np. 75,2.

Peniţi, Np. 207,2.

pen-prejur, prp. à l'entour 196. 235,3 (v. prin).

penticostár, sm. rituel des fêtes depuis pâques jusqu'à la pentecôte 313, 3; *-ion* 312,2.

pentru, pp. pour; à cause de 15*. 16*,3. 31,2. 45,3. 77,2.3. 115,3. 135; — *acêea,* c'est pour quoi 31,3 ..; *-tr'acè* 50,2.107; *-tr'ănsă,* pour elle 107; — *ca,* parce que; afin que 67; *b.* 204,3. 210, 2; — *ce,* pour quoi *b.* 20,2 .. 101,1.2; — —, parce que 13*,2 .. 112,3; *pintru* 139, 3. 141,3 .. 142. 220. 311,3 .. 312,2; *pintr'acê* 137,3. 138. 139; *pintrucâ* 138. 219,3; *păntru* 74 .. 136. 141,2; *b.* 259, 2. 261. 262; *pêntru* 4. 5; **pentru,** par; entre 79,3. 130. 187. 306; *-r'acêsta,* par cela 49; *-r'alte* entre autres 144,2; *-r'o,* par une *b.* 43,2; *pêintru,* (= prin) par 40,3; *prentru, id.* 26,1-3. 27. 62,2. 3; *prêntru* 38; *prîntru* 9 (v. printre).

Pepélea, sm. Np. *b.* 368,2.

pépene, sm. (nĭ) melon *b.* 259, 2. 369. 374,2.

pept, v. piept.

per, sm. *mr.* v. păr.

pera, sf. *istr.* v. păine.

perd, v. pierd.

perdeá, sf. (ele) rideau *b.* 238,2.

pérde-vără, sm. flâneur; vaurien *b.* 367,2; *bnt. un pĕrghe-vără,* sm. *b.* 262,2.

peréche, sf. paire *b.* 361,3. 363.

pergám, sm. *mr.* parchemin *b.* 280,3.

perghe-vară, *bnt. b.* 262,2 (v. perde-).

Periandru, sm. Np. *b.* 9,3.

periclu, sm. *mr.* péril *b.* 264.

pierghiiă, sf. exactitude *b.* 126,2..

pérină, sf. coussin; oreiller 136,2; *pernă* 363,2; **pernişoáră,** sf. (şoare) *id.* dim. *b.* 300,2.

perire, sf. calamité; anéantissement 11*. 16,2. 56,2. 76,2.3. 89,2. 106,3. 142 .. 148,2. 155. 204,3. 254,2. 339,2; *b.* 59,2. 132,3. 165,3. 193,2 (v. peire).

perişór, sm. chevelure *b.* 344,3.

perít, sm. maladie de bouche *b.* 59,3.

perit, aj. s. perdu; ruiné 2. 194,2. 329,2; *b.* 103; **peritor,** aj. s. périssable; passager 23; *-ură,* pl. mutilation 300.

Pers, (i) persan 130. 146. 337; *b.* 56. 96,3; **Pers,** Persie *b.* 2,3; *-sida,* Nl. id. *b.* 98,2. 332,3; *-săda, b.* 61,3; *-siea, b.* 188,2; **-siesc,** aj. persan 326.

persoánă, sf. (ne) personne *b.* 221, 2. 246,2; **-sonal,** aj. personal *b.* 220 ..

Perún, sm. nom d'une divinité slave *b.* 50,3.

pervaia, (slav.) première 159,2.

pescár, pêcheur *b.* 362; *păs-, b.* 39, 3; **păscărie,** (ii) sf. pêcherie *b.* 219,3.

pê'sn, sm. chant religieux 213,2. 249,3.

péspe, pp. par 157,2.3 (v. prespre, spre).

péste, pp. sur; après; plus, outre, au-delà de 270. 355; *b.* 1. 3,3. 19,2. 24, 3. 85,2. 102,2. 127,2. 242,2. 245,3. 342,2. 373; *piste* 180,2. 255,2. 299; — *tot,* partout 71. 92,2; — *tot,* en tout *b.* 360,2; *pisti tot,* tout apart *b.* 181; —, *mr.* sur *b.* 270 (v. preste).

pestesc, vn. 3. tarder 180,2; **-tit,** aj. tardif; lent *b.* 164,2.

pestríţ, aj. bariolé; bigarré; tacheté 172,3. 276,3. 277; *b.* 369,2.

peşchír, sn. (e) linge 313,2.

péşte, sm. (ti) poisson 10*. 14*. 11, 2. 34,3. 35. 57,3. 266,3. 316,3; *b.* 61. 110,2.3. 134,1 .. 2. 171; *-ti, b.* 67,2.

117,2. 168..; *pêşte, b.* 26,3. 42,1..3. 164; *mr. pescu,* (peşti) *id. b.* 204.

péştere, sf. (rĭ) caverne; grotte 1. 36,3. 148. 188,2.. 195,3; *b.* 130,2. 167, 3. 168; *-tirĕ, b.* 133,2..; *pieş-, b.* 133, 2; —, *mr. b.* 263,2.

Peştişel, sm. Np. 37,2.

Pesco, sm. Np. 135.

péteca, sf. morceau; loque *b.* 340; *petic,* (ce) *b.* 361,2; *peatec, b.* 346,2.

petréc, (ui) vn. vr. 2. passer le temps; demeurer 45,3. 46.. 48,1.2. 51,2. 52, 2. 66. 67,2. 68.. 84,3. 109,2. 225. 236, 2; *b.* 308,2; —, vivre; passer la vie 64. 80,3. 110. 130,3. 137,3. 145,1.3. 146,2. 204. 205,1.2. 206,3.. 235,3. 253. 286,2. 305,2. 367,2.3. 368,1.2; *b.* 12,2. 65,3. 82,2. 95,3. 161,2. 191,3. 203,2. 210,2; —, s'amuser 181,2.3..; *b.* 225,2. 230,2; —, souffrir 70,2. 223, 2. 353,3; *b.* 8; —, accompagner, conduire 5*,2. 139,3. 363,2; —, faire 88, 3; —, vr. se passer; périr 203,1-3. 205,2.. 229; —, arriver 286; *pitrec, mr.* envoyer *b.* 268,3. 280,1.3; —, apporter *b.* 278,2; **-cánie,** sf. vie; distraction 156,3; *b.* 346; *-cănii,* événement 251,3; *-canie,* accompagnement 270, 2; **-cătór,** aj. vivant *b.* 10,2; **petrecere,** sf. vie 129,3. 301,2; *b.* 82,2. 124,2; *-rêcere* 323,2; *b.* 32,2; *-reacere* 250,3. 324, 2; —, décès 280; —, demeure 49,2; —, égarement *b.* 87; **-cut,** aj. passé *b.* 91,2.

petricea, sf. (cele) caillou *b.* 300,2. 327,2; **-cícă,** sf. *id. b.* 339,2.

Petru, sm. Np. 69,3. 70.. 153,2. 230. 329,1-3; *b.* 52. 283,3.. 284,1.. 2..; *Petrŭ* 231,2. 256,3. 257,2.3.. 358, 3; *b.* 79,3; *Petŭrŭ* 194,2; *Petar* 245; *Pătru* 16*.. 69. 153,2. 190.. 191; *Petre* 93,2; *b.* 61,2. 62,3; **Petríţi** 157.

Petruburg, sm. Nl. Saint-Pétersbourg *b.* 127,3. 128.

peţitór, (ĭ) sm. qui recherche en mariage *b.* 330.

pé'veţ, sm. maître chantre 212,3.

Pezostrat, sm. Np. 179..; *b.* 178.. **pezuese,** vr. 3. *mr.* jouer; se moquer *b.* 267,2.

piátră, sf. (pietrĭ) pierre 8. 15,2. 23, 2. 24. 36,2. 40. 57,2. 101,3. 172,2. 230.. 244,3. 288,3. 296,2. 312,3. 359..; *b.* 23,2. 61,3. 129,3..; *pieatre, b.* 123, 2; —, rocher 65,3. 101. 102; *piiatra* 121,3. 140.. 246; *petra* 8; — *curată,* pierre précieuse 12,3; — *scumpă, id.* 114, 2.. 126,2. 270,3; *b.* 133,2; — *cioplită,* pierre sculptée, gravée 172,2. 176; — *cailor,* sulfate de cuivre *b.* 46; — *de ugolniţă,* pierre angulaire 267,2; — *pučósă,* soufre 142,2; — *trăsnetului,* carreau de foudre *b.* 51.

piaţă, sf. *mr.* marché; place *b.* 266,3.

piază-rea, mauvais augure *b.* 303,2.

pic, sm. goutte 242; —, vn. tomber 4. 5; *b.* 166. 244,2. 291,2. 297,2. 306, 2; —, dégoutter 165,3. 367,2; *b.* 173. 306,3. 324,3; **-ătúră,** sf. (rĭ) goutte 165,3. 166,2. 367,3; *b.* 149,2. 324,3.. 338,3; **picaţică,** bariolé (?) *b.* 300,2.

picĭór, sn. (oare) pied; jambe 2*,2. 11,2. 16,2. 27. 36. 54,2. 127,2. 139,2. 184,3.. 186,3. 188,3. 199,2. 240,3. 307. 349..; *b.* 3,3. 4.. 167,3; *picioare* 9; *-cĭuore* 140,2. 241,3. 266,2; *b.* 161, 3. 372; *-cioari* 288; *b.* 49. 57. 118,3; — *de munte,* pente d'une colline *b.* 329,2.. 3; — *de lut, b.* 93,1-3; — *găştiĭ,* chelidonium bonus 356,2; **-ruţă,** (ţe) sf. *id.* dim. *b.* 344,3.

pieádecă, sf. obstacle; empêchement 248,3; *pédică,* bride *b.* 296,3.

piéle, sf. (pieĭ) peau; basane 171. 258. 303; *b.* 241,3.. 259,3. 309,3; *pieale* 91. 215,1.2. 238,3; *piĭale, b.* 3,3. 4; *pele, b.* 368; *chiale, mr. b.* 271,3.

piept, sm. (ţĭ) poitrine; sternum 102; *b.* 31,3. 32. 90. 91,2. 95. 117,3. 163,2. 248, 3; *pept,* sm. *b.* 137,3. 205,2; *piettjo, id.* 226,3.

piepten, sm. peigne *b.* 369,3. 371, 2; **pépten,** vn. 1. peigner *b.* 11.

piér, vn. va. 3. périr; perdre; succomber; mourir 1*,2. 2*. 4. 42,3. 49, 3. 51. 56. 59. 67,3. 70,1.2. 82,3. 96,3. 105,3.. 127,3.. 128,3. 143,3. 144,3. 147,2. 155,2.. 167,2. 206,2. 212,3. 234, 2. 248,3. 263. 270.. 309,3. 338,2. 349, 2. 355. 365. 368,2; *b.* 3,2. 5. 61,2.. 148. 230. 363,3; *per, peiu, b.* 182,2. 303,2. 340,2.3. 343..; —, disparaître *b.* 129.

piérd, (dui, rzând) va. vr. 2. perdre; détruire, exterminer 11*. 11. 16.. 26, 3. 76,2. 80,2.3. 82,2. 89,2. 96. 105,3. 110,2. 112. 119,3. 160. 163,3. 167. 171, 2.3.. 210,3. 223. 264. 342. 366,2; *b.* 87,3. 129. 212,2. 314,3. 363,3; *perd* 3. 6.. 234,3; *b.* 64,2. 181,2; *perŭd* 49, 2; *pglierd, istr. b.* 282,2; **pierdere,** sf.

perte 360,2; *b.* 197; *pieardere,* destruction 346; **-út,** aj. s. perdu 309,2. 349,2.

piearsec, sm. pêcher 356,3; **piersicâ,** sf. pêche *b.* 98,2.

pierzáre, sf. ruine; destruction; perte 31,2. 168,3; *b.* 4,3. 87,3. 152,3. 303, 3; **-zător,** aj. qui détruit 84,3; *b.* 230; *-ḑător,* méchant 1*; —, tuant 6*,2.

pietros, (armăsar —) cheval solide *b.* 259.

piezéș, aj. oblique 89.

piftíe, sf. gelée *b.* 43.

Piha, Np. *b.* 172.

pílă, sf. lime *b.* 374.

Pilatŭ, sm. Np. 20,3. 21 .. 32,2. 41, 2. 100,3. 315,2; *b.* 58,2; *-tus* 124.

píldă, sf. (e) parabole; similitude; exemple 17,1.2. 18,2. 25,3. 30,3. 95,3. 128,2. 155. 166,3. 277. 326,3; *b.* 5,2. 9. 25,2. 49,2. 63,3. 109,3. 110,2. 111,2. 164. 169,2. 189,2. 202. 211. 255; —, proverbe 268. 312,3; —, livre de proverbes 326,3; —, dicton *b.* 4,2. 30,3; —, fable, conte 353,2.3. 354,2; *b.* 109. 207. 360.

Pileu, sm. Np. *b.* 89,1.2 ..

pin, pp. par *b.* 181 (v. prin).

Pin, sm. Nl. *b.* 302,3.

Pinelopa, sf. Np. Pénélope *b.* 82,2.

pinér, sm. panier *b.* 89.

pintenĭ, sm. pl. éperons *b.* 224. 296.

pintre, pp. par *b.* 222,2 (v. pre).

pipâese, va. 3. tâter 23. 244,2.

pipér, sm. poivre *b.* 42,2.3. 43,2.

pipiligós, aj. plein de joncs *b.* 369,3.

Pir, sm. Np. 200 ..

pir, *istr.* v. păn.

Pira, sf. Nl. *b.* 89,2.

pira, pp. *istr.* autant que *b.* 285,3 (v. păn).

Piramón, sm. Np. *b.* 10,2.

piridez, vn. 2. *mr.* gazouiller *b.* 279,3.

piron, sn. (oane) gros clou *b.* 358; *chiron, b.* 245,2; **pirunu,** sm. *mr.* fourchette *b.* 285,2.

pis, vb. (slav.) écrit 45,2. 53,2. 56,2. 63,2. 74,2. 76. 87,2. 92,2.

pisăgése, va. 3. bâtonner *b.* 356,2.

pisc, sm. bec 341.

pisc, sn. (urĭ) hauteur; sommet *b.* 261,3.

piscop, sm. évêque 37 (v. episcop); **Piscop,** Nl. 62,2. 63.

piscuése, vn. 3. gazouiller *b.* 217,3.

pisei, va. *istr.* za —, pour écrire *b.* 285,2.

piséz, vn. 1. piler; broyer *b.* 45,2 .. 46; *-săz, b.* 67,2; **-sat,** aj. broyé *b.* 44,2. 45. 46,2.

pisícă, sf. (cĭ) chatte 90,3; *b.* 259,3. 373,2. 376,2; **-cúță,** sf. *id.* dim. *b.* 362.

pismitelnyĭ, aj. slav. littéralement 208,3.

pistîpsec, vn. *mr.* croire *b.* 268.

pistol, sn. (oale) pistolet *b.* 18,2. 306,2.

pistrêlă, sf. (le) stade 187,3.

pistruiét, aj. bariolé *b.* 258,2 (v. pestriț).

pisusit, aj. *mr.* goudronné *b.* 268,2.

piș, vn. (chișĭ) pisser *b.* 98,3.

pișlêlnița, sf. marais 359,3. 360,2.

pit, pp. *mr.* par *b.* 277,3. 281,3 (v. prin).

pită, sf. (te) paine 32. 41,3. 42,3. 238. 332; *b.* 7,3. 223. 320,3; **pitărie,** sf. (iĭ) four *b.* 12,3.

pitesc, vr. 3. se cacher *b.* 314,3.

pitic, sm. (ĭ) nain *b.* 133.

Pitistênul, Np. *b.* 126,2.

pitpalácă, sf. caille *b.* 215.

pitrop, sm. tuteur 14,2 (v. ep-).

pitulíș, av. secrètement 6,2.

píuliță, sf. mortier *b.* 45,2.

pívniță, sf. (țe) cave 92,2. 171,3 ..; *b.* 294,2. 296,3; **-țár,** sm. sommelier 171,3; *-icêr* 171,3.

pízmă, sf. (me) haine; envie 12*,3. 295,2. 302,2. 340,3. 341,1-3. 342 ..; *b.* 21,2. 55,2. 63,2. 261,2; *chiz-, b.* 137,2; **pizmáș,** aj. s. envieux; ennemi 113. 210. 212, 3. 247,3. 248,3 .. 275,3; *b.* 154; *piḑmaș* 240,3; **-mășése,** aj. hostile 228,3; **-mătáreț,** s. envieux; jaloux 341,1-3. 342, 2; *-tariță,* sf. *id.* 341; **pizmese,** envier 302,2; *-muesc, b.* 21,2. 208,1 .. 2 .. 357, 2; —, (?) 68,3.

plác, vn. vr. 2. (a plăcea) satisfaire; plaire 27,2. 38. 72,3. 111. 158. 211. 235 .. 283,3. 288. 294,2. 353,1. 3 ..; *b.* 35,2. 42,3. 46,3. 77,3. 83,3. 96. 99,2. 176. 184. 187. 194,2 .. 226,2. 243,2. 248. 249,2; **plăcére,** sf. plaisir *b.* 247, 2; *-cê-* 333,2; —, volonté *b.* 77.

plăcíntă, sf. (te) gâteau 352 ..; *b.* 43 .. 351 .. 374; **-tár,** sm. pâtissier 3522.

plăcút, aj. agréable; aimé; gracieux 283,2. 301,2. 347,3; *b.* 49,3. 84,3; *bine* —, très agréable 162.

plái̯u, sn. (urĭ) haute montagne (Valachie) 156,3. 157,2. 236; *b.* 30. 128. 259,2. 292.

plan, sn. (urĭ) plan *b.* 243,2. 362. 364,3. 366,3.

planétă, sf. (te) planète *b.* 26,1.. 2..; *-nilă*, *b.* 166,2..

plâng, (nșu, nseĭ) vn. 2. pleurer; plaindre 8*,3. 9*. 2. 8,2. 19,2.. 37. 63,3. 64, 2..99,2. 106. 139,3. 142. 147,1.3. 182.. 249,3. 254.. 288,2. 306,3; *b.* 31,3. 119, 2.3. 179,3. 186,3. 196,3. 305,1.2; *plâîng* 52,2..; *-je*, *b.* 230; *plang*, *mr. b.* 264.. 265; **plângu**, s. *mr.* sanglot *b.* 264,2; 268,3; **-ător**, aj. pleurant *b.* 215,1.3; **-ere**, sf. pleurs; sanglot; plainte 17,3. 18. 54,3. 184,2. 271. 272; *b.* 140,2. 185, 1.2; *plânjere*, *b.* 232; **plâns**, sn. (urĭ) *id.* 66,3. 67,2. 86,2. 106. 258,3.. 263, 3. 272. 285,2..; *b.* 151,3. 187,2. 241, 3; *plânsări*, pl. lamentations *b.* 169,2.

plăpă'nd, aj. délicat; douillet *b.* 258,2.

plápomă, sf. couverture *b.* 376,2.

plásă, sf. canton *b.* 259,2; —, filet *b.* 371,2; —, sorte *b.* 213.

plăsez, vn. 1. frapper les mains 14.

plășcă, sf. manteau 245.

plátă, sf. paie; récompense; rétribution 7*. 9*. 11*,3. 19,2. 20. 29. 32. 38,1.3. 91,3. 100. 109. 125. 154,3. 211. 286,2. 348,2; *b.* 28,2. 64,2. 142. 175. 221,3. 309,3; *în* —, pour le gain 49,3; *în — lui D-zeu*, que Dieu le récompense *b.* 352,3; **plătesc**, va. 3.; payer; récompenser 74. 75,2. 95,2.3. 144,1..3. 204, 2. 248,3. 277.. 315,2. 354,3; *b.* 22.. 25. 47. 63,3. 118. 121,3. 207,2; —, avoir la valeur 329,2; *b.* 77,3; *platesc*, *mr. b.* 266,3; **plătire**, sf. récompense 13; **plătitor**, sm. payeur *b.* 14,2; **platnic**, aj. s. payeur 151. 348,2.

Platon, sm. Np. 85,2. 341,3. 350,3.

pláva, sf. navire *b.* 181,3.

Plăviceni, Nl. 136.

plăvíț, aj. blanc; blond; jaune 109. 260,2; *b.* 258,2; *plăghiț*, *mnt. id. b.* 288,2.

Plavt, sm. Np. Plaute *b.* 3,3.

plaz, **-uit**, oracle; sort 58,2.

plăzmuésc, va. 3. moudre l'argile 267,3; **-uíre**, sf. création 324..; *b.* 94; **-uitor**, sm. créateur 326,1.2..; **plăzuitul**, 58,2, v. plaz.

pleámă, sf. marque-envie *b.* 144,3.

pleávă, sf. (ve) balle de blé 104,3. 163; *b.* 218,3; **plêvílă**, ivraie 17,1.2..; **plevesc**, va. 3. biner 220,2.

plée, vn. vr. 1. incliner; plier; baisser; s'incliner 11. 12. 36,2. 65. 81. 82. 99, 3. 134,2. 231. 240,3. 247,2. 266. 347, 3. 362; *b.* 48. 49,2. 110. 135,2. 204,2; —, s'en aller, partir 248; *b.* 55,3. 128. 138,2. 185,2. 237. 363,3; —, fuir 361, 3; —, imputer 366; —, entrer *b.* 175; —, se prosterner, se soumettre; obeïr 35,3. 51. 69,3. 289,2, *b.* 164,3. 185,3. 362; —, décliner 80,3. 232,2; **-ăclúne**, sf. inclinaison; soumission 242. 287,2. 337; **-áre**, sf. (ărĭ) *id.* 47. 86. 329,3; *b.* 87,2. 88,3. 144,3; **-át**, aj. humble; soumis; dévoué 115,3. 125. 156,3. 221,2. 290,3. 314,2. 322,3. 347,2; *b.* 2,3. 88, 3; **-atul**, inclinaison; désir 54,2.

plesnesc, va. 3. claquer *b.* 51,2. 294, 3. 295. 352,2. 354,3; —, éclater *b.* 302, 2. 354,2; —, fouetter *b.* 373,3. 338.

pleșúv, aj. chauve *b.* 353,2.

plete, sf. pl. tresses de cheveux *b.* 90,3; **pletesc**, va. 3. tresser 365,3 (v. înpl-); **pletós**, chevelu *b.* 350,3.

plethron, sm. une mesure *b.* 92,3.

pleván, sm. nom de bœuf *b.* 345,3.

plimb, va. 1. promener *b.* 259,2; —, vr. se promener *b.* 255,2.

plin, aj. plein 10*. 30,3. 50,2. 158. 166. 198. 215. 283,3. 324..; *b.* 26. 106, 1.3..; **a fi** —, se remplir *b.* 166,3; **-ul**, sm. plénitude 14. 249; **-esc**, va. 3. remplir 66,2. 147. 213,2. 217,3. 245,2. 257. 274. 289,3. 312,2. 331. 339; *b.* 22,1.3. 23,2. 25. 50,2. 64,2. 88,3. 156,2. 178, 3. 184; **-ire**, sf. (rĭ) plénitude 309,2. 325; *b.* 36,2; **-itul lunei**, pleine lune *b.* 27.

pliroforisesc, vr. 3. s'informer *b.* 128.

ploă, v. imp. 1. pleuvoir 166. 264, 2; *b.* 59,2. 159,2. 343,2; **ploae**, sf. (ploĭ) pluie 3,2. 49,3. 83,3. 107,2. 201,2. 281, 2. 349,3; *b.* 12. 25,1.2. 50,3. 59,1.2.. 147. 159. 320..; *ploaĕ*, *b.* 330; *ploea* 14,3; *ploai*, *b.* 181,3; *ploia*, *mr. b.* 285, 3; **ploiós**, aj. pluvieux *b.* 26,2; *ploos*, *b.* 58,3. 59,1-3; *vreme de ploat*, temps pluvieux *b.* 298,2.

plód, sn. fruit; produit 10*,2. 8,2; **-esc**, va. 3. produire *b.* 110,3.

plóp, sm. peuplier *b.* 320. 326, 3. 327 . .; — *sălbatec,* στωραξ 357, 2.

ploscă, sf. flacon; plat en bois 273, 2; *b.* 258, 3. 315. 369; **-cíţă,** sf. *id.* dim. *b.* 303.

Plotonéştĭ, Nl. 43, 3.

plug, sn. (urĭ) charrue 178, 2; *b.* 33, 3 . . 62, 3. 259, 2. 317, 2; —, *mr. b.* 271, 2; *vremea — ului,* temps de labourage 119, 3; —, chanson de nouvel an *b.* 333; **-ar,** sm. (i) laboureur; paysan 119, 3 . . 120, 1 . . 2; *b.* 39, 3; **-uşór,** sm. petite charrue *b.* 345, 3.

plúmb, sm. plomb *b.* 162, 2. 172, 2. 178, 2; *b.* 33.

Plutarh, sm. Np. *b.* 14, 3. 198; *Plŭ-* 198.

plútesc, vn. 3. nager *b.* 151, 3; **-titór,** aj. nageant 205, 3.

poálă, sf. sein; giron 30, 3 . . 134, 2; *b.* 166, 3 . . 326, 2 . . 333, 2; —, bordé; raie *b.* 90. 115, 2; —, bord; lisière *b.* 328. 330, 2; —, côté, plane *b.* 131, 3. 132. 342, 2; —, pan *b.* 225; —, pl. jupe; vêtement de femme *b.* 98, 3. 120, 2. 177, 2. 362, 2. 376, 2.

poámă, sf. (me) fruit *b.* 34. 178, 2. 265, 2. 285. 324. 351; *b.* 12. 59, 1-3. 89, 2. 97, 2. 122. 200.

poártă, sf. (porţi) porte 22. 30, 3. 75, 3. 147, 2. 165. 176, 2. 267, 2. 285, 1-3. 313, 2. 334, 2; *b.* 32, 3. 112, 3. 158, 2; *portă* 3. 255.

poáte, peut-être 339, 2; *b.* 324, 2. 354, 2; — *fi, id. b.* 73, 3. 95, 2. 127 (v. pot).

poblican, sm. péager 126, 2.

pobrăzesc, v. prob-.

pocaánie, sf. pénitence; repentir 13*, 2. 82, 2. 90, 2 . . 91. 99, 3. 101, 2. 243, 2. 285. 292, 2; *-can-* 217, 3; *-caea-* 289, 2 . .; *-caia-* 289; **pocăesc,** vr. 3. se repentir; faire pénitence 8. 31. 90, 2. 3. 100. 129, 1. 2. 270. 284, 3. 289, 2; *b.* 39, 2; **pocâínţă,** sf. repentir; pénitence 51. 76, 2. 79, 2. 115, 1. 2 . . 179. 285, 1. 2 . .; *b.* 6, 2. 48, 2. 194, 2.

pocít, aj. s. difformé; défiguré *b.* 339. 361, 3; **-úră,** sf. maladie; déformation causée par enchantement *b.* 338, 3. 341, 3 . .

pociu, va. 2. v. pot.

pócle, av. *istr.* plus tard *b.* 282, 2.

poclón, s. don; présent 132, 3. 351.

pocnésc, va. 3. claquer *b.* 335, 2.

poçnesc, va. 3. *istr.* commencer *b.* 282, 2.

pocrovéţe, sf. pl. couverture 244.

poctă, sf. poste *b.* 221, 2.

pód, sn. (urĭ) rue 176, 2; —, pont 360, 2; *b.* 132, 3. 152, 2. 244, 2. 370, 2; —, comble, grenier *b.* 228, 3. 327, 3. 351, 2 . .; **Podul înalt,** Nl. 71, 1. 3. 191, 1-3. 192, 2.

podagrie, sf. podagrie *b.* 26, 2.

podbeál, sm. (tussilago farfara) pas d'âne *b.* 321; *-bêl* 355, 3.

podgorie, sf. (rĭ) vigne; vignoble 189, 3; *b.* 311, 2.

podină, sf. plancher *b.* 130, 2.

podnójie, sf. marche-pied 259, 2.

podoábă, sf. (be) ornement; décor; parure; beauté 106, 2. 145, 2. 203. 259. 324, 2 . . 333; *b.* 17, 3. 33. 89, 2. 90. 94, 2. 147, 3. 156, 3. 324, 2; —, abondance 245, 2; —, aj. s. ressemblant; semblable; exemple 11*, 3. 17, 1 . . 3. 18. 166, 3; **podobesc,** va. 3. orner; parer 57, 2. 106. 107, 3. 110, 2; **podobnic,** av. semblable, ressemblant 18.

Podolica, sf. Nl. 191. 201, 2.

podpolcovnic, sm. sous-lieutenant *b.* 126, 3.

podurel, sn. (e) petit pont *b.* 325.

poeánă, sf. (ene) clairière; prairie 350, 3; *b.* 342, 2; **poeniţă,** sf. *id.* dim. *b.* 339; *poie-, b.* 250. 371.

poéticul, sm. le poète *b.* 182; **poezia,** sf. poésie *b.* 247.

pofida, sf. dépit *b.* 365, 2.

poftă, sf. (te) désir; convoitise 36, 3. 121, 3. 298, 2. 343, 3; *b.* 4, 3. 6. 7, 3. 36, 1 . . 2 . . 48, 3. 91, 2. 121, 1. 3. 188, 2. 196, 2. 376, 2; —, plaisir *b.* 164; *pohta* 12*. 20, 2 . . 30 . . 50. 67. 81. 88, 2. 116, 2. 251, 2. 261. 275. 285 . . 292 . . 345, 3. 364, 3; *b.* 70, 2. 199, 3; *potha* 251, 2; **poftesc,** désirer, convoiter; souhaiter 40, 2. 64, 2. 76, 2. 121, 3. 127. 192, 2. 238. 278. 299, 3. 323, 3. 325. 343, 2; *b.* 3. 7. 12, 3. 53, 3. 96. 119, 2. 204, 3; —, aimer 307; *b.* 73, 3; —, inviter *b.* 85. 175. 200; —, je vous prie *b.* 315, 2; *pohtesc, id.* 37. 47, 1. 3. 69, 3. 94, 1. 2. 98. 99, 3. 222. 288. 328, 2 . . 3 . . 338, 3; *b.* 21, 3. 30, 2. 57. 71. 151, 3; —, exciter 282; —, inviter 334, 1-3. 353, 2; *b.* 53, 3. 120, 3; *pothesc* 268, 3. 269, 3; **poftitór,** aj. s. désireux, cupide *b.* 357, 3; *pohti-* 94, 3.

poftoresc, vn. 3. répéter *b.* 347,2; *pohť-, b.* 52,1.3.

pogon, sn. (ı; oane) arpent; demi hectare 87. 92,2. 135; *b.* 365,2; —, **ăritul,** sm. impôt sur les vignobles *b.* 220,3. 221. 222.

pogheáz, sm. bagage *b.* 244,3.

poghoi, 213,3.. (v. pohoiu).

pogór, vn. vr. 1. (ăı) descendre; abattre; faire descendre 68. 80,3. 107, 2. 124,2. 147,3. 148. 155,3. 156. 168, 2. 183. 189,2.3. 190,3.. 222. 227,3. 245. 250. 270,3. 281,2. 293,3. 366,3. 367,2; *b.* 56,2. 64,3. 84,2. 131. 159. 244,3; *-esc,* v. 3. *b.* 18; *pugor* 256,2; **-ăre,** sf. descente 237,3. 345,2.

pogrebánie, sf. enterrement 319,2. 333,2.

pohfálă, sf. louage *b.* 72,2; *-hvală,* parade; pompe *b.* 197,1.2.

pohóiu, torrent 213,3; *poghoĭ* 213,3..

pohtesc, pohtoresc v. pof-.

Pohvint, Np. *b.* 51.

poi, pp. après 226,3 (v. apoi).

poiádă, sf. foule 201,2.

poidu, va. *istr.* manger *b.* 286,2.

pojár, sm. feu 321,2.3.

pojivăesc, va. 3. gagner 144.

pol, slav. (polny) en plein; complètement 92,2.. 207,3.

polátă, sf. (te; ăţı) palais 66. 107. 240,3. 271,3. 342,3; *b.* 53,3.. 54,3.. 169,2. 232,3.

poleésc, va. 3. dorer 173; **-eít,** doré 172,3.. 178,2; *b.* 74,2. 88,3. 90. 92. 167. 314; *apa poliită,* eau doré 176, 2; *b.* 32,3.

Polefrăne = Polihronie, sm. Np. 75.

Polélea, nom d'une divinité *b.* 51,2..

polêi, sm. (pulegium) pouliot 356,2.

policándru, sm. candelabre *b.* 33.

policresc, v. poreclă.

Polidor, sm. Np. *b.* 179. 180..

polimarĭ, s. pl. sacristie *b.* 33,2.

poliorchie, sf. (ıı) approches *b.* 92,2.

politică, sf. ordre *b.* 83,3; **-cesc,** aj. politique; de l'ordre 337,3. 344,2; *b.* 86,2.3. 87. 162,2. 212; **-cós,** aj. *b.* 3. 250,3; **-tie,** sf. politie; ville; gouvernement 333,2; *b.* 9.. 29,2. 178. 180,2. 183,3.

Politheu, Np. *b.* 85.

poliţie, sf. police *b.* 256,2; **-ţar,** sm. agent de police *b.* 256,2..3..

polobóc, s. tonneau *b.* 334,2.

polomídă, sf. chardon *b.* 357,3.

polonícu, s. grande cuillère en bois *b.* 336,3.

polunóştniţa, sf. matines 257,3.

polus, pôle 347,3; — antarcticus, 322, 3..

pom, sm. (ı) arbre 34.. 35. 57,2.3. 64,3. 129,2. 149. 256,2.. 324..; *b.* 49, 2. 94.. 175,2. 200..; —, arbre fruitier *b.* 374,3.

pomână, sf. commémoration 125. 220; *-mêna* 43.. 221,2.. 273,3; —, aumône *b.* 123. 260,3. 261. 301; *fac* —, aider; avoir pitié *b.* 304,3; **pomenésc,** (ieşı) va. 3. commémorer; mentionner; faire souvenir —, vr. se souvenir; se rappeler 11*,2. 7,2. 11,2. 13,3. 15. 23,3. 55,3. 69, 3. 70. 72. 81. 86,2. 102. 110. 111,2. 150. 156,2. 171,2. 200,1.3. 205,2.. 241. 315,1.2; *b.* 2,1.2. 3. 16. 55,3. 67, 3. 69. 141,3. 185. 191,2; —, vr. voilà que *b.* 127; —, se trouver *b.* 305; **menire,** sf. (rı) mémoire; commémoration; souvenir; mention 52. 83,2. 90. 99,2. 185, 3. 256,3. 271,2. 272,2.3. 290,3. 321. 345. 362,3; *b.* 48. 50,3. 52,3. 185,3. 235,3. 287,3. 288; **-it,** aj. mentionné *b.* 191,3; **pomina,** sf. famé; mémoire *b.* 261,2.

pomăzuésc, vn. 3. oindre 70,3; **-uíre,** sf. onction 247,2.

pomesealnic, s. linge 188,3.

poméşcic, sm. (ı) propriétaire d'une terre *b.* 219,2.

pomét, sm. (mête; meţı) verger 57, 3. 107,2. 291,3; *b.* 12; *-mă-* 79,2. 256.

pomilui, sl. ελεισον 225. 319,3. 358,2.

pominóc, sn. (oace) don; présent 213,2.

pomitica, s. refus 256,3.

pómpă, sf. pompe *b.* 225,2. 313; *pombă, id.* 333. 334,1.2; *b.* 88,2. 90,2.

Pompei, sm. Np. 204.

pomuşór, sm. petit arbre *b.* 344,3.

ponegrésc, vr. 3. se noircir *b.* 95.

ponorăt, sn. (urı) penche *b.* 242, 3.

ponosit, aj. s. plaignant 2; **ponóslu,** sm. complainte 3; **-slués,** va. 3. diffamer; calomnier; accuser 366; *b.* 206,3. 246,3. 249,3. 250.

pont, sn. (urı) article 335,2.

Pont, sm. Np. 32,2. 41,2; —, Nl. 153,3; **-ius,** Np. 124.

pópă, sf. prêtre 7,2. 24,3.. 25,1.2. 33, 2. 45. 47,2. 74,2. 89. 91. 92,3. 125.

153,3. 186,2. 217,2 . . 3 . . 220,2 . . 3 . . 231,3. 233; *b.* 144,2. 166,2; *pop* 33,2. 43,3. 56,2. 92,2 . . 103. 135,2 . .; —, (popi) nonne 59 . .

Popănzăleşt, Nl. 134,3.

popas, sn. (urĭ) halte 201,3.

popesc, aj. de prêtre, sacerdotal *b.* 261,2; **popíe,** sf. sacerdoce; dignité de prêtre 91. 160,1. 2 . . 217,2. 219.

Poplie, Np. Publius 350 . .

poposésc, vn. 3. se reposer 201,3.

popór, vn. (oare) peuple 217,3. 240, 1 . . 3. 241 . . 254,2. 255,3 . . 259,2; *b.* 261,2; — (oară) 249,2; —, paroissien 220,3; **-an,** (enĭ) paroissien 218. 220,2. 255,2. 259,2.

popresc, va. 3. empêcher *b.* 86,3. 87. 92,3. 97; —, s'arrêter *b.* 90.

porc, sm. (ĭ) porc; cochon 24,2. 91. 285,2; *b.* 118,3. 369,3; *mr. b.* 265; **-ár,** sm. (ĭ) porcher 59,1.2; *pur-, b.* 67,3. 127,2.

poréclă, sf. surnom; sobriquet 78,2 . . 159,3. 299,2. 360,2; **-lesc,** va. 3. surnommer 9*. 19,2. 194,2; *-roc-, b.* 127,2; *policresc,* id. *b.* 260,2.

porfíră, sf. pourpre *b.* 209.

Porkia, s. Np. 7*,2.

pornésc, va. 3. mettre en mouvement; commencer; envoyer; — vr. aller; partir 9*,3. 71,3. 158. 166. 191,2. 199,3. 201,3. 213,3. 273. 274. 308,2. 320,3. 329,2. 350. 361,3; *b.* 25,1.2. 127,3. 137, 3. 176. 195. 206. 238,3. 240,1.2. 288. 320,2. 352,1-3. 354,3. 363,3; **porniálă,** sf. zèle 246; **-níre,** sf. *id. b.* 48,3. 129,3; —, intensité *b.* 130,2. 196,2; **-nít,** aj. emporté; impétueux 150. 267, 2; —, lancé 266; —, disposé *b.* 169; —, envoyé *b.* 238; **-nitór,** aj. excitant *b.* 91,2.

porobóc, sm. enfant 127 . . 154,2; *porboc* 136,2 . .; **-cie,** sf. enfance 269,3.

porojestva, (sl.) naissance 38.

port, va. 1. (purtaĭ) porter 12*. 2. 3,2. 15,2. 21,2. 36,2. 67,2. 89. 91. 101. 106. 116 . . 162 . . 277 . . 280,3. 288,2; *b.* 23,2. 37,2. 89. 94. 106,3; —, emporter 49,3; —, conduire; diriger 36,2. 166. 205. 220,3. 330,2; *b.* 49. 214,2; —, apporter 58,3; —, se conduire; se porter 327,3; *b.* 70. 155,2; —, faire passer 215; —, habiller; s'habiller *b.* 74. 331, 3 . . 332,1.2; —, planer 34,2. 264,3; —, soigner 97,3. 141,2. 148,3. 192,3. 193,2. 275,3. 322; *b.* 104,2. 159. 208, 2; *purŭt* 233,2.

port, costume; habits 256,3; *b.* 3 . . 4,1.2. 33,2. 71,3. 74. 205,2.

portă, 267,3; **portár,** sm. (ĭ) portier 134,3. 267,3. 297,2.3; *b.* 158,3 (v. poartă).

portată, sf. une petite partie *b.* 262,2.

porúmb, sm. (ĭ) pigeon; colombe 166,3. 167,2.3. 286,3. 366,2; *-romb, b.* 38. 62; —, mays *b.* 320,2.

porúmbă, sf. (be) prunelle 356,3 . .

porumbioáră, sf. petit pigeon *b.* 307, 2; **porombíţă,** *id. b.* 368,3 . .

porúncă, sf. (ce; cĭ) ordre; commandement 2,2. 37. 98,2. 125. 154,3. 163. 177, 3. 261,2. 289,2.3 . . 326,1-3. 331,3 . .; *b.* 21,1-3. 22 . . 155 . .; *-ăncă* 3,2. 4. 23, 2. 24. 40. 42,2. 154,2; *poroncă* 73. 145, 1-3. 189,3. 193,2; *b.* 19,1.3. 25. 48. 55,3. 75,1.3. 113. 114,2. 197. 359; **poruncésc,** va. 3. ordonner; commander; mander 100,2. 111,3. 124,3. 130,3. 133,3. 134. 144,3. 220,1.2. 270,2. 330,2. 344; *b.* 28,3. 54,2. 100,2. 189,2; *-rân-* 6*. 10*, 3. 23,2. 24. 25,2. 36,3. 41. 42,2. 88,2; *-ron-* 145,2. 215,2.3; *b.* 18 . . 48. 63. 135,2; *purun-, b.* 98; **porúncitór,** aj. s. impératif *b.* 248,3; *-ron-, b.* 245.

posădesc, va. 3. faire seoir 250.

posdéĭu, sn. (ei, e) teille (= posdérie) *b.* 334,2.

Posidon, sm. Np. *b.* 39,3. 84.

posleduésc, va. 3. suivre pas à pas 125,3.

posluşánie, sf. ordre 263,2. 300,3.

posomorá're, sf. hauteur *b.* 90,3; **-răsc,** vr. être d'une mauvaise humeur *b.* 259,3; **-răt,** aj. s. sombre; morose *b.* 6. 91,2. 206,3. 250,2.

pospoiésc, va. 3. badigeonner *b.* 302.

post, sn. (urĭ) jeûne; carême 29. 45, 3. 117. 161 . . 181,3 . . 220. 235,2. 264. 305,3; *b.* 28,3. 31. 47. 48. 66; *pust, istr. b.* 285,3; **postesc,** va. vr. 3. jeûner 7*,1. 3 . . 8*. 9. 28,3. 29 . . 88,2. 112 . . 180,1.2. 181 . . 285; *b.* 65,3; **-íre,** sf. l'action de jeûner *b.* 47,3; **-itor,** jeûneur; **póstnic,** (ĭ) sm. qui jeûne; tempérant 100; *posnic* 47,3. 179,3; —, ermite 131,2.

postărnác, sm. panais *b.* 98,2.

postáţă, sf. andain *b.* 367,3.

postáv, sn. drap *b.* 11,3. 302.

postélnic, sm. maréchal du palais; secrétaire d'État 62,1.3. 63,1.2. 73,3. 135,3; *b.* 205,3. 206; *-mare, id.* 61,2.

postrúgă, sf. salmo fario *b.* 43.

posvetésc, vn. vr. 3. *istr.* sanctifier *b.* 284,3. 285.

pot, (putui, a putea) vn. 2. pouvoir 6*,2. 14*. 8. 23.. 24,3. 25,2.. 26,2. 27,3. 31. 40,3. 42,2. 46,1.3. 54,3. 55. 62. 64,2. 78,3.. 98,3. 105,2. 110,2. 129. 132,3. 137. 138,3. 141,2. 155,2. 172. 183. 262,1.2.. 274,3. 275,2.3. 291,2.. 304,2. 316,2. 323. 337,3. 338. 360,3. 362. 363; *b.* 8. 13,3.. 14. 20,2. 25,1-3. 37. 48.. 56,3. 83,2. 103,2. 111. 120,2. 154,3. 172. 173. 180. 184, 2. 200,3. 211. 213,2. 239,3. 246,3. 249, 2. 306,3. 354,3; *poč* 82. *mr. b.* 255,2. 266,2..; *istr. b.* 283,2.

potărníche, sf. perdrix *b.* 368,2; *-nitie, bnt. b.* 263.

potcóvă, sf. (ve) fer à cheval *b.* 11, 3. 306.

potez, vn. 1. *istr.* saisir (?) *b.* 284,2.

potícă, sf. sentier 254,3. 360,2.

potícálă, sf. trébuchement 70,2.

potícnesc, va. 3. broncher 187..; —, faire tomber 6*,3.

Potiol, Nl. Pouzzol 380.

potír, s. coupe 262; *-riu* 244,1.2. 293,3.

potolésc, va. 3. calmer; apaiser; —, vr. se calmer 64,2.3. 107,3. 169,3. 182,2. 211,2. 212,2. 257,3. 282,3. 292; *b.* 83, 3. 123,3. 256. 316.

potóp, s. déluge 13,2. 145,2.. 365, 3; *b.* 1,3. 39,2. 60,3. 93,2. 216,3.. 317; —, ruine 147,2; **-ésc,** vn. 3. perdre, ruiner *b.* 206,2; *-ăsc* 147,2.

potricălésc, vn. 3. perforer 361,2.

potríva, s. *în —,* contre; contraire; vis-à-vis 132. 329,2; *b.* 76,3; *protivă, în —,* 4,3. 37. 63,3. 67,2. 129. 270,3; *b.* 80. 92, 2; *de o—,* pareil; semblable 292. 327, 3; *b.* 71,3. 220,3. 221; **-vesc,** vr. 3. se comparer; s'accorder; s'égaler 69,2. 110,3; *b.* 31,1.3. 95,3. 97. 209,3. 253, 2.. 325,1.3. 375,2. 376,2; —, s'opposer 172; *b.* 197,3; *pro-,* 4*,2. 272,2; **-vire,** sf. opposition 6*,2; proportion **-vit,** aj. en proportion; exact, conforme, égal 323,2; *b.* 129,3. 221. 222,2. 352,2; **protivitor,** aj. s. antagoniste 12; **potrivnic,** aj. s. égal *b.* 72,2. 294,2.3; *prot-,* ennemi; hostile; opposant 98. 346. 348; *b.* 16, 2. 53.

potropop, sm. archiprêtre 92,3 (v. proto-).

povără, sf. (ări) fardeau 341; *b.* 357, 3; *povoară b.* 336; *pohoară b.* 333,2.

povăță, sf. (eți) leçon; précepte 113, 2; *b.* 124,3; —, conduite *b.* 181,3; —, mentor 210,2; **povățuésc,** va. 3. enseigner; conseiller; commander; guider, diriger 329; *b.* 80,3. 107,3. 154,2. 242,3. 245. 316,3. 350,3; *povețuesc b.* 90; *povețesc* 111; *povățeț* 248; **povățuíre,** sf. (ri) instruction; conseil *b.* 199. 255; —, commande *b.* 82,2; **-țuitor,** sm. (i) précepteur; conseilleur; guide 274,3; *b.* 6. 17, 2. 242,3; —, conducteur *b.* 127,2.

poveretu, aj. s. *istr.* pauvre *b.* 284.

povéste, sf. (ști) récit, conte, narration; histoire 63,3. 68,2. 69,2. 298. 304,2; *b.* 67,3. 138,2. 166. 255. 262. 361; —, homilie 178,3; *-vês-* 137,2. 143.. 203,3. 294. 359,3; *-veas-* 201. 209; **-esc,** vn. 3. raconter; relater; dire 94,3. 95,3. 153,3. 232,2. 281,3. 283. 320,3. 322,3; *b.* 23,2. 32,3. 41,2. 85, 2.3. 126,2. 197,3; *-vis- b.* 106; **-tire,** sf. récit; conte *b.* 92,3. 302; **-titor,** aj. racontant *b.* 38,3.

povódnic, sm. (i) destrier; cheval de main 334,3.

Pozvizdŭ, Np. *b.* 51.

pozvolésc, va. 3. permettre *b.* 19.

prăclab, 134,2 (v. părcălab).

prádă, sf. (ăzi) proie; butin 36,3; *b.* 84; —, dévastation 58. 149; —, pillage 362; *b.* 180,3; —, captivité 249,2.. 256,2; **prădáre,** sf. destruction 16,2.3; **-dat,** aj. s. spolié 84,3. 146,3; *b.* 352; —, captif 86,2. 252,2; **-dătór,** sm. (i) pilleur 270,2; *b.* 330; **prădéz,** va. 1. (ăi) piller; 46,3. 60,3. 61,2. 72,2. 182,2. 271,3. 361; *b.* 25,3. 127,2.3.

prae, v. prin.

práf, s. poudre *b.* 46..; *prav* 152, 2; —, poussière *b.* 49,2. 109,2. 238,3. 343,3; *prah* 156,3. 194,3. 324,3; *b.* 218, 3; **prăvuít,** couvert de poussière 241,2.

prag, s. seuil 331,2; *b.* 353,2.

prăgar, v. părgar.

prah, v. praf.

prăjesc, va. 1. griller; brûler 42,3; *b.* 43,1.3. 44..; **prăjit,** *răbdări prăjite,* des espérances vaines *b.* 374,2.

Prăjescul, sm. Np. 53,2.. 91,3. 151,3.

prăjínă, sf. perche *b.* 364,2.

prănz, sm. dîner; manger au milieu du jour 80,3; *b.* 129,2. 289,2; —, midi *b.* 362,3. 363. 372,2; —, *mr. b.* 278, 2..; **-are,** sf. *b.* 309; **-zesc,** va. 3. dîner 58,2; *b.* 363; *-zŭsc* 352,2.

prăpădénie, sf. (ii) destruction, ruine *b.* 238. 254,3; **-desc,** va. 3. détruire; ruiner 115,3. 324,3; *b.* 132. 305. 331..; —, perdre *b.* 244,3; —, vr. périr; se gâter *b.* 215,2. 245,3. 308,2. 376,2.

prăpástie, sf. (áşti) abîme 170,2. 264, 3. 267,3. 268; *b.* 129,3. 242,3. 316,2; *propáste* 31; **-păştuire,** destruction *b.* 152,2.

prăpurél, sm. (eĭ) porte-gonfalon *b.* 345,2.

prăsésc, va. 3. multiplier *b.* 258,2; **-sílă,** sf. procréation; reproduction *b.* 259,2; **-sitor,** sm. procréateur *b.* 259,2.

prăvălésc, va. 3. bouleverser 204; —, rouler 300,2; **-lit,** aj. précipité 202,2.

prăvălíe, sf. (ii) boutique; magasin *b.* 252. 298. 362,3.

právdă, sf. (prăvzĭ) *mr.* animal *b.* 268 2. 271,2.3.

pravédnic, aj. s. juste 182,3. 256.

právilă, sf. code; loi; précepte 76, 2.. 77,3. 87,3. 88,1.2. 89,1.2. 116. 120,3. 123,2.3.. 158,2. 163. 198,2. 291; *b.* 9,3. 10,2. 124,2.. 203,3; — *de noapte,* ordre des prières pour la nuit 288,2; —, lois Basiliques (?) 119,2; *b.* 124,2.

pravo-račun, *istr.* juste raison *b.* 284,2.

pravoslavie, sf. orthodoxie 158,3. 163. 237,2; *b.* 31. 79. 252; **-vnic,** aj. s. orthodoxe 76,2. 77,3. 118. 157,3. 236. 239, 3. 329,2. 343,2; *b.* 31. 51,2. 78,2. 153.

prav, v. praf.

praxiu, s. Actes des Apôtres 9*,2.

praz, sm. (jĭ) poireau *b.* 105,3; *praj, b.* 98,2.

prázăn, aj. *istr.* vide *b.* 287.

práznic, sn. (e) fête, festivité 132, 3. 133. 140,3. 181. 358,2; *b.* 52,3. 214; *-nec, b.* 88,3; *praḑnic* 2. 83,1.2. 85, 3..; **prăznuésc,** va. 3. fêter 180,2. 213. 252; *b.* 67,2; *-zdn-* 85,3.. 90; **-nuíre,** sf. jour de fête *b.* 30; *-zdn-,* jour solennel 83,2.

pre, pp. sur, dans; après; pour 1*. 13*,3. 1,3. 2.. 3. 4.. 5. 9,3. 21,3.. 24,3.. 25,3. 34,3. 35,1.2.. 40. 44. 45,2. 50, 3. 55. 58,1.3. 61,2. 69. 70. 77,2. 91, 3.. 105,3. 107,2.. 119,2. 128,3. 273, 3.. 310,3. 312,3.. 313. 326,3. 363,3; *b.* 6,2. 17,3. 22. 36. 37. 38. 56,3. 57, 3. 60,2. 79. 95. 156. 158. 194,2. 211, 3. 215. 216,2. 242,2. 253,1.. 369,2; *prê* 3. 6,1-3. 136,2.3. 141,3..; *b.* 90,2; *pri,* 140. 193; *preînsu, prînsu,* 48,1, 3. 103,3. 108,3. 109,1..; *pre, mr. b.* 265; *pre, istr. b.* 284; *pri, mr. b.* 273,2; **pre,** par 3. 23,2. 40. 119. 282, 2. 366,2; *b.* 35,2; *precăt,* sans que 199,3. 324 (v. pe).

prea, pp. fort, trop *b.* 360,3; *prê* 12*, 2. 1,2. 9. 14,2. 30. 35. 50,1.2. 61, 2. 111. 276. 360,3. 367,3; *pre* 129,3. 141,2. 183,2; *b.* 8,3. 14,3. 61. 70,3.. 72. 83. 123. 150,3. 151,1.. 179,3. 181, 2. 195,3. 197,2. 245,2.

prêalesul, sm. très élu 224; **prêcurata,** aj. très pure 60,2. 81; **prêcurvă,** adultère 291,2; **-var,** sm. id. 122,2. 123. 289,2; *b.* 39,3; *-curŭvar* 46,3; *precurvar, b.* 61,3..; **prêcurvesc,** va. 3. commettre un adultère *b.* 22,2; **-vie,** sf. adultère *b.* 39,3; **preacuviós,** aj. s. très pieux 340,2; *pre-* 365,3; *b.* 198,2. 199; **prêînţelepciune,** souveraine sagesse 77; **prêĭubire,** adultère 2; **prêluminat,** illustre 240; **prêmândru,** très sage 10*,2; **prêsfinţit,** très saint *b.* 128; **preslăvít,** aj. très glorieux 225; *b.* 106,2; *preslăvita, b.* 97; **prêpodobnic,** aj. s. pieux, saint 13. 15; *pre-* 221,2; *b.* 80,2; **prêtrufă,** sf. orgueil 12*.

Précista, sf. très pure, sainte Vierge *b.* 67,1.2. 221,2..; *Prêcista* 63. 94,2. 141,1.. 295,3. 301; *b.* 28,3. 111,2; *Prêcesta* 98,3. 343,2; *Precista,* Nl. *b.* 82; **preacistit,** aj. très pure 101,2.

preajmă, sf. *(în prêjmă)* en face, vis-à-vis 310,3. 333,3.

precep, v. pri-.

precum, av. comme 63,3. 120,2. 189. 279,3. 323; *b.* 20,2. 31. 36,3.. 79,2. 94,2. 148,2. 177. 194. 204,3. 244,2; *prêcum, b.* 221,2; —, aj. ainsi que 359,3. 362,2; *b.* 10,2.. (v. pe-cum).

precupitór, sm. marchand *b.* 80,2.

Preda, Np. 98,3.

predánie, sf. leçon 252.

predică, sf. (che) *istr.* sermon *b.* 285, 3; **-cáţie,** sf. id. 335.

prediteci, (sf. Ioan —) St.-Jean le précurseur 72,3. 89,3.

predoslóv, sm. l'auteur de la préface 98,3; **-vie,** sf. préface, introduction 68,2. 76,2. 87,3. 110. 124,3. 125,2. 152,2. 290. 343,2; *b.* 1,2; *-du-* 363,2; *prê-* 196,2. 268,3; *b.* 8,3.

prêdêsfelnișe, s. sérénissime *b.* 35.

prefác, va. 2. changer, traduire, —, vr. feindre, simuler 158,3. 205,2. 279,3. 359,3; *b.* 162,3. 192. 261,3. 328,5. 362, 3. 363; *prifac, b.* 182,3; **prefăcút,** aj. s. traduit *b.* 188,2; —, hypocrite *b.* 247,3.

préget, va. 1. négliger, se décourager 111. 129; **prêget,** s. 57; *făr de* —, sans cesse *b.* 79.

pregĭur, pp. autour 156; *în* —, id. 72,2; *preğur* 213. 267,2; *dim* — 215; *în* —, *prin* — 228,1-3; *prejur* 234,3 (v. peğur, înprejur).

prelungésc, va. 3. prolonger, allonger *b.* 244,3; **-íre,** sf. prolongation *b.* 87,3.

premeniálâ, sf. changement 200,3; *-nêlă* 205,2; *primineală,* change des habits *b.* 294,2; **-nesc,** va. 3. changer 131. 203. 292. 349,3; —, changer les habits *b.* 324,3. 325,1-2..; *pri-,* traduire 98.

pren, v. prin.

prenosnyi, aj. (sl.) métaphorique 209.

préntru, pp. pour 27. 40,2. 74,3; *preîntru* (v. pentru).

préot, sm. (ți) prêtre 61. 87,3. 89, 2. 91. 115. 117. 120,3. 160,1.. 161,1.. 238,3. 279,2. 293,2. 308,1. 2. 346,3..; *b.* 20,3. 56,3.. 68,2. 201,2; *prêot* 193; *preut* 2*,2. 4*,2. 8,2. 20,3. 26,3. 33,2. 103. 105,2. 125. 176. 217,1.2. 219,2. 3.. 220,3. 244,2. 255,3. 276,3. 330, 1.2; *b.* 63,3. 64; —, évêque 47,2; —, (ță) 264,2; — *mai marĭ,* les principaux sacrificateurs 21,2; **preoțésc,** aj. de prêtre 87,3; *preu-* 277; **preoție,** sf. prêtrise, sacerdoce 79. 91. 117. 120,3. 160. 243,2; *b.* 29. 50. 115; *preuție,* la position d'évêque 47; **preuțăme,** sf. les prêtres 240,2.

prepár, va. 1. *istr.* préparer *b.* 283;

prepúĭu, (pune) va. 2. traduire 157; —, soupçonner, suspecter *b.* 85. 114; — **punere,** sf. (rĭ) soupçon 159,2; **prepus,** sm. soupçon 360; *b.* 105. 114. 244.

presăr, va. 1. saupoudrer *b.* 44.. 228,3.

préscură, sf. pain bénit 160,2; *-re, b.* 372.

prespre, pp. sur, pendant 4*. 5*,3. 12*. 13*,2.. 15*,3. 11,3. 19. 20. 31. 78. 88,2. 99,3; —, contre 16*,2; *-prê* 2.

prêstăvesc, vr. 3. décéder 44.

preste, pp. sur, dans 50. 188,3. 215. 257,3. 273. 320,3. 350; *b.* 20,3. 52. 70, 2. 88,2.3. 108. 113,3. 128,3. 129,2. 142,1.2. 158,2. 170. 192,3. 217,2. 240, 3. 311,2. 358; —, pendant 263,2; *b.* 81, 3. 174,3; *prê-,* pendant, dans 111; *prestă, b.* 231 (v. peste).

prestoesc, vr. 3. s'approcher 16,2.

prestól, sm. autel, table 148,3. 244. 245. 333; *prê-* 42,3. 172,2. 292,2. 293, 2. 335; *pri-, b.* 32,3.

presus, pp. *mai* —, supérieur 337,2; *b.* 21,3 (v. sus).

pretór, sm. prétoire 21; **-riadă,** sf. prétorie 320,2.

prétu, pp. *mr.* par *b.* 265,3; **pretutindenilê,** pp. partout; toujours, *-dinile* 220; *-dinê* 230,3. 292,3; *-dine, b.* 152,2. 184; *-denê, b.* 15,3. 156,2. 212,2; *pretutĭndirê* 6*,1.2.

preț, sn. prix 3*,3. 18. 114. 155. 223. 272,2. 277. 312,3; *b.* 54. 72,2. 89; *de mult* —, précieux 65,3. 101,2. 148,3. 241, 3; *b.* 178,3; *fără de* —, très précieux *b.* 6,2; **prețuesc,** va. 3. estimer, évaluer 74,3.

prezidiruesc, va. 3. présider *b.* 215,2.

pri, pp. vers, contre 43,3 (v. pre).

Priam, Np. 58,2. 59.

pribeág, aj. s. fugitif 73,3; **pribegesc,** émigrer va. 3. 73. 143,3. 190,2.3. 273,2; —, marcher, errer *b.* 175,3; *-bejesc, b.* 233,2; *prebegesc, b.* 81,2; **-gíre,** sf. l'action d'errer *b.* 173.

priboĭu, sm. une plante *b.* 342.

príce, sf. (cĭ) querelle, dispute 49, 3. 72,2. 211,2. 235,3. 366,2; *b.* 13,2. 140,3. 169. 374,2.

pricép, va. 2. (uĭ) comprendre, entendre 131,3. 133,2. 170. 250,2. 297. 324. 325. 361,3; *b.* 13,3. 21,3. 56,3. 57,2. 72. 78,2. 112. 189,2. 199,3. 253, 3. 371; —, reconnaître 192; —, s'apercevoir 222,2; —, considérer 281,3; *precep* 15*,2. 57,3. 58,3. 61. 138,2-3. 369; *prêcep,* connaître 110,3; **pricépere,** sf. intelligence, connaissance 169; *-cê-,* 236. 324,3; *b.* 154,3; *-cea-* 267,2; **precepător,** aj. s. intelligent 58; **pricepút,** s.

savoir 253.2; **preceputul**, *pomul — luĭ*, l'arbre de science 58.

pricesc, vr. 3. quereller 49,3. 69,3. 169,3; *b.* 55.

priceştánie, sf. communion 345,3; *-cășțenie, b.* 80,2; *priceașténie* 243,2; **priceştuésc**, vr. 3. faire la communion 160,3. 161,1.. 162,2. 246,1.2. 298,3. 300,1-3..; *-ces-, b.* 54,2.

prícínă, sf. (ne) titre 119,3. 120,3. 203; *b.* 31,3. 135,3. 175; —, procès *b.* 124,3. 125,1..; —, cause 270,3. 307, 3. 317. 328,1.2. 331; *b.* 1,2. 21,3. 83, 3. 154. 169,3. 202,2. 207,3. 364; **-nuésc**, va. 3. causer *b.* 83,2. 87,3. 236. 252,3; —, vr. processer *b.* 125,2; **-nuitór**, aj. s. qui cause *b.* 254,2.

pridădesc, va. 3. délivrer 2*,3. 16; **-díre**, sf. amour 11*,2.

pridvór, sn. (oare) vestibule *b.* 223,2.

prlésc, va. 3. souhaiter 94. 156,3. 157,3. 236; *b.* 3; —, vr. s'en trouver bien, favoriser *b.* 311,3. 312.

prietin, s. (nĭ) ami 137,3. 183,3; *b.* 35. 96,3. 122; *-ten* 166,2; *b.* 235; *priaten* 96,2. 161,3; *priatin* 185,2. 195,2. 255, 2. 292,1.. 341,1.. 342; *b.* 5,2. 207,2. 208; *prieaten* 112,3. 352; *b.* 6,2.. 14. 36,3. 37,1.. 77,1.. 131. 179; *prĭiaten* 106,2.. 137,2. 140. 184,2. 204,3; *prĭieten, b.* 255,1-3. 256; **prietenfíe**, sf. amitié *b.* 115,2; **preteníme**, sf. id. *b.* 108,2; **prieteşúg**, s. id. 239; *b.* 95, 3. 210,3; *prĭieteşĭug, b.* 256,2; *prieateşug, b.* 10.

prigonitór, sm. (ĭ) persécuteur *b.* 82,2.

prihánă, sf. tache, souillure 242,2. 345,2.

prilmesc, va. 3. accepter; saisir, recevoir 9*,3.2,3.15,2.16,1.2.20,1.2.. 29,3. 30,2. 32. 51,3. 56. 65. 76,2. 80,3. 89,2. 97. 99,2.3. 101. 121. 122,2. 127,2. 130, 2. 136,3. 157,2.. 194,3. 305. 348,3. 359; *b.* 12,1.. 36,1.. 47. 70,3. 107; *primesc* 44,2. 111. 220,3. 334,1.. 336.. 362,2; *preemesc* 3*,2. 4*,2. 6*. 7*; —, accuser 6*,3; **prilmíre**, sf. réception 237,3..; **-mitor**, aj. s. qui reçoit, qui fait bon accueil *b.* 20,2; — *la oaspeț*, hospitalier *b.* 67.

prilnță, sf. faveur; désir, amabilité 336; *b.* 2,3; *cu* —, favorable *b.* 48,3.

prilăstésc, va. 3. duper, séduire 56..; *b.* 39,2.

priláz, sn. (urĭ) passage par dessus une haie 313,2.

priléj, sn. (urĭ) occasion 172. 198. 217,2. 253,2. 269,2. 344,3. 352; *b.* 48,3; **-esc**, vr. 3. arriver, survenir 75,2. 120. 121,3. 150. 198,2. 200,3. 353,2; *-jind vreme*, à force de temps *b.* 124,3.

prilóg, sn. jachère, lande *b.* 294,3. 296,2.

príma, num. premier -ère 33,3. 35, 2..

primăvără, sf. printemps 179,2.. 266,3; *b.* 45,3. 59,1-3. 208,3.

primbláre, sf. promenade *b.* 72; *-lari, b.* 114,2; **primblu**, va. vr. 1. (laĭ) promener; se promener 267,3; *b.* 104,2. 198,3. 295.. 298,2; *primn, mr. b.* 277.

priméjdie, sf. (iĭ) danger 116,3. 200, 2. 202,2. 203,2.3.235. 299,2; *b.* 66,3. 93, 2. 112,2.3. 152,3. 236; *primesdiea, b.* 184,3; —, sort *b.* 10,2; *primêjdiea, b.* 93,2; **-diós**, aj. dangereux, périlleux *b.* 6,3; **-duinčos**, id. *b.* 150,2. 152.

primesc, vn. 3. prospérer *b.* 314,2.. (v. priesc).

primineală, v. premen-.

Primislea, Nl. 191.

primn, v. primblare.

prin, pp. par, avec, à travers *b.* 36, 1-3. 152,2.. 158,1.. 192,2.. 236,2. 252,3.. 361; *prĕn* 16*,3. 4. 24,2. 28. 32,2. 33. 39,3. 40,1-3. 41,2. 47,2. 91, 3. 131. 322; *prĭn* 3*,2. 8,3; *pren* 40,3. 73. 78,2. 118,2. 309,2. 344,2.3.. 348. 349; *b.* 95,3; *prae* 124; *pen, b.* 43,2. 44,2. 76,3. 77,3. 115,3; *pin* 71,3. 217,3; *b.* 25,3.. 105,2. 120; *păn, b.* 127,3. 249, 3. 259. 261,2. 365,2; *prin-ce-că*, parce que 35,3.. (v. pre).

principul, sm. prince *b.* 243,3.

prind, va. 2. (nseĭ) prendre; saisir, capturer, attraper; recevoir 15*,3. 12. 20,2. 24. 59,2. 60,3. 61,2. 70. 71,2. 73,2. 96,2. 120,3. 151,1.2. 161,3. 167, 2. 172.2. 204. 275. 294,3. 297. 353,2. 354; *b.* 19,3. 71,3. 77,2.. 127,3. 170, 3. 171,3. 204. 208,3. 211. 243; *prĭind* 3*. 5*,2.3. 6*,2. 52; —, commencer *b.* 341,3; —, fixer *b.* 179; —, participer *b.* 222,2; — *de veste*, apprendre 140,3; *b.* 241,3. 258,2; — *putere*, reprendre ses forces *b.* 362; — *bine*, être utile *b.* 350,1..; —, vr. parier *b.* 262; —, concevoir 124. 227,2; —, entre-

prendre *b.* 136,2. 213,3; — se figer *b.* 43, 2; — *cu capul,* s'embrouiller *b.* 110; — *poftă,* satisfaire, rassasier *b.* 352,3; —, *mr.* comprendre *b.* 265,2.

prinós, sn. (noase) aspersion, offrande, sacrifice, don 16,2. 99,2,

prinsoare, sf. prison 214.

printre, pp. par, à travers, parmi 178,2; *b.* 252,3; *-tru, b.* 93; *pintr'altâ,* pour 141,2; *prentr'-,* par 308,3; *păntre, b.* 259; *pintre, b.* 306; *pintr'un, b.* 136,2 (v. pentru, pretuprin).

prinţip, sm. prince *b.* 249; *pren-, b.* 83,2. 84,2; **-pat,** sm. principauté *b.* 124.

prípă, sf. hâte, célérité 213,3. 256, 2; *b.* 6,2.

pripálă, sf. chaleur *b.* 64,2 (v. pripec).

pripás, sm. (şi) bétail *b.* 172,2.

pripec, sm. chaleur *b.* 165. 254,2.

pripesc, va. vr. 3. hâter, se hâter 121,2. 333,3; *b.* 322,2. 376,3.

priróg, va. 3. supplier *b.* 284.

prisácă, sf. (ăci) rucher *b.* 25,2. 309.

prisnă, sf. (ne) lampe *b.* 33.

prisós, s. abondance *b.* 246,2; **-sală,** sf. id. 293,3; **-sesc,** vn. 3. surabonder, rester 337,3; *b.* 118,2. 161,3. 211,2. 360,3; **-sinţă,** sf. superflu *b.* 91,2.

pristánişte, sf. port *b.* 41.

pristăvesc, vr. 3. décéder, mourir 319,2. 321,2; — **virea,** sf. décès 223,3.

pristol, v. prestol.

pritce, s. dicton 270,3.

pritocésc, va. 3. soutirer *b.* 45.

priţe, sf. (ţi) *mr.* bête féroce *b.* 268, 2. 270,1.3. 272,3.

priválă, sf. vue 360,2; *-via-, b.* 314,2.

privedeáre, sf. providence *b.* 11.

priveghéz, va. 2. veiller, surveiller; garder 89,3; *b.* 164. 167,2. 185,3. 279. 288,2; *privi-, b.* 28; *preve-* 49,2. 66,2. 274,3.. 275; **priveghiére,** sf. surveillance, vigilance *b.* 154; *-vi-, b.* 221,2; *prevegheare* 274,3; *preveghêre* 275,2.. **priveghietoáre,** sf. rossignol 91; *-vighe-, b.* 77. 304.

priveghitor, aj. surveillant *b.* 156.

privélişte, sf. spectacle *b.* 246.

privésc, va. 3. regarder, voir, observer 61,3. 168,2. 206,3. 223,2. 337,3. 361,2; *b.* 2,2. 16,2. 30,2. 53,3. 160,2. 186,3. 242,3. 338,2; *priivesc, b.* 245,2..; *pră-* 196,3. 201. 254. 324,2.3. 368, 2; *prăvăsc* 247,3. 364,3.

Priviţi, Nl. 92,2. 208.

priviléghiu, sm. (iĭ) privilège *b.* 219, 2. 220. 222,2.

privíre, sf. vue, aspect *b.* 89,3. 90, 2. 110. 174,2; *pre-* 29; **-vitor,** aj. (i) spectateur 90.

privistuluésc, va. 3. recevoir *b.* 53,3.

proáspăt, aj. nouveau, frais, tendre 255,2; *b.* 43. 360,3.

proaşcă, s. *fac* —, disperser *b.* 245.

probrăzăsc, va. 1. injurier 256; *pobrăzesc,* réprimander 327,3.

pročaea, sl. i —, et caetera 145,3.

procltésc, va. 3. lire 337,3.

proclét, aj. s. maudit, anathématisé 7. 163,3. 302,2. 351,2; *-lêt* 63,2. 303, 2; *-leat*60. 89; **-leţesc,** va. 3. anathématiser, maudire 163,1.. 3.

procopsít, aj. instruit *b.* 153,3.

procuvăntáre, sf. préface *b.* 246. 251,3.

proegúmen, sm. prieur 111,2.

prohitesc, va. 3. répandre, disperser 212.

Prohor, Np. 283,3.

proímion, sm. préface *b.* 216,2.

proin, ci-devant 205,3.

proliču, sm. *istr.* printemps *b.* 286,2.

prológ, sn. (oage) Vies des saints 221. 252.

prónie, sf. providence *b.* 151,2. 152. 236.

pronomie, sf. (iĭ) privilège *b.* 86,2. 219,2; *-ion, b.* 220,2.

propáste, v. prăpastie.

propovedánie, sf. (iĭ) sermon, prêche 141,2. 153,2. 268,2. 269. 270,2.. 271. 273,2; *b.* 201,2; *-vê-* 98; **-veduésc,** va. 3. prêcher 10*,3. 130,3. 153,2. 194,2. 358,3; *b.* 39,2. 80,2. 156,2; *-vê-* 230, 2.3; **-duíre,** sf. l'action de prêcher; sermon *b.* 79,2. 156,2; **-duitór,** aj. s. prédicateur; qui propage 37,2; *b.* 162,2.

proptésc, va. 3. étayer *b.* 210.

proróc, sm. (i) prophète 17,2. 19,2. 23,2. 24. 26. 31. 100,2. 249,3. 315,2; *b.* 61,2.3. 65,2.3.. 148; *prooroc* 108,2. 170; *b.* 66,1..; **prorocesc,** va. 3. prophétiser, prédire 15*,3. 24. 99,3. 104, 3. 153,2. 215,1-3; *b.* 62. 175. 236; **-cíe,** sf. (iĭ) prophétie 1*,3. 260,2. 263, 3. 355,2; *b.* 159,2. 160; **-cirĕ,** sf. id. 134; **pror(o)ĕstva,** sf.(sl.) id. 215.

proscomídie, offertoire 160,3. 161; **-dit,** aj. de l'offertoire 160,2.

proslăvése, va. 3. louer, glorifier; rendre grâce 27,2. 56,2. 170,2. 185,3. 187. 223,3. 307,2. 318,2. 344,2; *b.* 107, 2. 108,3. 193..

prost, aj. s. sain 8*; —, simple 46. 69,2. 79. 98.. 106.2. 119,2. 133,3. 157, 1.2. 158,3. 276. 330,2. 377,2; *b.* 2,3. 29. 163; —, ignorant; niais 94,2. 98,2. 117. 352; *b.* 13,2. 215. 220,3. 221. 243,2. 246, 3. 358, 2; —, commun, vulgaire; bas peuple 113. 120,2; *b.* 33,2. 91. 194; —, mauvais, *b.* 11,3. 24,3; —, av. misérablement *b.* 12,2; —, trivial *b.* 84; —, néogrecque *b.* 4,2. 38,3; *cel mai —,* le moindre 318; *prostă* 251, 3; **prostatec,** aj. vulgaire *b.* 170,3; **prostesc,** bêtement aj. av. *b.* 364,2; **-éşte,** av. id. *b.* 352,2; **-ticel,** id. *b.* 364,2; **-tíe,** sf. simplicité, naïveté; ignorance *b.* 28. 88, 3; **-tíme,** sf. simplicité 157. 360; —, bas peuple 213,2. 363.

prostír, sm. (i) toile 258.

prot, sm. prieur 170,3.

prot, num. *mr.* le premier *b.* 275,2.3.

proteguesc, va. 3. protéger *b.* 153.

protoiereu, sm. (ei) archiprêtre *b.* 220,3; **protopop,** sm. (i) id. 157,3. 217.. 218. 219,2.. 220,1-3; (v. potro-) 37,2; **protosinghel,** vicaire *b.* 128.

Provata, Np. 75.

providénţie, sf. providence 343,2. 344.

prove, vn. 2. *istr.* éprouver *b.* 284.

provérb, sn. (urĭ) proverbe *b.* 246,3. 361. 371,3. 372,3.

provodésc, va. 3. enterrer, tenir les offices des morts 258,3. 259,2.

prún, sm. prunier 357; — *sălbatec,* crequier 356,3; **-ă,** sf. (ne) prune *b.* 42,3. 228,3.

prunc, sm. (i) petit enfant 218,3. 220.. 233. 264. 278,1.2; *b.* 59,3. 99. 140,2.. 170. 201,1-3. 238,2. 240,3; *proncu, b.* 66; **-íe,** sf. enfance *b.* 47. 150,2; *b.* 359,2; **-címe,** sf. id. jeunesse *b.* 108,3.

prunt, sn. (urĭ) javeau, grève *b.* 302.

Prut, N. fleuve *b.* 104,2. 243,3. 245,3. 317,2.

psalm, sm. (i) psaume 282,3. 363,2. 364,1-3; *b.* 154,3. 185,1.2; *psalom* 26, 3. 153,3. 154. 209,3. 212,3. 247,2. 248, 2. 249. 272,3. 286. 364,1-3; **-míst,** sm. psalmiste *b.* 153, 2; **-ísta,** id. 239,2; **psalmuesc,** va. 3. psalmodier 248. 249; **psalt,** va. 3. id. *b.* 142; **psaltíră, -re,** sf. psautier 152,1..3.. 153,3.. 154. 206,2. 208,2. 246; *b.* 203,3; *-tirie, b.* 74, 2; *psăl-* 253. 363,2. 3.. 364; *psaltiri* 14, 2. 155.

ptiu! interject., onomatop. *b.* 343.

Ptolomeu, Np. 348,2.

public, aj. s. publique *b.* 219,2. 221,2.

publican, v. pob-.

publicarisit, aj. publié *b.* 221,3.

pučosa, sf. soufre 142,2.

púcsă, sf. (se) *istr.* fusil *b.* 286,3.

pufuesc, vn. 3. haleter *b.* 297,2.

pugnava, sf. *istr.* couverture *b.* 285, 1.2.

púică, sf. poulet *b.* 355,2. 356,3. 373, 2; **puicúţă,** sf. petit poulet; aimée *b.* 296, 3. 305; **puişor,** sm. (i) petit poulet *b.* 215,1..2.. 337; —, petit homme *b.* 344; —, ami *b.* 310,2; **puiu,** sm. (puĭ) petit, jeune, poulet 15,2. 28. 36. 60. 102. 282; *b.* 111. 129,1..2.. 208,3. 215. 254. 304,3. 360,3; —, aimé *b.* 310,2; *-ul leului,* lionceau 247,2; *b.* 70, 3..; — *de şearpe,* petit serpent *b.* 35; **puliu,** *mr.* oiseau *b.* 264,3. 277,3.. 281,2.

púlbere, sf. poussière 1*,3. 3*,2. 324,3; *b.* 298,2. 301..

Pulheriea, Np. *b.* 74,3.

púlpă, sf. (pe) pulpe, mollet *b.* 88, 3. 90,3; **-pişoáră,** sf. (re) id. dim. *b.* 290,1-3.

púmn, sm. poing *b.* 2,3; —, poignée 157,2; *b.* 49,2.

pún, púĭ, (puş, puséĭ) va. 2. mettre, placer; faire 1*,3.3,2.11,2.12,3.38,3.46, 3. 50,2. 53,2. 58. 82,1.2. 83,3. 87,2. 93, 2. 100,3. 101.. 112,2.. 126.. 133,3. 134. 149. 158,2. 162. 168,3. 191.. 215. 230. 248,3. 267,1-3. 283. 306,3. 337. 349; *b.* 7,2. 20,3. 28,2. 42,1.3.. 46. 50,3. 57,3. 62,3. 63,3. 103,2. 117,3. 158,1-3. 162,2. 171,3. 262,3; —, diriger (les yeux) 12; —, établir 47,2; —, mettre (terme) 197; —, instituer 328,3; —, donner, habiller *b.* 137,3..; —, installer, nommer (un prince) *b.* 206,3; — *bine,* mettre de côté *b.* 227,3; — *de faţi,* confronter *b.* 97,3; — *de să,* ordonner *b.* 30,3; — *foc,* allumer 117,3; — *gănd,* avoir l'intention *b.* 48; — *în gănd,* s'ima-

giner *b.* 242,2; — *înainte,* montrer 32; — *înainte,* tenir un discours 99,3; — *împotrivă,* opposer 302; — *în ţapă,* empaler 294,2; — *jos,* faire cesser 220, 2; *-ğos,* id. 219; — *la loc,* replacer *b.* 44,2; — *la spate,* ignorer *b.* 213,3; — *lêge,* faire une loi 51; — *masă,* préparer la table 218,3. 352,2; — *nume,* nommer 57,2. 59,3. 61,2. 78; *b.* 166,2; — *pe rând,* ranger 69,2; — *peceatê,* opposer le sceau 45,2. 75. 76; — *să,* ordonner *b.* 242,3; — *soroc,* fixer un temps *b.* 243,2; — *ziua,* id. 207,3; —, vr. se placer *b.* 129,3; — *înainte,* se montrer 261; — *pofta în cuiu,* renoncer *b.* 376, 2; — *în gând,* vouloir *b.* 229,2; — *viaţa,* exposer la vie 107; *-ñia,* (= nea) *bnt. b.* 262,2; — *istr. b.* 284; **puitor de credinţă,** législateur 84,3.

púngă, sf. (gi) bourse 95,2; *b.* 82. 103,2. 105,2. 178,3. 223,2. 317,2; **-gáş,** sm. (i) filou *b.* 323,2.

púnte, sf. (ţi) pont *b.* 260,3. 370,3; —, *mr.* id. 276,2. 280..

pur, cj. *mr. ma* —, mais pourtant *b.* 284 (v. purure).

purăncita, sf. commandement 54,2 (v. por-).

purcár, sm. (i) *b.* 127,2 (v. porc).

purcéd, vn. 2. procéder, émaner; couler 35,2. 71,3. 208,3. 255,2. 267,2. 334,2; *b.* 2. 69. 167. 200,2; —, suivre 297; —, partir, se mettre en mouvement 149. 191,1.3.. 223. 225. 350; *b.* 58,2.. 83,2. 132,2. 136. 139,2. 166, 2. 170,2. 179,2. 243,3. 325,3; —, provenir 114; —, naître, ressortir *b.* 214, 3; —, résumer 105,3; —, concevoir *b.* 119,3; *-eg, b.* 83,3. 114,2. 180,2; **purcéderé,** sf. émanation 328,2.

purcel, sm. (cei) pourceau 58,2; **Purcel,** Np. *b.* 33,3.

purcésul, sm. fureur 35,3.

purcezător, aj. émanant 109,3.

púrec, vn. 3. visiter, chercher *b.* 303,2.

púrice, sf. (ci) pou 264,2; *puriclu, mr. b.* 268; **Purice,** Np. *b.* 33,1-3.

puroi, sm. pus 30,3..

purtáre, sf. conduite *b.* 362; — *de grijă,* soin, l'action de soigner 345,1. 2; *b.* 40,2. 47,3. 49. 252; **purtăreţ,** aj. facile 78,3; **purtat,** costume; manière de se porter *b.* 102,2. 294,3; **purtător,** aj. s. qui apporte; apportant, contenant 10*. 98; — *de grije,* qui prend soin 98,3. 278; *b.* 134,3; — *de trup,* corporel 191,3; — *de D-zeu,* saint 158. 304, 2. 330; — *de folos,* utile *b.* 162,2; — *de biruinţă,* vainqueur 198.. 224; **purtătura de grije,** soin, providence 273, 2.3. 277,3 (v. port).

púrure, av. toujours, continuellement 7,3. 140,2. 183,2; *de* —, id. 56,3; *de a* —, id. *b.* 83,2. 84,3. 196,3; *-rê* 6*,3. 3,2. 13. 31,2. 64. 77,2. 82,3. 86,3. 98,2. 102,2. 107. 110. 127,3. 181,3. 196. 241. 275. 298. 314..; *b.* 5,3. 51. 124,2. 208, 2; *de* —, 80; *b.* 36,3; *de a* —, *b.* 48, 2; *dê* —, 338,3; *b.* 151,3. 154,3; *-rea* 186,2.. 367,3; *b.* 184,2; *de* —, 119; *puriure* 184; *pururile* 43.

pus, (pe — ul) de mettre *b.* 294,3; —, fixé *b.* 194; **pusorea,** sf. position 268.

pust, sm. *istr.* jeûne *b.* 285,3 (v. post).

pustíe, sf. (ii, iuri) désert, steppe 1. 15. 84,3. 100,2.. 264,2. 304,2; *b.* 147, 3. 159. 198,3. 242; —, pl. sottises *b.* 225, 3; **pustiesc,** vn. 3. désoler, ravager, dévaster 5,2. 171. 197,2. 354,2; *b.* 2. 140, 3. 165. 236,2. 237,2; *-esc* 142; **-tiire,** sf. ravage *b.* 22,2. 23,2; **-tietáte,** sf. désert *b.* 338,3; **pustenecíe,** sf. désolation *b.* 198,2; **pustiú,** av. désert, désolé, vide 5,2. 176,3; *b.* 116,2. 242,2. 288. 352,3; *-ţiu* 33,3. 129. 141,3.. 235,3. 238. 291,3; *b.* 215,3; *-teţu, b.* 338,2.

puşc, va. 1. tirer *b.* 240,3; **-ă,** sf. (puşti) canon, fusil 71,3. 238,2. 265,3. 367; —, décharge 335,3; *pusca* 307; **-ăríe,** sf. prison *b.* 125,2.

put, vn. 2. puer 196; *b.* 12,2.

putére, sf. (ri) pouvoir, puissance, force, vigueur 3; *b.* 94,3,2; *-têre* (eri) 12*, 3. 10. 20. 21.. 26. 27,3. 28. 32. 35,2. 50,2. 51,2. 57. 58. 67,3. 82,3. 86,3. 98,2. 112,3. 132,3. 147,1-3. 148..164, 3. 203. 234.. 245,1-3. 310,2. 311. 313,2. 318,3. 321,1..2; *b.* 15,2. 22. 24.. 173. 202,1-3; *-tea-* 228,3.. 254,3. 255; *b.* 11; *-teri, b.* 94,2; *putara* 39,2; *nu este putere, mr.* impossible *b.* 265,2; **putérnic,** aj. s. puissant, capable; fort, vigoureux 96,3. 168,2. 227. 367,2; *b.* 123,3. 162,2. 254; *-têr-* 16*. 32,2. 36,3. 41. 56,2. 67. 81. 82,3. 118,2. 138,2. 154.2. 231,3. 271,3. 274. 311,3; *b.* 15. 193; *-têrŭnic* 47,3. 183, 3; *-tear-* 250..; **puternicíe,** sf. force 343,3; **putincíós,** aj. s. puissant *b.* 24, 3; *-ćos, b.* 7; **putínţă,** sf. possibilité 219,

3. 296. 339,2; *b.* 29,3; —, pouvoir 340, 2. 344,3 . .; *cu* —, possible *b.* 52. 65,3. 86,2. 91. 99,2. 154,2. 175,2; *prin-*, id. *b.* 188,3. 242,3.

putinéĭu, sm. petit baril *b.* 354,2 . .

Pútna, sf. Nl. 71,3. 72,2; *b.* 32,3.

putoáre, sf. puanteur 205,2. 292,2. 359,3; *-tore* 264,2; **putós,** aj. infect 359,3.

pútred, aj. s. pourri, infect 18. 96, 2. 99. 137,2. 166; *b.* 12 . .; —, corruptible 233,3; **putredíre,** sf. putréfaction 14*, 3. 303,3.

putregáie, sf. id. 264,2; *-gaĭu,* bois pourri *b.* 336; **putregĭúne,** sf. pourriture, décomposition, corruption; charogne 153,3. 367; —, fosse 155,2. 156; *-ğune* 233,3. 303,2; *-rejune* 112; *b.* 148. 358; **putrezésc,** vn. 3. pourrir 24,2. 99,2. 112; *-ḑesc* 29 . .; *-desc* 8*; **putrezíre,** sf. corruption 316,3.

puturós, aj. puant, infect 359,3. 360,2.

puţ, sn. (urĭ) puits, fontaine 59,3. 107,3 . . 108 . . 367; *b.* 325,2.

puţăt, aj. puant, pourri 247.

puţín, aj. peu, petit, mince 8*,3. 69, 3. 78. 94,2.3. 95. 110,2. 138. 165,3. 166. 195,2 . . 197. 272. 285,2. 326,2; *b.* 1. 2,2. 11,2. 25,3. 59,1-3. 77. 117, 2. 203,2. 208,3. 217. 224,3; —, pour peu 355,2; *fără* —, sous peu 330; *peste* —, sous peu 355,1.2; *puţân* 253. 257,3. 272,2; *b.* 217,3; *poţin* 111; *puţin, mr. b.* 263,3. 265,3; **puţinél,** quelque peu 9*,3. 61. 71,2. 157. 166 . . 185 . . 297. 304,3. 360,3; *puţânel* 256; *puţunel* 334 . .: **puţinícă,** f. id. 337,3; **puţintél,** id. m. 72. 327,2 . . 337. 351,3; *b.* 19,3. 25,3. 41,2. 42,2. 96. 166,2 . . 237,2; *puţăntel* 198,3 . . 200 . . 253. 255, 2 . .; **puţíntícă,** f. id. *b.* 5,3. 42,2.3. 173. 192,3; **puţináre,** sf. diminution 366,2.

puzderie, sf. corde de chanvre *b.* 155.

R (ρ).

ră, ra, pp. *istr.* en, dans *b.* 282,2. 3 (v. întru).

rab, v. rob.

rabd, (răbdaĭ) vn. 1. souffrir, endurer 31,3. 80. 102. 129,2. 165,2. 190,2. 262. 278,2. 291,2. 324,2. 348. 366,2; *b.* 16. 104. 178,2. 180,3. 194,1.2. 200,3 . .; —, attendre 248,2 . .; —, persévérer *b.* 38, 3; **răbdáre,** sf. (ărĭ) patience, persévérance, action de supporter; espérance 1.2. 51. 55,3. 56. 129. 153. 211,3. 285, 2. 338,3; *b.* 7. 48. 65 . . 190,3. 374,2; **-dát,** aj. souffert *b.* 190,3; **-dătór,** aj. s. patient, endurant 55,3.

răbuíčeskiĭ, aj. de Râmnic 98,2; *-nĭčhi,* id. 110 (v. Râmnic).

rac, sm. (ĭ) écrevisse *b.* 42,2. 43,2. 346,2.

răca, sf. envie 205,3.

răcésc, va. vr. 3. rafraîchir, froidir; se refroidir 31; *b.* 44,2. 54,2. 106; **răčálă,** sf. froid, froideur, refroidissement 297,2; *b.* 23. 64,3; *-cêla* 12*; *-cêa-, b.* 43,2; **răcít,** aj. frais *b.* 176,2.

răchítă, sf. osier, saule rouge 356, 3; *b.* 320.

rachíu, sm. eau de vie *b.* 98. 326.

răchnítură, sf. gémissement, cri de douleur *b.* 341,3.

račun, sm. *istr.* raison *b.* 284,2; **-a,** sf. *istr.* compte *b.* 286.

ráclă, sf. cassette *b.* 136,2 . . 3 . .; **răcliţă,** sf. id. dim. 246,2.

răcnésc, vn. 3. hurler, crier *b.* 130. 302,2.

răcoáre, sf. fraîcheur *b.* 313,2 (v. rece).

răcodélie, sf. travail de la main 304,2.

răcomăndăluesc, va. 3. recommander *b.* 229.

răcorésc, va. vr. 3. rafraîchir, satisfaire 57. 107,3; *b.* 102,2. 104. 121. 200, 3; **-ritor,** aj. rafraîchissant *b.* 254,3.

Rácoti, Np. 124,3. 200; **Racovăţ,** Nl. 191,3; **Racoviţă,** *b.* 81.

rad, va. 2. raser, gratter, rader 60. 66; *b.* 105.

răd, (răsei) vn. 2. rire 1*,3. 8*,3. 19, 2. 141. 351,2; *b.* 19,3. 119,2. 122. 207, 3. 214. 249,3; *rid, b.* 331,1.2.

rădăcínă, sf. (nĭ) racine 12*. 6. 39 3. 104,3. 116,2. 156. 361,2; *b.* 25,2. 45. 2. 67,2. 149; *-de-, b.* 235; *radiţină, mr. b.* 264.

rădíc, va. 1. lever, élever, soulever 3*,2. 6*,2. 8*,3. 5,3. 8,2. 14. 15,2. 16,2. 19,2. 31,2. 36,2. 56,2 . . 60. 61. 62. 101, 3. 105,3. 109. 140,1 . . 140,2. 157,3. 175,2. 196,2. 200,3. 201,1.2. 270,2. 327,3; *b.* 16,2. 30,2. 48,3. 49. 50,3. 54.

88,3. 136,2. 225,3; —, nommer prince, roi 70,2.3. 150. 353,3; —, conjurer 171; —, mettre en fuite 16; —, établir 236, 3. 269,2; —, emporter, enlever *b.* 37, 3. 79. 152,3. 291; —, faire croître 215,1-2; — *oşti,* mobiliser 59,2; — *arme,* lutter, se révolter 150; *b.* 18,2. 84. 131,2; — *obiceĭu,* suspendre *b.* 76,2; *ridic, b.* 192; **-áre,** sf. élévation 332,3; *ridicare, b.* 54, 2; **-át,** aj. élevé 361,2; *b.* 118,3. 252.

rădíche, sf. raifort 356,2; *b.* 98,2; *ridichê, b.* 27.

Radovič, Np. 337,2.

Radu, Np. 44.. 74,2.. 87,2. 134, 3.. 170,3; *b.* 301,2; — **negru** 189,2..3; — **pê** *(harnic)* 207,3; — **voevod** 63; — *vodă* 71, 3. 72. 189,3. 190. 191,2.. 193.. 197,3.. 199,1-2.

răe, sf. gale, teigne *b.* 121.

Rafaíl, Np. 81.

răgăesc, vn. 3. crier, hurler 12,2. 17,2.

Răghileşte, Nl. 103.

Rahíla, Np. Rachèle 274; *b.* 140,2.

răhnâ, sf. envie 242,3 (v. răvnă).

ráhturĭ, sn. pl. harnachement *b.* 90.

răimazán, sm. le Ramadan *b.* 117,2.

răíme, sf. méchanceté 13*,2.

raĭu, sm. paradis 9,2. 44. 54,3. 56. 57,3. 63.. 64,1.3. 129,2. 157,2. 163, 2. 297,2. 315,1.2. 347; *b.* 31,2. 60,2.. 133,3. 167,2.. 231,2.. 232,3. 233,2.

rakha, vaurien, tu 113.

ram, s. branche *b.* 136,3.. (v. ramură).

Râm, sm. Nl. Rome 197,2. 357,2 (v. Roma).

ră'mă, aj. sf. qui fouit (porc) *b.* 335; —, ver *b.* 362,2.

rămăĭu, -ăn, (ăsei, a — ăne) vn. 2. rester, demeurer 5,3. 36,2. 59. 68,2. 72. 96. 110. 143,3. 144,2. 145,2. 154,2, 155,2. 167. 192. 232. 253. 263. 278.. 292,2. 316, 1.. 331,3. 341,2. 362,3; *b.* 5. 25,2. 50, 2. 56,2.3. 85,2. 94,3. 102,2.. 103,2.3. 138. 180. 181. 182. 201,3. 213. 365; **-ăşíţă,** sf. (ţe) reste, surplus 12,2. 144, 2. 155,2. 247,2. 253 (v. remen).

rămătór, sm. (ĭ) cochon *b.* 85,2.. 118,3. 220,3. 222,2.

Rămlê'n, v. Roman.

rămnesc, v. răvnă.

Râmnic, Nl. 72. 357,2; **-canul,** de Râmnic *b.* 154 (v. răb).

rámură, sf. (rĭ) branche, rameau 165,3.. 166; *b.* 69,2. 176,2. 370.

ránă, sf. (rănĭ) blessure, plaie 3*,3. 13,2. 81,3. 102,2. 171. 241,3. 304,3. 366,2; *b.* 63,3. 64. 164,3. 187,2. 196, 3. 343,3..; *-ni, b.* 116,2.

rănced, aj. rance *b.* 12,2.

rânchĭezésc, vn. 3. hennir *b.* 312.

rând, sn. (ure, urĭ) rang, ordre, ligne; sorte 13*,2. 25. 42. 49,2. 57,2. 68,2. 174,2. 193. 199. 220. 252. 297; *b.* 3. 75,3. 102,2. 116. 158,2. 323,2. 324. 367,2; —, fois 150. 191,2. 197,2. 320, 3; *b.* 243,3; —, question *b.* 132,3; —, lignes blanches sur les ongles *b.* 146; *de* —, bas, vulgaire *b.* 153,3. 261,2. 325; *de a* — *ul,* un après l'autre *b.* 330, 3; *d'a* —, id. *b.* 256; *în* —, id. *b.* 169,3; *pe* —, id. consécutivement 69,2; *b.* 54,2; *pre* —, id. 125,2. 143. 145,3. 146.. 152, 3. 196,3. 197. 334,2; *b.* 70; **-uesc,** va. 3. ranger, arranger; disposer 318,1.2. 334. 342,3; *b.* 112,3. 159. 210,3; —, ordonner *b.* 92,2; **-uĭálă,** sf. (le) ordre, disposition, règle 157,3. 219,2. 220,2. 245,3. 260,2-3. 261.. 284,3. 334. 357, 3; *b.* 68. 87,2. 115,3. 221. 222,2; —, rang *b.* 220,3; *-uealĕ, b.* 190,2. 203,2-3. 236,1..2; *pe* —, dans l'ordre *b.* 75,2; *fac* —, gouverner *b.* 26,2; **-uít,** aj. s. fixé *b.* 221. 346,3; —, envoyé; —, arrangé *b.* 87,2..

rănduneá, sf. (ele) hirondelle 179, 2; *b.* 327,2.3..; *-durê, b.* 211,3.

rănésc, va. 3. blesser 60,2. 88,2; 222; *b.* 19,3. 181. 247..; —, balayer, curer *b.* 350,2.

rang, sn. (urĭ) rang *b.* 220. 326..

răníchĭ, sf. pl. rognons *b.* 138,2.3.

rânjésc, va. 3. grincer des dents 64, 2. 165,3. 166; **-jitúră,** sf. grincement *b.* 361,3; **răînjálă,** sf. (le) disputation, controverse 10*,2.

râ'nză, sf. estomac, panse *b.* 342,3..; *rynza* 156.

râ'pâ, sf. (pĭ) ravin, rive 213,3; *b.* 261,3.

răpáos, sn. repos, délassement 89,3. 106,3. 118,2. 186. 305,2; *b.* 162; —, va. reposer 185,3. 186; **răpăosez,** vn. 3. mourir 253,2; **-are,** sf. décès, enterrement 308,2. 319,2; **răpăosát,** aj. s. défunt, décédé 186,2. 196,3. 290,2; *b.* 8,2; *răpău-* 197,2; *răpo-, b.* 126,2. 255.

răpegĭúne, sf. vitesse *b.* 84 (v. repede).

răpésc, va. 3. enlever, ravir 12*,2. 15*,2. 6,3. 82,2. 95,2. 131,2. 224. 285, 3. 296,2. 316; *b.* 17,2. 70,2. 175,2. 175, 3. 196,2. 210,3. 252,2; —, sauver *b.* 41; —, occuper *b.* 92 . .; *rap-* 4*,3; **răpit,** aj. qui dérobe *b.* 11,2; **răpitór,** aj. s. ravisseur, spoliateur 36,3. 198,3; *b.* 323,2. 328; —, qui murmure 12* (v. răpștitor).

răpezesc, v. repede.

răpștésc, vn. va. 3. murmurer 305, 3. 354; **-ire,** sf. murmure 283,2; **-titor,** aj. s. qui murmure 50.

răpúlu, (a-une) va. 2. tuer *b.* 303. 363 . .

rár, aj. rare, peu; épais 211,3; *b.* 320,3.

Rareș, Np. 69.

răs, sn. (uri) rire 272. 285,3. 293,3; *b.* 249,3. 367; *de* - , ridicule 291,3; *b.* 366,3. 367.

răsă, sf. cilice, froc de moine *b.* 45, 2. 49. 303 . .

răsădesc, va. 3. planter, replanter; fleurir 1*,2; *b.* 71,2; *răsă-* 57,3; *răsed-* 313; **răsădire,** sf. transplantation 78.

răsár, vn. va. 2. germer, pousser, éclore; produire, résulter 128. 158. 163. 265,2. 281; *b.* 30,2. 70,2. 137,3 . . 143. 157,2. 159. 253,2. 307,3; — (soarele), le soleil se lève 114,2. 228,2; *b.* 40,2. 111,2; *răzsar* 325,2; **răsărít,** sm. orient 6. 59,3. 64,2. 78,2. 98. 130,3. 177. 301, 3. 302,3 . . 328,2; *b.* 50,2. 63. 109,1 . .2. 164,3; —, lever (du soleil) 148,3. 230.

răscoálă, sf. (le) révolte *b.* 236,1.2. 242.

răscopt, aj. trop mûr *b.* 336.

răscúmpăr, va. 1. racheter, délivrer 70. 155,1,3. 231,3. 302,2; —, venger *b.* 70,2; **-áre,** sf. rançon 155,1.2; —, vengeance, châtiment 289 . . 294; —, délivrance *b.* 190,3; **-ător,** sm. vengeur 84,2; —, rédempteur 154,3.

răsfáț, sm. plaisir *b.* 346.

răsfir, va. 1. disperser, répandre 126, 3. 163,3 (v. rășchir).

răsfrânt, aj. retroussé 350,3.

răsípă, sf. (pl) dispersion, destruction *b.* 2. 9; *răssi-* 361,3; *răzsi-* 199,3 . .; *răsâpă* 149; **răsipésc,** va. vr. 3. dissiper, disperser; tomber 16*,3. 49. 84,3. 85, 2. 166,2. 195. 244,2. 260,2. 277,2. 321, 2; *b.* 32,3. 83,2. 89,2. 154. 340,2. 341. 350,2. 368,2; *răssă-* 68. 208,3. 266,2; *b.* 181,3. 263; *resi-, b.* 212,3; —, se répandre *b.* 159; *risi-* 235,3; **-píre,** sf. destruction *b.* 83; *risi-, b.* 235,3; **-pit,** aj. dispersé; persécuté 111,3; *b.* 76,3; **-pitór,** aj. destructeur *b.* 14,2. 89,2.

răspântie, sf. entre deux chemins, *răd-* 311.

răspier, (peri) vn. 3. périr complètement *b.* 343,3 . .

răsplătesc, va. 3. récompenser, payer 281,2; *b.* 92. 131,2. 196,3. 238,2; **-íre,** sf. récompense 339,2; *b.* 82,2. 216,3. 363,3; —, vengeance *b.* 5,3. 6,1.2. 129, 2. 182,3. 243,3; — **pletitor,** sm. vengeur *b.* 194,3.

răspund, (unșu, unsei) va. 2. répondre 2*,3. 3*,3. 7*. 15*,2. 1,2. 2 . . 3. 15. 18, 3. 21 . . 30,2. 43. 76,3. 179,3. 190,3. 199. 231,3. 259. 266 . . 302,1 . . 2. 310, 2. 328,2; *b.* 6,3. 37. 64. 169,3. 170,3. 200,2; —, payer *b.* 221,2.3 . .; — *pundu, b.* 14,2; *respund* (punsei), *mr. b.* 263,3. 265. 266,3; **-dere,** sf. responsabilité *b.* 220; **răspuns,** (uri) réponse 21. 23,2. 24 . . 50,3. 54,2. 133,2. 146,2. 190,3; *b.* 13,1.2 . . 22,2. 60 . . 105,2. 170,2. 200,2; *re-* 234,2; *respunsu, mr. b.* 265,2.

răssúer, va. 1. siffler *b.* 343,2.

răstésc, vr. 3. brusquer, rudoyer 63, 3; *ros-, b.* 297,2.

răstignésc, (niiu) va. 3. crucifier 16*, 3. 9. 21,1.2 . . 32,2. 106. 153,2.3. 231,1. 3. 289. 303. 315,2. 358,1 . .; *b.* 16. 57, 3. 58. 80,3; *res-, b.* 186,2; *reszti-* 124, 2; *răsticnesc* 41,2; **-nire,** sf. crucifiement 182,1.3 . .; **-nit,** aj. s. crucifié 230; *b.* 187,2; *restengniji* 227,3.

răstóc, s. courant *b.* 329,2.

răstórn, (turnai) va. 1. renverser, bouleverser 101,3. 327,2; *b.* 237. 238. 289, 2.3. 364,2; —, rouler 101; —, jeter à terre *b.* 131; —, labourer *b.* 333. 335, 1.3. 345,2.3; **răsturnát,** aj. ôté 230. . 231; —, renversé *b.* 12; —, retroussé 350,3.

răstvít, aj. s. dispersé 86,2.

răsúflu, vn. 1. respirer, vivre *b.* 130, 3; —, se reposer *b.* 151,2; —, épancher *b.* 196,2; —, vr. s'exhaler, devenir fade *b.* 11,2. 45; **-láre,** sf. respiration, haleine *b.* 364; **răsuflát,** aj. s. inspiré, animé 69,3. 153,1 . . 269,3.

răsún, vn. 1. résonner, retentir *b.* 54, 3. 240. 296,2. 344,2. 354,2; **-net,** s. écho *b.* 240.

răsván, sn. (e) carrosse *b.* 315,2.

răşchír, vr. 1. se répandre, disperser, dissoudre 118,2. 138. 144,2. 153,3. 184,3. 262,3. 324,3; *b.* 140,3. 218,3 (v. răsfir).

răşínă, sf. résine 356,3.

răşnesc, va. 3. moudre *b.* 309; **răşniţă,** sf. moulin à bras *b.* 374,2.

rătăcésc, va. vr. 3. égarer, errer; se perdre, s'égarer 49,2. 127,3. 255,2. 266, 2. 309,2.3. 349,2; *b.* 175,3. 305. 350; **-círe,** sf. erreur, déviation *b.* 153,2; — *lui Odisef,* les aventures d'Ulisse *b.* 82, 2; **-cít,** aj. s. errant, égaré 79,2. 80,3. 127,3. 242,2. 295,3. 309,2; *b.* 196,3. 261,2.

rătéz, va. 3. couper (les cheveux) *b.* 71,3.

rătęđă, sf. (ę de) barre 156.

rătúnd, aj. rond *b.* 146; **rătunzálă,** sf. circonférence *b.* 92,2; *-nđală,* sphère céleste, cycle 322,3. 326 ..; *-đélă* 323, 2; **rătunzát,** aj. *părul —,* coupé *b.* 168, 3 (v. rătez).

ráţă, sf. cane *b.* 370.

râu, sn. (râure, rĭ) fleuve, rivière 8. 14. 291,3. 314,1.2; *b.* 7,3. 51. 111,2. 130,2. 146,3. 147,3. 148,2. 173,3. 176, 2. 237,2; *riu, mr. b.* 264,2.

râu, aj. s. mal, mauvais; méchant, malin; malheur 9*. 15,1.3. 18. 19,2. 20. 24,2. 31. 40,3. 46,2. 51 .. 82,3. 123. 129. 141,3. 146. 158. 168,3. 275,2. 325,3. 340,3; *b.* 6,3. 36,3. 95,2. 208, 1-3; —, av. très, trop mal 26. 60. 175, 2 .. 325,3; *b.* 108. 290,1-3. 331,2; *reu* (reĭ) 55,3. 140,3. 235,3; *b.* 309,2; —, av. 4*,2; **rea,** rè f. (rele) 13*. 2. 4. 8,3. 25,3. 26. 27,2. 29,2.3. 31,2.3. 110,3. 111,2. 163,3. 278,2. 282,2. 316,2; *b.* 5,2 .. 17. 22. 23. 39,3. 78; —, (reale) 8,3. 266; *re, b.* 292,2; *ră,* (răle) 68; *b.* 57,3. 58,2. 104. 123. 183. 359,1.2 ..; *rrea* 105,2. 115,3. 116,2.3. 122,3. 363, 3; *ra,* f. *mr. b.* 265,2; *rev,* m. *istr.* mal *b.* 284,3; **răutáte,** (ăţĭ) sf. malignité, malice, méchanceté 50,3 .. 73. 105, 3. 116,1.2. 117,3. 145,2. 263,3. 278,2. 337,2; *b.* 39,3. 79,3. 172. 216; —, malheur 165,3. 200,3. 210,3. 275. 291,1.2 .. 353,2; *b.* 23,3. 146,2. 178,2; —, vice 291; *răotate,* méchanceté 141,2. 170,2. 171,2. 206,3; *b.* 8. 108,2 ..; —, malheur 134,2. 141,2. 354,3; *b.* 212,2; —, vice *b.* 6,3.

răvár, sm. passoire, filtre *b.* 258,3.

răvărs, va. vr. 3. verser, épancher *b.* 108. 190,3; —, poindre 209,3; **răvărsát,** *-ul zorilor,* sm. point du jour *b.* 345,3.

răváş, sn. pétition, billet *b.* 125,2. 146,2.

Răvéca, sf. Np. 37.

Ravía, sf. Np. Arabie 6.

rá'vnă, sf. (ne) désir ardent, zèle; avidité 98; *b.* 30,2.86,2. 243,2. 244,2. 252; **răvnesc,** vn. va. 3. envier, convoiter, désirer ardemment 15,3. 73. 79. 206,3. 285,2. 292,2; *b.* 148; —, irriter 282,2; *b.* 13,3; *răhnesc* 206,2; *rămnesc* 222. 223,1-3; **-níre,** sf. désir, zèle 29,3. 30. 131; *rev-* 54,3; **-nítór,** aj. s. désirant, zélé 69,2; *b.* 66,3; *rev-* 2*,2.

rázĕ, sf. (ze, zĕ) rayon 82,2; *b.* 91, 2. 109,2 .. 111,2 .. 147. 163,2. 177. 195. 330,1.2; *raḑă* 212,3.

rázăm, va. vr. 1. s'appuyer, étayer, supporter *b.* 102,2; *-zim, b.* 97. 363,2; *raḑăm, b.* 9,3; *raḑim* 323,2; *rezem, b.* 333,2; **razim,** sm. appui *b.* 345,3; **răḑimare,** sf. l'action de supporter 323; **răzimát,** aj. s. adossé 273,2; *b.* 151,3.

răzáş, sm. copropriétaire 93,2.

răzătór, aj. s. riant, rieur 9*. 19,2.

răzbát, vn. 2. pénétrer *b.* 236,3; **răzbătut,** aj. percé 172,2.

răzbésc, vn. 3. arriver, pénétrer 8*.. 29 ..; **răzbit,** aj. percé *b.* 117,2;

răzbóĭu, sn. (boae) guerre, lutte 70, 3. 71,2. 72,2. 102. 142,3. 146. 150,2. 178. 197. 198. 292,3; *b.* 18,1 .. 3. 39. 82,2.3. 89,2. 123. 159. 164,3 .. 237,3; *dau —,* livrer une bataille 150. 191,3. 192; *b.* 243,2; *fac —, b.* 189,3; *război, b.* 113; *războai, b.* 182,3; *răsbóĭu, b.* 33; *rozboĭu* 213; **răzbóĭnic,** aj. s. guerrier *b.* 197,2.

războlesc, vr. 3. tomber malade 137, 2. 187.

răzgălát, aj. cajolé *b.* 373,3.

răzgĭúdec, vr. 1. juger déréchef (ανακρίνω) 6*,2.

răzluşésc, vr. 3. se séparer 98.

răzmíriţă, sf. révolution 355,2.

răzvrătésc, vr. 3. se révolter *ras- b.* 243,2 ..; **-vrătit,** aj. s. pervers, rebelle 15. 193. 289; **resvrătitór,** révolutionnaire *b.* 244,2.

Razul, Np. *b.* 81,3.

razum, s. (slav.) intelligence 365,2.

rea, reu, v. rău.

réce, aj. av. frais, froid *b.* 339. 351; *rê-* 79,2; *b.* 229; *rea-* 213,3; *răci, b.* 135,3; *racé, istr. b.* 285,3; *rațe,* id. *b.* 282,3. 283; **recoáre,** sf. fraîcheur *b.* 339,2; **recorésc,** vr. 3. se rafraîchir, refroidir *b.* 326,3. 351,3.

redobăndésc, va. 3. obtenir de nouveau *b.* 48,2.

régulă, sf. (le) règle *b.* 253,2; **-lát,** aj. régulier *b.* 243,3.

remen, *istr.* rester *b.* 284,2 (v. rămâiu).

rempig, vr. 1. *istr.* s'accrocher *b.* 284,2.

répede, aj. rapide, vitement, à la hâte *b.* 354; *rea-* 213,3; *rê-, b.* 170,2; *rrepe-* 35,3; *ră-, b.* 313,3; **răpegĭúne,** sf. vitesse 327,2; **răpezésc,** va. vr. 3. hâter, dépêcher, s'élancer 72. 73,2; *b.* 136,2; *re-* 72; *b.* 303,2.

republica, sf. gouvernement *b.* 14,2.

resbesc, va. 3. broyer *b.* 356; —, *istr.* rompre *b.* 286,2.

resgăndésc, vr. 3. réfléchir, se raviser *b.* 352,3. 360.

restéĭu, sn. (tee) cheville *b.* 371,2.

resucesc, va. 3. tourner *b.* 331,3.

retevéĭu, sn. rondin, gourdin *b.* 356, 1.3. 371,2; **-veĭáș,** id. dim. *b.* 355,3.

revărsát, aj. pas dru *b.* 298,2; —, débordé, refoulé *b.* 332.

revedei, va. 2. *istr.* revoir *b.* 284.

rezbér, va. 3. crier de nouveau *b.* 343,2.

rézbesc, va. 3. fuir, se cacher *b.* 128.

rezidénția, sf. résidence *b.* 168,3.

rezór, sn. (oare) raie *b.* 298,3. 345,3.

ridicáre, v. rădic.

ridichĕ, v. rădiche.

Rimléan, v. Roman.

Rionŭ, Nl. 63,3.

rișchitóare, sf. dévidoir *b.* 371,2.

risipésc, dissiper 235,3 (v. răsi-).

ritor, rhéteur *b.* 197. 198; —, animal *b.* 163,3; **retórică,** sf. rhétorique *b.* 162,2; **-icesc,** aj. rhéteur *b.* 30,3. 112; **-íe,** sf. rhétorique *b.* 195,3.

roabă, v. rob.

roada, v. rod.

roátă, sf. (te) roue 73. 202,2.. 323; *b.* 106,3.. 369,2; —, av. alentour *b.* 234. 306. 313,2; *rota, b.* 234.

rob, sm. (i) serf, esclave, serviteur; captif, prisonnier 4. 70. 82,2.3.. 88. 100. 119,2. 132. 156,3. 185,2. 186. 223. 256. 291,1.2. 298,3. 341,2.. 3.. 352; *b.* 15, 3. 17,2. 69. 172,2. 186,2. 222; *rabŭ,* (sl.) 157,2; **roabă,** sf. (be) 229; *b.* 67, 3. 84. 177; *roba, b.* 172,2; **robáce,** aj. laborieux *b.* 348,3; **robesc,** va. 3. faire esclave, prisonnier; captiver, subjuguer 61. 314,3. 362; *b.* 23. 197. 205,3; —, vr. devenir esclave 289,3; **robéște,** av. servilement 340,2; **robíe,** sf. captivité, esclavage 132. 146. 148.. 149. 240,3. 254,3. 307. 317,2. 351; *b.* 23,1. 2. 164,3. 191,3; **robít,** aj. s. subjugué, captif 130,2. 221,2. 224. 255,3. 314,3.

roba, sf. *istr.* vêtement *b.* 285,3.

robin, v. rubin.

roc, sm. nom d'un oiseau *b.* 129,1.3.

róchie, sf. robe *b.* 225; **rochíță,** sf. id. dim. *b.* 309. 332.

rod, va. 2. (a roade) ronger 165,3. 166; *b.* 11,2. 12. 319,2. 358.

rod, sn. (urĭ) fruit, produit 1*,2. 10*, 2. 100,2.. 128,2. 269,2. 271,2..; *b.* 8,3. 27.. 150,3. 157,2..; —, postérité, descendants 38,3. 368; *b.* 202,2. 220,3; —, genre, peuple, génération 57,3. 105, 3. 114,2. 119,2. 182. 364,3. 367,2; *b.* 68,2; —, utilité *b.* 1,2; **roádă,** sf. fruit 49,3. 105. 109. 119,3. 120. 131,2. 193,3. 240,3. 265,2.. 281. 313. 324, 1.. 325,1..3; *b.* 59,3. 174; —, produit *b.* 71. 170; —, abondance *b.* 165; **rodesc,** va. 3. produire, pousser, porter des fruits 8. 34,1.3.. 128,2. 136, 2; *b.* 21,3. 174; **rodíre,** sf. succès *b.* 195; **rodít,** aj. productif *b.* 327,1..; **roditór,** aj. s. productif, fertile, fruitier 3. 4. 265,2. 281; *b.* 157,2.. 163. 231, 3; —, créateur 124. 136,3; **ródnic,** aj. fertile 178,2.

ródie, sf. grenade *b.* 97,3.

Rodinu, Np. de Rhode 159.

Rodna, Nl. 177,2. 234,3.

rog, (rugaĭ, a ruga) va. vr. 1. prier, implorer 3*,2. 9*. 1.. 2,3. 8,2. 9,2. 13, 2. 16,2. 19,3. 24,2. 26,2. 30. 31. 42,2. 44. 49. 50. 54. 64,3. 79,2, 85. 86,2. 86, 1.2. 88,2. 89,3. 96,3.. 108,1.3. 166, 3.. 213,1..3. 216,2. 240,1..3.. 241.. 254. 274,2. 307,3. 361; *b.* 28,3. 36,3. 77. 227.

rogojínă, sf. (nĭ) natte 300,3; *b.* 12.

roĭ, sm. jet d'abeilles *b.* 309.

roĭca, — boica (?) *b.* 369.

rójistvo, s. slav. naissance de Christ 56,2. 109,3. 152,2.

Rom, sm. Romus 59,2; *Romîl* 59,2; **Roma,** sf. Nl. Rome 163; *b.* 1,1-3. 63. 68,3. 197,3. 236,3; *Roama, b.* 9,2; *Romă, mr. b.* 265,2; *Roman, b.* 140,2; *Rîm* 143,3. 146. 234,2. 235,3. 321,1.2. 342, 1..3. 350. 363; *b.* 4. 10,3. 13,3; *Rym* 59,3; *b.* 35,3; *Rîmŭ* 4*,3. 15*,2; *Rămul nou,* Constantinople 299,2.

Róman, Nl. 43,2. 151,3; *b.* 82; —, Np. 190,1.3.. 191,1..

román, aj. de Rome *b.* 237,3; —, Romain 176,2; *b.* 242; *Romîn,* sm. (i) 37,1.2. 38. 189,2; *Rumân* 58. 58,3. 176, 3; **Rămlĕu,** (enĭ) id. 200,2; *b.* 4; *-lean.* 252; *b.* 140,1.3; *-len, b.* 197,2; *Rimlean* 3*,3.. 5*,3.. 12*,3. 126. 318; **rămlenésc,** aj. romain 146. 358; *b.* 23,2; **rămléşte,** av. en latin *b.* 166,2 (v. Rumân).

Rós, Np. Russe *b.* 49,3 (v. Rus).

rósa, sf. *istr.* rose *b.* 286,2..

róst, sn. (urĭ) bouche 3*. 4*. 10*. 2. 11,1.2. 12,1.2. 17,2. 77. 100,2. 111,2. 154,3. 179,1.. 212. 281,2. 311,3. 363, 3; *b.* 72,1.. 137,3; —, chaîne *b.* 370, 3; *rost de aur,* Chrysostome 240,2.

rostesc, v. răstesc.

róşiu, aj. roux 45; *b.* 90. 118,3. 130, 2. 167. 209,2; *roişu, istr. b.* 280; *Roş,* Np. 208; **roşátec,** aj. rougeâtre *b.* 169.

Roşca, Np. 76. 91,3; *Roşcat* 173,3.

róşcovă, sf. (ve) caroube *b.* 98.

roşesc, vr. 3. rougir *b.* 297,2; *ru-* 107,2. 359; **roşiáţă,** sf. rougeur *b.* 313. 314,3; *ruşaţa, b.* 176,2; *ruşéţă, b.* 176, 3; **Roşiuri,** Nl. 43,3.

Rota, Np. *b.* 172; *rotă,* av. alentour *b.* 234 (v. roată); **rotat,** rond *b.* 300,3; **rotogoálă,** sf. ronde *b.* 225; **rătúnd,** aj. rond *b.* 321,2; **rotungiori,** aj. allant à l'alentour *b.* 306.

roa, sf. rosée 14,3; *b.* 340,2; *roao* 159. 177,2. 193,3. 281,2; *roua, b.* 338,2.

rozmarín, sm. (i) romarin *b.* 176,2. 304,2.

rúăr, vr. 1. se rafraîchir 243.

rubín, sn. (urĭ) rubis *b.* 354,2; *robín, b.* 51.

rúblă, sf. (le) rouble *b.* 88.

Ruca, Np. 53.

rúda, sf. (de) famille; nation; espèce; parent 58,2. 59,3. 65,3. 66. 97,3. 100, 2. 143,1.3. 144. 177,2. 184,1.2. 255,2. 265,2.. 342; **rudénie,** (ii) parenté, parent 93,2. 184,2. 185,1.2; *b.* 5,3.

rudărese, aj. de cigain-charron, *taler —,* une assiette, plate de bois *b.* 364.

rúfe, sf. linge 346,2.

rug, s. églantier, ronce 6; *b.* 293,2.

rugă, sf. (gĭ) prière, requête 6. 7.. 8,2. 28. 45,3. 107. 110. 111,2. 117. 118, 2. 147,3. 149. 161. 168. 180. 181,3. 209,3. 213,1.2. 249,3. 253,3. 257,2. 302. 320,2. 327,2. 345,3. 350. 359. 366; **-cĭúne,** sf. (nĭ) id. 1. 2. 10,3. 11,3. 24. 25. 28. 80,2. 82,1-3. 169. 172; *b.* 29, 2.. 178. 183,2. 184,2; *-čune, b.* 16,4.. 100,3; **-mínte,** sf. id. supplication 192, 2. 361,2; *b.* 10; **rugáre,** sf. (ărĭ) l'action de prier 81,2; —, supplication 246,3. 366; **rugătór,** aj. s. priant, intercesseur, supplicant 83. 86. 348,2. 350; *b.* 86.. 156,3 (v. rog).

rugínă, sf. rouille 112; *rrug-* 82; *rujină, b.* 346,2; **Rugină,** Np. 173,3; **Ruginoasa,** Nl. 103,1..2.

rújă, sf. rose *b.* 176,3.

rumăn, sm. (i) roumain, corvéable 24,3. 25,2. 37,2. 124,3. 126,2.3. 175, 3. 269,2. 270,3; *b.* 3,2.3. 205. 247. 259. 260,1.3. 261; —, esclave 134,2.3. 135,3; *ro-* 362,3; *b.* 3,2. 183,2..3.. 366,3. 367,2; **rumânésc,** aj. roumain 33,2. 79. 88. 94,2. 98. 130. 143,2. 152, 3. 157. 217,2. 236. 239,3.. 240. 250. 251,2. 269. 284,2. 307,2. 332,3. 334,2. 336,3.. 340,2. 347,2; *b.* 15. 26. 30,3. 31. 38,2. 78,3.. 79. 99. 126,2. 154,2. 251,3. 252. 254,2; *-me-* 312,3; *rumu-* 110; *ro-* 37,2. 103,2. 118. 119,2.. 280; *b.* 76,3. 102,2. 162,2. 188,2; **rumânêşte,** av. en roumain 41,3. 126,2. 236, 3. 237. 290,3; *b.* 4,2; *-neşte* 158,3. 217, 2. 219,2; *românêşte, b.* 156. 234,2; **rumánie,** sf. langue roumaine 220,2 (v. roman).

román̂t, s. roman *b.* 168,3.

Rumeanţov, Np. *b.* 86,2; *Romanţov, b.* 127,3.

rúmen, aj. rouge *b.* 176,2. 314,3; *rumăn, b.* 295; **rumenéală,** sf. anthemis nobilis 356,2; **rumenésc,** vr. 3. se farder, rougir *b.* 310; *-mi-, b.* 98,3; **rumenire,** sf. vermeil *b.* 174,2; **-nit,** aj. farde, rougi *b.* 310,1.. 351,2.

rúp, (rupsei) va. vr. 2. briser, déchirer, rompre 1*,3. 4*,3. 54,3. 63; *b.* 11,3.

308,3. 324,3. 353,3. 365; *rump* 102. 203, 2. 254. 263,3. 283. 359; *b.* 149,2. 205, 3. 240,3.

ruptáș, sm. (ĭ) privilégié *b.* 219,2. 220,3.. 221,1..

rus, *pron.* lui; *cu — ul*, avec lui 5*,3. 7*,2 (v. îns).

Rus, sm. (ĭi) Russien *b.* 3,2 (v. Ros).

Rusálĭĭ, s. pl. pentecôte 153,2. 309,2.

Rusalím, Nl. *b.* 326,3 (v. Ie-).

Rusca, Np. 62,2..3.. 63.

rusésc, aj. russe 98. 190,3. 236,3. 362,3; *b.* 50,3. 51,3.

Rusét, Np. 251,2; **Rusi**, Nl. 38,2; **Rusinéști**, Nl. 135,3. 136; *-sn-* 134, 2. 3.

Ruslea, sf. Nl. Russie *b.* 53,2; *Rosia, b.* 225; *Rossia, b.* 219,3.

Rusul, Np. 173,2.

rusumát, sn. (urĭ) impôt *b.* 221,3.

rușíne, sf. honte, vergogne 13*,3. 29,3. 46,3. 81,3. 102,2. 170. 195. 246. 266,2. 276,2; *b.* 8. 49. 92,2. 120. 214, 2. 238,2; **-néz**, va. vr. 1. rendre honteux, confondre; avoir honte, rougir 83, 3.. 85,2. 89. 185,3. 264,3. 303. 317. 348; *b.* 17,1.. 56. 74. 93,2. 105,2. 185, 2; *-șe-*, déshonorer 35,3; **-nát**, aj. s. confondu, honteux 48,2; *b.* 21,2. 246, 3..; **-nós**, aj. *mr.* honteux *b.* 267,2.

rutes, av. vite, trop 2*, 2. 6*,3; *maĭ —*, ἐπὶ πλεῖον.

Ruven, Np. 35,2; *-vim, b.* 70. 321,3.

S (G).

să, cj. que (ut) 1,1.3. 3. 6. 19; *se* 26. 54.. 55,3.. 74. 110..2.. 180—182. 363,3; *b.* 4,3. 196; *se* 2*. 3*.

să, cj. si 7*,3. 13*,3.. 16*,3. 3. 4. 5. 6. 16. 19,3.. 28,3. 31. 37,2. 40,2. 42,2. 47. 89. 91. 111,3. 112,1..3. 113..2. 126,3. 127,2.3. 128. 129. 138,2. 139,2. 141,3. 152,3. 179,2.3.. 183,3. 185. 187,2.3.. 218,3. 232,3. 273,3..; *se*, 4*,2. 54,3. 55,3..; *mr. b.* 266,2; *sa, istr.* pour *b.* 282,2. 283; —, *si b.* 283.

să, pr. réfl. 3 pers. se 1..2. 9..; *b.* 13, 3. 37.. 133 (v. se).

să, prp. slav. avec 43,2. 62,2. 207, 2..; *sŭ* 44,3.

sae, *istr.* pr. pers. f. sa *b.* 283,3.

Sabeușên, sm. (ĭ) Sabéen 270,3.

sábie, sf. (ĭĭ, săbiĭ) épée, sabre 123, 2. 175,2.. 208,3. 216,2. 282,3. 318,2. 348; *b.* 14. 17,2. 22,3. 112,3. 149,3. 197,2. 307; **săbĭĭáre**, sf. l'action de sabrer *b.* 341,3; **săbĭéz**, va. 1. sabrer 171; *b.* 341,3.. 342.

săblăznitór, sm. (ĭ) scandalisateur 17,3.

săbór, sn. (oară, re) congrégation, assemblée; concile; tribunal 32,3. 41,2. 46,3. 86,2. 89,2. 116,2. 128. 129,2. 146. 158,1.3. 162,3.. 163. 193. 217.. 219, 2.. 225,3. 292,2. 309,3. 313,2. 320; *b.* 38. 213,2; *sobór (oare)* 77,3; *b.* 82. 100. 213,3; **săbórna**, aj. synodicale *b.* 97,2; **sobórnic**, aj. catholique 173; **săborničască**, sf. catholique *b.* 29,2. 31.

sác, sn. (urĭ) sac 204,2; *b.* 47,2. 255, 3.. 256..

sac, cj. *istr.* pourquoi *b.* 283.

saca, pr. *istr.* chaque *b.* 283; *sachi, b.* 284,2. 286,2.

săc, săcare, să'cer, v. sec-.

Săcoĭán, sm. Np. 43,3.

săcrĭíu, v. sicriu.

Săcuĭu, sm. Szekel 177,3.. 191,3. 268,3; **săcuíme**, sf. la nation des Szekles 334.

săculéț, s. petit sac *b.* 45,2..

săcúre, sf. hache 104,3; *b.* 239,3.

sădése, va. 3. planter 131,2. 157,2. 318,3. 343,3; *b.* 174. 175,1.3. 187. 331, 3; **săditór**, aj. qui plante *b.* 175,2.

Saduchéu, sm. (eĭ) Saducéen *b.* 21, 1.2; *-chĭeu* 4*,3..

săesc, săínța, v. sfieală.

safír, sm. *aur —*, or pur *b.* 72,2.

săgeátă, sf. (ête, eți) flèche *b.* 32,3; *-gĕ-* 15,3. 16,3. 81,3. 171. 282,2. 345, 2. 366,3; *b.* 19,2. 133. 178,2. 240,1.3. 241,3; *-ğa-* 229. 286,2; *b.* 64,2; **săgetáre**, sf. l'action de tirer *b.* 341,3; **săgetát**, aj. paralysé *b.* 339,2; **săgetătór**, aj. s. tirant, archer 5*,2. 36,2; *b.* 338,2; **-tătură**, sf. (rĭ) coup de flèche *b.* 92, 3; —, paralysie, pleurésie *b.* 339,2.3. 341,3; **săgetéz**, va. 1. tirer, blesser à coup de flèche 81,3. 171; *b.* 73,3. 299,3.

săhaĭdác, sn. (e) carquois *b.* 18,2.

săhástru, sm. (ri) ermite 305,2..; *săhrast* 363,2.

sălă, v. silă.

salamúră, sf. saumure *b.* 258,3.

sălaș, sn. (ă, e, ure) habitation, logis, tente; terre 98, 3. 155, 2. 286, 2. 350. 366, 3; *b.* 71; **sălășuésc**, vn. vr. 3. loger, habiter 12. 66. 128, 2. 130, 2. 185, 2; *-șluesc* 58, 2. 82. 233, 2. 286. 309. 366, 2; *b.* 36, 2. 144. 184. 203, 2; **sălășluíre**, sf. (rĭ) habitation 239; *b.* 147, 2. 350, 3.

sálbă, sf. collier 222, 2. 3; *b.* 351, 3.. 353; — **moale**, sf. fusain (evonymus europaeus) 356, 3.

sălbátec, aj. féroce, sauvage 13*, 3. 60. 65, 3. 68. 90, 3; *b.* 55, 2. 163, 3. 165, 2. 357, 2; *sal-*, *b.* 132, 2; *sălbatic* 4.. 95, 2. 116, 3; *b.* 118, 3..; *sel-*, *b.* 339; **sălbătăcíúne**, sf. terre sauvage *b.* 238; **selbățícă**, aj. dim. *b.* 339.

sálce, sf. (sălci) saule 6.. 286, 3; *-cie* 314, 3. 357; *b.* 374, 3.

salec, pr. *istr.* un peu *b.* 282, 2. 283.

sălesc, vn. 3. se hâter 234, 3.

sălighésc, vn. 3. laisser libre *b.* 271, 2 (v. slăbesc).

Salím, Np. 66. 67, 3; *b.* 66, 3.

sălínță, sf. contrainte *b.* 116.

săliște, (?) *b.* 219, 3; *sel-*, champ 8*, 3.

Salomíe, sf. Np. 229, 3.

sált, vn. danser *b.* 195; **săltătúră**, sf. (urĭ) danse, saut 181, 2.

sălț, s. lacet 214.

săluit, aj. forcé 45 (v. silă).

sámă, sf. (semĭ) mesure, quantité, nombre; compte; soin; manière 54, 2. 72. 75, 2. 77, 3.. 78, 2. 149, 2. 174, 2. 3. 175, 3. 177, 2. 3. 190, 2. 192. 200. 241. 362; *b.* 1, 3. 2, 2. 32, 2. 102, 2, 371, 2; *de —*, à la manière *b.* 336, 2; *mai cu —*, surtout *b.* 293, 3; *nice de o —*, rien 211, 3; *fără de —*, énorme, innombrable 259, 2; *b.* 59; *bag în —*, considérer, observer 209, 2. 259; *b.* 89, 3. 95; *dau —*, rendre compte, considérer 88, 2. 174. 195. 242. 275, 3; *b.* 47, 3. 206, 1. 2. 296; *dau în —*, mettre sous direction 193, 2; *dare de —*, compte 275, 2; *iau —*, prendre compte; comprendre, observer 170. 213. 279, 2. 324, 3; *b.* 19, 2. 87. 215, 2; *sêmă* 131, 2. 168, 2. 289, 2. 338, 2..; *b.* 28. 40, 2. 174, 2. 310, 3.. 313, 2. 314, 2. 322, 3. 362, 2. 372, 2.

sămăluíre, sf. discernement 51, 2.

sámăn, va. 1. semer 8*, 2. 10*, 2. 4. 15. 17. 109.. 119, 3.. 120. 128, 2. 141. 249, 2. 265, 2.. 281, 3. 316, 3.. 317; *b.* 26, 1. 3. 27.. 59, 2. 62, 3.. 157, 2.. 345, 3; *se-* 13*, 3. 14*..; *sê-* 17, 2.. 212, 2; —, disperser 116. 282, 3; —, ressembler 57; *b.* 112. 136, 3. 168; **sămănăcíúne**, semence 265, 2; **sămănătór**, aj. s. semeur 281.. 292, 3; *b.* 153, 2; **semănătúră**, sf. (rĭ) semaille, semence 4.. 57, 2. 120. 193, 3. 201, 3. 265, 2..; *b.* 59, 3. 221, 3. 222; —, pl. blés *b.* 61, 3. 120, 3. 164, 3; —, exemple 209, 2.

sămănță, sf. (seminție, sămănțe, -men-) semence, grain 17, 2.. 34, 2.. 35.. 36, 2. 3. 49. 119, 3.. 128, 1.. 2. 249, 3. 281.. 303, 2. 321, 3; *b.* 26. 27, 1.. 2.. 45, 2. 62, 3. 157, 2.. 165. 186, 2; *sămânță* 14*. 16*, 2; *se-* 13*, 3; **sâmințíe**, v. se-.

Samáriea, sf. Nl. 107, 3.. 261, 3; *-rên*, sm. Samaritain 27, 1. 2.. 108. 109..; *-ínên* 194, 2; *-inian*, *b.* 63, 3. 64; **-rêncă**, **-renína**, sf. id. 107, 3. 108..

Sâmbătă, sf. (bête) samedi 22. 23, 2.. 24, 1. 2. 89, 3.. 229, 3. 231. 330, 3; *b.* 59, 3. 113, 2. 125. 137; *Simbătă* 9; **sâmbotín**, aj. (née Samedi) 259, 1. 2.

sămbria, sf. salaire *b.* 292, 2.

sâmeníș, s. semailles 266, 3.

sămn, **sămnătúră**, v. semn-.

samoderjeț, aj. s. autocrate *b.* 35.

Samos, Nl. 143.

Sámpson, sm. Np. *b.* 21; *Samson* *b.* 65.

sămțăre, v. simțire.

Samuíl, sm. Np. *b.* 156, 3. 183, 2; *-oil* 249, 3. 275, 3; —, le livre de S. 275, 2.

samúr, sm. zibeline 335, 3.

sân, sn. (urĭ) sein, intérieur 57, 2. 130, 2. 347, 3..; *b.* 121. 163, 2. 362, 3. 363, 3; *sin*, *b.* 243. 306..

Sănaea, sf. Nl. v. Sinaea.

Sanagríd, sm. Np. *b.* 134, 3.. 135. 136, 1-3.

sănătáte, sf. santé 30, 2. 107. 125, 2. 156, 3. 157, 3. 268, 3. 269, 3. 343, 2; *b.* 7, 2. 104. 155, 2; *szenetate* 216; **-tos**, aj. av. sain 111, 2. 137, 2. 240; *b.* 79. 97. 134. 180. 196. 233; —, *mr.* vigoureux, sain *b.* 272. 277; *sărătos* 5*, 3.

Sandomír, s. Nl. 70.

sândúc, sn. (e) boîte, caisse *b.* 105, 2.

sânge, sm. sang 3*, 2. 14*, 2. 2. 16, 3.. 20, 2. 36. 55, 2.. 82, 2. 90, 1. 3.. 117. 204. 257, 2. 266, 3. 267, 2.. 331, 2. 342; *b.* 27, 2.. 80, 2. 179. 217, 2.. 238; — *mestecat*, inceste 90, 1. 2..; — *drept*, inno-

cent *b.* 63,2; — *sprijenit,* sang des animaux étouffés, sang caillé 117; *-gi, b.* 58. 89,3; *singe* 43. 52. 105,3. 115. 150,2. 233,2. 284,3. 303,3.

sângeác, sm. (gĕți) province 71,2.

sânger, sm. fusain 356,3.

sângerát, aj. couvert de sang *b.* 189, 3; *sânginat, mr.* ensanglanté *b.* 271,2..; **-rós,** aj. pléthorique.

Sân-Ghiérghie, v. sfânt

sangulíe, sf. toile, fichu *b.* 315,3.

sângur, aj. lui-même. —, av. seul, seulement 78,3. 105. 127,3. 132,1.3. 147,2. 242,2. 266,2. 352..; *b.* 14,3. 95,2. 108. 147,2. 150,3. 207,2; *singur* 16*. 88,3. 95,2. 101,3. 141,3. 152,3. 190. 192.. 203. 231,2. 311,2. 325. 342,2. 358; *b.* 13,3.. 23,3. 53,2. 101,2. 175,2. 191,2. 246,2; **singurat,** *mr. b.* 268,2; **-átáte,** sf. solitude 305,2; *b.* 47. 198,3; **-átoáre,** sf. id. *b.* 47,3; **-él,** aj. seul *b.* 115. 117; **singurică,** f. seule *b.* 345,3.

sănín, aj. serein *b.* 239,3 (v. se-).

sáp, (săpaĭ) va. 1. piocher, creuser, percer 8*.. 29,2.. 65. 112.. 118,2. 162. 171,2. 195,2; *b.* 40,2. 92,2. 117,2; *săp, bnt. b.* 262,2.3; **sápă,** sf. pioche 178,2. 203; *b.* 120,3; — *calului,* la croupe du cheval 362; **săpát,** aj. gravé, sculpté, incrusté 172,2.3; *b.* 307,3; **săpătór,** sm. laboureur 351; **săpătúră,** sf. piochage, labourage *b.* 262,3. 368.

sapfir, sm. saphir *b.* 106,3.

săptămână, sf. (ănĭ) semaine 24,3. 44. 91.. 199,2. 207,3. 217,3. 230. 293, 3. 309,2; *b.* 113. 125. 136,3..

Săptévrie, v. Septemvrie.

sár, (saĭ, sări) vn. 3. sauter; franchir; monter 161,3. 223. 354,2; *b.* 52. 56,3. 73. 84. 134,2. 166,3. 228,3. 262,2. 289, 2. 296,3. 314,2. 336,3. 345.. 355,3.

sară, sf. soir 211,3. 265,1.2.. 280, 3; *b.* 51,3.. 60,3. 96; *în de* —, le soir 311; *sêră* 34,1..2.. 35,2. 36,3. 80,2. 345,2; *b.* 71,2. 191,3; *saera, istr. b.* 286; **sára,** av. le soir, au soir 61,3. 73,2. 90. 100,3. 128,2. 366,3; *sêra* 9. 351,2; *b.* 157.

Sara, sf. Np. 37; —, sm. 45.

sărác, aj. s. av. pauvre 16*,2. 25,2. 26,3. 27,3. 44,2. 84,2. 96,2. 117,2. 136, 3. 169,2.3.. 193,2. 248,2. 258,2. 278, 1.2.. 291,2. 296. 300,1-3. 301. 307. 321,2. 326,2. 337. 338,3. 365,1.2; *b.* 1, 3. 5,2. 49,2. 68,2. 103,3. 161. 208,2. 292,1-3; **sărăcăcos,** aj. id. *b.* 26,2; **sărăcésc,** vn. 3. devenir pauvre *b.* 121, 2. 228; **sărăcíe,** sf. pauvreté, misère 27,3. 136,3. 278; *b.* 5,2. 25,2. 103. 155, 2. 347. 360,3; **sărăcúț,** aj. pauvret *b.* 181.

Sarachin, sm. Np. 340,3.

saráĭu, sn. (rĭ) sérail, palais *b.* 20. 97. 180,2.

sărăimán, aj. nécessiteux 248,2.

saraschê'r, sm. sérasquier 334.

sărát, aj. salé 10*. 287,2. 292.

Sărb, sm. Np. serbe 25,2. 207,3; *b.* 365,1..3..

sárbăd, aj. âcre *b.* 12,2.

sărbătoáre, sf. (orĭ) fête, jour de fête 24,2. 25,2. 218,3. 220,2; *b.* 77. 229. 349; *-toor* 5.

sărbesc, aj. serbe 33,2. 37,2. 125, 3; **-ęște,** s. la langue serbe 24,3; *b.* 166,2. 240; **sărbíe,** sf. la langue serbe 220,2.

sărbéz, va. 1. célébrer 24,1. 2. 33. 40. 221; *b.* 322,2.

sárcină, sf. (ne) poids, fardeau 1. 2. 285,3; *b.* 357,3.

sărcuste, s. aumône pour prier pendant 40 jours pour l'âme du défunt 180,3.

sărdár, sm. serdar 200.

sáre, sf. sel 177. 329,3; *b.* 42,2. 216,2.

sărenesc, v. sir-.

sârg, s. de —, av. vitement 69,3. 72. 137,2. 234,3; *sirg* 233,3; *b.* 11,2; **-ueálă,** sf. zèle, effort 314; *b.* 79; *-uială, b.* 9,2; **-uésc,** vn. 3. s'efforcer, se dépêcher 147,2. 247,1.2. 255,2; *b.* 124, 2. 125,2. 153,2. 169,2; *sir-* 182,2; **-uitor,** aj. zélé *b.* 12,2.

sarhát, sn. (urĭ) forteresse à la frontière *b.* 81,2.

săríta, sf. fuite *b.* 127,2.

sârmă, sf. fil d'or, d'archal (brodé) *b.* 68,3. 302,1-3.

sârmă, sf. (e) *mr.* petit morceau *b.* 270,2.

sarmaniță, sf. *mr.* petit enfant *b.* 264,1.2 (v. serman).

sărpi, v. șarpe.

sărút, va. 1. baiser, embrasser 2. 31, 3. 37. 185,2. 241,3. 257. 287,2. 292,2. 298. 333,2; *b.* 53,3. 68,2. 80,3. 180,2. 309,3; *săriut* 181; **-áre,** sf. embrasse-

ment, baiser 101,3. 306,2; *sărutare* 184, 2. 185,1..2.

Sás, sm. Np. (saşi) Saxon 177,2. 178. 189,2; — **reghin,** s. Nl. *b.* 201; **-şebeş,** Nl. 176,3. 178. 268,2; **Sasvaroş,** Nl. 178.

sat, sn. (e) village, bourgade 15,2. 25,3. 38,2. 3. 43,3. 45.. 53. 75,1-3. 103.. 138,3. 173,3.. 174,1-3. 189,3. 230,2. 238,3. 240,3. 310,3. 333,3. 354, 2; *b.* 25,3. 168,3. 204. 219,3; —, champ 8*,2. 17,3..

Satána, s. satan 46. 48. 129,2. 168. 274,3. 275..; *b.* 52,3. 80,2. 171,2. 260, 2; **sătănese,** aj. satanique 228,3.

sătceél, s. bourgade 232,3.

săteán, sm. (enĭ) paysan 219,2; *b.* 220,3. 258,2; *-tên, b.* 77,1..2.. 78..

satire, sf. satire *b.* 247; *-tera, b.* 246.

satisfacţiúne, sf. *mr.* satisfaction *b.* 267,2.

sătúl, aj. s. (ui) rassasié 9*. 19,2. 181,3; *b.* 164,3. 374.

sátur, (săturaĭ) vn. vr. 1. saturer, rassasier, se rassasier 8*,3. 5. 12,2.. 15, 1.2. 18,3. 19,2. 28. 29. 30,3. 44. 133, 3. 204. 237,3. 238. 247,2. 255,2. 264, 2.3. 282. 351,2; *b.* 28,2. 138. 148,3. 159. 248,2. 262. 318,3..; **săturáre,** sf. l'action de rassasier, satiété 193,3; *b.* 302,3.

Satúrnus, sm. Saturne *b.* 26. 83.

saţ, s. satiété, assouvissement *b.* 228, 3; *saţiu* 4. 31,3. 32. 55,2. 86. 206. 285; *b.* 252; *saţu, b.* 123,2; **săţiós,** aj. qui rassasie 9,3. 32. 41,3. 55,2.

sau, cj. ou 15*,3.. 11,2. 18,3.. 19.. 24,3. 28. 34. 47,2. 90,3. 95,2. 104..; *b.* 124. 146.. passim.

său, v. gram.

Saul, sm. Np. 145,3. 293; *Savlu* 2*, 3.. 3*.

Sáva, s. Np. 45,2. 217.. 219,1.2.. 367,2; *Savva* 354,2.3. 355.

sâva, cj. quoique, même si, cependant 126,3. 155,2.3.. 218,2. 273,3; *savai* 107,2. 139,2. 257,2. 290; — *cine,* quiconque 154 (v. să).

Savanul, s. Nl. Libanon(?) *b.* 109,2.

Savantul, Np. 59.

Savaoth, sm. dieu, Sabaoth 265,3.

săvârşesc, va. vr. 3. faire, accomplir, finir; mourir 132,3. 195,2. 247. 280,2. 282,2. 289,2. 290,2. 322. 338,2. 345; *b.* 54. 74,2.3. 79. 84,3. 86,2.3. 92,3. 93. 94,3. 117,3. 151,3. 203,3. 229,2. 253,2. 350; *săvrăşesc* 2. 233. 311,3. 312, 2; **săvrăşénie,** sf. fin 222; **săvârşíre,** sf. fin, accomplissement, perfection; résultat *b.* 4,2. 5,3. 87,2. 92,3. 364; **-şit,** sm. id. 37. 109,3. 261,2. 325. 332; *b.* 195,3; **-şitór,** aj. s. qui finit 337.

Savavtie, s. Np. 287,2.3.

Savila, -velia, Sibylla *b.* 71.. 72, 1.2..

săzdánia, sf. création 97,2.

sbavése, va. 3. *istr.* sauver *b.* 283 (v. izbăvesc).

sbór, vn. 1. (sburaĭ) voler *b.* 215. 328,3; **sburătór,** aj. volant *b.* 291.

sbór, sn. (oare) *mr.* mot *b.* 272,2. 273,2. 281,3; **-ese,** vn. 1. parler *b.* 279; *sburesc, b.* 266,3; **-rire,** sf. conférence *b.* 267.

scád, vn. va. 2. (scăzuĭ) diminuer, baisser; déchoir 4. 250. 263. 327; *b.* 26, 3. 27. 45. 46. 217; **scădére,** sf. diminution, défaut 68,3. 79. 119. 220. 289, 2; *b.* 9,2. 24,3. 102; *-ri, b.* 59,2..

scáĭu, s. chardon *b.* 336. 356,1.2.

Scăeni, s. Nl. *b.* 300,2.

scală, sf. *istr.* échelle *b.* 285 (v. scară).

scáld, vr. 1. se baigner *b.* 134. 168. 324,3. 325,1..2..

scâmenul, s. σκομνος 12.

scándu, sm. *istr.* table *b.* 285,2.

scándălă, sf. honte 258.

scă'ndură, sf. (rĭ) planche 357; *b.* 44. 93,2. 151,3; *-rê* 21..

scăntée, sf. (eĭ) étincelle *b.* 333. 370, 3; —, (tellĭ) *mr. b.* 271,3.

scáp, (scăpaĭ) va. 1. sauver, échapper; tâcher, éviter; —, vr. se sauver, se libérer 29,3. 50,3. 58,2. 67,2. 88,2. 89, 3. 107. 113,2.. 122. 123,2. 167. 172. 213. 223,1.2. 275,3. 320,3. 342,3. 349, 2. 351. 355,2. 362; *b.* 25,3.. 33,2. 47. 129,2. 180,3. 182. 211,2. 237,2. 261, 3.. 367; —, perdre 258,2; *b.* 102,3; —, *mr.* sauver *b.* 264. 266. 267; —, *istr.* échapper *b.* 286,3; **scăpăcĭune,** sf. *b.* 102,2; **scăpáre,** sf. délivrance, refuge 84,3. 286. 365,3; *b.* 4,3. 15,3. 151,2. 242,3. 256.

scă'păr, va. 1. faire sortir des étincelles *b.* 312; —, *mr.* étinceler *b.* 271,3.

scápăt, vn. 1. se coucher (le soleil) *b.* 304; **scăpătáre,** sf. le coucher *b.* 139,3.

scără, sf. (scărĭ) échelle, escalier 162. 173. 273,2; *b.* 115. 151,2. 339,2. 340, 2. 370,3; —, étrier *b.* 296,3. 311,3.

scă'rbă, sf. (be) peine, angoisse 129, 2.. 133,3.. 134. 241. 272. 285. 296.. 318,2. 355; *b.* 29,2. 53,3. 59,1.2. 65.. 97,3. 165. 175,3. 198,3. 218,2. 365,3; *scrâbă* 13,2. 29,2. 51. 52. 97,3. 366; **scărbése,** va. 3. affliger, peiner; —, vr. s'affliger, s'attrister 255,2. 282,1.2.. 298. 305..; *b.* 73. 300; —, se dégoûter *b.* 53; **scrăbít, aj.** misérable, affligé 16, 2. 82,2.

scarchin, v. scarpin.

Scariot, sm. Np. Iuda de —, 93,2.

scă'rnav, aj. sale *b.* 12. 98,3. 199,2.

scárpin, vr. 1. se gratter *b.* 367; *scarchin,* va. gratter *b.* 121.

scărşesc, va. 1. grincer des dent s. 19; *scrâşc* 368,2; *scrăşnesc* 81,3; *scrşnesc, b.* 199,3; **scărşeare,** sf. grincement 302, 3; *scrăşnire,* id. 17,3. 18; **scărşnit,** sm. id. 338,3; *scărčc-,*

scărţiu, vn. 1. crier *b.* 333.

scáun, sn. (e) chaise, siège, trône, résidence 1. 7,2.. 8. 9. 18,2. 60. 73,2. 82,3. 103,3. 119. 125. 130,2. 143. 236. 245,2.3. 258,3. 259.. 279. 288,3. 302, 3. 303. 329. 335; *b.* 15. 57,3. 85. 142, 3. 166,3.. 225,3. 375,3; —, arrondissement 178. 236,3; *b.* 76; *cetate de* —, résidence 177; *scaon* 70,3. 146. 189,3. 190,1.2; *scamnul, mr. b.* 274,2.

scăzămâ'nt, s. décadence *b.* 160,3.

schéle, sf. pl. échafaudage *b.* 289,2.

Schilurlu, sm. Np. *mr. b.* 266.

schimb, (aı) va. 1. changer; —, vr. se changer, se déguiser; changer de linge 14*,2. 8. 86,1.2. 111. 114,3. 119, 3. 120,1.2. 131. 174. 195. 233,3.. 263. 273. 284. 297,3. 328,3; *b.* 23,3. 24. 33, 2. 148,2. 186,2. 207,3. 213,2. 216,3. 247,2. 351,3; *schînb* 48. 49,2; *schinb, b.* 180; **-are,** (ări) sf. change, échange 95,3. 197. 297,2. 366,3; *b.* 3. 10,2. 91, 3. 154; *schînbare* 7*,2; **-ătură,** sf. id. 151,3. 152. 174.

schimonosesc, va. 3. altérer 203; **schimosít,** aj. difformé *b.* 169,2.

schinirát, sm. *mr.* dos *b.* 271,2 (v. spinare).

schiptru, sm. sceptre 70,3.

schít, s. monastère 304,2. 305,1.2.

Schítiea, sf. Nl. Scythie 176. 177,3.

schizmíre, sf. composition 79,3.

sciu, *b.* 215, v. ştiu.

scláv, sm. *mr.* (vhi) esclave *b.* 276,2.

sclipése, vn. 3. briller *b.* 328,2.

scoábă, sf. (be) crampon 172,2.

scoárţă, sf. croûte *b.* 348,2.

scobése, va. 3. creuser; —, vr. se curer les dents *b.* 298,3. 299. 353,2.

scobít, aj. s. gravé 172,2. 173; **-túră,** sf. (ı) sculpture 173.

scobór, vn. 1. descendre *b.* 299,2 (v. cobor).

scodela, sf. *istr.* assiette *b.* 285,2.

scól, (sculai, a scula) va. 1. lever, relever, éveiller; —, vr. se lever, s'éveiller, se révolter 2*,3. 4*,2. 13*,2.3. 14*.. 10, 2.. 24,2. 27,1.2. 45. 59. 60,2. 61. 64. 67. 85. 124,2. 128,2.3. 130,2.. 138,2. 3. 139. 147. 175,2. 182,3. 213,3. 222, 2.3.. 231. 232,2. 247,3. 273,3. 274. 313,2. 316,3.. 317; *b.* 15,1.2. 37,1.3.. 55,3. 98,2.3. 140,3. 176. 216,3. 327; —, *mr.* lever, prendre *b.* 270,2. 281,3.

scolástic, sm. (ı) écolier *b.* 162,3.

scolusma, s. *mr.* fin *b.* 266,3.

scóp, s. intention *b.* 156,3; —, *mr.* cause *b.* 265,2; *scopos,* l'intention *b.* 93,2. 243.

scornése, va. 3. exciter 63. 93,2; —, inventer 360. 363; *b.* 25,2.. 152,2. 236, 2.3. 365,2; —, vr. naître, s'élever (une tempête) 128,3. 224,2. 262,3; *b.* 26,2; **scornitúră,** sf. (rı) invention, fable 198, 2; *b.* 214,3.

scórpie, sf. (ıi) scorpion 229.

scorţisoáră, sf. canelle *b.* 42,3. 43.. 44.. 45; *-re, b.* 109,2.

scót, va. 2. (scosei, a scoate) ôter, tirer, délivrer; destituer, éliminer, chasser 11*. 7. 16,2. 18.. 49,2. 56. 59,2. 76,2. 77, 3. 88. 98. 107,3. 116. 118,2. 127,2. 132. 156. 161,3. 171,3. 182. 192,2. 215,2. 3. 237. 294,1.2.. 329. 341,3.. 350,3. 363; *b.* 12. 19,2. 25. 43,1.3.. 116,2. 132,3. 133.. 160.. 193,1.3. 240; —, traduire, rédiger, composer 33,2. 37,2. 78,3. 79. 88. 119. 198; *b.* 2,2; —, publier 38. 114,3. 119,2; —, inventer *b.* 102,3. 261,2; —, obtenir 142,3. 143; —, excepter *b.* 245,2; —, provoquer 162,2; —, produire *b.* 131; —, chasser les démons 194..; — *plodul,* pousser le fruit 264,2; — *apâ,* puiser 108,2; — *pui,* couver 167,3. 168; *b.* 215; —, *mr. b.* 267,2; **scoţătór,** qui délivre 136,3.

scovărdez, vr. se cambrer *b.* 261,3.

scrăbă, v. scărbă.

scrăşnese, v. scărşesc.

scrigna, sf. *istr.* écran (ital. scrigno) *b.* 285,2.

scriitór, aj. s. écrivain 68,2. 69,2. 360,2. 364..; *b.* 170,3; **-túră,** sf. écriture *mr. b.* 268,2.

script, s. écriture 58,2; **-úră,** sf. (rl) livre, manuscrit; lettre, écriture; Sainte Écriture 6*,3. 11*,2. 8. 21,3. 32,2. 37,2. 60,1.2. 76,2. 88,2. 110,1-3. 111,2. 124. 125,2. 132. 138. 154. 163,2. 193. 195,2. 237.. 260,2. 261. 269,3. 270. 280. 364,2; *b.* 29. 68. 95, 3.. 191,3; *screp-* 88,3; *scrâp-* 8; **scrisoáre,** sf. (rl) lettre, écriture; œuvre; document, original 44,3. 49. 62,2. 63, 2. 69,2. 119,2. 152,3. 195,2. 304. 335, 2. 342,2; *b.* 9,3. 74. 102,3. 210. 236, 2; —, description *b.* 1,2. 2,2; — *vechie,* le vieux Testament 312; *-sore, b.* 189.

scriu, va. 3. (scriși, scrisei) écrire; rédiger; composer 11*,2. 21,3.. 23. 24. 27,2. 38,1. 2. 42,3. 43. 45,2. 46. 58. 68,3. 73,3. 77,3. 78,3. 92,2. 93,2. 123. 129,1.2. 135,2. 145,2.. 197. 209,1.2..; *b.* 20,2. 42,2. 133,2. 160.. 244,2; —, imprimer 38..; —, noter 49,2; —, copier 146,2; —, décrire, peindre 104,3; *b.* 31,3. 37,3. 326,2..; *cernêla de scris,* encre pour écrire *b.* 46.

scroafă, sf. truie 58,2..

scuĭp, va. 1. cracher 321; *b.* 373,2; *scuipesc* 1; **scuipít,** s. salive *b.* 340,2.

scúlă, sf. (le) bijoux, joyau 176; *b.* 262,2.

sculát, sm. résurrection, *-ul morţilor,* (des morts) 32,3. 41,2; **sculătură,** id. 14*. 124,2.

Sculéni, Nl. *b.* 245,2.

scúmp, aj. précieux, cher 38. 60,3. 65,3. 114,2.. 148.. 155,2. 178,2. 240. 259,2. 272,1.2. 273,2. 275,2. 277; *b.* 11,3. 30,2. 61,3. 72.. 164,3. 225,3. 376; *scumpu, mr. b.* 266,3. 267; —, aj. s. avare 326,3. 341,2.3; *b.* 26,2. 144,2. 148,3. 163,3.

scúmpăr, va. 1. sauver 242,2; **-at,** s. rédemption 41 (v. răscumpăr).

scumpése, vr. 3. faire l'avare 107; **-pétĕ,** sf. avarice *b.* 7,2. 261,2.

scupa, aj. *istr.* ensemble *b.* 286,3.

scúrg, va. vr. 2. couler, s'écouler 102. 359,3; *b.* 43,3. 44 (v. curg).

scúrm, va. 1. fouiller 98,2.

scurt, aj. court 52,2. 98. 113. 124. 150. 202,2. 347,3; *b.* 27. 47,3. 169. 226. 236,2; —, modique *b.* 9,3; —, bref 332; *b.* 47,3. 48,2. 76,2. 100,3. 151. 163,3. 361,2; *pe* —, en résumé, bref; en peu de temps 69; *b.* 28. 39,3. 88,2. 96,3; *pre* —, id. 116,2. 126. 274,2. 320, 3; *b.* 80,2; *preste* —, sous peu *b.* 194, 2; **-at,** aj. abrégé *b.* 99,3.

scurtélcă, sf. jaquette fourrée *b.* 226,2.

scurtéz, va. 1. raccourcir 166,2; *b.* 7,2. 216,2. 236,2.

scút, s. bouclier 211. 212,3; **-eálă,** sf. abri, exemption 269; *b.* 220,2.

scútec, s. lange 267,2.

scutése, va. vr. 3. abriter, exempter, sauver; se préserver 204,2. 276,2. 362; *b.* 220,2; **-tít,** aj. exempt *b.* 201,3. 220, 2; **-titór,** s. protecteur 247,3.

scútur, va. 1. sécouer, ébranler, écarter 58,3. 194,3. 228,2. 267,3. 271,3. 349,3; *b.* 158,3. 254,3; **-át,** aj. nettoyé, égrainé *b.* 11,3.

Scyth, sm. Np. *mr. b.* 266,2.

sdrâncănesc, va. 3. cliqueter *b.* 329,2.

sdrumic, va. 1. briser *b.* 329,2.

se, pr. prs. réfl. pass. 1*,2. 1.. 28,2 pass.; *sê* 6; *si, b.* 56.

se, v. să.

seamă, seamăn, seară, v. sa-.

sec, va. 1. sécher, épuiser, devenir sec 8..; *b.* 335,3. 343,2. 353; **sec,** aj. sec 104,3. 171,3. 313,2. 316. 352,2. 357,2; —, vaurien, pauvre 224,3; *b.* 262; *mâncare de* —, manger maigre *b.* 42,2; *săc* 49,3. 215,1.. 2. 235,2..; **săcare,** s. desséchement 178,2.

sécer, va. 1. moissonner, faucher 8*, 2. 61. 109,1.2..; *b.* 215,2. 309. 321. 333,3; *săcer* 249,2. 306,3; *săcir, b.* 120, 2; **-âclúne,** sf. moisson 117,2; **-át,** s. moisson *b.* 320,3; *să-* 128,2; **-ător,** s. moissonneur 17,2; *b.* 336,2; *sâ-* 128, 2; *b.* 62,3..; **secere,** sf. moisson *b.* 321. 333,3. 369; *sê-* 109..; *seacire* 201,2; *secire, b.* 120,2; *să-, b.* 59,3. 171,2; —, faux *b.* 215,2; **secerîş,** s. moisson 266, 3; *b.* 51,3. 59.

sécetă, sf. sécheresse *b.* 24,3. 50; **-tós,** aj. aride 98,2. 119; *să-, b.* 59..

seclose, aj. 39 (v. săţios).

Sêchil, s. Np. 102,3.

Secvaraş, s. Nl. 177.

sectă, sf. secte *b.* 26.

sed, vn. 2. *istr.* être assis, s'asseoir *b.* 283,2. 285,2. 287 (v. şez).

Sedec, sm. Np. 66.. 67,1-3; *Sedéchie* 148,2.

sedla, sf. *istr.* selle *b.* 286.

Segyşvar, Nl. 178.

seín, aj. gris foncé *b.* 258,3. 298,2. 299,1. 2.

selbátec, v. săl-.

sêlină, sf. céléri 58,2..

Selinum, s. Nl. 176.

Selivéstru, v. Silv-.

semănătură, v. sámân.

semeníc, s. immortelle *b.* 342,2; **Semenic,** Nl. *b.* 342,2.

semeţie, sf. hardiesse 85,2.

sementie, sf. (ii) tribu 105,2.. 182. 367,3; *-min-,* sf. (ii) id. 173. 239,3..; *b.* 1,3. 70,3. 71,1-3; *sementie,* postérité 317,2; *să-* 273,3. 368 (v. sămănţă).

semn, sn. (semne, sê-) signe, marque, trace; augure, présage 18. 34,2. 61. 117,2. 123,2. 130,3. 136,2. 175.. 192, 1.2. 200,3. 201.. 255,1.2.. 283,3. 302, 2. 303,2. 318; *b.* 7. 22,3. 39,2. 80,3.. 163,3. 176; *sămn,* signe 115. 228,3; *b.* 32,3. 60,2. 62,1.2. 67,2. 84. 116,2. 122, 2. 145,2. 217,1.3. 218..; *pe—e,* vraisemblablement *b.* 102,2. 363,2; *pi—ni, b.* 94,3; **semnez,** va. 1. désigner, signifier, montrer 132,2. 166,1.2..; *b.* 170,3; *să-* 65; *-eą* 250,3; **sămnătúră,** sf. (ri) note 217,2.. 219,2..

semprovavic, av. *istr.* toujours *b.* 284,2.

semuire, sf. regard 97,1.3. 99.

Senat, sm. sénat *b.* 205,1-2. 223; **-or,** sm. senateur *b.* 53,3.

sendesc, va. 1. condamner *istr. b.* 283,2 (v. săndesc).

Seneca, s. Np. 341; *b.* 14,3.

senduchia, sf. *mr.* caisse *b.* 274.

senín, aj. clair, serein 288,2; *b.* 328, 3. 343; *să-, b.* 239,3; **-át,** aj. sérénissime *b.* 35.

Septemtrion, s. Septentrion, nord *b.* 3,2.

Septémvrie, s. Septembre 357,3; *b.* 25,2. 27,1.2; *Septevrie* 221. 252; *-riiu* 97,2; *Săptevrie, b.* 58,2. 66,2.

sivér, sm. nord 264,2.

sêra, cj. *istr.* si *b.* 284.. (v. să).

serafim, sm. (i) séraphim 33,2. 82, 3. 245,1.3. 263,2. 293,2; *b.* 147. 184,3; **-icésc,** aj. séraphique *b.* 192,2. 195,2.

seraschê'riu, sm. maréchal 336,2.

Serenissimus, s. sérénissime *b.* 35.

sermán, aj. pauvre *b.* 350,3; **-cúţă,** sf. pauvre fille *b.* 309,2.

sestra, sf. (slav.) sœur 44,3.

séte, sf. soif *b.* 110. 353; *sêtê* 15. 107, 3. 285,2. 297,2. 299,2..; *b.* 7,3. 241; **-clune,** sf. id. 281,3; **setós,** aj. altéré 18,3. 19.

sêu, 23, v. sau.

seu, sm. graisse 282.

Sevăh, Np. *b.* 128,3.

sfádă, sf. (zi) querelle *b.* 83,3. 144, 3. 313,2; *svadâ* 50,3. 58,3. 59; **sfădesc,** vr. 3. se quereller 24,2; *b.* 65..

sfârâ, sf. repas 58,2.

sfânt, aj. s. saint (-ă, sfinţi, -te, sfenţie, sfi-) 1*,3. 11*,2. 14,2. 24. 55,2. 60. 72,3. 83,2. 130,3. 161,2. 168,2. 303,3. 362, 3; *b.* 54,2. 62,3. 108; *sfînt* 3. 9.. 24,3. 29,2. 32,3. 37,2. 86. 99,3. 222.. 223, 3. 355,2..; *b.* 216,3.. 217; *svânt* 1. 5. 7. 46,2. 48. 49.. 50.. 51,2.3. 62,2. 63, 2. 103,3. 106,1-3. 107,1..3. 114,3.. 118,2.3. 119. 121. 124,1..2. 137,2. 183, 2.. 192,2.3.. 216.. 285. 312,1..2..; *svînt* 1.. 2.. 76,2. 77,3. 78. 79,2; *sveti,* 6; *istr. b.* 283,2..; **Sfîntagora,** sf. Nl. mont Athos *b.* 40; **-goreţ,** sm. habitant le mont Athos 340,2; **S̃t. Gheórghe,** St.-George *b.* 127,3; **Sân-Ghierghie,** id. *b.* 259,2; **S̃ta. Maria,** St.-Marie *b* 259, 2; *s̃ti* 84,2 (?); *s̃tyi* 96,2.

sfărâm, va. 1. briser; —, vr. se briser 167; *sfărm* 71,2; *b.* 55,3.. 56,2.. 158,2. 217,3; *sfărim* 61,3; **sfărmáre,** sf. l'action de briser *b.* 62; **sfărâmat,** brisé 222,2. 267,2. 324,3; *b.* 16,2. 158, 3. 228,2. 335.

sfârşénie, sf. fin 142. 163,2. 211,3. 229,3. 271. 272,2; *-şă'niia, b.* 167; **-şésc,** va. vr. 3. finir, achever, accomplir 7*,2. 155,2. 156. 212. 288,2. 290. 314. 338; *b.* 54,2. 104,3. 141,2. 143,2. 181,3. 203, 241,3; *sfrăşesc,* 7*,2. 11*. 15*,2. 11,2. 12. 15,3. 18,2. 37; *săvrăşesc* 28,2; **-şíre,** sf. 197,2; *b.* 54,2; **sfârşít,** s. fin 73,3. 81. 166. 203. 279,3. 314. 338,2. 343,3; *b.* 5. 23,1-3. 38,2. 83. 94,2. 108. 155, 3. 179,2. 216. 217,3. 218. 236,2..; *în —,* à jamais 248,2; *sfrăşit* 1*,3. 2*. 10,3. 12,2. 17.. 86,2. 365; *svărşit* 105, 3; *svrăşit* 48. 64,3. 79,1.3.

sfă'şiu, va. 1. déchirer 60,2.

sfăştnec, v. sfeşnic.

sfát, sn. (urĭ) conseil; avis, intention, dessein; assemblée 1*. 13*. 20,3. 35,2. 50,2. 60. 98,2. 125. 171,3. 210,3. 221. 267. 284,2. 308,2. 366,3; *b.* 10,2. 14. 71,3. 83,2. 158. 184,3; *sfĕt* 16. 55. 83,2. 90; *svat* 52,2. 78,3. 101,2. 110. 140,3. 363,2. 364,3; *svat,* alliance 65, 3; **sfătuésc,** va. 3. conseiller; —, vr. tenir conseil 50,2. 73,2. 191. 235,3. 266,2. 354,2; *b.* 28,3. 55,2. 57,3. 155, 2. 213. 241,3. 260,3. 349,3; *svăt-* 123, 2.3; *sfe-* 5*; **sfătuíre,** conseil *b.* 232, 2; **-uítor,** sm. conseiller 265,3.

sfeclă, sf. (e) betterave 356,2; *b.* 98,2. 169,2.

sféră, sf. globe 323; *b.* 254,2; —, corde *b.* 288,2 (v. sfoară).

sferep, v. sirep.

sféşnic, sn. (e) chandelier *b.* 33. 74,2; *sfăştnec,* lampe 313.

Sfetagora, sf. Nl. mont Athos 170,3.

sfetése, vr. 3. se manifester *b.* 127,3.

sfétnic, sm. (ĭ) conseiller *b.* 10,3. 134,3; *sfĕt-* 171,2; *b.* 169,3; *sfĕdnic, b.* 231; *sfatnic* 59,3; *b.* 218,2; *svĕtnic,* sénateur 100,3.

sfleálă, sf. crainte, peur *b.* 252,3; *sfĭĕlă, b.* 233; *sialâ* 201; *sĭtală,* honte *b.* 70,2; **sflesc,** vr. 3. craindre, se gêner *b.* 93,2. 153. 169,3. 196,3. 244,3; *sviesc* 3; *săesc, b.* 141; **sflínţă,** sf. craindre *săinţă,* id. *b.* 172.

sfingă, sf. sphinx *b.* 164.

sfinţénie, sf. sainteté *b.* 31,3; *sfĭ-, b.* 32; **-ţesc,** va. 3. sacrer, consacrer; sanctifier, dédier 9. 23,3. 41,3; *b.* 184; *sfen-* 55; *svin-* 39. 47. 264; *sfĭţ-* 23,3.. 25. 32; *b.* 36,3. 159,2; **sfinţíe,** sf. sainteté 41,2. 57,3. 80. 83,2. 147,2. 170,3; *b.* 56,1.. 2..; *sfĭ-* 29,3. 88.. 141,3; *svin-* 67,3.. 179. 181.. 186,2. 252,1.2; *sven-* 137,3. 140. 141; *sfĭţie* 29,1-3; **svinţíre,** sf. consécration 245; **sfinţít,** aj. saint, sacré 98,2.. 347,3; —, sacré, sûr *b.* 346,3; *sfĭţit* 87,3. 279,2; *b.* 153,2; *svin-* 120,3.. 121.. 244,2. 245,2.

sfircĭóg, s. crécelle *b.* 369,2.

sfítóc, s. boîte 60,3.

sfoára, sf. (orĭ) corde *b.* 44,2; *sferă, b.* 288,2.

sgârcít, aj. avare *b.* 250,2.

sgărcĭu, sm. cartilage *b.* 340.

sgă'riu, va. 1. égratigner *b.* 19,3.

sgorít, aj. *istr.* échaudé *b.* 286.

sgripsor, sm. γύψ *b.* 111,2..

shímă, sf. froc de moine *b.* 203,1.2.

shismátic, aj. 3. schismatique 329,2.

si, cj. que *b.* 263,2.. (v. se, să).

sialâ, v. sfleală.

Sibiĭ, s. Nl. 178; *b.* 183,2. 188,2; *-iu* 333,3; *b.* 162,3. 168,2. 190.

sic, *istr.* (= zic, v. zic) dire, parler, *b.* 283.

Sichelia, sf. Nl. Sicilie *b.* 203.

Sichimitên, sm. habitant de Sihem *b.* 70.

sicríu, s. boîte, caisse 268,2; *b.* 96; *sec-, săc-* 137; *b.* 12,2; —, cercueil *b.* 152,2.

Sidon, Nl. 19. 36; *Sindon, b.* 71.

sie, pr. ref. v. şie.

siguru, aj. *mr.* assuré *b.* 266.

Sigyşar, Nl. 178.

Sihar, Np. 107,3.

Sihem, Np. *b.* 70,2.

Siina, Nl. *b.* 92,1-3. 93,1-3.

siioru, sm. *istr.* Dieu, seigneur *b.* 284,1-3.

Sila, sm. Np. Sylla *b.* 198.

silă, force, violence; pouvoir 3. 14, 2.. 54,2. 56,2. 135,3. 228,3; *b.* 330,2; *cu —,* forcément 301. 321; *de —,* id. *b.* 375; *în —,* id. 327. 363,2; *b.* 29,2; *din —,* id. *b.* 12; *fac —,* violenter 199,2; *sălă,* force 278,3; *b.* 141; **silesc,** va. 1. forcer; —, vr. s'efforcer 118,2. 126,3. 143,2. 258,2. 259. 269. 270,3. 285,2. 320,3. 327,1.2. 344,2. 362..; *b.* 46,3. 54. 82,2. 83. 85,3. 152. 197. 256, 3. 361,2; *să-, b.* 94,3. 95; **silínţă,** sf. effort, assiduité *b.* 152,3; *cu —,* assidu *b.* 154,2; **silít,** aj. forcé *b.* 204,2; **silitor,** aj. s. zélé 199; **sílnic,** aj. s. fort 9*,3. 29,2. 228,2.

Silvestru, Np. 146,2; *Seliv-* 125,2.

Sim, sm. Np. *b.* 50..

simbríe, sf. (ĭi) gages, salaire 144, 1-3. 257; *b.* 40,2. 138,3.. 351,2.

Simeon, sm. Np. 241,2; *b.* 1,3. 70, 2; *Sy-, b.* 78,2; *Simion* 142,2. 143,2. 173,3. 360; *Simon* 35,2. 125. 140,3. 194,2. 232,2; — *vrăjitoriul,* S. le mage *b.* 79,2; *Symon, b.* 79,3.

simid, sm. (gĭ) pain blanc *b.* 360,2; **simigíu,** sm. pâtissier *b.* 360, 2. 3.. 361..

simţ, va. 3. (ĭi) sentir; s'apercevoir, comprendre 5. 81,3. 142,2. 190,2. 224, 3. 297,2. 298,2. 338,3; *b.* 171. 187. 259,3. 355,3; *sâmţ, b.* 90,3; *sâmţu, mr.*

b. 269; *simțesc*, *b.* 273; **-ire**, sf. (rĭ) sentiment, sens *b.* 48,3. 108,2. 131.. 173. 260,3. 357,2; *sămțăre*, *b.* 180,3; **-itor**, sensible *b.* 164; *sămțitor* *b.* 47.

sin, v. sân.

sín, sm. (ĭ) fils 87,2..; *sen* 87; *săn* 207,3; *sñ* 44,3. 135. 173,3. 190,2.

Sinaea, sf. Nl. 32,2.3; *-e* 40. 148,3; *Sănaea*, *b.* 200.

sinaxariu, s. Synaxarium 251,2.

Sindon, Nl. v. Sid-.

síne, pr. réfl. se 38. 50; *cu —*, 100, 2. 191; *în de —*, entre eux 71,2; *la —*, chez soi 116,2..; *pre —*, soi, se 166,2; *sănе*, *b.* 198,3. 220,3; *sănĕ*, *b.* 200,2; **sineșĭ**, id. 107,2. 358; *b.* 203,2; *de -șĭ*, de soi-même *b.* 243; *de la -șĭ*, *b.* 243,2.

singe, v. sânge.

singur, v. săn-.

sinthronon, s. le siége devant l'autel 259..

Sion, sm. Nl. 1*,3. 100,2. 147,3.. 148,3. 173. 212,3. 232,3. 249,2. 264, 2.. 283. 314,3..; *b.* 32,3. 72,2. 185,3. 195.

Siracussa, sf. Nl. Syracuse 350.

Sirah, Np. 236,2; *b.* 202.3.

sirĕĕ, c'est-à-dire 350,2. 355,3; *b.* 198,2.

sirép, aj. fougueux *b.* 336,3; *sferêp* 12*.

Siret, N. du fleuve 71,3. 235,2..; *b.* 25,3. 33. 245; *-țiu*, *b.* 317,2; *Sirĕțiul* 189,3.

siretem, magy. il me plaît 235..

Siriea, sf. Nl. Syrie *b.* 68,3; **Sirián**, Syrien 6; **sărenése**, aj. syrienne *b.* 65, 3; **sirienéște**, sf. langue araméenne 113,2.

Sirig, Np. 290,2.

sirg, v. sârg.

sirmă, sf. *mr.* soie *b.* 282,1.2.

Sirsa, sf. Np. Circe *b.* 84,3.

Sisin, sm. Np. 6..; *Sisoe* 306,2.

Sith, sm. Np. 63,3.. 64,1.3; *Sifi* 65.

sítă, sf. tamis *b.* 43,2. 44,2. 170,3. 337,1.2. 373,2.

Sitelia, sf. Nl. 252,3.

Skith, Scythe 357,3.

slab, aj. faible 77. 83,2. 212,2. 254, 2. 344. 361; *b.* 15,3. 45,2. 145. 151,3. 196,2. 260,3. 296,2. 297,2.

slabe, s. *istr.* mal *b.* 283.

slăbiciúne, sf. faiblesse, infirmité 14*. 269. 270,2. 316,3; *-cĭunre*, délivrance (ἄνασις) 7*; *-cĭu-* 118,3; *-băcune*, *b.* 47. 48,3. 145,2.

slăbânóg, aj. s. paralytique *b.* 37,3; *-bo-*, *b.* 63; **-esc**, vr. 3. devenir paralytique *b.* 98,2.

slăbésc, vn. va. 3. faiblir, amaigrir, relâcher 16,2. 71. 81. 184,3. 209,2. 247, 3. 250. 341; *b.* 117. 161,3. 165,2. 171, 3. 179; *-băscu*, *b.* 48,3; **slăbít**, aj. faible 269.

sláma, sf. *istr.* paille *b.* 285,3. 286, 3..

slávă, sf. éclat, gloire, magnificence; hommages rendus à Dieu 3*. 8*,3. 11*, 3. 12*,2. 3.. 9. 10. 11,2. 18,2.. 27. 55.. 56. 65. 99,2. 102,2.. 107. 114,3. 137. 140. 150,2. 154. 164,3. 266. 296, 3. 316,3.. 325,2. 348,2. 362,3; *b.* 23. 50,3. 163. 197,2. 230,3. 235,3; **slăvésc**, va. 3. louer, glorifier, vénérer 7, 25,3. 27. 32,3. 55. 164,3. 222,3. 286,3; *b.* 192,2. 248,2; **slăvíre**, sf. excellence *b.* 86,2; **-vít**, aj. s. glorifié, loué; glorieux, illustre 37,2. 84,3. 112,2. 158. 241. 313, 2. 337,2; *b.* 15,2. 49. 50,2.. 372,2; **-itór**, aj. louant 109,3.

sleiésc, vn. 3. fondre 116; **sleit**, aj. figé *b.* 352,2.

sloátă, sf. pluie mêlée de neige 14,3.

slóbod, aj. s. (ă, ozĭ, oade) libre 58. 123,3. 177,3.. 196,3. 212. 245,3; *b.* 14, 2. 77,2. 91,2.. 221. 222. 254,2.3; —, va. 3. lâcher, laisser libre, délivrer 177. 212,3. 359,3; *b.* 12,2; *sloboz*, id. *b.* 172; *— graĭu*, parler 209,3; **slobozénie**, sf. liberté; permission *b.* 87,2.3. 219,2. 236, 2. 255,2; *-ză-*, *b.* 58; *-ɖenie*, *b.* 10. 11; **slobozesc**, va. 3. laisser libre, délivrer; permettre 26. 29,2. 71,3. 81,1-3. 102,2. 130,2. 151. 171,2. 221,2. 298,3; *b.* 73, 2. 77,2. 84. 164. 167,3. 206,3; —, descendre *b.* 37,2; —, publier *b.* 236,2; *— aripile*, étendre les ailes 282; *— piatra*, laisser tomber la pierre *b.* 129, 3; *— tunurĭ*, faire feu, tirer *b.* 19,2. 245,2; *-ɖesc* 123,3. 145,3. 149,3. 193. 307; **slobozla**, sf. liberté 99,2. 350,3; *-ɖâe* 252,2; **-ɖâre**, sf. id. 252,2; **-zitor**, qui délivre 136,3; *b.* 163,3; **slobóznea**, sf. liberté 15*,3.

slóvă, sf. (ve) lettre 146,2. 295,2. 357,3; *b.* 133,3. 167,2. 183,1-3. 346,2; *-vo*, mot 208,2.

Slovên, sm. Np. Slovène 280,2; *b.* 50,2. 188,2; **-enésc,** aj. s. slavonien, la langue slave 125. 270,3. 312,3; *b.* 49, 3. 50,2.3.. 76; **-éşte,** av. id. *b.* 35. 76. 183,3; *-êşte* 125,3. 236,3. 355,3; **slovenéţ,** aj. éloquent, lettré *b.* 206; **-eníe,** sf. langue slave 130. 284,2; *b.* 76..

slúgă, sf. (gï) serviteur 16*,3. 3. 23. 25. 27,2. 36,2. 48.. 82,3. 104. 105,2. 125. 133,3. 143,3.. 174,2. 198,3. 199, 2. 209,3. 225,3. 269,2. 317,3. 326,3.. 346,3. 352,3; *b.* 12,2. 28,3. 33,2.. 62, 2. 94,3. 176,3. 180,2. 215,2; **slugér,** sm. officier à la cour, sorte d'écuyer tranchant 91,3. 134,3..; *b.* 127,3; *-ğar* 173,2.

slújbă, sf. (be) office, service divin, culte 24. 25,3. 55. 66,2. 85,3. 193. 219,3.. 254,2.3. 264,2. 283,2. 288,3. 312,2; *b.* 10. 41. 131. 349,2; — *idolilor,* idolâtrie 262; — *pogrebanieĭ,* le service d'enterrement 333,2; **slujésc,** va. vr. 3. servir, assister; officier, se servir 1.. 3. 6. 19. 23. 34,2.. 47,2. 61,2. 85.. 104,2. 115. 148,2. 160,2. 165. 177,3. 223,3. 274,2. 283,2. 304,3. 325,3. 327,2; *b.* 33,2. 66, 3. 100,1.2. 131,2. 208; *slugesc, b.* 183, 2; *slujăsc* 181; *b.* 96; **slujíre,** sf. service 89; **slujítor,** aj. s. serviteur; soldat 72. 86. 159. 198,3. 221,3. 222,2. 257. 263. 332, 3; *b.* 4. 51,2. 169,2. 249; *-gitor, b.* 205,3.

slújnică, sf. (ce) servante 23. 313.

slut, aj. av. hideux *b.* 333,3. 348,2.

smêren, aj. s. modeste, humble, délicat 114,3; *b.* 72; *smêrin,* aj. s. 47; **smerénie,** sf. humilité, modestie; soumission 46. 269,2. 277,2. 284,3. 285,1.2; *b.* 7. 15, 2. 59,2. 155. 169,3; —, sujet, très humble 158. 159. 236.2; **smerésc,** va. vr. 3. humilier, abaisser; —, se humilier, devenir modeste 40,3. 127,2. 266. 348, 3. 365. 366,3. 367,2; *b.* 130,2; **smerít,** aj. s. humble, modeste; assujeti, bas 65. 88,2. 94,3. 99,2. 142. 170,2. 208,2. 240. 245,3. 279,2. 285,3. 291. 348,2; *b.* 79. 154. 186. 248,2; *smê-* 365,2.

sméu, sm. (eï) dragon *b.* 314. 329.

Smila, Np. 71,3.

smintêlă, sf. dérangement, erreur; dommage; tort; dépit, scandale 132,2. 161,3. 210,3. 306. 333,3. 349.. 355; *b.* 4,3. 154. 171,3; *-teală* 235,2; *b.* 47, 3. 59,3; **smîntă,** sf. id. 210,2; **smintesc,** va. vr. 3. égarer, déranger; scandaliser 170,2. 258. 275. 349,1.2; *b.* 171, 2..; *smen-* 1*,3; **-titór,** aj. trompeur 277,2.

Smirnên, s. habitant de Smyrne 129,2.

smírom, av. *istr.* tranquille *b.* 282,3.

smoálă, sf. poix *b.* 93,2. 217,2 (smolă di la mori) *b.* 137,2.

smoc, sm. touffe *b.* 304,3.

smochín, sm. figuier 10*,2.. 264,2. 276,2; **-ă,** sf. (e) figue 148,2..3.. 149, 1.2. 254,3. 255,1..2.. 256,1..2.. 351,1..3.

smolésc, va. 3. brunir 112.

smreduesc, va. 3. rendre malade par contagion, infecter *b.* 243.

smulg, va. 2. arracher, tirer *b.* 243,3. 262,3. 368.

snágă, sf. force *b.* 342,3.

Snêgov, Nl. 328. 336,3. 340; *Snag-, b.* 207.

snoávă, sf. (ve) facétie *b.* 357. 367,2.

snop, sm. (ï) gerbe *b.* 320,3. 336,2.

soábă, sf. (be) poêle *b.* 370,2; *sobă, b.* 12.

soácră, sf. belle-mère 90,2; *b.* 69,2. 309,2. 372,2.

soáre, sm. (sorï) soleil 14*. 1. 12,2. 57,2. 60,2. 64,2. 67,3. 83,3.. 99,2. 148, 2. 203. 242,2. 255. 316,3. 367,2.3; *b.* 17,3. 64,3.. 137,3. 182,2. 200,3.. 209, 1..2..; *-ri, b.* 142,2.

soarece, *b.* 105,2 (v. şoa-).

soarte, sf. (sorţï) sort; destin 21,3.. 66,3; *-tă,* id. *b.* 50. 83,2. 152,3. 187,3. 190,3. 357. 362,2; *sorte, istr.* id. *b.* 284,2.

sobor, v. săbor.

soc, sève 357,2; —, sureau *b.* 329,2.

socác, s. rue *b.* 105,3.

socolán, aj. (hai lumi —)? *b.* 96.

socotê'lă, sf. (êle, elï) raisonnement; considération, reflexion, opinion; compte 95,2. 223,3. 236,3. 330. 333. 337,2.3.. 360; *b.* 6,2.. 12,2. 31,3. 40,2. 152,3. 154,3. 181,3. 208,3; *-tială,* id. 198,2. 224,1. 3; *b.* 10,2. 48,2. 120,2; *socutêlă* 313,2; **-tesc,** va. vr. 3. (tiï) considérer, regarder; penser, croire; soigner, conserver; visiter; calculer, opiner, juger; choisir 8*,2. 15*,2.. 2. 3. 10,2. 11,2. 13. 18,2. 19. 24,2. 47,2. 49,3. 50,2. 52. 62,3. 68,3. 74,3. 76,3. 79,2. 88,1.3. 89, 2.. 91. 95,2. 104,1.2.. 105. 110,2. 116, 3. 120,2. 125,2.3.. 131,2. 133. 153,3. 160,2. 161,3. 162,2. 208,3. 211,2. 247,

3. 255,2. 260,2. 267,3. 277. 283,2. 286, 2. 294,2. 297,3. 304,3. 308,2. 309,2. 312,3. 318,3. 326,2. 338. 342,2.3. 363. 366. 368; *b.* 2,2. 5. 23. 51,3. 68,2. 73. 92,3. 94,2. 99,2. 150,2. 152,3. 154,2.. 169,2. 170,3. 175. 193,2. 198. 257; *socoteascu*, croire *b.* 11,2; **socotínță**, sf. raisonnement, considération; soin 89,1.2. 125. 130,2. 159,2. 214,3. 278. 338; *b.* 72,3. 78,3. 153,3; —, intention *b.* 214, 3.. 215,1.2..; —, horoscope 133,2; **socotitór**, aj. s. qui prend soin, inspecteur 77,2. 78,2. 328,3; —, pieux 305,2.

sócru, sm. (rĭ) beau-père *b.* 81,2. 98,2. 261,2. 274,1.2; **-mare**, parrain *b.* 312,.. 313.

Sodóm, sm. Nl. 11*,3. 16. 49,2. 105, 3. 194,3. 266. 293; *-a*, *b.* 39,2; **Sodomê'n**, Sodomite 289,2; *-mlên* 11*.

Sofie, sf. Nl. sta — 149,3. 173.

sofismatícésc, aj. sophistique *b.* 209,3.

Sofronie, s. Np. 307,3; *b.* 127,2.

Sohul, s. Nl. 92,3. 93.

soĭu, sn. (urĭ) espèce *b.* 258,2. 341, 3. 343. 349,3.

sol, sm. (i) messager, courrier, envoyé 73. 100,2. 168,2. 334. 360,3; *b.* 34,1.2. 62.. 205. 208.

Sofonía, livre de Zophonie 277.

Solca, sf. Nl. 174,1-3.

soldát, sm. (ți) soldat *b.* 214,2; *sălid. b.* 145,2.

solitor, s. messager 192,2.

solnțe, s. (slav.) soleil 44.

Solomía, sf. Np. 151.

Solomón, sm. Np. 8*,3. 132. 145,3. 173,1.2. 272. 341,2; *b.* 71,3.. 72,1.. 2. 250,3; *Solmon* 275,2.

solomon, *o pieale ce să chiamă* —, une sorte de cuir 238,3.

Solún, sm. Thessalonique 78,2; —, l'épître 275..; **Solonŭ** 319,2; **-ê'n**, sm. (i) habitant de Thess- 262,2.

solzi, sm. pl. écaille *b.* 91,3. 134,2. 292. 354,2.

Sameș, Nl. 177.

somn, s. sommeil 117,2. 138,2. 187,2. 212,3. 222,3. 294,2. 345,3; *b.* 5. 15,1. 2. 370,2..

sor, sf. (surorĭ, sorĭ) sœur 7. 106,2; *b.* 135,2; 329,3; *soră* 6. 44,3. 62,2. 90.. 139. 151. 173,2.. 186,3.. 319,2. 362, 1..2..; *b.* 70,2. 98,1.2. 119,2.. 234. 308,2. 330. 369,2; *suro* 43,3; —, *b.* 274,1.2.

sorb, va. humer, avaler, engloutir 213,3; *b.* 34; —, *mr. b.* 270,2; —, *istr. b.* 285,2.

sorbu, sm. sorbier s. 356,2.

sorioáră, sf. petite sœur. *b.* 288,3.

sóroc, sn. (soroace), ligne 126; *b.* 304; —, terme 197. 204,2. 243,2. 259,2. 348; *-ci*, (pl.) taches sur les ongles *b.* 146,1-3.

Sorocê'n, Np. 53,2.

Soroco, Nl. 73,2.

sorți, sm. pl. sorts 21,3 (v. soarte).

sosésc, vn. 3. arriver; parvenir; devenir 35,2.3. 37,3. 58,2. 59,3. 61,2. 72. 106. 147,2. 150. 196,3. 201,2.3; *b.* 23. 56,2. 82,2. 103. 130. 239,2; *sosêsc* 254, 3. 256,1.2; *b.* 180,2. 181.

soț, sm. (i) ami; compagnon 21. 60, 2.3. 106,2.. 138. 146,2. 185.. 242,3; —, époux 68,1.2; *b.* 69,2.. 289. 302, 3; — *cu* —, l'un avec l'autre 181,2; **soție**, (ii) compagnon 151,1.2. 203,2.. 320. 351,2; —, époux *b.* 69,3; —, épouse; femme *b.* 109. 363. 375; **soțiál**, aj. social *b.* 247; **soțíre**, sf. société 344; **soțillie**, *mr.* compagnie *b.* 263,3.

soțioáră, sf. petite femme *b.* 288,3.

sovăltolcă, sf. gonflé *b.* 369.

spaer, vr. *istr.* espérer, attendre *b.* 286.

spáĭmă, sf. terreur; crainte 212,3. 230,2. 271,3. 297,2; *b.* 48,3. 127. 215; *spaemă* 3*,2; **-ăĭmă'nt**, va. vr. 1. effrayer; épouvanter; s'effrayer *b.* 24. 138, 2.3. 158,3. 165,2. 217,2. 241,2. 322,3. 323,1-3; *spământ* 3*,3. 4*,3. 4. 23. 225. 230. 232. 257,3. 366,1.2; **spămăntáre**, sf. effroi 225.

spăl, (aĭ) va. 1. laver 3*. 29. 47. 107, 3. 112. 161,2. 178,2. 218,2. 223. 238, 3. 239. 299,3. 304,3. 342,3.. 346,2.. 352,2..; *b.* 43,3. 44,3. 48. 58. 72. 120. 134. 137,1.2.. 168. 176. 185. 350,2; —, *mr. b.* 275; **-áre**, sf. l'action de laver 238,3; **-át**, sm. lavage *b.* 64; —, aj. lavé 285,2; *b.* 342,3; **-ătór**, aj. qui lave *b.* 137; **-ătúrĭ**, sf. lavure *b.* 69,3.

spăn, aj. s. imberbe *b.* 261. 375,3.

spănác, s. épinard *b.* 105,3.

Spánia, sf. Nl. Espagne *b.* 151,2; **-iól**, sm. espagnol *b.* 151,2.

spâ'nzur, va. vn.1. pendre; suspendre; dépendre 171,2. 314,3. 321. 349,3..; *b.* 45,2. 88,3. 91,2. 222. 374,2; *-ḑur* 105,3. 120,3. 121; *b.* 9,2; **-át,** aj. suspendu; accroché *b.* 41,3. 92. 98,3. 209,2; **-ătoáre,** sf. gibet *b.* 363,2.

sparánghe, s. asperge *b.* 98,2.

spárg, (spârsei; spart) va. 2. rompre, détruire, déchirer; percer 11,2. 21, 3. 60,2. 84,3. 111,3. 116,3. 162. 171, 2. 172,2; *b.* 12. 37,2. 121. 129. 223,2. 240,2. 241,3. 242. 250,3. 361,2 362. 373,2; —, *istr. b.* 286,3; **spărgătór,** aj. s. qui détruit *b.* 260,3; — *de icoane,* iconoclaste 221,2.

spărtúră, sf. (rĭ) débri *b.* 130.

spărcăetor, aj. (?) cioară —, *b.* 371,2.

spăriu, v. speriu.

spăsénie, sf. rédemption; salut 11*, 2. 7. 29,1.2.. 31,2.. 88,1-3. 89. 156, 2. 240,2. 260. 279. 343,2; *b.* 28; *spa-* 10,2. 226,3; *ispâ-* 32,2; **spăsése,** va. 3. sauver; expier 11*,2. 12*,2. 10,2. 12. 13,3. 15,2. 77,2. 82,3. 84. 185,3. 186,3. 223,2. 230,2. 305. 359; *b.* 57; *-ăsc, b.* 141,3; **spăsitór,** sm. sauveur 12*,2. 345.

spátă, sf. épée 16,1.2. 176,2; *b.* 341; **spătár,** sm. porte-glaive; officier 91,2. 150,3. 152. 173,2; *b.* 97,3; *spatar, b.* 81,1.2..; **spătăríe,** sf. arsenal *b.* 24, 2. 75,3. 113.

spate, sf. dos; épaule 286; *b.* 91,3. 106,3. 116,2. 177,1.2. 214,1-3. 316. 351, 2. 371.

spătril, Np. (sau = spătărel) (le petit spatar) 87,2.

spegliu, s. *istr.* miroir *b.* 285,2.

spériu, va. vr. 1. effrayer; épouvanter; s'effrayer 61,3. 62. 66. 180,1.2; *b.* 74. 166,3. 216,3. 307. 313,2. 351; *spă-* 223. 267,3. 271,3; *b.* 63,2. 67,1.2. 290, 2; *spa-* 247,3; **-iát,** aj. effrayé *b.* 363.

spetésc, va. 3. épauler *b.* 294,2. 353,2.

spic, sm. (e) épi 128,2.. 306,3; *b.* 209. 320,2. 336; **-uésc,** va. 3. glaner 12.

spíță, sf. bronze *b.* 33.

spin, sm. (ĭ) épine 13,2. 365,3; *b.* 57,3. 357,3; *spire, istr.* id. *b.* 286,2.

spináre, sf. (ări) dos; reins 15,3. 320,3; *b.* 106. 255,3.. 295. 356,2. 358, 1.3; *-ri, b.* 85,3.

spíntec, va. 1. éventrer *b.* 134,2.

Spir, Np. *b.* 245.

spíță, sf. (ţe) rayon *b.* 336.

spițér, sm. apothicaire *b.* 96,2.

splină, sf. rate *b.* 26,2.

spodobése, va. vr. 3. daigner; trouver —, rendre —, devenir digne 3. 118,2. 214,3. 237,3. 253. 313,3.

spór, sm. abondance, prospérité; profit; succès 5. 211. 235; *b.* 183,3. 252,2. 334,2; **-ése,** va. 3. prospérer; multiplier; avancer 131. 278,3. 345,3. 358. 359; *b.* 29,2. 162,3. 320,2. 347; **-íș,** sm. verveine 355,3; **-nic,** fécond *b.* 212,3.

sprătigós, aj. rustic; *un om* —, 61.

sprăncénă, v. sprin-.

spre, prp. sur 1. 8. 10,2. 11,2. 13, 2. 15,2.3. 21. 28,2. 31,2. 34,1..2.. 35. 55. 56. 64,2. 66,2. 82.. 101. 112, 2. 154. 165. 171,3. 181. 188,2. 194,2. 230,3. 232,3. 261,3. 272,3. 284.. 286, 2. 303,2. 317,2. 346. 365,2; *b.* 57,3. 70,2. 142,2; —, à, vers; contre 1*,3. 2*,1.3.. 4*. 10*,2. 30. 44,2. 96,3. 101, 3. 143. 148,3. 262,2. 299. 302,2. 318, 2. 347,3. 364,3; *b.* 5. 10,2. 23,2. 38. 39,2. 50.. 57,2. 80.. 109. 132,2. 133. 213,2. 247,2..; —, par 54,2; —, pour *b.* 107. 142,3. 156,2; —, de côté de 177,2; *sprê* 142,2. 366; *spri,* contre 3*,1.3. 6*,2. 12*. 365,3 (v. asupra pe).

spregiúr, vn. 1. *mr.* faire jurer *b.* 279 (cf. sperjur).

spreste, prep. — *tot,* partout 323,2 (v. preste).

sprijinĕ'lă, sf. appui 251; **-nesc,** vn. vr. 3. appuyer; soutenir 235. 241. 344; *b.* 115,2. 243,3; *spre-,* id. 248,3; —, se cacher *b.* 128; — *sângele,* retenir, recueillir (le sang) 258,2; *-jănesc, b.* 245, 2; *sănge* **sprijenit,** aj. sang caillé 117; **sprijináre,** sf. (nirĭ) étayement; appui *b.* 108,2; *-nire,* sf. soutien *b.* 108,2; **-nitór,** s. id. *b.* 149,2.

spr'-insu, (asupra lui) contre lui 50. 366,3 (v. spre).

sprincénă, sf. (ene) sourcil *b.* 298,3. 351,2; —, crête de colline *b.* 92,2; *sprănceánă,* sf. *b.* 118,3. 137,3. 370,3; *-ćana, b.* 123,2..; **-cenát,** aj. qui a les sourcils très épais *b.* 298. 334,2.

sprinteneór, aj. leste *b.* 295; **-níe,** habilité; commodité *b.* 4.

spuiu 3 v. spun.

spúlbăr, va. 1. soulever (la poussière) *b.* 218,3.

spúmă, sf. (me) écume 202,3. 203. 205,3. 296,2; *b.* 238,3. 289,3; **-éz,** vn. 1. écumer *b.* 366,2; **-át,** aj. moussant *b.* 298; **spumeg,** vr. 1. faire de l'écume *b.* 90. 330,2.

spun, spuĭn (spuș, spuseĭ, a spune) dire; raconter; déposer; exprimer 3*,3. 4*,3. 5*,1-3. 6*,2. 7*. 3,2. 9. 12,1. 2. 13,2. 15,3. 17,2. 24,3. 26,3 .. 32. 51,2. 57.. 60. 65. 67. 76,3. 95. 106,2. 141. 164, 3. 166,3. 169,2. 231,2. 304, 2. 342,2. 351,2. 354,3; *b.* 41,2 .. 57. 96. 97,3. 109. 114 .. 161. 167,3. 175. 179,2. 215, 2. 248. 355. 356,3; —, fixer 120,3; —, prédire *b.* 123,2.3; *spunĭu* 1*,3; *spon,* indiquer 175,2; —, vr. se nommer 66. 105 ..; —, *mr.* dire *b.* 264,3. 273. 279, 2; —, montrer *b.* 270,3. 280,3; —, *istr.* se faire *b.* 283; *spur, istr.* dire *b.* 286, 2; **-ere,** dire; narration; nouvelle; l'action de dire; 8. 133, 2. 157. 301, 2; **-erĕ,** sf. introduction, contenu 10*,3. 15*.

spúre, vn. 1. souiller, salir; corrompre; profaner; —, vr. se souiller 10*. 11*,3. 2 .. 35,2. 46,3. 49,2.3. 50. 90, 2. 289. 364,3; *b.* 63,2. 70,2. 108,2. 159, 2. 197,2. 238,3; —, violer 366,3; **-ăcĭúne,** sf. (nĭ) des choses immondes 11*,2. 12*. 30,2 .. 49,2.3; *-ăcune* 161, 2; —, souillure; impureté 90. 131; *b.* 184. 219; **-át,** aj. s. souillé; impur, immonde 12*,2. 30. 50,2. 80. 81. 130,2. 241,2. 293,3. 303,2; *b.* 15,2. 217,2; —, maudit *b.* 51,3. 52. 55,2. 79,3. 80,1. 2. 204,2. 205,3; **spurcátu,** sm. le diable *b.* 260,2.

spúză, sf. cendre chaude *b.* 305,3.

srăgŭ 188 .. v. sârg.

s̃ș̃teno, (sveșteno) aj. saint 256,3.

stádie, sf. (ĭĭ) stade 231,2.

stahíe, sf. (ĭĭ) spectre *b.* 261.

stâlp, sm. (urĭ) colonne, pilier; monument 172,2. 228,2. 267,2. 273,3. 274. 319,2. 331,2. 361,1 .. 2; *b.* 32,3. 40 .. 133. 158,2. 210 .. 365; —, appui *b.* 207,2; *stlăp* 6 .. 253,3; —, branche 17; *b.* 137,3; *stilp, b.* 353,2; **-páre,** sm. (ărĭ) branche; rameau 128,2. 233,2. 287. 311; *b.* 62. 91,3; *-ár, b.* 71,2; **stlăpnic,** Stylites 16*.

Stamáti, sm. Np. *b.* 368,2.

stámbă, sf. imprimerie *b.* 78,3. 151.

stă'mpăr, va. 1. calmer; modérer *b.* 157,3. 237,2; **-áre,** aj. s. calme 240,3; *b.* 370; **-át,** aj. calme *b.* 93,2.

Stan, sm. Np. 134,2.3 ..; *b.* 360,3.

stă'nă, sf. parc de moutons *b.* 258, 3. 305,2.

stána, sf. (stenurele) roc, rocher *b.* 259. 329; **stă'ncă,** sf. (cĭ) id. *b.* 150, 2. 217,3; *stincă* 234,3; **Stăncă,** sf. Nl. *b.* 244,2.

Stanciul, Np. 87,2; *-čul,* id. 74,2. 134,3 ..

stâng 69,2 v. sting.

stă'ngă, aj. s. gauche; main gauche 258,3; *b.* 54. 122,3. 123,1-3. 144,3; *dĕ* —, à gauche 18,2 .. 103,3 ..; *în* —, id. 323,2; *stanka* 227; **-gáciu,** s. gaucher *b.* 260,3.

Stănisláv, sm. Np. 235.

stă'njăn, sm. (jinĭ) toise 87. 92,2; *b.* 92,2. 366,2.

stánție, sf. (ĭĭ) station *b.* 221,2.

stăpâ'n, sm. (ĭ) maître 61. 121. 132. 143,3. 158,2. 180 .. 199 .. 223 .. 2. 325,3. 329. 351,1-3; *b.* 2,3. 16. 33,2 .. 189,3. 215,2 .. 358; **-ă,** sf. maîtresse *b.* 38,3. 181; **-eásă,** sf. id. *b.* 321; **-ésc,** va. 3. dominer; posséder; —, vr. se maîtriser 189. 265,3. 266,2.3. 326,3. 329,2. 330,2; *b.* 11. 34,3. 94,2 .. 110. 118,2. 130. 134,3 .. 148,2. 168,3. 170. 246,3; —, aj. seigneurial *b.* 316,2; **-íe,** sf. domination; force; royaume 228,2. 256; *b.* 2,1.2. 8,3. 9,2; **-íre,** sf. (rĭ) gouvernement; domination 279. 328,1. 2; *b.* 9. 35. 46,3. 79,3. 87. 101,2. 121, 3. 168,3; —, pouvoir, (ange) 245,2.3; *săngur* —, autocratie *b.* 147,2; **-itór,** s. maître; souverain; qui règne, gouverne 229,2. 326. 328,3. 336,3; *b.* 155. 175, 2. 219,2.3; *singur* —, autocrat *b.* 35; *însuși* —, id. *b.* 86.

s̃tagorețul, (= de la Athos) 337 (v. sfeta-).

stă'rc, s. cormoran *b.* 111.

stáre, sf. (ărĭ) état; position 240,2. 323,1.2; *b.* 49,2. 84. 85,2. 86,2. 132. 166, 2. 242,2.3 ..; —, résistance *b.* 93,2; —, classe *b.* 219,2. 220,2; —, avoir; richesse *b.* 242,3. 347,2; — *împrejur,* circonstance *b.* 87,2; *cu* —, riche *b.* 246, 3; *a fi în* —, être en état de; pouvoir *b.* 245,2. 263. 368,2.

stáreț, sm. prieur 298; *-rĕț* 305; *-riț, b.* 200,1.2; **-ța,** sf. abbesse 319,2; *-riță, b.* 97,3.

stári, aj. vieil *b.* 24,2.

starostíe, sf. prévôté 171,3.

stăruésc, vn. 3. vivre, rester 202,3.

stărv, sm. charogne *b.* 47,2; *străv* 95,2. 116,3.

stat, s. position, condition *b.* 50. 192, 2; —, stature 201,2; *b.* 294,3; —, la vie; l'avenir 133,2. 211,3; —, (urĭ) statue *b.* 205,2.

stătătór, aj. constant; immobile 134, 3. 208; *b.* 3. 149; —, stagnant 359,3; *înainte —,* défense 84,2; *cêle stătătoare,* les choses immobiles *b.* 149,3.

Statie, Np. Eustathius 152.

stătoríe, sf. stabilité *b.* 10,2; **statórnic,** aj. immuable; stable *b.* 82,3. 112, 2. 180,2; **statornicíe,** sf. constance *b.* 82,2. 83. 180.

statúra, sf. stature; forme *b.* 168,3. 169. 205,2. 357,2 (v. stat).

stătútul, sm. existence 55,2.

stáu, vn. 1. (steteĭ) être debout; être; devenir; consister 1*,3. 3*. 7*. 14*,3. 16*,2. 1. 2,1. 2. 5. 7. 8,2. 10,3. 19. 26,2. 44,2 .. 59. 64,3. 65,3. 91. 140,2. 147,3. 149,2. 158,2. 159,2. 165,3. 203,1-3. 213, 3 .. 215,2 .. 216. 222. 231. 234,2. 257, 3. 284,3. 300,3. 301,3. 311. 331,3. 361; *b.* 7. 10,2. 11. 19. 62,2. 85. 115,3. 119, 2. 131,3 .. 133,3 .. 139,2. 154. 166,2.. 169,3. 171,2. 180,2. 186,2. 198. 234. 290,2. 291,2. 343,2.3..; — *împotrivă,* opposer; résister 133,2; *b.* 196,2; — *înnainte,* id. *b.* 167,2; — *la vorbă,* disputer *b.* 96; — *pe gânduri,* méditer *b.* 291, 3; — *să,* avoir l'intention de *b.* 360,3..; —, *mr. b.* 263,2; —, *istr. b.* 282,3. 284,2.

stául, sm. écurie *b.* 154.

Stavaráchi, sm. Np. *b.* 81,2.3.

steá, sf. (stêle) étoile 12*. 14*.. 11, 2. 34,2. 49,3. 57. 66,2. 67,3. 83,3. 116, 2 .. 129. 133,1.2. 172,3. 179,2. 203. 228,2. 244,3. 267,2. 300. 316,3 .. 322, 3. 323,1 .. 2. 357,3. 358; *b.* 22,3. 146, 3. 166,2 .. 171,2; *stêoa* 244,2; *b.* 159, 3; *stiaoa* 200,3; *b.* 139,2 ..; *-ua, b.* 306, 2. 314,2.3.

steag, sn. (urĭ) drapeau; bannière 37, 3. 70,1 .. 3; *stêg* 73; *b.* 127,2. 137,3.

Stefan, sm. Np. 3*,2. 69,3 .. 90. 98, 2. 110. 125. 156,3. 157,2. 158,2. 199, 3. 251,2. 283,3 ..; *b.* 74,3; — **vodă,** Np. 70,1-3. 71,1-3. 72,1-3. 190,2 .. 191, 2 .. 3 .. 192 .. 202; *b.* 32,2 .. 3. 33,1-3. 82; **Stefăniță,** id. *b.* 32,2 (v. Ștefan).

stegár, sm. porte-enseigne *b.* 326; **-él,** s. bannière *b.* 326,2

stejár, sm. chêne 357,2.

stémă, sf. couronne 89; *b.* 316,2; *-mmă,* id. 251; —, armes *b.* 1. 237,3.

stemperița, *b.* 224,3 (v. șt-).

stenahorie, sf. embarras; angoisse *b.* 48.

stépénă, sf. (ne) marche; rang; degré 259. 264,2; *b.* 27,3. 29; *stêpena,* id. 299,3; **stepennaĭa,** psalme des marches 213,2.

stepsulu, *mr.* (στῆξις) tâche *b.* 265, 2.

Sterideal, Nl. *b.* 342,2.

sterigoáe, sf. hellébore blanche 355,3.

sterp, aj. stérile 209. 250; *b.* 258,3. 352,2; **sterpése,** vn. 3. devenir stérile 209; **stărpíe,** sf. stérilité *b.* 63,2; **-pít,** aj. avorté *b.* 372,2.

sti, prp. *mr.* sur; dans *b.* 270,3 .. 272,3 (v. stri).

stíclă, sf. verre 224,2; —, bouteille *b.* 219. 260,3; *stecla, mr. b.* 286,2.

stidése, vr. 3. avoir honte 85; **-díre,** sf. honte 289.

stih, sn. (urĭ) verset 126. 184. 206, 2. 241,2. 296,3. 325,1-3; —, vers *b.* 102,3. 111,3. 154,2. 178,3. 182,2. 222, 3. 236,2.

stihíe, sf. (iĭ) élément 166,2. 260..; *b.* 23,3. 146,3. 218.

stinchese, vn. 3. cesser *b.* 343,2.

sting, (nsei) va. 2. éteindre; anéantir 99,2. 184,3. 204 .. 313; *b.* 16,2. 19, 2. 51. 185,2. 238,3. 259,3. 290,3; *stăng* 58,3. 69. 141,2. 142. 182,2; *b.* 48. 180,2. 240,2 ..; *sting* 212; **stíngere,** sf. extinction, chute *b.* 25,2; *stăn-* 199,3. 200,3; **stinsul,** sm. l'extinction 321,3; **stâns,** aj. éteint; mort *b.* 13,3. 196,3.

stircsesc, va. 3. *mr.* consentir *b.* 271; *stricsesc, b.* 272,2.

Stirilán, Np. 93,2.

stismusésc, va. 3. *mr.* emmurer *b.* 279,3.

stog, sm. meule de grains *b.* 297,3. 320,3; —, *mr.* foule *b.* 263,3; **stogóșă,** *lâna —,* sf. laine ordinaire *b.* 258,3.

Stoián, Np. 93,2. 135,2; **Stoica,** id. 73; **Stoican,** id. 171,2.3..

stol, s. groupe, nuée 201,2.3..

Stolița, Nl. résidence (Moscovie) *b.* 34,3. 35.

stolnic, sm. (i) sommelier; écuyer de bouche; rang 91,3. 150,3. 152; *stul-* 207,2; — **mare,** id. *b.* 73,2. 97,2.

stomáh, sm. estomac *b.* 26,2.

stors, aj. pressuré *b.* 45; **storsúra,** sf. pressoir *b.* 4.

străbát, va. 2. parcourir 130,3.

străbún, sm. aïeul *b.* 261.

străcurát, aj. purifié *b.* 342,3.

strădánie, sf. peine; effort 182,3; *b.* 130; **-duésc,** vr. 3. s'efforcer *b.* 124; **-dultór,** aj. assidu *b.* 156,2.

stráe, sf. (le) habits *b.* 178,3. 200,2. 294 . .; *stranie, mr.* vêtement *b.* 274,3. 281,2.

strafídă, sf. raisin sec *b.* 98.

străgóiŭ, sm. spectre *b.* 215.

străín, aj. s. étranger 68,3. 69,2. 315; *b.* 233,3. 304,2; *strein* 119,3. 125. 137,3. 189. 195,2. 197. 208,3. 237,3 . . 305,2. 324,3; *b.* 7,2. 11. 65 . . 74,3. 121,2. 180,3. 201. 233,2; *striin* 13. 15, 2 . . 18,2. 3 . . 23,2. 24,3. 25,2. 33. 40. 98. 155,2. 161,3 . . 222,2. 237. 238 . . 282 . .; *b.* 183,3 . . 184; **strilnat,** aj. s. qui est devenu étranger *b.* 69; **-ătáte,** sf. l'étranger *b.* 233,2; *stre-* 212,2; —, les étrangers *b.* 127,2.

stráiță, sf. havre-sac *b.* 227,2.

strájă, sf. garde; poste 72. 84,3. 211,2; *b.* 169,2. 244,2.3; **străjeár,** sm. (i) gardien 244,3; **străjuésc,** va. 3. garder 3*,2. 6*. 167,3; *b.* 11,3; *stre-* 167,2.

strălucésc, vn. 3. luire; briller; resplendir 2*,3. 57,1 . . 2. 66,2. 85. 179, 2. 212,3. 231. 302,3. 340,2. 367,2; *b.* 24. 107. 177. 209,2; *stre-* 368; **-íre,** sf. lustre; éclat 245,3. 246; *b.* 55. 163; **-cít,** aj. s. illustre *b.* 107,2. 249; —, brillant *b.* 89 . . 91; **-citór,** aj. s. id. *b.* 159,3. 177,2.

străluminát, aj. illuminé 257,3. 259, 2; **-ătór,** lumière 247,2; **-neț,** vn. 1. illuminer 242,2.

stramásu, sm. *istr.* matelas *b.* 285,2.

strămătúră, sf. laine teinte *b.* 312,2.

strâmb, aj. faux; inique; injuste 15*, 3. 33. 40,2. 166 . . 193. 210. 218,2; *b.* 12,2. 74. 374,2; —, tort; courbé 350,3; *b.* 14,2. 91,2. 98,3. 120,2. 169. 371,2; *strămb, b.* 118,3; **strimbáre,** sf. courbure *b.* 88,3; **-ătáte,** (tăți) sf. iniquité; malice 1,3. 26. 35,2. 105. 109,2. 155. 170. 190,3. 218,2; *b.* 7,3. 70,2. 159, 2 . . 211.

strămóș, sm. (i) aïeul; ancêtre 182. 345; *b.* 4. 5,2. 17,2. 50. 96,3; —, Adam *b.* 64,3. 95,2; *stre-* 260,3; **-ésc,** aj. des ancêtres *b.* 252.

strâmt, aj. étroit; serré 285,2. 313, 2; *b.* 152,2; **strimtáre,** sf. manque 280; **strâmtoáre,** sf. détroit 191,3; *b.* 93,2; *strimtoare,* sf. presse, réduit *b.* 116; **strămtoréz,** va. 1. serrer *b.* 93; **strimtúră,** sf. *mr.* presse *b.* 270; **strimt,** aj. *mr.* serré *b.* 266,2.

strâmút, va. 1. changer 7*,3. 28,3. 202,3.

stráně, sf. (e) chœur *b.* 339,2.

străncenát, v. strun-.

strănepót, sm. (ți) arrière-; petit-fils 237; *stre-* 92,2. 93; **-ótă,** sf. petite-fille 44,3.

strâng, va. vr. 2. (strânșu, strânsei) serrer; ramasser; assembler 25 . . 60, 2. 69,2. 117,3. 132,3. 161, 3. 169, 3. 204. 211,3. 212. 249,3. 271,2 . . 306,3. 313,1.3; *b.* 11. 12,1-3. 111. 116,3. 136, 3. 213. 221,3. 290,1-3; *string* 71,2. 72. 138. 234,3; —, *mr. b.* 265,2.3; —, vr. se réunir; s'assembler 131. 133. 174,2. 225. 265,1.2. 319,2. 353,3; *b.* 313,2; *string* 3*,3. 34. 70,2 . . 72,2; *b.* 18 . . 19, 1.2. 25; **-ere,** sf. syllexis 145,2.

stranie, pl. *mr. b.* 247,3 (v. straie).

stránic, sm. étranger 47,3.

străns, aj. av. serré; recueilli; plié 245. 258. 271,2. 325,3; *b.* 90. 248,3, 313. 358,3; **strinsul,** sm. l'amas des eaux 34,2; **strinsoáre,** (sorĭ) id. 265,2; —, gain 149; *b.* 148,2; **strănsúră,** sf. gain; richesse 47,2. 211,3; —, l'action de plier 245.

strănút, vn. 1. éternuer *b.* 121. 336,3.

straste, sf. angoisse 13,2; **străstuésc,** va. 3. affliger 12.

străstúră, sf. (re) couche; planche *b.* 295.

strășină, sf. avant-toit 172,3; *stre-, b.* 327,3.

strășnic, aj. av. terrible, 228,2. 238; *b.* 56,2.3. 81,3. 109,3. 171,3.

strát, s. lit 242,2; —, planche *b.* 320.

Stratul, Np. 75,3.

stratocamil, sm. autruche 167,3 . . 168.

străvŭ 95,2. 116,3 (v. stărv).

stréchiu, vn. 1. courir comme piqué par un taon *b.* 337,3.

strecór, (curaĭ) va. 1. filtrer; tamiser *b.* 46. 128; *stri-, b.* 43,2; **-curát,** aj. filtré 242; *b.* 340. 342.

stredie, sf. miel 12,3. 154,2.

strepezálă, sf. agacement 285.

stri, prp. *mr.* en, dans, sur *b.* 269, 1. 3 .. 270,1 .. 2 (v. sti).

stric, va. 1. gâter, détruire, briser; déchirer; vaincre 23. 27,2. 59,2. 62,3. 96. 110,2. 120. 168 .. 171,2; *b.* 205,3; —, démolir 230,3. 253,3. 254. 292. 320. 341 .. 350,3; *b.* 19,2. 26,2. 47. 124,2. 149. 208,2; *străc, b.* 116,3. 132,3; **-ăcĭós,** aj. nuisible *b.* 148; **-ăcĭúne,** sf. dommage; dégât; blessure 291,2. 300. 359,3; *b.* 6, 2; —, nuisible 292; —, l'action de détériorer *b.* 79; **-cúne,** sf. id. 160. 162, 2; *b.* 152,2; **-áre,** sf. destruction; endommagement *b.* 87,3. 164,3. 236. 259, 2; **-át,** sm. (ţi) lépreux; malade 26,2. 122,3. 304,2 .. 3. 305 ..; —, aj. brisé; gâté 120,2. 212,2; *b.* 12. 22 .. 74,2.

Stricovschie, sm. Np. 192 ..

stricsesc, v. stircsesc.

stricurătoare, sf. passoire *b.* 258,3.

strídie, sf. (ii) huître *b.* 42,2. 43,3 ..

strig, va. 1. (aĭu) crier 3*,2.3. 10, 2. 13,3. 21,2. 26,2. 30,3. 31,2. 156 .. 165. 186,2. 235. 247. 286,3. 287. 296, 2. 358,2; *b.* 19,3. 170,3. 209,3; —, appeler 65,3. 83,2. 85. 86. 318; *b.* 33,3; —, publier 264,2. 266; *străg,* crier 188, 2. 296. 301. 302,3; *b.* 58. 116,2. 133, 2. 136,2. 142. 196,2; —, appeler 307; *strig,* appeler *mr. b.* 276,2; **-áre,** sf. (ărĭ) cri; clameur 85,2. 316,2; *b.* 93. 152,3; 185,2; *-ari, b.* 142,2; *străgare, b.* 84.

Strilbiţchiĭ, sm. Np. *b.* 144,2.

Stroéscul, Np. 173,3.

Stroia, (vornicul) Np. *b.* 206,2.

stropése, va. 3. asperger; arroser *b.* 177,3. 327,3; **stropulét,** sm. (ţi) goutte *b.* 327,2.

strugur, sm. grappe 16; **-e,** sm. (i) raisin 100,2. 157. 282; *b.* 12. 45,3. 97, 2.3. 98,3 ..

strujésc, va. 3. torturer; rompre 321. 322; *b.* 204,2.

strúmurar, sm. (i) pique-bœuf *b.* 127,2.

struncinát, aj. brisé *b.* 217,3; *strâncenat.*

strúnă, sf. (ne) corde de violon 14, 2. 179.

strúngă, bergerie; parc de brebis *b.* 258,3; *stungă, mr.* id. *b.* 263,2.

struţ, sm. bouquet *b.* 294,3; **-uşór,** sm. petit bouquet *b.* 295,3.

Studitul, Np. *b.* 38,3.

stungă v. strungă.

stup, sm. (i) ruche *b.* 24,3 .. 25,1. 2 .. 34,3. 67,2. 220.2 .. 221. 222.

stupái, intject. halte! *b.* 127,3.

sturlubátec, aj. têtu *b.* 352,3.

sturz, sm. (i) grive *b.* 44,3.

su, istr. v. sup.

subásul, Aga *b.* 294,3.

subţiéz, vr. 1. devenir fin *b.* 328.

suc, sm. suc *b.* 317,3.

Suceávă, sf. Nl. 76,2. 246; *-ca-* 174, 2; *-cê-* 70,3; **sučávschi,** aj. de Suc- 114,3. 173,2. 205,3.

sucésc, va. 3. tordre *b.* 120; **sucít,** aj. tortillé 172,3.

sucţesíve, aj. successif 343,3.

sudálmă, sf. (ălmĭ) injure; invective, offense 122. 123 ..; *b.* 7.

sudar, s. sudarum 244,3.

Sudiale, (?) *b.* 127,3.

sudoáre, sf. (orĭ) sueur 57. 97,3. 300,3; *b.* 103. 306,3. 344,2.

suduésc, va. 3. offenser; injurier; maudire 121,1-3; **-uít,** sm. offensé 122, 2; **-itor,** sm. qui offense 122,1-3. 133 ..

súfăr, vn. 3. (a suferi) souffrir 129. 338, 2; *b.* 7. 13,3. 82,2 .. 3. 193,3. 236,3. 375; **suferít,** aj. toléré *b.* 8.

sufláre, sf. souffle; haleine; vent 102. 166,2; *b.* 90,2. 131. 164 ..; *toată —,* tout ce qui vit *b.* 146,3; *fără —,* hors d'haleine *b.* 196. 368,3; **suflát,** aj. inspiré 321,2.

súflec, vr. 1. retrousser *b.* 350,2; *-lic, b.* 337. 351.

súflet, sn. (e) âme 1. 2 .. 3. 4. 5. 24,2. 30,2. 42,2. 64,3. 76,2. 88,1. 2. 111. 127. 183 .. 186 .. 215,2 .. 3. 271, 2 .. 317. 347,3; *b.* 46,3. 47. 48. 49. 100,3. 199,2 .. 3 ..; *sof-* 54,2. 139,2; *sufflit, mr. b.* 280,3; **-tése,** aj. s. spirituel; de l'âme 10*,2. 12*,2. 29. 30. 37, 2. 50. 51,2.3. 76,3. 98. 111. 112,2. 169. 238 .. 364; *b.* 28,3. 146,3; —, animé 317 ..; **-é'şte,** av. spirituellement 85,3. 240; **sufleţél,** s. dim. petite âme *b.* 345,2; **suflu,** vn. 1. souffler; respirer 80,2. 165,3. 168. 215,2. 357; *b.* 54,2. 86,3. 131 .. 137,3. 211. 239,2.

sug, va. 2. (supsei; supt) teter; sucer 7.9,2.15,2.61.264,282; *b.*163,2.309.369, 2; **-ár,** sm. qui tette à la mamelle 233, 2; *b.* 258,3; **sugăritu,** sm. l'action de teter *b.* 258,3; **sugáş,** sm. (i) à la mamelle; **-ătór,** aj. s. qui tette 11,2. 282,3.

sugmán, s. manteau *b.* 205,2.

sugrúm, va. 1. étrangler 90,3; *b.* 207.

súĭu, va. vr. 3. monter; élever; s'élever 6*,3. 32,2. 35,2. 41,2. 57,2. 65,3. 68. 99,3. 112,2. 124,2. 149,2. 162. 203, 2. 222. 250. 259,2. 273,2. 282. 300,3. 301,2.3. 302,1.2.. 333,2. 361; *b.* 27,3. 33,2.. 70,2. 142,2. 197,2. 216,3. 233,. 3. 258,3. 351,2; **suíre,** sf. ascension; l'action de monter 105. 245,3; **suít,** sm. id. 35,2.

súlă, sf. poinçon *b.* 346,2; —, *mr.* id. *b.* 264,2.

sulemenít, aj. fardé; plâtré *b.* 370,2.

súliţă, sf. (ţe, ţi) lance 6. 9. 200,2. 201,2. 212,3; *b.* 19,3. 89,2. 237,3. 323. 333,2; *-ţi, b.* 120,3; **-ţaşul,** s. lancier 53.

sultán, sm. le sultan 71. 149,2.. 150.. 191,2. 334,1-3. 336..; *b.* 81,2. 366,1..2..; —, *mr. b.* 280,3. 281,1.2. 282; **Sultănică,** sf. Np. *b.* 308,3.

súmă, sf. (e) somme; nombre *b.* 364; *summă* 124. 152,3. 227; *b.* 220,2; *somă, b.* 82.

sum, *mr. b.* 269 (v. supt).

sumár, sm. *mr.* bât *b.* 271..

sumés, aj. retroussé *b.* 314,2.

sumeţ, hardi; audacieux *b.* 227. 366, 2; **-ţíe,** sf. hardiesse *b.* 141,2. 241.

sún, va. vn. 1. sonner; retentir; faire du bruit 200. 233,3; *b.* 22,3. 213,2. 311; **-ătór,** aj. faisant du bruit; retentissant 314,3; **-et,** sm. (e) son; bruit 199,3. 201,2; *b.* 23,3. 89,3. 93,3. 140, 2. 217.

súpăr, va. vr. 1. fâcher; importuner; se fâcher 247,3. 248. 259,2; *b.* 7,3. 14, 2. 198,3. 208,2. 229,2. 335,2. 362,2; —, s. souffrance; oppression; tourment; dépit *b.* 24,3. 25; **-áre,** sf. id. 219,3. 228. 229. 366; *b.* 11,2. 24,3. 25. 49. 81,2. 82,3; *supar-* 184; **-álnic,** aj. irritable *b.* 6,2; **-át,** aj. fâché *b.* 114. 230, 2; *-perat* 186; **-ătór,** aj. fâcheux; vexant 228,3; *b.* 249,3.

súpra, prp. sur 247,3.. 248,3; *de* —, au-dessus 34; *b.* 20,3. 27.

supceriul, sm. qui est sous ciel; atmosphère, terre 267,3.

súpt, prp. sous 16*. 11,2. 24,2.. 32,2. 113,2. 115. 149.. 185,3. 266,3. 360,3..; *b.* 66,3. 91.. 107,3. 157. 220. 239; *de* —, en bas; de dessous 15,3. 34; *de de* —, id. 322,3; *b.* 118,3. 123, 3; *pe* —, sous *b.* 118,3; *suptu* 6. 7. 49, 3. 125..; *sopto* 175; *sup* 266. 268; *subt, b.* 243; *sub, mr. b.* 204,3. 205,3; *sum, mr. b.* 269,3. 270.. 271,2; *su, istr. b.* 283,1.2.

suptsisioáră, sf. aisselle *b.* 115,2; *suptŭsuara* 13,3.

supţíre, aj. délicat; fin 78,3. 140, 2.. 202,2. 352,3; *b.* 45,2. 46,2.. 62. 177,2. 305. 315,3; —, âpre 92; *-ţăre, b.* 84,3. 262; *subţire, mr.* mince *b.* 280, 3; **-él,** aj. très mince *b.* 43,3. 296,3; *subţirel, b.* 297; **supţietáte,** sf. subtilité *b.* 108,3.

supún, va. 2. (uş; usei -ne) soumettre; asservir 9*, 3. 11,2. 284; *b.* 5. 46, 3.. 94,3. 132,2. 142,2. 156,3. 199,3. 205,3. 235,2; *suppun, b.* 9. 14,3. 161. 249. 362,2; *supuŭu* 360,3; *b.* 203,2; **-ere,** sf. soumission; obéissance 291,2; *b.* 47,2; *supp-, b.* 155; **supús,** aj. s. soumis; sujet; exposé à; docile 191,2. 245, 3. 317,2; *b.* 7,3. 19. 35. 79.. 105,2. 150,3. 168,3. 169,2. 220,2. 237. 349,3; *subpus, b.* 357,2.

supuréz, va. 1. *mr.* se moquer *b.* 281,3.

surafea, sf. *mr.* rasoir *b.* 267.

surcéa, sf. (cêle) copeau 24.

súrd, aj. s. sourd 66,2. 132,3. 228, 3; *b.* 49. 376,3.

suróră, sf. sœur 5* (v. soră).

surp, va. 1. renverser; crouler; détruire 70. 205. 284; *b.* 23. 39,2. 52,3. 185,3. 288,2.3; *surup* 203,1-3; **-áre,** (arĭ) sf. destruction *b.* 153,2. 243,2.

sursése, va. 3. *mr.* raser *b.* 266,3.

surumán, aj. s. pauvre; non employé 155. 276,3; **-măníe,** sf. pauvreté 129, 2. 269.

sus, prp. en haut; dessous 10*,2.. 3. 11. 57,2. 165,3. 240,2. 293,2; *b.* 4. 73..; *susul,* le très haut; Dieu 15. 25. 77. 114,3; *de* —, d'en haut 21. 36,3. 107. 142. 177,1.2; *b.* 80,3. 229,2; *în* —, av. en haut 140,2. 320,3; *b.* 33, 3. 157,3; *în — de,* plus haut que 178; *în — ul apăi,* en amont 327..; *in -u, mr.*

b. 265; *maĭ* —, plus haut; susdit 69,3. 93, 2 ..; *maĭ — de,* plus âgé 120,3; *maĭ pre* —, supérieur *b.* 24. 199,3. 243,3.

susáĭu, sm. laiteron 355,3.

suspín, sn. (e; urĭ) soupir 32. 64. 82. 186. 196,3. 241,3. 242. 338,3; *b.* 25,2.. 47,2. 48. 212,3; —, vn. 1. soupirer 9*. 19,2. 64,3. 67,3. 140. 142. 230,2; *b.* 54. 178,3. 183. 200. 232. 307,2; *suschir, mr.* id. *b.* 278; **-áre,** sf. (ărĭ) soupir; sanglot 99,2; *b.* 47. 53,3. 180, 2; *-ire, b.* 109,2; *suschirare, mr.* id. *b.* 279,2.

sús-strigare, sf. cri de joie 248.

sútă, sf. (e) cent 4. 53. 71,3. 75,2. 96 .. 101. 103,3. 104,3. 127,3. 183,2. 297,2. 338,2; *b.* 77. 109,3 .. 254,3; —, siècle *b.* 168,3; *o — de boi,* hécatombe *b.* 83,3; **al — elea,** le centième *b.* 367 ..; **sutáş,** sm. (centurio) 3*,3 .. 5*.

sutur, *mr. b.* 278,3 (v. sătur).

svadă 265,2 (v. sf-); **svádnic,** aj. querelleur 285,3.

svănt 289,2 (v. sfănt).

Sveatosláv, sm. Np. *b.* 50,3.

svérca, sf. *mr.* nuque *b.* 271,2.

svêştnic, sm. (ce) chandelier 129,1-2. 148,3 (v. sfeşnic).

sveta Sofia, Nl. l'église de sainte Sophie 60,2; — **Mochie** 61.

svêtnic, sm. (iĭ) conseiller 133. 354, 2. 355 (v. sfetnic).

svíča, sf. *istr.* lumière *b.* 285,2.

svidočesc, va. 3. *istr.* déposer un témoignage *b.* 285.

svinţie 311,2; *suynt,* id. 226,1.3. 227,1-3 (v. sfănt).

svirê'p, aj. sauvage 60 (v. sirep).

svitésc, va. 3. prouver 324,2.

svrăşesc 312 (v. sfărşesc).

symból, sm. symbole *b.* 100.

symvulíe, sf. conseil *b.* 266.

synagógă, sf. (gurĭ) assemblée; synagogue 126,2. 153,3; *b.* 38.

S'yndipa, sm. Np. *b.* 188,1-3. 189 ..

syntaxisul, sm. syntaxe 157.

S'yria, sf. Nl. Syrie *b.* 204.

Ş, Şt (III, IIĮ).

şágă, sf. plaisanterie *b.* 290,3.

şáĭcă, sf. barque *b.* 302,3; **şaĭculíţă,** sf. dim. *b.* 302.

Şandru, sm. Np. Alexandre 38,2.

Şanta, Nl. *b.* 113,2.

şánţ, sn. (urĭ) fossé; retranchement 150. 197,2; *b.* 92,2. 141. 173,2. 240, 2. 3.

şápte, num. sept 12*. 42,2. 283,2. 322. 350; *b.* 131,2. 188,2. 204; *ţeapte* 114. 146. 209,2 ..; *ţápte* 7; *b.* 67,2; **al şêptelê,** le septième 49,3; **a şeptea,** la septième 2. 22,3. 33; *b.* 63,2; **şieaptesprădêce,** dix-sept 199,3; **şêptezécĭ,** soixante-dix 151; *b.* 156; *-ḑăcĭ* 149; *ţaptezece* 183,3; *-ḑecĭ* 5*,2; *ţeptezečy* 61. 183,3.

şarpe, sm. (şărpĭ) serpent 36,2. 56. 60,3. 90,3. 102 .. 166,3; *b.* 6,2. 38. 59. 131,1.2. 153. 189,3 .. 232,2; —, (şerpĭ) 229. 230,3; *b.* 91,2.3. 163,3. 354,3 ..; *ţarpi, b.* 138; *ţerpe, b.* 340,3.

şarvaná, f. (le) chausse; culotte *b.* 33,2.

şáse, num. six 9. 21,2. 22,3. 293, 2. 317,3; *b.* 126,3; *ţásă* 6; *b.* 60,2; *ţêse* 103,3. 107,3; *ţese, b.* 311,3; **al şasele,** le sixième 6; *al ţease,* id. 253; *a ţase,* id. 40,2; **a şase,** f. la sixième 33. 35; *b.* 168,3; *ţastele, istr.* le sixième *b.* 285; **şease sprezéce,** seize *b.* 372,2; **şasezecĭ,** soixante *b.* 40; *ţease-* 231,2; *ţasăzăcĭ, b.* 360.

şatrár, sm. v. şetrar.

şbula, sf. *istr.* oignon *b.* 283,3. 284.

Şcheu, s. (ei) Bulgar 33,2. 61; **Şchée,** Nl. *b.* 33.

şchĭóp, aj. s. boiteux 127,2. 349; *scop* 25,2; **şchĭopéz,** vn. 1. boiter *b.* 66,3.

şcoálă, sf. (le) école 201,2; *b.* 27,3. 178,2. 249,2. 252,2; *ţcolă, b.* 228,2; *ţculă* 220,2.

Şcodra, Nl. *mr. b.* 276.

şe, *bnt. b.* 263 .. (v. ce).

şea, sf. (şele) *b.* 296,3. 342,3 .. 371, 2; *ţê* 361,2. 362,2; *ţêua, b.* 333,2; *ţauă, b.* 306,2; —, (şeale) *b.* 326,2.

şele, s. (pl.) reins *b.* 223,2; *ţale, b.* 332.

Şeptelíč, Np. 173,2.

Şebeş, Nl. 37.

şed, vn. 2. (şezuĭ; a şedea) être assis; s'asseoir; se coucher; se tenir; demeurer; rester 1*. 9. 18,1.2. 21. 32,2. 36, 1.2. 103,3. 124,2. 130,3. 167,2. 216. 263. 300,2. 304,2. 305,2. 314,2.3.. 329. 334 .. 353,2. 364,3; *b.* 19,3. 34. 41,2. 68,2. 119,3. 142,3. 169,3. 189,2. 369,

3; — (ṣeḍuĭ) 210,2. 255; — (a ṣădea) 41,2. 163,2. 195,2. 284. 288,2. 301,3. 310,3. 311. 331,3. 352; *b.* 37,2. 60,3. 72,3.. 75, 3. 107, 2. 138, 3. 143,3.. 166,3. 172,2. 256; — (a ṣidea) 335..; *b.* 98. 115,3. 198,3.. 216,3; *ṣed,* (ṣizuĭ) *mr. b.* 264,2. 265. 268,3; **ṣedêrĕ,** sf. (κάθισμα) part du Psautier 1*. 24,2; —, (rĭ) assemblée 1*.

ṣeialaltă, *bnt. b.* 262,3 (v. altă).

ṣel, *bnt. b.* 262,2 (v. cel).

Ṣendrĕ, Np. 72..

ṣerb, sm. (ĭ) serviteur; esclave 11*. 3. 12,3. 16. 67,3. 147. 186.. 248. 254,2. 257,2; *ṣerŭb* 49; *ṣărb* 179,3. 180; *b.* 72,2; *ṣărŭb* 179; **ṣerbésc,** va. 3. servir 367,2.

Ṣerban, Np. 38. 260. 333,2; *b.* 205, 3. 206; *Ṣăr-* 279. 290,2.3. 343,3; *b.* 127,3.

ṣerpurél, sm. petit serpent *b.* 339..

ṣerveţél, sm. petit essuie-main *b.* 370,2.

ṣes, sm. (urĭ) plain; vallée 114,2; *b.* 209,2. 300,2. 321; *ṣăs, b.* 62,2; —, aj. plat, plain *b.* 219,2. 261,3.

ṣetrár, sm. ṣetrar; titre de noblesse en Valachie 44,3. 53. 62,2; *ṣatrar, b.* 220,2.

ṣez, v. ṣed.

ṣezătoare, sf. veillée; réunion *b.* 262. 348,3. 370; *ṣă-,* aj. assis *b.* 98,2. 180.

ṣfert, s. quartier *b.* 27,2.. 294.

ṣghiáb, sn. (urĭ) gorge d'une montagne *b.* 314,2.

ṣi, cj. et, aussi 1 pass.; *si* = *ṣi* 216; *sziĭ* 226,2..; *shi* 188; *b.* 183; *ṣă* 255,2. 256. 257; *b.* 262,2..3.. 263..; *ṣe* 134,2.. 3.. 175,2; *ṣi, istr. b.* 284. 286,3. 287.

ṣĭ, pr. réfl. 3. pers. dat. 4. 9; —, *mr. b.* 266 (v. gram.).

ṣie, (sieṣ) 52; *b.* 358,3 (v. gram.).

ṣiioru, sm. *istr.* seigneur, Dieu *b.* 284,1.2 (v. si-).

Ṣikhem, Nl. 35,3.

Ṣileṣen, Nl. 173,3.

Ṣiloh, Nl. 36.

Ṣinca, Nl. *b.* 205; *Ṣincai,* Np. *b.* 205.

ṣindlesc, va. 3. couvrir des bardeaux *b.* 223,2. 337,2; **ṣindrilă,** sf. (lĭ) bardeau *b.* 291.

ṣineva, *b.* 262,2 (v. cine).

ṣioput-lu, s. *mr.* fontaine *b.* 275,2.

ṣiret, sn. (urĭ) galon; passement *b.* 90.

ṣiriténie, sf. finesse *b.* 356.

ṣiroĭu, sn. (roae) torrent *b.* 289,3.

ṣiută, *b.* 330 (v. ciuta).

ṣleáh, chemin battu.

ṣliahtă, sf. ban 191.

ṣlie, sn. (ce) bonnet *b.* 3,3. 11,3. 121.

ṣoapta, sf. voix; chuchotement *b.* 288,3.

ṣoarece, sm. souris 161. 166; *b.* 12. 213,2..3.. 376,2; *-ice* 165,3; *b.* 11,2; *ṣoric, mr.* 270,2. 273; *b.* 269,3.

Ṣocuţ, Np. (Saxon) 208.

ṣofran, s. safran; crocus 356; *b.* 42, 3. 97,3. 319,2. 374,3.

ṣoĭm, sm. (ĭ) faucon *b.* 328,1-3; *ṣoiim, b.* 137,3.

ṣóld, sn. (urĭ) hanche *b.* 260,3. 309, 3. 332,2.

Ṣoldan, Np. 173,3.

ṣoldină, sf. maladie des hanches *b.* 26,2.

ṣoltuz, sm. (ĭ) maire (Schultheiss) 38,2. 45. 93, 2; *-toz-* 43,2.

ṣopăcăitor, aj. médisant *b.* 208,3.

ṣopărlă, sf. lézard 357.

ṣoptesc, vn. va. 3. chuchoter; calomnier 352,2; *b.* 304,2. 362,3; *ṣopotesc* 248, 3; **ṣoptitór,** aj. s. calomniateur, rapporteur 12*,3; *ṣopotitor* 50,3; **ṣoptire,** sf. (rĭ) séduction *b.* 58.

ṣoricel, sm. souriceau *b.* 362.

ṣovăĭésc, vn. 3. mentir (?) 10*,3; —, chanceler 290; *ṣuvâesc,* tergiverser, chanceler 122. 123,2; *b.* 98,3.

ṣovár, sm. fenouil 355,3.

ṣpán, sm. (ĭ) gouverneur de province 218,3.. 219. 268,3.

ṣtăpărésc, va. 3. piler; broyer *b.* 225.

Ṣtefán, Np. 37,2. 44,3. 45. 173,2. 200; *-vodă* 174,1..2; **Ṣtefănéṣti,** Nl. 45,1.2 (v. Stefan).

ṣtempár, sm. (ĭ) mineur; broyeur *b.* 223,3.. *-părĭță,* sf. *b.* 224,3.

ṣterg, va. 2. (ṣterseĭ, -e) essuyer; effacer 186,3. 295,2. 300,3. 346,2; *b.* 46, 2. 229,3. 241,2; — *palme,* souffleter *b.* 303,3.

ṣtergár, sn. (e) essuie-main *b.* 339,2.

ṣtrêng, sn. (urĭ) corde 359.

ṣtiflă, sf. *mr.* botte *b.* 265,3..

ṣtiinţă, sf. (ţe) science; connaissance; méditation 155. 211. 280. 293,3. 360; *b.* 2. 7,2. 155,2. 243,2. 247. 249,2;

cu—, sciemment 346; *b.* 201,3; *ştiinţele formose*, les beaux-arts *b.* 234,3.

ştir, s. blette *b.* 97,3.

ştir, s. essuie-main *b.* 334,3. 335 (v. peşchir).

ştíre, sf. (rĭ) savoir; connaissance; nouvelle; rapport 11*,2. 135,2. 217,3. 363,2; *b.* 65,3. 363,3; *cu —*, sciemment 87; *b.* 127; *fac —*, notifier 220,2; *b.* ; *-ri*, *b.* 97,3; *ştire*, *mr.* connaissance *b.* 266, 2. 268,3; **ştíu**, vn. 2. (ştiúĭu) savoir; connaître; entendre 1*,2. 5*,3. 1. 2. 3. 8. 14. 15,2.. 21. 25,2. 39,3.. 42,2. 3. 46,3. 47,3. 48,1.3.. 51,3.. 54. 66, 3. 68,3. 73. 76. 86,3. 89,2. 100,3. 108, 1-3. 109,2. 116. 122. 126,2.. 179,3. 180. 182,2. 211,3. 241,3. 297,3.. 314, 3; *b.* 22,2. 74,3. 113. 158,3.. 203,3. 216,2. 224,2. 265,2. 312,2. 314,2; —, *mr. b.* 267,2. 279,2. 281,2; **ştiút**, aj. s. connu; expert; connaisseur; expérimenté 212,3. 260,2. 280. 366,3; *b.* 209,3; **ştiutór**, aj. s. connaisseur 25. 363,3; *b.* 21. 22; **ştiutúră**, sf. connaissance; science 31,3.

ştupése, va. 3. cracher *b.* 90.

şúer, vn. 1. siffler *b.* 343,2; —, s. sifflement *b.* 345,3.

şugubéţ, aj. illusoire 324,2; **şugubínă**, sf. dommage; péché *b.* 258,2.

şúmă, sf. table de matières 126..

şupărĕz, vr. 1. *mr.* se moquer *b.* 270,3.

şupése, vn. 1. courrir. 95.

şuteálă, sf. (tele) flatterie, caresse 171,2.

şuţése, vr. 3. *mr.* tourner *b.* 270. 271,3..

şuvâese, v. şov-.

şváră, sf. corde, ligne; niveau 267,2.

Şved, sm. (ezĭ) Suédois *b.* 18,2. 3. 19,1.2..; **şvezése**, aj. suédois *b.* 18.

T (T).

ta, pron. f. 2 pers. v. gram.

tabac, sm. tabac *b.* 116,2; **-chére**, sf. tabatière *b.* 116,2.

tabalhaná, sf. (ele) instrument de musique, orchestre 334,3.

Tabán, Nl. *b.* 300,3.

tábără, sf. (bere) camp *b.* 167. 197, 2. 206,2. 234. 252,3; **tăbărése**, camper, jeter un camp; fondre 150. 333,3. 334; *b.* 300,2.

tábie, sf. (iĭ) retranchement; bastion *b.* 92,3. 244,3. 245,1.2.

táblă, sf. (le) table 23,2. 40; —, planche *b.* 360,3. 361.

tăbuéţ, sm. sac; besace *b.* 348,3.

tac, intj. *mr.* onomatop. *b.* 280,3.

tac, vn. 2. se taire 13. 31,2. 63,3. 64,3. 85. 169,2. 184,2. 327,2. 331. 365, 2; *b.* 200; —, (a taşe) *bnt. b.* 262,2; **tăcére**, sf. silence *b.* 161,3. 362,2; *-cêrĕ*, *b.* 5,2. 53,3. 149,2; *-cea-* 184,3. 213.

tăcĭúne, sf. rouille (du blé) *b.* 320,2.

tăére, sf. carnage *b.* 165; — *capuluĭ*, décapitation 89,3; **tăeáre** s., circoncis, Juif 15*,2; **tăeát**, aj. taillé 101; **tăetor**, s. coupeur *b.* 27; **tăetúră**, s. les circonsis, Juifs 16*..

taft, sm. *tafht*, taffetas 136,3; —, tapis.

tágă, sf. (a prinde —) nĭer 160,3..; **tăgádă**, sf. dénégation 213,2; **tăgăduése**, nier; dénier 187,2. 245. 272,2; *b.* 206, 3. 256,2; **tagăduíre**, sf. dénégation *b.* 153,2.

tágmă, sf. ordre, classe *b.* 219,3. 220, 3. 222,2.

táĭcă, sm. père *b.* 229,3. 233,3.

táĭnă, (ne; nĭ) sf. mystère, sacrament; secret 8*. 47,2. 77. 79,2.. 88,3. 97,3. 114,1-3. 115.. 137,2. 161,2.. 200. 226. 233,3. 330,3. 346; *b.* 7,2. 26,2. 28. 74, 3. 106,3. 107.. 235..; *de —*, privé 169; *în —*, en secret; secrètement 29. 88. 112. 163,3. 186. 187,3; *b.* 69,3; *prin —*, id. *b.* 241,3; **-nic**, aj. s. secret 293,2; *b.* 107; —, initié 244; **tăĭnuése**, va. 3. céler 245; **tăĭnuít**, aj. s. secret; discret; mystérieux 327; *b.* 145,3. 163,2. 245,2.

táĭu, (a tâĭa) va. 2. couper; tailler; tuer 47,3. 66. 71,2.. 81,3. 101,2. 104, 3. 113,2. 127,2. 133,2. 141,2. 171,2. 190,2. 192. 197,3. 204,2. 258.. 307,3. 308,2. 311. 342,3. 349,2, 355,1.2. *b.* 32,3. 42,3. 93. 117. 120,2. 140,2.. 197. 216,3. 239,3. 255,3. 315,3. 332,3; —, *istr. b.* 285,2; *talĭu*, *mr. b.* 266,3. 277. 282. 286,3.

talánt, sm. (ţĭ) talent 95,3.. 96.. 98,2. 158,2. 236,2. 275,3. 326,3..; *b.* 72,2. 154. 210,2; *-ndul* 279,2.3..; —, génie *b.* 246,3.

taláz, sm. flot *b.* 130.

tălc, sm. (urĭ) commentaire; explication 166. 297. 314,3.. 315,1..2; *b*

20,2.3. 21,2. 23. 57,2. 64,1.2. 73. 119, 2; —, fable 353; **tălcovánie**, sf. commentaire 110; **-cuése**, va. 3. interpréter; expliquer; commenter 98. 166. 308, 2 .. 312; *b.* 31,2. 163,2. 164 ..; —, traduire 260,2. 261,2. 313,3. 321,3. 358,3; *b.* 20,3. 50. 150. 202,3; — 77, 3. 180,3. 253,2; **-uíre**, sf. explication; interprétation 243,3; *b.* 20. 31,3. 106, 2. 122,2; —, traduction 260,2; **-cuitór**, interprétant *b.* 39.

táler, sm. (i) écu 38,3. 43,3. 45. 63. 90; *b.* 63,3. 64. 192,3; *talir*, *mr.* id. *b.* 265,3. 266 ..

táler, sn. (e) assiette *b.* 364 .. 374,3.

tâlhár, sm. (rî) brigand 235,3. 285. 294,1-3. 324,2. 358,1.2; *b.* 16. 17,2. 60,2. 64,2. 127,2.3. 312,2; *tyl-*, *b.* 170, 3; **-hărése**, aj. de brigand 234,3; **tâlhuése**, va. 3. brigander; piller *b.* 71.

tâlmăcése, va. 3. interpréter 51,2; *b.* 83,3; —, traduire 119,2. 130. 251, 2 .. 280. 335,3. 360,2; *b.* 4,2. 30,3. 38, 2. 78,2.3. 79. 240,3; **-círe**, sf. (rî) traduction 280. 336,3. 348,2; *b.* 76. 79. 252,2; **-cít**, sm. id. 86. 280,2; **-citór**, av. traducteur 280,1.2; *b.* 251,3.

tâlnése, va. 3. rencontrer *b.* 233 (v. înt-).

tálpă, sf. (e) plante du pied *b.* 72, 2; **talpa găştíi**, chelidonium bonus 356,2.

tam, av. (slav.) là 43,2. 134,3 ..

tâmăduese, va. vr. 3. guérir 10*,3. 11*,2. 137,2. 138,2. 148,3. 248,2. 252, 2. 285. 319,3. 350; *b.* 63,3. 246,2; **-uíre**, sf. guérison 51,2. 321,2.

tămâ'e, sf. encens 294,2 .. 367,3; *b.* 67,1-2. 167. 204,2. 345.

Tamas, v. Thoma.

tămbár, s. robe, manteau 21,3 .. 36.

tămpă, aj. obtus 98,2.

tămpăne, sf. tambours 14,2.

tă'mplă, sf. (le) tempe *b.* 122,3 .. 123 ..

tămpláre, sf. évènement 327,2; *tăn-*, *b.* 180,2; **tă'mplu**, vr. 1. arriver 43,3. 58,3. 69. 73,2. 90. 121,3 .. 125,2. 127, 3. 152,2. 160,3. 177,3. 191. 192,2. 220. 231,2. 235,3. 266. 299,2. 349,2. 359,3. 360,3. 363; *b.* 2; —, *b.* 35 (v. înt-).

tânăr, aj. s. jeune 11,2. 12,3. 67. 131,2. 133,3. 134. 169,2. 230. 252,3. 276,3. 305,3. 306 .. 319,2; *b.* 5,3. 27 .. 51,3. 52,2. 67. 71,3 .. 89,3. 91,3. 162, 3. 164,3 .. 203. 212. 325. 362; *ti-* 35,3.

Tanasie, Np. 87,2.

Tăncenski, Np. 70.

tând, v. tind.

tăngése, vn. 3. gémir *b.* 305,2; **tînga**, sf. gémissement 211,2; **tingíre**, sf. id. lamentation *b.* 42,2. 44. 376,2; *-ri*, *b.* 42,3; **tănguése**, vr. 3. complaindre; se lamenter 1. 3. 185. 288,2; *b.* 187,2. 323, 3. 341 ..; —, lamenter 147; *tâîn-* 181, 3; **-guíre**, sf. (rî) lamentation, plainte 67,2; *b.* 54,2. 140,2. 242,3.

tănjeálă, sf. (jelî) bascule *b.* 337.

tar, sm. poids, compensation 90. 233, 3; —, *mr.* âne *b.* 271 ..

Tarasie, Np. 78,3.

tărăş, av. traînant *b.* 132,2.

tără'ţă, sf. (ţe) son (du blé) *b.* 212, 3. 310,2. 376.

tărcáv, aj. barriolé *b.* 258,3.

táre, aj. av. puissant, fort; vigoureux; très, fortement 15*. 5 .. 36,2. 56,2. 64, 3. 67,3. 84,2. 105 .. 165,2. 193,2. 204, 3. 224,3. 262,2. 351,3. 360,3. 368; *b.* 13,2. 35,2. 67. 101. 145. 162,3. 173,2. 227,2. 228,2. 331. 332. 370,3; —, vitement 255,2; —, haut *b.* 33,3; *-ri*, *b.* 171,3; **tărişór**, vitement *b.* 334. 337.

tărése, va. 3. traîner; —, vr. se traîner, ramper 222; *b.* 91,2; *-răsc* 359 ..; *b.* 98,2. 153,3; *-răesc*, *b.* 164. 177,3.

tărg, sn. (urî) ville, place; marché, foire 72,2. 217,3. 235,3. 294,3. 352,2. 361,3; *b.* 33,2. 34,3. 169,2. 214. 252, 3. 256,2 ..; *trăg* 38,2. 45,2. 114. 199, 2 ..; **tărguese**, vr. 3. acheter *b.* 355,2; **tărguíre**, sf. (rî) licitation *b.* 221,3; *trăguire*, achat 179,3; **tărguşór**, s. dim. *b.* 244,3. 245,3; **Târgu-frumos**, Nl. *b.* 333,2; — **Jiului**, id. 73,3; **târgovéţ**, sm. (i) marchand *b.* 219,2. 221,2 .. 222, 2 ..; **Târgovişt**, Nl. 135,2; *-şte* 156,3. 157,2. 236; *b.* 15; *-şti*, *b.* 4,2.

tărhat, sm. fardeau, bagage *b.* 260.

tarhón, sm. dracunculus *b.* 97,3.

tărîe, sf. force; vigueur; fermeté; vertu 14*,3. 3. 4. 6 .. 7. 19,2. 24. 28. 31,3. 34. 35. 58. 86,3. 131 .. 147 .. 228,3. 250. 264,2. 313,2; *b.* 65 .. 87, 3. 148,3. 186. 197,2. 230,2; —, puissance 169; —, rocher 154,3; —, firmament 34,1 .. 3. 154. 288,3 .. 303,3; *b.* 157,1-3; **tărîre**, id. *b.* 70.

tărlă, sf. parc de bétail *b.* 258,3. 260.

târnăcóp, sn. (coape) hoyau; pioche *b.* 312.

tăroásă, aj. f. enceinte 273. 274.

tărpesc, va. 3. souffrir 165,2.

tártar, sm. tartar 228,2; *b.* 143,3. 172,2.

tărzĭú, aj. av. tard, tardement *b.* 25, 2. 40, 3. 164, 3. 348, 3; *-ză̆e*, *b.* 26,2; *-ḑă̆e* 264,2; **-zĭór**, un peu tard *b.* 337.

tăslár, sm. charpentier 265, 3.

taştie, s. *en* —, *istr.* en vain *b.* 285.

tăt, 138,3 (v. tot).

tátă, sm. père 10*. 1,2. 7. 15. 17,3. 20. 28,2.3.. 31. 42,3.. 105,3.. 248. 311,3; *b.* 5,2. 36,3. 68,1.2. 69,1.2. 146, 3. 349,3. 361,3; —, avec le pr. poss.; *tătă-ni-meu*, mon, à, de mon père 184, 2. 273,3; *b.* 70,2..; *tătâni-tău*, ton, de, à ton père 35,2.3. 36,3. 67. 273,2; *b.* 96; *tătăni-său*, son, à, de son père 37. 69,3. 90, 2; *b.* 50,2.. 82. 120. 359,2; *-ne-* 179, 3; *b.* 255,1.2. 256. 352; *tatul* 226,2.3.. 227,1.3; *mr.* — *(ăñĭ)* *b.* 276; **tătăcúţă**, sm. id. dim. *b.*352,2. 353,2; **tatăl nostru**, la prière: „Notre père, etc." 220,2; *b.* 80,2; **tătăînrése**, aj. paternel 2*,2.

tato, sm. *istr.* voleur *b.* 282,3.

Tâtar, sm. (i) Np. Tatar 191,2. 197, 2. 234,1-3. 235,1-3; *b.* 18,2. 25,3. 297, 3. 367..; —, (ăi) id. *b.* 204. 361,1.3; *b.* 3,2; **-rése**, aj. de tatar 71. 360,3; *b.* 81,2.

tău, pr. poss. 2 pers., tu 2*.. 1. etc. (v. gram).

táur, sm. (i) taureau 282; *b.* 77. 258, 2. 368,3; — 35,1.2.

Tăutul, Np. 151; — *logofătul*, id. *b.* 34.

tăvălése, va. vr. 3. rouler, tourner 45,3. 184,3; *b.* 98,3. 117,2. 322,3.

tăvane, s. *mr.* plafond *b.* 269,2.

Tavromenie, sf. Nl. 252,3; *b.* 203.

te, pr. pers. 2. sg. acc.; *ti*, *b.* 135, 1-3. 360,2.. (v. gram).

tea, prp. *mr.* pour *b.* 269,1-3. 271,2. 272,1.2.. 278; *tia*, *istr.* *b.* 284,2 (v. ti).

teácă, sf. fourreau *b.* 306..

teámă, sf. crainte 158,3; **têmere**, sf. crainte 49,3. 50,2. 346,3. 366,2; *b.* 212; *bună* —, respect 297. 298,1.3 (v. tem).

tease, sn. (urĭ) plat 222,3.. 223, 1.2..

teátru, s. théâtre *b.* 152,2.

Tecucĭú, sm. Nl. 71,3; *b.* 25,3.

Teca, sf. Np. *b.* 172; **Tecana**, sf. id. *b.* 172; **Tehaea**, id. *b.* 172,

tehne, sf. *mr.* art *b.* 276.

téĭu, sm. tilleul 357.. 371,2; —, tille 357.

telegár, sm. (i) cheval de carrosse *b.* 258,2.

tem, vn. vr. 2. craindre, redouter 16*, 2. 6. 10,2. 21. 28,2. 68. 85. 89. 104,3. 129,2. 139,2. 155. 170. 180,2. 182,2. 213. 229.. 247,3.. 258. 273,3. 276,2. 289,2. 310. 342,3. 361,2. 368,1.2..; *b.* 4,2..3. 20,2. 41..84,3. 100,2. 106. 110,3.. 141. 148. 178,2. 186. 208,2. 215,2.246,3. 337,2; **-ător**, aj. s. craintif; religieux 146,3. 171,2; *b.* 67,3; *-ătoor* 5.

teméĭnic, aj. solide; sûr *b.* 93,2. 236,3; **teméĭu**, sn. (urĭ) fondament; base 228,2; *b.* 99,3. 128. 156,2. 220, 3. 221. 224,2. 300,3; **temelíe**, sf. (ii) fondament; fondation, base, abloc 112, 2.. 172,2. 270,2. 282. 315,2. 320; *b.* 42,3. 288,2..3; *themeallie*, (lli) *mr.* *b.* 277,3.

têmere, sf. crainte 12*.

témniţă, sf. (ţă, ţe) prison 2*,3. 3*, 2. 18,1.3. 19.. 59.. 96.. 104.. 149, 3. 224. 234. 359,3. 363. 364,3.

tênchiu, s. drachme *b.* 45.

Ténedos, sm. Nl. *b.* 84,2.

tentaţiun, sm. *istr.* tentation *b.* 284,3.

terşejíe, sf. compagnie *b.* 223. 226, 3; **-şej**, sm. (i) compagnon *b.* 226,3.

Tertil, Np. 6*.

Tertulĭean, sm. Np. *b.* 13,3.

teslim, s. *fac* —, confisquer *b.* 117.

testaménţ, sm. testament 124,2. 125, 2. 128,3. 260,2.. 347. 348,2..; *-mănt* 126; *b.* 156; —, dernière volonté.

Tetra-evanghel, sm. les quatre Évangiles 17.

Tever, sm. Np. 55.

Thadeu, sm. Np. 194,2.

Thales, Np. *b.* 13.

Thamara, Np. 276,3; **Thamaria**, sf. Nl. 65,3; — 68.

Tharsis, sm. Nl. 367,2.

Theagen, Np. *b.* 91..

Theoctist, Np. 70,3..; **Theodor**, Np. 78. 224 (v. Toader); **-dora**, id. 319,1.. 2; **-dosie** 60. 93,2. 164. 168,3. 279,2.

280,2; *Todosia* 91,3; **Theofil,** Np. 98,2. 110. 261,2; **-filact,** id. *b.* 20; **-ofilit** 61,2.

theologhia, sf. théologie 159; *b.* 60. 253,3; *-ghiia* 204.

Theona, Np. 257.

Thesalonic, Nl. *b.* 78,2 (v. Solun).

thesaurarie, sf. trésorerie *b.* 223.

Theti, Np. *b.* 89,1.2..; **Thetalie,** sf. Np. Thessalie 320; *b.* 90; **-licesc,** aj. de Thessalie *b.* 80. 88,3.

Thoma, Np. 130. 187. 194,2; *b.* 86; *Toma* 91,3; *Tamas* 227,3; *-aș* 38.

ti, pnp. *mr.* pour; de; sur *b.* 270.. 276,2. 279,2. 281,2.. (v. tea).

ticăit, aj. misérable *b.* 145, 2; **ticălă,** sf. (le) misère 9. 25; **ticălós,** aj. s. misérable; indigne; pauvre; malheureux 85. 157,2. 242,2. 315,2. 355,2; *b.* 40, 3. 47,2.. 48,2. 83,2. 85,1.2. 126,2. 141,3. 142,2. 152. 196. 197,3. 204, 3. 212,2. 231,3. 239,2. 357,3. 363,2; **ticăloșie,** sf. (ii) misère 348.

tichíie, sf. bonnet *b.* 266,3.

ticnă, sf. repos *b.* 161,2. 361,2; **ticnése,** va. 3. faire du bien *b.* 353,2; **ticnít,** aj. paisible 292; *b.* 362.

ticsít, aj. encombré; tout plein *b.* 352.

tie, *b.* 184 (v. ție).

Tighinea, Nl. *b.* 18,2.

tigru, sm. le tigre 58; *b.* 61,2.3. 134; **Thigru,** Nfl. *b.* 167,2.

tigva, sf. (ve) courbe *b.* 44; —, crâne *b.* 361,3.

tiha, sl. de là (?) 134,3.

tij, (slav.) idem, le même 93,2. 103; *b.* 181,3.

timielíie, sf. *mr.* respect *b.* 267,3.

Timon, Np. 283,3.

Timotheĭu, Np. 269,3..; *Tym-* 153.

timp, sn. (ure, rĭ) temps 240,3. 256, 2; *b.* 235; *tămp, b.* 201,3.

tímpin, va. 1. rencontrer 182. 187, 3. 188. 201,2. 285,3; *tăm-* 67. 287. 301, 3. 302..; **timpináre,** sf. rencontre 1,3. 229; *tămăp-,* sf. id. 1. 3. 67; **timpinálă,** id. *b.* 115,2 (v. înt-); **timpinát,** s. maladie contagieuse 286,2.

timpurĭú, temporaire; prématuré 264,2; *b.* 26,3. 59,2.

tínă, sf. (nĭ) boue 254,2. 293,3. 360, 2; *b.* 17,2. 98,3; **tinâ-ĭuby,** qui aime la terre 56,3.

tind, va. 2. (tinseĭ) étendre; tendre; entraîner 15,2. 64,3. 101,3. 189,3.. 234,2. 272,3. 366,3; *b.* 52,2. 57. 176, 2. 241,3; *tĭnd* 49,3; *tănd* 313 (v. în-).

tíndă, sf. (de) vestibule; porche 72, 3. 173; *b.* 12; —, prætorium 6*.

tine, pr. 2. pers. *mr.* tu *b.* 270,2 (v. gram).

tinerél, aj. sm. (eĭ) jeune; petit-fils 247,2. 265,3. 282,3; *b.* 305. 332; *-nă-* 315,2; **tineréțe,** sf. pl. jeunesse 7; *b.* 48,2. 109,3. 373,2; *-ereță, b.* 111; *-erê-* 110,3. 179,3. 180,2. 292; *b.* 151. 176; *-ereațe* 266,2; **tineríeă,** aj. f. jeune fille *b.* 318; **tineríme,** sf. jeunesse *b.* 313; **tinerĭór,** aj. dim. très jeune *b.* 326,2 (v. tănăr).

tingesc, -gire, v. tăngesc.

tinós, aj. fangeux; vaseux 360,2; *b.* 26,2..

tip, sn. (urĭ) type; figure *b.* 205,2.

tipár, sn. (e) imprimerie; typographie, presse 38. 78. 103,2. 114,3. 201. 290,3; *typ-* 216,2. 236,3. 237; *b.* 30,3. 79. 150. 207. 234,2; **tipărése,** va. 3. imprimer 33,2. 38. 78. 87,3. 94,1.3. 98,3. 109,3. 114. 125,3. 237. 268,2. 280,2. 290,1-3. 335,2; *b.* 53,2. 202,2; *typ-* 260. 340,2; —, faire représenter *b.* 163,3; **tipăríre,** sf. édition *b.* 360, 2; *typ-,* impression *b.* 234,2; **tipărítul,** s. impression 236,3; *b.* 86,2; *ty-* 348,2; **typárnă,** sf. typographie 94,3; **tipárnic,** aj. imprimé 158,3; **-niță,** imprimerie 246,3. 250,3.

tipic, sn. (e) modèle 218; —, rituel 260,2.3. 261.

tipíre, sf. imitation, image 245,3.

tipografie, sf. (ii) typographie; imprimerie 268,2. 269,2. 270,2. 280,2. 343; *ty-* 125. 236,3.. 261,3. 328. 337..; *b.* 30,3.

tiposesc, va. 3. former 145,2; **-síre,** formation 163,2.

tipsíe, sf. (ii) braisière *b.* 43, 1.2. 44, 2. 89.

tirán, aj. s. tyran 146,3; *b.* 9,3. 14, 2. 76,3. 152. 229,3. 230. 363; *tirian, b.* 180,3; *ty-, mr. b.* 266,2; **tirăné'ște,** av. tyranniquement *b.* 238,3; **tiranía,** sf. tyrannie *b.* 197.

tiriac, sm. remède *b.* 138.

tísă, sf. if *b.* 342,2.

tist, sn. (urĭ) officier *b.* 226,3.

titesc, va. 3. viser *b.* 297,2 (v. chitesc).

tît, sn. titre *b.* 34,3. 35; *titu, b.* 201, 3; *tîtulúș,* id. 189,3. 190.

Tît, sm. Np. Tite 15*,3; *b.* 237,3; *Titus* 47,2.

Tiverie, s. Nfl. (Tibre) 59,2; —, Np. (Tiberius) 358,3.

tîvgă, sf. calebasse; gourde *b.* 373.

tîz, s. homonyme 209,2.

tîlcovanie, 54 v. (tâlc).

toácă, sf. (cî) planche de bois ou de fer au lieu des cloches d'église *b.* 3.

Toader, sm. Np. Théodore 43,2. 53, 2; *b.* 244,2; **Toderașco,** id. 199,3 (v. Theodor).

toámnă, sf. automne 49,3; *b.* 26,2. 58,3. 59,1-3. 329,2. 365,2.

toánă, sf. mauvaise humeur; manie 213,3; —, sort *b.* 57,2.

Toanești, Nl. (?) *b.* 333.

toártă, sf. anse *b.* 338,3.

toc, va. 1. sonner 218,3; *b.* 238,3. 376,3; **-átă,** hachée *b.* 42,2. 43. 44,2.

tochílă, *b.* 137,2 (v. topilă).

tocma, aj. plaine 19; —, av. justement; exactement; comme; égal 20. 58, 2. 60,2. 89,3. 94,2. 96. 120,2.. 132, 2. 156,3. 278,2. 329,2. 353; *b.* 41. 205, 2; *de a* —, id. *b.* 9,2; *tocmai, b.* 366,2; *togmai, b.* 336,2. 367.

tocmálă, sf. (elĭ) stipulation, arrangement; accord 38,3. 45. 75,1..3. 91,3. 103. 119,2. 120; *b.* 13,3. 221,3; —, institution; organisation 76,2. 79. 89,2. 140,3. 218,2. 220. 284,3; — 139..; *cu* —, mesuré 313,2; *fără* —, dérangé 88,3; *-mê-,* (le) institution; création 3. 17,2. 18,2. 39,3. 81. 88,2. 119. 193. 197,3. 364,3; —, accord 87. 223; *b.* 376; —, affaire 366,3; —, ordonnance 354,3; —, règle 307,3; *b.* 166,2. 189,2; *-melă* 208; **tocmésc,** va. 3. instituer; organiser; établir 24,1.2. 25,2. 57,2. 115. 190. 244,2. 343,3; *b.* 53. 158,2; — 79,3. 125,3; *b.* 24,2; —, régler 47, 2. 185,3..193; *b.* 68; —, fixer; arranger 71,1..2.. 76,2. 159. 171,3. 360; *b.* 19..166,2. 216,3; —, diriger *b.* 18; —, nommer 191. 237; *b.* 178,3; —, conduire 47; —, louer *b.* 128,3; —, réparer *b.* 335,3; —, s'engager 220,3; —, composer 166,2; —, vr. convenir; tomber d'accord; marchander 6*,2. 43,3. 62, 3. 63. 91,3. 120,1.2. 136. 151,2.3. 162. 296,2; *b.* 336,2. 355,1.2; *-cŭm-* 92,2; **tocmíre,** sf. constitution 166,2; —, institution 193; —, ordre 288,3; *b.* 164, 3; *tog-,* ordre 334,3; **tocmitór,** instituteur 159,3; —, compositeur 111,2; —, économe 47,2.

Todosia, Np. v. Theod-.

toeág, sn. (toeage) bâton 322; *toĭag* 36. 194,3. 273,2. 283. 306,1.2; *b.* 41, 316,3.. 331..; *toeag* 320,3. 322; *toĭag,* coup de bâton 199,2.

Toma, v. Thoma.

Tomești, Nl. 151,3.

tomnátec, aj. autumnal 12*; **tomnesc,** va. 3. faire passer l'automne *b.* 329,2.

Tomșea, sm. Np. 174.

Topeltin, Np. *b.* 3,2.3.

topésc, va. vr. 3. fondre; dissoudre; se fondre 15,3. 30. 228,2. 282,2. 368, 2; *b.* 45,2. 46. 104,2. 217,3. 219. 238,3. 327, 2. 365,2.

topílă, sf. rouissage; macérage (du chanvre); *tochilă, b.* 137,2.

topór, sn. (oare, oară) hache; cognée 361,2.3. 362,1-3; *b.* 88,3. 129.

tora, av. *mr.* maintenant *b.* 266. 270,3.

torc, va. 2. tordre; filer 8*,3; *b.* 298, 2. 320. 348,3. 349,2.

Tordaș, Np. 37.

tormentum, s. (latin) *b.* 240,3.

torn, va. 1. (turnaĭ) verser 273,3. 317,3. 320,3; *b.* 20,3. 42,2. 44. 238; —, retourner 13,2. 61. 222,3. 273,3; *turn, mr.* id. *b.* 267. 280,3. 284; —, *istr.* id. *b.* 286,3.

tortul, s. trame; fil *b.* 120.

tot, aj. (toată; toți, toate) tout; chaque; —, av. toujours; entièrement 6*, 3. 16*,2. 1..2.. 11. 18. 25. 27,3. 28. 30. 34,3. 51,2.. 54,2. 70,3.. 77,1.2. 88. 111. 113,1.2. 126. 263; *b.* 19,3. 21, 2. 24. 101. 105,2.. 107,2. 160,3. 166. 169,2. 215,3. 219,3. 257,3. 304,3. 308. 362,2; —, cependant 163,3; *b.* 246,3; —, (toți) 258; —, (tuturorah) 136,3; —, (toate) 1; —, (toată) 1*,2; —, (tuate) 363,3; —, (totă) 239,3; —, (tôte) 1. 35. 47,2. 111. 266,3..; *b.* 171,3; —, (toôte) 3. 4; —, (totîe) *b.* 262,2; —, (tute) *mr. b.* 264,3. 266,3. 267,3. 269,2. 270,3. 272,3. 276,2; —, (e, ți) *istr. b.* 283,3. 286,2; *tot cela,* quiconque *b.* 37; *cu totul,* tout à fait *b.* 91,1-3. 107,2.. 143; *de* —, entièrement; tout à fait; très 123,

3. 139,2. 160,2; *b.* 21,3. 62. 109,2. 292. 344,3; *di —, b.* 143,3. 160,3; *tot dêuna,* av. toujours 45,3. 166. 167,3. 277. 306, 3. 323. 338,2; *b.* 39,2. 151,2. 164; *tot diunu, mr.* id. *b.* 266,3; *tot una,* id. *b.* 295,2; **tótușĭ,** cependant *b.* 201,2; *totuluș; cu totuluș tot,* entièrement 95.

Totruș, Nſl. 38,2 (v. Trotuș).

továră, sf. fardeau 36,2 (v. povară).

tovărășŭ, sm. (i) compagnon; associé; camarade 143,3. 144,3; *b.* 48,3. 84,3. 85,2. 180; *-roș, b.* 125,3. 130. 131,3; **tovărășíe,** sf. (ii) compagnie; association *b.* 47,2. 84,2.

Tovîea, sm. Np. 79,2; *Tovît,* id. *b.* 62,2.

trâ, prp. *mr.* pour *b.* 263,3. 265. 266. 267,2; *tra, b.* 264,1-3.

trabă, v. treabă.

tractír, sm. cabaret *b.* 325,2.

tradicĭúne, (i) sf. tradition *b.* 268,2.

trăesc, sn. 3. vivre 16*,2. 32. 96,2. 136,2. 197,2. 210. 235,3. 327,3. 349, 3. 353,3; *b.* 2. 7,2. 31,2. 58,2.. 68,3. 88. 187,2. 241,3. 322,2 (v. traiu).

trag, va.vn.2. (traș, trăseĭ) tirer; traîner 5. 15,3. 16,2. 51. 83. 95,2. 96,3. 219. 258. 282,3. 299,2. 365,1.3; *b.* 3. 17,2. 32,3.. 34. 72,3. 89,3. 91,2.3. 125,3. 131,2. 132,2. 162,3. 212,2. 234,3. 244, 2; —, attirer *b.* 244; —, étendre 215; —, continuer 343,3; —, accumuler 13, 2; —, ramper 35; —, louvoyer 110,3; —, partir 143,3; —, souffrir *b.* 102,2. 182,2. 350,3. 374,2; — *nedêjde,* espérer 315; *b.* 375,3; — *vănt,* souffler 300,3; *b.* 177,2; — *de moarte,* mourir *b.* 293,2; — *zefchĭurĭ,* banqueter *b.* 104,3; — *danț,* danser *b.* 331,3; —, vr. se retirer 137. 319,3; *b.* 35,2. 242,3. 327; —, provenir; descendre; dériver 252,3. 353,3; *b.* 6,3. 33,2. 51,2.. 220; —, apparaître *b.* 75,2; —, *mr.* tirer *b.* 268,2; —, *istr. b.* 284,3.

tragedíe, sf. tragédie *b.* 205,2; *-ghedie, b.* 152,2.

trágere, retraite; recours *b.* 151,2; —, respiration *b.* 254,2; *trăgeare, mr.* l'action de tirer *b.* 271,2.

Trăgoviște, Nl. 33,2 (v. Tărg-).

trăĭ, v. treĭ.

tráinstă, sf. havre-sac 194,3.

trăitór, aj. vivant 202,2.

tráĭu, sn. existence; bonne vie 170, 3. 275,3..; *b.* 9,2. 11. 173,3. 293,2. 362,3 (v. trăesc).

Traĭan, Np. 197,3. 308,2; *b.* 1,2.. 3. 2..; *Troĭan* 196,3.

trămbíță, sf. (ță) trompette 71,2. 158. 192. 316. 334,3; *b.* 311; *-ta* 14*, 3.. 233,3. 254,2; *trimbița, b.* 88,3; **trâmbițáre,** sf. l'action de sonner la trompette 233,3; **trâmbițéz,** va. 1. sonner la trompette *b.* 141,2

trămur, v. tre-.

trandafír, sm. (i) rose 356; *b.* 45. 46. 67,2. 176,2; *Trandafir,* Np. 93,2.

trăndav, aj. s. paresseux *b.* 247,2; **-dăvesc,** vr. 3. devenir paresseux *b.* 142; **-dăvíe,** sf. paresse *b.* 198,3.

trântesc, va. 3. jeter à terre *b.* 131. 141. 296. 299,2. 365.

trănzi, sm. pl. hémorroïdes 300.

trapezárĭu, sm. réfectoire *b.* 207.

trăsnésc, va. 3. foudroyer *b.* 64,2.3. 331,1.2; —, claquer; sonner *b.* 312. 352; *trăznesc, b.* 240; **trăsnet,** foudre; tonnerre *b.* 51. 64,2.. 180,3; —, carreau de foudre *b.* 64,2; *-snit, b.* 181,3; *tresnet, b.* 363,3; *-snit, b.* 242,2.

trăsúră, sf. trait 211,2.

trat, sm. *istr.* fois *b.* 284,2.

treábă, sf. (trebĭ) affaire; occupation 46,2.. 77,3. 78,2. 224,2. 332,3. 351, 2; *b.* 29,2. 81,3. 113,3. 155. 202,3. 249, 3. 312,3; —, travail 171,3; *b.* 19,2. 350,2. 351; —, utilité 79,2. 94,2. 283, 3; *b.* 99; —, affaire; responsabilité 88, 2. 89. 93,2; —, droit 75; —, importance 328,2; —, nécessité; besoin 13. 304,2. 338,3. 350. 364,3; *b.* 12; *nice de o—,* vaurien; inutile 119,2. 144,2. 184, 3. 266. 351; *fără de —,* id. 212,2; *cu —,* ayant du succès *b.* 202; —, adroit *b.* 40,3; *de bună —,* utile 313; *triabă* 148, 3. 245; *trabă* 74,2. 207,2; *b.* 113; *trebă.*

treambur, *mr.* v. tremur.

treáptă, sf. (te) degré; marche, rang 173; *b.* 154,2.3. 220,2.3. 234,3; —, (treapce) 249,2.

treaz, aj. sobre 47.

trebuésc, va. vr. 3. avoir besoin; il faut; être nécessaire 25. 39,3. 41. 42,3. 48,2. 52,3. 111. 123,2. 125,2. 169,2. 277,2. 3.. 291.. 292,3. 349,2; *b.* 31,2. 3. 68,3. 77,3. 112. 148,2. 170,2. 180,2. 221,3. 310. 369,2; *trêb-* 305,3; *trib-* 5. 82,2. 221. 222,3.. 262,3. 312; *b.* 258,2. 261,2; *tră-* 217,2; **trebulnčós,** aj. s. nécessaire 246,2; *b.* 28. 87.. 128,3. 129.

148,2..355,2; *trib-*, *b.* 124,3; **trebuínță**, sf. (țe) besoin; nécessité 279,2. 343,3. 344,3; *b.* 50,2. 163,3. 180,2. 188,3. 249, 2; *cu* —, nécessairement *b.* 154,2; *de* —, nécessaire 345; *b.* 30,2. 77,3. 131. 151.

trec, vn. va. 2. passer; cesser; faire passer 14*,2. 15*,2. 4. 7. 8,2. 56.. 57. 67,3. 68,3. 71,2.3. 84. 86. 128,2. 131, 3. 145,3. 162,3. 166. 197. 203.. 229, 3. 267,2. 302.. 325,2.355; *b.* 13,2. 83. 114,2. 126,2. 128,3. 214,3. 233,3. 300. 316. 322,3; —, surpasser 16,2; —, échapper 54,3; —, partir; sortir 18,2. 55,2; —, transcrire *b.* 126,2; —, ignorer 199; — *cu vedêre*, négliger 283,2; *b.* 90, 2; —, *mr.* passer *b.* 264,2. 275; —, *mr.* vivre *b.* 268,2. 273,2; **trecătór**, aj. s. passant; passager; temporaire; périssable 23. 96,2. 99. 131,2. 202,3.. 318, 3; *b.* 260. 272,2. 298,2; **trecătoare**, sf. (pl.) passagères 14*,2; *b.* 152,2; *tră-* 213,3; **trécere**, sf. l'action de passer 360,2; *b.* 243; —, instabilité *b.* 5; —, influence *b.* 349,2; **trecút**, aj. s. passé; les choses passées 24,2. 146,3. 205,2; *b.* 1,3. 13,2.3. 24,3. 48. 75,3; —, *mr.* *b.* 272,3.

treclêt, aj. maudit 63,2; *tri-* 93,2.

tréer, va. 1. battre le blé *b.* 333; *trier*, *b.* 62,3. 336,3..; **trierătór**, aj. s. batteur en grange *b.* 62,3.

treĭ, num. trois 2. 17. 70.. 298,1. 2; *trii* 71,3. 183,2; *b.* 32,3. 66,3. 139, 2. 216,2.. 245. 301,2; *tri* 226,2..; *trăi* 142; *b.* 114,3.. 117,3; *tre* 95. 145, 2; *treilli*, *mr.* *b.* 277; **al treilea**, le troisième; *al treile* 5*,2; *al trelê* 94,3; *al triile* 132,2; *b.* 60,2. 217,2; *ai treĭi* 6; **a treea**, f. la troisième 8. 25. 32,2. 34,2; *b.* 157,3; *a treia parte*, le tiers 191,3; *b.* 45. 46; *a treia* 227,3; *a treiea* 43,3; *b.* 10; *a trâe*, *b.* 112,2; **Trei sfetiteli**, nom d'une église 103,2; *Trei sfetitele* 118; **treizecĭ**, trente *b.* 145,2; *trei zăcĭ*, *b.* 210; *treizeci* 53,2; *trii zăcĭ*, *b.* 63.

tremésul, s. épître 9*,3; *-mi-* 10*,3.

tremêtere, sf. (rĭ) épître 10*,3. 11*.. 12*,3. 15*.

tremiț, v. trimit.

trémur, vn. 1. trembler 222. 230,2; *b.* 74. 182. 229,3; *trămur* 141,3; *treambur*, *mr.* *b.* 280.. 281,3; **tremur**, s. tremblement 266,3; *b.* 41; **-rare**, *mr.* id. *b.* 267.

trenţuesc, vr. 3. se égueniller *b.* 361,2.

trepetnic, (e) l'oracle des palpitations (un livre) *b.* 122,2 (v. tripelnic).

trestie, sf. (ĭi) roseau de marais; jonc 9. 169,3; *b.* 336. 338,3.

treti, (slav.) le troisième 173. 3. 253; *b.* 15.2.

tréucă, sf. auge 85,2.

trezése, vr. 3. s'éveiller *b.* 289; *trezvesc* 13*,3. 170; **trêzvă**, aj. f. réveillé 276,2; **trezvitul**, s. l'éveillement 55,2.

tri, v. treĭ; *triabă*, v. treabă; *triclêt*, v. tre-; *trier*, v. treer.

Trifan, Np. 62,2.3. 63,1.2.

Trikis, Nl. 158,3.

trimit, (iș, iseĭ) va. 2. envoyer 4. 5. 68. 73. 81,3. 128,2. 132,3. 192,1-3. 334. 355,2; *b.* 39.. 56,2. 113,1-3. 126,3. 200; *-met* 20,2. 73. 100. 129,2. 132,3. 158,3. 221,2. 263,2; *b.* 34,2. 38. 245, 2. 362,2; *-măt* 306; *b.* 136,1.2; *trimiț* 4. 7. 8,1-3. 15,3. 26,2. 30,3. 100,2. 130,3..; *tremit* 3*,2. 5*,3. 7*,3. 17, 3. 109,2. 140,2. 148,2; *b.* 71,3; *tremet* 8,12. 31. 137,2; *trumit*, *b.* 179,2.. 199; *trumet*, *b.* 33,3; *treimet* 8,2.. *trăimit* 137; *trămit* 316,2; **tremițătór**, aj. s. qui envoie 36.

tripélnic, calendrier *b.* 58,3 (v. trepetnic).

trist, aj. triste; affligé 223,2; *b.* 69, 2. 151,3. 175. 193,3..

trivún, sm. tribun 256,3. 257,3.

Troáda, Nl. 58,2. 186; *b.* 82,2. 83; **Troadetan**, Troyen *b.* 89,2; *-di-*, *b.* 196,3.

trolán, s. retranchement 197,2.

Troian, v. Traĭan.

troiță, sf. trinité 109,3. 156,3. 172, 3. 298,2. 314. 344,2. 363,2; *b.* 62,3. 79,2; *troica*, id. 226..; **Troiț**, Nl. *b.* 54.

tron, sm. trône *b.* 169,3; —, arche *b.* 322..

tropár, sn. motet *b.* 15,2.

tropotése, va. 3. frapper 249.

tróscot, s. sainfoin 14,3. 281,2.

Trotuș, Nfl. 72,3. *Totruș*, 38,2.

tru, pp. en; dans 86; —, *mr.* *b.* 263, 2. 264,1.2. 269; *tr'an*, dans une année *b.* 280; *tr'oara*, *mr.* immédiatement *b.* 264,2; *tu*, *mr.* *b.* 269,1.3. 279,3. 280, 3. 281.. (v. întru).

trúdă, sf. travail, peine 89. 98,2. 140,3. 145,2. 197. 207. 255,2. 285,3; *b.* 48. 53,3. 357,3; **trudése**, vr. 3. se fatiguer; travailler 109. 146,3. 211,3. 240,3; *b.* 161,3. 226,2; **-díre**, sf. peine; labeur *b.* 252,2; **-dít**, aj. 107,3; *b.* 200,3.

trúfă, sf. orgueil; vanité 12*. 12. 54,3; **trufáș**, aj. orgueilleux 13*. 267, 3; *b.* 8. 206,2; **trufășíe**, orgueil 84,2. 85, 2; **trufése**, vr. 3. se glorifier; s'enorgueillir 96,2. 341; *b.* 9,3; **trufíe**, orgueil 4. 170,2. 277,2. 287,3; *b.* 5,3. 6, 3; *-fíie*, *b.* 261,2.

Trufanda, Np. 134,2 .. 153,3.

trulă, *b.* 74,2. (v. turlă); **tr'oară**, *mr.* *b.* 264,2 (v. tru).

trup, va. 1. *istr.* chasser *b.* 284,2.

trup, sn. (ure, uri) corps; chair 8*, 1 .. 2 .. 14* .. 2,3. 5. 9. 20,2. 23. 30, 1.2. 45,3. 49,1.3. 52,1.3. 54,2. 77. 100, 2. 104,3. 112,3. 115. 117,3. 124,2. 131. 139,2. 167 .. 186. 192. 258,2. 274,3. 316,3. 317 ..; *b.* 3,1,2. 17,2. 46,3. 47, 2.48.49.62,2.216,3.240; **-ésc**, aj. corporel, charnel 30,2. 50,2. 52,2. 83,3. 268,3. 309,2; *b.* 16,2. 101; **-peáște**, av. corporellement; matériellement 240; *-pêște*, *b.* 20,3. 203,2; *-pește*, *b.* 220,3; **trupíță**, sf. dim. *b.* 344,3; **-puișór**, dim. *b.* 290, 1-3. 317,3.

trupínă, v. tulpină.

tser, 124 .. (v. cer).

tu, pr. pers. 2. tu 2*. 14*. etc.; *tine* 13*; *tîinre* 3*,2. 5*,1.3. 6* (v. gram.); —, *mr.* v. tru.

tufă, sf. buisson; broussailles *b.* 127, 3. 210,3. 214,2. 339 ..

tufecĭú, sm. armurier *b.* 245; **tufigĭú**, fusilier *b.* 114,3. 115,3; **tufigibașa**, commandant des gendarmes *b.* 114,3. 117.

Tukeli, Np. 333,3. 334 ..

túlbă, sf. carquois *b.* 92.

túlbur, vr. se troubler *b.* 355,2; **-ráre**, sf. (ări) trouble; agitation *b.* 84. 115,3.

Tulie, Np. 342.

tulpínă, sf. tige; tronc *b.* 30,2. 331, 3. 370. 376,2; *trupină*, *b.* 72,2. 327,2.

tun, va. vn. 1. tonner; gronder 164, 3 .. 165,1-3. 250,2. 347; *b.* 64,2. 66,3. 240. 343,1.2; **tun**, sn. (uri) canon; pièce d'artillerie 333,2. 335,3; *b.* 18, 1-3. 19,1.2. 240,1.3.

tunce, av. alors *b.* 283; *tunțe*, *b.* 282, 3 (v. atunce).

tunêrec, s. obscurité; ténèbres 368; *-nea-* 229 (v. înt-).

túnet, sn. (e) tonnerre 296,2. 302,3; *b.* 26,3. 50,3. 59,3. 64,2 .. 147. 327,2.

tupésc, va. 3. aplanir *b.* 84.

tupilát, aj. caché; écrasé 337,2; *b.* 368,2.

Tura, Np. nom d'un idole *b.* 52,3.

turbăcĭúne, sf. rage; fureur *b.* 243, 2.3; **-báre**, id. *b.* 366,2; **-béz**, vr. 1. s'enrager; devenir furieux *b.* 238. 241. 243. 246,3. 290. 302,2.

túrbur, va. vr. 1. troubler; agiter; déranger; se troubler; s'inquiéter 214, 2. 328. 331; *b.* 24 .. 70,2. 87,2. 132. 140. 143. 185,2 .. 236,3. 329,2; —, faire perdre 266; —, épouvanter 283; **-élă**, sf. agitation, trouble; désordre; peine 29,2. 132; *b.* 236,2; **-áre**, sf. (ări) id. 67,3. 100,2. 292. 314,3. 331. 337,2. 339,3; *b.* 7,2. 23,3. 198; *turbare*, id. 130,2; **-e**, aj. troublé *b.* 326.

turc, s. turc 6. 71,1-3. 72 .. 146,2. 150. 177,2. 191,2 .. 3 .. 192 .. 200; *b.* 19,3. 116,3. 297,3. 243. 244,2. 245,3. 366,3; **-ésc**, aj. turc 71. 146. 191,1 .. 3 .. 192 .. 334,2; *b.* 81. 112,3.

Turcogrețile, nom d'un livre 146,2.

Turda, Nl. 176 ..

túrlă, sf. (le) coupole 172,3; *trulă*, *b.* 74,2; **turlișór**, sn. (șoare) id. dim. 172,2 (v. turnu).

túrmă, sf. (me) troupeau 59,2. 60, 2. 76,3. 84,3. 88. 193,3. 257,2; *b.* 11, 2. 25,3. 153,2. 352.

turn, v. torn.

turnu, sn. (uri) tour; flèche 114,2. 176. 205,3; *b.* 50,2. 130,2 .. 3 .. 141. 207,2 (v. turlă).

Turmos, Np. 59.

turtésc, va. 3. écraser *b.* 361; **-tít**, aj. aplati 350,3.

turtureá, sf. tourterelle *b.* 69,2 ..

turturez, vn. 1. trembler *b.* 307,2.

turuétic, aj. fou; confus d'esprit *b.* 94,3.

tuse, sf. toux 18; *b.* 26,2.3.

tus-trei, tous les trois *b.* 99,3. 298 (v. tot).

tutínderea, av. partout 212. 239,3; *-denea* 273,2; — 358,3 (v. pretu).

Tutova, Nl. 71,3.

tutun, s. tabac *b.* 221,3. 222.

Tversca, Nl. *b.* 54,2.
tvoréţ, sm. créateur 241,3.
typar, typograf v. ti-.
tyran, *mr.* v. ti-.
Tyrul, Nl. 19.

Ţ (Ц).

ţá, pr. rel. *istr.* que *b.* 282,2.
ţa, intj. hé, à droit *b.* 345,3.
ţap, sm. (ı) bouc 15,2. 282; *b.* 118, 3. 214,1.2.. 309,2. 361.
ţápă, sf. pâle 294,2.3; *ţeapă, b.* 302.
ţăr, sf. *o—,* un peu *b.* 229.
ţáră, sf. (ţări) pays; contrée 11*,2. 4. 33,2. 37,3. 49,2. 58,2. 61,2. 68,2.3. 72,2. 94,2. 98,3. 100,2. 114. 118,3. 119. 126,2. 150,2. 175,3. 177,3. 196,1.3. 197,1.2. 211. 237. 251,2. 260,3. 322,3. 332,3.. 334.. 347,2; *b.* 1,1.2. 3. 12, 3. 14,3. 24,3. 34,2. 35. 102.. 127. 242, 2.3; *ţêră* 73; *ţeara* 234,1-3. 235,2.3; *ţră* 333; *ţarră* 59,2; —, patrie *b.* 241, 2; *la —,* en campagne; libre *b.* 179,2; *dă —,* rustique *b.* 259,2; — **arapêscă,** Arabie *b.* 50; — *arăpască, b.* 61,3; — **Ardêlului,** Transylvanie 88; — **Frănčască,** France 295; — **Frănčeascâ,** Italie 321,2; — **Grečasca,** Grèce 60,3; — **de ğos,** la Moldavie inférieure; — **de sus,** la Moldavie supérieure 75,3; — **Leşêscă,** Pologne 73,2. 142,3; *b.* 81, 2; — **Moldovei,** Moldavie 196,2.3; — **Muntenêscă,** Valachie 72,3. 197,2; *b.* 81,3; — **Românescă,** Valachie 72,2. 189,1.3; — *rumânêscă* 177,2. 192,2; — *rumunêscă* 110; — **Rusască,** Russie 190, 3; — **Turčască,** Turquie 224; — **Ungurească,** Hongrie 190,3. 268,3. 360,3. 361,3. 363,3..
ţărán, sm. (ı) paysan; rustique 198, 2.3. 352,1-3; *b.* 168,3. 218. 219,2. 221, 1-3; **-ănesc,** aj. rustique 352,2.
ţârâ'nă, sf. poussière; cendres 64,2. 82,2. 140. 185. 233,2.. 292,2. 367,2. 3; *b.* 17,2. 186. 190,2; *ţărnă* 254; *b.* 95.
ţărcălát, s. circulaire; recherché 217, 2; **-călúesc,** va. 3. examiner; rechercher 218.
Ţarigrad, Nl. Constantinople 60,3. 61. 78,2. 146,1-3. 149,3. 162,3. 170,3. 179. 211,3. 225,3. 253,2. 288. 329,2. 332,3; *b.* 30,3. 81,3.. 102,1-3. 126,3. 165. 243,2. 303,1.2; *Ţrigrad* 299,2.
ţarină, sf. (nı) champ 38,3. 43,3. 103. 255,3; *-re-,* id. 282.
ţârm, sn. (urı) rivage; littoral 36; *b.* 93,1.2. 130. 217,2. 328,1.2..; —, (ţermurı) 235; *b.* 329,2; *ţierm, b.* 340,2.
ţar(stva), slav. Le livre des Rois (Bible) 275,2; *ţrstva* 37,2.
ţărúş, sm. (ı) pieu *b.* 241,3; *ţer-, b.* 300,3.
ţâ'ţâ, sf. (ţe) mamelle; sein 264; *b.* 88,3; *ţiţă* 61; *b.* 91,2. 369,3; *ţâţa, mr. b.* 280..; **ţâţişóară,** sf. (re) id. dim. *b.* 290,3.
ţe, pr. *mr.* pourquoi *b.* 271,2; **ţi,** que; quoi *b.* 263,3.. 264,1-3 (v. ce).
ţeápăn, aj. solide; vigoureux; propre *b.* 258,2. 368; *ţepenă, bnt. b.* 262,3.
ţeávă, sf. tuyau *b.* 354..
ţela, pr. *istr.* celui-là *b.* 286,3..; *ţelii, b.* 282,2 (v. acela).
ţé'linâ, sf. jachère 87.
ţénchiu, sm. marque 197.
ţeperíg, s. frutex palustris incisus 356.
ţes, va. 2. (ţesuı; a ţese) tisser *b.* 262. 328,2. 370,3; —, (a ţăse) *b.* 197.
ţest, sm. le calvaire 21,2; —, test *b.* 362,2.
ţest, pr. *istr.* celui-ci *b.* 286,3 (v. acest).
ţesút, aj. tissu; brodé *b.* 259,3. 315, 3; *ţă-, b.* 178,3.
ţi, ţie, pr. pers. 2. a toi (v. gram.).
Ţichindêl, Np. *b.* 212.
ţifnos, aj. capricieux; boudeur *b.* 348,2.
ţigán, s. bohémien, tsigane 207,3; *b.* 366,3. 367,1.2; *ţăg-, b.* 219,2. 222,1..2; **ţigánecă,** sf. tsiganne 208; **ţigănésc,** aj. bohémien *b.* 310.
ţiínrutu, v. ţinut.
ţilitór, aj. s. qui entretient; teneur; Dieu 81,2. 314,2. 344,2; **ţietór,** aj. puissant 5*,2; *ţiinietor* 6*; **ţiitoáre,** sf. concubine *b.* 70,2.
ţin, va. 2. (ui; ne) tenir; soutenir; observer 2. 3. 4. 9.. 12. 13,2. 24,1.. 2. 50,3. 88. 94,2. 111,2. 126,2. 131,3. 150.. 218,3. 220. 276. 293,3. 344; *b.* 8. 51. 54,3. 67. 115,2. 121. 142,2. 204, 3.. 211,2. 302,2; —, garder 60,2; —, garder la continence 46; —, contenir *b.* 21,2; —, maintenir 88; —, durer 335; —, occuper 58,2. 73,2; —, vivre 324..; —, marcher *b.* 326,3; — *minte,* se

souvenir 364; *b.* 22,2. 77,2.3. 78,2.3. 79,2.3. 199,3; —, *(a ţâne)* 241,3. 253. 267. 361,2. 365,3; *b.* 106,3. 199,2. 228, 3. 359,2; —, posséder 62,3 . .; —, durer *b.* 102,2; —, *(ţenu) mr. b.* 263,3. 267. 281,3; **ţinê'rê,** sf. tenue; maintien; retention; possession, domination 29,2 . . 50,2. 182,3. 283,2. 289. 311,2. 317,2. 343,3; *b.* 149,2; *ţă-, b.* 221,2; **ţinêrê,** sf. territoire 146,2; **ţinêrea mintea,** mémoire *b.* 13,2.

ţineva, pr. *mr.* personne, aucun *b.* 265,3; —, qui que ce soit *b.* 272,3 (v. cine).

ţingu, va. 2. *mr.* ceindre *b.* 274 (v. cing).

ţinsprăţi, *mr.* num. quinze *b.* 280,3 (v. cinci).

ţint, vn. 1. fixer *b.* 313,2; **ţintă,** sf. but, mire 323; —, bouton de métal (d'or) *b.* 332; **ţintăţél,** sm. (ţei) chanfrein *b.* 334,3.

ţinterím, s. cimetière 257,3; *-tir-* 258,3 . .

ţintuesc, vn. 3. fixer 131,3.

ţinut, s. force, pouvoir 12*,2. 3; *ţînrutu,* chasteté 7*,2.

ţinút, sn. (urĭ) district; département; province 2*. 33,2. 38,2. 53,1.2. 71,3. 72,3. 91,3. 141,3. 152. 191,3. 320,2; *b.* 22,3. 23,2. 25,2. 168,3. 242,2; *ţinot* 43,3; —, (ture) 175,3 . .; *ţănut* 62,2. 103. 258,2; *ţe-* 74,3.

ţip, va. 1. jeter *b.* 227,3. 228.

ţip, va. 1. pousser des cris 217. 218, 2; *b.* 140,2. 217,2. 239,3. 352,2; *ţăp, b.* 171,3; **ţípăt,** sn. (pete) cri *b.* 140,2. 323,2. 356,2.

ţiră, sf. poussière *b.* 305,3 (ţărnă).

ţire, pr. *mr.* qui *b.* 286 (v. cine).

ţiritor, sm. *mr.* mendiant *b.* 281, 2 . . (v. cer).

ţişnesc, vn. 3. jaillir *b.* 338.

ţiţoiesc, va. 3. conduire *b.* 225.

Ţiţero, Np. Cicero *b.* 13,3.

ţiţínă, sf. gond; charnière *b.* 12.

ţîuţîlat, aj. pointu (?) *b.* 340,2 . .

ţiva, av. *mr.* rien *b.* 265,3. 281 (v. ceva).

ţudă, sf. *istr.* nourriture *b.* 282,3.

ţúndră, sf. manteau *b.* 205,2.

ţurcână, *lână* —, laine longue et ordinaire *b.* 258,3.

Ţuţurmác, Np. 103.

U (Oγ, Ȣ).

u, *mr.* art. f. acc. elle *b.* 263,2. 264. 265,3. 286,2 (v. o).

u, slav. prp. dans, ou; vers 45,2. 75. 76. 92. 93,2. 152.

u, uă, num. une, v. un.

Uar, Np. 322.

ubor, s. *mr.* cour *b.* 277,3. 281,2.

ucaz, sn. (urĭ) décret *b.* 219,3.

ucenic, sm. (i) disciple; élève; apprenti 8*,3. 17,2. 19. 33,2. 42,3. 100, 3. 107,3. 130,3. 138,2 . . 163. 187,1. 2 . . 283,2; *b.* 36,3. 200. 356,2; *ucinic* 137,3.

ucíd, (isei) va. 2. battre; frapper 9*. 9. 19,3. 106,3; —, tuer 3*,2. 5*,2 . . 3 . . 1,2. 24. 26. 33. 40,2. 59. 62. 111, 3. 161,3. 222. 266,2. 353; *b.* 22,2. 60, 3. 62,2. 134,2. 362,3; —, *istr. b.* 285; *ucig,* id. 5*,3. 1. 16. 20,3. 98. 121,2 . . 3 . . 123,2. 137,3. 140,3. 161,2.3. 162. 187. 296,2. 364,3; *b.* 76,3. 111,3 . .; *ucigă-l-vederea, — toacă, — tamă'ta, — crucea,* surnoms du Diable *b.* 260,2; **ucídere,** sf. (ri) meurtre; assassinat; homicide 3*, 2. 12*. 50,3. 113, 2. 121, 2. 3. 294,2. 303,3; *b.* 39,3. 197,2. 135,2. 167.

uciesc, va. 3. amasser en grattant *b.* 340,3.

ucigáş, sm. (i) meurtrier; assassin 235,3. 294,2 . . 3. 349,3; *b.* 39,3. 62,2. 113,2. 159,3. 196,2. 323,2.

ud, aj. humide *b.* 177,2. 241,3; —, va. vr. 3. humecter; arroser; tremper 31. 57,3. 58,3. 67,3; *b.* 61,3. 185,2. 292. 320,2; —, vr. lâcher de l'eau *b.* 361,3; **-áre,** sf. arrosement; **udêlă,** sf. humidité 117.

udagáĉ, sm. bois d'aloès *b.* 45,2.

Udrişte, sm. Np. Orest 130.

ũg, monnaie d'or hongroise dans la valeur d'un ducat 74,1.3. 92,2. 307.

úger, sn. (ere) mamelle 36,3.

ugóda, sf. plaisir 44; **ugódnic,** aj. juste; pieux 286,3.

ugólniţă, sf. pierre angulaire 267,2.

Ugrovlahiea, Nl. Hongro-Valachie; Valachie 236. 279,2. 307,2; *Uggro-,* id. *b.* 30. 78,3. 153,2; *Ungro-* 156,3. 157, 2. 164,1. 2; **ugrovlahiiskoi,** aj. de Valachie.

uĭmésc, vr. 3. s'étonner *b.* 111,3; **uĭmíre,** sf. étonnement; confusion 313, 3; *b.* 107.

úĭt, va. 1. oublier; négliger; —, vr. regarder 110. 111,2. 141. 145,2. 165, 3. 166. 168,3. 184,3. 196,3. 199. 212, 2. 240. 252. 282. 315. 344,3. 365 . .; *b.* 2. 17,2. 25,2. 69,2. 77,2. 85,2. 128,3. 136,2. 143,3. 167. 179. 185,3. 216,2. 226,3. 229,3. 356,2. 361. 370,3; *ult* 15,3; *oit* 85,2; **uĭtáre,** sf. l'action d'oublier 197. 270,2; **uĭtătór,** aj. s. oublieux *b.* 12,2.

uîn, v. un.

ujivi, s. *istr.* résurrection *b.* 283,2.

ujuesc, vn. 3. hurler *b.* 329,2.

ulceá, sf. (ele) petit pot *b.* 45 . .; **ulcĭór,** sn. (oare) pot *b.* 81,3. 122.

uleu, sm. épervier 167,3 . .; —, huile *uloiu* 273,2.3; *ulie, istr. b.* 285,2.

úliță, sf. (ţe) rue 80,3. 218,2. 359.

ulm, s. orme 356,3.

uloĭu, v. uleu.

uluesc, vr. 3. se brouiller 169,3.

uluită, sf. système, doctrine 124.

úmăr, sn. (umere) dos; épaule 15,2. 36,2; *b.* 3,2. 88,3. 90,3. 137,3. 260,2. 3. 365,3; —, sm. (i) joue *b.* 340; **umerél,** sm. (eĭ) dim. épaule *b.* 326,2. 344, 3. 372,2.

úmblu, vn. 1. (ai) aller; marcher; parcourir; voyager 83. 84,2.3. 85,2. 130. 289,2. 297,3. 345,2; *b.* 16,2. 37, 3 . . 51,3. 59,2. 73,3. 89. 95,3. 123. 134,2. 158,3. 164. 179,2. 182,1.2. 342, 3 . . 350,3. 374,3; —, avoir l'intention *b.* 170,2; —, être tout près de *b.* 344; *înblu* 1. 3. 4 . . 5. 29,3. 123,3; *unblu* 11,2. 25. 26 . . 36,2. 110,3; **umbláre,** sf. l'action de marcher 83,2; **umblător,** sm. voyageur *b.* 60,3; **úmblet,** sn. marche.

úmbră, sf. (re) ombre; protection 15*,2. 14,1.2 . . 24,2. 84,2. 85,3. 99. 202,2 . . 3. 209. 211,3. 256,2; *b.* 97. 185,3. 327 . .; **umbrar,** (re) tonnelle (?) *b.* 315,3; **umbrésc,** va. 3. ombrager; couvrir; protéger 61. 286; *b.* 326,3. 327. 350,3; *umbrez,* va. 1. *b.* 190,2; **umbrós,** aj. ombreux *b.* 316.

umezeálă, sf. humidité *b.* 61,3.

úmflu, va. vr. 3. enfler; gonfler 349, 3; *b.* 61,3. 95. 253. 259,3. 264,3. 311, 3; *un-, b.* 181,3; **umflătúră,** sf. (urĭ) gonflure 300; *b.* 26,2. 343,2 (v. înflu).

umilénie, sf. humilité 257; **umilesc,** va. vr. 3. humilier 306,2; *b.* 201,3; **umilínţă,** sf. humilité 319,3. 345,2; *b.* 28,3.

umór, va. 1. tuer; assassiner 250; **umorât** (v. omor).

úmplu, va. vr. 1. remplir 58,2. 86, 2. 130,2. 132,2. 168,2. 171,2. 224,3. 225,2. 289. 303,3; *b.* 30,2. 44,2. 48,3. 55,2. 69. 73,2. 74,3. 94,2 217,2; *împlu* 12,2. 34,3. 35; *în-* 18. 20,2; *un-* 130,3; *umplu, mr. b.* 271; **umplêrê,** sf. fin 133,3.

un, art. pron. num. un 12*,2 . . 2. 5. 13. 16. 18. 26. 32,2 . . 47,3. 50,2. 78, 3. 83,2. 104,2. 169,3. 220. 272 . . 343, 3. 364; *b.* 36,2. 59,3. 61,3. 110,3 . . 172, 2; *u* 2. 7. 46. 137,2.3. 138,2. 139 . . 141. 365. 366,2.3; *b.* 200; *ûn* 3*. 8*,2. 15*,3. 16*,3. 2. 6. 7. 12,3. 19. 21,2. 30,3 . . 32,3. 41,2; *uă* (= ûn) 20,2. 22. 23,2. 24. 25. 28; *um* 4*,2 . . 5*. . 7*. . 256; *ur, istr. b.* 282,2. 284. 285, 3 . .; **una,** f. (une, pl.) quelques-unes 11*, 2. 47. 49,2. 50,3 . . 71,3. 126,2. 202. 288,3. 306,2. 336,3; *b.* 3,2. 87. 108,2. 119,2. 189,2; *u* 8 . .; *o* 46,2. 95,3 . .; *ună, mr. b.* 263,2. 264. 265. 273,2; *uă, b.* 271,2 . . 272,1-3; *ura* 5*,3; *ură, istr. b.* 283,3. 286,3 . .; **tot de una,** toujours *b.* 66,3. 122. 208,2. 247,3. 375,2; **uneorĭ,** parfois 330,2; *b.* 144,3; *-orê, b.* 52,2; *uni-orĭ, b.* 233,3; —, jadis *b.* 124,2.

unchĭáş, sm. vieillard *b.* 353,3. 356 . .; **únchĭu,** sm. (i) oncle 144,3. 190,2 . . 255,3; *b.* 214,2.

úndă, sf. (e) onde, vague; flot 49,3. 79,3.128,3.156.213,3; *dau—,* bouillonner *b.* 43,3; **undéz,** vn. 1. bouillonner *b.* 323,3.

únde, av. où; quand; comme 14*, 3 . . 16*,3. 2. 21,1.2. 44,2. 57. 64,2. 73,3. 84,2 . . 105. 131,2. 182,2 . . 223, 2. 294,2. 356,2; *b.* 1,2. 16,3. 23. 41, 2 . . 74. 104,3. 133,2. 166,3. 197,2 . . 245,2. 354,2.3; *undê* 197; *b.* 9,3; *undi* 327,2; *b.* 56,3. 135,2. 142,3. 171,2; *un* = unde *b.* 368,3; *de unde, d'unde,* lorsque; parce que 11*,3. 13*,3. 15*. 16*,2 . . 25; *de* —, d'ici *b.* 202,2; *ori* —, où que ce soit *b.* 208,3; **únde-va,** quelque part 166,3. 215; *-vaş,* id. *b.* 78,3.

úndiţă, sf. hameçon 7. 228; *b.* 362.

unê'lte, sf. outils; instrument 151; *b.* 209,2. 240,3.

une-orê, v. un.

unése, va. vr. 3. unir; s'unir 220,2. 345; *b.* 15,3. 93. 180,3. 243,3 . .

unevsk, aj. (sl.) de Uniev 208,2. 214,2.

ung, (unsei; unge) va. 2. oindre; graisser; embaumer 8*. 29. 101,2. 112. 186,3. 230. 241,3. 252,2. 282,2. 320,3. 331,2. 363,3; *b.* 20,3. 21. 63,2. 67,2. 137,3. 369,2; *unje, b.* 228,3. 229,2.

únghie, sf. (ghe; iĭ) serre; griffe; ongle 65,3. 66. 117,3; *b.* 145,3 . . 163, 3. 171,2. 340,3; —, clou *b.* 204,2; —, sabot de cheval *b.* 312. 314.

unghĭu, sn. (urĭ) angle; coin 153,3. 176,2. 209,2 . .; *b.* 158,2. 209,2 . .

Úngur, sm. Hongrois 25,2. 70. 71. 176,2. 190,3. 234,2. 361,3; *b.* 33; **ungurése,** aj. hongrois 37,3. 135. 175,3. 177,2 . . 189,2. 200. 235,2. 335,3. 362, 3; *b.* 156. 201,2; **ungurésțe,** av. id. 235; *b.* 224,2; **Unguríe,** sf. la Hongrie 190; *Ungrovlahia,* v. Ugrovl-.

unicĭúne, sf. unité 240,2; —, union 124,2; **uníre,** sf. union *b.* 361,2; **unít,** aj. uni *b.* 87,3.

universitáte, sf. université *b.* 201,2. 234,2.

uns, aj. s. oint 168,3. 169. 283; **unsoáre,** sf. onguent; oint 101. 271. 272, 1.3. 304,3.

únsprezece, num. onze *b.* 110,2; *-sprădece* 229,2; *-sprâdeace* 231; **al—cele,** le onzième 80,3. 97,3; *al — cilea* 197,3.

unt, s. huile; beurre 15,2. 95,2 . . 282,2. 366,3; *b.* 44,3. 59,1-3. 138,3; **— de lemn,** huile d'olive 195,2. 282. 320,3; *b.* 20,3. 21. 42,2. 43,3. 63,3. 66,3. 67; *un-de—* 264,2; *b.* 362,2.

untru, prp. dans 96,2 (v. întru).

untunecát, aj. sombre 12*; **untunêrec,** id. 11*,2; —, myriade 12* (v. înt-).

Unvar, Nl. 177.

upovĕésc, vn. 3. espérer 11. 12,2. 13,2. 16,2. 56,2; **upovĕínță,** sf. espérance 4*,2. 6*,3. 56,2.

ur, urĕ, *istr.* num. un, une v. un.

urĕ, sf. haine; inimitié *b.* 76,3. 243, 3; —, *istr. b.* 286,3 . .; **urâcĭúne,** sf. haine; aversion; abomination 10*,2 . . 30. 282; *b.* 53; *-cu-* 220,2; *b.* 47. 48,3.

urámăt, s. vacarme *b.* 127.

urăsc, va. 1. haïr; détester 8*,2. 9* . . 4 . . 5,2. 11. 16,3 . . 19,2.3. 31,3. 195,3. 210. 289,3. 363,3; *b.* 14,3; *urăz,* (?) id. 5; *b.* 53. 95,2. 258,3; *urésc* 56,2. 61, 2. 129,2. 294; **urĕ't,** aj. s. odieux; haï; repoussant; abomination 15,2. 50,3. 251, 3. 277; *b.* 9,2. 12,3. 38,2. 51,2. 52,3 . . 153,2. 154. 205,3. 370,2; —, laid 302, 2; *b.* 118,2. 168,3. 169. 250,2; 307,2. 309,3 . . 359,2; *urît,* odieux; laid *b.* 24, 3. 102,3. 225; *urât, mr.* odieux *b.* 272, 3; **urătós,** aj. odieux 181,3; **urătu,** s. l'ennui *b.* 262.

ure, va. vr. 1. monter; élever; s'élever 165,2 . . 166. 267,2. 362,3; *b.* 259, 2. 290,2. 308 . . 371,2.

úrdă, sf. fromage mou *b.* 258,3.

urdináre, sf. diarrhée *b.* 26,2.3; **urdinru,** va. 1. visiter 7*.

urdurós, aj. chassieux *b.* 168.

uréche, sf. (chĭ) oreille 360; *b.* 185, 2; *urêche,* (echĭ) 12. 17,3. 81. 82. 88, 3. 99,3. 155. 171. 200. 247. 365,2; *b.* 72. 118,3. 123,1 . . 2 . . 169; *ureache, b.* 12. 26,2. 51; **Urechi,** Np. 68,2. 69,3. 73,1.2; *Urêche,* id. 91,2. 143. 196,3. 197,2 . .; *Urêchie,* id. *b.* 1,3. 2.

uréz, va. 1. souhaiter; féliciter; saluer 59,2. 194,3; *b.* 334,2.3. 337,1-3.

urgíe, sf. (iĭ) fureur; courroux; exécration; affliction 1*,3. 2*. 76,3. 105,2. 202. 241. 282,2. 289,2. 320,3. 365; *b.* 103,2. 112,2. 116,2. 356,3. 363,3. 374, 3; *urŭgie,* id. 51; **urgisése,** va. 3. châtier; punir 282,2; *b.* 74; *-gesăsc, b.* 182,3.

uríc, sn. (e) titre; document 37. 174; *b.* 76; **uricár,** sm. (ĭ) cartulaire; archiviste; écrivain des chartes, titres 152. 175; *b.* 18. 76.

Uriea, Np. 26.

uricĭós, aj. laid *b.* 307,2 (v. urĕ).

urlĭaș, sm. géant 12,3; *urieaș* 265, 3; *b.* 199,2.

Uriil, Np. 81. 98,3.

url, vn. 1. hurler *b.* 62. 217,2. 288. 365,2; —, *istr. b.* 286; **úrlet,** s. fracas 201,2; —, *mr.* id. *b.* 268,2.

úrmă, sf. (me) trace; pas 12. 77,2. 79. 82. 118,3. 247 . . 267,3; *b.* 25,2. 153,3. 158,3. 313,1-3; —, fin *b.* 128; —, conséquence *b.* 363,2; *în —,* à la suite de *b.* 333,1-3; *la —,* après *b.* 127, 2; *mai la —,* plus tard; après *b.* 145. 243,2; *pre —,* ensuite; après; plus

tard; derrière 6. 68,2. 150. 160,2. 306, 3. 315; *b.* 53,3; *pe —*, id. 71,2. 307,3. 334,2; *b.* 2. 10,3.. 12,2. 75,3. 99,3. 135,2..; *de pre —*, dernier (ère) *b.* 82, 2. 105,3. 159,3. 198. 235,3; *după —*, enfin *b.* 356,2..; *dupre —*, dernier 317; *după —*, id. *b.* 47; *mai pre —*, après; plus tard 73. 326,3; *b.* 65. 163,2; —, dernier 360,2; *b.* 66; *mai de pre —*, extrême *b.* 107. 364,3; *înbla pre —*, suivre 76,3; *b.* 77,3; *urûma* 49,2; **urmáre**, sf. (ări) suite; série; conséquence; règle; obéissance 261. 337; *b.* 32. 155,2. 202,3. 243,2. 244,2. 252,3. 363; **urmărésc**, va. 3. poursuivre *b.* 315; **urmáș**, sm. (i) descendant *b.* 196. 220,2.3; **următór**, aj. s. successeur; qui suit; imitateur 146,2. 262,2.3; **urméz**, vn. 1. suivre; poursuivre; continuer; obéir 68, 3. 118,3. 260,3. 292,3. 297,2. 325,2. 330,2.. 344,2; *b.* 16,3. 25. 47,3. 75, 3.. 76,1. 84. 88,3. 89,3. 119. 124,2. 3. 131. 163. 210; —, par conséquent 68,3; *urmeț* 146,3. 325,2.

urnésc, va. 1. mouvoir; remuer; pousser 210,3. 241,2. 327; *b.* 126,3.

urs, sm. (şi) ours *b.* 212,1.2. 261,3. 313,2.

ursésc, va. 3. *mr.* demander *b.* 276, 2; —, destiner *b.* 278; **ursítă**, sf. sort; destin *b.* 362,2; **ursător**, sm. (i) Parque *b.* 196,3.

urşeníc, s. velours 136,3; *-şi-* 199,2.

urzeálă, sf. (zăli) chaîne; ourdissure *b.* 197. 261,3; **urzésc**, va. 3. créer; fonder 11,2. 263; —, ourdir; tramer 21, 3; *b.* 261,3; —, commencer; tracer 196, 3; *urzăsc* 267,2.

urzíc, va. 1. piquer *b.* 171; **-ătură**, sf. (ci) ortie 356; *b.* 120. 171; —, *mr.* (ți) *b.* 272,2.

urzitúră, sf. (re) fondament 15,3; *urdă-*, id. 268,2.

usărdie, sf. zèle 236,2; *user-* 159 (v. os-).

usc, va. vr. 1. sécher; dessécher *b.* 185,3. 218,2; *b.* 340,3. 353. 368; *usuc* 82,2. 96,3. 228,2; *b.* 259,3. 309; **uscát**, aj. s. sec. terre; terre ferme 7. 34,1.2.. 98,2. 130. 136,3.. 166. 265, 1.2. 357,2; *b.* 26,3. 42,3.. 69,2. 132, 3. 134,2. 137,2.152,3. 317; *peşte —*, poisson sauré *b.* 134; **uscătúră**, sf. (ri) bois mort *b.* 350; **uscătsúne**, sf. sécheresse *b.* 185,3.

usebése, va. 3. séparer 276,3; *usib.* 15,3; **usébĭ**, à l'écart, en particulier 5*. 128,2; **usebíre**, sf. (ri) différence *b.* 21,3; **usebít**, aj. différent 346; **usebitúră**, sf. différence 276,3 (v. os-).

Uslead, sm. nom d'un idole *b.* 53.

usnă, sf. (ne) bord 363,3.

uspătez, vr. 1. banqueter 12*.

uspăț, sn. (ețe) festin 271. 272,1.2 (v. osp-).

uspénie, sf. Adormitio 94,2. 97,2.

ustáv, s. fin de la prière 253.

usteneálă, sf. (ele) peine; effort 97, 3. 98,3. 112,2; **ustenésc**, vr. 3. s'efforcer; se peiner 6*,3. 10*. 98,3. 125,2. 313, 3. 314; **usteníînță**, sf. travail 109; *usteníntâ*, tourment 364,3. 366 (v. ost-).

ústur, vr. 1. brûler; piquer *b.* 259, 3. 341,3. 342. 369,3; **usturát**, aj. piqué; brûlé 106,3; **usturíme**, sf. brûlure; peine; picotement 106,2; *b.* 171, 3. 341,3. 352,2.

usturóiu, sm. ail 356,2; *b.* 98,2. 362,2.

usuc, v. usc.

úşă, sf. (uşi) porte; entrée 14,2. 29. 54. 101. 168. 230. 285. 288,3. 296. 331, 2; *b.* 12. 37. 75,3. 96,2. 115,3. 176,3. 178,2. 260,3. 364,3.

uşérnic, aj. folâtre *b.* 349.

uşór, aj. léger; agile; facile; —, av. légèrement 338,2; *b.* 59. 82,3. 90,3. 96, 2. 208,1.2. 231,3. 258,2; **uşuráre**, sf. allègement *b.* 221.

V (B, V').

vă, pr. pers. 2. pl. 1. 5. pass. (v. gram.).

vâ, slav. prp. dans 93,2.

vácă, sf. (ci) vache 15,2. 74,3. 181, 3. 218,2; *b.* 59,2.3. 258,2.

Văcărescu, sm. Np. *b.* 27,3. 128. 160.

văcár, sm. (i) vacher, bouvier *b.* 127,2.

văcuíre, sf. éternité 338. 339,2..; **-itór**, aj. éternel 338,2.

vád, sn. (uri) gué; bas-fond 53. 71, 3; *b.* 322,3. 323.. 326..; **-ul**, Nl. 125,2.

văd, văz, (văzúi, a vedea) va. 2. voir; considérer; soigner; punir 4. 6. 10,3. 11,2.3. 13,3. 16,2.. 18,3.. 20,2. 26, 3. 29. 38,3. 48,3. 49,2. 51,3. 54.. 63,

3. 64. 68,3. 69,2. 84.. 86,2. 88,3. 89. 97,3. 99.. 102. 105. 106,2.. 111. 113. 114,2. 117,2.. 127,3. 130,2. 138,2.3. 155,3. 166,3. 185,2. 271,2. 292,2. 306. 309,2. 333. 349,2. 353,3. 361,2; *b.* 12. 13,1.3. 24,2.3. 45,2.3. 69,2. 93,2. 94, 2. 105,3. 112,2. 118,2. 119,2. 127,2. 129,2.. 133,3. 159. 166,3. 174,3. 188, 2. 192,3. 195,3. 199,2. 202,2.3. 204,3. 217. 218,3. 244. 245,3. 251. 262,3. 292, 2. 307,3. 308.. 316.. 322. 323,1-3. 335,3. 351. 354,3. 368; *văḑ* 2*,3. 3*.. 11*,3. 2.. 3. 6.. 7.. 34. 36. 37,2.. 48,3. 66,2. 67,3. 104,1.2. 117,2. 119. 147,2. 148,2. 182,2. 192. 201,2. 215, 2. 230. 233. 241,3.. 254,2. 256. 259, 2.. 265,2.3.. 297. 299,3. 300,2.3.. 301.. 302,3. 303. 306. 313. 314. 324, 2. 365. 366,2; *b.* 13. 14,2; —, (a vide) *b.* 47. 49,2. 57,2. 62,2. 64,2. 74. 84,3. 135,2. 142,3. 180. 182,2. 227. 243,2. 301,2; —, (vuzut) 140; *mr. vđz,* (vizui, vide) *b.* 263,3. 264,1-3. 265,3.-266,2.. 269,2. 270. 271,2. 277,3. 280,3; *văd, istr.* (vesui, vedea) *b.* 282,2. 284,1.2. 286,3; —, *bnt.* (a veghea) *b.* 263.

vădăóĭu, sm. veuf *b.* 348,2.

vădésc, va. 3. montrer; découvrir; publier 50. 163,3. 289. 351,3..; *b.* 21, 2. 87. 141,3. 216.

vadesc, va. 3. *istr.* (ital. scodellare) *b.* 285,2.

vádră, sf. (vêdre) mesure de liquide 95,2.3.. 317,3; *b.* 220,2; **vádrărít,** impôt sur les liquides *b.* 220,2.3. 221. 222.

vă'duvă, sf. (ve) veuve 193,2. 283, 2. 300,1.2. 306,3. 307. 337,2; *b.* 176, 3. 348,2; *văduă* 25,2. 45. 84,2; *b.* 293,2.

váer, vr. 1. se plaindre; gémir *b.* 340,2.

váet, vr. 1. gémir, se plaindre 223; *b.* 138,2.3.. 323,2.

văgăúnă, sf. (nĭ) vagin; fourreau *b.* 261,3.

văhód, sm. la première partie de la messe 160,3.

váĭ, intj. ouais! malheur; 9*,3.. 19, 2. 117,2. 127,2. 223. 266,2. 294,3. 296, 2. 324,3. 349. 351,2; *b.* 22,3. 23,2. 103. 127. 181. 218,2. 242,2. 308. 349,3. 356; **văĭcărez,** vr. 1. se plaindre; gémir *b.* 339,3. 380..

văĭetáre, sf. gémissement *b.* 341,3.

văjâésc, vn. 3. mugir *b.* 23,3.

vájnic, aj. coupable 121,2..

vál, sn. (urĭ) vague; onde; flot 12*. 29,2. 49,3. 79,3. 156. 267,2; *b.* 22,3. 23,3. 84. 150,2. 158,2. 181,3.. 338,3; —, les orages de la vie 201. 205. 293..; *b.* 110,2; —, malheur *b.* 344,2. 345,2. 346,2; *fără -urĭ,* tranquille 196,3.

Vala, Np. Bileah *b.* 70,2.

Valaám, sm. Np. Biléam 11*,3. 49,3.

Valáhia, sf. Nl. 189,2; *b.* 124,2.

válceá, sf. (ele) vallon 178,2; *b.* 311,2; **Válcĕ,** Np. 72,3; —, Nl. *b.* 127, 2; **válcícă,** sf. petite vallée *b.* 173,3.

vále, sf. (văĭ) vallée 57,2. 114,2; *b.* 65,3. 84,3. 190,2. 239,2. 261,3. 309. 313,2; —, ruisseau; étang *b.* 237,3. 238,2. 306,3; *la —,* plus bas *b.* 244,3; *dă —,* en bas *b.* 259,1.2 *mr.*; —, (vâlĭură) *b.* 273,2; **Valea lungă,** Nl. *b.* 315, 2; **Văleni,** Nl. *b.* 128.

vă'lfă, sf. pompe; gloire *b.* 94,2.

Valie, Np. 173,2.

valsam, sm. baume *b.* 72,2; **Valsamón,** Np. 78,1.3.

Valtasár, Np. 271,3; *b.* 332,3; *Varta-* 60,2.

váltor, sm. *mr.* métier de tisserand *b.* 275,3.

valtráp, s. housse de selle *b.* 371,2.

văluése, vr. 3. s'envelopper *b.* 171.

vălŭhovnic, sm. (ĭ) mage 244,2.

vălvoáre, sf. (orĭ) flamme *b.* 323,3.

vámă, sf. (vămĭ) douane; station céleste 301,3. 302,1..2; *b.* 34,3. 369,2; **vámăș,** (ĭ) douanier; péager 93,2. 174, 2.. 285,2; *vameș* 174,2.. 194,2. 309,3.

vână, sf. (vine) veine; nerf; fibre 113,2. 118,2.. 215,1-3; *b.* 67,2. 204,2. 239,2. 341. 370.

vănát, s. chasse 6. 12. 247,2; *b.* 368, 2; —, venaison 353..; **vânătoáre,** sf. id. 214; *b.* 311,2; **vănătór,** sm. (ĭ) chasseur 6. 286; *b.* 11,2. 39,3. 65,2. 110; **-toríe,** sf. chasse 167,3; *b.* 313.

vă'năt, aj. bleu, noir *b.* 341,2.

vânătáre, sf. (tărĭ) souffle (?) *b.* 342, 2. 3.

vănd, va. 2. (dui, a vinde) vendre 17,3. 18. 21. 38,3. 43,3. 63. 93,1.2. 95,2. 121. 134,2. 135,1.3. 194,2. 245. 291,2; *b.* 6,2. 105,3. 224,3. 355,2. 360, 3; — 45; — 304,2; *mr. vindu b.* 266,3.

vănéz, va. 1. chasser, vener 81,3; *vinez* 204,2. 214; *b.* 11,2. 111. 311,1.2; —, attirer *b.* 235,3.

vânós, aj. musculeux *b.* 259.

vânslése, vn. 3. ramer 327,2.

vânt, sn. (urĭ) vent; air; orage 1*, 3. 9*,3. 25. 29,2. 49,3. 58,3. 128,3. 268. 300,3. 324,3; *b.* 90,2. 91,3. 147. 151,3. 211; *vînt* 215,2.

vă'ntur, va. 1. vanner 104,3; *b.* 336, 3; **-rós**, orageux, venteux *b.* 26,2. 58, 3. 59,3..

vănzáre, sf. (ărĭ) vente *b.* 103,3. 194, 3; **vănzătór**, sm. vendeur; traître *b.* 61,2. 194,3.

vâpáe, sf. (văpăĭ) flamme 6. 31. 99, 2. 289,3. 338,1.3; *b.* 130,2. 161,2. 314; *-paie, b.* 167,2.

văplăşténie, sf. incarnation 97,2.

vaporez, vn. 1. s'évaporer *b.* 302.

văpseálă, sf. (le) couleur 106; **văpsea**, sf. (săle) couleurs *b.* 173; **-sésc**, va. 3. peindre 173; *b.* 236; **văpsít**, aj. coloré *b.* 42,3.

vár, s. chaux *b.* 136.. 209,3.

var, pp. sans *istr. b.* 286,3.. (v. făr).

vâr, vr. 1. se glisser, fourrer 222,2; *b.* 294,3. 361,2.

văr, sm. (verĭ) cousin 90,2.. 190, 3..; *b.* 254. 259,3.

vără, sf. (verĭ) été 202,2. 266,3. 313. 352,2; *b.* 26,2.3. 308,1.2. 370,2; —, printemps *b.* 262,2; *vara*, pendant l'été *b.* 3,2. 64,3. 121,2; *vera*, id. *istr. b.* 283; *-ro, b.* 282,3.

vare, cj. qui que ce soit 125,3. 127, 2. 274; —, comme 285; —, dans quelle que ce soit 37,3; —, qui que ce soit; quelconque 160,2; *b.* 29,2. 168; *var-nă, mr.* quelque *b.* 267,2.3. 268,2; *văr-nu*, aucun *b.* 273,2. 279,3. 281; *ver ună*, quelqu'une *b.* 265 (v. vre. oare).

vărcolác, sm. vampire 117,1.2..

vărcăşănesc, aj. bocard *b.* 222,3.

Varda, Np. 61,2.

văréz, va. 1. faire passer l'été *b.* 329.

vârf, sn. (urĭ) sommet; pointe; bout; chef 329,3. 330; *b.* 40,2.. 44,2. 90,2. 142,2. 237,3. 324,3; *vărh* 157; *vrăh* 6. 23,2. 32,3. 40; *vărv* 361,1.2.. 362, 3; *b.* 32,3. 122,2. 341 369,3; *vrăv* 367, 3; **vărvúţ**, s. dim. *b.* 294,3.

vărgă, sf. (vergĭ) verge; barre *b.* 85, 2; —, (verzi) *mr. b.* 266,2.

vărgúră, sf. v. verg-.

vărh, v. vărf.

vărhóvnic, sm. magicien 234,2; *verh-*, supérieur, chef 329,3. 330,1..2.. (v. vălh-).

Varlaam, Np. 103,2. 114,3. 129,3. 133,2. 236; *b.* 76,3. 77. 204..

vărlúgă, sf. goujon *b.* 309.

varmeghíe, sf. district; province 176, 2; *-ejie* 37,2.

Vărnáv, Np. *b.* 195,3; **Varnava**, Np. 15*,3.

Varónim, sm. Np. Baronius *b.* 55.

vărs, va. 1. verser; répandre; vomir; —, vr. se verser; couler 3*,2.3. 11*,3. 2. 43. 63,2. 102. 115. 150,2. 160, 3. 161,2. 162,2. 172,2. 184,2. 244,2.. 267. 327,2. 339.. 351,3. 361,2; *b.* 104, 3. 108. 111,2. 130,2. 158,2. 172,3. 180, 2. 237,2. 243; *vrăs* 60,2; —, *mr.* tuer *b.* 263,3; **vărsáre**, sf. (ărĭ) écoulement; débordement 204. 245,3. 303,3; — *de singe*, massacre 72,2. 105,3. 303,3;

vărsát, aj. fondu 172,2. 362,3; *b.* 51; —, s. variole; petite vérole *b.* 26,3. 67, 1. 2.

vă'rstă, sf. vie; âge; rang 133,3. 164. 252,3. 319,2; *b.* 68. 120,2. 204. 254,2; —, époque *b.* 251,3. 252; *de* —, adulte; majeur *b.* 68. 125,3; *în* —, id. *b.* 150,2.. 155,2. 201,2; *vrăstă*, adulte 61; *b.* 218.

vărstez, va. 3. rayer; fixer 204,2.

Vartasar, sm. Np. v. Valt-.

vărtéj, sn. (eje) tourbillon; chaos *b.* 13,3. 301; **vrătejésc**, vr. 3. tourner 61,3.

Vartholoméĭu, sm. Np. 194,2.

Vărtóp, sn. Nl. 53,2; *vrătóp*, sn. (oape) caverne 57,2.

vărtós, aj. dur; roide; fort; robuste; firme 247. 253,3. 268. 282. 313. 344. 362; *b.* 26,3. 145,2. 340,2; —, *mr.* fort; robuste *b.* 270,2.3. 271.. 272..; *mai* —, surtout; d'autant plus; plutôt 55, 3. 125,3. 142. 153. 166. 277,3. 309,3. 341,2. 344,3; *b.* 21,3. 50,2.. 80. 108. 201,3; *vrătos*, dur; ferme 15,2. 35,3. 57,2. 101,1.3; —, av. très 21. 112,2; *mai* —, plutôt; surtout; plus 8*,3. 31, 2. 46,3.. 60,2. 66,3. 97,3. 99,2. 109, 2. 114. 118,3. 132,3. 134,2. 364,2. 366, 3. 367,3; *mr. vrtosu*, très *b.* 263,3; **vărtučós**, aj. s. fort; robuste 265,3. 268.

vărtúte, sf. force; vigueur 54,2. 223, 2. 250,2; *b.* 89,2. 145,2. 152,3. 197,3. 202. 240. 342,3; —, soutien 265,3. 282;

vrătute, voûte céleste 12,2. 15,2; *vărtute, mr.* force *b.* 272,1.2.

Varuh, sm. Np. 147,1-3. 149. 253. 255,2.3. 256.

vărúit, aj. blanchi; badigeonné 4*. 292,2; *b.* 369,3.

vârv, v. vărf.

várvar, aj. barbare 196,3. 197. 349, 3; **Varvara,** Np. 151; **Varvaria,** Nl. 358,3.

várza, sf. (verze) chou 356,2; *b.* 98, 2; —, (vêrze) légume 17; —, (vêrḑe) herbage 34,2*.

vas, sn. (e) vase; cruche; vaisselle 18. 35,2. 108,1.3. 126,2. 168,3. 244. 254,2. 271,3. 283. 289. 317,2; *b.* 46,2. 80,3; —, bateau; navire 228,2; *b.* 68,3.

văsecă, sf. glu 356,3.

Văscanie, Nl. 151,3.

văscrêsna, sf. dimanche 229,2 . . 3.

Vasilichiu, sm. Np. 61,3; **Vasilicu,** sm. Np. 143,3. 144,2; **Vasílie,** sm. Np. 61. 76. 89. 116,1.2 . . 158,3. 207, 2. 301,2. 302,1.2 . .; *b.* 16. 190. 204,3; *-le, b.* 334,2; *-vodă* 199,3 . . 200 . .; *b.* 24,2.

vasilísc, sm. basilic 171; *-că* 286.

vâslă, sf. (le) rame *b.* 130 (v. vânslesc).

Vaslúĭu, Nl. 71. 72,3; *b.* 33,2.3.

vătáf, sm. (aṣĭ) intendant; inspecteur 76; *b.* 206,1.2; *-av* 87,2. 199,2; *b.* 77,1-3. 213,2; — *de copii,* commandant des pages *b.* 32,3; *-tah* 93,2; **vătăjíe,** la fonction de vataf 199.

vătăm, va. 1. (vătămáĭ) blesser; heurter; nuire 10,2. 16,2.3. 117,2. 182,2. 296,3; *b.* 110,3. 132; —, *mr.* battre *b.* 264,2; **vătămáre,** sf. dommage; lésion 116,2; —, *mr.* meurtre *b.* 266,3; **vătămătór,** aj. nuisible 29,3; *b.* 251. 338, 2; **vătămătúră,** sf. (rĭ) blessure; lésion 31,2. 111.

vătămán, sm. adjoint de maire d'un village *b.* 318,3.

vátră, sf. âtre; foyer *b.* 228,3. 365; — *sătuluĭ,* bien fonds 38,2. 93. 103.

vătráĭu, s. tisonnier *b.* 375,2.

vâṭâtúră, sf. (rĭ) commandement 368 (v. înv-).

va-vec, av. *istr.* toujours; éternellement *b.* 283,2. 284. 286,3.

Vavilón, sm. Nl. 66. 148. 150,2. 254, 2. 255. 256,2 . . 271,3; *b.* 55,2. 3 . . 210,2; *-vy-* 314,2.3 . .

văz, v. văd.

váză, sf. vue 276,3; **văzătór,** aj. s. qui voit 130,3; **văzătúră,** sf. vue; importance 16*.

văzdúh, s. l'air; atmosphère 3*,3. 57,3. 240,2. 285,3. 288,3. 289. 302. 316; *b.* 51. 64,3 . . 129,3 . . 157,3. 176,2 . . 338,3; *vas-, b.* 291,2.

văzút, aj. s. (te) pl. les choses vues, visibles 32,2. 41. 83,3. 109,3. 260. 311, 2. 343,2; *b.* 146,3; *văḑutele* 54,2.

veac, sn. (vecĭ) éternité; vie; siècle; temps; âge; monde 17,2 . . 18. 100,2 . . 113. 166,2. 195,2. 236,2. 368,1.2; *b.* 149,3. 254; —, (vêcure) 32,2. 41,2; —, (urĭ) *b.* 131,3; —, (vêcĭ) 12*,2.3. 76,3. 344,3; —, (veacĭ) 119,2. 243. 251,2. 268. 311,3; —, (vecĭ) 366,3; *vecul* 7; *b.* 141,2; *vac,* (urĭ) 201. 202,2. 204,2 . . 205. 206,2. 359,3; *b.* 2,2. 3,2. 4. 9,1. 3 . . 86,2. 261; *în vêcu,* av. éternellement 8. 28,1.3. 64,2. 155,2 . .; *în veac, b.* 104,2. 185,3; *în vec* 3; *b.* 64,3; *în veaci* 38,3; *în vêcé* 43,3; *de vêc,* id. aj. av. éternellement 19. 104,1.2; *de več* 50,2; *b.* 220; *din vec, b.* 143,2; *de când vacu,* de siècles *b.* 361,2; *în vêc de vêc,* aux siècles des siècles 12,3; *vêci de vêci* 65. 82,3. 107; *vêcie de vêcĭ* 184; *în vêcie vêcilor* 150,2; *în vecĭ* — 39; *b.* 172,2; *focul vêcilor,* feu éternel 18,3; *zilele de vêc,* les jours d'autrefois 15.

vecérnia, sf. vêpres *b.* 40,3.

vechésc, vr. 3. vieillir 13. 365,2; **vechíme,** sf. antiquité 324,2; *b.* 124,2. 261,3; *din* —, d'autrefois *b.* 124,2; **vechitúră,** sf. antique 101,2; **véchĭu,** (f. veche, vêche) aj. vieux; ancien; antique 11*,2. 18,2. 60,2. 85,3. 105,3. 120,2. 177. 193,3. 199. 280. 294. 325,2; *b.* 3, 2.3. 9,2. 13,2. 51,2. 52,3. 134,3. 183, 3; *-chi, b.* 64 . .216; *vecu* 4.

vecíe, sf. éternité 28,2. 32,3. 41,2. 56,2; *b.* 192,2. 228; *vetsie* (= vecie) 124,2; *în* —, éternellement 135,3. 159, 3; *de* —, id. 137,3; *vi-, b.* 227; **vécĭnic,** *vêčnic* aj. éternel 99. 106. 114,2 131,3. 324. 338; *b.* 16,3; *večnic* 131. 290,3. 338,2.

vecín, *ă,* s. (ĭ, e) voisin (e); prochain 30,2. 33. 40,2 . . 98,2. 113,2.3. 161,3. 207,2. 224,2 . . 3 . . 225,1.2; *b.* 12. 21,2. 119,2. 224,3. 257,1 . . 2; *vecĭri* 55,3; —, paysan, corvéable; indigène *b.* 34,3;

vecen 74,3; *vicin* 135,2; *mr. viţin, b.* 265,3 .. 266 ..

vecrŭ, s. (slav.) soir 80.

vedu, vn. 2. *mr.* voir *b.* 265,2. 280, 3 (v. văz); **vedénie**, sf. apparition; vision *b.* 106,2 ..; *vi-* 244,2. 294,3; *b.* 20, 2.3. 31,3. 199,1.2; *vidênie* 298,2; **vedére**, sf. (rĭ) vue; vision; regard; aspect 101,3; *b.* 126,2. 161. 203,2; *-dê-* 61. 79. 102,2. 149,3. 345,1.3; *b.* 7,3. 17,2. 106, 2. 153,3. 169,2; *vedeare* 252,2; *în —*, apparent 8. 130,3; *vi-, b.* 64,2. 138,2; *vidêre* 298,2; —, au vu 54; **vederós**, aj. clair.

vegheáre, sf. veille; vigilance 240, 2; **veghiéz**, va. 1. sauver 13; —, garder 11*,2 .. 3. 12*.

vel, aj. (slav.) grand (titre) 62. 91, 2.3. 343,2; *b.* 126,1.2. 128 .. 220; *velikii*, id. 116; *vl* 290,2. 333; **velít**, aj. grand; titré *b.* 75,2.3. 76. 125 ..

Velzăvul, sm. Np. Beelzebub *b.* 171, 2; *Verzuvul, b.* 172,2.

Venculeţu, Np. 91,3.

venetic, aj. s. étranger 193,2.

Veneţia, sf. Nl. 58,2; *b.* 195,3.

Venĭamín, sm. Np. 36,3; *b.* 71,2.

venín, sn. (urĭ) poison; venin 10*. 60,2. 98. 102,2. 182,2. 338,3; *b.* 138. 339; **-át**, empoisonné *b.* 183. 184,3. 217, 2; **-ós**, vénéneux *b.* 339,2.

veníre, sf. arrivée 48,2. 73. 100,2. 104,3 .. 117,3. 279,2. 286,3. 288,3. 316; *b.* 206,3. 216.

venít, sn. (urĭ) l'arrivée 15*,2; —, revenue 38,3. 43,3. 45. 53,2; *b.* 34,3. 88. 219,2. 222,2. 249,2; *venet* 74,3; *vinit, b.* 259,3; **venitul**, s. avènement 24; *veînretul* 55 ..; **venitór**, aj. telle chose à venir 318,3; *veñitor, bnt. b.* 262,2.

vera, *istr.* v. vară.

Verbic, Nl. 142,3.

vérde, aj. vert; vivant *b.* 61,3. 137, 2. 167. 176,2. 241,3; — *(verḑi)* 107,2; *-di, b.* 141,2; *vêrde* 34. 357,2; **verdéţă**, sf. verdure *b.* 173,3; —, couleur vert.

verere, sf. vendredi 8 (v. vinere).

vérgúră, sf. vierge 124. 130,2; *vărgură* 136,2.

verhovnic, v. vărh-.

verĭ, cj. ou—ou 120,2 (v. vare).

verígă, sf. (gĭ) verrue; anneau *b.* 167,3.

verișoáră, sf. (șorĭ) cousine *b.* 295 ..

vérme, v. vierme.

Veróna, Nl. *b.* 118,2. 168,3.

vers, sn. (urĭ) verset, vers; poésie; chanson *b.* 111,3. 234,2. 267; —, chant *b.* 306; *viers* 297,2; *b.* 304; **versificát**, aj. versifié *b.* 360,2; **verș**, sn. poëme; chanson 327; *b.* 222,3. 229,2. 231,2. 233,2.

vêruea, sf. le Crédo 105.

verzĭú, aj. verdâtre *b.* 341,2. 343.

verzuvul, v. velză-.

vêsel, aj. joyeux; gai 29,2. 100,2. 171,3. 257,3; *b.* 2,3. 6,2. 17,3 ..; **veselése**, va. vr. 3. égayer; réjouir; se réjouir 11. 12,3. 13,2. 16,3. 30,3. 83. 85. 106,3. 167,1.2. 235,2. 249,3, 264,2. 271,2. 299,3. 339,2. 366; *b.* 68,1-3; *-sê-* 181,2; *b.* 110. 138; **veselíe**, sf. (ii) joie; gaîté 1. 14. 29,2. 40,3. 83. 100. 133,2.3. 315,2 ..; *b.* 51,2. 108,2. 123,2. 198; **veselitór**, aj. réjouissant 154,2. 292; *vesă-, b.* 90; **veselós**, aj. réjoui *b.* 223.

Vespazian, sm. Np. *b.* 237. 240,2.3.

véste, sf. nouvelle; avis; renommée; réputation 71,3; *b.* 96. 138,2. 222,3. 226,2; *-ti, b.* 122,3. 143; *vêste* 131. 133, 2. 154,2. 192,2. 230,2. 257. 271. 272, 2. 278,2; *b.* 173,2; *veaste* 211,3; *fără —*, subitement; inattendu 72. 242,2. 349,3. 361,3; *b.* 365; *fără de —*, id. *b.* 25, 3. 52. 85,2. 243,2; *dau de —*, avertir; prévenir *b.* 140; *prind de —*, apprendre; entendre *b.* 241,3; **vestésc**, va. 3. annoncer; avertir; signaler; raconter; —, vr. se répondre; s'annoncer 5*, 2. 136,2. 154. 155,2. 217,2. 230,2. 252, 2. 254,3. 262,3. 286,3. 295,2. 358,2. 359; *b.* 39,2. 64,3. 112,3. 113. 144,2. 156,2. 186. 190,2; **vestíre**, sf. annonciation *b.* 81. 196,2; *buna —*, l'Évangile 40,3; **vestít**, aj. célèbre; fameux 37. 71. 114,3. 150,2. 157. 177. 191,2. 200. 237. 256,3. 271; *b.* 13. 82,3. 112; **vestitór**, aj. s. messager; annonciateur *b.* 88,3. 179,2; **bunul —**, aj. s. évangéliste 238,3; **vêstnic**, sm. messager 61,2.

veșmânt, sn. (minte) vêtement; habit, manteau; vaisseau 8*,2. 7. 21,3 .. 24,2. 36. 67,2. 126,2. 148. 194,3. 230, 2. 231,2 .. 254. 266. 272,3. 276. 277 ..; *b.* 57,3. 72,2. 88,2. 328; —, (ente) 3*,2. 176,2. 231. 311 ..; —, (mănte) 65,3.

148,3; *văț-* 9*,2. 19,3. 141,2.. 263; *b.* 74,2; *văj-*, *b.* 209; **veștimânt**, *b.* 186,2.

veșted, aj. (f. pl. vêștede) fané; flétri *b.* 146; —, *mr. b.* 273,3; **veștezése**, vr. 3. se faner 184,3; *-tejesc*, *b.* 344; **veștedítor**, aj. qui fane 324.

vétea, sf. *mr.* personne *b.* 270,1.2.

Vethel, Nl. 273. 274.

vetrila, sf. (le) *vêt-*, voile 225.

véveriță, sf. écureuil *vê-* 90,3.

vezese, va. 3. *istr.* conduire *b.* 283.

vhie, sf. *mr.* vitesse *b.* 270; *in* —, vitement *b.* 270. 272; *cu* —, id. *b.* 279,2.

vhin, *mr.* v. vin.

vhingală, sf. *mr.* ceinture *b.* 271.

Vias, sm. Np. Bias *b.* 10,2.

vlắța, sf. (vlețĭ) vie 10*,2. 11*,2. 2, 2. 3. 12. 20. 23. 31,3. 32. 35. 42. 76, 2. 86,3. 99,2.3. 124,2. 129,2.. 142. 183. 202. 221; *b.* 2,2. 5. 31. 155,2.3. 198, 2.3. 230,2; *viecață* 19. 48,2. 54,2. 68,2. 166. 316,2.. 362..; *b.* 36.. 111,2; *viță* 50,2.. 118,2. 119,2. 155,3.. 181, 3. 186,2. 301,2; *viiați*, *b.* 123,3. 180; *de — făcătóriŭ*, vivifiant *b.* 16,2.

Vichentie, Np. Vincentius Bellovacensis 295,3.

viclê'n, aj. s. rusé; perfide, méchant; trompeur; satan 158,2. 163,3. 210. 242, 2. 246,3. 289; *b.* 26. 194,3. 211,2. 215; *-lean*, *b.* 205,3; *-lian* 266; *b.* 118,2; *-lan*, *b.* 115,2; *vitlên* 365; *hitlên* 10,3. 11. 32. 58,3; *hiclên* 41,3. 55,1.2.. 56; *fitlan* 39; **vicleníe**, sf. méchanceté, ruse 175, 2. 228,3; *b.* 292,3; **vicleșúg**, sn. (urĭ) méchanceté; perfidie, ruse; malice 50, 2. 66,3. 190,2. 355; *b.* 85. 97,3. 113,2. 119. 206. 213. 214,3. 216,2; *hiclenșug* 54; *hiclinșug* 56.

vie, sf. (vii) vigne; vignoble 8*.. 16. 36. 62,2.. 63. 92,2. 97,3. 100,2. 148, 2..3. 149,2. 254,2.3. 264,2; *b.* 12. 64, 2.. 221,3; *viie*, *b.* 372,2; *viñiă*, *bnt.* 262,1-3. 263.

vĭerme, sm. (mĭ) ver 8*. 9. 29. 35. 54,3. 99,2. 292,2; *b.* 47,2. 109,2. 120. 143,3; *vĭtarme* 202,3. 205,1.2; *verme*, *b.* 343,3..

vieroșanul, s. de Vieroș *b.* 127,2.

vĭers v. vers.

vietór, s. le vivant (Dieu) 1*,3; *viitor*, aj. s. vivant *b.* 21,3..

vĭețuésc, vn. 3. vivre; exister 102, 2. 106,2. 205.. 247,3. 287,3. 304,2.. 337,3. 339,2; *b.* 14. 16,2. 31.. 86,2. 124,2. 212,3. 357. 358,2; *vet-*, *b.* 141; **vĭețuíre**, sf. vie *b.* 50. 198,3; **vĭețuitór**, aj. s. vivant; existant; tout ce qui vit 267,3; *b.* 158,3. 372; —, vivifiant 300; *viițui-* 317; **viez**, (viu, a via) vn. 1. vivre 3*,1.2. 4*. 6*,2. 16*,2.3.. 2, 3. 3. 14. 16,2. 25. 28,2. 39,3. 129,2. 155,2; *b.* 368,3; —, préserver en vie 248,2; —, *istr. b.* 283,3.

Vifleem, v. Vithleem.

vífor, sm. (i) tempête, orage; tourbillon *b.* 151. 158. 342,2; *vihor*, *b.* 128, 3; *vivor* 267. 302,3. 366,2.

vig, s. blé 13*,3.

vigan, sm. jupe *b.* 225.

Vighilie, Np. 163.

Vihor, Np. *b.* 51 (v. vifor).

viitór, aj. s. futur; prochain; à venir; avenir 229. 262,3. 348,2; *b.* 48. 53,3. 149,3. 193,2. 216. 248,2. 346,2. 357. 358,2; *vietor* 35,2; *vinitor* 141,2; *venitor*, *bnt. b.* 262,2.

viitor, v. vietor.

vin, sn. (urĭ) vin 15,2. 36. 47,2. 62. 65,3. 95,3.. 100. 224.. 264. 317,3. 318..; *b.* 26,3. 42,3. 45,3. 59,1-3. 220, 2..; *mr. vhin*, (lin) *b.* 269. 282,1.2.

vin, (veni) vn. 3. venir; arriver 3*. 4*. 5*. 6*,1.2..3. 7*,1.2. 16*,2.. 1,2. 3. 2,2..3. 3,1.2. 6. 7. 9. 14. 15,2. 16. 17,1.2. 18,2.. 19. 20,2.3.. 31,2. 32, 2.. 36,3. 38,2. 39. 41,2.. 58,3. 61. 66,3. 70,3. 71. 72,2. 76,3. 79,2. 80,3.. 91,3. 99. 100.. 101. 104,3.. 108,2.. 3.. 124,2. 127,2. 136,2. 137,3. 139,2. 141.3.146. 163,2.165,3.181,3. 184. 185. 187,2. 188,1.3. 192,2. 200,2. 209,2. 223,2. 242,1-3. 275,3. 296,1.2. 297,2. 301. 306. 316. 340,2. 342,2. 349; *b.* 6, 3. 21,2. 22,3. 30,3. 33,2. 36,3. 39,2.. 50. 56,2. 88,3. 95,3. 102,2. 105. 111, 2. 112,2. 120,3. 159,3.. 163,2. 167, 2..182,2. 189. 202. 205,3. 206,2. 215, 2. 251,2. 258,3. 297,3. 307.. 313. 316. 326,3.. 360,1..2.. 365,2; *vĭin* 55..; *veînru* 56,2; *mr. viniu*, *b.* 266; *vin*, *b.* 269,2.. 270. 272,3. 274,3; *vhin*, *b.* 269, 2. 270,2. 271,3.. 272,1.2. 280,3. 281, 3; *ĭinu*, *b.* 263,2. 264,2. 265; *istr. a veri*, *b.* 282,2. 283,2.3. 284,1-3. 285,3.

vínă, sf. (ne) faute; crime 3*. 21. 30. 47,3. 126,3.. 346,3. 352,2; *b.* 18,3. 34,3. 70,2. 206. 225,2. 319,3; —, cause 5*,3. 10*,3. 15*,2. 259,2. 296; *de* —,

coupable *b.* 306,3; *fără de —*, irréprehensible 47. 122,3.

vin-ars, sm. eau-de-vie *b.* 299.

víndec, va. 1. guérir 16,2. 19,1.2. 22,2. 88. 194,2. 300. 350; *b.* 67,1.2. 185. 300; *-dic* 167; *vendec* 102,2; **vindecáre**, sf. (cărĭ) guérison; cure 31,2. 84; *b.* 72,2; —, torture 84,2; *ven-* 115,2.

vinerĭ, sf. vendredi 21,2. 100,3. 201. 220; *b.* 59,3. 127. 137. 244,2; *-rê* 88, 2; *vinire, b.* 67,2; *vererê* 8; *veînrerê* 9,2.

vineţícă, aj. f. dim. bleuâtre *b.* 339,2.

vinovát, aj. s. coupable; criminel 12*. 16*,3. 15. 50. 52. 55,3. 113,2. 122, 3; *b.* 206,1.2. 319,3; **vinovăţése**, vr. 3. se faire coupable *b.* 210; —, aj. *b.* 125, 2; **vinovăţíe**, sf. (iĭ) faute *b.* 125,3.

vintre, s. dyssenterie 350.

Vinţi, Nl. 243,2. 269,2; **Vinţeşti**, Nl. 92,2.

vinuése, va. 3. accuser; inculper 69, 2; *b.* 125,3..; **vinuítă**, sf. (e) accusation 328,2.

vioreá, sf. (ele) violette *b.* 305,2. 317,3.

vipere, sf. vipère 349,3.

vipia, (?) *b.* 356,2.

vipt, sn. (ure) fruit; produit 240,3. 266.

virtute, sf. vertu *b.* 363,3.

vis, sn. (e; urĭ) rêve; songe *b.* 49,2. 117,2. 202,3. 273,2; *b.* 166,1.3. 288,3.

víscol, s. chasse-neige *b.* 337,3; **viscolós**, aj. orageux *b.* 304,2.

visez, vn. 1. rêver *b.* 172,3. 288,2.3. 373,3.

vistiér, (tieare, erĭ) trésor; trésorier 16,2. 18. 37,2. 112. 125. 251,2. 331, 2; *b.* 184; *-tiar* 84,2.3. 159; *b.* 206; *-tiăr* 8*; *-tear* 325,3; *-tier* 38; *b.* 128; *-têr* 106,3. 324,1.2.. 364; *-ter* 363,3; **visteríe**, sf. trésor de l'état *b.* 34,3; *-tierie, b.* 147. 159..; *vesterii, b.* 94; **vistérnic**, sm. (ĭ) trésorier; ministre des finances 43,3; *-ternec* 53,2. 74,3..; *-ternic* 75,2.. 78. 91,3. 158,3; *b.* 34.. 128..; *-tiernic* 135,3; *-tiărnic* 152. 174, 2..3.

Viṣa, Np. 208.

viṣánă, sf. nom de vache *b.* 361,2.

víṣină, sf. (ne) griotte *b.* 42,3. 44,3. 97,2. 320; **viṣinĭú**, aj. couleur cerise *b.* 90,2. 91,2.

viṣny, aj. (sl.) d'en haut; supérieur 62,2. 173,2.

vítă, sf. (te) bête; animal 5*,2. 11*, 3. 11. 28. 57,3. 296,2; *b.* 66,3. 106,3.. 352; *ghită, mt. b.* 258,2. 259,2.

viteáz, sm. (tejĭ) héros; vaillant 177, 2. 251,3..; *b.* 141. 197,2. 375,2; *-têz* 37,3. 59. 362,2; *b.* 39,3. 110,2; —, (ρητωρ) 6*; *-tiaz* 150,2; *vetêz* 362; *b.* 82,3; **vitejése**, aj. vaillant; héroïque 205,3; *b.* 50,2; **vitejéşte**, av. héroïquement 72,2; *-jâşte, b.* 240; **vitejíe**, sf. (iĭ) vaillance; héroïsme; bravoure 73. 150,2. 177,2. 251,3; *b.* 4. 50,2. 107, 2.. 189,2; *vete-* 71; *b.* 145, 2. 292,3; *vitezie, b.* 241,2.

Vithanie, Béthanie 137,2. 139,1.2. 186,3. 187,2..233,2. 310,3; *Vyth-* 153,3.

Vithezda, Nl. *b.* 63.

Vithfaghi, Nl. 310,3.

Vithleem, Nl. 273; *Vitl-, b.* 326,3. 332,3; *Vifleem, b.* 142; *Vifleim, b.* 140,2.

vitlean, v. viclean.

vítreg, aj. beau-père, belle-mère 277, 2.3. 278,1.2; *b.* 348,3.

víţă, sf. (ţe) branche; famille; sang 16. 36. 157; *b.* 149. 293,3. 297; *viţi, b.* 307,3; —, vigne 10*,2; —, cordon 172,3; *de —*, noble *b.* 14,3; **-albă**, bryone 356,3.

viţél, sm. (eĭ) veau 74,3. 181,3..; *b.* 106,3; —, taureau *b.* 165..; *ghiţel, mt. b.* 258,2. 259; *viţel, istr. b.* 286,2.

viu, aj. av. s. vif; vivant; tout ce qui vit 14*. 7. 9. 16,2. 28. 32,2.. 34, 3. 41,2. 58. 70. 71,2. 101,2. 108.. 114, 2. 117,2. 137,2. 141. 230,2. 248. 266, 3. 271. 316.. 331,2; *b.* 21,3. 63,3. 69, 2. 129,2. 218; *de —*, tout vivant 105, 3. 120,3. 121. 135. 213,3. 366,3; *b.* 62. 363,3. 372,2; *vhiu, mr. b.* 276,3; *viie, istr. b.* 284. 285.

vivat, intj. vivat 335,1.2..

Vizántia, Nl. Byzance 162,3. 224; *b.* 204.

vízită, sf. visitè *b.* 251,2.

vizír, sm. vizir 335,3; *b.* 126,3. 178.. 179,2. 205,3.. 366; *vezir* 336; *b.* 34..

Vlad, Np. 93,2; *b.* 76,3; **Vlădeşti**, Nl. 53,2.

vlădícă, s. évêque 44,2. 142,3. 178, 3. 217. 219,1.2.. 259; *b.* 27,3. 94,2. 156; **vlădicése**, aj. sacerdotale 259..

vlăduitór, aj. s. maître 11*,2.

Vlăico, Np. 44,3. 87,2; *b.* 246,2; **Vlăiceni**, Nl. 53,1.2. 62,2. 63. 75,2; *-ičan* 45; **Vlăecêni**, Nl. 74,3.

Vlaherna, Nl. 78.

Vlastari, Np. 78,2.. 159,3.

vlăstár, s. scion *b.* 70,2.

vlĕt, l'an; dans l'année 43,3. 45,2. 56,2. 246,3. 322,2; *-to* 76. 152,2; *vŭlĕto* 340.

vlizvu, sm. murmure; frémissement *b.* 93,2,

vo, f. acc. *istr.* elle *b.* 282,2.. (v. uă).

vodă, prince régnant 69,1.3. 70.. 290; *b.* 81,3. 111,3. 116,2 (v. voevod).

vóe, sf. volonté; gré; permission; liberté 11*,3. 1. 2,2. 3,2. 9. 25. 26. 33,2. 37. 55,1.2.. 70,3.. 77,1.2. 90, 3. 105,1.2. 120. 171,2. 253,3. 309..; *b.* 16,2. 126,3. 170. 180.. 199,3; —, grâce de Dieu *b.* 152,3; *voie* 44. 49,2. 51,2. 72,2. 109; *b.* 207. 225,3. 262; —, disposition *b.* 104; *bună* —, gaîté; affabilité; bonne humeur *b.* 115,2. 223. 318, 3; —, consentement 38, 3. 45; *dulce* —, agréable 13; — *veghĕtă,* intention préméditée 169,3. 198,2; *de bună* —, volontairement 46; *din* —, id. *b.* 12; *să fie pre* —, au gré; agréable; à la volonté; satisfaction 50,3. 70. 76,2.3. 154,3. 204, 2; *b.* 24,3. 55,3.. 123,2. 133,2; *dau* —, permettre 253,3; *voâ* 5; *de* — *de nevoie,* nolens volens *b.* 256,3; — *bună,* bienveillance 11. 28. 138,3. *b.* 314,2.3. —, bon train *b.* 144; *volia, istr. b.* 283. 284,3.

voesc, vr. 3. s'accorder; vouloir 170, v. gramm. (v. voĭu).

voéşniţă, sf. mentha silvestris 356,2.

voevód, sm. (zi) prince; duc 44. 49, 3. 70.. 75,3. 98,2. 110. 189,2. 260. 288,3. 322,2.3. 347,2; *b.* 218,2; *-da* 118, 3. 240,1.3. 251.. 288..; *voivod* 176. 287,3..; *b.* 40,3. 96,2.. 171,2; *-dă* 37,3 (v. vodă).

Vogomil, Np. *b.* 79,2; —, (il) la secte des Bogomiles *b.* 79,3.

voi, pron. 2. pl. vous 3.. 8.. 9.. 16.. 18,3. 19,3.. 28,3. 30. 46. 127. 144,2. 169; *b.* 37. 78,3; —, dat. (voao) 8*,3. 46,1.3. 184,2. 231. 309,2..; —, (voo) 37,2. 38. 139,2; —, (voâ) 266, 2; —, (voî) *b.* 58. 63; —, (voah) 141,2.

voĭníc, sm. (i) soldat 4*,3. 5*,3. 6. 21,3.. 265,3; *b.* 56,3. 67. 164,3; —, aj. s. vaillant; brave; vigoureux 59,2. 84,2. 185,2; *b.* 41,2. 259. 292,2. 295,3. 305, 2. 307,3; —, vif *b.* 351,3; —, gaillard; jeune homme 164. 224. 230; *b.* 40,2.. 42. 72. 98,3. 261,3. 304,2; *vonic* 52,2; **scaĭu voĭnicésc,** une sorte de chardon 356; **voĭnicéşte,** av. en brave *b.* 314,3; **voĭnicíe,** sf. vaillance *b.* 304,2.

voínţă, sf. volonté, intention 328,2; *b.* 162.

voĭós, aj. s. de bonne humeur *b.* 223. 335,2.

voitor de bine, bienveillance 147; *b.* 162,3. 208.

voĭu, *(voesc)* va. 3. vouloir 3*,1-3. 5*,1-3.. 6*,2. 9*,2. 11*,2. 13*,3. 14*, 2..3.. 10,3. 11. 13.. 17,2. 19,3. 21, 1.2. 24,2.3. 25. 33. 39,3. 40,2. 41,2. 42,2. 44. 50,3. 60. 89,2. 94,3. 112,2.. 113. 138,3.. 140,2. 147,2. 153,3. 157. 158,2. 187,1.3. 188,2. 211. 218,3. 244, 3. 291,3. 292,3. 288,1.2. 293,2. 296. 306, 3; *b.* 13. 31,2. 39.. 46,3. 47. 48,3. 55, 2. 75,3. 97. 120,2. 121,2. 122,2. 160, 3. 181,3. 213,1.3. 215,2. 236,3. 242,3. 245. 247,3. 248. 255,3. 375; *bine* —, bien-vouloir *b.* 15,2; —, employé aussi comme verbe auxiliaire 1. 2. 3.. 4. 5.. 6. 9. etc. (v. gramm.).

vólia, sf. *istr.* volonté *b.* 283. 284,3 (v. voe); **vólnic,** aj. permis; libre 162; *b.* 34,3. 35,2. 74; **volnicésc,** va. 3. permettre *b.* 89.

volóc, sn. (oace) grand filet; traîneau *b.* 136.

Volos, Np. *b.* 51.

Vonifatie, Np. Boniface *b.* 68,2.

voníc, v. voinic.

vórbă, sf. (be) mot; parole; discours; discussion; manière de parler 167,2. 168,2. 293,3. 334; *b.* 5,2. 26. 46,3. 96.. 116. 162,2. 163.. 179,2; —, *b.* 256; — *pasărilor,* chant *b.* 232; — *de obşte,* nom général *b.* 99,3; **vorbésc,** va. 3. parler; dire 168. 261,2. 293,2; *b.* 7. 34. 85. 113,3. 118,3. 158. 166,3. 209, 2. 214,2. 215,2. 228,2. 252,3; *vorbiesc, mŭ. b.* 259,3; **vorbíre,** sf. parler; parole *b.* 100,3; **vorbitór,** aj. s. parlant; parleur *b.* 135,3. 298,2; *limba cê* —, langue parlée *b.* 252 (v. voroavă, vorovesc).

vórnic, sm. (i) gouverneur; ministre de l'intérieur; portier; intendant; maire 45. 68,2. 75,3. 152. 198,2..; *b.* 1,3. 75,1.2. 76. 242,2. 318,3; *dvor-* 75,3..; —, garçon qui convie aux noces 217,3; **vornicél,** sm. (ei) id. *b.* 317,3. 345,3.

voroávă, sf. (ve) discussion; dispute; discours; causerie 29,2. 99,3. 121,2.

196,2. 200. 253,2. 305,2. 334. 337,2. 360; *b.* 10. 73,3. 74,3. 83,3. 85; —, tumulte 7*; *fac* —, parler 198,3; *vorova, b.* 150,2. 189,2; **vorovésc,** va. 3. parler; causer; discuter; —, vr. conférer 68. 72,2. 185,2. 231,2.3. 242,3. 242,3. 258; *b.* 83. 85,2. 116,2. 138. 244; **vorovitór,** aj. s. parlant; causeur 179..; *b.* 66,3. 67 (v. vorbă).

vorontár, sm. volontaire 53,2.

vostru, pr. poss. 2. pers. (voştri; voastră, -re) vôtre 8*,3. 11*,2. 3. 4. 5. 19,2.3. 29,2. 44,2.. 100. 140,3. 141, 2.. etc.

votă, sf. (te) *istr.* fois *b.* 286,2.3.

vră-, v. văr-.

vrábie, sf. moineau 214,2; *b.* 320, 2. 334,2.

vrăcĭu, sm. médecin 40,3. 363,3; *vrač* 81,3. 123,2.

vrăcolac, v. văr-.

vrájă, sf. (je; vrâji) sortilége; sorcellerie 58,2. 116.. 162,2.. 218,3. 303, 2; *b.* 84,3; **vrăjesc,** va. 3. ensorceler; user de sortilége 116..; **vrăjít,** sf. ensorcelé; enchanté *b.* 177. 362,3; **vrăjitór,** aj. s. sorcier; magicien 116.. 146, 2. 162.. 217,3. 362,3; *b.* 79,2. 307; *vrej-, b.* 175; **vrăjătorĭe,** sf. magie *b.* 100,2.

vrájbă, sf. (be) inimitié, querelle 12*, 3. 111,3..; *b.* 59,3. 84,2. 297; *vrăjbie* 16,2.3; **vrăjbésc,** va. 3. porter inimitié 10,2; **vrăjbitór,** aj. semant la discorde 285,3.

vrăjmáş, aj. s. ennemi; hostile; le diable 4. 11. 16. 17,2. 35,3. 47,2. 49.. 56. 60,3. 81,3. 105,3. 148. 163, 3. 177,3. 204,3. 263. 341,3; *b.* 6. 56. 101,2. 159. 208; —, terrible *b.* 240,3; *-ăji-* 4. 5; *vrăsmashii* (= vrăjmaşii) *b.* 185,2; **vrăjmăşíe,** hostilité; haine 204. 272; *b.* 84. 108,2; **vrăjmăşésc,** aj. en ennemi *b.* 191,3. 196,2; —, vn. 3. haïr 366.

vre, pr. quelque 59,2. 77. 79,3.. 80, 3. 121. 122. 123,3. 161,3. 170. 297. 309,2. 331,3. 366,2; *b.* 3,2. 6. 7. 48. 78,3. 80,3. 85.. 100. 107,2. 126,3. 191,2. 213,2. 246,3..; *vr-'o câteva,* quelque *b.* 178,3; *-o dată,* une fois; jamais *b.* 17,3. 148,2. 161,2; *vr'un* 46. 90; *ve* (= vre) 157 (v. vare).

vreau, vn. 2. (vruĭu, vrut) vouloir; désirer 5. 28,3.. 29,3. 31. 46. 52,3. 55,3. 58,2.3. 62,3. 64,2. 66,2. 70. 72, 3. 77,3. 78,2. 94,2. 95. 96,2.. 100,2. 105,2. 112,2. 117. 120. 126. 132. 143, 1.2. 147,3. 153,3. 169. 248,3. 252,3. 254,2. 279,2. 296,2. 304,2.3.. 323,3. 328,3. 329,2. 350. 351,3. 354,2. 362, 2. 366..; *b.* 7,2. 8. 33,2. 47. 56,3. 58. 65,3. 71,3. 72,3. 77,2. 81,2. 83,3. 102. 105. 106,3. 113,3. 114,3. 116,3. 121,3. 130,3. 134. 142,3. 145,3. 151,3. 156,2. 159,3. 163,2. 170. 196,2. 200. 204,2. 206. 208,3. 244. 245. 255,2. 257. 290, 2; *b.* 47. 265.. 267,3. 268,3. 271,2. 273. 277,3. 284. 287. 308,2.. 349,2. 351,2. 355,1.3. 363,3 (v. voĭu).

vrédnic, aj. digne; capable *b.* 126. 151. 243,3. 375; *vrêdnic* 194,3. 292,3; *b.* 2,3. 5,2. 7,3. 11,3. 13. 50,2. 122. 152. 188,2.3. 235,3. 292,3. 332. 339, 2; **vrednicíe,** sf. dignité 277,2. 335,3; *b.* 29,2. 50. 162,2.

vréme, sf. (mĭ) temps; saison; époque *b.* 47,2.. 63; *vrê-* 7*,2. 3. 13,2. 16,1.2. 19. 20,3. 28. 34,2. 35,2. 52,2. 57,2. 69,3. 82,2. 94,2. 100,3. 108,2.3. 110,2. 119,3. 186,3. 190,2. 201.. 202. 203,2. 204. 254,2. 261,3. 276. 325,2.. 332,3; *b.* 3,2. 13,2.. 22,3. 31,3. 51. 101,2. 212. 217; — *dêpoi,* le temps à venir; dernier temps 12*,2. 48. 50; *cu vremĭ,* avec le temps; à la longue *b.* 3; *de vreme ce,* puisque; vu que 77,2. 177, 2. 121,2. 123. 131. 294.. 323,2. 326. 331. 338.. 344,2. 347,3; *b.* 1,2. 21. 39. 77,2. 87,2. 150,2. 188,3; *de* — *că,* id. *b.* 48; *de cu* —, de bonne heure *b.* 115, 3; *după vremĭ,* par intervalle *b.* 154. 198; *fără vreme,* à contre-temps 167, 2; *în toată vreme,* toujours *b.* 69,2. 179, 3; *pe vreme,* de temps 158; *vremi, b.* 59.. 60. 112,2. 217,3; *vrema, istr. b.* 284. 285,3; **vremélnic,** aj. temporaire; transitoire *b.* 147,2; *-mê-* 338,2. 339, 3..; **-meanic,** aj. temporel 325,3; *-mennye* 131,2.

vrére, sf. volonté; désir 72,2. 269, 3; *b.* 166. 182; *vrêre* 3*. 12,3. 152,3. 295,2. 280. 303,2. 314; *b.* 11,3. 155; *bună* —, bienveillance 84,2. 211; *mr. vrearea, b.* 271. 272,2; *vrere, mr.* amour *b.* 266,2; **vrut,** aj. s. *mr.* aimé; amant *b.* 269,2. 279,2..

vtoro cartu, le second secrétaire 98,3.

Vucolii, Nl. 359; *-lon* 256,3.

Vulgaria, Nl. *b.* 20.

vŭhodulŭ, s. (slav.) Exode 161..

vúlpe, sf. renard 58,3. 90,3. 353,13. 354; *b.* 210,3.. 212,2.. 263,3.. 367, 2..3 368..; *vulpea, mr. b.* 264,3; **vulpóĭu,** sm. (oi) petit renard *b.* 263. 368.

vultur, sm. vautour; aigle 58,3. 116, 3. 282. 298; *b.* 41. 106,3. 109,2. 136, 1-3. 145,3. 163,2. 208,3.. 209,2.. 210, 3. 211.. 213. 237,3. 329; *vălĭur,* aigle 60,3. 61. 91,2; *vlătur* 15,2.

Vythania, v. Vith-.

X (ꙗ).

Xant, Np. 352,1-3.

xen, *mr.* étranger *b.* 277,2.

Xerxis, sm. Np. 203,3.

Y (ѵ).

Ydasp, Np. *b.* 92,1-3.

Ydit, Np. Ulysse *b.* 164.

ypodiacon, sm. (ı) sousdiacre *b.* 32.

ypolipsis, sm. députation *b.* 87,3.

Z (ʒ, ѕ).

za, sf. (le) cotte de mailles; chaînon *b.* 90,2..332. 369.

za, prp. *istr.* pour *b.* 285,2..

zã, *mr. b.* 280,3 (v. zi).

zăbálă, sf. (le) mors; frein 9*,3. 13, 2. 365,3; *zebava, b.* 197,2.

zăbávă, sf. (ăvı) retard; délai 69. 327,3; *b.* 195,2; *cu —,* lentement *b.* 6; *fără de —,* immédiatement *b.* 125,2; *— limbiĭ,* bégaiement 351,3; **zăbăvésc,** vn. 3. tarder; ralentir 147,2. 180,2. 190, 3. 252,3. 255,2. 256; *-bovesc* 72,2. 313; *b.* 17. 87. 89. 92,2. 196. 203. 244; **zăbávnic,** aj. (= *la limbă*) bégayant 351.

zăbreá, sf. (ele) treillis *b.* 115,3.

zăbún, s. sarreau *b.* 331,3.

zac, vn. 2. être couché; reposer; s'arrêter 11*,3. 29. 30,3. 61. 85,2. 167, 3. 185,2. 188,2. 280,3. 305,2. 319,3. 350; *b.* 37,2. 82,3.. 110,2. 189,3. 212, 2. 224,3; *ḑac* 49,2. 201,3. 264,3. 300, 3; *zac, istr. b.* 285,2.

zač, prp. *istr.* pourquoi *b.* 284.

začálo, slav. syncope; chapitre 17. 100,3. 127. 128. 192,2. 261,2. 316,1. 2; *b.* 21. 35,3. 36,2. 37,2. 38.

Zacanŭ, Np. 37,2.

zaconu, sm. *mr.* loi, coutume *b.* 266,3.

zădár, s. vanité; *în —,* en vain; inutilement 211,3. 248,3; *b.* 152. 349; **zădárnic,** aj. persévérant *b.* 145.

zădúh, s. chaleur étouffante; hâle 15. 97,3; *b.* 200,3..; *-duv* 255,1.2. 256,2. 266,3.

zahár, s. sucre *b.* 43. 45. 308.. 322,3.

Zaharie, Np. 26.

Zalăsamca, Np. *b.* 172.

zalic, aj. *istr.* peu *b.* 285,3.

Zălina, Np. *b.* 172.

zălóg, sn. (oage) gage; ôtage 207, 3; *b.* 224.

zaluz, aj. (zĭ; jĭ) jaloux *b.* 246,3..

zămislésc, va. vr. 3. engendrer; concevoir *b.* 150,2. 254,2; **zămislíre,** sf. procréation *b.* 254,2.

zămós, sm. mélon d'eau *b.* 98,2.

Zamvri, Np. 146,2.

zână, sf. fée *b.* 294,3. 311,2. 313,3. 314.

zăpádă, sf. neige 85,3; *b.* 26,2. 64, 3.. 159. 219.

zapcĭú, sm. (iı) zaptié; sous-préfet *b.* 125,2.

zápis, sn. (e) document; titre; billet 43,2.3. 44,3. 62,2. 63. 74,3. 87. 92, 2. 102,3. 134,2. 135,2.3. 144,3. 207, 2.3; *b.* 18,3. 172.

zăpláz, s. haie *b.* 296.

zăpóde, sf. vallée; plateau *b.* 231,3; *-podie* 288,3.

zapovid, s. *istr.* commandement *b.* 285.

zăpretésc, va. 3. reprendre; réprimander 49,3.

zăre, sf. clarté; lumière 114,2; **zărésc,** vn. 3. voir; apercevoir *b.* 163,2. 261.

zărvă, sf. vacarme; querelle *b.* 236..

zărzără, sf. abricot *b.* 97,2. 98,2.

zătihnésc, va. 3. troubler; entraver *b.* 206,2.

zăŭĭt, va. 1. oublier 137 (v. uĭt).

zavistie, sf. (tiı) envie 2. 118,3. 206, 2. 306,2; *b.* 6; *-istye* 50,3; **zavístnic,**

aj. s. envieux 140,3. 331; *b.* 21,3. 26; *-visnic* 206,2..3; *-vistŭvnic* 137,3; **zavistuésc,** va. 3. envier 181,2; *b.* 6,2.

zăvór, sn. (oară) verrou 267,2; *b.* 130.

Zavulon, Np. 36. 71.

(z)bavu, va. *istr.* sauver *b.* 284.

zber, crier *b.* 343,2..; **zberátul,** s. l'action de crier 165,2; *zbier-* 296,2; **zbieráre,** sf. vacarme *b.* 165.

zbărcesc, vr. 3. rider 292.

Zbignev, Np. 70.

Zbirĕ, Np. 151..

zbor, sn. (ure) assemblée 4*, 3. 6*, 3. 14,2. 291,3; *de —,* catholique, universel 9*,3. 10*,3.

zbor, (zburaĭ) vn. 1. voler; voltiger 34,3. 57,3. 201,2. 229. 286,2. 293,2. 297,2. 345,2; *b.* 31,2. 77,3. 109,2.. 129. 163,2. 199,2.3. 208,3. 240. 241, 3; *zbur* 366.

zbucnésc, vn. 3. éclater *b.* 137,3..

zburáre, sf. l'action de voltiger 163, 3; **zburătór,** aj. s. volant; voltigeant 34,3; *b.* 111,2. 147,3. 163. 199,2. 209, 3. 228 (v. zbor).

zburlesc, va. 3. ébouriffer *b.* 91,3.

zdrávăn, aj. intact 167,2..

zdrobésc, va. 3. casser; rompre; écraser; briser 5, 10,2. 66,2. 85. 167. 267,3. 283. 289. 315,2. 320,3. 365; *b.* 341. 369,3; **zdrobiciúne,** — *de suflet,* contrition 242,3; **zdrobíre,** sf. broiement 167; **zdrobít,** aj. brisé 252,2; —, fragile 275; *inimă — ă,* âme contrite 115, 3. 170,2; **zdrobitór,** aj. s. qui anéantit 84,3; **zdrobitúră,** sf. éclat 85; —, contrition 242. 276,2.

zdrúmic, va. 3. écraser; anéantir 167.

zĕamă, sf. jus *b.* 44,3; *zĕma, b.* 43,2.3; *zámă,* sf. sauce 331,3.

zeáná, sf. *mr.* clairière *b.* 269,3.

zebava, v. zăbálă.

zece, num. (zécĭurĭ) dix *b.* 330; *zĕce* 4. 27,1.2. 40. 129,2; *ḑĕce* 286,2. 326,3; *b.* 10,2; *zăce, b.* 92,2. 132,2. 220,3..; *zice,* 5; *zače, istr. b.* 285.

zečnesc, vn. 3. *istr.* concevoir *b.* 283,2.

zecopeit, va. *istr.* enterrer *b.* 283,2.

zéfchĭu, sn. (ĭurĭ) festin; banquet *b.* 104,2..

Zefirie, Np. 320,2.

Zefs, Np. Zeus *b.* 83,2. 84; *zevs* 57, 2; *b.* 211,2.

zemlia, sf. (slav.) terre; contrée; pays 62. 260.

zemós, aj. succulent *b.* 42,3 (v. zăŋ-).

zeu, sm. Dieu 11*,2. 13,3. 14. 15, 2.. 16,1.2; *ḑeu,* id. 9; *zău,* au nom de Dieu! 139,2; *b.* 296,2.

Zevedeiu, Np. 194,2. 307,3.

zgáĭbă, sf. ulcère *b.* 108,2.

zgărcít, aj. ridé *b.* 118,3.

zgărcul, s. — *urechiĭ,* cartilage *b.* 123,2..

zgă'rĭu, va. 1. égratigner; déchirer *b.* 212,2. 374,3.

zgău, sm. matrice; ventre 12,2. 36, 3. 247,2.

zgură, sf. scorie; mâche-fer 210. 212,3.

Zgurali, Np. *b.* 127,2.

zgurnesc, va. 3. chasser *b.* 256,2.

zi, sf. (le) jour; jour de fête 19,2. 23,2. 24. 30,3. 32,2. 33. 34,2. 43. 44. 80,3. 128,2. 129,2. 139,1.2. 260,2. 279. 345,2. 350..; *b.* 16,2. 52,2. 103. 111, 2. 216,2; *zioa* 16,2. 23,1. 27,2. 29,3. 73,2. 80,3. 82. 90. 91. 162,2. 164,3. 221,3. 222,2. 261,2-3. 288,3; *b.* 44,1.2. 45. 72,2. 149,3. 174,1.2; *zioă* 225,2; *ziua, b.* 81,3; *zia* 138,3. 139,2; *zio* 11*, 2. 34. 357,3. 358,2.3. 359,2; *b.* 41,3. 91; *zua* 34.. 57,1.2. 61,3. 100,2. 113, 3. 184,2. 187,1.3. 274,3; *zuoa* 98,3. 128. 271,1.3; *zuao* 318,3; *zua* 315..; *ḑi* 1,1. 2. 3. 9. 29. 37,3. 54,2. 107,3. 124. 146. 197. 201,3. 202. 229,3. 246. 284,2. 285,3. 298,2. 327; *b.* 8,2. 9,2; *ḑioa* 363,2. 365,2..; *ḑuoa* 34,2; *ḑuo* 4*,3; *ḑua* 1.. 2. 7. 34,2. 51. 76,3.. 105,3. 106,2. 153,2. 154. 229. 265,1.. 2. 266,3. 286,2. 288,2. 296,3; *zy* 34,3. 280,3.. 319,1.. 338,2; *ḑy* 312,3. 313, 2; *ḑyoa* 314,2; *ză, b.* 49,2. 58,2.. 60, 2.3. 65,3. 132,2. 135,2. 200,3. 263; *zăoa, b.* 65; *ḑă* 211,3.. 241,2. 252.. 253..; *zi (lă)* 68,3..; *zi (zele)* 134, 2; *zi de zi,* de jour en jour 12,2..; *zioa bună,* adieu 224,2; *b.* 136; — *mare,* jour de fête 161; — *intei,* le premier 70; *mr. zĕ (zĕle), b.* 276,3. 280,3; *zăua, b.* 277,2; *zuă, b.* 265. 293,2; *bnt. ză, b.* 262,2; **ziulícă,** sf. dim. *b.* 331,3. 348,3.

zic, va. 2. (ziș; ziseĭ) dire; parler; exprimer; nommer 15,2. 16.. 18,1.3.

19,2. 28. 30,3. 34,3 .. 40. 41,3. 44,2. 59,2. 63,3. 113,2. 128,1-3. 140. 152,2. 156. 158,2. 186,1-3. 188,2. 272,3. 288. 293. 308. 310,3. 315,2. 317,3 .. 360,2. 362,2; *b.* 20,2.3. 31,2. 47,2. 71,2 .. 90, 3. 91,1.2. 93,3. 94 .. 95. 114,2. 119. 127 .. 131,2. 150,3. 152,3. 193,2. 201, 3. 213. 245. 255,3. 356,2. 363,2; —, sonner 335,1.3; *ḑic* 1. 2 .. 6. 13,2. 16 .. 46 .. 54,2 .. 55,3. 68. 76,3. 77,2. 78, 1.2. 103,3. 105,3. 108,1.2 .. 116,3 .. 117. 118,3. 121,2. 122,2 .. 127,1-3. 192,1.3. 197,2. 198. 231,2. 232,3. 243, 3 .. 286. 295,3. 296,2 .. 301. 305,3. 324,2. 325,3 .. 326,3 .. 365,3; *b.* 9,3. 10,2 .. 12,3. 13,2.3 ..; *gic* 4*,2.3. 56; *zăc, b.* 55,2. 56,2 .. 58. 60,2. 63,2 .. 64,1.3. 65,2. 111,2. 113. 114,2. 133. 134,2. 135. 136,1-3. 171,2. 172. 179, 3. 198. 199,1.2. 200,3. 262,3 .. 359, 2 .. 3. 360,1 .. 2 ..; *ḑăc* 79,2. 116,2. 208,3. 209. 211,2.3. 213,3. 215,1-3. 248,2. 254,2.3. 264 .. 265,1 .. 2 .. 266, 2; *mr. zic, b.* 264,3. 269,2. 270,3; *zâc, b.* 277,3. 280; *istr. zic, b.* 282,2 .. 284, 2. 286,3 ..; **zicătoáre,** sf. (torĭ) dicton *b.* 372,3; **zícere,** sf. (rĭ) mot; expression; parole 12*,2. 12,2. 14,3. 17,2; *b.* 163. 252,2. 253,3; **zăcătúră,** id. *b.* 142,2.

zid, sn. (urĭ) mur; muraille 60. 111, 3. 205,3. 346; *b.* 15,3. 39,2. 74,2. 92, 1-3. 217; —, (ure) 366,2; *ḑid* 36,2; *ḑidŭ* 147,3. 228,3. 254 .. 294,1 .. 2; *b.* 56,3. 82,3; *zydiŭ* 253,3; **zidár,** sm. (ĭ) maçon *b.* 209,2, 287,2. 289. 291 ..; **zidése,** va. 3. former; créer; bâtir; fonder; élever 12*,2. 16*,3. 15. 58,3 .. 72,3. 73. 81,3. 107. 110,2. 112,2. 131. 172,2. 175,3. 178. 268. 281,3. 311,3. 343, 2; *b.* 133,3. 154,2. 156,3. 207,2. 212,3; *ḑidesc* 146; *zădesc, b.* 60 ..; *zydesc* 145,2 ..; **zidíre,** sf. (rĭ) création; bâtiment; créature; l'action de bâtir 89,3. 169. 178. 203. 298. 314. 319,2. 343,1.3. 344; *b.* 78,2. 87,3. 144. 156, 3 .. 193,1.2; *zy-* 145,2 ..; **zidít,** aj. s. créé *b.* 95,2; **zidítór,** s. créateur; constructeur; maçon 109,3. 153,3. 163,3. 209,2. 254,2. 324; *b.* 5. 47,3. 53. 150, 3; **zidítúră,** sf. (rĭ) créature 130,2; *b.* 23.

zimbese, va. 3. sourire *b.* 209,2.

zămbru, sm. ure; bison *b.* 109,3 .. 110 ..

zinișoárâ, sf. petite fée *b.* 295,2 (v. **zână**).

Zinon, Np. *b.* 200,2.

zísă, sf. (se) commandement; ordre; mot; dit (ἀντιλογία) 11*,3. 8. 12,3. 57, 3. 139,2. 311,3. 360,2; *b.* 77,3; *ḑâsă* 242,2.

zizánie, sf. (ĭi) ivraie 158,3.

Zlatoúst, sm. Np. Chrysostome 35, 3. 96,2. 110. 159,3. 244,3. 246. 290. 291. 292,2. 329,3. 339,2; *b.* 31,2.

zloabe, sf. iniquité 12*,3.

zlot, sm. une petite monnaie; florin d'or *b.* 292,3.

zmăcesc, vr. 3. se tirer; s'arracher 58,2.

zmaragd, sm. émeraude *b.* 151,2.

zmănțuít, aj. émaillé *b.* 45.

zmeu, sm. (eĭ) dragon; serpent; démon 16. 56; *b.* 131,1-3. 132. 224,3. 309,3.

zmintélă, sf. (le) égarement 127,2; *b.* 233; **zmintésc,** va. vn. 3. pervertir; égarer 69,2. 127,2 ..; *zem-* 56,2.

zmirnă, sf. myrrhes 101; *b.* 133,3. 167,2.

zmochín, sm. figuier *b.* 63.

zmulg, va. 2. (seĭ) arracher; plumer; déraciner 49,3; *b.* 120. 213.

zoare, sf. l'aube 209,3; —, (zorĭ) pl. *b.* 91. 289,1-3. 293,2. 306. 328,2. 331 .. 345,3.

zodiár, sm. astrologue *b.* 66,2; **zódie,** sf. (ĭi) constellation *b.* 66,2. 159,2. 166,2.

zor, s. *de* —, forcé *b.* 375.

zori, v. zoare; **zorilă,** nom d'un bœuf *b.* 259.

zugráv, sm. (ĭ) peintre *b.* 326,2; **zugrăveálă,** sf. peinture *b.* 32,3. 33; **zugrăvésc,** va. 3. peindre; représenter *b.* 42. 152. 163,3. 179. 202,3. 326,2; **zugrăvíe,** sf. peinture *b.* 179; **zugrăvít,** sf. coloré 172,3; *b.* 311,3. 314. 336,3; **zugrăvitúră,** sf. peinture *b.* 13,2.

Zumara, Np. 78.

zvaca, s. *istr. de* —, tout *b.* 283.

zvăntez, vr. 3. sécher *b.* 45,3.

zvăpăeát, aj. féroce 95,2. 289,2.

zvărlesc, va. 3. rejeter 282; *b.* 301,3.

zvêzda, sf. étoile 161,2. 244,1.2 .. 248,3; *ḑvêzda* 160,2.

zvón, s. — *albinelor,* bourdonnement des abeilles *b.* 232,3.

zvoritor, aj. présent *b.* 75,2.3.